תלמוד בבלי · אחרונים · משמרות כהונה

משמרות כהונה על סדר נזיקין

רבי אברהם הכהן יצחקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משמרות כהונה על סדר נזיקין

רבי אברהם הכהן יצחקי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משמרות-כהונה-על-סדר-נזיקין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

מסכת בבא קמא 5
פרק ראשון 5
פרק שני 33
פרק שלישי 42
פרק רביעי 56
פרק חמישי 65
פרק ששי 75
פרק שביעי 78
פרק שמיני 98
פרק תשיעי 104
פרק עשירי 118
מסכת בבא מציעא 123
פרק ראשון 123
פרק שני 161
פרק שלישי 171
פרק רביעי 182
פרק חמישי 191
פרק ששי 199
פרק שביעי 206
פרק שמיני 211
פרק תשיעי 217
פרק עשירי 227
מסכת בבא בתרא 229
פרק ראשון 229
פרק שני 243
פרק שלישי 252
פרק רביעי 289
פרק חמישי 296
פרק ששי 309
פרק שביעי 315
פרק שמיני 318
פרק תשיעי 336
פרק עשירי 352
מסכת סנהדרין 366
פרק ראשון 366
פרק שני 378
פרק שלישי 380
פרק רביעי 386
פרק חמישי 390
פרק ששי 392
פרק שביעי 395
פרק שמיני 408
פרק תשיעי 412
פרק עשירי 419
מסכת מכות 425
פרק ראשון 425
פרק שני 433
פרק שלישי 436
מסכת עבודה זרה 443
פרק ראשון 443
פרק שני 450
פרק שלישי 456
פרק רביעי 461
פרק חמישי 466
מסכת שבועות 476
פרק ראשון 476
פרק שני 500
פרק שלישי 505
פרק רביעי 518
פרק חמישי 525
פרק ששי 528
פרק שביעי 535

פרק שמיני 537

מסכת בבא קמא

פרק ראשון

דף ב.

מתני' ארבע אבות וכו' פירש"י הך דכתיבא קרי לה אב וי"מ מאי בעי הגמ' בסמוך אם גבי ניזקין מחייב על התולדה תפשוט ממתני' דקתני לא הרי השור וכו' דר"ל לכתוב שור ונילף אידך מינה ואי לא מחייב אתולדה אי כתב שור לא הוה מחייב המבעה דכיון דלא כתיבא תולדה הוי וי"ל דהכי קמבעיא ליה אי מחייב על כל התולדות או איכא תולדה דלא מחייב עלה פשיטא ליה דתולדה שהיא קרובה לאב מחייב עלה ופשיט ליה יש מהם ויש מהם:

גמ' ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב וכו' בגמ' בפ' כלל גדול דף ע"ה אמרי' הרי אלו למעוטי דר"א וכ' התוס' דמרישא לא שמעי' אלא ב' תולדות מאב א' ע"ש נר' מדבריהם דב' תולדות מאב א' גריעי מאב ותולדה דידיה וכ"נ מדברי הר"ם בפ"ז מה' שגגות שכ' אב ותולדתו אינו חייב אלא אחת ואצ"ל ב' תולדות מאב אחד ע"ש ולפ"ז ק' מנ"ל דר"א מחייב אב' תולדות מאב א' הא לא שמעי' ליה לר"א אלא באב ותולדתו כדתניא בכריתות דף ט"ו ר"א מחייב אוולדי מלאכות במקום אבות וא"כ נימא דלר"א לכך קרי לה אבות למעוטי ב' תולדות מאב א' דהן אמת דבגמ' בס"פ ס' אכל מבואר דלר"א מחייב אב' תולדות אך מנ"ל להגמ' הא מתני' דהתם דקתני מעין מלאכה א' איכא לאוקומי באב ותולדתו גם הגמ' כאן דקאמר ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב הול"ל דמחייב אב' תולדות מאב א' כיון דהיא גריעא מכולהו. והנה הר"ם שם בה"ש כ' יראה לי ב' תולדות מב' אבות חייב על כל א' וכ' הכ"מ דמפ' מ"ש בשמעתין א"נ ב' תולדות היינו מאב א' ודלא כהלכתא ע"ש ולפ"ד אב ותולדתו גריעא מב' תולדות מאב א' דהא מסיים הגמ' בשמעתין ואלו עביד אב ותולדה דיליה לא מחייב והשע"ה שם הק' דמגמר' דמכות דף פ"א ע"ב מבואר דב' תולדות מב' אבות חייב ב' דפריך ולחייב נמי משום זורע ומחפה תולדה ע"ש והוא תימה דהתם באב ותולדה דאב אחד אבל ב' תולדות מב' אבות לא שמעינן ול"ל דשוין הן בדינן דא"כ תק"ל מגמרא בשמעתין דקאמר אב ותולדה דיליה לא מחייב אלא א' משמע הא תולדה דאחר חייב ב' וא"כ גם ב' תולדות מב' אבות חייב ב' ואמאי תלי ליה ביראה לי. ומ"ש מגמ' בריש מ"ק י"ל דהתם לענין מלקות והר"ם חידש דגם לענין חטאות כן הוא. ועי"ל דלעולם לא מחייב ב' והא דפריך מרב כהנא הכי פריך דהא מחייב ד"כ משום נוטע אף דל"ד בדמיון וע"ש בתוס' והק' הגמ' וכ"ת דנוכל לתרץ זה הא מ"מ ק' מרב כהנא:

תוס' בד"ה ולר"א וכו' וי"ל דה"פ וכו' עכ"ל ק"ק דאכתי נ"מ דאי אב הוא לא מהני ליה התראה דתולדה דידיה כגון התראה דמשמר אבורר ואי תולדה היא מהני לה התראה דתולד' דכוות' וי"ל דס"ל דהתראה דתולדה מהניא אאב ועיין מהרש"א ז"ל בשבת דף ע"ג ע"ש ועיין בחי' בריש כריתות וכמ"ש התוס' ועוד דנוטע ומבשל וכו' נ"ל בכוונתם דפסיקא להו במבריך ומרכיב דהוא תולדה דנוטע דאי התרו בו משום מבריך ומרכיב מהני וכן במנכש וכיוצא דהוא תולדה דזורע וחדא מנייהו נקטי וס"ל דשניה היא הני תולדות ממשמר משום דהני הוו אבות דידהו במשכן חשיבי ותולדות היו כ"כ במשכן ולכך אלימי דמהניא התראה דתולדה וכדי שלא תאמר דמבריך ומרכיב הוו אבות כ' דהא לא חשיב להו בפ' כלל גדול דבשלמ' נוטע ומבשל היינו זורע ואופה ממש כדאי' בפ' כ"ג ולכך לא מצי לשנויי דנ"מ לענין התראה דאכתי תק"ל בזורע ונוטע ומבשל אמאי קרי להו אב ובהכי ניחא גם מ"ש בתי' הקודם דהיינו הא דקמשני וכו' דלכאור' לפ"ז בחנם נקט הגמ' משכן ועפי"ה ניחא דלא אמרי' דלא מהני התראה דתולדה אלא בהנך דאב היה במשכן ותולדה לא הוי במשכן:

בד"ה ה"ג וכו' ולפי האי גי' בעי תרווייהו וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל במ"ב הא דלא ניחא להו למי' איפכא דברישא או קתני ובסיפא תרווייהו משום דקשה מהכנסה ועיין בתוס' בשבת דף צ"ו שהביאו גי' ג' דלפום הך גי' משכן לחודיה מהני וכתב מהר"ם לובלין שם דהכנסה משום דמלאכה גרועה היא ע"ש ולפ"ז ק' קושית מהרש"א ע"ד התוס' שם דמנ"ל דלפי גי' הב' משכן לחודיה לא מהני ובמ"ש התוס' מהושטה קשה מירושלמי בס"פ כ"ג דפריך אמאי לא תני הושטה ע"ש דנראה דהושטה אב היא:

דף ב:

גמ' אין נגיחה אלא בקרן וכו' לפי המסקנא דתולדות הקרן כיוצא בהן ע"כ דתנא דברייתא הלזו קאי על הך ברייתא דקתני קרן אב מאבו' השור וע"ז בא לאפוקי דלא נימא דנגיחה היא דחופה בגוף וא"כ קרן לאו אב הוא וא"כ ע"כ נחית לדינא דשור הזיק שור ולאו אשור דהזיק אדם אע"ג דמייתי קרא דכי יגח דהוא בשור דהזיק אדם ולכך רש"י גבי אבל במחוברת וכו' כ' דינא דח"נ ונזק שלם ולא דינא דכופר ובהך ברייתא דלקמן דזו היא נגיחה זו היא נגיפה כ' מהרש"א במ"ב ז"ל דלמסקנא דתולדותיהן כיוצא בהן נחית תנא דברייתא לדינא דמועד לאדם ע"ש ולפ"ד מ"ש רש"י בד"ה לומר וכו' וליכא למי' וכו' הוא לס"ד דתולדותיהן לאו כיוצא בהן אבל לפי המסקנא לק"מ:

תוס' בד"ה אבל וכו' התינח למ"ד וכו' וכדמפ' ל ר"ת וכו' עכ"ל משמעות דבריהם דלפיר"ת ניחא דאתיא כמ"ד אבל לפום פשטא דשמעתא דלא כמאן וכ"מ בתוס' ר"פ

ז"ל ע"ש ולכאור' הא בגמ' קאמר דלע"ד קרן עדיפא אתיא קרן מנייהו ולא תלי דבר זה בפיר"ת ונ"ל דהנה ר"ת פי' דמאי דקאמר הגמ' לקמן שכן מועדין מתחילתן היינו דרכן להזיק ולע"ד אדרבא קרן עדיפא וכו' ס"ל דקרן נמי אורחיה להזיק אלא שהוסיף ר"ת לתלות בפלוגתא דפלגא נזקא ממונא או קנסא וכ"ז מבואר בתוס' ר"פ שם לקמן וא"כ אי מפרשי' דמועד מתחילתו היינו דרכו להזיק ולמ"ד קרן עדיפא היינו דס"ל דקרן דרכה להזיק ולא תלינן לה בפלוגתא דפלגא נזקא וכו' שמעתין דלא כמאן דלמ"ד קרן עדיפא ויליף מהנך ס"ל אפי' תלושה דרכה להזיק דאל"ה נימא דאצטריך קרן לתלושה אבל לפיר"ת דתלי בפלוגתא דפלגא נזקא וכו' מאי דאמרי' דקרן הוי דרכה להזיק למ"ד קרן עדיפא היינו מכח סתם שוורין לאו בחזקת שימור אבל לעולם תלושה לאו אורח' כמו מחובר' וא"ש שמעתין כוותיה אמנם אי אמרי' דפי' דרכו להזיק הוא מצד עצמו אורחיה להזיק וגם בתלושה כן הוא כדכתי' אין לחלק עוד בין תלושה למחוברת:

גמ' אי מנייהו מפקת אצט' סד"א וכו' יל"ד אכתי אמאי לא קתני ברייתא ושלח זה רגל ושן גם ק' לפמ"ש התוס' בד"ה הא דהא דלא כלי קרנא הוא טינפה והא דקרי ליה תולדה משום דפשטיה דקרא לאו בהכי והיינו משום דדינא דלא כלי קרנא ילפי' ליה מדומיא דרגל וכ"מ בהרשב"א ע"ש והשתא לפ"ז הא למסקנא ושלח משמע נמי שן ומשמעות ושלח הוא לעולם לא כלי קרנא וכמו שנר' מדברי התוס' בד"ה והא דמכליא וא"כ אמאי הוי טינפה תולדה ונר' פשוט דאחר דכתי' ובער דהוא שן שוב אין לנו לומר אי מנייהו מפקת אלא דמוקמי' ליה ברגל והשתא ע"כ לא כלי קרנא ילפינן שן מרגל וניחא הכל שפיר. ועפי"ז אפשר ליישב מה שהק' התוס' בד"ה אצטריך ע"ש די"ל דאי לאו קרא דכאשר יבער הוה מוקמי' ושלח לשן ורגל וכן ובער ואז הוי טינפה אב ובריית' דלעיל דחשיב אבות דשור לא חשיב טינפה ולכן תני דובער הוא שן וממילא ושלח לרגל לחודיה ומהשתא הוי טינפה תולדה ונחית תנא דברייתא הלזו לכתוב מילתא דברייתא קמייתא וכה"ג תנא דבריי' דלעיל דקרן כמ"ש לעיל:

דף ג.

בפירש"י בד"ה אידי וכו' ליכתוב חד להיכא דלא מכליא וכו' עכ"ל היינו דליכתו' ושלח וכמ"ש התוס' ולכאורה ק' הא אי לא כתיב ובער לא ידענא דקרא בשן משתעי גם מ"ש בתי' דהו"מ ליה למכליא קרנא ק' ממ"ש לקמן בד"ה מה רגל ועיין מ"ש מהרש"א במ"ק ומ"ב ומהר"ם לובלין ע"ש ונראה דס"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל דאיכא קרא אחרינא דהיינו רישא דקרא דכי יבער איש והשתא בשן איכא תרי קראי כי יבער ובער חד לשליח וחד לאזלא ממילא וכי מוקמי' גם ושלח בשן אצטריך ללא מכליא קרנא ומק' רש"י שפיר

דליכתוב ושלח וידענא דבשן איירי מרישא דקרא ומשני דהו"מ ליה למכלי קרנא דכיון דכתיב כי יבער דהיא מכלי קרנא גם ושלח דהוא בשן גופיה בכה"ג הוא אבל כי מוקמי' ושלח ברגל ליכא אלא ובער ורישא דקרא דכי יבער בשן הוא וא"כ אזלינן בתר משמעות דושלח דלא כלי קרנא באופן דלא מוקמי' ושלח לכלי קרנא אלא כי מוקמינן אשן דכתי' ביה כי יבער וניח' בזה מה שדקד' עוד מהר"ם לובלין על פירש"י ע"ש וגם התוס' ז"ל דאזלי בשיטה זו וניחא מה שהק' מהר"ם עוד בתוס' בד"ה אצט' ע"ש ומ"ש לתרץ דס"ל דרגל הוא לא כלי קרנא לפי"ז לא מק' התוס' בד"ה דומיא וכו' מידי:

תוס' בד"ה דומיא וכו' ה"מ באיסורא וכו' עכ"ל עמ"ש הרשב"א כאן ובמ"ש הרב גופיה ופיה לעיל דניזקין הוי מילתא דאיסורא ע"ש ועיין בחי' בפסחים דף ע' ע"א ע"ש:

בד"ה ושן וכו' מ"מ איירי נמי בחיות וכו' עכ"ל מדבריהם נר' דקרא איירי בתרווייהו בחיות ובהמות ולפ"ז ק' אמאי נשיכה הוי תולדה הא כתיבא היא כמו רגל דנפ"ל מושלח ונר' ליישב דכיון דתולדותי' כיוצא בהן ונפ"ל חיובא דנשיכה מקרן ע"כ כי אצטריך קרא דושלח לרגל הוא דאצט' ואין לומר בזה אי מנייהו מפקת ויותר נר' דתיבת נמי ט"ס וכ"ה בתו' ר"פ ע"ש:

דף ג:

גמ' אי לשמואל וכו' היינו בור אין לפ' היינו בור גופיה ולא תולדה דא"כ מתני' דתני לבור בהדי אבות מכלל דאיכא תולדה ומאי היא תולדה דבור אלא פי' היינו בור דמסתבר ליה לחיובי כבור וכדמפ"ל בתר הכי מ"ש בור וכו' ועיין בפירש"י ז"ל:

שם והתנן אדם מועד לעולם וכו' בגמ' לקמן דף כ"ו נ"ל מפצע תחת פצע ע"ש והרמב"ם ז"ל ברפ"י מה' חובל כ' מדכתיב מכה בהמה ישלמנה ולא חילקה התורה ע"ש ונר' דס"ל דמאי דנפ"ל מפצע תחת פצע היינו נזקי אדם והרמב"ם בנזקי ממונא דאי כ' אדם לא אתי ממונו מניה דנוקי אדם חמירי והא דאצט' פצע תחת פצע ולא ילפי' מדלא חילקה התורה משום דקראי דעין תחת עין וכו' כתיבי גבי כי ינצו אנשים דמשמע במזיד כמו דקי"ל דפטור מד' דברים בשוגג מדכתיב כי יריבון אנשים וכדכ' רש"י ז"ל לקמן דף כ"ו ולכך הגמ' שם אחר דדייק ממתני' דפטור מד' דברים שאל מנא ה"מ דחייב במזיק אדם כיון דכתיב נמי כי ינצו וקאמר מדכתיב פצע תחת פצע אבל נזקי בהמה מדלא חילקה דמאדם לא אתי ודייקי שפיר דברי הגמ' שם ע"ש ובהכי ניחא שמעתין דלא פריך עדיפא מינה דישן אב הוי מפצע תחת פצע דמתני' בנזקי בהמה נמי איירי וניחא מה שדקדקו התוס' בד"ה תולדה דמתניתין דנקט דרכו להזיק נקט צד זה אנזקי אדם והשתא בנזקי בהמה הוי ישן תולדה דמסברא הוא דנפ"ל מדלא חילקה ולא כתיב בהדיא ולכך הוי

תולדה וניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל במ"ב אפירש"י בד"ה כחו הוא וכו' ע"ש. אך ראיתי לרש"י ז"ל בסנהדרין דף ע"ט אהא דאמרי' מה בהמה לא חילקת וכו' כ' דהיינו מפצע תחת פצע ע"ש:

פירש"י בד"ה בח"נ וכו' האי פלגא נזקא ממונ' והלכך וכו' עכ"ל דבריו הם לדידן דקי"ל פלגא נזקא קנסא אבל ר"פ גופיא ס"ל לקמן דף ט"ו פלגא נזקא ממונא ולכך כי פריך הגמ' אמאי קרי ליה תולדה לא משני משום דהוי ממונא דאליבא דר"פ קיימי' וכי פריך לרבא משני לפוטרו בר"ה כדי ליישב אפי' אי ס"ל לרבא כר"פ דממונא הוא וה"ה דהומ"ל דס"ל קנסא ומהר"ם מלובלין ז"ל כ' דכוונ' הגמ' הו"ל לקרותו אב בפ"ע ע"ש מדברי רש"י ז"ל בד"ה לשלם נר' דפירכת הגמ' היא דהו"ל לשנותו בתולדה דקרן גם מ"ש דאי משום ממונא הא דמי לקרן בח"נ ומאי ראיית ולכך משני מן העליה דהשתא דמי לרגל בב' דברים ע"ש לא ראה דר"פ גופיה ס"ל ממונא ואפשר לומר ע"ד דבריו באופן זה דהגמ' ידע צד דלפטרו בר"ה אלא דלר"פ ק"ל כיון דדמי נמי לקרן אח"נ מה ראיית ומשני מן העליה דהשתא דמי לרגל בב' דרכים מן פעליה ולפטרו ולרבא משני לפטרו בר"ה דלרבא י"ל דס"ל קנסא ולכך כ' רש"י ז"ל צד דקנסא ליתובי מילתא דרבא וניחא בזה מה שדקדקו מהרש"א ז"ל והרשב"א ז"ל ומהרש"ל ביש"ש דאמאי לא משני נמי אליבא דר"פ לפטרו בר"ה כמו לרבא ע"ש מה שתי' ועיין להלח"מ בפ"ב מה' נזקי ממון ע"ש ועפי"ז ניחא הכל כמבואר. ודע דמאי דפשיטא ליה להגמ' דגם לרבא הוי תולדה דרגל נראה דהיינו ממתני' דלקמן ר"פ כיצד הרגל דמני לצרורות בהדי תולדות דרגל והתוס' שם הק' אמאי גבי שן לא תני תולדות וגבי רגל תני תולדות ע"ש ונ"ל משום דברגל איכא תולדות כיוצא בהן דהיינו שאר תולדות ואיכא דלאו כיוצא בהן דהיינו צרורות ולכך אצטריך למתנינהו לכולהו אבל בשן כולהו תולדותיו כיוצא בו:

דף ד.

תוס' בד"ה לאו וכו' וא"ת עבד ואמה גופי' נילף בק"ו עכ"ל פי' בק"ו ומה שן שיש הנאה חייב עבד ואמה שאין הנאה להיזקן א"ד שחייב ומקשים דלחייב בעבד ואמה היכא שאין הנאה להיזקן לפום סברא דהשת' דכוונתו להזיק הוי קולא גם יש הנאה להיזקה הוי קולא וכ"ת מה לשן שכן אין כוונתו להזיק קרן יוכיח ול"ק מה שהק' מהר"ם מלובלין ז"ל אבל לפ' דהתוס' מק' ממ"נ אי לא ידע מתני' דידים מאי פריך נימא דעבד ואמה גופייהו חייבין ומהאי קו' גופיה ואי ידע מתני' דידים מאי פריך הא סיפא קתני טעמא הא ליתא דנימא דפסיקא ליה ממתני' דקמא שהביאו בדבור הקודם דמדברי התוס' בקושייתם

שנית נראה דקושטא הוא דממתני' דקמ' יש ללמוד דפטור האדון מדקתני פגיעתן רעה דלא כמ"ש בתוס' ר"פ ז"ל דממתני' דקמא לא : שמעי' מידי ע"ש:

גמ' לא ראי השור שמשלם את הכופר וכו' דקדק מהרש"א ז"ל במ"ב אמאי לא קאמר דלרב נמי בתמין לא קמיירי ולא ראי השור דיש הנאה להיזקו כרגל וכו' ע"ש ולא ראה דברי התוס' לקמן דף ו' ע"ב בד"ה שור דכתבו דאדם עדיף דעביד היזק בידים ודוקא פירכ' הכתובה בתורה הוא דפרכי' ע"ש במהרש"א:

דף ד:

פירש"י בד"ה תנא אדם וכו' דומיא . דבור קתני וכו' עכ"ל נר' דק"ל אמאי לא פי' ר"י בהדיא אדם דאזיק שור כמו שפי' בהדיא אדם דאזיק אדם ולזה כ' סתמו כפי' דומיא דבור ועוד נר' דק"ל כיון דהגמ' סתמא קאמר תנא אדם וכו' וי"ל דמתני' איירי באזיק שור ור"י באזיק אדם וי"ל איפכא מאי פריך לקמן הא ש"ח וכו' וקתני ומאי פסיקא ליה דמתני' באזיק שור דפריך הכי דילמא איפכא והו"ל למיפרך הא ר"י תרווייהו תני ולזה כ' דודאי מתניתין באזיק שור דומיא דבור ולפמ"ש מהר"ם מלובלין ז"ל דכי משני תרי גווני אדם הדר ביה ממאי דשני תנא אדם וכל מילי דאדם ע"ש א"ש טפי דברי רש"י ז"ל אך מהגמ' אין נר' כן דלפ"ז מאי פריך ליתני תרי גווני שור אימא שור דתנן במתני' בחדא תני ליה ר"י בחדא דודאי שור דמתני' כולל אפי' אזיק אדם מדלא קתני ליה בסיפא גבי ה' מועדים כדתני אדם. ומה שק' מהר"ם שיף ז"ל ע"ד רש"י ז"ל דבור חייב בנזקי אדם ולא מיעט הכתוב אלא מיתר ע"ש י"ל דאפ"ה לא מקרי אב כיון דאינו בהדיא דבנזקין חייב ומתני' אבות קתני:

בד"ה ומנסך וכו' דלא קחסרי' ולא מידי וכו' עכ"ל ץ דבריו תמוהי' מסוגיא דפ' הנזקין ומהרש"א ז"ל חי' דה"ק כיון דלא קחסריה א"כ היינו מדמע ע"ש ור"ל דאי מחסריה הוה א"ש ול"ק היינו מדמע דאצט' לאשמועי' דאע"ג דמחסריה כוליה טפי ממדמע ומטמ' אפ"ה בשוגג פטור ואע"ג דר"ח במזיד איירי מ"מ כיון דע"כ לישנא דמתני' נקט כמ"ש התוס' לקמן כי מצרכת למתני' הוה א"ש ברייתא דר"ח ול"ק מה שהקשה ע"ד השע"ה ע"ש. ומ"מ היותר נ"ל בכוונת רש"י ז"ל הוא דהנה התוס' לקמן כ' דאע"ג דר"ח ס"ל שמיה היזק מ"מ נקט לכולהו משום דלישנא דמתני' וכו' ע"ש ורש"י לא ניחא ליה בהכי אלא דכיון דר"ח נחית למנינא דאבות אע"ג דילפי' מהדדי תני להו כיון דשמות מחולקין וכ"כ בתוס' ר"פ ז"ל לקמן וא"כ ניחא שפיר דהוצרך רש"י למימר דלא קמחסרי וכו' דבברייתא דר"ח לא יתכן מאי דשני הגמ' שם היינו מדמע והגמ' שם דקאמר היינו מדמע ולא משני משום דלא קמחסריה משום דרב בפ' השוכר ס"ל דיין ביין אסור ולא מהני

תקנתא דימכר חוץ מדמי יין שבו א"נ דהכי פריך מנ"ל לרב דבכה"ג לא אמרי' קי"ל בדרבה מיניה דילמא מתני' כת"ק דרשב"ג דלית ליה תקנתא דימכר דהאי דינא דלא אמרי' בכה"ג קי"ל בדרבה מיניה ממתני' הוא דשמיע ליה לרב כמו שנר' מסוגיא שם ולהכי הוכרח לשנויי היינו מדמע ולשמואל ס"ל מערב דאע"ג דשמואל ס"ל בפ' השוכר דיין ביין מותר מ"מ ס"ל דחייב בתשלומין דמוקי למתני' כת"ק דרשב"ג וניחא הכל שפיר והא דלא מפ' דמנסך דברייתא דר"ח הוא מערב וס"ל בת"ק דרשב"ג משום דאכתי ק' לרב דס"ל דבכה"ג לא אמרי' קי"ל בדרבה מיניה אמאי לא תני מנסך ממש בברייתא דר"ח ולכך לא הביא רש"י אלא סברת רב ובלא"ה י"ל כיון דגמרא לקמן מוקי דר"ח ס"ל שמיה היזק ע"כ כרב ס"ל דלשמואל ס"ל לא שמיה היזק ע"ש בסוגיא דפ' הנזקין. ועוד נ"ל בכוונת רש"י ז"ל דהנה בגמ' שם מסיק אליבא דרב דמקנסא ילפי' וצריכי וכ' התוס' דלמ"ד שמיה היזק הוה עביד צריכותא לפטור ע"ש ונ"ל דאפי' למ"ד שמיה היזק איכא למעבד צריכותא לחיוב דהנה תחת מטמא יש ב' סוגים מטמא תרומה ומטמא חולין ומטמא תרומה יש סברא לחיוב יותר ממדמע דמטמא לא חזיא אלא להסקה ומדמע יש סברא לחיוב יותר ממטמא חולין כיון דלא אסירי אלא לפרושים והשתא אי תנא מטמא הו"א היינו מטמא תרומה דוקא דשמיה היזק דכיון דהפסידו לגמרי הוי כמו היזק ניכר ולכך תני מדמע דהשתא אייתר ליה מטמא כי היכי דנוקמא במטמא חולין ומנסך משום קי"ל בדרבה מינה והשתא רש"י ז"ל הוק"ל דאמאי לא מפ' מערב ואצט' דאפי' בכה"ג דלא מחסריה מידי דדוקא תרומה דהיא בזול כיון דאינה נמכרת אלא לכהנים דמיעוטא נינהו אבל מערב ליכא הפסד כ"כ אלא לענין ליטפל במכירתו ואי תנא מנסך לבד הוה מוקמינן ליה כת"ק דרשב"ג ולכך תני לכולהו ולזה תי' רש"י דההוא לא מחסריה ולא מידי ואין לחייבו ליטפל במכירתו דהיזק כי האי ודאי לא שמיה היזק לכ"ע:

והנה הרי"ף ז"ל בפ' החובל דף צ"א כ' דההיא דר"ג דחייביה להההוא גברא שכר המצוה ממונא דאי קנסא לא הוה יליף מיניה רב שם למילתא אחריתי דמקנסא לא ילפי' והמש"ל ז"ל בפ"ז מה' חובל תמה עליו דרב גופיה ס"ל בפ' הנזקין מקנסא ילפינן ע"ש והיה אפש' לומר דאינו מוכרח לומר כן בדברי רב די"ל דס"ל שמיה היזק ולכך קאמר היינו מערב והגמ' חדא מנייהו נקט אך הרי"ף גופיה פסק שם דלא שמיה היזק ופסק מנסך ממש וא"כ ע"כ מקנסא ילפי' ואיך פסיק ותני בפ' החובל מקנסא לא ילפינן ואפשר דכיון דהלכתא כרשב"ג א"כ לא קמחסריה ולא מדי והגמ' דל"ק הכי י"ל ע"ד ואופן הנ"ל אך הרי"ף בפ' השוכר פסק דיין ביין אסור והדק"ל ויש לחלק דדוקא קנסא דקנסו רבנן

סתמא לכל אמרי' מקנסא ילפי' אבל עובדא דר"ג דלא שמעי' ליה דקניס אלא להההוא גברא ע"י מעשה שהיה דלא ילפי' מקנסא כה"ג לכ"ע:

תוס' בד"ה ועדים וכו' דאפי' שילם וכו' עכ"ל כ' בש"מ דמאי דאמרי' לקמן עדי' זוממין לית בהו מעשה היינו משום דאפילו כבר נתן הממון מ"מ איתיה בחזרה והו"ל אלא נתן ע"ש ועיין להתוס' בפ"ק דמכות דף ד' ע"ב בד"ה כלא וכו' שכ' דמוציא ש"ר דיבור הוא אבל עדים זוממין בדיבוריה אתעביד מעשה ע"ש וק' דהתם לענין מלקות איירי דליכ' מעשה ובסוגיין מבואר להפך דמוציא ש"ר חשיב מעשה ועדים זוממין דיבורא הוא ונ"ל דהתוס' ס"ל כסברת הרמב"ם ז"ל בפ"כ מה' עדות דבמלקות לא אמרי' ולא כאשר עשה ע"ש בכ"מ ז"ל והשתא הגמ' כאן דאיירי לענין ממונא דאיתיה בחזרה הו"ל עדים זוממין דיבור' אבל התוס' שם לענין מלקות דהו"ל מעשה טפי ממוציא ש"ר ומירושלמי שהביאו התוספות שם סיוע לסברת ץ הרמב"ם ז"ל:

בא"ד ור"י מפרש דלא וכו' עכ"ל ועיין במ"ש מהרש"א ז"ל בפ"ק דמכות דף ג' ע"א בתו' בד"ה באומר וכו' ודבריו לא יכונו אלא לפי' ריב"א אבל לפי' ר"י דאפי' דליתיה בחזרה מקרי עד זומם ליתא ועמ"ש בש"מ בשם הר"י יהונתן ז"ל ודעת הרמב"ם שם בה' עדות כפיריב"א ועיין לה' שבות יעקב ז"ל ח"א סי' קמ"ז ע"ש:

דף ה.

גמ' ליתני תרי גווני שור וכו' מק' נימא דר' אושעיה בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי כדאמ' הגמ' לעיל אתנא דמתני' וי"ל דדוקא מתני' דתני ליה בסיפא אהני לן האי סברא לומר דה"ט דלא תני ברישא אבל משום סברא הלזו אין לשיירה לגמרי וקצת נר' כן מגמ' לעיל דכי משני בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי לא הדר ביה משינויא קמא דמשני הא תני ליה בסיפא. אך ק' לשמואל ליתני קרן בתנא דר' אושעיה ומהרש"א במ"ב הק' כן לעיל ותי' דבתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי עיין שם וא"כ הדרא קושיא לדוכתה ומ"מ י"ל:

דף ה:

פירש"י בד"ה ליכתוב וכו' ולרב וכו' מה לקרן שכן כוונתו וכו' עכ"ל הא דלא קאמ' מה לשור שכן חייב בכופר כדפריך הגמ' לעיל גבי אדם משור נר' דס"ל דאש גופיה דלא מחייב בכופר ולא ילפי' משור משום האי פירכא גופה או משום רוח חיים ודרשא דעליו למעט אדם דוקא אבל דרשא דד' דברים מקרא דאיש בעמיתו משמעות הדרשא למעט הכל דדוקא איש בעמיתו דלא כהתוס' לקמן דף כ"ו דכ' דמעליו ממעטינן כולהו ע"ש ויש להביא ראיה לפירש"י מדל"ק מתני' דאש לא אתי ממבעה ורגל לשמואל משום דמבעה ורגל חייב בכופר כדאי' לקמן דף כ"ו ע"ש בתוס' ולדעת התוס' דכולהו מעליו

נפקא י"ל דנקט כן מתני' כי היכי דלא נימא אדם יוכיח שו"ר דרש"י לקמן דף י' דכ' דאש פטור מכופר משום קי"ל בדרבה מיניה ולא מעליו:

תוס' בד"ה כי שדית וכו' ועוד דלקמן אין מוציא לר"י וכו' עכ"ל הק' מהר"ם שיף ז"ל הא התם באש משתעי ובאש פטור אדם כדקתני רישא דברייתא שם ע"ש ולק"מ דהא בור אצט' למכתב שור למעט אדם ולא ממעטי' מעליו וכ' התוס' לקמן דף ט' סע"ב דאצט' קרא לעבד או לנכרי הקנוי לישראל דלא נפ"ל מעליו וא"כ דוקא בור דכתיב מיעוטא אבל אש חייב בעבד ונכרי הקנוי ורישא דברייתא לא ממעט ליה אלא מכופר וא"כ א"ש חומר באש מבור לענין עבד ונכרי הקנוי ואף למ"ש רש"י ז"ל שם דטעמא דאש פטור מכופר משום קי"ל בדרבה מיניה וס"ל דעליו לא ממעט אלא אדם מ"מ נקטי' דבנכרי הקנוי דליכא לתא דקי"ל בדרבה מיניה חייב באש אבל בור ממעטינן משור ולא אדם סתמא אפילו נכרי הקנוי:

דף ו.

תוס' בד"ה תאמר וכו' ושם אין לו רשות וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל שדברי התוס' הללו סתראי למש"ל בד"ה משורו וכו' ע"ש ונ"ל דלעולם נקטינן כקולי ב' המלמדים אפי' דדמי לחד מנייהו טפי מחבריה ושאני הכא דאי נקטי' קולי דתרווייהו פטור לגמרי דבור לא מחייב ברה"י ושור לא מחייב בר"ה וכיון דלא אפשר למפטריה לגמרי דהא קושטא הוא דיליף במה הצד אזלינן בתר בור דדמי ליה יותר משא"כ לעיל לענין פטור כלים לבד איירי ומ"ש התוס' בתי' דמ"ל דיתיז בר"ה וכו' דהוא צרורות דח"נ אף דמתני' לענין נ"ש משכחת לה נמי בקורה כמ"ש הרא"ש ור"פ ז"ל והתוס' דנקטו צרורו' משום דגמ' דלקמן דחייב בכה"ג בצרורות איירי ועיין למהר"ם שיף ז"ל:

כתב הרא"ש ז"ל דדברי ר"א בר אהבה הלכתא נינהו דהא ברייתא היא דפותקין ביבותיהן ע"ש תמהני דהא מברייתא לא שמעינן מידי דאיכא לאוקמה באזיק בהדי דאזיל דכחו הוא וקמ"ל דאע"ג דברשות היא וי"ל:

דף ו:

גמ' המוציא מע"ה וכו' משמע דבאיסורא כה"ג אסור מדאורייתא דאקרא קאי וק' מכאן להסוברים ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן דמדאורייתא כל ס' שריא וי"ל דהכא בערוגה בין ב' ערוגות ודמי לחתיכה מב' חתיכות דאפילו למ"ד ס' דאורייתא לחומרא מדרבנן היכא דאיקבע איסורא כה"ג מודה אשר מטעם זה מביא אשם תלוי וכמ"ש האחרוני' ז"ל. אך ק' למ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לעיל דף ב' ע"ב דנזקין דמי לאיסורא וספיקא לחומרא מאי קאמר המוצי' מע"ה וצ"ל דלא כ"כ אלא בס' דדינא ולא בספיק' דמציאו':

תוס' בד"ה שור וכו' ומקרן ומאדם ומבור וכו' עכ"ל בור דנקטי ל"ד דמקרן ומאדם סגי אבל מאדם לחודיה לא סגי דאיכא למיפרך מה לאדם שכן אינו חייב בכופר אבל מקרן בהדי אדם א"ש דקרן חייב בכופר לר"ט ובמועד לכ"ע ולא ס"ד השתא למיפרך מתחילתו כמ"ש בסה"ד דלא כמהרש"א במ"ב והתוס' בריש הנזקין נר' מדבריהם דבור גופיה ילפי' מאדם וכ' מהרש"א שם דלא דרשי' והמת יהיה לו לפיסולי המוקדשין אלא אחר דנפ"ל הקדש מרעהו אייתר ליה קרא לפסה"מ ע"ש ולפ"ד ל"ק מה שהק' התוס' לקמן דף נ"ג ע"ב בד"ה איפוך ע"ש ואמה שהק' וא"ת רעהו דכ' למ"ל נילף מאדם ק' מה לאדם שכן אינו חייב בכופר ומהרש"א במ"ב כ' דנילף נמי מרגל דאי' שום מיעוטא ע"ש ולפ"ד לא תי' התוס' כלום דנימא אחר דגלי ברגל ולמ"ל קרן אבל מבור ל"ק כמ"ש מהר"ם מלובלין ז"ל ושם בגיטין ע"ש לכן נראה דאכתי התוס' לא ס"ד האי פירכא עד לבסוף וי"ל דאזלי בשיטת ריב"א לעיל דף ד' בד"ה כראי ומקשים למאן דל"ל היקישא דבי חזקיה ובעיקר קושי' התוס' כאן ולקמן דף נ"ג ק"ל הא אצט' רעהו לגוים נמי ועיין להתוס' במנחות דף ס"ז ע"א ע"ש. וראיתי בס' ים התלמוד לקמן דף נ"ג שתי' לקושיית התוס' שם דאצט' רעהו לנזקין דאי מהמת יהיה לו לא הוה ידעי' אלא מיתה אבל בנזקין הו"א דחייב עש"ב וכה"ג אמרי' באדם לגבי בור דבמיתה פטור ובנזקין חייב ולפ"ז פטור' דהקדש בנזקין בבור מרעהו הוא דילפינן לה ועפי"ז ניחא דברי התוס' ר"פ הנזקין דנר' מדברי' דבור יליף מאדם וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל שם. גם ניחא מה שהק' מהר"ם לובלין ז"ל שם במה שתי' דאי לאו רעהו לא הוה דרשי' כי יאכל פרט למזיק דבלאו רעהו הא ידעי' מבור ע"ש ועפי"ה ניחא דבור גופיה לא ידעי' פטור' מנזקין אלא מרעהו מיהו התוס' במכילתין ע"כ דלא ס"ל כן:

דף ז:

תוס' בד"ה אליבא וכו' כיון דיליף ג"ש וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהו"מ למבעי אליבא דר"י במאי דאהני קרא ע"ש הנה בגמ' לעיל אמרי' דמאי דאהני קרא הוא אי אית ליה למזיק עדית וזבורית דמזיק לא שויא כעדית דניזק וא"כ הבעיא היא אי בשל עולם שמין ועדית דמזיק יותר מעדית דעלמא אינו חייב ליתן לו עדית דידיה אלא דיקנה לו עדית מעלמא ואי בשלו שמין מחוייב ליתן לו עדית דידיה ואפי' דהוכיחו התוס' לעיל בד"ה כגון דא"צ לקנות ע"ש היינו דאינו מחוייב לקנות אבל אי מזיק ירצה לקנות לו מעלמא ויהיב ליה כדיניה אי' יכול ניזק לעכב עליו אמנם הא ליתא דא"כ בברייתא דלקמן דס"ל בשל עולם שמין לחד תי' וקתני אין לו אלא בינונית כולן גובין מבינונית והשת' אמאי כתובה אשה תגבה מבינונית הרי יכול לקנות לו זבורית מעלמא ומ"ל דאין

לו כסף וימצא לקנות בהקפה זבורית אלא ע"כ דאינו יכול לקנות וכוונת מהרש"א ז"ל דמצי למבעי אי אית ליה למזיק זבורית ובינונית ועדית וזבורית לא שויא דעדית דניזק ובינונית שויא דעדית דעלמא אתי בשל עולם שמין נותן לו בינונית ואי בשלו שמין נותן לו עדית ולאו בגוונא דלעיל ממש זהו כוונת קושייתו ותי' דכיון דבינונית היא יותר מעדית דניזק יכול ליתן לו בינונית אף אי בשלו שמין ע"ש. אבל ק"ל למ"ש הרא"ש ז"ל לעיל אליבא דר"ע דאי אית ליה למזיק זבורית ובינונית ועדית מחוייב ליתן לו עדית ע"ש וע"ז הד"ק מהרש"א לדוכתה ע"כ נר' דלר"י ל"מ למבעי דכיון דאית ליה בניזק שיימי' ע"כ מיטב שדהו לאפוקי דעלמ' ולא בעי הגמ' אלא אליבא דר"ע די"ל לאפוקי ניזק וי"ל לאפוקי דעלמא ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

דף ח.

תוס' בד"ה מכרן וכו' יכול לכבוש עכ"ל י"ל אמאי נקטו יכול לכבוש וכו' בפשיטות הול"ל דהיה מוכר הזבורית למוכר בחזקה וכיוצא ומאי איכפת לן אי השטר אצלו יכול לכתוב עליו דנמכרה הזבורית ומכח זה נר' דהתוס' ס"ל דמאי דקאמר הגמ' מהדרנא שטרא בדוקא הוא וע"י חזרת השטר סגי וכמ"ד אותיות נקנו' במסיר' ודלא כהרא"ש שפי' קנייה ממש ע"ש וס"ל להתוס' דאין בידו לטעון דיכול למכור מכירה ממש דטריחא מילתא או מטעמא אחרינא ולכן כאן דלא שייכא חזרת השטר הוצרכו לומר דיכול לכבוש ולפי"ז לדידן דקי"ל אין אותיו' נקנות במסירה ליתא להאי אוקמתא דגמ' וחי ומת שוין בדינן. ובהכי ניחא דברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפי"ט מה' מו"ל שלא חילקו בין חי למת שו"ר דהא ליתא חדא דבגמ' בכתובות דף ק"ט אמרי' מהדרנא שטרא לרבנן וקי"ל כוותייהו אף דקי"ל אותיות אין נקנות במסירה ועוד מאי משני הגמ' ביתמי אפי' ביתמי יחזור להם השטר וממילא בטלה הקניה למפרע ואז גובין מנייהו דשדה דאבוהון היא דלמ"ד אותיות נקנות במסיר' בטיל' למפרע וכ"מ מדברי הרא"ש וי"ל עליו שלא הוכיח מזה דמכירה ממש קאמר וכן הוכיח הרמב"ן ז"ל במלחמות דע"כ אמרי' מהדרנא שטרא ע"י מכירה ממש ולא חזרת השטר לבד ע"ש ומשמע נמי מדבריו דלמ"ד אותיות נקנות במסירה בטילה המכירה למפרע ומעתה הדק"ל בדברי התוס' ונ"ל דכוונת התוס' היא דבאו להוכיח דע"כ לא ס"ד הא מילתא דמהדרנא שטרא דאי ס"ד אמאי קאמר מבעיא אדרבא אמרינן מהדרנא שטרא וכדי שלא תאמר דלעולם ידע לה אלא דסבר דע"כ ביתמי עסקינן דאל"ה אמאי לא גבו נזקין מבינונית וכדפריך בסמוך לזה כ' הרי יכול לכבוש השטר ואפילו ביתמי מהניא כיון דהו"ל כאלו לא קנה. והנה מהר"ם שיף ז"ל הק' ע"ד התוס' דא"כ מאי קאמר הגמ' ביתמי הא יכול לכבוש השטר וכו' ע"ש ואין לתרץ דבראינו

השטר איירי דא"כ מנ"ל להתוס' דלא ס"ד האי סברא דמהדרנא נימא דס"ד אלא דס"ל דע"כ איירי ביתמי ובראינו דאל"ה ליגבו נזקין מבינונית ולכן צ"ל דכיון דדבר שקר הוא האי מילתא דכבישת השטר לא דיינן בהאי טענתא ולא חשבי' ליה כאלו כבש והתוס' נחתי דמ"מ לא הו"ל כ"ש משלשה דהא חידושא איכא באחד דסד"א דדיינן בכבישת השטר קמ"ל דלא ולפי"ז כי מוקי לה ביתמי לא הוה אצט' לטעמא דאי אפשי אלא דהו"מ לאוקמה באחד וחידושא דלא נימא כביש שטרא אלא דניחא ליה לאוקומי אוקמתא קמייתא דבזה אח"ז ובלקח עדית באחרונה. וראיתי למהרש"ל ז"ל ביש"ש סי' י"ד שכ' ע"ד הרא"ש דמכיר' ממש דאינו מוכרח די"ל דפי' מהדרנא שטרא הוא כבישת השטר וכדכ' התוס' ז"ל ואינו יכול לומר לו תקבל עליך בחרם שכן האמת שהרי בידו למוכרו לו ע"ש ולפי"ז כי משני ביתמי יכול לומר לו תקבל בחרם וניחא קושי' מהר"ם שיף ז"ל ודברי התוס' הם פי' מהדרנא דגמ' גופא אבל לפי"ז אכתי ק' מנ"ל להתוס' דלא ס"ד וכו' נימא דסבר דע"כ ביתמי איירי מכח קושי' אנזקין נמי ע"כ נ"ל בדעת התוספות כדכתי' ובדעת הרי"ף כ' במלחמות דס"ל דקושית א"ה נזקין נמי לאו קושיא היא עד דטעין אבל אנן לא טענינן ליה ודיינן להו כדיניה והרי"ף דינא קאמ' אבל אי טעין הוי טענה ואי טעין ליה אידך לכי תהדר הוי טענה נמי עש"ב וצ"ל דמאי דדיינן להו כדינייהו ולא אמרי' דגבו כולהו מעידית כיון דהיא אחרונה משום כיון דביד זה לטעון להגבותם מזבורית וביד זה לטעון לגבות מעידי' אנן דיינן להו כדינייהו ואי טעון טעין והרשב"א ז"ל בחי' כ' דדעתם דלא אמרי' מהדרנא לגרוע ע"ש והלח"מ בפי"ט חשב דדברי הרמב"ן הן הנה דברי הרשב"א ואין נ"ל אלא כדכתי'. ומה שהק' הלח"מ דמ"מ אמאי הוצרך הר"מ להביא טעמא דאי אפשי ע"ש לק"מ דטעמא דאי אפשי אהני גם למת אבל טעמא דמהדרנא לא מהני אלא לחי אבל לא ביתמי ולכך כ' טעמא דא"א דלא לפלוגי בין מת לחי:

בד"ה אי שתקת וכו' אבל ב"ח וכו' עכ"ל אבל הרא"ש כ' דגם בב"ח ק"ל וכ"פ התוספות בכתובות דף ק"ט וכ"כ הטור סי' קי"ט וכ' שם דאי מכר בינונית באחרונה נזקין וב"ח בינונית וכתובת אשה זבורית וכ' השה"ג דלפי שיטתו דב"ח גובה זבורית אי עדית באחרונה גם בינונית כן וכ' שלא יכול להלום דבריו וכוונת הטור פשוטה לפניה דלא כ' בבא דבינונית באחרונה אלא במת דליכא מילתא דמהדרנא אבל בחי ודאי דב"ח גבי מזבורית לפי שיטתו ועיין לה' המגיד ז"ל:

גמ' ר"ה אמר או כסף וכו' עפירש"י ומהר"ם שיף ז"ל וי"ל דבעיא דבשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין שייכא בדברי ר"פ דאמר רחמנא אמר ממיטב כי היכי דלקפוץ עליה זביני דכיון דדריש טעמא דקרא דכן הוא א"כ י"ל דבשל עולם שמין כיון דבהכי סגי

דקפצי עליה זבינא אבל אי גזירת הכתוב ל"ש למבעי מידי דרחמנא אמר מיטב שדהו והא דלא הקדים דברי ר"ה קודם דברי ר"פ משום דבעי לאשמועי' דהלכתא כוותיה שנאו באחרונה וכמ"ש הרא"ש ז"ל:

דף ט.

תוס' בד"ה משהחזיק וכו' דאי בנתן מעות וכו' אמאי יכול לחזור בו משהחזיק עכ"ל נר' מדבריהם דלא ק"ל אלא כיון שנתן והחזיק אבל אי נתן ולא החזיק א"ש דיכול לחזור בו אף דכבר קנה בקנין גמור וגם נתן מעות והיינו רישא דעד שלא החזיק בו דהוא ניחא להו דאיירי בנתן מעות אי לאו סיפא דס"ל אף נתן מעות לא סמכא דעתיה עד דדייש אמצרי ובזה ניחא נמי דלא תקשה גם לפי דרכם אמאי לא נקט כסף כמו קושייתם ראשונה לפירש"י וכן היא דעת הרמב"ם ז"ל בפרק י"ט מה' מכירה דאף דנתן מעות וקנה קנין אחר בעינן דייש אמצרי אמנם לפי הטעם שכ' התוס' והרא"ש במציעא דכן דרך שמעכב המעות עד דדייש ע"ש נר' דאי נתן מעות לא בעינן דדייש ועיין להסמ"ע סי' רכ"ו ועיין ביש"ש מ"ש על הסמ"ע ועיין בהג"א בשמעתין דהביאו דברי ר"י שכ' בעינן דייש כל שלא נתן מעות משמע דאי נתן לא בעי דייש ואח"כ פ' דאי נתן והחזיק והם תרתי דסתרן דפשטא דמילתא מ"ש והחזיק היינו דייש ונר' דט"ס יש וכצ"ל ודוקא שלא באחריות לא מהני דייש כל שלא נתן ומכוון עם דברי התוס' בשמעתין ועיין לה' חיים שאל ח"א סי' ס"ה וכו' עש"ב:

עו"ש מספק"ל אי כיורשין וכו' הר"מ בפרק י' מה' נחלות כ' דינא דחלקו קרקע ואח"כ כ' ואפי' חלקו כספים נר' דכספים עדיף מקרקע וס"ל כדברי בעל המאור ז"ל ועיין במלחמות ועיין להרי"ף ז"ל בבתרא דמפ' מספק"ל אי כיורשין וגם מספק"ל אי כלוקח באחריות או שלא באחריות ע"ש והתוס' בבכורו' דף מ"ח ע"א הביאו בשם ר"ח עש"ב ומדבריהם יש להוכיח דאפילו בס"ס אין מוציאין מיד המוחזק דלא כמהריב"ל סי' שהרי הכא איכא ס"ס שמא כיורשין הוו ואת"ל כלקוחות שמא כלקוחות באחריות ואפ"ה מפסיד פלגא. ובמה שהק' התוס' אמאי ל"ק מספק"ל אי כלוקח באחריות או שלא באחריות יש מקשים דבגמ' ברפ"ג דגיטין איתא דר' אסי כולן אין פוסלין חוץ מאחרון הרי דס"ל יש ברירה וא"כ ע"כ דמספק"ל אי כיורשין דהא כי אמרי' יש ברירה הוו כיורשין ול"ק דכבר כתבו התוס' שם ובכ"מ דהיכא דמברר בפי' יש ברירה טפי והתם מברר בפי' לאיזו שירצה מיהו רש"י ז"ל שם בדברי רב אסי כ' יש ברירה לחומרא נראה דק"ל מהא דאחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זל"ז ומתרץ דמספק"ל וא"כ לק"מ קושיית התוס' דהכא לפירש"י ונ"ל דס"ל דהכא לא תליא בברירה דאפי' קי"ל בעלמא יש ברירה

והוו יורשין הכא שאני לענין טריפת ב"ח דהו"ל כאלו התנו בפי' כיון דב"ח יכול לטרוף מזה כמו מזה כמ"ש התוס' בשמעתין בד"ה פשיטא וכן אי כלקוחות באחריות הו"ל כאלו התנו דמי שיטרוף ממנו הבע"ח יכול לסלקו חבירו במעות. ובמ"ש התוס' דהכא ל"ש המע"ה כבר ביארנו דבריהם בבכורות דף מ"ח ע"ש:

דף י.

גמ' מאי שייר דהאי שייר עיין בשי' שלא נודע שמה בקידושין דף ט"ו ע"ב ע"ש ועיין לה' יד מלאכי ז"ל:

שם וליתני חומר בשור מבבור דשור חייב בו פיסולי המוקדשין וכו' ה"ה דהומ"ל חומר באש מבבור בהא מילתא דלא כתיב מיעוטא רפיסולי המוקדשין אלא בבור וחדא מנייהו נקט ומ"מ לא הוו תרי שיורי דחדא מילתא חשיבי חומר בשור ואש מבור שוב הראוני להרשב"א ז"ל בס' ת"א סי' י"ג שנתקשה בזה ע"ש מה שתירץ מיהו קשה לפמ"ש התוס' בסוגיין דמיעוט' דשור ולא אדם לנכרי הקנוי לישראל והאי מיעוטא לא כתיב אלא בבור אבל שור ואש אה"נ דחייב בהן נכרי הקנוי לישראל ואם כן שייר האי מילתא ואמאי דחי לאוקמתא קמיית' דכר"י אתיא מכח קושי' מאי שייר דהאי שייר וי"ל:

והנה התוס' לקמן דף נ"ג ע"ב כ' דרבא כר"י אבל ר"א ס"ל דשרי שאר הנאות בפיסולי המוקד' ולדידיה המת יהיה לו קרי ביה ולפי"ז חייב בבור שור פיסה"מ לר"א והוא תימה דבסוגי' ר"א גופיה שור פיסה"מ פטור בבור ואין לומר דלר"א נ"ל מדרשא אחרינא דהתוס' בשמעתין נקטו דרשא דוהמת יהיה לו וכמדומה שראיתי זה ימים קושיא זו בספרים. ועוד ק' מאי פריך ר"א ליתני חומר וכו' לפמ"ש התוספות שם דלמ"ד פודין ליכא למידרש והמת יהיה לו לפיסה"מ וא"כ לדידיה חייב ונוקמה לברייתא הלזו כמ"ד פודין וי"ל דלמ"ד פודין תק"ל והמת יהיה לו מאי דריש ביה וע"כ דס"ל כריה"ג דס"ל ק"ק ממון הדיוט דלדידיה בשור חייב בקדשים קלים דרעהו קרי ביה כדאמרי' בגמרא לקמן בפרקין ודריש לו המת יהיה לו לק"ק וא"כ אי ס"ל לתרץ דברייתא כמ"ד פודין אכתי ק' ליתני חומר בשור מבבור לענין ק"ק ובהכי ניחא לר"א דשרי שאר הנאות למ"ל והמת יהיה לו גם למ"ד אין פודין ועפי"ה ניחא דאצט' לק"ק ולרבנן דפליגי אריה"ג ס"ל כר"ש בן מנסיא דדריש לעיל לרעהו לחיובא דדוקא רעהו ח"נ אבל לגבוה נ"ש וא"כ והמת יהיה לו לקדשים ממש ורבנן דרשב"מ כריה"ג ודרשי והמת יהיה לו לק"ק באופן דלכ"ע דרשי לוהמת יהיה לו לפטור דבר אחד בבור מה שאין בשור ולפי"ז לרשב"ם י"ל דשמעי' נמי לפיטורא בבור פיסה"מ קודם פדייה דכולהו אין המיתה שלו והתוס' לקמן דנ"ג כ' קודם פדייה מרעהו נ"ל ולרשב"ם לא יתכן זה וא"כ י"ל דר"א בשמעתין פיסולי המוקדשין

קודם פדייה קאמ' וה"ה דהומ"ל קדשים ממש אלא דנקט פיסה"מ לרבותא דבור דאפי' פיסה"מ פטור וניחא מה שהקשתי בראש אמי"ר ואין להקשו' דנוקמ' לברייתא דלא כרשב"ם דמ"מ ק' ליתני חומר לענין קדשים קלים וכדכתי' ואין להקשות עוד מאי פריך מאי שייר דהאי שייר נימא דס"ל לתנא דברייתא גם כריה"ג ונפקי ק"ק ופיסה"מ קודם פדייה תרווייהו מוהמת יהיה לו דשניהם אין המיתה שלו והשתא איכא תרי שיורי די"ל דחד שיורא חשיבי דתרווייהו שם קדשים גם לפמ"ש מהרש"א בר"פ הנזקין והבאתי דבריו לעיל דף ז' דמוהמת יהיה לו לא דרשי' אלא חד דרשא ניחא שפיר ולפי דבריו לריה"ג דיש לדרוש קרא לק"ק לא דרשי' פיסה"מ וחייב בור בפיסה"מ ועפי"ד י"ל מה שהק' התוס' בשמעתין אמאי אצט' שור ולא אדם ת"ל מוהמת יהיה לו די"ל דאי לאו שור הוה מוקמי' לוהמת יהיה לו לאדם ולא הוה ממעטי' פיסה"מ דודאי תן לי ממת ממש ולכך כתיב שור ולא אדם כי היכי דאייתר קרא דוהמת לפיסה"מ. והנה בעיקר קושיית התוספות תי' בש"מ דאי לאו שור הוה מוקמי' חמור לאדם ולא ממעטי' כלים והוה אמינא דאצט' למעוטי אדם כי היכי לגלויי על המת יהיה לו למימר שהמיתה שלו דלא תימא איפוך אנא כדפריך הגמ' לקמן דף נ"ג עש"ב ולא יתכן זה אלא לדעת רש"י אך לפי מה שפי' התוס' דליחכה נרו היינו דאין רגילות ולפ"ד גם בדש בנרו הכי מפרשי דאל"ה מנ"ל דרש"י לא יפרש ליחכה נרו היינו דאין רגילות וא"כ כיון דמפ' דדש בנרו היינו דאין רגילות שמעי' דשור חייב באין רגילות ובור פטור היינו בור ט' כמ"ש התוס' וא"כ ליכא למיפרך איפוך אנא דמסתברא פיטורא גבי בור משום דפטור אפי' באין רגילות והגמ' לקמן הו"מ לשנויי הכי וחד מנייהו נקט וא"כ ק' קושיית התוס' שפיר לפי שיטתם למ"ל שור ולא אדם:

תוס' בד"ה ליחכה וכו' אע"פ שאין רגילות וכו' עכ"ל מק' דא"כ אכתי ק' ליתני חומר בשור מבבור לענין אין רגילות דלשיטת התוס' גם דש בנרו היינו אין רגילות כדכתי' בגמרא ומה תיקן באוקמתא דר"י ול"ק דדש בנרו בכלל שכן דרכו להזיק כדמסיק הגמ' ואע"ג דגבי אש נקיט להו ברייתא בתרי וגבי שור נקיט להו בחד אין לחוש דמ"מ לא הוי שיורא:

בד"ה שהשור וכו' דההוא שרי בהנאה עכ"ל עיין בתשו' מהר"א לובלין סי' ועיין בס' קהלת יעקב אלגאזי ז"ל אות ב' בשר ע"ש:

דף י:

גמ' דסמך עלייהו ותבר וכו' רש"י ז"ל פי' דהדר לאוקמתא קמייתא ומאי דהוה ק"ל פשיטא משני השתא דקמ"ל דכחו כגופו ומאי דכ' ולא יכלו לעמוד משום דדעתו ז"ל

דקושיית ולימא להו הדר בה לאוקמתא קמייתא ומה שהכריחו לפ' כן ולא פי' דהשת' מיישב לאוקמת' דתרי שעי כ' בהגהות הות מהר"א ווילנא ז"ל משום דא"ה לא הוו צריכי למימר ותבר אלא בסמך עלייהו לחוד סגי והיה אפשר לומר דהכריחו עוד דאי השתא מיישב לאוקמתא דתרי שעי לא הוה צריך לומ' קמ"ל כחו כגופו אלא דקמ"ל דמשום אקרובי חייב שהרי לאוקמתא דתרי שעי לא הוה ק"ל פשיטא אלא הוה ק"ל ולימא להו והשתא דקאמר דסמך עלייהו ניחא שפיר אלא דזה אינו דאימא דמאי דלא הוה ק"ל פשיטא לאוקמתא דתרי שעי משום דקמ"ל דלא לימא להו אי לאו אתון וכו' אבל השתא דמשני דסמך עלייהו ולא יכלו לעמוד תקשה שפיר פשיטא והר"ם בפ"ו מה' חובל מפ"ל דהשתא הדר לאוקמתא דתרי שעי ע"ש דהשמיט הא דכגון אבא בר פפא ונר' דדעתו ז"ל דהא דאצטרי' לן לאבא בר פפא משום דאל"ה הוו חייבין משום דהי"ל לעמוד אבל כגון אבא בר פפא אפי' עמדו הוה מתבר והשתא דמשני דסמך עלייהו ולא הניחם לעמוד א"צ לאוקמה בכגון אבא בר פפא וע"ש להלח"מ ומהרש"א במ"ב הק' לפי' רשב"ם מאי פריך אי דאי לאו איהו לא מתבר פשיטא הא כיון דבלאו איהו ל"מ גם בלא אנהו ל"מ דהא כולהו כבידי ולימא להו דהי"ל לעמוד ותי' דתכף שישב נשבר ע"ש וצ"ל לפ"ד דכי קאמר בתר הכי ולימא להו וכו' ולא משני דתכף שישב נשבר משום דא"כ ק' קו' פשיטא ומעיקרא דלא פריך פשיטא באוקמתא דתרי שעי משום דאשמועי' דלא לימא אי לאו אתון וכדכתי' ובקושייתו כבר כתבתי די"ל דקושיית ולימא להו קאי גם אאוקמתא קמייתא :

שם אבל הכא דבגופה מזיק וכו' ואי כ' והמת וטרפ' הוא אדם דבידים ממש נחמיר עליו ואי כ' אדם והמת הו"א טרפה דשכיחא יותר מכולן נחמיר עליו אך ק' לא ליכתוב והמת ותיתי מטרפה ואדם לפמ"ש התוס' בד"ה הא ובש"מ הק' בור ושן מנ"ל נימא כיון דבור תחילת עשייתו לנזק ושן יש הנאה להזיקה נחמיר עלייהו ותי' דחד מנייהו יתירא דנילף מבינייא ואא"ע לגופיה תניהו ענין לבור ושן דאי מנייהו מפקת ע"ש ולפי"ז ניחא שפיר ונראה דוהמת הוא דיתירא דכולהו צריכי וכמו שכתבתי ובזה ניחא דפריך ר"כ על דרשא דוהמת ולא פריך על דרשא דידיה דטרפה דישיב בבור הוא דכתיבה מיהו לפמ"ש התוס' לעיל דף ז' בד"ה שור וכו' דיותר ראוי להתחייב אדם המזיק בידים ממזיק ע"י שלוח בעירה ע"ש א"כ בור ושן ילפי' שפיר מאדם וליכא למיפרך מידי ולפי"ז ק' והמת יהיה לו למ"ל מאי עביד צריכותא דאצט' טרפה משום דשכיחא מ"ש הא מילתא דשכיח' מהנך פירכות דכ' התו' דיותר ראוי להתחייב וכו':

שם אמ"ל ר"כ לרבא כן גרסי מהר"ם לובלין ומהר"ם שיף ומ"ב ע"ש ולפ"ז צ"ל דהדר ביה רבא ממאי דמשני לעיל דף ז' ע"א כאן מדעתו כאן בע"כ ע"ש בהרא"ש ז"ל דף ח' ע"א : **תוס' בד"ה** מאי וכו' ובא אחר והשלימו לי"א עכ"ל עיין בתוס' לקמן דף נ"א סע"א וע"ש במהרש"א ז"ל:

בד"ה כולן וכו' אפילו לרבנן וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל במ"ש בתוס' ר"פ ז"ל לעיל באוקמתא דלא כרבי דהא דלא מוקי לה כר' ולמיתה משום דגבי מיתה כולה דאחרון ולא מקצת נזקו הוא דהא הא' לא עשו אלא לנזקין וגבי מיתה כוליה דאחרון הוא והיינו שכ' התוס' בד"ה ותו וכו' וכר"פ ולמיתה דהדוחק הוא מהטעם האמור ור"פ גם הוא שם כ' דברי התוס' אלו ע"ש ולפי"ז י"ל דשינויא דפלוגתא לא קמיירי ס"ל כשינויא דברייתא דלא כר' ודמי לבור ממש דהו"ל כוליה נזקין דמיתה דאחרון ובהכי ניחא מאי דפריך והא אוקימנא דלא כר' ומאי פריך נימא דלהאי שינויא ס"ל כשינויא דלמיתה וד"ה ועפי"ה ניחא שפיר דע"כ האי שינויא אזלא כההוא שינויא דלא כר' דאל"ה מיתוקמא שפיר גם כרבנן כקושי' מהרש"א ז"ל:

דף יא.

גמ' ה"ד אילימא דבבירא שויא זוזא וכו' הק' בש"מ נימא בבור היתה שויא ארבע זוזי בשעת מיתה ואגודה שויא יותר ובשעת העמדה בדין בבירא שויא זוזא ובאגודה שויא ד' זוזי דהשתא מזיק לא מפסיד מידי דפחת דניזק הוא ע"ש ונר' דק"ל לפום מאי דאמרי' מעיקר' דבפחת פליגי ופריך לת"ק דלא ניחא ליה דת"ק פליג אדאחרים ולפי' ר"פ בתוספותיו דפי' במאי דאמרי' פליגי בפחת נבילה איפכא מפירש"י ע"ש הומ"ל הגמר' דכ"ע פחת נבילה דמזיק ולכך פריך שפיר:

שם אין שמין לגנב ולגזלן רש"י ז"ל פי' דאין שמין לו נבילה כלל אפי' דלא פחת ולפי"ז לא הי"ל קרא דוהמת גבי נזקין דהא מילתא נ"ל בנזקין מישיב ונר' במ"ש בש"מ דלשמואל אית ליה כר"ה דדוקא דלית ליה הוא דישיב אפי' סובין ע"ש וא"כ אצט' והמת לנביל' גופה דלר"ה ליכא למפרך כדפריך רב כהנא לרב לעיל והא דנקט קרא דוהמת ולא שאר קראי דטרפה ואדם יתיישב במה שכתבתי לעיל דשאר נזקין דבור ושן נ"ל מוהמת באא"ע והתוס' שהק' על רש"י מקרא דישיב צ"ל דלא גרסי בפירש"י קרא דוהמת. ודע דלפ"ד הש"מ דשמואל כר"ה מוכח דגם רב ס"ל כר"ה דהא ומודה לי אבא קאמר ולפי"ז מאי דאמרי' לעיל דף ז' ע"ב ר"פ ור"ה אתו מבי רב היינו מתלמידי דרב ולאו רב גופיה ועיין לקמן דף ל"ד ע"א דפריך מצינו תם חמור ממועד ע"ש בפירש"י וצ"ל דהנהו אמוראי שם לא ס"ל כרב הונא דדוקא בלית ליה דלדידיה במועד גופיה י"ל דקרא לאו בפחת מיירי:

תוס' בד"ה אין וכו' וה"ט דגנב וגזלן וכו' עכ"ל היינו למ"ד שואל כגנב וגזלן ובשואל לא כ' קרא וע"כ דס"ל דה"ט דגנב וגזלן משום דקנו משעה א' והוי כב"ח דאין שמין ולא אמרי' שו"כ ככסף בב"ח כמ"ש התוס' לעיל וא"כ שואל נמי כן הוא אבל למ"ד שואל כנזקין קין לא קנה משעה א' ולכך אצט' בירוש' לתרי קראי וקאמר עד כדון בגנב וכו' דס"ל דגזירת הכתוב הוא ולא ילפי' מהדדי ובש"מ דבגמ' לקמן דף צ"ד הוכיח ממימרא דשמואל הלזו דשינוי קונה והא גזרת הכתוב היא ע"ש מה שתי' ונ"ל דמ"ל להגמ' דשמואל דקאמר אין שמין איירי אפי' רוצה הנגזל יוכל הגזלן לעכב עליו וע"כ מטעם שנוי קונה ועיין לה"ה בפרק ב' מה' גזילה זוהי לדעת רש"י אבל התוס' במציעא דף צ"ז כ' בשם רשב"ם דעל הפחת ממש איירי ולא קנה אלא משעת מיתה ועפי"ז הוק"ל דר"א אדר"א ע"ש ועיין למהרש"א ז"ל במ"ב כאן דלפ"ד לא הי"ל למימר קנה משעה א' אלא משעת מיתה ושבירה כפירשב"ם שם:

בד"ה דקא מטהרת וכו' וא"ת ואמאי לא יהיו טהורין וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דס"ל ס"ס להקל אפילו באיתחזק איסורא שהרי ביום ט"ו כבר הוחזקה בטומאה וכ"כ בש"מ ודלא כס' הרשב"א שהביא הש"ך בסי' ק"י בדיני ס"ס דבס"ס אסור באיתחזק איסורא ע"ש ובמה שתי' התוס' דהוו תרי ס"ס דסתראי הקשה מהר"ם שי"ף ז"ל דא"כ אפי' יש מקצת שליא בלא ולד אין לטהר ביום א' מכח ס"ס דהיינו לא יצא כלל ואת"ל יצא שמא מקצתו דהא ביום ט"ו יש לטהר ג"כ שמא לא יצא ביום ב' כלל ואת"ל יצא שמא מקצתו וכיון דסתראי נינהו מחמרי בתרווייהו ווייהו ומאי קאמר קמ"ל אין שליא בלא ולד ע"ש מה שתי' ועיין בש"מ ונר' דלא כ' התוס' כיון דסתראי מחמרי' אלא היכא דהתרי ס"ס שוין באיתחזק איסורא או לא איתחזק כהני ס"ס דאיירי בהו התוספו' דס"ס דיום ט"ו איכא חזקת איסורא וס"ס דיום מ"א ג"כ מקרי חזקת איסור כיון דראתה איתרע חזקת טהרה כמ"ש בש"מ ועיין בגמ' ריש נדה משא"כ בס"ס דגמ' אי יש מקצת שליא בלא ולד דהס"ס דיום א' איכא חזקת טהרה והס"ס דיום ט"ו איכא חזקת טומאה בכה"ג ודאי כיון דסתראי אהדדי אזלינן בתר חזקה:

בד"ה דאין וכו' וי"ל דשמעתין איירי לענין לאוסר' לבעלה עכ"ל אבל רש"י פי' לענין טהרות ונ"ל לדעתו ז"ל דאיירי בר"ה ואע"ג דס' טומאה בר"ה טהור הכא שאני דבאשה זו איכא תרי מילי טהרות ובעל' וכיון דלענין בעלה ס' לחומרא ואמרי' דיצא רובו ביום א' לענין טהרות מחמרי' דאי לא"ה הוו תרתי דסתרן ובכה"ג אזלינן להחמיר בתרווייהו אבל דעת התוספות מוכח דבכה"ג כל חד כדיניה אף דהוו תרתי דסתרן ועיין בש"מ והש"ך בסי' פ"ו ס"ק י"א כ' בכה"ג דכל חד כדיניה ע"ש שכ"כ מסברא דנפשיה:

בד"ה שליא וכו' וא"כ כשאין קשורה תשתרי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א במ"ב ולק"מ דמתני' איכא לאוקמה דליכא ולד אחר כלל ולא קתני ברייתא שם דהוי ספק שמא נימוח אלא בדאיכא ולד. גם מה שהק' במה שתי' התוס' דגזרי' מקצתה אטו כולה ע"ש ל"ק די"ל דאכתי ק' מדקתני סימן ולד וכפירש"י ואף דהתוס' כ' בקושי' הגמ' דלשתרי מס"ס י"ל דתרתי ק"ל להגמ' והתוס' דנקטי צד דס"ס משום דבעו להק' ע"ז דמן הסוגיא הלזו מבואר דס"ס שרי באכילה דגם ממאי דקאמר מאי קמ"ל אין מקצת וכו' מוכח כן:

ודע דק"ל מסוגיין על מ"ש הרשב"א והביאו הש"ך סי' ק"י דס"ס באיתחזק איסורא אסור מאי פריך הגמ' תנינא נימא דלעולם יש מקצת שליא בלא ולד ומאי דאסור באכילה משום דאיתחזק איסורא דבהמה בחייה בחזקת איסורא עד שיוודע לך במה נשחטה ולגבי שליא זו אכתי לא ידעי' במה נשחטה משא"כ במימרא דר"א בחזקת טהרה הוא דאיום א' קיימי וצ"ל דמפ"ל כפירש"י דה דהקושי' מדקתני סי' ולד וכו' ולא ממאי דאסר באכילה. והנה הפר"ח ז"ל בסי' ק"י הק' לדעת הר"ם דס' דאורייתא לחומרא מדרבנן מגמרא ס"פ בהמה המקשה דפריך אשליא שיצתה מקצתה למ"ל קרא ומאי פריך הא מס' הו"ל למשרי ולכך אצט' קרא ותי' דהכא שאני דאיכא תרי ס' להחמיר שמא יצא רובו ושמא יצא ראשו ובכה"ג ס' להחמיר מדאורייתא והק' לפ"ז מאי פריך הגמ' בשמעתין תנינא נימא דיש מקצת שליא והא דאסורה באכילה משום דהוי ס"ס להקל ולהחמיר והו"ל כס' שקול ותי' דמ"ל דאסורה מדאורייתא ע"ש והשע"ה בה' ט"מ דף ס"ח תמה ע"ד דתק"ל במאי דקאמר מאי קמ"ל אין מקצת שליא וכו' דאפי' יש מקצת יש לאסור מס' דאיכא נמי ס"ס להקל ע"ש ולזה י"ל דשאני בההיא דר"א דאיכא חזקת טהרה וכיון דהוי כס' שקול אוקמי' אחזקתיה אבל כי אין שליא בלא ולד לא אזלינן בתר חזקה משום דאיכא ס"ס להחמיר וכ"כ הר"ב בש"מ בשמעתין דס"ס עדיף מחזקה ומ"מ דברי הפר"ח קשים וכמ"ש עוד השע"ה ונ"ל לקיים דרך הפר"ח דודאי ראשו ורובו לא הוו ס"ס דכולהו שם אחד הוא ואין חילוק בין ב' הספיקות ובכה"ג לא הוו ס"ס וכמ"ש בדברי הש"ך בסי' ק"י אלא כיון דאיכא צדדים הרבה הוי כמו רובא לאסור וכה"ג כתבו התוס' בחולין דף כ"ח ע"ב גבי מחצה על מחצה כרוב ע"ש אבל ס"ס להקל אי יש שליא בלא ולד דהיינו ס' לא יצא כלל ואת"ל יצא שמא מקצתו יש נפקותא בין ב' הספיקות דלהצד הא' דלא יצא כלל דנוגע במה שיצא לא נטמא דשליא גופה פרשא בעלמא היא אבל להצד הב' דיצא מקצתה מטמא וכיון דצד דלהקל הוי ס"ס ממש וצד דלהחמיר לאו ס"ס ממש ודאי דעדיף צד דלהקל ולכך אי יש מקצת שליא בלא ולד שרי דלא הוי ס' שקול ופריך שפיר תנינא אבל אי אין מקצת שליא בלא ולד ודאי אזלינן בתר צדדי האיסור דרובא נינהו ראשו

ורובו ולכך פריך שפיר שם למ"ל קרא לשליא. ומ"מ ק"ל בעיקר דברי הפר"ח דהא הגמ' בריש בהמה המקשה הוכיח ממתני' הלזו דשליא שיצתה מקצתה דראשו כילוד והיינו משום דבמקצתה קתני ואמקצת לא נפיק רוב הולד ובריית דס"פ בהמה המקשה נמי קתני מקצתה וא"כ ליכא לספוקי ברוב הולד ורש"י בשמעתין בדברי ר"א כ' רוב הולד ובתוס' ר"פ ובש"מ הק' מסוגיא דר"פ בהמה המקשה ותי' דבמימרא דר"א קתני מקצתה ומקצתה וע"כ דל"ד מקצתה משא"כ בברייתא דשליא ע"ש הן אמת דרש"י בברייתא דשליא דפריך מינה תנינא הזכיר גם שם רוב העובר באופן דדברי רש"י גם דברי הפר"ח תמוהים מסוגיא דר"פ בהמה המק' ונ"ל ליישב הכל דלעולם אפי' במקצת יכול להיות דיצא רוב העובר והגמ' שם הכי פריך ראשו כילוד תנינא ואי אמרת משום חשש דרוב הולד הוא דאסורה באכילה הא איכא ס"ס להקל מאי אמרת אין שליא בלא ולד א"כ מאי קמ"ל ר"א דאין שליא בלא ולד תנינא והגמ' שם ידע לה דר"ז דאין שליא בלא ולד לא ידעי' ליה אלא מר"א ומ"ד התם אבר שיצא מקצתו וחזר מותר איתותב מברייתא וא"כ כ"ע ס"ל דאסור וא"כ לר"א ק' תנינא. אך עדיין ק' קושיית התוס' שם אמאי לא משני גזרי' מקצתה וכו' דתי' התוס' לא יתכן ע"פי דרכנו דהא מ"ל ברוב הולד ולומר דמשמ' ליה אסורה באכילה מדאורייתא קתני דלא כסוגיין הוא דוחק ובמ"ש לקמן בדעת רש"י יתורץ זה:

דף יא:

גמ' גזירה מקצתה אטו כולה וכו' לפירש"י אטו יצתה כולה וחזרה וס"ל דביצתה מקצת וחזרה שריא דהכי ס"ל לעולא שם בר"פ בהמה המקש' ואע"ג דאיתותב מ"מ הכא אליבא דעולא קיימי אבל התוס' ס"ל כיון דאיתותב ל"ל הכי ולכך מק' שפיר ועיין בת"ח ולפירש"י ניחא מה שהק' התוס' בר"פ בהמה המק' אמאי לא משני גזירה מקצתה אטו כולה ע"ש ולפירש"י ניחא שפיר דגזירה זו ליתא אלא למ"ד אבר שיצא מקצתו וחזר שרי אבל התם אליבא דמ"ד אסור קיימי וליכא למגזר תו:

שם עשה עבדו אפותיקי וכו' ה"ה בפי"ח מה' מו"ל כ' פי' המפ' אפי' בע"פ ופי' דבריה' דהאפותיקי הוא בע"פ אבל עיקר המלוה בשטר דאל"ה לא טריף ע"ש ובש"מ בשמעתין הביא פלוגתא בזה וכ' די"א אפי' במלוה ע"פ והט' משום דבעשאו אפותיקי העבד מפיק קלא וכ"ד התוס' בבתרא דף מ"ד ע"ב דאפילו במלוה ע"פ טריף בעבד ובלא אפותיקי אפי' מלוה בשטר לא טריף ובשור אפילו אפותיקי בשטר לא טריף וה"ט דמטלטלי לאו בני שטרא נינהו ועיין לה' התרומו' בשער מ"ג ולה' ג"ת שם ועיין למהרש"א ז"ל במ"ב בתוס':

תוס' בד"ה בכור וכו' מחוסר זמן תוך ח' כדמוכ' וכו' עכ"ל לכאורה בפשיטות יש להוכיח כן מדהוצרך קרא לאסור לגבוה מכלל דלהדיוט שרי ואי לא קי"ל בגוויה שכלו חדשיו הוי ס' נפל ואסור להדיוט דס"ד לחומרא ומדאסר לגבוה מכלל דלהדיוט שרי כדאמרי' בפרק כ"ה דף קט"ו אלא ע"כ אפי' קי"ל דכלו חדשיו אסור לגבוה ונר' דהתוס' שלא הוכיחו מזה ס"ל ס' דאורייתא לחומרא מדרבנן ומדאורייתא שרי להדיוט בתוך ח' ואסר לגבוה שור דהא ליתא שהרי כ' הר"מ בפ"ד מה' מ"א האוכל בתוך ז' ללידתו אסור ואין לוקין עליו ומלשון זה מוכח דאסור מדאורייתא והרי הר"מ הוא ראש הסוברים דס' דאורייתא לחומר' מדרבנן כמ"ש בה' ט"מ ובכ"מ וע"כ דהכא שאני דאית ליה חזקת איסור דאוקמיה אחזקתיה שעדיין לא כלו חדשיו וא"כ יש להוכיח שפיר דאפי' כלו חדשיו אסור לגבוה וכאמור ונ"ל דמדאסר לגבוה מחוסר זמן אין להוכיח כלום שהרי להדיוט שרי בליל ח' ולגבוה אסור עד יום ח' וקושטא הוא דמאי דאסר לגבוה דהיינו ליל ח' שרי להדיוט ומאי דכתיב שבעת ימים יהיה עם אמו היינו לקדושה דאי לא כתיב אלא מיום הח' ירצה הו"א אפילו לקדושה ואף דנ"ל דליל ח' אסור מיום זבחו כ' התוס' בחולין דף פ"א ע"א דנ"מ לאם עלה ירד ולבמה ע"ש בגמ' ותוס' ועיין להמש"ל בפ"ג מה' איסורי מזבח מ"ש בטעמן של גאונים שכ' דבתוך ז' שרי להדיוט מדאסר לגבוה עש"ב ולפי"ה לא שייכא הכא הא מילתא דמדאס' לגבוה וכו'. ודע דאפשר דהא מילתא אי אסר לגבוה בכלו חדשיו י"ל דתליא בפלוגתא דרשב"ג ורבנן בפ' ר"א דמילה דלרשב"ג דלית ליה דאזלינן בתר רוב ולדות בהדיוט ע"כ מאי דאסר לגבוה הוא בכלו חדשיו אבל לרבנן דאזלי בתר רוב ולדות א"כ להדיוט שרי כלו חדשיו אפי' לגבוה שרי דלעולם לא אמרי' דאסר לגבוה אפילו בכלו חדשיו אלא בהכרח מיהו כבר כתבתי דלא שייכא הא מילת' דמדאסר לגבוה מכלל דלהדיוט שרי הכא כלל:

בד"ה את וכו' ואין להק' לעולא וכו' עכ"ל הא דלא הק' לרבא דנקט טעמא דאת מהימנת וכו' ולא טעמא דאין פקדוני לחייב אפי' נאמן הב' משום די"ל דמתני' דקתני שאין פקדוני הוא מטעם דאת מהימנת ליה אלא דרבא ידע דר"נ דאמר טעמא שאין פקרוני לאו מטעמא דאת מהימנת וכו' וי"מ עוד דרבא אית ליה טעמא דאין פקדוני היכא דלא עלייה לשמירתו והיינו מתני' דגיטין אבל היכא דעלייה לשמירתו לית ליה טעמא דאין פקדוני וניחא לפי"ז מאי דרבא משני לאתקפתא דרמי ב"ח שם בפ' המפקיד כל המפקיד ע"ד אשתו ובניו מפקיד וההיא אתקפתא היא לטעמא דאין פקדוני דהוצרך לשנויי גם לדידיה דל"ל טעמא דאין רצוני וכו' וע"ש בגמ' דקאמר דייקא נמי וכו':

דף יב.

תוס' בד"ה אנא וכו' וסבר שעבודיה לאו דאורייתא וכו' עכ"ל עיין מה שדקדק מהר"ם שיף ז"ל דעולא ס"ל ש"ד ע"ש ולזה י"ל דאי עולא הכא טעמיה משום ש"ד למאי אצטריך לומר גובין הכא גם אפילו ממטלטלין גובין למ"ד ש"ד כמ"ש הרמ"ה שם בפ' ג"פ במילתיה דעולא אלא ע"כ דבא לאשמועינן דגובין מן העבדים לכ"ע אפי' למ"ד שעבודא לאו דאורייו' ומשום דעבדא כמקרקעי אפי' בדרבנן ונ"מ לפרוזבול וכיוצא והרא"ש כ' כאן דברי התוס' ופסק בפ' ג"פ ש"ד וכבר עמדו ע"ז האחרונים ועיין להשע"ה ולה' קהלת יעקב באות ש' שעבודא עש"ב ובמ"ש התוס' קנין אגב דרבנן סתראי נינהו למ"ש בקדושין דף ה' בד"ה שכן והיה נ"ל דבצבורין דאוריית' דקרא בצבורין משתעי ולא כ' התוס' דאגב דרבנן אלא באין צבורין מיהו מגמ' לקמן ל"מ כן דאהא דמשני בעודן עליו פריך חצר מהלכת ואי איתא לוקמה מדין אגב בעודן עליו דהוי דאורייתא אלא ע"כ דל"ש גם מגמ' בקדושין דף כ"ו גבי מקומו מושכר לו ל"מ כן ועיין בס' קהלת יעקב אות א' אגב עש"ב. ובמ"ש התוס' ולקמן דקאמר בהך לישנא וכו' עמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ולהשע"ה ונ"ל דמאי דאוקמי' בעומדין בתוכה מדין חצר הוא ובישן דהוי חצר המשתמרת אבל מדין אגב לא קני אפי' עומדין בתוכה דכיון דלא נ"ל מקרא דערי בצורות משום דניידי מהיכא תיפוק לן דבעומדין בתוכה מהני והגמ' מעיקרא קאמר הניחא למ"ד כמטלטלי אלא למ"ד כמקרקעי כיון דמדין חזקה הוא אפי' אין עומדין בתוכה דלמ"ד כמקרקעי ודאי דלא מוקמי' לה אלא בסתם עבדים דאין משתמרין כיון דאיכא לאוקמה מדין חזקה אבל למ"ד כמטלטלי דליכא חזקה ואגב מוקמי' לה מדין חצר ובישן דמשתמר ופריך וליטעמיך אפי' למ"ד מטלטלי ומדין חצר תק"ל נוקמה אפי' אין עומדין בתוכה ומדין אגב ולזה מק' התוספות דלפי הליטעמיך אמאי לא פריך מדין חזקה מיהו מדברי התוס' לקמן אין נראה כן ועיין להרי"ף שהשמיט האי דעומדין בתוכה ע"ש ולהרז"ה ז"ל:

כתב הריטב"א ז"ל בקדושין דף כ"ו דבגמ' דקמא י"ל אגב דאורייתא ומשום דלא ניידי ע"ש ולפ"ד מאי דמייתי ר"ן מדתני אבימי מפורוזבול מייתי ומאי דמייתי לימא כתנאי לא ידע דקנין אגב מקרא והיה סבור דרבנן הוא ודחי כ"ע כמקרקעי ומקרא ילפי' וכיון דמקרא דערי בצורות ילפי' י"ל דהא דלא קני משום דניידי ובריייתא דקתני קני ס"ל אפי' ניידי מדרבנן מיהא קני והא דלא מוקי דכ"ע כמטלטלי והדתני לא קני שפיר והדתני קני משום דאף דניידי דאורייתא הוא ובדאורייתא כמקרקעי משום דמסתבר ליה דלכ"ע מדאורייתא בעינן דומיא דערי בצורות דלא ניידי ועיין לה' קהלת יעקב שם ע"ש. והנה הר"מ בפ"ג מה' מכיר' דין ט' פ' דשאין צבורין בעי דלימא ליה קני אגב אבל בצבורין לא

בעי אגב וכ' ה"ה דהיינו מדין חצר אבל הכ"מ כ' דמדין אגב הוא ע"ש והלח"מ הקל א"כ מאי פריך הגמ' וליטעמיך הא קי"ל דלא בעי' צבורין נימא דבלא אמר אגב איירי ע"ש ועפי"ה ל"ק דהכי פריך נוקמה באמר אגב ואין עומדין בתוכה ואפש' דאף דעת התוס' כן וניחא קושי' מהר"ם שיף דכוונתם להק' לפי' הוליטעמיך והוא ע"ד שכתבנו אלא שהוא בסגנון אחר ומה שהק' הלח"מ דע"כ באגב איירי וכמ"ש התוס' בד"ה מכר ע"ש הוא תימה דהכרח שהכריחו התוס' דלאו מדין חצר לא יתכן אלא בברייתא קמייתא ומאי דאוקי' בעומדין בתוכה היינו ברייתא בתרייתא דלא קתני חלוק' דמטלטלי ועלה הוא דפרכי' וליטעמיך וכו' ולא אברייתי' קמייתא:

בד"ה והלכתא וכו' דכפות מהני דלא הוי חצר מהלכת עכ"ל נר' דלדעתם דבעינן כפות ידיו ורגליו כי היכי דלא ליהוי חצר מהלכת דאף דרגליו כפותים אם אין ידיו כפותים יכול להלך על ידי סמיכה בכותל ולכך בעי' ישן ומ"מ אם כפות ידיו ורגליו ואוחז החבל בידו לא בעי ישן אלא דגמ' לא קאמר אוחז בידו ולכך כ' דבעי ישן ועיין מהר"ם שיף בגיטין דף כ"א ע"א בתוס' ע"ש ועיין להרא"ש שם דף ע"ח:

בד"ה למ"ל וכו' ע"כ לאו וכו' עכ"ל נראה דק"ל כיון דלמ"ד כמטלטלי נמי ק' נוקמה מדין חזקה כמ"ש בד"ה אנא ע"ש אי מאי דפריך הגמ' למ"ד כמקרקעי הכוונה היא נוקמה מדין חזקה הרי הפירכא שוה בין למ"ד כמטלטלי בין למ"ד כמקרקעי ומאי הניח' דקאמ' ולזה כ' דהפירכא למ"ד כמקרקעי היא דכיון דע"כ מדין חזקה אתי עלה למ"ל עומדין בתוכה משא"כ למ"ד כמטלטלי ליכא למיפרך כה"ג ועיין למהרש"ל מ"ש בכוונתם דלפ"ד ק' במ"ש התוספות בד"ה אנא דהומ"ל למ"ד כמטלטלי נימא דס"ל ליכא דין חזקה בעבדים דלאו כמחובר והיא גופה קושי' מהר"ם שיף שם ולפ"ד מהרש"ל אין לתרץ בשום אופן ממה שכתבתי לעיל בד"ה אנא:

בא"ד דומיא דצבי רץ כדרכו עכ"ל מק' דבפ"ק דמציעא דף י"א מסיק ר"פ דבדעת אחרת מקנה לא בעי משתמרת לדעתו וא"כ מאי פריך הגמ' לימא מדין חצר ודוחק לומר דסוגיין דלא כמסקנא דר"פ שם ול"ק דהטע' דבדעת עת אחרת מקנה לא בעי' משתמר' לדעתו משום כיון דמשתמרת לדעת המקנה סגי וכ"מ הטעם בש"מ שם בשם הרא"ש ע"ש והכא בעבדים אינם משתמרין אפי' לדעת המקנה ולכך ל"מ ומאי דמייתו התוס' מצבי רץ היינו דאף עומד בצד שדהו לא הוי משתמרת לדעתו בכה"ג מיהו מדברי ר"פ בשם הר' יונה בשמעתין נר' דחולק על הרא"ש בזה הטעם שכ' גבי והילכתא בכפות דאף דבעלמא בעי' ישן הכא לא בעי' משום דבדעת אחרת לא בעי' משתמרת ע"ש הרי דאף דאין משתמרת

אף לדעת המקנה לא בעי' משתמר' בדעת אחרת ועיין בר"פ כאן שכ' כדברי התוס' הללו וצ"ל דלא ס"ל כדברי הר' יונה שהביא גבי והילכתא בכפות:

דף יב:

גמ' בק"ק ואליבא דריה"ג וכו' דקדק מהרש"א במ"ב אמאי לא מוקי הגמ' דק"ו להקדש דקאמר ר"ע בק"ק וכריה"ג ע"ש ושמעתי מתרצים דבת"כ בתר מילתיה דריה"ג דריש רע"ק לקרא לדרשא אחרת משמע דלא ס"ל כריה"ג עכ"ד והא דלא מוקי לה בבכור הבא מח"ל דס"ל לרע"ק דלא קריב וא"כ הוי ממון בעלים כדלקמן משום דק"ו להקדש לא משמע בבכור דוקא אבל אכתי ק' לוקמה בזמן הזה דכל הקדשי' לא חזו להקרבה והוו ממון בעלים:

תוס' בד"ה מחיים וכו' כ"ש לאחר שחיטה עכ"ל נראה מדבריהם דאי הוה מסתבר לומ' דמחיים ממון גבוה ואחר שחי' ממון הדיוט הוה א"ש וק' דא"כ מאי פריך רבא מברייתא דריה"ג הא ריה"ג אחר שחי' איירי ור"נ מחיים וי"ל:

בא"ד דא"כ כי פריך מבכור לסייעיה משלמים עכ"ל הו"מ להק' לרבינא דמשני בבכור ח"ל דלא חזי להקרבה הא ריה"ג איירי נמי בשלמים דחזו להקרבה ומשום דנקטו דבריהם אקושי' המק' מעיקרא הוצרכו להוכיח מבן עזאי אבל ברבינא תק"ל אף מבן דוסתאי דרבינ' גופי' לקמן מוקי דבן דוסתאי דנקט בכור כ"ש שלמים וכה הראוני בתוס' ר"פ ז"ל לקמן במילתיה דרבינא לקמן בדברי בן דוסתאי שהוכיח דס"ל דבבכור בזמן הבית איירי דלא כר"ן ותרי רבינא הוו ולאו היינו רבינא דהכא ע"ש:

בד"ה ואיתיביה וכו' דומיא דשלמים עכ"ל וה"ה דהומ"ל אי בח"ל לא הוה צריך קרא דכיון דלא חזי להקרבה הוי ממון הדיוט וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה ואליבא וכו' בס"ד בבכור ח"ל לרע"ק דלא חזי להקרבה כלל:

בד"ה ואם איתא וכו' דממ"נ דלא כריה"ג עכ"ל עיין במהר"ם שיף ועיין בהרשב"א ז"ל בחי' ע"ש ובמ"ש התוס' כמו שאפרש שם היינו דאי בנפדו הא חולין הם ורעהו קרינן ביה וכמ"ש שם אבל בלא נפדו פשיט"ל דלא מיתוקמא דהו"ל לפרש דסתם פיסולי המוקדשים בנפדו הוא:

דף יג.

גמ' בכור מבעיא לפי' רש"י דבבכור ח"ל הוא דאמרינן בכור מבעיא לא הוה צריך לומר חומרא דשלמי' סמיכה ונסכים וכו' אלא דשלמים חזו להקרבה כ"ש בכור דלא חזי להקרבה אלא משום דבכור אית ביה נמי חומרא דקדושתו מרחם לכך נקט הנך חומרי דשלמים דהוו נפישי וכדאמרינן בכ"מ הנך נפישין ואף דהכא בק"ו איירי אין לחלק:

תוס' בד"ה אי וכו' דע"כ השתא ב' שהזיקו וכו' עכ"ל ואין להק' לימא דפליגי רבנן בזה וס"ל פלגא ופלגא ור"נ ס"ל כוליה וכוליה דלא מצינו דפליגי רבנן אלא בשור ובור אבל בב' שהזיקו מודו דמפלוגתייהו דשור ובור לא נפקא שהרי בשור ובור ס"ל לרבנן דשור הוא דהזיק ולא בור ובב' שהזיקו לכל הפחות פלגא ופלגא וכן לשיטת התוס' דגזירת הכתוב היא נר' דס"ל האי כוליה וכו' מה"ט שלא מצינו שנחלקו בזה משא"כ לשיטת רש"י ז"ל ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

בא"ד אע"ג דס"ל האי כוליה וכו' עכ"ל נר' שבאו לשלול דלא נימא דבא לאשמועינן דלא נימא דוקא בבור דכוליה הזיקא דבור הוא ולכך לא שדינן חיובו על בעל השור וכה"ג כ' התוס' לקמן דף נ"ג ע"ב בד"ה הא כרבנן ע"ש לזה כ' דכיון דלר"נ עכ"ל דהאי כוליה עבד והאי כוליה עבד לפום סברא דהשתא דלא ס"ד סברא דתוראי בבירך גם לרבנן כן הוא ולכך פריך פשיט' ומ"ש התוס' שם דיש סברא לומר דדוקא בבור ושור הוא דלא שדינן חיובו אשור היינו מכח סברא דתוראי בבירך הוא דאמרי' דכוליה חיובא אבעל הבור דאל"ה ק' מאי פריך בשמעתין עתין פשיטא נימא דאתא לאפוקי דלא נימא הכי אלא ע"כ דהשתא דלא ס"ד האי סברא דתוראי בבירך אין לומר עוד דעיקר חיובא אבור רמיא אבל ק' כי משני אבע"א ר"נ ומשום סברא דתוראי בבירך אמאי לא מוקי לה כרבנן נמי דהשתא ל"ק פשיטא דאתא לאשמועי' הא מילתא וכמ"ש התוס' שם בהנך אמוראי דאתו לאשמועי' הא מילתא. ודע דהנך אמוראי דס"ל שם בפ' הפרה דשור ושור פיסולי המוקדשין שנגחו משלם ח"נ ומוקמי' ליה כר"נ ע"כ דלא ס"ל האי סברא דתוראי בבירך דהא בשור ושור פיסה"מ ליכא האי סברא ואמרי' אי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי ותמיה אני על פסקי הר"מ דנר' דסתראי נינהו דבפי"ב מה' נ"מ פ' כר"נ ופ' גם בשור ושור פיסה"מ דמשלם ח"נ ובפ"ח שם פ' האי מימרא דר' אבא דשלמים שהזיקו אינו גובה מהבשר כנגד האמורין ואמאי לא אמרינן אי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אי לאו האי סברא דתוראי בבירך וכדאמרי' בשמעתין:

והנה הר"מ שם פ' קדשים שיש בהן מעילה פטור אם הזיקן ומשמע דפ' כריה"ג וכ' הלח"מ דמפ' דבן עזאי פליג אריה"ג ולא מפרש כדפי' רש"י ע"ש ולפ"ד דברי רש"י סותרין זא"ז דבתמורה ר"ח מפרש דריה"ג בשלמים ובכור ומעשר ע"כ נר' דמ"ש כאן דן' עזאי מפרש ר"ל דפליג את"ק דברייתא ואומר דריה"ג לא אמר אלא בשלמים ומ"מ ת"ק דברייתא ס"ל אפילו מעשר דקדשים קלים סתם קאמר והר"מ פ' כת"ק ומה שהק' הלח"מ ממ"ש הר"מ בה' גניבה ע"ש במה שפי' בגונב טבלו ובמגדל עוז ועיין לה' מש"ל בפ"ד מה' א"מ דין ח'. ודע דבפ' מרובה דף ע"ו מוקי למתני' דגנב והקדיש ואח"כ טבח

ומכר כריה"ג וע"ש בפירש"י שנדחק במה שפטור על הטביחה משום דשם הקדש וכו' ע"ש ואילולי פירש"י הייתי אומר דכיון דלריה"ג הדיוט והקדש שותפין בו דהא מודה באימורין דממון גבוה נינהו לכך פטור מד' וה' דארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר דהא פטור מה שכנגד האימורין וכמ"ש שם בדף ע"ב ע"ש:

דף יג:

גמ' למעוטי נגח ואח"כ הקדיש וכו' נראה דאתיא כר' ישמעאל בפ' המניח דף ל"ג דאמ' יושם השור ואע"ג דאמרי' התם הקדישו אינו מוקד' מדינא היינו בקדושת דמים אבל בקדושת הגוף קי"ל הקדש מפקיע מידי שעבוד כמ"ש התוס' שם ע"ש וכן הפקר מפקיע מידי שעבוד ועיין למהרש"א במ"ב שכ' דה"נ בקדם וזכה איירי ועיין בר"פ ז"ל מ"ש באוקמתא דקדם וזכה ע"ש מיהו ק' לפמ"ש התוס' בגיטין דף מ' דההיא דפ' המניח אפי' בכה"ג איירי ומדינא לא קדיש דלא מצי לסלוקי בזוזי וכן ק' להר"מ בפ"ח מהלכות נ"מ דבדין ד' פ' לדינא דשמעתין ובדין ז' פ' הקדישו אינו מוקדש אלא כדי שלא יאמרו ע"ש וצ"ל דהכא במועד איירי דקדיש מדינא כדאיתא בפ' המניח ע"ש:

תוס' בד"ה חצר וכו' ומיהו לספרים וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א במ"ב ומיהו הומ"ל היפוך הניחא לרב וכו' ע"ש הוא תמוה ממ"ש התוס' בדבור שאח"ז ע"ש:

דף יד:

תוס' בד"ה ביתמי וכו' דשעבוד ל"ד וכו' עכ"ל הא דלא תי' דס"ל מלוה הכתובה בתירה ככתובה בשטר כמ"ש לעיל דף ח' ע"א אברייתא דכולן נכנסו תחת הבעלים משום דסתמא בערכין דף ז' ס"ל לאו ככתובה וע"ש בפירש"י במאי דפריך הגמרא מבור ומה"ט לא משני הגמ' בסוף בתרא כי פריך ארב ושמואל מבור במלוה הכתובה בתורה ואע"ג דשמואל ס"ל בפ"ק דקדושין לאו ככתובה לא איכפת לן בזה כיון דפלוגתא דתנאי היא במלוה הכתובה בתורה משא"כ בפלוגתא דשעבוד' כמ"ש מהר"ם לובלין ז"ל בדבור שאח"ז ע"ש וע"ע במ"ש בזה בדבור שאח"ז:

בד"ה ש"מ וכו' ומפ' ר"ת וכו' דבמלו' בשטר דוקא ל וכו' עכ"ל מפשט דבריהם נראה דבנזקין אף מלוה בשטר לא גביא דלא שייך נעילת דלת וכ"נ מדברי מהר"ם שיף שהבין כן מיהו לפי"ז צ"ל דעמד בדין הוא יותר משטר וא"נ כן מדברי התוס' לעיל דף ח' ע"א ע"ש אלא נר' דדוקא בע"פ הוא דלא גביא אבל למ"ד ככתובה בשטר גביא וכן הבין מהר"ם לובלין ומ"מ לכל הפי' איכא פלוגתא דתנאי בנזקין אי גבי מיורשין או מלקוחות דכי הדדי נינהו והיינו ההיא דערכין ומתני' דהכא ס"ל כסתמא דערכין דלא גבו נזקין מיתמי ובהכי ניחא דהתוס' בד"ה ביתמי לא תי' דס"ל ככתובה משום דקשיא סיפא

דמתני' דבפני ב"ד והו"ל להגמ' למיפרך רישא אסיפא וע"כ הוכרחו לומר בעמד בדין ובעיקר מ"ש מהר"ם לובלין עיין בש"מ:

דף טו.

גמ' מלמד שהבעלים מטפלין וכו' עיין בפירש"י בכתובות דף מ"א דפי' לענין טורח ע"ש והוא תימה דא"כ מאי פריך תנינא:

תוס' בד"ה השוה וכו' איש כי יקלל וכו' עכ"ל הכרח זה אתי אף לגי' שכ' רש"י ז"ל בתמורה דהשוה וכו' דוקא לדבר שיש בו מעשה ע"ש דמ"מ אחר דגלי קרא בתמורה דלא שנא ילפינן מינה לדעלמא דאל"ה אמאי אצט' גמ' בשמעתין לצריכותא הא לא דמו להדדי דבעונשין כי יעשו כתיב דוקא דבר מעשה אבל בדינין לא קפיד קרא אמעשה:

דף טו:

גמ' ואי תפס ל"מ מניה וכו' רש"י והר"ם בה' סנהדרין סוברים דאפי' תפס מידי אחרינא ואפי' לר"ת שכ' התוס' בשמו דדוקא בתפס המזיק עצמו אינו אלא מטעמא דכל אדם יגזול וכו' ומכאן נ"ל ספיקו של המש"ל ז"ל בפי"א מה' מו"ל דין ז' שנסתפק בב"ח שתפס מטלטלי דיתמי לדינא דגמרא דל"מ לב"ח אי מהניא תפיסתו לגבות מהקרקע מי אמרי' דל"מ תפיסה אלא מצי לגבות מן הדבר התפוס בעצמו ופשיט לה מדברי הריב"ש ז"ל דל"מ תפיסה ע"ש ומכאן י"ל להפך דהא הכא ל"מ לגבות מן הדבר התפוס ואי תפס מידי אחרינא שהרי ח"ן הוא ולא מצינו ח"ן מן העליה כדאמרי' בגמ' לקמן דף ח"י ע"א וכמ"ש הר"ם בפ"א מה' נ"מ דכל מידי דשינוי אינו משלם אלא ח"ן הרי דאף על גב דל"מ לגבות אלא מגופו אי תפס מידי אחרינא מהניא תפיסתו וי"ל דשאני הכא דאי מפקינן מניה הו"ל כדנין דיני קנסות בבבל ודוקא היתר על נזקו הוא דכ' הרא"ש ז"ל דגובין מהתופס משום דהיתר על נזקו לאו קנסות הוא אבל כנגד נזקו הוי דיני קנסות מיהו אי מת השור המזיק הוי כמו היתר על נזקו ומפקי' מניה כיון דמדינא אינו גובה כלל. אבל נ"ל ספיקו של המש"ל ממ"ש הרא"ש ס"פ המניח לדעת הרי"ף דס"ל דטענו בחיטין והודה לו בשעורים דפטור מדמי שעורים אי תפס ל"מ מניה הא דלא משני הגמ' שם בתפס כי פריך מרישא דמתני' משום דאין תפיסת הקטן מהניא למיגבא דתם אינו משלם אלא מגופו ע"ש הרי דתפיסת הקטן ל"מ למיגבא מן הגדול כיון דאין יכול לגבות מן הקטן ועיין להש"ך ז"ל סי' פ"ח סקכ"א ועיין להמרדכי ס"פ המניח שכ' דר"ת לשיטתי' אזיל דאינו יכול לתפוס אלא המזיק עצמו ע"ש ותמהני דטעמא דר"ת דא"י לתפוס אלא המזיק הוא משום דלמחר יתפוס אשר לו כמ"ש התוספות והמרדכי בפ"ק והכא לא שייך האי טעמא וי"ל:

תוס' בד"ה ואי תפס וכו' אור"ת דוק' תפס המזיק וכו' עכ"ל עיין להתו' לקמן דף פ"ד ובריש סנהדרין שכ' דכל הנהו עובדי דהיו דנין בגזילות צ"ל בתפס ע"ש וזה דלא כשי' ר"ת דבגזיל' לא שייכא תפיסה במזיק עצמו ואפשר דלא כ' ר"ת כן אלא בח"ן כיון דמדינא אינו משלם אלא מגופו הקילו בו וכ"נ קצת מדברי הג"א שם בפרק החובל ע"ש שו"ר להמרדכי ס"פ המניח שכ' בשם ר"ב שהכריע לחלק כן ע"ש ועיין לה' ראש יוסף ז"ל ח"מ סי' א' מה שהקשה לשיטת ר"ת ולמהרש"א בס' בני שמואל שם במ"ש ליישב דברי המרדכי ז"ל בשם הרב שמריה על פי סברת ר"ת עיין שם:

דף טז.

תוס' בד"ה והנחש וכו' אבל במידי דלאו אורחיה כגון אריה וכו' עכ"ל מדלא כ' זאב שדרס נר' דזאב דרכו בדריסה ומ"ש תחילה זאב שטרף אף טרף קאמרי ולאפוקי מאריה וכ"נ מדבריהם לקמן בד"ה והתניא וכו' שכ' דחיה סתם קתני בין בארי בין בזאב ור"נ מוקי לה לצדדין ולא איירי בטרף ואכל אך הטור סי' שפ"ט כ' בשם ר"י דזאב אין דרכו בדריסה ע"ש:

דף טז.

פירש"י בד"ה א"ה וכו' לאו משום דאורחיה לטרוף דאפילו בארי תרבות עכ"ל נראה מדבריו דרבינא פליג וס"ל דאריה אורחיה לטרוף ולאכול מדהוצרך רבינא למילתיה דר"א דאי ס"ל כשמואל הול"ל אפי' בטרף ואכל איירי ברייתא דלאו אורחיה ובאייעד דבטרף לשמואל אין מחלוקת בין רבנן לר"א וכל עצמו דרבינא לא בא אלא לומר דאפי' בבני תרבות איירי ולא בא לשנויי מילת' דשמואל וזוהי שיטת הר"ם בריש ה' נ"מ שפ' דלא כשמואל וע"ש להלח"מ והא דלא משני הגמרא לעיל אדשמואל דברייתא באייעד משום דא"כ אמאי קתני בחצר הניזק וזה מדוקדק כדברי רש"י בד"ה משלם וכו' שכ' מדמשלמ' בחצר הניזק וכו' ע"ש דוק ותשכח ולא ס"ל כמ"ש התוס' ז"ל דחוזר לקדמותו והוי שן ובהכי ניחא מאי דהוצרך רש"י לומר מדמשלמת בחצר הניזק וכו' ולא כ' בפשיטות מדקתני לה גבי שן כדמסיק משום די"ל דהא דקתני לה גבי שן משום זאב הוא וכקושית מהרש"א בד"ה כי ע"ש אבל לרבינא דטעמא דבני תרבות בכולהו חיות צ"ל באייעד לכך פריך הא בתני לה גבי שן וה"ה דהומ"ל לרבינא אמאי קתני בחצר הניזק:

תוס' בד"ה כי וכו' ועי"ל דדוקא מוקי לה וכו' עכ"ל לפי"ז רבינא אתא לשנויי מילתא דשמואל דברייתא איירי באייעד ואין להק' דכיון כל כח המק' דלא אוקמה כר"ט משום דקתני לה גבי שן וכמ"ש התוס' בד"ה והתניא א"כ מאי משני רבינא באייעד די"ל דבאייעד ובני תרבות דוקא ניחא ליה אף דקתני גבי שן משום דכיון דברשות הניזק

דקתני דהיא מהלכות שן הוא משום זאב כמ"ש התוס' בסה"ד א"כ ניחא אי קתני לה גבי שן משום זאב משא"כ לעיל ועיין במהרש"א בסה"ד ע"ש:
כתב ה"ה ז"ל בריש ה' נ"מ לדעת הר"ם ארי שטרף דהוא נגיח' משלם נ"ש דמועדין הן וכ' הלח"מ דהוא דלא כפירש"י שכ' ארי שטרף ואכל דחייב דקאמר שמואל היינו ח"נ ע"ש ואין נ"ל כן דבטרף ואכל בפי' אמרו בגמ' דלאו אורחיה ובודאי ח"נ הוא דמשלם דהא לאו מועדין הן להכי ועלה הוא דכ' רש"י ח"נ אבל בטרף ולא אכל אורחיה הוא וחייב נ"ש בדעת הר"ם ועפרש"י ז"ל באוקמתא דר"ן:

דף יז.
גמ' משלחי רגל וכו' נ"ל דרגל של שור וחמור הם ב' רישין דסוף התיבה הוא הרגל שלה והוא גימטריא ק"ש דהוא גונדא דעשו ד' מאות איש כמ"ש והיה וגו' ובית עשו לקש וזהו אשריכם זורעי על כל מים דהיינו תורה כדדרשינן הכא משלחי רגל השור והחמור דהיינו בזמן שהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו:
תוס' בד"ה והאמר וכו' ואור"ת וכו' עכ"ל מהרש"א כאן כ' דלפיר"ת מעשה עדיף מלמגמ' ובספ"ק דקדושין כ' בפשיטות בכוונת התוס' דהכא דלעולם לימוד עדיף וכ"נ עיקר בכוונת התוס' דהכא:

פרק שני

דף יח.
גמ' א"ד מעלייה משלם דלא אשכחן כאורחיה וכו' נראה מזה דלמ"ד פלגא דנזקא ממונא ושוורים לאו בחזקת שימור קיימי וח"נ משלם אע"ג דכאורחיה הוא ליכא לספוקי בהא אלא דלדידיה ח"נ צרורות מגופו משלם דלא אשכחן ח"נ מעלייה כהצד הא' וק' דבגמ' לעיל דף ג' ע"ב אמרי' דלר"פ פשיטא ליה ח"נ צרורות מעלייה ור"פ הוא דס"ל לעיל דף ט"ו ע"א פלגא דנזקא ממונא וצ"ל דלר"פ הכי גמירי הילכתא ח"נ צרורות מעלייה. וראיתי בש"מ שכ' אפי' למ"ד ממונא מבע"ל לרבא משום דלאו אורחיה ממש ע"ש ואין נר' כן מגמ' לעיל דף ה' ע"ב לפי מה שפי' שם התוס' בד"ה שכן ע"ש דאי איתא היכי יליף קרן מהנך ניפרוך מה להנך שכן אורחייהו ממש דרגל אורחיה ממש כדאמרי' בשמעתין וגם הנך כולהו דמו לרגל בהא מילתא כדמוכח כולה שמעתין בצריכותא דריש מכילתין ע"ש:
עו"ש ולא מ"ט וכו' לכאור' כל זה ללא צורך ומשום יגדיל תורה הוא דמאי נ"מ בכל זה דמ"מ מצי למדחי הפשיטותא ונר' דהוצרך לכל זה דלא תקשה למ"ד דר"ט ל"ל דיו אפי'

לא מיפרך הק"ו ועיין בתוס' לקמן דף כ"ה ע"א בד"ה והא ע"ש דאי מוקמת לה בדשני ע"כ דאית ליה דיו כדלקמן בשמעתין:

פירש"י בד"ה כגון דשני בגחלת שעולה בפיו ולקמן פי' שזרק בידו ונראה דהוצרך לשניהם לצדדי הבעיא דבעי ר"א בכח כחו ועיין בתוספות לקמן דף כ"ב ע"א בד"ה ור"י בדאנח ע"ש ומהר"ם שיף ז"ל כ' דמ"ש רש"י עולה בפיו הוא לפי' רבו שהביאו לקמן דלא איירי בצרורות וכרבנן דסומכוס ע"ש והוא תימה דרש"י בדיבור זה גופיה כ' דתרווייהו כסומכוס. גם מה שהק' ליפשוט בעיא ע"ש לק"מ והרי הוא כמבואר:

תוס' בד"ה מועד וכו' והשתא פשיט בעיא דרב' דיש העדאה וכו' עכ"ל נר' מדבריה' דלגי' הא' דפלוגתייהו תייהו בשני ואייעד לא א"ש מאי דקאמר אלא הא דבעי רבא וכו' דבעיא דרבא בכי אורחיה היא ואנן בשנויי איירי וק' דהא כ' לקמן דבתרווייהו מבע"ל והא בהא תליא ועוד דא"כ נוקמה לפלוגתייהו בשני ואייעד ולא תפשוט שום בעיא וכבר הרגיש מהר"ם שיף ז"ל בקושי' זו ונ"ל דאפי' אי גרסי' בשני ואייעד א"ש דפשיט מרבנן דאין העדאה דכיון דכי אייעד הוי רגל לא עדיף ממה שהיה אורחיה מעיקרא דח"נ הוא דמשלם ובזה הוא שכ' התוס' לקמן דאי אין העדאה כפי אורחייהו גם ע"י שינוי אין העדאה דהיינו לרבנן דבתר דאייעד הוי רגל ולא ק"ל להתוס' אלא במאי דקאמר תפשוט מדר"א דיש העדאה דלגי' דשני ואייעד לא תפשוט מר"א מידי די"ל דבשני ואייעד דהוי קרן לר"א גם בתר דאייעד יש העדאה ככל קרן דעלמא אבל בכי אורחיה דהוי רגל אה"נ אין העדאה דהא כי אורחיה נמי הוה וח"נ הוא דמשלם וזהו שדקדקו התוס' בדבריהם במ"ש והשתא פשיט בעיא דרבא דיש העדאה וכו':

דף יח:

בד"ה בין וכו' ח"נ על כל הגדיש כר"י עכ"ל לפ"ז מוכח מכאן דרבא ס"ל אשו משום חציו כר"י דהא לא מחייב על כל הגדיש אלא מטעם אשו משו' חציו כדאי' לקמן וק"ל עמ"ש התוס' בסנהדרין דף ע"ז ע"א בד"ה סוף דהא דדייקי' בחולין טעמא דנפלה הא הפילה כשירה ומוקמי לה כר"ן ס"ל אשו משום ממונו ע"ש דהא רבא הוא דמוקי לה בחולין כר"ן ורבא ס"ל אשו משום חציו כמו שהוכיחו התוס' כאן וצ"ע ועיין בחי' בחולין שם:

דף יט.

גמ' וביעטה והתיזה והזיקה ל מהו מפירש"י בד"ה והזיק נר' דל"ג ביעטה ומ"ש בד"ה לקרן וכו' וביעטה ט"ס וכ"נ מגמ' דפריך ממתני' דדרסה דנר' דלא פריך אלא אמאי דפשיט ליה דהוי רגל ומתני' לא מיתוקמ' בשנוי כמו שנראה מגמרא לעיל דפשיט מתני' דלא כסומכוס מההיא דדרסה על הכלי ועיין בר"פ ז"ל וכ"כ מהרש"א ז"ל במ"ב לדעת התוס' דל"ג ביעטה אבל במק' כ' דהתוס' גרסי וביעטה ע"ש והר"ם בפ"ב מה' נ"מ כ'

ביעטה בר"ה והתיזה פטור ואי תפס רביע נזק ל"מ מניה והשיג הראב"ד הא פשיט ליה דכי רגל ע"ש ולזה י"ל דהר"ם מפ' לבעיא דר"א בר ממל גם לענין ר"ה מדלא קאמר את"ל יש שנוי וא"כ פשיטא ליה דבשנוי חייב בר"ה דלא כפשיטות דר"ז והוי פלוגתא דאמוראי ומספק"ל הילכתא כמאן מיהו הול"ל אם תפס ח"נ כמו הנך בבות שכ' שם ע"ש ע"כ נר' עיקר כדברי ה"ה דהכל מבעיא דרב אשי דאי יש שנוי הוי קרן לחייבו בר"ה ורביע נזק ואי אין שנוי פטור בר"ה וחיובו ברשות הניזק ח"נ והבעיא היא אי הוי שנוי ע"ש. אך ק"ל לפי' זה דבגמ' לעיל דף י"ח ע"ב דקאמ' ת"ק ור"א ס"ל כסומכוס ופליגי בפלוגתא דר"ט ורבנן והשתא אמאי לא קאמר הגמ' תפשוט בעיא דר"א דאי אין שנוי אמאי ח"נ לת"ק שהרי מהאי טעמא לא מוקי לה כרבנן דסומכוס כמ"ש רש"י והתוס' שם ואף למ"ש התוס' בתי' הב' דליכא קו' דר"ט ע"ש מ"מ ק' אמאי לא קאמ' תפשוט בעיא דר"א דיש שנוי כדקאמר הגמ' בכולה שמעתא שהרי לפ"ד ה"ה הבעיא אתיא אפי' אליבא דסומכוס ועוד ק' דבגמרא אמרי' דרבא דמבע"ל אי יש העדאה באת"ל דאין שנוי הוא ובגמ' לעיל אמרי' תפשוט דבעי רבא אי יש העדאה מפלוגתא דר"א ות"ק ודחי אמ"ל רבא בדשני ולא אייעד ותרווייהו כסומכוס ופליג בפלוגתא דר"ט ורבנן והשתא הא לרבא באת"ל דאין שנוי הוא וכי אמרי' אין שנוי מחייב נ"ש לסומכוס לפ"ד ה"ה ומ"ט דרבנן דאמרי ח"נ ועוד יש מק' לדברי ה"ה דכיון דבעיא דרבא היא באת"ל דאין שנוי וא"כ ע"כ בעיא דרבא בכי אורחה הוא לפ"ד ה"ה וא"כ מאי ק"ל תפשוט דבעי רבא וכו' נימא לעולם יש שנוי ובעיא דרבא בכי אורחה כיון דכי אמרי' אין שנוי נמי בכי אורחא הוא דבעי רבא ע"כ נר' דדברי ה"ה הם פי' בעיא ב' דאמרי' ר"א מוקי לה כרבנן ובעי לה הכי אבל בעיא דר"א דבעי יש שנוי או אין שנוי מפ"ל כפי' רש"י ותרתי בעיות נינהו ובאת"ל בעי לה והכריחו להר"ם לפ' דב' בעיות הם דמדקאמ' הגמ' ר"א בעי לה הכי נר' דבעיא דבעו אמתני' היא קדומה בזמן ופריך הגמ' ר"א במאי מוקי הבעיא וא"כ כי משני ר"א בעי לה הכי ע"כ לאו היינו בעיא דיש שנוי דהא הך בעיא דיש שנוי ר"א בעי לה משמא דנפשיה וא"א הא כבר בעו לה מזמן הקדום ע"כ מפ' דב' בעיות נינהו וחדא באת"ל דאידך דמבע"ל אם הוי שנוי ואת"ל דהוי שנוי שמא אין שנוי לרביע נזק וכפירש"י. מיהו אכתי ק' דא"כ אמאי נקט הר"ם אם תפס רביע נזק הול"ל אם תפס ח"נ אין מוציאין מידו שהרי מספק"ל נמי בחיוב דח"נ ונר' ליישב לזה במה שנודע מ"ש מהריב"ל בס"ס מוציאין מיד המוחזק ועיין מש"ל בריש מכילתין וא"כ אם תפס ח"נ ודאי מוציאין מידו שהרי איכא ס"ס שמא פטור לגמרי ושמא רביע נזק דשמא לא הוי שנוי ואת"ל דהוי שנוי שמא אין דין שנוי לרביע נזק ואין להק' א"כ אמאי דוקא בתפס רביע נזק א"מ מידו אפי' לא תפס הו"ל

להוציא רביע מהמזיק דהא איכא ס"ס שמא רביע שמא ח"נ די"ל דלגבי הא מילתא ס"ס דשם אחד דהא הס' לא הוי אלא בהנחה דיש שנוי ולא מספק"ל אם יש לו דין שנוי או לא ולא חשיב אלא חד ס' משא"כ בתפס ח"נ דמספק"ל שמא לא הוי שנוי ואת"ל הוי שנוי שמא יש דין שנוי וכן מ"ש הר"ם גבי בעיטה במקום שאי אפשר וכו' דלא משלם ח"נ אע"ג דאיכא ס"ס שמא אורחא הוא כיון דבמקום שא"א ואת"ל לא הוי אורחא שמא אין שנוי משום דהוו שם אחד דכי אמרי' אין שנוי הוי אורחא הוא לדברי ה"ה בדעת הר"ם מיהו אכתי ק' דהא איכא ס' אחר דהיינו שמא אין דין שנוי וח"נ משלם דהיינו בעיא הא' דר"א וי"ל ועיין להמש"ל ז"ל:

דף יט:

ל"ש אלא שנקשר מאליו וכו' ועיין מ"ש הר"ם בפ"ב מה' נ"מ דין יו"ד שדבריו תמוהי' טובה וכבר הושג מהראב"ד ז"ל ונ"ל ליישב והיה בהניח דיש צרורות לבור וכה"ג כ' ה"ה שם בדין ה' דיש צרורו' לקרן דהלכתא גמירי לה דככל חיובי נזקין כי הוו צרורו' חייב חצי חיובו ע"ש וכי נסתבך כלי בחוט ונתגלגל הוי צרורות דבור והשתא כל מ"ש הר"ם בזה הדין הכל מדין בור הוא בתחילה כ' היה חוט קשור וכו' משלם ח"נ בעל התרנגול כי קשרו הוא וכדכ' בתר הכי בד"א שקשרו אדם דהוי צרורות דבור וח"נ משלם אבל אם נקשר מאליו פטור דכי יכרה איש בור ולא שור בור והא דלא מחייב משום צרורות דרגל משום התרנגול משום דבזה הוי כח כחו דהתרנגול התיז החוט והחוט התיז הכלי וכח כחו לאו ככחו לדעת הר"ם כמ"ש הלח"מ שם בדין י"ז ע"ש אבל כי קשרו דעשה הבור דהיינו החוט וכי התיז החוט את הכלי הוי כחו ממש דההחיוב משום החוט ולא משום התרנגול ואם היה לחוט בעלים ונקשר מאיליו חייב בעל החוט ח"נ כשלא שמר החוט דהוי צרורות דבור וסוגית הגמ' הכי אזלא דמעיקרא דס"ד בבור ממש ולא בצרורו' פריך בנקשר מאליו מאן מחייב ח"נ ומשני באידי אדויי דהיינו צרורות דבור ומתני' אפי' קשרו אחר ח"נ הוא דמשלם ורב הונא אחוט הפקר קאי דאם נקשר מאליו פטור ואם קשרו אחר חייב ח"נ והכל מדין בור הוא וא"ש דברי הר"ם ז"ל על נכון. ודע דמ"ש הרא"ש ז"ל דאם הצרורות יש להם בעלים חייב נ"ש מדברי התוס' בד"ה אלא לא משמע כן שכ' או דחבריה ואצנעיה ע"ש:

דף כ:

תוס' בד"ה אפקורי וכו' עד שלא יבואו לדמי מה שנהנית עכ"ל משמע דמפחית מדמי מה שנהנית מיהא לא מתיאש וק' דא"כ כיון דחסריה מיהא קצת אמאי לא משלם כל ההיזק דהא מוכח בשמעתין דכי חסריה דמי השחרוריתא משלם כל ההיזק וכמ"ש התוס' בסוף הסוגיא בד"ה ויהבי ע"ש וכ"נ ממ"ש התוס' בד"ה הא וכו' גבי תחב לו

חבירו ולא שוה מידי ע"ש וי"ל דס"ל כמ"ש הרשב"א לקמן דף צ"ז גבי ספינה ריש לחלק בין מקרקעי למטלטלי דבמטלטלי אין מגלגלין ע"ש ובקו' הרשב"א בההיא דספינה י"ל דשאני התם דאפשר שלא תבא לידי פחת ולא תשבר ולכן עיקר החיוב בשעת הפחת ולכך אין מגלגלין עליו את הכל אבל גבי שחרורית' בכ"מ איכא חסרון ועיקר החיוב בתחילה ולכך מגלגלין ועיין להשע"ה בה' גזילה דף

דף כא.

גמ' תרתי הא דקיימה וכו' לכאורה ק' דהו"ל לשנויי דשאני שכר מראובן דגלי דעתיה וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה טעמא ומהרש"א ש"א במ"ב נרגש מזה וכ' דההיא לר"י דוקא ע"ש ומדברי התוס' בפ"ק דבתרא דף ה' בד"ה אע"פ וכו' לחד תי' נר' דרבנן ל"פ בהאי סברא דניחא ליה דהא לא איפליגו עלה רבנן וסתמא היא אף דרבנן הוזכרו שם ברישא דמתני' ע"ש ולכ"נ דכי שכר מראובן לא הוי גילוי דעת לגבי שמעון די"ל דלראובן הוא דרוצה ליתן לו שכר משום דראובן עביד לאגורי והו"ל חצר דקיימא לאגרא לגבי ראובן: **שם** משום שנאמר ושאיה וכו' ורב הונא דאמר לעיל נמי א"צ להעלות מה"ט הוא ולא משום זה נהנה וזה לא חסר וכ"נ מגמ' לקמן דף צ"ז ע"א ועיין להרא"ש ומהר"ם מלובלין ז"ל ועיין למהרש"ל ביש"ש סימן ט"ז עיין שם:

תוס' בד"ה כהדיוט וכו' שלא יהנה אדם בלא מעילה עכ"ל בהג"א בשם מהרי"ח כ' דמשום זה נהנה וזה לא חסר יכול לדור בע"כ ואי' למחות בידו דלא כמ"ש התוס' לעיל בד"ה הא ובריש בתרא ע"ש ומ"מ נר' דה"ד במיחה בו שלא ידור סתם אבל אם אמ"ל שלא ידור אלא בשכר ודאי אדעתא דשכר נחית דמוכרח לומר כן מכח קושי' התוס' הלזו ועיין למהרש"ל ז"ל ביש"ש סי' ט"ז ע"ש:

בד"ה במחזרת וכו' ואפי' לעלות בצידי הרחבה וכו' עכ"ל רצו להקשות גם לשמואל אקמה בצידי הרחבה והוי מימרא דרבא לעיל דלא כמאן וס"ל דשמואל מחייב בקמה בצידי הרחבה משום קרן ומ"ש רש"י בד"ה וקמה וכו' הילכך לאו כר"ה וכו' ע"ש צ"ל דכ"כ לחד מן הפי' דכולה סוגיא בשן אייריי דלפירש"י שלפנינו אפי' הוי כר"ה פטור משום דהוי שן בר"ה כיון דאורחא הוא:

בד"ה דרב וכו' פירות נמי לאו אדעתיה וכו' עכ"ל ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל דשמואל ל"ל כל המחזיק בהן זכה ע"ש והוא תימה דא"כ בפשיטות הו"ל להגמ' לדחויי דשמואל ס"ל בור ברשותו חייב והכא דחייב משום דל"ל כל המחזיק ולמה הוצרך לטעמא דחזי ליה וי"ל דכ"ז נכלל בכוונת הגמ' והוצרך לטעמא דחזי ליה כי היכי דלא לימא ליה לאו כל כמינך דמקרבת לפירותיך ומחייבת ליה כדאמרי' לרב ומ"מ אין בזה תפיסה על פי'

מהרש"ל ז"ל דשמואל קאמר חייב דמשמע בכל ההיזק דאמתני' קאי דקתני משלם מה שהזיקה ואי איתא אפי' נימא דל"ל כל המחזיק וכו' מ"מ משבחא מיהא ליפטר וכ"נ עיקר בכוונת התוס' כפי' מהרש"ל ז"ל:

דף כב.

גמ' ור"י דאנחה אנוחי מפי' רש"י מבואר דאורחא הוא וצ"ל לפי' דלעולם מתני' איירי באדי אדויי גם לר"י אלא דהגמ' האמר דלר"י אתי דינא דמתני' באנח אנוחי דלא כר"ל והיינו לענין דינא אבל מתני' לא מיתוקמא אלא באדויי מדתני עלה ר"א מחייב נ"ש וכדאיתא לעיל דף י"ח ע"א ע"ש בסוגיא אבל בגמ' גופה יש לפ' אנח אנוחי בדשני ואייעד ואמתני' גופה קאי וכי תקשה לפשוט בעיא דיש העדאה לצרורות מצי לדחות דנוקמה באדויי וכר"ל ולא תפשוט והתוס' בד"ה ור"י שכ' למ"ל באדויי דא"כ תפשוט בעיא דכח כחו נראה דק"ל אמאי נקט באנוחי דהשתא תפשוט בעיא דהעדאה דאף דמצי לדחויי כמו שכתבתי מ"מ לאוקמתא זו מפשטא הבעיא וטפי הומ"ל באדויי דהשתא לא תפשוט ותי' דגם כי מוקמת באדויי מיפשטא נמי בעיא דכח כחו וא"כ הגמ' חדא מנייהו נקט כיון דשוין הן ועיין מהר"ם שיף בתוס' ודוק:

תוס' בד"ה והתניא וכו' אמתני' הומ"ל וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בד"ה אדם בשם ר"י יתורץ זה דאי אמתני' י"ל דמלמעלה למטה וממטה למעלה חד דינא איתי להו ובריייתא דקתני פטורא בתרווייהו בדאפיך ופטורין מנ"ש אבל אבריייתא ק"ל שפיר דכיון דש"מ דמלמטה למעלה פטור לגמרי משום דאנוס דחיקא ליה למימר בדאפיך דהוי בריייתא לצדדין דמלמטה למעלה פטור לגמרי ומלמעלה למטה ח"נ ומ"ש התוס' דלמה יחזור מסברא הא' הוא כמו שהבין מהר"ם שיף ז"ל ודלא כמ"ש במ"ב שם ע"ש ועי"ל דאמתני' לא פריך דפשיטא דמוקמי' לבריייתא בדאפיך אבל אברייי' דחיקא ליה לשנויי בדאפיך דהשתא הוי לצדדין דמלמטה למעלה אפי' דלא אפיך ומלמעלה למטה דוק' בדאפיך:

דף כב:

פירש"י בד"ה עבד וכו' שורו כממונו עכ"ל עיין במהר"ם שיף ז"ל שכ' דהא דמבע"ל התם בעבד ולא פשיט ממתני' הלזו משום דיש לחלק בין הי"ל לסלקא להי"ל לברוח ע"ש וצ"ל דלפי מאי דפשיט בעבדו כגופו שוב אין לחלק בכך גם גבי שורו ולכך מייתי שפיר ראיה רש"י מההיא דשורו כממונו אבל הי"מ שהביא רש"י בפ' הכונס ס"ל דאף דבעבד אין לחלק מ"מ בשורו יש לחלק בהכי ע"ש:

תוס' בד"ה בגדי וכו' ותי' ריב"ם דכל רודף וכו' עכ"ל ודשמעתין עתין נמי רודף הוא אחר העבד ואיירי בנתכוון לעבד וכ"מ בתוס' בפ' א"נ דף ל"א בהדיא ע"ש וזה נעלם ממהר"ם לובלין ז"ל:

בא"ד והתם מיתה לאשה ותשלומין לבעל עכ"ל ולא שייך רודף לאשה דהא לא נתכוין לאשה וע"ש בסוגיא דפ' בן סורר ובפירש"י שם ועיין במהרש"א במ"ב. והנה התוס' בפ' א"נ הביאו פירש"י דר"א ס"ל מיתה לזה ותשלומין לזה פטור דלא כרבא ואח"כ כ' דר"ת הביא ראיה לסברתו דברודף דוקא דתקש' לרבא ממתני' דעבד וגדי דמוקמי' בגדי דחד ועבד דחד אלא ע"כ דברודף דוקא ע"ש ויל"ד הא לפירש"י ניחא די"ל דרבא ס"ל כר"י וא"צ לאוקמה בגדי דחד ועבד דחד אלא לר"ל ואף דהתוס' בשמעתין בד"ה והיה וכו' כ' דלפי' רש"י דשמעתין הומ"ל וליטעמיך מ"מ הא כ' דלפיר"ת ניחא דנקט גדי ולפי מה שמתבאר מדברי התוס' בסנהדרין דף ע"ז בד"ה כפתו דרבא ס"ל כר"ל והבאתי דבריהם לעיל דף י"ח ע"ש ניחא שפיר וכ"מ קצת מגמ' לקמן דף מ"ג ע"ב ע"ש ואף דרבא אמר קרא ומתני' מסייע לר"י אין מוכרח דס"ל כר"י וכה"ג כ' התוס' בפ' הזהב בסוגי' דמשיכה ע"ש:

בא"ד מה חידוש יש בגדי וכו' עכ"ל ר"ל והו"ל לשנויי בגדי ועבד דחד והוו כב' כיון דהמית' משום העבד גופיה ועיין להר"ן בחי' בפ"ק דסנהררין דף ט' ע"ש ובעבד לחודיה לא סגי אף דחיוב מיתה משום העבד גופיה וחיוב הממון לבעליו כיון שגוף א' הן ולכן בגונב חלבו של חבירו ואכלו הוי מיתה ותשלומין לחד ועיין למהרש"א בפ' א"נ סוף דף ל' מ"ש על קושית מהרש"ל ע"ש שנעלם ממנו דברי התוס' הללו ודוק:

דף כג.

בד"ה תפשוט וכו' אלא מסוגי' דשמעתין וכו' עכ"ל אבל מפירש"י שכ' תפשוט מדקא משלם החררה נר' דלא כהתוס' ולשיטתו הוא שהק' לעיל דף כ' בד"ה מתגלגל אבל לשיטת התוס' ל"ק והא דלא פי' כן לעיל משום קו' ב' א"נ אפי' לשיטת התוס' ק"ל דהול"ל תפשוט בעיא דמתגלגל כי היכי דקאמר תפשוט בעיא דפי פרה:

דף כג.

בד"ה הנהו מידי וכו' ולא א"ל שחטינהו עכ"ל משמע להו דבההוא עובדא דר"י כבר התרה בהו מדהוו מפסדי להו כמה פעמים ופירו' צנעינהו הוא שמתינהו למרייהו וכדפי' בש"מ בשם הר"י עיין שם :

דף כד.

פירש"י בד"ה אי אמרת וכו' שהביא' ניזק נ' וכו' עכ"ל ולאביי לעיל צ"ל שהביאם ניזק ד' א"נ הביאם ניזק ג' כדי שיהא ח"נ ממונא ונ"מ למודה וס"ל דלא כהתוס' בד"ה השתא:

תוס' בד"ה ולא ישמרנו וכו' אבל הכא ע"כ וכו' כדמסיק ואזיל דלא מ"ל לחיובי פלג' וכו' עכ"ל היינו מרמז רמוזי או הנך שינויי דלקמן וקש' דהתוס' לקמן כ' דגי' הספרים אלא רמז רמוזי וא"ש גם לעיודי גברא וא"כ לס"ד דפריך אי לעיודי גברא לימרו הנך קמאי וכו'

ולא ס"ד דרמז רמוזי מאי קאמר בשלמ' ליעודי תורא שפיר הא גם למ"ד ליעודי תורא ק' דלימרו בתראי דלא ידעי' דינגח ד' וכדק"ל למ"ד ליעודי גברא לימרו הנך קמאי דלא ידעי וכו' והך קושי' גופה דק"ל אי ליעודי גברא מקמאי ק' אי ליעודי תורא מבתראי וצ"ל דכ' האי תי' לפי הספרים דלא גרסי אלא וכו' אבל לספרים דגרסי אלא צ"ל כתי' דא"נ וכו' ועיין להתוס' בסנהדרין דף ט' ע"ב בד"ה עדי וכו' ע"ש:

דף כה.

גמ' בין לטומאת משא וכו' נראה דסמיך אמתניתין דלמעלה מהן דמייתי בסמוך אבל מברייתא גופה אין להוכיח כלום והיינו דקאמר מאן שמעת ליה וכו' דאי שואל על שם התנא כאורחיה דגמרא לא מייתי כלום ממתני' דכלים ועפירש"י ז"ל:

תוס' בד"ה אני לא אדון וכו' למ"ד פלגא דנזקא וכו' עכ"ל עמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ועיין בתוס' לעיל דף ז' בד"ה רעהו בסופו ע"ש:

בא"ד וא"ל רשות מרשות וכו' עכ"ל נראה דהיינו קושיא הב' דמתני' וכוונתם דבראשונה הק' כקו' הראשון נפרוך מה לשן וכו' ובזו הפירכא לא מהני הקו' הב' דאפי' הקו' הב' איכא למיפרך האי פירכא ודלא כמהר"ם לובלין ז"ל ע"ש:

בא"ד דאין פירכא זו מועלת וכו' עכ"ל עמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ודבריו מבוארים בתוספות בחולין דף פ"ה ע"א בד"ה מה למילה וכו' ע"ש ודלא כמהרש"א:

דף כה:

גמ' וקמייתי ליה בין לטומאת ערב בין לטו' שבעה וכו' והיינו משום דנ"ל מקרא דלקמן דכל טומאות שבמת שבעה וכיון דמייתי מק"ו דטמא ע"כ דטומאת ז' הוא וא"כ הוי יותר מן המלמד כנ"ל אבל אין לומר דמסתמיות הברייתא משמע ליה דאף לטומאת ז' דהא לחד תי' שכ' התוס' דהברייתי' איירי במפץ שאין לו טהרה אלא דהגמ' קאמר דמ"מ מפץ של עץ מייתי ליה בק"ו ל"ל הכי דהא הברייתא לאו בשל עץ איירי ודע דק' לפום האי תי' דהתוס' כיון דהברייתי' בחד מפץ איירי מנ"ל להגמ' שם בשבת דאיירי באין לו טהרה במקוה דילמא במפץ של עץ איירי וי"ל דאי במפץ של עץ לא הוה צריך ללמדו מפכין קטנים דהו"מ למילף מהנך דלא מטמו במדרס הזב וכמו שהק' התוס' שם ותי' משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן נעשו אב הטומאה ע"ש ואי במפץ של עץ גם הוא נעשה אב הטו':

שם הניחא למ"ד למדין ואין משיבין ה' י"ש כלל ק"ב הקשה מכאן למ"ש ר"פ בנזיר דדוקא י מופנה הוא דאין משיבין למ"ד ע"ש ואפשר דש"ה דילפי' נמי מהאי נ"ש שרץ ממת כדאיתא בשבת וכיון דלגבי מת דילפי' שרץ ממת אין משיבין דהא הלמד מופנה גם מאי דילפי' ממת משרץ אין משיבין:

עו"ש אלא למ"ד דון מינה ומינה כ' מהרש"א ז"ל דעיקר הקושיא על ההיקש' דאד"ש ל"ק דכיון דילפי' מהג"ש לטומאת ערב אז ילפי' מהק"ו לז' דאי אמרי' דיו מיפרך ק"ו ע"ש וה' י"ש כלל ק"ו תמה ע"ד דא"כ אמאי לא מוקי הברייתא כפשטא למפץ כמת ובקושי' דיו יתרץ דלטומאת ערב ילפי' מג"ש ומיפרך ק"ו ע"ש ול"ק דא"כ לא אתיא כמ"ד אוקי באתרה דלדידיה ל"צ ק"ו וכיון דבק"ו לא סגי ובג"ש סגי לא הו"ל למנקט ק"ו ומ"מ דברי מהרש"א אינן מוכרחים ועמ"ש במ"ב מ"ש ומהר"ם לובלין ז"ל כ' להפך דמק"ו ילפי' ט"ע ואייתר ג"ש לט"ז ע"ש והוא תימה דג"ש לא מייתרא כמ"ש התוס' ומהרש"ל כ' דעיקר הקושי' אג"ש ע"ש וכ"נ עיקר דאהיקישא ל"ק די"ל למ"ד דון מינה ומינה ס"ל כמ"ד למידין ואין משיבין אלא דמ"ש רש"ל דאהיקיש' דון מינה ואוקי באתרה לכ"ע והוכיח משבת ע"ש כבר תמה עליו מהרש"א ז"ל מגמ' גופה שם ועיין מ"ש ליישב הי"ש ואין דבריו נראין דבברייתא שם יליף בהדיא לט"ז דלטומאת ערב מבנין אב נפקא וכה הראוני בחולין דף ק"ך ע"ב איתא האי פלוגתא דדון מינה ומינה ואוקי באתרה אהיקישא ע"ש:

תוס' בד"ה ומה פכין וכו' דהא טומאת שער וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל בחולין דף ע"א ע"ב שכ' דאת שבא לכלל מגע היינו שיכול ליגע ואף שאין מטמא ע"ש ומדברי התוס' כאן אין נר' כן וכ"נ גם מדברי רש"י ז"ל בשבת דף פ"ד ודוק:

דף כו:

גמ' לחייבו על השוגג וכו' עיין מ"ש לעיל דף ג' ע"ב:

פירש"י בד"ה לענין גלות וכו' פרט לזה שצדה עכ"ל איפכא מסתברא ונ"ל דה"ק פרט לזה שצדה שאין די לו בגלות דעיר מקלט אין קולטו ומצי גואל הדם להורגו משום דקרוב למזיד וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' רוצח דנתכוון לב' וזרק ד' ביד גואל הדם להורגו ועפי"ז ניחא מה שהק' התוס' על פי' זה של רש"י ז"ל דקרא קמא דאשר לא צדה הו"ל למידרש לזרק לצד אחר ע"ש ועפי"ה אדרבא קרא קמא דרשינן לחיוב לענין גואל הדם וכן היא הסברא גם עפי"ז ניחא מה שהק' ללשון א' וא"ת אמאי אצטריך וכו' די"ל דאצט' לפטור מגואל הדם גם קרא דכי יזיד הכי מ"ל לרש"י מעם מזבחי תקחנו למות ע"י גואל הדם ולכך לא כ' קרא דלקמיה דמכה איש וכו' ועיין להר"ם בפ"ה מה' רוצח וכן צ"ל לפי' א' דרש"י דההיא דדרשי' פרט לנתכוון לבהמה וכו' הוא משום דקרוב למזיד הוא ועיין להתוס' שם בר"פ הגולין. ודע דמ"ש התוס' דהוה פטרינן מבלא צדיה וכו' אבל ממיתה פשיטא דפטור ע"ש אין נר' כן מפירש"י ז"ל:

דף כז.

גמ' נפל מראש הגג וכו' הטור בסי' תכ"א פ' למימרא זו דאפי' ברוח שאינה מצויה חייב וברסי' שע"ח פ' פטור וכבר הסמ"ע שם עמד ע"ז וכ' לחלק בין אדם המזיק אדם למזיק

ממון ע"ש טעמו ולפמ"ש לעיל דף ג' ע"ב בדעת הר"ם דמזיק אדם הוא דנ"ל מפצע תחת פצע אבל מזיק ממון לאו מיתורא נ"ל ע"ש א"ש טפי ועפי"ד הסמ"ע ליתא לראיה שהביאו התוס' לקמן בד"ה ושמואל מההיא דנפל מן הגג ע"ש:

פרק שלישי

דף כז:

תוס' בד"ה קמ"ל וכו' ואפי' רובא דליתיה קמן וכו' דהא ב"ד מפקי ממונא וכו' עכ"ל ועיין למהר"א ששון סי' ר"ז ולה' תומים אות קכ"ד מ"ש בכוונת דבריהם ובעיקר דברי התוס' אני תמיה דהנה ממ"ש ואפי' רובא דליתיה קמן וכו' משמע דס"ל דברובא דאיתיה קמן הולכין בממון אחר הרוב ולכך הוה ניחא להו קושייתם אי לאו דפ' ן' סורר וא"כ לא הוו צריכי ליישב סנהדרין משום דב"ד מפקי ממונא אלא דבמ"ש בס"ד משום דאיכא חזקה הוה סגי להו וסנהדרין שאני משום רובא דאיתיה קמן וכה"ג בממונא הולכין אחר הרוב ועמ"ש התוס' בריש סנהדרין דף ג' ע"ב ע"ש ונ"ל ליישב דהנה בפ' המוכר פירות דף צ"ג אמרי' אפלוגתא דרב ושמואל לימא כתנאי מפלוגתא דרב אחא ורבנן בגמל האוחר ודחי שמואל אמ"ל אנא דאמרי אפי' לר"א ע"כ ל"ק ר"א אלא דאזלי' בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל בתר רובא לא אזלינן משום דרובא דליתיה קמן הוא אבל ההיא דר"א איתיה קמן הוא ולרבנן דר"א אפי' איתיה קמן אין הולכין אחר הרוב כמו חזקה וא"כ הא מילתא דאי הולכין בממון אחר הרוב באיתיה קמן פלוגתא דר"א ורבנן וקי"ל כרבנן והשתא א"ש דברי התוס' דבתחילה הוה ניחא להו בתי' קושיא לאוקומי ר"י כר"א אבל בתי' דאתו עלה משום חזקה ניחא להו ליישב כרבנן דקי"ל כוותייהו. אשר עפי"ז אני תמיה על התה"ד סי' שהוכיח דברובא דאיתיה קמן אזלינן בתר רובא מדברי רשב"ם הנז' ע"ש והוא תימה דהא קי"ל כרבנן דפליגי אר"א ולדידהו אפי' רובא דאיתי' קמן לא אזלינן וכן מוכח מדברי רשב"ם שם דף צ"ב ע"ב בד"ה באיסורא שכ' כולן ט' חנויות וכו' משמע דכה"ג בממונא לא אזלינן בתר רובא אפי' איתיה קמן ולפ"ד התה"ד דבריו סתראי נינהו ועמ"ש בחי' בחולין דף י"א ע"א ע"ש:

בד"ה ושמואל וכו' אבל הכא שנתקל מחמת מכשול וכו' עכ"ל הר"ם ברפ"ו מהלכות חובל כ' אדם המזיק חייב בנתקל ומתבא' מדברי ה"ה ז"ל דבהניח ברשות איירי והוציא דין זה משמעתין ודחוק הוא מסתמיו' דברי הר"ם וע"כ נ"ל בדעת הר"ם דאדם המזיק אינו חייב בנתקל אלא בנתקל מעצמו ולא ע"י מכשול דע"י מכשול גרוע כמ"ש התוס':

בא"ד אבל באונס שהוא כעין אבידה וכו' עכ"ל אבל מדברי הר"ם ברפ"ג מה' שכירו' מתבאר דאפילו כעין אבידה פטור אדם המזיק שכ' לההיא דהמעביר חבית דדמיא

לגניבה ואבידה ולא הוצרך לתקנה אלא בשומר שכר וק' ממ"ש ברפ"ו מה' חובל דאדם המזיק חייב בנתקל וההיא דהמעביר חבית מדמה לה הגמ' במציעא לנתקל וצ"ל דדוקא נתקל מחמת עשוי הוא דפטור אדם המזיק אבל בנתקל מעצמו בלי שום סיבה חייב אדם המזיק וס"ל דבכה"ג היא יותר מאבידה וגרע מפשיעה וחילוק זה הוזכר בתוס' ר"פ ז"ל ע"ש:

דף כח.

גמ' יחידאה היא וכו' כ' ראב"ן ז"ל בפסקיו למכילתין דקי"ל כר"ן דהא פליגי רבנן עליה דבן בג בג ואיהו דאמר כרבנן ע"כ והוא תימה ונ"ל דה"ק דקי"ל כר"ן דהא לר"י צ"ל דפליגי רבנן עליה דבן בג בג ואיהו דאמר כרבנן אבל לר"ן לא פליגי רבנן ואיהו דאמר ככ"ע וא"כ דברי ר"י דחוקים דמפיש בפלוגתא:

שם ת"ש הממלא וכו' הו"מ לאוקמה כבן בג בג אלא משום תי' דר' ינאי דלהך תי' ל"פ בן בג בג בהא:

עו"ש אדתני סיפא ושלחה ידה וכו' יל"ד נימא דניחא ליה לפלוגי ביכול להציל דבעלמא חייב ובשליח ב"ד פטור דאי שליח ב"ד דוקא בא"י להציל מאי רבותא דשליח ב"ד דקתני ושלחה ידה ולא שליח ב"ד וראיתי להנ"י לעיל גבי מאה פנדי שכ' בא"י להציל איירי וכו' וממילא שמעינן דשליח ב"ד נמי דינא הכי וכו' נראה מדבריו דשליח ב"ד דוקא בא"י להציל ונ"ל לדעתו דרבות' דשליח ב"ד אף דלית ליה פסידא כלל אף דלא אזיל גבי דיינא ול"ד אף לדרב נחמן ופריך שפיר ליפלוג ומשני נעשה כשליח ב"ד הכל א"ש לפ"ד הנ"י והתימה על הב"י ז"ל בסמי' ח' שהביא דברי ריו"ו דשליח ב"ד אף ביכול להציל פטור וסיים עלה וכ"כ הנ"י ע"ש והמה מיפלג פליגי ועיין לה' שבות יעקב ח"א סי' ק"ף ע"ש. וכן ראיתי בש"מ בשם הר"ש ז"ל דס"ל בשליח ב"ד דוקא בא"י להציל הרי דעת הר"ש והנ"י דוקא בא"י להציל דלא כרי"ו:

עו"ש בעבד שמסר לו רבו וכו' מכאן תמה המש"ל בה' עבדים למ"ש מהרשד"ם ז"ל בדעת הרמב"ם ז"ל דשפחה לב"ח מד"ס והכא דריש קרא להכי ונ"ל דבכהן לכ"ע אסורה מדאורייתא משום איסור זונה והכא בכהן איירי ולפי' אוקמת' זו מוקמי' לה כמ"ד נרצע וכמ"ד אפי' כהן רבו מוסר לו שכ' כדאי' בקדושין דף כ' ע"ש וכבר כתבתי בזה במ"א עש"ב והנה הר"ם בפ"ג מה"ע פ' לדרנ"ב דנרצע שמסר לו ש"כ ומסרב בו וכו' פטור והוא תימה דלמאי דקי"ל עביד איניש ד"ל אפי' לא מסר לו ועיין להלח"ם ולהמש"ל שם. ומה שהק' שם דברי הש"ע דסתראי נינהו ע"ש ל"ק דלהכותו פ' דשרי ומ"ש בסי' תכ"א בשם י"א היינו להכותו וליישב פ' הר"ם נ"ל עיקר כדברי מהרש"ך ז"ל דדוקא להכותו

הוא דשרי ולא לחבל בו והכריחו לזה דק"ל דאמאי נקט בברייתא חבלה ולא הכהה לבד ולפוטרו מבושת ועוד מאי פריך נימא דש"ה דגלי קרא וע"כ צ"ל דלהכותו ל"צ קרא דעביד איניש ד"ל ול"צ קרא אלא לחבל וזו היא קושי' הגמ' לר"י דאי איתא דלא עביד אד"ל מנ"ל דשרי חבלה נימא קרא להכותו איירי ומשני בגנב דאית ליה פסידא ולכך ל"צ קרא אלא לחבלה ור"נ משני למסר לו וס"ל להר"מ דהשתא מיהא דאיכא לאוקומי קרא בהכי אפי' לר"נ מוקמי' כן דאל"ה מנ"ל לתנא דברייתא דשרי לחבלה נימא דקרא למסר לו ש"כ דאיכא איסורא:

עו"ש הא שברה חייב וכו' ק"ק דתק"ל לפ"ז אבריתא דשור שעלה ע"ג חבירו ובריתא דממלא ממשנה זו בשלמא בריתא דנרצע י"ל כאוקמתא דרנ"ב אבל הנך בריתות קשיין לפירש"י דהכא איכא פסידא ונ"ל דזהו מה שהכריחו התוס' לחלק בין חצר לר"ה ע"ש במהרש"א מ"ב מיהו מהא דקצותה את כפה ק' אפילו לשיטת התוס' וצ"ל לפ"ד המקשה ודאי פליגי תנאי בהכי אלא דפריך מנ"ל דר"י ור"נ ל"פ באית ליה פסידא כיון דתנאי פליגי בהכי דמאי דאמרי' באית ליה פסידא ל"פ דברי סתמא דגמ' הם ולא דברי ר"י ור"נ גופייהו גם מאי דאמרי' גבי עובדא דגרגותא ותא אפי' למ"ד וכו' לאו סיומא דדברי ר"נ נינהו אלא דברי הגמ':

עו"ש מאי זה וזה פיאה לפוטרו מן המעשר הר"ם בחבורו כ' סתם זה וזה פיאה אף דפ' עביד איניש ד"ל ועיין להפר"ח בס' מ"ח ובמאי דהתניא בהמפקיר כרמו פטור מן המעשר עיין לה' שע"ה בה' לולב דף צ"ז במ"ש בדברי הר' מנוח ז"ל ע"ש:

דף כח:

והתניא נשברה כדו וכו' י"ל אמאי לא פריך דר"י אדר"י דחכמים דברית' הוא ר"י וכה"ג הק' התוס' בפ' האומנין דף פ"ב ע"ב ע"ש וי"ל דפלוגתא דברייתא איכא לאוקמא במפקיר נזקיו וכדלקמן ופלוגתא דמתני' בדלא אפקרינהו ובנתקל פושע ועי"ל דלא כ"כ התוס' שם אלא מכח משמעות הסוגייא דלקמן באוקמתא דאביי דפלוגתא דמתני' היא גופה פלוגתא דברייתי' וא"כ חכמים היינו ר"י אבל השתא לאקשויי על אוקמתא דרבה י"ל דלאו היינו ר"י ע"ש בתוס':

תוס' בד"ה אמר וכו' וא"ת והא ר"י א"ל וכו' עכ"ל לפמ"ש הרשב"א ז"ל גבי נתקל בקרקע ונשוף באבן דמ"ד נתקל פושע לאו היינו פשיעה דמחייב עלה ש"ח ע"ש לק"מ קושי' התוס' והגמ' שם דפריך דר"מ אדר"מ משומר שכר הוא דפריך. מיהו ק"ק לדברי הרשב"א ז"ל מגמרא שם באוקמתא דשבועה זו תקנת חכמים דפריך אלא מאי משתבע משתבע דלא שברה בכוונה ולפ"ד הרשב"א ז"ל טפי הי"ל משתבע דלא פשע פשיעה גמורה

דמחייב עלה ש"ח ועוד ק' דבגמ' לקמן דף צ"ט ע"ב קאמר אלא הא ר"מ ומייתי ברייתא דנשברה כדו לחייב אפילו בחנם משום דנתקל פושע ע"ש ועמ"ש מהרש"א ז"ל כאן ודבריו מוכרחים הם בגמ' גופה שם דפריך דר"מ אדר"מ נוקמה למתני' בנפשרה וכן לפמ"ש התוס' לעיל דף כ"ז בד"ה לשמואל דנתקל בדבר אחר לא הוי פושע לכ"ע נוקמה למתני' שם בכה"ג אלא עכ"ל דא"כ ק' בדברי ר"י הא אונס גמור הוא:

בד"ה והתניא וכו' דתקלת מימיו הוא ולא אדם וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז א"צ למ"ש התוס' בד"ה ואונס דמתני' בתקלת מימיו איירי וי"ל דמ"מ ק' אגמ' מנ"ל למילף ממיתה נילף מנזקי אדם ע"כ הוצרכו לומר דבכה"ג אפי' גבי אדם פטור אבל הכא הגמרא גופה מחלק בין נזקין למיתה אלא דפריך מברייתא דאיירי בשאר נזקין ולא באדם וע"כ משום דמתני' בשאר נזקין נמי איירי. והנה מדברי התוס' משמע דאיירי נמי בנזקי אדם ובהכי ניחא לאוקמתא דרבה דאצטריך תרי מילי במתני' לקה בחרסיה והוחלק דחדא באדם וחדא בבורו דהיינו הוחלק וחדא לרבותא דר"מ דאפי' בבורו מחייב כאונסין וחדא לרבותא דר"י דאפי' באדם פטר באונס כה"ג ולכן אביי כי דחי אוקמתא דרבה דלאו באונס איירי הוצרך לומר בתרתי פליגי ליישב תרי מילי דמתני' כיון דלאוקמתא דרבה הוה ניחא מאי דתנן תרי מילי ובהכי ניחא לי קישור דברי התוס' דבתר הכי הק' מאי פריך מולנערה דלכאורה אין מקום קושי' זו כאן אלא בגמרא לעיל דפריך מולנערה וכו' ועפי"ה ניחא שפיר דלעיל י"ל דמאי דתני במתני' תרי מילי חדא להי"ל פנאי וחדא ללא הי"ל פנאי דהיינו לקה בחרסיה שלקה בעת השבירה וא"כ ל"ק קושי' התוס' אבל השתא דמשנו רבנן דהוחלק היינו תקלת מימיו וא"כ מאי דתני תרי מילי הוא לאדם ותקלת מימיו ולעולם דתרווייהו בהי"ל פנאי ומק' שפיר אלא דמן האמור א"צ למ"ש התוס' בד"ה אמר דרבה לא בעי לאוקמא כאביי משום שנשברה כדו משמע דנשברה מאיליה וכו' ע"ש אלא די"ל בפשיטות משום דלאוקמתא דאביי כדי ליישב תרי מילי דמתני' צ"ל דפליגי נמי במפקיר נזקיו ורבה גופיה ס"ל לקמן דף מ"ט גבי פלוגתא דרישׁ ורע"ק דמפקיר בורו ורשותו לכ"ע חייב וא"כ לדידיה ליתא לאוקמתא דמפקיר נזקיו וע"כ הוצרך לאוקמה במתכוין להוריד דלפ"ז א"ש מאי דקתני מתני' תרי מילי:

דף כט.

בד"ה פליגי וכו' וכן משמע מדאמר במפקיר וכו' עכ"ל פי' דאי חד טעמא ובמפקיר אחר הפשיעה כ"ע חייב ואחר האונס כ"ע פטור היכי קאמר פליגי במפקיר וכו' ועיין מהרש"ל ז"ל אבל ק' נימא דפליגי במפקיר אחר האונס דלר"מ חייב אפי' מפקיר אחר האונס ור"י פוטר בזה אבל אחר הפשיעה כ"ע חייב וסיפא דמודה ר"מ בקנקנים הוא בשעת נפילה

וכה"ג כ' רש"ל לקמן בתוס' בד"ה מדמתני' ע"ש והשתא ר"מ מחייב במפקיר בכל ענין ולכך נקט סתם פליגי במפקיר נזקיו משום ר"מ דהא השתא נמי לפ"ד התוס' דר"י אפי' בפשיעה מ"מ ר"מ דוקא בפשיעה ודנקט סתם משום ר"י וי"ל ועיין מהרש"א:

בד"ה מדמתני' וכו' חד טעמא כדפי' וכו' עכ"ל לפ"ז מאי דקאמר מדמתני' בתרתי סיומא דדבריהם ולאו דברי המקשה כדפירש"י דהקושיא בבריית' גופה קשיא כיון דמ"ע פליגי בתרתי ולפ"ז מ"ש רש"ל דהומ"ל באחר נפילה פליגי אלא דלא הוצרכו וכו' ע"ש ליתא דודאי הא עדיפא דהוה א"ש מאי דקאמר מדמתני' בתרתי וכו' דהוו דברי המק' כפשט' דגמ' והעיקר כמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף כט:

בד"ה ור"י וכו' ומודה בקנקנים וכו' עכ"ל ועיין למהרש"ל ז"ל ומדבריו מבואר דיכול להיות דפליגי לאחר נפילת האונס ור"מ מחייב אפי' לאחר נפילת אונס וס"ל נתקל פושע וא"כ פליגי בנתקל פושע אלא דברייתא לא איירי אלא לאחר נפילה ופליגי בלאחר נפילת האונס וק"ל לפ"ד מנ"ל להגמרא דלר"י פליגי בתרתי ובחד טעמא דילמא ר"י הק' דברייתא לא איירי אלא בלאחר נפילה ופליגי לאחר נפילת האונס ופליגי נמי בנתקל פושע אלא דברייתא לא איירי אלא בלאחר נפילה והכריחו לר"י למימר הכי מכח קושי' הגמ' לעיל גמלו היכי מ"ל ודחיקא ליה לאוקמא באתקיל ואתקילא ולפ"ז נוכל לומר דר"א בחד טעמא ולא כאביי דהשתא אזדא ליה הכרח התוס' שכ' דא"כ ר"י היינו ר"א. והנה הרי"ף ז"ל מפרש דאביי בחד טעמא מוקי לה והיינו ר"י עיין בהרא"ש ז"ל ולפ"ד אביי ור"א ור"י כולהו מוקמי לה בחד טעמא ור"י היינו ר"א וצ"ל לפ"ז דהשתא דמוקי הגמ' ר"א כדאביי היינו לפום מאי דס"ד לקמן דר"א ס"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת הפשיעה חייב אבל למסקנא דמסיק לקמן דר"א ס"ל פטור ע"כ מוקמינן לדר"א בתרתי פליגי ורבנן פטרי אפי' לאחר נפילת פשיע' והשתא למסקנא אביי ור"י מוקמי לה בחד טעמא ור"א מוקי לה בתרי טעמי כנ"ל. ואכתי ק' בדעת הרי"ף דא"כ מאי קאמר מאי מתכוין איכא הא איכא לאוקמא בנתכוון לשוברה וכמ"ש התוס' וראיתי להנ"י שפי' דאי נתכוון לשוברה הוה משמע דפושע פטור והא ליתא דדוקא בנתקל דאנוס ע"ש ואע"ג דהנ"י שם מפ' הסוגי' כפירש"י דתרתי ממש קאמר ע"ש מ"מ נראה דדעתו ז"ל דאוקמת' דאביי תתפרש בתרי גווני דבס"ד דהשתא משמע תרתי משמ' וא"ש לפ"ז מאי דקא' הגמ' באוקמת' דר"א וכדאביי וכו' וא"צ למה שכתבתי לעיל ולמסקנא דמסקינן דלר"י דהלכתא כוותיה בחד טעמא גם אוקמת' דאביי תתפרש בחד טעמא וראיתי עוד להנ"י שכ' דכי מתכוין לזכות בחרסין לא הפקיר אפי' מאי דלא חזי ולא הוו הפקיר

אלא מהשתא וכי מזקי בתר הכי חייב דאין ברירה בדאוריית' ומדבריו למדנו דמאי דאמרי' בדאורייי' אין ברירה לאו משום דס' הוא וספיק' דאוריית' לחומר' אלא דמדה היא כך ודלא כדמשמע מדברי הר"ן ז"ל ברפ"ג דגיטין דמתורת ס' הוא וכמו שהוכיח כן מדבריו השע"ה בה' עירובין בענין הברירה ע"ש דאי איתא הכא בממונא הול"ל יש ברירה לפטור. מיהו י"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' בריש מכילתין גבי שן מחיברת דנזקין הוו כמו איסור' דאזלינן לחומרא ע"ש ועיין מש"ל ע"ד הרשב"א ז"ל הללו:

בד"ה תסתיים וכ' והא דלא פריך וכו' עכ"ל עמ"ש רש"ל ז"ל ולפ"ד א"צ למ"ש התוס' באוקמתא דר"א דהא דלא קאמר בחד טעמא משום דהיינו ר"י וכו' אלא דא"ש בפשיטו' משום דמסקינן דר"א ס"ל מפקיר נזקיו פטור והתוס' דלא ניחא להו בזה נראה משום דבברייתא מפורש דפליגי בלאחר נפילה מדקתני ולא העמידה וא"כ אי ר"י מוקי לה בתרתי פליגי לא הול"ל אף לאחר נפילה אלא אף בשעת נפילה וכ"כ בתו' ר"פ ז"ל ועוד כיון דלר"א נמי בתרתי פליגי ור"י לא הוסיף אלא בתרי טעמי הול"ל ר"י אף אחר נפיל' פשיעה פליגי ולא הול"ל סתם:

דף ל.

תוס' בד"ה בדתמו וכו' ואי הוה גרסי' וכו' דמסתמא לא מפקיר וכו' עכ"ל האי מסתמא וכו' דכ' קאי בין לס"ד בין למאי דמסיק לפי גי' זו לאפוקי גי' ראשונה דכיון דתמו דחיקא מילתא למימר דלא מפקיר כיון דתמו ולכן כ' דלגי' זו ניחא טפי ול"ק מ"ש במהדור' בתרא ע"ש:

דף ל:

בד"ה וחכמים וכו' למה השטר כשר וכו' עכ"ל מכאן ק' עמ"ש מהרש"ך ח"ג סי' א' דבאותה עדות עצמה כשרין וכבר כתבתי בזה בי"ד סימן קס"א ע"ש:

בא"ד וי"ל דלא תשימון וכו' עכ"ל ואע"ג דאיכא לאו דלפני עור י"ל דאיירי דלא קאי בתרי עברי דנהרא וכמ"ש התוס' בס"פ איזהו נשך עיין שם ולכאו' מכאן יש להוכיח דליכא איסור אפי' מדרבנן בדלא קאי בתרי עברי דנהרא דאי איתא הא מ"מ פסולין מדרבנן ועיין להש"ך בי"ד סימן קנ"א שכ' דליכא מאן דפליג בישראל דאסור מדרבנן ע"ש מיהו י"ל דלא ידעי העדים איסור זה ועי"ל דבאיסורא דרבנן לכ"ע בעינן רשע דחמס וכה"ג כ' התוס' בפ' אז"נ דף ע"ב בקושית' הלזו דאיירי ברבית דרבנן ובכה"ג בעינן רשע דחמס ע"ש מיהו ק"ל בתי' זה דאי איירי ברבית דרבנן מאי קאמר בשמעתין לימא כתנאי דילמא אמ"ל רב ע"כ לא קאמרי רבנן דלא קנסי אלא באיסור דרבנן אבל בדאורייי' קנסי א"ל איפכא ועיין בגיטין דף נ"ג ע"ב ע"ש:

בד"ה לימא וכו' דאי גרסי' וכו' עכ"ל אבל אי ל"ג י"ל דפליגי דרשב"ג הוסיף ברשות אבל אי גרסינן במילתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה ליכא לאוקמה ברשות דא"כ אמאי כל הקודם זכה ולומר דאיירי לאחר ל' יום כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אפילו וכו' ע"ש ק' דא"כ היינו שלא ברשות ואמאי אצטריך רשב"ג להזכיר בדבריו כל הקודם וכו' אבל רש"י ז"ל במתני' נראה מדבריו דגריס במילתיה דרשב"ג כל הקודם וכו' ומפ' בל"א דפליג בברשות וצ"ל דמפ"ל לאחר ל' יום וס"ל דרשב"ג מוסיף אפי' עיקרו ברשות ות"ק ס"ל בריא כיון דעיקרו ברשות אף לאחר שלשים יום כל הקודם לא זכה והתוס' לא ניחא להו לחלק בהכי ולכך כ' דאי גרסי' ע"כ דפליגי בקנסו גופן וכו' ועיין במ"כ:

דף לא:

פירש"י בד"ה ראשון וכו' וקסבר רבא וכו' עכ"ל נראה דר"ל דכ"ע נתקל פושע ור"מ מפקיר נזקיו אחר נפילת פשיעה חייב ופלוגתייהו במפקיר אחר האונס וכגון דנתקל בדבר אחר ולא מעצמו ורישא דמודים חכמים באבנו וסכינו וכו' הוא אחר הפשיעה וסיפא דמודה ר"מ בקנקנים הוא בשעת נפילה והשתא ראשון דפושע לכך ממונו חייב דמפקיר אחר הפשיעה הוא אבל באחר האונס הוא וניחא מ"ש התוס' ומהרש"א אפירש"י ע"ש:

דף לב.

תוס' בד"ה ואם עמד וכו' ובין סיפא שהקורה כשלדא וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל א"כ מאי מייתי סייעתא מסיפא דמתני' הא י"ל ש"ה שאין יכול לילך למקום אחר משא"כ במהלכת ברבוצה דהו"ל לסגויי באידך גיסא ע"ש ונ"ל דל"ק דה"ט דהו"ל לסגויי והו"ל לאסוקי אדעתיה לא מהני אלא לענין היזק אבל לענין ביעוט לא דלא מסיק אדעתיה שתבעט כמ"ש התוס' לקמן וכיון דלא מסיק אדעתיה דמיא לחבית דסיפא וכן הוא מוכרח בגמ' דמשני מקודם ש"ה דהו"ל לסגויי באידך גיסא ואפ"ה בביעוט פטורה וה"ט דלא מסיק אדעתיה שתבעט. ודע דלשיטת רש"י ז"ל מבואר בתחיל' דבריהם דהטעם משום דכשראה שעמד הו"ל לסגויי וכו' אבל בדף הקודם ריש ע"א כ' דהו"ל לאסוקי אדעתי' מעיקרא וכו' וכל דבריהם שם לשיטת רש"י ז"ל כמ"ש מהרש"א ז"ל שם ע"ש וי"ל:

דף לב:

בד"ה זה וכו' וי"ל הא דקתני רישא וכו' עכ"ל ק"ק לפום האי תי' דליכא האי קו' דרבא אלא בראהו מאי פריך רבא נוקמה לדריב"ח בלא ראהו וי"ל דבלא ראהו פטור אפי' מד' דברים כיון דלא ס"ל השתא הסברא שכ' בתי' הב' ועי"ל דהכי פריך מאי דוחקיה דריב"ח

לאוקמה בלא ראהו נוקמה בראהו וחייב דקתני אפי' מגלות כפשטה אלא ע"כ דריב"ח אפי' בראהו קאמר דלא דמי ליער:

בד"ה דלא סגי ליה וכו' ואמאי גולה כשנכנס ברשו' וכו' עכ"ל דבריהם אלו לפום תי' בתרא שכ' בדבור הקודם אבל לפי התי' הא' דבראהו איירי אבל בלא ראהו ליכא קו' דרבא וא"כ איכא לאוקמא להההיא דהזורק אבן לחצירו בלא ראהו וליכא סברא דלא תסגי ליה אלא דאיכא לאקשויי בסגנון אחר דאי בלא ראהו פטור לגמרי דאנוס הוא דהא רבא לא דחי אלא משום לדעת ועמ"ש בדבור הקודם ואי בראהו לא תסגי ליה ובתוס' ר"פ ז"ל כ' דאיכא לאוקמ' בלא ראהו והוא תימה דבלא ראהו אנוס הוא וכס"ד דמעיקרא ורבא לא דחי אלא משום דבלדעת איכא ק"ו. כתב מהרש"א ז"ל דבתי' יתורץ גם לס"ד מה"ט גופיה שכ' בתי' ע"ש ולפ"ד התוס' בקושי' הו"ל לקבוע דבריהם בדברי ריב"ח מיהו נראה דבדברי ריב"ח לס"ד לק"מ לחד תי' שכ' התוס' בדבור הקודם דבלא ראהו איירי וא"כ י"ל דבראהו לס"ד חייב גלות וא"ש ההיא דמדות בראהו ולכך לא ק"ל אלא במסקנא וכל דבריהם בדבור זה לפום ההוא תי' אזלי כמו שכתבתי אבל לאידך תי' דבראהו איירי ואפי' ס"ד דפטור לגמרי וכ"ש בלא ראהו ק' קושי' בתוס' אף לס"ד ובתי' יתורץ הכל: :

בד"ה מיתיבי וכו' אבל ההוא דלעיל וכו' ולא אתיא ההיא סוגיא וכו' עכ"ל הר"ם פ' כמאן דתני לדריב"ח אריש ופ' בפ"ו מה' רוצח בההיא דהזורק אבן לר"ה בזורק לאשפה וכדאוקמה בגמ' דס"ל דההיא דמיא לאומר מותר והגמ' הכא פריך מכ"ש ושם דפריך אמתני' והא מזיד הוא אההיא דאומר מותר פריך וע"ש להלח"מ ומ"מ הא דריב"ח דשמעתין היא גרע מכולהו ולא נ"ל מההוא קרא אלא מכח דומיא דיער וע"ש לה"ה ז"ל ובההיא דהוסיף לו רצועה לא כ' דטעה במנין והיינו משום דההיא דמיא לדריב"ח וכיון דפ' כמאן דתני אריש' א"צ לאוקמה בהכי ובמקובצת בשם המאירי כ' גדולי המחברים לא כ' דטעה במנין ותמה עליהם כזה ע"ש ונראה דדעתו ז"ל דההיא דהוסיף רצועה דמיא להההיא דהזורק אבן לר"ה ועדיפא מהך דריב"ח ולכך תמה על גדולי המחברים שהוא הר"ם כידוע אמאי לא כ' דטעה במנין כדאוקימנא בגמ':

דף לג.

גמ' ת"ל יעשה לו וכו' י"ל לרבנן למ"ל יעשה לו ולכאו' היה נראה דקרא אמועד קאי דמועד באדם משתלם מגופו מיהו הא ליתא דבגמ' בפ' כיצד הרגל מוכח דלא מצינו נ"ש כי אורחיה מגופו ועוד דאין נר' כן מדברי הר"ם בחיבורו וצ"ל דלרבנן אצט' יעשה לו לדרשא אחריתי ועיין במכילתא ולה' שבות יהודה ז"ל שם ע"ש:

שם הקדשו ניזק א"ב בש"מ הק' מדאמר ר"י גזל ולא נתייאשו הבעלי' שניהם אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאין ברשותו ותי' דשאני הכא שגבאו לבסוף והוי קדוש למפרע ע"ש ולפמ"ש התוס' בד"ה א"ב דהכא בשלא גבאו לבסוף איירי ק' וצ"ל דשאני הכא דכתי' ומכרו דהוו שותפין והוי כפקדון דיכול להקדי' וכמ"ש התוס' לקמן דף ע' בד"ה לא ועיין שם בגמרא דף ס"ט ע"ב:

תוס' בד"ה הו"א וכו' וי"ל דל"ש פירכ' וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל מדברי התוס' לעיל שכ' דנזקי אדם מנזקי אדם וכו' ע"ש לפמ"ש הוא עצמו בכוונתם שם ל"ק דאיכא למימר צער יוכיח דאיתי' באדם וליתיה בשור ובתי' התוס' כאן לא יתורץ קושי' לעיל דהתם אצער קאי דאכתי דאכתי לא אסיק אדעתיה קרא דכאשר יתן וכו' ודע דהמתבאר מדברי התו' אלו דמקר' דכאשר יתן וכו' נ"ל גם בושת וכ"כ רש"י ז"ל לקמן דף ל"ד ע"ב אמתני' דשורו שבייש ועיין בגמ' לקמן דף מ"ב ע"א ובתוס' שם ע"ש:

בד"ה א"ב וכו' אבל הכא אם נתרצה וכו' עכ"ל ץ לכאורה הא לרי"ש יכול לסלקו בזוזי בע"כ ועיין במהר"ם שיף ז"ל ונ"ל דס"ל כמ"ש בתוס' ר"פ ז"ל בשם ריב"א דבשור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים אפי' לרי"ש א"י לסלקו כיון דנוטלו כולו ולא אמרי' יכול לסלקו אלא בשוה ק"ק שנגח שוה ק"ק ומאי דאמרינן מתני' דלא כרי"ש משום דלרי"ש אינו זוכה אלא אחר העמדה בדין ע"ש ולכך כ' אם נתרצה דניחא להו לפ' האי בינייא דהקדשו ניזק גם בשוה מנה שנגח לשוה ק"ק ואף דבקושי' לא הק' אלא למ"ד למפרע הוא גובה ואי הכא א"י לסלקו הו"ל להק' גם למ"ד מכאן ולהבא מודה היכא דא"י לסלקו למפרע הוא גובה מ"מ בקושי' לא ניחא להו להק' כן די"ל דהאי בינייא איירי בשוין אבל בתי' ניחא להו ליישב דאיירי בכל ענין אך ממ"ש בד"ה שני שוורים נר' דלא ס"ל כס' ריב"א וי"ל:

דף לג:

בא"ד אע"פ שהעבד זוכה בשחרורו כדדרשי' וכו' עכ"ל עיין במהר"ם שיף ז"ל ונ"ל דכל עצמן שכ' דהכא אפי' למ"ד פלגא נזקא קנסא סמכו אההוא דמרודה דאפי' בקנס זוכה משעה א' ולא אמרי' אי בעי היה מודה אבל אי לאו ההיא דמרודה הו"א דסוגיין כמ"ד ממונא או למ"ד קנסא וס"ל מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב אבל אי מודה מיפטר לא זכה משעה א':

בא"ד משמע דאי לא כתיב תחת עינו עכ"ל אין להק' דנימא דהכא דאמרינן זוכה משעה א' גמרי' מהתם מדגלי תחת שנו וכו' די"ל דאי מהתם ליכא למגמר די"ל ש"ה דהעבד מוחזק בעצמו וכמ"ש התוס' בגיטין והכ"מ בה' עבדים כידוע אבל הכא שאינו ברשותו

מנ"ל דזכה משעה א' אי לאו דהכי קי"ל דבכל קנסות זוכה משעה א'. מיהו נר' עיקר דט"ס נפל וצריך למחוק תיבת ועוד מדבריהם וחדא קושיא היא וכדי שלא נאמר דמהתם יליף לזה כ' דרע"ק ל"ל הך דרשא לחד מצדדי הבעיא שם בהשולח וע"כ דלאו מהתם יליף וכן הוא מוכרח דאי קושיא באפי נפשה היא קשה מאי קושי' הא התם אפי' אחר העמדה בדין דזכה לכ"ע אינו נותן דמי עינו דכיון דצריך ג"ש אדונו הוא להך צד הבעיא ע"ש בסוגיא שם ע"כ נראה כדכתי' ועיין בש"מ:

גמ' א"ל אינו מכור והתניא מכור וכו' אין להקשות דנוקמה ההיא דמכור בלא עמד בדין ומאי דאמ' אין מכור בעמד בדין די"ל דהבעיא ע"כ בלא עמד מדקאמר כיון דמשיעבד ואי עמד בדין לאו שעבוד אלא שלו הוא שהרי ברייתא דלקמן ברישא בלא עמד בדין אוקימנא לרדיא ובסיפא בעמד בדין קתני אינו מכור משמע אף לרדיא ואי שעבוד לבד אמאי משלם דמי רדיא אלא ע"כ דעמד בדין ולא סלקו בזוזי הוחלט השור לרי"ש ואין להק' עוד לשיטת ריב"א שהבאתי לעיל נוקמה להא דתניא מכור בשוה יותר דמצי לסלקו ומאי דאמר אינו מכור בשוה מנה שנגח לשוה ק"ק די"ל דהבעיא ע"כ בשוה יותר מדקאמר זוזי הוא דמסיק ביה דמשמע דמצי לסלקו בזוזי. והנה הר"ם בפ"ז מה' נ"מ אף דפ' כרע"ק דשותפים נינהו פ' דמכרו מכור לרדיא וכ' ה"ה ז"ל דס"ל להר"ם ז"ל דגם לרע"ק לרדיא מדאוקי הברייתא לרדיא אף דהברייתא כרע"ק מדאמר קדוש כדר' אבהו ע"ש ובזה ניחא מה שהקשתי ע"ד ר"פ ז"ל בד"ה משום מיהו התוס' ס"ל דלרע"ק אינו מכור כלל כמ"ש בד"ה א"ב ע"ש ועיין בר"פ ז"ל לעיל דף י"ג ע"ב בד"ה בקדם ועיין מה שכתבתי שם באוקמת' דנגח ואח"כ הקדיש ע"ש:

שם ל"נ אלא לפחת שחיטה וכו' ק"ק דא"כ בסיפא גבי מועד דקתני שחטו מה שעשה עשוי לא ישלם הפחת הא ודאי ליתא דמועד מן העליה והשעבוד על כל נכסיו וצ"ל דבמועד אי לית ליה נכסי נוטל השור ולא יהא עליו השאר חוב כיון דל"ל השתא והוא לא הזיק אלא שורו וכ"נ קצת מדברי הטור סי' שפ"ט שכ' במועד השעבוד על נכסי המזיק ובחוב דעלמא קי"ל דהשעבוד גם על גוף הלוה וכי שחטו ס"ד דהוא הזיק ויהא עליו השאר חוב וכי הוו ליה מעות משלם קמ"ל דפטור והר"ם בה' נ"מ העתיק דין המועד כדקתני ברייתא אבל בתם כ' דאם שחטו גובה מבשרו דנרא' דמשלם הפחת מדלא כ' בהדיא כמו גבי מועד והיינו משום דפ' כרשב"ג דהמזיק שעבודו ש"ח חייב וע"ש להלח"ם. ושמעתי מק' ומטו בה משם הפנ"י ז"ל דמאי פריך הגמ' נוקמה דשחטו ונתנו במתנה כולה חדא מילתא היא והק' כששחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי ונתון לגמרי ולא לרדיא לבד דטעמא מאי דאמרי' מכור לרדיא משום דקלא אית ליה דקרו ליה

תורא נגחנא וכי שחטו ודאי לא קרו ליה תו תורא נגחנא והא דלא קתני שחטו ומכרו משום דאו היה נוטל דמי המכירה שקיבל ע"כ ונר' דל"ק דבסיפא גבי מועד ע"כ לאו חדא מילתא שהרי מכרו לחוד מכור לגמרי וע"כ דשחטו ונתנו תרי מילי ומדסיפא תרי מילי ודאי דרישא נמי תרי מילי:

עו"ש אבל בעלמא לחייב וכו' פי' בעלמא כי חפר בה בורות קמ"ל דה"נ כחפר בה דמי ופריך הא נמי שמעינן מדרבה ומשני ש"ה דניירא בעלמא וכו' אבל היכא דחפר וכו' ועיין בש"מ:

תוס' בד"ה משום וכו' משום דקדושת דמים וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל כ' דאבריית' דלקמן קאי דברי התוס' ע"ש ולא נהירא דא"כ תקשה לפי' תי' התוס' ז"ל מנ"ל להגמ' גופה לאוקמה בק"ד וכדר"א נוקמה בקה"ג וסיפא דברייתא בעמד בדין שאני דאף לרי"ש הוחלט השור ועיין לה' יש"ש ז"ל אלא ע"כ משום דאוקי לברייתא דרב תחליפא אפי' לרי"ש כדר"א אוקי גם ההיא ברייתא דלקמן כר"א ובתוס' ר"פ ז"ל כ' דאי לרי"ש קדוש לגמרי הוי הברייתא לצדדין דלרי"ש קדוש לגמרי ולרע"ק כדר"א ע"ש וק' דהא מכרו אינו מכור לצדדין דלרי"ש מכור לרדיא ולרע"ק אין מכור ע"כ נר' דהכרח התוס' מדלא קאמר לעיל הקדישו מזיק א"ב אלא ע"כ דאפי' לרי"ש כדר' אבהו. כ' התוס' בגיטין דף מ' ע"ב דאף בקדושת הגוף איירי ומשום דלא מצי לסלוקי בזוזי לרי"ש למפרע וכו' ע"ש ודבריהם יכונו בשיטת ריב"א שהבאתי בתוס' בד"ה א"ב וכו' ומהרש"א ז"ל כ' שם דהלוקח הוא שכ' דא"י לסלקו ע"ש והוא תימה דאמאי בכה"ג למפרע גובה כיון דהלוה יכול לסלקו בזוזי:

בא"ד ואור"ת דאלמוה וכו' עכ"ל ק"ל דהתוס' שם בגיטין הוכיחו מאצטלא דפרשוה אמיתנא דלא אמרינן אלמוה אלא בקונמות דלדידיה שרי ולא בהקדש ועיין להתוס' בפ' אע"פ דף נ"ט בד"ה קונמות לחד תי' דתליא בפלוגתא דיוצא בשן ועין לאיש ולא לאשה ע"ש:

בד"ה ש"מ וכו' ה"נ אע"ג וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל לפיר"ת בר"פ מי שהיה נשוי פי' הגמרא הכא דקאמר ש"מ ב"ח וכו' דש"מ האי דינא מהכא ולא שייכא בפלוגתא דרבנן וב"נ ע"ש אבל מהרש"א ז"ל שם כ' דלפיר"ת גם שמעתא דהמניח במטלטלי היא ע"ש וליתא דא"כ מאי קאמר ש"מ ב"ח וכו' הו"ל להק' רישא אסיפא דבסיפא גבי מועד קתני מה שעשה עשוי דמשמע מה שגבה גבה וברישא קתני מה שגבה לא גבה אלא ע"כ רישא מקרקעי וסיפא מטלטלי ועיין בתוס' ר"פ ז"ל ודברי מהרש"ל ז"ל עיקר:

דף לד.
גמ' אימא סיפא כיחש וכו' אתאן לרע"ק דלרי"ש כשעת הנזק ואע"ג דאמרי' לעיל שחטו אינו משלם הפחת והך ברייתא דלעיל כרי"ש לפ"ד התוס' דמש"ל וא"כ גם כחשו מזיק כן הוא וכ"ש כיחש ממילא ה"ד בשחטו ואחר השחיטה כולו אינו שוה כנגד הנזק ולכך לא הוי אלא מזיק שעבודו אבל הכא אחר הכחש עדין שוה כנגד נזקו ואמרינן דאין נותן לו אלא שמינית ואמאי כיון דאיכא לאשתלומי מגופיה לא מזיק שעבודו הוא ולדעת הר"ם דהך ברייתא דלעיל כרע"ק א"ש טפי:
שם כיחש מחמת מאי וכו' מחמת מכה וכו' אבל כיחש ממילא הוי ככחש מחמת מלאכה דאמאי משלם לו כיון דלאו מחמת מכה הוא ובכיחש דסיפא לדעת הר"ם דהך ברייתא דלעיל כרע"ק אתיא אפילו כיחש מחמת מלאכה ולדעת התוס' כיחש ממילא ולא הוי כיחש דסיפא דומיא לכיחש דרישא והא דהקדים הגמ' שקלא וטריא על הסיפא קודם לדרישא דהיינו כיחש מחמת מאי נר' דנתכוון לומ' דהא דשנינן רישא בשבחא דממילא וסיפא ובפיטמו אע"ג דרישא וסיפא בתרי גווני לאו שנויא דחיקא דהא בלא"ה כיחש דסיפא ל"ד לכיחש דרישא:
תוס' בד"ה הכא וכו' יותר מדמי יציאותיו עכ"ל היינו שכר עמלו וטורחו דפיטמה מלבד דמי יציאותיו ממש אפי' יורד שלא ברשות נוטל אם השבח יותר על היציאה:
בד"ה זה וכו' האי לישנא ל"ד וכו' עכ"ל ר"ל דלענין טורח מכירתה לכ"ע על הניזק וכדאמרינן לעיל דף ח' השתא אי א"ל לדידיה טריפות יהיב ליה וכו' ע"ש וכ"כ במ"ב וכ"נ משמעתין מדלא קאמר א"ב טורח נבילה ואע"ג דלעיל איירי במועד אבל תם דמגופיה אי אית ליה טריפות לא יהיב ליה מ"מ לענין דיהיב ליה נבילה גופה אפילו בתם יהיב ליה וכ"הג כ' בש"מ שם במועד גופה למ"ד אי אית ליה כסף לא יהיב ליה סובין ע"ש ועמ"ש לעיל דף י"א בד"ה אין שמין ע"ש:
בד"ה דר"מ וכו' אע"ג דבפ"ק נ"ל מוהמת יהיה לו עכ"ל לכאורה לר"מ נוכל לומר דתם חמור ממועד דהא לר"י הוה ס"ד לומר כן אלא דמוכיח מבריית' דר"י ס"ל תם קיל ונר' דלקמן דקאמר תם חמור היינו צד תמות כמ"ש התוס' לקמן ועלה קאמר וכ"ת ה"נ וכו' אבל ר"מ לא ס"ל צד תמות במקומה עומדת ופשיטא דתם קיל ממועד ממש אך לעיל בפ"ק אמרי' צריכי תרי מתני' חד בתם וחד במועד ועיין במהר"ם שי"ף ז"ל:

דף לד:
גמ' לענין שמירה דכתיבי קראי וכו' לכאורה הא ה"נ לר"י כתיבי קראי ועיין בש"מ ונראה דה"פ כיון דסברא דתם קיל נוקי לקרא לענין שבח אבל לפחת לא דלא גרע ממועד:

תוס' בד"ה חובל וכו' דההוא תנא סבר כר"י בחדא וכו' עכ"ל מדברי מהרש"א ז"ל מבואר דמקלקל בחבורה חייב אפי' באצטריך לגופה ובמתקן דוקא בצריך לגופה והוא דוחק גם מ"ש במ"ב לא תירץ כלום לעיקר קושית מהרש"א ז"ל דבגמרא שם מבואר דשם מתקן הוא מדפריך אי ר"י וכו' גם לפ"ד כי פריך בפ' האורג והתנן כל המקלקלים פטורין ומוקי כר"י נוקמה כר"ש בכולה מילתא ובכונת התוס' נראה פשוט דלענין אצ"ל אין חילוק בין מתקן למקלקל אלא משום די"ל דבחבורה כיון דמקלקל חייב גם מלאכה שאצ"ל חייב בחבורה די"ל דגם מלאכה שאצ"ל משום מלאכת מחשבת וכיון דמקלקל חייב ולא בעי' מלאכת מחשבת גם אצ"ל חייב ולזה הוכיחו מההיא דשבת דאף בחבורה ס"ל לר"ש אצ"ל פטור זהו עיקר קושית' ותי' דלר"ש גופיה אה"נ מלאכה שאצ"ל בחבורה חייב וההיא דשבת ס"ל כר"י דמקלקל בחבורה פטור וא"כ חבורה שוה לשאר מלאכות וס"ל כר"ש דמלאכה שאצ"ל פטור ולעולם התם במתקן איירי וניחא שפיר וכ"נ מדברי התוס' בר"פ הנחנקין שכ' ועוד אף בחובל ומבעיר מלאכה שאצ"ל פטור כדמוכח וכו' ע"ש:

דף לה.

בא"ד וא"ת ור"י מ"ט וכו' עכ"ל קושיא זו היא לפי הועי"ל שכ' דאפילו בטועה חשיב צריכה לגופה לר"א ולא ניחא להו למימר דר"י פליג בהא ומצריך צריך לכלבו משום מלאכה שאצ"ל אבל לפי התי' הא' דס"ל כר"י בחדא לק"מ דר"י ודאי פליג וס"ל מלאכה שאצ"ל פטור בחבורה כדמוכח בהנהו דוכתי שהביאו התוס' ולכך מצריך צריך לכלבו משום מלאכה שאצ"ל אבל בתוס' ר"פ ז"ל כ' דר"י ס"ל בטועה לא הוי ע"ש ולפי"ז ניחא קושיתם:

גמ' אף הוא נמי דלא קבעי ליה לפי' רשב"ם דר"א כר"ש ור"י כר"י קשה נוקמה למתניתין כר"ש ומהרש"א במ"ב כ' דפריך אהא דאמר אינה משנה ע"ש ולפ"ד י"ל קושית התוס' על רשב"ם מההיא דחולין דהכא שאני דא"ל אינה משנה דר"ל אף דסברת ר"ש היא מ"מ לאו הילכתא היא דאינה שנויה במשנה ולעיקר הקושי' י"ל דתק"ל הא בעינן צ"ל וצ"ל כתי' הב' של התוספות דבאיסורי הנאה וסבר דבעי ליה דתי' הא' של התוס' ליתיה לפירשב"ם וא"כ אף לר"ש צריך מיהא טועה וסבר דבעי ליה ובשורו ליכא אפי' טועה ואין לנו אלא קושית התוס' דתקשה נמי לר"א ואף גם זאת י"ל דתנא דמתני' ס"ל כר"ש במקלקל ובמלאכה שא"ל כר"י ולא ק' אלא לר"י אבל לר"א ניחא שפיר:

תוס' בד"ה נתכוון וכו' ואתא לאשמעי' וכו' דאלו מתכוין להזיק וכו' עכ"ל ואתא לאשמעי' דבאדם במתכוין להזיק סגי וע"ד שכ' מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה שורו וכו' ודחו לזה דבשור שכיח טפי וכו' ועמ"ש מהרש"א כאן:

בד"ה מכה וכו' דמותר להקיז וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ע"ז בסנהדרין דף ע"ט ע"ב ע"ש ול"ק דשם בפ' הנחנקין מייתי פלוגתא דאמוראי במקיז ואיכא מ"ד דמפיק ליה מהקישא וא"כ ההוא אמורא ס"ל דלא כתנא דבי חזקיה ותליא בפלוג' דתנאי וזה דוחק:

דף לה:

בד"ה הא וכו' וא"ת דילמא וכו' עכ"ל בתוספתא איתא אחד גדול ואחד קטן ונודע שאחד היזק משתלם מן הקטן ע"ש ואם כן לכאורה ל"ק קושית התוס' דהתניא משתלם מן הקטן וכדפריך לקמן והתניא וליכא לשנויי כאן בתפס אך נראה דהתוס' ס"ל כדעת הרא"ש דטעמא דטענו חיטין והודה לו בשעורין פטור משום משטה אני בך וא"כ היכא דאיכא עדים ליכא טענת דמשטה ואם כן התוספתא איירי בעדים וכ"מ שם ע"ש ועלה ליכא למיפרך מרבה ב"נ אבל משנתינו מ"ל ליה להגמרא דליכא עדים וא"ש ואין להק' אי ליכא עדים הא מודה בקנס פטור הא ל"ק דר"פ גופיה ס"ל לעיל בפ"ק פלגא נזקא ממונא ועיין בש"ע והברייתא דפריך מינה הגמ' לקמן והתני' וכו' ברייתא אחריתי היא ואמתני' קאי ולאו ברייתא דתוספתא מיהו מדברי התוס' בד"ה לימא נראה דס"ל דטענו בחיטין והודה לו בשעורין פטור מדין מחילה כדפירש"י וא"כ אפילו איכא עדים קשיא מרבה ב"נ ולכן נר' דקושיתם היא מדלא קאמר הגמ' ראוי ליטול ואין לו והתניא וכו' וכדקאמר בסמוך מוכח דמגופה דמתני' פריך:

בד"ה מדסיפא וכו' וא"ת ונימא ברי וכו' עכ"ל קושיתם לסומכוס בסיפא לק"מ דכבר כתבו הסברא שהרי מודה שהקטן הזיקו אלא קושיתם אמתני' ואירישא מיהו ק"ק נימא דמ"ד ברי ושמא ברי עדיף ס"ל דרישא בברי וברי כר"ח בר אבא והתוס' בר"פ הפרה לא ק"ל אלא אמילתא דר"י גופיה שם ע"ש ונר' דלא ניחא להו בהכי משום דפריך הגמ' ממאי דמתני' בברי וברי והיינו דנימא דומיא דסיפא כמ"ש התוס' בד"ה ממאי ומאי פריך נימא דס"ל לר"ח ור' אבא כר"י דברי ושמא ברי עדיף ולכך לא מיתוקמא רישא בברי ושמא ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה רישא וכו' א"ת וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דר"פ דלא אוקמא בשמא ושמא משום דקתני לא כ"י וכו' אין נראה כן מתוס' בד"ה ממאי וכו' ע"ש דקיימו אס"ד דלא ס"ד דלא כי וכו':

דף לו.

גמ' ותו מאי שניהם וכו' פי' ר"פ ז"ל דאיתורא דשניהם פריך ע"ש ולפ"ז מאי דקאמר מעיקרא ש"מ רמ"ג וכו' היינו ממשמעות שניהם ולא מייתורא דאי מיתורא דייק מאי משני במועדים אכתי יתירא הוא:

בפירש"י בד"ה ראוי וכו' ורבה דאוקמה למציעתא וכו' משום דס"ל דסומכוס וכו' עכ"ל ור"פ דפריך לר"ח מדרישא בברי וברי וכו' אף די"ל אמצעיתא בברי וברי וראוי ליטול ואין לו מ"מ קשיא מסיפא וסמיך אסיפא ודע דלפום ריהטא נר' דקושית רש"י ז"ל היא דאיפוך אנא דאמצעיתא בברי וברי וראוי ליטול ואין לו וסיפא בניזק שמא ומזיק ברי אלא דלפ"ז לא משני רש"י מידי דאכתי נוקמה לאמצעית' בניזק בריא ומזיק שמא וראוי ליטול ואין לו וסיפא בניזק שמא ומזיק בריא ועיין במ"ב ע"כ נ"ל דאין כונת רש"י בקושית איפוך דמאי אולמה הא מהא אלא דהכוונה לאוקומי אמצעיתא בברי וברי וסיפא בניזק ברי ומזיק שמא וכולהו ראוי ליטול ואין לו דהשתא אתו כולהו כחדא גוונא וכיון דחדא בברי וברי וחדא בברי ושמא א"צ שום צריכותא אבל אי בחדא גוונא ממש ודאי דק' היינו הך וכמ"ש רש"י ז"ל בקושיתו הא' לא כי דקתני סיפא ל"ד אלא אע"ג דתני מצעיתא לא כי וכו' תני בסיפא ולא כמ"ש התוס' בד"ה רישא כנ"ל עיקר בכונתו:

בד"ה ורע"ק וכו' אבל לרי"ש וכו' אבד הא' לא אבד זכותו וכו' עכ"ל משמע דאם אבדו שניהם אבד זכות אף לרי"ש דליכא שעבוד בתם אלא אשור אלא דאם אבד א' לא אבד זכותו לרי"ש כיון דב"ח הוא הוי ברי בחיובא וספק בחזרה וניחא קושית התוס' וכ"כ הת"ה וק"ק לפירש"י ז"ל אמאי לא אוקמה משמעו' שניהם כדס"ד מעיקרא דאם אבד א' לא אבד זכותו ורי"ש היא דודאי דכן הוא לרי"ש לפירש"י ולא תידוק מינה ש"מ רמ"ג גם לרע"ק דודאי מאי דקאמר ש"מ וכו' היינו אפי' לרע"ק וי"ל כיון דסתמא דמתני' לעיל דף ל"ג כרע"ק כדאי' שם לא ניחא ליה לאוקמה למשנתנו כרי"ש כ' הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' נ"מ דין ח' אם אבד א' מהן וכו' והיה א' מהן תם פטור וכו' ע"ש וצ"ל דאיירי בא' תם וא' מועד ולא ידעינן איזה מהן הזיקו וגם לא ידעי' אם מת התם או המועד דאל"ה אם אבד המועד חייב ח"נ כיון דהתם עומד לפנינו ונר' דנתכוון הר"ם בזה לאשמועי' רבותא אע"ג דאיכא ס"ס שמא זה שלא מת הוא שהזיק ואת"ל המת הוא המזיק שמא המת הוא המועד ואשמועי' אע"ג דאיכא ס"ס אין מוציאין מיד המוחזק וכמו שכן כ' מהריב"ל ז"ל בתשו' דבס"ס אין מוציאין מיד המוחזק:

פרק רביעי

בד"ה שור שנגח וכו' כגון שראה שור וכו' עכ"ל כ' התי"ט ה"ה דהומ"ל דלא הועד בב"ד דלא הוי מועד עד שיועד בב"ד ע"ש ועפי"ז ניחא מה שמק' התוס' בד"ה אי כרע"ק תימה דלרע"ק נמי וכו' ולא הק' כן בפשיטות לר"ש במתני' גופה דהוא ס"ל כרע"ק די"ל דר"ש איירי בעמד בדין ומאי דלא משלם נ"ש משום דלא איירי אלא בנגח ג"פ אבל ר"מ דאיירי ב"ד וה' ע"כ בלא עמד בדין ולא ניחא להו בפירש"י ז"ל בסירוגין משום דק"ל מה שהק'

מהר"ם מלובלין ז"ל לפירש"י ע"ש ועי"ל דנקטו קושייתם כדברי ר"מ משום דנחתי למאי דכ' בס"ד ולא מצי לשנויי וכו' כן העלינו בישיבה:

תוס' בד"ה ראוי וכו' אפי' ניזק שמא ומזיק ברי פליג סומכוס וכו' עכ"ל עיין מהרש"ל ז"ל ומ"ש בברי וברי היינו לר"ח בר אבא דכל דברי התוס' ז"ל צריכין גם לרחב"א ואין ביניהם אלא ברישא דלרחב"א אשמועי' דפליג סומכוס בברי וברי ולר"פ אשמועי' דאפי' ניזק ברי המע"ה וע' מהרש"א ז"ל:

דף לו:

גמ' כגון שתפסו וכו' ונעשה עליו ש"ש ק' לפמ"ש השי"ך סי' ע"ב ססק"ט מדברי הר"ם בפ"ג מה' מו"ל דתפס שלא ברשות הוי גזלן וחייב באונסין ע"ש א"כ הכא אמאי לא הוי אלא כש"ש ועיין לה' שבות יעקב ז"ל ח"א סי' קנ"ב ע"ש:

תוס' בד"ה אם וכו' שאין נוטל אלא חלקו של רביעי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דשאני הכא דהבעלים לא מסרוהו מדעתם ביד השומר אלא בע"כ תפסו ונעשה שומר בע"כ והם לא ניחא להו אלא בשור גופיה ול"ד למאי דאמרי' לקמן דף מ' ס"ס לאו תורא בעית לשלומי דהתם מסרו מדעתם ליד השומר:

בד"ה ושל וכו' וכתובה נמי הוי מאתים וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בסוטה דף כ"ז ע"ב בד"ה איש דכתובה לפ"ע דרבנן ומ"ד דאורייתא היינו דסמך יש לה לחוד ע"ש שאין ראיה מכתובה:

דף לז.

גמ' ת"ש אמרו לפני ר"י וכו' לפמ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה שור מתבאר דר"פ מודה בשבתות וקושי' הגמרא היא מדסיפא ואינו מועד רישא ואינו מועד ואין נר' כן מדברי הנ"י במתני' ע"ש:

תוס' בד"ה ר"ז וכו' שאם לא תאמר כן וכו' עכ"ל מ"ש מהר"ם לובלין ז"ל בכוונתם אין נר' דאין הכרח מלעיל די"ל דאורחא דמילתא לחוד בלא מילתא אגב אורחיה וכו' וכ"כ הלח"מ ז"ל לדעת הר"ם ז"ל דפסק מועד לבהמה הוי מועד לאדם ודברי מהרש"א ז"ל וגירסתו עיקר:

דף לח:

תוס' בד"ה ועל הכותית וכו' וא"ת א"כ מה חידוש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דגם בנתינ' איכא למיגזר משום טימוע כיון דאסיר' מדאוריי' כמ"ש בדבור הקודם ולהכי ק"ל שפיר למ"ל למתני כותי' דמנתינה שמעי' הא מילתא דשלא יהא חוטא נשכר:

דף לט.

בד"ה אין וכו' וי"ל דהטעם הוא כיון דחס רחמנא. עכ"ל לכאורה למ"ד פלגא דנזקא קנסא מאי איכא למימר הא אדרבא קנסיה רחמנא ואין לומר דלמ"ד קנסא הטעם הוא משום דלאו בני קנסא באין לומר שכ' דק' הלכו הבעלים למ"ה מאי א"ל ע"כ נר' דאף למ"ד קנסא אע"ג דקנסיה רחמנא מצינו דחס עליה למ"ד צד תמות במקומה עומדת וראו חכמים לחוס עליה כיון דתם עליה רחמנא בתם בע"א ולמאן דלי"ל צד תמות במקומה עומדת י"ל דס"ל מעמידין להם אפוטרופוס דהיא פלוגתא לקמן:

בא"ד ובמועד עבדי רבנן תקנה עכ"ל הק' מהר"ם שיף ומהר"ם לובלין ז"ל אמאי לא כ' בפשי' דהטעם משום דאין נזקקין ובמזיק עבדי רבנן תקנתא כדלקמן והיינו במועד דוקא ע"ש ונראה דל"ק דלקמן אמרינן דר' יעקב ס"ל אין מעמידין ולא משלם אלא פלג' דמועד ע"ש ואי איתא הא דאין נזקקין הוא משום דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד כמ"ש התוספות בסמוך ובכה"ג דקבלו העדות משום פלגא דמועד אמאי לא משלם פלגא דתם ול"מ להסוברים דאם קבלו עדות שלא בפני בע"ד בדיעבד מהני אלא אפי' למ"ד לא מהני נר' דבכה"ג דקבלו עדות ברשות לכ"ע מהני ועיין בח"מ סימן כ"ח:

דף מ.

גמ' דלחבריה הוא דיהיב ליה וכו' מכאן תשובה למה שהק' הפ"מ ז"ל ח"א סי' צ"ט למ"ש הרא"ש בפרק השותפין דצדקה מכפרת דא"כ אמאי ממשכנין על הצדקה מ"ש מחייבי חטאות ע"ש ולק"מ דדוקא בחטאות דלגבוה הוא כדאמרי' בשמעתין:

דף מ:

שם דאקדים ב"ד ותפסיה וכו' משמע אבל אי קדים ניזק ותפסיה אי מודה מזיק פטור ולפ"ז יש להוכיח דמודה בקנס פטור אף מדיני שמים שהרי מתבאר מדברי רש"י במציעא דף צ' דהיכא דחייב ברי"ש אי תפיס לא מפקינן מיניה וכבר אבעיא להו בירושלמי אי מודה בקנס מחייב בדי"ש ופשטוה ממעשה דר"ג דפ' מרובה דלא מחייב ועיין להשע"ה:

עו"ש משעבדנא להאיך מדר"נ וכו' הרשב"א ז"ל בחי' הק' אמאי לא קאמר הניחא לר"נ אלא לר"א דפליג אר"נ בפ"ק דקדושין גבי הענקה מא"ל כדפריך לעיל הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא וכו' ע"ש ולכאורה י"ל דלק"מ דלעיל ההיא פלוגתא דפלגא נזקא היא פלוגתא דאמוראי לעיל דף ט"ו ופריך שפיר למ"ד קנסא מהאי ברייתא אבל הכא דפלוגתא דתנאי היא מוקמינן שפיר ברייתא כר"נ מיהו מדפריך ולימא ליה הוה מעריקנא ליה לאגמא ולא אתיא הך פירכא אלא אליבא דרי"ש דלרע"ק חייב כמ"ש הרשב"א לעיל מזה משמע דלא ניחא ליה להגמ' לאוקמה הך ברייתי' כתנאי. עוד כ'

הרשב"א למדנו מכאן דלא אמרי' מוציאין מזה ונותנין לזה אלא כשאינו יכול ליפרע ממנו וא"נ בב"ח של אבי יתומים ולא הניח להם' אחריות נכסים כי ההיא דפ' כ"ש בפלוגתא דאביי ורבא דלמפרע הוא גובה וכו' ע"ש וק"ל הא אמרי' התם דדוקא בגבו קרקע אבל מטלטלי לא ואמרי' התם דאמרי ליה אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לב"ח ל"מ ופלוגתא דתנאי היא בפ' הכותב דף פ"ד ורע"ק דקי"ל כוותיה ס"ל אפי' מטלטלי דיתמי ול"מ לב"ח וי"ל דס"ל להרשב"א כמ"ש התוס' בפ' מי שהיה נשוי דף צ"ב ע"א בד"ה ראובן וכו' דדוקא היכא דהב"ח מחוייב לישבע הוא דס"ל לרע"ק דל"מ לב"ח והרשב"א מיירי בשטר חוב בנאמנות דל"מ שבועה. מיהו הרשב"א גופיה בתשו' ח"א סי' תתקי"ד כ' דכשמת ראובן ונפלו נכסיו לפני היתומים שמוציאין מן הלוה ונותנין לאלו ואע"ג דאמרינן בפ' מי שהיה נשוי אנן מטלטלי שבק אבון גבך וכו' וקי"ל כרע"ק דאין מרחמין בדין שאני הכא דשעבדן בפי' וכו' ע"ש דמבואר מדבריו דטעמא דרע"ק משום דמה שהוא ביד אחר מקרו נכסי היתומים ול"מ ליה דמשתעבדי אלא היכא דשעברן בפי' ומעתה גם דברי הרשב"א כאן מתפרשין כן דבשעבדן בפי' מיירי. וראיתי למהריק"ש בתשו' סי' ל"ה שהביא דברי הרא"ה בשמעתין דס"ל דמה שמופקד ביד אחרים לא מקרי נכסי דיתמי ומשתעבדי לב"ח וכ' שכ"כ הרשב"א והביא דברי הרשב"א הללו דשמעתין עש"ב וליתא דהרשב"א לא מיירי אלא בשעבדן בפי' וכמ"ש בתוס' שהבאתי אבל הרא"ה סובר דל"מ נכסי דיתמי וככל ענין משתעבדי לב"ח וע"ד הרא"ה ק' מההיא דאנן מטלטלי שבק אכון גבך וכו' וממתניתין דהכותב דרע"ק דקי"ל כוותיה ס"ל דמקרו נכסי דיתמי ומדברי הרמב"ן שהביא בעה"ת שער ס"ז ופ' הטור ומר"ן בש"ע סי' ק"ה דין ו' שכ' נפקד שתפס בשביל מהניא התפיסה לענין שלא תעשה מטלטלין אצל בניו ע"ש מוכח דס"ל דאי לא תפס מחיים בשביל הב"ח הוי מטלטלי אצל בניו אע"ג דלאו ברשותא דיתמי קיימי ושלא כדעת הרא"ה מיהו י"ל דהתם מיירי שאחר שתפס החזירו וכמ"ש מר"ן בב"י אהא שכ' הרמב"ן נתנו לאחר וכו' ע"ש. איברא דבש"ע כ' מר"ן דנתנו באגב משמע דעדיין בידו הוא וכמ"ש הסמ"ע ע"ש מוכח מזה דאי לא תפס מחיים בשביל הב"ח הוו מטלטלי דיתמי ול"מ לב"ח:

תוס' בד"ה אי תם וכו' דמיד אחר נגיחה וכו' עד שיצא מב"ד וכו' עכ"ל לכאורה לא הוו צריכי למימר אחר שיצא מב"ד וכו' אלא כלאו מיד סגי דכן משמע ממ"ש מיד אחר נגיחה וכו' ונר' דהא דהוצרכו למי' מיד אחר נגיחה היינו משום מעריקנ' דמיד הי"ל לחוש שמא יתפשוהו והו"ל להעריקו מיד אלא ע"כ דמיד נודע לו שהוא מועד אבל לפירכא דמודה בקנס בידו כל שעה להודות כל זמן שלא יצא מב"ד ולהכי הוצרכו למימר עד שיצא

מב"ד כדי לתרץ פירכת מודה בקנס. ובהכי י"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל לקמן בד"ה א"ה ע"ש דהתם קיימי אמ"ד קנסא דהפירכ' היא בידו להודות וא"צ שנודע לו מיד:

בד"ה לאו וכו' והשתא הק' וכו' עכ"ל כ' מהר"ם שיף ז"ל די"ל בגמר' מאי לאו לקרבן והק' נוגח אי לאו דכ' בהדיא הו"א דוקא ברצון ולהכי כתיב בנוגח דאפי' באונס וקשיא לרב ע"ש ולא יתבן פי' זה דא"כ אמאי צריך תנא דברייתא לחומרא דבופד בהך דקאמר עשה אונס כרצון סגי דאי כתב נוגח ולא כתב נודע אז לא ידעי' נוגח דאפילו באונס דהא לא ידעינן ליה אלא מייתורא משום דהוה ילפי' מנודע ומקטלא לחודיה לא ילפי' דא"כ לא ליכתוב נודע ולילף מקטלא דידיה:

דף מא.

גמ' נכתוב רחמנא לא יהנה וכו' מק' לדברי ה"ה ז"ל דטעמא דאין לוקין על ההנאה משום דלא כתיבא בהדיא ונכללת בכלל האכילה מאי קאמר נכתוב לא יהנה נימא דאי כתיב לא יהנה הוה לוקה ונר' דאי לא יאכל לא אתא אלא להנאה ודאי דלוקה דהוי כאלו כתיב בהדיא ופריך שפיר נכתוב לא יהנה. ודע דמכאן יש להוכיח דשיעור ההנאה היא בכזית אף אי לא כתיבא בל' אכילה דאל"ה מאי פריך לכתוב לא יהנה:

תוס' בד"ה לרבא אליבא דהך ברייתא קאמר עכ"ל ורבא גופיה ס"ל כמאן דדריש ערוה וע"א ממשחתם דהשתא ליכא לאקשויי לא לכתוב רובע דהא אצט' גם לע"א ואצט' למ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש:

בד"ה איני וכו' ולפי המסקנא ניחא וכו' עכ"ל לכאורה לתי' דנכתוב לא יהנה מאי איכא למי' ונר' דודאי הברייתא בר"מ וקושיית התוס' לרבנן מנ"ל שחטו לאחר שנגמר דינו ותי' דנ"ל לפי המחצא מבשרו ואף לתי' דלא יהנה אית ליה לרבנן מדרש' דבשרו אלא משום דלישנא דברייתא משמע דלאו מדרשא דבשרו נ"ל לכך משני לכתוב לא יהנה ומה שכ' בלא"ה פריך שפיר משום דמלישנא דמקשה דקאמר אימא שחטו לאחר שנגמר דינו שרי משמע דקושטא הכי הוא ול"ל דרשא דבשרו אבל המתרץ י"ל דלא ס"ל כן:

בד"ה והאי וכו' וכ"ת לישתוק מל"י וכו' עכ"ל לכאור' נימא דאצט' למלקות ועיין להשע"ה ודעת התוס' היא דנוקמ' לדבר חדש עדיף טפי מדנוקמ' למלקות וכמ"ש התוס' בפ' הלוקין דף ח"י ע"ש ואילולי דברי התוס' הו"א דקרא אתא למלקות והוה ניחא לן שפיר מה שדקדקו התוס' בדבור שאח"ז בלא ר' אבהו וכו' די"ל דכיון דקרא אתא למלקות לא א"ש למדרשיה באם אינו ענין דכל דאתי באא"ע אינו לוקה עליו כמו שהוכיח ה' לח"מ ז"ל מדברי התוס' בפ' אז"נ דף ס"א כידוע:

בד"ה בדר' אבהו וכו' דבלאו ר' אבהו וכו' עכ"ל י"ל במאי דאיכא למידק בשמעתין מאי פריך ממאי דל"י להיכא דשחטו וכו' נימא דהאי תנא דריש את והנאת עורו נ"ל מאת ול"ל דרשות דח"כ ולדות וע"כ בעל השור נקי להנאה ואייתר לא יאכל לשחטו וצ"ל דע"כ האי תנא לא דריש דהא קאמר אין לי אלא באכיל' בהנאה מנין וכו' והאי הנאה ע"כ הנאת עורו דהנאה ממש מל"י נפקא דאסור הנאה במשמע כדר' אבהו וכדפריך הגמ' לקמן השתא דנ"ל מל"י וכו' ומשני להנאת עורו ולהכי פריך שפיר נימא ל"י להנאה ונקי להנאת עורו והשאא בלא ר' אבהו לא ק' קושי' הגמרא די"ל דמאי דקתני בהנאה מנין היינו הנאת בשר דמל"י לא נ"ל אלא אכילה והנאת עורו נ"ל מאת בשרו והאי תנא דריש את ומעתה ע"כ לא יאכל לשחטו דהנאת בשר נ"ל מנקי ועורו מאת אבל לר' אבהו הנאה נ"ל מל"י וע"כ בהנאה מנין דבריית' לעורו ולא דריש את ונר' דכוונת התוס' שכ' בלא ר' אבהו ר"ל ונימא דנקי לכופר וכדפירש"י ואף דהתוספות פי' להנאת עורו דלא כרש"י היינו לפי מאי דמייתי הגמרא דר' אבהו א"צ לדחוק כפירש"י ז"ל:

דף מא:

גמ' והשתא דנ"ל וכו' פירש"י והיכא דסקליא מכ"ש וכו' נר' להוכיח מכאן דאין לוקין על ההנאה דאי לוקין לימא דנקי להנאה דסקליה דאי מק"ו משחטו אין מזהירין מ"ה אבל השתא דכתיב נתן לאיסור הנאה מזהירין מ"ה כמ"ש ה"ה בפ"ב מה' מ"א דהיכא דאיכא איסורא מזהירין מ"ה ע"ש מיהו י"ל דלאו ק"ו ממש דמי גרע:

שם ולהנך תנאי וכו' הנאת עורו מנ"ל וכו' אין להק' נימא דל"ל הנאת עורו דס"ל להגמ' דמסתבר למדרשיה להנאת עורו מלמדרשיה לכופר ודמי ולדות:

פירש"י בד"ה מודה וכו' וכי היכי דמיפטר מקטלא וכו' עכ"ל ניחא ליה לפ' פירכת הגמ' אפי' למ"ד פלגא נזקא ממונא ועיין בפירש"י גופיה לקמן דף מ"ג דפי' דמודה פטור משום כמיתת הבעלים כך מיתת השור ולאו משום קנס ונ"ל דרש"י לטעמיה דכ' בפ"ק דמכות דף ה' דבאדם גופיה ראינו נהרג ע"פי עצמו משום מודה בקנס הוא וכן הביאו התוספות בזבחים דף ע"א ומשום דהוה מסתברא לן דהריגת השור לאו קנס לכן כ' כמיתת הבעלים וכו' כמו שמיתת בעלים פטור ומשום קנס ה"נ במיתת השור פטור ומשום קנס והכא הק' כמו דמיפטר מקטלא ה"כ פטור מכופר ולהכי התוס' לא הביאו מפירש"י כאן משום דהכא הקשה דכמיתת בעלים הוא בנוגח אבל ברובע יכול להיות דפיטורו לאו משום קנס ולא הוה ק"ל מההיא דסנהדרין ולהכי הביאו מפירש"י דזבחים דגם רובע משום קנס. אך ק"ל במ"ש רש"י וכי היכי דמיפטר מקטלא מיפטר נמי מכופר דנראה דהיינו משום כל זמן שאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר והוא תימה דהא לר"א

מועד חייב בכופר אפי' שלא מתכוין וע"פי הבעלים וע"כ משום דבכופר אפילו אין השור בסקילה הבעלים משלמין כופר מואם כופר וכמ"ש התו' וא"כ הו"א דגם בתם כן הוא ולהכי אצט' נקי ומאי פריך הגמ' לפירש"י וצ"ל דמ"ש רש"י כי היכי דמיפטר מקטל' וכו' ר"ל כמו דמיפטר מקטלא משום קנס ה"נ הכופר קנס ולאו משום כל זמן שהשור בסקילה וכו' ומועד חייב בכופר משום דמיתת המועד לאו קנס. ברם לפמ"ש ביישוב מ"ש רש"י כאן אמ"ש לקמן לא יתכן זה דלקמן במועד איירי ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

דף מב.

תוס' בד"ה כת' וכו' הוה מוקמי' נקי מח"כ וכו' עכ"ל ומה שהק' התוס' לעיל לריה"ג אמאי לא מוקי נקי לח"כ הוא לאוקמתא דרבא אבל להאי אוקמתא מוקמינן ליה לולדות דלא ליהוי יציבא בארעא וכו':

בד"ה כתב וכו' ואי לא כ' אנשים כלל הוה פטרי' במועד וכו' עכ"ל אין להקשות דא"כ אמאי אצט' רבא למימר שוורים דומיא דאנשים דמועדין הא אפי' מוקמי' לתם הוה פטרי' נמי במועד להכי כתיב נקי לחייב מועד די"ל דא"כ דמכח ייתורא דקרא לבד אמרי' הכי אמאי נקט ריה"ג במילתיה נקי מדמי ולדות היה יכול לומר אנשים ולא שוורים מדמי ולדות אלא ע"כ אנשים במועד איירי ולכך נקט קרא דנקי דהוא בפיטורא דתם:

דף מב:

גמ' שבן חורין יפה סלע וכו' משמע דאם אינו שוה כלום אינו חייב כופר וק' דהא כופר כפרת מיתה בי"ש הוא כמ"ש הר"ם בפ"י מה' נ"מ ובכה"ג במה מתכפר ונ"ל דלא משכחת אינו שוה כלום בבן חורין אלא במנוול ומוכה שחין וטריפה דל"ל קנס כדאי' בפ' השולח ובכה"ג ליכא מיתה בי"ש ועיין להרב שמחת יו"ט ז"ל סימן:

תוס' בד"ה נקי וכו' וי"מ אפי' דמים וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד י"מ אלו ס"ל כתי' הב' שכ' לעיל ע"ש ונ"ל דא"ש לתי' הא' שכ' לעיל דלא כ' דלא קאי אדמים דלא כתיב אלא לעיל דאקנס לא אצט' כלל קרא וא"א קרא לא אצט' אלא לדמי' דלא כתיב אבל הכא אצט' קרא לקנס ודמים וכה"ג דקאי נמי אקנס י"ל דקאי גם אדמים דלא כתיב הא דנקטו דבריהם כאן ולא בעיקר דברי רע"ק לעיל דאמר נקי מדמי עבד לפ"ד מהר"ם שיף ז"ל בדבור הקודם יתיישב דסמכו ענין לו:

דף מג:

גמ' אלא לאו דמים וכו' נראה דלפ"ז ברייתא הקשה כל שחייב בב"ח כופר חייב בעבד דמים ולכך לא פריך אלא למאי דמשני לעיל אידי ואידי דמים וניחא נמי לפי זה דנקט כופר בברייתא ועי"ל דבלא שינויא דלעיל איירי ברייתא דלעיל בכופר ומאי דקתני בזאת הברייתי' בב"ח דמים היינו בשור של שני שותפין כמ"ש התוס' לעיל בד"ה מאי לאו אבל

אין לפ' דבלא שינויא דלעיל מוקמי' כשינויא דחיקא דלעיל דמפירש"י שכ' וכיון דאמרת ב"ח וכו' אין נראה כן:

שם א"ה אשו שלא בכוונה וכו' פירש"י אבל בכוונ' קי"ל בדרב' מניה והוא תימה דהא ס"ל אשו משו' ממונו כדמוכ' מגדי כפות לו וכו' וי"ל דפלוגת' דאשו משו' ממונו או משום חציו הוא בביער בשדה שלו והלכה למ"א אבל בביער באותה שדה גופה לכ"ע משום חציו כדמוכח לעיל והגמ' דנקט אשו שלא בכוונ' כדי להק' אפי' מביער באות' שדה דבכוונה קי"ל בדרבא מניה ועוד נר' דודאי רבא ס"ל אשו משום חציו דאיהו גופיה אמר לעיל קרא ומתני' מסייע לר"י ולכך לא פריך אלא משלא בכוונה ומייתי ראיה ממתני' דגדי מסברת ר"ל דבהא לא מצינו שנחלקו ר"י. ור"ל אבל התוס' מפרשי אף מכוונה פריך דכר"ל ס"ל ועמ"ש לעיל דף י"ח ע"ב בתוס' ע"ש ומ"מ ק"ל לפירש"י דבכוונה קי"ל בדרבא מניה מאי פריך משלא בכוונה הא רבא ס"ל כדתנא דבי חזקיה דלא חילק בין מתכוין לשלא מתכוין כדמוכח לעיל דף מ"ב ע"א וע"ש בתוס' בד"ה בכוונה וכו' ע"ש:

עו"ש רבא גופיה אבעויי מבע"ל וכו' הק' מהרש"א ז"ל כמ"ב הא מדאצטריך שור ולא אדם מוכח דבאש חייב דמים וכו' ע"ש וכבר התוס' לעיל דף ט' ע"ב בד"ה מה פ' דאצט' שור ולא אדם לנכרי הקנוי וכו' ע"ש וקושייתם שם היא להצד דבאש פטור מדמים אבל להצד דחייב באש דמים ניחא שפיר דאצט' למעט אדם מדמים בבור:

דף מד.

תוס' בד"ה והא תם הוא המקשן סבור וכו' עכ"ל נר' דק"ל מאי פריך נימא במועד איירי דמאי דקתני שור שהיה מתחכך היינו שעשה כן כמה פעמים עד שנעשה מועד לזה כ' דמתני' ע"כ לא איירי בנתכוין להפילו על האדם דא"כ בר קטלא והיינו דסמך המקשן אקושיית בר קטלא הוא דפריך אח"כ אלא ע"כ בלא נתכוון להפילו וא"כ אפי' עשה כן כמה פעמים תם הוא ולומר דאיירי בנתכוון ג"פ ובפעם הזאת לא נתכוון הא ודאי אין זה קושיא דס"ד דמקשן דבגוונא דאיירי בפעם הזאת איירי גם בג"פ הא' דאל"ה הי"ל לפרש ולפ"ד התוס' הללו מועד שלא בכוונה דלעיל דמשלם כופר היינו בנתכוון ג"פ ובד' לא נתכוון והתוס' לקמן דף מ"ח דכתבו דבר תימה הוא דהוי מועד בכה"ג ר"ל לענין דמקרי אורחיה דס"ל בכה"ג ודאי לא הוי אורחיה לחייבו מדין שן דמשמע להו מדקאמר בשמעתין כדאמר רב וכו' הכי נמי וכו' היינו ה"נ מדין שן כדלקמן ממש גם לפירוש רש"י אבל לענין מועד מדין קרן ודאי דמקרי מועד כיון דעל הבעלים לשומרו כדין מועד

ולא שמרו אבל לא הוי אורחיה כיון דבפעם הזאת לא נתכוון כנ"ל ועיין מהר"ם שיף ומהר"ם לובלין וכמ"כ ז"ל עיין שם:

בד"ה ה"נ וכו' תימה דהכא אמר רב וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וא"צ דבלא"ה מדקאמ' ת"כ דשמואל ותיובתא דרב מוכח דבכה"ג פליג רב מיהו בדברי ר"ש שהביאו בסה"ד דגריס תיובתא דרבה ואפ"ה הוצרך להגי' דלא גרסי' רב אמר פטור מזה ומזה צ"ל כדברי מהרש"א ז"ל:

דף מה.

גמ' דרבנן סברי אין גומרין וכו' מסתברא דס"ל דהא דאין גומרין הוא גזה"כ דאי טעמא משום דבני טענה לא מסתבר לאקושי שור לאדם כיון דלא שייך גבי שור טעמא דאדם. מיהו הרשב"א בתשוב' הביאו מר"ן בב"י ססי' שפ"ח כ' דרבנן ס"ל אע"ג דלא שייך הך טעמא בשור רחמנא אקשינהו ע"ש וק' דבפ' הנשרפין דף ע"ט ברוצח שנתערב אמאי הוי שלא בפניו כיון דלאו גזה"כ הוא הרי ידעו הבע"ד וטעין נגד העדים ועיין להכנה"ג ז"ל סי' כ"ח שלמד משם להיכא דהיו הבעלי' שם והעדים לא הכירו בהם ועמ"ש בחי' ר"פ חזקת ע"ש. וה' שבות יעקב ז"ל ח"א סימן קמ"ח כ' דטעמא דרבנן משום דכשיראו פניו ירחמו עליו דפני אדם כפני אריה ועפי"ז דחה דברי הכנה"ג ע"ש וליתא דא"כ מנ"ל להגמ' למימר לר"י טעמא משום דבני טענה הא גבי שור לא שייך נמי טעמא דכשיראו אותו ירחמו עליו. כ' הסמ"ג עשין ס"ז וז"ל עוד אמרו שם לדברי חכמים שאין גומרין דינו של שור אלא בפני בעליו ואם לא היו לו בעלים כגון שור הפקר וכו' גומרין ע"ש והוא תימה דפלוגתא דר"י וחכמי' אבפני שור קאי ולא אבפני בעלים דלכ"ע בעי' בפני בעליו וצ"ל דמ"ש לדברי חכמים אדבתריה קאי אשור הפקר וכו' שכ' אח"כ ולאפוקי מר' יהודה דלעיל:

שם השתא אתפסתיה לתוראי וכו' המתבא' מפירש"י ז"ל דחיובו משום דהתפיסו בידים לב"ד אבל אי לא התפיסו בידים לא מחייב משום דהי"ל להבריחו מב"ד וק"ל לפירש"י ממאי דאמרי' לעיל דף מ' ע"ב א"ה בעלי' אמאי משלמין ח"נ נימא ליה אתפסתיה לתוראי וכו' הרי אף דאוקי' התם דאירי בקדמו ב"ד ותפסוהו פריך נימא ליה את אתפסתיה לתוראי וע"ש בתוס' בד"ה א"ה וכו' ע"ש ונ"ל לדעת רש"י ז"ל דגרמא דהי"ל להבריחו מב"ד לא חשיב פשיעה ואפי' בגניבה ואבידה אפ' דלא חשיב ולא הוי אלא כמו אונס ולעיל דאירי בשואל פריך שפיר כיון דחייב אפי' באונסין הי"ל לישמר ולהבריחו מב"ד אבל הכא דבשומרין איירי דמפטרי באונסין לא מחייב בכה"ג ובהכי ניחא שפיר מה שהק' התוס' על פירש"י דמוקי ההיא דפ' הגוזל כר"י ולא מוקי לה כרבנן ובלא התפיסו

דהתם דבגזל איירי דחייב גם באונסין ועדיף משואל אפי' לא התפיסו בידים חייב דהי"ל להבריחו מב"ד ומ"מ מטעמא דאי אהדרתיה לחודא לא מחייב דא"כ חמץ בפסח נמי אלא מטעמא דהי"ל להבריחו ובחמץ לא אמרי' הי"ל לאוכלו דהא לאו דידיה הוא כנ"ל. ומן האמור ק' עמ"ש הלח"מ ז"ל בדעת הר"ם דפ' להההיא מתני' דפ' הגוזל דס"ל כפירש"י והתם בלא התפיסו איירי ע"ש דליתא דמ"מ לחייב משום דהי"ל להבריחו מב"ד כדאמרינן לעיל גבי שואל ומ"ש גוזל משואל בהאי מילתא ועיין למהר"א ששון ז"ל סי' קי"ב דף ק"ל ע"א שנעלם ממנו פירש"י בשמעתין ע"ש:

תוס' בד"ה השתא אתפסתיה וכו' ותימה וכו' אפי' התפיסו וכו' עכ"ל המש"ל ז"ל בפ"ג מהלכות גזילה הק' דשאני התפיסו בידים דהוי כהמטמא דבמזיד חייב ע"ש ובפ' הניזקין אמרי' טעמא דהמטמא במזיד חייב הוא מדרבנן שלא יהא כל א' וכו' והשתא ל"ל דחייב הכא משום קנסא דלקמן דף צ"ח ברייתי' דדייק מינה דנגמר דינו חייב קאי אקרא דאשר גזל מוכח דמדאוריי' חייב ועיין להשע"ה ז"ל בהשמטות מ"ש בזה. ומה שהק' ע"ד רש"ל מדאמרינן מאן תנא ר"י היא וכו' ל"ק דדברי רש"ל הם לאוקמתא דרבה אבל לאוקמתא דר"ח דפליגי באומרין בא"ה הש"ל אין לחלק ע"ש בישש"ש ומ"ש מדברי התוס' בפ' הכונס ע"ש בש"מ שם בפרק הכונס:

דף מה:

גמ' ניתני חוץ מש"ח וכו' טפי הי"ל להק' בפשי' דברישא קתני בהדיא דחייב אלא משום די"ל דלאו בחד גוונא איירי רישא וסיפא ורישא איירי בלא שמרו מש"ה פריך ניתני וכו' ובזה י"ל מ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה חוץ וכו' ע"ש:

שם סתם שוורים בחזקת שימור עמ"ש מהרש"א ז"ל ואכתי קשיא בס' ר"מ כיון דמועד בחזק' שימור לכ"ע ואפ"ה חייב רחמנא נ"ש שמעי' דבעי שמירה מעולה וכתיב לא ישמרנו ע"כ לרבוי אחר רבוי אלא ע"כ אע"ג דמועד בחזקת שימור כיון דתם לאו בחזקת שימו' וקרא דתם בלא שמרו כלל גם במועד איירי בלא שמרו כלל דבחד גוונא איירי קרא דתם ומועד ומיתרצא גם מ"ש מהרש"א ז"ל מיהו י"ל דר"מ דריש לא ישמרנו לאיסורא כדלקמן בס' ר"א ע"ש בתוס' ר"פ ז"ל ואף לשיטת רש"י דג' מחלוקות בדבר מ"מ י"ל דר"מ דריש ליה לאיסורא:

פרק חמישי

דף מו.

תוס' בד"ה דאפילו וכו' מודה במקצת בנזק הפרה וכו' עכ"ל כ' מהר"ם לובלין ז"ל דהיינו כדר"ח דלא תנא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים ע"ש ולא יתכן דהא איכא מאן דפליג

אר"ח בפ"ק דמציעא ומאי מק' אשמואל לכן נר' דאפי' מאן דפליג אר"ח וס"ל דהודאת פיו גדולה מהעדאת עדים היכא דאיכ' תרווייהו מודה דהא איכא הודאת פיו והוי מודה במקצת וכאן בעדים איירי משום מודה בקנס ובהודאתו כדמשמע ממתני' דלא נחלקו על הפרה. הק' מהר"ם שיף ז"ל לפי מאי דאמרי' דשמואל ס"ל ברי עדיף בההיא דשבועות דאמרי' ל"ל מחוייב שבועה וכו' מ"מ לחייב משום ברי עדיף ע"ש ול"ק דהתם בברי וברי ומאי דא"י לישבע משום חשוד וביתומים שמא ושמא ע"ש בסוגיא:

דף מו:

בד"ה שאין וכו' והלא אם שואל וכו' וי"מ שזה טוען שחבל וכו' עכ"ל יש להוכי' מדבריהם הללו דס"ל כדעת הגאונים ורב אלפס בתשו' שהביא הטור סי' ק' דאפי' במלוה בקביעו' זמן כשיגיע הזמן נותנין לו זמן שלשים יום דאי איתא נוקמה בקבע זמן דלא יהבי' ליה זמן אלא ע"כ דאפי' בקובע זמן צריך זמן מיהו אפי' ס"ל כדעת הגאונים והרי"ף הומ"ל בכתב לו בלי שום שאלת זמן דלכ"ע א"צ זמן דתנאי שבממון תנאו קיים כמ"ש ה"ה ז"ל בפ' כ"ו מה' מו"ל אלא ע"כ דכה"ג אפי' זילי נכסי לא יהבינן זמן ובגמ' אמרינן דהיכא דזילי נכסי נזקקין לנתבע וכן י"ל בקובע זמן דכיון דידע הו"ל לאסוקי אדעתיה ולכך אפילו זילי נכסי נזקקין לתובע. והרב גד"ת הביאו הכנה"ג בסי' ק' הוכיח מדבריהם דס"ל דאפי' במטלטלין נותנין זמן דלא כדעת הר"ם והרי"ף ז"ל דס"ל דבמטלטלי לא יהבי' זמן כמ"ש ה"ה בפ' כ"ד מה' מו"ל והכנה"ג דחה די"ל דהכא מיירי במקרקעי וכ"כ הכנה"ג בסי' ג"ם בס' כ"ד והוא תימה דא"כ מאי מק' התוס' הא שפיר איכא לאוקמה הא דנזקקין לתובע בזמן שלשים יום ובמטלטלין ומ"ע בזילי נכסי נזקקין לנתבע וכמו דין חבלה שנראה מדבריהם דבזילי נכסי נותנין זמן דאין סברא לחלק ביניהם. ולפמ"ש הש"ך בסימן כ"ד ות"ך דנחבלה אין נותנין זמן לפירעון אפי' זילי נכסי אבל נותנין זמן להביא ראיה לפטור עצמו ע"ש וכ"נ מהגמ' בפ' החובל דף צ"א דפריך ומי יהבי' זמן והא אין נותנין זמן לחבלה ומאי פריך נימא דמתני' בזילי נכסי מיירי אלא ע"כ אפי' בזילי נכסי אין נותנין זמן לדעת התוס' אלא להביא ראיה לפטור עצמו ומתני' דהתם לאו בהכי מיירי וגם במטלטלי נר' כן דנהי דלא יהבי' זמן לפירעון אפי' זילי נכסי מ"מ נותנין זמן לפטור עצמו אבל בקובע זמן או שכ' בלא שאלת זמן אפי' זילי נכסי ולפטור עצמו לא יהבי' זמן ולכך לא מוקמי לה התוספות והרא"ש ז"ל בכה"ג:

בד"ה ורביע וכו' והתנן בהדיא בפ' ד' וה' וכו' עכ"ל הירושלמי מק' קושיא זו ומשני מתני' במועד וכו' והביאו הרשב"א בחי' ע"ש ותי' הירושלמי אינו מובן והפ"מ ז"ל כ' דגרסי' באומד וכו' והוא תי' התוס' ע"ש ובירושלמי בר"פ ד' וה' איתא דר' בון ס"ל דדוקא

בשותפין שלקחו מרגלית הוא דחולקין בשוה אף דא' נתן ממון יותר מחבירו אבל לקחו סחורה דעביד ליחלק כל א' נוטל לפי מעותיו ור"א פליג דאפי' בלקחו סחורה חולקין בשוה ופריך לר"א ממתני' שם דקתני האחרון נוטל מנה וכו' ומשני שאני שוורין דהוי כמתנין דהיינו כמו שהתנו כך ופי' הפ"מ משום דנשתתפו תפו שלא לדעת ושכן פי' הר"ן ז"ל בכתובות ע"ש וצ"ל דהירושלמי כאן דפריך אמתני' כקושית התוס' ס"ל כר' בון דר"פ ד' וה' אבל לר"א אמת הוא דחולקין בשוה וההיא דר"פ ד' וה' שאני דנשתתפו שלא לדעת ומעתה אזדא לה ראיית התוס' ועיקר קושייתם ל"ק די"ל דאביי בשמעתין ס"ל כר"א דירושלמי דר"פ ד' וה' ועיין בכתובות דף צ"ג ע"ב ובטוש"ע בח"מ סי' קע"ו דין ה' ע"ש:

בד"ה מידע וכו' וה"נ אשכחן בההוא דהמחליף וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א ז"ל דהו"ל לאוכוחי מרישא דמתני' לק"מ דאפי' אזלינן בתר חזקה דילמא מקמא ומחמת בעתותא וגרמא בעלמא ופטור כדמשני הגמ' בבתרא דף צ"ג ע"א אליבא דרב דס"ל הולכין בממון אחר הרוב ע"ש. ובהכי ניחא מ"ש התוס' במציעא דף צ"ז דאהא דפריך הגמ' שם וליזיל בתר מרא קמא הק' ונוקמה בחזקת מעוברת ע"ש דלכאורה מאי ס"ד הא בברייתא דלעיל בשמעתין דתניא נמי הכי פליגי רבנן בהדיא אף דאיכא חזקת מעוברת ועפי"ה ניחא דהכא שאנו דאיכא למימר מקמא. ודע דנראה דלל"ק דאמ"ל לבעל הפרה הב לי ראיה דאית לך שותפי' ס"ל דלא מוקמי' פרה בחזקת מעוברת כיון דעשויה להשתנו' ובהכי י"ל קושית התוס' דמציעא דהגמ' שם ס"ל כל"ק דשמעתין ועמ"ש בפרט הלז בי"ד סימן ק"י ע"ש:

דף מז:

גמ' אימא סיפא וכו' הנה מבו' דלס"ד ולאוקמתא דר"ז הא בהא תליא דאי בעל החצר קביל עליה נטירות' דקדירות גם בעל הקדירות קביל עליה נטירותא דבהמת בעל החצר ושניהם חייבין וק"ל הא הוי שמירה בבעלים דמ"ש ממאי דאמרי' בפ' האומנין דף פ"א שמור לי ואשמור לך הוי שמירה בבעלים ופטורין תרווייהו וה"נ דכוותה ויש לחלק ועיין בתשו' הר"ן ז"ל סי' י"ט ע"ש:

שם ואבע"א וכו' יש לצדד בזה די"ל דלפום האי שינויא בסם המות ממש דלא עבידא דאכלה פטור אף מדי"ש וזהו הנ"מ בין הני תרי שינויי וי"ל דלא פליגי והא דנקט אפרזתא רבותא קמ"ל דפטור מדיני אדם ועוד דסם המות כולל אפרזתא וסם המות וכ"נ מדברי הר"מ דפ' בפ"ד מה' נ"מ דין ב' להאי ברייתא סם המות סתמא ולא ביאר אפרזתא ואי איתא הו"ל לפ' כשינויא בתרא דהוא עיקר בכ"מ כיון דפסק כרב אלא ע"כ דלא פליגי

הני תרי שינויי. ובהכי ניחא מ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' אפרזתא וכו' דה"ה דהומ"ל דוקא אפרזתא דאבודה חייב בדי"ש ע"ש די"ל דהתוס' ס"ל דסם המות כולל הכל דבכולהו חייב בדי"ש ובסם המות דלאו אפרזתא אינה אבודה כיון דלא עבידא דאכלה דאלת"ה ק' לפ"ד התוס' מאי פריך בגמ' עליה דרב מהאי ברייתא נימא רבותא קמ"ל דאפי' אבודה פטור מדיני אדם אלא ע"כ בסם המות לחודיה לאו אבודה כיון דלאו אורחיה דאכל' וא"כ ה"ה בפירות חייב בדי"ש:

תוס' בד"ה מאי וכו' וא"ת ילך ויתבע וכו' עכ"ל עיין אמ"ב ולתי' קמא שכ' התוס' בדבור הקודם א"ש בלא"ה:

דף מח.

גמ' וחפר בה בורות וכו' משמ' אבל אם הכניס ברשות קבל עליו בעל השור בנזקי חצר והיינו רבא לשיטתיה דאמר לעיל ברשות קבל עליו בעל החצר אפילו נשברו ברוח ומזה ק' עמ"ש התוס' לעיל בד"ה א"ד דמספק"ל אי הוי דחוי דמדברי רבא הכא מוכח דקושטא הכי הוא ועיין בב"מ שם מה שפי' בכוונת התוס' ע"ש ואין משמעות דברי התוס' כדבריו ועיין בתוס' ר"פ ז"ל לעיל בדברי רבא ע"ש:

בד"ה אע"ג וכו' דהו"ל למרמי חיובא אבעל השור וכו' עכ"ל אע"ג דחיוב' דבור דוקא באפקרי' ובעל השור אנוס הוא בזה מ"מ מחייב בעל השור דהוי פשיעה במה שעשה בור ברשות דביד בעליו להפקירו:

דף מח:

בד"ה ושמואל וכו' וצ"ע דרבא קאמר וכו' עכ"ל התוס' במציעא דף מ"ט ע"א בד"ה כל וכו' כ' לחד תי' דסוגיא דהתם דאמרי' הנח לא הוי ש"ח כרבי וסוגיא דהתם רבא קאמר לה ע"ש והוא תימה דרבא ע"כ כרבנן כמו שהוכיחו כאן התוס' וצ"ל דהתוס' שם ס"ל דלר' שניהם פטורין לרבא דלא כדעת המק' בסמוך ורבא משני כולה רבנן לדעת המק' השיבו כן ובהכי ניחא פסקי הר"מ דפ' ברבי ופ' כרבא במימרא דחפר בה בורות וכו' ע"ש ועיין בתוס' ר"פ ז"ל. ודע דהתוס' שם במציעא תפשו קושיתם מעיקר פלוגתא דר' ורבנן והא ודאי ל"ק די"ל דלרבנן לא קביל עליה שמירה דעלמא אלא שמירה דנפשיה אלא דודאי סמכו עצמן אדרבא לעיל דאפי' נשברו ברוח וכו' וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה ואפי' וכו' ע"ש:

דף מט.

בד"ה חמירתה וכו' משור . ולא אדם וכו' עכ"ל אף דהתוס' לעיל דף ט' ע"ב כ' דקרא לא אתא אלא לעבד ולנכרי וכו' ע"ש מ"מ מקשי' הכא שפיר נימא דקרא לנכרי הקנוי אבל עבד כחמורו הוא ועמ"ש בש"מ בשם הרשב"א ז"ל ע"ש:

דף מט:
גמ' ושטרא נמי ל"ק דלאו דעתיה וכו' א"ד דעתיה נמי וכו' מבואר בהדיא דאי דעתיה אתרווייהו אע"ג דל"ק השדה קנה השטר ומכאן ק"ל להסוברים שכ' המרדכי בפ' מי שמת דאי קנה בקנין סודר מטלטלי ומעות כיון דל"ק המעות דאין מטבט נקנה בחליפין ל"ק גם המטלטלי וצ"ל דהסוברים הללו ל"ג דלאו דעתיה גם ל"ג כצד הב' תיבת נמי וצדדי הבעיא הם אי דעתיה אתרווייהו ול"ק תרווייהו א"ד דעתיה אשטרא לחוד ונ"ל דזה דעת רש"י שכ' בד"ה וכי לצור וכו' ולאו דעתיה אארעא ול"ק מה שהק' הלח"מ בפ"א מה' זכיה דין ט' ע"ש. אבל ק' הא קי"ל כר"נ בפ' מ"ש דקני את וחמור קנה מחצה וע"כ כמ"ש הסמ"ע סי' ר"נ דהסוברים הללו ס"ל דהלכה כר"ש דלא קנה כלל ע"ש וא"כ א"ש כאן בפשיטות דהבעיא היא לר"נ ואיהו ס"ל קנה מחצה ועי"ל והוא עיקר דדוקא במקנה לחבירו הוא דס"ל לר"ש דלא קנה כלל משום דהמקנה לא הקנה לו אלא אדעתא דיקנה תרווייהו וכמ"ש רשב"ם שם בפ' מ"ש ועיין להריטב"א בחי' לקידושין דף נ"א אבל בקונה מהפקר ודאי דדעתו לקנות מה שיוכל לקנות:
פירש"י בד"ה ופתחו וכו' דאית ליה בעלים וכו' עכ"ל מגמ' לקמן מוכח דבכה"ג ל"ל בעלים מקרי מדלא קאמ' לרי"ש בעל הבור ממש ובכה"ג אלא דכל זה שכ' רש"י ז"ל הוא בס"ד דלא תימא וכו' אבל לקושטא דמילתא ל"ל בעלים מקרי וניחא ליה לאוכוחי ממתני' גופה:
תוס' בד"ה ברשות היחיד וכו' אין נר' שר"ל וכו' עכ"ל ולפום האי פי' החיוב למפקיר חצירו מדלא דחו להאי פי' במה שדחו פיר' בס"הד והא דלא פי' התוס' עצמן האי פי' דברה"י אחר והפקירו בעל החצר ההיא וחיובא למפקיר והוה א"ש כולה מתני' משום דמשמע להו חייב דקתני מתניתין אחופר קאי וכ"מ

דף נ.
גמ' עד דטאים ליה וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל לימא דיו ל"ק דלאו ק"ו הוא דכורה עצמו פותח הוא ומחייב משום פתיחה ועיין במ"ב בתוס' בד"ה על וכו' ע"ש:

דף נ:
אמרי אין הבלה וכו' נר' דהומ"ל לרב אין הבלה ויש חבטה ולא פוטר רב חבטה אלא בעיתה אבל בהוזק חייב דהא מונפל שמה דכתיב גבי מיתה הוא דנ"ל לרב דחבטה פטר ולשמואל יש חבט לנזיקין ואין חבט למיתה ואפשר דמש"ה הוא דכ' רש"י כל שכן דחבטה ל"ל דלא כסברת ר"נ לקמן וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל שו"ר דהא ליתא דרש"י בריש מכילתין דף ג' ע"א כ' דקרא לא איירי אלא במיתה דמה"ט לא ממעטי' שור מונפל גם אניזקין קאי אך התוס' שם חלקו בזה וכ' דקרא לא איירי אלא במיתה דמה"ט לא

ממעטי' שור ולא אדם אלא ממיתה ע"ש ולפ"ד התוס' ה"נ בחבטה לרב לא ממעטי' מונפל אלא ממיתה וק"ל לפ"ז מאי פריך לקמן בעובדא דר"נ א"ה הוזק בו חייב הא ליתי ביה הבלה הא כיון דחבטה אית ביה לר"נ מש"ה חייב בניזקין כיון דס"ל כרב ועיין במהרש"א ז"ל לקמן בתוס' בד"ה אמרי וכו' ע"ש:

דף נא.

תוס' בד"ה בור עשרה וכו' ה"ה לי"א וכו' דברי מהרש"ל ז"ל עיקר בכונתם וגם מהרש"א ז"ל מפ' כן אלא משום די"ל דלר' כיון דס"ל דלא איסתלק מעשה א' לא יתחייב הב' על ההוספה הוסיף בזה דמדרבנן נשמע לר' ועיין מהר"ם שי"ף ז"ל:

דף נא:

גמ' ואזדו לטעמייהו בגמ' בנדרי' פ' וכ' הראשונים שם משום דויתור לא אסיר אלא מדרבנן לכך כ' דיש ברירה כדקי"ל כדרבנן יש ברירה ולא בדאורייתא ע"ש ונראה דדבריהם הם לשיטת הגמ' דפ' כראב"י מטעם זה אבל ראב"י גופיה ס"ל יש ברירה אף בדאוריית' דאל"ה אמאי חייב הא' שלא כסהו מספיק' דהא דקי"ל בדאורייתא אין ברירה ולא בדרבנן הוא משום דספיקא הוא כמ"ש הר"ן ז"ל בהלכו' ברפ"ג דגיטין ע"ש:

דף נב.

תוס' בד"ה כיון וכו' א"נ דבגיטין וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דבנועל אין לחלק בין דעת אחרת מקנה לנכסי הגר והוא מוכרח בדבריהם והב' בסימן קצ"ב ממשמעות דברי רשב"ם ע"ש וק' דא"כ מאי מק' רשב"ם להק' מפתח אנועל עדיף דהא קושטא הוא דמפתח עדיף בדעת אחרת מקנה וצ"ל דלא כיון רשב"ם להק' מפתח אנועל אלא דק"ל אמאי לא תני מפתח כדתני נעל גדר וכו' ועיין למהר"י סי' ס"ה ע"ש:

דף נב:

גמ' ודק"ל פושע איידי וכו' הנה בכאן בל"ק לא הו"מ לשנויי בשכיחי גמלים ואתליע כבעיא דלקמן דהא נפשטה הבעיא לקמן דבכה"ג לא אמרי' מיגו אבל בל"ב לא הוה צריך לשנויי איידי וכו' אלא דהומ"ל דאיירי בגוונא קמייתא כיון דל"ב קאמר דלא מבעיא ליה בבעיא קמיית' דודאי פושע וצ"ל כיון דבע"כ לומר איידי כי היכי דלא תקשה לל"ק קאמר נמי בל"ב ועוד דקאמר דלא מבע"ל בגוונא דבעיא קמייתא מ"מ לא ניחא ליה דתהוי האי בעיא תליא בפשי' דבעיא קמייתא ובהכי ניחא דמוקי בעיא הב' בשכיחי גמלים ולא מוקי לה דאתו לפרקים וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' ע"ש אך ל"פ התוס' דבכולה אונס קמבעיא ליה אבל בתחלתו בפשיעה וסופו באונס אלא כיון דפלוגתא היא ניחא ליה לשנויי אל:

דף נג.

שם תני ר"ח לסיועיה לרב וכו' איכא למידק אמאי לא תני לסיועיה בפלוגתא קמייתא דלהבלו ולא לחבטו ובמ"ש התוס' מתיישב שפיר דמברייתא הלזו אין להכריח דלהבלו ולא לחבטו די"ל דשאני הכא מכח קול הכריה ובהכי ניחא פסקי הר"מ דפ' כשמואל דלהבלו ואפילו לחבטו ובפי"א מה' נ"מ פ' כרב דזה וזה בבור והיינו משום דקי"ל כשמואל בדיני וקי"ל כדתני ר"ח לסיועיה לרב וע"כ לחלק בין הנושאין כדכתי' ועיין בהשגות הראב"ד ז"ל שם ובה' לח"מ:

עו"ש ואמאי נימא כורה גרם ליה וכו' לחד פי' שפירש"י ז"ל דאי כורה בעל הבור חייב הו"מ לאוקמה למתני' בכורה בעל הבור אלא דא"כ פשיטא וכ"כ מהר"ם לובלין ז"ל ולפמ"ש רש"י במתני' דאפילו פקח חייב טובא קמ"ל וצ"ל דתרי לישני דפי' במתני' תליין בתרי לישני שפי' כאן ומאי דפי' במתני' בשכיר משום דמהש"ס כאן מוכח דאיירי בכורה לאו בעל הבור כמ"ש מהר"ם שי"ף ז"ל ע"ש:

דף נג.

עו"ש אמ"ר שור ואדם שדחפו וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ד הרא"ם ז"ל ודברי הרא"ם במתני' יכונו לסברת רבנן דאזלי בתר הדוחף ואף דהגמ' מוקי מתני' כר"ן היינו בסברא דאי ליכא לאשתלומי מהא משתלם מההא אבל במאי דמחייב ר"נ לבעל הבור לא ס"ל לתנא דמתני' כוותיה אלא כרבנן דדרשי ונפל ולא שיפילוהו אחרים דלא תליא הא בהא ודוקא בדחפו בידים הוא דמקרי נפילה ע"י אחרים אבל כורה דגרמ' הוא לא ודלא כמש"ל משם הז"י ומ"ש הרא"ם אפי' לר"נ וכו' ע"ש היינו למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אבל רבא ס"ל תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכיון דהוי פשיעה לגבי שור הוי פשיעה גם לגבי אדם ועיין להתוס' לעיל דף נ"ב ע"ש ובמיכלת' תניא חמור ולא כלים שור ולא כלים ועיין לה' שבות יאודה שם ע"ש:

תוס' בד"ה שור וכו' וכן כל פיסולי המוקדשין וכו' עכ"ל נר' דר"י גאון לא אמר אלא בבכור אבל התוס' הוסיפו דה"ה לפיסה"מ לפום מאי דס"ל השתא דסוגיא דלקמן בנפדו אבל לפי מה שהוכיחו התוס' לקמן בד"ה לענין כלים דבלא נפדו קמיירי ורעהו קריביה כיון דאית בהו פריה ע"כ דהכא בבכור דוקא מיירי דלית ביה פדיה ובהכי א"ש דברי התוס' לעיל דף י"ב ע"ב בד"ה ואם ע"ש ועיין מהר"ם לובלין ז"ל:

בא"ד ובור נמי הוה מחייבי' וכו' עכ"ל נר' דס"ל דבור יליף מאדם ושור דממעטינן בהו הקדש מרעהו ועיין להתוס' לעיל דף ז' ע"א ועמ"ש שם ולמהר"ם שי"ף כאן:

בד"ה הא וכו' ולרבנן הא קמ"ל דלא תימא וכו' עכ"ל ק"ק לעיל דף י"ג דפריך אי רבנן פשיטא נימא דהו"א דרבנן דל"ל אי ליכא לאשתלומי וכו' דעיקר המעש' עושה הבור

אבל בשר ואימורין תרוויהו כי הדדי נינהו קמ"ל וכמו אביי ורבינא דאתו לאשמעי' הא ועמ"ש מהרש"א ז"ל ולכאורה י"ל קושית מהרש"א ז"ל דבמתני' כולי' הזיקא עביד כל אחד ובהא אין לחלק בתוראי בבירך אשכחתיה אלא דהא ליתא דמדברי התוס' לעיל דף י"ג ע"א בד"ה אנא מבואר דאע"ג דהאי עביד כוליה הזיקא והאי עביד כוליה הזיקא יש לחלק בתוראי בבירך וכו' ומזה ק' על מה שתי' מהרש"א ז"ל דמאי דאמרינן הא מני ר"נ אזיל כלישנא קמא ע"ש דלפ"ד התוס' אפי' לל"ק דהאי עביד כוליה הזיקא והאי עביד כוליה הזיקא איכא לאוקומי מתני' אפילו כרבנן דע"כ דל"ל לרבנן אי ליכא לאשתלומי מבור לא משתלם משור דל"ל תוראי בשורך וכו' אבל במתני' אית להו שפיר אי ליכא לאשתלומי מכורה משתל' מבור משום תוראי בבירך אשכחתיה אלא ע"כ דס"ל לתלמודא דגם במתני' איכא למיפטריה מגזירת הכתוב ונפל ולא שיפילוהו אחרים כיון דמקול. הכריה הוא וכן שמעתי שכן תי' הז"י ז"ל לקו' מהרש"א:

בד"ה לענין כלים וכו' ושמא רבא כר"י ס"ל עכ"ל ק"ק לרב אשי והמת יהיה לו למ"ל אי לנפדו הא לדידי' שרי שאר הנאו' ואי לשלא נפדו ת"ל מרעהו דהא גם בבור ילפי' מרעהו כמו שנר' מדברי התו' בד"ה שור וכמ"ש ולמ"ד פודין ג"כ ק' אלא דזה היא גופה התימה שכ' בתחילה. הן אמת דלפמ"ש ואי הוה מוקמי' בשלא נפדו ניחא וכו' מיושב גם לר"א דמוקמי' לקרא בשלא נפדו ומ"מ בשור חייב דחשיב שפיר רעהו כיון דבר פדיה הוא ולעיל שור ושור פיסולי המוקדשין שנגחו בבכור איירי וכמו שכתבתי שם בד"ה שור ועפי"ז ניחא מה שהק' ה' הלכות יו"ט דף קכ"ה ע"ג ע"ד הר"מ ע"ש אך לפ"ז הי"ל להר"מ לבאר בפי"ב מה' נ"מ בהך דשור ושור פיסולי המוק' שנגחו דבבכור הוא ומ"מ דברי התוס' אכתי לא מתישבים דהא השתא קיימי דבנפדו הוא דמיתוקמא וא"כ לר"א למ"ל והמת יהיה לו ועיין בגמ' לעיל דף נ"א ע"א ועיין להתוס' שם בפ' כ"ש ולה' שע"ה בריש ה' איסורי מזבח ע"ש:

בד"ה איפוך וכו' רעהו למ"ל וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל הא אצטריך לגוי ע"ש ונראה דכוונתם להק' דבמתני' לעיל דף ל"ז דריש מרעהו וע"כ דוהמת דשור למטפלין ודבור למי שהמת שלו וא"כ הו"ל להגמ' למיפרך אמתני' דלעיל ואיפוך אנא ותי' דמתני' דדריש מרעהו אבבא דהקדש שנגח הדיוט ובהכי ניחא גם מה שהק' השע"ה ז"ל שם נימא דאצט' לבן פקועה ע"ש דאי מתני' נחית לאשמעי' פרטי הדינין הו"ל לאשמעי' נמי מאי דדרשי' מוהמת יהיה לו ובלא"ה י"ל דא"כ טפי עדיף למדרש דבור למי שהמת שלו כי היכי דלא נדחוק לאוקמה דשור בבן פקועה ומאי פריך ואיפוך וכו'. והנה התוס' לעיל דף ט' הק' אמאי אצט' שור למעט אדם ת"ל מוהמת יהיה לו ותי' דאצט' לעבד וכו' וכ"כ

רש"י ז"ל בשמעתין ובתוס' ר"פ ז"ל תי' דאי לא כתיב אלא חמור הוה מוקמי' למעט אדם דטפי מסתבר למעט אדם מכלים והוה מוקמינן והמת יהיה לו למטפלין דהשתא ליכא סברא דשכן פטר בו את הכלים דקאמר הגמרא דאכתי לא אימעיטו כלים ע"ש ודבריו לא יכונו אלא לשמואל דלהבלו וכ"ש לחבטו אבל לרב דאמר להבלו ולא לחבטו פריך בגמ' לקמן אמאי אצט' למעט כלים הא כלים לאו בני הבלה ומשני בחדתי ע"ש וא"כ בלא קרא איכא קולא בבור דפטר בו את הכלים הישנים דלא אצטריך קרא אלא לחדתי:

דף נד.

גמ' אי כתיב שור הו"א וכו' נר' דעיקר קושית הגמ' דעופו' מנ"ל הוא לר"י דלרבנן י"ל דאו לרבות עופות וגלי לן רבוייא דאו למדרש מה הפרט מפורש ב"ח ודרשו לחלק מהיכא דדריש ר"י ואף למ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' דלר"י י"ל דיליף שור שור משבת כיון דחמור בלא"ה יתירא הוא לר"י היינו למסקנא דחמור לר"י קשיא אבל השתא ס"ד דגמ' למדרש חמור גם לר"י ולמסקנא אצט' ישיב לרבנן משום קשיא דאדם מנ"ל מה שדקדק מהרש"א ז"ל בתוס' אמאי לא פריך לר"י או למ"ל ל"ק דודאי חמור אצטריך לאיזה דרשא ואנחנו לא נדע ואי לאו או הוה דרשינן חמור למעט כלים לכך אצט' או ומהשתא דרשי' חמור לדרשא אחריתי:

תוס' בד"ה הו"א וכו' תימה למה לא ילפי' וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דקושיתם ל"ק אלא למ"ד אדם מצווה על שביתת כלים דלמ"ד אין מצווה מראצט' חמור למעט כלים ידעי' שפיר דלא ילפי' שור שור משבת ע"ש ולפמ"ש הר"ן ז"ל בחי' ר"פ הנשרפין דאי ג"ש אצט' לר"א למידין ומשיבין אפי' בג"ש דמופנה מב' צדדין ע"ש ל"ק אפי' למ"ד אדם מצווה על שביתת כלים דכיון דאצט' ג"ש לפריקה וחסימה לא ילפי' נפילת הבור דאיכא למיפרך מה לשבת שכן מצווה על שביתת כלים תאמר בבור דפוטר וכו' את הכלים מדכתיב חמור וגם מאדם איכא למעבד פירכא ועיין לה' מנחת יאודה ז"ל בס' דעת זקנים בקרא זה ולהב"ח בסי' תי'. ובמה שהק' התוס' בתשלומי כפל ק' דהא אצט' לרבויי אפילו מטלטלין ונר' שלזה נתכוון רש"י ז"ל לקמן בע"ב בד"ה לתשלומי כפל שכ' כ"ד פשיעה אפי' דבר שאין בו רוח חיים ע"ש ולפמ"ש מהרש"א ז"ל דדברי התוס' אזלי למ"ד ארם מצווה ע"ש כלים ניחא שפיר ובמה שהק' התוס' מהפרשת הס' אזדי לשיט' שכ' לעיל בר"פ כיצד הרגל בד"ה קמ"ל דיליף בעירה משבת אבל לשיטת רש"י שם דמשום חיה בכלל בהמה י"ל דלא ילפי' בהמה מבהמתך דלא דמו ואפילו דאמרינן בעלמא זו היא שיבה זו היא ביאה מ"מ ה"מ היכא דליכא דדמי ליה ועיין במכות דף י"ג ע"ב ובהריטב"א

ז"ל בחי' שם ואף לשיטת התוס' י"ל דילפי' בעירה מבהמה דהר סיני אלא דהתוס' לעיל כ' דילפי' משבת ועיין בתוס' ר"פ ז"ל לקמן בע"ב:

דף נד:

גמ' אלא וכל בהמתך רבוייא הוא וכו' ק"ל למאן דדריש בס"פ א"ט טריפות כל התורה כולה ברבויי ומיעוטי ולא בכללי ופרטי למ"ל וכל בבהמתך סגי דהו"ל ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ונ"ל דהכא לא מייתינן עופות מרבויא בתרא דלא נקרא בהמתך ולא מייתינן בריבה ומיעט וריבה אלא מאי דנכלל ברבוייא בתר' ולכך אצט' וכל וגם במאי דדרשי' בשמעתין בכלל ופרט וכלל ע"כ נמי דהכלל בתרא הוא מוכל ולא סגי בבהמתך דלא מייתינן אלא מאי דנכלל בכללא בתרא וניחא הב' קושיות שהק' התוס' בד"ה ואימא ושו"ר לה' ת"ח ז"ל שתי' כן לקושי' התוס' האחרונה ע"ש. עוד ראיתי לו שתי' לקושי' התוס' הא' דהפרט אחא לחיה דחיה בכלל בהמה מ"מ בכמה מקומות מצינו דכתיב בהמה וחיה בהדיא ע"ש וליתא דא"כ בהפרשת הר סיני מנ"ל דאתא אם לרבות העופות נימא דאתא לחיה אלא ע"כ כל דאיכא למדרש דרשי':

שם להנחה הקשתיו וכו' ועיין בתוס' ר"פ ז"ל שכ' דפריקה וטעינה באדם מדרבנן ועיין להרדב"ז ז"ל ח"ב סי' תשכ"ח ע"ש:

דף נה.

שם ח"ו פסקה טובה וכו' הא דלא חיישינן באריכו' ימים דכתיב בדברות הא' דפסקי ח"ו עיין להת"ח ז"ל ונ"ל במ"ש התוס' ע"הת דבכבוד או"א כתיב יאריכון ובשלוח הקן והארכת דבשלוח הקן המצוה גורמת אריכות ימים אבל בכבוד או"א ע"י שמכבדם הם מתפללים עליו שיאריכו ימיו וזהו יאריכון ימיך דהיינו האו"א המה יאריכון ימיך ע"ש אבל בהטבה כתיב למען ייטב לך ולכן באריכות ימים לא פסקי כיון דע"י תפלה הם כדקאי קאי משא"כ בהטבה ובהכי י"ל מ"ש שאיני יודע אם נאמר טוב דר"ל אם ההטבה היא מצד עצמה או קאי גם על התפלה דאי מצד התפלה ליכא למדרש שום דרשא במאי דלא כתיב הטבה בדברות הראשונות ואין כאן מקום שלה:

תוס' בד"ה למינהו וכו' דבא"ט משמע וכו' עכ"ל נר' דמאי דמשמע להו דהתם לאו מכח ג"ש דמ"ל דהתם לב"נ קמבע"ל אבל לישראל מתני' היא וכמ"ש מהרש"א ז"ל בסנהדרין שם ע"ש וא"כ ע"כ ממשמעו' למינהו ולא מג"ש דג"ש אינה ענין לב"נ:

בא"ד וא"ת דסוגיא דגמ' דלא כרבנן עכ"ל הא דמשמע להו דרבנן ס"ל דלא הוזהרו מעיקר' ב"נ ולאו משום דכיון דלא נשני' יצאו ב"נ משום דמדהוסי' ר"א ע"כ דס"ל דנשנית וא"כ ע"כ דס"ל לרבנן נצטוו מעיקרא דאין סברא דפליגי בהא אי נשנית אי לא נשנית:

בא"ד אבל השתא דאתא ג"ש ומפקא וכו' עכ"ל ק"ק מאי אולמיה דג"ש דבהמתך מג"ש דלמינהו וצ"ל דס"ל דהאי ילפות' דלמינהו לאו ג"ש גמור' אלא ילפותא כמו בנין אב או משום דאינה מופנה:

פרק ששי

דף נו.

גמ' אלא אפי' חתרו וכו' הר"ם הביא דין זה והלח"מ הק' דזה אינו אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור והר"מ פ' דחייב ע"ש ובמ"ש התוס' דהומ"ל סד"א אונס הוא ובנעל יפה כ"כ בחוזק א"ש ועיין בהרא"ש ז"ל ובמקובצת:

פירש"י בד"ה פטור וכו' דהיזק שאינו ניכר ל"ש היזק וכו' עכ"ל לפמ"ש דבשקל בהם משקולות א"ש אפילו למ"ד שמיה היזק כדאיתא בגמ' דגיטין אלא דה"ק בכה"ג כ"ש ל"ש היזק כיון דשקל משקולות דטעמא דמ"ד שמיה היזק משום דחשיב ליה ניכר כמ"ש התוס' בסוגיא דגיטין שם בע"ב עיין שם:

תוס' בד"ה אילימא וכו' אמאי אמרי' וכו' כפתו במקום שסוף וכו' עכ"ל לפי מ"ש התוס' שם דההיא דחולין דנפלה סכין ס"ל כמ"ד אשו משום ממונו וההיא רבא קאמר לה ע"ש ל"ק דרבא הוא דאמר כפתו במקום שסוף חמה וכו' אזיל לטעמיה דס"ל אשו משום ממונו אלא דהתוס' הכא מחלפא שיטתם ומ"ש שם בתחילת הדיבור נראה למ"ד אשו משום חציו וכו' לאו בדרך קושיא ותי' קאמרי אלא דינא קאמרי למ"ד אשו משום חציו:

בד"ה ממונא וכו' משום דלא ידעי' וכו' עכ"ל נ"ל דאי בהכי איירי פשיטא דחייב בדי"ש דגזלן הוא וכדפריך אילימא בי תרי פשיטא וכו' ואם הענין אמת שהוא חייב לו אלא שהעדים שקר בהא ודאי ליכא לאוקומה דלא שייך חייב דיי"ש דמשמע כשמשלם יפטר מדי"ש והא ליתא דמ"מ עבר משום מדבר שקר תרחק וכמ"ש בש"מ ע"ש:

בד"ה אלא וכו' ודוקא שוכר וכו' עכ"ל אבל הריטב"א ז"ל בחי' ברפ"ב דקדושין כ' דה"ה אמה ומתני' דשלח ביד פקח שאני משום דהפקח חייב וכיון שמשלם הפקח נפטר המשלח מחיוב דדי"ש ע"ש ועיין למהר"ם שיף ז"ל שהביא ראיה לדברי התוס' מגמ' בסנהדרין דף כ"ט דאמרי' דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין גבי נחש וע"ש בתוס' אבל אין לדחות דש"ה משום דנהנה ולא מצינו זה נהנה וזה מתחייב כדאי' בקדושין אפי' לב"ש ע"ש דהגמרא שם בסנהדרין נקט טעמא דדברי הרב וכו' ונ"ל לסברת הריטב"א ז"ל דבכל גוונא חייב ברי"ש ממתני' דנרים דף מ"ג דהמודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנוני אבל ע"י שליח לא דשלוחו ש"א כמותו כמ"ש רש"י שם ע"ש והא אין שליח לד"ע ובשלמא למ"ד בפ"ק דמציעא דף י' דכל היכא דשליח לאו בר

חיובא שלוחו כמותו ניחא אלא למ"ד בכל גוונא אין שליח לד"ע ק' אלא ע"כ דמ"מ חייב בדי"ש ועיין בגמרא שם דף ל"ו גבי תורם את תרומותיו. ובזה י"ל מה שהוכיח המח"א ז"ל בה' שלוחין סי' ט' מגמ' דר"פ המדיר ע"ש ועיין להש"ך ח"מ סימן ל"ב סק"ג ע"ש:

דף נז.

בד"ה קרנא וכו' ולהנהו אמוראי וכו' מ"מ משכחת כדפי' וכו' עכ"ל כ' מהרש"ך ז"ל ח"ב סי' קס"ט הביאו המש"ל ברפ"י מה' שכירות דאפי' הנך אמוראי דס"ל דא"ל לכך יהבי לך אגרא וכו' לנטור נטירא יתירתא ה"ד בש"ש שנתן לו שכר אבל שומר אבידה דליכא אלא הנאת פרוטה דר"י לכ"ע סגי בנם בעידנא דניימי אינשי ע"ש ודברי התוס' הללו הויין תיובתיה דלפ"ד לא היו צריכין לו מ"ל באונס גמור להנך אמוראי דפליגי ארבה ונ"ל ליישב דדברי הרב הם לל"ק דטעמא דר"י משום פרוטה דעניא אבל לל"ב דטעמא דר"י משום דהתורא שעבדא אותו בע"כ התור' שויתיה כש"ש ממש ואין לחלק ביניהם ומשום די"ל דהגמ' דהוצרך לאוקומה בלסטים מזויין כדי ליישב לטעמא דהתורה שעבדא וכו' לכך כ' התוס' דמ"מ מ"ל בנגנבה באונס גמור. ומן האמור י"ל ראיית התוס' לעיל בד"ה בההיא דהלכתא כרבה מההיא דמה יהא בדמים וכו' ע"ש די"ל דהגמ' שם דאוקמה אליבא דר"י באונסין הוא לטעמא דהתורה שעבדה וכו' דאז בלא שמוש הוי ש"ש לר"י אבל לטעמא דפרוטה דעניא אז הלא שמוש הוה סגי בנטר כדנטרי אינשי כדברי מהרש"ך וע"י שמוש נעשה ש"ש ממש וכהנך אמוראי דפליגי ר"ע ור"ט אליבא דר"י בש"ש כמו לרבא אבל נאנסו לר"ע פטור כר"ן לטעמא דפרוטה דעניא וכ"פ כל הפוסקים ז"ל דטעמא דפרוטה דעניא וא"ש בזה דלא תק' ע"ד מהרש"ך ז"ל אמאי אוקמה הגמ' שם לר"י באונסין ולא אוקמה בנטר כדנטרי אינשי מיהו בזה בלא"ה י"ל דסוגיא דהתם ס"ל כרבה דבנטר כנטרי אינשי גם שאר ש"ש פטור. אך מדברי הר"מ ז"ל יש להוכיח דלא כמהרש"ך דפ' בההיא פלוגתא דר"ט ורע"ק דע"י השמוש מתחייב באונסין ופ' טעמא דר"י משום פרוטה דעניא ופ' בשאר ש"ש מחייב בנטר כדנטרי אינשי כאמוראי דפליגי ארבה ודוק:

דף נז:

גמ' ואמר הלה הריני משלם מ"ש רש"י ז"ל שלם ל"ד דבאומר הריני משלם סגי כדמוכח בגמ' ר"פ המפקיד דף ל"ד מברייתא הלזו וע"ש מה שפירש"י ז"ל בברייתא הלזו נגד שמעתין וכבר ראיתי שתמה ע"ז מהר"ם שיף ז"ל וצ"ל דגמ' כאן לא ס"ל כרב פפא שם בסמוך וע"ש בתוס' בדף ל"ג ע"ב בד"ה נגנבה עיין שם. הק' מהר"ם שיף ז"ל נוקי בנגנבה באונס ותי' דגניבה באונס תליא בלסטים מזויין והוא נכון ומה שדחה דא"כ נילף גניבה בשואל מלסטים מזויין דהוא שבויה לחיוב ע"ש ליתא דלחיוב ודאי דליכא למילף גניבה

מלסטים מזויין דגניבה שאני דאפשׁ' ליה למטרח כדאי' בגמ' בפ' השואל אבל לפטור ודאי דאיכא למילף כש"ש:

תוס' בד"ה קסבר וכו' וי"ל דנ"ל מוכי ישאל וכו' עכ"ל ואע"ג דמ"מ פליגי אברייתי' הלזו דס"ל קרנא עדיפא והנהו ס"ל כפילא עדיפא י"ל דס"ל בברייתא דפריך לא אם אמרת בש"ח וכו' דברייתי' היא כמו שנר' מדברי התוס' בד"ה לא וכו' וכ"כ התוס' במציעא אבל מתוס' ר"פ ז"ל בשני בשמעתין נר' דלאו ברייתי' היא אלא מימרא דר"י היא ע"ש ולדידיה צ"ל דס"ל לר"י ולר"א כברייתא דר"ח דתורת הזמה שהביאו התוספות בד"ה לא וכו' דמשם יש ללמוד דאיכא למיפרך כה"ג דלא כברייתא הלזו:

בד"ה סברוה וכו' דהכי קי"ל כסתם מתני' וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא כ' בפשיטות משום דר"מ ור"י הלכה כר"י ועוד ק' במ"ש התוספות בדבור שאח"ז לפי דבריו דבעינן לאוקומה כר"י דהא לפום מאי דמחליף אין הלכה כר"י דאמר ש"ח הוי ונ"ל דאי מוקי ברייתא כר"מ הוי הלכה כר"מ דתנא דברייתא ור"מ הוו רבים לגבי ר"י ולהכי הוכרחו לומר משום דסתם מתני' כר"י ולמאי דמחליף נמי הלכה כר"י דש"ח הוי דתנא דברייתא ור"י רבים ועוד ר"י ור"מ הלכה כר"י ומתני' דשבועות לא מכרעא דכיון דסתם מתני' ר"מ לא הוי רבים וגם לא נכלל זה במאי דקי"ל הלכה כסתם משנה ועיין להרא"ש ז"ל בשבת דף קכ"ה ע"ב ע"ש:

דף נח.

בד"ה א"נ וכו' וא"ת דבס"פ השוכר וכו' עכ"ל התו' במציעא דף ל"א ע"כ כ' דניחא לא"נ דקאמר הגמ' אלא לשינויא קמא ק' ע"ש נר' דס"ל דמאי דקאמר א"נ מבריח ל"ל פסידא וכו' הכל הוא במדעתו וק' דהא פורע חובו א"ל פסידא וצ"ל דס"ל כפיר"ת דפורע חובו במזונות אשתו ע"ש בתוס':

בא"ד שטף נהר וכו' כ' מהר"ם שיף ז"ל דלא ק"ל מרישא דמתני' משום דהוא בידים ע"ש וק' דהא פורע חובו בידים וי"ל דפשיטא ליה דבמידי דבידים עשו תקנה וכיון דמשום תקנה הוא בפורע חובו ל"ש תקנתא וכמ"ש בסמוך:

בא"ד ואפילו בב"ח דוחק וכו' עכ"ל ע"ש בחי' בנדרים:

דף נט.

גמ' היינו ר"י וכו' למ"ש התוס' בד"ה אכל' דר"י אגב קרקע קאמר לא הומ"ל א"כ פגים ובוסר דלר"י אין שמין אגב קרקע ולר"ש שמין דכיון דר"י בסמדר בעי אגב קרקע כיון דצריך לקרקע מה"ט נמי פגים ובוסר בעי קרקע ולמה שנר' מדברי רש"י בד"ה בד"א ובד"ה אבל דלר"ש פגים ובוסר לא בעי קרקע הומ"ל א"ב דלר"י בעי קרקע בכולהו ולר"ש לא בעי אלא משום דחד לישנא אמרו ר"י ור"ש חד משמעות לתרווייהו ועיין בגמ' לקמן

דמבואר דטעמא דר"ש משום דל"צ לקרקע וא"כ בוסר ופגין דצריכי לקרקע שמין אגב שדה ודברי רש"י ז"ל י"ל:

תוס' בד"ה רבי וכו' תימה אמאי לא קאמר וכו' עכ"ל תי' בתוס' ר"פ ז"ל דא"כ היינו חכמים ע"ש וא"ל לולבים א"ב דחכמים ור"ש דהא חכמים אמרו גם בחזיז דהוא כמו לולבים כמ"ש מהרש"א ז"ל בד"ה אכלה ועוד דל"ל דחכמים בלולבים ס"ל דאין משלם אלא כמו שנמכרין בשוק דא"כ תק"ל והא הוו תמרי כדפריך בעובדא דלקמן להנהו דבי ריש גלותא:

דף סא.

בד"ה דרך וכו' והוי סתם ואח"כ מחלוקת עכ"ל ק' לאיזה ענין עביד לה סתם ואח"כ מחלוקת אי לאשמעי' דהלכה כמחלוקת הא אכתי לא ידעי' אי הלכתא כרע"ק או כר"ש ובגמ' לקמן הוא דפ' הלכה כר"ש וכה"ג הק' התו' בכריתות ר"פ אמרו לו ע"ש:

דף סא:

מתני' היה גדי כפות לו וכו' עיין להראב"ד בפי"ד מה' נ"מ דין י' ומ"ש בממון ט"ס וצ"ל בטמון וע"ש לה"ה ז"ל:

דף סב.

גמ' ממתניתא פשיט' ליה וכו' שעורין וחיפן וכו' מדברי רש"י ז"ל נר' דהגמ' מדמה לה לשעורין וחיפן בחיטין ועיין בתוס' ר"פ ז"ל:

פרק שביעי

דף סב:

שם יצאו שטרות וכו' מק' למ"ל קרא למעט כפל שטרות מכפל הא בגמ' לקמן דף צ"ח גבי שורף שטרותיו של חבירו פריך הגמ' אי דאיכא עדים דידעי וכו' ומוקי לה במאמינו וא"כ ה"נ איכא למפרך הכי ואי מיירי במאמינו הא מודה בקנס פטור עכ"ד ולפי הסוברים שהביא הישו"ש בפרקין סי' כ"ה דאי איכא ע"א והוא אינו רוצה לישבע לא הוי מודה בקנס כיון דמכח ע"א הוא שהודה ניחא דאיכא לאוקומה בכה"ג דאינו רוצה לישבע להכחיש העד אבל לדעת התוס' שהביא הישו"ש דגם בכה"ג הוי מודה בקנס ופטור קשיא ונ"ל דמאמינו מילתא אחריתי היא ולא הוי מודה בקנס שהרי לא הודה אלא דמוחז' ליה דלא משקר והאמינו:

שם אי מה הפרט מפו' דבר שנבלתו מטמאה וכו' מק' למ"ש התוס' בנזיר דף ל"ה ע"ב בד"ה מכדי לחד תי' דהני ב' צדדי דדבר המטלטל וגופו ממון שקולין הן וחשובים כחד צד דלא בעי' דדמי ליה מב' צדדין ע"ש מאי פריך הגמ' אי מה הפרט מפו' וכו' הא ע"כ קושטא הוא דלא חשיב צד דמטמאה לצדדין דברייתא דהא למסקנא דמילתא לא בעי'

מטמאה ובעינן דבר המטלטל וגופו ממון וכן י"ל בכולה שמעתא ונ"ל דל"ק דלא כ"כ התוס' אלא למ"ד כללא בתרא דוקא אבל למ"ד כללא קמא דוקא בעי' דדמי ליה בכל הצדדין וא"כ הגמ' פריך שפיר למ"ד כללא קמא דוקא מנ"ל לרבויי עופות אימה מה הפרט מפורש וכו' ולמסקנ' דשמעתין דמוכיח דע"כ כל רבוייא מדלא כתבינהו להני כללי גבי האיך וכו' ע"כ דכל רבוייא אפי' למ"ד כללא בתרא דוקא ולכך צ"ל דברייתא דנקט כלל ופרט לפי ששגורה וכו' כמ"ש התוס' ז"ל בד"ה אלא וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה מי וכו' הא איכא שהנדבה באה מן המעשר וכו' עכ"ל נ"ל ליישב דבנדב' גופה מצינו דאינה באה מן המעשר כגון דאמר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה דנדבה הוי כדאי' בפ"ק דר"ה דף ו' ע"א ע"ש ובכה"ג ודאי אין באה מן המעשר כיון דאמר עלי:

בא"ד שנויה במס' קינין וכו' עכ"ל ובזה ניחא דנקט במתני' שם עולה ולא נקט שלמים דקתני איזהו נדר הרי עלי עולה וכו' וכן הגמ' שם בפ"ק דר"ה קאמר כגון דאמר הרי עלי עולה וכו' ואל זה כיוונו התוס' שם בד"ה איזהו נדר דכ' מתני' היא במס' קינין ע"ש:

דף סג.

גמ' והא גבי מעשר וכו' יל"ד נימא דגם במעשר כל רבוייא ומאי דנקט כלל ופרט משום דשגורה היא וכמ"ש התוס' בד"ה אלא אברייתא דכפל וי"ל דא"כ כל הני פרטי דמעשר למ"ל דבתרי סגי דהא ליכא למעט אלא כמהין ודגים אלא ע"כ כלל ופרט ואצט' לכולהו פרטי דאי כתיב בקר הו"א כעין הפרט דקרב לגבי המזבח וכן יש למצוא בכולהו ולכך אצטריך כולהו ולעולם לא ממעט אלא כמהין ודגים: :

שם על כל דבר פשע למ"ל ש"מ רבוייא הוא וכו' מוכח מזה דכל דרבוייא היינו כל דבר פשע וכן הוא מוכרח דאי מכל אבידה ק' כל דבר פשע למ"ל ועיין להרע"ב בפי' משנתנו ולהתי"ט ולרש"י בחומש וע"ש ברא"ם ז"ל:

תוס' בד"ה רעהו וכו' ולמסקנא דנפיק כפל ושבועה וכו' עכ"ל הר"ם בפ"ב מה' גניבה כ' דהקדש וגוי ממעטי מרעהו וכ' ה"ה ז"ל דמסברא הוא דגוי והקדש כי הדדי נינהו ע"ש ולפ"ד התוס' י"ל כיון דכפל ושבועה כי הדדי נינהו מהשתא איכא תרי רעהו גבי כפל ושבועה ומייתורא מוקמי' חד מנייהו לגוי ועיין מהרש"א ז"ל לעיל דף נ"ג ע"ב בד"ה איפוך ולהתוספות בשבועות דף מ"ב ע"ב בד"ה על ולמהרש"א שם ע"ש. ודע דשמעינן מדברי התוס' דאפי' קדשים שחייב באחריותן ל"מ לגלגל עלייהו שבועה מדלא תי' בגלגול כמ"ש לעיל גבי קרקע ושטרות אבל מדברי הרא"ש ז"ל בפ' שבועת הדיינים נר'

דמצי לגלגל גם אהקדש דאכל הנך דתנן במתני' דאין נשבעין עליהן כ' דע"י גלגול נשבעין ע"ש ועיין לטוש"ע סי' ש"א:

בא"ד דגבי הקדש נמי שייך לשון איש וכו' עכ"ל דבריהם סתראי למ"ש לעיל דף נ"ג ע"ב בד"ה איפוך וכבר נרגש מזה מהרש"א ז"ל שם ונ"ל דשאני הכא דאיש לאו יתירא היא דלמעוטי בית הגנב וכיון דלאו יתירא אין למעט ממשמעותא דשם איש נופל גם אהקדש לפעמים אבל לעיל דיתירא היא ע"כ למעט הקדש אתא וקרא איש הידוע קאמר. ובזה ניחא גם מה שמק' ע"ד התוס' דזבחים דף ק"ג קאמר עולה איש ולא של הקדש וכו' ע"ש דלההוא תנא איש יתירא. הר"ם בפ"ב מה' גניבה מצריך תרי קראי דרעהו ואיש עיין שם להלח"מ ז"ל:

בד"ה למ"ל וכו' וי"ל כסף וכלים אצט' וכו' עכ"ל הק' לובלין ז"ל כללי דכי יתן ולשמור למ"ל ותי' דאצט' לגלויי דכל רבוייא ע"ש ולפ"ז יש לתרץ קושייתו הא' שהק' נימא דאי כ' הני פרטי שם לא ידעי' דרשא דמה כלים ע"ש דאי קראי דכפל לכללי ופרטי למ"ל כללי דשבועה מיהו עיקר דבר זה שכ' דאצטריך לגלויי וכו' ליתא דאכתי ק' לשינויי' קמא דכל רבוייא בכ"מ למ"ל כללי דשבועה אלא ע"כ דאיכא בהו שום דרשא:

בא"ד ואפי' היכא דנשבע ע"י גלגול וכו' עכ"ל עיין במ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דהתוס' בסמוך כ' דדבר שאינו מסויים דנ"ל משלמה היינו חצי רמון ודבר שבמשקל נ"ל מכי הוא זה דגבי שבועה כתיב ותרי מיני אלו דבר שאינו מסויים מקרו והשתא מ"ש התוס' וכן הא דממעטי דבר שאינו מסויים בין לענין שבועה וכו' אשני מינין אלו קאי וכולל גם דבר שבמדה דגבי שבועה כתיב דגם מכפל מפטר ונ"מ דאפי' ע"י גלגול וכמו ההיא דמה כלים שנים דכתבו קודם זה:

עו"ש גמ' חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדי' עיין להרשב"א ז"ל בחי' ובדבריו מתיישי' שפיר מה שק' בדברי הר"ם בפ"ב מה' גניבה שכ' טעם העבדים משום דהוקשו לקרקעות דהוא נגד הסוגיא ועיין לה' גד"ת דף קפ"ז ע"ש:

דף סג:

פירש"י בד"ה או אינו אלא לדין לפירעון וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל כיון דחייב הקרן היכי מחייב כפל ע"ש הן אמת דבגמ' לעיל דף נ"ז ע"א דייק הכי דכיון דמחייב בקרן ל"מ כפל מ"מ נר' דה"ט משום דלא מחייב כפל אלא בשבועה וכיון דחייב הקרן לאו בר שבועה הוא והיינו למסקנא דבעי' שבועה אבל השתא דאמרי' או אינו אלא לדין ובעי' לחיובי כפל בלא שבועה אה"נ דאפי' מחייב בטענת גנב בקרן מחייב כפל כי באו עדים שהוא גנבו ומ"מ דעת מהרש"א דסברא בעלמא היא דל"מ בכפל היכא דמחייב בקרן

ולאו משום שבועה וע"ש שכ' דגזיר' הכתוב היא כאן ע"ש ולכאורה ק' לפי"ז מאי פריך הגמ' לעיל דף נ"ז וכן שמעתי מק' ונ"ל דדוקא השתא דבעי' לחיובי בלא שבועה הוא די"ל דגזרת הכתוב היא אף דהוא הפך הסברא אמנם לפום קושטא דמילתא דבעי' שבועה בטענת גנב בפקדון כי מרבי' טענת גנב באבידה ודאי דכוותה מרבי' דבעי' שבועה וכיון דבעי' שבועה לא שייך לחיובי כפל במקום שחייב בקרן ולעיקר קושית מהרש"א דגנב גופיה למ"ל ע"ש י"מ דל"מ למילף מטוען טענת גנב משום דאין עונשין ממון מן הדין כמו שצדדו התוס' בריש מכילתין והגמ' בסמוך הומ"ל מטעם זה וחד מנייהו נקט. מיהו מגמ' לקמן דף ס"ד סוף ע"ב נראה דלימוד זה אמת דבשבועה ילפינן מטענת גנב ואם ד"ז אי עונשין ממון מן הדין תליא בפלוגתא דעונשין מן הדין בעלמא יש לקיים דבריהם ודוק:

דף סד:

גמ' משום דאית ליה פירכא ק"ק אמאי הוצרך לזה בפשיטות הו"ל לשנויי דמאי דכתיב המצא תמצא כי היכי דאייתר חמור לדבר שאין מסויים לס"ד וגנב' וחיים לכדרב למסקנא וי"ל דא"כ הו"ל להברייתא לפרש ד"ז אבל בהאי פירכא דקאמר י"ל כמ"ש התוס' בד"ה א"ה:

שם א"ה שה למ"ל וכו' מקשים נימא דאצטריך שה לדרוש עוד כו"פ וכלל למעוטי קרקע ועבדים ושטרות לאשמועי' דגם בשבועה לא ישלם דאי מכו"פ וכלל דשור הו"א היינו בלא שבועה אבל בשבועה ילפי' מטענת גנב להכי אצט' ייתורא דשה למידרש כו"פ וכלל למעטם גם בשבועה ולפי מה שכתבתי לעיל דלא ילפי' משום דאין עונשין מן הדין ניחא שפיר ויש מי שתי' דהא שמעי' ליה מכו"פ וכלל דחיים ושור ומתרצים בזה קושית התוס' בד"ה א"ה שה וכו':

עו"ש האי מ"ל לכדתניא ידו וכו' התוס' בגיטין ר"פ הזורק כ' דדרשא זו היא דשדי ידו בין המצא לתמצא והוי כו"פ וכלל ומק' ע"ז מאי פריך האי מ"ל וכו' הא איכא למידרש כולהו דשדי חמור וכו' ע"ש ושמעתי מק' משמיה דה' יבין שמועה נימא דהגמ' פריך לרבה בר אהילאי מנ"ל למידרש מודה בקנס וכו' ולק"מ דא"כ לשינויא דהגמ' דהול"ל המצא תמצא ק' למ"ד שדי חמור וכו' הו"ל למכתב המצא המצא ולא משמע דהשת' הדר הגמ' ממאי דאמר דס"ל מודה בקנס חייב:

דף סה.

תוס' בד"ה אין וכו' דלא תימא כשליח דמי וכו' עכ"ל נראה דס"ל דחצר דין שליח אית ליה הוא מסברא ולאו מהאי קרא וכ"נ מפירש"י שם במציע' ע"ש במהרש"א והגמ' בר"פ הזורק דלא עביד צריכות' דאי כ' גט לא ידעי' חצר דאין שליח לד"ע אזיל כמ"ד חצר משום יד אתרבאי:

בד"ה גופא וכו' וי"ל דעיקר רב וכו' עכ"ל ק' לפ"ז לישנא דגמ' לקמן בסייעתא דר"ח דקאמר אלמא קרן כעין שגנב דמשמע דאתא לסיועי גם במ"ש קרן כעין שגנב וכן פירש"י ז"ל ולדברי התוס' קרן כעין שגנב מתני' היא דכל הגזלנין וכו':

דף סה:

בד"ה כפילא וכו' וריב"א מפ' דלשון אברייי וכו' עכ"ל והבינייא דבין חכמי לר"י היא היכא דחומש יותר מכפילו כמ"ש מהר"ם לובלין ז"ל ולפ"ז הו"מ הגמר' לאוכוחי הסייעתא לרב מכח דמאי בינייהו דחכמים ור"י ועיין לר"פ ז"ל:

בד"ה אלמא וכו' וי"ל דל"ל הכי וכו' עכ"ל גם לפיר"ת דלקמן יתכן תי' זה דמאי דלרב היכא דאשתני למעליותא כפל ותשלומי ד' וה' כדמעיקר' הוא מכח הפ' דגלי לן לאקולי בתשלומי ד' וס' וכפל דודאי דגם למסקנ' טעמ' דרב מכח הפסו' ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה הן וכו' דאי לאו אלא חד קרא הו"מ וכו' משמעות דבריהם דק"ל דלא לכתוב אלא חד קרא משניהם דהיינו דלא לכתוב נמי קרא דאתנן ונילף מאשר גזל ואע"ג דאצט' קרא דאתנן לולדותיהן הא נמי שמעי' מהתם דכיון דשמעינן שנוי קונה מאשר גזל ממילא מותר גבי אתנן כמ"ש בד"ה הא מני וכו' וכיון דשנוייהם מותר כ"ש ולדותיהן דאין דעתה עלייהו כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה הן ולא ולדותיהן. ודע דהר"ם בה' גזילה פ' שינוי החוזר לברייתו לא הוי שינוי ולא קני ופ' בה' איסורי מזבח כב"ה באתנן ופ' בפ"ב מה' גניבה ובה' גזילה דשינוי קונה מקרא דאשר גזל ולדידיה ק' קו' התוס' ונר' דס"ל דרבה ס"ל דלכ"ע הם ולא ולדותיהן לחוד הוא דדרשי' וגם אתיא לדרשא אחריתי בין לב"ש בין לב"ה וטעמא דב"ה משום דשינוי קונה מקרא דאשר גזל וב"ש ס"ל דמאיס או דשינוי אינו קונה ודלא כדקאמ' הגמ' בשמעתין והכריחו לזה קושית התוס' ועיין לה' יש"ש ז"ל:

דף סו.

בד"ה לא וכו' אפילו כשגזז וכו' עכ"ל ועיין להתו' בפ' ראשית הגז שהק' ע"ז דר"ח דאמר מזיק מ"כ פטור מאי קמ"ל מתני' היא ותי' דהוה מפרשי' שצבע קודם שנתחייב. ע"ש ואכתי ק' מאי קמ"ל ר"ח הא שמעינן מברייתא דפ' הגוזל גבי פאה וי"ל דלא ק"ל אלא ממתני' אבל בברייתא דפאה אפשר דלא שמיע ליה:

בא"ד אבל הניח מקצת מה שהניח חייב וכו' עכ"ל משמע דדוקא מה שהניח הוא שחייב ולא על כולו אבל מדברי מהר"י קורקוס בפ"י מה' בכורים נר' בהדיא שהבין דחייב על הכל וחלקו הוא שצבע ולא חלק הכהן ע"ש:

בד"ה כיון וכו' דא"כ אפילו בתר דאתא לידיה באיסורא עכ"ל אבל מה שחייב דמים לא ק"ל דמה שחייב דמים הוא משום מצות השדה הוא וכן בהשבת אבידה הק' הרב מח"א ז"ל בה' זכיה מהפקר ס"י הא לא מהני הפקר במידי דליתיה ברשותיה כדאי' לקמן דף

ס"ט ע"ש ונר' ליישב דר' דוסא וצנועים שם ס"ל דיכול להפקיר אף במה שאינו ברשותו ע"ש וא"כ אי איתא דיאוש הוי הפקר אז לר' דוסא וצנועין אף בתר דאתא לידיה באיסורא קני ביאוש וא"כ מאי פריך אביי לרב יוסף לקמן מעורות של בע"הב נוקמה כר' דוסא וצנועין אלא ע"כ דלכ"ע לא מהני יאוש בתר דאתי לידיה באיסורא ואי יאוש הוי הפקר הוה קני שפיר:

דף סו:

גמ' ש"מ יאוש לא קני וכו' מק' דרבה בפרק הגוזל דף קי"ד ס"ל דבידוע מחלוק' ר"ש ורבנן וא"כ מאי פריך נוקמה כרבנן דגזלן לא הוי יאוש ורבה איירי בגנב אליבא דרבנן ובגזלן אליבא דר"ש ולק"מ דלרבנן כיון דלא הוי יאוש אפילו מקדש לא קדשי ומאי ממעט ליה מהקרבה וכמ"ש התוס' במאי דפריך פשיט':

שם וש"מ יאוש קני וכו' נראה דאביי גופיה ס"ל דמדרבנן הוא דקני ולכך לא רמי בריי' אמתני' דברייתא דקרבנו אקרא קאי ומתני' דעורות בדרבנן איירי ופריך לרבה מברייתא דקרבנו אצד דמדאורייתא יאוש קני ופריך ממתני' דעורות אר"י ולא ארבה משום די"ל בדרבנן איירי ולא שמיע ליה ברייתא דת"כ שהביאו התוס' ועיין בר"פ ז"ל גבי קשיא ב"ה דב"ה ור"י כ"ב שנין עיין שם:

תוס' בד"ה דגזל וכו' דהתם מדרבנן וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בה' כלים מה שנתקש' בדברי הק"א ועיין מ"ש בנימוקי לת"כ פ' מצורע בבריי' הלזו רמשכבו ולא בגזול וע"פי מה שכתבתי שם בכוונת הק"א ל"ק גם מה שהק' המש"ל מההיא דהמפקיד אצל ע"ה ע"ש דהתם פשיטא די"ל מדרבנן ולא ק"ל אלא הכא דלא עשו אלא כזבים בדינא דאורייתא:

בד"ה כל וכו' בלא ההיא דעוצבא וכו' עכ"ל ולא ק"ל בלא דעורו' דההיא צריכא לגלויי דמתני' דחסרון בגזל איירי דומיא דעורות ותי' בב"ה איירי וא"צ שיהא דומה אלא בכלים ולא בבעלים ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף סז.

בד"ה אמר וכו' שהקדישו בעלים ביד גנב דא"כ מאי פריך וכו' עכ"ל והא דלא משני הגמ' כן י"ל דס"ל להגמ' כר"י דאמר לקמן גזל ולא נתיאשו הבעלי' שניהם אין יכולים להקדיש אבל מהרש"א ז"ל שם בפ' הניזקין כ' דאי הקדישו בעלים מאי קמ"ל דחייב משום שחוטי חוץ פשיטא דהקדש גמור הוא ומאי קמ"ל ברייתא ע"ש והתוס' בתחילת חילת הדיבור שהוכיחו דיאוש קני לעולא ודוקא בקרבן הוא דלא קני מדלא פריך בפרק הניזקין מרישא אין כוונתם דמרישא לחודה הוא קשה דהא איכא לאוקומה בהקדישו בעלים ומכח ברית' הוא דלא מוקמי' לה בהכי אלא ר"ל דמכח סיפא תק"ל לעולא גם מרישא ולא יתורץ בשינויא דגמ' שם ע"ש. הק' מהרש"א ז"ל כאן דתק"ל בפ' הניזקין

מתני' אברייתא גופה בלא עולא ע"ש ולק"מ דרישא ודאי ס"ל יאוש לא קני והקדש מהני ע"י שינוי רשות ולא חייש תנא למצוה הבאה בעבירה כמו לרב יהודה והגמ' דקאמר שם ואי אמרת יאוש לא קני אמאי חייב כרת ע"כ דל"ד דהא יאוש ושינוי רשות הוא אלא דהכוונה לא קני לגבי מצוה דהוי מצוה הבאה בעבירה ומה שתי' דתנאי היא לא נהירא דא"כ מאי פריך לעולא ואי פריך דלימא תנאי היא הא ודאי תנאי היא לקמן בפ' הגוזל לפום סברא דהשתא דלא ס"ל כפיר"י בסמוך:

דף סז:

גמ' דתניא יכול גנב וכו' ת"ל תחתיו וכו' לקושטא דמילתא דכתיב שור ושה בסיפ' תחת שניהם מיותרין דהול"ל לשור לשה ודרשינן תרווייהו למעוטי נגידין גבי שור וגבי שה אבל לעיל בתשלומי תשעה לא מייתר אלא חד תחתיו כדקאמר הגמ' וסגי בחד תחתיו למעוטי נגידין כבקר וצאן משום דכיון חד תשלומין סגי בחד אבל הכא בברייתא שני תשלומין וצריכי תרי מיעוטי. אך אכתי קשה דבמסקנא דקאמר נכתוב ה' בקר תחתיו הא לא מייתר כיון דלא כתיב שור בסיפא וליכא השתא למעוטי נגידין בשור וא"כ מאי שור דסיפא למ"ל הא אצט' כי היכי דאייתר תחת למעוטי נגידין בשור ע"כ נר' דמיעוטא דנגידין לאו מייתורא אלא ממשמעותיה דאף דאתא קרא לגופיה שמעי' מניה נמי למעוטי נגידין:

שם אלא שור דסיפא ושה דרישא וכו' לקמן דף ע"ז ע"ב אמרי' או לרבות את הכלאים ופי' רש"י דאמרי' שור דסיפא ושה דרישא מיותרין הלכך או נמי מיותר ע"ש נראה דבא ליישב מאי דקשה הא אצטרי' או דלא בעי' עד דגנב תרווייהו לכך כ' דשה גופיה מיותר וכיון דכתיב שור לחודיה ידעי' דלא בעינן תרווייהו וק' דהא מ"מ אצטריך שה דרישא למימר דלא נילף משבת וכיון דכתיב שה ע"כ לכתוב או דאי לאו או הו"א דבעי' עד דגניב תרי וטבח או מכר חד ומשייר חד וכדפריך הגמ' לעיל מזה ונ"ל דס"ל דבשור דסיפא לחוריה סגי לאשמועי' דלא נילף משבת והגמ' דנקט שה דרישא לא נחית אלא דאיכא ייתורי בקראי ואי שה כולה לכלאים וניחא קושית התוס' בד"ה שור וכו' ולפי דבריהם צ"ל דסוגיא דלקמן דאמרי' או לרבות כלאים אזלא כמ"ד וי"ו לחלק ואייתר או לרבות את הכלאים. והנה בתוס' ר"פ ז"ל הק' במאי דאמרי' הו"א בעינן לשלומי ט' לכל אחד דא"כ שה. למ"ל ותי' דשה למעט עופות טמאים ע"ש ותי' זה לא יתכן לפמ"ש התוס' בר"פ אותו ואת בנו גבי או א"ב דאי לא ילפי' בהמה טמאה משבת לא ילפי' גם חיה ועוף ע"ש דלפ"ז ה"נ כי לא ילפי' עופות טמאים לא ילפי' נמי חיה ועופות טהורין ולדידהו ק' קושית ר"פ למ"ל שה ועפי"ה י"ל דשה אצט' לכלאים מיהו הא ליתא דכי ילפי' משבת

גם כלאים יש ללמוד משם. ומ"ש מהר"ם לובלין ז"ל בקושיא הלזו ע"ש אין נראה דכיון דילפי' שור משבת שור דכתיב בקרא כולל הכל ועליה כתיב תשלומין ה' בקר וד' צאן באופן דלמ"ד התוס' דפ' אוא"ב ק' שה למ"ל ועוד ק' דלר"ש דס"ל לקמן שחיטה שאינה ראויה ל"ש שחיטה וממעט טריפה מטעם זה יש למעט טמאה וא"כ לדידיה בלא"ה ידעינן דלא ילפי' משבת דהא וטבחו אשור כתיב וכיון דשור אינו כולל גבי טביחה גם אמכירה אינו כולל ועוד דאתקש מכירה לטביחה לקמן וא"כ ק' לר"ש למ"ל שור דסיפא ושה דרישא ועוד מדנקט הגמ' מה להלן חיה ועוף וכו' ולא נקט בהמה טמאה משמע דניחא ליה למנקט גם אליבא דר"ש ולפ"ד התוס' אליבא דר"ש לא פריך מידי ועיין בפ"ק דכריתות דף ד' ע"א ע"ש. ובמאי דקאמר הגמ' ודילמא דגניב תרי וטבח חד ומשייר חד איכא למידק א"כ לאיזה ענין חלקה התור' ה' בקר אשור וד' צאן אשה כיון דתרווייהו אגניבה אחת קיימי הול"ל ה' בקר וד' צאן תחת השור ותחת השה וי"ל דנ"מ אם הודה על אחד מהן ודוק:

דף סח.

שם ואי ס"ד יאוש קני וכו' ועיין בתוס' ר"פ ז"ל שהק' נוקמה בנתיאשו בעלים בבית לוקח דהו"ל יאוש ושינוי רשות ותי' דשינוי רשות ואח"כ יאוש לא קני ע"ש והוא תימה דהקושיא במ"ע דלרב קיימי' דיאוש גרידא קני ומאי פריך לרב נוקמה בנתיאשו ביד לוקח ואף דבעי מיהא להחזיר דמים מ"מ מקרי שפיר אינה חוזרת וגם נשתרש בחטא כיון דאינה חוזרת בעינה ועוד דלרב ס"ל שינוי רשות ואח"כ יאוש קני אפילו בלא החזרת דמים לקמן בדף קט"ו ע"א לאוקמתא דר"ז ע"ש וצ"ע:

דף סח:

שם גזל ולא נתיאשו וכו' הדרישה ז"ל בס"ס שנ"ג הוכיח מכאן כס' הרא"ש ז"ל דאם קדש בגזל אחר יאוש הוו קדושין לחומרא מדרבנן דאי לא הוו קדושין כלל ה"נ א"י להקדיש והו"ל לר"י לאשמועי' גם לאחר יאוש ושוב דחה דמאי דנקט ר"י לפני יאוש תימה דאי לאחר יאוש לא הוי הקדש אלא מדרבנן אמאי אינו חייב ד' וה' הא מדאורייתא רעהו הוא דבכה"ג אזלי' וכ"ש לפי מה שדחה דלא הוי הקדש כלל אלא ע"כ דהוי הקדש מדאורייתא דהוי יאוש ושינוי רשות ושינוי השם כדמוכחא כולה סוגיא ודברי הרא"ש ז"ל בענין קדושין בגזל דידה איירי כמ"ש ח"מ וב"ש ז"ל באה"ע סי' כ"ח

תוס' בד"ה הוא וכו' דאפקינהו רבנן וכו' ואוקמוה ברשות זה וכו' עכ"ל לא היו צריכין לומר ואוקמוה ברשות זה אלא באפקינהו רבנן סגי דאז לא יש לו לבעליו זכיה יותר מאחר והוי הקדש דכל אדם יכול לחלל מהאי טעמא כמ"ש בדבור זה אלא דניחא להו לאוקמו' גם לרבנן דצנועין דא"י לחלל דבר שאינו ברשותו ולהכי כ' דרבנן אוקמוה

ברשות זה ומ"מ שמעי' מדבריהם דהפקר ב"ד הוא דהפקירו מזה ואוקמוה ברשות זה דלא כה' מח"א ז"ל בה' משיכה סי' ב' עיין שם:

דף סט:

גמ' לאו אמר ר"מ מעשר ממון גבוה וכו' מכאן ק' עמ"ש רש"י ז"ל בפ' חלק דף קי"ב אהא דאמר ר"ח מחלוקת בירוש' אבל בגבולין לד"ה עיסת מע"ב פטורה ופירש"י לחד לישנא דבגבולין כ"ע ממון גבוה ע"ש ובשמעתין לענין פדיה איירי דבגבולין הוא ודוקא לר"מ קאמר ועיין להתוס' בקדושין דף נ"ג ע"ב ע"ש ושו"ר להשע"ה ז"ל בה' אישות שעמד בזה ע"ש מ"ש ועיין במקובצת במציעא דף צ' ע"א ע"ש:

פירש"י בד"ה ור"י וכו' ואי קשיא וכו' שמא יבקע וכו' עכ"ל הא דלא כתב דיש לחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כדמחלק בגמ' בפ"ג דגיטין ע"ש נראה במ"ש התוס' שם בד"ה ר"י שהק' לס"ד דל"ל לר"י ברירה א"כ אחין שחלקו לקוחות הם ור"י קנין פירות לאו כקנין הגוף וא"כ ל"מ דמייתי בכורים אלא חד בר חד וכו' ותי' דר' יוחנן הוא דס"ל דאי לקוחות אין מחזירין ור"י ס"ל דטעמא דר"י משום שמא יבקע הנוד ע"ש והכא אליבא דרבי יוחנן קיימינן ואליביה ע"כ דטעמא דר"י שמא יבקע ועוד דע"כ הגמ' כאן לא מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים דאי איתא מאי פריך דרבי יוחנן אדר"י דהא הא דלקוחות הם דמיא לתולה בדעת עצמו כמו שנראה מדברי התוס' הנז' שהק' לס"ד דל"ל ברירא והרי לס"ד דתולה בדעת עצמו הוא דל"ל לר"י ברירה ע"ש וא"כ למסקנא דקאמר כל הנלקט מכח קושית ר' יוחנן אדר"י ע"כ דלא מפליג וטעמא דר"י משום שמא יבקע הנוד:

תוס' בד"ה אלא וכו' סתמא דצנועין ל"ל ברירה וכו' עכ"ל וכ"כ בדבור שאח"ז והיינו מדלא אמרי כל המתלקט וק' דנימא לא ניחא להו בכל המתלקט משום גדולין כמ"ש התוס' לעיל בד"ה כל הנלקט וכן הראוני להשע"ה ז"ל שעמד בזה ע"ש ונ"ל דאיסור הגדולין תליא בפלוגתא דאמוראי בנדרים דף נ"ז ע"ב דפליגי אי גדולין מעלין האיסור ומבואר בדברי הר"ן ז"ל שם דעיקר פלוגתייהו אי הגדולין אסורין כיון דבאו מכח העיקר או מותרין וכן נמי אי העיקר היתר והגדולין איסור כגון ליטרא טבל שתקנה וזרעה שייכא פלוגתא זו דלמ"ד אין הגדולין מעלין שרי ולמ"ד מעלין אסור כמו שנראה מדברי הר"ן ז"ל שם בד"ה ודילמא לחומרא ע"ש ועוד אמרי' שם ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אסורין וכ' הר"ן כיון דהיו פירות גוף הפירות אסורין כיון דאין הגדולין מבטלין ע"ש והיינו משום דכיון דהיו כבר הפירות אלא שנתגדלו הוי גידול הפירות כמו זריעה דמניה קרבו וא"כ ל"ד בזריעה אלא אפי' בגידול הפירות גופייהו שייכא פלוגתא זו ושם אמרינן

אמוראי נינהו ואליבא דר"י ע"ש בהסוגיא ובדברי הר"ן ז"ל. ומעתה מ"ש התוספות לעיל דהגדולין אסורין היינו למ"ד הגדולין מבטלין אבל למ"ד אין הגדולין מבטלין וס"ל כיון דמיניה קרבו דין העיקר יש להם א"כ הכא דהעיקר כבר נתחלל גידול הפירות דמיניה קרבו נמי שרי שהרי בודאי ביום אחד ליכא חשש לגידול פירות חדשים אלא דאותן הפירות שהיו מתגדלין קצת ושרי כיון דמיניה קרבו דין העיקר יש להם וא"כ לעיל דכ' הטעם דלא חללו כל השדה בב"א משום הגדולין הוק"ל בכל המתלקט ותי' דכל מה שהיה להם לתקן וכ"ז למ"ד מעלין במ"ש אבל הכא נחתי לתרץ לר"י בכל הנלקט די"ל כסתמא דצנועין דל"ל ברירה והוה א"ש למ"ד אין מעלין ודחו לזה דאפי' למ"ד אין מעלין ושרי משום דמיניה קרבו ולההוא מ"ד ע"כ צנועין ל"ל ברירה מ"מ ק' מאי אולמיה דהאי סתמא וכו':

דף ע.

גמ' אמרי נהרדעי וכו' פירש"י כולה שמעתין בפקדון ונר' דהכריחו לפ' כן דאי בגזל איירי ק' דקי"ל כל"ב וקי"ל כר"י וכמ"ש התוס' ע"כ מפ"ל בפקדון אבל בגזל אפי' לא כפריה לא כתבי אורכתא אפילו לל"ב וכ"כ הב"י סי' קכ"ג בדעת הטור ולכאורה נראה דלפי' לל"ק לא כתבו אפילו בפקדון דלא כפריה ולל"ב דוקא דכפריה הוא דלא כתבי' ומיהו הא ליתא דעיקר קרא בגונב מבית שומר כתיב וכמו שהוכיחו התוס' ע"כ נראה דבפקדון דלא כפריה לכ"ע כתבינן ולא פליגי הלישני אלא בטעמא דמילתא דלל"ק טעמא משום דר"י ולא חייש למחזי כשיקרא ולל"ב חייש למחזי כשיקרא והא דלא קאמר בל"ב דכפריה טעמא משום דר"י כיון דקי"ל כר"י נר' דניחא להו למינקט טעמא גם לצנועין דלעיל ועיין להר' ז"ל שער ן' ע"ש:

שם דאי רע"ק וכו' אבל כרבנן אתיא דאע"ג דמודו בב' אומרים א' בגבה כדמסיק מ"מ עדי גניבה וטביחה דמו לחזקה דלגבי חיוב זה דמחייבין השתא תרווייהו צריכי להדדי ולא ס"ד דמודה רע"ק בב' אומרי' קידש וזהו מה שחידש המתרץ ועיין להרז"ה ז"ל בס' המאור:

תוס' בד"ה אמטלטלין וכו' וא"ת כיון וכו' הול"ל דליתא וכו' עכ"ל ולנהרדעי גופייהו לא ק' ממתני' דשבועות דאיכא לאוקמה שהאחד חייב לחבירו ומדר' נתן וכמ"ש לל"ק ולא ק"ל להגמרא אלא לשמואל דהוצרך לאוקמה בבא בהרשאה ולזה מק' דהול"ל דליתא והגד"ת ז"ל שם נתקשה בזה ע"ש:

בא"ד ומיהו לפי' המפ' התם וכו' עכ"ל ועיין להתוס' שם בכתובות דף כ"א שכ' דר"י מפ' דליתא לדר"פ לדיעבד אבל לכתחילה חיישינן למחזי כשקרא ולפ"ז ר"נ דאמר חתמו

ונתנו לה כשר דוקא דיעבד דהא קאמר ליתא לדר"פ מדר"נ ועיין להתוס' בפ"ק דגיטין דף ח' שהוכיחו דלכתחילה נמי כשר מההיא דהכותב טופסי גיטין ע"ש ולשיטת ר"י נר' דמאי דהוצרך בההיא דטופסי גיטין לטעמא דקטטה ועגונות היינו לפסול אפי' דיעבד וע"כ התוס' שם בגיטין לא כ' אלא לשון משמע וע"ש במהר"ם שיף ז"ל:

בא"ד מ"ל בקרקעות וכמ"ד נשבעין וכו' עכ"ל והיינו דס"ל קרקע אינה נגזלת וכ"מ בתוס' בשבועות ושמעתי מק' ע"ז דמבואר בגמ' שם דף ל"ז דלמ"ד נשבעין דדריש ריבויי ומיעוטי ס"ל קרקע נגזלת עיין שם:

בא"ד דהתם לאו ע"מ להוציא וכו' עכ"ל נראה לפי"ז דהוי פקדון ומדפריך הגמ' בפרק יש בכור עלה מנהרדעי נר' דאף בפקדון כי כפריה לא כתבי' ולפי"ז ק' במה שהוכיח דהלכה כל"ב דסוגיא דשבועות ובכורות אליביה אזלא דהא איכא לאוקמה גם לל"ק ובפקדון דגם דפקדון יש לחלק בין כפריה ללא כפריה ועיין להתוס' בפ' שבועת העדות שם:

דף ע:

גמ' דאי כרבנן כיון דמטיא וכו' מקשים כיון דהעדים אין חייבים אלא מיתה דקים ליה בדרבא מניה גם איהו לא מחייב בתשלומין דהוי שאי אתה יכול להזימ' עכ"ד איבר' דהכי אמרי' בסנהדרין גבי עדי נערה המאורסה מיהו כבר כ' התוס' בריש מכות דדוקא התם לגבי מיתה לא הוי כאשר זמם אבל בהעידו שהוא ן' גרושה כיון דמתקיי' קצת הזמה במלקו' סגי ועיין להתוס' בפ' א"נ דף ל"א בד"ה ר"א ע"ש ועיין בפ"ק דסנהדרין דף ט' ע"ב במימרא דר"י הב"א הבעל עדים וכו' ע"ש:

שם אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו וכו' נר' דס"ל כר"י בפ' א"נ דחייבי מלקיות שוגגין חייבין ולכך אע"ג דפנויה במלקות הו"מ קרא דאתנן בשוגגין ולכך אצט"ל למימר אפי' בא על אמו:

תוס' בד"ה באומר וכו' ומיהו לפיר"ת ניחא וכו' עכ"ל והא דלא מוקי לה הגמ' בעומדת בחצר הלוקח דקניה אע"ג דמתחייב בנפשו נר' משום דאכתי ק' דלא הוי אלא מתנה וברייתא קתני מכר אלא דהתוס' משמע להו השתא דקושי' הגמ' היא עיקר הקנייה דכיון דכי תבע וכו' לא הוי קנין כלל וע"ז מקש' דאי עומדת בחצרו קנייה ולא הו"ל למיפרך אלא על הלשון דמכר ואח"כ כתבו דר"י מפ' דקושית הגמ' גופה היא על הלשון דמכר דלא הויא אלא מתנה:

דף עא.

בד"ה והא קי"ל וכו' ודוחק לומר דרבנן פליגי וכו' עכ"ל הטור ח"מ סי' ל"ח פ' עדים זוממין קנסא ואין לוקה ומשלם וצ"ל דס"ל כתי' זה ולפי תי' זה הגמרא בשמעתין הומ"ל מתני' כרבנן דרע"ק דס"ל עדי' זוממין ממונא. גם בתי' זה לא יתורץ מה שק' לד"מ

דבגמרא דמכות מבואר דבקנס דוקא ס"ל לוקה ומשלם ומצינו דגם בממון לוקה ומשלם בחוסם פרה וע"ש בתוס':

בא"ד וי"ל דודאי וכו' עכ"ל ראיתי מקשים ע"ז דבגמ' שם בפ"ק דמכות אמרי' דר"י דס"ל לאו שאין בו מעשה דלוקה יליף מעדים זוממין מה לעדים זוממין שאין צריכין התראה מוציא ש"ר יוכיח וחזר הדין וכו' מה להצד השוה שכן קנס ע"ש והשתא לפ"ד התוס' הללו הא כי אמרי' חזר הדין וכו' היינו דפרכי' מה למש"ר שכן לוקה ומשלם ואמרינן עדים זוממין יוכיחו וא"כ ע"כ עדים זוממין ממונא דאי קנס' גם עדים זוממין לוקין ומשלמין וא"כ מאי פריך תו מה להצד השוה שכן קנס ונראה די"ל דמאי דאמרינן הדר דינא היינו דפרכינן מה למש"ר שכן דיבורא עדים זוממין יוכיחו דבדיבורייהו אתעביד מעשה וכמ"ש התוס' שם בד"ה אלא בשם הירושלמי ע"ש ומה שלא תי' כן בעיקר הקושיא משום דק"ל גם לר"מ מיהו לא יתכן לומר כן אלא בדברו התוס' שם שהק' גם לר"מ:

בד"ה בשלמא וכו' אבל ישראל לצעורי וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דבישראל מומר לא אמרי' לצעור' ומדלא כ' דהכא בישראל מומר איירי נר' דס"ל להתוס' כדעת הסוברים דישראל מומר לאו בר שליחות ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד כשנתן רשות לשחוט כרצונו וכו' עכ"ל לפי"ז אצט' למ"ש בתחלה דאסרה ע"י מעשה אלא כיון דברצונו הוא אוסר דדוקא מטעמא דלאו כ"כ לאסור יינו לאונסי הוא דאינו אוסר כדאיתא שם בגמ' ולפי"ז ניחא להסוברים דהא דאוסר ע"י מעשה מדרבנן הוא דל"ק מסוגיין על סברא זו דהכא מטעם דהוי לרצונו ולבעלים ראשונים לא איכפת לן בהו כיון דקנאה ע"י שינוי מעשה דטביחה. והנה המש"ל ז"ל בפ"ג מה' גניבה דין ו' כ' דהיכא דנצטרף איסור אחר בהדי טביח' אין שלד"ע כגון באמר לשליח לשחוט לו בשבת ודוקא באמר לשחוט סתם הוא דיש שלד"ע בטביחה וטעמא דכיון דחידוש הוא שחידשה תורה גבי טביחה וכו' ע"ש שהוכיח כן מדברי הר"ם והשע"ה ז"ל הוכיח כן מדברי התוס' הללו מדלא כ' שאמר לשליח לשחוט לע"א ע"ש וליתא דהכא באינו יודע שהוא גנב איירי כמ"ש התוס' ובכה"ג יש שלד"ע בכל התורה כמ"ש התוס' לקמן דף ע"ט ע"א בד"ה נתנו ע"ש ולא חידוש שחידשה תורה כאן וא"כ אפי' נצטרף איסור אחר עמו יש שליח והגמ' דהוצרך לקראי דאו ותחת היינו לחייב אפי' יודע השליח שהוא גנב ואף דהתוס' כ' בזה הדיבור דהכא איירי באינו יודע היינו גבי ע"א ושור הנסקל אבל בשבת איירי אפי' ביודע שהוא גנב ולהא הוא דהוצרכו הני קראי והא דלא כתבו התוס' באמר לשליח שישחוט לע"א נ"ל דאי מינהו שליח לשחוט לע"א אז אין כוונת השליח

לעבוד ע"א אלא לעשות שליחותו מכוין וכיון שכן אינו נאסר הבשר דמשום מחשבת השליח הא אינו מכוין לע"א ואינו מקבלה עליו באלה ואי משום כוונת המשלוח זה עובד וזה מחשב לא אמרי' כדאיתא בחולין דף ל"ח ע"ב ע"ש:

דף עא:

גמ' וס"ל כר"ש דאמר דבר הגורם לממון וכו' מבואר מכאן דס"ל לר"מ דתשלומי ד' וה' איתיה בקדשים שחייב באחריותם כר"ש ועיין במהרש"א ז"ל בפ' אותו ואת בנו שהק' במ"ש שם בגמ' דר"ש גמר חולין מחולין ור"מ אטו אותו ואת בנו מי ליתיה בקדשים דבטביחה דליתיה בקדשים אמאי לא גמר חולין מחולין ע"ש והוא תימה דהא ר"מ ס"ל דתשלומי ד' וה' איתיה בקדשים:

דף עב:

תוס' בד"ה דאי וכו' לאכול' אתקש וכו' עכ"ל מק' ע"ז מגמ' דר"פ כ"ש דפריך ואימא כמים הנשפכין לע"ז ואי איתא דמדאורייתא שריא בהנאה מאי פריך ועיין להשע"ה ז"ל בה' אישות ע"ש וראיתי בס' יד יהודה למהר"י אשכנזי ז"ל בליקוטיו לפסחים שתי' דהכי פריך ואימא כמים הנשפכין לע"ז דאסורין שלא כדרך אכילתו כמ"ש התוס' שם דף כ"ו בד"ה שאני ע"ש וליתא דהא תקרובת ע"ז דשריא בהנאה הוא משום דכתיב ויאכלו כמ"ש התוס' ומה"ט שרי שלא כדרך אכילתו דאכילה כתיבא ביה דכן הוא היכא דכתיב אכילה כמבואר בגמ' בפ' כ"ש ודוקא בעצי אשרה הוא דכ' התוס' דאסור. גם מ"ש לתי' דקושית הגמ' היא שיהא תופס דמיו כע"א ע"ש ליתא דאי שרי בהנאה ודאי דאינו תופס דמיו ויין דתופס דמיו הוא מדרבנן. גם אין לתרץ דקושית הגמ' שיאסר בכל שהו כע"א דכיון דכתיב בלשון אכילה בכזית משמע ודוקא בע"א גופה דכתיב לא ידבק הוא דאסור בכל שכן:

דף עג:

גמ' דמי כוליה עבד לרב בעי לשלומי וכו' המש"ל ז"ל בפ' א"א מה' עדות תמה ע"ד הריטב"א ז"ל דגם בממון בעי כאשר זמם ולא כאשר עשה מדתניא עדים שהעידו הפיל את שנו והוזמו משלמין דמי עבד לרב ואמאי והא עבד תפוס בעצמו ומיד יצא לחירות והו"ל כאשר עשה. והרב תומים סימן ל"ח תי' דאתיא כמ"ד צריך ג"ש אבל הוק"ל ממה דפריך הגמ' דמי כוליה עבד בעי לשלומי ומאי פריך הא ברייתא כמ"ד צריך ג"ש וא"כ הו"ל כאשר עשה ותי' דעיקר קושית הגמ' אמאי משלם לעבד הא אדרבא מהראוי לשלם לרב ע"ש ואכתי ק' לקמן בסיפא דברייתא דפריך דמי כוליה לרב בעי לשלומי הא ודאי דמי עין לרב הוא דמשלם כיון דהעבד תפוס בעצמו:

תוס' בד"ה אמר וכו' ול"ד נקט וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דגם לשיטת ר"י אתיא בדוקא כיון דהא מצי' הזימו קמאי ע"ש ולפ"ד ק' בדברי התוס' שכ' בדברי ר"י ה"ה דמי עין לקמאי בעי לשלומי וכו' דנימא דאפכינהו ואחר כדי דיבור איזמנהו דהשתא הראשונים לא היו חייבים כיון דהוכחשו קודם ההזמה אלא ע"כ דאי הוזמו אחר כדי דיבור כיון דהזמה לא מהניא בהו בראשונים כלל כיון דכבר הוכחשו הו"ל כמאן דליתא והו"ל הוכחשו האמצעיים כיון דליתא להזמ' גם י"ל דע"כ דל"ד דהא בסיפא בב' כתות ע"כ דל"ד וא"כ גם ברישא לאו דוקא דהא רישא דומיא דסיפא. כתב הרמב"ם ז"ל בפ' כ"א מה' עדות העידו שסימא עין עבדו והפיל את שנו והוזמו ואחר כך נמצא הדבר בהפך משלמין דמי עין לעבד ותמה מרן בכ"מ כיון דפ' כרבא דהכחשה תחילת הזמה אפי' הוכחשו קודם הזמה ע"ש והוא תימה דאפילו לאו תחילת הזמה ק' אפילו הוכחשו קודם כיון דכוותייהו פסקי' וכדמסיק הגמרא דדיוקא דרבא לאו מרישא וכבר תמה עליו הלח"מ ע"ש ונ"ל דהגמ' דקאמר ברישא כוותייהו פסקי' היינו משום דברייתא כמ"ד אין צריך ג"ש אבל למ"ד צריך ג"ש אבעיא בגמרא בפ' השולח מעוכב ג"ש יש לו קנס או לא ולא איפשיטא ופי' הר"ם בה' חובל דדוקא אם תפס העבד מפקי' מניה וכבר השיג הראב"ד בה' עדות אמאי משלמין העדים כיון דדוקא תפס ועיין להכ"מ והל"מ בזה ומעתה כיון דלדינא דוקא אם תפס כי אתו עדים קמאי והעידו דסימא עינו והפיל שנו אז אפילו תפס העבד דמי עין מפקינן מניה וכי אתו בתראי ואפכינהו וקיימי ב' כיתי עדים בפנינו אז אם תפס לא מפקי' מניה דתרי ותרי אם תפס ל"מ מניה כמ"ש רש"י בפ"ב דכתובות דף כ' ע"א וע"ש בתוס' וא"כ פסקי' כבתראי דאי תפס ל"מ מניה ומעתה אין לתמוה על הר"ם אלא משום דפ' הכחשה תחילת הזמה. מיהו לפמ"ש מהריב"ל רבס"ס מפקי' מיד המוחזק אז כאן פסקי' כקמאי דס"ס הוא ס' אי יש לו קנס כבעיא דגמ' וס' דתרי ותרי ועיין להמש"ל בה' מו"ל מ"ש ע"ד מהריב"ל הללו ע"ש:

דף עד:

גמ' גמ' לאפוקי מדרב הונא וכו' כ' הרא"ש ז"ל דלר"ה ע"פ ע"א דומיא דעפ"י עצמו ע"ש והא דניחא ליה להגמ' למנקט לאפוקי מדר"ה משום דהלכה כר' יהושע ולזה נתכוון רש"י ז"ל שכ' דהלכה כר"י אבל א"צ לזה דניחא ליה להגמ' למנקט הכי משום דמתניתין דייקא כדאמר ר"א לקמן:

שם איתיביה ר"ח וכו' עיין להרא"ש ז"ל לעיל בספ"ק ועיין מה שכתבתי לעיל דף ע"ג אמאי דאמרי' דמי כוליה עבד בעי לשלומי משם התומים ועיין לה' שע"ה ז"ל:

דף עה.
שם אמר רב המנונא מסתבר' וכו' עיין לה' מש"ל ז"ל בפ"ב מהלכות גניבה במה שהק' ממאי דפשיט הגמרא בשבועות דף ל"ג בעיא דמשביע ע"ק מברייתא דח"נ ע"ש והא דלא ק"ל מבעיא גופה משום דאיכא לאוקמה במודה שגזל ולא גנב ועיין לה' שמחת יו"ט ז"ל דף ר"ט ע"ג ע"ש. ובהכי י"ל מה שהקשה הרב שע"ה ז"ל בה' עבדים דר"י דשמעתין אדר"י דשבועות דף ל"ד ע"א עיין שם:

דף עה:
פירש"י בד"ה הודאה וכו' ומאי דמחייב בקרן וכפל וכו' עכ"ל מ"ש קרן ל"ד דקרן מחייב בהודאתו והרב מש"ל ז"ל בפ"ב מה' גניבה כ' דכיון דהודה ע"י בעתותא דעדים גם בקרן לא מחייב בהודאתו ולקמן דמחייבו רבנן בקרן אעפ"י דעדות שאי אתה יכול להזימה משום דבממון לא בעי' עדות שאי אתה יכול להזימה ומחייב בעדות האחרונים ע"ש ותמהני דבגמ' בסמוך פריך מדקא מודה דגנב קרן בעי לשלומי וכו' מוכח דקרן מחייב בהודאתו ואין צריך לעדות האחרונים:

דף עו.
בפירש"י בד"ה ר"ש היה וכו' דאם אבדו חייב באחריותן וכו' עכ"ל ק"ל דמדברי רש"י במעילה דף י"ט ע"א מתבאר דלר"ש אפילו בקדשים שחייב באחריותן מכי אתא ההקדש לעזרה נפטר מאחריותן ע"ש והכא דהקדש הוא ע"כ דטבחו בעזרה וכבר נפטר מאחריותו ושפיר מתחייב אטביחה ואמאי הוצרך רש"י לכל זה ולקמן בגמ' גבי מילתא דר"ש ל"ק דהתם הקדישו הבעלים והביאו הגנב לעזרה ולא הבעלי' ולהכי לא נפטרו הבעלים מאחריות בהבאת הגנב אבל כאן בדברי רש"י ז"ל ק':
תוס' בד"ה שחיטה וכו' הא יכול לפדות בשעת פרכוס וכו' עכ"ל לפום. סברתם דהשתא צ"ל דמאי דפריך הגמ' בשבועות דף י"א ע"ב מתה או נשחטה תפדה הא בעי' העמדה והערכה עיקר הקושיא ממתה אבל משנשחט' י"ל תפדה בשעת פרכוס ועיין להר"ן ז"ל בחי' שם ע"ש:
בא"ד ואין לך מום גדול מזה וכו' עכ"ל עיין להתוס' בחולין דף כ"ט ע"ב בד"ה כגון וכו' שהק' לוקמה בזבח וכו' דנר' דס"ל דחצי קנה פגום לאו מום הוא דהתם בבהמה ולא בעוף ולפ"ז נראה דגם בשחיטת כל הסי' לא הוי מום דמ"ש וי"ל:
בד"ה שלא וכו' ניחא ליה לאוקמה בכל קדשים וכו' עכ"ל הק' הרב שע"ה בח"ב בהשמטות נוקמה בשחט לשם בעלים וזרק דמן שלא לשם בעלים דהשתא א"ש אפילו בפסח וחטאת ע"ש ולפמ"ש הרב מש"ל ז"ל בפט"ו מה' פסולי המוקדשין דנראה מדברי התוס' בריש זבחים דשינוי בעלים ליתיה בזריקה עצמה אלא בשחט או קבל או הוליך

ע"מ לזרוק ע"ש ניחא שפיר ואין להק' לוקמה בשחט לשם בעלים וקבל ע"מ לזרוק שלא לשם בעלים דאי קבל בפיסול ל"ל לר"ש כל העומד ליזרק כזרוק דמי ואז ק' קושית הגמר' בסמוך והלא זריקה מותרת דקבלה בפיסול הוי כמו נשפך הדם דל"ל לר"ש בהא כל העומד וכו' ועיין בתוספות בפ"ק דפסחים דף י"ג סע"ב ע"ש ובהוליך ע"מ לזרוק ליכא לאוקמה דר"ש ס"ל מחשבה לא פסלה בהולכה כמבואר בפ"ק דזבחים. אך אכתי ק' לוקמה בשינוי קדש בשחט לשמו וזרק שלא לשמו ומה שהוכיח מכאן השע"ה שם ספקו של המש"ל דשינוי בעלים בשחיטה עלו לבעלים לשם חובה מדלא אוקמה בשחט בשינוי בעלים ואתיא אפי' בפסח וכו' ע"ש דבריו באו שלא בדקדוק דשינוי בעלים בשחיטה פוסל בפסח דהו"ל שלא למנויו אלא צ"ל בקבל בשינוי בעלים דשלא למנויו לא פסיל אלא בשחיטה ועיין להתוספות בפסחים דף ס"א ע"א בד"ה איתקש ע"ש:

דף עו:

גמ' והלא פדיה מתרת וכו' אין להק' לוקמה שפדאו קודם שטבחו ובהא פליגי דלרבנן כיון דלא מחייב כפל ל"מ ד' וה' דתשלומי ד' וה' ולא תשלומי ג' וד' ולר"ש דמחייב כפל בחייב באחריותו מחייב ד' וה' דא"כ עיקר פלוגתייהו בכפל ולא הול"ל פלוגתייהו בטבח ויש מי שתי' דפריך לר"ל ואיהו מוקי לה בהקדישו בעלים ואי פדאו קודם שטבחו חייב בד' וה' לכ"ע ונכון הוא. וניחא לי בזה דברי התוס' בד"ה כל שכ' לחד תי' דר' אושעיה ל"ל כל העומד ליפדות וק' דא"כ תק"ל לר"ש שחיטה שא"ר היא ולפי"ה ניחא דמוקי לה כשפדאו קודם שטבחו והגמ' לא פריך אלא לר"ל יעיין להתוס' שם בחולין:

שם יש נותר שמטמא וכו' עיין להתוס' בפסחים דף פ"ב בד"ה בשלמא שכ' דשריפה דנותר באכילה תליא דבחד קרא כתיבי ולפ"ז ה"ה איסורי הנאה דוקא בניתר וק' דא"כ לן לפני זריקה אמאי אינו מטמא הא לא חל עליה נותר להאכילו לאחרים וצ"ל דמ"מ אסור בהנאה משום קודש כיון דלא ניתר בזריקה ונותר דקאמר ל"ד וא"ש בכל הקדשים ומשום דנפסל הדם בשקיעת החמה דלא כפירש"י דבתודה איירי וק"ק לפי' רש"י בלא נותר ת"ל דלא נזרק הדם:

תוס' בד"ה והלא וכו' כיון דנשחט ונזרק בהכשר וכו' עכ"ל לפ"ז א"צ למ"ש התוס' בד"ה שלא וכו' די"ל דמאי דלא אוקמה בנשפך משום דק"ל והלא פדייה מתרת וס"ל כלוי במנחות דף ק"ב דלן ממש קאמר ועיין להתוס' שם בד"ה דאי בעי שהוכיחו מר"י דס"ל במעילה היתר אכילה וכו' ע"ש וק' דתקשה לר"ד אליבא דר"י דמוקי בנשפך מימרא דר"י במעיל':

דף עז.

בד"ה פרה וכו' והא א"ל לר"ש דשבועות וכו' עכ"ל לפמ"ש לעיל דבשעת פרכוס לא מהני הו"מ לאוכוחי משמעתין גופה דנפדית ע"ג מערכתה דהיינו אחר שחיטה וע"כ דס"ל פרה קב"ה ולא בעי העמד' והערכ':

בא"ד כיון דקב"ה היא לא שייך בה חיבת הקדש וכו' עכ"ל ע"פ דבריהם אלו ניחא לי דברי התוס' בסוטה דף כ"ה ע"ב בד"ת לאו כגבוי שכ' דגם לרבנן פרה משום חיבת הקדש ובגמ' במנחות דף ק"ב פריך לר"ש פרה אמאי מטמא ומשני חיבת הקדש משמע דלרבנן ניחא בלא חיבת הקדש ועפי"ד כאן ניחא שפיר דלרבנן פשיטא ליה טעמא דחיבת הקדש די"ל דס"ל פרה קדשי מזבח כמו שצדדו התוס' לקמן אבל לר"ש פריך שפיר דר"ש ס"ל פרה קב"ה היא מדאמ' ר"ל פרה נפדית ע"ג מערכתה דהיינו אחרי שנשחטה וע"כ דס"ל קב"ה ולכך לא בעי העמדה והערכה ומשני אפי' דקב"ה היא אהני חיבת הקדש כיון דחטאת קרייה רחמנא ועיין במהרש"א ז"ל בדבור שאח"ז שנר' מדבריו דגם לרבנן ס"ל כל העומד לישרף והוא תימה:

בד"ה פרה וכו' מצטרף בהדי בצק ומקבל האי בצק וכו' עכ"ל מכאן נראה להוכיח ספיקו של המש"ל ז"ל בפ"ד מה' ט"א להסוברים דאוכל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אם ב' חצאי ביצה כל אחד קבל טומאה בפ"ע ואח"כ נצטרפו אי חשבי' כאלו נגעה הטומאה עכשיו וטמאין או לא ע"ש ומכאן מוכח דאין מקבלין טומאה כה"ג דאי איתא אמאי צריך צירוף בשעת נגיעה בטומאה ויש לדחות:

בא"ד ואי לענין קבלת טומאה דאוריית' וכו' הניחא וכו' עכ"ל עיין בגמרא במנחות דף ק"ב דאבעיא להו בגמ' אי מהניא חיבת הקדש לממני א' וכ' ופשיט מדר"ש דפרה מטמאה משום חיבת הקדש ודחי דההיא מדרבנן וכי אבע"ל מדאורייתא ע"ש והתוספות הו"מ לדחויי דל"ל לענין דאורייתא דהגמרא מוקי לה מדרבנן אלא דניחא לדחויי גם לפי צד הבעיא דמהני למנות א' וב' אפילו מדאורייתא בפרה מיהא דקב"ה היא ל"ל מדאורייתא ועיין לר"פ ז"ל שתי' כן בקושית התוס' דלענין דאורייתא קאמר והוא תימה דתק"ל למאי דמסיק בגמ' שם דמדרבנן קאמר מאי א"ל:

דף עז:

גמ' אלא ר"ל מ"ט לא אמר כר"י וכו' ק"ק נימא ר"ל דלא אמר כר"י משום דס"ל כלוי במנחות דף ק"ב דדוקא כל העומד ליפדות הוא דס"ל לר"ש כפדוי אבל כל העומד ליזרק לאו כזרוק ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה והלא וכו' דאם נזרק א"צ לכל העומד ניח' שפיר דפריך אמאי לא אמ' בשחט תמימי' שלא לשם בעלים כרבין אבל לרש"י לעיל דאפי' בכה"ג בעי' כל העומד כמו שנראה ממ"ש בד"ה תהי ע"ש ק' אבל אין להק' למ"ש

התוספות לעיל בד"ה כל לחד תי' דרבי אושעיה ל"ל אפילו כל העומד ליפדות ע"ש א"כ מאי דקאמר בשלמא ר"י לא אמר כר"ל היינו רב דימי אליבא דר"י אבל לרבין ניחא בלא"ה דנוכל לומר דל"ל כל העומד ליפדות וא"כ מאי דקאמר נמי אלא ר"ל מ"ט לא אמר כר"י היינו כרבין ונימא משום דל"ל כל העומד הא ודאי ל"ק דר"י גופיה הוא דאמר בחולין פרת חטאת אינה משנה ע"ש:

שם גבי קדשים דכתיב כשב ועז וכו' ק"ק גבי קדשים נמי כיון דכתיב שה כדלקמן נימא דאו לרבות כיון דהוה ממעטינן משה וצ"ל דכיון דכתיב כשב ועז דאתה יכול להוציא כלאים מביניהם הוי ריבוי ואף דכתיב שה הוה מרבינן מכשב ועז וע"כ או למעט והתוספות שהק' הומ"ל גבי גניבה משום דכתיב שה היינו גבי גניבה אבל גבי קדשים בהכרח לומר משום דכתיב כשב ועז ותי' דגם גבי גניבה לא מהני לן שה כיון דכתיב שור ולפ"ז מה שהק' התוס' בד"ה זה אמאי לא פריך טריפה שה כתיב היינו ר"ל ולא יתורץ זה בשינויא דגמרא דאו ריבויא דהא שור וכשב אתה יכול להוציא טריפה מביניהם אבל ר"פ ז"ל כ' דהו"ל למיפרך גבי טריפה ויתרץ או לרבות ע"ש והוא תימה דהא משור וכשב אתה יכול להוציא טריפה מביניהם וצ"ל דס"ל דהגמ' הומ"ל משום שה כקושית התוס' ומשום דגבי קרשים צ"ל משום כשב ועז אתה יכול להוציא וכו' כדכתי' נקט נמי כה"ג גבי גניבה וא"כ גם גבי טריפה הוה ממעטינן משה וע"כ או לרבות ולשון התוס' בחולין טריפה אמאי חייב הא שה כתיב ולא כ' אמאי לא פריך וכו' כמ"ש כאן ומהרש"א ז"ל שם הק' נימא או לרבות ע"ש והוא תימה דלפמ"ש התוס' כאן דליכא הכא בנין אב דרבא משום דכתיב שור ליכא למימר או לרבות כיון דשור וכשב ועז אתה יכול להוציא טריפה מביניהם ונראה ליישב דבריו דסובר דהגמרא דקאמר טעמא משום דשור וכשב אי אתה יכול להוציא וכו' לרוחא דמילתא הוא דניח' ליה לומר דבהכרח הוא דגבי גניבה או לרבות אף דבעלמא או למעט אמנם הומ"ל דלעולם משמעות או לרבות אלא דוקא גבי קדשים משום דכתיב כשב ועז וכו' אבל בעלמא אי לרבות בלי שום הכרח ולפי"ז ניחא גם גבי טריפה. ומ"מ לעיקר קושיתו י"ל דכוונת התוס' אמאי לא פריך הגמרא ויתרץ או לרבות וכמ"ש ר"פ ז"ל וכ"ה לשונם כאן וכמ"ש התוס' דכיון דכתיב שור ליתא לבנין אב דרבא כאן ק' מדאמרי' לקמן למאי אי לקדשים וכו' ועיין בש"מ להר"ב ז"ל ועיין לקמן במאי דאמרי' לטמא להנולד מן הטהור וכו'. ומה שהק' מהרש"א ז"ל בתוס' דא"כ מאי פריך שה כתיב וכו' ע"ש נ"ל דמ"ש התוס' כיון דכתיב שור ליתא לבנין אב דרבא היינו ובלא האי סברא דשור וכשב אי אתה יכול להוציא וכו' אמנם כיון דאית לן האי סברא אי אפשר לומר דשור אתי לאפוקי בנין אב דשה ולריבויי כיון דאדרב' ממשמעות שור

וכשב אי אתה יכול להוציא ונמעט ואי הוא לרבויי לא הו"ל למכתב שור אלא כשב ועז וא"כ הגמ' גופה דפריך שה כתיב וכו' סמיך אסברא דאי אתה יכול להוציא וכו' דמכח ההיא סברא שה למעט מכח בנין אב אף דכתיב שור:

פירש"י בד"ה או שור או שה דאמרי' בפרקין לעיל וכו' עכ"ל עיין מה שכתבתי שם לעיל דע"כ לא ס"ל כמ"ש התוס' שם וגם התוספות בחולין דף ע"ח שכ' שמא אינה מוכנה צ"ל דמספק"ל מילתא אי כפירש"י או כדבריהם דלעיל:

תוס' בד"ה אומר וכו' וי"ל מאן דאסר וכו' ומאן : דשרי וכו' עכ"ל נר' דעיקר קושיתם כיון דלרבנן ע"כ רבנן גזרו בהא מילתא נימא דגם לר"ש כן ותי' דלרבנן מדאורייתא וא"כ מאן דשרי אפי' מדרבנן דלא מסתברא ליה להגמ' דרבנן גזרו בהא מילתא ולכך לא מוקי ההיא דאין לה פדיה מדרבנן וכר"ש .

דף עח.

גמ' אי לבכור העברה העבר' יליף וכו' מכאן ק"ל עמ"ש הר"ן ז"ל בחי' ר"פ הנשרפין דאפילו בג"ש מופנה אי אתיא למילתא אחריתי למידין ומשיבין ע"ש דא"כ היכי ילפינן הכא בכור ומעשר מקדשים לכלאים נפרוך מה לקדשים שכן פסול אפי' נדמה שיש לו מקצת סימנין דלזה הוא דאצט' או עז למעוטי נדמה כמ"ש התו' ודבריהם מוכרחים בגמרא וג"ש זו דהעברה אתיא למילי אחריני כדאיתא בבכורות ובמעילה ע"ש:

תוס' בד"ה והא וכו' דלחומרא מקשינן עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ובלא"ה הומ"ל דהוה ממעטי' משה בבנין אב דרבא ולכך אצטריך או לרבויי דכיון דאיכא למדרש משור וכשב למעוטי ואיכא למדרש מכשב ועז לרבויי בודאי אז הוה ילפי' בבנין אב דשה ועמש"ל:

בא"ד וי"ל אי לא כתיב אלא חד וכו' עכ"ל הקשה הת"ח ז"ל בחולין דף קט"ו דאמרינן מדחסר רחמנא כלאים לגבוה מכלל דלהדיוט שרי היכן מצינו יתור לאסור כלאים הא כל עיקר כוונת הכתוב באווין הוא למעוטי נדמה ע"ש וי"ל דלא הול"ל אלא חד או ובודאי דמוקמי' ליה למעט נדמה ולא לרבויי כלאים כי היכי דלא למסתר כל שתעבתי אלא ע"כ דלא שייכא כל שתעבתי כאן:

בד"ה אי וכו' ומאי קושיא וכו' עכ"ל י"ל לשיטת רש"י ז"ל דהשתא דלא ס"ד הא דפטר חמור וליכא אלא מעשר בודאי דרשי' ליה למעשר אף דצאן הוא דכתיב כיון דליכא למדרשיה למילתא אחריתי אבל למסקנא דאתי לפ"ח דכתיב שה לא שדינן ליה אמעשר דלא כתיב שה אלא צאן:

בד"ה לטמא וכו' אלא דומה לטמא וכו' עכ"ל ק"ק דבגמ' קאמר דאי עבר מקלוט כר"ש ולשיט' רש"י ע"כ מאי דנקט ר"ש היינו ליישב מאי דקרי ליה טמא משום דלר"ש טמא הוא וכפירש"י בשמעתין:

בא"ד כ"ש דהוי דלא כר"א וכו' עכ"ל לשיטת רש"י דהבנין אב הוא משה כשבים כמ"ש התוס' לעיל ע"כ מאי דקאמר ולר"א למאי הילכתא היינו למ"ל שה וקאמר דאתי לטמא שנולד מן הטהור וכו' ולגופיה אתי ורבא דאמר זה בנה אב כ"מ שנאמר שה וכו' אליבא דרבנן הוא ולפ"ז י"ל דגרסי' שפיר רבי אליעזר ומאי דקאמר דאתי לטמא שנולד מן הטהור היינו ר"ל למשרי דטעמא דר"א דשרי הוא משה יתירא כדאיתא בגמרא שם בבכורות ע"ש ודלא כר"י דלר"י אסור ול"ל דאתי למיסר דהא נ"ל מכבשים מיהו רש"י גופיה בשמעתין לא פי' כן:

דף עח:

גמ' הדר פשטה גנב פטר נפשיה וכו' הרב מש"ל ז"ל בפט"ו מה' מעה"ק הוכיח מכאן לגזל אתרוג דמצי פטר נפשיה באתרוג פחות ממנו ע"ש ועיין מה שכתבתי בזה בי"ד סי' קכ"ז ועיין להרב נחפה בכסף ז"ל סימן ע"ש:

שם מכרה חוץ משלשים יום וכו' הר"מ בפ"ב מה' גניבה פסקה לבעיא זו ופסק עוד שם הקנה פרה אחר ל' יום והוכר הגנב בתוך ל' יום פטור מד' וה' וע"ש להלח"מ מה שחילק ביניהם ע"ש ונר' עוד ליישב דשאני הקנה הפרה אחר ל' יום דהשתא מיהא דידיה היא אבל חוץ מל' יום היינו ל' יום שיהיו ואינו מוכרח שיהיו ל' יום הראשונים וא"כ השתא לאו דידיה היא מיהו לפמ"ש הרא"ש ז"ל בר"פ הנושא בשם הירושלמי נראה דהכא שייר ל' יום הראשונים:

פירש"י בד"ה המעכב וכו' או כבד וכו' עכ"ל תמהני דניטלה הכבד טריפה הוא דהוי כדתנן בר"פ א"ט ואמרי' שם בפ' השוחט דף ל"ב ע"ב נבילה דמטמא מחיים לא קתני ע"ש ועוד ק' במ"ש בס"ד מן הארכובה ולמטה דאפילו למעלה מארכובה טריפה דלא הוי נבילה אלא ניטלה ירך וחלל שלה כמ"ש בתחילת דבריו ועיין להש"ך בי"ד סימן ל"ב סק"ד ולה' פלתי שם ויתיישב:

דף עט.

תוס' בד"ה תקנו וכו' דאם לא כן מאימתי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ועיין בתוס' ר"פ ז"ל ונ"ל דס"ל להתוס' דכיון דבש"ש וש"ח מחייבי בשעת משיכה דאל"כ מאימתי גם בשוכר ושואל כן דאין חילוק בין השומרים ודוקא לענין חזרה הוא דמסתבר לחלק ביניהם ומאי דלא ניחא להו להתוס' לפרש אי מתחייב קודם משיכה או משעת משיכה כפירש"י

משום דא"כ מאי פשיט ממתני' נימא דמאי דצריך משיכה במתניתין הוא כדי שיקנה הגנב ויתחייב ולפירש"י ז"ל עיין בש"מ עיין שם:

בא"ד שאם היה יכול לחזור בו לא היה מתחייב וכו' עכ"ל והיינו דוקא בשואל ושוכר דיש זמן שאינו יכול לחזור בו לא הוי מכירה עד אותו הזמן אבל בש"ח וש"ש דיכול לחזור בו בכל זמן הוי. מכירה אפילו שיכול לחזור בו דמתני' בכולהו שומרין מיירי ועיין לה' מח"א ז"ל בה' שומרין סי' ח"י שהוכיח מדבריהם הללו דבש"ש וש"ח יכול לחזור בו השומר אפילו בקבע זמן עיין שם: ץ

דף פ:

בד"ה מותר וכו' שאין יודעין אם היא בר אוכמא וכו' עכ"ל ולפ"ז אם הוא חוורא אין להורגו כיון דידעי ליה ומזדהרי ואף דאין להורגו מ"מ אין מגדלין כיון דמזיק הוא ולכך כי פריך הגמ' מברייתא דמגדלין לה מוקי לה בחוורא אלא באוכמא דאינו מזיק כלל:

בד"ה אומר וכו' משמע דאי לא צריכה וכו' אפילו ע"י נכרי וכו' עכ"ל המשמעו' מעו' עיין בהרא"ש ז"ל ועי"ל משום דע"י ישראל לא שרי להרבות וכמ"ש בסה"ד ומכאן יש להוכיח ספיקו של הרב חוות יאיר ז"ל סי' שנסתפק אי אומר לגוי שיאמר לגוי אחר לעשות אי אית ביה איסורא דאמירא לגוי ע"ש:

דף פא.

בד"ה אין וכו' ולאו מלקות ממש וכו' עכ"ל נראה דהוצרכו לזה משום דלכאורה אתיא אפילו כרבנן ולא פליגי אלא במלקות אבל מודו דאיכא איסורא ולשלול זה כ' דרע"ק גופיה איסורא הוא דאיכא וע"כ לרבנן דפליגי אפי' איסורא ל"ל ולא אתיא הא דהכא אלא כרע"ק ומ"מ לא הוו צריכי לכל זה דבהדיא אמרי' בגמרא שם בפ"ב דע"א דלרבנן ל"ל איסורא כלל מדאורייתא דבדאורייתא אין לחלק בין שדה של גוי לשדה של ישראל ועוד דבפ"ב דמכות שם מוכח דלרע"ק איכא מלקות וע"כ דאיכא מקיים ע"י מעשה כמ"ש התוספות שם בע"א וא"כ י"ל דלרבנן ל"פ אלא לענין מלקות:

דף פב:

בד"ה לא יגדל וכו' עמ"ש מהר"ש יונה ז"ל סימן י"א וכבר כתבתי במ"א בפרט זה באורך ע"ש:

פרק שמיני

דף פג:

בד"ה מכה וכו' וא"ת דרבא וכו' עכ"ל כוונתם להקשות למסקנא מנ"ל דאי בעי עיניה לא ניתיב ליה נימא ג"ש לכדרבא ולא אמרי' אין ג"ש למחצה לאפוקי קרא ממשמעותיה דעין ממש וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה ר"א ודלא כמהרש"א ז"ל ע"ש:

דף פד.
בד"ה אלא וכו' ותנאי דלעיל וכו' עכ"ל משמע מדבריהם דלכולהו תנאי אית להו האי דרשא דאבל אתה לוקח כופר לראשי איברים ומ"מ אצט' להו קרא אחרינא ולא סגי להו בקרא דלא תקח כופר כי היכי דלא נימא אי בעי ממון אי בעי עין:
פירש"י בד"ה דאי תפס וכו' אם יתפוס וכו' עכ"ל וכ"פ הרי"ף ז"ל ועיין בהרא"ש ז"ל ונראה פשוט דלדעת רש"י והרי"ף ז"ל מקבלין נמי עדות כמו שומה והרא"ש ז"ל שכ' בספ"ק דלא מקבלין עדות קודם שתפס לשיטה שכ' כאן אזיל וקשה לשיטת רש"י מאי קאמר לקמן אין מועד בבבל ופירש"י כיון דמנגיחת תמין לא מייתינן וכו' והא מ"ל דבתמין מייתינן לב"ד כי היכי דאם יתפוס ולהרי"ף י"ל דאין מועד בבבל משום דבעי העדאה בב"ד מומחין וכמ"ש הר"מ בפ"ה מה' סנהדרין אבל לשיטת רש"י ז"ל קשה ועיין למהרש"ל ז"ל ביש"ש סי' ב' ועפ"י מ"ש שם בדעת רש"י והרי"ף ז"ל מתיישב שפיר ע"ש.
ודע דלפי שיטת רש"י והרי"ף ז"ל וגירסתם מוכח מכאן דמאי דאמרי' בכולי גמ' אם תפס אפי' לכתחילה מצי לתפוס ולא מזהירי ליה ב"ד שלא יתפוס וכמ"ש ביש"ש לעיל בספ"ק ע"ש והנה דעת ר"ת לעיל בספ"ק דוקא תפס המזיק עצמו ומוכח מדבריו דאפילו תפס כל נכסי המזיק ל"מ מיניה וע"ש בהרא"ש ז"ל ויש מק' דא"כ לאיזה ענין קאמר הכא רבא זילו שומו ליה ונ"ל דדוקא קודם שומה הוא דאם תפס כל נכסי המזיק ל"מ מיניה אבל אם שמו כבר קודם שתפס אז היתר על השומה גזל הם בידו ומפקינן מיניה ולהכי קאמר רבא זילו שומו ליה:

דף פד:
גמ' כויה דלית ביה חבורה חבורה וכו' ק"ק לכתוב חבורה לבד בלא כויה ונ"ל דכיון דכויה דלית ביה חבורה משמע ממילא כ"ש דאית ביה חבורה וכדפירש"י וא"כ הוי כלל וחבורה פרט והו"ל ככלל ופרט בעלמא וס"ל השתא דדנין במרוחקין וכבר הק' התוס' בכ"מ בכל כלל ופרט לכתוב פרטא לחודיה ותי' משום דשמא איכא שום לימוד דמרבינן מיניה ולפי"ז אין חילוק בין אי אמרי' כויה דלית ביה חבורה משמע בין אי אמרי' כויה בין יש בה חבורה בין אין בה חבורה משמע דכולהו הוו כלל. אך מדברי מהרש"א ז"ל בסמוך משמע דכי אמרי' כויה דלית ביה חבורה משמע לא הוי כלל ע"ש ולפמ"ש ל"ק קושיתו כלל דהיא גופה אוקמתא דגמ' וס"ל להגמ' דאי דנין לא דרשי' ליה לדמים יתירי דטפי עדיף למדרשיה לכלל ופרט ועוד דניחא ליה להגמ' למימר דפליגי באי דנין כי היכי דאתי מיהא אביי דפ' בנות כותים כתנאי:
תוס' בד"ה א"נ וכו' וי"מ דוקא גזילות שע"י חבלות וכו' עכ"ל עיין לר"פ ז"ל ועיין למהרש"א ז"ל שם ברפ"ק דסנהדרין ע"ש:

דף פו.

בד"ה כגון וכו' הא נותן דמי : כולו וכו' עכ"ל ולחד תי' שכ' התוס' לעיל בד"ה חרשו דביש לו אומנות אין נותן דמי כולו י"ל דהכא ביש לו אומנות איירי:

דף פז.

גמ' החובל בת קטנה של אחרי' וכו' נראה דפשיט"ל בבתו קטנה דאין משלם לבתו ולא מבע"ל אלא בבת של אחרים וה"ט כמ"ש התוס' לחלק בעבד כנעני בין שלו לשל אחרים לענין רפואתו ה"נ בבת קטנה וכי פשיט ליה לא זכתה תורה וכו' מה"ט אפילו בבתו קטנה חייב דלא כהמבעי ולכך איתיביה המבעי גופיה מבריית' דהחובל בע"ע שלו אך מאי דאותביה מברייתא דהחובל בבנו גדול וכו' כיון דידע לברייתא מאי מבע"ל הא האי ברייתא גם בשל אחרים קתני לאביה וצ"ל דלדידיה פשיטא ליה דשבת לאביה אלא ממאי דקאמר לא זכתה תורה וכו' משמע ליה דאפי' בשבת קאמ' ולכך אותביה ועיין בהטו' סי' תכ"ד דמשמע מדבריו דבתו ובת אחרים חד דינא אית להו. ועי"ל דהא דמבע"ל בבת של אחרים משום דבעי למבעי אפי' בסומכים על שלחנו דבבתו כיון דסמוכה על שלחנו דידיה הוא אפי' בנזק לדעת הר"מ בפ"ד מה' חובל ומזיק דלא כהתוס' לקמן:

תוס' בד"ה וכן וכו' שלבסוף חזר בו וכו' עכ"ל וג"ש דעיניך אצט' לכדדרשי' בספרי הביאוהו התוס' לעיל דף ה' בד"ה תחת למיטב ע"ש ובמ"ש שם וא"נ שהיא ג"ש גמורה מדל"ק עיניך וכו' ע"ש ק' מה הכרח הוא זה די"ל דגמ' שם אליבא דרבנן דר"י קאי דבודאי דלרבנן לא גמירי ג"ש וברייתי' דספרי ר"י היא דגמיר ליה ג"ש זו וכדקאמר הגמ' בשמעתין:

בד"ה וכן היה וכו' הו"ל כמו נכרי וכו' עכ"ל אין להוכיח מכאן דלר"י סומא פטור גם ממצות ל"ת די"ל דגם אי חייב במל"ת כיון שהם בשב ואל תעשה נראה כנכרי ועיין לה' נודע ביהודה ח"ב חא"ח סי' וכה הראני עמיתנו הרב מהרש"ש נר"ו בס' המכריע סימן ע"ז דפשיטא ליה דסומא פטור גם ממל"ת וע"ש בהרב המגיה:

דף פח.

גמ' א"ק לא יומתו וכו' ק"ק לר"י דממעט עבד מאחיו בניהם וצ"ל דלר"י גר פסול לעדות וסיפא דקרא עיקר ורישא אגב סיפא ומאי דקי"ל להגמ' דגר כשר לעדות הוא ממתני' דפ' בא סימן דף מ"ט דקתני הכל כשרין לדון דמרבה גר כדאיתא התם וקתני סיפא כל הכשר לדון כשר להעיד וההיא מתני' דלא כר"י. ודע דאשה דפסולה לעדות מאנשים נפקא ועיקר קרא להכי הוא הוא דאתא דלקמן א"צ קרא דעדות שא"א יכול להזימה היא כמ"ש רש"י ז"ל ולפי"ז ק' כיון דנ"ל פסול דעבד מקרא דלא יומתו או מגזלן ומקטן אמאי אצטריך קרא לפסולה דנשים ת"ל מק"ו מעבד דאיתיה במילה וכו' וכי פרכת מה לעבד

א"ר לבא בקהל קטן יוכיח וכן שמעתי מק' משם הגו"ה ז"ל ולפמ"ש התוס' בפרק בא סימן דף ן' רע"א לחד תי' דאשה כשרה לדון א"ש דמה לעבד וקטן שכן פסולין לדון וע"ש מ"ש בשם הירושלמי ועיין בפ' מי שמת דף קנ"ה ע"ב דקאמר הגמ' טעמא דקטנים משום דכתיב אנשים ע"ש:

פירש"י בד"ה יצא וכו' שאין בא בקהל עכ"ל הק' הרב ת"ח ז"ל לפי"ז פצוע דכא וממזר דגם הם אין באים בקהל ליפטרן מבושת וליפסלו לעדות ע"ש ונראה דהני תרי לישני דרשי' כולהו חד פירושא ותרווייהו בעי' אין באין בקהל ול"ל חייס ולפי מה שפי' התוס' בכוונת רש"י י"ל דלפי' קמא בעי' חייס דלמעלה לבד וגם ביאת הקהל ומאי דלא נקט רש"י אלא ביאה הקהל לא נחית אלא לפלוגי בין גר לעבד דנזכרו בשמעתין אבל ממזר ופצוע דכא אתרבו משום דאית להו חייס ולפירוש בתרא בעי' גם חייס דלמטה ומתרבי גר מה"ט:

בד"ה זוממי וכו' וישראל לוקה וגולה ע"י עבד וכו' עכ"ל צ"ע דבגמ' מ' שם מסיק דלאו להעיד בו והוזם קאמר משום דכוותה גבי עבד עבד בר עדות הוא ולפי' התוס' ניחא שפיר דמרישא דהך דקתני עבד גולה ולוקה ע"י ישראל שמעי' דעבד יהרג:

תוס' בד"ה שכן וכו' וי"מ דאין מצווין וכו' עכ"ל אפשר לפרש מה לאשה שכן אינה במילה דהיינו דפסולה למול וכמ"ד בפ"ב דע"א דף פ"ט דאשה פסולה למול וקטן ועבד כשרין למול לכ"ע וכ"מ בש"ע רסי' רס"ד ע"ש:

דף פח:

גמ' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב וכו' כ' התוס' ביבמות דף ל"ו ע"ב דלר"י אע"ג דקנין פירות כקנין הגוף מ"מ מהני מיהא קנין הגוף לענין דמכורין מיהא כשימות האב אע"ג דבשעת מכירה עדיין לא מת האב ע"ש וק' מדאמרינן לקמן משום דראוי ליורשו והיינו דודאי אקני ליה לענין שיכול למוכרן דאי לאחר מיתה בלא"ה יורשו כדפירש"י ולפ"ד התוס' נימא דאקני ליה לענין שיכול למוכרן וקנה לוקח כשימות האב בחיי הבן וצ"ל דהתוס' לא מפ' כפירש"י אלא דראוי ליורשו אית ליה שייכות בגוויה יותר משאר קנין הגוף וכ"פ ר"פ ז"ל בתוספותיו ע"ש ולרש"י הטעם לר"י דמכורין מיהא כשימות האב בחיי הבן משום דמה מכר א' לב' כל זכות שתבא לידו כמבואר בדבריו בד"ה לא מת והא דמהני לן טעמא דראוי ליורשו משום דאי למוכרן לכשימות האב בחיי הבן היה יכול למוכרן בלא"ה במברר המכר כמ"ש התוס' בכתובות דף צ"א ע"ב גבי מה שאירש מאבא מכור לך דכי מברר המכר דהיינו שדה זו קני ולא הוי דבר שלא בא לעולם ע"ש. מיהו ק' לפירש"י דאתי עלה מטעמא דמה מכר א' לב' וכו' דבפ"ק דמציעא דף ט"ו גבי

המוכר שדה שאינה שלו וחזר ולקחה דקנה לוקח משום מה מכר א' לב' וכו' פרכי' מההיא דמה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום ומשני משום דלא סמכא דעתיה ע"ש וה"נ לא סמכא דעתיה דאפשר שימות הבן בחיי האב וצ"ל דהא לא שכיח' כ"כ וסמכא דעתיה ודוקא התם אמרי' לא סמכא דעתיה דאפשר שהיה האב מוכרן בחייו כדפירש"י שם ע"ש:

דף פט.

תוס' בד"ה כל וכו' ועי"ל דאפילו את"ל שאין יכולה למחול וכו' עכ"ל ר"ל דאין יכולה למחול לר"מ אפי' בהתקבלתי כס"ד דגמ' דפ' נערה ותרווייהו לתרץ הקושיא דלעיל שהק' דבסוף ביאה אין יכולה למחול וזה דעת הר"מ דפ' אין יכולה למחול אפילו בהתקבלתי ועיין לה' ב"ש בסי' ס"ו סק"ט דמאי דדחיקא ליה למר הן הנה דברי התוס' דהכא:

בא"ד מאי קאמר לעיל אומדין כמה אדם וכו' עכ"ל קושיא זו היא לשיטת ר"ת דבדינא דגרמי לא מחייב אלא מעות שקיבל אבל לפמ"ש לעיל דמחייב כל דמי השטר לא ק' דאי מוחלת משלמת הכל ללוקח ול"ל שום הפסד ללוקח ומ"ש לעיל דאפי' דמשלמ' וכו' מ"מ אטרוחי ב"ד וכו' ע"ש במהרש"א ז"ל:

דף פט:

בד"ה אפי וכו' ותמחול לבעלה יפסיד הכל וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דמחוייבת מכח דינא דגרמי י"ל דהתוספות מק' לתי' קמא דלעיל שכ' וי"ל שהבעל לא ירצה וכו' ומ"מ נראה עיקר כמ"ש מהרש"א בכוונתם דמ"ש א"נ הא מוקמינן בסמוך וכו' ר"ל דלמסקנא ניחא דעפי"ז ניחא מה שהק' במ"ש לעיל אקושית דינא דגרמי ומיהו מצי למימר וכו' חשיב אטרוחי דב"ד וכו' דלפי"ז בלא קושית תזבין להההוא דחבלה ביה צ"ל אטרוחי בי דינא וכו' ומהגמרא נראה דלא הוצרך לאטרוחי ב"ד אלא מכח קושית דתזבין להההוא דחבלה ביה ועפי"ה ניחא דאכתי לא ס"ד דר"מ היא גם עפי"ה ניחא מאי דלא פריך בגמרא אמתניתין אי דנפישא כתובה מכתובה דאורייתא תזבין לבעלה ההוא דנפיש כדפריך אברייתא דבסמוך לחד תי' דהתוספות דמתניתין נמי ר"מ היא ועפ"י מ"ש מהרש"א ז"ל בכוונת' ניחא שפיר:

בד"ה מאי וכו' ותימה דביבמות וכו' עכ"ל ע"ש בתוספות שכ' וא"ל דרבה ור"י ל"ל דרבא דשחרור מפקיע מידי שעבוד דמתני' היא בפ' השולח וכו' ע"ש וק' דהא טעמא דרבא משום דס"ל מכאן ולהב' הוא גובה כמ"ש התוס' לקמן אבל אביי דס"ל למפרע הוא גובה ל"ל דרבא ומתני' דהשולח ע"כ דמוקי לה כעולא וכמ"ש התוס' בפ' השולח וא"כ אין הכרח ממתני' דהשולח ועוד דהו"ל לדחויי דהא רבא גופיה פריך והתני' דמסייע לר' אמי וכמו שדחו שם אח"כ לתי' שכ' כאן:

דף צ.
בד"ה ר"מ וכו' ומש"ה קאמר דל"ל תקנת אושא וכו' עכ"ל פי' דבשלמא לגירסתנו ניחא מאי דלא קאמר כ"ע אית להו תקנת אושא ואית להו דרבא דשחרור מפקיע מידי שעבוד ולא אלמוה דהשתא ניחא ברייתא דלאשה יוצא אבל ההיא דלא לאשה אמאי ומש"ה הוכרח לומר דכ"ע ל"ל תקנת אושא ול"ל דרבא ופליגי בקנין פירות אבל לגי' זו הומ"ל דכ"ע אית להו תקנת אושא ודרבא ומש"ה לר"י לאשה יוצא משוה דשחרור מפקיע וההיא דלא לאשה ולא לאיש משום דבעי' עבדו המיוחד לו ולזה תי' דלר"א א"צ לתקנת אושא וכיון דלר"א ל"ל קאמר שפיר כ"ע ל"ל כנ"ל דלא כה' מש"ל ז"ל דפ"ח מה' עבדים דלפ"ד כיון דלר"י מוכרח דל"ל תקנת אושא קאמר שפיר כ"ע ל"ל דהא הגמ' בא לדחות מאי דאמר תקנת אושא תנאי. ובמ"ש התוס' דלר"א א"צ לתקנת אושא ק' דהא אצטריך להיכא דכתב לה דו"ד אין לי בנכסיך ובפירותיהן כמ"ש התוס' לעיל בדף פ"ח בד"ה באושא לר"י ע"ש:

דף צא:
בד"ה אלא האי תנו וכו' אפי' לצורך כגון אשה שטפח' וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז אמאי לא משני דמתני' ובריית תרווייהו בחבלה ומאי דקתני רשאי בחבלה דלצורך דהיינו ההיא שטפחה ומתני' בשלא לצורך והכי קתני לא מבעיא לצורך דרשאי דאז פשיטא דאחרים חייבין אלא אפילו בחבלה שלא לצורך דאינו רשאי אחרים שחבלו בו חייבין וכדאוקי' בגמ' גבי בושת וי"ל:

דף צג.
גמ' הא דאתא לידיה בתורת שמירה וכו' ק"ל דבגמרא בפ' א"נ דף ט"ל ע"ב אמרי' משל דמפותה לאדם שאמר לחבירו קרע כסותי והפטר וכ' התוס' אע"ג דמפותה לא אמרה והפטר מ"מ ע"י הנאת בעילה מחלה ע"ש והשתא הא לא בעי' למימר והפטר אלא בדאתא לידיה בתורת שמירה וא"כ ע"כ במפותה דליכא לתא דשמירה לא בעי' והפטר ואפילו ליכא הנאת בעילה פטור כמו קרע את כסותי בדלא אתא לידיה בתורת שמירה:
פירש"י בד"ה הכני וכו' בדאמר נחבל וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולק"מ דבריית' אתא לאשמועי' דאדם מוחל על הכהתו ולאפוקי ממאי דפרכי' מעיקרא וכי אדם מוחל וכו':
תוס' בד"ה ור"י וכו' וי"ס שכתוב בהן כיצד וכו' עכ"ל ר"ל שכתוב בהן כיצד הכני פצעני וכו' ול"ג תנ"ה ולפי האי גי' ר"י מילתא באנפי נפשה קאמר ולאו אמתני' קאי דהא מתני' לא קתני הכני פצעני ולהכי התוס' בדבור שאח"ז כ' דכל עיקר התנא לא בא להשמיענו אלא דבנזקי ממונו מהני נקטו מהני ולא מהני שהוא אוקמתא דרבא ולא נקטו אוקמתא דר"י משום דלפי אותה גירס' ר"י מילתא באנפי נפשה קאמר:

פרק תשיעי

דף צג:

בד"ה ר"ש וכו' וי"ל דלאו דוקא וכו' עכ"ל ק"ק לפי זה לקמן דפריך דשמואל אדשמואל וקאמר אלא לאביי מא"ל מאי קושיא נימא דגם אביי ס"ל דלא אמר רשב"א אלא בדהדר ול"ד דבר אחד ורבא דמהדר לאביי ע"כ ל"ק רשב"א וכו' ע"כ אגב הנך ע"כ ל"ק הוא דנקט לה וי"ל:

דף צד:

בד"ה אי עשה וכו' א"נ בדב' המסויי' מקבלין ממנו וכו' עכ"ל נראה דכיון דמצד התקנה לא היה מחייב אלא מפני כבודו לא מחייב אלא לצאת י"ש ולא מן הדין וניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל אבל גבי בנים כיון דלא שייך תקנה גבייהו מפני כבוד אביהן מחוייב מן הדין ולכך הוצרכו לומר בתי' זה דלא שייכא תקנה גבי בנים וא"צ לדחוק דמ"ש דלא שייך וכו' חוזר לתי' הראשון:

דף צה:

גמ' ר"פ אמר דכ"ע שבח שע"ג וכו' הומ"ל דכ"ע דנגזל ור"ש למחצה וכו' אלא משום דס"ל לר"פ דהלכתא דגזלן הוי קאמר הכי ולפמ"ש התוס' בד"ה מני וכו' ומהרש"א ז"ל שם יתיישב יותר שפיר:

תוס' בד"ה בשבח וכו' שמא מודה ר"י וכו' עכ"ל לשון שמא שכתבו ק"ק דהא מוקמי' בסמוך מתני' כר"י ורישא דמתני' קתני הגוזל עצים וכו' משלם כשעת הגזילה כ' מהרש"א ז"ל לטעמא דשנוי שכ' ההיא דצבע בדהדר ע"ש וא"צ דכבר כתבו התוס' בריש פרקין בד"ה ר"ש דצבע שאני שלא נשתנה גוף הצמר ע"ש. ובמ"ש התוס' וכן צ"ל לר"פ וכו' דהא ס"ל בההיא דלצבוע וכו' ק"ק נימא דצבע איירי בדהדר נמי ושאני צבע שלא נשתנה גוף הצמר וצ"ל דס"ל דכיון דאפי' שנוי דהדר קני גם בצבע קני ואין לחלק בכך למ"ד שנוי דהדר קני:

בד"ה ג' וכו' תנא ושייר גזלן וכו' ושייך נמי אריס וכו' עכ"ל מפשטות דבריהם נראה דהוצרכו לאריס כי היכי דלא תקשה מאי שייר דהאי שייר ולפ"ז צ"ל דס"ל לשמואל הלכה כר"ש דכיון דשייר אריס ע"כ דשייר גזלן וא"ש לפי"ז דאף שכ' בדבור הקודם דלר"י אין שמין הוכרחו לומר שייר גזלן ולא כ' דס"ל הלכה כר"י דא"כ קשיא אריס:

דף צו.

גמ' הניחא למ"ד וכו' משמע דלא פריך אלא השת' דמוקי לה בדלא מסיק שיעור ארעא ושבחא ויותר משמע כן בפ"ק דמציעא דף י"ד ע"ש ונראה משום דאי מוקמינן לה בדמסיק שיעור ארעא ושבחא לא מצי למימר ליה אי הוו ליה זוזי וכו' כיון דהשתא מיהא

ל"ל זוזי ושבחא גופיה דידיה הוא אלא משום תקנה הוא דיהיב ליה דמי אבל כי מוקמי' לה בדלא מסיק א"כ שבחא גופיה דלוקח הוא והוי כמו שיש לו זוזי דמי שבחא דמצי לסלוקי ליה בזוזי. ולפמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות שם בפ"ק דמציע' דגמ' תרתי פריך אמאי ב"ח גובה השבח היתר על היציאה כיון דלא מסיק כנגד שבחא ואמאי אינו נוטל מגוף הקרקע ע"ש ניחא נמי דלא פריך אלא עד דמוקי לה בדלא מסיק כדי להק' תרתי קושיין ואפשר דעיקר פרכיה הוא אמאי נוטל את השבח. ולפמ"ש התוספות דלמסקנא דמוקמי' באפותיקי מיתוקמי תרווייהו בשוה שיעור ארעא ושבחא ול"צ תו לשינוייא קמא א"ש טפי:

שם מה שהשביח מכר וכו' מדברי רש"י מבואר דלר"י משום תקנת השבים ולעיל באוקמתא דרב זביד מפ' משום שינוי קונה ונראה דס"ל דלאוקמת' דר"ז משום שינוי אבל באוקמתא דר"פ משום תקנת השבים משום הכרח דצבע כמ"ש התוספות בד"ה בשבח וסובר רש"י ז"ל דרבא ע"כ כר"פ מוקי לה דאי כר"ז וטעמא משום שינוי כשיטא דמה שהשביח מכר כיון דקנאו אבל בתקנת השבים הוה ס"ד דכיון דנוטלו עכשיו הלוקח ליכא למיחש לשבים ועיין להרב שע"ה ז"ל בריש ה' גניבה בתירוץ האחרון שתי' למה שהק' על הראב"ד ז"ל עיין שם:

תוס' בד"ה הא וכו' דאי משבח לקוחות א"כ מאי אירייא וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דכיון דמת מטי פסידא ללקוחות דאין להם על מי לחזור וכה"ג אינו נוטל משבח אפילו מלקוחות דהוי כמו מתנה וכבר עמד ע"ז מהרש"א ז"ל בפ"ק דמציעא וכ' וא"ל דבהניח קרקע ועשאו אפותיקי דא"כ מאי פריך בבכירות והאמר שמואל וכו' נוקמה בעשאו אפותיקי וכו' ע"ש ושמעתי מק' ע"ד דלא הוכרחו התוס' לחלק דבעשאו אפותיקי גבי כדין יורד לשדה חבירו אלא משום דק"ל מההיא דפ' המקבל וא"כ השתא דמוקמי' ההיא דבכורות ורות בלקוחות תו ל"ק מפ' המקבל ונוכל לומר דאף בעשאו אפותיקי לא יתן ההוצאה ללוקח כיון דמסיק שיעור ארעא ושבחא ושפיר פריך בבכורות ונ"ל דכוונת מהרש"א ז"ל דתקשה למסקנא דהתוס' מאי פריך נוקמה באפותיקי והיא קושייתו שהק' כאן אלא ע"כ דלא מיתוקמא באפותיקי מאיזה הכרח ולמה שהק' מהרש"א כאן נוקמה באפותיקי ע"ש י"ל דמשמע ליה להגמרא דמתני' דקתני אין האשה נוטלת בשבח משמע אפילו השבח היתר על היציאה ואי באפותיקי אינה נותנת אלא היציאה כדין היורד לשדה חבירו. ובהכי י"ל גם מה שהק' מהרש"א נוקמה בדלא שוה שיעור ארעא ע"ש דאף אי מוקמי' ליה בדלא שוה אכתי ק' אמאי אינה נוטלת השבח היתר על היציאה.

מיהו בזה י"ל דביתמי ובדלא שוה שיעור ארעא ושבחא לא שקיל ב"ח אפילו השבח היתר על היציאה דכרעא דאבוהון נינהו ולא דמי ללוקח:

דף צז:

גמ' איתיביה רבא לר"ן וכו' הא דלא פריך לרב נראה משום די"ל דתנאי היא דברייתא דמייתי בתר הכי פליגא אהאי ברייתא ורב כאידך תנא ס"ל וכן לשמואל אי לאו ר"כ אתי כברייתא הלזו אבל לר"ן פריך שפיר דאי כהאי ברייתא אע"ג דלא אית ליה אורחא ואי כברייתא דלקמן אפילו אית ליה אורחא לא מהני. ובהכי י"ל מה שהק' התוס' בד"ה אי הכי וכו' דאמאי לא פריך לשמואל ובריתות אהדדי די"ל דתנאי היא אבל לר"נ דלא אתי כשום תנא ע"כ לפלוגי בין מקפידות קצת לאין מקפידות ומעתה ליכא שום הכרח לומר דתנאי היא דהא י"ל דברייתא קמייתא באין מקפידות ובריתא בתרייתא במקפידו' קצת ולר"נ ק' דע"כ לאוקמה במקפידות לגמרי ותקשה אי הכי וכו'. וכל זה לפי שיטת מהרש"ל ז"ל בתוס' דקושית אי הכי לא קשה אי מוקמי' במקפידות קצת אבל לשיטת מהרש"א ז"ל דמ"מ ק' סיפא לרישא דשל בבל והן כאן אלא דהגמ' דפריך למאי חזו משמע דפריך מינה גופה ולא מרישא לסיפא ולכך משמע להו להתוספות דגמרא אליבא דר"נ שקיל נטרי ע"ש לא א"ש דהא לר"נ נמי נימא דע"כ תנאי היא מכח קושית אי הכי:

תוס' בד"ה אי הכי וכו' קצת משמע וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ז"ל ודבריו תמוהים דמ"מ אף אי ממטי להו להתם אינו יכול להוציאם והוי כמו של בבל והן כאן וכבר כ"כ מהרש"א ז"ל אלא שמה שהק' בתחילה מהיכא משמע להו ע"ש נראה דלשיטת מהרש"ל דקו' אי הכי לא קשה אי מוקמי' לה במקפידות קצת א"ש הכל דמדפריך אי הכי ע"כ דהשקלא וטריא אליבא דר"ן אזלא דלדידיה הוא דקשה אי הכי וכו' והק' התוס' שפיר דמ"מ קושיא ראשונה דפריך לר"נ מברית' הלזו גם לשמואל ובריתות אהדדי קשה וכוונת התוס' על הקושיא הראשונה דגמרא אלא דההכרח אינו אלא מקושית אי הכי ומ"מ נוכל לומר דהמקשה סמוך אקושי' אי הכי וזו היא קושית מהרש"ל ז"ל ודוק:

דף צח.

בד"ה הא קמ"ל וכו' וי"ל כיון דנקט מלאכה לרבותא וכו' עכ"ל לכאורה לפי"ז יתורץ מה שהקשה מהרש"א ז"ל בסוגיא דגיטין דתקשה מהך ברייתא גם למ"ד שמיה היזק דכיון דמזידין חייבין אמאי פטור מדיני אדם דאי בשוגג איירי ל"מ בדי"ש ע"ש דלפ"ד התוספות הללו דהקושי' היא מאי רבותא למ"ד לא שמיה היזק ניחא שפיר דהוי רבותא מיהו הא ליתא דתקשה לפ"ד התוס' מאי קאמר התם בדיני אדם נמי לחייב אלא ע"כ דהגמ' פריך מפרת חטאת כפשוטו דבדיני אדם נמי לחייב כיון דדמיה יקרים סתמא לפרת חטאת קיימא וממי חטאת פריך מאי רבותא ומשני דשקל בהן משקלות והשתא

ק' למ"ד ל"ש היזק מפרת חטאת וזו היא קושית מהרש"א ז"ל ונ"ל במ"ש התוס' לקמן דף ק' ע"ב בד"ה חייב דכיון דבעל הכרם מפסיד אין לקונסו ע"ש וא"כ למ"ד ל"ש היזק ל"ק דמצינו לאוקמה באית ליה שותפות בגוויה דמפסיד גם הוא:

באד"ת ועי"ל דרבא סבר וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז אמאי פטור בצורם הא אפי' למ"ר לא שמיה היזק מזידין חייב כדאיתא התם ואי בשוגג איירי מאי פריך מברייתא הא צורם וכו' דצורם כה"ג דברייתא דבמזיד מיירי קושטא הוא דמחייב ולפמ"ש מהרש"א ז"ל שם בגיטין דאיכא חומרא במטמא ומדמע ולא גמרי' מיניה ניחא שפיר ועי"ל במ"ש הראב"ד ז"ל בפ"ז מה' חובל דעושה מלאכה דנתכוון להנאתו לא קנסו ע"ש ולפ"ז י"ל דבצורם איירי בשוגג דומיא דמתכוין להנאתו ופריך הגמ' הא צורם דמינכר וכו' דאי צורם פטור ליתני צורם בכה"ג דלא נתכוון אלא להנאתו. ובהכי ניחא מה שהק' התוס' בדבור הקודם דמתני' במזיד מיירי וניחא בזה דברי רש"י במתני' דפי' בבהמת חולין מיירי וניצול מקושית התוס' בדבור הקודם:

דף צח:

גמ' אמר אמימ' מאן דדאין וכו' וכו' הא דלא קאמ' אמימר אחמץ וע"ע הפסח י"ל משום דלא מצי למימר' ומאן דלא דאין דינא דגרמי פטור דלא פסיקא מילתא דפטור דעדיין הדבר תלוי בפלוגתא דדבר הגורם לממון אבל שורף דאין עיקרו ממון אי לא דייני' דינא דגרמי פטור:

פירש"י בד"ה דא"כ וכו' ליפלגו גבי גזל חמץ וכו' עכ"ל הא רלא נקט שומר גם חמץ משום דאזיל לשיטתו דפי' לעיל דף מ"ה ע"א דרבה דפריך ליפלגו לענין חמץ סמיך אברייתא דלקמן דמתני גבי גזל ור"ח לא הבין כך וע"ש בתוספות ודלא כהח"י ז"ל בסימן תמ"ג סק"ז שהוכיח מפירש"י בד"ז דשומר גבי חמץ פטור ע"ש:

דף צט.

גמ' מכלל דר"מ סבר וכו' אבל לרבנן י"ל דס"ל אומן קונ' בש"כ לפי הסברוה דהשת' וזה נ"ל כוונת התוס' בד"ה אלא דכ' אור"י דסברא הוא וכו' דק"ל נימא דר"מ ס"ל אין אומן קונה והוי מלוה ומקדש לה בהנאת מחילת מלוה דאף דלפי הסברוה כ"ע ס"ל מקדש במלוה א"מ מ"מ בהנאת מחילת מלוה מקודשת וטעמא דרבנן דס"ל אומן קונה א"נ הו"ל למיפרך לרבנן ואמאי נקט הפירכא לר"מ לכן כ' דסברא הוא ועיין להשע"ה ז"ל בפ"ה מה' אישות דין ך' ע"ש:

שם ר"מ ס"ל אינה לשכירות אלא לבסוף וכו' פירש"י כשיחזיר לה אבל הראב"ד ז"ל סובר משתגמר סגי ועיין להשע"ה ז"ל שם בפ"ה מה' אישות וק"ל לדעת הראב"ד אמאי לא עביד הגמ' עוד אוקמתא אחריתי דלכ"ע אינה לשכירות אלא לבסוף ר"מ ס"ל אין

אומן קונה וכיון דאינה אלא לבסוף משנגמרה מקודשת אף שלא הגיע אותו ממון לידה ורבנן סברי אומן קונה ולכך עד שיגיע אותו ממון לידה הוא דמקדשא כיון דקנאו ושלו הוא לא אפשר להתקדש בלא הגיע לידה וצ"ל כיון דקי"ל ישנה לשכירות כמו שהוכיחו התוס' לא ניחא ליה להגמ' למימר אינה לשכירות אלא לבסוף דלא כהילכתא ולומר דרבנן פליגי גם בזה וס"ל ישנה לשכירות וכו' הוו פליגי בתרתי בשכירות ובאומן קונה ולא ניחא ליה להגמ' למימר דפליגי בתרתי. ועפי"ז ניחא לי דברי הרא"ש ז"ל בשמעתין שהוכיח דהילכתא אין אומן קונה מסברת רבנן דלכולהו אוקמתא ס"ל אין אומן קונה וכ' ולאו ראיה היא דאיכא למימר דפליגי בישנה לשכירות ע"ש וכבר דשו בו רבים ועיין להשע"ה שם ועפי"ה ניחא דפשיט"ל דאיכא למדחי דרבנן ס"ל אומן קונה אלא דלפי"ז צ"ל דאינה אלא לבסוף לר"מ וגם לרבנן לא נחלקו בזה והוא הפך מאי דקי"ל ישנה לשכירות לזה כ' דא"ל דרבנן פליגי וס"ל ישנה לשכירות ופליגי בתרתי וא"כ אינו מוכרח לרבנן דס"ל אין אומן קונה. ומדברי התוספות בד"ה ואבע"א וכו' נר' דס"ל כהראב"ד. והנה מפירש"י לקמן גבי בשכר שעשיתי בד"ה אינה מקודשת ובד"ה כ"ש נראה דדוקא אם החזיר לה המשכון כבר הוא דבשכר שעשיתי אינה מקודשת אבל אם לא החזיר לה המשכון מקודשת ונראה פשוט דלשיטתו אזיל דאינה לשכירות אלא לבסוף היינו בשעה שמחזירו לה ולכן הוכרח לפ' בשכר שעשיתי דא"מ בהחזיר כבר דאל"ה אמאי אינה מקודשת לת"ק ומאי כ"ש דר"ן אבל לפי' התוס' והראב"ד אם עדיין לא החזיר א"מ בשעה שמחזירו מפני שכבר נעשית הלואה משעה שנגמר משא"כ בשכר שאעשה דבשעה שנגמר מוחל לה בתורת קדושין וכמ"ש התוס' בד"ה אבע"א. וראיתי לרי"ו נכ"ב דף קפ"ג ע"א שכתב וז"ל ומורי הר"א כ' נ"ל לכ"ע אם עשה כבר שירים וקדשה בשכרו דהוי מקודשת דכיון דתופס בשכרו הוי כמקדש במלוה דיש עליה משכון ול"ד לאעשה לי שירים ואתקדש דהתם לא תפס להו לאגרי' וכן אמרי' בשמעתין בשכר שעשיתי א"מ ופירש"י בשכבר החזיר לה השירים ע"כ הרי דעת הרא' נראה דמפ' כפי' התוס' והראב"ד. אך מה שהוכיח כן מדברי רש"י חימה דרש"י פי' להדיא אינה לשכירות אלא לבסוף הוא בשעה שמחזירה ולשיטה זו ע"כ בשכר שעשיתי הוא בלא החזיר אבל למאי דקי"ל ישנה לשכירות מתחילה וע"ס אפי' קדשה בשעה שמחזיר א"מ ואין שום הוכחה מפירש"י לומר דתפיס ליה אאגרי' הוי כמשכון וכ"נ דעת הריטב"א ז"ל בחי' במציעא רפ"ב שכ' וז"ל והא דאמרי' בקדושין עשה לי שירים וכו' אי לא הוסיף לה א"מ אע"ג דתפיס ליה אאגריה ויכול למגבי ביה התם משום דלאו למגבי ביה אגריה יהביה נהליה אלא לתקוני הילכך הו"ל כממשכן את חבירו שלא ברשות ול"ל שום זכייה בההוא

משכון וכו' א"נ איכא למימר דאפי' במשכון דאומן מקדשה כיון דתפיס ליה אאגריה מיהו ה"מ במשכון דאחרי' דדעתה אמשכון אבל במשכון דידה לא וכו' דדעתה אמלוה וכו' עש"ב הרי דבאומן שעשה לה שירים א"מ אע"ג דתפיס ליה אאגריה גם לא מפליג בין שעשיתי לשאעשה וחולק על סברת הר"א שהביא רי"ו. גם מדברי הרמ"ה שהביא הטור אה"ע סי' כ"ח גבי קדשה במשכון דידה יש להוכיח דלא כהר"א שכ' וז"ל דוקא דאתו לידיה דמקדש בתורת משכון אבל אי לא מטא וכו' אע"ג דמדינא מצי למתפסיה כל כמה דלא גלי דעתיה דנקטיה ליה בתורת משכון א"מ ע"ש הרי דבסתמא א"מ דלא כדמשמע מדברי הר"א שהביא רי"ו דאפילו בסתמא מקודשת דאל"ה לפי מה שהבין בדברי רש"י דלהכי נחית אמאי לא פירש"י בלא החזיר לה המשכון ובסתמא ומדברי הריטב"א נראה דאפי' דעתיה דתפס ליה לא מקדשא נמצא ג' מחלוקת בדבר. שו"ר דאין להוכיח מדברי הרמ"ה לנדון הר"א שהביא רי"ו דשאני משכון דמעיקר' הלוה ל"ק בלא משכון ולהכי כל דלא גלי דעתיה דתפס א"מ אבל באומן דליתא לאומדנא הלזו אפי' בסתמא אמרי' דתפס ליה אאגריה והעד לזה דרי"ו שם בנכ"ב הביא דברי הרמ"ה שהביא הטור וכי היכי דלא להוו דבריו סתראי נינהו ע"כ לחלק בין מלוה לאומן כדכתי' שו"ר להד"מ בסי' כ"ח שחילק בין הנושאין באופן אחר וע"ש להב"ש סק"מ שכל דבריו תמוהים דמ"ש דרי"ו איירי בגלי דעתיה כבר הוכחתי דליתא. ומה שהק' לפ"ז בגמרא דמוקי דפליגי בישנה לשכירות אי איירי דעדיין הכלי בידו אמאי א"מ לק"מ דבעשה לי שירים ואקדש דלהבא הוא לא תפס אאגריה דהא גלי דעתיה דרוצה לקדשה בהם וכמובן כ"ז בדברי רי"ו ע"ש. ומ"ש מור"ם בהג"ה ואם הכלי עדיין אצלו היינו ר"ל דקדשה עכשיו אחר העשייה והיינו בשכר שעשיתי וכו' אח"ז ראיתי להרב סם חיי סימן ח"י שכ' דהרמ"ה ורי"ו ל"פ וחילק בדבר כדכתי'. גם הוכיח דדעת הר"א שהביא רי"ו דאפי' בסתמא מקודשת כמ"ש ועפי"ז דן בסופר שכתב הגט וקצב לו הבעל שכרו ועדיין לא נתן וגנב הגט וגירש בו דלא עשה ולא כלום ע"ש וכבר כתבתי דעת הריטב"א ז"ל דחולק בזה דאפי' גלי דעתיה דתפיס ליה אאגריה לא קני ליה:

דף צט:

שם בין ת"ק לר"נ א"ב שכירות וכו' הא דלא קאמר אומן קונה משום דא"כ דרב אסי תנאי היא:

דף ק.

תוס' בד"ה מחיצת וכו' וי"ל דההוא תנא דפ' המניח וכו' עכ"ל הר"ם בפ"ח מה' נ"מ פ' שחטו גובה מבשרו ולא כ' דמשלם ההיזק אף דפ' כמאן דדיין דינא דגרמי בשורף שטרותיו של חבירו וצ"ל דשאני שורף דברי היזיקא אבל שחטו לא ברי היזיקא דאפשר

דסגי בבשרו והגמ' לעיל לא אמר אלא דלא שמעי' שחטו משורף דיש להפך הסברא ולעולם דיש לומר הסברא להפך וע"ש להלח"מ ז"ל אבל התוס' לא ס"ל כן ולשיטת הר"מ ק' קושית התוס' הלזו ואין לתרץ דתליא בפלוגתא דדבר הגורם לממון שהרי הר"מ פ' דבר הגורם לממון לאו כממון ופ' דחייב בדינא דגרמי. ודע דאין להק' מההיא דשחטו למ"ש התוספות בד"ה טיהר דהכהנים שפיגלו דחייבין לכ"ע משום דמזקי גוף הממון דההיא דשחטו שאני דמזיק שעבוד בעלמא ולא גוף הממון של הניזק ול"ד להכהנים שפיגלו וכו':

דף ק:

בד"ה אומר וכו' דהתם בעי פירות החמירו עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל לפיר"ת ל"ק דהכלאים במאתים מדרבנן אבל מדאורייתא חד בתרי בטיל דמב"מ הוא ודברי התוס' א"ש גם לפיר"ת וצ"ל דמ"ש התוס' בדברי ריב"ם בצל וכלאים וכו' כלאים דרבנן קאמר:

דף קא.

גמ' ה"ד אילימא דגזל סמנים וכו' כ' בתוספות ר"פ ז"ל דהבעיא היא אי יש שבח ומשלם לו גם דמי השבח או אין שבח ואין משלם אלא דמי הסמנים ע"ש והשבח דקא' מר היינו מה שהשביח הצבע ששחק הסמנים אבל בגזל סימנין שרויין דליכא שבח אלא ע"י הצמר של הגזלן לא תיסק אדעתין דיהיב השבח לנגזל ולכך כי מוקי בגזל סי' שרויין הוצרך לאוקומי הבעיא אי חייב דמי הסימנין או פטור לגמרי:

שם רבינא אמר וכו' דא"ל הב לי סימנאי וכו' מק' נימא ליה שקלינהו דהכא לאו בגזלן איירי דנימ' השבה בעי למעבד כדאמר לעיל ונרא' דהכא להו בהוזל איירי ולכך כיון דיש שבח ומצי אמר הב ליה סימנאי לא מצי למי' שקלינהו דאמר הב ליה מאי דאתהנית כיון דיכול לסלק לו ההנאה אבל אי אין שבח ולא מצי לסלק לו ההנאה לא מצי למימר ליה הב ליה מאי דאתהנית כיון דלאו ע"י מעשיו כמ"ש התוס' אבל לעיל בהוזל איירי כדאמ' אח"כ:

תוס' בד"ה דצבע וכו' תימה דא"כ אפסדיה וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דהוזל הוי היזק שאינו ניכר ולכך לא ק"ל אלא באוקמתא דצבע קופא ולפ"ז ניחא דלא מחייב מדינא דגרמי דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק אפי' למאן דדאין דינא דגרמי ועיין להמאור ולהש"ך סי' שס"ג:

בד"ה א"ד וכו' הרי נהנה וכו' עכ"ל ול"ל דהוזל דס"ל דלא שייך הוזל הצבוע יותר מן הלבן דודאי הצבוע הוא ביוקר יותר מן הלבן והרי נהנה ולא קאמר הגמ' הוזל אלא דאין מגיעין לדמי סימנין כנראה מפירש"י ובמ"ש התוס' לחלק דדוקא בנהנה גופו וכו' עיין

להמח"א בה' נ"מ סי' ב' ובחי' לחולין דף קל"א ולפ"ד התוס' צ"ל דנחבטה דחייב בפ' הכונס שם הוי ע"י מעשה אע"פ דשלא מדעת בהמתו הוא ול"ד לתחב:

דף קא:

גמ' אלמא חזותא מילתא היא וכו' עיין להפר"ח ז"ל בי"ד סי' ק"ב ולה' בני יעקב ז"ל בתשו' סי' :

תוס' בד"ה רואין וכו' וטהורה וטמאה דקתני היינו לענין וכו' עכ"ל נראה דלא קשיא להו אלא לפמ"ש דמצטרף מה שבפנים הא לא"ה לא קשיא די"ל דאכסות קאי ואירי שלא נפלה הרביעית בב"א והתוספות בנדה כ' דמירי בלא נפלה בב"א וק' דבדבור הקודם כ' דמצטרף מה שבפני' ולפמ"ש מהרש"א ז"ל שם מתיישב שפיר:

בא"ד אין לחוש כ"כ אם תולין הדבר להחמיר עכ"ל לכאורה דתולין דלא נבלע המים בבגד קאמרי מיהו הא ליתא דבקושיתם על פירש"י כ' דאי אפשר וכו' אלא נראה דתולין דיצא כל הדם קאמרי וכ"ה בתוס' ר"פ ז"ל ע"ש. אבל ק' דלפי המסקנא דבדם תבוסה דרבנן אמאי תולין להחמיר ואי למסקנא מפרשי כפירש"י הא ליתא דכיון דאי אפשר שלא נשתייר מן המים בבגד לא יתכן פירש"י גם למסקנא וצ"ע:

בד"ה ולדמיהן ביעור כגון שלקט מתחיל' לאכילה וכו' עכ"ל נר' דק"ל דאי עבר ומכר המכר בעל ולא דמי שביעית נינהו ונקטי' מדבריהם דס"ל דמקח שנעשה באיסור כה"ג המכר בטל ודומיא דהכי נמי אם נשבע שלא למכור ומכר דהמכר בטל ועיין להסמ"ע סי' ר"ח. ומה שהק' מהרש"א ז"ל מאי פריך בגמ' נוקמה להההיא דממין הצובעין בלקטן לאכילה ע"ש י"ל דא"כ הו"ל למתני יש בהם קדושת שביעית ואנן ידעינן קדושת שביעית מאי היא וכדקתני באידך ברייתי' אלא ע"כ דנחית התנא לאשמועי' ב' דינין באינהו גופייהו אפי' לא לקטן לאכילה ובדמיהן בלקטן לאכילה ועיין בתוס' ר"פ ז"ל ודוק:

דף קב.

פירש"י בד"ה יצאו וכו' ור"י סבר וכו' דהיכא דלקטן למשרה וכו' עכ"ל ולקטן לאכילה מודה ר"י דאסור למשרה וכביסה וזה נ"ל מלאכלה דהוי כמו סחורה אבל לקטן למשרה לא נ"ל אלא מלכם וכדומי' דלאכלה הוא דפליגי רבנן סברי דומיא בכל מילי בעי' ור"י סבר דומיא בשוה לכל נפש סגי וגמ' דפריך ור"י היא כתיב לאכלה ר"ל הא בעי' לכם דומיא דלאכלה ומשני דומיא דלאכלה בשוה לכל נפש סגי:

דף קב:

תוס' בד"ה מי וכו' ואם נפרש וכו' וחוזר המקח כמו מקח טעות וכו' עכ"ל ולפ"ז מאי דמקשי' בני מערבא וכי מי מודיעו אפיחתו פיחתו לו נמי קאי אבל רש"י דפי' דהותירו הותירו לאמצע מקשי' ע"כ דס"ל כפי' קמא דקנה השליח ונ"ל להוכיח שכן עיקר ממתני'

במעילה דף כ"א ע"א דתנן נתן ב' פרוטות לשליח לקנות לו אתרוג וקנה באחת אתרוג ובאחת רמון ר"י אומר בעה"ב לא מעל שהוא אומר אתרוג גדול אני רוצה אבל השליח מעל והשתא אי איתא דכל ששינה ולא קנה בעה"ב אף השליח לא קנה משום דלא נתכוון לקנות הרי המכר בטל ולא יצא מרשות הקדש ואמאי השליח מעל:

בד"ה שאני וכו' דמסתמא מיירי וכו' עכ"ל לכאו' נראה דכ' מסתמא הוא לפירוש בתרא שכ' בדבור הקודם אבל לפירוש קמא דקנה השליח הומ"ל דבהכרח הוא לר"י דאיירי אפי' בלא הודיעו ודאי דאי בהודיעו דוקא נוקמה תרי בריתות הא בהודיעו הא בלא הודיעו מיהו גם לפי' קמא אם זה הוא ההכרח הוי הקושי' לר"י כמו לר"א ואמאי לא ק"ל לבני מערבא אר"א דהשתא ל"ל כמ"ש התוס' בדבור הקודם דאין כ"כ קושיא לר"א כמו לר"י:

דף קג.

גמ' מצי א"ל מידע ידעת וכו' הר"מ בפ"ב מה' שלוחין כ' ד"ז בלא הודיעו אבל כי הודיעו וא"ל לעצמי אני קונה כופין ע"ש וצ"ל לפ"ז דמ"ש בגמ' מידע ידעת היינו ידיע' מאחרים ולא דהודיעו הוא בעצמו או שמא ידעת דא"צ לאוקמה בהודיעו אפי' לבני מערבא ודוקא לעיל הוא דפריך דמאי אי הא אפי' כתב לו ריש גלותא לא מהני דריש גלותא לא קנה והוא נמי לא קנה משום מי הודיעו אבל הכא הרי כותב לו המוכר וקונה הוא מעכשיו בכתיבת המוכר עצמו וס"ל להר"מ דכולה סוגיין בלא הודיעו ומ"מ ק' אמאי לא כתב בתנאי גמור ואפי' אמר לעדים וע"ש להכ"מ ז"ל ומ"ש המש"ל בכוונתו ק' דא"כ ברישא אמאי נקט הר"מ לא הודיעו אפי' הודיעו אי לא אמר לשון אקנה אין כופין וכן יל"ד בדברי הרי"ף ז"ל עיין שם:

תוס' בד"ה הגוזל וכו' א"נ מיירי בטענו וכו' עכ"ל מק' דאכתי ק' בסיפא דעד שיתמעט הקרן משו"פ וע"כ כפירוש קמא ונ"ל דכיון דמתחילה היתה הטענה ב' כסף כיון דתביעה אחרונה מכח הראשונה קאתיא דעדיין לא נפרע ממנה משביעין ב"ד וכה"ג כ' הרא"ש ז"ל לקמן דף ק"ד בשם הרמ"ה ז"ל דאי תבעו בפרוט' ונתן לו חציה נזקקין ב"ד כיון דמתחיל' היתה פרוטה והביא ראיה לדבר ע"ש וה"נ דכוותה ועיין להתוס' לקמן דף ק"ד ע"ב בד"ה חוץ ע"ש:

בד"ה אבל וכו' והא בפ' המפקיד וכו' עכ"ל לכאו' ק' דלא הוו צריכי לאתויי מפ' המפקיד דבגמ' בסוגיין גופה דמשני מתני' רע"ק ור"ט אית ליה תקנה דיניח וכ"ש תקנה דמתני' דהא ר"ע ל"ל תקנה דר"ט ואית ליה תקנה דמתני' וא"כ אמאי לא קאמר דמתניתין אתיא גם כר"ט ורישא דמתני' דינא דאורייתא קתני וצ"ל דהגמ' סמיך אפירכא אחריתי דמתני'

קתני תקנה דשליח ב"ד ור"ט קאמר מניח תחת ידו ולכך הביאו מפ' המפקיד דר"ט מניח ביד ב"ד קאמר והיינו תקנה דשליח בית דין דמתניתין:

דף קג:

בד"ה לעולם וכו' ולא מוקי לה בשלא נשבע וכו' עכ"ל אין להק' נימא דהא דלא מוקי לה הכי משום דק"ל אפי' לא נשבע כיון דמודה ובא לצאת ידי שמים וכדפריך לקמן ור"ט מכדי היכא דמשתבע וכו' די"ל דע"כ המתרץ זה לא ידע הך ברייתי' דלצאת י"ש דלקמן דהא גם לאוקמתא זו קשיא מההיא ברייי' דכיון דמוקי פלוגתייהו באשתבע אבל דלא אשתבע אפי' לרע"ק יניח גזילה ביניהם ובריייתא קתני מודה ר"ט באומר לשנים וכו' משמע דמודה לרע"ק ומוכח דרע"ק הכי ס"ל ואף די"ל דרע"ק מדינא איירי ולא איירי בלצאת י"ש מ"מ מתני' מוקמי' לה כרע"ק וקתני נשבע דוקא ומתני' איירי בלצאת י"ש מדקתני אשם וכמ"ש התוספות במציעא דף ל"ו ע"ש:

דף קד.

פירש"י בד"ה אלא אמר וכו' בין נשבע בין לא נשבע פליגי וכו' עכ"ל ור"ט דקאמ' אפי' נשבע יניח מדינא קאמר אבל לצאת י"ש חייב ומתניתין אתיא אפי' כר"ט ובלצאת י"ש חייב ומתני' אתיא אפי' כר"ט ובלצאת י"ש איירי מדקתני אשם כמו שכתבתי לעיל אבל בלא נשבע אינו חייב אפי' בי"ש דכמאן דאמר ליה יהיו לי בידך:

דף קד:

גמ' שלא נשבע לא הוא ולא אביו וכו' נראה ודאי לא צריך קרא דכיון דלא נשבע לא הוא ולא אביו מהיכא תיסק אדעתין דלחייב חומש דאצט' קרא למעוטי אלא אגב אשארא נקטיה ועיקר שאלת הברייתא הוא ואביו מנין ודלא כה' ק"א ז"ל בס"פ ויקרא ע"ש אלא דלפ"ז ק' קצת לישנא דתלמודא דקאמר והא דקמהדר חומש וכו' דלישנא דקמהדר משמע אשאלת הברייתא קאי ולפמ"ש טפי הו"ל להקשות מרישא אביו ולא הוא אבל לפי' הק"א ז"ל ניחא דשאלת הברייתא אכולהו ולא פשיט"ל לתנא דברייתא אלא חלוקת לא הוא ולא אביו וההיא לא מצי למיפרך מינה דאיכא לאוקמה בהודה:

פירש"י בד"ה שכיב וכו' דזקן הוא וכו' עכ"ל נר' דק"ל דלעיל משלחין בדיוקני וע"י שליח שעשאו בעדים ולא חיישי' למיתה אלא דהכא שאני דזקן הוא ואע"ג דתנן בגיטין דף כ"ז דהמביא גט והניחו זקן דלא חיישי' למיתה הא איתמר התם דבזקן שהגיע לגבורו' חיישי' והכא בהגיע לגבורות איירי להנ"י שכ' דהכא לעשות תקנה טובה בא ע"ש והתו' במציעא דף ט"ל ע"ב כ' דדוקא באשה משום עגונא הוא דמוקמי' ליה בחזקת קיים וכו' ע"ש וק' דא"כ אמאי משלחין בדיוקני וע"י שליח שעשאו בעדים ולא חיישינן למיתה וצ"ל דלא כ"כ אלא בזקן אבל בבחור לא חיישי' למיתה ואפילו שלא במקום

עגונא ועי"ל דס"ל כמ"ש בעל התרומו' שער ן' דהכא דוקא בפקדון הוא דחיישי' לשכיב דחיישי' לחילוף מטבעות אבל במלוה לא דאפי' שכיב לא נתבטל שליחותו דלא גרע מאפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ודיוקני ושליח שעשאו בעדים במלוה איירי ע"ש ועיין לה' יש"ש ז"ל:

תוס' בד"ה אין וכו' אבל אם היו חתומים וכו' עכ"ל טפי הול"ל אבל שליח שעשאו בעדים דלא כ' בתחלה דלא בדיוקני אבל עשאו בעדים עדיף מדיוקני אלא דלא פסיקא להו בשליח שעשאו בעדים לשמואל מאי ס"ל להאי פי' ולכך לא כתבוהו לא עם חלוקה דלא מהני ולא עם חלוקה דמהני ועיין בהרא"ש והתוס' שכ' בדבור שאח"ז דשמואל ס"ל כרבה הוא למאי דאסיקו בדבור זה דאפי' כתב בכתב ידו וכו':

דף קה.

פירש"י בד"ה אגף וכו' וכלי המקבל טומאה אינו חוצץ וכו' עכ"ל נ"ל דשיטת רש"י ז"ל היא דניקבה וסתמוה שמרים משמע דלא ניקבה בפותח טפח דהוא שיעור הבאת טומאה בין בית לעלייה דנקב גדול בזה לא יסתמוה שמרים ולכך אין כאן עוד הבאת טומאה בין בית לעלייה אלא ע"י דהחבית גופה מקבלת טומאה בנקב קטן דלטומאת החבית א"צ פותח טפח וכלי טמ' אינו חוצץ אבל אי לא נטמ' החבי' החבי' סותמת הארובה אף דנשאר נקב בהחבית ועיין להתוס' במס' בתרא דף כ' ריש ע"א שהוכיחו דכי סתם הארובה בחבית אם ביטלה שם אז אפי' לא סתם כל הנקב מהני כיון דמיעטו מפותח טפח אבל אם לא ביטלה בעינן סתימת כל הנקב ע"ש ולא ניחא ליה לרש"י לפרש דהכא איירי בלא ביטלה להחבית בארובה דא"כ מאי מבע"ל לרבא באגף חציה הא כיון דנשאר חציה לא מהני דבעי' סתימת כל הארובה כיון דלא ביטל החבית אלא ע"כ בביטולה איירי. אך ק"ל מאי פריך הגמרא לאו משנתנו היא זו וכו' נוקמה להההיא משכה בלא ביטל החבית ובעי' סתימת כל הנקב ולכך בעי' מריח אבל בעיית רבא בביטלה וליכא טומאה אלא ע"י טומאת החבית דכלי טמא אינו חוצץ:

דף קה:

גמ' דקאמר הילך וכו' מדברי רש"י ז"ל נראה דוקא בידו ממש ולא בחצרו ושמעי' דלישנא דהילך הוא בידו ממש ועיין להש"ך בח"מ סי' פ"ז סק"ג מ"ש בשם רש"י וצ"ל דהלשין סובל שניהם וכל מקום לפי ענינו:

פירש"י בד"ה בה וכו' יכול לומר נאנסה וכו' עכ"ל פי' מהרש"ל ז"ל נאנסה קודם שראה דאי אחר שראה אפי' בב' עדים ע"ש ור"ל דאי ע"י טענת נאנסו אחר שראה הוי גורם לממון גם בב' עדים הוי גורם אלא ע"כ דלא הוי בכה"ג גורם ועיין בתוס' ר"פ ז"ל ומ"מ פי' דוחק הוא הרבה בדברי רש"י ונ"ל בישוב דברי רש"י ז"ל דכי טען נאנסו פטור

משבועה וכ"ה בפירש"י בכל הספרים וטעמא דכאן דטוענו התובע ע"פ העד וטוען נאנסו דאינו מכחיש העד ולישבע כנגד טענת התובע לא מחייב דלא מחייב אטענת שמא אלא בשומרים וכמבואר בסי' פ"ז אבל אי ע"פ ב' עדים הו"ל התובע כטוענו ברי ומחייב שבועה וניחא ליה לרש"י לפרש דכאן בלא שבועה קאמר כדי ליישב מאי דקאמר בפלוגת' דהא היא גופה הפלוגת' דהכא וכי נחלקו רב ושמואל בפלוגתא דתנאי דאף רב ושמואל מפ' דברי ן' עזאי מ"מ ודאי דהם נחלקו בזה ומפ' דברי ן' עזאי כל אחד כפי סברתו דהא דברי ן' עזאי מתפרשי הכי והכי וכדי ליישב זה פירש"י דהכא אפי' אי מסהיד בידו לפטור עצמו בלא שבועה ואפשר דאפי' למ"ד התם כממון בכה"ג דמיפטר בלא שבועה לאו כממון אלא דמ"מ נחלקו בדבר הגורם ולכך קאמר בפלוגתא כנ"ל ביישוב דברי רש"י ז"ל:

דף קו.

תוס' בד"ה איתיביה וכו' ונראה דהא ודאי פשיטא וכו' עכ"ל וגם רבא מודה בכפל ולא ק"ל אלא מהודה דגנב וכפל דנקט בתירוצו אגב הודה נקטי' וס"ל לרבא דהודה דגנב לאו בגוונא דכפל איירי ואף דהמק' דהכא דלא ק"ל מהודה דכפל ס"ל דבהודה דכפל מודה רב וכמ"ש מהרש"א ז"ל רבא פליג אמקשה דהכא בהא מילתא ובהכי ניחא מה שהקשה מהרש"א אמאי כ' דהודה מוקי לה בהודה דגנב ע"ש דניחא להו למימר בקפץ כי היכי דא"ש גם לרבא. מיהו למ"ש מהרש"א דהכא גבי גנב ליכא לשנויי דהודה בקפץ דבחדא מילתא וכו' ע"ש ק' דא"כ רבא אמאי לא פריך מהאי מתניתין דהיכן פקדוני וכו' ועיין בתוס' ר"פ ז"ל:

דף קו:

גמ' ולוקמה בבן פקועה וכו' עיין להתוס' לעיל דף מ"א ע"א בד"ה איני שהוכיחו דבן פקועה נקרא שור מדמצינו דנקרא שה לענין פטר חמור ע"ש וטפי הי"ל להוכיח משמעתין דנקרא שור ועיין להר"ב במקובצת שם שכ' דנחירה מיהא בעי ע"ש וק' דא"כ מאי פריך הכא ונוקמ' בבן פקועה הא נחירתו זו היא שחיטתו וכדאמרי' בעלמא למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת נחירתו זו היא שחי' וי"ל:

דף קז.

פירש"י בד"ה כדרב' וכו' דאי לאו קושטא בהדיה וכו' עכ"ל לפום האי פי' דכופר הכל דפטור משום דאין אדם מעיז צ"ל דבכופר הכל ליכא אשתמוטי וההיא דאשתמוטי בכופר הכל שהביאו התו' בפ"ק דמציעא דף ג' ריש ע"ב ההיא בשבועה דרבנן דחשו רבנן לאשתמוטי אבל מדאורייתא ליכא אשתמוטי בכופר הכל והתוס' שם אזלי לשיטתם שכ' שם בסוף ע"א דכופר הכל דפטור גזירת הכתוב ע"ש:

תוס' בד"ה עירוב וכו' וא"ת ולפטריה וכו' וב ובאידך נאנסה דהשתא הו"ל וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל מגו דאי בעי מודה בההיא דקמן וכופר בהנך שתי משום דאיירי בהפקיד ליה בשטר שתים וכמ"ש בסה"ד ונ"ל דזוהי כוונתם שכ' ואין להק' יהא נאמן במגו וכו' דר"ל דמודה בההיא דקמן דהו"ל הילך ויכפור בהנך שתים ושיעור דבריהם שזה ודאי אין להק' דבשטר איירי וא"צ לתירוצים שכתבנו אלא בקושיא דמודה בהך דקמן ויכפור בהך דפשיעה ואידך נאנסה בזה הוא דמוכרח לתרץ דאי הילך הוא הו"ל כופר הכל או דהך דקיימה עדיפא ול"ק מה שהקשה מהרש"א ז"ל. גם מה שכתב דלא הוי מגו לפי' ריב"א וכו' ע"ש לא היא דהכא שאני דמודה במקצת וליכא העזה:

דף קז:

גמ' לאו משום דקנה בשבועה וכו' ומ"מ צריך למימרא דעומדת על אבוסה ולא שמעי' לה מהך מימרא דהטוען טענת אבד וכו' משום די"ל בשלח בה יד גזירת הכתוב דחייב ולכך אשמועי' ר"י דקרא בעומדת על אבוסה וכדרב ששת דבסמוך:

דף קח.

תוס' בד"ה וחזר וכו' ואפילו חזר וטען וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בכוונתם וק' אמאי לא הוק"ל להתוס' אפי' על הגי' דל"ג עדים אלא בתר שבועה ב' אמאי חייב כפל אשבועה ב' הא נעשה גזלן עליה דכיון שבאו עדים אח"כ איגלאי מילתא למפרע דנעשה גזלן וכמו שנר' מדברי התוס' לעיל בד"ה כגון וכו' דלא מצו לפרושי אלא באומר מה שנשבעתי שנגנב לא כי אלא אבד וכו' ע"ש וקושיא זו לא מיתרצא במ"ש התוס' ואין לומר שבאו לפני ב"ד אחר וכו' דכיון דנעשה גזלן ודאי דאינו חייב כפל אף שלא ידעו ועוד ק' אמאי תלו הקושיא דנעשה גזלן דלמה השביעוהו אפילו טעו ב"ד והשביעוהו תק"ל למה חייב כפל כיון דנעשה גזלן ע"כ נ"ל דכל דברי התוס' קאי אגירסא דלא גרסי באו עדים אלא אחר שבועה ב' בתחלה הק' למה השביעוהו כיון שכבר נפטר בשבועה א' והוסיפו דאפי' טען לאחר שבועה נגנב ולשקר נשבע מ"מ פטור בלא שבועה מטעם מגו כמ"ש התוס' לעיל ועוד מק' והלא משבועה א' חייב באונסין מטעם איגלאי מילתא כשבאו עדים לבסוף ואמאי חייב כפל באופן דק"ל להתוספות אב"ד ואחיוב כפל ויותר נראה להגיה ועוד והלא משבועה א' וכו' ובואין לומר שכ' באו לתרץ קושיא הא':

דף קח:

גמ' מי נפטר הגנב בהודאת שומר וכו' ואף על גב דלעיל דף ע"ה ע"א במעשה דר"ג אמרי' דכיון דהודה בפני ב"ד הוי מודה בקנס ואע"ג דלאו בפני טבי עבדו הודה שאני התם דהודה בפני ב"ד אבל כי לא הודה בפני ב"ד בעי' הודאה בפני בעל דבר וכן הוא

בקרן דבעי' הודאה בפני בעל דבר כי הודה בפני ב"ד לא בעי' הודאה בפני בע"ד כמ"ש בסי' פ"א ע"ש:

דף קט.

שם וזקפו עליו במלוה וכו' לכאורה לפמ"ש התוספו' לעיל דף ק"ד ע"א בד"ה אמ"ר דהיכא דהודה לו והלך והניחו בידו הוי כהפקידו בידו ע"ש לא היה צריך למתני זקפו עליו במלוה מיהו נראה דאע"ג דהפקידו בידו לאו מחילה היא כיון דאכתי לא היה יכול להוציאו אבל זקפו כיון דיכול להוציאו מחל לו על הגזילה מקרי:

תוס' בד"ה ב"ח וכו' וי"ל כגון שלוה ע"מ שלא לפרוע וכו' עכ"ל עיין מ"ש בחידו' בנדרים דף ל"ג ע"ב ע"ש:

דף קט:

גמ' א"ד אורחיה דקרא הוא וכו' אף על גב דבכוליה תלמודא דרשי' איש ולא אשה ולא אמרי' אורחיה דקרא הוא י"ל דהכא דוקא אמרינן אורחיה הוא משום דסתם אשה אין לה נכסים דמה שקנתה אשה קנה בעלה וכה"ג אמרי' בפ"ק דקדושין דף ל' ע"ב גבי מורא מה ת"ל איש איש ספק בידו לעשות ועיין לה' שבות יעקב ז"ל ח"א סימן מ"א ע"ש:

פירש"י בד"ה אם היה בע"מ וכו' ל"א גרסי' לאנשי משמר וכו' עכ"ל נ"ל דדוקא בכהן אחר שאינו מאנשי משמר הוא דעבודתה ועורה לאנשי משמר לגי' זו דכיון דהם הקריבוה שלהם היא דכתיב ואיש את קדשיו אבל אם היה כהן של אנשי משמר כילה שלו דכיון דקרי' ביה איש את קדשיו אף שהוא לא הקריבה שהרי בע"מ חולקין וע"כ דאנשי משמ' כחד חשיבי וכאן שהיא שלו נוטלה כולה כיון דמצינו שזכתה לו תורה בקרבנו ובהכי ניחא דפריך הגמ' לעיל והכתיב איש את קדשיו ולא מוקי לה בבע"מ לפי גי' זו והיינו טעמא משום דקושטא הוא דכהן של אותו משמר כולה שלו ובריית' דלעיל בכהן של אותו משמר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס לרשותו ועיין לה' שמחת יו"ט ז"ל דף רכ"ה ע"ד ע"ש:

תוס' בד"ה וכהן וכו' אלא אחר הבאה אנו הולכין וכו' עכ"ל מפירש"י ז"ל בד"ה הרי שכ' כשיגיע משמר שלו והודה וכו' נראה דדעתו דאזלינן בתר הודאה ואף דשם בגזל שלו דזוכה בו משעה שהודה מ"מ לפמ"ש מהרש"א ז"ל בגמ' דיוצא מתחת ידו ולוה וב"ח באין ונפרעין ע"ש שייכא ביה הכאה:

בד"ה אחוזתו וכו' תימה לרשב"א וכו' עכ"ל לאו אברייתא הלזו גופה מק' די"ל דס"ל כר"ט בפ' כיצד הרגל דהיכא דמפריך ק"ו לא אמרי' דיו והכא אי אמרי' דיו א"צ לק"ו גם תי' לא יתכן אברייתא גופה דמשמע דאצט' קרא משום ק"ו אלא דקושיתם אברייתי' דלעיל דלההוא תנא דאית ליה דיו בכה"ג אמאי אצטריך אחוזתו:

דף קי.
גמ' אי דאיכא טהורין וכו' פי' רש"י בההוא משמר ועיין מהרש"א ז"ל ועיין ביומא דלל"ק לא פליגי אלא בדליכא טהורין בההוא בית אב ומדנקט הגמ' בית אב ולא נקט משמר שהוא של כללות השבוע נראה דאי ליכא בההוא משמר לא מהדרי' אמשמר אחר אף לר"ש וכפירש"י. אך מדברי הר"מ ז"ל בחיבורו לא משמע כן ע"ש ולליש נא בתרא אמרי' שם דאפי' איכא טהורין בההוא בית אב לא מהדרי' ולהאי לישנא י"ל דר"ש דוקא בההוא בית אב הוא דפליג וא"ש פירש"י בלישנא בתרא:

דף קיא.
גמ' אמר פסול קודם שחי' וכו' עיין בפי' רש"י ז"ל במתניתין:
תוס' בד"ה אמר וכו' פסול קודם שחיט' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דאי הקריב אשם קודם שקבל הכסף הו"ל פסול למפרע משעת הבאת האשם דנהי דכל עוד שלא הקריבו איתיה בתקנתא דקבלת הכסף מ"מ כי לא עביד תקנתא פסול למפרע ומקרי פסול קודם שחיטה ועיין בתוספות שם בזבחים מה שתירצו בזה ובקושיתם לא נקטו אלא פסול דקודם זריקה ע"ש:

פרק עשירי

דף קיא.
גמ' רצה מזה גובה וכו' ק"ל לקמן דף קט"ו ע"א בעובדא דנרשאה אמאי לא שקיל כל הק"ך מנרשאה כמו הכא וי"ל דש"ה דמן הדין שקיל מריה דספרא מלוקח ב' בלא דמים ולוקח ב' חוזר על לוקח א' ולוקח א' אינו נוטל מגנב אלא פ' ולכך אע"פ שתיקנו תקנת השוק לגבי גנב אוקמוה אדאורייתא:
שם נימא תהוי תיובתיה דר"ח וכו' אע"ג דכבר אוקמה למתני' לאחר יאוש פריך מברייי' משום דע"כ קודם יאוש מדחייב בגזילה קיימת דס"ל כרמי ב"ח דרשות יורש כרשות לוקח ומשני ר"ח מוקי לאחר יאוש ורמי ב"ח מוקי לה לפני יאוש ופליגי רמי ב"ח ור"ח ובהכי ניחא דלא פריך מרישא דהגוזל ומאכיל כמ"ש התוס' דעיקר ההכרח דלפני יאוש אייריי הוא מסיפא:
תוס' בד"ה הגוזל וכו' דלאכילה נותן להם ומזונותיהם עליו וכו' עכ"ל ק"ק אמאי הוצרכו לומר מזונותיהם עליו בלאכילה נותן להם סגי כיון דלאכילה נותן להם לא קנו אלא מה שלועסים ודמי למאי דאמרינן במציעא דף צ"ב ע"א דאי פועל משל שמים אוכל לא קנה אלא מה שלועס שלא זיכה לו אלא לאכילה כמ"ש התוס' שם ומשם הוכיח מהרימ"ט בתשו' סי' דמי שזימן אורחים והניח מאכל לפניהם ונטל אחד מן האורחים מהמאכל וקדש בו אשה דאינה מקודשת דלא זכו אלא באכילה וה"נ דכוותה וכיון דלא קנו לא

הוי שינוי רשות וע"ש בפירש"י. ודע דלפום האי תירוצא דנקט מאכיל משום דלא הוי שינוי רשות י"ל דזהו הכריחו לרמי ב"ח דדייק מינה רשות יורש כרשות לוקח ולא ניחא ליה למימר דס"ל יאוש כדי קני משום דאי יאוש כדי קני אמאי נקט מאכיל אפי' נתן נמי וא"צ למ"ש רש"י ז"ל מדלא נקט פיטורא באבוהון ולענין דלא מחזיר גזילה גופה כמ"ש מהרש"א ז"ל ובהכי ניחא דפריך לקמן מברייתא לרמי ב"ח ולא מוקי לה משום כבוד אביהן ובדבר מסויים כדמוקי לה רב כמ"ש התוס' בד"ה ר"ח וכו' משום דאי לרמי ב"ח מיתוקמא ברייתא בדבר מסויים נוקמה נמי למתני' בדבר המסויים ולכך נקט מאכיל ומנ"ל למידק מינה רשות יורש כרשות לוקח אלא ע"כ לא ניחא לאוקמה בדבר המסויים:

דף קיב.

גמ' משום דאמרו אין אנו יודעין פטירי וכו' נראה דמשום דהו"ל ברי בחיובא וס' בחזרה הו"ל לחייבינהו אבל אי לא"ה פטירי דאפי' למ"ד מנה לי בידך והלא אומר איני יודע חייב ה"ד בבריא טוב ושמא גרוע כמ"ש התוס' בפ' השואל דף צ"ז ע"ב ע"ש והכא השמא טוב דבמילי דאבוהון אין יודעין וממיל' הבריא גרוע דמשום דאין יודעין הוא טוען בריא וכ"נ מפירש"י שכ' כיון דגזל וכו'. אבל ק"ל מכאן עמ"ש הרב מש"ל ז"ל ברפ"ד מה' שאלה דבריא בחיובא וס' בחזרה נמי לא מחייב אלא היכא דהו"ל למידע ע"ש והכא במילי דאבוהון לא הו"ל למידע וצ"ל דהכא שאני דכיון דמן הדין יחזיר להם הגזיל' עצמה כיון דקיימת הגזילה לא אמרי' דפרע דמים חליפי הגזיל' ולכך אין נאמנים:

תוס' בד"ה קטנים וכו' דהא לא קשיא וכו' עכ"ל הא דלא ד דחו גי' הלזו דא"כ מאי משני בשלא אכלום ובריית' קמייתא בשאכלום א"כ אמאי גדולים חייבין הא ברישא קתני הגוזל ומאכיל פטורין די"ל דיש לחלק בין מאכיל לאכלוה כמ"ש מהרש"א ז"ל בדיבור זה והיא דעת בעל המאור בריש הסוגיא ע"ש ואתיא שמעתא הלזו אליבא דר"ח אבל לרמי ב"ח צ"ל הא סומכוס ומכוס הא רבנן:

בא"ד דמ"מ יש לפטור מטעם אין מקבלין וכו' עכ"ל והגמ' משני בשלא אכלום והוי גזילה קיימת ואיירי בדבר המסויים וחייבין מפני כבוד אביהן ובדבר המסויים מקבלין עדות אפילו בקטנים כמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל בתוס' בד"ה ר"ח וכו' ע"ש:

דף קיב:

גמ' הרי מחלוקת סומכוס וכו' בתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סימן קכ"ז הוכיח מכאן דהיכ' דאיכא גדולים וקטנים אפי' דמקבלין בשביל הגדולים לא מהניא אותה קבלה לקטנים דהא קי"ל כסומכוס ע"ש והוא תימה דכל הפוסקים פ' כרבנן ואע"ג דבעלמא אין מקבלין עדות על הקטן הכא בגזלן שאני עיין בהרא"ש ז"ל ועוד דהכא ה"ק אחד שהניח גדולים ואחד שהניח קטנים ולאו בשהניח שניהם אבל בהניח גדולים וקטנים מקבלין כמ"ש

הרדב"ז ח"ג סי' תקי"ז ע"ש ועיין להרשב"א ח"ב סי' שס"ד דנראה קצת דחולק על הרדב"ז גם מהריב"ל ח"א ריש כלל י"ז כ' ולא מהני לקטנים:

דף קיג.

שם מוכסין והאמר שמואל וכו' הרא"ש ז"ל בפסקיו בנדרים דף כ"ח כ' בשם ר"ת דדוקא אם השוה גזירתו על כל בני מדינתו הוא דדינא דמלכותא דינא ע"ש וא"כ איכא לאוקומי מתני' בלא השוה גזירתו וכבר הרא"ש שם בפי' הכניס זה במאי דא דאמרינן במוכס שאין לי קצבה ע"ש וא"כ היא גופה אוקמת' דגמ' ואפי' לאידך פי' שפי' שם מ"מ חד טעמא הוא:

שם והתניא אמר ר"ש וכו' הא דלא אוקמה דטעמא דקרא גופיה משום חלול ה' משום דא"כ למאי אצטריך גאולה תהיה לו מוחשב עם קונהו דדרשי' מיניה שלא יגלום לפי מה שפי' התוס' בד"ה יכול וכו' שמעינן דכל היכא דאיכא חלול ה' אסור ולפירש"י צ"ל דטעמא דחלול הוא מסברא ולא אצטריך קרא להכי אלא נפקא מונקדשתי ועיין להתוס' בפ' המקבל:

דף קיד.

עו"ש אסיפא איתמר וכו' והא דלא אמרה ר"א ארישא דדוקא בלסטים ישראל וכו' משום דברישא לחוד' אפשר לפ' בידוע ולא ידע דאפילו בסתמא קאמר אלא משום דשינה התנא מלישנא דסיפא ולכך קבע דבריו אסיפא ועיין במהרש"א ז"ל בפירש"י במתני' ומה שהק' לרבה נוקמה למתני' בישראל ע"ש י"ל דאי רבה שני ליה בין נכרי לישראל אמאי מוקי למתניתין דטומאה בנכרי ודחיק לפ' לפי שאין יאוש לבעלים נוקמה בישראל אלא ע"כ דלא שני ליה ועוד דלקמן בבעיא דר' פשיט ר"א לרבה מדמתני ר' לר"ש בריה וכו' וקבלה מיניה ואי איתא דשני ליה בין גוי לישראל לא פשיט מידי ועיין במה שכתבתי בסוגיא הלזו באה"ע רסי' כ"ח עש"ב:

דף קיד:

פירש"י בשבויה הקלו דספיקא וכו' עכ"ל נראה דכל ס' דאורייתא לחומרא מדרבנן ובעדות אשה משום דאיכא חזקת איסורא ולהסוברים ס' דאורייתא לחומרא מדאוריי' צ"ל דבשבויה הקלו משום דאיכא חזקת היתר ועיין למהרש"א ז"ל ועמ"ש הרב פר"ח ז"ל בי"ד סימן ס"ט סקל"ט ע"ש :

דף קטו.

גמ' ומ"ס לא שנא וכו' ואע"ג דרב ס"ל יאוש כדי קני צריך הכא לשנויי רשות כי היכי דליתביה בחנם ולא יטול דמים דלרב דיאוש קני מ"מ צריך ליתן דמים כמ"ש התוס' לעיל כן שמעתי אומרים לי משם הרב פני' ז"ל ובריייתא דקתני לעיל דף קי"ד ע"א אם

נטל מחזיר לבעלים הראשונים דס"ל יאוש כדי לא קני אע"ג דאיכא שינוי רשות ולרב יאוש אחר שינוי רשות קני צ"ל דס"ל לרב דפליגי תנאי בהאי ואיהו ס"ל כא"ד דאם בא להחזיר וכו' ור' יוחנן ס"ל דלא פליגי בהאי אלא כמ"ש התוס' לעיל בפ' מרובה דף ס"ט סוף ד"ה אמר עולא וכו' ע"ש:

פירש"י בד"ה הדין וכו' יתן דמים עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דדברי רש"י הם לאביי ופליגי בדר"ח ע"ש ולפ"ד הכא בגזילה קיימת ולרב ל"ל דר"ח אפי' בגזילה קיימת ואע"ג דמגמ' בר"פ נראה דבגזילה קיימת ליכא מאן דפליג דברייתא דר"א קתני בגזילה קיימת חייבין ומוקמי' אליבא דרמב"ח בגזילה קיימת היינו לרמב"ח אבל רב מוקי לה בדבר המסויים ורמב"ח דלא מוקי לה הכי עמ"ש בר"פ בד"ה הגוזל וכו' ע"ש א"נ י"ל דהכא דבתורת מכר אתא לידיה דינו כאין גזילה קיימת באכלו בלא דמי:

דף קטו:

גמ' מי לא תניא וכו' וליכא למימר דההיא משום הפסד כהן הוא דמשום הפסד כהן לכתחילה דוקא אבל בדיעבד שפיר דמי ואף למה שפי' התוס' בד"ה אלא וכו' דמאי דפריך נתגלתה למאי חזיא ואפילו בדיעבד הול"ל דלא מהני לא היינו משום הפסד כהן אלא דכיון דלא חזיא למידי דאפילו למוכרן לנכרי אסור שמא ימכרם לישראל הו"ל כמו הפקר כיון דל"ל זכייה בגוויה וכה"ג כ' הר"ן ז"ל בנדרים דף פ"ה ע"א דבמידי דל"ל זכייה בגוויה הוי כמו הפקר ע"ש:

תוס' בד"ה וכל וכו' וא"כ לעיל נמי דאיכא הפסד כהן וכו' עכ"ל משמע להו דפריך אברייתא קמייתא דהרי טוען וכו' ולא ניחא להו לקיומי הגירסא ולפרש אברייתא דמי שבא בדרך וכו' דאיירי במעשר ב' דליכא הפסד כהן וכפירש"י ז"ל משום דל"ד פסידא דמעשר לפסידא כיון דבחרס מיירי דליכא הפסד כ"כ:

דף קטז.

גמ' ואמאי נימא ליה משטה אני בך מי לא תניא וכו' מכאן יש להוכיח דלא מהני תפיסה אם תפס המציל ולא דמי להקדים לו שכרו דמהני כמ"ש הרשב"א ח"א סימן אלף ר"ם ע"ש דאי איתא דמהני תפיסה מנכסי הבעלים מאי פריך הרי במתני' כי הציל ונתנם בתוך כליו תפוס הוא דכליו קונין לו ולכך חייב לו שכרו משלם כיון שהוא תפוס אלא ע"כ דל"מ תפיסה ול"ד למשטה אני בך דסי' פ"א דמהניא תפיסה כמ"ש שם ולדעת ה' ש"ך ז"ל שם אפי' אחר שהודה מהניא תפיסה ע"ש דאין הענינים שוין שהרי השטאה דסי' פ"א אם קנו מידו מהני ולא מצי טעין משטה ואלו השטאה של כאן אפי' בקנין ושטר מצי טעין משטה כמ"ש הרשב"א בתשו' הנז' דלא כמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' כלל ס"ד סי' ג' והביא הב"י ומור"ם בהגה ס"ס קכ"ט דבקנין מהני ע"ש ועיין לה' ב"ש ז"ל

בה' חליצה סי' קס"ט סקנ"ג ע"ש וכנ"ל עיקר דבכאן אפי' היה תפוס לא מהני ודוקא בהקדים קדים לו שכרו הוא שכ' הרשב"א דמהני ודלא כה' גור אריה ז"ל חח"מ סי' ז' עיין שם:

תוס' בד"ה אתי וכו' וי"ל דלא פליגי וכו' עכ"ל ץ עיין במהרש"א ז"ל בפסחים דף ל"ד ריש ע"א ע"ש:

דף קיז.

פירש"י בד"ה ואי קנסא וכו' משום דרגיל בכך וכו' עכ"ל לפ"ז הומ"ל הנפקותא דאי קנסא דוקא ברגיל בכך הוא דגמרי' אבל אי דינא גמרי' אפי' אינו רגיל בכך וא"ש הנפקותא אף לפי המסקנא דגמרי' מקנסא:

דף קיז:

גמ' אמר ר"פ וכו' כגון שגזל שדה מחבירו וכו' איכא למידק אמאי איכפל לאפלוגי גבי פרה דכיון דלר"א קרקע נגזלת דודאי דקני לפרה וכן לרבנן דאטו קנין אגב אתו לאשמועי' וי"ל דאתי לאשמועי' דגבי גזלן קני באגב אף דלא אמר ליה אגב וקני אע"ג דגבי מכר מסיק בפ"ק דקדושין דבעי' אגב וקני א"נ כיון דצבורין לא בעי' אגב וקני וכמ"ש הראב"ד בפ"ב מה' מכירה והא דלא קני כאן מדין חצר משום דדוקא בהיתה לו חצר מקודם הוא דקני מדין חצר כמ"ש הרב ש"ך ז"ל סימן :

דף קיח.

שם שמואל אמר וכו' לשמואל הו"ל לא זו אף זו דרישא לחיובא מתניא דשמואל מודה דטפי מסתבר לחיובא בלדעת משלא לדעת וניחא בזה מ"ש רש"י לקמן בד"ה מ"ט וכו' דכולהו ניחא דעדיף להו לדעת משלא לדעת וכו' ע"ש דגם לשמואל כן הוא וכמ"ש:

דף קיח:

תוס' בד"ה מאי וכו' סתם כיס וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דל"ג לא בטלה וכו' אלא הכל מדברי המקשן ע"ש ולא נהירא לי דא"כ אמאי הוצרכו לומר סתם כיס וכו' דאי ק"ל אמאי לא אמר בכיס שלא לדעת הא לא מ"ל דא"כ מ"ט דרע"ק דל"ל כר"ח ס"ל דהא בסלע לא שייך טעמא דנקטי נגרי ברייתא וע"כ פלוגתא דשלא לדעת לא אתיא אלא בטלה ע"כ נ"ל דהתוס' גרסי לא בטלה וכו' ובתחי' דקאמר בסלע לדעת דומיא דידיה בטלה לדעת ולמסקנ' להפך והשתא ק"ל אמאי בתחילה בלדעת יליף טלה מסלע ולמסקנא בשלא לדעת יליף סלע מטלה דמאי אולמיה האי מהאי ותי' סתם כיס וכו' וסתם טלה וכו' ומ"ש בתחילת דבריהם ובטלה שלא לדעת לאו קביעות הגמ' נקטי ושיעור דבריהם דהא דנקט כיס לדעת ובטל' שלא לדעת משום דסתם כיס וכו'. ודע דלספרים דלא גרסי לא בטלה

וכו' הומ"ל בסלע לדעת פליגי בפלוגת' דרב ור"י דהא ר"ש כר"י ס"ל בלדעת ובשלא לדעת אבל לגירסת הספרים דגרסי' לא וכו' א"ש:

תם **ונשלם מסכת בבא קמא**

מסכת בבא מציעא

פרק ראשון

דף ב.

תוס' בד"ה ויחלוקו וכו' וכן במנה ג' דמדמה בגמ' וכו' עכ"ל והא דלא ק"ל אמאי לא אמרי' במנה ג' כל דאלים גבר משום דכיון דביד הנפקד קיימי לא מפקינן ואפי' למ"ד שם בפ' חזקת מפקינן שאני התם דמעיקרא התפיסום ביד ב"ד אדעתא דהכי וכמו שנר' מפירוש רשב"ם שם וע"ש בתוספות ובמקובצת בשם הרמב"ן ז"ל כתב דבמנה ג' ל"ל כל דאלים גבר משום דלא נפיק נפקו' בהשבה כי האי ע"ש ואין להק' דא"כ מאי מדמה הגמ' לקמן מנה ג' למשנתנו נימא שאני הכא דאיכא תקנתא בחלוקה אמרי' יחלוקו אבל במנה ג' דלא נפיק נפקד מידי השבה בחלוקה אמרי' מונח וי"ל דאה"נ דנפיק נפקד בהשבה דחלוק' ול"ד לכל דאלים גבר:

בא"ד וכן ב' אדוקים וכו'. עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ז"ל ולפ"ד מה שהק' התוס' שם בפ' חזקת לפי' ריב"א דגם לרבנן אין חילוק אלא בין רמאי לאינו רמאי וכדמסקי' כן לר"י ה"נ לרבנן דלפי' מאי פריך נימא שאני הכא דאוחזין ע"ש די"ל דכיון דמתני' ע"כ איירי באוחזין בשפת הבגד וכדאיתא בגמ' לקמן פסיקא ליה להגמ' דאוחזין בשפת הבגד לא הוי חזקה ואע"ג דלשונו של ריב"א אין סובל כן מ"מ יש לקיים פירושו גם מה שהקשה בס"ד. איך מדמה וכו' ע"ש י"ל דמדמה להו בהדרגות דחדא למעליות' כמ"ש מהרש"ל ובעיקר דברי התוס' כאן הנכון בכוונתם דבאו לאפוקי פי' ריב"א דלפ"ז א"ש מ"ש ולכך משני וכמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש ולפי' ריב"א הוה ניחא להו הא דמדמה ב' אדוקין למשנתנו כמו שכתבו אבל לפירושם דבעי' ב' למעליות' ק"ל שפיר וא"ש גם מ"ש ולסומכוס וכו' דלפי' ריב"א ניחא לפרש דררא דממונא כפי' רש"י אבל לפירושם מתניתין איירי גם באיכא רמאי דהיינו בדלא נקיט זוזי אלא מחד מנייהו וכמ"ש הרא"ש ז"ל ע"ש ובכה"ג דלא נקיט זוזי אלא מחד מנייהו איכא חסרון כיס ולכך מוכרחים לפרש דררא דממונא דלא כפי' רש"י וא"כ למ"ש מהרש"א ז"ל באופן דכוונת התוס' בכל הדיבור לאפוקי פיריב"א וה"ה דהו"מ לדחויי פי' ריב"א דע"כ אוחזין הוי חזקה מכח קושית מגו שהק' התוס' בדבור שאח"ז:

בד"ה וזה וכו' דמגו להוציא לא אמרי' וכו' עכ"ל עיין בש"ע סי' קי"ב דין ד' ולהש"ך ותומים שם ע"ש ובמ"ש התוס' דר"י ז"ל דאפי' מגו לא הוי וכו' הוצרכו לזה לדבריהם שכתבו דבחתימה ניכרת לעומדין שם איירי דבכה"ג הוא דהוה מצי שתיק אבל אי איירי דמכירי החתימה אין עומדין שם י"ל דפליגי רבה ור"י במזוייף ממש ובפלוגתא דהרי"ף ורשב"ם שכ' הרא"ש ז"ל שם בפרק חזקת ע"ש ודע דלפ"ד דאיירי בניכרת לעומדין שם לא איירי אלא במזוייף ממש אבל באמנה או פרוע אפי' רבה מודה דלא אמרי' מגו דבכה"ג אפי' חתימה ניכרת לא מצי שתיק והוא להפך מדברי הרי"ף ז"ל וכ"ז בעובדא דזוזי אבל בעובדא דארעא דלאוקומי הוא אפי' באמנה ופרוע פליג רבה ובמזוייף אפילו אין חתימה ניכרת לעומדין שם ועיין להטור סי' פ"ג וסי' קמ"ו ולהב"י שם ע"ש מיהו אפשר לצדד דרבה מודה לר"י דלא אמרי' מגו בעלמא היכא דהטענה א' שקר ואפי' לאוקומי ולא פליג אלא במגו דאי בעי שתיק דלרבה אמרי' מגו זה אפי' טענה א' שקר ואפילו להוציא כיון דמגו טוב הוא דאי בעי שתיק ור"י ס"ל אפי' לאוקומי לא אמרי' גם בשתיק ולפ"ז לא פסיק הגמ' שם כרבה דארע' אלא בחתימה ניכרת דאי בעי שתיק ודוקא בארעא דלאוקומי ובהכי ניחא דברי פסקי התוס' ופסקי הרא"ש שם בפ' חזקת שכ' דלא אמרי' מגו היכא שהטענה א' שקר ומשמ' אף בלאוקומי ויותר מוכח כן מפסקי הרא"ש וזה דלא כמסקנא דגמ' דהלכת' כרבה בארעא וכן ראיתי מק' ועפי"ה ניחא ועיין להסמ"ג בסי' פ"ג ולהש"ך שם:

בפירש"י בד"ה במקח וכו' דודאי חד מנייהו רמאי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דמדמה ליה למנה ג' וכו' ע"ש מבואר מדבריו דדעת רש"י דגם לרבנן לא מחלקי אלא בין רמאי לשאינו רמאי וכדמסקינן לר"י דהא מנה ג' הוא לרבנן דוקא וסובר רש"י כדעת ריב"א שכ' התוס' בפ' חזקת ואע"ג דהגמ' ס"ל לקמן דאיירי בנקיט זוזי מחד דפריך וניחזי זוזי ממאן נקיט ובכה"ג דנקיט זוזי מחד הוי רמאי וכמ"ש הרא"ש דדמי לארגתיה ע"ש י"ל דהגמרא ס"ד דרבנן לא מפלגי בין רמאי לאינו רמאי ולא כ"כ רש"י אלא למסקנא דמפליג הכי לר"י ועיין ברש"י לקמן בד"ה אימור ובמהר"ם שיף שם והוא תימה דא"כ ק' מאי מדמה הגמ' כ' אדוקים בשטר למשנתנו ועכ"ל דאדוקין שאני וכמ"ש התוס' שם בפ' חזקת וא"כ אוחזין דמתני' לר' והא ליתא לדעת רש"י שהרי כ' במתני' דוקא אוחזין דב' מוחזקין ולכן צ"ל דלא כ' רש"י דארגתיה מונח אלא לר"י אבל לרבנן יחלוקו וכמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש אלא דק"ק הגמ' לקמן דס"ד דמתני' לא אתיא כר"י תק"ל ליתני ארגתיה ולא בעי לא מצאתיה ולא כולה שלי וי"ל:

דף ב:
גמ' ל"צ דנקיט מתרווייהו לשי' רש"י הא דלא משני בלא ידע המוכר ואפי' נקיט מחד משום דשמא יזכור אח"כ ונאמן והוי שבועת שוא וכמ"ש מהרש"ל בתוס' גבי ליתיה קמן לישייליה מיהו יש לצדד בזה דאפשר כיון דעיקר נאמנות המוכר הוא משום דדכיר כי ראינו דשכח לא מהני מה שיזכור אח"ך ע"כ נר' כמ"ש מהר"ם שיף גבי ליתיה קמן וכו' דלשי' רש"י בעי לשנויי אפי' ידע המוכר דהוי רבותא ע"ש ועיין להרי"ף דאזיל בשי' רש"י אלא דגריס ולא ידע ומתרץ לה דב' אוחזין לא קאי אמקח וממכר ע"ש והא דהוצרך לאוקומי דנקיט מתרווייהו משום אורחא דמילתא הוא שזוכר כי נקיט מחד ומאי דפריך וליחזי זוזי דמשמע כי נקיט זוזי מחד ידעי' שפיר למי נתרצה ק' שהרי הרא"ש כ' בדעת הרי"ף דנאמן המוכר לומר לזה נתרצה אע"ג דנקיט מאידך ול"ל דהגמ' נקט הכי משום דמתני' פשטא בב' אוחזין איירי אלא דהגמ' דנקט בתירוצא ולא ידע משום דבעי לאוקומי אפי' באין אוחזין דלפ"ז לא קשה מה שהק' הרא"ש מנ"ל להגמרא וכו' ע"ש ועיין למרן בבדק הבית בסי' רכ"ב ע"ש:

דף ג.
גמ' לא מהימן לי בשבועה מהר"ץ בתשו' סי' קכ"ו נסתפק אם רגיל החנוני להקיף לשכיר אי דמי למאי דאמרי' בפרק המפקיד דל"ו ע"א גבי שומר שמסר לשומר דחייב משום דא"ל אידך לא מהימן לי בשבועה ואם רגיל המפקיד להפקיד אצל שומר ב' פטור שומר א' כדאיתא התם גבי ההיא סבתא ע"ש וה"נ אם רגיל בעה"ב דלא מצי למי' ל"מ לי בשבועה ע"ש שחילק בדוחק ונ"ל דלא דמי כלל דשאני הכא דהחנוני יודע בבירור שפרע לו וקמשתבע לשקרא ולכך אע"ג דרגיל בו והאמינו היינו מן הסתם אבל עתה שידע שמשקר אינו מאמינו וכ"כ במקובצת כאן דאפי' למ"ד שומר שמסר לשומר פטור ול"ל הך טעמא דלא מהימן לי בשבועה הכא מודה דא"ל לא מהימן לי בשבועה משם דחנוני מכיר בשקרא ע"ש:
תוס' בד"ה אלא וכו' דלא הדר ביה וכו' עכ"ל והא דקא' מחוורתא כדשני' מעיקר' ה"ק גבי מקח וממכר כדשנינן מעיקרא אבל גבי מציאה אכתי כדשנינן השתא דמשום פסידא ואפי' איכא רמאי במציאה אייר' וא"כ לפ"ז לא קניס אלא היכא דאיכא תרווייהו רמאי ופסידא:
בא"ד וכן בסמוך דפריך וכו' עכ"ל מה שהק' במ"ב דלקמן פריך אמנה ג' דע"כ לשנויי משום חלוקה אמת כדשנינן לרבנן ע"ש לפ"ד גם בשינוייא קמא דרמאי אב' מנין הוא דקאי אבל אמנה ג' כדשנינן לרבנן ולפ"ז לא א"ש מאי דקאמר בגמ' בקושיא דחנוני דהא

בודאי איכא רמאי דהא אפי' ליכא רמאי תקשה ע"כ נראה דאכולהו קאי הני שנויי וכיון דבב' המנין דודאי איכא לכל חד מנה קניס אין סברא דבמנה ג' לא יקנוס:

בד"ה מפני וכו' וצ"ל מטעם חזקה וכו' דהא אפי' במקו' וכו' עכ"ל ק"ק דהו"ל לדחויי משמעתין גופה דאי איתא דמשום חזקה הוא דפטור כופר כולו אמאי ר"ח לא מחייב בהעדאת עדים אלא משום דהוי מ"מ וגם אבוה בר אפטוריקי אמאי פליג לקמן על ר"ח ופוטר בהעדאת עדים הא אפילו הוי כופר הכל חייב בכה"ג כיון דהוחזק דמעיז במקצת של העדאת עדים ועיין בש"מ ויתיישב זה ואין להק' הא כ' התו' לקמן בדבור שאח"ז דגם בכופר הכל שייך אשטמותיה אלא דלא הוי מגו וא"כ היכי ס"ד למי' דפטור מטעם חזקה הא ליכא חזקה דאמרי' אשטמותיה די"ל כיון דשייך העזה בכופר הכל יותר ממודה במקצת ולא כתיב שבועה אלא במ"מ מכלל דכופר הכל חייב ודחו לזה דא"כ בנו דמעיז מנ"ל ומ"ש עוד וא"ל דילפי' מע"א וכו' הא דלא דחו דא"כ בנו דמעיז מנ"ל ניחא להו לדחות משום דמוקמי' ליה במקום שאינו קובע דאח. א"ש הדחוי גם למאן דפליג וס"ל דאפי' בבנו אינו מעיז דפלוגתא דתנאי שם בשבועו' ולפמ"ש מהרש"א בדבור שאחר זה דס"ל להתוספות דמטעם אמת אין לפוטרו וכו' ע"ש א"ש בלא"ה ומה שדחו התוס' דאין ראיה מע"א וכו' עמ"ש לקמן ד"ד

בגמ' מ"מ אמרה תורה וכו' התוס' ורש"י פי' דהו"ל לפוטרו משום מגו דכופר הכל ולכאורה ק' דהול"ל דלא הוי מגו משום דמ"מ איכא אשטמוטי טפי מכופר הכל ואמאי אצט' לטעם חזקה וי"ל דמאי דלא שייך אשטמוטי כב' דמו מ"מ הוא משום העזה וכצ"ל במ"ש התוס' דמאי דאמר בכולי בעי דלודי ליה הוא משום דק"ל נימא מגו דהא דלא משני משום דשייך העזה טפי מכופר הכל משום דבמ"מ נמי איכא העזה אלא מטעם אשטמוטי הוא דליכא העזה והא דלא משני דלא הוי מגו משום דכי כופר הכל הוי חשוד אממונא והוא אינו חשוד משום דמאי דהוי חשוד הוא משום דאינו מעיז כמו שנר' מפירש"י לקמן דף ו' ע"ש ולפי הפי' דמאי דאמרי' קמ"ל וכו' היינו דקמ"ל דלא הוי חשוד א"ש טפי:

דף ג:

תוס' בד"ה בכולי וכו' דהא מסיק לקמן וכו' עכ"ל ואע"ג דאביי ס"ל כן לקמן וטעמא דהנהו משום מלוה ישנה מ"מ ע"כ דרבה ל"ל דאביי דא"כ אמאי אצט' אשטמו' נימא משום מלוה ישנה מיהו ק' נימא דאצט' לאשטמו' ליישב גם מ"מ דפקדון דבפקדון לא חיישי' למלוה ישנה כמ"ש התוס' שם אמילתא דאביי ע"ש ע"כ נראה דמ"ל דאי איתא דגם רבה ס"ל חשיד אממונא חשיד אשבועתא הו"ל להגמ' להזכיר זה שם גבי מילתיה

דאביי בא"ר ואחד מהן שלא שלחתי יד עכ"ל ע"ש בפי' רש"י דפי' משבועה שאין ברשותי מוכיח הגמ' ע"ש:

בא"ד א"כ אמת הוא וכו' יהיה נאמן במגו עכ"ל כ' מהרש"א דמטע' אמת לחודי' אין לפוטרו דהא גם בנו וכו' ע"ש וכוונתו דהתוס' לעיל כ' דמשום גזה"כ הוא דמיפטר כופר הכל וא"כ אי איתא דמטעם אמת יתכן לפוטר' מנ"ל דבבנו נמי פטור נימא דמאי דכתי' מ"מ דגזה"כ דכופר הכל פטור הוא במקום דאינו מעיז אלא ע"כ דס"ל למסקנא דאין לפוטרו מטעם אמת ודלא כמהרמ"ש ולפי דרכו של מהרש"א שפת יתר יתרו התוס' במ"ש מאחר דאין מעיז א"כ אמת הוא וכו' דבלא טעם דהעזה אמת הוא מטעם מגו והתוס' בפ' הניזקין כ' דאמת הוא וכו' לחודיה ע"כ נר' דתרי מילי קאמרי מטעם אמת ומטעם מגו והשתא ניחא שפיר דברי התוס' בסה"ד דסתרו המגו מ"מ אכתי קושית אמת הוא וכו' במ"מ ולכך אצט' לאשטמו' וא""צ למה שכתבתי ומה שהוכיח מהרש"א מדברי התוס' לעיל י"ל דגזה"כ דקאמרי' הוא מיתורא דכי הוא זה דהול"ל הוא זה וכיון דמיתורא הוא אי איתא דדוקא במקום דמעיז לא הוה צריך יתור דמדכתיב במ"מ מכלל דכופר הכל דאיכא העזה טפי פטו' וכ"כ בש"מ דמיתורא דכי הוא דכ' דהיו גזה"כ אך מדברי התוס' בדבור שאח"ז נר' קצת כדברי מהרש"א וע"ש במהרש"א ומדברי התוס' לקמן דף ה' ע"א בד"ה למ"ד נר' דלא כמהרש"א ע"ש:

בד"ה אבל וכו' קמ"ל דלא הוי גזלן בהכי דאשטמו' וכו' עכ"ל הא דלא כ' קמ"ל דלא אמרי' חשוד אממונ' חשוד אשבועתא משום דהא מילת' כבר אשמועי' ר"ח גופיה בדינא דחנוני דמייתי הגמ' לקמן ד"ו ע"ש אלא ע"כ דקמ"ל כאן דגם מטעם אשטמו' יש להשביעו מה שהק' מהרמ"ש הא כבר שמעי' זה מעד א' ע"ש י"ל דהקר' דע"א באינו תובעו ולא ידע כמו שכתבו התוס' לעיל ע"ש ועוד י"ל דהוצרכו לו' קמ"ל אשטמו' ליישב גם מ"ש לקמן דף ה' בד"ה דחשיד לחד תי' דבגזלן כ"ע חשיד אשבועתא והכא שהעידו העדים הו"ל גזלן כההוא רמיא דלקמן דף ה' ע"ש בגמ' ומ"ש ואף על גב דאמרי' לקמן וכו' נחתי לתרץ גם לתי' קמא שם ובהכי ניחא קושי' מהרמ"ש הנז' ומאי דפריך לקמן תאמר בעדים דהוחזק כפרן לתי' קמא פריך לאביי דחשיד לזה חשיד לזה ולתירוצא בתרא פריך לכ"ע ודוק:

בד"ה מה לפיו וכו' ואפי' ע"א אם אינו מכחישו וכו' עכ"ל משמע דאפי' אמר איני יודע חייב בע"א דלא כמ"ש התוס' ר"פ אמרו לו ע"ש:

בד"ה מה אם ירצה וכו' כדאי' בפ' אמ"ל ולאידך לישנא וכו' עכ"ל כצ"ל ומשום די"ל דללישנא דנאמן היינו משום מגו והגמ' בעי אי משום מגו או משום דמתרץ דיבוריה ולפי זה י"ל דטעמא דנפשייהו קאמרי אפי' ללישנ' דנאמן וע"ש בגמ' דמוקי בריי' דקתני

נאמן ע"י עצמו דהוא מתרץ דיבוריה לזה כ' כדאי' בפ' אמ"ל ור"ל דמדקאמר הגמרא א"ד משום מגו משמע דלליש נא דנאמן לאו מטעם מגו ועי"ל דמשום די"ל דהך דאמרו לו לאו חכמים דרישא והנך דאמ"ל ס"ל דפטור משום מתרץ דיבוריה וג' מחלוקות בדבר לזה כ' כדאי' בפ' אמרו דמהגמ' שם דמייתי ת"ש מפלוגתא דר"י ורבנן ל"מ כן וע"ש בפירש"י ועיין במהרש"א:

בד"ה אשם וכו' תימה דבמתני' דארבעה שומרין וכו' עכ"ל ק"ל דמאי קושיא דהתם לאו משום נאמנות עדים אלא משום דבמקום שיש כפל לא מחייב אשם וחומש וכרשב"י במס' קמא דס"ה ע"ב ע"ש דהא קתני הודה מעצמו משמע דאם הודה אחר עדים לא מחייב וע"כ מטעמא דכפל דכה"ג דייק הגמ' בהגוזל דק"ח ע"א ע"ש והגמ' בשמעתין דקאמר דלר"מ מחייב באשם וחומש בעדים היינו בטענת אבד אבל בטענת גנב דאיכא כפל לא מחייב והיא לאו משום דאין העדים נאמנים ונ"ל דהתוס' סמכו עצמן אירישא דמתני' שם בפ' ד' שומרין דבטענת אבד נמי קתני הודה מעצמו חייב קרן וחומש ואשם ע"ש ומאי דקתני הודה מעצמו גבי אבד אגב סיפא ואה"נ דאפי' הודה אחר עדים וס"ל דהגמ' בפ' הגוזל נפריך לר"י ומוקי לה כר"מ היא ההיא מתני' דפ' ד' שומרין כמ"ש התוס' שם אבל לגי' רש"י שם בפ' ד' שומרין ע"כ דהגמ' בפ' הגוזל מברייתא פריך ול"ק קושית התוס' וע"ש בפירש"י בפ' הגוזל דפי' דמוקי לה כר"מ משום דס"ל כר"מ ע"ש ודע דהתוס' הו"מ לאקשויי לרבנן ללישנא דמתרץ דיבוריה מתני' דלא כמאן. וע"ש בפ' אמ"ל בפירש"י והתוס' במאי דפשיט הגמרא הבעיא מברייתא דר"י ע"ש ודוק:

גמ' אלא אתיא מע"א וכו' לפמ"ש התוס' לעיל בד"ה מפני דעד אחד מחייבו שבועה אפילו בטענת שמא ע"פ העד קשה ניפרוך מה לע"א שכן מחייב שבוע' אפי' בטענת שמא תאמר בעדים דאפי' אחר דילפינן דהוי כמודה במקצת אין משביעו אלא בטענת ודאי כמו מ"מ וכן מוכח מלישנא דר"ח דלא תהא הודאת פיו גדולה משמע דכי הדדי נינהו וכה"ג פריך בגמ' בקמא ד"מ ע"ב גבי נוגח ע"ש בתוס' ואף די"ל דלא כתבו התוס' לעיל דע"א אפי' בטענת שמא אלא לדחות דאין להוכיח משם כופר בכל ולא דס"ל כן לקושטא דמילתא מ"מ ק' לדעת הסוברים כן לקושטא דמילתא הביא דבריהם הרא"ש בשבועו' ד"מ וכמו כן ניפרוך מה לע"א שכן מחייבו אפי' בטענת פרוטה משא"כ מ"מ דבעי' טענת ב' כסף וכדאי' שם בשבועות והתוס' דלא דחו לעיל דאין ללמוד כופר בכל מע"א מזה הטעם אזלי לשי' שכ' שם בשבועות דשמואל לטעמיה אבל לדינא קי"ל דאפי' בע"א בעי' ב' כסף אבל כל הפו' כ' דבע"א לא בעי' ב' כסף ובעה"ת שער ז' דחה דלא

ילפי' כופר הכל מע"א מזה הטעם ע"ש ולדידהו ק' ניפרוך מה לע"א שכן מחייבו שבועה אפי' בטענת פרוטה וי"ל:

דף ד.

גמ' שכן אינן בתורת הזמה ק"ל הא מ"ל ע"א בתורת הזמה וכגון נסכא דר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם או כגון שהנתבע אינו יודע דכה"ג אמרי' מתוך שאי' לישבע משלם וכמ"ש הרי"ף הביאו הרא"ש בשבועות ד"מ ע"ש וכה"ג העד בא לחייבו ממון ואם הוזם משלם וכה"ג אמרי' בפ' שבועת העדות הכל מודים בע"א דר' אבא ע"ש ומכח קושי' זו נר' להוכיח דהא דמתוך שא"י לישבע משלם הוא מדרבנן וכן יש להוכיח מדברי התוס' בפ' הניזקין דנ"א ע"ב בד"ה בכוליה שכ' דמתוך שאיל"מ ליתיה בשבועה דרבנן דתקנתא לתקנתא לא עבדינן כדאמרינן בההוא רעיא ע"ש וכ"כ לקמן ד"ק ואי איתא מאי ראיה מייתו מההוא רעיא דהפוך שבועה עיקרו דרבנן והוי תקנתא לתקנתא אלא ע"כ דמתוך שאיל"מ אינו אלא מדרבנן וכ"כ בס' הלכות קטנות ח"א סי' י"ב ומהרש"ך ח"א דקס"ו ע"ש ועפי"ז ניח' אצלי מה ששמעתי מק' ומטו בה משם אחד מרבני אשכנז במ"ש התוספות לעיל דלא ילפי' כופר הכל מע"א משום דע"א מחייבו שבועה אפי' בטוענו ע"פ העד דמאי נ"מ כמה שחייבה תורה שבועה בע"א הא יכול לשלם לו מה שתובעו ואח"ך יתבענו לישבע לו אם לקח ממנו ממון שלא כדין וכיון שאינו יודע שהרי לא תבעו אלא ע"פ העד הוי מחוייב שבועה שא"י לישבע ומשלם והוי כמו חמשים ידענא וחמשים לא ידענא ואין לומר שהעד המסייעו פוטרו מן השבועה דכיון שהוא מחוייב ממון משום מחוייב שבועה שא"י לישבע אין העד פוטרו כמו שהוכיח הרא"ש לעיל ע"ש והיה נ"ל ליישב דנ"מ אם תבעו ע"פ העד וגם הנתבע אינו יודע דהשתא הנתבע חייב שבו' ומתוך שאיל"מ ואי אחר שמשלם חוזר ותובעו אם לקח ממנו ממון שלא כדין אינו מחוייב לישבע שהרי זה הנתב' שתובעו עתה הוא טענת שמא ואינו מחוייב בטענת שמא אלא בע"א ועי"ל לפמש"ל בתוס' בד"ה מפני דהא דלא דחו לואין לומר הב' מבנו כמו שדחו לואין לומר הא' משום דפלוגתא דתנאי היא דאיכא מאן דס"ל דבבנו אין מעיז ע"ש וא"כ י"ל דההוא תנא ס"ל דלא אמרי' מתוך שאיל"מ כר"י בשבועות דמ"ז ע"א ע"ש ועפי"ה דהא דמתוך שאיל"מ הוא מדרבנן קושיא מעיקרא ליתא איבר' דהדבר הק' דבגמ' בשבועות מייתי להא דאיל"מ מקרא דשבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין ופריך ושמואל האי קרא מאי עביד ליה ע"ש וכבר ראיתי שעמד בזה ה' תוספת דרבנן באות מ' ע"ש וי"ל ועיין להרשב"א ח"ג סי' כ"ג:

תוס' בד"ה וש"מ וכו' וא"ת יהא נאמן וכו' עכ"ל קבעו דבריהם כאן משום דלמאי דאמרי' ב' חייב ליכא מגו וטעמא דרע"ק כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

דף ד:

גמ' לאפוקי מדרע"ק וכו' מלישנא דגמ' נר' דנקט ג' לאשמועי' דלאו משיב אבידה וכצ"ל למה שצדד מהרש"א בתוס' בד"ה לעולם דפליגי בהילך ודלא כפירש"י ונר' דרש"י מיאן בזה משום דק"ל ליתני תרוויהו ב' וג'. מה שהק' מהרמ"ש למ"ש הרא"ש ופ' בש"מ דלא הוי מודה במקצת אלא כי מודה בדבר שאינו מחוייב בו ע"ש י"ל דהכא מיירי בשטר שאינו מקויים ולכך נקט הגמ' דקמודי וכו' אבל ק' דהא קי"ל מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וא"כ לאו הילך הוא מ"ש רש"י בד"ה אינו וכו' והשטר מסייעו למ"ש התוס' בד"ה וש"מ ודלא כהדרישה רס"י פ"ז ע"ש:

והא שטר דקמודי ביה וכו' ש"מ הילך חייב מכאן מוכח דפשיט"ל להגמ' שטר הוי הילך מדפריך הכי לר"ש ודלא כהב"ח רי"ס כ"ג שכ' לדעת הר"י ן' מיגש דמשכון הוי הילך גם ששטר לא הוי הילך והגמ' לא קאמר משום שעבוד קרקעות אלא לש"ח ע"ש והרי"ף כ' בשמעתין דב' פטור משום שק' ע"ש אע"ג דלדידן ק"ל כר"ש מיפטר משום הילך כיון דלא נ"מ מידי לדינא כ' דברי הגמ' בהוייתן דס"ל דגם הילך לא הוי אלא אי טריף ממשעבדי כמ"ש התוס' בבתרא דקכ"ח ע"ב אבל להרמב"ם בפ' ד' מה' טוען השטר הוי הילך אף דלא גבי ממשעבדי משום דכיון דא"י לכפור הוי הילך ע"ש ודאי דעדיף טפי לתפוס טעמא דהילך דגמ' אפי' ל"ל משעבדי או בכ"י ועיין להנ"י והביאו הב"י סוף סימן פ"ח ולהב"ח שם:

תוס' בד"ה לעולם עמ"ש בח"מ סימן פ"ח דין כ"ח שישבתי עפי"ד התוספות הללו קושי' הש"ך שכ' ע"ש:

תוס' בד"ה אין וכו' הא כופר שעבוד קרקעות וכו' עכ"ל הרמ"ה בסוף בתרא כ' דלעולא דנ"ל ש"ד מקרא דוהאיש אשר אתה נושא בו וכו' גם מטלטלי משועבדין מדאורייתא דהא קרא במטלטלי איירי ולדידיה ע"כ דס"ל כר"מ דמטלטלי דיתמי משתעבדי לב"ח דכיון דמדאורייתא משועבדין מאיזה טעם מתקני רבנן דלא משתעבדי אבל לרב דפ' שם ש"ד ע"כ לאו מטעמא דעולא דהא קי"ל מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח וע"כ דטעמיה דש"ד מטעם ערב ולכך במטלטלי דיכול להבריח' ממנו לא משתעבדי מדאורייתא עש"ב והנה לעולא דנ"ל מקרא דס"ד וס"ל דמשתעבדי גם המטלטלי ל"ק קושי' התוס' דאף על גב דשעבוד קרקעות יש מ"מ איכא נמי שעבוד מטלטלי והוי כטענו כלים וקרקעו' והודה במקצת הכלים דזוקקין גם הקרקעות לישבע עליהן וכדתנן

בר"פ שבועת הדיינים ומייתי לה הגמ' בשמעתין דהא הא דאין נשבעין על כפירת ש"ק הוא משום דאין נשבעין על הקרקעות דהו"ל כאלו כפר לו בקרקעות וא"כ אי איכא נמי שעבוד מטלטלי הוי כאלו כפר לו במקרקעי ומטלטלי והודה לו במטלטלי דמחוייב לישבע ש"ד ובשמעתין דאמרי' דשטר הוי כפירת ש"ק אע"ג דגם מטלטלי משע"ו מ"מ אם מכרן אינו טורף ובכה"ג דאינו טורף לא מקרי שעבוד ואף לענין ש"ק כן הוא לדעת התוס' כמו שיתבאר לקמיה ולכן ע"כ דהתוס' ס"ל כמ"ש הרמ"ה דלר"פ הטעם לאו מקרא דיוציא לך את העבוט אלא משום ערב ולדידיה מטלטלי ל"מ וקושייתם לר"פ שפיר דהא מטלטלי ל"מ משום דיכול להבריחם ועפי"ז ניחא לי מה שהק' הט"ז סס"י פ"ח ע"ד הטור דשם הביא ס' התוס' בדבור זה דאפי' ל"ל אלא ב"ח הוי ש"ק ול"מ מודה מקצת אלא בל"ל קרקע כלל או מחל השעבוד ובסי' פ"ב הביא דינא דגמ' בבתרא דקכ"ח בלוה אומר פרעתי מחצה מהשטר והמלוה אומר לא פרע כלל והעדים מעידין שנפרע כולו דנשבע נגנבה מחצה מב"ח אבל לקוחות העדים סמכי ע"ש ולפ"ד התוס' ע"כ ההוא דינא ליתיה אלא למ"ד שעבודא ל"ד דלמ"ד ש"ד הוי שטר ש"ק עיין שם ועפי"ה י"ל דכיון דהלוה לא אמר אלא שהשטר אמת ולא הודאה אחריתי היא א"כ אפי' מכר הב"ח אחרי שהודה שהשטר אמת א"י המלוה לטרוף דהא לקוחות סמכי אעדים שכבר נפרע מאותה ההלואה ודינם שוה למכר קודם ההודאה וכיון דאינו טורף הו"ל הני מקרקעי כמו מטלטלי דיכול להבריחם ע"י מכר וכיון שכן לא משתעב' דהא מה"ט מטלטלי ל"מ אפי' ש"ד ומאי דגבי מב"ח משום דמיניה אפי' מגלימא דעל כתפיה:

והנה הט"ז תי' לקו' דלא כ' התוס' דאפי' ל"ל אלא ב"ח הוי שטר ש"ק אלא משום דאם ימכור אותם יטרוף המלוה והתם בבתרא מיירי במחל לו השעבוד של הטריפה דאמ"ל אם תמכרם איני טורף אבל אם יהיו ב"ח יהיו בשעברי כ"ז שהם ב"ח ולא מחל לו אלא בטריפה של מכירתם ולא בטריפה של המכורים כבר ע"ש ועפי"ד ניחא מה שהק' השע"ה בה' מלו"ל דף מ"ב בשם מהרי"א ז"ל ע"ד התוס' מדדרשי' בשבועות דמ"ז שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין דבע"מ אי ל"ל ב"ח אלא מטלטלי הא מטלטלי דיתמי ל"מ לב"ח ואי אית ליה מקרקעי הו"ל שטר ש"ק ואפי' אביהם לא היה נשבע ע"ש ועפי"ד הט"ז ניחא דאיירי באית ליה קרקע ומחל לו הטריפה אם ימכרם ומה שתי' השע"ה דס"ל כמ"ש הרשב"א דהא דל"מ מטלטלי דיתמי לב"ח הוא מדרבנן ע"ש הוא תימה דא"כ מאי מק' התוספו' מ"מ אמאי נשבע למ"ד ש"ד הא כיון דמדאורייתא גם המטלטלי משועבדים הו"ל ככפר במקצת הכלים דחייב וכמו שנתבאר ועי"ל לקו' מהרי"א ז"ל דההיא ברייתא דשבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין למ"ד ש"ד

אתיא כר"מ דס"ל מטלטלי דיתמי משתע' ולרבנן קרא אתי כדדריש ליה שמואל שם בשבועות ע"ש ועי"ל דאיירי ביתומים שגבו קרקע בחובת אביהן דב"ח גובה אותה מהם כדאי' בפ' כ"ש מיהו בזה פריך להתיישב אי בכה"ג מקרי שטר ש"ק:

ואחרי כתבי זה ראיתי לה"ה בפ"ו מה' אישות דין ד' כתב מסבר' דנפשיה ליישב השגת הראב"ד שם דס"ל להרמב"ם דהיכא דמשועבדין מקרקעי ומטלטלי לא הוי כפירת ש"ק וגבי כתובה גבי ממטלטלי מתקנת הגאונים ע"כ ולע"ד דדברים מוכרחים הם ממתני' דכפר בקרקעות וכדכתי' והמש"ל בפ"ד מהל' טוען דין ד' יישב עפי"ז לשונו של הר"מ שם גבי שטר שכ' ואין נכסיו משועבדין ע"ש וק' מסוגיין דאמרי' ש"ק אע"ג דגם מטלטלי משועבדין ובד"ז גופיה כ' הר"מ דלא הוי ש"ק כיון דגם מטלטלי משועבדין לפ"ד המש"ל ועיין להלח"מ שם בה' אישות ע"ש ונ"ל דס"ל להר"מ דלמ"ד שעבודא ל"ד אע"ג דתיקנו רבנן גבי מטלטלי לא הטילו השעבוד על מטלטלי ולא תיקנו אלא דמחוייב הלוה לפרוע לו ממטלטליו ולא מטעם שעבוד נכסים כיון דלא סמיך עלייהו ועיין לה' קהלת יעקב באות ש' שעבודא וסוגיין כמ"ד שעבודא ל"ד אבל הר"מ פסק כמ"ד שעבודא דאורייתא וס"ל למ"ד ש"ד גם מטלטלין משועבדין כמו קרקעות וא"ש:

תוס' בד"ה הודה וכו' וא"ת יהא נאמן במגו וכו' קושייתם למ"ד הילך חייב אבל למ"ד הילך פטור ל"ק במ"ש התוס' לעיל בד"ה וש"מ עיין שם:

דף ה.

גמ' אמאי אצט' קרא וכו' וא"ל דאצט' לאקושי עבדי' לקרקעו' דאי משום הילך אין לאקושי עבדים לקרקעות דהא עבדים לאו הילך הוא ובכה"ג ליכא לאקושי כמו שנר' מדברי התוס' ר"פ איזהו נשך בד"ה אלא ע"ש דודאי ממשמעות דקרא והברייתא למעט קרקע גופיה אצט' קרא ובזה ניחא מאי דק' דנימא דאצט' לשטר ש"ק ומחל לו השעבוד של הטריפה דלאו הילך הוא כמ"ש התוס' דכ"ח דלא הוי הילך אי טריף ממשעבדי ע"ש והוי שטר ש"ק דאפי' לא גבי אלא מקרקע ב"ח הוי ש"ק לדעת התוס' לעיל ועפי"ה ניחא גם לפי דברי הט"ז שכתבתי לעיל ניחא:

גמ' ב' פרות מסרתי לך וכו' מה שהק' מהרמ"ש ע"ד בקמא דק"ז שכ' דאיירי שהפקיד בשטר דאם כן הוי הילך ל"ק דדוקא בשטר חוב הוא דהוי הילך לפירש"י לעיל משום שעבוד ולהר"מ בפ"ד מה' טוען משום דמתחייב בלא הודאתו אבל בשטר של פקדון יכול לומ' נאנסו ועפ"י הודאתו הוא דמתחייב:

וחד למודה ממין הטענה מה שהק' מהרמ"ש נילף כופר הכל דפטור מהכא ע"ש י"ל דנימ' הטע' משום דאינו מעיז אבל בבנו מנ"ל הן אמת דלפמ"ש מהרש"א לעיל דף ג' ע"ב בד"ה בכולי וכו' ק' וכבר הוכחתי לעיל דלא כמהרש"א ע"ש:

דף ה:

בד"ה ותקנתא וכו' לא שייך הכא כדפי' עכ"ל לפום תי' קמא שכ' בד"ה שכנגדו דשלא יהא כל א' וכו' לא שייך דהא תקנתא לנתב' הוא דמן הדין משלם אלא דעשו לו תקנה לישבע שכנגדו ואי לא ישבע חל חיובא עליה לשלם כדינו ולא שייך למי' תקנתא לתקנתא לא עבדי' וצ"ל דהכא משום דבשבועה דרבנן לא אמרי' מתוך שאיל"מ וכמש"ל ד"ג ע"ב בד"ה בכוליה ע"ש אבל תי' בתרא שכ' לעיל בד"ה שכנגדו א"ש גם כאן ובזה מקום י"ל מה שהק' התוס' בד"ה שכנגדו כאן אשמעתין ולא אמתני' גופה דשבועות דתנן החשוד עה"ש שכנגדו נשבע ונוטל ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ועיין מ"ש לקמן דצ"ז ע"ב בד"ה ה"נ ע"ש:

גמ' את"ל דהו"ל רועה וכו' ואזלא שמעתא כמ"ד בפ' ז"ב רועה לא בעי הכרזה מיהו רש"י פי' סתם רועה פסול אפי' לא הועד עליו שגזל והיינו למ"ד רועה בעי הכרזה ע"ש בגמ' ולפ"ז צ"ל כמ"ש מהרמ"ש דלשבועה לא בעי הכרזה ועיין להתוס' ס"פ הכונס דס"ב ע"א בד"ה חמסן שנר' מדבריהם דגם לשבועה בעי הכרזה ע"ש:

הא דאמרי' מודה מקצת וכו' התם אשטמוטי לפי' רש"י לעיל דכופר הכל ליכא אשטמוטי הו"מ הגמ' לאוכוחי משבועה דע"א וכה"ג הקשה מהרמ"ש מהרמ"ש לעיל ד"ג ע"ב בתוספות בד"ה אבל ועיין מה שתירצתי שם:

אלא הא דתני רמב"ח וכו' הומ"ל ממתני' דשבועו' דזה אומר עד הזיז וכו' אלא דניחא לאתויי מכל ד' שומרין כמ"ש התוס' לעיל בד"ה שח"ר ע"ש יש מק' מאי מייתי מדרמי ב"ח נוקמה ביש עדים דשנים מתו בפשיע' דאינו יכול לומר אבד ודמי לשבוע' השומרין דכתיב בקרא עיין פירש"י ומהרמ"ש לעיל בהפוך הדף מוקי לדרמב"ח בהכי לתרץ קו' התוס' במס' קמא עיין שם ועיין במקובצת:

תוס' בד"ה דחשיד וכו' לא פסיל לשבועה אלא מדרבנן וכו' עכ"ל ודוקא בגזלן ודאי הוא דהחמירו רבנן אבל מהרמ"ש כתב דדוקא במקום דישבע כנגדו הוא דפסלוהו ע"ש וק"ל דאם כן מאי משני לעיל תקנתא לתקנתא לא עבדי' אכתי ק' מאי קאמר אם איתא דלדר"ח לישתבע אפי' ליתא לדר"ח משתבע מדר"ן אפי' בגזלן כיון דאינו נשבע שכנגדו משום תקנתא לתקנתא לא עבדי' וי"ל דאע"ג דמשתבע מדר"ן קאמר שפיר אם איתא לדר"ח משתבע דהיינו שבועת המשנה בנק"ח אבל דר"ן שבועת היסת היא ולא פריך

הגמרא לעיל אלא על ההפוך דאע"ג דהוא אינו נשבע אלא היסת כי מהפכינן נשבע שכנגדו שבועת המשנה ולפי"ז לפום האי תירוצא דהתוס' תורה יוצאה בגזלן לא פסיל אלא לשבועה דאורייתא אבל לשבועה דרבנן כשר כיון דלא מהפכי' בדרבנן:

בא"ד דמה שאינו משלם ע"י עדים אין זה השבה וכו' עכ"ל ולתי' קמא דגזלן פסול מדרבנן פשוט היה להם דאפי' משלם ע"י עדים הוי השבה מ"מ גזלן וחשיד מקרי דכיון דכבר גזל אפי' דמשלם אחר כך גזלן וחשיד אממונא מקרי ולא הוק"ל מרעיא אלא לתי' הב' והמעיין היטב בדבריהם יראה דס"ל דגזלן אפילו משלם מעצמו פסול לעדות ודלא כהטור בסימן ל"ד וע"ש בב"י:

בד"ה בלא וכו' וא"ת ת"ל מלא תגזול וכו' עכ"ל אבל אי לא תחמוד הוו בדמי לא קשיא די"ל דלא תגזול דוקא בלא דמי ומאי דמשמע מסוגיין דאפי' בדמי הוי גזל מדפריך אלא הא דאמר ר"ה ומשני מורה וכו' היינו בהשבה בע"כ אבל בהשבה מעצמו ליכא גזל א"נ היינו מדרבנן ועיין להתו' בס"פ הכונס כ' מהרש"א דמשמע מדבריהם וכן הוא האמת דדוקא בלא דמי ע"ש והיינו ממה שהק' ת"ל מל"ת דאי איתא דדוקא לאינשי נימא דמ"ל לאינשי דלא תגזול דוקא מיד ליד כמ"ש ויגזול החנית וכו' ובשה"ק קושי' ב' וס"ד דחמסן אפי' יהיב דמי מדאורייתא ע"כ דלא תחמוד נמי אפי' יהיב דמי דהא איסור חמסן לא כתיב אלא מלא תחמוד הוא דנ"ל כמ"ש מהרש"א בסוף הדיבור ע"ש ולכן מקשי' הא חמסן פסול לשבועה ולא רצו להקשות בפשי' סתירה דבשמעתין קאמר חמסן בלא דמי ובפ' הכונס מוכח דאפי' בדמי וכתיב עד חמס בלאו ההיא דפ' כל הנשבעין משום די"ל דמשמע להו לאינשי דוקא ולא כן האמת באופן דאי חמסן אפי' בדמי מדאורייתא גם לא תחמוד כן ואין שום סתירה בדברי מהרש"א כמ"ש מהרמ"ש ע"ש:

בא"ד לחטוף מיד ליד עכ"ל ל"ד דעיקר החילוק הוא בין ידיעה להעלם:

דף ו.

גמ' שמא מלוה ישנה וכו' והוא סבור דמשבעי' ליה דמי טלית וכו' כדפירש"י אבל חכמים הטילו עליו לישבע שגוף הטלית שלו ועי"כ פורש ופריך אמאי משבעי' ליה הכי ומפסידין אותו ובסמוך גבי ספק מלוה ישנה פריך משתב' נמי מספיקא דהא לא משבעי' ליה שגוף הטלית שלו משום ודאי מלוה ישנה כי היכי דלא מפסיד וכיון דלא משתבע אלא דמי טלית לא הוי אלא ספיקא ומשתבע נמי מספק ועיין למהרמ"ש ומכאן למדנו דאע"ג דיש לו עליו מלוה אי' לתפוס משל הלוה ולישבע שגוף הדבר שלו ודלא כמהרמ"ח ח"א סי' קי"ג ע"ש שדבריו תמוהים ומ"ש מדברי הג"א גבי פקדון נר' דהג"א לא אירי אלא בתפס דמים וע"ש בסי' ג' במלחמות הא דלא אמר שיש לו עליו מלוה

ובשביל כן תפיס משום דנחית לזכות בגוף הטלית ולא תחמוד בלי דמי משמע להו ע"ש וקש' מאי פריך נשקול בלא שבועה הא שפיר משבעי' ליה דלא לזכות בגוף הטלית וי"ל דכיון דמפסדי ליה אי פריש ע"י שבועה דהא א"י לחזור ולטעון דמלוה יש לי עליו דס"ל להגמ' כאן כמ"ד בבתרא דל"א דאין טוען וחוזר טוען ולכך לא משבעי' ליה שגוף הטלית שלו ומ"מ דחיק' מילת' דהוי דלא כהלכת' דקי"ל טוען וחוזר וטוען:

ת"ש בד"א וכו' אלא שתקפה אחד בפנינו וכו' כתב הטור סי' קל"ח בשם הרא"ש ז"ל שתק ולבסוף צווח אפי' אתו עדים לא מהני דהודאת בע"ד כמאה עדים ונראה שהוציא ד"ז מדברי הרא"ש בשמעתין שכ' עד שיביא עדים דאוגרה נהליה ולא כ' עד שיביא עדים שהיא שלו והא דלא כ' עד שיביא עדים שצווח משום דבהא לא מהני עדים כיון שהוא אמר דאוגרה הרי הודה שלא צווח וכה"ג כ' הב"י בסי' פ' בשם הרשב"א בתשו' ע"ש אבל הוא תימה וכו' הוא תימה דהא בגמ' בעי לאוקמה ברייתא כה"ג וקתני המע"ה וש"מ דאי מייתי ראיה מפיק וכבר תפסו עליו בזה וי"מ דצדדי הבעיא כך הם מי אמרי' אודויי אודו ליה ואפי' אתו עדים לא מפיק א"ד ספיקא הוי די"ל הא דאודי משום דסבר קחזו רבנן ומ"מ ספיקא הוי דדילמא אודויי ופשיט כהצד דספיקא הוי וליתא דא"כ בבעיא דהקדישה הו"מ למבעי גם להצד דמוציאין הקדישה בלא באו עדים מהו מי אמרינן דהקדישה כתקפה דהוי ספיקא ואין מוציאין אלא בעדים וכי לא אתו עדים הוי הקדש מספק א"ד אינו יכול להקדיש דלאו ברשותיה הוא אלא ע"כ דלהצד דמוציאין אפי' לא אתי עדים מוציאין דודאי לאו אודויי להצד ההוא:

תוס' בד"ה הקדישה וכו' א"ד הקדישה לא הוי כתקפה וכו' עכ"ל דקדק מהרמ"ש ז"ל דא"כ הול"ל בהצד הב' מה ביתו שלו ע"ש ונראה דנקט מה ביתו ברשותו לאשמועי' דלא הוי הקדש אפי' החצי שהיה תפוס בו דדינא הוא דיחלוקו וכיון דמוציאין בדיינים הוי שלו אלא הוי ברשותיה כיון דחבירו טוען כולה שלי והוי כפקרון דכפריה דא"י להקדיש ותפיסתו דהיה תפוס לא הוי כברשותיה כיון דלא תפיס אלא בכרכש' לא הוי מוחזק כמ"ש מהרש"ל בריש מכילתין ובפ' הספינה בעובדא דקרי היכא דקייץ אמרי' בגמרא דלא הוי הקדש כיון דאינו שלו ע"ש והיינו משום דאין יכול המוכר לחזור בו ולהגבייהו בדיינים אבל היכא דמוציאו בהדיינים הוי שלו והרמב"ם בפ"ו מה' ערכין כ' הטעם דלא הוי הקדש בעובדא דקרי משום דאינה ברשותו ע"ש ונר' דס"ל דיכול המוכר לחזור אפילו קייץ וכמ"ש רי"ו בשם הרי"ף הביאו מר"ן בב"י בסי' ד' ע"ש וכיון דיכול להוציאו בהדיינים הוי שלו אלא דלא הוי ברשותיה וכמו שכתבתי אבל ק' דמדבריו בפ' ד' מה' מכירה מתבאר דאין יכול המוכר לחזור בו וא"כ לאו שלו ואמאי בה' ערכין כ'

טעמא דאינו ברשותו ולא כ' משום דאינו שלו כמ"ש בגמ' שם ועיין להרמ"ה שם שכתב דנקט הגמ' טעמא דאינו שלו לאשמועינן דאין המוכר יכול לחזור בו ע"ש:

בד"ה והא וכו' מסתמא תו לא פקע וכו' עכ"ל עיין בנדרי' דכ"ח בפלוגת' דבר פדא ועולא אי קדושת דמים פקעה בכלי ויש לחלק ובעיקר דבריהם דכ' תו לא פקעה והוי עדיף הקדישה בלא תקפה מתקפ' לענין אם אח"כ תקפה האחר אינו סותר למ"ש בגמ' את"ל מוציאין אינו הקדש דלא עדיף הקדישה מתקפה דשאני התם דאפי' בשעה שהיא בידו לא הוי תפיסה וא"כ ההקדש לא חל כלל אבל הכא בשעת התקיפה הוי שלו ולכך ההקדש חל וכיון שחל תו לא פקע והעדיפות הוא מכח ההקדש דלא פקע:

דף ו:

בא"ד ומפ' הזרוע וכו' אין ראיה וכו' עכ"ל אם רצונם להקשות אמאי אח' לשלם יאמרו הבעלים שרוצים שיתנו לאחר מה הלשון אין ראיה דקאמרי והיה נראה לומר שהכל הוא מהתי' הב' והכוונה אין ראיה להתי' הא' דמכירי כהונה דאי כתי' היה לו לשלם מיהא טובת הנאה דהתם בשאכלן אייריי ק' נוקמה להההיא סוגיא כמ"ד ט"ה אינה ממון ע"כ נר' דודאי ההיא דבן לוי ל"ד לכהן כלל דקרא כתי' ונתן לכהן ומאי דמספק"ל שם אי אקרו עם היינו אי פטירי או לא אבל ליטול ודאי לא יטול וא"כ מן הדין היה לו לשלם אלא משום דהו"ל ממון שאין לו תובעין לגבי כהנים אלא דאכתי ק' הא הבעלים תובעי' אותו שרוצים ליתן המתנות לכהנים אבל אי הבעלים אינם יכולין לתובעו אלא משום ט"ה ל"ק די"ל דההיא סוגיא כמ"ד ט"ה א"מ וא"כ לכאורה יש ראיה לדבריהם דאינם יכולין לתובעו אלא משום ט"ה ולזה כ' אין ראיה די"ל כשאכלן אייריי ועיין להפר"ח בי"ד סי' ס"א שתמה ע"ד התוס' הללו וכ' דט"ס נפל וצ"ל כהנא במקום ן' לוי ע"ש ועפי"ה א"ש גירסת הספרים אלא דק"ק בעיקר דבריהם ש"פ דאח' ליתן אלא ט"ה דבגמ' בס"פ האיש מקדש אמרי' למ"ד טה"מ והגונב טבלו של חבירו משלם לו דמי טבלו כולו ולפ"ד הללו בדמי חולין וט"ה סגי וי"ל:

גמ' מסותא דמנצו עלה וכו' רש"י לא ביאר מה הספק שנסתפקו רבנן דפירש"י והנה אי נפל להם ב' ספיקות אי תקפה מוציאין ואת"ל אין מוציאין אי הקדש מהני הוה א"ש פשיטותא דרב המנונא דמדוקדקים דבריו שפיר שבא לפשוט שניהם אך רש"י בפשיטותא דר"ה כ' ש"מ הקדשו הקדש נראה דלא היה הספק אלא גבי הקדש וא"כ פשיט"ל להני רבנן דאין מוציאין וכך נר' מדחיה דרב כמו שתראה ולפי"ז הגמ' דקאמר ת"ש ממסותא בא לפשוט ב' הבעיות דלעיל וכל הסוגיא אייריי בשתק ולבסוף צווח וס"ל לרש"י דאפילו אמרי' אודויי אודי ליה ותקפה אין מוציאין אי חזר ותקפה האחר הוי

תפיסה וכן היא סברת הרמב"ם לפי מה שהבין בדבריו הטור סי' קל"ח ע"ש בב"ח וא"כ אינו יכול להוציאו בהדיינים אם יתקוף האחר ולכך פשיט שפיר לקמן מדאמ' ר"ן כל ממון שא"י להוציאו בהדייני' והקדשו אינו הקדש דה"נ א"י להוציאו בהדיינים אפילו אמרינן אודויי זו היא שי' רש"י אבל התוס' ס"ל דכי אמרי' אודויי אפי' חזר ותקפה האחר לא הוי תפיסה ויכול התוקף הראשון להוציאו בהדיינים כדעת הטור ולכך מיאנו בפי' רש"י דא"כ מאי פשיט מדר"ן כמ"ש מהרש"א ע"ש וע"ל דאפי' לשי' רש"י לא נפשטה הבעיא הא' דתקפה משום די"ל דמתני' דס' בכורות איירי בשתק ולבסוף צווח שלא בפני ב"ד דבכה"ג אודויי הוא בודאי דליכא ב"ד דחזו ליה רבנן וכ"כ התוס' בחולין דף ט"ל ע"ב דדוקא משום דחזו רבנן הוא דמבע"ל ע"ש ועפי"ז י"ל על הכנה"ג בתשו' ח"א סי' קס"א דבנדונו ליכא הא דחזו רבנן נר' דס' כמו האי בעיא דתקפה ע"ש ונר' דנדונו דמי ממש להההיא דחולין ובההיא פלוגתא דרבוותא בפיסקא דדינא עיין בח"מ סי' רמ"ה ע"ש בש"ע והא דלא פשיט הגמ' בעיא דתקפה מדמסקי בסמוך תקפו כהן מוציאין מידו משום דשאני התם דבחזקת ישראל קאי דמה"ט הוי כהן לעולם מוציא וכמ"ש רש"י בד"ה לעולם אבל ק' לשיט' רש"י דהא דס' בכורות בשתק ולבסוף צווח ומטעם הודאה דא"כ מאי קאמר לקמן נמצא זה פוטר ממונו בממון של כהן הא לא הוי ממונו של כהן עד שיודה והוא לא יודה ונר' דס"ל לרש"י דאם תקפו כהן ואמר שהודה לו נאמן וכס' הרמב"ם דלא כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אגרת ע"ש וא"כ בידו של כהן הוא לתפוס ולומר שהודה לו:

דף ו:

גמ' אמר ר"ה מתני' היא וכו' הר"מ בפ"ה מה' בכורות פ' כר"ה דת"כ א"מ מידו נגד מסקנא דשמעתין דמוכחי' מההיא דהס' נכנסין לדייר להתעשר דת"כ מוציאין מידו וכ' הרשב"א בתשו' ח"א סי' שי"א דההיא דהס' נכנסין לדייר להתעשר בפט"ח מיירי כדמוקי' בשמעתין ובפט"ח אפילו ר"ה מודה דמוציאין מידו דש"ה דפודה בו בחזקת ישראל דשלו הוא ע"ש ולפי"ז כ"ש בפדיון הבן דמוציאין מידו וכ"כ הרדב"ז בפי"א ופי"ב מה' ביכורים ולפי"ז צ"ל דר"ה דמוכיח דא"מ מידו מדקתני המע"ה אע"ג דקתני נמי בכור אדם ובכור בהמה טמאה בהנהו א"ש לישנא דהמע"ה דהכהן לעולם מקרי מוציא דבחזקת ישראל קאי אבל בכור בהמה טהורה א"א דמוציאין מידו לא שייך לישנא דהמע"ה וכ"פ ה' היו"ט דכ"א ע"ג ע"ש איברא דק"ל בדברי הרשב"א שם שהוכיח דהלכה כר"ה משום דברי' דקתני המע"ה מסייעא לו דאי מוציאין מידו קשיא מאי פסקא כדפריך הגמרא בפ' המדיר דע"ו ע"ב דקאמר דיהיב טבח דמי מאי פסקא סתמא

דמילתא כמה דלא יהיב זוזי וכו' ע"ש ולא ידענא מאי ראיה מייתי דהתם המעות הם של הטבח ובחזקתו הם וא לא יהיב טבח דמי ודאי דבעל הבהמה הוא המוציא ועדיף מפדיון הבן ופט"ח ולכך לא שייך לישנא דהמע"ה אלא אי בעל הבהמה בעי לאתויי ראיה אבל הכא אפילו אי מוציאין מידו דכהן א"ש לישנא דהמע"ה די"ל דהכהן לעולם מקרי מוציא דבחזקת ישראל קיימא והו"ל להרשב"א להוכיח מגמ' שם בהמדיר לעיל מינה דקאמר ואי יהיב טבח דמי בעל בהמה ניתי ראיה ונוקים ומשני בדלא יהיב טבחא דמי ופריך מאי פסקא וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה פוטר וכו' והא דאמר בפ"ב דכתובו' וכו' עכ"ל עיין בתוספות שם שתי' דש"ה דטוען בריא וכ' התה"ד סי' שכ"א דשני התי' אמת דכשטוען בריא אפי' אחר שנולד הס' מהני וכשטוען שמא תפס קודם שנולד הס' מהני ואח' שנולד הס' לא מהני ובדברי הרא"ש כ' דתפיסה לא מהני בטענת שמא אפי' קודם שנולד הס' מדמייתי מההיא דפ' השואל ע"ש והוא תימה דגם התוס' מייתו ההיא דפ' השואל וע"כ דס"ל דההיא לא הוי תפס בהיתר דלא כמ"ש כאן ועיין למהרש"ח סי' ל"ז ועיין למהרימ"ט ח"א סס"י מ"ה מ"ש בדברי התוס' הללו ועיין בס' בית הלוי דצ"ח והנמשך עש"ב:

דף ז.

תוס' בד"ה מפריש וכו' פשיט' כיון דמעשרן הן שלו וכו' עכ"ל י"ל דהן שלו דקאמר היינו דאפילו תפס הכהן מוציאין מידו וקמ"ל תקפו כהן מוציאין מידו דלא שמעי' לה לעיל אלא ממילתא דרבא דמנין פוטר:

דף ז:

גמ' שטרא דאית ביה זמן וכו' הת"ח תמה בזה כיון דע"י הודאתו היא אמאי גבי ממשעבדי ומהרמ"ש תי' כיון דקי"ל עדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן גבי שפיר ע"ש ובהדיא אמרי' לקמן דע"ד מוד' בשטר דצ' לקיימו וגבי ממשעבדי וע"ש בתוס' ובמקובצת שם כ' דה"ד לגבות מזמן הודאה ע"ש והתוס' בשבת דף ע"ח ע"ב בד"ה ת"ק כ' למ"ד צריך לקיימו אי לא טעין מזוייף גבי ממשעבדי וע"ש במהרש"א והירושלמי שהביאו התוס' דהכל הולך אחר מי שתפוס עדים ולא הזכיר זמן נר' דס"ל דכה"ג לא גבי ממשעבדי דלא כגמרין:

דף ח.

גמ' שותפין שגנבו לפירש"י ק"ק בגמ' בקמא דנ"א מאי פריך בור של ב' שותפין אשלד"מ נוקמה בחפר אחד מדעת חבירו ועפירש"י שם בקמא דע"ח ע"ב במ"ש גבי טביח':

בשלמא חרש קנה ואע"ג דפקח לא קנה וליכא מגו מ"מ חרש קנה מגו דב' חרשין ומאי דקאמר אלא אימא וכו' הכל מדברי המקשן והקשה לו מאי מגו ומשני ליה מגו דב' חרשין

ודלא כמהרמ"ש ע"ש ובמאי דאמרי' מגו דב' חרשין כ' מהרש"א דהאי טעמא אהני לן דאע"ג דבעלמא המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו בהאי קנה כיון דאיכא מגו דב' חרשין ועפי"ז יישב סוגיא דשמעתא ע"ש וק' דא"כ מאי קאמר רבא השתא דאמרן מגו משמע דלרמי ב"ח לא קנה חרש הא כיון דס"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו אפי' בלא מגו קני שפיר חרש וממשנתנו הוא דהי"ל ללמוד ד"ז דלכל הטעמים קני חרש ע"כ נראה בפי' הסוגיא כמ"ש מהרמ"ש ע"ש:

בתוס' בד"ה אלא וכו' אך ק' אמאי קאמר וכו' עכ"ל ויש ליישב קושיתם דאפי' גי' האי תו למ"ל ה"פ אי מוקמת לה במקח וממכר האי תו למ"ל הא שמעי' לה ממציעתא אלא ע"כ במציאה ומגופה שמעי' המגביה מציאה לחבירו ל"ק חבירו וי"מ דהגמרא אזיל בשי' אביי לעיל דטעמא דמתני' משום מלוה ישנה וא"כ אי במציאה איירי ליכא מגו דכולה שלי דנימא דאין לו ס' מלוה אלא כנגד חציה ואינו רוצה לגזול אבל במקח וממכר א"ש דהא רוצה לפרוע הדמים ולא תחמוד לאינשי בלא דמי מ"ל כדאי' לעיל:

דף ח:

בד"ה רכוב וכו' ומתני' דאחד רכוב וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דמרישא דב' רוכבים ל"ק די"ל דמוחזקין הוו אף דלא קנו ע"ש ומלבד דמדברי התוס' בד"ה א"ד לא משמע כן כמ"ש מהרמ"ש ז"ל עוד י"ל ע"ד דא"כ מאי קאמר הגמרא מנהיג מי איכא למ"ד דל"ק דהיינו ממתני' דאחד רכוב וכו' כמ"ש התוס' הקודם ולפ"ד מהרש"א לא מוכח מידי ממתני' דמנהיג קני די"ל דרכוב ומנהיג תרוייהו לא קנו ומוחזקין ואע"ג דשמואל קאמר חד קני מ"מ ממתני' לא מוכח מידי ועוד דלשמואל נמי נימא דרכוב דידיה הוא באזלא מחמתיה וברכוב הוא דאמר קני ורכוב דמתניתין הוא רכוב לבד ורכוב דמתני' ומנהיג תרוייהו ל"ק והספק דר"י הוא די"ל דמנהיג קני ורכוב דמתני' במהלך ברגליו אבל אזלא מחמתיה ל"ק מיהו י"ל דאי במתני' תרוייהו ל"ק ומשום מוחזקין הא שמעי' לה מב' רוכבים וסיפא דאחד רכוב ל"ל ולעיקר קו' מהרש"א י"ל דאי מרישא הו"מ לאוקו' לה במקח וממכ' ואשמועי' דמוסר' קני אבל מסיפא אי איתא דבמו"מ רישא למ"ל דרבותא שכ' הרא"ש לא א"ש במו"מ דכיון דמסר המוסרה לשניהם מ"ל קמא מ"ל בתרא וכן י"ל בגמ' לקמן דלא פריך אלא מסיפא ועיין מהרמ"ש שם בהחילוק אשר כתב:

בד"ה הרוב עדיף וכו' מאי פושט וס' עכ"ל וגם אביי לא קאמר אלא יושב לא תפיס אבל אי תפיס הוה ניחא ליה דלא כמהר"ם לובלין ע"ש ולמסקנת התוס' דאזלא מחמתיה גם גבי כלאים מהני מוסרה כיון דאזלא מחמתיה ולכך הוכרח אביי לומר יושב לא תפיס אבל אי הוה תפיס הוה ניחא ליה:

גמ' רכוב מבעיא אע"ג דר"י פשיט רכוב מיושב וס"ל דשוין הן בדינן היינו לענין קנייה דאי זה קונה גם זה קונה אבל עדיף מיהא רוכב דתפיס במוסר' אע"ג דמוסרה לן קני וכמ"ש מהרש"א לעיל בגמ' ע"ש ולכך קאמר שפיר לשון מבעיא ואין להק' נימא דאתא למיסתם כר"מ דא"כ הול"ל יושב דהוי רבותא טפי:

דף ט.

גמ' ומנהיג אין אבל רכוב לא וכו' הא דלא דייק מרישא מדלא קתני ב' רוכבין משום די"ל דאתא לאשמועי' דוקא גמל במשיכה וחמור בהנהגה אבל מסיפא שמעי' דלאו דוקא וכיון דאין יכול לדייק מרישא אלא בכח הסיפא דייק שפיר מסיפא גופה ואה"נ אחר הסיפא הדיוק גם מרישא ובהכי ניחא דדייק רכוב לחודיה ל"ק ראי מסיפא לחודה אין לדייק אלא דלא מהני קנין דרכוב במקום מנהיג אבל רכוב לחודיה דלא קני אין לדייק אלא מרישא ומשני ה"ה אפי' רכוב ולאפוקי מר"י ור"ל דכל עצמו של התנא לא נחית אלא לאפוקי מר' יהודה וה"ק גמל דרכו במשיכה וחמור בהנהגה ואעפ"כ תרוייהו קנו בחד מנייהו ומעתה אין לדייק דינא דרוכב לא מדישא ולא מסיפא ופריך א"ה לערבינהו אא"כ התנא לא נחית להכי א"ש דאע"ג דמסיפא שמעי' דל"ד ועוד מר"י שמעי' דלת"ה ל"ד מ"מ י"ל בחד צד ולכך לא ערבינהו אלא השתא דאמרת דהתנא נחית להכי לאפוקי מר"י לא מסתבר למי' בחד צד דאי בחד צד לבד הו"ל להתנא לפ' הצד ההוא כיון דכל עיקרו של התנא נחית למי' דאע"ג דאין דרכו קני ומשני בחד צד וסמיך התנא אסברא דמסתבר טפי חד צד טפי מצד האחר כנ"ל פי' דשמעתא לפי פירש"י ועיין במהרש"א לקמן:

ת"ש אחד רכוב חמור וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל בכוונת רש"י ז"ל ולפ"ד ר"י. דמבע"ל אליבא דשמואל פשיט"ל דרכוב לחודיה בלא מוסרה ל"ק ורכוב במוסרה קני ורכוב במוסרה במקום מנהיג מבע"ל ופשיט מיושב דס"ד דיושב תפוס במוסרה וש"מ דלא קני אפי' לחודיה ודחי יושב לא תפיס אבל רכוב דתפיס קני והדר פשיט מרו"ש דאמרי מוסרה ל"ק וכיון דמוסרה לחודה ל"ק ורכוב בלחודיה ל"ק רכוב ותפוס נמי ל"ק והשתא הפשיטותא הוא מרו"ש לחוד וא"כ למתני' דחשב כלל דהא המבעי' ידע כבר דרוכב בלא תפוס ל"ק ועיין במהרש"א לעיל בפשי' דיושב מ"ש ע"ש אבל ק' דכי פריך ממתני' דאחד רוכב ואחד מנהיג כ' רש"י והיכי פשיט רוכב מיושב והשתא הא כבר נדחית הפשי' דיושב ועו"ק לפ"ד מהרש"א קשה קו' התוס' בד"ה א"ד לשי' רש"י ומה שתי' התוס' לא יתכן לדעת רש"י דלא ס"ל הא מילתא דחזקה וי"ל:

בשלמא רכוב קני דמגבה ליה כן דעת פי' דאיירי דאם לא יתפוס האחר את המוסרה לא תהא נגררת ע"ג קרקע והגבהת הבן דעת אינה מפסקת עיין בש"מ ועיין במחלוקת הראב"ד והרא"ש שהביא הטור בסי' רס"ט ע"ש:

תוס' בד"ה ונקני וכו' דלקמן מבע"ל וכו' עכ"ל נר' דאפי' לחד פי' שכ' התוס' לקמן דבקני בהמה וכלים שעליה פשיט"ל דקני מטעם חצר היינו משום דס"ל להמבעי חצר מהלכת קנה אבל לדידן דקי"ל לא קנה הבעיא אתיא אפי' בקני בהמה וכלים ולא נפשטה ולכך פריך תפשוט וסתמא דגמ' כאן אתי אליבא דהלכתא אאל מ"ש מהרש"א דלהך פי' קושיא היא ולא תפשוט ע"ש ק' דא"כ מאי קאמר אי הכי הא אפי' אי קני משום תפוס ליקני מוסרה משום חצר כיון דקני לחמור משום תפוס וכן שמעתי מק':

דף ט:

תוס' בד"ה משוך וכו' א"כ אי הוה בעי וכו' כי שמא מטעם חצר וכו' עכ"ל י"ל דהשתא נמי דבעי במשוך אי פשיט ליה קני י"ל בכפותה והוי כמו קופה דפשיט"ל דקני וי"ל דבזה לא היה מקום לטעות דבעייתי בכפותה ומטעם משיכה דא"כ לבעי בעייתו בקופה:

פירש"י בד"ה מי שליקט וכו' דאי בבעל השד' וכו' עכ"ל היינו לעולא דפליגי ר"א ורבנן במגו אבל לר"ח בפ"ק דגיטין דס"ל דפליגי בתופס לבע"ח פליגי אף בבעל השדה וכן פירש"י גופיה שם יע"ש ובהכי ניחא מה שהק' הר"ש בפ"ד דפאה על פירש"י מהירושלמי ע"ש מה שהק' מהרמ"ש דגם בבעל השדה איכא מגו דאי בעי מפקיר השדה או נותנה במתנה ל"ק דודאי לא אמרי' מגו בכה"ג דודאי אין אדם עשוי להפקיר או ליתן ובכולי גמ' דאמרי' אי בעי מפקיר היינו יפקיר בינו לבין עצמו ואח"ז יחזור ויזכה בהו וגבי פאה כה"ג חייב בפאה כמו מפקיר כרמו דחייב בפאה עיין בקמא דף כ"ח ע"א ופירש"י שם ע"ש:

דף י.

בד"ה סיפא וכו' גלי דעתיה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א בכוונתו צריך להגיה בדברי רש"י גלי דעתיה שנתנה לו ור"ל ולאו פקדון דהדר מפרש מהו הגלוי דעת הוא אדעתא דהכי אגבהה דכיון דאגבהה אדעתא דחבריה הוי ג"ד דמתנה הוא ולא פקדון אבל ק' דמפירש"י במתניתין שכ' דלא מתכוין להקנות לחבירו והוי מתנה נר' דאפילו אגבהה אדעתה דידיה מתנה הוי ולא פקדון ולכ"נ כמ"ש מהר"ם לובלין בכוונת רש"י ומ"ש רש"י דאדעתא דהאי הגבהה ר"ל וגם אחר כך לא חזר לזכות בה והוי הפקר ועיין להרשב"א בתשו' חלק ה' סי' קפ"ו:

בד"ה לא קנה וכו' לא עשהו הנושא שליח וכו' עכ"ל והק' דא"כ דכי עשאו שליח קנה אמאי קאמר ר"י לקמן וא"כ משנתנו וכו' דמשמע דל"ק ממשנתנו אלא אי אמרי' המגביה

מציאה לחבירו קנה אפילו לא קנה קשיא הא מתני' עשאו שליח וכן ק' מדאמר ר"ן לעיל אא"ב מעני לעני מחלוקת מתני' רבנן והא מתני' דעשאו שליח ואפי' בלא מגו קנה וי"ל דודאי פשיט"ל דמתני' דקאמר תנה לי לא עשאו שליח לזכיה אלא נתינה בעלמא ולא חידש ר"י לקמן אלא דכי אמר תנה לי גלי דעתיה דלא ניחא לי בזכיה עד שתבא לידו ועיין בספר בית הלוי סי' ט' שכ' דדוקא במציאה דאיכא מגו הוא דס"ל לרש"י דכי עשאו שליח קנה ע"ש וכ"כ מהרש"א במס' כתובות בפ' ד' דמשום מגו אין סברא לחלק בין עשאו שליח ללא עשאו שליח ע"ש ואכתי ק' בדברי רש"י הללו דלפ"ד מאי פריך מפועל ש"ה דעשאו שליח דהא שכרו לכל המלאכות ואף מציאה בכלל ואי היינו דמשני יד פועל כיד בע"ה והוי שלוחו מאי פריך והא"ר פועל יכול לחזור אע"פ דיכול לחזור לא גרע משליח דעלמא וראיתי להמח"א בה' שותפין סי' כ"ז שכ' בפשי' דדוקא בחוב הוא דכי עשאו שליח קנה אבל במציאה לא דאין אדם יכול צעשות שליח לקבל לו מתנה ע"ש ועפי"ז ניחא הכל שפיר וניחא נמי מאי דק"ל כיון דס"ל לרש"י דבעשאו שליח קנה מאי ק"ל בההיא דפ' משילין והביאו התו' בד"ה ר"ן נוקמה בעשאו שליח למלאות לו ורש"י גופיה בסוגיא דמשילין נר' מדבריו דבשליח איירי ע"ש ועפי"ד המח"א ניחא שפיר גם לפמ"ש הש"ך בסי' ק"ה בדעת רש"י דבשליח בשכירות הוא דס"ל לרש"י דקנה ע"ש ניחא דההיא דפ' משילין ביו"ט איירי ושכר שבת ויו"ט אסור ועיין להמח"א בה' שלוחין סי' י"א במה שחילק בין שליח לפועל ולפ"ד בה' שותפין בדעת רש"י צריך לחלק באופן אחר ומה שהוכיח שם מירוש' דפאה דבפועל יש שליחות לגוי ע"ש בירו' דהחילו' הוא בין קצרו' לעצמן לקצרו' לצור' ישראל ואפי' בלא שליחות וכ"כ הר"מ בפי' המשנה שם ע"ש ועמ"ש עוד בזה לקמן מע"ל:

תוס' בד"ה ר"נ וכו' ור"ש סבר דקנה הממלא דכיון דלא קנה חבירו הוא קנה וכו' עכ"ל ק"ל דלר"ש אמאי קתני מתני' ואמר אני זכיתי בה דהיינו תחילה לצורכי הגבתיה או עכשיו אני רוצה לזכות בה כדמוכחא כולה שמעתא אפילו בלא אמירה כלל זכה דכיון דלא קנה חבירו קנה הוא ועיין בתוס' לקמן די"א ע"א בד"ה זכתה ע"ש ודוחק לומר דמוקי לה למתני' כר"א דפאה דקנה חבירו ואני זכיתי בה תחילה קאמר דהא הגמ' פריך לר"נ מפועל ולא מוקי לברייתא כר"א וצ"ל דלרבותא דסיפא נקטיה דאע"ג דאמר אני זכיתי בה תחילה דהיינו לצרכי אגבהתיה כי נתנה לו הוי מתנה ולא פקדון וגם מזה נסתר מ"ש מהרש"א בשמעתין בכוונת רש"י דכי הגבהה לצורכו אמרי' לשם פקדון ולא לשם מתנה ודע לפ"ד רש"י הללו דפ' משילין נר' דר"נ לא פליג אר"ש אלא כי מלא לצורך חבירו אבל כי מילא סתם קנה הוא אע"פ שלא נתכוון לקנות ועיין פירש"י במשנתנו:

בא"ד שיש הרבה מים בבור וכו' עכ"ל ק"ל לפ"ז מ"ט דר"ש כיון דאינו חב לאחרים דדוקא תופס לב"ח במקום שחב לאחרים אמרו והרי"ף בתשו' כ' דאפי' במקום דאינו חב לאחרים דוקא היכא דל"ל ללוה וכיוצא דאתי פסידא להמלוה משום תקנה אבל אי אמיד א"י לתפוס והרא"ש דחה דמדינא הוא ולאו משום תקנה ע"ש ומ"מ מודה הרא"ש היכא דאמיד הלוה א"י לתפוס אפי' אינו חב לאחרים ולא חלק אלא בל"ל ללוה דמדינא הוא ולאו תקנה כמו שמבואר בדברי הרא"ש בגיטין דף י"ד עיין שם ודלא כהגד"ת דשנ"ט ע"ש ומ"מ באמיד דא"י לתפוס הטעם מבואר בדברי הרי"ף והרא"ש משום דיכול לו' לאו בע"ד את ע"ש ונ"ל באמיד דא"י לתפוס אפי' היכא דזכי לנפשיה הדין כן ולא אמרי' מגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה אע"ג דגבי מציאה מסיק רבא לעיל דאמרי' מגו דזכי לנפשיה מדתנן בזמן ששניהם מודים וכו' היינו משום דאיכא פסידא לחבירו דביני ביני יתפוס אחר אבל בחוב ואמיד דליכא פסידא כלל לא אמרי' מגו דזכי לנפשיה וכו' אפי' א"ח לאחרים ועפי"ז ניחא מאי דק' עמ"ש מר"ן בב"י סי' ק"ה דהיכא דזכי לנפשיה יכול לזכות לחבריה אפי' יותר ממאי דמצי דזכי לנפשיה כגון שיש לו על חבירו מאה יכול לתפוס ק"ן בבת אחת מאה לדידיה וחמשים לחבריה ע"ש ומהגמ' בקמא ד"ע אין נר' כן דאמרי' שותפא שויא נ"מ למתפס פלגא ע"ש ואמאי א"י לתפוס כוליה מגו דזכי לנפשיה ועפי"ה ניחא דהתם באמיד איירי ואפי' אינו חב לאחרי' איירי דא"י לתפוס אע"ג דזכי לנפשיה ומ"מ נר' דדוקא בזכי לנפשיה הוא דכ' מר"ן "ן כן אבל בלא זכי לנפשיה א"י לתפוס יותר ממאי דמצי זכי לנפשיה דאע"ג דאמרינן מגו דאי הוה בעי למזכי לנפשיה זכי לחבריה היינו בסך דמצי למזכי לנפשיה דהו"ל חד מגו אבל הסך היותר לא מצי למזכי לחבריה דהו"ל תרי מגו מגו דהוה מצי למזכי לנפשיה ואחר מגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה ותרי מגו לא אמרי' כמ"ש הר"מ בפ"ב מה' מתנות עניים דין י"ט ע"ש ודלא כהב"ח שהבין בדברי מר"ן דאפי' לא זכי לנפשיה מצי למזכי לחבריה יותר ממאי דמצי למזכי לנפשיה ע"ש ועיין להסמ"ע ולה' תומים שם ע"ש ודע דשם בפ' משילין הקשו התוס' ע"ד רש"י ז"ל מ"ט דר"ש כיון דאינו מתכוין לקנות אלא לחבירו ע"ש וי"ל דפלוגתא דר"נ ור"ש תליא בתרי שינויי דלקמן דשינוייא קמא כיון דנפל גלי דעתיה וכו' ור"פ ור"ש משנו שינויי אחריני דס"ל אפי' גלי דעתיה קני ור"ש אזיל לטעמיה ועיין להמח"א בה' משיכה סימן ד' ע"ש ובה' שלוחין סי' ט"ו ועיין בש"מ בסוף הבית והעליה דף קי"ח ע"א:

דף י:

פירש"י בד"ה משום וכו' וידה רשותה משמע וכו' עכ"ל נרא' דנתכוון בזה לתרץ מה שהק' התוס' דהו"ל כלל ופרט לזה כ' דאחר דכתיב ונתן הוי פי' ידה רשותה ואין זה פרט

ומהרמ"ש דקדק בגמ' מאי פריך אשלד"ע נימא דכאן גלי קרא דישלד"ע וכמו מעילה וטביחה ותי' דא"כ הו"ל לתנא לרבויי שליח ולא חצר ע"ש ולפ"ד רש"י א"א לרבויי שליח מונתן דא"כ הוי כלל ופרט ולכ"נ דס"ל להגמ' דכיון דקי"ל אשלד"ע מסתברא כי רבי קרא לחצר מדין יד הוא דרבי:

גמ' גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דליקני וכו' מכאן נ"ל ספיקו של ה' בית דוד ה' יו"ט סי' ש"ד במי שעירב בדג מליח. כשנודע לו שאינו מועיל אם יכול לסמוך ביו"ט על עירוב גבול העיר שמזכה לכל בני עירו אי אמרי' כיון דעירב לעצמו גלי דעתיה דלא ניחא ליה בזכוי גדול העיר ול"ד למ"ש הכלבו דאם עירב לעצמו ואבד העירוב ביו"ט דיכול לסמוך על עירוב המזכה דשאני התם דשכיח ליאבד ודעתו שאם יאבד יסמוך על הזכוי משא"כ בטועה בדין דסבר דמהני עירוב בדג מליח ע"ש ומכאן י"ל דלא מהני דאפי' לדעת הנ"מ ודעימיה שפ' בשינוייא דר"ש היינו דס"ל דבנפיל' לא הוי גילוי דעת אבל במערב לעצמו דהוי ג"ד טובא ודאי דאמרי' דלא ניחא ליה בזכוי:

אמר רבינא היכא אמרי' וכו' והיא גופה קמ"ל קרא בכה"ג ישלד"ע וכל זה למ"ד משום שליחות אבל למ"ד משום יד אה"נ דגם בכה"ג אשלד"ע ותרי קראי דגט וגניבה מיצרך צריכי כדאי' בר"פ הזורק והגמ' שם אזיל כמ"ד תרוייהו משום יד אבל לר' א"צ לצריכותא דגניבה משום שליחות הגט משום יד ואצט' דגניבה לאשמועי' דכה"ג ישלד"ע ודגט משום יד ונ"מ דאפי' בע"כ וקטנה ובמסקנא דמסיק מס' ילפי' מציאה מגט סמיך נמי אגניבה דאי מגט לחודיה לא ילפי' משום דאפי' בע"כ כדאי' התם בפ' הזורק ולפי"ז למ"ד לא ילפי' מציאה מגט ה"ה דהו"מ רש"י למי' משום בע"כ ודלא כמ"ש במ"ב לקמן דלמ"ד ילפי' מציאה מגט הא דאצט' גניבה לגלויי אפי' גבי ממונא וכו' ע"ש דלפ"ד סוגיא דפ' הזורק דלא כמאן ועיין להשע"ה:

מאי בינייהו וכו' ק"ל למ"ש המח"א בה' שלוחין סי' י"א הבאתי דבריו לעיל דבפועל גוי יש שליחות דידו כיד בעה"ב ע"ש לפי"ז אמאי לא עביד גמ' הביניא בכה"ג דאמר לגוי פועל שלו לעשות לו דבר שהגוי אינו מוזהר עליו דלמ"ד בעי' בר חיובא גוי לאו בר חיובא ומחייב שולחו ולמ"ד אי בעי עביד וכו' גוי נמי אי בעי עביד ול"מ שולחו ואין לו' דבפועל בע"כ עביר דהא ליתא דבגמ' בר"פ האמ' מרבי בברייתא עבדו לשליחות יד ואי איתא אמאי אצט' לרבויי עבדו הא כיון דבע"כ עביד הוי כמו חצר ובכל התורה כולה כן הוא וסתם עבד הוא כנעני כדמוכח הגמ' בפסחים דף פ"ח דפריך מה שקנה עבד קנה רבו ע"ש אלא ע"כ דאפי' עבדו אי בעי לא עביד וכ"ש פועל והדק"ל והמש"ל בפ"ו מה' מלו"ל צדד דבגוי לא אמרי' אי בעי עביד ע"ש והוא תימה מ"ש מעבד כנעני

דכיון דאינו מוזהר כגוי הוא ודוחק לומר דגוי נמי איתיה בשליחות יד דבכלל גזל הוא דנצטוו ב"נ על הגזל שו"ר להתוס' ברפ"ק דשבועות בד"ה על הזקן שכ' הומ"ל אמר לגוי או קטן אקיף וכו' ע"ש והוא תימה דהא אין שליחות לגוי וקטן ואפשר דפועל גוי קאמרי וכדברי המח"א דגם קטן פועל י"ל ידו כיד בעה"ב וראיתי להמח"א סוף הלכות שותפין שכ' דידו כיד בעה"ב והוי שלוחו אפי' לדבר עבירה ע"ש ותמהני דמברייתא דעבדו גבי שליחות יד נראה דכה"ג בעלמא אשלד"ע וצריך לדחוק ולאוקמה בעבד עברי ועיין לה' הלכות יו"ט דע"א ע"ש ועיין להתה"ד סימן רצ"ט דמבואר בדב' דאפי' בעבדו ושפחתו אין שליחות לגוי ואשלד"ע דלא כהמח"א:

תוס' בד"ה אין וכו' בפ' הא"מ איכא דיליף וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפ' מרובה דף ע"ט ע"א שנראה מדבריהם בר חיובא טעמא משום דברי הרב ודברי התלמיד וכו' אבל למ"ד אי בעי עביד גזה"כ היא ואפשר דלמאן דיליף משחוטי חוץ אית ליה גזה"כ אבל למאן דאית ליה ב' כתובים אע"ג דלא ילפי' מנייהו מ"מ מנלן דאין שלד"ע דהתוס' ס"ל דב' כתובים אינם מיעוט דמילף הוא דלא ילפי' מנייהו וע"כ משום סברא דדברי הרב וכו' ולזה נתכוונו התוס' בד"ז להודיע דבזה תלוי פלוגתא ר"ס ורבינא אך לשון יליף שכ' התוס' ואיכא דיליף משום דהו"ל מעילה וכו' משמע דס"ל ב' כתובים הוו כמו מיעוט כדעת רש"י בספ"ב דקדושין:

בד"ה אי בעי וכו' ואמאי והא אי בעי לא עביד וכו' עכ"ל אבל למ"ד בר חיובא פשיט"ל כיון דלא ידע מקרי לאו בר חיובא מיהו ק' לפום סברתם דהשתא תק"ל בלא פירש"י אמאי לא עביד הגמ' הבינייא בגנב שאמר לשומר וכו' דלאו ב"ח מקרי ואי בעי עביד ועוד מ"ש לא ידע מקרי לאו ב"ח וכהן שאמר לכהן מקרי ב"ח כמ"ש בסמוך בדבור שאח"ז אשר ע"כ נ"ל דהיכא דלא ידע מקרי לאו בר חיובא אלא דס"ל להתוס' דרבינא קיבלה מר"ס דהיכא דבע"כ מותיב בה מחיי' שולחו וכמ"ש הרא"ש בשם הרמ"ז ע"ש וס"ל להתוס' דרבינא אית ליה תרוייהו לחייב שולחו או לאו ב"ח או בע"כ מותיב בה ולכך נקטו קושיתם כר"ס משום דבתי' לר"ס יתורץ גם לרבינא ועפי"ז ניחא ליה דברי הגהמ"י ברפ"ב מה' שלוחין והמרדכי בשמעתין שכ' היכא דשליח לאו ב"ח מחייב שולחו וגנב שאמר לשומר וכו' מחייב שולחו משום דבע"כ הוא וכמו חצר ע"ש והוא תימה כיון דפ' כרבינא אמאי הוצרכו לדין גנב שאמר לשומר לו' משום דבע"כ והש"ך רס"י קפ"ב דחק עצמו בזה ע"ש ולפי"ז ניחא שפיר דבכה"ג הוי בר חיובא ורבינא אית ליה תרוייהו לחייב שולחו או לאו ב"ח או בע"כ מתיב וכו' ומן האמור דבלא ידע בר חיובא מקרי יש להוכיח דלא כהסמ"ע רס"י קפ"ב שכתב הטעם דלאו ב"ח ישלד"ע משום דיאמר

המשלח היתי סבור שלא יעשה כיון שהוא אסור ע"ש ולפי"ז אפי' לא ידע שהוא אסור ב"ח מקרי וכן יש להוכיח מכהן שאמר לכהן ומכהן שאמר לישראל אע"ג דעובר אלפני עור שכ' התוספות בדבור שאח"ז ועפי"ה בכוונת התוס' א"צ למ"ש השע"ה בה' מעילה דהתוס' מק' לר"ס משום דקי"ל כוותיה וקי"ל תקנו משיכה בשומרין ע"ש:

בד"ה דאמר וכו' וי"ל דכהן מקרי בר חיובא וכו' עכ"ל פי' דבעי' תרוייהו בר חיובא והשתא עביד איסורא וכהן לכהן ב"ח ועביד איסורא דלפני עור משא"כ ישראל וכ"כ בש"ע ע"ש וכבר כתבתי בדבור הקודם דמדבריהם מוכח דלא כהסמ"ע גם מדבריהם מוכח דלא כה' אמונת שמואל סי' שכ' דכי שרו להמושיט ליכא לפני עור ועיין להפר"ח בי"ד סי' ס"ב ע"ש ועיין בש"מ שכ' דא"ע משום לפני עור כאן אלא דוקא אי קאי בתרי עברי דנהרא ע"ש ומכאן תשו' למ"ש ה' משפטי שמואל הביאו ה' קול אליהו ח"א ח"מ סי' דהיכא דע"י השליח עושה גוף האיסור לא בעי' תרי עברי ודוקא כוס יין לנזיר דאיפשר שלא ישתנו ע"ש:

בא"ד וא"ת מאי נ"מ וכו' עכ"ל אע"ג דאיסורא מיהא איכא כדמוכח מדבריהם בתי' הב' דאי איתא יחולו הקדושין לכ"ע כיון דליכא איסורא אלא ע"כ דאיסורא מיהא איכא מ"מ מקשי' שפיר דליכא למעבד בינייא לענין איסורא דגם למ"ד אי בעי עביד ואשלד"ע איסורא מיהא איכא להמשלח כמ"ש הט"ז בי"ד סי' ק"ס ודלא כהשע"ה בה' מעילה ומה שהוכיח דליכא איסורא בקדושין מגמ' בסוטה דמ"ד ע"א ע"ש י"ל דאיסורא דרבנן איכא והתם אקרא קאי ועוד נר' דבגמ' שם לא פריך אאלמנ' וגרושה דאיכ' לאוקמה כשנתקדש' ע"י שליח דלא עביד איסורא המשלח דאין שליח לד"ע וחלו הקדושין וכדס"ל להתוס' בתי' הא' שכן הק' השע"ה שם ע"ש ולא פריך הגמ' אלא אחלוצה ונתינה דאפי' ע"י נשואין מדרבנן הוא דאסירי ובאיסורא דרבנן יש שליח לד"ע כמו שצדדו בזה האחרונים וא"כ איכא איסורא להמשלח ומשני כדרבא וכיון דלרבא אפילו באלמנה וגרושה דאורייתא ליכא אלא איסורא בנתינה וחלוצה דאפי' ע"י נשואין ליכא אלא איסורא דרבנן בקדושין לחוד לא גזרו רבנן והא דתנן ר"י אומר פרט לאלמנה וחלוצה ונתינה ואמרי' התם איכא בין ר"י לריה"ג איסור' דרבנן אשאר איסורי דרבנן קאמר אבל נתינה וחלוצה דמשום לתא דפיסולי קהל וכהונה דחלוצה בגרושה ונתינ' בגויה עשאום כשל תורה ובנשואין איירי ר' יוסי הן אמת דלפי התי' הב' של התוס' דאי אשלד"ע לא חלו הקדושין צ"ל כתי' הא' שכתבתי דהתם אקרא קאי אבל מ"מ מגמ' גופה אין להכריח דליכא איסורא ואפשר דאפי' איסורא דאורייתא איכא וי"א בסגנון אחר דס"ל להגמ' דאיכא לאוקמה ע"י שליח אלא דק"ל דאפילו ע"י שליח איכא איסורא למשלח כמ"ש הט"ז

ומשני כרבא דאפילו הוא קדשה בעצמו ליכא אלא איסורא וכיון דאם קדשה הוא ליכא אלא איסורא בקדשה ע"י שליח ליכא אפילו איסורא וקושית הגמ' אאלמנה וגרושה קאי ועל פי זה ניחא דקאמר נימא דלא כריה"ג ולא קאמר נמי דלא כר' יוסי דלר"י איסורא דרבנן אינו חוזר ואיסורא דמשלח אינו אלא מדרבנן:

בא"ד וי"ל דכי בעל אח"כ לוקה וכו' עכ"ל מפשטן של דברים נר' דלפום האי תי' חלו הקדושין אפי' למ"ד אי בעי עביד ואשלד"ע וק"ל דבגמרא בפ"ק דתמורה ד"ה פריך ארבא דלא מהני והכי אלמנה לכ"ג דתנן יש קדושין ויש עבירה ומאי פריך נוקמה למתני' בקדשה ע"י שליח כהן דאשדל"ע לכ"ע ולא עבר וחלו הקדושין ויש עבירה בנשואין וי"ל דכיון דעובר השליח אלפני עור כמ"ש התוס' הרי אמר רחמנא לא תעביד מיהו ק' בדברי הריטב"א בחי' בקדושין הק' קו' התוס' ותי' בתי' הא' של התוס' ובחי' בשמעתין והביאו בש"מ כ' דליכא לפני עור בכה"ג כיון דלא לקי הקדושין עד שיבעול ע"ש ולפ"ד ק' מאי פריך הגמ' והרי אלמנה לכ"ג נוקמה ע"י שליח וי"ל כיון דהכהן אי קדשה בעצמו לא תפסי הקדושין משום דאמ"ר לא תעביד לא מצי משוי שלי' ועיין להמח"א ה' שלוחין סי' ט' ע"ש:

דף יא.

גמ' והוא שעומד בצד שדהו הא דמשמע ליה לשמואל דמתני' באין משתמרת משום דקתני ואמר זכתה לי שדי דבמשתמרת לא בעי' אמירה וזה להחולקים על התוס' אבל לדעת התוס' דזכתה לי ל"ד צ"ל סתם שדה אינה משתמרת ול"ד לסתם גינה דמשתמרת כדמוכח בסוף מכילתין דף קי"ח ע"א עיין שם בתוס':

תוס' בד"ה ה"מ וכו' מדמייתי מריב"ח וכו' עכ"ל ק' כיון דס"ד בדאיתיה עסקי' מדמה שפיר אינה משתמרת ועומד בצדה למשתמרת ולפמ"ש מהרש"א בדבור הקודם ניחא שפיר דלמסקנא י"ל דלא דמו אך למ"ש מהרמ"ש שם ק' ועמ"ש מהרמ"ש גופיה בדבור זה וצ"ל דהתוס' משמע להו מדמשני בליתיה והוצרך לתת טעם כל היכא וכו' ע"ש משמע דהמ' היה סבור אף דליתיה בחצר קונה שלא מדעתו וא"כ ע"כ דמשתמ' איירי ומ"ש התוס' בתי' גם לפי' המקשן מיירי וכו' היינו למקשן לחוד ולהלכתא אבל לשינוייא דמשני בליתיה ע"כ ליתיה למלוה קאמר דהא יהיב טעמא כל היכא דאיתיה וכו' ושינוייא דמשני בליתי' לא אתי כמסקנא דשמעתין ומעיקרא לא ק"ל להתוס' אלא להלכתא ודלא כהאומרים דהתוס' ל"ג כל היכא דאיתיה וכו':

בד"ה עישור וכו' ויאכלו טבל דחזקה וכו' עכ"ל התוס' שם בקדושין הקשו מה תקן אדרבא גרע טפי וכו' ע"ש ואיני מבין למה יגרע הא שניהם במיתה וי"ל כמ"ש המרדכי

גבי רוק יבמה דבדבר שתחילתו מעורב לא בטיל וא"כ אי הניחו בטבלו אפשר בני ביתו יאכלוהו מעורב ובט"י ואע"ג דאמרי' בפ"ב דע"א דטבל במשהו מ"מ לפי הטעמי' שנאמרו שם בגמ' ובירושלמי שהביאו התוס' שם בטבול לתרומת מעשר וליתנהו לבעלים בטיל והשתא דקרא שם לא בטיל משום דעדיין לא הופרש ושם ת"מ תחילתו מעורב ולא בטיל:

דף יא:

בא"ד וא"ת ואמאי לא נתן תרומה גדולה וכו' עכ"ל כ' מהרמ"ש ובדמאי ל"ל דא"כ אמאי נתן מע' הא קי"ל המע"ה ע"ש ולכאורה אע"ג דלגבי נתינה אינו מחוייב כדי לקיים מצות ביעור מחוייב וכה"ג כ' ה' מוצל מאש סי' דאפי' להסו' ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן במצות עשה לחומר' מן התורה מיהו מדברי התוס' בפ"ק דבכורות דף ט' גבי עריפה ע"ש אין נר' כן וע"ש לה' הלכות יו"ט ע"ש:

בא"ד שהרי ראב"ע היה עמו וכו' עכ"ל ק"ק אפי' לא היה עמו הי"ל לזכות לו ע"י אחר וכ"כ בש"מ וכה הראוני בירוש' בפ"ד דמסכת פאה דאפליגו אמוראי דחד אמר א"י לזכות אלא ע"י מי שראוי ליטול וח"א אפי' אינו ראוי ליטול ופריך מהאי מעשה דר"ג דרע"ק היה עשיר וזיכה ר"ג על ידו לעניים ומשני תפתר קודם שהעשיר ע"ש ולפ"ז ניחא שפיר שכ' התוס' שהרי ראב"ע היה שם להקשות אפי' למ"ד דבעי' ראוי ליטול ולדידיה בעי' כהן ועיין להרב פר"ח בספר מ"ח בתשו' שכ' בכפר שאין בו אלא כהן א' ואינו רוצה לקבל מזכין המתנות לכהן שבעיר אחרת ע"י אחר ע"ש ומן האמור צריך לזכות לו ע"י כהן ולא ע"י ישראל לצאת מידי המחלוקת הלז:

דף יב.

בד"ה ויצא וכו' עד שיזכה בה אחר וכו' עכ"ל עיין למהרימ"ט ח"א סי' כ"ב ע"ש:

בד"ה ואמר וכו' והא דאוקמיה בפ' כ"ה וכו' עכ"ל הו"מ להקשות כן לס"ד דגמ' דטעמא דר"י משום דס"ל קטן א"ל זכיה ולאו מטעמא דעשו שאינו זוכה כזוכה היכי קאמר עולא שם הא מני ר"י ושמואל ל"ל למי' משום דכיחידאה הא לא מצינו לר"י דאמר כן ונר' דלזה נתכוון מהרמ"ש ומאי דנקט שמואל ל"ד והומ"ל טפי עולא אלא משום דבשמואל עסקי התוס':

בא"ד אע"ג דבבכורות ל"פ אלא ר"מ וכו' עכ"ל אע"ג דסתם מתני' שם כר"מ וא"כ הרי גם דעת רבי כן והוו רבים י"ל דס"ל להתוס' כיון דקי"ל סתם משנה כ"מ אינו מוכרח דדעת ה' כן ובדעת הר"צ שהביא הרא"ש בפ' כל הכלים ע"ש:

בד"ה אא"ב וכו' אין סברא שיתקנו ב' זכיות וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"ל ז"ל דהרי לר"י זכיית קטן מדרבנן ובסמוך תיקנו שיזכה אביו ממנו הרי ב' זכיות ע"ש י"ל דלא

כ' התוס' דאין סברא לתקן כ' זכיות אלא לשמואל דס"ל טעמא דמריצה לרבנן אם כן כיון דאיכא סברא דמריצה לא היה לו לתקן ב' זכיות כיון דהיו יכולין לתקן שיזכה אביו מתחילה ומטעמא דמריצה אבל לר"י ל"ל כלל סברא דמריצה וא"כ בהכרח שיתקנו ב' זכיית דא"א לתקן שיזכה האב מתחילה דמאיזה טעם יזכה האב מתחילה ומ"ש במ"ב לתרץ קו' מהרש"ל ליתא דהתוס' נמי עסקי עכשיו דטעמא דמשום איבה הוא וכיון דטעמא משום איבה ע"ד דוקא בסמוך הוא דזוכה וכס' ומה שתי' מהרש"ל עיין למהרמ"ש מ"ש בכוונתו:

דף יב:

גמ' אי דאתיא ב"ש מאי בעיא גביה וכו' דקדק מהרמ"ש ז"ל אמאי לא פריך באתיא ב"ש נמי אי דאיתיה אביה דאביה הוי וכו' כדפריך בתר הכי ותי' משום די"ל בבוגרת ולכך פריך מאי בעיא גביה ע"ש וממ"ש רש"י בד"ה דאבוה וכו' דהא קטנה היא נר' דאי נערה היא לאו דאבוה ונר' לי במ"ש רש"י בכתובות דמ"ז דאהא דאמרינן מציאתה לאביה משום איבה משום דלא יזון אותה ע"ש ולפ"ז באמה דאין האב זן אותה אלא האדון ליכא איבה ומציאתה שלה אך לשמואל דקטנ' מריצה לאביה איכא איבה וטעמא אחרינא בקטנה דמציאתה לאביה וא"צ לטעמא דאיבה וא"כ בקטנה מציאתה לאביה אפי' אמה אבל בנערה ליכא אלא טעמ' דאיבה ובאמה דליכא איבה מציאתה שלה ומאי דתניא התם מציאת אמה לאביה בקטנה איירי והשתא ניחא שפיר דבאתיא ב"ש ל"מ למפרך לשמואל אלא פירכת מאי בעיא גביה דהא קושטא הוא דלאו לאביה כיון דנערה היא אבל בלא אתיא ב"ש דקטנה היא פריך שפיר דאבוה היא כיון דקטנה היא ולר"י דל"ל טעמא דמריצה לרבי יוסי באמה מציאתה שלה לעולם וקושית הגמרא היא לשמואל אלא דק' מאי פריך הגמ' נימא תיובתיה דר"ל נימא דר"ל כר"י ס"ל וראיתי להמש"ל בפ"ג מה' עבדים דט"ז דנרגש מזה לשי' רש"י דטעמא משום מזוני מאי פריך לר"ל ע"ש ונ"ל דרש"י נמי מודה דאיכא איבה דמסר לה למנוול ומוכה שחין ומאי דכ' משום מזוני נחית ליישב גם לר"ל דס"ל בפ' האמ' דמ"ג ע"ב כמחלוק' בגרושין כך בקדושין ולרבנן נערה יש לה יד לקדש עצמה בלא אביה וא"כ בנערה ליכא למיחש דילמא מסר לה למנוול ומ"ש דכי בעי למסור אותה קדמה היא ומקדשת את עצמה להגון לה ולא חיישי' דילמא מסר לה ולא ידעה דבעי למסור לה דמילתא דלא שכיחא ולכך כ' איבה דמזוני אבל בקטנה לר"ל או גם בנער' לר"י דאמ' התם דכ"ע אביה ולא היא בקדושין ע"ש איכא חששא דמסר לה למנוול ומ"ש והשתא באתיא ב"ש ל"מ למיפרך דאבוה היא לר"ל כיון דנערה היא ואמה ליכא לא איבה דמסר לה ולא דמזוני אבל בלא אתיא ב"ש פריך דאבוה היא גם

לר"ל כיון דקטנה היא וקא' שפיר נימא תיובתיה דר"ל וכו' ולפי"ז לר"י נמי דל"ל מריצה מציאת אמה לאביה הלכה היא משום איבה דמסר לה ודלא כמ"ש המש"ל שם דלר"י מציאת אמה לאביה לאו הלכ' היא ע"ש:

במגורשת ואינה מגורשת דאמר ר"ז וכו' ומאי דקתני מתניתין אע"פ שלא נתן לה כתובתה הק' אפי' בגוונא דשני' הוא דלא נתן לה כתובת' כגון מגורשת וא"מ דחייב במזונותיה וכיון שחייב במזונות אפי' יתן לה כתובה א"כ ודאי לא יתן לה כתובה אבל במגורשת ודאי דאי יהיב לה כתובה מיפטר ממזונו' ואי לא יהיב לה כתובה חייב במזונותיה אע"פ שגירשה כדאי' בירוש' דודאי מצוי הוא שיתן לה כתובה שעי"כ יפטר ממזונותיה:

פירש"י בד"ה לאפוקי וכו' משום דאב מינה זכי עכ"ל אין פי' דבתחילה הן שלה ואב מינה זכי דא"כ לשמואל דס"ל מריצה והיא אינה זוכה כלל אלא האב מאי א"ל אלא ה"פ האב ע"י מציאתה קזכי:

דף יג.

גמ' בשטרי הקנאה הרי"ף כ' ב' קושי' חדא שמא לא לוה עד ניסן ועוד דחיישינן לקנוניא שמא לא לוה כלל ומשני בשטרי הקנאה דהיינו שטר שיש בו קנין ע"ש מוכח מדבריו דבשטר שיש בו קנין אפי' לא לוה כלל טריף כדין וכמו שהוא כן לפירש"י דאי לא משתעבד אא"כ לוה לבסוף אכתי תקשה שמא לא לוה כלל ולקנוניא נתכוון ודלא כמהרמ"ש שכ' לדעת הרי"ף בשטר שיש בו קנין לא משתעבד אא"כ לוה לבסוף ע"ש ואע"ג דהרי"ף כ' בתשו' דשטר שיש בו קנין בעי' אתא לידיה מ"מ לא בעי' לוה לבסוף וכמו עדיו בחותמיו זכין לו לדעת הרמב"ן בש"מ דאע"ג דבעי' אתי שטרא לידיה לא בעי' לוה לבסוף ע"ש והריב"ש בסי' קס"א הקשה לדעת הרי"ף דבעי' אתי לידיה גם בשטרי הקנאה מדאמר שמואל המוצא שטר הקנאה מחזירו ומשמע אפילו אין הלוה מודה ואמאי הא בעי' אתי לידיה ע"ש וטפי הו"ל לאקשויי ע"ד הרי"ף קושית רש"י בד"ה הניחא דע"כ שמואל לא ס"ל כאביי מדאמר שטר הקנאה ועפי"ז דלדעת הרי"ף בשטר הקנאה אפי' לא לוה לבסוף י"ל דנקט שמואל הקנאה דוקא דאירי אפי' במודה הלוה דבא השטר ליד המלוה מידו אך עדיין לא לוה דבהקנאה מחזירו אבל בעדיו בחותמיו בעי' לוה לבסוף כמו שכן היא דעת רש"י כמו שנראה מדבריו ממ"ש בד"ה אפי' ועוד נ"ל דלא כ' הרי"ף דבעי' בשטר הקנאה מטא לידיה אלא לפום מאי דפ' דלא אמרי' עדיו בחותמיו זכין לו וכיון דבשטר בלא קנין אפי' מטא לידיה לא זכי למפרע או הקנין מוסף דכי מטא לידיה זוכה למפרע דכי קני מיניה ע"כ לאלומי וכיון דאהני הקנין לענין זכיה

למפרע סגי ולעול' בעי' מטא לידי' אבל לאביי דבלא קנין נמי כי מטא לידיה זכי למפרע הקנין ע"כ דמוסף אע"ג דלא מטא ולכך כי אמרינן דשמואל סבירא ליה כאביי ניחא דנקט שמואל הקנאה אף על גב דלא מטא לידיה לידיה ועפי"ז ניחא קושי' הריב"ש דאע"ג דמהגמ' לקמן גבי מילתא דשמואל דקאמר ולשמא כתב ללוות ולא לוה הא שעבד נפשיה משמע דליתיה ללוה לפנינו ואינו מודה כמ"ש התוס' לקמן בד"ה הא קאמר וכו' ע"ש י"ל דהגמ' שם ס"ל דשמואל אית ליה כאביי דעדיו בחותמיו זכין לו אבל אי ל"ל כאביי אה"נ דאיירי שמואל במודה ודע דממימרא דשמואל דבסמוך דאומר היה ר"מ וכו' אין להוכיח דס"ל כאביי מדהוצרך לאוקמ' באינו מודה וטעמא דר"מ משום דאינו גובה אפי' מב"ח ולא מוקי לה במודה וכאוקמתא דרב אסי די"ל דלא ניחא ליה באוקמתא דר"א משום דל"ל אקרי וכתב כדקשיא ליה לאביי ועיין להרא"ש בסוף פרקין ע"ש ועמ"ש לקמן דף י"ט ע"ב ומה שכתבתי שהקנין מוסיף איזה דבר כה"ג ממש כ' מהר"ש יונה דקט"ז ע"ב לדעת הר"מ גבי ערב וראיתי להרמ"ה בסוף בתרא צדד כן ע"ש:

בשטרי אקנייתא וכו' הרדב"ז ח"ב סי' תקמ"ז כ' דאפי' בקנין חיישינן דילמא כ' ללוות ולא לוה והא דתנן כותבין שטר ללוה וכו' אין תקנה אלא לזכות לו ע"י הסופר ושכן דעת הר"מ ממ"ש בפ"ט מה' זכיה וכן מי שכ' שט"ח על עצמו ונתן השטר ע"י שליש וכו' משמע דאין אחר עמו הלכך בשטרי אקנייתא מיירי דהא קי"ל אין כותבין שטר בלא המלוה אלא בשטרי אקנייתא ואפ"ה אם לא פי' לשליש מה יעשה אין בדבריו כלום אע"פ דאית ביה קנין משמע דאי לא מטא שטרא ל"ק ע"ש ודבריו תמוהים דאי לא קנה א"כ אין כותבין שטר ללוה לבדו דחיישי' שמא לוה וע"כ מתני' דכותבין שטר ללוה בגוונא דקנה ונשתעבד משעת הקנין כגון שזיכה לו וכיוצא כדמוכחא כולה שמעתא והר"מ בד"ז בדאקרי וכתב מיירי ולפי מה שהוכיח הריב"ש סי' קס"א דדעת הר"מ בקנין מהני ע"כ דמיירי הר"מ בד"ז בלא קנין ועיין לתשו' הרא"ש כלל ס"ו אות ג' מ"ש בסוף התשו' שכותבין שטר ללוה אע"פ וכו' ושמא כ' ללוות ולא לוה ע"ש לאו דוקא אלא בכתבו שטר באקראי מיירי דהא אין כותבין לכתחילה אלא בגוונא דלא חיישי' שמא כ' ללוות ולא לוה:

אלא לאביי וכו' מאי איכא למי' וכו' המש"ל בפ' י"ח מה' גזילה כ' דבאמר להם כתבו שטר אמנה ותנו בידי אם הלוה בו אתן לו השטר לא אמרי' עדיו בחתומיו זכין לו אפילו לאביי ודוקא באמ"ל שהוא רוצה ללוות בו עכשיו ע"ש ולכאורה ק' דלפי זה מאי פריך גמ' לאביי נימא דחיישי' לאמנה וי"ל דבאמנה נמי אין כותבין לכתחילה כיון דאתי למטרף שלא כדין ועפי"ז מקשים התוס' בד"ה אביי על פירש"י שפיר ולא יתורץ בדברי המש"ל:

פירש"י בד"ה ה"מ וכו' תריץ במוקדמ' כתיבתן וכו' עכ"ל והא דפריך ממתני' ולא משני דחיישי' למוקדם דפסול דכיון דנפל ריע משום דלא חיישי' לחתמו באיסור וכמ"ש מהרש"א בגמ' דלא חיישינן לזיופא:

תוס' בד"ה אבייי וכו' שלא ידעו מאימתי לגבות וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א בריש מס' ר"ה ע"ש:

בד"ה משום וכו' וי"ל משום דקשיא לאבייי לא ניחא וכו' עכ"ל פי' והגמ' הק' אבייי ל"ל שינוייא דר"א משום דק"ל תרתי אי משום דס"ל עדיו בחותמיו זכין לו אי משום דלא חיישינן לאיקרי וכתיב ומשום דקשיא לאבייי קאמר בוי"ו:

דף יד.

אחריות ט"ס מפירש"י בד"ה שבח שכ' דאיכא למי' אמליך וכו' נרא' דפי' אחריות ט"ס היינו דאמרי' דבודאי לא לוה לו עד שקבל אחריו אלא שהסופר טעה ולא כתב אבל אי ידעי' בודאי דלוה לו בסתמא לא משתעבד ולכך הוכרח לפרש דקו' הגמ' היא דא"ל אמליך ולא רצה אבל אי פי' אחריות ט"ס הוא אפילו לא קיבל אחריות אמרינן דעתיה לאשתעבודי כפי' הראשונים פריך הגמ' בפשי' אמאי פריך לימלך ואיכא למידק לפירש"י דהכי ניחא ליה להגמ' במאי דאמר הא לא אמר הא מ"מ קשיא מילת' דשמואל גופה אמאי אחריות ט"ס ניחוש שמא לוה לו בסתמא ואי סמכי' אחזקה דלא שדי איניש זוזי בכדי מאי פריך מהא דצריך לימלך שאני התם דהסופר יודע דבסתמא לוה לו אבל אנן סמכי' אחזקה ע"כ נר' דגם רש"י מפ' אחריות ט"ס אפי' ידעי' דבסתמא לוה לא ופריך הגמ' בפשי' אמאי צריך לימלך ומשום דלכאורה יכול לתרץ דפי' אחריות ט"ס היינו לו' דמסתמא קבל בפי' לזה כ' דאי הכי ניחוש דילמא אמליך ולא רצה אלא ע"כ הפי' הוא אפי' ידעי' בודאי דלא פי' אלא בסתמא הלוה לו:

תוס' בד"ה שעבוד וכו' כדאמר בסמוך אפילו שלא באחריות דלא ניחא ליה וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרמ"ש נימא באין לו ב"ח איירי ל"ק דמ"מ לאו תרעומ' לחוד הוא דאיכא אלא דלא ניחא ליה משום דכשיהיו לו מעות יתבענו ולכן באחריו' משתעי דינא בהדיה אע"ג דלית ליה עתה ב"ח ומה שהק' מההיא דחמשה גובין מן המחוררין ע"ש י"ל דאיירי שפי' בהדיא דאינו גובה מן המשעו' וגובה מן ב"ח ואתיא אפי' כר"מ דבכה"ג לא מחל:

בד"ה דינא וכו' וא"ל דנ"מ אם יש לב"ח עדים שקרובים לראובן וכו' עכ"ל התוס' בכתובו' דצ"ב דחו לזה דאי הכי אמאי אפי' שלא באחריות הא אפי' איהו גופיה לא מיפסל משום תרעומת והק' מהרש"א שם נימא דאיירי באית ליה זרעא אחריתי דניחא ליה להעמידה בפני ב"ח ע"ש ול"ק דאי איירי בל"ל זרעא אחריתי אמאי קאמר משום תרעומת הא

בלא"ה משתעי דינא בהדיה משום דרוצה להעמידה בפני ב"ח ועוד נר' דדוקא איהו גופיה אמרי' דאינו מעיד משום דרוצה להעמידה בפני ב"ח אבל עדים לא מפסלי מטעם זה דלא מצינו פיסולו בעדים אלא בממון אבל לא איכפת להו לעדים אי מקרי איהו רשע ולא ישלם:

בא"ד ובפ' הכותב אמרי' וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דנ"מ אי הב"ח וראובן חשודין על השבועה דאי משתעי דינא ראובן כיון דמחוייב ש"ד ע"י גלגול ושניהם חשודין אמרי' מתוך שא"י לישבע משלם כדאית' בפ' כל הנשבעין דאי משתעי שמעון דינא בהדיה אז אפי' הוי שמעון נמי חשוד לא אמרי' מתוך שאיל"מ כיון דאינו מחוייב אז הב"ח אלא שבועה דרבנן וכמ"ש התו' לעיל בשמעתא דההוא רעיא ע"ש:

דף יד:

גמ' אמר רבא הב"ע וכו' האי שינוייא לא שייך גבי שבח קרקעות כמ"ש מהר"מ לובלין ע"ש וכ"נ מדברי התוס' בד"ה תריץ דלא הזכירו בס"ד דהו"מ לשנויי בפ' מ"ש כדרבא ומ"ש התוס' בד"ה סיפא מרישא עצמה היה יכול להקשות וכו' היינו משום דתירוצא דרבא לא יתכן אלא אחר דמשני הא כדאיתא. והא כדאיתא כמ"ש מהרש"א ומהרמ"ל וכ"נ מפירש"י בד"ה לאכילת פירות דכ' ס"ד וכו' דאי כדברי מהרש"ל הו"ל לקבוע דבריו בת"ש לאכילת פירות וכו':

תוס' בד"ה תריץ וכו' וא"ת אדרבא לוכח מהכא וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח ספיקו דהרב גד"ת דל"א ע"א אי מכר לוה לגוי אי הוי כאשדתוף ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד וי"ל דמיירי שזה הקרקע עשאו המוכר אפותיקי וכו' עכ"ל היינו אפי' באפותיקי סתם וכמ"ש ה"ה בפי"ח מה' מו"ל דין ד' בדעת הרמב"ם ע"ש ומ"ש אך קשה אמאי דחיק וכו' יעמיד כשעשאו אפותיקי היינו אפותיקי מפורש ולכך לא תפסו בהפשטן משום דלא מ"ל דאיירי באפותיקי מפור' ודלא כמהרש"א דלפ"ד ק' דהא אליבא דשמואל גופיה הוא דמוקמי' לקמן דבאפותיקי מפורש נוטל השבח בחנם ושמואל גופיה הוא דפשיט בפ' מ"ש מברייתא דשבח קרקעות כמ"ש התוס' לעיל בזה הדיבור דמאי דאמר ב"ח גובה את השבח היינו לפי המסקנא דהתם דפשיט וכו' ועיין למהר"ם שיף ז"ל והתוס' בפ' מ"ש תירצו דמיירי אחר שטרף קנאם ע"ש בהרש"א שכ"כ בכוונתם וכ' דס"ל דלא הוי קצובים בכה"ג דלא כהתוס' הכא ע"ש ונ"ל דבר"פ הניזקין פליגי אמוראי במאי דקתני מפני תיקון העולם דחד אמר מפני שאין כתובין וח"א מפני שאין ש קצובים ולמ"ד מפני שאין כתובין אפי' קנאם אחר שטרף לא מצי גבי מנייהו וכמ"ש הש"ך בסי' קט"ו סקט"ו ע"ש ומעתה י"ל דהתוס' בפ' מ"ש מישבים דברי שמואל דס"ל כמ"ד מפני שאין

כתובין ולכך אפי' קנאם אחר שטרף ל"מ גבי מנייהו ולמ"ד מפני שאין קצובים מוקי הך ברייתא בגוזל ונגזל ולא ס"ל דשמואל דמחזי כרבית והתוספו' הכא ניחא להו ליישב דברי שמואל גם למ"ד מפני שהם קצובים באופן דגם התוס' בפ' מ"ש מודו דלדידן דקי"ל כמ"ד קצובים אם קנאם אחר שטרף ממנו גבי מנייהו גם השבח דכבר קצוב הוא וכמ"ש כאן ומהרש"ל בפ' מ"ש הגיה בדברי התוספו' ופי' דבריהם דבשעה שקנה הלוקח הא' לא קנאם עדיין דל"מ למי' ליה הנחתי לך מקום דבשעה שקנה הא' לא החלו אלו הב' כן היא כוונתו כמו שנר' מדבריו ע"ש ועיין להתוס' בקדושין דכ"ט ע"ב בד"ה ואזיל ובבכורות דמ"ט ע"ש והב"ח בסי' קט"ו כ' דהתוס' בפ' תירצו דכיון דהקרקע זו שקנה הלוקח א' היא משעובדת להמלוה מעת שלוה ל"מ לוקח לדחותו אצל הקרקע הב' שלא נשתעבדה לו אלא אח"ך מכח דאיקני ע"ש נר' דגריס בדברי התוס' כמו שהגיה מהרש"ל ופירשם בע"א ועיין להש"ך שם בסי' קט"ו סקי"א ובעיקר קושי' התוס' כבר כתבתי במ"א ליישב קושייתם במ"ש הטור ומרן בש"ע בסימן קי"א דין ג' ע"ש ועיין לה"ס בר"פ כ"א מהלכות מו"ל ולהדרישה בסי' קט"ו ע"ש:

דף טו.

בד"ה כשעמד וכו' עמ"ש מהרש"א וכוונתו דלר"א י"ל דמפני תיקון העולם הוא משום דשעבו' דאורייתא ומאי דלא גבי מלוה ע"פ הוא מפני ת"ה אבל לרבא ולרבה בד"ה ל"ל הכי דא"כ אמאי נקט ד"ז בשבח הו"ל למתני בקרן גופיה בלא עמד בדין ואין לומר דסתמא דמילתא בקרן עמד בדין דמאי פסקא דבודאי דגם בקרן יכול להיות דלא עמד בדין עם הגוזל:

גמ' תניא דמסייע ליה למר שמואל וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל מאי מסייע ליה הא הבריית' איירי באפותיקי ושמואל איירי בלא אפותיקי ע"ש וכן הקשה בתוס' ע"ש לפמ"ש לעיל בכוונת התוס' בד"ה תריץ דבאפותיקי סתם קאמרי ניחא הכל שפיר:

תוס' בד"ה ב"ח וכו' דאי משבח לקוחות וכו' עכ"ל כ' מהרש"א לפמ"ש התוס' בד"ה צ"ל דמתני' דהתם באפותיקי ומאי דקתני אינן נוטלין בשבח היינו דנותנין ההוצאה אבל שאר השבח נוטלין ע"ש וצ"ל לפ"ז מאי דקתני סיפא התם וכולן אין נוטלין בשבח ואמרי' בגמ' שם לאתויי שבחא דממילא אע"ג דליכא הוצאה אבכור קאי ולישנא דוכולן אראוי כבמוחזק קאי ומה שהק' מאי פריך הגמ' מדשמואל י"ל דהגמ' שם לא אסיק אדעתיה ד"ז וכמו כגמ' כאן דקא' תניא דמסייע לשמואל וכמ"ש מהרש"א גופיה בשמעתין וכבר כתבתי דלפמש"ל בכוונת התוס' ניחא בלא"ה:

בא"ד מאי אירייא דלא טרפי בנות משבח וכו' עכ"ל מבנות גופייהו מייתו ראיה ולא מכח דומיא אבל התוס' שם בפ' יש בכור מייתו ראיה מכח דומיא דס"ל מבנות גופייהו אין ראיה דשאני מזון הבנו' דחיובא רמיא איתמי גופייהו כמ"ש הרא"ש בס"ד ועיין להתוס' בכתובות דנ"ה וע"ש במהרש"א ועיין למהר"ם שיף כאן:

דף טו:

גמ' הא דלא מסיק שיעור ארעא ושבחא לפירש"י צ"ל דהבריית' איירי רישא וסיפא במסיק ביה שיעור השווי לבד מהוצאה וברישא דאיכא שבח יותר על היציאה במסיק שיעור ארעא והיתה על היציאה ובסיפא דליכא שבח טפי מיציאה במסיק שיעור ארעא לבד ועיין במלחמות:

תוס' בד"ה הא וכו' תימה כיון דלא מסיק וכו' עכ"ל נר' דס"ל דאפי' למ"ד אי אית להו זוזי ללוקח ל"מ מסלק לא מקרי ארעיה לענין דנוטל השבח אפי' לא מסיק אלא שיעור ארעא ולו' ארעיה אשבח ודוקא באפותיקי מפורש הוא דאמר ארעי' אשבח:

בד"ה מעות וכו' תימה דבהגוזל קמא וכו' עכ"ל מדלא הוק"ל במאי דקתני התם גובה הקרן מנכסי' משועבדים והא אפי' לרב פקדון הוא דהוו נר' דס"ל דלאו פקדון ממש קאמר רב וכדעת הר"מ בפ"ט מה' גזילה דף ז' וע"ש להמש"ל וא"כ לרב ניחא והקשו משבח לכ"ע:

גמ' שמואל אמר מעות מתנה וכו' כ' הרשב"א הביאו בש"מ דדוקא בדלא כ' אחריות אבל כ' אחריות מודה דמעות חוזרין ע"ש ולפי"ז נראה דשמואל לטעמיה לעיל די"ד ע"א דבשטרי מקח לא אמרי' אחריות ט"ס ע"ש אבל לדידן דקי"ל אחריות ט"ס מעות חוזרין אפי' דקי"ל כשמואל גבי מקדש אחותו די"ל דסמך על אחריות וא"כ למ"ש הרא"ש לחלק בין נוכראה לקרוב ע"ש ורבא נמי דפסיק בהכיר בה המעות חוזרין מה"ט הוא וכדמסיק רבא דאחריות ט"ס אפילו במקח ועפי"ז ניחא מ"ש המרדכי בפ' הגוזל בתרא בגנב ומכר והכיר בו הלוקח דאינו נוטל המעות אפי' מהגזלן דמעו' מתנה ופי' מור"ם בהג"ה סי' שנ"ו והוא תימה דהא קי"ל כרב וכבר תמה הש"ך שם סקי"ו וכתב כי שגגה היא ע"ש ועפי"ה ישנו מן הישוב דהתם במטלטלין דלא אמרי' אחריות ט"ס ובכה"ג לא פ' רבא כשמואל ומ"ש הש"ך שם לדחות ראיית ראב"ן דר"א כרב ממ"ש התוס' בקדושין דל"ג דאיתמר ע"ש בתוס' ותראה דכיון דקי"ל כר"א כ"ש דקי"ל כרב ובהכי א"ש פ' הר"מ דבה' גזילה פ' כשמואל בהכירה שאינה שלו ובפ"ו מה' זכיה דין כ' פ' במקדש דמעות מתנה ונראה מדבריו דל"ד אחותו וכבר הלח"מ שם והנ"מ דק"ו עמדו בזה ועפי"ה ניחא שפיר אח"ז ראיתי למהרימ"ט חא"ה סי' מ"ג שכ' דטעמא דהכיר בהן שאינה שלו דלאו

מתנה משום דסמך על אחריות ולא זכר דברי הרשב"א שהביא בש"מ והמש"ל בפ"ג מה' אישות דין ח' תמה ע"ד מהרימ"ט בזה לפי שלא ראה דברי הש"מ:

בד"ה חזר וכו' בלא הכיר בה מיירי וכו' עכ"ל אבל הכיר בו לא שייך הני טעמי דליקו בהימנותי' וגזלנא וכו' וכ"כ הנ"י ולקמן דפריך מברייתא דמה שאירש מאבא וכו' אע"ג דההיא בהכיר בה היא י"ל דהיינו מאי דמשני לא סמכה דעתיה וע"ש בש"מ ועיין לה' עדות ביעקב סי' כ"ב יע"ש ועיין להמש"ל בפ"ג מה' אישות דין ח' ע"ש:

דף טז.

גמ' מתיב ר"ש מה שאירש מאב' וכו' רש"י פי' קושית הגמ' מירושה והוא תימה דבירושה אמרי' לעיל כיון דממילא קאתי לא אמרי' מה מכר א' לב' וכו' ואפי' באמר מה שאירש כן הוא הדין לדעת רש"י כמו שנר' מדבריו בפ' מי שהיה נשוי דצ"א ע"ב ע"ש וי"ל דזהו מאי דקאמר זו א"צ לפנים דאינה קו' וכפי' תשו' הגאונים שכתב רש"י דאינה קו' וי"ל שמה"ט הוא דירושה ממילא קאתיא ורבא אמר דקושי' היא וצריכה לפנים ולא ס"ל האי חילוקא דירושה ולדידיה אין לתרץ אלא בחילוקא דסמכ' דעתיה מיהו ק' רש"י שם בכתובות אמאי לא תירץ משום דלא סמכא דעתיה ועיין בש"מ ועיין לרשב"ם דף ג' ע"א שכתב דהבעל שמכר נכסי מלוג לאחר מיתת אשתו מכור וכ' הב"ש בסימן צ' דדוקא דאמר בפירוש לאחר מיתת אשתו ותימה מ"ש ממה שאירש דלא אמר כלום וצ"ל דבהך סמכא דעתה דהא אי מכרה היא הבעל מוציא ולמת הוא קודם לא חייש דמיתה שכיחא בנשים אבל ק' מירוש' ר"פ הכותב דמדמה ליה לבן שמכר וכו' ע"ש והביאו הר"ן בפ' נערה דף תפ"ז והרשב"א בתשו' שהביא הב"י בסי' כ' ע"ש:

תוס' בד"ה מרצי וכו' מדלא נקט וכו' עכ"ל ואע"ג דרבא נקט לקמן טעמא דגזלנא י"ל תרוייהו טעמי הלכתא הן או למ"ד ליקו בהימנותיה מוסיף הוא ומודה בטעמא דגזלנא למסקנ' דלא נ"מ אלא לענין מתנה ועמ"ש מהרש"א:

בד"ה בההיא וכו' והוי כאלו אמר וכו' עכ"ל והכא עדיף טפי מכשאקחנה כמ"ש מהרש"א ונר' דזה דעת הרי"ף שכ' בהא הלכתא כרב וכו' ע"ש והיינו בהא דמה מכר וכו' אבל בהדיא דשדה זו כשאקחנה וכו' ליה הלכת' כוותיה ובסמוך הביא ההיא דמה שאירש וכו' ועיין להתה"ד סי' ש"ך במה שכ' שדברי הרי"ף צ"ע ממ"ש בפ' המוכר את הבית בההיא ארעא ודקלי ע"ש שנר' דלא הבין בדברי הרי"ף כאן במ"ש ועיין להמרדכי שם בפ' המוכר את הבית שם מ"ש ר"ן גאון ונראה דלא כ"כ ר"ן גאון אלא בלא הכיר בה ודלא כמהר"י אדרבי סי' ע"ד ע"ש:

דף טז:
בפירש"י בד"ה כל וכו' שהרי אין מקיימין וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"ל דר"י לטעמיה משום דבסמוך ס"ל לר"י דבכתוב בו הנפק לא חיישי' שמא כ' ללוות וכו' ומהרש"א כ' בכוונת רש"י דמשום חשש זיוף קאמר ומהרמ"ש הת' דא"כ ניחוש שמא זייף חתימת הדיינים. ע"ש וי"ל דס"ל לרש"י כדעת הרי"ף דבמ"עבד א"צ קיום ועמ"ש באה"ע סי' קמ"ב אבל ק' דא"כ במוציא שטר הקנאה אמאי לא חיישי' לזיוף ועיין להתוס' לעיל ולהנ"י כאן ע"ש:

דף יז.
גמ' מהא דתנן מצא שטרי חוב וכו' קשיא הו"ל למיפרך מדברי ר"י גופיה מ"ש בו ביום אפי' למחר נמי כיון דלא חייש לפשיטי דספרא משום דמפסדי לפום סברא דהשתא דלא ס"ד לפלוגי בין אית ליה רווחא ללית ליה רווחא וי"ל דנקט בו ביום משום דליכא קנוניא בו ביום אבל למחר וליומא אחרא חיישי' לקנוניא ועיין למהרש"ל ז"ל שכ' דלר"י בהכרח הוא דחיישינן לפשיטי. כיון דא"ל רווחא מדנקט בו ביום ע"ש ונראה דהכוונה היא למסקנ' דאיכא סכנה ברווחא יותר מדלית ליה רווחא א"כ אי איתא דאפי' אית ליה רווחא חייש למפסדי א"צ להשמיענו בבו ביום דל"ל רווחא כיון דאפי' אית ליה רוחא לא חיישי' אלא ע"כ באית ליה רווחא חיישי' אבל לס"ד דלא שני ליה שפיר דאתא ר"י לאשמועי' דלא אמרי' מפסדי ונקט לה בבו ביום משום דלמחר וליומא אחרא חיישי' לקנוניא:
תוס' בד"ה ר"נ וכו' דחיישי' לקנוניא וכו' עכ"ל כ' במ"ב אבל בו ביום לא חיישינן לקנוניא משום דלא חיישי' אחד יומא לפירעון וקנוניא תרתי חששות ע"ש ואכתי ק' ניחוש בבו ביום לשמא כ' ללוות ולא לוה ועביד קנוניא ואי משום הנפק א"כ אצט' להנפק ומאי ק"ל להתוס' מעיקרא ע"כ צ"ל דבו ביום לא חיישי' לקנוניא כלל לא לקנוניא דלא לוה ולא לקנוניא דפירעון דאי נחית למעבד קנוניא הו"ל לכתוב שטר חדש עפ"י הודאתו כיון דבו ביום הוא והרא"ש כתב באוקמתא דר"נ דהא דלא חיישי' שמא לא לוה משום הנפק ע"ש וממילא מתורץ קו' התוס' אבל ק' ניחוש לקנוניא דפירעון וצ"ל בדברי הרא"ש כמ"ש במפ' דלא חיישי' לתרתי פירעון וקנוניא בחד יומא וקנוניא דלא לוה לא חיישי' דהא כתוב הנפק ועיין להתוספות לעיל בד"ה אע"פ ודוק:
ודע דהרמ"ח בריש בתרא בסוגיא דחזקה אין אדם פורע בתוך זמנו הוכיח משמעתין דבנפל חיישי' אפי' בתוך זמנו מדאמר ר"י בו ביום דלא חיישי' לפריעה בת יומא וק"ל דבתוך זמנו הוא דסתם הלואה לי' ע"ש ודעת רוב הראשוני' דבסתם הלואה לא איתאמר' חזקה זו ודוקא בקובע זמן הוא דאיתמר וכמ"ש מרן בסי' ס"ה ע"ש ולפי"ז אין

להוכיח מכאן כלום וכה הראוני להפנ"י בשמעתין שהוכיח בפשי' כן מסוגיא דשמעתין וכהוכחת הרמ"ה והוא תימה:

דף יז:

בד"ה לא אמר וכו' במגו דאין את אשתי וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דנ"מ אם מת אבל בחייו ליכא פסידא בהשארות שטר כתובה בידה דיכול לומר לא גרשתיך ע"ש ומהרמ"ש כ' כיון דנשאר הגט בידה א"י לומר לא גרשתיך ע"ש ובדבור הקודם שכ' התוס' במצא שטר כתובה דלא יחזיר משום דיכול לומר פרעתי במגו דאין את אשתי שם נמי יש להק' אפי' בידה שטר כתובה יכול לו' לא גרשתיך ולדברי מהרש"א ניחא אבל לדברי מהרמ"ש ק' דאי הגט בידה הא גם אין את אשתי א"י לומר ומאי נ"מ בהחזרת כתוב' וצ"ל דגט אינו מבטל טענת אין את אשתי די"ל כתב לה גט משום חשש קדושין בעלמא וכ"נ ממה שלא דחו התוס' טענת אין את אשתי בדבור זה אלא בכתובה ולא בגט:

בד"ה הוציאה וכו' דבפ' ג"פ אמר אביי וכו' עכ"ל הקשה מהרמ"ש ז"ל נימא דאביי מוקי לה ביש עדים שנשרפה ע"ש ונר' דביש עדים שנשרפה דינו כמו מקום שאין כותבין כתובה וא"י לטעון פרעתו דתרוייהו חד טעמא וא"כ אביי דאמר מעיקרא דבמקו' שכותבין כתובה יכול לו' פרעתי היינו במודה שהכתוב' בידה וכי הדר ואמר אפי' במקום שכותבין כתובה א"י לטעון פרעתי אפי' בעודה הכתובה בידה איירי ועיין להתוס' לקמן בד"ה אטו:

גמ' לאפוקי מדראב"ע וכו' איכא למידק ליפשוט מדראב"ע גופיה דאמר מן האירוסין גובה מנה ומאתים ולא תוספת ואי לא תיקנו רבנן כתוב' בארוסה ואיירי בכתב לה מ"ש מנה ומאתים מתוספת הא כיון דטעמא דתוספת משום דמדעתו כמ"ש רש"י שם גם עיקר מדעתו הוא וי"ל דאיכא לאוקומא לדראב"ע בגרושה דשם פשיט"ל להגמ' דתיקנו רבנן כמ"ש התוס' בתי' הב' ועפי"ז ליתא למ"ש מהרמ"ש בסמוך דהא דלא משני הגמ' בבריית' דתני ר"א בסמוך לאפוקי מדראב"ע משום דראב"ע ל"ק אלא בתוספת ע"ש ועפי"ה ליתא דאי לא תיקנו ובכתב לא איירי שוין בדינן התוספת והעיקר וראיתי בש"מ שכ' בדברי רש"י דאע"ג דלא תיקנו כיון דכתב לה מהשתא גביא דלמאי כתב לה מהשתא אי לאו למגבי בארוסין אבל התוספת כתב לה כדי שלא יחזור בשעת הנשואין ע"ש ושם בכתובו' כ' בש"מ דמה"ט נקטו רבנן במילתייהו מנה ומאתים אע"ג דל"פ אלא בתוספת דה"ק רבנן כיון דלא תיקנו רבנן מ"ש תוספת מעיקר וראב"ע שני ליה מהטעם האמור ע"ש ויל"ד דא"כ בברייתא דבסמוך מאי פריך מאי למימרא לישני ליה דהא מני ראב"ע וקמ"ל

דגובה העיקר ושני לן בין תוספת לעיקר דלא כסברת רבנן שני להו וי"ל דאי הכי הול"ל בהדיא מנה ומאתים דשם כתובה נופל גם על התוספת:

דף יח.

בד"ה הא אמר וכו' וא"ת מנ"ל דילמא וכו' עכ"ל לשי' רש"י דמאי דאמרי' אפי' לזמן מרובה משום דמ"ל דמתני' איירי בכל גוונא מדלא פליג ניחא קושיא הלזו דאי פי' דמתני' אפי' אמר תנו מטעמא דשמא של אחר הוא א"כ לא מיירי בכל גוונא אלא בזמן מרובה דאי לאלתר אם אמר תנו נותנין:

בא"ד וכן לקמן דפריך א"ר ירמיה וכו' עכ"ל קו' הלזו ק' גם לשי' רש"י דמ"ל דמתניתין בכל גוונא מ"מ ה"ד בלאלתר ולזמן מרובה דאשכחן דתני בחדא מתני' חילוק זה אבל באמרו עדים לא חתמנו וכו' יתכן לו' דלא איירי מתני' אלא בכה"ג דאמרו עדים לא חתמנו וכו' וקשיא שפיר מאי פריך מאי למימרא נימא דאשמועי' דלא חיישי' שמא כתב בניסן וכו' אבל לק' הא' ל"ק לשי' רש"י ועיין במהרמ"ש ז"ל:

בא"ד וי"ל דס"ל כמ"ד וכו' עכ"ל וא"ל דהיא גופה אתא לאשמועי' דמשעת חתימה דלא כמ"ד משעת נתינה דא"כ הוה משמע דלמ"ד משעת נתינה לא יחזיר והא ליתא דלקושטא דמילתא יחזיר מטעמא דאמרי לקוחות אייתי ראיה כדאמרי' לקמן:

בא"ד משמע שמודה דממנה נפל וכו' עכ"ל נקטו זה לאפוקי דלא נימא ראוהו בידו ואין להק' נימא דראוהו בידו ואח"ך גירשה בו ומצאוהו לאלתר דא"כ כיון דע"כ באותו יום גירשה הו"ל לאתויי עדי הגט שמסר הגט בפניהם דלא שכיח מתו או הלכו למ"ה ובמה שהק' מהרש"ל ז"ל על הגליון דא"כ באין הבעל מודה נימא דלא יחזיר מטעמא דשמא זמנו קדום ע"ש י"ל דא"כ אם הבעל מודה שהוא גטו אלא שאומר שעדיין לא גירשה בו יחזיר דהא כיון דמודה שהוא גטו ע"כ זמן שניהם שוה כמ"ש הגליון ובריית' קתני בזמן שהבעל מודה יחזיר משמע דוקא הבעל מודה שגירשה בו כמ"ש התוס' הוא דיחזיר אבל אם מודה שהוא גטו אלא שעדיין לא גירשה בו לא יחזיר ועיין להתוס' לקמן די"ט ע"ב בד"ה מצא:

דף יט.

בד"ה וליחוש וכו' דלא מקדי' איניש וכו' עכ"ל קושיית' הא' דליחוש שמא כ' בניסן ונתן בתשרי ואמאי כותבין גט לאיש וכו' לא מיתרצא בהכי דהתם להרויח כדי לטרוף מקדים כ"כ בש"מ משם הגליון ולהכי הגמ' בשמעתין פריך גבי גט ניחוש שמא כתב וכו' ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ועיין להתוס' בגיטין די"ז ע"ב ולמהר"ם שיף ז"ל שם ע"ש:

דף יט:

גמ' אמר ר"ז הא והא בש"מ וכו' עיין להתו' בפ' מי שמת דקנ"ב ע"ב שהקשו מכאן לפירשב"ם דפי' דלרב אם כתב ומסר השטר ל"מ למהדר דא"כ קשיא לרב מתני' דדייקי' מינה הא אמר תנו נותנין ע"ש ונ"ל דפירשב"ם דמפ' כפירש"י דשמעתין דמתנות אפי' אמר תנו אין נותנין ואפי' דיודקאות הוה מוקמי' הכי אי לאו דלפי' טעם נמלך אם אמר תנו נותנין וא"כ לרב הוי דיודקאות כמו מתנות דבתרוייהו איכא למיחש וחד דינא אית להו ואם אמר תנו אין נותנין ומה שהק' התוס' בשמעתין לפירש"י מגמ' דלעיל גבי גט י"ל דאף ע"ג דמפירש"י אם אמר תנו אין נותנין מ"מ נמלך דקתני ע"כ לדייק אם אמר תנו נותנין וסגי אי נקט נמלך משו' גט ולכך דייק לעי' שפיר דאי גם גבי גט נמי לא דייקי' למאי קתני נמלך ורבה דלעיל דדייק דבי גט ולא מוקי דקתני נמלך משום דיודקאות ס"ל כרב דדין דיודקאות כמו מתנות ורבי זירא דלעיל דלא דייק גבי גט ס"ל דנמלך דקתני משום דיודקאות וכדאמרי' בשמעתין וא"צ למ"ש התוס' לעיל בד"ה הא אמר תנו עיין שם ועיין להתוס' בגיטין דכ"ז שכ' דר"ז לא דייק כלל נמלך ע"ש וגם בזה מתיישב קו' התוס' דפ' מי שמת ודע דלדעת הרי"ף דבשטר מתנה דיש בו קנין בעי' דמטי שיטרא לידיה דמקבל וכמ"ש הריב"ש סי' קס"א מתיישב שפיר מתנות אמתנות די"ל דמתני' בשטר שיש בו קנין וכי אמר תנו דמטי שיטרא לידיה זוכה משעה ראשונה וטריף כדין אבל אי לא אמר תנו לא משום דבעי' דמטי שיטרא לידיה ובריית בשטר מתנה בלא קנין דלא זכי אלא משעה שבא השטר לידו והגמ' לא פריך מעיקרא אלא דיודקאות אדיודקאות ודחיק לאוקומי ברייתא בבריא אע"ג דסתם דיודקאות הוא בש"מ אבל מתני' דמתוקמא שפיר בש"מ מוקי לה בש"מ כסתם דיודקאות וא"צ למ"ש התוס' ורש"י בשמעתין ועמ"ש לעיל דף י"ג ועיין במ"ש מרן בב"י בסימן רמ"ג משם הריטב"א בתשו' ע"ש:

תוס' בד"ה מצא וכו' וי"ל דמ"ל בשטרי הקנא' וכו' עכ"ל לשי' הרי"ף שכתבתי לעיל דבשטרי הקנאה נמי בעי' מטא שיטרא לידיה לא יתכן תי' זה וכן למ"ש הרא"ש בשי' הרי"ף בשמעתין דבשובר אי אמרי' עדיו בחותמיו זכין לו אפי' לא מטא שיטרא לידיה מעולם ע"ש ולפ"ז ע"כ אין האשה מודה דקתני לא יחזיר היינו דטוענת מזוייף וא"כ לא שייך תי' התוס' כ' מהרש"א דלק"ל משוברין דמתני' משום דבמלו' איירי ובשטרו בידו ע"ש ולפמ"ש התוספות בגיטין הבאתי דבריהם לעיל דר' זירא דלעיל לא דייק נמלך כלל י"ל דהגמ' כאן כר"ז ס"ל:

דף כ

בד"ה ש"מ וכו' ולא מסיק כ"ע א"ל דר"ה ובאשה סמכא דעתה וכו' עכ"ל ולפי"ז פלוגתא דבשטר צ"ל דפליגי אדרב פפא כדאוקמוה שם מעיקרא:

בא"ד ואם מוחה וכו' א"כ השוכר נעשה קודם וכו' עכ"ל מוכח מזה דס"ל מעמד ג' אפי' בע"כ דאי דוקא מרצונו אפי' השוכר אח"כ א"ש דהא מוחה ועמ"ש מהרש"א ז"ל בדבור זה בסמוך:

גמ' הב"ע כששטר כתובתה יוצא מתח"י והא דלא חיישי' שמא הקנית להלוקח אגב דא"ק כ' הרא"ש ז"ל דלא סמכא דעתיה דלוקח עד שיטול הכתובה בידו בכשם רבי' האיי גאון כ' דל"מ אגב בשטרו' ע"ש ומכאן ק"ל למ"ש הריטב"א בתשו' הביאו מרן בב"י סי' ס"ה שנשאל על אשת ראובן שהי"ל שט"ח על בעלה וכו' והפקידה אותו אצל שמעון ומתה ותובע ראובן משמעון השטר ושמעון חושש מלהחזירו לבעל כי שמא נתנה השט"ח לשום אדם אגב קרקע ונמצא מפסידו והשי' אין לשמעון לחוש כלל כיון שהוא הפקידתו סתם אין מוציאין השטר מחזקתה ואע"ג דאמרינן בפ"ק דמציעא במוצא שובר וניחוש וכו' מצא שאני משום דאיתרע בנפילה ע"ש מתבאר מדבריו דבמצא כה"ג חיישי' שמא הקנית אגב דא"ק והוא תימה דא"כ כי שטר כתובה יוצא מתח"י מאי הוי ניחוש דילמא הקנית אגב דא"ק וצ"ע:

בד"ה שובר וכו' ונר' שתקנת חכמים וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דלר"מ ודאי מדינא ועיין במהרש"א בפ' מי שהיה נשוי שהק' ר"א לעיל דמוקי אקנייתא וכו' הא אליבא דלר"מ קיימי' ולדידיה ודאי עדיו בחותמיו זכין לו לכ"ע ואמאי לא יחזיר וכן הק' מהרמ"ש כאן ותירץ דלר"מ ע"ח כרתי דוקא במנה ומתנה אבל בשעבוד לא משתעבד עד דמטי שיטרא לידיה ע"ש וק"ל דבבתרא דקנ"ז בעי דאקני וקנה ומכר מהו אליבא דר"מ לא תבעי לך כי תבע"ל אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה אי משתעבד וע"ש בתוס' ורשב"ם דשעבוד עדיף וכן קי"ל דאקני וקנה ומכר משתעבד אע"ג דקי"ל אין אדם מקני דשב"ל הרי דשעבוד עדיף מקנין לענין דשב"ל ומ"ש לענין ע"ח דגרע שעבוד מקנין ועיין בגמ' בפ"ק דגיטין די"ג דפריך אלא מעתה הקנה לנולדים וכו' אפי' לר"מ דאדם מקנה דשב"ל לדבר שלב"ל לא קני ע"ש וקשה נימא דאע"ג דאין אדם מקנה לדבר שב"ל אדם משתעבד וכדשמעי' מההיא דבתר' דשעבוד עדיף מקנין וביותר ק' לפי' התוס' שם בגיטין עיין שם ועיין בתשו' רמ"א סי' ז' ע"ש:

פרק שני

דף כא.

תוס' בד"ה כריכות וכו' ציבורי מעות ופירות עכ"ל הא דנקטו צבורי קאי אמעות ופירות דכללו שניהם בדיבור א' ול"ד ללישנ' דמתני' דלקמן דקתני ציבורי מעות וציבורי פירות וא"צ למ"ש מהרש"א:

בא"ד וי"ל דה"מ שמצא במקום מוצנע וכו' עכ"ל דברה"י משום מקום סימן אבל אין לו' דלא הוי מקום מוצנע דא"כ בקושיתם אמאי לא נקטו אלא ר"ה כיון דברה"י נמי לא מיתרצא אלא בתי' דדוקא במקום מוצנע ולדעת הר"מ בפט"ו מה' גזילה דאפי' בדבר שיש בו סימן לא יגע בהם צ"ל צריכי לתי' דמוצנע גם ברה"י:

דף כא:

גמ' אבייי אמר לא הוי יאוש מדברי הריטב"א הובא בש"מ שכ' אע"ג דיאוש כדי קני הכא שאני שלא נתכוון לגזלה וכו' ע"ש נר' דס"ל דיאוש של"מ לא קני ומחזיר האבידה גופה אבל התוס' בפרק מרובה דס"ו ע"א כ' דלא מחזיר אלא דמים ומ"מ נר' דס"ל דזה תלוי בבעיא דגזל דהתם דאי איתא דבאבידה פשיט"ל דאפי' באיסורא אתא לידיה קני דלא יחזיר גוף האבידה לא הו"ל להגמרא התם למנקט דמיאש מרה מקמי דאתא לידיה אלא דטפי הול"ל אבידה דבתר דאתא לידיה דדמי לבעייתו. ועיין להש"מ שם בשם הר"ן ועיין להמח"א בה' זכיה מהפקר סימן ז' ע"ש ועמ"ש לקמן דף כ"ו:

ת"ש מעות מפוזרין וכו' מאי דפשיט"ל למהרש"א. דדרך הינוח הוי יאוש לכ"ע עיין להריטב"א בחי' ע"ש:

פירש"י בד"ה עם וכו' כיון דידיע דנתר מעיקרא מיאש וכו' עכ"ל אף דאליבא דרבא קיימי' ניחא ליה לפ' האי אוקמת' לאביי נמי דהשתא גם בזיתים עבידי דנתרו ובהכי ניחא מ"ש הר"מ בפי"ד מה' גזילה טעמא דנמאסת אע"ג דקי"ל כאביי וע"ש להלח"מ ועיין למהרש"ל בתוס' שכ' דלגי' זיתו מוכיח א"צ למ"ש בתחילת דבריהם ע"ש והיינו לפום אוקמתא הלזו ניחא גם לאביי אבל לס"ד הגמ' דלא ס"ד הא דקנאה נמאסת צריכי למ"ש בתחילת דבריהם:

תוס' בד"ה ופטורות וכו' במס' פאה מוכח וכו' עכ"ל עיין להשע"ה בה' לולב דצ"ז שנעלם ממנו דברי התוס' הללו ומדבריו יתבאר לשון מוכח שכ' התוס' ועיין לה' שמחת יו"ט סי' ע"ט:

דף כב.

תוס' בד"ה שטף וכו' ואין להקשות דמצי דייק מסיפא וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בפ' מרובה דס"ו דבאבידה אפי' בתר דאתי לידיה באיסור איאש קני מיהא דלא מחזיר גוף האבידה אלא הדמים ע"ש לפ"ז לא מצי דייק מסיפא מדי די"ל מרדפין מחזיר גוף האבידה הא סתמ' לא מחזיר אלא דמים וצ"ל דהתוס' מחלפ' שיטתייהו כאן וס"ל כס' הריטב"א שהבאתי לעיל מיהו לפמ"ש לעי' בכוונתם דאבידה תליא בבעיא דבעי הגמ' התם בגזל יתיישב שפיר דהכא קיימי התוספות אסברת אביי ואביי ס"ל יאוש לא קני

כדפריך התם מברייתא דקרבנו ולא הגזול ע"ש ותקנת השבים לא שייכא אלא בגזל ולא באבידה:

גמ' בשלמא גזלן וירדן וכו' לפ"ד הר"מ בפ"ה מה"ג דיאוש ושנוי רשות דקני צריך לשלם דמיה צ"ל דמאי דקתני מה שנתן נתן היינו לקנות גוף הגזילה דא"צ להחזירה בעצמה א"נ דלא ידע המקבל מתנה שהיא גזולה דאפי' במקום שמחזיר נוטל הדמים מבעלי' מפני תקנת השוק וס"ל אפילו במתנה עשו ת"ה ועיין בזה להב"י בסימן שנ"ז ועיין להש"ך בסימן ש"ע סק"ד שם. השתא אמאי לא אכיל מר וכו' פי' יאכל עכשיו אחר שבא בעה"ב ולכך אפילו לא שוי שליח מהשתא מיהא מהני ומשני משום כסופא לא מהני אפי' מהשתא כ"נ פשטא דשמעתא מיהו מפירש"י בפ' הא"מ דנ"ו ע"ב שכ' משום כסופ' ולכך לא מהני למפרע משמע דמהשת' מהני אפי' לטעמא דכסופא ולפי"ז ק' מאי קאמר אמאי לא אכיל מר נימא משום דלא שוי שליח ועיין להכ"מ בפ"ד מה' תרומות דין ג' ע"ש ועיין להריטב"א בחי' שם בקדושין ודברי התוס' רי"ד שם צ"ע:

דף כב:

תוס' בד"ה תיובתא דרבא רבא ידע שפיר וכו' עכ"ל דקדק מהר"ם שיף ז"ל נימא דמאי דקאמר לעיל כדבעי' למי' לקמן היינו מברייתא דלקמן דכ"ד וקרא לא שמיע ליה ע"ש וי"ל דמברייתא דלקמן לא שמעי' אפילו לא היו הבעלים דא"י לאוקמה בהיו הבעלים שם וקמ"ל דהני מסתמא מתייאשו הבעלים ורבא לעיל בלא ידעו הבעלי' איירי וכמ"ש רש"י לעיל ע"ש אבל מקרא דממנו שמעי' שפיר אפי' לא היו הבעלים דאי בידעו לא אצט' קרא דהא אפי' במצויין אצל כל אדם בדבר שאין בו סי' נמי דינא הכי וכמ"ש התוספות בד"ה איסורא ע"ש ועי"ל דברייתא דלקמן ביכול להציל ע"י הדחק ובעי' דידוע דמתייאשין וכמו שכ"כ ה"ה לדעת הר"מ בפ"ו מהלכו' גזילה דין ב' אבל רבא לעיל ע"כ איירי באינו יכול להציל כלל דאפי' אינו מתייאש מדלא נקט נמי סרטיא ופלטיא כדקתני בברייתא דלקמן ע"ש:

דף כג.

גמ' ת"ש ככרות וכו' צ"ל דהאי מק' אחד הוא ואינו הוא המק' דפריך לעיל לרבא מכריכות דאל"ה תקשה ליה מתני' גופה כריכות אככרות:

תוס' בד"ה והא וכו' אדרבא ניחוש לרוב ישראל וכו' עכ"ל משמע דאי מחצה על מחצה לא חיישי' ואין נר' כן מגמ' דר"פ דפריך הא לא ידע וכו' ע"ש וצ"ל דאף דרובא ישראל איכא מיעוט בישראל גופייהו דמעבירין ועם מיעוט דעכו"ם הוי מחע"מ ולכך הוצרכו לרוב ישראל דאי מע"מ סמוך מיעוט דמעבירין אמחצה דגוים והוי רובא לפיטורא ועי"ל אף דכולהו ישראל מעבירין איכא למסמך לעכו"ם מיעוט דבהמה וכלבים ועיין בש"מ:

דף כד.
גמ' מפני שהבעלים מתייאשין מהם כ' הרא"ש דלא קאי אזוטו של ים דבהנהו אפילו עומד וצווח דנעשה כמי שצווח על ביתו שנפל והק' המעי"ט ומהר"ם שיף דלקמן בעובדא דרבא דשוקא דגלדוי אמרי' דגם במקו' שהרבים מצויין דסיפא אפי' עומד וצווח וכו' ע"ש ול"ק דלקמן עומד וצווח אחר זמן אבל בזוטו של ים אפילו עומד וצווח בתחלה וכ"פ הב"י ע"ש אבל דעת הר"מ בפ"ו מה' גזילה דהאי מפני שהבעלים מתייאשין קאי גם אירישא וע"ש לה"ה ועיין לה' ת"ח במ"ש בבעיא דבסמוך ודוק:
בפירש"י בד"ה פליגי רבנן עליה בתרוייהו עכ"ל נר' דס"ל כמ"ש התוס' דברוב ישראל ודאי פליגי רבנן ולכך מפ' דבעיית הגמ' אי פליגי רבנן בתרוייהו או לא פליגי אלא אחדא ול"ג אח"כ אלא ואת"ל פליגי הלכה כמותו או לא וכו' מיהו מדבריו בד"ה ותפשוט אין נראה כן:
תוס' בד"ה ומודה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרמ"ש בקושי' מהרש"א ולפ"ד אכתי קשה אמאי לא הוכיחו התוס' דרבנן פליגי אלא מדקתני ומודה מגופה ד דמתניתין הו"ל לדיוקי מדקתני רשב"א מכלל דת"ק פליג כדדייק לעיל לר"י וי"ל דבמתני' איכא למי' דרבנן ס"ל דהוי שלו אפי' שבעתן עין ורשב"א דוקא אנפוריא דלא שבעתן עין הוא דהוי שלו והשתא י"ל דמשמע לת"ק כדלעיל כסברת ר"י:
תוס' בד"ה בטעון וכו' וי"ל דהוי יאוש של"מ וכו' עכ"ל ולפי"ז לרבא דס"ל יאוש של"מ הוי יאוש לא מיתוקמא בטעון וכיון דבאבידה איירי נפשטא הבעיא דהלכה דברוב ישראל מכריז דהא סתם במתני' ומחלוקת בברייתא הוא והלכה כסתם מתני' ועובדא דרבא דשוקא דרבנן דלקמן ע"ב ברוב נכרים איירי אע"ג דשוקא דרבנן הוא כמו בתי כנסיות דידן דיתבי בהו נכרים דשמעתין ועמ"ש מהר"ם שיף לתרץ מה שהק' ע"ד הרא"ש ע"ש:

דף כד:
פירש"י בד"ה אימא וכו' ולא אמרינן יניח וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א בכוונתו דלא שמעי' דאמרינן מנכרי נפל אלא משינוייא דאבע"א אליבא דרבנן ע"ש ולס"ד התוס' לעיל בד"ה בטמון בסופו שמעי' להא מילתא מההוא שינוייא דבטמון מרשב"א גופיה וצ"ל דס"ל לרש"י. כמ"ש בש"מ בשם הריטב"א בשינוייא דבטמון דברוב נכרים מכריז משום דדרכן של גוים לחפש ומתייאש האובד דלא כהתו' ע"ש ומ"מ דברי מהרש"א דחוקים בלשונו של רש"י ונ"ל בכוונת רש"י ז"ל דס"ל דאפי' ברוב נכרים לא אמרינן שלו מטעמא דמנכרי נפל אלא מטעמא דמתייאש והכריחו לזה מכח קושי' התוס' בד"ה כי. קאמר וכ"נ דסובר כן הריטב"א מדהוצרך לו' דדרכן של גוים לחפש ועפי"ז הוק"ל לרש"י במאי דקאמר הגמ' כיון דישראל סכרו ליה אימור מישראל נפל משמע דאי לאו דישראל סכרו ליה אמדי'

מנכררנפל והא לא מהני לן האי טעמא מדקאמר רשב"א מפני שהבעלים מתייאשין דמתרץ דהא דלא מהני לן האי טעמא היינו לענין דהוי שלו משום דאין הולכין בממון אחר הרוב אבל מ"מ מהני לן לו' דאינו מכריז דאימור מנכרי נפל ויניח וכדאמרי' לרבנן בשינוייא דאבע"א וע"כ הוכרח הגמ' לו' כיון דישראל סכרו כדי שיתחייב להכריז:

גמ' אמ"ר רוב נכרים ורוב טבחי ישראל והא דלא פריך והאמ"ר בשר שמ"ה אסור מיושב שפיר כמ"ש התוספו' בד"ה אתא ועיין להרא"ש ולהש"ך בי"ד סימן ס"ג:

דף כה.

גמ' ר"י אמר אפילו של מלך א' וכו' ובריייתא דקתני כמגדלות לר"י זעג"ז מגדלות קרי ליה ובהכי ניחא דדייק לעיל מסיפא דמגדלין הא שלחופיה וכו' ולא דייק עדיפא מינה הא זה על גב זה דנקט דיוקא דאתי גם לר"י עיין במהרמ"ש:

מאי מכריז מנין וכו' מפירש"י שכ' זעג"ז וכו' נר' דמפרש דאליבא דר"י קאי אבל למ"ד כמגדלין לא פריך אפי' תרי נמי דלא הוו מגדלין אלא תלתא דלא כמ"ש התוס' ולהכי פירש"י בד"ה כמגדלין דמגדלין סי' ודלא כמהרמ"ש שכ' דלא קאי במסקנא הכי ודע דהר"מ בפט"ז מה' גזילה כ' בהנהו בעיי דבסמוך דמספק לא יטול ע"ש ואין להקשות דא"כ מאי פריך הגמרא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא נימא דבלחופיה מספק"ל לתנא ודין אחר יש לו דלא יטול די"ל דא"כ הי"ל לתנא לשנות דינו כיון דנחית לבאר חילוקי דיניו וברור:

תוס' בד"ה ש"מ וכו' דמנין וחרוזא הוי סימן עכ"ל דאע"ג דכל חד לחודיה לא הוי סי' מ"מ בהצטרפות שניהם הוי סימן והגמ' לעיל בספ"ק דפריך ש"מ קשר הוי סי' ולא משני שטרי מכריז ומנין לחודיה וקשר לחודיה לא הוי סימן ובהצטרפות שניהם הוי סי' משום דפשיט"ל דמנין לחודיה הוי סי' כדפשיט לעיל מברייתא דמשקל וע"ש במהר"ם שיף ובמהרש"ל שם ועמ"ש מהרמ"ש בשמעתין:

דף כה:

מתני' אם היה משכירו לאחרים וכו' עיין פירש"י ולס"ד דגמ' דלא ס"ד בעשאו פונדק צ"ל דאע"ג דאי דשוכר בתרא עדיין לא נתייאש והוי כמו בעה"ב דאינו שוכח חפציו כמ"ש התוס' מ"מ ספק הוא שמא של בעה"ב המשכיר ואיהו נתייאש כשיצ' ממנו והשכירו ומספיקא שלו הוא כמ"ש הרא"ש גבי של אמוריאין ול"ד למחציו ולפנים דרישא:

תוס' בד"ה אחר וכו' מדפריך בגמ' וכו' עכ"ל והגמ' גופה דלא משני הכי משום דקתני גוזלות וכדכתבו אח"ז לרבא ולרבה:

דף כו.
בד"ה דשתיך וכו' וכ"מ לקמן וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"ל ונ"ל דהתוס' אזלי לשי' שכ' בפ' מרובה דס"ו דביאוש של"מ דלא קני היינו דמחוייב ליתן הדמים אבל גוף האבידה קנאה ע"ש וא"כ כיון דגופה שלו ממילא המוציא אין לו בה שום זכיה והוא אינו מחוייב ליתן הדמים אלא להאובד אבל הרא"ש שכ' דאי הוי הכא יאוש של"מ קנאה המוציא ס"ל כס' הריטב"א ברישׁ פרקין דמחוייב להחזיר גוף האבידה ע"ש ומ"ש מהרש"א דתגר ברוב נכרים איירי הוא תימה דא"כ היכי קתני אם צרורין נוטל ומכריז:

דף כו:
גמ' שנפל מ"ב חייב להחזיר לפמ"ש התוס' בפרק מרובה דס"ו ע"א דבאבידה אי באיסורא אתא לידיה א"ח להחזיר אלא הדמים אבל גוף האבידה קנה ע"ש איכא נפקותא בין פירש"י והתוספו' בשמעתין דלפירש"י דמשום דקי"ל יאוש של"מ לא הוי יאוש א"ח להחזיר אלא הדמים ולהתוס' דאינו מתייאש כלל מחוייב להחזיר גוף האבידה:
עוד בגמ' אימור שותפי נינהו פירש"י והתוס' דבאין שו"פ לכל א' אי שותפי הן אין בו השבה לכל א' והקשה המח"א ריש ה' גזילה כיון דאכתי לא יגע דלא נטלו שותפו חייב להחזיר דהא טעמ' דפחות משו"פ אינו בהשבה משום דמחיל וקי"ל יאוש של"מ לא הוי יאוש ע"ש ולע"ד ל"ק דדוקא בגזל הוא דאמרי' משום דמחיל דאי לא מחיל חייב להחזיר לנתק אסור הגזל דאפי' פחות משו"פ אסור ולאו דגזל ניתק אבל עשה דהשבת אבידה אינו לנתק וכיון דלאו מידי דהשבה בלאו מחילה נמי לא ניתן להשבון והכא בלא אתכוון לגזול איירי ובמ"א כתבתי עוד בזה:
עוד בגמ' אלא מהא ליכא למשמע מינה היינו משום די"ל נעשה ודלא כר"א וי"ל דלפני שולחני משמע נמי על השלחן וכמ"ש רש"י בסמוך וכר"א ולכך מהא ליכא למש למשמע מינה וכ"כ בש"מ ולכך אמרי' ור"א מנ"ל וכו' ומשני מתני' קשיתיה דכיון דאיכא תרי דיוקי מרישא ומסיפא דדייקי כר"א אזלי' בתרוייהו ואמרי' דעל השלחן נכלל בלפני שולחני ובש"מ והרא"ש ל"ג דיוקא קמא עיין שם:

דף כז:
תוס' בד"ה דרשהו וכו' אבל הכא משמע ליה וכו' עכ"ל דהוק"ל מאי פשיט מינה סימנין דאורייתא נוקמה דאסמכתא היא דלרמאי מחזיר בסי' ומדרבנן ומתני' דקתני דלרמאי אין מחזיר בסי' היינו אחר שרבו הרמאין א"נ אי מכח מתני' מוכיח דברייתא בדאורייתא איירי הו"ל להגמ' לאתויי נמי מתני' ודלא כמהרש"א ז"ל:
בא"ד ועי"ל דמתני' בידוע איירי וכו' עכ"ל הא ודאי דמתניתין בידוע שהוא רמאי איירי דבסתם בני אדם קתני רישא דמחזיר בסי' אלא דהוו סברי דברייתא נמי בודאי רמאי איירי

וחידשו בתי' זה דברייתא בסתם ב"א וק"ק אמאי דחקו עצמן לעיל בד"ה עדי דהיינו אי סי' לאו דאורייתא ע"ש במהרש"א נימא דסי' אוכף דקאמר בסתם ב"א ועדי ברמאי וי"ל:

דף כח.

בד"ה ט"ו יום וכו' נשאר מצד אחד ט"ל ימים וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דמנהר פרת ט"ו נשאר מצד א' כ"ה ימים ע"ש ל"ד דהא ודאי בשבת לא ילך משום תחומין ומין וע"כ י"ג ימים הליכה הוא דאיכא ונשאר מצד א' כ"ז ימים ועיין בש"ע א"ח סי' רמ"ז:

דף כט.

גמ' כ"פ באונסין דשואל וכו' ה' ערך השלחן ח"מ סי' ע"ב דקנ"ח ע"ב הוכיח מכאן דאפי' דהשכר שנוטל אינו בשביל השמירה הוי ש"ש וחייב בגניבה דאונס דאי איתא אמאי לא מוקי לה בגניבה ואבידה דאונסין דמשום שומר אבידה לא מחייב דלא כאחרונים עש"ב ונ"ל די"ל דסוגיא דשמעתין אזלא לפי הטעם האחר שאמרו בגמ' בקמא דק"ט דשומר אבידה הוי ש"ש משום דהתורה שעבדה אותו דכיון דשעבוד התורה הוא התורה נתנה עליו דין ש"ש ממש אבל לפי הטעם דפרוטה דעני אה"נ דאינו מתחייב בגניבה דאונס כיון דאינו נוטל שכר על השמירה:

תוס' בד"ה והוי וכו' תימה דהול"ל והוי לוה וכו' עכ"ל יש להוכיח מדבריהם דאם נשתמש בהם ובאו בעליהן אינו חייב ליתנם להם לאלתר אלא לאחר שלשים יום כסתם הלואה דקי"ל שלשים יום דאי איתא דחייב לאלתר מאי מקשי' הא שפיר נקט שואל ולא לוה דאי קרי ליה לוה א"ח בהם לאלתר אבל סתם שאלה אין לה זמן אבל מדברי הראב"ד שהביא הרא"ש בפרק המפקיד דמ"ג שכ' דל"ד היתה תשמיש דפקדון דחייש שמא יבואו הבעלים וכו' ע"ש משמע דכשיבואו הבעלים מחוייב ליתנם לאלתר מיהו י"ל דמ"מ לאחר שלשים יום מחוייב ליתנם ול"ד לאבידה שהוא לזמן מרובה ולעולם מודה הראב"ר דא"ח ליתנם לאלתר כמו שנר' מדברי התוס' הללו דלא כה' שער המשפט רס"י ע"ג ע"ש:

תוס' בד"ה והוי וכו' אלא ודאי אפי' אם אותן המעות עדיין בעין וכו' עכ"ל ק"ל דאכתי מאי פריך נוקמה לברייתא דבעי יוציא כרשב"א בפ' האיש מקדש דמ"ז ע"ב דס"ל מלוה ברשות בעלים לחזרה כמו שואל וע"ש בגמ' ובתוס' וי"ל במ"ש הש"ך סי' ל"ט סקמ"ט לדחות ראיית הרשב"א מגמ' דקדושין שהבאתי שהוכיח משום דאפילו דכתב השטר מדעת המלוה יכול המלוה לחזור בו שלא ילוה לו דלא כדעת הרמב"ן. וכתב הש"ך שי"ל דהתם מיירי דהלוה נתרצה ג"כ לחזור אלא שאינו רוצה להחזיר לו המעות גופייהו אבל אם לא נתרצה הלוה לחזור כלל לכ"ע לא ניתנה לחזרה ע"ש ובזה ניחא דכיון דאינו יכול המלוה לחזור בע"כ של לוה הוי הוצאה לרשות אחרת ומעל ופריך שפיר אפי'

לא הוציא ומה שדחה הש"ך לזה דא"כ מאי קאמר הגמ' אח"ך אלא דרב הונא כתנאי וכו' ע"ש י"ל דהגמ' מדמה חזרת הלוה בגוף הלואה ולא בהנהו מעו' גופייהו דבכה"ג לא משתעבדי נכסי לחזרה דמשאיל בע"כ של שואל דאי ג"כ לא משתעבדי נכסי כיון דהדרא בעינה דלא מצינו שעבוד בשואל וראיתי לש"ך שם שנתקש' בדברי מרן בש"ע דבסי' רל"ח פי' כדעת הרמב"ן ושם בסי' ט"ל פ' כדעת הרשב"א ע"ש ונ"ל דלק"מ דהן אמת דהרמב"ן ס"ל אפי' בהלואה א"י לחזור בו והרשב"א ס"ל דגם במוכר יכול לחזור בו כמו שמבואר בדבריהם אבל בעה"ת שער מ"ח קודם ששאל להרמב"ן היה סובר לחלק בין מכר להלואה דבמוכר א"י לחזור בו ובמלוה יכול לחזור בו ע"ש הטעם ומרן בב"י שכ' דמסתבר כהרשב"א ה"ד בהלואה הוא דמסתבר ליה כהרשב"א ולכך בסי' ט"ל גבי הלואה פסק כדעת הרשב"א ובסי' רל"ח גבי מכר פ' כדעת הרמב"ן באופן שדעתו ל"פ כדעת בעה"ת בין במכר בין בהלואה:

בא"ד ועי"ל דלקמן וכו' עמ"ש מהרש"ל ומהרש"א ונ"ל דדברי מהרש"ל עיקר בכוונת התוס' דודאי אי רבה דמוקי לה באינה משתמרת ושומר חנם אסמכתא בעלמא כי שמע מר"י דמוקי לה בדעת בעלים בדין הוא שיחזור בו לאוקומי ברייתא בדרשא. גמורה ולא אסמכתא ואסמכתא וחזרה הא בהא תליא והא דהוצרכו להאי פי' בגמ' לקמן דלמר כדא"ל ולמר כדא"ל הכל הוא לפי הועוד דוחק אחר שכתבו אבל לפי הדוחק הא' דמשום שור ושה בפשי' י"ל דגם רבה מוקי לה בש"ש כמו ר"י:

בא"ד וי"ל דרבה ודאי לאו תנאי וכו' עכ"ל והא דלא אוקמה ר"י לפלוגתייהו בדשמואל כמו רבה ובצריך למשכון ולכ"ע לאו מצוה היא משום דאי מוקמת לה הכי ע"כ דמתני' דקתני מלוה על המשכון ש"ש לאו דוקא כש"ש ממש להתחייב בהיתר על ההלואה ל וזה דוחק וליכא לאוקומי מתני' בא"צ למשכון דא"כ ר"י דפליג במתני' ע"כ דלא כרב יוסף מיהו לפי"ז לא יתכן מ"ש התוס' בסמוך דלר"י אתיא מתני' גם כר"א ועיין למהרמ"ש ועיין להתוס' שם:

בד"ה לפיכך וכו' דמעיקרא אמרי' וכו' עכ"ל פשט דבריהם הוא דמעיקרא היינו המק' דמקשה לר"י ומוקי לה כרבה ולפי"ז צ"ל דלר"ט לא הוי שואל לפ"ד המקשה אבל למ"ש מהרש"א בכוונתם יתכן לו' בגמ' דגם המק' דמוקי לה כרבה ס"ל דלר"ט הוי שואל והא דקתני אבדו משום רבותא לרע"ק ולא פריך והא אבדו קתני אלא לר"י דהוי ש"ש ולא מיפטר אלא מאונסין גם לר"ע:

דף ל.

גמ' ת"ש הכניסה לרבקה וכו' הא דלא פשיט ממתני' דעלה עליה זכר דבסמוך לפירש"י דברייתא דהכניסה לרבקה גבי ע"ע מתניא ניחא דלא בעי למיפשט מפרה משום דקדשים היא וי"ל דבקדשים החמירו לאסור לצרכו ולצרכה ולשי' התוס' דגבי פרה מתניא י"ל דאלימא ליה למפשט מברייתא דהכניסה לרבקה משום דמשמע ליה דרישא דהכניסה לרבקה ניחא ליה שתדוש ומשני דלא ניחא ליה ודמי לשכן עליה עוף וכמ"ש התוס' בד"ה אף ובזה מתיישב מ"ש מהרש"א בתוס' בד"ה בשביל ע"ש די"ל דטפי הו"ל לר"פ לקבוע דבריו אברייתא דהכניסה לרבקה לאשמועינן דזה מקרי לא ניחא ליה ועמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ומ"ש במתני' דפרה בפ"ב ע"ש:

עוד בגמ' ואין עשה דוחה ל"ת ועשה איכא למידק אפי' ל"ת גרידא לא דחי ליה האי עשה דאבידה דקיל הוא דאי אמר בעל אבידה לא בעינא או שהפקירו ליתיה לעשה כלל וכה"ג אמרינן בפ' אלו נערות ד"מ גבי אונס והתו' שם הקשו כה"ג גבי כיבוד ולתי' בתרא ניחא גם כאן אבל לתי' קמא שכ' שם קשה ועיין להרדב"ז ח"ב סי' תתכ"ד ועיין להרשב"א ח"א סי' י"ח שכ' דטעמא דאין מברכין על מצות כיבוד משום דאי אמר לא בעינא ליתיה לעשה כלל וכיון שכן מצוה קלה ולא מברכי' עלה ע"ש נר' להדיא מדבריו דאי אמר לא בעינא ליכא מצוה כלל ומהרימ"ט חי"ד סי' מ"ז למד מדבריו דגם לענין שבועה ל"מ נשבע לבטל את המצוה וע"ש מ"ש עליו בזה ועיין בגמ' במס' מכות דט"ז דמוקי לההיא דאונס שגירש בהדירה עד"ר ומדלא מוקי בנשבע מוכח דמקרי נשבע לבטל את המצוה וע"ש בתוס' וי"ל דהכא שאני דהל"ת אינו שוה בכל ולכך דחי ליה אפי' עשה דאבידה דקיל אבל ל"ת ועשה לא דחי אפי' אינן שוין בכל כיון דקיל הוא דאי אמר לא בעינא וכו' ועפי"ז ניחא מה שהק' התוספות בשמעתין מעשה דמצורע דדחי ל"ת ועשה שאינן שב' די"ל דהכא שאני דעשה דאבידה קיל והגמ' דפ' אלו נערות מעיקרא לא פריך ליתי עשה ולידחי ל"ת אלא אממזרת אבל אגרושה לא פריך משום דעשה ול"ת הוא דעשה דקדושים אכולה פרשתא כמ"ש התוס' בשמעתין ואאלמנה לכ"ג מן הארוסין לא פריך משום דאיכ' עשה דבתולה יקח דהא כי אנסה ובא עליה נעשית בעולה וכדתניא במס' יבמות דנ"ט אנוסת עצמו לא ישא ואמ"ר ומוציא בגט ונימא דמדאורייתא הוא וע"ש בתוספות דמסתפקים בזה ולשי' רש"י בפ' יש מותרות דבגרושה ליכא עשה דקדושים ולא קאי קדושים אלא אמאי דלקמי' ולא אדבתריה ל"ק דרש"י פי' בפ' א"נ דמלמדין אותה לו' לא בעינא ע"ש ועיין במ"ש התוס' בפ' הלוקין דט"ו גבי אם כהן הוא לוקה

ואינו מחזיר ע"ש ודוק ובמ"ש התוס' דעשה דקדושים לא קאי אלא אמאי דכתי' בההוא פרשתא עמ"ש בחי' במס' יבמות ד"ך ע"ש:

דף לא.

פירש"י בד"ה מאי למימר' וכו' ולמ"ל לר"ל וכו' עכ"ל ר"ל דברייתא מאי אתא לאשמועי' ע"כ לא אתא לאשמועי' אלא מאי דנפיק מלכל ולא נפיק מפשטיה דקרא והא ליתא דהא מילתא נפקא משה ושלמה ולא אצט' ריבוייא דלכל וא"כ ברייתא מאי אתא לאשמועי': **תוס' בד"ה** למ"ל וכו' דא"כ היכי קאמר וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל דא"כ אמאי אצט' למי' דאי כ' פריקה משום צערא וח"כ הא בלא"ה אצט' למכתב פריקה וטעינה דכל חד כדיניה וכיון דבדינייהו חלוקין היכי שייך למילף חד מחבריה משום דאיכא למי' דאצט' לצד הראשון ליישב גם אליבא דר"ש דתרוייהו בחנם:

דף לא.

בד"ה גם וכו' וללישנא בתרא וכו' א"ש וכו' עכ"ל מדבריהם הללו מוכח דס"ל דלל"ב גם במדעתו יש לחלק בין אית ליה פסידא ללית ליה ולפי"ז ק' במ"ש אח"כ א"נ כדמפרש טעמא בירוש' וכו' דאכתי ק' לל"ב דאפי' במדעתו היכא דא"ל פסידא חייב ואפי' לא ברי היזיקא דהא מבריח ארי ומפייס ומחיל תרוייהו כי הדדי וא"כ אמאי פורע חובו פטור כיון דאית ליה פסידא וצ"ל דהתוס' מספק"ל בפי' הגמרא בל"ב אי גם במדעתו יש לחלק בפסידא או דדוק' בשלא מדעתו הוא דמפליג לל"ב בפסידא ומתחלה מכח קו' דהכא אמאי נוטל שכר מ"ש מבריח ארי כ' דלל"ב ניחא ונאמר דגם במדעתו יש לחלק בפסידא דא ואחר שתי' משום דברי היזיקא השתא י"ל דלל"ב דוקא בשלא מדעתו הוא דמפליג בפסידא אבל במדעתו אפי' אית ליה פסידא פטור וכיון דמשום דמפייס ומחיל לא ברי היזיקא ניחא שפיר פורע חובו דפטור:

בא"ד דהתם נמי אין מצילו מן ההפסד עכ"ל עמ"ש בס' זרע יעקב למהר"י ן' נאים ז"ל בסי' כ"ט:

בא"ד והא דקרי ליה בפח"ה וכו' אע"פ שמצילו מן ההפסד וכו' עכ"ל ואע"ג דהתם ל"ל פסידא מ"מ כיון דברי היזיקא אף על גב דאין לו הפסד חייב דהא מהנהו:

דף לב.

גמ' ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לפירש"י דאלא תחזיר פריך ק' אמאי נקט ל"ת ועשה אפי' עשה לחוד מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה וכה"ג הקשה מהרש"א לעיל בדל"א בגמ' שם ובתירוצו לא יתורץ כאן וי"ל דאדרבא כיון דאמרי' מאי אולמיה וכו' אמרי' שוא"ת עדיף ולא יחזיר ולכך אצטריך קרא וק"ק דכיון דמצות כיבוד דהכא הוא בשוא"ת א"כ אדרבא כי מחזיר הוי עשה דאבידה דוחה עשה דכיבוד דהקום עשה הוא

הדוחה והל"ת אינו מועיל לדחות כמ"ש רש"י לעיל בדל"א וא"כ מאי אולמיה וכו' ומאי קאמר ולא אתי עשה ופו' אדרבא עשה דאבידה הוא הדוחה וי"ל כיון דעשה דאבידה קדם אז עשה דכיבוד הבא אח"כ כשצוה אביו הוא הנקרא דוחה אפי' הוא שוא"ת ועי"ל אע"ג דהל"ת אינו מועיל לדחות מ"מ מהני לענין דהוי העשה אלים וחמור ובהכי ניחא קושי' מהרש"א דלעיל שהבאתי גם ניחא מה שק' אפילו ל"ת גרידא לא ידחה דבעינן בעידנא דמעקר לאו מקיים עשה די"ל כיון דהל"ת מאלים העשה הוי עשה חמור ולא בעי' בעידנא כמ"ש התוס' בפסחים דע"ו ע"א גבי עשה דהשלמה ע"ש ועמש"ל ד"ל ע"א ע"ש:

דף לב:

גמ' דאפי' ר"ש לא קאמר ויל"ד מהיכא מוכח כר"ש טעמיה משום דלא מסייעי קראי דילמא טעמיה משום דס"ל צב"ח לאו דאורייתא וליכא ק"ו ולכך אצט' למכתב תרוייהו וי"ל אע"ג דליכא ק"ו מ"מ נילף במה מצינו ועיין למהרמ"ש ז"ל ואכתי יל"ד אמאי לא מוכח דצב"ח דאורייתא דאי ס"ד ל"ד אמאי אצט' קראי דאבידה דלעיל דל"א ע"א לא מצריך להו אלא משום צערא וי"ל צערא דמרה בעומד שם וכדאמרי' לקמן:

עוד בגמ' בפריקה הוא דכתיב האי פירכא היא אליבא דרבנן כמ"ש התוס' לעיל בד"ה לר"ש והא דלא מוקי לה הגמ' כר"ש משום דאפי' כר"ש לא אתיא דלר"ש לא מסייעי קראי ותנא דבריית' מסייעי ליה קראי דבטעינה כתיבי:

דף לג.

תוס' בד"ה אבידתו וכו' וא"ת אבידתו וכו' כה"ג איתא בעיא בפ' התדיר ועיין להמג"א סי':

פרק שלישי

דף לד.

גמ' נעשה כאומר לכשתגנב וכו' מק' לחד תי' שכ' התוס' בפ' השולח דמ"ג ע"א דעבד שאינו שוה כלום אפי' מכרו כולו הוי כמי שמכרו לקנס א"כ הכא כיון דלא מכר הגיזות והולדות אפילו אמ"ל פרתי קנויה לך הוי כמי שמכרה לכפל ובמכרה לכפל לא מהני דהא ס"ד מעיקרא דמכר גוף הפרה לכפל כמו שהוכיחו התוס' בשמעתין ופריך והא אין מקנה דשב"ל ומאי משני ולק"מ דהתוס' בפ' השולח לפום ההוא תי' ס"ל כמ"ש ה"ה ברפ"ח מה' שאלה בשם המפרשים דכי אמ"ל קני פרה זו לכשתגנב קנה הגיזות והולדות דמשעת גניבה ואילך וא"כ אינה מכורה לכפל לבד אלא לגיזות והולדות וגוף הפרה משעת גניבה ואילך:

עוד בגמ' אמר אביי שואל עד שישלם וכו' וכי משלם קנה הכפל ולא שייך כאן לומר כיצד הלא עושה סחורה בפרתו ש"ח מטעמא דאמרי' לעיל נעשית כמי שא"ל בשעת שאלה כשתשלם יקנה לך כפילא ופירש"י לעיל דקי"ל להו רבנן דניחא להו לבעלי' שיהיה

בטוח בקרן ע"מ שיהיה ס' כפל העתיד לבא לשומר נר' דמכאן יש להוכיח באם אחר שנגנבה נתפשר השואל עם המשאיל בפחות מן הקרן לא נקנה יתרון דמי הקרן לשואל וכי נמצא הגנב אינו פורע לו אלא מה שפרע למשאיל שהרי בכה"ג אינו בטוח בקרן ולא מקני ליה והשה"ג בפ"ק דבתרא מסיק כן לדינא והוכיח ד"ז מגמ' בקמא דע"ח ע"ב ונסתפק למעשה באם שאל מן הגוי ונגנב לו ואח"כ כששמע הגוי מחל לו אי מיפטר הגנב ע"ש ונר' דמכאן יש להוכיח דשואל אינו מרויח כלום אלא היכא דאיכא למי' נעשה כמי שא"ל וכו' ועיין לה' בני יעקב בתשו' סי' י"ג דרכ"ב ע"ב ולהרב נחפה בכסף סי' יו"ד והנמשך:

תוס' בד"ה א"נ וכו' אהני מעכשיו לקנותה סמוך לגנב' למפרע עכ"ל ק' דא"כ דקנה למפרע אפי' בר"ה נמי ובפ' הכותב דפ"ו ע"ב מוכח בגמ' דדוקא באגם ועיין להתוס' בפרק האשה שנפלו דפ"ב ע"א ועיין לה"ה בפ"ב מה' מכירה דין ט' ועיין מ"ש השע"ה בהלכות אישות דף ק"א ע"ג משם הכנה"ג ודוק:

פירש"י בד"ה השוכר וכו' אם רוצה לשקר וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ ר"פ דבסמוך מאי קמ"ל ועוד ק' דבגמ' במס' קמא דנ"ז ע"ב מוכיח מהאי ברייתא דלסטים מזויין גנב הוא ודחי עיין שם ומבואר משם להדיא לכולהו אוקמתי דמיפטר בטענה הטוען עתה ולאו דאי בעי משקר וצ"ל דהגמרא שם אכתי לא שמיע ליה דינא דר"פ דבסמוך אבל רש"י כאן פי' לברייתא כן אחר דשמעי' להאי דינא מדר"פ:

תוס' בד"ה אלא וכו' וי"ל דנקט שלם לאביי וכו' עכ"ל והא דלא משני הגמ' כן הכא כי פריך מרישא ולא הוה צריך לסיפא לכאורה נר' דס"ל שינוייא דחיקא הוא ומ"מ הוא עדיף מלומר נעשה אלא דק' דא"כ מאי קאמר בסמוך ומי אלימא ממתני' ועיין במ"ב בגמ' ע"כ נר' כמ"ש מהרמ"ש דלאלומי הוא דקאמר אימא סיפא ועיין בגמ' לעיל דכ"ו ע"ב דפריך ומאי דוחקיה דר"א והכא לא פריך מאי דוחקיה דר"י משום די"ל דיוקא דרישא כאביי ורבא ולכך אית לן למינקט כדיוקא דסיפא וכדר"י:

דף לד:

בד"ה וחזר וכו' הוי כמו לאחר גמר דין וכו' עכ"ל וע"ש בתוס' שכ' דס"ל בלפני ג"ד מחלוקת והגמ' שם דפריך מאי קמ"ל תנינא הומ"ל דקמ"ל בלפני ג"ד מחלוקת אלא דמשני שפיר דקמ"ל באתן מחלוקת וחדא מנייהו נקט ולפמ"ש התוס' דהכא הוי אחר ג"ד הא דלא קאמר דהא מילתא גופה אתא לאשמועי' משום דאין זה מבואר בדבריו די"ל דזה הוי כמו קודם ג"ד וס"ל דקודם ג"ד מחלוקת ואי הא מילתא אתא לאשמועי' הו"ל לבאר:

גמ' אמר רב הונא משביעין וכו' עיין בהרא"ש דדוקא בהריני משלם אבל בשלם מקנה ליה כפילא אפי' בלא נשבע ע"ש ועפי"ז י"ל מה שהק' התוס' לעיל בע"א נימא נעשה ותקשה לר"י ע"ש והוא כעין תי' התוס':

ת"ל דשבועה גבי מלוה מק' להסוברים דכי חזר המלוה והפקידו ביד הלוה ונגנב מתחייב המלוה דהוא ש"ש ופטור הלוה דהוא ש"ח נימא דבהכי עסקי' והוי דומיא דרישא וקאי אתרוייהו ונ"ל דהאי דינא לא א"ש אלא לטעמים דקא' בגמ' בפ' האומנין דהמלוה על המשכון הוי ש"ש משום דהוי כשומר אבידה או לכדשמואל ע"ש אבל אי טעמא משום דנהנה דתופס ליה לחודיה כי חזר והפקידו אצל לוה לא הוי ש"ש וס"ל לבעלי סברא הלזו דזה תליא בשני תירוצי דגמרא בפ' האומנין דפ' אמתני' דכל האומנין ש"ש ע"ש בתוספות והגמ' הכא י"ל דס"ל משום דתפיס ליה אחודיה:

דף לה.

גמ' דטרח ומייתי לה וכו' הסמ"ע סי' רצ"ה סק"ה כ' אפי' כבר נשבע שנגנבה צריך לישבע שאינה ברשותו דאפשר דאחר שנגנבה חזרה ובאת לרשותו והביא ראיה מכאן דאמרי' יטרח ומייתי לה ע"ש והוא תימה דהא בהדיא קאמר הכא דכשהביא עדים שנגנבה אינו נשבע שאינה ברשותו ולא חיישי' שמא אח"כ באת לרשותו להשביעו ומ"ל הביא עדים מ"ל נשבע שנגנבה ומ"מ י"ל דלאוקמתא דר"א דזה נשבע וזה נשבע אה"נ דאפי' הביא עדים שנגנבה נשבע שאינה ברשותו מיהו מדברי הר"מ בפ"ו מה' שאלה דין ג' מתבאר דהיכא דהביא ראיה שנגנבה א"צ לישבע שאינה ברשותו דלא חיישינן שמא אחר שנגנבה באת לרשותו והא דאוקמה ר"א זה נשבע וזה נשבע ולא אמרי' דנאמן המלוה במגו דנאנסה דאז גובה חובו מהמלוה כמ"ש בסי' ע"ב כיון דע"כ בדליכא עדים שנגנבה מיירי כמ"ש מדברי הר"מ י"ל דמגו להוציא לא אמרי' דדוקא בשטר הוא דפליגי רבה ור"י בפ' חזקת כמ"ש התוס' שם ועיין להפנ"י:

שם כל לא ידענא פשיעותא היא הנה התה"ד סימן של"ג כ' דשומר שאינו יודע אם פשע בהאו לא משלם דמתוך שא"י לישבע משלם דמדאורייתא רמי עליה לישבע שבודאי לא פשע בה והביא ראיה מדברי הרא"ש בפ' השואל ע"ש וה' מקור ברוך סי' נ"ב תמה עליו אמאי לא הוכיח מגמ' דאמרי' כל ל"י פשיעותא היא וע"כ דה"ט משום מתוך שאיל"מ דהא שכחה אונס היא ע"ש ואין נר' כן מדברי הר"מ בפ"ד מה' שאלה ד"ז שכ' אי בכספים אמר שיודע שקברם אלא שא"י באיזה מקום ובכלים כ' שא"י באיזה מקום הניחם ע"ש דנר' שיודע ששמרם כראוי ויכול לישבע אלא משום דשכחה הוי פשיע' ועוד דר"ן הוא דאמר בשמעתין כל ל"י פשיעותא ור"ן ל"ל מתוך שאיל"מ בפ' כל הנשבעין דמ"ז ע"א

ע"ש בתוס' לכ"נ עיקר דמשום דשוכח פושע הוא ועיין למהר"ם מינץ סי' כ"ח שהוכיח מגמ' בקמא דכ"ד ע"ב דשכחה הוי אונס ע"ש ואפשר דגבי שומר דקבל עליו לשמור דוקא הוי פשיעה ול"ד לדעלמא ועיין לה' ברכ"י בא"ח סי' שי"ח מ"ש בזה ועיין לה' בית יעקב סימן נ"ג ולהש"ך בחי' סס"י קכ"א מ"ש ע"ד המבי"ט ע"ש:

והנה התה"ד שוב הקש' ע"ד ממ"ש התוס' בפ' האומנין ד"פ ע"א בד"ה ואי דוכתא וכו' דדחו פירש"י דכתב ספק הוא דקי"ל כרבנן ואי איתא כיון דס' הוא מתוך שאיל"מ ותירץ דהתם מיירי דהס' הוא לב"ד אבל הם כל אחד טוען דבריא הוא דלא פשע ונשבע ע"ז ע"ש וה' מקור ברוך שם תמה עליו דמאי מק' התוס' אפירש"י נימא דכוונ' רש"י דמספק"ל לדידהו ומתוך שאיל"מ ע"ש ונ"ל דמלישנא דגמ' דקאמר תרוייהו משלמי' משמע דאין על כל אחד לשלם כי אם החצי וכ"כ הטור ואי טעמא מתוך שאיל"מ יוכל לתבוע אחד מהן על כל דמי הנשאר דכיון דא"י לישבע שלא פשע משלם הכל כיון דכל אחד מספק"ל שמא הוא הפושע ונהי דאם תובע שניהם כאחד ודאי דמשלמין בין שניהם אבל אם אינו רוצה לתבוע אלא אחד מהן יכול לתובעו על הכל אי איתא דטעמא משום מתוך שאיל"מ וראיתי למהרש"ך ח"ג סי' פ"ז שכ' ע"ד התה"ד דבלא"ה מחוייב משום דברי בחיובא וס' בחזרה ע"ש ולפמ"ש המש"ל דדוקא בהו"ל למידע הוא דאמרי' ברי בחיובא וס' בחזרה חייב ניחא שפיר ועמ"ש בחי' ברישׁ פרק הגוזל בתרא ע"ש ועיין בב"י סי' רצ"א גבי שומר שמסר לשומר במ"ש משם תלמידי הרשב"א שדעת רבו שבכה"ג הוי כמו ז"א איני יודע אם הלויתני גם נר' מדבריו דלא כסברת התה"ד ע"ש ועיין להש"ך סי' ש"ג סק"י ע"ש ועיין בס' בשמים ראש סי' קמ"ו ע"ש:

עוד בגמ' ואמ"ל שלם ולא רצה לישבע וכו' עמ"ש מהרמ"ש דנימא דש"ה דחייב עצמו אבל הכא פטר עצמו מכלום ע"ש ולא ידעתי מנ"ל דבשלם בעי' חייב עצמו דדוקא באמר פשעתי הוא דאמרי' לעיל כן וממשנתנו דר"פ מוכח כן לפי' קמא דכ' התוס' בד"ה נגנבו ואפי' לפי' ריב"ן שם אין נראה שחולק בזה:

דף לה:

בפירש"י בד"ה כיצד וכו' משלם לו ארבע פרות וכו' עכ"ל י"ל אמאי לא סגי בחדא פרה לשכירות דעשרים יום ונ"ל דתרי חיובי קאמר ולעולם בחדא פרה סגי ונ"מ אי מתה בתוך שכירות הב' דאע"ג דאינו חייב להעמיד לו אחר דבחמור זה איירי מ"מ חייב להעמיד לו לשכירות היו"ד ימים דשכירות הא' דחיוב אחר הוא אבל אי לאו תרי חיובי לא היה חייב להעמיד לו כלל וכמ"ש מהרש"א ע"ש ועוד י"ל נפקותא אחרת ועיין להמח"א בה'

שומרים סי' י"ט ועיין בה' שכירות סי' ג' מ"ש ע"ד מהרש"א ובכוונת רש"י ע"ש ועפירש"י במתני' בפ' האומנין דע"ח ע"א ע"ש:

דף לז.

תוס' בד"ה התם וכו' אך מדל"ק אלא וכו' עכ"ל ובשינוייא דכריכות אין להוכיח מדל"ק אלא דאכתי צריכי לשינוייא דעבד איסורא דשאני ההיא דלא הוזכר שם אמורא מקודם ובכה"ג א"צ לומר אלא וכמ"ש התוס' במ"א וכ"כ רשב"ם בפ' חזקת דמ"ג ע"ב ע"ש:

בא"ד לכך נר' דכולה מתני' וכו' עכ"ל והא דלא ניחא להו לאוקמה בבי דפקדון מדינא משום דקתני בפקדון בבבא דרישא שהודה מפי עצמו וכדדייק בגמ' ודלא כמהרש"א וזו היא שק' בדברי התוס' דקמא שכ' דדוקא בגזל הוא דחייב לצאת י"ש דהא גם בפקדון קתני שהודה מפי עצמו דמשמע דחייב לצאת י"ש ועמ"ש מהרש"א בסמוך בדברי התוס' דקמא:

בא"ד וא"ת דבפ' הגוזל וכו' עכ"ל משמע מדבריה' דמקח הו"ל למידק דאל"ה לא מקשי' מידי ועיין במהר"ם שיף ועיין להשע"ה בה' גזילה ע"ש:

בא"ד וי"ל דמתני' דהתם לצאת י"ש להבי' קרבן וכו' עכ"ל משום דקי"ל חייבי אשמו' אין ממשכנין אותם וא"כ לעולם לא יביא קרבן ועיין להתו' בכריתות די"ב ע"א וברי"פ האשה רבה כמ"ש דחייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותם ע"ש:

דף לז:

גמ' מי אמר רע"ק ורמינהי נפל הבית וכו' כ' מהרש"א דהומ"ל דשאני גזל דעבד איסורא אלא דלא ס"ד השתא כמו דלא ס"ד לצאת י"ש ע"ש ולפמ"ש התוס' בד"ה וממאי ס"ד שפיר לצאת י"ש ואפ"ה פריך שפיר ואין לתרץ לקושו' מהרש"א דהגמ' סמיך אפלוגת' דמקח ביבמות דקי"ח דממקח דשאני מקח דהו"ל למידק מדברי התוס' לעיל בד"ה התם ועוד מאי פריך בסמוך והא מתני' דהכא וכו' ומייתי מברייתא דמודה ר"ט וכו' נימא דגזל דעבד איסורא אפי' שמא ושמא ומקח ופקדון דוקא ברי ושמא אלא ע"פ ולא ס"ל השתא סברה דעבד איסור' כמ"ש מהרש"א ולפ"ד התוס' דקמא דדוקא בגזל הוא דחייב לצאת י"ש ולא בפקדון ומשנתנו דאביו של אחד מכם הפקיד לי מנה מדינא וכרע"ק כמ"ש מהרש"א לעיל ע"ש הא דפריך בסמוך וממאי דרע"ק וכו' וממאי דשמא ושמא וכו' ולא מוכח ממתני' דאפי' שמא ושמא מחייב רע"ק מדינא משום די"ל דדוקא בפקדון משום דהו"ל למידק וכל סוגיא דשמעתא בגזל דלא הו"ל למידע כמו שכתב מהרש"א לעיל:

תוס' בד"ה וממאי וכו' דאי כר"ט כ"ש וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל דאי כר"ט מ"ש שנים מחמשה י"ל דה"פ וממאי דרע"ק דילמא ר"ט ומתני' כתנא דיבמות דס"ל פלוגתייהו במקח אבל בגזל כ"ע חייב ע"ש בפירש"י מיהו בסמוך אחר דמייתי ברייתי' דמודה ר"ט

דפריך וממאי דשמא ושמא וכו' שם ק' נמי דאי בברי ושמא מ"ש שנים דמודה ר"ט מחמשה דפליג בברייתא הלזו גופה:

בד"ה שלא וכו' שלא בראייתו עכ"ל ע"ש בתוס' בבכורות שכ' שלא מדעתו דלא קבל שמירה ע"ש הרי שהבינו שלא מדעתו ממש והוי דומיא דבכור שם דעליה קאי ולדבריהם דהכא ק"ק דל"ד לבכור:

דף לח.

גמ' וליחוש שמא עשאן בעה"ב וכו' אין להק' נימא דלר"י אפי' ת"ק לא חייש שמא עשאן וכו' כמו רשב"ג דמודה ר"ן דרשב"ג לא חייש שמא עבר ועשאן בעה"ב תו"מ כיון דלכתחי' לא יעשם בעה"ב תו"מ כיון דמתיר רשב"ג מכירה אבל לת"ק כיון דמתיר לעשותן לכתחילה תו"מ כדקתני בברייתא ודאי דחיישי' ול"ד לרשב"ג דהא דלא חייש היינו לעבר ועשאן ולכתחילה ס"ל דלא יעשה:

תוס' בד"ה מזבנינן וכו' א"כ מאי אהני וכו' עכ"ל כ' מהרמ"ש דהי"ל להוכיח דר"נ אית ליה טעמא דר"נ מגמ' דבסמוך אברייתי' דיין והחמיץ וקאמר מאי לאו ביותר מכ"ח וכר"ן ואי איתא הא לר"נ נמי קשיא ברייתא דהתם לא חיישי' שמא יעשם תו"מ דחומץ על יין לא הוי תרומה אלא ע"כ בטעמא דרב כהנא ע"ש ול"ק דאיכא למיחש שמא יעשם תרומה על חומץ שיש לו דאפי' הוי הפקדון חומץ הו"ל חומץ על חומץ ודוקא ביין על יין ונמצא חומץ הוא שכ' הר"מ בפ"ה מה"ת דלא הוי תרומה משום דטעות הוא אבל יין על חומץ ונמצא חומץ יראה דהוי תרומה ומ"ש עוד מהרמ"ש דחיישי' שמא עשאן ושוב דחה דכי הבאיש פקע תרומה כמ"ש במלחמות ע"ש אין ראיה משם כלל דהמלחמות איירי בחששא דשמא יעשה דכיון דהבאיש לא יחול עלה שם תרומה אבל בחששא דשמא עשאן קודם שהבאישו כיון דחל כבר שם תרומה תו לא פקע:

דף לח:

פירש"י בד"ה במאי וכו' מאחר שמורה ר"מ וכו' עכ"ל דאלו פליגי אפי' ביותר מכדי חסרונן י"ל דקמפלגי בחששא דשמא יעשה תו"מ וכר"נ ולא ס"ל כמ"ש במלחמות אבל השתא דמודו ביותר מכ"ח דכיון שהוא לזמן מרובה לא חיישי' שמא יעשם הכא דהחמיץ והבאיש שהוא ביותר מכ"ח כדקאמר הגמ' והוי לזמן מרובה דלא חיישי' שמא יעשם במאי קמפלגי:

בד"ה הפסד מועט כגון בכדי חסרון דרקבון וכו' עכ"ל הא בפירות שהרקיבו בכדי חסרון טעמא אחרינא אית להו משום שמא יעשם תו"מ ולא אצט' לטעמא דהפסד וי"ל דאשמועי' דהשתא דפליגי בהפסד מועט אצט' לטעמא דיעשם ולא אצטריך ר"נ לעיל לטעמא דשמא יעשם אלא ליותר מכדי חסרון ובהכי מתיישב שפיר קושי' ריב"ם בתוס'

בד"ה מזבנינן וכו' דע"כ ר"נ אפי' ביותר מכ"ח מדאצטריך לטעמא דשמא יעשם מיהו לפ"ז צ"ל דרב כתנא נמי דאצטריך לטעמא דרוצה אדם הוא ליותר מכ"ח והשתא דמסיק הגמ' דפליגי בהפסד מועט הדר ממאי דאמרי' מעיקרא דר"כ לא פליג ארבה בכ"ח ומעתה מקשה ריב"ם שפיר להגמרא מעיקרא כיון דלר"כ אמר לא פליג אמאי לא אמרי' כן ברב נחמן ומדוקדק שפיר מאי דנקט ריב"ם בקושיתו כמו לרב כהנא:

גמ' היורד לנכסי רטושים מוציאין וכו' הר"מ בפ"ז מה' נחלות כ' יצא לדעת אין מורידין ואם ירד אין מוציאין ע"ש הפך ברייתא הלזו וצ"ל שהוא מפ' הברייתא אם חלקו הנחלה מוציאין מידן אבל אם לא בתורת חלוקה אין מוציאין והגמ' דקאמר מורידין תנאי ומייתי מברייתא הלזו מייתי בהדרגות דכיון דברטושים אין מוציאין אם חלקו לנחלה ודאי דמורידין בתורת אריס וע"ש לה"ה והלח"מ:

דף לט.

בפירש"י בד"ה שמין וכו' אם יבואו הבעלים וכו' עכ"ל משמע דאינו נוטל כאריס אלא אחר שיבואו הבעלים וזה הפך ממה שנראה מדבריו ממ"ש בד"ה דאילו דמשם בארה דנוטל כאריס מעכשיו ושאר הפירות יהיו מונחים עד שיבואו הבעלים וצ"ל דבדבור זה בשמעו שמת קאי דעליה פריך הגמ' השתא וכו' ואי בשמעו שמת נוטל כאריס מתחילה קודם ביאת הבעלים הו"ל להגמ' לאקשויי הכחשה דהא קתני לעיל ך זריז ונשכר ועיין בש"מ:

בד"ה הא וכו' בנכסי שבויין וכו' עכ"ל לשונו ק' להולמו דברטושים מיירי דשבויים דכולה שמעתין היינו שמעו שמת וצ"ל דדעתו היא דקו' הגמ' דמ"ש ממוציא הוצאות וכו' אשמעו שמת פריך אמאי כשיבואו הבעלים נוטל כאריס ומשני לא סמכא דעתיה דאפי' דאוכל הפירות לא סמכא דעתיה דאפשר שיבואו קודם שיאכל ולא דמי לאשתו גדולה דאין בידה להתגרש ממנו בע"כ ובהכי ניחא קושיא שלישית שהק' התוס' על פירש"י:

תוס' בד"ה וכולן וכו' מניחין אותו לקדם וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"ל ומהרמ"ש דמאי דפריך השתא זריז וכו' היינו קודם דידע דטעמא משום סמכא דעתיה כמ"ש הרא"ש ע"ש לא נהירא דהתוס' מפרשי' דמאי דקאמר דאלו התם זריז ונשכר וכו' הוא דאינו נוטל כאריס ואכתי קאי על סברת המק' ולא ידע טעמא דסמכא דעתיה כדפריך בתר הכי ומ"ש וכו' ע"כ נראה דמרשי קושית הגמ' מאי דאשכח מבעיא היינו ר"ל דא"צ ליטול כאריס וכ"כ בש"מ ע"ש:

גמ' באחי דאימא וכו' מ"ש הרא"ש כאן הוא לפי מאי דמסיק הגמ' ל"ש אחי מהאב וכו' דהוא משום נכסי מלוג כדפירש"י אבל לפי מאי דקאמר ולא אמרן וכו' הפי' באחי

דאימא הוא כדפירש"י ולכך לא הוצרך הרא"ש לומר בולא היא וכו' ל"ש אחי מן האב וכו' דהוא נלמד ממה שפי' באחי דאימא דהוא נמי משום נ"מ ועיין למהרמ"ש:

תוס' בד"ה דילמ' וכו' אבל הכא אדרבא החמירו בנכסי יתומים להחזיק וכו' עכ"ל לכאורה בהחמירו בנכסי יתומים לחוד סגי ולא היו צריכי לעיגונא ועוד ק"ק דהכא לא החזיקו בחזקת מתים אלא חשש בעלמא ולא חזקה ונ"ל כמ"ש בדבור שאחר זה דהעמידו אפוטרופוס כדין אריס ויתפרנס הקטן לחוד ולא תטול אחותו שבכאן כיון דתרוייהו ס' וע"כ משום נכסי יתומים עשו אותם בחזקת מתים ואז יטול הקטן האריסות ולא רצו להחזיק כמתים לגמרי שיטול הפלגא כולו ומ"מ נתנו לו חזקת מתים במקצת ומעתה ניחא הכל שפיר דכיון דדוקא בגט הוא דבחזקת חיים אבל בעלמא ליכא חזקה לא לחיים ולא למות בנכסי יתומים הסמיכו להחזיקם במתים במקצת אבל אי בעלמא בחזקת חיים לא היו מחזיקים במתים משום יתומים:

בד"ה מוקמי' וכו' כדין אריס וכו' עכ"ל פי' כיון דאין כאן דינא דמורידין לנכסי קרוב בע"כ לא יטול אלא אריסות דמאיזה טעם יטול הכל ועיין למהרמ"ש במ"ש ושאלו וכו' ובגופה דשמעתא י"ל כיון דפלגא לאחתא ממ"נ והוי ודאי אמאי לא יהבי' לה הכל דהו"ל ס' וודאי ומ"ש מספק ויבם בפ' החולץ דל"ז ע"ש בפירש"י והתוס' ד"מ ע"א גמ' לא סיימו קמיה וכו' ולא חש לקושיא ראשונה ויותר נר' דל"ג ועוד וכ"נ מדברי התוס' בבתרא דקמ"ג ע"ב ע"ש:

בפירש"י בד"ה אם היתה וכו' המגיע לב' כורים וכו' עכ"ל ות"ק ס"ל דהכל לפי המידה אפי' לעשרה כורים וג' מחלוקת בדבר וטעמא דת"ק משום אכילת עכברים והרבה אובדות ולכך בעי אבל ר"י לא חייש לאובדות ואמרו לו דקתני בברייתא לר"י קאמרי ולכך לא נקט רש"י אלא אכילת עכברים דלת"ק חייש לאובדות כדקתני בברייתא ולא ניחא ליה לרש"י לו' דר"י כריב"ן משום דא"כ הול"ל בהדי ריב"ן ועיין במהרש"א:

דף מ:

גמ' דל תמניא וכו' והאמר שמואל המשתכר וכו' ולא ניחא לשנויי דר"י היה נותנן בקנקנים ישנים דאין בולעין ואע"ג דהשתא איכא יותר משתות איכא טירחא ודמי ברזנייתא משום דהשתא כפלים משתות וטירחא ודמי ברזנייתא אינו מגיע כולי האי ולמ"ש התוס' בד"ה מזופפין בתי' בתרא ניחא טפי דדוקא בשמן הוא דבישנים אינו מוציא לו בלע:

בפירש"י בד"ה שהרי וכו' לפיכך וכו' עכ"ל והא דלא מוקי הגמ' לבריית' דאחד הלוקח כרבנן משום דמ"ל דלרבנן אינו מוציא לו פקטים כמו שאינו מוציא לו שמרים ולפי'

התוס' ניחא טפי דפי' הברייתא דקתני ש שהרי לוקח וכו' היינו דלוקח מקבל לוג ומחצה בשביל שמרים לבד אבל פקטים אינו מוציא ולאו משום דכבר קבל לוג ומחצה דההוא בשביל שמרים לחוד הוא:

תוס' בד"ה לדברי ר"י וכו' דל"ל מחילה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דנימא דר"פ מ"ל מתני' בחנוני ע"ש ולכאורה ק' דא"כ אמאי קאמר טעמא דרבנן משום מחילה הא אפי' ל"ל מחילה נימא ליה אי מערבת ליה הוה מזדבן וי"ל דכוונתו נימא דר"פ מ"ל מתני' בין בחנוני בין בבעה"ב:

דף מא.

גמ' אי ר"ש מאי אירייא וכו' לפמ"ש התוספות דסתם סלע וכיס ייחדו לו וכו' יש להוכיח דייחדו לא הוי כגנב מבית הבעלים דמודו כ"ע לאוקמתא דר"ז בפ' הגוזל בתרא דקי"ח ע"ש ועיין להמח"א בה' שומרים סימן ג' עיין שם:

עו"ש רישא ר"ש וסיפא רע"ק אין וכו' הש"ך בסי' שנ"ה הוכיח מכאן דאפי' גנב שלא עדים ס"ל לרע"ק דצריך דעת דלא כס' הר"מ ופסק מרן שם ע"ש דאי איתא נוקמה כולה כרע"ק ורישא שלא בעדים וסיפא בעדים ע"ש ואי מהא י"ל דר"י ס"ל מוקמי' בתרי תנאי וחד טעמא ולא מוקמי' בתרי טעמי ובגמרא בקדושין דס"ג ע"ב אמרי' ש"מ מדר' ינאי מוקמי' בתרי טעמי ואליבא דחד. תנא ולא מוקמי' בתרי תנאי וחד טעמא וכ' הת"י ה"ד מהרש"א שם דבא לאפוקי מדר"י בפ' המפקיד גבי חבית דס"ל מוקמי' בתרי תנאי ולא מוקמי' בתרי טעמי ע"ש הרי דס"ל לר"י דלא מוקמי' בתרי טעמי אבל יש להוכיח מדאוקמוה הנך אמוראי למשנתנו דסיפא בהניח' שלא במקומה דס"ל מוקמינן בתרי טעמי דהך אוקמתא ע"פ תרי טעמי היא דעכ"ל כן לדברי הת"י שכתבתי ומאי דאמרי' ור"י הניחה במקומ' משמע היינו משום דומיא דרישא וכ"כ בש"מ ע"ש ולפ"ז אי איתא דשלא בעדים מודה ר"ע נוקמה רישא שלא בעדים וסיפא בעדים ואף גם זאת נ"ל ליישב דלעולם הך אוקמתא דהנך אמוראי חד טעמא מקרי ולכך לא מוקמי' רישא שלא בעדים וסיפא בעדי' דהו"ל תרי טעמי ומ"ש בגמ' דקדושין ש"מ מדר"י וכו' דמשמע לאפוקי מדר' יוחנן כמ"ש הת"י היינו מדלא אוקמה ר"י רישא שלא בעדים וסיפא בעדים אבל אין הכוונה מדלא אוקמ' ר"י כאוקמתא דהנך אמוראי דההיא חד טעמא והא דלא אוקמה ר"י בהכי משום דמשמעות הניחה במקומה משמע כפשטא דגמ' ואדרבא יש סיוע לס' הר"מ מהגמ' דקדושין הלזו דמדקאמר ש"מ מדר' ינאי וכו' משמע לאפוקי ר' יוחנן והיינו ע"כ מדלא אוקמה רישא שלא בעדים וסיפא בעדים דמדלא אוקמה כהנך אמוראי אין להוכיח משום דהניחה במקומה משמע:

דף מא:
גמ' מה שכן משלם ת"כ וכו' ק"ק לכתו' בש"ש ונילף מיניה ש"ח מק"ו כיון דס"ל חיוב הגניבה היא קולא וי"ל דס"ל תרוייהו חומרו' ואיכא למיפרך להאי גיסא ולהאי גיסא א"נ לעולם הכפל הוא החומרא ומ"מ ליכא למילף ש"ח מש"ש דאיכא למיפרך מה לש"ש שכן חייב באבידה וליכא כפל באבידה ועפי"ז ניחא מה שהק' מהרמ"ש בתוס' בד"ה קרנא במה שהק' לר"י מנ"ל דפ' ראשונה בש"ח והק' המהרמ"ש נימא משום דבפ' ב' כתיב חיוב ואבידה ע"ש ועל פי זה ניחא כיון דאיכא חומרא בפ' א' דחייב בו כפל ואיכא חומרא בפ' ב' דחייב בה אבידה אין כאן הכרע דפ' א' בש"ח:
ואידך שלא תאמר דיו וכו' הק' השיו"ט סימן נימא תרוייהו קראי לדיו חד לדיו דבבעלים וחד לדיו דמתה מחמת מלאכה לפמ"ש המח"א בטעמ' דמתה מחמת מלאכה ע"ש ול"ק דא"כ נכתוב בש"ח לבד וכיון דכתיב בגופיה תו ליכא דיו דהא לאו משואל ילפי' כמ"ש מהרש"א בתוס' בד"ה רבא ע"ש וכיון דלאו משואל ילפי' תו ליכא דיו לא לבבעלים ולא למתה מחמת מלאכה וש"ש אע"ג דיליף משואל לא אמרי' דיו דגלוי מילתא הוא כמ"ש התוס' בדבור הלז בתי' קמא ולפי תי' בתרא ילפינן הכל מש"ח וליכא ילפותא משואל כלל גם לש"ש:
תוס' בד"ה קרנא וכו' והשתא תימה לפי' מאי דסבר וכו' עכ"ל י"ל לזה דהפירכא קאי על ילפותא דאבידה והברייתא ה"ק ק"ו זה אין עליו תשו' גם ללילפותא דאבידה ואע"ג דאחר שנילף גניבה בשואל אז אבידה ילפי' מגניבה דידיה כדקאמר הגמרא שם לעיל מזה גבי ש"ש מ"מ תנא דברייתא קיליף אבידה מאבידה דש"ש ועפי"ז ניחא מה שהק' אח"ך וא"ת לר"י וכו' די"ל דר"י יליף אבידה דשואל מגניבה דשואל ובגניב' ליכא פירכא אך מכח קושית היא הנותנת דברי התוס' מוכרחים:
בד"ה רבא וכו' ועי"ל דרבא בא לפרש וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא רש"י דש"ח לדיו ושי' דש"ש לא"צ חסרון ומנ"ל בש"ח דא"צ חסרון ע"ש והיא דוגמת קושי' התוס' בד"ה לומר וכבר תי' שם דגלוי מילתא הוא ע"ש וגם לפי הועי"ל שכ' בדבור זה י"ל דס"ל כן אלא דס"ל דדוק' דכתי' שי' בתרוייהו י"ל כיון דבחד א"צ חסרון גם באירך א"צ אבל אי לא כתיב אלא בחד ובאידך ילפי' משואל שוב אין לומר דדין שניהם שוין ובתירוץ הראשון נדחקו דגם בענין זה יש להשוות דיניהם כמ"ש מהר"ם לובלין ומהרמ"ש ע"ש:
דף מב.
תוס' בד"ה אמר וכו' ואין לתרץ וכו' דהא בלסטים מזויין וכו' עכ"ל פי' דהו"ל לשנויי בהשואל אע"ג דגנב הוא א"ש דהא חייבה תורה בגניבה אע"ג דאונס הוא ובהשואל ס"ל דגניבת אונס חייב כמו שהוכיחו ואי מה"ט שכתבו גם בלסטים אי גנב הוא א"ש ונקטו

ר"י משום דסברא הלזו דגנב הוא ר"י הוא דקא' לה בהכונס וגמ' בפ' השואל ס"ל כר"י אבל לרבה ס"ל גניבת אונס פטור כמו שהוכיחו ודלא כמהרמ"ש:

בא"ד תאמר בשואל דכי נילף וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולפ"ד הי"ל להתוס' להוכיח מפ' השואל ולא הוו צריכי להוכיח מההיא דמנחות ע"כ נר' דלסטים מזויין לאו מש"ש יליף אלא משום דאע"ג דגנב הוא היינו משום דמיטמר מאינשי אבל עיקרו גזלן הוא ועיין למהרמ"ש:

בא"ד ודיו לבא מן הדין וכו' עכ"ל אע"ג דלפום סברא דהשתא הכפל הוא החומרא ולא שייך דיו אלא אי באנו להחמיר יותר מהמלמד היינו לענין פירכא אבל לעולם חיוב הקרן הוא החומרא כמ"ש התוס' לעיל בד"ה קרנא ע"ש:

דף מב:

בד"ה נימא וכו' וק' דבפ' ד' וה' וכו' עכ"ל עיין מה שהק' המש"ל בפ"ד מה' שותפין וכבר תריץ יתיב הרב זרע יעקב סי' ך' ע"ש:

דף מג.

בד"ה מאי וכו' וא"כ לר"י מה הועילו וכו' עכ"ל לפי מ"ש התוס' לקמן דמ"ז דהא דלא תיקנו שצריך משיכה ומעות משום דאומר הלוקח נשרפו חטיך בעליה ע"ש הו"מ כאן להקשות טפי מינה וכה נימא ליה נשרפו מעותיך לפום ס"ד דהשתא בלא רב הונא אלא דהתוס' כאן ס"ל כמו שתירצו בפ' חלון דמשום תקנת השוק ע"ש ולא ס"ל כאן כמ"ש שם דאין רגליות וכו' דא"כ לא מק' מידי מה שהק' מהרמ"ש אמאי לא ק"ל לר"ן ע"ש י"מ דבמכר מודה ר"נ דשואל הוי דדוקא במפקיד הוא דא"ל דש"ש הוי משום דיודע דיבא המפקיד ויטול פקדונו וכמו שחילקו לדעת הרי"ף דפ' כאן כר"נ ולעיל דף כ"ט גבי אבידה פ' דהיתר תשמיש מחייב באונסין ע"ש אך מדברי התוס' א"נ כן ע"ש:

בא"ד ועי"ל וכו' עכ"ל ולר"ל ההיא הפוסק על הגדיש כר"ש דמודה ר"ל דלר"ש מעות קונות ד"ת כדאי' בפ' הזהב ועיין מהרש"א:

דף מג:

פירש"י בד"ה כ"פ וכו' אבל הכא . דבהיתר' וכו' עכ"ל הומ"ל דבגזילה שאני דנתכוון לגזול את כולה ובכה"ג גם בפקדון דבהיתרא אתא לידיה א"צ חסרון כמ"ש התוס' לעיל דמ"א בד"ה שנטלה וכ"מ מפירש"י בסוף פרקין אלא דאשמועי' דאגזילה אפי' לא נתכוון לגזול את כולה אלא שנטל החבית לגזול רביעית ממנה א"צ חסרון ול"ד לפקדון דבהיתרא אתא לידיה:

פרק רביעי

דף מד.

תוס' בד"ה הנחשת וכו' צ"ל שיוצאה בדוחק וכו' עכ"ל ולא ניחא להו למי' דאסי' קונה את המטבע היינו מטבע המוזכר כבר דהיינו מעות הרעו' וקמ"ל דהוו טבעה לגבי אסימון אע"ג דהוו פירא לגבי . היפות משום דא"כ מטלטלין קונין המטבע למ"ל הא כבר שמעי' לה מבבא דא סימון קונה המטבע דאע"ג דהוו פירא לגבי היפות מחמת פסלות המטבע אפ"ה הוי טבעא לגבי אסימון ומכ"ש שמעי' דאסימון הוי טבעא לגבי מטלטלין ועיין מהרמ"ש ז"ל:

בד"ה אסימון וכו' וא"ת מה בין וכו' עכ"ל הק' מהר"ם לובלין ז"ל נימא דר"ד כאסימון דצור' כההיא דבמה אשה ע"ש מ"ש ולק"מ דא"כ מאי אמרו דבר אחד הא ר"ד איירי ביש לו צורה ורישא איירי בלא צורה לפי' רש"י דזהו הכרחו דרש"י דמפ' למתני' דלא כההיא דבמה אשה ותרתי אסימון איכא משום דא"כ מאי אמרו ד"א וכמ"ש מהרמ"ש ז"ל ע"ש:

דף מד:

בד"ה נעשה וכו' ורב דבעי מר"ח וכו' עכ"ל ואפ"ל דרב לא הו"ל כל הדינרי דאוזיף אלא מקצת ומבע"ל מאי דאפליגו אמוראי שם באז"נ אי יש לו סאה אי לוה עליה סאתים ע"ש:

בד"ה אחר וכו' וגם מדמשער ליה בדינר של כסף וכו' עכ"ל ק"ק נימא דלגבי כסף הוי לא קיץ דפעמים אוקיר או זול סאיסר אבל לעולם האיסר הוא שמונה פרוטות וא"כ לא מוכח מידי אלא מההיא דקדושין ובגליון הביאו בש"מ כ"כ על קושיא ראשונה של התוס' ואינו מובן:

דף מה.

גמ' ליפלגו בסלעין על סלעין וכו' הא דלא פריך נמי להאי לישנא למ"ד בפירות על דינרים נמי מחלוקת ליפלגו בפירות על דינרים למאי דלא ס"ד השתא לרבות' דב"ה י"ל למ"ד בפירות על דינרים נמי מחלוקת אי איפלגו בפירות על דינרים הו"א בסלעין על דינרים אפי' לב"ס לא מהני משום דרשא דכסף א' ולא כסף ב' אבל למ"ד בסלעין על דינרים דוקא פליגי פריך שפיר ולא ס"ד דהו"א דהבא לגבי כספא פירא הוי והא דלא משני בלישנא קמא כי פריך ליפלגו בפירות וכו' דהו"א בסלעין על דינרים לר"ע לא מהני משום דרשא דכסף א' וכו' משום דהא מילתא שמעי' לה ממתני' דמעשר ב' דמייתי לקמן דלא דרשי' האי דרשא אבל השתא בל"ב אכתי לא ס"ד ההיא מתני' דהא מינה אידחיא הא לישנא ועיין למהרמ"ש ז"ל:

גמ' ת"ש הפורט סלע השתא לב"ש גבי פריטי וכו' הר"מ ז"ל בפ"ב מה' מע"ב דין י"ד מפ' להאי מתני' דחוץ לירוש' נמי בסלע של מע"ב שבא לחללו על פרוטות כמו ההיא

מתני' דאיירי בירושלים דע"כ בכה"ג איירי מדאמרי' עלה בסמוך השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ועיין למרן בכ"מ שם ולכי שיטה הלזו מאי דפריך הגמ' השתא ממתני' הלזו רהפורט סלע בלישנא קמא לכולהו אמוראי פריך דלא כפירש"י והא דלא פריך המשניות אהדדי משום די"ל טעמא דהך מתניתין דלא יעשה אדם משום שמא ישהה עליותיו כדבסמוך:

עוד בגמ' השתא כספא לגבי פריטי מחללי' ולא אמרי' כסף א' וכו' מוכח מזה דלגבי דרשא דכסף א' ולא כסף ב' מסתבר לפלוגי דבגרוע על חשוב מחללי' ולא חשבי' ליה כסף ב' ולפ"ז קשה מאי פריך לעיל לפלגו בסלעין על סלעין הא אי אפליגו בהכי הוה טעי' דב"ש מודו בסלעין על דינרים דמחללי' ולא חשיב כסף ב' כיון דדהבא חשיב מכספ' וי"ל דבסלעין על סלעין נמי כיון דאיירי בדחריפי הסלעין האחרונים כמ"ש התוס' א"כ מקרו חשיבי לגבי הא' וש"מ דאפי' לגבי חשיב מניה אמרי' ולא כסף ב':

תוס' בד"ה השתא וכו' ל"פ מינה לל"ק וכו' עכ"ל דאז הוה פריך מינה לכולהו אמוראי ועדיפא מהא מתני' דאיירי חוץ לירוש' אע"ג דהיא קודמת בסדר המשניות ע"ש אך מ"ש ולא למ"ד אפי' בפירות וכו' ק"ק מאי קושיא נימא דפשיט"ל שאני פריטי דחריפי כדמשני בל"ק ומהרמ"ש נרגש מזה וכ' דלהאי לישנא ע"כ דלא מסתבר ליה למי' דשאני פריטי דחריפי דאי הכי מאי קאמר השתא כספא: לגבי פריטי ע"ש והוא תימה דהגמ' קאי למ"ד בסלעין על דינרים דוקא פליגי ולאותו מ"ד ס"ל דהבא טבעא לגבי כספא דאזיל בתר חשי' אע"ג דכספא חריף מניה להאי לישנא ושפיר קאמר השתא כספא לגבי פריטי אבל למ"ד בפירו' על דינרים נמי פליגי ס"ל דאזיל בתר מדיעות ולא נשתנ' מלישנא קמא אשר ע"כ נר' דרוקא לגבי פירי הוא דקא' הגמ' בל"ק שאני פדיטי דחריפי אכל לגבי כספא לא כיון דאיכא דוכתא דלא סגי וכדקאמר הגמ' לעיל קמ"ל כיון דאיכא דוכתא זכו' ושפיר קאמרי התוס' לא פריך מינה וכו' דהשתא כספא לגבי פריטי איירי:

דף מו.

גמ' איכפל תנא וכו' לפירש"י הו"ל למינקט קושיא הלזו קודם קושי' נקננהו אגב קרקע ונר' דגם לפירש"י לא פריך ערטילאי אלא דוקא אי ל"ל לא סודר ולא קרקע כפי' התוס' ומאי דפי' קושי' ונקננהו א"ק אברייתי' גופה משום דהאי מקשה ע"ב דמשמע ליה דאית ליה קרקע מדקתני עומד על הגורן כדפריך בתר הכי והתוספות נדחקו בזה וכ"נ מפירש"י בד"ה איכפל שכ' אלא ש"מ בגורן שאין שלו וכו' דמשמע דלא פריך ערטילאי אלא אי ל"ל גם קרקע ומאי דנקט רש"י ערום היינו בלא סודר ובלא קרקע וכמ"ש התוס' וק"ק כיון דלא מקרי ערום אלא בלא שניהם נימא דאית ליה קרקע בעיר דלא מצי למקני

אלא בסודר ול"ל סודר וי"ל ובמאי דאמרינן דל"ל קרקע ועיין לה' דברי אמת ריש קונט' שביעי ע"ש:

דף מו:

תוס' בד"ה פירי וכו' וא"ת לישני וכו' עיין להתוס' בקדושין דלפ"ד פירכת הגמ' לר"נ היינו לס"ד דמק' אמאי לא הק' לר"נ ומשני סיפא בדמים אבל רישא פשטא במטבע ובחליפין כל כמה דלא ס"ד כל הנישום ע"ש במהרש"א אבל התוס' כאן מדהקשו לישלי כל הנישום ע"כ דלאו על המק' פריך דהא המק' לא ס"ד כל הנישום והא דלא פריך באמת על המק' משום וי"ל דניחא ליה לאקשויי על אמוראין הא' וכמ"ש מהרמ"ש אכל קושי' הגמרא לר"ל ע"כ על המק' היא גם לדברי התוס' דכאן:

בד"ה ולר"נ וכו' וא"ת ולמ"ד בין פירי בין מטבע וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א שדבריו מובחרים אבל אין לתרץ דלר"נ דבעי כלי קרא אתא לפירי דשוין ואז מטבע אפי' בשוין ל"מ דהא לא מייתר קרא אבל לר"ש ע"כ קרא דמייתר למטבע ובשוין והגמרא לעיל דפריך מהנך ברייתות ולא משני בשוין לר"נ קאמר דהא ניחא דהגמ' קאמר ולמאי דס"ד וכו' ופירי וכו' ואי איתא הא המק' ע"כ כר"נ ס"ל דפירי לא עבדי חליפין:

גמ' ואמר ר"ל אפי' כיס וכו' משום דמילתיה דר"ל דייק ממתני' דקתני כל כדפירש"י במתני' פריך מינה לשאר אמוראי ומשני במטבעות פסולין אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה וצריכי והא דלא מוקי לה בפיסול אחר משום דהול"ל כל המטלטלין קונין לבד וקתני קונין זה את זה משמע דחידושא אשמועי' דזה קונה זה וזה קונה זה וע"כ בתרי גווני פיסול איירי ולס"ד דגמ' איירי באחד מטבע בשר ואחד מטבע פסול בחד מהנך פיסולי ולכך נקט קונין זא"ז ובהכי ניחא דברי התוס' לעיל דמ"ה ע"ב בד"ה אין שדחו טעמא דיוצא בהוצאה מדאמרי' בשמעתין הניקא ואגברא ע"ש דלכאורה ק' נימא דר"נ מוקי לה במטבעות כשרין כס"ד דגמ' ונימא דס"ל לר"נ מטבע נעשה חליפין ועיין שם במהרמ"ש מ"ש בראיית התוס' הראשונה ואולם עפי"ה א"ש דגם לס"ד ע"כ דאיירי באחד פסול מדקתני קונין זה את זה:

דף מז.

גמ' ת"ש הרי שהיה תופש וכו' הא דלא משמע ליה דטעמ' משום פירי לשי' רש"י לעיל דכ"ח מקרי פירי משום דא"כ למ"ל למתני פרתך בכמה כיון דסתם חליפין לא קפיד עלייהו לס"ד דגמ' ומשני דסתם חליפין קפיד ואיירי בפרה וטלה והא דקתני פרתך בכמה משום דסתם חליפין כך הוא והא דלא מוקי לה רבא משום פירי י"ל דרבא ס"ל פירי עבדי חליפין אבל לר"ן דס"ל פירי לא עבדי חליפין א"צ לאוקמה בפרה וטלה אלא טעמא משום פירי ודקתני פרתך בכמה משום דסתם חליפין כך הוא והתוס' לעיל בד"ה פירי

שכ' ועוד דתניא לקמן פרתך בכמה תקשה לר"ן ע"ש כוונתם לס"ד דגמ' דלא ס"ד סתם חליפין קפדי ופשיט מינה הבעיא תקשה ליה לר"ן מברייתא הלזו ובש"מ כ' לשינוייא דרבא דפרה וטלה הא דקתני פרתך בכמה למידק מינה דוקא משום פרה וטלה. הא פרה לחודה אע"ג דקפיד עלייהו קני ע"ש ולשי' רש"י ע"כ דלא ס"ל כן דאי איתא קשה מאי פשיט מינה נוקמה בפירי ודקתני פרתך בכמה למידק מינה דוקא משום פירי הא כלי אע"ג דקפיד עלייהו הוי חליפין וקני ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

תוס' בד"ה קונין וכו' כמו גבי מעילה וכו' עכ"ל ועיין בתוס' גיטין שכ' דילפי' מג"ש ממעילה ובמעילה גופה כתיב לשון תשלומין כן מבואר בס' התרומה ריש ה' גיטין ומהריט"א ז"ל בס' ג"מ בסי' א' לא ראהו:

דף מז:

בד"ה אא"כ וכו' אם יוקירו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דלרבנן המוכר טרח ומציל משום דאם נשרפו המוכר יכול לחזור ע"ש וממ"ש רש"י לעיל דמ"ו ע"ב בד"ה גזירה טעמא דנתייקרו משמע דלרבנן נמי טעמא משום דאם יוקירו וכו' וע"ש בש"מ שכ' דדברי רש"י שם הם למסקנא דאמר ר"ח כשם שתיקנו משיכה במוכרין משמע דתקנת דמוכרין היא אפי' אין הלוקח יכול לחזור וצ"ל לדעת מהרש"א כחד תי' שתי' שם בש"מ דרש"י לעיל נקט מילתא דאתיא אפי' לר"ש ומהרמ"ש לעיל כ' ע"ד רש"י והיינו לס"ד דלא ס"ד דר"ח דכשם שתיקנו וכו' ע"ש ונראה דדבריו בנויין ע"פ דברי המלחמות שכ' בשמעתין דלרבנן למסקנא דתיקנו גם בלוקח ליתיה לטעמא דשמא יוקירו דהא אם יוזילו מפסיד ודוקא אי מוכר דוקא חוזר הוא דמהני האי טעמא ע"ש ועיין להמאור שכ' דבנשרפו ל"מ הדר לוקח כיון דליתיה בעולם ע"ש וכ"נ דעת רש"י בשמעתין כמ"ש בהג"א.

דף מח.

בפירש"י בד"ה קאי וכו' אם קידש בו את האשה עכ"ל מלשונו משמע דקידש בחפץ וכן הבין המח"א בה' מכירה סי' י"א ע"ש ולפמ"ש מהריט"א ז"ל בס' ג"מ סי' י"א דדעת רש"י טלי קדושיך ע"ג קרקע ל"מ אפי' בקדושי כסף ע"ש צ"ל דהכא מיירי דעשהו למוכר שליח לקדשה בו וק"ל מירוש' הביאו הרשב"א בחי' בפ"ק דקדושין בתנם לעני דמקודשת דקא' פליגי ר' זעירא ור' אילא דח"א העני זכה לאשה ואח"ך זוכה לעצמו וח"א הבעל זוכה לאשה ומזכה לעני ע"ש וה"נ הול"ל דמקודשת מהני טעמי ועיין לה' דברי אמת קונט' שביעי מ"ש ע"ד הירוש' הלז ע"ש ועיין במה שנסתפק המש"ל בפ"ה מה' אישות:

תוס' בד"ה תשומת יד וכו' דר"ש ס"ל מעות קונות אפי' לר"ל וכו' עכ"ל לפי"ז צ"ל רבנן דפליגי ור"ש התם גבי קנס ס"ל נמי מעות קונות ולאו רבנן דהכא דהא מחייבו ליה התם

גבי קנס מרבוייא דומעלה וכו' ע"ש ואי איתא בלא שום רבוייא חייב כיון דמעות אין קונות וע"ש בהרש"א ז"ל:

דף מח:

בד"ה נתנה וכו' אך קשה דאם כן תק"ל מתני' דנתנה לכולן וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושיא נוקמה לברייתא דכולן כמ"ד גזל הגוי מותר דפלוגתא דתנאי היא ובכלן נכרי דלמ"ד שרי ע"כ דרשי' לעמיתך בכסף ולנכרי במשיכה:

גמ' דכתי' ונשיא בעמך וכו' כ' בש"מ בשם הריטב"א דמנשיא וחרש הוא דגמרי' ע"ש ועיין בגמ' בפ' ד"מ דס"ו דפרכי' מה לנשיא וחרש שכן משונין וע"כ דילפי' מאביו ונשיא או מאביו וחרש כמ"ש התוספות שם יע"ש:

בפירש"י בד"ה הוא סבר וכו' אי מכירת קרקע וכו' עמ"ש מהרמ"ש ונ"ל דרש"י סובר דלמסקנא אחר דמייתי לימא כתנאי א"צ תו לחלק בין קרקע למטלטלי אלא דרב דאמר כר"י הנשיא דכנגדו הוא קונה ואע"ג דדחי הגמ' אילימא כתנאי ולפום ההוא דחויא כי היכי דלא תקשה דרשב"ג אדרשב"ג ע"כ לחלק בין קרקע למטלטלי דחויא בעלמ' הוא כי היכי דלא תקשה לימא מר הלכה כמר וכו' דזהו כוונת הלימא כתנאי בכל מקום:

דף מט.

גמ' לא מאי אינו משמט וכו' והשתא רב אתי ככ"ע ולר"י י"ל דלרשב"ג אינו משמט כלל ולר"י משמט הכל משום זכרון דברי' ובש"מ מיישב לר"י במ"א ע"ש ועפי"ד ניחא דברי הר"מ דפ' כר"י דכנגד כולו קונה ופ' עיין שם:

דף מט:

תוס' בד"ה שעות וכו' נראה יותר לילך אחר שתות וכו' עכ"ל מ"ש אחר שתות אינו מדוקדק לפמ"ש מהרש"א בכוונתם ע"ש ויותר נ"ל דהוק"ל כיון דפשטא דמתני' כשתות מעות איירי כדפריך מינה לרב מנ"ל לשמואל דשתות מקח הוי הונאה דקאמר שתות מעות נמי נימא דוקא שתות מעות רע"ז ב' דשתות מקח יותר מסתבר:

דף נ:

תפשוט דביטול מקח וכו' ולא ניחא ליה להגמ' למי' זיל הכא קמדחי לה וכו' כמ"ש התוס' בפ"ק דשבת ד"ג ע"ב בד"ה אבע"א עיין שם:

דף נא.

גמ' מתני' קתני לוקח וכו' מפירש"י נר' דמוכר עדיף מלוקח ומתניתין קתני לוקח כ"ש מוכר ובריית' דוקא מוכר ורבא משני דתרוייהו כי הדדי ומאי דשייר וכו' והוכרח רש"י לו' דהמקשה ס"ל דמוכר עדיף משום דאי כי הדדי נינהו אמאי לא ס"ד למי' מאי דשייר גם בריית' דלעיל דת"כ דשמואל דקתני לוקח ומוכר מני וכיון דע"כ חד עדיף מחבריה

מסתבר ליה לרש"י להעדיף המוכר ור"א דאמר דייקא נמי וכו' הק' אע"ג דאיכא למימר תנא לוקח לרבותא וכ"ש מוכר מ"מ כיון דקתני ברישא מוכר ולוקח לא הו"ל לשיירו וע"כ שיורא הוא מיהו מפירש"י בד"ה דייקא נראה דאפי' לדעת המקשה כי הדדי נינהו:

דף נא:

גמ' אמר רב ענן וכו' לפי' רשב"א בד"ה ע"מ צ"ל דהשתא הדר ביה הגמ' ולשמואל אפי' בודאי מקרי תנאו קיים וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן ע"ש ודברי התוס' בסד"ה בד"א לא יכונו אלא לפירש"י אבל לפי' רשב"א צ"ל כפי' ריב"ן וי"ל עפי"ז מה שהק' מהרש"א אמאי לא ניחא להו למי' דנקט רבותא וכו' ע"ש די"ל דאי ד"ז הוי רבותא אמאי לא נקט שמואל גופיה רבותא אפי' ודאי עקר כיון דבאונאה גופה משכחת לה ודאי עקר ובמ"א כתבתי בסוגיא הלזו:

דף נב.

מתני' אם היה מכירה וכו' משמע דדינא דרישא אפי' באין מכירה מיירי ומחוייב להחזיר בתוך זמן כדי שיראה לשולחני ושמעי' מינה דכה"ג לא הוי כאומר איני יודע הלויתני דא"כ היה פטור מלהחזיר אלא כאומר א"י אם פרעתיך דחיוב הראשון עדיין איתיה ועיין להט"ז סי' ע"ה דין כ"ה בתשו' שאלה ולהש"ך שם סקכ"ז ע"ש ומספק מלוה ישנה דלעיל דף ו' אין ראיה ע"ש במאור ובמלחמות:

פירש"י בד"ה יתר ע"כ וכו' לקמיה מפ"ל וכו' עכ"ל מפי' נר' דמפ"ל לברייתא כמ"ד יתר ע"כ יקוץ דלקמן לא הוצרך הגמרא לפ' כך אלא למ"ד יקוץ ועמ"ש בד"ה כסלע וכו' פוחת והולך וכו' נר' דמפ"ל כמ"ד יקיים דלמ"ד יקוץ צ"ל דאפוחת בחדא זמנא כדלקמן וצ"ל דמפ"ל כמ"ד יקיים משום דפשטא בפוחת והולך אלא משום דאוקמתא בשלא פיחת' כדי אונאה תתפרש כן לכולהו אמוראי לכך נקטה: דף נ"ג ע"א גמ' וא"א דחזקיה וכו' הא דלא מוקי לה בנכנס לירוש' ויצא משום דס"ל השתא דכי ליתנהו למחיצות ל"ג. רבנן כדפריך לקמן אברייתא:

תוס' בד"ה ואסורין וכו' אפי' ח"ש וכו' עכ"ל והא דקאמר בפ' הערל שכן מחפ"ז ע"כ לא אתיא לר"ל דאדאורייתא קאי ואפשר דהתם נקט שפיר איסור זרות לאפוקי מעשר דאפילו איסור ליכא כדפירש"י הכא אמתני' והתוס' ניחא להו לפירש"י ההיא דפ' הערל ולא הקשו אלא ממתני' דחלה אבל הכא במתני' לא ניחא להו בפירש"י משום מתני' דחלה:

תוס' בד"ה והן וכו' אסמכתא בעלמא וכו' עכ"ל והא דפריך אי ארון ותכריכין וכו' ה"פ כיון דקרא לא מיתוקם אלא בהכי הו"ל התירה תורה בגדים בהדיא ואין כח ביד חכמים לאסור כמ"ש הט"ז בי"ד סי' קי"ז ומשני דקרא איכא לאוקמיה בסיכה ולא הוי כהתירה

תורה בהדיא ואפי' דהאמת הוא דקרא בארון ותכריכין מידרש מ"מ אסמכת' מיהא הוי לסיכה:

בד"ה דילמא וכו' והא דתנן הפורט וכו' עכ"ל ובמחלל פירות על סלע וסלע על מעות ועתה רוצה לעשותן סלע לא ניחא להו לאוקמה כיון דחוץ לירוש' איירי למה חלל סלע על מעות נחשת ולפי מה שנר' מדברי הר"מ בפ"ד מה' מע"ב דמפ"ל בסלע של מע"ב ובא לפורטן מעות ע"ש אין מקום לקושיתם:

דף נב:

גמ' דנפול מחי' וכו' מחיצה לקלוט וכו' מכאן הקשה מו"ר הרב מהרי"ב שי' עמ"ש הרמב"ן במלחמותיו בפ' כ"ש דחמץ הוי דשיל"מ דאחר הפסח שרי מדאורייתא ולא אסיר אלא מדרבנן ע"ש והרי מבואר מסוגיין דכיון דלקלוט דרבנן לא הוי דשיל"מ אע"ג דמדאורייתא יש לו מתירין ונ"ל דיש לחלק דשאני הכא דכיון דא"י לפדות משום דרבנן אכתי באיסוריה מדאורייתא קאי כיון דלא נפדה משא"כ התם דאחר הפסח היתר הוא מדאורייתא:

תוס' בד"ה לא פלוג וכו' והוי שלל שמים כיון שאינו ראוי לא לאכול ולא לפדות עכ"ל קושטא קאמרי דא"י לפדות אבל לא היו צריכי לזה דבא"י לאכול סגי כמו בגבולין דאע"ג דיכול לפדותו כיון דא"י לאכלו הוי שלל שמים:

דף נד.

תוס' בד"ה מכלל וכו' לישני דה"ת נראין וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל כן לעיל משום דאי אמרי' נראין דברי ר"א בשבת שאף ר"י ל"פ אלא בחול אתיא דלא כר"י בסמוך דאמרי' אלא אי איתמר וכו' ועמ"ש עוד מהרמ"ש:

דף נד:

גמ' אחד הסך וכו' לפמ"ש התוס' ר"פ בנות כותים דסיכה לא אסירא אלא מדרבנן וקרא אסמכתא ע"ש ק' אמאי חייב חומש על הסך כיון דמדרבנן מ"ש מדמאי דאמרי' לעיל דל"מ בדרבנן אלא בקרן דמעכב וי"ל דש"ה דבקרן חייב מדאורייתא אפי' במזיק דלא אימעט אלא מחומש ולכך רבנן הוסיפו חומש משא"כ לעיל דבקרן גופיה מדרבנן הוא לא רצו להחמיר אלא במילתא דמעכב וכיון דהכא הוסיפו חומש הוסיפו גם חומשא בחומשא דאין סברא לחלק ביניהם ועי"ל דיש לחלק בין תרומה למעשר כמבואר בגמ' לקמן דף כ"ה אמתני' דחמשה חומשין ע"ש ועיין להר"מ בפ"י מה' תרומות ע"ש:

פירש"י ולאו אבעויי וכו' דבתרומה כתיב ויסף וכו' עכ"ל הא דנקט טעמא דויסף ולא נקט הך טעמא דגורעין ומוסיפין וכו' משום דלצד זה דויסף מתיישב שפיר לישנא דלאו אבעויי דמשמע דהוה ס"ד דאיכא סברא לאבעויי והיינו דהו"א גורעין וי"ו דחמשיתו

ומוסיפין על יסף והוי ויסף דפי' תרי הוספות אלא דלא דרשי' כן משום דאינו מתיישב שפיר חמישית ויסף כמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש:

בד"ה מועלין וכו' ועוד. אפי' לית גבה כל הני וכו' עכ"ל פי' אפי' אין כולה לשמים כגון קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מועלין בהן והגמ' דקאמר בשלמא כולה לשמים למעוטי ק"ק אבשר קאי אכל בשר ק"ק ואימורי ק"ק קושטא הוא דמועלין בהן והמקשה השתא לא ידע דחזר בו תנא דברייתי' ומרבה להו בסיפא כמ"ש התוס' מיהו זה לא א"ש אלא לפמ"ש מהרש"א בכוונת' ע"ש ועיין מ"ש מהרש"א כאן בפירש"י:

תוס' בד"ה דילמ' וכו' וי"ל דלעיל מיירי במקדי' וכו' עכ"ל לפי"ז א"ש דפריך הגמ' לעיל ע"ד רבא ממימרא הלזו דריב"ל דהוא אמורא ולא פריך מברייתא דתניא כוותיה דלקמן:

בד"ה לענין וכו' מה יש לי לרבות פרים הנשרפין וכו' עכ"ל משמע דעולה לא מקריא כולה לשמים אע"ג דכליל היא משום דעורה לכהנים ואע"ג דבמס' מעילה דט"ו ע"א אמרי' קדשים המיוחדין לה' ועולה בכלל כמ"ש התוס' שם שאני הכא דבעינן דומיא דבהמה טמאה:

בא"ד וכי פריך וכו' לא מסיק אדעתיה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א בכוונתם ומ"ש דלמסקנא המיעוט אתא לדרשא אחרינא ע"ש בלא"ה ע"כ לו' כן למסקנא דגמרא דתחי' הקדש נ"ל מהטמאה טמאה ראשונה וכולה לשמים מבית דבבהמה כמ"ש רש"י וא"כ כי מרבה סיפא דברייתא ע"כ דחד מיעוטא מנייהו לדרשא אחרינא מיהו עיקר פי' מהרש"א דוחק בכוונתם גם מ"ש מהר"ם לובלין ק' נימא דברייתא באמורין מיירי ע"כ נר' עיקר בכוונתם דהוק"ל לישנא דגמרא דנקט למעוטי קדשים קלים אי איתא דידע לסיפא והשתא שקיל וטרי ברישא דברייתא אמאי לא נקט גם קדשי קדשים דהא מכולה לשמים לא מייתינן אלא פרים הנשרפין אלא דידע הריבוי דסיפא והיה סבור דהריבוי הוא לקדשי קדשים ולא מסיק אדעתיה דהברייתי' מרבה בהדיא גם קדשים קלים:

דף נה.

תוס' בד"ה פרה וכו' והא דאמרי' התם כל הראוי למזבח וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח קצת ספיקו של המש"ל בפ"ה מה' ערכין שנסתפק הא דא"י מידי מזבח מדאורייתא או מדרבנן ע"ש דאי איתא דמדרבנן הוא מאי מק' נימא פדוי מדאורייתא קאמר:

בא"ד דמיירי אפי' בקדם הקדשו וכו' עכ"ל כ' מהרש"א אפי' בתם הול"ל ע"ש ולא שמענו מעולם ד"ז דתמימים נפדין ומשום זה הוא שכ' בקדם הקדשו את מומו מיירי אבל לענין תמורה דאין עושין תמורה במנח ידיה אקודש ודאי אפי' בתמימין הדין כן דאין עושין תמורה ואין נפדין ובריייתא קתני פדוי:

דף נו.
גמ' אלא מדפוסים הרבה ליחוש וכו' מכאן ק' למ"ש הראב"ד ז"ל בפי"א מה' מעשר דין י"ג דבס"ס לא מחמרי' בדמאי ע"ש דא"כ מאי פריך נימא דהכא דשרי ר"מ לאו משום קולא בדמאי אלא משום דהוי ס"ס שמא מאדם אחד קנאם ואת"ל משני ב"א שמא שניהם מעשרין או שניהם אין מעשרין מיהו מסברת ר"י דאסר מטעם שאני אומר וכו' אין להקשות ע"ד הראב"ד משום דס"ל לר"י כיון דמשני דפוסים ומן החמה וצוננת מוכחא מילתא דמשני ב"א קנה ואינו נכנס בגדר ספק כמ"ש התוס' אבל ממאי דפריך הגמ' דר"מ אדר"מ לשמואל קשה וי"ל ובגופה דשמעתא איכא למידק אמאי ק"ל אשמואל ולא רמי ברייתא דסיטון אמתני' דדמאי הלזו:
עוד בגמ' ושמואל לאו שפיר קמשני וכו' ולדברי אביי ע"כ משנתנו מטעמא דלא לזלזלו ביה וכ"ה הטעם עם בירוש' וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפי' עה"ת וע"ש למרן הכ"מ:

דף נו:
תוס' בד"ה והאי וכו' מישראל ששכר פרה וכו' עכ"ל בגמ' שם לא מוכח אלא מכהן ששכר פרה עיין שם בתוספות ופירוש רש"י:
בד"ה כל וכו' וק' לפי' מהכא וכו' עכ"ל עיין שם בפירשב"ם דמיישב זה דבמטלטלין חוזר המקח ובמקרקעי חוזר האונאה ע"ש והגמ' כאן דלא מוקי בעיית רבא בכה"ג דאי במקרקעי חוזר אונאה ואי במטלטלי חוזר המקח משום דרבא נקט בבעייתו אונאה משמע דהבעיא היא אי יש אונאה ולא נקט ביטול מקח וכן לתי' התוס' דמתני' דהתם בסתמא לא מוקי הגמ' הבעיא בסתמ' וביותר משתות דאי במטלטלי הוי ביטול מקח ואי במקרקעי לא הוי ביטול מקח עד פלגא משום דרבא נקט אונאה ולא נקט ביטול מקח בבעייתו גם לתי' התוס' הא דלא פריך הגמ' כאן ממתני' משום דבעי לדחויי דאפי' בביטול מקח ליכא למבעי ולכך מייתי מדרבא:

דף נז:
בד"ה לספק וכו' אי יצא השער וכו' עכ"ל הומ"ל קדש במאי מתחלל כיון דאין לו ואפשר דלב ב"ד מתנה ביצא השער המתחלל:
בא"ד ולכך נקט ועמדה אח"ך מג' וכו' עכ"ל פי' דאי גם בלא יצא השער שרי בהקדיש הול"ל ויצא השער בג' אבל מלשון ועמדה משמע דנשתנה השער שיצא כבר ולהכי מוכרחים לו' שיצא השער של לקוטות:
בא"ד היינו שהגזבר עצמו נותנן וכו' עכ"ל דלא"ה היה אסור דהוי כתן מנה לפ' ומשום אתי לאחלופי כ' הוכחא דאבנים ומ"ש מהרש"א תרי הוכחות גזבר ואבנים ע"ש לא דק בלישניה:

גמ' ורמינהי בני העיר וכו' עיין למהר"א ששון סי' ע"ג שהוכיח מכאן מדלא משני כשקנו מידו כדבסמוך מוכח דל"מ קנין לישבע דהוי קנין דברים ובמרדכי לקמן כ' דר"י דמשני בשקנו מידו קאי גם אקושיא זו ע"ש והמח"א בה' שומרים סימן כ"ב הוכיח מדברי הר"מ בפ"ז מה' סנהדרין ופ' מרן בש"ע בסי' כ"ב דמהני קנין כה"ג ולא הוי ק"ד ע"ש ולפמ"ש הב"ח בסי' כ"ב בכוונת דברי הר"מ אין ראיה משם כלל ע"ש:

דף נח.

גמ' דתינח עד שלא נתרמה וכו' לפמ"ש מרן בכ"מ בפ"ג מה' שקלים לדעת הר"מ דלס"ד בגמרא דס"ד דמיירי בשומר חנם מאי דקתני בני העיר שוקלין אחרים אנתרמה נמי קאי ע"ש ק' מאי פריך הגמ' לר"י נימא דבש"ח מיירי וכיון דבני העיר שוקלין אחרים הי"ל קדשי' שחייב באחריותן ומ"מ הנשבעין לגזברין דהא לס"ד דגמ' כן הוא לפ"ד הכ"מ לדעת הר"מ וי"ל:

פירש"י בד"ה אלא אר"א וכו' ובש"ח וכו' עכ"ל נר' דס"ל דבש"ש ל"מ משום דחז"ל לא יעשו תקנה להפסיד ממון לזה אבל בש"ח מיתוקמא שפיר דס"ל דבפשיעה חייב כמ"ש האחרונים מדברי רש"י במתני' אלא דמדאורייתא פטור משבועה אבל אי הודה דפשע חייב וחז"ל תיקנו לישבע אבל הר"מ בפ"ג מה' שקלים מפ"ל בש"ש וס"ל דחז"ל עשו תקנה להפקיע ממון וע"ש במרן הכ"מ והש"ך בסי' ס"ו ס"ק קכ"ו כ' בפשי' דודאי לא יעשו חז"ל תקנה להפקיע ממון להוכיח עפי"ז כשי' הר"מ דבפשיע' חייב דלא כהתוס' ע"ש ונעלם ממנו דברי הר"מ דה' שקלים:

פרק חמישי

דף ס:

גמ' ותסברא דאיכא הש"ך וכו' הק' הלח"מ בפ"ו מה' מו"ל לדעת הר"מ דהלוה ודר בחצרו בחצר דלא קיימא לאגרא או בגברא דעביד למיגר הוי ריבית דאורייתא הא מ"ל נשך בלא תרבית בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר ותרבית בלא נשך בגברא דעביד למיגר וחצר דלא קיימא לאגרא ע"ש ונ"ל דל"ק דדירת החצר נ"ל מכל דבר אשר ישך והכא אירשא דקרא דלאוי קיימינן דכתיב כסף ואוכל ובכסף ואוכל ל"מ זה בלא זה וע"כ לעבור בב' לאוי ובמתני' דלא קתני דירת החצר הא תנן לה לקמן ועיין למהרמ"ש ז"ל:

דף סא.

תוס' בד"ה אא"ע וכו' כיון דכתיב כל דבר וכו' כסף ואוכל למ"ל עכ"ל והא דלא ק"ל למ"ל כל דבר נמי לכתוב לא תשיך לחוד י"ל הו"א דוקא כסף אוכל אע"ג דכתיב סתמא כיון דגבי מלוה מפורשין כספך ואוכלך וכ"נ מפירש"י ואין להקשות הא בעי לכתו' ג'

נשך והיכי מצי למכת בינהו בלא אוכל כסף די"ל לכתוב לא תשיך לאחיך נשך ונשך כ"ד אשר יסך וגבי קרא דולאחיך לא תשיך לכתוב נשך:
גמ' דאי כ' רחמנא לאו באונאה וכו' אין להקשות הו"א שתות כאונאה דאונאה נמי עובר עליה אפילו בפחות משתות כמ"ש מהרש"א לעיל דנ"ב ע"ש:
תוס' בד"ה אמרי וכו' דאין מזהירין מ"ה וכו' עכ"ל יל"ד א"כ מנ"ל למידרש מלא תגנובו ע"מ למיקט נימא דאתא לגניבה גופה למלקו' וי"ל דכבר ידעי' איסור' מרבית ואונאה מסתבר לאוקומי קרא לדבר חדש כמ"ש התוס' במכות די"ח ע"א בד"ה איסורא ע"ש:
בד"ה לעבור וכו' וי"ל משום דלא לקי וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א דכי מוקמי' נמי אכובש ש"ש ניתק הוא דכתיב את העושק ע"ש ל"ק דלא מנתק תרי לאוי דסמיכי כמ"ש התוס' במכות ריש דט"ו ע"ש ומה שתי' דכיון דאין לשון העשה שוה ללאו לא הוי ניתוק ע"ש צ"ל לפ"ד דהגמ' דקאמר לעבור בב' לאוי הומ"ל דאתא למלקות מיהו ק' לפ"ד הא דאפקה בלשון גזילה כי היכי דללקי עליה והיכי ממעטי' גזל הגוי מדאפקה כמ"ש התוס' בסמוך:
בא"ד הלא בישראל גופיה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דא"כ לכתוב לא תעשוק ולא לכתוב בלשון גזילה ולא אצט' רעך:

דף סא:
בד"ה רבא וכו' אלא ליישב הברייתא וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל שכ' דאע"ג דלר"י איהו פטור בניו חייבין אי לאו דרשות יורש כרשות לוקח ע"ש ועפי"ד ניחא דברי רש"י בקמא דף צ"ד ע"ב שכ' טעמא דרשות יורש דסוגיא דהתם אליבא דר"י דאמר בימי ר' נשנית משנה זו וע"ש בתוס' ברם ק' מאי פריך לקמן הא אבוהון חייב נימא דאבוהון פטור ודקתני בדידהו רבותא אשמועי' דאפילו אנהו פטורין ואשמועי' דרשות יורש כרשות לוקח וי"ל דס"ד דהא מילתא מסיפ' שמעי' לה דדוקא דבר המסויים משום כבוד אביהם ורישא לא אצט' אלא לדיוקא דהא אבוהון חייב ומשני דרישא לא תני לה אלא אגב סיפא:
גמ' מ"ט דר"י וכו' הקשה הפנ"י אמאי אצט' טעם לר"י הא איהו ס"ל בפ' א"נ דכל היכא דאיכא מלקות וממון מילקא לקי ממונא לא משלם ונדחק לאוקומה בדלא התרו ביה ע"ש ול"ק דלא מוקי ר"י קרא דוחי אחיך לדרשא אחריתי אלא אחר כך דאיכא קרא ברבית דפטור אבל אי לאו קרא הו"א הכא גלי קרא דוחי דחייב כיון דעיקר קרא דוחי ברבית כתיב וכה"ג אמרי' התם בפי' ריבתה תורה ע"ז לתשלומין ובזה ניחא מה שהק' עוד הפנ"י ע"ש ועוד נר' כיון דאמרי' לקמן כל סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא א"כ ר"י דאמר אינה יוצאה בכלל דבריו נמי דלא מסלקי ליה בלא זוזי ואי טעמא דר"י משום

דהמלקות פוטר התשלומין כיון דבר חיובא דממון הוא אלא דהמלקות הוא דפטרי היכא דלא משלם ממש אלא לסלוקי בלא זוזי מסלקינן ליה:

דף סב.
גמ' ואי לאו כגבוי וכו' ופי' רש"י והתוס' ומ"ט דרבנן והא דלא מוקי דפליגי בשטר העומד ליגבות אי כגבוי כדפליגי ב"ש וב"ה במס' סוטה משום דאכתי ק' במאי דקאמרי משום קום עשה ות"ל משום דלא עביד מידי:
תוס' בד"ה לא וכו' והמק' לא הבין וכו' עכ"ל אבל לשי' רש"י ניחא דאכתי לא ס"ד שימה והא דלא ניחא להו לפ' כשי' רש"י אלא דכ"ע כר"א משום דאי בגבו ניתק כ"ש בלא גבו דניתק ומכח זה דחוי מעיקרו דאין לפרש שכ' מהרש"א ע"ש דאי איתא דלא גבו עדיף אמאי ניידו מפירש"י:

דף סב:
גמ' דמי חטי מבע"ל עיין להטו' ריש סי' קס"ב ודוק:

דף סד.
תוס' בד"ה אי תקפה וכו' דאם יבא ריוח כולם פקדון וכו' עכ"ל משמע דבכה"ג דכולם פקדון שכל הריוח של הנותן ואם יהיה הפסד כל ההפסד על המקבל אסור לקושטא דמילתא והוא תימה דכיון דלא יהיו מלוה אלא אם יהיה הפסד א"כ לא יש לו הנאה למקבל במלוה זו ואמאי אסור כה"ג כיון דל"ל בשכר המלוה הוא טורח לו וכ"כ להדיא בעה"ת והר"ן ופ' מור"ם בהגה רס"י קע"ז דבכה"ג שרי ע"כ נ"ל דדבריהם שלא בדקדוק ונ"ל החצי פקדון בסתם עסקא:

דף סד:
גמ' מאי קמ"ל תנינא וכו' הא דלא משני דהו"א מתני' בהלוני וכדפירש"י בל"ב וקמ"ל אפי' הלוהו ניחא ליה לשנויי דקמ"ל אפילו חצר דלא קיימא וכו' כי היכי דא"ש גם לל"ב דלא תקשה לל"ב תנינא דודאי ר"נ איסורא אתא לאשמועינן ולא התירה דהלוהו:
פירש"י בד"ה קמ"ל ויש ללמוד מכאן וכו' עכ"ל הקשה הלח"מ בפ"ו מה' מו"ל נימא דהכא מיירי בהלוני ומשכנתא דנכייתא בלא קצץ ע"ש ולק"מ דרש"י בל"ק קאי דאפילו הלוהו אסור דכן קביעות דבריו ופ' להחמיר בל"ק וכ"ד הר"מ ע"ש וללל"ב פירש"י דמתני' בקצץ ומה שהק' מהרמ"ש אמאי לא ניחא ליה למי' לל"ב דמתני' בהלוהו ובחצר דקיימא לאגרא ולא אמר ר"נ דוקא הלויני אלא בחצר דלא קיימא לאגרא ע"ש ל"ק דא"כ גם לל"ב צריך לחלק בין בית לשדה ושיעור דברי רש"י דלל"ק צריך לחלק בין בית לשדה וללל"ב א"צ אלא דמיתוקמא מתני' בקצץ:

בד"ה הלוהו וכו' או לאח"כ עכ"ל היינו לאחר הלואה תבע ממנו חובו והרחיב לו זמן ע"מ שידור בחצירו דהוי כמו אדעתא דהכי אוזפיה וכס' הראב"ד בפ"ו מה' מו"ל דין ג':
תוס' בד"ה האי וכו' וא"ת תק"ל וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ונ"ל דמשער הגבוה לא ק"ל די"ל דאיירי ביש לו דאחר פוסק עמו על הגדיש מתניא וביש לו י"ל אם יתקלקלו כולם על הנותן וכמ"ש אח"ז אברייתא דר' אושעיא ולמסקנא דתי' משום שאינו מבורר וכו' אתיא אפי' באין לו ויצא השער פוסק כשער הגבוה:
בא"ד משמע דקלקול ל אחר וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א ז"ל הא למסקנא דשמעתין ביוקרא וזולא סגי ע"ש י"ל דקלקול אחר דקאמרי היינו קלקול השכיח כמו החמיץ ובקלקול השכיח לא סגי ביוקרא וזולא כמ"ש התוס' בדבור הקודם:
בד"ה ולא וכו' אלא בין ביה לשדה היכא שאינו מלוה וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דשאני הכא דשכר ממנו בפחות אפי' נפל אינו מפסיד משום דס"ל בשוכר בית ונפל אי הקדים לו השכירות כשנפל אין חיוב על המשכיר להחזיר השכירות והכא שמעותיו כבר במלוה הן אצלו והוי כמקדים לו השכירו' ועיין לה' מח"א ה' שכירות סי' ג' ע"ש:
בד"ה אבל וכו' ולא נקט ולא ישכיר כליו או בהמתו בפחות וכו' עכ"ל אבל מדלא נקט ברישא כליו אין להוכיח די"ל רבותא אשמועי' אפילו בחצרו דנהנה בעל החצר ושאיה יוכת שער כדאיתא בקמא דף צ"ה ע"א ע"ש דרישא בחצר דלא קיימא לאגרא דקמ"ל דקאמר הגמ' היינו דמתני' בחצר דלא קיימא לאגרא נמי איירי לפום האי תי' דהתוס' דאל"ה ק' אמאי לא אשמועי' מתני' אפילו חצר דל"ק לאגרא אבל מלא ישכור בפחות מוכחי שפיר דמשמע בחצר דקיימא לאגרא כדכתבו בתי' הב' ובחצר דקיימא לאגרא לית בה משום ושאיה וכו' דהא הוא בעי לאגורה לאחריני ובתי' הב' משמע להו רישא בחצר דקיימא לאגרא דומיא דסיפא דלא ישכור בפחות וה"ה דהו"מ לאוכוחי מרישא לפום דהוה אמינא ה"מ בחצר דקיימא לאגרא דקאמר הגמ' אלא דניחא להו לאוכוחי מסיפא גם למסקנא:

דף סה:
גמ' פעמים ששניהם מותרין וכו' הנה כל החלוקות מפ"ל הגמ' בדאמר בפי' כל חד כדיניה אבל אם מכר לו בסתמא ופרע לו מקצת דמים לא נתבאר דינו כאן אבל הוא מבואר לקמן דע"ז ע"ב דאי עייל ונפיק אזוזי ל"ק עד שיתן כל הדמים ואי לא עייל ונפיק אזוזי קנה מעכשיו וזוזי הוו הלואה ע"ש וצ"ל דמאי דאמרינן ב' מותרין בדאמר ליה קני כשיעור זוזך בעי לפ' לה אפי' בלא עייל ונפיק אזוזי ופעמים שהלוקח מותר ומוכר אסור בעי לפרש לה אפי' בעייל ונפיק אזוזי:

תוס' בד"ה לא וכו' וא"ת אמאי אסרי' וכו' עכ"ל קושיתם היא למ"ד משלשין דהשתא ע"כ מתניתין דלא כר"י אלא כת"ק דצד אחד ברבית אסור ומק' שפיר רישא אסיפא אבל לרב ענן דמפ"ל לרישא במוכר אוכל פירות י"ל דמתני' כר"י דצד אחד ברבית מותר וא"ש לפ"ז מה שתי' למאן דמוקי במעכשיו ניחא דלכאורה ק' דלדידיה נמי תקשה הא לא הוכרח לאוקומה במעכשיו אלא משום אסמכתא והא בלא"ה צריך לאוקמה הכי מכח קושיתם אלא די"ל דההוא דאוקמה במעכשיו מכח קושי' אסמכתא ס"ל כרב ענן מיהו הגמ' קאמר ולא פליגי וכו':

דף סו.

בד"ה פטומי וכו' אבל אם בתחי' הדברים וכו' עכ"ל גם הרא"ש כאן כ"כ ועיין להרא"ש בפ' הספינה דע"ז ע"א גבי ע"מ שתכתבו לו את השטר שנר' מדבריו אפי' בתחי' הדברים אמרי' פטומי מילי דמלשונו שם משמע אפי' במוכר ולוקח כן הוא ודבריו סתראי למ"ש כאן ועיין להתוס' ר"פ הכותב בד"ה כדרב דנר' קצת שחולקין אמ"ש כאן ובמ"א כתבתי בזה:

בד"ה ומניומי וכו' אבל הכא ע"ד כן מלוה מעותיו וכו' עכ"ל וניחא גם קושיא א' דמניומי אהדריה גם אשעת מעות אבל מ"מ טעמא דר"נ אכתי לא ניחא מ"ש מאסמכתא דרבה בר אבוה וזהו שכ' אבל לר"נ וכו' ועיין להתוס' בבתר' ובמהרש"א שם ע"ש:

בא"ד וא"ת דבפ"ד נדרים וכו' עכ"ל בקושיתם א' דימו ההיא דנדרים לשעת מ"מ הפך מ"ש כאן ונר' דתחילה ס"ד דטעמא דשעת מ"מ משום שהוא שעת ההתפסה וכמו כן ההיא דנדרים אבל אחר שכ' דטעמא בשעת מ"מ משום שעשה לו טובה א"כ ההיא דנדרים דמי לאחר מ"מ שלא עשה לו טובה ולפ"ז לפיר"ת שכ' אח"כ מתורץ גם האי וא"ת דכיון דעיקר הטעם משום התפסה י"ל דדמי ההיא דנדרים לשעת מ"מ כדס"ד מעיקרא דלא כמהרש"א.

דף סו:

בד"ה ואי וכו' והכא מאי אסמכתא וכו' עכ"ל דהכא לא גזים ובידו למכור מנכסיו ודוקא בחמרא דלקמן דע"ג קרי ליה אין בידו משום דאמ"ל לקנות כשער הזול כמ"ש התוס' שם ע"ש:

בד"ה התם וכו' כי היכי דליקו בהימנותיה וכו' עכ"ל ולר"נ דס"ל לקושטא דמילתא דמחילה בטעות לא הוי מחילה ע"כ דמשני להיא דאילונית דניחא לה דתיפוק עלה שמה דאישות ס"ל וס"ל דדמי אילונית למוכר פירות דקל דחד סברא אית להו לתרוייהו דבהא ניחא ליה ובהא ניחא ליה אבל לרבא דהבין בדר"נ דמחילה בטעות הויא מחילה

ולאו משום דניחא ליה דליקו בהימנותיה ע"כ דל"ל האי סברא דניחא ליה וא"כ באילונית נמי ל"ל סברא דניחא לה שמה דאישות ולכך מחוי ליה ר"נ אילונית לשיטתיה דרבא:

דף סז.

לא כתובה ולא פירות רש"י כלל בולא כתובה נדוניא וא"כ מכתוב' מוכח דהוי מחילה ובסמוך פי' דמפירות מוכח לה ונר' דעיקר הוכחת הגמ' מפירות דלא ידעי' דנדוניא בכלל כתובה אלא אחר דקתני פירות ושמעי' דמחילה בטעות הויא מחיל' ובולא בלאות פירש"י נדוניא הקיימין ומשמע דאכולהו קאי גם השנייה והוא הפך הגמ' שהביאו התוס' דבנכסי צ"ב אית לה והתוס' לא נרגשו עליו מזה ונר' דס"ל אפי' נדוניא אם לא שמאתן עליו בכתובה דין נ"מ אית להו ולכך בולא כתובה פירש"י ושמאתן וכן איתא סברא הלזו באה"ע סי' פ"ה ע"ש ומשום דלשון בלאות נופל על הנדוניא ולכך פי' נדוניא ולעולם דין צ"ב ז"ל כיון דלא שמאתן ונכסי צ"ב באילונית וממאנת נכלל בולא כתובה ובשניה כתובה ממש ולא צ"ב בכלל:

וכן אמר רבא וכו' אע"ג דרבא לעיל הוכיח מאונאה דמחיל' בטעות לא הויא מחילה י"ל דבתר דהשיב לו ר"נ מאילונית הודה דע"כ טעמא דאונאה משום דלא ידע דמחיל ולכך קאמר הכא דאינה יוצאה:

פירש"י בד"ה הכא וכו' ופליגא וכו' עכ"ל והא דפירש"י לעיל גבי הדרא ארעא והדרי פירי דהיינו פירי דאחר ג"ש דוקא היינו לס"ד דגמ' לעיל דטעמא דר"נ משום מחילה בטעות אבל משום רבית ס"ל דהוי א"ר ולא הוי מחילה בטעות אלא בפרי דאחר ג' וכמ"ש הטור בח"מ סי' ר"ז ע"ש בב"י אבל למאי דמסיק התם הלואה וה"ל דהוי ר"ק הדרי פירי בין דתוך ג"ש בין דלאחר ג"ש ושפיר פירש"י דפליגא:

תוס' בד"ה פירי וכו' דטעמא דרבינא משום דהוי מחילה וכו' עכ"ל ולשי' רש"י לעיל דר"נ ס"ל מחילה בטעות הוי מחילה צ"ל דרבינא פליג עליה וע"ל דלא הוי מחילה ועיין להתוס' לעיל בד"ה התם:

דף סז:

גמ' ולמ"ד אפי' לא אגבינהו וכו' עיין להמח"א ה' קנין חצר שהוכיח מכאן דכליו קונין אפי' אין להם תוך ונעלם ממנו דברי התוספות ספ"ק דסוכה שכ' דבודיא שמקבלת תמרים יש לה גדנפא זה שמעתי ועיין עוד שם סי' יו"ד שהוכיח מכאן דלמ"ד אין קונין כליו ברשות מוכר אפי' הכניסם ברשות ע"ש ועיין להתוס' לעיל דס"ד ע"א בד"ה גט:

תוס' בד"ה והילכתא וכו' והוי פטומי מילי וכו' עכ"ל מדבריהם משמע דהשתא ס"ד דאיירי בתחילת המבר ואפ"ה כ' דהוו פטומי מילי וזה סותר למ"ש לעיל דס"ו בד"ה

פטומי ונר' דכוונתם כאן דלכאורה יש להוכיח מכאן דאפי' בתחי' המכר אמרינן פטומי דע"כ הטעם כאן משום פטומי ועמ"ש מהרמ"ש בסוף דבריהם:

דף ע.

בד"ה דקא וכו' משמע וכו' עכ"ל הא דסגי ליה לעיל במרא פחת לחוד משום דהפחת גדול דאפי' נשברה לא משלם משא"כ פחת דהכא:

בפירש"י בד"ה דהבא וכו' דלא עבידי אינשי דמפקדי וכו' עכ"ל נר' דס"ל דדהבא פריכא איית ביה משקל ולכך צ"ל דלא עבידי דמפקדי מיהו ממ"ש רש"י עשיר וכו' נר' כמ"ש מהרש"ל דלא נקטי' דהבא מיניה ובדבר מסויים איירי אפי' נקטי' מיניה ולכך הוצרך בגמ' לו' דילמא יהיב סימנא וכן התוס' שכ' ואי חיישי' דילמא מודה ליה א"כ דהבא פריכ' וכו' ולא דחו מדבר מסויים גופיה א"כ בלא סימנא נמי י"ל דדבר המסויים כיון דנקטי' מיניה אין אנו נותנין לו בלא סימנא אבל דהבא פריכא כיון דבידו הוא יתננו לו ומ"ש אח"ז למה יאמינו לו היינו ר"ל דאפי' נתנו לו הוא אנן לא מהימנינן להו וחוזרין ונוטלין ממנו כיון דלא יהיב סימנא:

תוס' בד"ה אתא וכו' כיון דאמיד אמאי לא נטעון ליתמי וכו' עכ"ל אההיא דהכותב מקשי' אבל בשמעתין י"ל בלא אמיד ועוד דלאו יתמי דידיה כי היכי דנטעון להו אבל מ"מ קשיא קושיא ב' ועיין למהרש"א שם בהכותב:

דף ע.

בד"ה אין וכו' דמתני' דהכא ברבית דאורי' וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א דנוקמה אההיא דבכורות בדלא קצץ וכו' ע"ש ל"ק דקציצה לא מהניא אלא לענין רבית אבל לענין דיצאה מרשותו תליא בשומא וכיון דשמעי' ממשנתנו דיצאה מרשות נותן ע"י שומא גם בההיא דבכורות יצאה מרשו' נותן ולא אמרי' כיון דאי לא משבח וכו' שקיל לבהמ' וולדו' ואע"ג שכ' התוס' אע"פ שנותן לו מהם קצבה וכו' מ"מ ס"ל להגמ' דקושטא הוא דאי לא יהיב ליה דמי שקיל לבהמה וולדות אע"פ שנותן לו מהם קצבה:

בד"ה תשיך וכו' כיון דמצוה לחסרם וכו' עכ"ל משמע דוקא משום דאיכא מצוה ודלא כהט"ז בי"ד סי' קי"ז שכ' דבדבר שהתירה תורה בהדיא אין כח ביד חכמים לאוסרו ע"ש ולשי' רש"י צ"ל כהט"ז:

דף עא.

גמ' ורמינהי אין הגר נקנה בע"ע וכו' ועיין בש"מ במ"ש ליישב המכילתא דהכא מיירי שאין אמו מישראל ע"ש ולכאורה לפ"ד מאי פריך הגמ' נוקמה להא דמכיר' באמו מישראל דנקנה בע"ע וכיון דמקני קני וי"ל דא"כ הו"ל לקרא למכתב נמי אין אמו

מישראל ולומר ולא לגר שאמו מישראל אלא אפי' אין אמו מישראל ואח"ך לכתוב גר תושב אלא ע"כ גר דכתיב כולל אפי' אין אמו מישראל ועיין בס' קדושת יו"ט סי' ס"ב:

דף עא:

פירש"י בד"ה מתרומה גמרינן לה בקדושין עכ"ל ע"ש בגמ' דהילפותא היא מגירושין וקדשים ואייתר קרא דתרומה לבני ברית ע"ש וצ"ל דהכוונה דשליחות דעלמא הוה גמרי' מתרומה אי לאו פירכא דשכן במחשבה ולא אמרי' לא גמרי' מתרומה אלא היכא דשייכא פירכא א"כ הכא דילפי' אין שליחות דלא שייכא הפירכא ילפינן שפיר: :

תוס' בד"ה בשלמא וכו' נמצא דישראל לא ב' זכה בקבלתו וכו' נראה כנותן לו ריבית וכו' עכ"ל מדכ' בלשון נראה בנותן וכו' משמע דכה"ג דאמ"ל והיפטר זכה ישראל בקבלתו ודוקא כי לא אמר והיפטר הוא דכ' דישראל ב' לא זכה בקבלתו ונ"מ לענין חזרה ודלא כמ"ש מהר"ם אלשיך סי' א' וכ"כ המח"א ה' שלוחין סי' כ"ב ע"ש:

דף עב.

תוס' בד"ה שטר וכו' דא"כ בסמוך דקאמר ר"י וכו' עכ"ל מבואר מדבריהם דאי כתב סתם וכלל הרבית קושטא הוא דגזרי' כדגזר ר"י בסמוך והיינו לענין משעבדי אבל היכא דחייב מודה או יש עדים אחרים גבי ולא קנסי' בכלל הרבית כלל לרבנן כדמוכח מההיא דהמניח וכ"כ מהריק"ו שורש י"ז ע"ש:

בא"ד דהכא איירי בריבית דרבנן וכו' עכ"ל לפ"ז י"ל פי' ריב"ם ול"ק מה שהק' עליו מתוספת' די"ל דהתוס' איירי בדאורייתא כן שמעתי מיהו קשה בדברי התוס' הללו דא"כ נימא דרבנן מודו במוקדמין דאיכא איסורא דאורייתא ובדרבנן הוא דלא קנסי' ובמ"א כתבתי בדברי התוס' הללו:

בא"ד ותימא דאמאי אין העדים פסולין וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"מ בפ' עשירי מה' עדות דלא מיפסלי אלא בעברו עבירה שיש בה מלקות ע"ש ניחא קושיתם דהעדים לא עבדי מעשה ולאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ולא מיפסלי וכ"כ הריב"ש סי' שי"א והובא בב"י סי' ל"ד דרשע דלאו שאב"מ לא מפסיל לדעת הר"מ וכן הוכיח מהרימ"ט ח"א סי' מ"ג מדברי הר"מ בפי' המשנה ומדברי הנ"י בפ' ז"ב ע"ש דלא כהכנה"ג שם בסי' ל"ד ע"ש ואע"ג דמ"מ מפסלי מדרבנן דלא גרע מעבירה דרבנן וכמ"ש מהרימ"ט שם מ"מ י"ל דמדרבנן לא מפסלי אלא היכא דמרויחין וכמ"ש התוס' בתי' א' ועיין במהרימ"ט שם בזה ומדלא תי' התוס' כן נר' דס"ל דאפי' רשע דלאו בר מלקות מפסיל דלא כס' הר"מ ואי קשיא במה שתי' דלא תשימון לא משמע להו לאינשי אעדים דמ"מ ליפסלו דעברי אלפני עור וי"ל דמיירי דהיה מלוה לו אפי' בלא עדים וכמ"ש התוס' בסוף פרקין ע"ש והב"ח בסי' ל"ד כ' משום רלא לקי אלפני עור ע"ש וליתא דהתוס' ע"כ דס"ל דאפי' לא

לקי מפסיל ואפילו למ"ש הכנה"ג בדעת הר"מ דלאו שאב"מ מפסלי דלא כהריב"ש מ"מ לפ"ד גם אלפני עור מפסלי דלאו שבכללות ולאו שאב"מ חד סברא אית להו וכמ"ש הכנה"ג שם ע"ש:

דף עג:

גמ' א"ל והא זרעא לאו דידהו עפירש"י וק' מ"ש מהנהו אנווכרי דפ' לולב הגזול דכי גזו להו אנהו קנינהו ביאוש וש"ר וכבר עמד בזה הכ"ת שם ע"ש מה שתי' ועיין להסמ"ע סי' שס"א:

דף עד.

והא מחוסר מכמה וכו' מ"ש מהרש"א מדלא הקשו התוס' אלא לשמואל למ"ל מכמה ולא הקשו אמשנה וכו' ע"ש י"ל במשנה כשינויא דגמ' ראוי לעביט גם מ"ש דחמה בי"ש היא ע"ש מדפ' רש"י רוח שאינה מצויה משמע דבחמה אפי' מצויה סגי ובמצויה מקרי בידי אדם:

דף עה.

גמ' דאתי למסרך וכו' שחומר לבם השכר שרואין אביהם אין מלוה אותם אלא ברבית גם הם אין מלוים לאביהם כשיצטרך אלא ברבית ואתי למסרך שמלוים גם לאחרים ברבית אבל אין לפ' דכשרואין אביהם משתכר ברבית גם הם חומדין השכר שהרי לעיל דע"א גבי כדי חייו שרי פירש"י טעם הגזירה משום דאתי למסרך ולא אסרי רבנן אלא להלוות לנכרי ולא אסרו ללוות מהן. ועיין להת"ח כאן שדבריו תמוהים מפירש"י הלז ועיין להט"ז סי' ק"ס דין ח' ועמ"ש במקובצת בשמעתין:

תוס' בד"ה ולית וכו' ונר' דהשתא וכו' עכ"ל אבל אי הלכתא כהלל לא כ"ע בפלוגתייהו דהני אמוראי מידי דס"ל דהלל אוסר אפילו יש לו ממש ול"ד בעד שיבא בני וכמו שכן הוא לדעת הר"מ והרי"ף כמ"ש מרן בב"י סי' קס"ב ע"ש והא דלא פליג הלל במתני' לעיל דפוסק על הגדיש י"ל דכיון דדרך מכירה הוא שרי ודוקא בהלוואה הוא דאוסר ובדרך מכירה לא פליגי הני אמוראי דלכ"מ י"ל דאפילו יש לו סאה א' לווה כמה כורין דכיון דדרך זביני הוא לא החמירו רבנן לכ"ע ולא אפליגו אמוראי אלא בהלוואה לדעת רבנן:

פרק ששי

דף עה:

במשנה וכל דבר שאבד וכו' כ' הרא"ש בשם הראב"ד ז"ל דבדבר האבד אפילו לא התחילו וכ"נ מפירש"י שבבבא שאח"ז פי' בהתחילו משמע דבבבא זו דדבר האבד אפי' לא התחילו וק' דלקמן דע"ח ע"א אמרי' בגמ' כמה שוכר עליהן עד כדי שכרן ומפירש"י שם נר' דדוקא כדי שכרן ולא כפי' הראשונים דבכפל מכדי שכרן קאמר ע"ש והשתא

בלא התחילו מאי שוכר עליהן דקתני וצ"ל דמאי דלא פירש"י אבבא זו בהתחילו משום דאיכא גוונא אפי' בלא התחילו כגון שבאת חבילה לידו כדאיתא בגמרא שם ומברייתא דפלוגתא דר' דוסא ורבנן דלקמן נר' דבדבר האבד דוקא בהתחילו ע"ש בפירש"י:

דף עז.

גמ' באכלושי דמחוזא וכו' משמע דוקא משום דחלשי הא אי לא מפסדי ולא מרויחין נותן כפועל בטל וכ"מ מהג"ג ממ"ש גבי מלמד וכ"נ מתשו' הרשב"א ח"א סי' תרמ"ה ע"ש וצריך טעם למה ועיין בדברי מור"ם בהגה סימן של"ה דקשיא דיוקא אדיוקא ע"ש:

עוד בגמ' מהו דתימה וכו' עפירש"י ומ"ש מהרש"א דמ"ל בהוזל כמו בר' דוסא ע"ש י"ל דכיון דבריית' קתני היה שוה שש וכו' הרי בהוקר מיירי לכך מוקי לה בהוקר ולקמן גבי ר"ד משום דלא מיתוקמא בהוקרו דחיק לאוקמה בהוזלו:

בפירש"י בד"ה מ"ד וכו' משום דתפיס וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהא דלא קאמר קמ"ל דטעמא משום דידו על התחתונה משום דא"כ לא הוה צריך למתני סלע נותן סלע ע"ש והא דלא קאמר הגמ' גבי סלע נותן סלע דקמ"ל משום דידו על התחתונה משום דא"כ לא הוה צריך למתני רישא ולכך קאמר קמ"ל משום דאמרי ליה וכו' אבל כי תנא רישא וסיפא מייתורא ידעי' דקמ"ל דטעמא משום דידו על התחתונה משום דמחדא ידעינן אידך דתרווייהו תרי הקמ"ל חד סברא אית להו:

בגמ' והאמ"ר פועל יכול לחזור בו וכו' וע"כ לענין ידו על העליונה קאמר דאי לחזרה לכדקאמר מאי קמ"ל וכמ"ש התוס' לעיל דף יו"ד ע"א ע"ש וק' דא"כ בגמ' במס' קמא דקי"ו גבי שיירה דמייתי מדרב אמאי הוצרך לאתויי דרב הא כ"ע מודו בחזרה דהתם חזר בפי' שאמר אני אציל לעצמי ובשלמא בההיא דלעיל פ"ק הוצרך לאתויי דרב דלא אמרי' מציאתו לעצמו אלא אי ידו על העליונה משום שלא חזר בפי' כמ"ש התוס' שם אבל ההיא דקמא קשיא גם מ"ש התוס' לעיל שם שנתייקרו אחר שחזרו דמשמע דאי חזרו אחר שנתייקרו ידם על התחתונה ק' דמדאמרי' מרי' בשמעתין ל"צ שנתייקרו ואימרו פועלים וכו' לא משמע כן גם מדברי התוספות לעיל במתני' דריש פרקין לא משמע כן ועיין בס' בעי חיי חי"ד סי' רי"ט ובגופא דשמעתין איכא למידק אמאי פריך דרב אדרב תק"ל מימרא דרב גופיה דאמר פועל יכול לחזור בו משמע אבל קבלן לא דכל היכא דתני פועל דוקא שכיר יום כמ"ש התוספות בר"פ ועוד דאי אפי' קבלן הי"ל לאשמועי' טפי בקבלן והשתא רב לא אתי לא כרבנן ולא כר' דוסא לפום מאי דס"ד השתא דר"ד לא שני ליה בין שכירות לקבלנות וי"ל דס"ל לרב בחדא כרבנן כר' דוסא אבל מדאמר הלכה כרבי דוסא משמע בכולה מילתא כר"ד ולהכי פריך דרב אדרב:

דף עז:
גמ' מני אילימא רבנן וכו' אין להקשות לפמ"ש מהרש"א לעיל דע"ו ע"א דכי הוזלו וחזרו פועליה לא מסתברא שיתן להם סלע וחצי אפילו אמרי' ידם על העליונה ע"ש מאי פריך נוקמא בכה"ג דהוזלו וכיון דאניסי יתן להם סלע וחצי די"ל דמסתברא ליה להגמ' דאפי' אניסי לא יטלו יותר ממה שעשו לפי מה שקצבו עם בעה"ב דהסברא עצמה שכ' מהרש"א שייכא ליה באניסי:

דף עח.
תוס' בד"ה הוחמה וכו' ורב אלפס וכו' ויש לדחוק וכו' עכ"ל איכא למידק לדעת התוס' דלמ"ד חייב בעי' שבא האונס מכח הפשיעה ולמ"ד פטור בהבלא דאגמא מודה דחייב והבלא דאגמא אונס ע"י פשיעה הוא ובמאי פליגי וי"ל דלשי' התוס' הבלא דאגמא כולה פשיעה ולאו אונס מחמת הפשיעה ודברי התוס' בדבור שאח"ז הם לשי' רב אלפס מיהו ק' לפ"ז תקשה קושית הוא"ת שבדבור שאח"ז לדעת התוס' ולא יתורץ בתי' שהרי הבלה דאגמא כולה פשיעה וי"ל:
בד"ה ריב"ח וכו' והא דנקט בסיפא וכו' וא"ת וכו' כ' מהרש"א דהו"מ קושית הוא"ת לרבה ע"ש ונ"ל דלא הוק"ל לאביי אלא משום דס"ל דמתה כדרכה חייב והוק"ל דמדקתני הוחמה משמע דמתה כדרכה פטור ותי' דאתא לאשמועי' דהוחמה חייב וחזרו והקשו דד"ז דהוחמה שמעי' ליה מרישא וא"כ ע"כ דמדנקט הוחמה למידק אתא הא מתה כדרכה פטור אבל לרבה דס"ל דמתה כדרכה פטור שפיר נקט הוחמה למידק דין דמתה כדרכה ואע"ג דשמעי' מרישא לא איכפת לן ודוקא לאביי הוא דהוק"ל:

דף עח:
גמ' בשלמא לרב וכו' אלא לשמואל וכו' נר' דשמואל קשיא בתרתי חדא דקשיא ת"ק דברייתא אמתני' דע"כ מתני' דלא כרשב"א מדקתני כשיטתנו וכו' וכדפריך באבע"א אברייתא ועוד דת"ק לא מפליג בין דרך הלוכה לאין בדרך הלוכה והוא רבים נגד יחיד ושמואל מפליג ומשני אהא דאמרי כרשב"א ומתני' כת"ק ואיהו מפליג כדמפליג רב אבל רשב"א לא מפליג אלא בין דרך הלוכה לשלא בדרך הלוכה:

דף עט.
תוס' בד"ה אלא וכו' דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל וכו' עכ"ל ומיירי באכלושי דמחוזא דאל"ה מחזור היתר על פועל בטל או במשך:

דף עט:
בד"ה אי אתה וכו' וי"ל כיון שנתן לו כל שכרו וכו' עכ"ל ודוקא בספינה זו ויין זה אבל בספינה זו ויין סתם לא וכדפריך אם נתן אמאי לא יטול וכן בספינה סתם ויין זה כדמוכח מדברי התוס' בד"ה אלא ועיין להמח"א בהלכות שכירות סימן ג' עיין שם:
תוס' בד"ה השתא כו' בין דקה בין גסה ולמאי אצט' וכו' עכ"ל וא"ל מאי קאמר ש"מ ביניייתא וכו' נימא דבסיפא גסה ומעוברת קתני דאית בה תרתי וי"ל אי לאו דהעיבור מכביד במעיה יותר מחוצה הכל נכלל בכלל גסה ולמאי אצט' למתני מעוברת:

דף פ.
תוס' בד"ה ואי דוכתא וכו' והמע"ה וכו' עכ"ל עיין להתה"ד סי' של"ג ועמ"ש לעיל בפ' המפקיד דל"ה גבי כל לא ידענא פשיעותא היא ע"ש ולעת עתה נ"ל קושי' התה"ד במ"ש הסמ"ע סימן ע"ב ס"ק ע"ט דשומר ל"מ לישבע אלא כי נשברה לגמרי דומיא דמתה דליתיה בעולם אבל נפחתה אינו מחוייב לישבע וע"ש בפרישה וא"כ י"ל דמשמע להו דמיירי כאן אפילו לא נשבר לגמרי:
גמ' קשה במשאוי תנן עיין להתי"ט במ"ש ממ"ש במסכת פאה ע"ש ול"ק דלאביי הכא נפחא כי תקלא משום דהנפח שוה דשניהם שוין במדה וכי הוסיף ג' קבין הוי תוספת ולרב' סאה הוי תוספת והתם סאתים דגדולים הם כנפחן גדולים יותר מ"מ סאה של אבן וכצ"ל בגמרא לקמן דמתבאר דמשא אדם שלשים קב ובאבנים דגלגל אמרי' משא כל אחד מ' סאה אלא ע"כ משא אבנים שאני ממשא תבואה דאית לה נפחא טפי:

דף פ:
גמ' אבע"א בדמחליף וכו' איכא למידק א"כ אמאי לא תנן ר"י אומר כש"ח כדפליג בסיפא וי"ל דאי הוה תני ריא כש"ח הו"ל הלכתא כר"י דר"י ור"מ הלכה כר"י ורבי דעתו לפ' כש"ש ולכן השמיט דעת ר"י דהשתא הו"ל סתם במתני' ומחלוקת בברייתא מיהו זה לא א"ש אלא לדעת הר"צ שהביא הרא"ש בפ' כל הכלים דכי סתם כר"מ ותני דר"י פליג הלכה כר"י אך לדעת הרא"ש שם בכל גוונא הלכה כסתם אפילו דהסתם כר"מ ע"ש לפ"ז הדק"ל וי"ל דמאי דאמרי' וכו' אינו ר"ל דרבי תני כדמחליף וכו' אלא ר"ל דרבי ידע דאיכא מאן דמחליף ולכך סתם במה שדעתו נוטה לפ' הלכה אע"פ דבכ"מ סתם משנה ר"מ והשתא ל"מ למתני דר"י פליג דהא איכא מאן דמחליף ולפ"ז אפילו דקי"ל בכ"ד הלכה בל"ב הכא הלכה בש"ש כסתם משנה אפי' דאתיא כר"מ למאן דמחליף:
תוס' בד"ה דקא וכו' וא"ת הא דתנן בפרקין וכו' לימא טעמא וכו' עכ"ל אע"ג דלפום אבע"א ליתא להאי טעמא כמ"ש מהר"ם לובלין לקמן בתוס' בד"ה הא גמרתיו ע"ש מ"מ דחיקא להו למי' דהגמ' לקמן לפום אבע"א ומ"מ אין מזה הכרח דס"ל דהלכה כל"ק

אלא דהלכה כל"ב כדקי"ל בכ"ד ועיין להעה"ש בח"מ דקנ"ח ע"א שהוכיח מדברי התוס' בתירוצם דאם מכר לו סחורה ונתן לו משכון בעד דמיה דכה"ג הוי ש"ש דאיכא הנאה דתפיס ע"ש ונ"ל די"ל דכל זה כ' התוס' לשינוייא קמא אבל לפ' הלכה ס"ל דהלכה כשינוייא בתרא דל"ל ה"ט דתפיס כמ"ש מהר"ם לובלין מיהו דעת רש"י נר' דס"ל הלכה כשינוייא קמא מדפי' מתני' בקבלנות ועיין להמח"א סוף ה' שומרים עיין שם:

בא"ד לפי' שרוב אומנין וכו' עכ"ל לאו דוקא אלא אפי' פעמים כך ופעמים כך איכא הנאה דתפיס ליה וכו' וכדמשמע מסוף דבריהם שכ' שכל השוכרין וכו' דאל"ה הו"ל לתרוצי בקושיתם ראשונה דמלוה על המשכון ליכא הנאה משום דפעמים כך ופעמי' כך אלא ע"כ אפי' בכה"ג איכא הנאה דתפיס וכו':

דף פא.

בד"ה הא גמרתיו וכו' אלא דוקא בעוד שמשתכר וכו' עכ"ל ק' א"כ מאי מק' התוס' לעיל בד"ה דקא וכו' ממלוה על המשכון הא התם אינו משתכר וי"ל כיון שאינו רוצה להלוות אלא במשכון הוי כמו הבא מעות וטול את שלך דטעמא משום שמפרש בהדיא כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז ושו"ר לה' תומים סי' ע"ב סקכ"ב שעמד בזה ע"ש מה שתי' שדבריו תמוהים:

דף פא:

גמ' לימא כתנאי וכו' עיין להמח"א בהלכו' שומרים סי' ב' שהוכיח מכאן דשתיקה לאו כהודאה דאי איתא נימא דע"כ ל"ק ד' התם אלא משום דלא אמ"ל שמור לי אבל הכא דאמר שמור לי שתיקה כהודאה דודאי לא גרע משום דאמ"ל הנח ע"ש וטפי הי"ל להוכיח מהנח גופה דקי"ל דלא הוי שומר ואי שתיקה כהודאה לא גרע הנח ומ"ש מדברי הריטב"א בקדושין י"ל דש"ה דזרק:

תוס' בד"ה אבד וכו' שלא בשעת הלואתו קני מדר"י וכו' עכ"ל ק"ק בלאו ר"י הוי ש"ש משום דתפיס ליה אחוביה כמ"ש התוס' לעיל דבמלוה על המשכון ליכא הנאה דתפיס משום שטוב לו שלא היה מלוהו לא שייך אלא במשכנו בשעת הלואתו וכ"כ הש"ך בסי' ע"ב סק"ט ע"ש וי"ל דהוצרכו לדר"י לפום אבע"א לעיל דלא ס"ל טעמא דתפיס ומכאן סיוע למ"ש מהר"ם לובלין לעיל בתוס' בד"ה הא גמרתיו דלפום הבע"א ל"ל טעמא דתפיס ושלזה כיוונו התוס' שם ולא אס"ד דגמ' לעיל ע"ש אבל אכתי ק"ק במ"ש התוס' כאן דהגמ' לקמן דס"ד דפליגי בדר"י צ"ל דר"א ס"ל דקני שלא בשעת הלואתו מדר"י ואמאי הוצרכו לזה נימא דהגמ' לקמן ס"ל טעמא דתפיס ליה אחוביה כשינוייא קמא דלעיל ולעולם ר"א לא ס"ל כר"י כלל וי"ל:

בא"**ד** וס"ל הלכה כש כשמואל ולא כרב יוסף עכ"ל משום דלטעמא דר"י אין לחלק בין בשטר בין שלא בשטר ומ"ש לעיל ובקמא דנ"ו דבה"ג פוסק כרב יוסף לאו היינו ה"ג דר"י גאון ודע דקושית התוס' בדבור שאח"ז קשיא אפי' לבה"ג דר"י גאון דטעמא שלא בשטר קני אפי' בשעת הלואתו הוא מטעמא דשמואל והגמ' שם קאמר מטעמא דר' יצחק:

דף פב.

גמ' כ"ע ל"ל דשמואל פירש"י דלרע"ק אינו מפסיד אלא כנגד המשכון והיינו משום דהשתא ס"ל דקני משכון אבל לעיל כי אמרי' ר"א ל"ל דשמואל אינו מפסיד כלום דלההיא אוקמתא משכון אינו קונה והא דלא מוקי הגמ' פלוגתייהו באינו שוה ופליגי בדר"י לר"א אינו מפסיד כלום ולרע"ק מפסיד כנגדו משום דרע"ק קאמר אבדו מעותיך משמע כל מעותיו וזהו כוונת התוספות שכ' בד"ה נימא דלאוקמתא דר"י ורב יוסף לא פליגי אלא בדשוי משום דרע"ק קאמר כל מעותיו דלא כמהרש"א שם ע"ש וסיפא דקתני אבדו מעותיו אף על גב דכנגד מעותיו דוקא לשי' התוס' לעיל אגב רישא ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א בשבועות דמ"ג ועיין למהרש"א כאן בתוס' בד"ה לא דכ"ע ע"ש:

עוד בגמ' בשעת הלואה מי אמר פירש"י ובריית' המלוה על המשכון קתני וגם מלישנא דרע"ק דקאמר מר כלום הלויתני אלא על המשכון משמע דבשעת הלואה מיירי ולפי' התוספו' לעיל בד"ה דברי דסיפא שלא בשעת הלואה ולכך מודו כ"ע א"ש בלא"ה:

והנה לכאורה נר' דשמואל ל"ל דרבי יצחק דכיון דשמואל ס"ל דהוי ש"ש משום דלגוביינא נקטיה ואפילו בשעת הלואה דהא מוקמי' פלוגתייהו בדשמואל ולא פרכי' בשעת הלואה מי אמר וא"כ ע"כ דל"ל דרשא דר"י דלמאי אצט' בלא"ה לגוביינא נקטיה אפי' בשעת הלואה דלא קני משכון מיהו התוס' לקמן הוכיחו דלשמואל אע"ג דהוי ש"ש לא הוי קנין ממש אלא מדר"י מברייתא דפ' כ"ש דלא מיתוקמא אלא בדר"י כדאיתא בגמ' שם וע"ש בתוס' ואיך פליג שמואל על תנאי דהך ברייתא ועוד לשמואל אמאי נכרי שהלוה לישראל ע"ח עובר כיון דלגוביינא נקטיה ע"ש ואפי' למ"ש הג"א כשמעתין דשמואל ליתיה אלא בשעת הלואה ע"ש מ"מ ק' דהלוה על חמצו קתני משמע בשעת הלואה כמ"ש התוס' לעיל ולשי' רש"י דלר"י דקני משכון חייב באונסין י"ל דאפי' שמואל א"ל דר"י ונ"מ לחייב באונסין דמטעם לגוביינא וביינא דקאמר שמואל ל"מ באונסין כמ"ש מהטור דלא כה"ה ברפ"י מה' שכירות כמ"ש הלח"מ שם ע"ש ועניא דחמץ י"ל דתלי באונסין וא"ש הכל והתוס' לא ק"ל אלא לשי' דהוי ש"ש ומ"מ איכא למידק כיון דשמואל ל"ל דרב יוסף בע"כ לאוקומי פלוגתא דר"א ורע"ק בהא מילתא דלגוביינא

נקטיה וסבר כרע"ק ולדידיה קרא דקני משכון לשלא בשעת הלואתו דדין שמואל ליתיה אלא בשעת הלואתו כמ"ש הג"א וא"כ נימא דברייתא דפסחים כר"א דל"ל דינא דשמואל:
ועפי"ה פי' אחד מהישי' דברי ה"ה ברפ"י מה' שכירות דעמ"ש הר"מ א"ח באונסין כ' דלא קי"ל כשמואל וכו' דאין הכוונה דשמואל אפי' לאונסין כמ"ש הלח"מ אלא ר"ל דלשמואל ע"כ קרא דר"י לחייב אמנם כיון דלא קי"ל כשמואל א"כ אין הכרח דחייב באונסין ועפי"ד הג"א הנז' י"ל מה שהקשה מהרש"א בתוס' בד"ה לימא עמ"ש התוס' דבשוי טעמא דמודה ר"א משום לגובייניא ובדשוי א"ל דשמואל והקשה מהרש"א דהגמ' מתחילה פריך אי בדשוי מ"ט דר"א ובמסקנא ליתא דשמואל אפילו בדשוי ועפי"ה י"ל דלמסקנא נמי בדשוי איתיה לדשמואל מיהו ה"ד בשעת הלואה וכי מוקי בדשוי ובדר"י פליגי היינו שלא בשעת הלואה וס"ד דברייתא מיתוקמא שלא בשעת הלואה ופריך הא ר"י לא המשכון קתני וכ"נ קצת דבפשטא דשמעתא יכול לפ' כך ממ"ש התוס' לעיל בד"ה דברי הכל וז"ל ולמאי דמוקי לפירושם דסיפא דשטר כשלא בשעת הלואתו מיהו מדברי התוס' בדבור שאח"ז שכ' דלמ' למי' כ"ע א"ל דשמואל ע"ש נר' דליתא למ"ש:
תוס' בד"ה נימא וכו' דאין סברא שיחלוק וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל נימא דפליג את"ק ע"ש י"ל דבודאי ל"פ ר"א ורע"ק אלא בדלא שוי דאפושי פלוגתא לא מפשינן ומה שהק' דכמו דפריך דהוכרחו לאוכוחי משום דאין סברא וכו' היינו לספרים דל"ג אי בדשוי מ"ט דר"א ומה שפירש בכונתם אינו במשמעות דבריהם:
בא"ד וא"כ אמאי ישבע לר"א וכו' עכ"ל ק"ק נימא ישבע שאינה ברשותי דחיישינן שמא עיניו נתן בה כדאיתא בפ"ק ולרע"ק לא ישבע שאינה ברשותו דכיון דמפסיד כל החוב אפי' היתר על המשכון בודאי אינה ברשותו וכן בסיפא דברייתי' כדלא שוי מיירי ומפסיד דהשבועה היא שלא פשע דלא ניחא להו דנקט אבד משום רע"ק:
בא"ד ועוד דלפי האמת וכו' היינו לשיטתם דלבר כ' דדוחק הוא לומר דטעמא דשוי משום דשמואל אלא משום דר"י או דרב יוסף:
בד"ה לא דכ"ע וכו' איך יחלוק רע"ק וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דהתוס' כאן קאמרי בדשוי וכיון דשוה והוא פי' שלא יפסד ע"כ דשלא יפסיד אפי' מה שכנגד המשכון קאמרי א"נ בפי' בהדיא שלא יפסיד אפי' כנגד המשכון ולכך לא ק"ל אלא מאי טעמא דרע"ק וכל לשו' התוס' שם בדלא שוי קאמרי ובפי' שלא יפסיד לבד דהכוונה שלא יפסיד היתר על המשכון ולכך לא ק"ל אלא מ"ט דר"א:

דף פב:
בד"ה אימור וכו' ולפירושו הא דאמר בפ"ק דפסחים וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דגם לשיטתם צ"ל דגבי פקדון דוקא שקבל אונסין שהרי גם לשי' דש"ש הוא דהוי קשיא מההיא דפסחים וצ"ל ובעי' נמי קנין כמ"ש בסוף הדיבור וא"כ גבי פקדון דלא שייכא דר"י ע"כ לאוקמא באונסין ונ"ל דהשתא לא הוק"ל מההיא דפסחים אלא מדמייתי עלה הא דר"י ולא מייתי הא דשמואל למי' דטעמא דעובר משום הא דשמואל וזה לא קשיא אלא לשי' רש"י אבל לשי' דתרווייהו דשמואל ודר"י לא הוו אלא ש"ש לא קי"ל די"ל חדא מנייהו נקט אבל בסה"ד הוק"ל הכחשה אמאי אינו עובר לרבנן והא ודאי קשיא גם לשי':
בא"ד וי"ל כיון דעכשיו שנוטל וכו' עכ"ל לפ"ד הש"ך שהבאתי לעיל דשלא בשעת הלואתו הוי ש"ש משום תפיס ליה אאגריה א"ש דבריהם בפשי' דהכא שלא בשעת הלואה והוצרכו להנאה דקדושין לפום הבע"א לעיל דל"ל טעמ' דתפיס אאגריה ודלא כמהרש"א מיהו לפ"ז קשיא כמ"ש התוס' ולפ"ז הא דאמרי' קדשה במשכון מקודשת היינו שלא בשעת הלואה דלפ"ד הש"ך אפי' דמקודשת בשעת הלואתו מ"מ לא הוי ש"ש וצ"ל דלפום האי וי"ל אזדא לה מ"ש קודם ולפ"ז וכו' ובלא"ה לפי תי' דחליפין ליתא למ"ש קודם ולפ"ז וכו':

דף פג.
פירש"י בד"ה עד וכו' ודברי' אין בהם מחוסרי אמנה וכו' עכ"ל נקט פשטא דמילתא דכן משמע ליה להגמ' לעיל דע"ט ע"א אבל הגמ' לעיל דחי לה ע"ש:

פרק שביעי

דף פו.
בד"ה וכו' אבינא סימנא דרבינ' וכו' עכ"ל משמע דרבינא גופיה אין שמו אבינא ועל ד"ז נחלקו הרשב"א במשמרת הבית והרא"ה כב"ה בה' טרפיות בענין בשר החופה את רוב הכרס ע"ש:

דף פז:
גמ' דילמא כל קמה קאמר וכו' : ק"ק אפי' כל קמה קאמר מ"מ כרם למ"ל נילף מכל קמא וע"כ לב' כתובין הבאין כאחד כמ"ש התוס' וא"כ אכתי תקשה שאר מינין מנ"ל וי"ל דאה"נ דהומ"ל הכי אלא דפריך מג"ש דקמה קמה דאתיא אפי' למ"ד ב' כתובים הבאין כאחד מלמדין:

דף פח.
בד"ה תבואת וכו' ליכא מאן ן דפליג דבתבואת ע"ה דמאי וכו' עכ"ל קשה דלמאן דל"ל רוב ע"ה מעשרין אלא דהוו פלגא ופלגא הוי ספק וספיקא דאורייתא לחומרא והוי מן החיוב מספק על הפטור ומאי ראיה מייתו ומזה נר' להוכיח דהתוס' ס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן וא"כ תרוויהו דרבנן הן ועיין להפר"ח בי"ד סי' ק"י בפרט הלז ע"ש:
בא"ד וצ"ע וכו' ומ"מ דרשי' דגנך וכו' עכ"ל הא דלא כ' משום דלוקח פטור משום דנחתי לאקשויי גם לפי' ריב"ם שכ' אח"כ ועיין מהרש"א ז"ל:

דף פח:
גמ' לא משיפקסו בבית עיין להר"ש שם שהק' מסיפא דמתניתין ומוקי לרישא דמתני' בבית שבשדה ע"ש ועיין להר"מ בפ"ג מהלכות מעשר דלא הזכיר כלל בית ברישא והוא לא פ' כאבע"א כמו שמבואר שם וצ"ל דפוסק בלוקח לא בעי' ראית פני הבית והגמ' דמקשה לר"י משום דמדברי ר"י משמע דגם בלוקח בעי ראיית פני הבית כמ"ש התוס' בד"ה מאי לאו והר"מ לא פ' כר"י בזה:
תוס' בד"ה מאי וכו' תקשה מניה על המשנה וכו' עכ"ל אפ"ל דעיקר קושי' הגמ' היא לר' ינאי דליכא לאוקמה בבית דא"כ עד שיפקס מבע"ל כדפריך בתר הכי אבל לר' יוחנן פשיטא די"ל בחצר ומשיפקסו בחצר וא"צ לבית ולכך לא תנן עד שיפקסו ואפי' למ"ש התו' בד"ה עד דאיכא דאיכ' למטעי תני עד והכא איכא למטעי בשדה מ"מ אי תנא נמי עד שיפקסו איכא למטעי בבית ולהכי לא קאמר בשינוייא דגמ' משיפקסו למ"ד כחצר בחצר למ"ד בבית כדקאמר לעיל משום דעיקר הקושיא אינה אלא לרבי ינאי ולקמן בקושיא דמר זוטרא דלא קאמר הגמ' למ"ד בחצר בחצר סירכא דלישנא דנקט גבי פיקוס נקטיה גבי קושי' דמר זוטרא והשתא לכך לא הוק"ל על המשנה שמצריכה חצר משום דאיכא לאוקמה הכא בחצר:
בא"ד א"נ דשמא קשואין ודלועין בני גורן וכו' עכ"ל י"מ לפ"ז מאי פריך הגמ' מאי לאו בשדה נימא דהכא מדרבנן דמדרבנן אפי' בשדה בקשואין ודלועין דבני גורן אבל בדברים שאינם בני גורן לא גזרו בשדה אלא בחצר ובהכי מיירי ההיא דפ' המביא שהביאו בתחילת הדיבור ור' ינאי מדאורייתא קאמר דמדאוריית' אפי' בבני גורן בית הוא דקובעת וי"ל דההיא דפרק המביא מימרא דר"י והי"ל לפרש דבשאין בני גורן מיירי וכמ"ש מהרש"א ברבי ינאי ור"י לס"ד דגמ':
בגמ' ויהא אדם מצווה על חסימתו מק"ו עיין להמש"ל בפ"ב מה' מ"א שהק' הא אין מזהירין מ"ה ואי לאיסורא בעלמא הא קושטא הוא דאסור אפי' בתר דילפי' מכנפשך

ע"ש ולא ידעתי מנ"ל דאסור בקצץ עמו שלא לאכול ומכנפשך ילפי' בקצץ כמ"ש רש"י בד"ה פטור מיהו אפי' אי כוונת הגמ' דנילף מק"ו לאיסורא מ"מ קש' דפירכת הגמ' היא דנילף מק"ו דמוזהר על החסימה וממילא הדר הק"ו ה"א לאדם בתלוש כמ"ש בש"מ ע"ש והשת' ניפרוך מה לשור שכן לוק' על חסימתו:

דף פט.

תוס' בד"ה והבודל וכו' כיון דאי הוה בהו מעשר וכו' עכ"ל איכא למידק א"כ בשינוייא דמשני הגמ' בח"ל עסקי' תק"ל מ"ש מהבודל בתמרים וי"ל דשאני התם דכיון דאיכא אחריו חלה דחיובא השתא מיהא מדאוריית' אזלי' בתר חיוב חלה משא"כ בתמרים ועוד יש לחלק:

דף פט:

בד"ה קוצץ וכו' דמאי פריך כיון דקצץ וכו' עכ"ל עיין מה שהק' מהרש"א ז"ל ונ"ל דס"ל להתוס' דלמסקנא דמוקי דספת אורישא קאי לאו אורישא לחודה דא"כ לקני בבא דספת קודם בבא דקצץ אלא ע"כ דקאי גם אסיפא ומשום חידושא דרישא נקטיה וא"כ ס"ל להגמ' דאף בלעדור אם קצץ שרי אפי' לספות דהא למסקנא קצץ קאי אלעדור כמ"ש מהרש"א והוק"ל להתוס' כיון דס"ל להגמ' דספת שרי בלעדור אם קצץ מאי פריך פשיטא נימא דקמ"ל דשרי ספת בלעדור אפי' דלא קצץ על הספיתה:

בד"ה בארץ וכו' וא"ת אמאי לא מוקי וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בד"ה פועל ליישב פ"ה דלא יספות קאי אנתן לו רשות בעה"ב דבהכי מירי י"ל דעדיפא ליה להמתרץ לשנויי הכי משום דס"ל דפשטא דברייתא דלא יספות אנתן לו רשות בעה"ב דליכא משום ענבים וד"א:

דף צ.

גמ' אלא גדולי מעשר חולין נינהו וכו' הר"מ בפ"ו מה' מע"ב דין ט"ו כ' דמע"ב בגבולין גדוליו חולין אבל בירושלם גדוליו מעשר וכ' מר"ן הכ"מ דבירוש' דלאו בר פדיה גדוליו מעשר וכ"כ מהר"י קורקוס ז"ל והוכיח כן מדברי התוס' בשמעתין בד"ה גדולי שכ' דגדולי מעשר חולין משום דלמה ישהה יפדנו הא מע"ב בירושלם דלאו בר דלאו בר פדיה לאו חולין ע"ש ולפ"ז הגמרא בשמעתין הי"ל לאוקמה בגדולי מעשר כמו תרומה ובמע"ב בירוש' ונר' דהגמ' בשמעתין סובר בטעמא דגידולי תרומה תרומה משום תרומה ביד ישראל דילמא זרע לה והו"ל גזל כר"ח בפ"ק דשבת בשמעתא די"ח דבר ולפי טעם זה במע"ב גם בירוש' גדוליו חולין דהא דידיה הוא אבל הר"מ פ' במסקנא דגמ' שם דדחי הך טעמא ומסיק דטעמא משום תרומה טמאה ביד כהן דילמא משקה לה ולפ"ז במע"ב בירוש' נמי איתיה להך טעמא משום מע"ב שנטמא אך דברי מהריק"ו תמוהים דהא

מע"ב בירוש' נמי כי נטמא בר פדיה הוא כדאיתא בפ' הלוקין די"ט ע"ב וא"כ דברי התוס' אתו גם במע"ב בירוש' למה חיישי' שמא ישהה ויבערו בטומאה כיון שיכול לפדותו:
שם מעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא הא דלא מוקי לה בדישה של ישראל לפירש"י דבעיין כדישה של נכרי משום דבדישה של ישראל מעבר נמי עבר כמ"ש מדברי רש"י לעיל אברייתא הלזו דמייתי לה הגמ' לעיל שכ' אינו עובר אם הדישה של נכרי ע"ש ומהרש"א הק' לפירש"י מאי פשיט מהא דשלחו לאבוה דשמואל הא התם השור של ישראל ע"ש והלח"מ בפי"ג מה' שכירות עמד בזה ותי' דהערמה בשור של ישראל שוה לאמירה בהדיא בשל נכרי בהדרגות ע"ש ולפ"ד הגמ' לא פשיט אלא מאבוה דשמואל דשלח להו דאסור אבל מהשואלים ליכא למפשט מדאבעיא להו בהערמה מכלל דפשיטא להו באמירה להדיא דאסור די"ל דההיא בשל ישראל ובהערמה מבע"ל משום דבאמירה בשל נכרי מבע"ל כדאיבעיא ליה להגמ' וזה אינו דא"כ מאי קאמר ר"פ בני מערבא ס"ל כר"ח הא הפשי' הוא מאבוה דשמואל והול"ל אבוה דשמואל ס"ל כר"ח. הק' הפני"י בתשו' מאי מבע"ל להגמ' ת"ל דיש שליחות לגוי לחומר' ועמ"ש המח"ב בא"ח סי' רמ"ד ועמ"ש ע"ד העה"ש שם ע"ש ונר' דאי משום שליחות לא אסר הערמה דהא ליכא שליחות אבל באיסור אמירה לגוי אפילו גילוי דעת אסור:

דף צ:
תוס' בד"ה ר"ל וכו' א"נ נ"ל ר"ל וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' וצ"ל דמוד' ר"ל דבעי' דומיא דחסימה לאפוקי לאו הניתק לעשה אלא דקאמרי דס"ל לר"ל דקרא לא משתעי אלא בחסימ' ע"י מעשה משום דכתיב לעשות ולאו משום דסתם חסימה ע"י מעשה:

דף צא.
תוס' בד"ה בבא וכו' וי"ל דהא לא רצו וכו' עכ"ל ולמ"ש רש"י דאם תפס אין מוציאין מידו אכתי ק' אמאי לא קבלן מהם וצ"ל דיתרץ כמו שתי' בש"מ בקושי' התוס' דהתם גרסי' רבה והכא רבא ע"ש:
בד"ה אתנן וכו' דמי כתיב ב' ולא ארבעה וכו' עכ"ל ומ"מ מברייתא דקתני ב' ולא ד' יש להוכיח דאתנן אסרה תורה אפילו בא על אמו והנך אמוראי דלא משנו כרבא משום דמשמע להו משלם מדינא ולא בבא לצאת י"ש לחוד:

דף צא:
מתני' היה עושה בתאנים כ' הר"מ בפי' המשנה דכתיב ואכלת ענבים ולא ד"א ומהגמ' בשמעתין מבואר דנ"ל מואל כליך ממין שאתה נותן וכו' או ממה שאתה נותן וכו' וי"ל דלמאי דמסיק במודלית וממה שאתה וכו' הא דבענבים לא יאכל בתאנים אפי' במודלית

ע"כ דנ"ל מקרא דואכלת ענבים ודרשא זו איתא בספרי ע"ש ולא מפ' כפירש"י דלשינוייא דבמודלית דרשי' תרוייהו ממין וממה:

עוד בגמ' עושה בגפן זה מהו שיאכל בגפן אחר ולא איפשי' וכ' הרא"ש כיון דלא איפשי' ל"מ מהפועל והקשה הש"ך בסי' ת"ר די"ו דבפ' כיצד הרגל גבי בעיא דשנוי לצרורות וכמה בעיות דהתם כ' הרא"ש מפקי' מניה כמו תקפו כהן דמוציאין מידו כדלעיל בפ"ק ע"ש ונראה דשאני הכא דאיכא דרבא דאיסורא דאע"ג דממעטי' לעיל חסימת פועל דוקא ממלקות ממעט לה אבל איסורא דאורייתא איכא וכמ"ש הטוש"ע סי' של"ז ע"ש ואי מפקי' מניה דמי מה שיאכל הו"ל כמו שחסמו וכיון דס' איסורא לחומרא לכך ל"מ מניה:

תוס' בד"ה דש וכו' דילמא עוף אינו שוה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דריב"י ל"ל היקישא דחוסם לנחסם והוא תימה דהא טעמא דריב"י דבעי' ידיו ורגליו משום כי שור וכו' וע"כ היינו מהיקישא דחוסם לנחסם כמ"ש רש"י ז"ל ועיין בש"מ:

בד"ה שור וכו' אלא הכי פי' במחובר כשהוא דש וכו' עכ"ל והא דלא פריך הגמ' משור בתלוש בעגלה משום דס"ל דאפי' בעגלה אפשר שיאכל דלא כרש"י וכ"נ מדברי התוס' לקמן בד"ה אלא וכו' ע"ש במהרש"א ז"ל מיהו בדברי התוס' שם י"ל דמ"ש בעגלה היינו בשרכא ומגיע עד ראשה ומ"מ אינה רואה:

דף צב.

ואי משל שמים אין נותנין עיין להשיו"ט. סס"י ע"ז שהקשה מדאמרי' בקמא דכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת שירצה דיכול לעשות שליח ועבודתה ועורה שלו ואמאי הא כיון דמשל שמים הוא דמשלחן גבוה קזכי אין לו אלא מה שהוא לועס לשי' התוס' ע"ש וי"ל דש"ה דהקרבן שלו הוא ומחיים לא אמרי' משלחן גבוה קזכי ואפילו שניהן לו רשות להקריב בכל עת אין זה גורם שיהא משלחן גבוה קזכי:

דף צב:

בפירש"י בד"ה אי אמרת וכו' ע"י עבדיו הקטנים וכו' עכ"ל אבל מבניו הקטנים לא פריך די"ל צערא דידהו לא זכי ליה רחמנא כדלקמן ועיין להמח"א בה' זכיה סי' ג' ע"ש ומ"ש רש"י אלא כשנותן לתוך פיו אע"ג דלעיל בבעיא דגמ' כ' כל זמן שלא באו לידו ה"ד בפועל גדול אבל קטן ל"ל זכיה והא דאמרי' בגיטין דס"ד זוכה לעצמו היינו היכא דדעת אחרת מקנה אותו כמ"ש הראשונים וכ' מר"ן בסי' רמ"ג וע"ש להש"ך:

דף צג.

גמ' ואי אמרת לאו כעושה מעשה וכו' לכאורה לא הו"ל לתלות הקושי' בהכי דהא אפי' לאו כעושה מעשה יכול להיות דאפי' בשומרי גנות אוכלין מהלכות מדינה אלא הו"ל להקשו' לשמואל דס"ל שומרי גנות אין אוכלין כלל מברייתא הלזו וצ"ל דס"ל להגמ'

דאי לאו כעושה מעשה אין סברא שאוכלין מהלכות מדינה גם שומרי גנות כיון דאפי' העושה מעשה בהם אין אוכלין מדאוריי' והשתא ניחא ליה למנקט הכי וא"א לאו כעושה מעשה וכו' להקשות גם אשומרי ערימות לשמואל וכיון דלאו כעושה גם שומרי ערימות אין אוכלין מן התורה ועיין במהרש"א ז"ל:

דף צג:

גמ' נ"מ לכושרא דחיות' וכו' עמ"ש מהרש"ל מגמ' דפ' המניח דכ"ח ע"ש וי"ל דס"ל להגמ' דע"כ לאו פסידא מקרי לענין עביד איניש דינא לנפשיה דאי מקרי פסידא אמאי בסיפא בדחפו חייב הא בהול הוא ע"ש בתוס' וע"ש בס' ים התלמוד במ"ש ליישב קושית הפנ"י שם דלפ"ד י"ל קושי' רש"ל אלא דלפ"ד כי משני הי"ל לשמטו הומ"ל אפי' במועד:

דף צד.

גמ' ומי מצית מוקמת לה כר"י וכו' מכאן מוכח דר"י לא בעי משפטי התנאים וק' מ"ש מתנה עמש"ב בדבר שאינו ממון דיליף מתנאי דב"ג וב"ר דבטל שהרי מתנה עמש"ב דתנאו בטל מב"ג וב"ר ומשאר תנאים הכתובים בתורה הוא דילפי' כמ"ש התוס' בגיטין דע"ה ע"א ע"ש ומ"ש משאר משפטי התנאים דלא יליף וצ"ל דמתנה עמש"ב בדבר שאינו ממון מסברא הוא דנ"ל ודברי התוס' דגיטין הם בדבר שבממון למאן דס"ל דבטל:

פרק שמיני

דף צד:

תדע דהא השואל דכל הנאה שלו וכו' עמ"ש מהרש"א ולכאורה בפשי' י"ל דסוגיא דהכא אזדא לפום אבע"א דלקמן דלסטיס מזויין גזלן הוא מיהו מברייתא גופה דלקמן דיליף גניבה בשואל מק"ו מש"ש יש להוכיח דקרנא עדיפא דאל"ה ליתיה להק"ו כלל דאדרבא שואל דחמיר חיוביה מסתבר לפוטרו מגניבה כדי לחייבו כפל והגמ' דלקמן דפריך הק"ו היינו לענין פירכא דוקא כמ"ש התוס' לעיל דמ"א ע"ב ע"ש וא"כ אי כפילא עדיפא שואל פטור מגניבה דתו ליכא ק"ו דברייתא כמ"ש ועיין בש"מ:

עוד בגמ' אתיא בק"ו מש"ח עמ"ש מהרש"א וי"מ דהשתא נמי דיליף בק"ו מש"ח נימא דיו אסוף דינא מה גניבה ושבורה בבעלים פטור אף פשיעה בבעלים פטור ואין לתרץ דאז מפריך הק"ו דאצ' הק"ו מש"ח דמשבורה דשואל ילפי' לה וכקושי' מהרש"א דלא מקרי מפריך ק"ו אלא היכא דאיכא קרא כמ"ש התוס' בפסחים סוף די"ח ע"ש וצ"ל דהק"ו מש"ח דקאמר הגמ' הכי ומה ש"ח שלא נטל שכר על שמירתו חייב ש"ש לכ"ש ושואל נמי דכל הנאה שלו ולפ"ז ברייתי' דיליף גניבה בשואל מק"ו דש"ש הומ"ל הק"ו הכי ומה ש"ש שאין כל הנאה שלו חייב שואל שכל הנאה שלו לכ"ש:

תוס' בד"ה הניחא וכו' דקאמר הניחא למ"ד דלא מצי מסלק אלא למ"ד דמצי מסלק וכו' ואפ"ה קאמר הניחא למ"ד וכו' כצ"ל וע"ש בגמ' ומ"מ אין הנדון דומה לראיה:

דף צו.

בד"ה בעל וכו' דמר דריש תחתיו וכו' עכ"ל הגמ' שם לא ס"ל כן אלא דקאמרי דהגמ' כאן לא מייתי לה משום די"ל דפליגי בהכי. ולפ"ז י"ל דזה סברת ר"ן בס"פ השולח דאמר אפלוגתא דר"י ור"ש כ"ע ס"ל קנין פירות כקנין הגוף אע"ג דר"י ס"ל בהחובל לאו כקנין הגוף וע"ש בתוס' וניחא דלא מייתי בפ' השולח כתנאי מההיא אפלוגתא דפ' החובל וכן לתי' הב' שכ' התוס' כאן:

דף צו:

גמ' ואי לא שלים ליה נרגא מעלי' הא דלא אמ"ל לישבע שמתה מחמת מלאכה כ' בש"מ כיון דמתה מחמת מלאכה לא שכיח אינו נאמן בשבועה ע"ש ותמהני דלקמן דצ"ח אמר רמב"ח ד' שומרין צריכין כפירה ואחד מד' שומרין הוא השואל דלא מיפטר אלא במתה מחמת מלאכה הרי מצינו שבועה גבי שואל:

עוד בגמ' תמעול איהי וכו' וק"ל כיון דהבעל לא קנה משום דבאיסורא לא ניחא ליה דליקני א"כ ליכא הוצאה מרשות לרשות והיכי תמעול איהי וי"ל במ"ש בקדושין דנ"ג ע"ב במכר מהו ומסיק במכר ל"ק והק' בשי' שלא נודעה למי הא תנן נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ומה מעילה שייכא כיון דלא ניחא להו וליכא קנין ותי' דדוקא במכר אבל במתנה כיון דקא מרווח והוא לא מעל אלא חבירו ניחא ליה וקנה ע"ש וה"נ כיון דמיירי שהיא נטלה ונתנה לו כמ"ש התוס' הוי כמו מתנה ובתחילה גבי למעול איהו קאמר שפיר דאיסורא לא ניחא ליה אי מעל איהו אבל השתא דהיא הוא דמעלה ניחא ליה דליקני מיהו מדברי רש"י שם שכ' דל"ל מעילה לר"מ אלא באוכל נר' דלא ס"ל הכי והדק"ל וצ"ל דהכא דהזכיה מכח תקנתא דרבנן קני בע"כ דאינו יכול להסתלק מתקנתא דרבנן דיד אשה כיד בעלה ומאי דאמרי' איסורא לא ניחא ליה היינו ר"ל כיון דלא ניחא ליה הזכיר באונס היא ול"מ מעילה אאונס ומאי דאמרי' באיסורא לא תיקנו היינו עיקר תקנתם אהיתרא ולכך לא ימעלו וכמ"ש המח"א בה' משיכה סי' ב' לדעת הר"מ ע"ש ומזה סיוע למה שכתבנו בחידושי' בנדרים דפ"ח ע"א אמתני' דהמודר הנאה מחתנו וע"ש במ"ש מסוגיא דשמעתין איברא דק"ל אהא דאמרי' איסורא לא ניחא דליקני דהא שם בקדושין ר"מ הוא דס"ל דהמקדיש בהקדש בשוגג לא קידש משום דלא ניחא להו דליתחיל הקדש על ידייהו אבל ר"י פליג וס"ל דמקודשת וע"כ דס"ל ניחא להו ומעלה ויצא לחולין ולכך מקודשת וקי"ל כר"י וגם במכר קנה כמו שמוכח שם והכא אמרי' באיסורא לא ניחא להו דליקני ולא יצאו לחולין ולפמ"ש ה' בעל נ"ב בתשו' נדפסה בס'

תשו' הב"ח החדשות בקונט' אחרון ליישב דברי הב"ש רס"י כ"ח דאפי' ר"י מודה בהאי סברא דלא ניחא לה ע"ש ניחא שפיר:

דף צז.

תוס' בד"ה ביום וכו' דה"נ מפ' בגמ' מתני' זה אומר שאולה וכו' עכ"ל הוצרכו לזה לאפוקי דלא נימא דמתני' במאמינו ומשמע ליה להגמ' כן דמתני' במאמינו מכח קושית מציעתא דסיפא שכ' אח"כ ולזה כ' דמתני' דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה מוקי לה בגלגול וא"כ ע"כ בשאין מאמינו ואע"ג דלקמן דמוקי בגלגול הוא לרב יהודה כמ"ש רש"י שם והכא דבעי' עסק שבועה הוא לר"נ מ"מ מייתו שפיר דלר"י מוקי לה בגלגול ותק"ל מציעתא וסיפא ועכ"ל דאיכא שום תי' וא"כ נוקמה לרישא ע"י גלגול ותי' ר"י תירוץ הא' לתרץ רישא וסיפא אבל מציעתא קשיא ותי' במאמינו ואורחא דמילתא ובתי' זה יתורץ גם סיפא והא דנקטו בלשונם מציעתא משום דבסיפ' א"צ לזה התי' דבתי' הא' סגי כיון דבלא"ה צריכין לתי' הא' לתרץ הרישא דבתי' זה הב' לא יתורץ הרישא דכיון דהמשאיל טוען בריא יחשוב דגם השול יודע ודקאמ' איני יודע משקר ועיין להלח"מ בפ"ג מה' שאלה מה שהק' על תירוץ ה' המגיד בקושיא הלזו של התוס' ע"ש ודע דמ"ש התוס' אבל מציעתא ק' היינו דק' לרב יהודה אבל לר"נ ל"ק דלא מוקי לה בגלגול כמ"ש רש"י לקמן וע"ש להת"ח:

דף צז.

בא"ד וילפי' נמי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וכה הראוני להנ"י שכ' דהכא בטענ' מתה כדרכה נמי אומר בדמי ע"ש:

בד"ה השוכר וכו' ואע"ג דבכל שבועת השומרין וכו' עכ"ל בתשו' בשמים ראש סי' רנ"ב כ' דה"ט דמשביעין עין ש"ה מספק ולא אמרי' בריא עדיף כמו מנה לי בידך והלה אומר א"י דפטור וכ"ש הכא דאוקומי ממונא הוא משום דטענת נאנסו ונגנבו טענות גרועו' הן דאי איתא קלא א"ל ולכך משביעין מס' ע"ש ולפ"ז ניחא קושיתם דהכא שמתה אחת מהן אלא שזה אומר שאולה וז"א שכורה לאו טענה גרועה היא ולכך בריא עדיף לכ"ע דאוקומי ממונא הוא וכ' עוד שם דדוקא בטענת ס' הוא דמשביעי' ש"ה אבל אם טוענו המפקיד בריא חייב ממונא ע"ש אבל הש"ך סי' ע"ב ס"ק קט"ו כ' דבטוענו בריא פטור אפי' משבועה דאין אדם מעיז ע"ש וק' ממשנתנו דזה אומר שאולה וז"א שכורה אמאי ישבע אפי' ע"י גלגול כיון דאין אדם מעיז וקושטא קאמר וכמו כופר הכל דבימי ר"נ הוא דנתקנה היסת אבל לפ"ד הבשמים ראש ניחא דדוקא בטענות נאנסו ונגנבו דגרועות הן הוא שכ' דחייב ממונא ואינו נשבע:

בד"ה והלה וכו' אמאי אצט' למתני הכא דפטור וכו' עכ"ל קושיא זו לפום הנך תי' דמאמינו שכ' בדבור הקודם אבל לפי הועי"ל שכ' לעיל דאין מגלגלין כשטוען שמא וכו' ל"ק דהא גופ' אתא לאשמועי' ולא שמעי' הא מילתא אלא מבבא זו דבבא דסיפא יתורץ בתי' הא' שתי' לבבא דרישא:

בד"ה והלה וכו' מתני' היא בהגוזל בתרא דחייב וכו' עכ"ל אע"ג דהתם מוקמי' לה לצאת י"ש אבל בא"י אם הלויתני א"ח לצאת י"ש היינו בלא תבעו אבל בתבעו חייב לצאת י"ש גם בא"י אם הלויתני וכדאמר התם ר"י מנה לי בידך והלה אומר א"י חייב לצאת י"ש וא"כ ע"כ חייב ופטור דהתם מדינא קאמר:

בד"ה רב הונא דהוי בריא טוב ושמא גרוע וכו' עכ"ל משמע דאי הבריא טוב והשמא טוב פטור וממ"ש גבי ניזק דהוי בריא גרוע ושמא טוב משמע דאי שניהם טובים חייב ונר' דהעיקר תלוי בבריא אם הוא טוב אע"ג דהשמא גם הוא טוב חייב וכ"נ ממ"ש אח"ך וי"ל דהתם נמי ירא שמא היום או מחר ישאלו וכו' אע"ג דהתם השמא נמי טוב:

בד"ה ה"נ וכו' דמוקי מתני' דהכא כר"מ וכו' עכ"ל אבל בשמואל לעיל לא מצי לשנויי הכי דשמואל מפ' שם חזרה שבועה לסיני ואפילו נאמר דשמואל שם לאו אמתני' קאי אלא דין בפ"ע והגמרא קבעו אמתני' מ"מ אי איתא דר"מ חזרה שבוע' למחוייב לה קאמר א"כ שמואל דאמר חזרה שבועה לסיני דלא כמאן ועיין במהרש"א:

בא"ד כדמשמע לעיל גבי ההוא רעיא וכו' עכ"ל ק"ל דההיא דרעיא שאני דחשוד הוא ובחשוד לא אמרינן מתוך שאיל"מ אפי' בשבועה דאוריית' כמ"ש התוס' לעיל שם בד"ה שכנגדו ולקמן בד"ה מתוך ולפי מ"ש שם בשמעתא דרעיא בד"ה ותקנתא דלפום תי' קמא שכ' שם בד"ה שכנגדו צ"ל משום דשבועה דרבנן היא ע"ש א"ש דהתוס' הכא אזלי לפום ההוא תי' והוא התי' שכתבו לקמן בד"ה מתוך ועיין מ"ש לקמן בד"ה משכחת לה:

דף צח.

בד"ה משכחת לה וכו' דבשל . הודא' ואיני יודע הוה סגי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דס"ל איני יודע כפירה היא דלא כפירש"י ע"ש ונר' דהוכרחו לו' כן משום דאי איתא דא"י לא הוי כפירה אמאי מצריך הגמ' הודאה הא אפי' בנאנסו לחוד איכא שבועה מדרבנן וכמ"ש לקמן בזה הדיבור ולעיל דמצריך הודאה משום דא"י הוי כפירה וכו' איברא דדבריהם תמוהים דשפיר מצריך הודאה בשמעתין משום דבשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאיל"מ כמ"ש לעיל בד"ה ה"נ וכבר נרגש מזה מהר"ם לובלין ע"ש ונ"ל במ"ש מהרש"א לעיל בד"ה הכי נמי דדבריהם שם הם לפיר"ת דאמרי' נמי מתוך שאי"ל אבל לפום חד פי' דלעיל דדוקא מתוך שאיל"מ הוא דאמרי' אין ראיה דבדרבנן לא אמרי' מתוך

שאיל"מ ע"ש וא"כ י"ל דהתוס' כאן באו ליישב גם לפום ההוא פי' דאפי' בדרבנן אמרי' מתוך שאיל"מ אמאי מצריך הודאה כיון דבנאנסו איכא שבועה מדרבנן כמ"ש מההיא דסוף המוכר הבית וכ' משום דא"י הוי כפירה וההיא ראיה שהביאו לעיל מההוא רמיא כבר כתבתי שם דליתא להההיא ראיה אלא לחד תי' שכ' לעיל בדף ה' בשמעתא דההוא רעיא ע"ש:

בא"ד וי"ל דההיא שבועה מדרבנן וכו' עכ"ל וצ"ל דס"ל כפי' ר"ש שכ' התוס' לקמן ד"ק ע"א בד"ה תנן דלפי' קמא כיון דהשבועה היא מדרבנן יחלוקו לפום שינוייא דהגמ' שם ולזה כיון רש"י לקמן בד"ה אשתבע וגלגול שבועה מן התורה דס"ל כפי' קמא: ע"ב גמ' שכרה בבעלים ושאלה וכו' וחזר ושכרה וכו' ע"כ בנגנבה איירי דהא שכירות היא ולגבי גניבה לא נפסקו הבעלים כדמשמע מפירש"י בד"ה שכרה בבעלים ומ"מ מבעיא ליה דכיון דשם אחר נכנס באמצע הוי הפסק לגבי שכירות דבתרא אע"ג דלפירש"י תרי שייכי אמרי' ועיין להת"ח ודוק:

תוס' בד"ה ואמר וכו' דאפי' התקבלתי ל"מ אם מת וכו' עכ"ל וצ"ל לפי זה דגם באמ"ל שלח אם מת לא מהני דאל"ה אכתי קשה אמאי אצט' במסקנא שם להרשאה והג"א כאן נסתפק בזה ע"ש וצ"ל דלדידיה מתרץ בקושית התוס' די"ל בין אמר לכתב וכמ"ש התוס' בקמא ע"ש:

דף צט.

תוס' בד"ה באומר וכו' ואע"פ שעבדו וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל במתני' משום די"ל בע"ע כשמואל ומכאן מוכח דע"ע כשליח לענין שאלה בבעלי' וא"כ גם בפועל כן דשוה לע"ע כדמוכח לעיל די"ב ועיין להמח"א בה' שלוחין סי' י"א:

בא"ד היינו שנשאל הרב עצמו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ודבריו תמוהים דהא בשליח פליגי תנאי לעיל דצ"ו ואכתי ק' מאי פריך נוקמה כמ"ד דשליח לא הוי בעלים וגבי שליח בשאל המשליח עצמו ודכוותה בעבדו ועוד ק' דגבי שליח אין חלוק בין שאל המשלח עצמו לשאל את שלוחו דדוקא בעבד הוא דכתבו התוס' דכי שאל העבד לא הוי כיד רבו משום דעבד כבהמה אבל שלוחו לאו כבהמה וע"כ ברייתא כמ"ד שלוחו לא הוי כבעלים לענין שאלה בבעלים:

דף ק.

בד"ה הא מנו וכו' אע"פ שהוא מוחזק דחזקת מעוברת היא כנגדה וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דהוק"ל אמאי נותן שמינית הא איכא חזקת ממון ותי' משום דחזקת מעובר' כנגדה וקשה מאי קשיא להו הא חזקת ממון לחודה ל"מ שהרי בפרה כ' משום דאיכא תרי חזקות ונר' דבאו ליישב כי היכי דאתיא אפילו כרבנן דאזלי בתר חזקת ממון דסיפא

אתיא ככ"ע ורישא הוא דמוקי כסומכוס והא ק"ל אמאי לא אזלינן בתר חזקת ממון ותי' דחזקת מעוברת כנגדה ולפ"ז צ"ל דחזקת מרא קמא עדיפא מחזקת ממון שהרי כ' דחזקת מרא עדיפא מחזקת מעוברת וחזקת מעוברת מהניא לפחות כחזקת ממון ומ"ש בריש הדיבור דחזקת ממון עדיפא מחזקת מרא הוא לשי' ר"ש ומזה הוכחה לשי' מהרש"ל דר"י חולק על ר"ש ולשי' מהרש"א צ"ל דמ"ש דחזקת מעוברת היא כנגדה היינו ר"ל דלא מסייעה לחזקת ממון וכ"נ קצת מלשון היא כנגדה שכתבו ולעולם חזקת ממון עדיפא מחזקת מרא כשי' ר"ש ומ"מ ממ"ש בדבור שאח"ז ולפי' ר"ש א"ש נר' דבאו לאפוקי מפיר"י וכשי' מהרש"ל ובעיק' חזקת מעוברת שכ' ק' הא עשויה להשתנות ולא הוי חזקה כמו חזקת קטנות עיין תוס' יבמות דס"ה ע"א וכבר כתבתי בזה בי"ד סי' ק"י עש"ב:

דף ק:

בד"ה זוקקין וכו' אמאי לא פריך וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל דצ"ח בד"ה מ"ל דההיא שבועה מדרבנן ניחא דקמ"ל דמגלגלין בדרבנן דבעיא דאיפשיטא היא מבריית' בס"פ כל הנשבעין ע"ש גם לפי אועוד אור"ת שכ' שם ניחא דגלגול דלעיל ענין אחר הוא:

בד"ה דילמא וכו' וי"ל דדריש רבוי ומיעוט וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דדריש כללי ופרטי ואיכא שום רבוי דמרבי' עבדים ולא מקשי' קרקעות לעבדים כיון דאיכא כו"פ כמ"ש מדברי התוס' לעיל דס"א ע"א בד"ה אלא ע"ש במהרש"א אלא משום דהראיה שהביאו בפ' מרובה איתמר' ברבויי ומיעוטי נקטי רבויי ומיעוטי ועיין להת"ח:

דף קא.

גמ' ל"ש אלא שנעקרו בגושיהן וכו' עיין להר"מ בפ"ד מה' שכנים דין יו"ד שכ' דאם לא נעקרו בגושיהן זוכה בעל הקרקע מיד וכ' ה"ה אע"ג דערלה הן מ"מ זוכה בעצים ע"ש ואפילו למ"ש הר"מ דגם הר"מ סובר כהראב"ד דנותן לבעל הזיתים כמה אדם רוצה ליתן וכו' ע"ש מ"מ זוכה בעל הקרקע בעצים של כל הג' שנים שהם מרובות משומת כמה אדם רוצה ליתן וכו':

דף קא:

ימות החמה נמי דכי אגר וכו' הו"מ למיפרך נמי מסיפא אמאי בכרכים יב"ח כיון דאמר בהדיא לימות הגשמים ולשי' רש"י בסמוך דנר' מדבריו דאפי' בקבע זמן לא יוציאו כיון דלא שכיח וכן כתב הרמב"ן בשי' רש"י דלא כדמשמע מדברי הנ"י ע"ש ניחא דאפי' אמר לימות הגשמים כיון דלא שכיח דיניה ביב"ח דאפי' בקובע זמן כן הוא:

פירש"י בד"ה אלא וכו' אע"ג דלא אגרי אלא לשלשים וכו' עכ"ל משמע ליה דאפי' בימות הגשמים סתם שכירות ל"י אלא דלא יוציאנו משום דלא שכיח ונ"מ דהשכירות שקצב לו הוא על השלשים יום ויפרע לו עוד בכל חדש כשכר החדש הא' אבל אי אמרי' דבימות

הגשמים סתם שכירות לכולהו ימי הגשמים אז לא יפרע לו כלל דהשכירות שקצב לו על הכל קצב אבל בסמוך גבי כרכים כ' סתם שכירות בכרכים יב"ח כיון דלעולם הוא יב"ח משא"כ בעיירות כיון דבימות החמה סתם שכירות ל"י גם בימות הגשמי' לא ישתנה:

דף קב.

תוס' בד"ה תרתי וכו' אבל בחצר וכו' עכ"ל והא דלא משני הגמ' ה"ק שברפת שבחצר ולא אגיר ליה החצר וקמ"ל דוקא רפת אבל החצר אע"ג דלא אגריה כיון שיש לו כניסה ויציאה הוי שלו משום דמרישא דקתני קולט מן האויר משמע דבחצר הוי של בעה"ב כיון דלא אגריה וכמ"ש מהרש"א בד"ה קולט ע"ש:

בד"ה אי הכי וכו' וא"ת אמן נמי יהא צריך שילוח וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"ן בחי' ר"פ שילוח הקן גבי דבעי לקיומי מצות ובערת דלא מחייב בשילוח אלא אם רוצה לזכות בבנים ע"ש ניחא שפיר דהכא מיירי דאינו רוצה בבנים ולקמן דפריך הגמ' שילוח בעי בבנים גופייהו מיירי:

בד"ה הו"א וכו' וכאן כפי' הקונט' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ובהכי יתיישב וכו' ע"ש וא"צ דמה שלא פי' ד"י אי ממרחץ הו"א בא סתירא פרושי וכו' הוא משום דא"כ אמאי לא אמר הו"א טעמא משום קרקע בחזקת בעליה וכמו שהקשו לפי' רשב"ם:

פרק תשיעי

דף קג.

תוס' בד"ה נקיטת וכו' פשרה דינרים בכל שנה וכו' עכ"ל י"מ אמאי הוצרכו להכי הא שכירות שעבר עביד אינש דפרע בגו זמניה דליכא חשש דיפול הבית כמ"ש התוס' בד"ה בחזקת וי"ל דלא כ"כ התוס' לעיל אלא לאביי ואע"ג דשם בבתרא איתא אביי ורבא דאמרי תרוייהו והכא אליבא דרבא קיימי' מ"מ משמיה דר"נ קאמר לה ודחיקא להו דר"נ דהלכתא כוותיה בדיני לא ס"ל חזקה דר"ל דהלכתא היא וע"ש בתוס' בבתרא עיין שם:

דף קג:

גמ' בעינא דתינקר ארעאי מ"ש מהרש"א הומ"ל בעי' תבנא י"ל דמתני' מיירי גם בחכירות כדלקמן ובחבירו' לא איכפת ליה לבעל השדה בפירי דארעא:

דף קד.

תוס' בד"ה אידי וכו' דה"ה חוכר דמחכיר וכו' עכ"ל עיין בהרא"ש שכ' דברי התוס' ואח"ך כ' אי אמר בית השלחין סתם חייב להעמיד לו אחר והוכיח כן מן התוספתא ע"ש והוא תימה נימא שמא בעלמא והיא גופה קשיא על דברי התוס' מתוספתא ונ"ל דס"ל להתוס' והרא"ש דלא אמרי' שמא בעלמא אלא במכר לו שדה זו בפי' והיא אינה בית השלחין או ע"כ שמא בעלמא קאמר אבל במכר בית השלחין סתם אזלי' בתר רובא דרובא דאינשי

לאו לשמא בעלמא מכווני ומ"ש הרא"ש גבי סתם דאמר חוכר למחכיר ל"ד אלא ה"ה מחכיר לחוכר:

דף קו:
תוס' בד"ה צינים וכו' פחים חום וכו' עכ"ל מה שק' לפי' אמאי נקט ר"ח זו צינה ולא נקט גם חמה עיין למהרש"א באגדתיה ע"ש:

דף קח.
בד"ה האי וכו' והשתא א"ש הא דאמרי נהרדעי וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א אמאי לא מוכחי מר"נ גופיה דאי לאו במצרנות מיירי מאי אתא לאשמועינן משנה שלימה היא דאין הונאה לקרקעות ע"ש י"ל דאי ממתני' הו"א דוקא אונאת שתות הוא דאין להם קמ"ל דאפי' עד פלגא אין להם דאזבן במאתן ושוה מאה קאי ועיין להתוס' לעיל ריש דף ז"ן ע"ש:

דף קט.
מיתיבי המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו וכו' לפי מה שמתבא' מדברי הר"מ בפ"ח מה' שכירות דבקיבלה ממנו לשבע שנים נוטל בשבח לר"ע ע"ש וה"ט דס"ל כיון שיש לו בקורת שקמה כ"ש שיש לו שבח והא דלא אוקמה הגמ' הך ברייתא בקיבלה לז' שנים דא"כ הו"ל לאשמועינן דנוטל בקורת שקמה וכ"ש דנוטל את השבח ובריייתא דבסמוך דיובל מוקמי' לה בלוקח הומ"ל דלוקח שאני דיש לו בקורת שקמה ודמי למקבל לז' שנים ועיין להר"ב במקובצת:

דף קט:
גמ' דבעינא למיסק לארעא דישראל הא דמייתי הגמ' הך דבעינא למיסק משום דשתלא א"י להסתלק בתוך זמנו אלא בטענה זו ועיין להש"ך סי' ש"ל:
עוד בגמ' דאמר רב מניומי וכו' הא דהוצרך כאן לדרב מניומי ולעיל בקושית דפלגא קאמר והשתא בעי למיתב מנתא לאריסא והוי פסידא מסברא בלא שום ראיה משום דלעיל דשתלא נוטל יותר מבעה"ב ואיכא פסידא דבעה"ב טובא מסברא לחודא אתיא אבל הכא דליכא פסידא כ"כ הוצרך לדרב מניומי א"נ הוצרך לדרב מניומי לאפוקי מקושית רב אחא:
פירש"י בד"ה מנתא והדינר ישאר לך וכו' עכ"ל ממ"ש והדינר ישאר נר' דלא כמ"ש הת"ח דהנטיעות שוות כך ואריסא אינו נוטל אלא בפירות וליכא פסידא כלל דא"כ דינר וחצי ישאר לבעה"ב וכ"נ גם ממ"ש בסה"ד דהיינו ד' דינרים דאי איתא ד' דינרים וחצי ישארו לבעה"ב אלא נראה עיקר כמ"ש מהרש"ל ז"ל ע"ש:

תוס' בד"ה וספר וכו' וליתא דרבא גופיה וכו' עכ"ל כ' בש"מ להר"ב דוקא במה שלמד מרבו הוא דקאמר הכא כיון דעל על ע"ש ולפ"ד ניחא למ"ד ממילא נפיק הך קרא דמייתי ליה מ"ד כיון דעל על ולמ"ד כיון דעל על לא שני ליה:

בד"ה אף וכו' אלא לאפוקי דלא נידוק איפכא וכו' עכ"ל היינו בהמקשה אבל בהמתרץ בקל יכול לדחות הא כדאיתא והא כדאיתא ולהכי לא ניחא להו למי' איפכא כמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

בד"ה נפלו וכו' דהתם ע"כ שעושין קצת וכו' עכ"ל ר"ל כיון דלמאי דמוקמי' בשדה של אחרים ע"כ שעושים קצת פירות וא"כ אשכחן דלישנא דזקנים א"ש אע"ג שעושים קצת וא"כ אפילו לס"ד דגמ' דס"ד בשדה שלה מאי קושיא נימא כשעושים קצת מיירי שהרי לישנא דזקני' נופל גם כשעושין קצת וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל עיין שם:

דף קי.

גמ' וקדים מלוה וכו' מה שפירש"י מקמי דנתבעיה לדינא עיין בתוס' לעיל ד"ו ע"ב דבד"ה פוטר ועמ"ש שם:

עוד בגמ' הכא מילתא דעבידא לאגלויי ואטרוחי ב"ד וכו' ה"ה בסוף ה' מו"ל כ' אם כתוב בשטר דינרין סתם שאין גובין בו אלא ב' אם תפס יותר בעדים מוציאין מידו והגד"ת דשס"ה ע"ב תמה ע"ז מסוגיא דשמעתין דבמילתא דעבידא לאגלויי אם תפס אין מוציאין מידו משום איטרוחי ב"ד ובכתב דינרין סתם עבידא לאגלויי שיביאו עדים ויעידו כמה דינרין ע"ש וכבר הריטב"א בחי' לעיל ד"ו ע"ב גבי ת"ר דמוציאין מידו הק' מדאמרי' בפ"ב דכתובות ד"כ ע"א בב' החתומים על השטר ובאו שנים ואמרו אנוסים היו דאי תפס לא מפקינן מניה אע"ג דא"ל ללוה חזקת ממון ומ"ש מת"כ ותי' משום דעבידא לאגלויי ודחה דהא דאי עבידא לאגלויי ל"מ מניה דוקא בכה"ג דמלוה אומר ג' משום שתפס מתחיי' ברשות דכשאכל יותר מכ' שנים לא עיכב עליו הלוה והוי קצת כמו תפס ברשות לענין שאין מוציאין מידו אבל היכא שתפס שלא ברשות אפי' עבידא לאגלויי מוציאין מידו ע"ש וא"ש דברי ה"ה דבדינרין סתם תפס שלא ברשות ואפי' עבידא לאגלויי מוציאין מידו ונ"ל שלזה כיוונו התוס' בפ"ב דכתובות שם שכ' דההיא דהשואל למ"ד בא בסוף החדש כולו לשוכר שאני דאיכא למי' כיון שלא בא בתחי' החודש אודויי אודי ליה ע"ש ר"ל דהוי כירד ברשות קצת דמהני לענין שאין מוציאין מידו דהא בפ' השואל שם מוכח דמשום ספיקא הוא והמע"ה ע"ש ולמ"ד כולו לשוכר ס"ל אפילו לא עבידא לאגלויי ל"מ מניה ולר"נ הוא דמפלגי בשמעתין בהכי וגם לזה כיון הרא"ש לעיל בפ"ק שכ' דלמ"ד כולו לשוכר משום אודויי ול"ק מ"ש המע"מ שם ע"ש:

עוד בגמ' מיגו דאיבעי אמר לקוחה ע"כ דמיירי בארעא דלית כריא ולא יהיב טסקא ולא עביד מחאה דאל"ה ל"מ למי' לקוחה וק"ק הא לא בעי לטעון לקוחה משום דס"ד שמא עביד אידך מחאה דמחאה שלא בפניו הוי מחאה כדאי' בפ' חזקת דט"ל וע"ש בפי' רשב"ם דמשמע מדבריו דאע"ג דחברך חבר' אית ליה מ"מ פעמים שלא ישמע ההמחאה וא"כ אין הטענות שוות והיכי אמרי' מיגו וי"ל:

עוד בגמ' בעה"ב נאמן דאי בעי אמר וכו' כ' המרדכי כאן בשם רבי' האיי דכל מי שטוען תמורת המנהג אינו נאמן ובפ"ח דפאה משמע אפילו במגו אינו נאמן וא"כ מנהג עדיף מחזקה דהא מגו במקום חזקה בעיא היא וצ"ע דבשמעתין משמע דאפי' במקום מנהג נאמן במגו ע"כ וכוונתו נראה דאע"ג דקי"ל כר"ן דאינו נאמן במגו מ"מ קשיא לר"י ממתני' דפאה דקתני אין נאמנים על המקח ומ"מ ק' דמאי קושיא נימא דהכא דוקא דלאפוקי ממונא הוא דס"ל לר"י דנאמן לאוקומי ממונא משא"כ בההיא דפאה ונר' דכוונתו להקשו' ארבי' האיי דנר' דלא מפליג בענין זה בכך שהרי למד מההיא דפאה אפי' לאפוקי ממונא מדקאמר וא"כ מנהג עדיף מחזקה שהרי מגו במקום חזקה בעיא והבעיא בפ"ק דבתרא היא לאפוקי ממונא ואף גם זאת נ"ל לדעת רבי' האיי דשאני מגו דשמעתין דכי טעין טענת המגו מרויח טפי משא"כ ההיא דפאה שהטענות ענות שוות הן ומ"מ משמעתין נמי יש ללמוד ד"ז דרבינו האיי דקי"ל כר"נ ועיין למהרימ"ט חא"ה סימן כ"ז עיין שם:

דף קי:

אמר אביי אף אנן נמי תנינא וכו' דאביי קאי לפי המסקנא דבדמי מסלקי' להו ולכך מדמה לה לספק זה קדם וכדפירש"י אבל לר"ח דסבר בארעא מסלקי' ע"כ הא דעל היתומים להביא ראיה משום אפותיקי ובחזקת ב"ח קיימא ארעא והתוס' ורש"י בחדא שיטתא קיימי אלא דרש"י בדברי אביי קאי והתוס' בדברי ר"ח קיימי ודלא כמהרש"א בתוס' ע"ש:

עוד בגמ' ג' להם את השבח ה' תומים סי' ק"ג סקי"א הוכיח מכאן דעת הרא"ש דבהשביחה הלוקח שומא לא הדרא דאי איתא דכה"ג שומא הדרא לחשבה בהדי הני תלתא דשמין השבח דע"כ נוטל המלוה השבח ע"ש ונר' דל"ק דגבי דינא דשומא הדרא הוצאה הוא דנוטל ולא שבח אלא כשאר שקלי העיר כמ"ש הש"ך שם ואפי' להסמ"ע אינו נוטל אלא חלק בשבח וגם אם היציאה יתירה על השבח נוטל כל היציאה כמו שנר' מדברי הסמ"ע שם סקי"ז וכ"כ במקובצת בשמעתא דשומא הדרא בשם הרמ"ך עיין שם ותשו' מהריק"ש סי' ע"ב שהוכיח מדברי הר"מ דאינו נוטל אלא השבח ע"ש אינו מוכרח

וכ"נ עיקר דנוטל כל היציאה ודלא כהט"ז שם וכיון שכן לא שייך למכלליהו בהדי הני תלתא דשמין את השבח:

תוס' בד"ה יצא ביום וכו' לא ילין חלב וכו' עכ"ל ק"ק נימא דההיא דזבחים כרב אתיא והרי למ"ד שם דפ"ז לינה מועלת בראשו של מזבח ע"כ פי' הכתוב לא ילין כל הלילה בלא הקרבה והוי פי' כל הלילה כשמואל דהכא וי"ל:

דף קיא.

גמ' לצדדין וכו' מדברי הרי"ף והרא"ש נר' דקאי תי' זה במסקנא ומתני' גופא תנאי וכמ"ש מהרש"ל מיהו מה שהכריח מדלא קאמר אלא ע"ש כבר כ' התוס' בכ"מ דכל שאין מזכיר שם אמוראי אין רגיל הגמ' לומר אלא וכ"נ מפירש"י במתני' דתי' זה קאי במסקנא ממ"ש שכיר שעות בגמ' מפרשי לה אמוראי דלפום פשטא דגמרא דבמתני' לא פליגי אמוראי לא שייך למנקט האי לישנא:

דף קיא:

גמ' וריב"י לא גמיר שכיר שכיר וגר צדק מסברא נ"ל דהא ישראל גמור הוא ות"ק דאחיך לא אצט' לרבות ג"כ אלא משום דכתיב בההוא קרא מאחיך וכמ"ש התוס':

עוד בגמ' לעול' לא יליף ש"ש מה שהק' מהרש"א נימא דת"ק דאחיך לא גמיר א"ש ונ"ל כולהו מאתך ע"ש ל"ק דהא מכאן אמרו קתני משמע מקרא דעסיק ביה נ"ל ולאו מקרא אחרינא ומה שהק' אמאי לא פריך הגמ' לקמן לריב"י רעך למ"ל ע"ש ל"ק דפשיטא דאמרי' דאתא למעט גוי אבל לרבנן פריך שפיר דאי אתא למעט גוי מאחיך נפקא כיון דגמר ג"ש וכדפריך בתר הכי.

עוד בגמ' ואידך מאליו הוא נושא וכו' ואע"ג דהאי קרא במשנה תורה מ"מ נ"ל נמי להנך דת"כ אע"ג דל"ג ג"ש דגילוי מילתא בעלמא הוא דגם זה מקרי שכיר:

תוס' בד"ה מאחיך וכו' תימה אמאי אצט' וכו' עכ"ל י"ל דאצט' דלא נימא דהא דכתיב גר תושב הוא להקדימו לנכרי ובזה י"ל גם הקושי' הב' וגם קושית התוס' בדבור שאחר זה:

דף קיב.

גמ' ל"צ דאגריה לבטושי וכו' לפירש"י הא דלא קאמר אלא משום דאכתי קאי בסרבלא דשייך ביה לבטושי ולא דחי אלא דלא מיירי בגרדא ועיין מה שפי' הת"ח ע"ש והוא פי' הי"מ שהביאו התוס' בפ' הגוזל דצ"ט ע"ש ולפ"ד צ"ל דל"ג שם בגמ' דהוי שכירות וכ"כ הת"ח שם עיין שם:

תוס' בד"ה חוזר וכו' ומתחייב לו שלחני מדין ערב וכו' עכ"ל ודוקא שלחני דאומנתו בכך כמ"ש הנ"י אבל אדם אחר לא מתחייב מדין ערב היכא דלא פיטרו בפי' ולכך במעמד ג' ל"מ אלא דוקא בהיה לו מלוה או פקדון בידו כמ"ש בקושית':

בא"ד אני פוטרך אם יתן לי וכו' עכ"ל נר' דס"ל דבמחילה ליכא דין אסמכתא וכדעת הר"ן בנדרים דכ"ז דאהא דמשני ש"ה דאמר ליבטלן אכוותיה כ' דהיינו מדין מחילה ושכן דעת הרמב"ם ומדבריהם נר' דמחילה א"צ קנין אפי' במוחל בתנאי דלא כמ"ש מהר"ם ב"ב בתשו' סי' תשי"ח ע"ש והלח"מ בספי"א מה' מכירה הק' ע"ד הר"מ שם אמאי צריך קנין הא קי"ל מחילה א"צ קנין והפנ"י דק"י תירץ דבמחילה בתנאי צריכה קנין והעה"ש סי' י"ב אות ד' כ' דלא ראו תשו' מהר"ם הנז' ע"ש וליתא דהרמב"ם ס"ל אפי' בתנאי א"צ קנין וכמ"ש הר"ן בנדרים ועוד דמהר"ם ב"ב לא ככ' אלא בתנאי דתולה בעצמו דבדעתו היה לעשות כדבריו ולא ימחול כמו שמבואר בדבריו אבל בתנאי דתולה בדעת אחרים גם מהר"ם מודה דמחילה א"צ קנין:

דף קיב:

בד"ה שכיר וכו' דהו"ל כאומר הלויתני וכו' עכ"ל מכאן י"ל דלא כמ"ש המש"ל ברפ"ד מה' שאלה דדוקא א"י אם פרעתיך הוא דחייב משום דהו"ל למידע שפרעו ע"ש דלפ"ז לא מקשי' מידי דהכא כיון דטרוד בפועליו לא הו"ל למידע וא"ל דהכא אפי' בשכיר אחד תנן דנשבע ונוטל דלא פלוג רבנן ועלה אמרי' דבשכרו שלא בעדים מהימן בעה"ב ועל שכיר אחד מקשים דהו"ל באומר א"י אם פרעתיך דבשכיר אחד אינו טרוד בפועליו והו"ל למידע הא ליתא דבשכיר אחד אדיניה דמעיקרא ליתיה אלא משום דלא פלוג וכיון דבדליכא עדים אינו נשבע בפועלים הרבה ודאי דבפועל אחד אוקמיה אדיניה ועוד דלקמן פריך אפועלי' הרבה וניתיב בלא שבועה והיינו משום דהו"ל כא"י אם פרעתיך כמ"ש התוס' בסמוך ואי איתא לדברי המש"ל מאי פריך הא כיון דטרוד בפועליו לא הו"ל למידע שבתי וראיתי דע"כ לו' דאפי' טרוד בפועליו קרי' ביה הו"ל למידע דהו"ל למיהב דעתיה ולמדכר דאלת"ה קשיא במ"ש התוס' לקמן בד"ה אי הכי וכו' דהנ"מ נחית לשנויי גם אליבא דר"י וגם כתבו דהו"ל כחמשין ידענא וחמשין לא ידענא ע"ש דזה סותר למ"ש לעיל דף צ"ז ע"ב דהיכא דהבריא גרוע והשמא טוב מודה ר"י וגם בכה"ג לא אמרינן מחוייב שבועה שאיל"מ ע"ש והכא כיון דטרוד בפועליו לא הו"ל למידע והוי הבריא גרוע והשמא טוב ובכה"ג מודה ר"י וגם בכה"ג לא אמרינן משאיל"מ אלא ע"כ אפי' טרוד בפועליו הו"ל למיהב דעתיה ולמדכר:

בד"ה שקלוה וכו' מדפליג עליה וכו' עכ"ל הוצרכו לזה להנך תירוצי קמאי שכ' בד"ה קציצה דלפום הנך תי' לא הוי בכה"ג מגו דהעזה ועמ"ש מהרש"א בזה ומ"ש לפי המסקנא משום דגופא דבריית' דקציצה י"ל בפרע אותה שהודה כמ"ש התוס' לקמן

ומ"מ לא מחוור תירוצו דבגמ' דשבועות קאמר מגו דלא שכרתיך מעולם ולפום המגו ההוא ע"כ בכופר הכל והדרא קושיא לדוכתה:

בד"ה קציצה וכו' ועוד אור"י וכו' עכ"ל נראה דנתכוון ר"י בזה לתרץ קושיתם דאף על גב דרגילות הוא לזכור הקציצה מ"מ לפעמים שוכחין וא"כ כיון דקתני המע"ה ע"כ ראיה דקציצה דאל"ה ליתני דשבע ונוטל כרישא ופריך הגמ' למ"ל ראיה דקציצה אפי' שכחו הקציצה סגי כיון דמעידים ששכרו כדינא דרישא ואין צריך למ"ש מהרש"א ז"ל:

בא"ד ועי"ל וכו' שלא היה יכול להעיז וכו' עכ"ל ק"ל מדאמרינן בפרק חזקת דף ל"ו ע"א בהנהו עזי דאכלו חושלא נאמן לטעון עד כדי דמיהן מגו דאי בעי אמר לקוחים הן בידי ולפ"ד מאי מגו איכא הא הוי מגו דהעזה דאי אמר לקוחים הם בידי מכיר בשקרו בעל העזים והריב"ש בסי' שצ"א בשם הראשונים כ' דאמרינן מגו דהעזה בהך דפ' חזקת משום דבעי שבועה וכל היכא דנשבע אמרי' מגו דהעזה דדוקא במודה במקצת לא מפטרי' ליה משבועה במגו דכופר הכל משוה דהוי מגו דהעזה ולא אמרינן ליה היכא דלא נשבע ונ"ל דלזה כיון הרא"ש בתשו' ריש כלל ק"י ע"ש ועיין למהר"י אדרבי ז"ל בסי' רע"ד דלא הבין כן בדברי הרא"ש וע"ש במ"ש דאפילו דהטענה דהמגו נגד ב' עדים אמרי' מגו ועיין למהרשד"ם סי' קי"ב ע"ש ולהש"ך סי' נ"ח סקי"א ע"ש והשתא לפ"ד התוס' כאן דכ' דהוי מגו דהעזה אע"ג דהכא נשבע כמ"ש התוס' בד"ה שתים מה יענו להההיא דפ' חזקת בהנהו עזי שו"ר להתוס' בפ' חזקת דנ"ב שכתבו דבההיא עזי דחושלא מיירי שבעל העזים יודע שלא אכלו ע"ש דהשת' נמי מעיז הוא ועיין להמש"ל בפ' כ"א מה' מלוה:

דף קיג.

בד"ה השתא וכו' ועוד ק' במודה במקצת וכו' עכ"ל אבל כופר הכל מדינא דמתני' פטור מכלום ושבועת היסת בימי ר"נ נתקנה ואה"נ אחר התקנה הדר דינא וא"צ למ"ש מהרש"א:

בד"ה ולעולם וכו' ובל תלין א"ע אלא בבקר א' וכו' עכ"ל ואע"ג דאיכא בל תשהה כיון דמדרבנן הוא מדק' מקרא דאל תאמר לרעך לא מזדהר וכמ"ש מהרש"א בד"ה השתא ע"ש:

בד"ה ואת המחרישה וכו' א"כ היאך נטל וכו' עכ"ל פי' ועכ"ל דנטל באיסור וא"כ אמאי לא פריך מינה הגמרא בתמורה בפשי' ואמאי פריך מקרא דלא תעבוט דלא פריך אלא ממעשים בכל יום כמ"ש התוס' בדבור הקודם ואי איתא דמחרישה אוכל נפש ע"כ בנטל באיסור ואפ"ה קתני מחזיר ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף קיד.
בד"ה ואידך וכו' דהקשה משמע דלא אתא אלא לנדון בכבודו וכו' עכ"ל עיין להרע"ב בספ"ו דערכין שכ' קדש לה' כתיב דמשמע הקדש וכתיב בההוא קרא גופיה ביום ההוא ע"ש דנר' דמפ' לברייתא דהתם דקתני קדוש לה' סתם הקדשו' לב"ה דבא להשמיענו האי דינא והוא תימה דהא בברייתא שם בדי"ח שהביאו התוס' כאן קתני אתה הקשת לנדון בכבודו ולמרגלית דקלים דמשמ' המרגלית בהקדש מהקישא נ"ל מנדר בערכך וצ"ל דכיון דמפ' להך ברייתא דקדש לה' דנחית להשמיענו האי דינא ע"כ דפליגא אהך ברייתא שהביאו התוס' וס"ל להך תנא דלא הוקשו אלא לנדון בכבודו דכתיב נפשות והתוס' מפ' להך ברייתא דקדוש לה' כפשטא דאתא לאשמועי' דסתם הקדשות לב"ה לבד:

בא"ד וכ"מ בפ"ק דזבחים וכו' עכ"ל ק' לר"י דיליף מנדר בערכך למסדרין אמאי לא יליף ק"ו ותק"ל מחכמים דפ"ק דזבחים והגה"ק בראש הספר כ' דר"י ס"ל מסדרין בב"ח ע"ש ועיין למהרש"א בדבור הקודם דפשיט"ל לר"י דאין מסדרין וצ"ל דלר"י ערכין יוכיחו ול"ל ערכין קילי כמ"ש התוס' לעיל ולפ"ז י"ל קושית מהרש"א בדבור הקודם ועיין לה' בכור שור בשמעתין ועפי"ד מיושב שפיר הא דלא יליף ר"י ק"ו:

דף קיד:
גמ' הא עשיר שכיב מאי קאמר עפירש"י והא דלא פריך הגמ' אקרא גופיה אמאי אצט' הא בלא"ה אסור משום רבית די"ל לאוסופי לאו יתירא אתי אבל ברייתא דקתני עשיר שכיב משמע דשרי אהא פריך שפיר ולפמ"ש התוס' בכתובות דק"ה ע"ב דהא עשיר שכיב הוא דברי הגמ' אבל הברייתי' לא הביאה אלא הפסוק ע"ש וכ"נ קצת מפירש"י צ"ל דהגמ' דייק הא עשיר שכיב כדי להקשות קושיא אלימתא ואה"נ דאקרא גופיה נמי פריך:

עוד בגמ' שלא בשעת הלואתו פירש"י דהיינו ע"י ב"ד דמשמע דאם משכנו בזרוע או הלוה מדעתו שלא ע"י ב"ד דינו שוה לבשעת הלואתו אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מלוה דס"ל דאפי' מדעתו ובזרוע דינו שוה למשכנו ע"י ב"ד כיון שהוא שלא בשעת הלואתו ע"ש:

דף קטו.
תוס' בד"ה אלמנה וכו' לכ"נ דר"ש ל"ל דשמואל וכו' עכ"ל והשתא י"ל דלר"ש לא אסיר נתוח באלמנה אע"ג דשייך ביה טעמא דמשיאה כיון דלא כתיב נתוח דאורייתא והשתא ר"ש מקיל ולא מחמיר א"נ כיון דממשכנין עשיר' דקא' היינו משכון ממש ומקיל בהא מילתא דהוזכרה בדבריו לא איכפת לן אי מחמיר במילת' אחריתי דהיינו נתוח:

בד"ה וחייב וכו' מדאמר אביי זיל אהדר וכו' עכ"ל מכל דבריהם בדבור זה נר' דמפ' זיל אהדר לעולם ולא בעת הצורך לבד כדמפ' בעה"ת שע"א ע"ש ומהרש"א לעיל דקי"ג ע"א בד"ה ואת המחרישה נעלמו ממנו דבריהם הללו ועיין להסמ"ע סי' וט"ו עיין שם: :
בא"ד כיון שהוא שוגג וכו' עכ"ל עיין להחזו"ן בפ"ק דתמורה:

דף קטו:
פירש"י בד"ה אביי וכו' לא לקי אכללא עכ"ל תרי לישני נינהו בפ' כ"ש דמ"א דאיכא דאמרי אפי' חדא לא לקי ונר' דרש"י ס"ל דע"כ הכא כל"ק דהתם דהשתא א"ש דקאמר אביי כרב יהודה אע"ג דר"י טעמא אחרינא קאמר משום דאתא לשאר דברים דמ"מ אי לאו דאתא לשאר דברים הוה לקי ודוקא אי אתא לדברים אחרים דכיון דלקי עלייהו לא לקי אמאי דבכלל בהדייהו דהלאו לעולם אתי למלקות אלא דאי לקי על מאי דאתא עיקר קרא סגי וה"ט דלישנא קמא דהתם דחדא מיהא לקי דהיינו חי ומבושל בחמי טבריה:
תוס' בד"ה שנאמר וכו' אבל ק' לר' יאשיה וכו' אבל לר' יונתן וכו' עכ"ל ק"ל ע"ז מדאמרי' בר"פ אוא"ב דלר' יונתן אייתר ליה או לרבות גם הכלאים ע"ש הסוגיא ומנ"ל לרבות כלאים דילמא או אתא לחייב ב' אם שחט שור ובנו ושה ובנו בהתראה אחת דחייב ב' כדהכא דמקרא יתירא ילפי' דחייב ב' וי"ל דהתם לא אצט' קרא לחייב ב' כיון דגופין מחולקין מחייב ב' בלא קרא כמ"ש התוס' בקדושין דע"ז ע"ב ודלא כמ"ש התוס' בסנהדרין דנ"ד סע"ב ע"ש:
בא"ד ושמא י"ל דגם לר' יאשיה וכו' עכ"ל ולר' יונתן נמי כיון דאיכא וי"ו לחלק סגי בהכי אע"ג דלא מייתר וממנו וקמץ דורכב לר' יונתן אתי לדרשא אחריתי ועיין להתוס' בחולין דק"ב סע"ב ע"ש:
בא"ד דל"ד לבשר בשדה וכו' דמשמע דליכא חדא מילתא וכו' עכ"ל ומ"מ מקרו מפורשים קצת לענין דלא ליהוי לאו שבכללות דלא ללקי כלל ועיין להתוס' חולין דק"ב סע"ב ולמהרש"א ז"ל שם:
בד"ה אמר וכו' דשמעי' להו מריחיים ורכב דלא הוו ב' כתובים וכו' עכ"ל לא כ' כן אלא לאביי אבל רבא בהדיא ע"כ ל"ק ר"י אלא דכי נפש לא. משמע ריחיים ורכב דהיינו דלא אתו שאר דברים מריחיי' ורכב כדפירש"י. ומעתה מ"ש מהרש"א בדבור שאח"ז דלפמ"ש דלא הוו ב' כתובים ל"ק וזה שהקשו התוספות בדבור שאח"ז ע"ש ליתא דהתוספות שם מקשים לרבא:

בא"ד ואינו מביא אלא דבר שיכול לדחות וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהומ"ל כן לרבא ע"ש וליתא דא"כ אביי ורבא בפלוגתא דר"ה ור"י ודחיקא מילתא למי' כן אבל השתא פליגי אליבא דרב יהודה ולפי' הקונט' ליכא תירוץ אחר לאביי:

בד"ה אבל וכו' קרא אחריתי לאו סמיכה וכו' עכ"ל ממשמעות דבריהם דכיון דאינו בקרא אחד אלא בב' מקראות לא אמרי' כל שישנו וזהו שכ' קרא אחריתי וכו' ולאו משום דעל מצות ומרורים הפסיק הענין וד"ל דבפ' התכלת דמ"ג ע"א כ' התוס' לר"ש דפוטר נשים מציצית הא דלא דרשי' כל שישנו בשעטנז ישנו בגדילים משום דלאו בחד קרא הוא ורבנן שם פליגי אר"ש דאפי' בב' מקראות אמרי' כל שישנו ע"ש בגמ' והשתא אמאי דחקי לרבא ולא כ' בפשי' דרבא מוקי ברייתא כר"ש אבל לרבנן שפיר אייתר כי אם צלי אש השני ללאו ועוד אביי אתי דלא כרבנן דקי"ל כוותייהו וראיתי לה' דברי אמת בקונט' דנ"ח ע"ד שהק' התוספות דפ' התכלת מגמ' בסנהדרין ד"ס ע"א דיליף ר"ש דב"נ מצווי' על הכשוף מהיקישא דתרי קראי ותי' דדוקא גבי ציצית דאיכא ילפותא סותרת ההקש דהיינו דכל מצות עשה שהז"ג נשים פטורות הוא דכ' התוס' דדוקא בחדא קרא הוא דאמרי' כל שישנו לסתור הילפותא ע"ש ולפ"ז ניחא מה שהקש' לרבא אבל לאביי קשיא טפי דהשתא אתי דלא כמאן וי"מ דאביי ס"ל כר"י דלא דריש סמוכים והיכא דכתיבי בחד קרא דריש ואין להקשו' לפמ"ש התו' בפ"ק דיבמות דר"י היכא דיתירא הוא דרשי' סמוכים ע"ש אמאי דחקי התוס' הכא לרבא ואמאי לא כ' בפשי' דרבא מוקי כר"י דלא דריש סמוכים ולכך לא יליף תנא דברייתא אלא מצלי אש השני דיתירא הוא די"ל דהכא לאו יתירא הוא דהא איכא לאוקומי ללאו וע"כ דהילפות' דכל שישנו דהכא דלא כר"י כ' מהרש"א דלפיר"ת צ"ל כן גם לאביי ע"ש והגמ' דקאמר הכא כי אם צלי לאו יתירא דמבע"ל לכדתניא וכו' היינו ללישנא דאפי' חדא לא לקי. כמ"ש התוס' בסוף דיבור שלפני זה:

דף קטז.

גמ' רבא אמר ל"צ למיקם בדינא וכו' המש"ל בפי"א מה' מלוה דין ה' הוכיח מכאן ספיקו בתפס מטלטלין לדינא דגמ' דל"מ לב"ח אי מהניא תפיסתו לגבות ממקרקעי דהא הכא ל"מ לגבות ממה שתפס דבעי לאהדורי ומהניא תפיסתו לגבות ממנו ע"ש ודבריו לא יכונו אלא למאי דמשמע מדברי התוס' לעיל בד"ה וחייב דהכא מהדר ליה לגמרי ולא לעת הצורך לבד ע"ש אבל למ"ש בעה"ת שע"א וכ"כ כל הראשונים דמהדר ליה לעת הצורך וחוזרין וממשכנין ע"ש שפיר מקרי תפוס דהא לא בעשה מטלטלין אצל בניו כדאי' לעיל ובעיקר ספיקו עמ"ש בחי' בקמא דט"ו ע"ב ע"ש:

עוד שם ומ"ש מעזי דאכלי חושלא וכו' עמ"ש לעיל דקי"ב ע"ב ע"ש:
תוס' בד"ה ותניא אידך וכו' ל"מ אפי' בריחיים ורכב אלא א' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דלר"י מחייב ב' אכי נפש וכו' ע"ש ולא נהירא דא"כ מאי מייתו ת"כ דר"י הא לא שמעי' מברייתא דל"מ אריחיים ורכב משום כי נפש די"ל דאה"נ דמחייב ד' אריחיים ורכב ועוד ק' לר"י מ"ש דבזוג וצמד מחייב ב' אחד קרא דכי נפש ובריחיים וריחיים ל"מ אלא חדא דדוקא בריחיים ורכב הוא דמחייב ב' כמ"ש התוס' לעיל ע"כ נר' דלר"י כי נפש גלי דזוג וצמד דינם שוה לריחיים ורכב ולקי ב' משום ריחיים ורכב:

פרק עשירי

דף קטז:
גמ' ה"נ כגון שיש עסק שבועה וצ"ל דמיירי דתבעו בב"ד ולא הביא שם האבנים כי היכי דלא ליהוי כהילך ועיין להכנה"ג סי' קס"ד אות ט"ו מ"ש בזה שדבריו תמוהים דהילך הוא משום דאז הוי כופר בכל:
תוס' בד"ה אין על התחתון לבנות תקרה אבל ק' וכו' עכ"ל אילולי דבריהם נ"ל דלעול' על התחתון לבנות את התקרה כדמוכחי מההיא דלקמן אבל המעזיבה לכ"ע אין התחתון עושה מעזיבה ודוקא במשכיר הוא דא"ל לרבנן על התחתון משום חזוקי תקרה דדמיא על המשכיר לחזק לו את התקרה אבל בב' אחים לא רמיא עליה דתחתון לחזק לו את התקרה כדמוכח לקמן בגמ' וע"ש במהרש"א וא"כ הכא דפליגי רבנן וס"ל על התחתון לבנות המעזיבה ע"כ בשוכר ומשכיר:

דף קיז.
גמ' אלא אי איכא למי' דפליגי וכו' דלא מוקי פלוגתייהו דפליגי במעזיבה חזוקי תקרה או אשווי גומות בפלוגתא דר"י ורבנן דמתני' ולכ"ע על המזיק להרחיק עצמו כרבנן דהתם משום דפלוגתא דאמוראי בב' אחים הם ולאו בשוכר ומשכיר ולא מחייב בחזוקי תקרה אלא במשכיר וזהו הכריחו לרש"י ז"ל לפ' דלאו בשוכר ומשכיר מיירי ועיין במהרש"א ז"ל:
מתני' ר"י אומר אף זה וכו' ויושב בבית וכו' הק' השע"ה בפ"ג מה' גזילה דין ט' היכי שרי ר"י לדור בבית הא אמר ר"נ לעיל דס"ד ע"ב בל"ק דאפי' נהנה וזה לא חסר אסור דאמרי' קמ"ל אפי' גברא דלא עביד למיגר וחצר דלא קיימא לאגרא אסור ע"ש ול"ק דלשי' רש"י שם הא דקאמר קמ"ל וכו' לצדדין קאמר או גברא דלא עביד למיגר או חצר דל"ק לאגרא אבל כי איכא תרתי למעליותא דזה לא נהנה וזה אינו חסר שרי וכמ"ש מהר"ם שיף שם לשי' רש"י וס"ל לר"נ כר"י דלקמן דלא ס"ל הא דשחרוריתא וכן צ"ל בדברי הנ"י כאן

ע"ש בדבריו ולשי' התוס' לעיל דאפילו ב' למעליותא אסור ל"ק דהא כתבו התוס' הכא הדר בעליה קא' מיהו לשי' מהרש"א לעיל בדעת רש"י ק' קו' השע"ה:

דף קיז:

וכן בית הבד וכו' לשי' התוס' לעיל דמתני' הקודמת לאו מטעם רבית דלא כפירש"י צ"ל לר' יוחנן לעיל דלא ס"ל טעמא דשחרוריתא מתניתין דהכא כרבנן אבל ר"י פליג וס"ל דאסור ליהנות משל חבירו והא דלא תני דפליג ר"י משום דנחית למסתם כרבנן דהו"ל מחלוקת ואח"ך סתם:

תוס' בד"ה וכן וכו' אמאי אצטו לאוקומי וכו' עכ"ל לפי מ"ש לעיל דקי"ו ע"ב בתוס' בד"ה הבית ע"ש ניחא קושיתם הלזו:

דף קיח.

גמ' אבל הכא דא"ל אגרא וכו' קמ"ל וכו' עמ"ש מהרש"ל וטפי הי"ל להביא מפי' רש"י במשנתנו גם במקראות הם חלוקים ע"ש:

עוד בגמ' דכ"ע הבטה בהפקר קני וכו' לפ"ז ק' ברייתא דשומעין לו במאי מיתוקמ' וי"ל במ"ש התוס' בריש מכילתין דדוקא בעשה גדר הוא דאיכא מ"ד דקני ע"ש וא"כ דברייתא דשומעין לו כלא עשה גדר אבל ר"נ מדלא מוקי תרוייהו בהבטה וכאן שעשה גדר וכאן שלא עשה משמע דאפי' עשה גדר ל"ק ולהכי קאמר רבה תנאי היא ועי"ל באופן אחר ועיין להר"ב בש"מ ע"ש:

דף קיט.

גמ' מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו וכו' לפמ"ש רש"י במתני' דטעמא דר"ש משום שהעליון מפקירו ע"ש נר' דבבעיא זו אמרי' דמס' של עליון דקי"ל דס' אי הוי הפקר לא הוי הפקר וכמ"ש הר"ן בנדרים ד"ז ע"א ע"ש וכן בדין דמוקמי ליה אחזקתיה והרמב"ם כ' דלא הוי של עליון ולפי מה שהבינו בדבריו האחרונים דדעתו היא דהוי של תחתון ומרן בכ"מ כ' דבחזקת תחתון הוא ולפ"ד רש"י בחזקת עליון הוא ועיין בש"מ:

תוס' בד"ה ותניא וכו' ועוד שלא היה כדעת המוכר וכו' עכ"ל לפ"ז בגמ' הי"ל למעבד האי צריכותא ועיין להלח"מ:

תם ונשלם מסכת בבא מציעא

מסכת בבא בתרא

פרק ראשון

דף ב.

תוס' בד"ה השותפין וכו' בריש מסכת שבועות וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דתלת בבי הוא דאמרי' כולה נזיקין וכו' וכ"מ במדר' על פ' וקובץ ע"י רבה שלא יאמר אדם כילים ל' פרקים נזיקין ל' פרקים וכו' ע"ז נאמר וקובץ ע"י וכו':

בד"ה לפיכך וכו' כיון דאין חזית לא לזה ולא לזה וכו' עכ"ל משמע דאי יש חזית לאחד מהם הן שלו אפי' גבי חצר גם נר' מדבריהם דאפילו ברישא דכופין מהני חזית דאל"ה מאי ק"ל נימא דנקט לפיכך דאפי' ע"י חזית לא מהני וכס' הרא"ש שהביא הטור סי' קנ"ז וע"ש בש"ע דלא מיירי כלל בעל ידי כפיה ולא מיירי אלא בחצר דאין בה כדי חלוקה וע"ש להש"ך. כתב מהרש"א ז"ל הא דלא מייתו מההיא דשותפין לא קפדי משום דדוקא בדבר דידוע שהם שותפין בו ע"ש ונר' דר"ל דאי לאו הא דבקעה דמייתו הו"א כן אבל מהא דבקעה שמעי' דאפי' בדבר שאינו ידוע שהיו משותפין בו אמרי' שותפין לא קפדי דס"ל דמה"ט שותפין לא קפדי הוא דאמרי' גבי בקעה דאפי' נפלה לרשות אחד מהם לא מהני ובהכי ניחא מאי דק"ל להתוס' אחר כך מההיא דהבית והעליה שכ' אחר תירוצם ואע"ג דאמרי' בריש הבית והעליה וכו' דה"נ שותפין הן וכדכתי' ומה שהק' מההיא דלחזי ברשות מאן קיימא והתם משני שותפין שאני היינו לחד שינוייא והתוס' מק' לשינוייא קמא שם ע"ש ועיין למהר"ם לובלין דלפ"ד מה שהק' התוס' בתי' מההיא דהבית והעליה כוונתם להקשות מתני' דבכפיה מיירי מאי קמ"ל הא כבר ידעי' דשותפין לא קפדי כצ"ל לפי דרכו ולא נהירא דהאי מילתא דשותפין לא קפדי תליא בשינוייא דגמ' שם בפ' הבית והעליה ונימא דמשנתנו הא גובה אתא לאשמועי' דאי מהתם הו"מ לה כשינוייא קמא שם מיהו י"ל דרכו של מהר"ם דקושי' התוס' היא למסקנא דקמ"ל דהוי מגו במקום עדים דמשמע דאי טען לקחתיה מהימן ואמאי כיון דשותפין לא קפדי אפי' טעין לקחתיה לא מהימן אלא דלפ"ז הו"ל להקשו' קושיא זו אחר המ"ל ולא במהו דתימא ע"כ נר' עיקר כדכתי' דק"ל אמאי תנן לפיכך וכו' הא בלא"ה הוי של שניהם דלא קפדי שותפין אפי' בכה"ג כדשמעי' לה מההיא דבקעה:

בא"ד אבל בבקעה אם שהו הרבה היה נאמן וכו' עכ"ל נ"ל דכוונתם דאפי' ע"י חזית נאמן דלא הוי גבי בקעה מגו במקום עדים דאין הוכחה כ"כ בחזית בעדים דגבי בקעה י"ל דנכנס לרשות חבירו ועשה חזית כמ"ש הרא"ש דמה"ט לא תנן חזית ברישא דרבותא אשמועי' אפי' גבי בקעה מהני חזית ע"ש וא"ש לפ"ז מ"ש ב"י בסי' קנ"ח דין ו' דגבי

בקעה אין חילוק בין חזית לבלא חזית וע"ש להב"ח שהק' עליו הא איכא ביניהם שהו הרבה ע"ש וכ"כ לפי מה שהבין דברי התוס' כמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש אבל מרן בב"י הבין בכוונתם כדכתי' מיהו ק' לפ"ז אמאי לא ניחא להו למימר מ"ד יכול לטעון לקחתיה בשהו הרבה קמ"ל שותפין לא קפדי אפי' בשהו הרבה ולדברי מהרש"א ז"ל ניחא דאי הכי מאי פריך בבקעה למ"ל חזית הא אצט' חזית דאז הוי הוכחה דשותפין הן וא"י לטעון לקחתיה אפי' בשהו הרבה אבל לפמ"ש בכוונתם דגבי בקעה אפי' בחזית אין הוכחה כ"כ ק' וי"ל דמסתברא להו דבשהו הרבה אפי' שותפין קפדי משום הסברא שכ' דאין סברא דלעול' לא קפדי:

דף ב:

בד"ה וכיון וכו' ותימה לר"י דאמאי נקט וכו' עכ"ל לפמ"ש מהר"י ן' מיגש ז"ל דבחצר לא מהני חזית אפי' אין בה דין חלוקה דכיון דביש בה כדי חלוקה לא תיקנו חזית משום דיכול לכופו לא חילקו ולא תיקנו חזית גם באין בה דין חלוקה וכמ"ש הטור סי' קנ"ז וע"ש בב"י וטעמא מדלא נקט חזית אלא בסיפא גבי בקעה ע"ש י"ל תמיהתם דהא גובא אתא לאשמועי' תנא דמתני' דאפי' אין בה דין חלוקה ל"מ חזית ולכך נקט ברישא באין בה כדי חלוקה ונקט חזית בסיפא לאשמועי' דברישא ל"מ חזית אפי' אין בה דין חלוקה ומשום דלא פלוג:

בד"ה הוה אמינא וכו' הא שמעי' לה מסיפא וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דמסיפא לא שמעי' לבנות בחלקו כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז למ"ד פלוגתא ע"ש ל"ק דהכא כיון דהקנו לעשות מסיפא דמי ממש למ"ד גודא דפשי' דבאמצע כמו שכ' תוס' בדבור שאח"ז ודוקא למ"ד פלוגתא דלא הקנו לעשות כותל אלא דאנן מחייבי' ליה משום היזק ראיה אבל דבר שהם עצמן חשו לו ודאי בונין באמצע ויש לכוין זה בתי' מהרש"א ז"ל דאין כוונתו לחלק בין היזק ראיה להיזק נגדי אלא עיקר כדכתי'.

דף ג.

תוס' בד"ה מאי קמ"ל וכו' אף על גב דקמ"ל דשמיה היזק וכו' עכ"ל ואע"ג דגם ע"ז א"ש דפריך תנינא דמדקתני חולקין משמע אע"ג דהדר בו והיינו משום היזק ראיה מ"מ ק"ל להתוס' אמאי נקט הרבותא דקמ"ל דפלגי הול"ל דאשמועי' היזק ראיה ולפרוך תנינא ותי' דאי היזק ראיה אתא לאשמועי' הו"ל לאשמועי' זה ביש בו כדי חלוקה אלא ע"כ דפלגי אתא לאשמועינן ואחר כך הקשו תימה וכו' והיינו נמי דנימא דאתא לאשמועי' דאפי' אין בה כדי חלוקה לא אמרי' ע"מ וכו' וליפרוק נמי תנינא ואמאי נקט הרבותא דפלגי כנ"ל ודלא כמהרש"א ז"ל ע"ש ומ"ש מהרש"א דסד"א דקנין דברים הוא ע"ש לא א"ש לאוקמתא דברוחות דכיון דקנו ברוחות אין שם שום רבותא אלא נר' דקמ"ל דפלגי

ר"ל דבונין באמצע דס"ד דנתרצה לו לחלוק ולבנות בשלו ופריך תנינא דמדקתני חולקין משמע באמצע כמ"ש התוס' לעיל

דף ג:

גמ' מאי בינייהו וכו' הא דלא קאמר א"ב אם המלך בונהו דלמ"ד משום פשע במלכא לא חיישי' כדאמרי' לקמן גבי הורודוס ולמ"ד צלויי איכא י"ל דלמ"ד פשע מודה דאיכא נמי משום צלויי אלא דאתא לאוסופי גם משום פשע היכא דאיכא דוכתא אחריתי לצלויי ולקמן גבי הורודוס ליכא משום צלויי משום דמקריבין אע"פ שאין בית כמ"ש הת"ח שם מיהו מדברי הרמ"ה בסמוך נר' דלמ"ד פשע ל"ל לצלויי שהוכיח דהלכה כמ"ד פשע משום דשינוייא דמלכא שאני דגבי הורודוס אזיל אליביה דלצלויי איכא דלא מצי לאקרובי ע"ש ולפ"ז צ"ל הא דלא קאמר א"ב מלכא משום כיון דהלכה כמ"ד פשע ניחא ליה להגמרא למינקט בינייא דאתיא חומרא למ"ד פשע:

דף ד.

גמ' א"ל בעושה מעשה עמך וכו' משמע דעשיר נמי דוק' בעושה מעשה עמך ומדלא מהדר כן אמלך אלא מהדר ליה דאי לאו מלך הוא משמע דבמלך אפי' אינו עושה מעשה עמך אסור ויל"ד מנ"ל חילוק זה בין מלך לעשיר הא בחד קרא כתיבי סתמא ועוד יל"ד מנ"ל בעשיר דבר זה הא לא כתיב בעמך אלא בנשיא וי"ל דסתם מלך עשיר הוא וא"כ אמאי כתיב מלך ע"כ דאפילו אינו עושה מעשה עמך מזהר קרא ומינה שמעינן נמי דבעשיר בעי' עושה מעשה עמך דאל"ה למ"ל דאזהר דמלך ובס' ישנים מצאתי הגירסא ולא יהא אלא נשיא דכתיב ונשיא בעמך בעושה מעשה עמך ולפ"ז הכל הוא מדברי הורודוס והרמ"ה גריס אמ"ל ולא יהא אלא נשיא דכתיב ונשיא בעמך בעושה מעשה וכו' ולפ"ז ניחא שפיר:

דף ד:

רש"י ד"ה אין מחייבין וכו' דסתם בקע' וכו' עכ"ל והא דמחייב ברביעית משום דאין לך אדם שלא היה מסייע לרביעית ע"מ שיהא גדור מארבעה כמ"ש התוס' בד"ה שנייה ועיין במהרש"א ז"ל:

גמ' ל"ש מקיף ל"ש ניקף כ' הרמ"ה דלא שוו בדינייהו דבמקיף פליגי ר"ה וחייא ב"ר אבל ניקף אי הקיף ה"ד בבנין חייב לשלם לכ"ע לפי מה שגדר ואי הקיף הניקף בקנים לכ"ע א"ח אלא דמי קנים דהכל תלוי בגילוי דעתו ע"ש. וק' הא ללישנא בתרא ר"י דוקא ניקף אבל מקיף לא וחייא ב"ר על הכל דר"י קאי וקאמר דמי קנים ור"ה פליג דגם בניקף פליגי ר"ה וחייא ב"ר וצ"ל דלא גריס הרמ"ה לישנא בתרא כלל וכ"נ מדבריו שם ע"ש ואפי' לגרסתנו י"ל דלישנא בתרא לאו לשנויי לחייא ב"ר קאי וחייא ב"ר מוקי לה כלישני

קמאי ועפ"ז ניחא מה שתמה מהרימ"ט סי' ק"ו ע"ד התוס' בד"ה דמי אמאי לא ק"ל עפי בניקף ללישנא בתרא כיון דגלי דעתיה ידו על העליונה כדמוכח מעובדא דרב דהתם ע"ש ול"ק די"ל דס"ל כהרמ"ה דחייא ב"ר במקיף דוקא קאמר וכדכתי' ומה שהק' עוד מאי ק"ל להתוס' הא דאמרי' שמין וידו על התחתונה היינו בנתרצה אבל אם יאמר לו טול עציך רשאי בשדה שאינה עשויה ליטע לכ"ע וכמ"ש הרי"ף שם ע"ש ול"ק דא"כ אפי' דמי קנים ל"מ ועוד י"ל דס"ל כדעת הרא"ש שם דאפילו אינה עשויה ליטע אינו יכול לומר טול עציך ועיין בדרישה סימן שע"ה:

רש"י בד"ה ה"ג ר"י וכו' ול"ג ניקף וכו' עכ"ל נר' דהכריחו לזה משום דלאוקמת' שלישית לת"ק מפליג בין מקיף לניקף דדוקא ניקף הוא דמחייב ור"י ס"ל אפי' מקיף וע"כ דלא גרסי' ניקף דלא הול"ל ניקף כיון דת"ק מודה בניקף ומפליג בין מקיף לניקף אין שייך לו' בזה דתנא ניקף וה"ה מקיף ולא פ' רש"י בסמוך תנא ניקף וה"ה מקיף אלא לאוקמתא דת"ק גופיה לא מפליג בין ניקף למקיף אלא ע"כ דל"ג ניקף ולאוקמתא שלישית לא משמע ליה לישנא דעמד דקאי אניקף ועיין במהרש"א בסמוך מיהו מפירש"י לקמן משמע דל"ג להך אוקמתא שלישית כלל:

תוס' בד"ה דמי וכו' בנטירה בר זוזא וכו' עכ"ל האי לישנא איתיה בפ' כיצד הרגל והול"ל אגר דנטירא דשמעתין ונר' דהתוס' מפרשי אגר נטירא דשמעתי' היינו נטירא בר זוזא דהתם וכן נראה דמפרש כן הרא"ש לקמן בעובדא דרוניא דלא כפירש"י ולפירש"י הגמ' כאן חדא מנייהו נקט ואגר נטירא ונטירא בר זוזא תרוייהו חד שיעורא:

בד"ה הגהה וק"ק וכו' עכ"ל נר' דמשמע להו דל"ד עמד בדין ויצא זכאי אבל הרמ"ה כ' דבעי' שעמד בדין ויצא זכאי ובזה מתורץ קושיתם:

דף ה.

גמ' והלואי שיפרע בזמנו מהרימ"ט חא"ה סי' כ"ן תמה הא קי"ל רובא עדיף מחזקה וקי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב לאפוקי ממונא והיכי מפקי' ממונא בכח החזקה ותי' דחזקה דאתיא מכח סברא חזקה אלימתא היא ועדיף מרובא ע"ש ועפי"ד ניחא לי מה שהק' ה' עצמו בח"א סי' מ"א והמח"א בה' אישות עמ"ש התוס' בגיטין די"ז דלא מוקמא אחזקה משום דהרי גרושה לפניך מגמ' דפ"ה דחולין ד"י דגבי נגע מוקמי' אחזקתיה אע"ג דהרי חסר לפניך ע"ש. ועפי"ד מהרימ"ט י"ל דשאני התם דהוי חזקת סבר' האין סבר' דברגע קטן ישתנ' ויחסר הנגע גם ניחא מ"ש הר"ן בפ"ק דפסחים בבעיא דמשכיר דהיכא דאפשר לברורי לא סמכי' אחזקה והוא תימה דבחולין שם אמרי' תניא דלא כראב"נ דמסגיר אפילו בתוך ביתו אע"ג דאפשר ע"י דרא דגברי ועפי"ה י"ל דחזקה דסברא שאני

ובעיקר דברי הר"ן עיין להר"מ בפ"ד מה' יבום ע"ש מיהו ק"ל ע"ד מהרימ"ט מאי יליף הגמ' בחולין דאזלי' בתר חזקה מנגע נימא ש"ה דהוי חזקת סברא דודאי חזקת סברא היא דברגע קטן לא ישתנה הנגע. ודע דברובא דתלי במעשה אמרי' ברפ"ג דבכורות דלא אזלי' בתר רובא ע"ש וא"כ כ"ש חזקה דתליא במעשה ויש להסתפק בחזקת סברא אי אזלי' בתרה אע"ג דתליא במעשה:

תוס' בד"ה ואי לא וכו' שלא להפחידו וכו' עכ"ל מדברי מהרש"א ז"ל מבואר דהתו' נחתי להוכיח דהלכה כר"י דלא כרבנן ולא לאוכוחי דהלכה כר"ה לגבי חייא ב"ר ונר' דהכריחו לזה ממה שהוכיחו התוס' עוד מדקאמר ממאי דאפיס דאי נחתי לאוכוחי דהלכה כר"ה אין משם הכרח כלל דאיכא למי' ממאי דאפיס דלא נימא דמי נימא בזול אלא ע"כ דפשי' להו דהלכה כר"ה ולא באו לאוכוחי אלא דהלכה כר"י לגבי רבנן וצ"ל לפ"ז דלא גרסי' בגמ' לעיל הא דאמר שמואל הלכה כר"י ועיין ב"י סי' קנ"ח ע"ש:

דף ה:

גמ' תנן בחזקת שנתן וכו' ע"כ דתרי מקשי' הם דחד פריך מרישא וידע לה דבסיפא טעמא משום מי יימר דמחייבי ליה ב"ד וחד פריך מסיפא וידע לה לשינוייא דכל שפה ושפה דאל"ה תקשה ליה רישא אסיפא בלא פלוגתייהו דהני אמוראי והנה הרמ"ה פי' במאי דמשני בסיפא ש"ה דמי יימר דמחייבי וכו' דלעולם בתוך זמנו מיירי דבזמנו ודאי ידע דמחייבי ליה ב"ד ע"ש דלא כפירש"י וק"ל דא"כ כי פריך מרישא וקאמר אי בזמנו פשי' הא דפריך פשי' ליפרוך עדיפא מינה רישא אסיפא דאי רישא בזמנו גם סיפא בהכי מיירי דאל"ה ליפלוג וליתני בדידה וכיון דתרוייהו בזמנו קשיא רישא אסיפא דברישא בחזקת שנתן ובסיפ' בחזקת שלא נתן ול"ל בסיפא מי יימר דבזמנו ליכא למי' הכי לדברי הרמ"ה ואי המק' ס"ל סברא דמי יימר אפי' בזמנו מנ"ל להרמ"ה דהמתרץ לא ס"ל הכי ונ"ל דבריו דמ"ש דבזמנו ל"ל האי סברא היינו אי שלא בזמנו עביד דפרע דלעולם האי סברא דמי יימר לא אהני בזמנו אלא לשוויה כשלא בזמנו וכיון דשלא בזמנו ס"ל עביד דפרע גם בזמנו עביד דפרע וזהו לדברי המתרץ דדחי בסיפא דלעולם עביד דפרע ולכך ל"מ אלא בשלא בזמנו דע"י סברא דמי יימר עם שלא בזמנו מהניא ומעתה המק' לא קשיא ליה רישא אסיפא די"ל דס"ל שלא בזמנו לא עביד דפרע ובסיפא אפילו בזמנו הוי כשלא בזמנו משום האי סברא דמי יימר:

תוס' בד"ה ואפילו וכו' ולא משני הב"ע שלא הגיע וכו' עכ"ל ור"ל דמאי פריך נימא ס"ל לרב אסי כר"ל אבל מ"ש התוס' דלר"פ פריך היינו משום דר"פ עיקר דבריו לפרש טעמא דר"ה ולהכי י"ל דהגמ' מק' לר"פ וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

בא"ד כדאשכחן גבי אלמנה וכו' עכ"ל משמע דכמו שבאלמנה חיישי' לצדדי ת"ז לענין שבועה ה"נ חיישי' לענין גבייה דכל דבריהם לגבייה מיירי כמ"ש לר"פ דטעמא משום מצוה וגם טעם דאין מקבלין עדות וכו' ומכאן סיוע למ"ש המש"ל בפ' י"א מה' מו"ל סוף דין ו' ע"ד מהרש"ך בכתובה בכ"י הבעל ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד ובפ' ד' וה' דפריך וכו' עכ"ל נחתי לחזק דבריהם שכ' דמלתייהו דר"א ור"י משמע דב"ח בכל ענין ולהכי מייתו ההיא דפ' ד' וה' דע"כ עיקר פירכת הגמ' היא משום דאין נזקקין בכל ענין משמע ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה מי אמרי' וכו' וכן ההיא דהאשה שלום וכו' עכ"ל ע"ש בתוס' שביארו החילוק מה הוא ועי"ל דשאני התם דמגו דאי בעי שתקא הוא דאלו שתקא הוה מחזקי' בשלום בעולם כי אורחיה ומגו דאי בעי שתיק עדיף ממגו דאי טעין טענה אחריתי כמ"ש התוס' בפ' הא"מ דמ"ג ע"ש:

בא"ד ומיהו ק' מדתנן ביבמות וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות ד"ט ע"ב דבחזקה אלימתא למבע"ל דודאי לא אמרינן מגו נגד החזקה אלימתא ע"ש ניחא שפיר דאין לדמות החזקות זה לזה:

דף ו.

תוס' בד"ה כל וכו' אור"י וכו' עכ"ל עיין מ"ש בח"מ סי' ע"ט ע"ש:

דף ו:

גמ' אמר ר"ה תחתון בונה מכנגדו ועולה וכו' נר' דלפירש"י והתוס' ר"פ כיון דרוחב דמחיצה ששה טפחים בגויל וכיוצא ועל שניהם לבנות או התחתון בונה כל המחיצה על רוחב ג"ט מקרקע חצירו עד גובה ארבע אמות מקרקע העליון והעליון בונה כל המחיצה על רוחב ג' טפחים ומתחיל מקרקעיתו וזהו שאמר ר"ה תחתון בונה מכנגדו דהיינו מקרקעיתו ועולה עד כל אורך המחיצה אבל הוא ברוחב ג"ט דאין עליו לבנות אלא חצי דרוחב וכן העליון אלא דהעליון מתחיל מקרקעיתו באופן דבמה שבונים שניהם התחתון בונה יותר במה שמתחיל מקרקעיתו והוי מקרקעיתו עד תחילת קרקע העליון לתחתון לבדו ובמה שלמעלה שניהם שוין בכללות המחיצה שהיא ברוחב ששה טפחים ובהכי ניחא מ"ש הת"ח על פירש"י והתוס' ע"ש:

שם גמ' א"ל תתאי לעלאי תא ונבני וכו' רש"י פי' עובדא זו דנשפלו כותלי המחיצה וכתב מרן בב"י סי' קס"ד דהא דלא פי' דנשפלה התקרה אבל הכותלים במקומן כמ"ש הר"מ בפ"ד מה' שכנים משום דרש"י לשי' אזיל דסובר דאם נפלה התקרה על העליון לבנותה כולה והכא קאמר תא ונבני משמע בין שנינו ומשמע דהלכה היא מדהביא הגמ' דברים אלו ע"ש. ועפי"ז י"ל דזהו שהכריחו להר"מ לפ' דפלוגתא דר"י ורבנן דפ' הבית והעליה

דוקא בשוכר ומשכיר אבל בשותפין אפי' רבנן מודו דעל התחתון לבנות התקרה ועל העליון המעזיבה כמ"ש ה"ה והביאו מרן בב"י שם לעיל מזה ע"ש דמכאן הוציא ד"ז דכיון דמפ' לעובדא זו בנשפלה התקרה וקאמר תא ונבני והיינו תרוייהו וקי"ל כרבנן דפליגי אר"י בפ' הבית והעליה וא"כ ע"כ דבשותפין מודו רבנן ולפי"ז י"ל דהביא הגמ' עובדא זו להשמיענו ד"ז וא"צ למ"ש התוס' בד"ה היינו ע"ש ועיין בדרישה שם שדחה דברי מרן ב"י ע"ש ועיין מה שכתבתי בסמוך בעובדא דאשיתא משם הת"ח:

תוס' בד"ה האי וכו' ואור"ת דאמתני' קאי וכו' עכ"ל עיין במהר"מ לובלין ז"ל שכ' דר"ת חולק על הר"ש שכ' התוס' בד"ה ואי חבריה ע"ש ואין נראה אלא דר"ת מודה דגם לענין קנייה לאלתר אלא דס"ל דמדהביא הגמ' כאן מוכח דאמתני' קאי וחד דינא אית להו דינא דמתני' ודינא דקנייה וכיון שהביא הגמ' דהאי מימרא כאן דשייכא גם כאן לא הוצרכו להביא המימרא גם בפ' חזקת ואין מוכרח דר"ת יסבור כהרא"ש:

דף ז.

גמ' רשותא דידיה ולא משעבד לך מלשון זה מוכח דאין העליון רשאי להניח תקרתו בתוך עשרה שהיא רשותו של בעל הבית ודלא כהסמ"ע סי' קס"ד שכ' דטעמא משום דהתחתון א"י לדור שם ואין לו כח לדחותו מרשותו ע"ש אלא דאפי' תוך עשרה אפשר לדור בדוחק אלא דטעמא משום דאין העליון רשאי להניח תקרתו ברשו' שאינו שלו:

שם גמ' א"ל ל"ל דוכתא למידר וכו' מדלא השיב לו תשובה זו על התביעה הרא' לסתור לו הכותל ולבנותו משמע דבכותל אחד סתור אפשר לדור שם ולפ"ז ע"כ הא דקאמר חדא אשיתא חדתא וכו' דינא הוא ולא דברים בעלמא אבל הת"ח דייק מדברי הר"מ בפ"ז מה' שכנים דנקט כותל דאפילו בסתירת כותל אחד לא אפשר לדור והא דקאמר חדא אשיתא לאו דינא הוא ומתרץ עפי"ז קושית התוס' ע"ש:

תוס' בד"ה א"ל בדידי וכו' והא דאמר מכנגדן מרחיק וכו' עכ"ל קשיא נימא דהתם בהחזיק מיירי ולכך צריך שלא יאפיל כלל כיון דס"ד דפי' שלא יאפיל דקתני שלא יאפיל כלל ממה שהיה ועיין למהר"ם לובלין ז"ל שדבריו אינם מחוורין ונראה ליישב דמשמע להו בלא החזיק מיירי דאי שהחזיק לא הול"ל שיעורא דארבע אמות דפעמים אפי' ד' אמות לא סגי ועפי"ז ניחא דברי אגודה כאן שכ' מדברי ר"י הללו למדתי דחלונות של בה"כ שצריכין לאור הרבה לא סגי בריחוק ד' אמות ע"ש ומהר"א ששון סימן קצ"ב כתב בכוונת דבריהם דק"ל דהכא משום דלא החזיק הא החזיק צריך שלא יאפיל כלל וממתני' דחלונות משמע דא"צ בב' ותי' דמאי דקתני מתני' שלא יאפיל היינו שלא יאפיל כלל מכמות שהיה וסגי בד"א ועפי"ז דחה דברי אגודה ע"ש ונר' דאפי' לפ"ז א"ש דברי אגודה

דדוקא בחלונות מיירי מתני' אבל בבה"כ דקי"ל דצריך אור הרבה צריך יותר מד"א כדי שלא יאפיל כלל מכמה שהיה:

דף ח.

גמ' תני ר"י אלו ת"ח וכו' כ' הת"ח הא דמייתי הא דר"י דלא תימא כל קדושיו אפילו צדיקים שאינם חכמים במשמע להכי מייתי הא דר"י דבת"ח דוקא משתעי קרא ע"ש ולפ"ז רנב"י פליג אר"ל דלעיל דמייתי מקרא דאספרם מחול דלר"ל אפי' צדיקים לחוד פטירי או יש לחלק בין דשורא לכרגא אבל ק' מאי מהדר ליה לעיל ר"י לר"ל מ"ט לא תימא להו מהא אני חומה וכו' הא קרא דר"ל עדיף דאפי' צדיקים לחוד וי"ל משום דק"ו דר"ל אית ליה פירכא כמ"ש הרי"ף בח"א ע"ש ומה דאמר ר"ל ס"ל כדדרש רבא וכו' היינו נ"ל מאי דריש ר"ל בקרא דאני חומה ומשני דריש ליה כדדרש רבא:

תוס' בד"ה יתיב וכו' וכיון שאמר לו למצוה רבה וכו' עכ"ל דאע"ג דאפשר לפדות שבוי גוים מ"מ שבויי ישראל מצוה יותר משבויי גוים והיא אמרה מצוה רבה וא"צ למ"ש מהר"ם ע"ש:

דף ח:

גמ' אבע"א קרא טובים וכו' מקשי' מדאמרי' : במס' ע"ז דכ"ז ע"ב דבעי לאוכוחי דלא חיישי' לחיי ש שעה מארבעה אנשים מצורעים ומאי ראיה נימא ש"ה דמשום רעב קשה מחרב וי"ל דדוקא היכא דכי הדדי נינהו דהיינו בשעה אחת הוא דאמרי' רעב קשה אבל היכא דאיכא בינייהו חיי שעה אע"ג דזו קשה מזו מ"מ חיי שעה עדיף אי איתא דחיישי' לחיי שעה:

תוס' בד"ה אכפיה וכו' וא"ת והא בפ' כ"ה וכו' עכ"ל אין להקשות הא שאני צדקה דגלי קרא דאזהרה לב"ד שיעשוך כדאי' בפ"ק דר"ה ד"ו דהתם דוקא דאמר או אפריש אבל היכא דלא אמר ולא אפריש מנ"ל וע"ש בגמ' ואין להקשו' לפי מה שתי' דבצדקה כופין דאיכא לאו אמאי אצט' שם קרא דאזהרה לב"ד שיעשוך די"ל דעיקר קרא התם אצט' לקרבן דס"ד דלא לכפיה משום דכתיב לרצונו ע"ש בתו' ה"ק המש"ל בה' עבדים גבי הענקה מדאמרי' בפ' שלוח הקן בההוא גברא דנטל את האם ונגדיה ר"י ע"ש והא מתן שכרה בצדה ואין כופין ולתי' ר"י לבד ניחא קושי' זו ע"ש וי"ל דדוקא בביטל מ"ע בשב ואל תעשה הוא דאין ב"ד מוזהרין עליה אבל בביטל בקום עשה כההיא דשלוח הקן איסורה עבד וב"ד מוזהרין עליה אף על פי שמתן שכרה בצדה:

דף ט:

תוס' ד"ה דהא וכו' ואי קרי חיבור שהוא לבוש מאי פריך וכו' עכ"ל מלשונם נר' דלא ק"ל אלא לפירש"י אבל אי מפרשי' חבורין היינו מה שנוגע בו בעודו מסיט ניחא וק' דמ"מ

תק"ל מאי קאמר טומאה בחיבורין שאני הא מצורע בימי ספירו נוגע נמי באדם כמו בבגדים וצ"ל דודאי עיקר דבריו הוא דטומאת בגדים שאני ולא ילפי' מינה טומאת אדם אלא דטעמא יהיב למלתיה דשאני טומאת בגדים דחמיר' דמצינו שמטמאה בחיבורין גבי נבילה משא"כ באדם ואע"ג דמ"מ מאי דקאמר גבי מסיט דנבילה לאו משום דטומאה דחיבורין שאני קשה להבין מ"מ אי לאו פירש"י הוה סגי להו להגיה ולמחוק לאו משום וכו' דגבי נבילה אבל לפירש"י קשיא ומ"מ ריב"ם ניחא ליה טפי להגיה תיבת בחבורין בכול' שמעתא ולגרוס טומאת בגדים שאני ודע דהו"מ לאקשויי עוד לפירש"י מאי קאמר רב אחדבוי טומאה בחיבורין שאני דמשמע דאי לאו בחיבורין הוה ילפינן טומאת אדם מטומאת בגדים והא ליתא דהא איהו הוא דקאמר בסמוך דגבי שרץ וש"ז כתיב קרא לטומאה ואי איתא דילפי' ארם מממרים אמאי אצט' קרא גבי שרץ וש"ז לגלויי בתרוייהו אטומאת אדם והא התם לאו בחיבורין היא אלא ע"כ דלא ילפי' אדם מבגדים:

דף יא.

גמ' ד"א שאמרו חוץ משל פתחי' הא דלא כייל להו תנא דמתני' לכולהו שמנה כתנא דברייתא עיין להרמ"ה ובמקובצת בשם הרשב"א מ"ש בזה ונר' דלר"ח דלקמן דס"ל דארבע אמות הראשונים דמשום משוי לפי פתחי' והשאר חולקין בשוה י"ל דתנא דמתני' מיירי גם בכה"ג לזה ב' פתחים ולזה פתח אחד ולכך לא תנא הנך ד"א דהנהו לפי פתחים ולא תנא אלא ד"א דשוין בהם דלעול' לזה ד"א ולזה ד"א אבל לרב הונא קשיא ולפמ"ש הרא"ש דרש"י דפי' בפלוגתא דרב הונא ור"ח דנתן להם אביהם לא הוצרך לפ' כן אלא לר"ה ע"ש ניחא גם לר"ה די"ל דמתניתין מיירי בירשו וחלקו הם אחר מיתת אביהם ובכה"ג מודה ד"ה לר"ח ולא תנא דמתניתין אלא מילתא דשניהם שוין לזה ד"א ולזה ד"א אבל ק' לדברי הרא"ש ז"ל מאי קאמר תניא כוותיה דר"ח נוקמה בירשו וחלקו הם דכה"ג מודה ר"ה לר"ח וי"ל:

רש"י ד"ה נותן וכו' כפי רוחב הפתח עכ"ל היינו דאם הפתח רחב יו"ד אמות נוטל יו"ד אמות בחצר אבל אם רוחב הפתח ב' אמית מודה דנוטל ד"א כמו שהוכיח הרא"ש ז"ל מגמ' לקמן דס' דקאמר בת ד' לא לשויה בת תרי תרי דנוטל ח' בחצר וכ"כ מרן בב"י סי' קע"ב בדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש ואיכא למידק בדברי הרא"ש אמאי לא הוכיח מגמ' שם דס' לעיל מזה אהא דתנן היה קטן לא יעשנו גדול אמרי' סבר רמב"ח למי' בר ד' לא לשוייה בר תמניא וכו' אבל בר תרתי לשוייה בר ד' ש"ד ע"ש ואי איתא הא בר תרתי לא היה נוטל ד"א ועתה נוטל שו"ר להכנה"ג שעמד בזה וי"ל דמזה אין להוכיח כ"כ די"ל דה"ה דהו"מ לדחויי הכי אלא דבלא"ה דחי שפיר ולא מייתי הרא"ש ראיה אלא ממילת'

דקיימא למסקנ' וראיתי להב"ח שכ' בדעת רש"י והרמב"ם ז"ל דפתח דב' אמות אינו נוטל אלא ב' אמות וההיא דלקמן דס' הוא משום שמא יחזיק ג' שנים ויאמר אתה מכרת לי וכמ"ש הרא"ש בשם הר"י ע"ש ונר' דס"ל להב"ח דאפי' אי פתח דב' אמות אינו נוטל אלא ב' אמות מ"מ במכר לו בית דפתחה ב' אמות נוטל ד' אמות בחצר דמוכר בעין יפה מוכר ע"ד שכ' הר' יונה וכי מחזיק ג' שנים ויאמר לו אתה מכרת לי נוטל ד' אמות בחצר לכ"ע ובהכי ניחא מה שגמגם הכנה"ג בהגה' ב"י ע"ד הב"ח ע"ש. ודע דרש"י בריש סוכה ד"ג ע"ב שינה פי' ממ"ש כאן דהתם פי' דפלוגתא דר"ה ור"ח בחלקו אחין או שותפין ולא בחילק להם אביהם כמ"ש כאן ועוד דהתם פי' טעם כל השמונה אמות שנוטל משום פרוק משאו הפך ממ"ש בשמעתין דד"א משום משאו וד"א משום שאר תשמיש ועיין להב"ח שם בסי' קע"ב:

תוס' ד"ה ולא וכו' מ"מ אינו חשוב לטרוח וכו' עכ"ל והא דקתני זה הכלל כל שיחלק ושמו עליו וכו' היינו במידי דלא מפסיד אבל היכא דמפסיד דכיון דאינו חשוב לטרוח לא טרח בשבילו ומפסיד אע"ג דשמו עליו אין חולקין דתרתי בעי' שמו עליו וליכא פסידא ועיין להתה"ד סי' של"ו ולק"מ מה שהק' ע"ד מהרש"ך ח"ג סי' קכ"ב ע"ש:

דף יא:

גמ' בני מבוי מעכבין או אין מעכבין נר' דלא יטול ד"א במבוי כגון שנתן משלו ד"א והכניסו למבוי דאל"ה מאי מבע"ל פשיט' דמעכבין לפי פירש"י ובהכי ניחא דלא פשיט מברייתא דבסמוך דבכה"ג קתני דמעכבין די"ל דברייתא משום דנוטל ד"א במבוי הוא דמעכבין אבל אין לו' דהבעיא מיירי בחצר דאין נוטל ד"א במבוי אלא בית כמ"ש הג"א בשם מהרי"ח לשי' רש"י ע"ש דהא רש"י נקט בית בבעיא זו:

תוס' ד"ה אחד וכו' ונר' לר"י בפי' ר"ח וכו' עכ"ל ומאי דפריך הגמ' מהברייתא היינו דכיון דשל פנימית לכדה היא אין לעכב עלט מלעשות בשלו אע"ג דמטי הזיקא לחבירו דקי"ל כר"י דעל הניזק להרחיק את עצמו ועיין במרדכי ריש פרק הבית והעליה:

דף יב.

גמ' אי יומא דכרב' יומא דזרע' לא הוי וכו' י"ל כיון דע"כ הוי ב' שלישי יום זרעא ולא חצי יום ממש דא"כ היכי קאמר אי יומא דזרעא תרי יומי דכרבא לא הוי וא"כ כיון דהוי יותר מחצי מאי פריך אי יומא דכרבא יומא דארעא לא הוי הא מ"מ אין מפסידין מחלוקתם דאפי' לא חלקו נמי הוי יום וחצי בקירוב זרע' ומה שמפסידין ע"י חלוקה היו מפסידין כן ע"י קודם חלוקה וי"ל דאינו דומה שכירות פועל לב' שלישי יום לשכירות פועל ליום וחצי דכל מה שמוסיף לו בימים מוזיל הוא גביה בשכרו:

שם גמ' מר כי אתריה הר"מ בפ"א מה"ש לא הזכיר אתריה דר"י ועמ"ש בזה הכ"מ ועיין בחי' בתמורה ד"ך ע"א ע"ש:

שם גמ' פרדסא פירש"י כרם וכ"נ מתנא דמייתי ומברייתא דלעיל ד"ז ע"א פרדס אני מוכר לך נר' דפררס הוא רמונים ועיין פירש"י בפ' אז"נ דע"ג ע"א ע"ש וי"ל דלשון המשנה לחוד ולשון בני אדם לחוד דהתם פרדס אני מוכר לך קאמר ובלשון בני אדם פרדס הוא רמונים:

תוס' ד"ה פרץ וכו' וי"ל פ"ה וכו' שמא יגע וכו' עכ"ל לא נתיישב פירש"י בכך שהרי נקט מאהיל בדבריו אלא דכוונתם דבגמ' גופא יש לפ' בפ"ה עז"ה דהיינו שמא יגע ומ"מ י"ל"ד אמאי פי' לענין ד"א ולא פירשו כפשוטו דבפרץ מטמא כל סביביו במגע וכי לא פרץ אינו מטמא במגע וצ"ל דס"ל דאפילו לא פרץ מטמא במגע דבטומאה דאורייתא אין לחלק בין פרץ ללא פרץ אבל בטומאת ד"א לא גזרו אלא בדומה לקבר וכי לא פרץ אינו דומה לקבר ועיין להרמ"ה ז"ל. הא דלא אמרי' שמא יגע בחצר הקבר כההיא דסוטה עיין במהרש"א ז"ל בשבת דקמ"ו ע"ב ע"ש:

דף יב:

גמ' חלק בכור וחלק פשוט וכו' הרמ"ה ז"ל סי' קנ"ח למד מד"ז לדעלמא היכא דשותפין בקרקע אחד יש לו ב' שלישים ואחד שליש אחד דנוטל ב' שלישים בחד מצרא הב' ואי קשיא אדרבא מדגלי בבכור מכלל דבעלמא לא הא ליתא דא"כ אמאי אצט' קרא דבא למעט יבם ע"ש והוא תימה דאצטריך למעט יבם דס"ד דבכור קרייה רחמנ' והוה אמינא שדינו כבכור להא מילת' נמי כמו דדינו כבכו' לענין ראוי וכיוצ' ולהכי אצט' קרא למעט ואה"נ דלא ילפי' בעלמ' מבכור:

שם גמ' פליג וליה אמצראי עיין בפ"ו דדמאי מ"ח דקתני ב' שירשו או נשתתפו בשדה יכול לו' לו טול אתה וכו' ופי' הר"מ בפי"ה דלענין ממונא איתמר דאם יש לו שדה בצדה יכול לו' תנו לי חלקי סמוך לשדה שלי דכופין על מדת סדום ע"ש וק' דא"כ קשיא מתני' לאבייי דאמר ניחא ליה לאפושי אריסי ואי מפ' כפי' ר"ת קשיא לרב יוסף ולפמ"ש הב"י בסי' קע"ד לדעת הר"מ דבבבא דחד גיסא נגרא מודה אבייי ע"ש ניחא דבכה"ג מתפרשא מתני' ועי"ל דלחלוק החיטין מיירי מתני' אחר שגדלו ולא לחלוק השדה גופה ועיין להט"ז שם סי' קע"ד:

תוס' ד"ה כגון וכו' תימא לר"י לרבה וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל גם לר"י נר' דר"י אזיל בשי' ר"ת דלקמן בד"ה מעלינן דגבי מצר אפילו בלא טענה אמרי מעלינן וחלק פשוט דפשיטא ליה דנוטל בחד מצרא משום דלית ליה שדה אחרת בצדה והוי כהנך עובדי

דלקמן ומקשי' בכור לפשוט דהוה ס"ד דב' חלקי' הם והוי כמו מצרן כיון דאית ליה חלק פשוט וחדית לן היקישא דהוו חלק בכור ופשוט חלק אחד ולא הוי מצרן ודמי להנהו עובדי דלקמן אבל ק' מאי ק"ל אח"ז לאביי הא אביי כרב יוסף ס"ל כדמוכח מעובדא דתרי ארעי אחד נגרא וא"כ י"ל דאצטריך קרא ביבם להיכא דלאו מצרן וכדאמרי' לר"י אבל אין להק' דלאביי מוקמי' לקרא דיבם דקמ"ל דלא אמרי' ניחא ליה לאפושי אריסי כעובד' דתרי ארעי אחד נגרא הא ודאי ל"ק דדוקא בב' שדות הוא דאמרי' אפושי אריסי ובכור ויבם בחד שדה הוא דמתוקמא וכמ"ש מהרש"א בד"ה מעלינן ומ"מ מוכח דאביי כרב יוסף ס"ל וכיון דניחא להו לר"י גם לאביי מוקמי' להו כר"י. ודע דלפי' ריצב"א נמי צ"ל דיבם לב' בני אדם דמי דאל"ה ק' לרבא נהי דמדאוריי' אינו חולק בבכור מ"מ מדרבנן נוטל כס' אביי:

בד"ה מעלינן וכו' שהנגר מפסיק וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א וי"ל דהתוס' מפ' אפושי הריסי כמו שפי' הרמ"ה ז"ל דניחא ליה לעשות הוא ב' אריסי דאריסא למארי דארעא משתעבד ועוד דמקנא בחבירו וכו' ע"ש בדבריו וצ"ל לפ"ד דחד שדה אין עושין לה ב' אריסין אפי' חולקין אותה לב' דאין רוצים האריסין בכך:

דף יג.

גמ' אלא מעתה בכור ופשוט מכאן מק' לסברת הלבוש סי' קע"ה דלא מצי לו' גוד או איגוד אלא כשהחלקים שוין ע"ש ונ"ל דל"ק דהכא בבכור דנוטל פי שנים הוי כמו ב' אחים כמ"ש התוס' לעיל בד"ה כגון וכו' וא"כ הו"ל בכוי ופשוט כאלו באו ב' אחים שכל אחר יש לו שליש ותבעו מאח הג' גוד או איגוד דבכה"ג הוי החלקי' שוין לגבי כל אחד כיון שתבעו בבת אחת את האח הג':

תוס' בד"ה לישא וכו' כדמשמע התם דשבת תלו בפו"ר וכו' עכ"ל היינו מדיליף טעמא דב"ה דבפו"ר זכר או נקבה משבת וכ"כ התוס' שם וק' דנימא דב"ה דמתני' שם דס"ל זכר ונקבה דילפי מברייתו של עולם מודו דלשבת בחד סגי אלא דס"ל דפו"ר אינו תלוי בשבת וא"ש מתני' דהכא כב"ה דמתני' דהתם ובמ"א כתבתי בזה:

בד"ה שנאמר וכו' וחציה שפחה דלא כפו וכו' עכ"ל לא ק"ל אלא לתי' הר"י בר מרדכי דבעבדים אף דאין מצווין אפו"ר מצווין אשבת וא"כ גם בנשים דליתנהו בפו"ר איתנהו בשבת דנשים ועבדים כי הדדי נינהו וא"כ אמאי לא כפו את רבה אבל לפי' ר"י שכ' אח"ז י"ל דעבדים ונשים אין מצווין אשבת כמו שאין מצווין אפו"ר וא"ש דלא כפו את רבה:

בד"ה כופין וכו' עשה דפו"ר וידחה ל"ת דל"י קדש וכו' עכ"ל קושיתם היא מעשה דפו"ר דישא בת חורין ויקיים פו"ר ומ"ש ל"י קדש לאו דוקא אלא לא תהיה קדשה וכ"נ גם

מלשונם בגיטין אבל מדבריהם בפסחים נר' דקושיתם היא מעשה דשבת ע"ש ועיין במהרש"א ריש חגיגה ובמ"ש התוס' ועוד אפי' מפקדא יש לו' דמפקדא אפו"ר קאמרי והיינו מ"ד על שניהם אינו ב"ר ויש לפרש דכוונתם דמ"מ מפקדא אשבת והיינו להר"י בר מרדכי שכ' בד"ה שנאמר ע"ש:

בא"ד משום דעביד ע"ה איסורא ע"י וכו' עכ"ל לא שייך חילוק זה אלא באיסורי דרבנן אבל בשמעתין דאיסורא דאורייתא אפי' עביד איסורא ע"י אין אומרים לאדם חטא וכו' ולכך לא ניחא להו לתרץ קושיתם בהכי ולאוקמא מתני' במשחרר חצי עבדו דע"י שחרור הרב הוא דנענע מפו"ר:

בא"ד דאסור למכור עצמו וכו' עכ"ל נר' דאיסור זה גם בקונה שייך דהקונה עביד איסורא דמשתעבד בבני חורין שהם עבדי. ה' ולכך עדיפא תקנה דכפיה דלא עביד איסורא אלא הרב לחודיה מההיא תקנה דעבדי תרוייהו איסורא ובהכי ניחא מ"ש מהרש"א ז"ל עיין שם:

דף יג:

גמ' במתנה לא ניחא ליה וכו' י"מ מאי פריך לעיל ד"ג ע"א מאי קמ"ל כי רצו פליגי תנינא וכו' נימא דקמ"ל דבעי' רצו שניהם אבל כי רצה אחד מהם לא מהני ואפי' אמ"ל טול אתה כשיעור דל"מ בשום צד אלא ברצו שניהם וי"ל דהא נמי שמעי' ממתני' דאבל אם רצו שניהם חולקין דמשמע דוקא רצו שניהם ועיין להכנה"ג סי' קע"א הגהת ב"י אות ט"ו במ"ש בדעת המרדכי ע"ש ולדבריו ק' אמאי ל"ק הגמ' טעמא דרשב"ג דלא בעינא שיהא עדיף ממך בחלוקה זו:

שם גמ' מאי אריא בכרך א' הא דלא פריך בפשי' אמאי בב' כרכים חולקין י"ל דמיירי בשוין ולאו משום גוד או איגוד אבל מדנקט כרך אחד משמע דבב' כרכים בכל אופן חולקין אפי' אינם שוין:

שם גמ' מדביק אדם תורה עמ"ש בנימוקי למס' סופרים ע"ש:

רש"י ד"ה ה"ג וכן בין כל נביא וכו' וא"צ להניח וכו' עכ"ל משמע דהרשו' בידו להניח ולקמן אמרי' הטעם שאם רצה לחתוך וכו' וא"כ א"י להניח ובפירש"י שם וצ"ל דהכא לפום ס"ד דגמ' לקמן קאי או דמיירי הכא בנביא של תרי עשר ויותר נראה להגיה הכא כדלקמן וכ"ה בחי' הרמב"ן ז"ל בשם רש"י עיין שם:

תוס' בד"ה ומסיים וכו' וריצב"א מפ' וכו' אבל בין חומש לחומש וכו' עכ"ל הק' אחד מהישי' לפי' ריצב"א מדאמרי' במנחות ד"ל ע"א אמ"ר בין חומש לחומש אפי' באמצע הדף' גומר ע"ש בגמ' ולפי ריצב"א מאי אפילו דקאמר הלא כך צריך להיות באמצע הדף

ונר' דלריצב"א נמי אם רצה לסיים סמוך לסוף הדף בענין שיניח ארבעה שיטין אחרונים חלק ויכתוב תיבה אחת או שתים למטה מהם בסוף הדף בשיטה אחרונה שאחר ארבעה של חלק ש"ד ולכך קאמ' אפי' באמצע הדף ממש גומר דודאי גריע טפי החלק באמצע הדף מסוף הדף:

דף יד:

גמ' ואס"ד ס"ת הקיפו וט' וכו' הא דלא מוקי לה בקלף עיין מהרש"א ז"ל ועי"ל דע"כ בגויל מיירי דאי בקלף אמאי נשתיירו ב' טפחים ברוחב כדי שיצא ס"ת שלא בדוחק הא כיון דבקלף מיירי בב' טפחים שנשתיירו באורך סגי ויצא ויכנס בריוח:

שם בגמ' דאמר ר"ל אשר שברת וכו' כ' הרמב"ן בחי' דמפיק לה מדסמיך ושמתם בארון ואי ס"ד דלא יפה עשה ששברם היכי צוהו שיניחום בארון עם הלוחות והוי אין קטיגור וכו' ע"ש והוא תימה דא"כ אמאי אצט' לר"י אין רק לרבויי שברי לוחות הא מהכא נפקא והגמ' קאמר דר"י כר"ל ונר' ליישב דלא כ"כ אלא ליישב מילתא דר"ל אפי' כר"מ דלא ניחא ליה דר"ל כתנאי אמרה למילתיה והוק"ל דבשלמא לר"י אייתר אשר שברת ומיתורא ילפינן דאמ"ל יפה כחך ששברת אבל לר"מ דמבע"ל קרא לשברי לוחות מונחין בארון מנ"ל דעשה יפה ששברת ומתרץ דמינה ילפי' מדמונחין בארון אבל לר"י כוליה קרא לישר כחך ולא מ"ל דרשה דסמוכין ואי לאו קרא דאין רק דילפי' מינה מונחין בארון לא הוה ידעי דמונחין בארון וקרא דאשר שברת לא אתיא אלא ליישר כחך ששברת ועיין להרשב"א בחי' בשבת דף פ"ז עיין שם:

תוס' בד"ה בפורענות וכו' וא"ת ולמ"ד מעולי עלה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דבסדרא לא פליגי ע"ש והי"ל לכתו' כן בדברי התו' בד"ה ולמ"ד דכיון דהגמ' לא ידע סיפא ע"כ דעיקר קושי' הגמ' היא משום דאסדרא לפ' דאל"ה מאי פריך נוקמה כמ"ד בימי מלכת שבא היה ואפ"ל דהגמ' לא ס"ד אכתי פלוגתא דתנאי עד לקמן דמשני תנאי היא ולא אסיק אדעתיה אלא פלוגתא דאמוראי דלקמן ופריך למ"ד בימי משה מברייתא וכמו כן יש לפרש קושי' התוספות בדבור זה דמק' למ"ד מעולי גולה מברייתא לפום ס"ד דהשתא דלא ס"ד דתנאי היא וא"צ לדברי מהרש"א ז"ל:

דף טו.

תוס' בד"ה ועל וכו' וא"ת לספרי' דגרסי שלמה הא כתיב כלו וכו' עכ"ל ולא ניחא להו למי' שיר המעלות לשלמה דפסיקא להו דט"ו מעלות דוד אמרן כדקאמרי בסמוך:

בא"ד וק' להאי גירסא וכו' עכ"ל ולגירסתנו המק' דפריך וליחשוב. איתן הו"מ למיפרך מנ"ל אברהם:

בד"ה ירמיה ואפי' ספרו לא כ' עכ"ל כ' מהרש"א וגם בהושע וכו' אפי' ספרו לא כתב ע"ש ואע"ג דמה שלא כתב ספרו משום דנבואותיהם קטנות כמ"ש רש"י מ"מ לעולם מי שיש לו לכתוב ספר אינו כותב ספרים אחרים כל שלא כתב ספרו:

פרק שני

דף יז.

תוס' בד"ה לא שיח וכו' דבור ושיח דעמוקין וכו' עכ"ל הא דלא סגי בצריכותא דלקמן דבור קביע וקאי משא"כ אמת כובסין ונברכ' דכל חד חדא הוא דאית ביה משום דאי הכי לס"ד דגמ' לקמן דלא ס"ד צריכותא הלזו ומוכיח מאמה ונברכת אמאי לא הוכיח מבור והנך תרתי אלא ע"כ דאית בהו צריכותא אחריתי ופשוטה היא ועיין למהר"ם ז"ל:

דף יז:

גמ' כל מרא ומרא וכו' עיין למרן בב"י סי' קנ"ד שכ' שמ"ש הטור דהבור בלא מים הוציאו מכאן ועוד הוכיח מצריכותא דאמת המים ונברכת ע"ש וכבר תמה בדרישה מדברי התוס' לעיל בד"ה לא יחפור וד"ה לא שיח ע"ש ועוד י"ל ע"ד דא"כ בצריכותא דאמה ונברכת בחד צד סגי וכמו שהקשה מהרש"א' בד"ה לא שיח ובתי' לא יתורץ דהא בור לית ביה מים:

שם גמ' אלא לרבא קשיא מכאן ק"ל למ"ש הרמ"ה דבסמוכה למצר הרחקת ג"ט סגי ולא בעי סיד או סיד לחודיה סגי וכ"כ הר"מ בפ"ט מה' שכנים ובב"ה בסי' קנ"ה ע"ש דא"כ מאי פריך נימא דסמוך לבור בעי סיד והרחקה אבל סמוך למצר סגי בחד מנייהו ולכך נקיט במתני' סמוך לבור וי"ל דמ"מ הו"ל לאשמועי' דינא דמצר ועי"ל דלא בעי לשנויי הכי משום דבעיא היא לקמן אפי' גבי סמוך לבור אי סגי בחד מנייהו ואע"ג דלדעת הר"מ נפשטא הבעיא מ"מ הגמרא הכא ספוקי מספקי"ל וניחא נמי דפריך לקמן מסלע הבא בידים וס"ד דה"ה לא בא בידים וקתני הרחקה וסיד משמע דבמצד נמי בעי תרוייהו די"ל דבההיא ברייתא גופה איכא למבעי אי תרתי קתני או חדא אדא:

עוד שם גמ' הא איתמר עלה וכו' יל"ד להאי לישנא אמאי לא הדר פריך לאביי דכיון דקתני כותל מוכח דבעי הרחקה וכדפריך בלישנ' בתרא וי"ל דהא דקתני כותל לאפוקי חלל הבור וכיון דמכותל מרחיק הג"ט והראשון סמך למצר ממש א"כ הכותל בתוך של השני נעשה ומרחיק בשלו יותר מג"ט א"כ ע"כ דחייבוהו חכמים להרחיק כל ההרחקה דב' הבורות שהיא ששה טפחים וקמ"ל דסתם כותל ג"ט ולעולם סומך למצר ודקתני סמוך לכותל לאשמועינן שחייב בכל ההרחקה וממילא שמעי' סתם כותל ג"ט וכדלעיל ועי"ל במ"ש במקובצת בלישנא בתרא ע"ש:

רש"י ד"ה ונ"מ וכו' וא"ת מנ"ל וכו' עכ"ל לכאורה קושי' ותי' הם דברי הגמ' לקמן וכבר עמד בזה מהר"ם ז"ל ע"ש ונ"ל דקושיתו היא כיון דבבא לסמוך על המצר פלוגתא היא וא"כ לאו מילתא דפשי' היא וא"כ מאי קאמר דנקט כותל לאשמועי' שיעור כותל והיכן אשמועינן דצריך הרחקה ג"ט כדי דנשמע מינה האי חידושא דשיעור כותל והו"ל להתנא לאשמועי' תחילה דצריך הרחקה ותי' דלאביי מיירי בבאו לחפור בב"א ובכה"ג מילתא דפשי' היא דמ"ש האי מהאי וס"ל לרש"י דלרבא י"ל כדברי התוס' דנקט כותל לאשמועי' הרחקה:

תוס' בד"ה מכותל וכו' ולאביי שצריך הרחקה וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לזה דלאביי י"ל דמילתא דפשי' היא ולא קמ"ל התנא אלא שיעור כותל אלא דמסתברא להו להתוספות דהרחקה נמי ך חידושא הוא:

ד"ה מרחיקין וכו' וא"ת אכתי מאי פריך וכו' עכ"ל דאין לו' לל"ק פריך דא"כ הול"ל הניחא וכו' וכדלעיל אלא ע"כ לכולהו לישני פריך וצ"ל דסתמו לעשות כותל דאל"ה מאי פריך הגמ' הא לל"ב בשדה שאינה עשויה לבורות סומך אפי' להבא אלא ע"כ דכותל דמי לעשויה לבורות ולפ"ז לל"ק קשיא אפי' לאביי מהא דמרחיקין דגפת וט' ומ"ש התוס' בתחי' הדיבור דלרבא פריך נקטו רבא משום דבין לל"ב בין לל"ק קשיא לרבא אבל אה"נ דלל"ק קשיא גם לאביי:

דף יח.

תוס' ד"ה דטירייא וכו' ולספרי דל"ג אלא וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דיתכן למגרס אלא אפי' דלא הוזכר שם אמורא ומ"ש התוס' בכ"מ דהיכא דלא הוזכר אמורא אין אומר אלא היינו דאין מוכרח לו' אלא מיהו התוס' בשבת דצ"ח ע"א כ' אין דרך לו' אלא היכא דלא הוזכר אמורא ע"ש:

דף יח:

תוס' ד"ה ואי לא סמיך וכו' ולר"י לא ירחיק כלל דכיון דתרוייהו מזיקי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דא"ל דטעמא דרבא משום דכל מרא וכו' דאכתי לא ס"ד ברייתא דאילן וכו' ע"ש ולמסקנא דידע להההיא ברייתא מ"מ אכתי אצטריך לאוקמה בלוקח משום דברייתא בחרדל לדבריהם דרבנן קאמר ורבנן לא ס"ל טעמא דכל מרא כדמוכח מברייתי' דאילן ומ"מ אינו מוכרח לו' דלא ידע להההיא ברייתא די"ל דידע לה וכי היכי דלא תקשה אברייתא דחרדל עכ"ל לדבריהם קאמר ופריך הגמ' שפיר לרבא מר"י דברייתא דחרדל דל"ל מטעמא דכל מרא וכו' כיון דלדבריהם דרבנן קאמר:

בא"ד לא בעי לאוקמה כשסמך בעל דבורים וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א בשעשה המוכר שניהם דבורים וחרדל ומכר אחד מהם ע"ש ל"ק דאי מכר חרדל ושייר דבורים

מ"ט דרבנן כיון דמכר לו חרדל לא מקרי הב' מזיק דאדעתא דהכי מכר לו וכן כשמכר דבורים דבורים מוזקין מכר לו ומ"ט דרבנן ול"ד למכר לו חצי שדהו והב' זרע חרדל או העמיד דבורים ושו"ר להרמ"ה דמפ' השמועה כן דעשה המוכר שניהם ומכר אחד מהן ועלה פריך הגמ' מ"ט דרבנן עיין שם בדבריו:

בד"ה וסבר וכו' דפי' באדם שלוקח משדה וטוענין ללוקח וכו' עכ"ל פי' דבריהם נראה דלפי' ר"ח הגמ' מעיקרא פריך לרבא מר"י דאי לא סמיך אמאי בעל החרדל סמיך הו"ל שניהם להרחיק ומשני בלוקח דהיינו שהלוקח לקח שדה חרדל וטוענין ללוקח ומש"ה אמר ר"י בעל החרדל סומך ופריך א"כ מ"ט דרבנן ועוד לר"י אפי' משרה ר"ל דאם הלוקח לקח משרה אינו מרחיק וזהו שכ' התוס' באדם שלוקח משרה וכו' דהיינו קושי' הגמ' לר"י אפי' משרה וכו' והשתא מק' התוס' מה משני רבינא קסברי רבנן על המזיק וכו' הא מ"מ טוענין ללוקח ובודאי דפי' ר"ח א"ש לשי' הפי' דלרבינא בלא לוקח מיתוקמא אלא דהתוס' קאמרי דלפי שי' רש"י ור"י בסוגיא דשמעתא א"א לפ' לוקח כפי' ר"ח:

דף יט.

גמ' ת"ש ריי"א סלע הבא בידי וכו' מכאן קשה לדעת הרמב"ם והרמ"ה שהבאתי לעיל דאפי' לרבא דאמר אינו סומך בהרחבת ג"ט דיו ולא בעי סד בסיד ול"ד לחופר בצד הבור ע"ש דלפ"ז מאי פשיט מההיא ברייתא נימא דבא בידים צריך אפילו הראשון ג"ט וסיד אבל לא בא בידים בחד מנייהו סגי ולעולם בדינא דמשנתנו בעי תרוייהו וי"ל לדעת הר"מ דגריס כגירסת הספרים שכ' התוס' כאן:

שם גמ' ואיכא דרמי להו מרמא וכו' אר"נ ל"ק וכו' צ"ל דר"נ גופיה מבעיא ליה אי וסד בסיד תנן א"ד או סד בסיד תנן כדמבע"ל הגמ' בסמוך וכדי שלא נפשוט הבעיא משני הכי אבל לפי' הצד דסד בסיד תנן לא קשיא די"ל דהרחקת ד' אמות שוה להרחקת ג"ט וסד בסיד:

שם גמ' אר"י לפי שאין דרכן של בני אדם וכו' ץ והא דלא תני הכא חול ס"ל דיגיד עליו ריעו דדוקא בשניהם לא אמרי' יגיד עליו ריעו אבל אי לא שיירא כלל בחדא מנייהו אמרי' באידך יגיד עליו ריעו ואפי' לא שיירא בשנייה אלא חדא:

תוס' בד"ה בא בידים וכו' ויש ספרים דל"ג וכו' עכ"ל ק' כיון דהפשטן גופיה ידע לה דיש לחלק דין בא בידים ללא בא בידים. מאי פשיט נימא דבא בידים שאני וי"ל דמ"מ לא מסתברא ליה לפלוגי הכי לקושטא דמילתא ועיין למהרש"א ז"ל לעיל די"ז ע"ב בד"ה ה"נ ע"ש:

דף יט:
תוס' בד"ה התם וכו' הא תנא ליה אמת המים וכו' עכ"ל נקטו כן לפי הצד דלעיל דאו סד בסיד תנן דכיון דבחדא מינייהו סגי והכא לא שייך סד בסיד דהא ההיזק מתחת הקרקע הוא שמעי' שפיר הרחקת ג"ט מאמת המים אבל לפי הצד דבעי' תרוייהו ג"ט וסיד עדיפא מינה תקשה להו אמאי סגי הכא בג"ט לפי' ס"ד דהשתא ובתי' יתורץ הכל וכן צ"ל בקושי' הגמ' ות"ל משום מיא וכו':
ד"ה שנילושה וכו' חשיב פחות מכביצה וכו' עכ"ל ומיירי התם בסריא כדאמרי' הכא גבי תבן ובנפסל לאדם ועדיין ראוי לאכילת כלב דמקבל טומאה אי לאו דפחות מכביצה וכדעת הראב"ד בפ"ב מה' ט"א דכה"ג מקבל טומאה ואע"ג דחזי לכלב כיון דסריא מבטיל ליה ול"ד לחזי לבהמתו דשמעתין:
ד"ה רקיק וכו' כדאמרי' בבכורות וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' ועמ"ש בזה בי"ד סי' מ"ח דין ד' ע"ש:

דף כ.
גמ' שחיט לה וכו' ר"ל וההוא אבר המדולדל מזבין לנכרי או לכלבים אבל איהו לא מצי אכיל כדאי' בחולין דע"ג ע"ב ואפי' לדעת רש"י שם דמצות פרוש מדרבנן הוא ש"מ כיון דאסור אע"פי שהוא מדרבנן מבטיל ליה כדאמרי' בבן ח' דמשום דאסור לטלטלו מבטיל ליה וכ"ש לדעת הר"מ דמצות פרוש מדאורייתא הוא והר"ב במקובצת כ' שחיט לה ואכיל ההוא אבר בהדה ע"ש והוא תימה:
תוס' בד"ה היא גופא וכו' ועוד אומר הר"ש דכלי עץ וכו' עכ"ל היינו לענין סתימת כולה אבל למיעוט בעי ביטול כמ"ש מהרש"א וכ"מ להדיא בתוס' בשבת דמ"ד ע"ב גבי מוכני ע"ש ודלא כמרן בב"י בי"ד סי' שע"א ע"ש וכל זה בכלים אבל באוכלין בעי ביטול אפי' סתימת כולה כמ"ש מהרש"א וכמ"ש התוס' שם בשבת ע"ש אבל דעת הראב"ד בפט"ו מה' ט"מ דאפי' באוכלין לא בעי ביטול בסתימת כולה ומ"ש מרן בכ"מ שם שכ"כ התוס' היינו דיש חילוק זה בין סתימה למיעוט לאפוקי מסברת הר"מ דלא מחלק כלל אבל מ"מ הראב"ד והתוס' חלוקים בעיסתם:
בד"ה בחבית וכו' ודייק ר"ת מדנקט גרוגרות וכו' עכ"ל עיין להת"ח שנר' מדבריו שהבין בכוונתם דדיוק ר"ת היינו מדנקט גרוגרות ע"כ דאתא לאורויי דמיירי במדובקות ובולטות ע"ש ולפ"ד לפי' ר"י שכ' אח"כ דלא מיירי בבולטות הי"ל ליישב דיוקו של ר"ת ולכן נר' דדיוקו של ר"ת אינו אלא למדובקות לחוד ומאי דאיכפל תנא למתני מדובקות היינו כדי שיוכל לעמוד בפ"ע כשינטלו הקופה והחבית וקאמר ר"ת כיון דבמדובקות מיירי נוכל לו' דבולטות הם:

בד"ה ונכרי וכו' דלא אקרי אדם עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דהא לא כתיב אדם אלא איש ומנפש היא דנפ"ל דאפי' בין יום אחד מטמא כדאי' בנדה דמ"ד ע"א ע"ש ומינה שמעי' דדוקא בין יום אחד אבל נפל לא אקרי נפש ורצונם לו' דלא אקרי נפש אדם:

בד"ה והמלח וכו' שלא חשב עליו לאכילה וכו' עכ"ל בהגהות מהר"י וילנא ז"ל כ' דט"ס וצ"ל שלא חשב למשקין כדאי' בנדה ע"ש ולפ"ז ק' נוקמ' אפילו חשב למשקין וכמ"ד בספ"ק דפסחים דמשקין אין להם טומאה כל עיקר מן התורה וכיון דמדאורייתא טהור חוצץ כמ"ש התוס' בסמוך גבי נכרי:

דף כא.

תוס' בד"ה וגרדי וכו' ולקמן נמי תניא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד מה שהקשו התוס' בד"ה אחד מברייתא דהחנות אזלי לפום תי' קמא שכ' כאן אבל לתי' בתרא דגרדי שאני י"ל דההיא ברייתא דחנות בחנות של אומן כמו ריחיים וכיוצא ולאו בגרדי ושרי אפי' באותה חצר:

בד"ה ולא וכו' וא"ת דאמרי' בהגוזל וכו' עכ"ל אין להק' דנימא דמיירי הכא בקבל עליו כל אונסא דה"ד לענין שמותי אבל לכתחי' אין למכור לו כלל אפי' בקיבל עליו:

דף כא:

גמ' דאמר מר עזרא תיקן וכו' ולר"ה בריה דר"י הא דהוצרך עזרא לתקן היינו דלא נימא אתי לאתרשולי כדפריך הגמ' א"נ לבני מבוי אחר דאיירי ביה ברייתא דרשב"ג ורבנן ועיין במקובצת: תוס' בד"ה מרחיקין וכו' ראה את המציאה וכו' עכ"ל נר' מזה דס"ל דהא בהא תליא דאי מקרי רשע מוציאין מידו וכ"כ הרמב"ן בחי' בשם ר"ת ע"ש ובזה ל"ק מ"ש הת"ח בתי' ראשון ומ"ש התוס' ההיא דאז"ל שהביאו בסמוך ואי מקרי רשע א"ש דלא היה רוצה לזכות בה וכו' דמשמע דאי רוצה לזכות בה אין מוציאין מידו היינו להלחולקין על ר"ת דכיון דס"ל דמקרי רשע בכל גוונא עכ"ל דאע"ג דמקרי רשע אין מוציאין כדי ליישב ההיא דראה את המציאה:

בד"ה תנאי וכו' תימה לרשב"א וכו' עכ"ל לדעת האומרים דהלכה כרשב"ג אפי' בברייתא ניחא קושיתם דאי הוה אמר כר"י הוה ק' אמאי פס' כיחידאה דודאי רבנן דר"י בברייתא דפריך מינה דלא מפשי' בפלוגתא לו' ג' מחלוקות בדבר ולכך מייתי מדרשב"ג דהלכה כמותו אפי' בברייתא:

דף כב.

גמ' וקמא היכי סמיך וכו' מוכח מכאן דאי סמיך קמא ברשות דהיינו שמחל לו בעל הכותל הראשון אז אפי' נפל חוזר ובונהו בלא הרחקת ד"א ולא אמרי' פנים חדשות באו לכאן וכ"כ בתשו' הרא"ש הביאו הטור בסי' קנ"ד ופ' מרן בש"ע שם ומהר"ם גאלנטי ז"ל

סימן ס"ב הוכיח ד"ז מתשו' הרשב"א ע"ש והוא מבואר מסוגיין ועפי"ז י"ל קצת קושי' התוס' בד"ה אלא וכו' די"ל דנקט הכי לדיוקי דדוקא בהיה רחוק מעיקרא ד"א אבל היה סמוך חוזר ובונהו בלא הרחקה אלא שאין נראה דרבא מגיה המשנה אלא פרושי הוא דמפרש לה וא"כ אי נחית תנא להכי הול"ל ד"א בהדיא:

דף כב:

גמ' טעמא שלא יאפיל וכו' אין להק' דנימא שלא יאפיל צריך יותר מד"א דהא ליתא דא"ה אמאי סגי ליה לתנא דמתני' בר"א דאין סברא דפליג בזה אתנא דברייתא ועיין להת"ח ע"ש:

רש"י ד"ה גרמא וכו' ואפי' למ"ד וכו' עכ"ל מפי' נר' דהאי שמעתין דינא דגרמי הוא ולא גרמא בניזקין כמ"ש התוס' ואע"ג דפלוגתא דר"מ ורבנן היא בדינא דגרמי מ"מ פריך שפיר דלא ניחא למי' דמתני' דלא כרבנן אבל עובדא דר"י דלקמן גרמא לבד היא ולכך פריך ליה אבייי והא גרמא וכו' ודאי דינא דגרמי הוא מאי פריך נימא דר"י ס"ל הלכה כר"מ כהנך אמוראי דבקמא דצ"ח דס"ל הלכה כר"מ ועיין להת"ח לקמן בעובדא דר"י ע"ש: .

תוס' ד"ה לימא וכו' והוי כולהו גירי דידיה וכו' עכ"ל הת"ח די"ח ע"א תי' עפי"ד הללו קושי' התוס' בד"ה דייקא שהק' נימא דנקט הכי לאשמועי' רבותא לר"י וכו' די"ל דגם גבי בור גירי דידיה וא"כ הו"ל לאשמועי' התם והוי נמי רבותא לר"י ע"ש ולא היא דכבר כ' מהרש"א שם דלאבייי קאמרי אבל לרבא ס"ל גבי בור גירי דידיה כדאי' לעיל בגמ' וא"כ סוגיא דשמעתין דאמרי' נימא דלא כר"י דמינה שמעי' דכולהו אתו כר"י כדדייקי התוס' אזלתברבא אבל לאבייי ע"כ דכולהו דלא כר"י דכיון דגבי בור לאו גירי דידיה ואתיא מתני' דבור דלא כר"י כולהו נמי דמו לבור ועיין להתוס' לקמן דכ"ו ע"א בד"ה זיקא ובמהרש"א ז"ל שם ע"ש וניחא טפי לפ"ז דאבייי לקמן בעובדא דר"י דפריך והא גרמא בניזקין דפריך אר"י ולא פריך אמתני' כדפריך הגמ' משום דאבייי לשיטתו דמתני' דלא כר"י וא"כ אין החיוב משום זמנין וכו' אלא כל שעה רגיל ההיזק ולא הוי גרמא בניזקין אלא דינא דגרמי וכמ"ש הת"ח שם בעובדא דר"י ע"ש ועי"ל דדוקא בקדם הכותל אז אח"כ כשעוש' הבור הוו גירי דידיה דע"י חפיר' הבור מתרועע הכותל אבל התוס' לעיל דכ' דלא הוי גירי דידיה גבי בור היינו בעושה בור קודם עשיית חבירו הכותל:

בד"ה זאת וכו' ומעיקרא ס"ד כי היכי דפטור ה"נ מותר וכו' עכ"ל אע"ג דבכל הנך גרמא בניזקין שהביאו התוס' תנן בהו חייב בדי"ש כדאיתא בקמא דנ"ו ע"א ע"ש היינו כשנעשה ההיזק חייב בדי"ש אבל להזמין ההיזק ס"ד דשרי:

בא"ד דדינא דגרמי הוי מטעם קנס וכו' עכ"ל ולא ס"ל לרצב"א כמ"ש התוס' בריש מכילתין בד"ה וחייב וכו' כיון דבעל הכרם מפסיד לא קנסו ע"ש ועפי"ד רצב"א הללו ניחא לי מה שהקשה העה"ש ח"מ סי' א' עמ"ש הרדב"ז סי' תר"ז מגמ' דפ' שבועת העדות דל"ב ע"ש די"ל דאפי' דמ"ל מי יימר דמשתבעי היינו בשה"ע שהיא דין תורה ומ"מ הוי דינא דגרמי ומחוייב מדרבנן גם י"ל דל"ד שה"ע לדעלמא כמ"ש הריטב"א בחי' שם גבי הנך תנאי דפליגי בדבר הגורם לממון גבי משביע ע"א דאפשר דבעלמא ס"ל איפכא ע"ש אבל ק' לפי' רצב"א כיון דקנס הוא איך דנין בזה"ז דין דינא דגרמי כגון מסור וכיוצא כמ"ש בב"ק בכ"מ הא אין דנין דיני קנסות בזה"ז דליכא סמוכים וכדאי' בספ"ק דבב"ק ובפ' החובל ע"ש ועיין בח"מ סימן א' ויש ליישב:

בא"ד כי היכי דקניס במטמא וכו' עכ"ל בגמרא בפ' הניזקין דנ"ג אמרי' כי קניס ר"מ בדרבנן והיינו כיון דלא שמיה היזק לא הוי אלא איסור דרבנן ע"ש בפי' דש"י והשתא יש להוכיח מדברי התוס' דדינא דגרמי כיון דמדאורייתא לאו בר תשלומין גם לענין איסור לא אסיר מדאורייתא דאי אסור מדאורייתא לא קניס ר"מ שוגג או מזיד וכ"פ הרב פנים מאירות ח"ב סי' צ' בפשי' מסברא דנפשיה ועפי"ז דן דבמוסר לא מיפסל לעדות אלא אחר הכרזה ככל איסורי דרבנן ע"ש:

דף כג.

בד"ה מרחיקין וכו' אין עושין מגרש שדה עכ"ל ולפי' י"ל דדוקא שדה אין עושין אבל גינה עושין ולכך דקדק וכ' זרעוני גינה אבל הרמ"ה פי' כפירש"י ונקט שדה בדבריו ולדבריו ק' מההיא דאין עושין מגרש שדה ואין לו' דדוקא בא"י אין עושין משום ישוב א"י והכא בח"ל מיירי דהגמ' לעיל די"ט קאמר תנא בא"י קאי ברישא דמתני' ע"ש ולפירש"י לא יתכן הצריכיות שכ' התוס' בדבור שאח"ז וצ"ל לפי' דאי תנא רישא הו"א ה"מ משום דליכא זרעים דידיה אבל סיפא דמייתי בעושה שובך בשדה שלו דאיכא זרעים דידיה דאכלי מנייהו הו"א דשרי ואי תנא סיפא משום דשכיחי אבל רישא זרעוני גינה לא שכיחי:

בד"ה והתני וכו' אפי' מאה מיל ל"ד כמו שמשמע וכו' עכ"ל עיין בגמ' בפסחים דף מ"ו ע"א דאמרי' ומינה מיל הוא ואינו חוזר הא פחות ממיל חוזר ויש לחלק:

דף כג:

בד"ה ביושבת וכו' וי"ל שהיו מקומו' וכו' עכ"ל שמעתי אומרים שעפי"ד אלו ניחא מה שהק' התוס' ביומא דכ"ג נוקמה כרבנן דנתחלקה ירוש' לשבטי' ע"ש די"ל דמ"מ נזיל בתר רובא דעלמא ולא היא דמ"מ מברייתא דמייתי לא פריך מידי והו"ל להגמ' למיפרך

ניזיל בתר רובא דברייתא. לא משתמע אלא דאין ירוש' מביאה ע"ע בשום זמן והיינו משום דלא נתחלקה ירוש' לשבטים:

ד"ה מצאו וכו' הומ"ל אמתני' דט' חנויות וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וי"ל קושיתו דקורכה דמוכחא עדיפא מרובא וחזקה וקורבה שאינה מוכחא עדיפא מרובא אבל כי איכא חזקה ורובא גריעא ולכך רישא בתוך חמשים אמה קורבה דמוכחא שאני אבל חוץ מחמשים אמה הוי של מוצאו דאיכא רובא וחזקה דהא המוצאו תפוס בו אבל סיפא דנמצא בין ב' שובכות דהמוצאו ממ"נ אינו זוכה בו אז אזלי' בתר קרוב ולפ"ז התוס' לעיל בד"ה חוץ הומ"ל דהכא לכ"ע הולכין אחר הרוב משום דתפוס ואיכא חזקה דמסייע ליה:

דף כד.

גמ' אבל עינבי מצנעא וכו' משמ' דלמאי דקי"ל כר"ח אפי' עינבי שרי דאזלי' בתר רובא והר"מ בפ"י מה' מ"א דין י"ג פ' עינבי אסירי אפי' רפ' כר"ח ועיין להלח"מ שם דלפ"ד עדיין לא נתיישב אמאי עינבי אסירי כיון דלית בהו לתא דיין ועיין להרמב"ן בחי' שכ' דאפי' לר"ח צריכי לה"ט דאצנועי כגוויה לא מצנעי ידאל"ה אסיר משום דכאן נמצא וכאן היה ע"ש ועל פי זה ניחא פסקי הר"מ שפיר:

תוס' בד"ה לימא וכו' א"כ הוי ודאי ערלה עכ"ל ק"ק נימא דמספק"ל אי אזלי' בתר רובא או בתר קורבה וכמ"ש בד"ה והני ע"ש וי"ל ובעיקר קושיתם י"ל דאי לאו דס"ל כר"ח הוה ס"ס להחמיר ס' אי אזלי' בתר רובא או בתר קורבה ואת"ל דמעלמא הוא שמא דיין הוא ואסיר ואע"ג דרוב גנבי ישראל כיון דאיכא מיעוט דגנבי עכו"ם מצטרף לס"ס היכא דלאו רוב גמור כמ"ש התוס' בכתובות ד"ט ע"א ואפי' ברוב גמור י"א דמצטרף המיעוט לס"ס כמ"ש במ"א והוכחתי מדברי הרוקח שכ' אשת כהן מעוברת מותרת ליכנס לאהל המת משום דהוי ס"ס נקבה ואת"ל זכר שמא נפל אע"ג דאמרי' בגמ' מיעוט נפלים ע"ש וכיון דהוי ס"ס להחמיר אסור אפי' גבי ערלה:

דף כד:

גמ' ות"ל דאין עושין שדה מגרש וכו' אמתני' גופה לא ק"ל די"ל בח"ל מיירי אבל עולא דיהיב טעמא משום נוי מוכח דמוקי לה בא"י ופריך שפיר ועיין להלח"מ בפ"י מה' שכנים:

דף כה.

גמ' וכה"א הזלים זהב מכיס פירש"י דמצינו לשון זלות אזהב מייתי להאי קרא והכא א"ש פי' דקאי אקרא דלשון כטל אמרתי אבל לקמן במימרא דר"ח דקאמר נמי וכה"א הולים וכו' לא יתכן לפ' כן דלא קאי אקרא דלשון זלות ונ"ל דקרא דהזלים זהב מכיס מפורש שם בקרא דאעובדי ע"ז קאי וכבר ידוע דע"י עע"ז הגשמים נעצרין כדכתיב השמרו לכם

פן יפתה לבבכם וכו' ועצר את השמים וכו' ורזון דהגשמים נעצרין ויהיה רעב בעולם אז יזול הזהב ושפיר מייתי ליה הכא ולקמן דכן מצינו כיוצא בזה ממש:

דף כו.

מתני' אא"כ הרחיק וכו' פי' רש"י משום מחרישה אבל הר"מ בפי' המשנה פי' משום דארצות השמנים השרשים מתפשטים יותר ע"ש והוא תימה דבגמ' לעיל די"ח מוכח בהדיא דלאו משום שרשים:

דף כו:

תוס' בד"ה עד וכו' אבל אי איכא רווח' י"ו אמות מודה ר"י וכו' עכ"ל ובפ' חזקת דמהרך לה לדר"י ולא קאמר דר"י הוא המתיר וביו"ו אמה מיירי ולא פליג אדר' יהודה ע"ש בפירשב"ם י"ל דא"כ לא הוה פליג ר"ל בהא ואף על גב דהכא ר"פ פריך והא אחזיקו אפי' ביו"ו אמה י"ל דבתר דשני ליה קבלה מניה וסובר הגמ' דבהא מילתא ליכא מאן דפליג:

דף כז.

בד"ה לחומרא וכו' אבל חוץ לי"ו פעמי' וכו' עכ"ל ומאי דקאמר הגמ' ולחומרא לא דק היינו דאיכא צד חומרא דמביא בכורים אע"ג דאיכא צד קולא דפטור מתרומה מ"מ כיון דאיכא צד חומרא לא דק דדוקא בקולא לגמרי לא אמרינן לא דק ומ"מ אי משתמע ממילתיה דעולא דיותר מי"ו מביא בכורים לא הוה א"ש כיון דקושט' הוא דאינו מביא משום קולא דפיטו' תרומה ועיין למהר"ם לובלין כאן ובמה שהק' עוד בגמ' לשי' ר"ח לעיל דמשום גזל אינו מביא ע"ש:

ד"ה לא וכו' וי"ל שאני התם שהקרקע קנוי לו עד זמן וכו' למשטח ביד פירי וכו' עכ"ל עפי"ד תוס' הללו ניחא לי מה שהק' מהראנ"ח ח"ב סי' פ"ג עמ"ש הרשב"א בההיא דלקמן דף קל"ו דמוכר שדהו לפירות דס"ל לר"ל מביא ואינו קורא משום דקנין פירות לאו כקה"ג דמי דה"ט דמ"מ מביא אטום דמספק"ל אי מקריא אע"ג דלאו כקה"ג דמי והק' מהראנ"ח דא"כ בפ' הספינה דפ"א דפריך הגמ' בב' אילנות לרבנן ואילן א' לר"מ אמאי מביא ומאי פריך נימא דמספק"ל אי מקריא אדמתך אע"ג דלא קנה קרקע דומיא דמוכר שדהו לפירות ע"ש ועפי"ד התוספות הללו ניחא שפיר דדוקא במוכר שדהו לפירות שהקרקע קנוי לו על זמן קבוע דאפילו יבשו הפירות חוזר וזורע וגם קנוי לו למשטח פירי הוא דמספק"ל אי מקריא אדמתך אבל בקונה ב' אילנות לרבנן ואילן א' לר"מ אי לא קנה קרקע פשיטא דלא מקרי אדמתך ובעיקר קושי' התוס' שהק' לר"מ דס"ל כקה"ג דמי לפי מ"ש התוס' לקמן ד"ג ע"א בד"ה קסבר דדוקא במוכר עבדו ע"מ שישמשנו ל"י שהיה לו בו קנה"ג מקודם הוא דס"ל לר"מ קנין פירות כקה"ג ע"ש ניחא שפיר דקונה אילן דלא הי"ל מעולם קה"ג מודה ר"מ דלאו כקה"ג דמי:

פרק שלישי

דף כח.

תוס' בד"ה שלשה וכו' והא אמרי' בגמרא דאספסתא וכו' עכ"ל קושיתם היא לשי' רש"י ז"ל דבעי זריעה וקצירה דלפ"ז ע"כ דליכא לפרושי פירא רבה ופירא זוטא כפי' ר"י דבסמוך דהיינו שיגדל ברשותו ג"ח לר"י וחדש אחד לר"ע דהא בעי' כל גידולו מזריעה עד קצירה וע"כ לפרש כפי רשב"ם דהיינו תבואה וירק וא"כ ק' מ"ש מאספסתא והו"מ להקשו' שם קושי' זו אפירשב"ם אלא דסמכו קושיתם כאן להקשו' גם אפי' רש"י דע"כ דמפרש כפירשב"ם ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

בד"ה שהן וכו' דא"כ מאי קמ"ל רב הונא וכו' עכ"ל הרמב"ן הק' עוד אמאי דייק בגמ' מדקתני מיום ליום ולא דייק ממילתיה דר"י ותי' לזה דהו"א לרבנן דמשכי זמן הרבה ג"ש מיום ליום א"צ רצופין ע"ש ובהכי י"ל גם מה שהק' שם קושי' התוס' מאי קמ"ל ר"ה די"ל דהיא גופה אשמעי' ר"ה דאפילו לרבנן בעי' רצופין ואכולהו ג"ש דמתני' קאי ר"ה ולא היה רמב"ן ז"ל צריך לדחוק למה שנדחק בזה ע"ש:.

בד"ה כנס וכו' דכתיב ותבואת הכרם וכו' עכ"ל ק"ל דבמס' נדרים דנ"ה ע"א תנן הנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת מיני דגן ופריך בגמ' מדכתיב ותבואת שדה ומשני תבואת שדה אקרי תבואה סתמא לא אקרי ע"ש והשתא מאי מייתו התוס' קרא דתבואת הכרם אתבואה סתמא דמתני' וע"ש בירוש' בנדרים וי"ל דמתני' נמי כיון דקאי באילן כדקתני אבל בשדה אילן הוי כאלו תנן תבואת אילן:

דף כח:

בד"ה וכו' דאית לן למי' שמחל לו וכו' עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דבכה"ג לא מהניא מחילה אלא הקנאה אלא ר"ל דאית לן למי' שמכרה לי וכן נקיט מהרש"א בלישניה בדבור שאח"ז ע"ש אך ראיתי למהרש"א לקמן דמ"ה ע"א בד"ה שלא וכו' שהבין דלשונם כאן בדקדוק ומדברי התוס' שם שכ' מכר או מחל אין ראיה דש"ה דעשה גודא דהיינו גדר:

בא"ד וילפי' מג' הקראות דגברא וכו' עכ"ל גם : לפי תי' זה א"צ שיוחזק שיעבור אלא אפילו עדיין לא עבר כמ"ש מהרש"א ולא כדס"ד בקושותם דאל"ה לפי ההכרח שכ' בתי' הב' דא"כ עד נגיחה חמישי' וכו' נסתר התי' הראשון ואין זה במשמעות דבריהם:

בד"ה אלא מעתה וכו' ובלא שור המועד הומ"ל וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו לפ' גם כאן כפירש"י ובפירכת הגמ' לרבנן משום דא"כ בלא שור מועד קשיא וכדקאמרי ובלא שור המועד הומ"ל וכו' ואמאי תלי לה הגמ' הכא ללפותא דשור המועד וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

בד"ה ודילמא וכו' ליכא אלא י"ח חדש וכו' עכ"ל הרמ"א תי' בזה דבשדה. הבעל מיירי ע"ש ואין להקשו' ע"ד דאיהו גופיה פי' במתני' דרבנן בשדה הבעל פליגי אר"י וס"ל דלא סגי בי"ח חדש אלא דבעי' שיאכל כל פירות ה"ג שנים אלא דלא בעי מיום ליום די"ל דבאותם השנים לא הביאו פירות אלא באותן הב' חדשים דסוף שנה ט' ובד' חדשים דשנת י"א שלא ירדו הגשמים אלא באותן חדשים:

גמ' התם והועד בבעליו כתיב פירש"י דבעי' שיעידו בפני הבעלים שידעו לטעון ולהכחישם ולהזימם אבל התוס' כתבו גזירת הכתוב היא ונר' דנ"מ אי הוו הבעלים שם אלא שהעדים לא הכירו בהם שהיו שם דלדעת התוס' דגזה"כ היא לא מהני דבעי' בפניהם ממש שידעו בהם אבל לפמ"ש רש"י דטעמא הוא כדי שידעו להכחישם הרי ידעו והכנה"ג סי' כ"ח הגה"ט אות ע' כ' דאם לא הכירו בהם אעפ"י שהיו שם הבע"ד הוי כשלא בפניו לענין אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ע"ש וזה לא יתכן אלא לדברי. התוס' דטה"ל היא וכ"כ הרשב"א ח"ב סי' שע"ו דגזה"כ היא אבל לדעת רש"י הוי כבפניו ומה שהוכיח הכנה"ע מגמ' בפ' הנשרפין דע"ט ברוצח. שנתערב דהוי כשלא בפניו ע"ש י"ל דדוקא הך דינא דאין גומרין דינו אלא בפניו הוא דהוי גזה"כ דליכא שום טעמא בההוא דינא אבל דינא דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד דנפ"ל מוהועד בבעליו מסתברא ליה לרש"י דטעמא דקרא כדי שידעו להכחיש את העדים אך הרשב"א בתשו' הביאו מרן בב"י סי' שפ"ח כ' דטעמ' דאין גומרין דינו אלא בפניו משום דבעלים בני טענה נינהו ובעי' בפניהם כדי שיטענו נגד העדים ויחזירם מעדותן ע"ש וק' דא"כ ברוצח שנתערב אמאי לא מהני הרי הבעלים ידעו וצ"ל דנתערב שאני כיון דאינם מעידין נגדו מאם ומ"מ בהיו שם הבעלים אלא שהעדים לא הכירו בהם נראה פשוט דל"ד לנתערב כיון דמ"מ מעידין על אחד ידוע והוי כבפניו ודלא כהכנה"ג וכן הסכים ה' שבות יעקב ח"א סימן קמ"ח ועמ"ש בחי' בקמא דמ"ה ע"א ע"ש:

דף כט.

גמ' פשיטא לא צריכא וכו' כתב הטור סי' קמ"א בשם הר"י דאי כולהו מוברי הוי חזקה בכל ענין וחלק עליו דלא הוי חזקה אלא במפוזרין ולא ברצופין ע"ש ומדפריך פשיטא ולא פריך עדיפא מינה דאדרבה לא הוי חזקה ברצופין נר' כהר"י ועיין להנ"י דסובר כהטור והכניס כל זה בקושי' פשיטא ע"ש כ' הר"מ בפי"ב מה' טוען ופ' מרן בסימן קמ"א דבאתרא דכולהו מוברי ומקצת זורעין והובירה הוי חזקה במפוזרין ע"ש נר' מדבריו דאי כולהו זורעין ומקצת מוברין והובירה לא הוי חזקה אלא ברצופין דס"ל דהא דקאמר ומודה ר"ה באתרא דמוברי היינו דכולהו מוברי כפשטא אפי' למסקנא:

שם הני נוגעין בעדותן מקשים משמא דה' ים התלמוד בקמא דכ"א עמ"ש הנ"י שם דאפי' גברא דעביד למיגר אי הלך מן העיר ולא עשה שליח לשוכרה הוי כגברא דלא עביד למיגר דלפ"ז מאי פריך הגמ' הא אינן מחוייבין בשכירות כיון דבעלי' הראשונים לא עשו שליח לשוכרה ע"ש ול"ק דדוקא בהלך מן העיר הוא דכ' הנ"י כן ואי קשיא נוקמה בהלך מן העיר תא בלא"ה קשיא נוקמה בגברא דלא עביד למיגר אלא ע"כ דדחיקא ליה לאוקמה מתני' בהכי כ' הרמ"ה סי' כ"ג מדאוקמה דאתו בי תרי ואמרי אנן אוגרינן ולא אוקמה דאמרי אנן אושלינן משמע דבשאלה לא הוי חזקה דדוקא באגרוה דנהנו בשכירות ע"ש וק' דאי בשאלה הוי נוגעין בעדותן ולא יתורץ כתי' הגמ' ונ"ל דס"ל דבשאלה לא הוי נוגעין בעדותן דמצי אמרי לבעלים הראשונים פרענו כקושית התוס' דהא אינם מתייראין שמא וזכר האחר דלגבי האחר בשאלה הוו ומכאן מוכח דס"ל להרמ"ה דאפי' בב' עדים אמרי' מגו כדעת התוס' דלא כמ"ש הרא"ש בשמעתין בקושית התוס' ע"ש וכ"נ מדברי בעה"ת שער נ"א חלק ד' שהוכיח משמעתין דלא אמרי' בכה"ג השני נח לי דאי איתא אפי' כי נקטו אגרא בידייהו נוגעין בעדותן הם דס"ל לא בידייהו ממש קאמר אלא דעדיין לא נתנו השכירות ודחה דש"ה דאיכא מיגו דאמרי פרעיני' ע"ש ואי איתא דבשני עדים לא אמרי מיגו הא אפי' למסקנא ליכא מיגו וע"ש להגד"ת מה שהק' ולק"מ:

דף ל.

גמ' כל נכסי דבי בר סיסין וכו' משמעתא הלזו ק"ל למ"ש מהראנ"ח ח"ב סי' פ"ג וע"ש בהגהה:

תוס' בד"ה לאו וכו' אי טעין וכו' אע"פי שלא החזיק ג"ש עכ"ל כ' מהרש"א. דכל זה לפי' רשב"א דבסמוך אבל ר"י חולק בזה ובעי החזיק ג"ש ע"ש ועיין להגהמ"י ספי"ד מה' טוען שכ' דברי התוס' הללו בשם ר"י ע"ש ע"כ נר' דר"י לא חלק על רשב"א אלא היכא דהלוקח לא מצי למימר לא היתה שלך מעולם דהיינו היכא דמתחילה הודה שהיא שלו והוי מגו למפרע דבהכי מיירי פלוגתא דר"י ורשב"א וסובר ר"י דכיון דהטענה דנאמן בה המוכר דהיינו לא היתה שלך לא מצי טעין לה הלוקח אינו זוכה בה הלוקח וכ"ש בדברי ר"י דלקמן אבל הכא דמיירי דלא הודה תחילה מודה ר"י בזה דא"צ שיחזיק ג"ש אבל רשב"ם חולק בזה ודברי הג"א בשי' רשב"ם קיימי:

בא"ד ועוד ראיה מפ' זה בורר וכו' עכ"ל ומאן דאיתותב שם ר"נ היינו דשמעינן מברייתא דהשליש נאמן ואפי' בלא מיגו אבל במאי דאמרי ר"נ דלא הוי מיגו כה"ג לא איתותב וע"ש בתוס' ובמהרש"א ז"ל:

דף ל:

רשב"ם ד"ה אמ"ל וכו' והכא בהאי עובדא וכו' עכ"ל אע"ג דדינא דהאי עובדא איתיה אפי' בהחזיק ג"ש ובדליכא עדים דהחזיק יום אחד המוכר וכמ"ש בד"ז מ"מ משמע ליה דבלא החזיק הוה מעשה מדאמר ליה מפלניא זבינתה ולא אמר והחזקתי ג"ש וכמ"ש הנ"י ע"ש ומאי דאמר ואת לא זבינתה מנאי לא קאי אואת לא קמודית דקאמר אלא ר"ל ואת לא מיהמנת לו' זבינתה מינאי כיון דלא החזקת ג"ש וכמ"ש רשב"ם ד"ה ואת מינאי וכו': גמ' מעשה לא עבדי וכו' עמ"ש בחידושינו לקמן דמ"ג ע"ב ע"ש:

דף לא.

תוס' ד"ה אבל וכו' אפי' לא אייתי סהדי אלא דאכלה ג"ש וכו' עכ"ל סגנון קושיתם ולשונם ודאי אזלי בשי' רשב"ם דבעי' עדים שהחזיק השבעה שנים אבל להי"מ שהביא רשב"ם יש להקשות בזה אמאי כי אמר שית ל"מ הא אפי' לא אמר אלא יום אחד קודם הארבעה שנים סגי דכיון דאית ליה מיגו נאמן וכיון שקנאה קודם תו ל"מ מחצה וכ"כ הש"ך סי' קמ"ו וכ"מ בדברי ריא"ז הובא בשה"ג שהקושיא היא אפי' יום אחד קודם אבל מדברי הנ"י שלא הוכיח אלא משבעה שנים ע"ש נר' כמ"ש מהרש"א ז"ל דלהי"מ לק"מ ע"ש ודע דהאי מיגו שכ' התוס' אינו מיגו למפרע כיון שמה שאמר שבעה שנים הוא פי' דבריו הראשונים שאמר שני חזקה דבמיגו למפרע הוכיחו התוס' לעיל דלא הוי מיגו:

בד"ה אמר וכו' דאביי ורבא אמרי לקמן וכו' עכ"ל עיין פי' רשב"ם שם שכ' דמיירי התם דסהדי אמרי דאבהתיה עד יום מותם ומעולם לא מכה וכו' ע"ש וכ' מהרש"א שם דכ"כ לתרץ קושי' התוס' דבסמוך דהוי מיגו במקום עדים ממש ולפ"ז י"ל דגרסי' שפיר רבא במיגו דהכא דלא הוי מיגו במקום עדים די"ל שלקחוה מאבותיו ע"ש וק' לפ"ז לר"ח דהתם דס"ל דאמרי' מיגו במ"ע אפי' בכה"ג דהתם דהוי במ"ע ממש ממתני' דפ' שבועת הדיינים דמנה לי בידך אמ"ל הן למחר אמ"ל תנהו לי אמ"ל אין לך בידי דהיינו להד"מ חייב ואמאי נימא מיגו דאי אמר פרעתי והרמב"ן בחי' עמד בזה בשמעתין ותי' דרבה ס"ל דהכא לא הוי מיגו במ"ע די"ל שלקחוה מאבותיו ע"ש ולשי' רשב"ם ק' לר"ח דהתם ממתני' דשבועות ונ"ל דס"ל לר"ח כל"ב בשבועות ד"מ ע"ב דלא מחייב בשבועת היסת אלא בדאיכא דרדה דממונא דהיינו נתתיו לך אבל באומר להד"מ פטור וא"כ ליכא מיגו כלל במתני' דשבועות דלא בעי למי' פרעתי דאי אמר כן מחייב שבועה ואע"ג דבשבועת היסת בימי ר"נ נתקנה כבר כ' קצת מן הראשונים דגם בימי התנאים היתה שבועת היסת לכופר הכל וכמ"ש המרדכי בפ' האיש מקדש ע"ש וזה נר' דעת הרמב"ן בסי' לעיל גבי פירכת הני נוגעין בעדות כמ"ש לתרץ קושי' התוס' שם ע"ש ועי"ל דגם ר"ח מודה

במיגו במ"ע ודוקא בההיא דלקמן פליגי משום דס"ל די"ל דסמיך עלה כדאבהתיה ש כדאמרי' בשמעתי':

כתב הרמ"ה סימן ט"ל דאם חזר וטען טענה שסותרת הא' קודם שבאו עדים והכחישוהו ואח"כ הכחישוהו בטענה הא' מהימן בטענה ב' אם מביא ראיה עלזטענה הב' ע"ש והגד"ת תמה עליו דא"כ אמאי אצט' רבא בעובדא דלעיל לו' עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה אפי' לא קרו וטענה הב' סותרת הא' כיון שמביא עדים על טענה הב' שהחזיק ז' שנים חוזר וטוען ע"ש ולשי' י"מ שהביא רשב"ם שם ניחא מיהו הרמ"ה גופיה כ' בעובדא דלעיל שהביא עדים על ג"ש הראשונים ע"ש ונ"ל דלא כ' הרמ"ה דחוזר וטוען כי מייתי עדים על טענה הב' אלא בטען טענה ב' קודם שהכחישוהו בטענה הא' וכ"מ בדבריו בשמעתין דיש חילוק בין הכחישוהו קודם שטען הב' ללא הכחישוהו וע"כ החילוק שביניהם הוא לענין אם מביא עדים על טענה הב' אי מהני ע"ש בדבריו:

בד"ה אמר ליה וכו' דהכי אמרינן במרובה וכו' עכ"ל נ"ל דכונתם למאי דס"ד שם דפלוגתא דאביי ורבא תנאי היא וקאמר לימא כתנ' וכו' ע"כ דאפי' בתכ"ד ס"ל לרבא מכאן ולהבא ולפום הך ס"ד קשיא מדברי רבא דהכא ותי' ללישנא דפסידא דלקוחות סבר דלא אמר רבא לר"נ וכו' והכל לפום הס"ד דהתם אבל למסקנא דהתם דפלוגתא דר"י ורבנן בתכ"ד אי כדיבור דמי י"ל דבתכ"ד מודה רבא דלמפרע נפסל ולא אמר מכאן ולהבא אלא בלאחר כ"ד והכא בתכ"ד מיירי ועפי"ז א"צ לדחוק כמ"ש מהרש"א לקמן בד"ה ורבא דלפום דבריהם דהכא צריך לתרץ בקושיתם דלקמן כמ"ש בקמא וכו' ע"ש אלא די"ל בפשי' דלס"ד דגמ' לקמן דרבא כר"ח ס"ל כמסקנא דהתם בקמא ולא הוצרכו למ"ש בדבור זה אלא לס"ד דגמ' בקמא:

כתבו התוס' בפ' זה בורר בקושיתם דהכא מיירי דהוכחשו בתכ"ד ודחו מהגמ' דפ' מרובה ע"ש ולא ידענא מה משמעות יש מהגמרא דפ' מרובה דאפי' הוכחשו בתכ"ד ס"ל מכאן ולהבא הא לא מיירי כולה שמעתא שם אלא דעדות הטביחה בתכ"ד של עדות הגניבה כמ"ש כאן ולא מיירי התם כלל בהוכחשו תכ"ד של העדות ועיין להרמב"ן ז"ל בחי' כאן שתי' כן בקושיתם דמיירי שהעידו עדים השניים בתוך כ"ד של הראשונים דתכ"ד כדיבור דמי כדאיתא במרובה וכו' ע"ש והיינו הוכחשו תכ"ד:

בא"ד ול"ק איכא בינייהו וכו' עכ"ל והא דלא קאמ' א"ב הוכחשו ואפי' לרב הונא היכא דע"א מכת זה וע"א מכת זה העידו בעדות אחרת דאפילו לרב הונא פסולין י"ל דהיינו בגזלנותא דקאמר הש"ס סתם דדא ודא אחת הן:

דף לא:
בד"ה וזו וכו' ונ"ל דמיגו במקום עדים וכו' עכ"ל מהראנ"ח. ח"ב סי' מ' הוכיח מדברי המרדכי סוף קידושין דחולק ע"ז דבתרי ותרי לא הוי מיגו במקום עדים אלא אוקי תרי בהדי תרי ונשאר המיגו ממ"ש אוקי תרי ואוקי איתתא בחזקת היתר ואי משום דר"א הא אית ליה מיגו דאי בעי אמר קדשתי וגרשתי ע"ש ולפ"ד לא היה צריך המרדכי לאיתתא בחזקת היתר אלא מטעמא דמיגו סגי ליה אלא נר' דס"ל כדעת התוס' אלא דכיון דלכתחילה לבד הוא משום דרב אסי סמך אמיגו זה אע"ג דקליש הוא ועיין לה' תומים סי' פ"ב בכללי המיגו שכ' דגם לתי' הב' שכ' התוס' מודו דכה"ג הוי מיגו במ"ע ולא הוצרכו להך תי' אלא לר"ח לקמן דל"ג דס"ל דאמרי' מיגו במקום עדים ע"ש:
בא"ד דאין דעת שניהם וכו' עכ"ל אין זה סותר : למ"ש לעיל דכ"ט ע"א בד"ה הני וכו' וע"ש בהרא"ש דשאני התם דכדי שלא יפסידו ממון מכוונים שניהם לדעת אחת וכמ"ש התוס' בפרק האיש מקדש דמ"ב ע"ש מ"ש:
בד"ה ורבא וכו' ואור"י וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ובמ"ש לעיל בד"ה אמר ליה וכו' ע"ש:

דף לב.
גמ' ואחתיניה ואתא ע"א ואמר דכהן הוא וכו' הכנה"ג בסי' ל"א נסתפק בעד מכחיש עד ואח"כ אתא ע"א שמסייע לראשון אי מצטרפין א"ד כיון דכבר הוכחש ונפסל תו לא מיתכשר לאותו עדות ע"ש ואין להוכיח ספיקא מסוגיא דשמעתין דאי איתא דמיפסיל היכי מצטרף עד האחרון עם הראשון כיון דכבר הוכחש הראשון משני עדים די"ל דשאני הכא דמה דמיתכשר הוא משום החזקה דהוחזק בכשרות ולא מהני הצירוף אלא לענין דליהוו תרי ותרי לבד ועי"ל דהכא שאני דנעשה מעשה עפ"י עד הראשון ולא הוכחש בשעת עדותו וכיון דכבר נעשה מעשה ע"פ עדותו כי איכא עד אחרינא מצטרף שפיר וכה"ג כ' בשיטה ישנה הביאו הרב בש"מ בכתובות דכ"ו ובתשובותיו סי' ז' גבי חזקה דאע"ג דתרי ותרי ספיקא דאורייתא אפילו איכא חזקה כיון דעשינו מעשה ע"י החזקה בעדות עד הא' שפיר מוקמי' אחזקתיה ע"ש ונ"ל שזה דעת רשב"ם בשמעתין כמו שיראה המעיין מיהו מדברי הרמב"ן יש להוכיח ספיקו שהק' אמאי לא מוקי לה דאתו תרי והעידו שהוא בן גרושה ואח"כ אתא ע"א שהוא כהן ואחר כך אתא ע"א דכהן הוא ופליגי בזילותא דבי דינא ע"ש ואי איתא דמיפסיל בכה"ג הא תו לא מיתכשר ולא מצטרף כיון דלא נעשה מעשה ע"פ עד הראשון ובלא"ה כבר ה' דברי אמת בקו' דע"ט ע"ג הוכיח ספיקו מגמ' דפ' כל הנשבעין דאמרינן בכה"ג דמצטרף ואין דבריו של אחד במקום ב' והנה הרמב"ן ז"ל תי' לקושיתו דא"כ הוו ב' עדים ובריית קתני ע"א ע"ש ואי קשיא אברייתא גופה אמאי לא תני ב' עדים י"ל דזה נכלל בקושית רב אשי אבל ק'

באוקמתא דר"א דפליגי בלצרף עדות וע"כ דמיירי כגוונא דלעיל דאל"ה לא מקרי ע"א והשתא קשיא אברייתא גופה אמאי לא תני ב' עדים דאתו בזאח"ז אחר שהעידו ב' עדים בראשונה לפוסלו אבל למה שתי' עוד הרמב"ן ז"ל דע"כ דאתא ע"א ראשונה דכהן כי היכי דליתחזק בכשרות דאל"ה הו"ל תרי ותרי ניחא שפיר:

תוס' בד"ה והא אמר וכו' שהרי הקול פוסל : והעד אינו פוסל עכ"ל הא דפשי' ליה שהעד אינו פוסל היינו מדאמרי' דנפק עליה קלא ולא אמר דאתא עד דבן גרושה הוא וכ"כ מהרש"א בכתובות ע"ש וק' היכי מצי לאוקמא דאתא עד דבן גרושה הוא מתחילה דא"כ כי אתא עד ואמר דכהן הוא היכי מסקי' ליה הא כיון דאחתיניה ע"פ ע"א הו"ל כב' ואין דבריו של אחד במקום שנים וכדאמרי' בפ"ב דיבמות ובפ"ב דכתובות דכ"ב ע"ב דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הו"ל כב' וכי אתא עד הו"ל כאחד במקום ב' ע"ש וצ"ל דס"ל כמ"ש הנ"י בשם הריטב"א בר"פ האשה רבה דלא אמרי' כן אלא בערוה דבעי' ב' עדים והאמינה תורה ע"א הרי האמינתו כב' אבל במקום דלא בעי' ב' עדים לא הוי כב' ע"ש ומהרש"א ז"ל ע"פ שיטתו בכונת התוס' הקשה כאן דמנ"ל להגמ' גופה דבדנפק קלא מיירי דילמא בדאתא עד א' מיירי ולעולם העד עדיף מהקול ע"ש אבל מהרש"ל שם בכתובות פי' בכונתם דפסיקא להו כן דהעד גרע מהקול מהמסקנא דנראה מהגמ' דגיטין וקידושין דר"י אין ערעור פחות מב' אפי' בדליכא עד המכשיר וא"כ מסתברא דעד גרע מקול ע"ש ועפ"ז ניחא שפיר קושית מהרש"א די"ל דאי אתא ע"א מעיקרא דבן גרושה הוא הו"ל כב' דלא כהריטב"א וכמו שהוכיח הש"ך בי"ד סי' קכ"ז מדברי התוספות בכריתות דלא כהריטב"א ע"ש ועי"ל דאי עד אמר בן גרושה ואח"כ עד אמר דכהן הוא לא מסקי' ליה דזילותא דבי דינא היא ודוקא בקול ליכא זילותא משום דממילא הוא וכמ"ש התוס' בדבור שאח"ז ולשי' מהרש"א צ"ל דהתוס' בדיבור זה אזלי כתי' בתרא שכ' התוס' בדיבור שאחר זה:

בד"ה אנן וכו' והא דאמר לעיל וכו' אבל נשאת ואח"כ באו עדים וכו' עכ"ל בבאו עדים ואח"כ נשאת פשיט"ל חזקה דדייקא וכו' אבל בנשאת תחי' ס"ד דליכא דייקא דסמכא על העדים כיון דליכא מכחישין ואגב דנקטו בקושיא זו כן נקטו ג"כ בקושית נתגרשה ועיין מהרש"א:

בא"ד וי"ל דפריק אפי' נאמר וכו' עכ"ל אבל במאי דפריק הבא עליה באשם תלוי קאי י"ל ידע דבאומרת ברי לי עסקי' ודייקא ועיין בתוס' בכתובות אבל הר"ן שם כ' אפי' בפירכת הבא עליה וכו' דפריק אפי' נאמר וכו' ע"ש וע"כ דל"ל חזקה דדייקא ועיין לה' דברי אמת ריש קונט' ח' ע"ש והנה מדברי התוס' בדיבור זה מבואר דאפי' באומרת ברי לי ונשאת

לאחד מעידיה לא שרינן אלא משום חזקה דדייקא ומנסבא ומעתה קשיא מהגמ' שם ביבמות דצ"ג ע"ב גבי ע"א ביבמה דאמרי' מאי חזית דסמכת אהני וכו' ועוד ספק ממזר אע"ג דגבי יבמה דמרחמא ליה ליכא חזקה דדייקא כדאי' התם וכבר עמד בזה מהרש"א בר"פ האשה רבה ע"ש ועיין לה' דברי אמת בקו' דע"ג ע"ש ונ"ל כמ"ש התוס' שם בד"ה ע"א דאפי' גבי יבמה דייקא קצת אלא כיון דלא דייקא כ"כ לא מהימן ע"א אלא משום דעבידא לאגלויי ע"ש וא"כ י"ל דדוקא לגבי נאמנות דע"א הוא דלא מהני אבל לאורועי חזקה מרעא כיון דדייקא קצת ועי"ל דר"ש דקאמר הכי שם ביבמות ס"ל כמד"א בפ' ד"א תרי ותרי ספיקא דאורייתא אפי' איכא חזקה:

דף לב:

בד"ה אמאי וכו' ותי' ריב"ם דלא אמרינן מגו להוציא וכו' עכ"ל עיין להתוס' ריש מציעא מ"ש בשם ריב"ם דר"י דאמר אמאי סמכת וכו' ס"ל דל"מ מגו משום דמשקר בטענתו הא' הפך מ"ש כאן בשמו דמשום מגו להוציא וצ"ל דכי דחה ר"י דבריו מדלא מפרש וכו' חזר בו ריב"ם ואפילו לר"י לא הוי מגו להוציא מדלא מפרש בגמ' האי טעמא וע"ש במהר"ם:

בא"ד משום דהוי חוזר וטוען וכו' עכ"ל עיין בטוש"ע סי' פ' דליכא מאן דפליג דחוזר וטוען מפיטור לפיטור היכא דלא נתחייב בטענתו הא' ע"ש ולפ"ד התוס' הללו רב יוסף פליג בהא וס"ל דאפי' מפיטור לפיטור אינו חוזר וטוען ואנן לא קי"ל כר"י בהא כדבסמוך:

בד"ה והלכתא וכו' בין ספיקא דתרי ותרי לספיק' דדינא וכו' עכ"ל המש"ל בפט"ו מה' טוען הק' ע"ז מגמ' בפ' השואל דק"ך דגבי ס' אי תפוס לשו' א' או אחרון אמר ר"נ קרקע בחזקת מרא קמה ותי' דשאני שכירות דעתיד לחזור הקרקע לבעליה עיין שם ולק"מ דדוקא בפלוגתא דרבוותא הוא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בספיקא דדינא דינו כתרי ותרי וסברא יש לחלק בהכי דוגמא לדבר דין הקי"ל דיכול המוחזק לו' קי"ל כיחיד נגד רבים וכן כ' מהר"א ששון סי' ע"ט ע"ש והמש"ל גופיה בפ"ז מה' שכירות רמי ומקשה על תשו' הרשב"א דגבי שכירות נמי כ' המע"ה מר"ז דפ' השואל ומשני לה עפ"ד מהרא"ש הללו ע"ש ועיין להמש"ל בפ"ו מה' עדות דין ב' ועיין למהרימ"ט חח"מ סי' ך' ע"ש:

דף לג.

גמ' ואוכלת שיעור זוזי דמגו דאי בעינא וכו' כ' הטור סי' ק"ו בשם רבי' יונה דדוקא אם כבר אכל הפירות אבל אם עדיין לא אכל לא אמרי' מגו דלקוחה דלא אמרי' מגו מממון לממון ע"ש. ומהרימ"ט ח"א סימן קי"ב הקשה דאי מיירי שכבר אכל הפירות אפי' איכא קלא ליהמניה במגו דיכול לומר לפירות ירדתי כדאמרי' לקמן ע"ש שנדחק בזה ולפמ"ש רשב"ם דה"ט דל"מ לישבע משום דאין נשבעין על הקרקעות ועוד דחזקת ג"ש במקום

שטר ניחא שפיר דאי אמר לפירות ירדתי מחוייב לישבע כדפי' רשב"ם לקמן וכל עצמו של רבה בר שרשום נחית ליפטר מן השבועה כדקאמר אמור רבנן הבא ליפרע וכו' אך לפמ"ש התוס' דאינו מחוייב לישבע משום דהוי טענת שמא ק' דאפי' כי אמר לפירות ל"מ לישבע לגבי יורשים דהוו טענת שמא ורבי' יונה גופיה ס"ל כס' התוס' הלזו כמו שמבואר בדברי הטור והד"ק מהרימ"ט לדוכתא ונ"ל ליישב והיה בהניח דנר' פשוט דאפי' להר' יונה עובדא דשמעתין כשעדיין לא אכל מיירי שהרי רבה בר שרשום לא חשש אלא לשבועה כדקאמר אמור רבנן הבא ליפרע וכו' וע"כ במלוה בשטר מיירי דאי מלוה בע"פ הא מלוה ע"פ אינה גובה מן היורשין דמצו לומר פרוע וכיון דע"כ במלוה בשטר ורבה ב"ש לא נחית אלא ליפטר מן השבוע' א"כ כשעדיין לא אבל נאמן במגו דאפי' להסוברים דלא אמרי' מגו מממון לממון ליפטר מן השבועה אמרינן מגו אפילו מממון לממון כמו שהוכיח המרדכי ריש ב"מ משבועה דמודה במקצת ומהגמ' שם ע"ש וא"כ אפילו עובדא דשמעתין אפי' בשעדיין לא אכל אבל הר' יונה במלוה ע"פ מיירי כמו שמבואר שם בהטור ובזה הוא שכ' שכבר אכל דבעדיין לא אכל הוי מגו מממון לממון ולא אמרי' מגו כה"ג ליטול ממונא אבל עובדא דשמעתין דלענין שבועה מיירי שפיר אמרי' מגו ומעתה מ"ש מרן בב"י וצ"ע אי ס"ל להר"י כשי' הראב"ד בפי"ד מה' טוען ע"ש הוא תימה דהראב"ד אעובדא דשמעתין קאי ובע"כ דלאו מטעמא דמגו מממון לממון קאמר דהא לשבוע' אמרי' מגו בכה"ג וע"כ מטעמא אחרינא אתי עלה הראב"ד ז"ל ובלא"ה דברי מרן הב"י תמוהים אלא דמהרימ"ט שם כ' ליישב כוונת דברוו ומ"מ קשה מה שהקשתי גם עפי"ה ליתא למ"ש מהרימ"ט שם בכוונת רשב"ם ע"ש ומעתה מתרצתא היא קושי' מהרימ"ט דעובדא דשמעתין בשעדיין לא אכל מיירי ולכך ביצא הקול חייב דליכא מגו דלפירות ירדתי בשעדיין לא אכל גם הטור לא כ' שם דינא דיצא הקול אלא בבא לאכול וע"ש להב"ח ומ"ש הפרישה דעובדא דשמעתין בשכבר אכל מיירי ע"ש אזיל לטעמיה שכ' שם ובסמ"ע דטעמי' דהר"י משום מגו להוציא אך לפי מה שמבואר בדברי הטור דטעמא דהר"י משום דהוי מגו שממון לממון עובדא דשמעתין בשעדיין לא אכל אפילו לרבינו יונה וכדכתיבנא ועיין להש"ך סק"ג ע"ש:

דף לג:

רשב"ם בד"ה האי אייתי וכו' עד יום מותם וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ובמ"ש בחי' לעיל דל"א ע"א ע"ש ואיכא למידק לפרשב"ם נימא דאבותיו של המחזיק זבנו מיניה דמערע' וצ"ל דמיניה דמערער לא אמרי' כיון דהמערער טוען ברי וכמ"ש הסמ"ע סימן קמ"ו סקס"ג ע"ש ודבריו מוכרחים הם לפירשב"ם כאן וע"ש להש"ך:

תוס' בד"ה ואי טעין וכו' והניחם ברשות שאין שלו וכו' עכ"ל מוכח דבמטלטלין כה"ג דמופקדין ביד אחר א"י לו' לקוחין הם בידי ועיין בתשו' הרשב"א שהביא מרן בב"י סי' ע"ב ופ' מור"ם בהג"ה שם דין י"ח וע"ש להש"ך:

בא"ד דאי מהימן וכו' גם הקרקע תהיה שלו עכ"ל הי"ל לו' דבשנה ג' מיפטר במגו דאי בעי אמר לא אכלתי דמה"ט אפי' בב' שנים ה"א מיפטר אי ליכא סהדי כפירשב"ם אלא דניחא להו למי הכי לפוטרו גם משבועה ודלא כהש"ך סי' קמ"ה סק"ב:

בד"ה איזיל וכו' במגו דאי בעי אמר מכרת לי לקוצצו עכ"ל פשיטא להו דבאתה אמרת לי אין להאמינו דאין דרך בני אדם לו' הכי אבל למכור לקוצצו הוה ס"ד דדרך למכור לקוצצו וזהו שחידשו דגם למכור כה"ג אין דרך ולהכי הוצרכו לו' במגו דאתה מכרת לי וכו' ולא הוכיחו מאתה אמרת לי לקוצצו אע"פ שהם סוברים דאמרי' לא חציף אפי' לא אמר איזיל וכו' כמ"ש בדבור שאחר זה ועיין להרמב"ן ז"ל בחי':

דף לד.

תוס' בד"ה הוי וכו' דהא משמע דאי לאו דעד וכו' אבל השתא דמחייבו שבועה וכו' עכ"ל המשמע דכ' היינו מדאמר ר' אבא הוי מחוייב שבועה ולתי' ר"י הא דאמר ה"א מ"ש ואי"ל עיין למהרש"א שבועות דל"ב ע"ב בד"ה הו"ל וכו' ע"ש:

בא"ד שיכול להעיז פניו להכחיש את העד וכו' עכ"ל ק' דלעיל בעובדא דרבה בר שרשום אמרי' לקוחה ל"מ אמרת דנפק עלה קלא וכ' התוס' דהיינו דלא הוי מגו דא"י להעיז כיון דאיכא קלא אפי' דל"מ לישבע כמ"ש התוס' שם ומ"ש מע"א דדוקא ע"י שבועה דא"י להעיז וי"ל דהכא שאני דבטענה שהוא טוען עתה נמי איכא העזה לגבי בע"ד משא"כ לעיל אבל המרדכי כ' כאן דא"י להעיז נגד העד והביא ראיה מרבה בר שרשום ע"ש נר' דלא שני ליה בין אם הטענה שטוען עתה המט"ז לבין אינו מעיז וכן צ"ל לדעת הרא"ש בתשו' כלל ס"ו סי' ח' דלמד מעובדא דרבה בר שרשום דלא אמרי' מגו י"ר בעי מכחיש לעדים פסולים ע"ש אפי' דבנדונו שם הטענה שטוען עתה יש בה העזה לגבי בע"ד וע"כ דלא מחלק בהכי ועיין בתומים סי' פ"ב בדיני מגו שכ' דיש לפ' דלא אמרי' מגו להעיז עדים פסולים כהרא"ש אע"ג דלפ"ד רשב"ם בעובדא דבר שרשום אין ראיה משם כיון דאפילו טוען לקוחה אינו נאמן מ"מ כיון דמרן פ' דכי טעין לקוחה מהימן א"כ ע"כ לפ' כהרא"ש ע"ש ומן האמור י"ל דאפי' דלא אמרי' מגו בההוא עובדא ה"ד כשהטענה שטוען עתה אין בה העזה ועיין להכנה"ג שם בכללי מגו אות קל"ג ע"ש והב"ש סי' מ"ב סק"ו הוכיח דלא מהימן בטענת משטה בקידושין במגו דלהד"מ כיון דאיכא ע"א מדברי התוס' דלא כהב"ח ע"ש והוא תימה דהתוס' לא כ"כ אלא ע"י שבועה וכבר תמה עליו

מהר"ץ בתשו' סימן קט"ו ע"ש ומן האמור יתבאר שדינו של הב"ש אמת דדוקא בדאיכא העזה בכל הטענות הוא שכ' התוס' דבעי' שבועה והתם גבי קדושין בטענה שטוען עתה משטה אינו מכחיש שום אדם וכמ"ש מהר"ץ שם על הח"מ ע"ש עיין להתוס' בפ' י"נ רקל"ד ע"ב בד"ה הואי ודקל"ה ע"א בד"ה חזיא וע"ש במהרש"א בפי'רשב"ם ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד אע"ג דבנאנסו איכא שבועה דאוריית' וכו' עכ"ל הכנה"ג בסי' פ"א בכללי המגו אות קס"ד נסתפק בכוונת' אי השתא נמי נשבע ש"ד כשבוע' המגו או שבועה דרבנן כדינה ע"ש ואין כאן מקום ספק דהא בהך שמעתא דנאנסו דפ' המוכר את הבית שהביאו פריך ואי נאנסו לאו שבוע' בעי ומשני ה"נ בשבו' קאמינ' וכתבו התוספות שם דודאי ידע דאיכא שבועת היסת אלא דפריך מש"ד ומשני הכי נמי בשבועה קאמינא מוכח דבש"ד קאמר דאי שבועה דרבנן גם המקשה ידע לה ולא הו"ל לשנויי כהאי לישנא וע"ש בחדושי' מה שהוכחתי עוד מדברי התוס' שם ודע שמדברי התוס' הללו ק' עמ"ש מהראנ"ח ח"ב סי' ל"ג בהא דקי"ל דכובש עדותו חייב בדי"ש אפי' עד אחד משום דמחייבו שבוע' ואפילו שלא היה נשבע והיה משלם דאי לאו בעדות העד חייב ש"ד ל"מ בדי"ש אבל אי חייב שבועה דרבנן וע"י עדותו היה מחייבו ש"ד חייב בדי"ש דחמירא לאינשי ש"ד ע"ש ומדברי הללו מבואר דלא שני להו בין ש"ד לדרבנן ואמרי' מגו גם מ"ש דבש"ד ל"מ בריי"ש דבלאו עדותו מחוייב שבועה ד"ז אינו אלא לשי' ריב"ם שכ' התוס' בדיבור זה דהוי מגו אבל לשי' ר"י לא הוי מגו דאינו מעיז לישבע בדבר שהעד מכחישו ועיין לה' תומים סי' כ"ח סק"ג ע"ש:

בד"ה וכל המחוייב וכו' ודוקא ביתומים הוא דפסקי' דעבד כרב ושמואל עבד וכו' עכ"ל עיין להתוס' שם בפ' כל הנשבעין שהק' מנ"ל דרב ושמואל ל"ל דר' אבא דפריך האי שבועת ה' מאי עבדי ליה ותי' דאי ס"ל בעלמא כר' אבא הי"ל לבני לוה לפרוע החצי ע"ש וק' דא"כ הדק"ל לדידן דפסקי' כר' אבא כדמוכח משמעתין אמאי אמרי' דעבד כרב ושמואל עבד הא כיון דקי"ל כר' אבא הו"ל לבני לוה לפרוע החצי ובעיקר קושיתם עיין למהרש"א כאן:

דף לה.

פירשב"ם ד"ה שודא וכו' ולעיל נמי נימא ר"ן חלוקה וכו' עכ"ל קשה היכי נימא ר"ן חלוקה הא איהו ס"ל שודא במס' כתובות בעובדא דאימיה דרמב"ח שהביא רשב"ם לעיל ועוד קשה בגמרא גופה אמאי לא פריך דר"נ אדר"נ דהכא ס"ל כל דאלים גבר והתם ס"ל שודא ונראה לי דר"נ אדר"נ י"ל דהכא בארבא לא שייך שודא אלא היכא דאיכא אומדנא

שהיה הנותן אוהבו ומשום ד"יל דגם בארבא שייך שודא דהיינו למי שנר' אמיתי כמ"ש התוס' והגמ' מסתפק בזה ולכך פריך מרב ושמואל ממ"נ אי שייך גם כאן שודא נימא שודא ואי לא שייך כאן שודא הול"ל יחלוקו דאפי' שמואל לא פליג ארב אלא משום דס"ל שודא עדיפא אבל במקום דליכא שודא מודה דיחלוקו ואע"ג דהכא גבי ארבא י"ל דשייך שודא למי שנראה אמיתי מ"מ לקמן גבי מחליף פרה כ' רשב"ם דלא שייך שודא משום דהתם שניהם טוענין שמא ולא ברי ולא שייך שם הא מילתא דלמי שנראה אמיתי מיהו לחד פי' שפי' התוס' דהגמרא פריך מדשמואל לחוד ק' דהומ"ל דר"נ אדר"נ וי"ל משום דבעי למיפרך לכולהו לישני דהתם ומה שהק' מהרש"א לפי' התוס' אמאי לא פריך לשמואל ממתני' דהמחליף עיין במקובצת ומ"ש מהרש"א בפירשב"ם בסמוך דליכא למי' דלא אמרי' שודא אלא בא"א למיקם עלה דמילתא דמ"מ לא אמרי' יחלוקו אלא כל דאלים גבר ע"ש הוא תימה דא"כ היינו דפריך הגמ' לר"נ והדרא קושיתו לדוכתה:

בד"ה התם ואפילו אם יבואו עדים ויעידו וכו' עכ"ל ס"ל לרשב"ם דאפי' לר"א דע"מ כרתי מ"מ אין הקדמה בשעות כמו חתימה לר"מ ועיין להרמב"ן בחי' הרמב"ם דאי אתו עדים מהני לר"א אלא משום דלא שכיחא קרי לה ליכא למיקם עלה דמילתא כמ"ש הלח"מ ע"ש וכן ס' התוס' וצריך לחלק בין הא דב' שטרות להיא דהמחליף דלקמן גם בפט"ו גבי ארבא כ' דאפי' יש עדים לזה ולזה דינא הוא כל דאלים גבר וצ"ל דמילתא דשכיחא היא דאתו עדים ומזמי להו ולכך קרי לה הגמ' איכא למיקם עלה דמילתא:

כתב התה"ד סי' שנ"ב בספיקא דדינא כגון בעיא דלא אפשי' או ס' דפלוגתא דרבוותא לא אמרי' כל דאלים גבר כיון דליכא למיקם עלה דמילתא והא דאמרי' בפ' הניזקין ד"ס השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר. ולא כמר כל דאלים גבר התם שאני. דלא איפשר בחלוקה דאי חולקין מפסידין תרווייהו א"נ התם ראו חכמים לתקן כך ע"ש:

והמש"ל בפט"ו מה' טוען תמה ע"ז ממ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' ערכין דין כ"ב האשה שהקדישה שדה אחוזה וגאלה בעלה הדבר ס' אם יוצאה לכהנים ואם קדמה האשה והחזיקה אין מוציאין מידה ואם קדמו הכהנים והחזיקו א"מ מידם ומדלא כ' דינא דיחלוקו מוכח דכך דינא דכל דאלים גבר ועוד דאי דינא יחלוקו ל"מ תפיסה דאע"ג דכ' הש"ך ססי' קל"ט דבדבר דדינא יחלוקו מהני תפיסה ה"ד במטלטלין ע"ש ובלא"ה לא כ' הש"ך דתפיסה מהני אלא בפלוגתא דרבוותא ומדין קי"ל וכמ"ש בספר תקפו כהן אבל בס' דבעיא דלא אפשי' לא מהני תפיסה עוד תמה המש"ל מבעיא דלקמן דנ"ג ע"ש וכונתו דבההיא בעיא פ' הרמב"ם בפ"א מה' זכיה דין ז' דאם החזיק אחר מהני וא"כ ע"כ דדינא הוא דכל דאלים גבר בס' דדינא ע"ש ולזה י"ל דשאני התם דזה חזקתו ודאי

וזה חזקתו ס' וכמ"ש ה"ה שם ע"ש ונ"ל להוכיח דבס' דדינא לא אמרי' כל דאלים גבר כדברי התה"ד ממ"ש רשב"ם בפ' המוכר את הבית והביאוהו התוס' בשמעתין בד"ה ומ"ש דבההיא דהאומר תנו חלק טעמא דנוטל רביע משום ממון המוטל בס' חולקין ע"ש וק' דתקשה מהך לר"נ אמאי לא אמרי' כל דאלים גבר דאפי' רבנן ל"פ התם אסומכוס אלא משום דאיכא חזקה אבל במקום דליכא חזקה מודים דיחלוקו ואמאי לא אמרי' כל דאלים גבר ושינויא דגמ' דמשני אהך דהמחליף לא יתכן בהך דתנו חלק לפי' רשב"ם בשינויא דגמרא וצ"ל דשאני ההיא דס' דדינא הוא וליכא למיקם עלה דמילתא לא אמרי' כל דאלים גבר ועיין להט"ז בסי' קל"ט וה' דברי אמת בתשו' סי' יו"ד דל"ח ע"ב הוכיח מדברי הר"מ הללו דה' ערכין דתפיסה מהניא בקרקע דלא כהתה"ד בתשו' הנז' ע"ש ולפמ"ש המש"ל בכונת הר"מ דמדין כל דאלים גבר קאמר לא מכרעא דלא כ' התה"ד דלא מהניא תפיסה אלא אי דינא דיחלוקו ודע דלפי הטעם שכ' הרא"ש בשמעתין בדינא דכל אלים גבר יראה דדוקא בברי וברי אבל בשמא ושמא לא אמרינן כל דאלים גבר ולפ"ז כי פריך מהמחליף הומ"ל דר"נ ס"ל כמ"ד בפ' השואל ד"ק דהך מתני' בשמא ושמא מיירי אלא דניחא ליה לישב מילתא דר"נ ככ"ע:

דף לה:

גמ' שלא ניתן להשבון מדברי התוס' נר' דאי משלם לכל אחד משניהם מהני וכ"נ מדברי הטור סי' קל"ט אבל הרמ"ה כ' דלא מהניא כלל דשמא שלא של שניהם היא אלא של אדם אחר ע"ש:

שם גמ' אבל לאחר ג' לא כ' הרמב"ן ז"ל בחי' בשם י"מ דאצט' הגמרא למי' הכי דאי ממתני' דקתני חזקתן ג"ש י"ל בדלא אמר לפירו' הורדתיו ודחה דבריהם דאי כי אמר לפירות הורדתיו נאמן כי לא אמר נמי יהיה נאמן לו' גזלנא מיגו דאי בעי אמר'לפירות הורדתיו ע"ש ותמהני דהוי מיגו לחצי טענה דניחא למי' גזלנא כדי ליטול גם את הפירות ולא הוי מיגו וכמ"ש הרמב"ן גופיה לעיל דל"ג ע"ב גבי אי אמר לפירות ירדתי נאמן ע"ש ועיין מ"ש במקובצת כאן בשם הרשב"א ועפי"ד ישנו מן הישוב לדברי הרמב"ן יע"ש:

תוס' בד"ה ואי לפירא וכו' מ"ט דרבנן וכו' דהא לדידיה ל"ל וכו' עכ"ל הא דלא הקשו בפשי' היכי מהניא חזקה יהיה נאמן דגזלנא במיגו דהורדתיו משום דהוי מיגו לחצי טענה כמ"ש התוס' בדבור הקודם בתי' בתרא ואפי' לתי' קמא י"ל דשאני הכא כיון דהחזיק ג"ש הוי מיגו להוציא וכמ"ש התוס' במס' מציעא דק"י ע"א בד"ה אמר ליה וכו' ע"ש ועיין להרמב"ן בחי' בשמעתין:

דף לו.

גמ' והאר"ל הגודרות וכו' כ' הרמ"ה אי ליכא עדי' דראוהו השתא אצלו יש להם חזקה מיגו דאי בעי אמר אינה אצלו ע"ש והא דפריך לקמן גבי עיזי ממימרא דר"ל ולא משני דעובדא דעיזי בלא ראה מיירי משום דא"כ הול"ל מיגו דלהד"מ ולא מיגו דלקוח וכ"כ הת"ח ע"ש ובהכי ניחא נמי מה שיש להקשות מגמ' בכתובות דפ"ד ע"ב ע"ש:

שם פרשב"ם אכלה שחת וכו' אלא ג"ש וכו' עכ"ל מפי' נר' דאי שנה אחת לבד שחת הוי חזקה ול"ד לערלה אבל מדברי הטור סי' קמ"א אין נר' כן ע"ש בב"ח ונר' דזה פלוגתא דרי"ש ור"ע לקמן דאמרי' פירא רבא ופירא זוטא א"כ ע"ש ועיין להתוס' ברישׁ פרקין:

שם גמ' הני עיזי דאכלי חושלא וכו' ראיתי מק' לדעת רש"י במציעא דצ"א ע"א דכל היכא דחייב לצאת י"ש אי תפס ל"מ מיניה אמאי אצט' הכא לטעמא דמיגו בלא מיגו מהני תפיסה כיון דחייב לצאת י"ש כמו מנה לי בידך והלה אומר א"י דחייב לצי"ש כדאי' בסוף ב"ק וה"נ בריא ושמא הוא ולק"מ דכבר כ' התוס' לקמן דנ"ב ע"ב דהכא מיירי במכחישו וטוענו בריא שלא אכלו כ"כ ובריא ובריא הוא ע"ש ועי"ל דדוקא במנה לי בידך והלה אומר א"י דברי טוב ושמא גרוע דחייב לצי"ש ודכוותא חילקו התוס' בפ' השואל דצ"ז ע"ב למ"ד חייב ע"ש ועוד דכבר כ' מהרש"ל ביש"ש בפ' הכונס והביאו הש"ך בסי' כ"ח דדוקא בחייב בתשלומין ולא מיפטר אלא משום קי"ל בדרבה מיניה. הוא שכ' רש"י דאי תפס ל"מ מיניה ע"ש ובהכי ניחא גם מה שהק' המש"ל בפ' כ"א מה' מו"ל בתשו' שאלה לדעת רש"י מדאמרי' בפ' מי שהיה נשוי דצ"ב ע"ב ראובן שמכר שדה לשמעון וזקפם עליו במלוה ומת ואתא בע"ח דראובן וקטריף משמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאמ"ל יתמי אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי ל"מ לב"ח ע"ש והשתא כיון דיתמי מחייבי לצי"ש דמצוה על היתומי' לפרוע חוב אביהם כדאי' התם לעיל מינה הרי שמעון תפוס במעות ול"מ כיון דחייב לצי"ש ונדחק לאוקמה ביתומים קטנים דלאו בני מעבד מצוה ע"ש ולפ"ד מהרש"ל ניחא לדעת רש"י ברם לס' החינוך והראב"ד שהביא הרב שם שכ' גבי א"ר אי תפס ל"מ מיניה אכתי קשיא ונר' לישב דש"ה דיתמי אית להו שטרא על שמעון כדפירש"י שם ול"מ תפוס כיון דא"ל שטרא ודכוותה כ' התוס' לעיל דל"ב ע"ב גבי מיגו להוציא דהיכא ראיכא שטר' הוי להחזיק ע"ש ואע"ג דקי"ל כב"ה דשטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי כבר כ' הכנה"ג סי' פ"ב בכללי מיגו אות נ"ז דדוקא כשהשעבוד ספק הוא דלאו כגבוי ואפי' למ"ש הכנה"ג שם בס"ד גבי קי"ל מ"מ יש לחלק בדבר וה' שבות יעקב ח"א סי' קמ"ו כ' דדוקא בשחייב מדאורייתא לצי"ש הוא שכ' רש"י דל"מ מיניה ע"ש ולפ"ז ניחא קושי' המש"ל דהא דמצוה על היתומים

לפרוע חוב אביהם אינו אלא מדרבנן כמ"ש רש"י בפ' מי שהיה נשוי דצ"א ע"ב בד"ה מצוה ע"ש מיהו מ"ש רשב"י שם דגרמא בנזקין ל"מ לציי"ש אלא מדרבנן אין נר' כן מדברי התוס' לעיל דכ"ב ע"ב בד"ה ז"א שכ' דקניס ר"מ גם בשוגג ובפ' הניזקין אמרי' דלא קניס ר"מ אלא בדאוריית' ע"ש וה' תומים סי' כ"ח הוכיח דאי תפס מפקי' מיניה ממ"ש הרשב"א בחי' שהוכיח דמודה בקנס פטור אפי' לציי"ש מדאמר ר"ג דטבי עבדו יצא לחירות דסימא את עינו ואמ"ל ר"י פטור אתא שכבר הורית ואי איתא דחייב לציי"ש אמאי לא הוציאו ר"ג לחירות לציי"ש והוכיח מזה ה' תומים דאי תפס מפקי' מיניה דאי איתא דל"מ מיניה הרי העבר תפוס בעצמו ואפי' בהיני אדם יצא לחירות ע"ש ולע"ד דאין זה ראיה די"ל דס"ל להני תנאי כמ"ד בפ' השולח דמ"ב ע"ב דיוצא בשן ועין צריך גט שחרור וא"כ אפילו נימא דל"מ להשתעבד בו משום דתפוס מעצמו מ"מ אין להוסיף על תפוסתו ליתן לו ג"ש ולכך לא כ' הרשב"א אלא בדי"ש לחייב עוד הוכיח ה' תומים מדאמרינן בפ' השוכר דס"ג ע"א בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה אסור דאמר לה טלה זה ופריך והא מחסרא משיכה וכ' התוס' אפי' לר"י כיון דהפקיעו חכמים קנין מעות לא הוי אתנן והשתא הא מ"מ קאי במי שפרע וחייב לציי"ש א"כ הוי אתנן כמו בא על אמו דחייל עליה איסור אתנן מטעמא דחייב לציי"ש אלא ע"כ דיש לחלק בין מחוייב מדינא ולא מיפטר. אלא משום קי"ל בדרבה מיניה להיכא דמדינא פטור כחילוק מהרש"ל ואין מזה ראיה כלל דהא מ"מ לא נתן לה אלא אח"ז ואיסור אתנן לא חייל אלא אי נתן לה בשעת ביאה וההיא דבא על אמו בנתן לה בשעת ביאה ועיין להתוס' בפ' מרובה ד"ע ע"ב בד"ה אלו תבעה ליה וכו' ע"ש ובפ' הגוזל עצים ד"ק ע"א ר"ל אחוי ליה דינרא לר"א אמ"ל חזי דעלך סמיכנא אמ"ל מאי בעי לשלומי דא ר"מ הוא דדאין דינא דגרמי וכו' ע"ש וק' דמאי פריך ליה ר"א הא אפי' גרמא מחייב לציי"ש וא"כ נ"מ דחייב לציי"ש וגם נ"מ דאי תפס ל"מ מיניה וי"ל דאפי' בלא אמ"ל חזי דעלך סמיכנא חייב לציי"ש וא"כ מדאמ"ל חזי וכו' מוכח רבא לחייבו בדין דל"מ בדין אלא באמ"ל חזי וכו' כמ"ש התוס' שם בשם הרי"ף ברם לס' התוס' דחייב בדין אפי' לא אמ"ל חזי וכו' קשיא:

דף לו:

תוס' בד"ה למעוטי וכו' ואפי' לא עשה באותן ג' אלא ניר וכו' עכ"ל אע"ג דכ' בדבור הקודם דנרה זה אח"ז לא מהני היינו לרב אחא דבעי זרע אחרת נקט ת"ר נרה ג' לרבותא דר' אחא וכיון דל"מ נרה ג' גם ב' זאח"ז ל"מ דאין סברה לחלק ביניהם אבל לרבנן יכול להיות דנרה ג' מהני ובעיקר קושיתם י"מ דמ"מ שמעי' מרבנן דבעו ג"ש דל"מ יום אחד וזהו עיקר שאלת פום נהרא אי מהני יום א' כדפי' רשב"ם ואין להקשו' אמאי לא אמר

הגמ' א"ב נרה ג"ד לשמואל ל"מ ולרב מהני דלא פסיקא ליה להגמ' דלרב מהני נרה ג' אלא דיכול להיות כן קאמרי:

דף לז.

בד"ה ממטע וכו' ונר' לרשב"א דלא מוקי וכו' עכ"ל מק' המפ' דמאי פריך התם בפ' המוכר את הבית דסיפא לא אתיא כר"ש דאזיל בתר פדיון הא רישא נמי לא אתיא כר"ש וע"כ דהאי תנא ס"ל כותיה בחדא ופליג עליה בחדא ונ"ל דהנה בפ' המוכר את הספינה דפ"ב מבואר דלר"ש גם במכר בשמנה אמות הוו מפוזרין ורבא פסיק התם דבי"ו אמות וע"כ דלרבא לית הלכתא כר"ש והר"מ בפ"ז מה' כלאים פ' כר"ש וכ' מר"ן בכ"מ משום דבירוש' אפסיקא הלכתא כר"ש ע"ש ובפ' כ"ד מה' מכירה פ' בי"ו אמה והמה תרתי דסתרן כי עכ"ל נ"ל דהר"מ סובר דלרבא דאמר מד"א עד י"ו אמה ע"כ כר"ש דלרבנן משמנה אמות מבע"ל דמדלר"ש בפלגא לרבנן בפלגא וכמ"ש שם בגמ' לעיל וע"ש בפרשב"ם בדברי רבא וכיון דע"כ רבא כר"ש צ"ל דריש מודה במכר דבי"ו משערי' ולא קאמר בשמנה אלא גבי כלאים דיש לחלק בין כלאים למכר כמו שנר' גם מדברי התוס' כאן בקושיתם וס"ל להר"מ דלא אמרי' האי סברא דבפלגא אלא גבי כלאים וגם ס"ל להר"מ כן בסברת רבא כדי להסכים להלכה הירוש' עם הבבלי ולפ"ז י"ל דגם התוס' ס"ל כן בדברי רבא ובקושיתם לא הוק"ל אלא לסברת הגמ' בפ' הספינה דמדמה כלאים למכר מה יענה להך ברייתא דהמוכר את הבית ותי' דבחדא הוא דס"ל כר"ש וכל זה לסברת הגמ' דכלאים ומכר כי הדדי נינהו אבל לסברת רבא אתיא כולה כר"ש והגמ' דפ' המוכר את הבית דבעי לאוקומי כולה כר"ש אזיל בשי' רבא וניחא הכל שפיר:

דף לז:

גמ' אמרי נהרדעי האי מאן דזבין דיקלא וכו' כ' הרב בש"מ בשם ר"מ דהא דנקט דיקלא ולא נקט אילן משום דבאילן כיון דגזעו מחליף לא מסיק אדעתיה שימות ולא משייר ליטע אחר במקומו אבל בדיקלא דאין גזעו מחליף משייר ליטע אחר במקומו ודוקא באילן הוא דתנן אם מתו אין לו קרקע ע"ש וי"מ ע"ז דא"כ מאי פריך בערכין די"ד ע"ב והאמרי נהרדעי האי מאן דזבין דיקלא וכו' ומאי פריך הא התם באילנות מיירי ונ"ל דנהרדעי לענין שלא יוכל המוכר לחפור נמי מיירי מדקאמר עד תהומא ולענין זה אילן כ"ז שהוא חי שוה לדיקלא ולא כ' ר"מ לחלק ביניהם אלא לענין אם מתו:

דף לח.

תוס' בד"ה קני וכו' ולרשב"א נר' וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא גם קושיתם הראשונה ממתני' דאם מחו די"ל כמ"ד מוכר בעין רעה והיינו לשי' רשב"ם לעיל דר"ע פליג אמתני' וס"ל קונה ב' אילנות קנה קרקע אבל לפי מ"ש התוס' לעיל דר"ע מודה צ"ל בקושי' הא' כתי'

ר"י גם לפ"ד רשב"א הללו א"צ למ"ש התוס' לעיל בד"ה מכר וכו' אההיא דפ' המוכר את הבית ע"ש אלא די"ל דהגמ' הק' אי ר"ע האמר מקדיש בעין יפה מקדיש ומקום האילן קדיש והו"ל לאפרוקי אגב ארעייהו:

דף לח:

רשב"ם בד"ה אפי' וכו' כגון חברין וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דירא למחות בפני ב' שיכולין לו' משום דעי"כ יודעין מקומו אבל כי מחי בפני ב' שאין יכולין לו' אף דההמחאה נשמעת ע"י חברך חברא אית ליה מ"מ לא יודע עי"כ את מקומו ע"ש ולפ"ז מ"ש רשב"ם בד"ה מחזיקין דהא דנקט בורח ל"ד דה"ה לכל מרחיקי ארצם לא כ"כ אלא לס"ד דגמ' אבל למאי דמסיק דרב קמ"ל ההמחאה בפני ב' שאין יכולין לו בע"ב למנקט כורע דכל מרחיקי ארצם איך להם יראה והוא כבורח דירא לא יאמר אפי' בפני ב' שאין יכולין לו' דת"א פן יודע מקומו אבל לפמ"ש מהרש"א בתחלה א"ש דברי רשב"ם אפי' למסקנא ועפ"י דברי מהרש"א דאפי' בורח דירא כי מחי בפני ב' שאין יכולין לו' לא יוודע מקומו ניחא מה שהשמיט הר"מ בפי"א מה' טוען האי דינא דבפני ב' דאין יכולין לו' די"ל דכיון דכ' דבורח ע"י מרדין אין מחזיקין בנכסיו מינה שמעינן דההמחאה בפני ב' שאין יכולין לו' לא הוי המחאה דאי הוי המחאה בבורח ע"י מרדין אמאי אין מחזיקין הא יכול למחות ע"י שנים שאין יכולין לו' דאז לא יש לו יראה מזה לפ"ד מהרש"א ופ' כשמואל דלרב אפי' ע"י מרדין מחזיקין לפ"ד מהרש"א דמ"ש האי יראה מהאי יראה וע"ש להלח"מ ועיין בתוס' לקמן בד"ה ר"פ אבל קשה על דברי מהרש"א שהרי כל הפוסקי' פ' כרב ופ' דמחמת מרדין אין מחזיקין והם תרתי. דסתרן לפ"ד מהרש"א ואין לו' דפ' דלא כרב בהאי סברא וס"ל כיון דירא כן יוודע מקומו אפי' ע"י ב' שאין יכולין לו' ירא הוא וס"ל דכיון דקי"ל כרבא דע"י מרדין אין מחזיקין וקי"ל כר"ז בר"פ לקמן והנהו ע"כ דס"ל דההמחאה בפני ב' שאין יכולין לו' מהניא בע"כ דלענין יראה לעולם ירא הוא הא ליתא דא"כ אמאי הוצרך הגמרא לאתויי הא דרב ענן הול"ל דשמואל לא הבין כן בדברי רב משום דס"ל דלעולם איכא יראה אלא ע"כ דס"ל להגמ' דליכא מאן דפליג על רב בזה דכי מאי בפני ב' יכולין לו' תו ליכא יראה ודוחק לחלק בין יראה דמרדין ליראה דממון דדא ודא אחת הן ע"כ נראה עיקר כמ"ש מהרש"א בריש אמיד ועיין להרמב"ן ז"ל בחי':

תוס' בד"ה דסתם וכו' וי"ל דודאי גבי גט וכו' עכ"ל לכאורה אכתי קשה דהכא אמרי' דוקא מיהודה וגליל אבל שאר ארצות שיירות מצויות אפי' מח"ל לארץ ואלו התם אמרי' דמח"ל לארץ צריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ הרי שאין השיירות מצויות מח"ל לארץ

ועיין להרב בש"מ בש"מ מ"ש בזה ע"ש ונ"ל דבח"ל יש מקומות רחוקים שאין השיירות מצויות משם לא"י ויש מקומות קדובו שהשיירות מצויות משם והתם כיון דאיכא מקומות רחוקים ל"פ רבנן ותקנו דבכ"מ מח"ל לארץ צריך שיאמר בפ"נ ובפ"נ והכא כיון דאיכא מקומות קרובות לא פסיקא ליה ולכך נקט יהודה וגליל מילתא פסיקתא ועפי"ז ניחא מה שמק' המפ' עמ"ש המש"ל בה' ק"פ דבני ח"ל נמי חייבין בראיה וק"פ ע"ש מגמ' דגיטין הלזו דאמרי' מא"י שכיחי עולי רגלים אבל מח"ל לא שכיחי עולי רגלים ע"ש ועפי"ז ניחא דבני ח"ל לא מחייבי אלא הקרובים שיכולים לבא בתוך שלשים יום וכמ"ש ה' שאלת יעבץ ח"א סי' קכ"ז ע"ש וכיון דאיכא בני מקומות הרחוקים דאינם חייבין וליכא עולי רגלים ל"פ רבנן ותיקנו בכל המקומות בח"ל שיאמר בפ"נ ובפ"נ ועיין למהרי"ט ז"ל מס' בני יהודה ח"ב דף כ"ח ע"ש:

בד"ה אין וכו' בהא ל"פ שמואל וכו' עכ"ל וה"ה דהו"מ לאוכוחי מדפריך דרב אדרב ולא משני כאן מחמת ממון כאן מחמת מרדין אלא דהגמ' גופיה דלא משני הכי משום דא"כ לפ' לשמואל ולכך נקטו כן:

בד"ה אמר ר"ז וכו' דהא לא ידע אמאי קרי ליה גזלן וכו' עכ"ל לפי זה אי אמר ארעאי סגי ולא בעי תבענא ובסמוך כתב דבעי תבענא וצ"ל דבדבור זה קאמר דאפי' אמר תבענא כיון דלא אמר ארעאי לא ידע אמאי קרי ליה גזלן וה"ה כי אמר ארעאי ולא אמר תבענא לא מהני דבעי' אדעאי ותבענא:

דף לט.

גמ' לדידיה לא תימרו וכו' מכאן יש להוכיח דהנשבע שלא יאמר לחבירו דבר דיכול לו' לאחריני שיאמרו ועיין במרן בש"ע י"ד סי' רכ"א דין יו"ד וע"ש עוד דע"י כתב יכול לכתוב וע"ש להכנה"ג בסוף הגה"ט ע"ש:

דף לט:

בפירשב"ם ומ"ד וכו' הגהה תמיה לי וכו' עכ"ל נרא' דהגהה זו קאי אפי' רבותינו שהביא אח"כ דהכא שייכא לה"ה ומק' שפיר נוקמה דפליגי כדאביי דאמר כל מילתא דעבידא לאגלויי דלית בה משום לה"ר שהביא רשב"ם לעיל:

תוס' בד"ה מ"ד וכו' תימה להאי לישנא וכו' עכ"ל נר' דס"ל דמאי דאמרי' מ"ד ס"ל דהוי מחאה היינו דכיון דבשלא בפניו בעי' ג' גם בפניו בעי' ג' דלא פלוג רבנן דלא כדמשמע מפירשב"ם והשתא ק"ל שפיר דרבא אדרבא ומדלא ק"ל דשמואל אדשמואל דלעיל ס"ל דמחאה שלא בפניו הוי מחאה דקאמ' וכי למחות בפניו הוא צריך ורב ענן אמר משמיה דשמואל המחאה בפני ב' שאין יכולין לו' מוכח דמחאה מהניא בפני ב' נר' דלא הוו גרסי בפני ב' אדם וכ"מ מדברי התוס' לעיל בד"ה ר"פ ע"ש:

בד"ה וצריך וכו' דהלכה כבר קפרא עכ"ל נראה מדבריהם להא דאמר רבא הילכתא צריך למחות וכו' וכ"נ מפירשב"ם בד"ה ה"ג גם הרי"ף לא הביא דברי רבא ועיין להרמ"ה:

דף מ.

בפירשב"ם בד"ה הודאה וכו' דקי"ל המלוה את חבירו בעדים וכו' עכ"ל אפי' למ"ד צריך ה"ד במלוה את חבירו בעדים אבל המודה לחבירו בעדים ולכ"ע א"צ לפורעו בעדים כמ"ש התוס' לעיל דף ה' ע"ש אלא כיון דקי"ל אפי' במלוה א"צ לפורעו בעדים מייתי לה מכ"ש:

בא"ד אפי' הוציא על הלוה כ"י וכו' עכ"ל ס"ל כס' הרמ"ה שהביא הטור סי' ס"ט דבכ"ו א"י לו' פרעתי ולא קי"ל אלא דבכ"י יכול לו' פרעתי כמו שמבואר שם ע"ש:

תוס' בד"ה מחאה וכו' שנוהגין לשלוח העדים עדותן באגרת וכו' עכ"ל צ"ל דס"ל לר"ת כמ"ש הרשב"א בתשו' ס"ב סי' שנ"ט דהא דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד גזירת הכתוב היא ע"ש ודלא כמ"ש הרמ"ה הביאו בש"מ בקמא דקי"ב דטעמא משום אינו מעיז ואינו מעיד אלא האמת ע"ש דלפ"ז ל"מ לשלוח עדותו בכתב דכיון דשלא בפניו מעיו ובעיקר ס' ר"ת ראיתי מק' מדתנן בסנהדרין דנ"ו גבי עדות דמגדף דבשעת גמר דין אחד מן העדים מעיד בפי' והב' אומר אף אני כמותו ולפ"ד ר"ת למה יפרש ברכת ה' יכתוב בכ"י דהרהור לאו כד"ד ולק"מ דאי אסור אין ראוי לבילה והוי כמו אלם בם לפי ע"ש הג"א בפ"ב דכתובות דבד"נ מודה ר"ת לק"מ אבל ק"ל למ"ש הריטב"א בחי' למכות ד"ו דאפי' לשי' רש"י אי כותב עדותו והולך לב"ד ואומר אני מעיד על עאע זה הכתובה בב"י זה מהני ע"ש דלפ"ז אמאי לא יעשה כן גבי מגדף ודע שראיתי להרמ"ע סי' קכ"א שכתב דבדבר דבעי דרישה וחקירה ודאי דל"מ כתב ידו ע"ש וק' דהא מדאורייתא גם בד"מ בעי' דו"ח כדאיתא בפ' אחד ד"מ ע"ש ור"ת מוקי לדרשא דספרי באלם מוכח דבשאר כל אדם גם מדאורייתא מהני כתב ידו וכמו שהק' התוס' מההיא דכותב אדם עדותו ע"ש בתוס' בכתובות ויבמות שכ' בשם ר"ת דמהני לשלוח עדותן אם זוכרין עדותן ע"ש:

בד"ה קיום וכו' אע"ג דר"נ גופיה וכו' קיום שטרות שאני וכו' עכ"ל ק' לפ"ז מאי פריך רבא אי כמעב"ד דמי לבעי ג' הא בב' סגי לדין בדיעבד ור"נ בדיעבד קאמר דאי לכתחי' מאי מק' התוספות מדאמר ר"נ ב' שדנו וי"ל דס"ל להתוספות דר"נ מיירי בתרוייהו בלכתחי' ובדיעבד ועי"ל דגבי קנין בשנים לא מוכחא מילתא וגבי שנים שדנו בעי' מוכחא מילתא כמ"ש התוס' בסה"ד. כ' הרמ"ה דמפירכא דרבא שמעי' דלא ס"ל ב' שדנו דיניהם דין דר"נ בדיעבד מיירי ע"ש ואין כוונתו להוכיח דרבא ס"ל הכי דבפי' איתמר בגמ' ריש

סנהדרין דרבא לא ס"ל כשמואל אלא דכוונתו להוכיח דה"נ ס"ל דלא כשמואל והתם בסנהדרין ר"נ משמיה דשמואל קאמר וליה לא ס"ל:

דף מ:

גמ' נעשית מודעא לחבירתה כ' רשב"ם למתנה ומכירה וצ"ל דבמכר מיירי דאיכא עדים דאנוס הוא וכה"ג מהניא מודעא אפילו לא הכירו באונסו כיון דאיכא עדים על האונס וכמ"ש הב"י סי' ר"ה דאם נעשית כבר מודעא כה"ג מהניא אפילו להר' יונה ע"ש ולכך מתנה טמירתא חשיבא מודעא אפי' למכר:

רשב"ם ד"ה לא כתבינן וכו' נ"ל טעמא דרבא וכו' עכ"ל משמע מלשונו דסובר דמימרא בפ"ע היא דאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני ולאו מכלל דהך דתליוה וזבין איתמר וכיון דמימרא בפ"ע היא ע"כ דס"ל לרבא דבשדה סתם ל"מ מודעא דהא אמר לא כתבי' מודעא משא"כ לרב הונא י"ל דמודעא מהניא ול"ק מ"ש מהרש"א בסה"ד:

בד"ה האי עובדא וכו' אלא יעידו ששמעו וכו' עכ"ל הרמ"ה תי' בזה דאפילו יעידו לא יתחייב דיכול לו' משטה אני בך מה שאמרתי משכנתא וכו' ושוב דחה דא"כ לעיל ר"ל אמאי אצטריך רבא לו' עביד איניש דזבין דיניה ת"ל דיכול לו' משטר ע"ש ומדבריו אלה יש להוכיח דס"ל להרמ"ה דיכול לומר משטר בהודה בלא תביעה דלא כמ"ש הטור וש"ע בסי' פ"א דאי איתא מאי מוכיח מעובדא דלעיל הא התם בלא תביעה מיירי ועיין להש"ך שם סקי"ב שהביא מדברי הרמ"ה שהביא דברי הרא"ש בסוף פרק המניח עיין שם:

דף מא.

גמ' והלכתא חיישינן עיין להלח"מ בפ"ה מה' זכיה ומתנה שהבין בדברי ה"ה דלדעת הרמב"ם סתמא פסולה ודאי ולאו מספיקא ע"ש ולפ"ד דברי ה"ה קשין להולמן שכ' ע"ד הר"מ שכ"פ רשב"ם ע"ש והרי דברי רשב"ם מפורשים דסתמא הוי ספיקא ואם הגבוהו ל"מ מניה לכ"נ דגם לדעת הר"מ סובר ה"ה דספיקא הוי ולא כתב דפסולה ודאי אלא לאפוקי מסברת הגאונים שהביא אח"כ ע"ש:

תוס' בד"ה אמר וכו' התם זביני הכא הלואה ופי' הקונטריס וכו' עכ"ל אע"ג דהאי דהכא לא ידעי דמחיל ודמי לאונאה דאמרי' התם דלא הוי מחילה כלל מ"מ מדנקט בשמעתין מחילה בטעות מוכח דס"ל מחילה בטעות לא הוי מחילה וע"כ דה"ק דמחילה בטעות לא הוי מחילה וכ"ש בזו דליכא מחילה כלל ועיין להרמב"ן בחי':

בא"ד צריך אתה לחלק כדפרישית עכ"ל ר"ל הא דניחא ליה ליקו בהימנותיה וההיא דניחא לה ליפוק עלה שמא דאישות תרוייהו חד סברא אית להו ולרבא דסבר גבי מכר דשלב"ל משום מחילה בטעות ולא ס"ד הא דניחא ליה ליקו בהימנותיה ע"כ דלא ס"ל נמי הא דשמא דאישות ולס' רבא מייתי שפיר ר"נ מאילונית דתקשה לך אילונית וע"כ

לו' האי סברא דשמא דאישות וא"כ הא דמכר נמי מטעמא דניחא ליה דליקו בהימנותיה והיינו כדפרישית שכתבנו:

דף מא:

גמ' וכי אין אדם עשוי וכו' צ"ל דס"ל לרב דיוקא דרישא דמתני' עיקר דדוקא שלא אמר ליה אדם הוא דלא הוי חזקה אבל זבנתא מפלניא דזבנא מינה הוי חזקה והתוס' לעיל בד"ה שלא וכו' לשי' ר"ח קאמרי דקי"ל כוותיה אבל לרב דיוקא דרישא עיקר וע"ז הוא דקאמר כוותיה דר"ח מסתברא ול"ק מה שהק' מהרש"א במ"ב ע"ש גם תירוצו אינו מחוור דהא מאי דקאמר כוותיה דר"ח מסתברא אתא לאפוקי סברת רב ולרב אפילו לא אמר דדר בה חד יומא אלא מפלניא זבנתא דזבנא מינך מהני:

תוס' בד"ה אתא וכו' וקסבר דמודה רשב"א במנה שחור וכו' עכ"ל הר"מ בפ"ג מה' עדות כ' במנה שחור עדותן קיימת ואפי' במנה ומאתים עדותן קיימת ע"ש משמע מדבריו דיותר יש להכשיר במנה שחור ממנה ומאתים ולפי תי' התוס' אינו כן דהרי רב יהודה פוסל במנה שחור ומכשיר במנה ומאתים וצ"ל דהר"מ מתרץ בקוש' התוס' כמו שתי' הרמב"ן בחי' דרבא סברא דנפשיה קאמר ע"ש:

בד"ה נחלקה וכו' דב"ש. כר"י וכו' עכ"ל ק"ל לתי' זה דאכתי קשיא בברייתא דמייתי הגמ' במס' נזיר ד"ך ע"א לא נחלקו בב' כיתי עדים אחת אומרת ב' ואחת אומרת ה' על מה נחלקו על כת אחת וכו' והשתא ליפסול בב' כיתי משום נמצא אחד מהם פסול ולא יתורץ בתירוצם שהרי טעמא דבד"מ כשר משום דקם לשבועה כמ"ש התוס' שם במס' מכות ע"ש וזה לא שייך בנזיר וי"ל דמה שהוצרכו התוס' שם לטעמ' לשבועה משום דאיכא היקישא דמשפט אחד והקש זה הוא מקרא דמכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת משפט אחד דאתקשו ד"מ לד"נ כמ"ש התוס' ריש סנהדרין ע"ש אבל בנזיר דליכא היקיש' דמשפט אחד כשר דהא בר"נ טעמא משום דכתיב והצילו העדה ודע דק' בדברי הר"מ דבפ"ב מה"נ פ' כמתני' דנזיר ובפ"ג מה' עדות פ' כרשב"א וסתראי נינהו לפי סוגיית הגמ' ועיין לה' אורח מישור ולה' קרבן העדה שם בנזיר ולה' דברי אמת בקו' דע"ו ע"ב ע"ש:

דף מב.

פירשב"ם שותפין וכו' דכ"ע יש שותפין וכו' כ"ש אומן וכו' עכ"ל לפ"ז לכ"ע תנינן שותף במתני' ומאי דאמרי' שמואל תני אומן היינו תני בברייתא ולאו במתני' דבמתני' כיון דתני אריס אע"ג דאיכא אריס דיש לו חזקה ה"נ בדין דליתני שותף כמ"ש התוס' בד"ה חבל וכו' אבל בברייתא דתני שמואל לא תני בה אריס ומאי דנקט הגמ' לקמן דמ"ה ע"א פיסקא אומן אין לו חזקה היינו ברייתא דשמואל ומה שפירש רשב"ם שם דאמתני' קאי

היינו לשיטתו אבל לר"ג אברייתא קאי וניחא טפי לשי' ר"ג לישנא דנקט בפיסקא אומן אין לו חזקה דהוא לישנא דברייתא ממש ועמ"ש מהר"ם לובלין ולפ"ד פיסקא דאומן אין לו חזקה אמילתא דשמואל קאי ולא אמתני' ולא אברייתא והוא דחוק:

דף מב:

בד"ה שותף וכו' דילמ' בשאר אריסין קאמ' וכו' עכ"ל והא דלא הוק"ל מאי פריק הגמ' נימא כיורד ברשות דשאר אריסין דיש לו חזקה קאמר י"ל דא"כ לא הול"ל כיורד ברשות דלהא מילתא דיש לו חזקה גם יורד שלא ברשות יש לו חזקה אלא ע"כ אין לו חזקה קאמר וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל עיין שם:

בד"ה שבח וכו' אבל במה שהמת טרח למה לא יקחו וכו' עכ"ל אע"ג דבשי' רש"י קיימי דבעלו מאיליהן מיירי ולא טרח בזריעתן מ"מ איכא טירחא דהשקאה וכיוצא:

דף מג.

גמ' הב"ע בשקנו מידו וכו' לפמ"ש התוס' ר"פ הכות' בד"ה קנו דבברייתא ל"מ קנין ע"ש צ"ל דהא דקאמר הב"ע בשקנו מידו דהיינו מתנה גמורה ולאו בלשון סילוק מיירי דאין סברא לחלק בין שותף לאיניש דעלמא וכ"נ מדברי הג"א בשמעתין דלשי' התוס' לאו בלשון סילוק מיירי למסקנא ע"ש ועפי"ז היה נ"ל ליישב מה שהק' מהרש"א דמאי מק' רשב"ם להי"מ נימא דהגמרא מוקי בשקנו מידו לחידושא דאפי' באין לי מהני ע"ש די"ל דסובר רשב"ם דלהי"מ דלשון אין לי אינו אפילו לשון סילוק ל"מ קנין ולהי"מ ע"כ כי מוקי לה בשקנו מידו בלאו לשון סילוק מיירי שו"ר דהא ליתא דאם כן קשיא להי"מ מגמ' דר"פ הכותב דמהני קנין אפי' בלשון אין לי ע"ש ומ"מ נר' ליישב קושי' מהרש"א דפלוגתא דר"י ור"נ היא בר"פ הכותב אי מהני קנין בלשון סילוק ע"ש ומאי דמוקי הגמ' בשמעתין בשקנו מידו לרב יוסף במתנה גמורה מיירי ולאו בלשון סילוק ולר"נ דקי"ל כוותיה מהני אפי' בלשון סילוק וא"כ לרב יוסף ליכא חידושא וע"ז מקשה רשב"ם דנוקמה בלא יהא לי דהוי חידושא לכ"ע אפי' לר"י:

שם גמ' הרי מעמידה בפני בע"ח הק' מהרש"א במ"ב נוקמ' באית ליה אחריתי ע"ש ולק"מ דודאי בדלא ידעי' אם יש לו ב"ח כלל אלא דחיישינן דילמא אית ליה ב"ח וכמ"ש הרמ"ה ע"ש וא"כ אפי' באית ליה ארעא שמא יש עליו ב"ח יותר משיעור ההיא ארעא ובגמ' לקמן הכי פרכי' אם הוא יודע בעצמו דאית ליה ארעא שיעור הב"ח שעליו א"כ אינו מעמידה בפני בע"ח ואי יודע הוא דלית ליה ארעא שיעור הב"ח וצריך ליטול מזה מאי מהני ליה ס"ס הא ל"ל ומשני דלא ניחא ליה למהוי לוה רשע ולא ישלם וכ"כ בש"מ בקיצור ע"ש:

תוס' בד"ה אין לי וכו' וא"ת דבפ' השולח וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דהתם בשקנו מידו כיון דכותב קתני ועיין במהרש"א בגמ' ר"פ הכותב דמה"ט לא פריך הגמ' שם אלא עד דמייתי ברייתא ע"ש משום דס"ל דל"מ קנין בלשון גרוע והגמ' דקאמר הב"ע בקנו מידו במתנה גמורה מיירי וכן היא שי' התוס' כמ"ש בהג"א אבל לשי' רש"י ורשב"ם דמהני קנין בסילוק ניחא קושיתם ועפי"ז יש מתרצים מאי דקשיא להו לשי' הי"מ שהביא רשב"ם מה יענו בקושי' התוס' דתי' התוס' לא יתכן לשי' הי"מ דכיון דאינו אלא לשון לא היה לי מה מועיל בעבד לשון גרוע כזה ועפי"ז ניחא דמוקמי ההיא דעבד בקנו מידו:

בד"ה וליסלקו וכו' וא"ת והא בעי' וכו' עכ"ל הא דלא קבעו לעיל כי מוקי להא דשמואל בכת' דין ודברים וכו' משום די"ל דהמערער קמערער על המוכר שמכר להם דהשתא ראה העדות בכשרות קודם שקנו וכמ"ש הרמ"ה בשמעתין ע"ש וניחא שפיר גם דברי התוס' דנדה ד"ג ע"א ע"ש ועיין להב"י סס"י ל"ג ומ"ש הש"ך סי' ל"ז סקל"ב דלעיל י"ל בסילק עצמו קודם שראה העדות ע"ש אינו נכון דא"כ לא מקרי שותפין ודע דלפמ"ש הרא"ש בתשו' כלל נ"ז בטעמו של דבר לחלק בין דיינים לעדים משום דדיינים אע"פ שראו אין מחוייבין לדון ולא מקרי תחילה אלא בשעה שישבו לדון והוי תחילתן בכשרות ע"ש ניחא מ"ש התוס' בנדה ממתני' דכל הראוי לדון ע"ש כיון דגבי דיינים בכה"ג מקרי תחילתן בכשרות ויש להבין מנ"ל דגבי דיינים בעי' תחי' בכשרות הא בעדות לא נ"ל אלא מקרא דוהוא עד או ראה כמ"ש רשב"ם לקמן דקכ"ח וצ"ל דנ"ל מכל הראוי לדון דקבלה היא כך ביד חכמים והוי כמו ילפות' ומעתה צדקו דברי מהרש"א שם בנדה שכ' דלפמ"ש התוס' שם לחד תי' דההיא דכל הראוי לדון ר"מ היא ל"ק מ"ש משמעתין ע"ש ודלא כה' עה"ש סי' ז' ע"ש מ"ש ע"ד מהרש"א ז"ל:

שם גמ' והתניא בני העיר שנגנב להם ס"ת וכו' הקשה ה' קול אליהו ח"א חח"מ סי' ל"ה היכי מהני סילוק אפי' בקנין בס"ת שנגנב הא קי"ל כר"י דגזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם א"י להקדיש וה"נ כיון שנגנב א"י ליתנו במתנה כיון שאינו ברשותו ומה מועיל הקנין ע"ש ובודאי שכן הוא דאפילו לשי' רש"י ורשב"ם שכתבתי לעיל דמהני קנין אפילו בלשון סילוק מ"מ ה"ט דמהני משום דהוי כהקנה לו כמ"ש הרא"ש ר"פ הכותב ע"ש אלא די"ל דמאי דאמרי' הכא גבי ס"ת וליסלקו היינו ר"ל באופן המועיל והיינו ע"י חיוב דמחייב עצמו להקנותו להם כשיבא לרשותו דחיוב מהני אפי' בדבר שלבל"ע מיהו רשב"ם כ' בסילוק וקנין ואפשר דכ' כן למאן דפליג אר"י עיין בפ' מרובה דס"ח ע"ב ע"ש אבל לר"י הקושיא הוא ליסלקו ע"י חיוב דחיוב מהני אפי' לדבר שאינו ברשותו לכ"ע כמ"ש מהריב"ל סי' ל"ז ע"ש:

דף מג:
תוס' בד"ה כגון וכו' והו"מ לשנויי וכו' אלא דאמר דראובן מכרה ללוי וכו' עכ"ל אע"ג דקי"ל כחכמים דפליגי על אדמון בפ' ב' דייני גזירות דק"ט דהעורר על השדה והוא חתום עליה בעד אבד זכותו ע"ש וא"כ ה"נ אי העיד דראובן מכרה ללוי שוב לא יוכל לטעון דראובן גזלנא מ"מ הא אמרי' לעיל ד"ל דדוקא בעשה מעשה הוא דאבד זכותו אבל דיבורא אמרי' ע"ש וס"ל להתוספות דעדות בע"פ נמי דיבורא הוא דהוי ולא חשיב מעשה דלא כמ"ש הריטב"א לעיל ובשמעתין הביאו ה' המגיה להרמ"ה לעיל ד"ל דס"ל דעדות נמי הוי מעשה ומה"ט הוא דפריך הגמ' וכיון דאסהיד דלוי היכי מצי מפיק ליה ע"ש ולדברי התוס' קושית הגמ' היא דכיון דדרך הודאה הוי כמו מעשה דהא הודה שהיא דלוי ולאו דמעיד בתורת עדות דראובן מכר ללוי וע"ש בתוס' בפ"ב דייני גזירות ע"ש ול"ק מה שהק' הרב המגיה להרמ"ה לעיל ד"ל ע"ד מהרימ"ט ח"ב חח"מ סי' י"ח ע"ש ומן האמור ק' עמ"ש מהרש"א בואין לו' שכ' התוס' בדיבור זה דכוונתם דמעיד שמעון שיהודה מכר ע"ש וזהו למאי דמסיק דמעיד דלאו דיהודה אבל לס"ד דגמ' ע"כ דמעיד דיהודה מכר ללוי והשתא ק' מאי פריך הגמ' כיון דאסהיד דלוי היכי מפיק לה הא כיון דהעדות היא דיהודה מכר ללוי הא מצי מפיק לה ולא אבד זכותו כמו דמפיק מלוי אע"פ שהעיד דראובן מכר ללוי כמ"ש התוס' בהו"מ לשנויי וכו' וי"ל דגם בואין לו' שכ' התוס' נימא דה"ה דהו"מ לשנויי הכי כמ"ש לפירשב"ם:

דף מד.
גמ' מדמיה מי מיאש וכו' קשיא לפירשב"א שכ' התוס' לעיל בד"ה כגון וכו' דיהודה זבין מראובן מאי פריך הגמ' הא אפי' יזכה בה יהודה שמעון יטול דמיה מראובן דהא יהודה גופיה מראובן הוא דזבין וצ"ל דהגמ' פריך לשנוייא דאבע"א דלעיל:
פרשב"ם בד"ה ופרקינן וכו' דשמעיניה דמיאש וכו' עכ"ל הא דלא ניחא ליה לו' דאתיא כמ"ד סתם גזילה יאוש בעלים משום דא"כ גם יהודה לא יטלנה מלוי דהא איכא שטר מכירה מראובן ללוי אלא ע"כ דבעי' שמעיניה דמיאש ויהודה לא נתייאש ועיין להרמ"ה ז"ל:

דף מד:
גמ' שורו וחמורו אפותיקי וכו' עיין לבעה"ת דקפ"ג ע"א שהוכיח מסוגיין דאפילו אפותיקי בשטר הדין כן דאל"ה ליחוש דילמא אפותיקי בשטר ע"ש:
שם גמ' וליחוש דילמא דאקני הוא וכו' מכאן הק' הראב"ד עמ"ש הר"מ בפ"ג מה' מכירה דבמטלטלין דניידי בעי' צבורין דא"כ מאי פריך דילמא דאקני הא בעידנא דכ' ליה לא היו צבורין והר"מ כתב דמטלית פריך וכ' הלח"מ דלפ"ז למאי דמוקי דקאמרי עדים וכו'

הוי ברייתא לצדדין דבפרה אפי' לא קאמרי עדים ובטלית בעי' דקאמרי עדים והוא דוחק ע"ש וליתא דכיון דלמאי דמוקי לה דקאמרי עדים וכו' ל"צ לאוקמתא דקנה ומכר לאלתר אפי' בפרה בעי' דקאמרי עדים דאל"ה ליחוש דילמא אקני מטלטלי אגב מקרקעי ולא מכח קושיא דאקני ומ"מ ק' ממ"ש הר"מ בפ"ט מה' עדות גבי פרה וטלית חיישי' שמא כ' לו דאקני ע"ש וצ"ל לפ"ד דע"מ דלא קאי הר"מ אלא אטלית ולצדדין קאמר בפרה שמא כ' לו מטלטלי אגב מקרקעי ובטלית דילמא כ' לו דאקני ומה שק' מכאן לס' הרשב"א דבשעבוד דאקני יכול לחזור בו קודם שקנה עיין בתומים סי' קי"ב סק"ג:

שם הב"ע דמכיר בה וכו' עיין להר"מ בפי"ו מה' עדות ומ"ש מר"ן הכ"ח שם דאפי' ר"ז מודה דבסתם חוזר עליו ע"ש וכ"כ התוס' בפ"ק דמציעא די"ד ע"א בד"ה שעבוד וכו' לשמואל והיא סברת רב זביד והו"מ התוס' לתרוצי לשמואל במכיר בה אלא דניחא להו לאוקומי בר"ז וצ"ל דס"ל להתוס' שם כתי' קמא שכ' לעיל דמ"ג ע"א בד"ה מפני דלתי' בתרא הא בלא"ה צ"ל במכיר בה מיהו י"ל דס"ל דר"ז פליג על ר"פ בהא דאפי' מכיר בה חוזר עליו ודוקא לענין תרעומת הוא דמהני טעמא דמכיר אבל הר"מ ס"ל דר"ז מודה בהא מילתא דכיון דהכיר בה אינו חוזר עליו ודע דאין להקשות מסוגיא דשמעתין על י"מ שהביא רשב"ם לעיל ד"ל ע"ב גבי עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזקה דאי איכא עדים מהנו אפי' איכא הודאתו והכא אמרי' דכי מכיר מהני הודאתו אפי' עדים מכחישין די"ל דשאני התם דמתרץ דבוריה לעדות העדים ועי"ל דהכא שאני דיש לתלות העדים טעו דעבידי דטעו בהא וכמ"ש רשב"ם:

שם גמ' הב"ע שלקח ומכר לאלתר וכו' מהרימ"ט ח"א סי' קכ"ח הוכיח מכאן דכי שיעבד מטלטלין ומכרן לא נשתעבדו דמיהן דלא אמרי' מ"ל הן מ"ל דמיהן ע"ש ואם יש לחלק בין שיעבד מטלטלין למקרקעי ניחא מה שהקשו התוס' בד"ה כגון ועי"ל קושי' התוס' במ"ש הסמ"ע סי' פ"ה סקכ"ב ע"ש:

תוס' בד"ה שורו וכו' הא דלא חשיב מכר וכו' עכ"ל התוס' בגיטין דמ"א כ' דלא חשיב אלא דברים דמתנו במשנה או ברייתא ע"ש ואין להקשו' הא מכר נמי איתיה בברייתא דשמעתין דלא מתוקמא אלא בהכי די"ל דאיכא לאוקמי ברייתא בסתם ולא באפותיקי ואי קשיא ליחוש דילמא עשהו אפותיקי י"ל דרבא מוקי לה שלקח ומכר לאלתר כדלקמן:

דף מה.

גמ' ס"ס לגבי אידך וכו' הק' הרמב"ן ז"ל אמאי מעיד ניחוש שמא לא יש עליו ב"ח וניחא ליה דתיקום בידי לוקח דאי מוקמא ביד מערער הו"ל לגבי לוקח לוה רשע ע"ש וי"ל בהכיר בה שאינה שלו מיירי ולא הוי לוה רשע אי מוקמא ביד מערער אבל לגבי ב"ח

לא מהני בהכיר בה שאינה שלו ומ"מ אי מכרה באחריות לא מהני מכיר בה שאינה שלו אפי' כי מוקמא ביד מערער ומה שהק' עוד הרמב"ן ולוקמה באפותיקי מפורש ותי' דאפילו נוטלה מערער לא מפסיד מידי ע"ש ק' דאכתי לוקמ' באפותיקי סתם וכמו שהקשו התוס' ונראה דס"ל להרמב"ן ז"ל דבאפותיקי סתם הדר אארעא אחריתי ולא טריף מיד לוקח דכיון דאי טריף מיד לוקח מפסיד לוקח דאמ"ל להכי זבין לך שלא באחריות וכו' כדמסיק הגמ' וכיון דאית ליה פסידא ללוקח אמרי' לב"ח דליהדר אארעא אחריתי וכה"ג כ' התוס' לעיל דמ"ד ע"א בד"ה דוקא ע"ש ומאי דפריך ס"ס לגבי אידך וכו' מקשה אחר הוא ולדעת התוס' צריך לחלק בין זו דאפותיקי להההיא דלעיל בד"ה דוקא:

דף מה:

תוס' בד"ה המפקיד וכו' א"נ לאחר שנתקנה וללישנא וכו' עכ"ל היינו סוף מילתא דרבה דאבל שלא בעדים וכו' דאתיא שפיר אפי' אחר שנתקנה אבל מאי דקאמר ל"ש אלא בעדים לא אתיא אלא קודם שנתקנה היסת דאמתני' קאי דעדיין לא נתקנה היסת ולהכי פריך שפיר אבייי אפילו בעדים נמי נימא מגו דהחזרתי דקודם שנתקנה היסת ליכא שבועה בהחזרתי אבל אחר התקנה מחוייב שבועה דאיכא דרבא דממונא בהחזרתי.

בא"ד הא איכא תנא בשבועות וכו' עכ"ל דלרבה דס"ל צריך לפורעו בעדים ע"כ דמוקי הך פלוגתא דתנאי דהתם בשעת תביעה ואפי' נימא דלמ"ד יכול לו' פרעתיך בפני פ' ופ' מהימן אפי' פרעו בינו לבינו משום מיגו וע"ש בתוס' מ"מ איכא תנא דס"ל כרבה וכמו שהק' מהרש"א בדיבור זה עיין לה' בש"מ:

דף מו.

פרשב"ם ד"ה לוקח וכו' אבל אם מכר לו באחריות וכו' אלא א"כ יש לו קרקע וכו' עכ"ל ק' דאפי' יש לו קרקע נוגע בעדות הוא דאם נוטלה המערער חוזר לוקח א' ונוטל אותו קרקע שנשאר אצל המוכר ושמא יבא ב"ח ויטרוף אותה מלוקח א' דאינו טורף מלוקח ב' משום דאמ"ל מקום הנחתי לך דהיינו אותה קרקע שנשארה אצל המוכר אלא טורפה מלוקח א' ואז חוזר לוקח א' ונוטל קרקע של לוקח ב' וע"י עדותו להעמיד שדה של לוקח א' מטי ליה הנאה דכשיבא ב"ח יטול הנשארת אצל המוכר ותשאר של לוקח כ' בידו וצ"ל דמ"ש רשב"ם באחריות היינו אחריות של גזילה ולא אחריות של ב"ח דאם יטרפנה ב"ח לא יחזור על לוקח ב' ועיין להב"ח בסי' ל"ז ע"ש. כ' מהרש"א הא דלא מכ' לוקח א' מעיר בלקחה באחריות משום דא"כ הול"ל נמי לוקח ב' מעיד וכו' ולדברי התוס' ק' ע"ש וליתא דמה שלוקח ב' אין מעיד בכה"ג מילתא דפשי' היא כיון דמערער בפנינו מלוקח א' חוזר עליו אבל בלוקח א' חידוש הוא דחיישי' דילמא אתי ב"ח ומה שלא פי' רשב"ם דלוקח א' אין מעיד באחריות מיירי משום דס"ל דלא חיישינן לגזילה כלל דלא שכיחא

והתוס' לא הוק"ל אלא לשיטתם דחיישי' לגזלן וכדנקטו בקושיתם כדחיישי' לחד נגזל גבי לוקח וכו':

דף מז.

תוס' בד"ה פעמים וכו' וי"ל גירסא א' וכו' דאם איתא דהדר זבנה הוה א"ל וכו' עכ"ל איכא למידק דאכתי אמאי אין לו חזקה הא טוענין ליורש דאלו אביו קיים היה אומר לו קמי דידי זבנה אבא מינך והיה מהימן במיגו דאי בעי אמר אנא זבנתה מינך ואע"ג דהשתא הודה בנו דלא זבנה אביו ואזל ליה המיגו מ"מ כיון דאביו הוה מהימן לו' קמי דידי מהימן הבן שו"ר דד"ז במחלוקת הוא שנוי דהרמב"ן לעיל ד"ל כ' בדעת רשב"ם דכיון דאביו לא היה נאמן אלא במיגו כיון דאזל המיגו ע"י הודאת הבן שוב לא טעי' ליורש והרמב"ן חלק בזה דבכה"ג מהימן וכ' והדבר צריך לפנים ע"ש ועיין למהרימ"ט ח"א סי' קכ"ח ומדברי התוס' הללו יש להוכיח דס"ל דלא טעי' ליורש בכה"ג דאזל המגו מיהו י"ל דס"ל להתוס' כמ"ש הרמב"ם בפ"ט מה' גזילה ובפי"ד מה' טוען דאי חזר הגזלן וקנאה בטל המכר דבאונס הוא ול"ד לתליוה וזבין ע"ש וא"כ ליכא למטען לבן בן גזלן שאביו היה טוען שאביו הגזלן קנאה ממנו קמי דידי דמכרו בטל ועיין לה"ה בפי"ג מה' טוען דין י"א ע"ש ולהסמ"ע סי' ר"ה הק"ך ע"ש:

דף מז:

בד"ה ראיתן ראיה וכו' הוא טעמא אי לאו דאודי וכו' עכ"ל הק' מהרש"א במ"ב מאי פריך תנינא נימא דהיא גופא קמ"ל דאפי' מעות אין לו ע"ש ולק"מ דהכי פריך לא ליתני אלא ראיתן ראיה ואנא ידענא דאפי' מעות אין לו דאל"ה מאי קמ"ל תנינא ועפי"ז י"ל גם מה שהק' הת"ח בשמעתין לחד פי' דפירש"י בפ' הניזקין דמשום דהב' נוח לי מאי פריך תנינא נימא דאפי' לרב לא קאמר דמהני שטר אלא משום דליכא אונס מודה דאפי' שטר לא מהני ע"ש די"ל דפריך לא ליתני אלא חדא ואנא ידענא דטעמא משום אי לאו דאודי והוי אונס דאי משום תליוה וזבין הא ליכא אונס דהגזלן לא אנסו אלא משום דבעי למשקל דמי הוא דמכרו ודמי להב' נח לי אבל ק' למ"ש מהרש"א שם בפ' הניזקין דשמואל טעמיה משום דהוי אונס הוא ע"ש דא"כ מאי משני קמ"ל כדשמואל הא שמואל משום אונס קאמר וא"כ ע"כ הכא ס"ל דמשום טעמא אי לאו דאודי וכו' וא"כ לא ליתני אלא ראיתם ראיה ויש לישב. ודע דאכתי ק' בדברי התוס' לא ליתני אלא ראיתם ראיה ואנא ידענא דמעות אין לו דהא ר"ה ס"ל לקמן תליוה וזבין זביניה זבינא ולפמ"ש לעיל דהתוס' ס"ל כס' הרמב"ם דבגזלן מודה ר"ה דזביניה לאו זבינא א"ש:

בד"ה אבל וכו' וההיא דכתובות איירי בשטר מתנה וכו' עכ"ל איכא למידק מאי פריך תנינא נוקמה דקמ"ל דאפי' בשטר בלא קנין דהא בחד לישנא קאמר להו רב דמשמע

דאפי' גבי סקריקון דוקא שטר אחר קנין הוא דמהני וי"ל דהא נמי שמעינן מברייתא דכתובות ומאי קמ"ל ר"ה:

בא"ד ורב סבר אחריות ט"ס וכו' עכ"ל ק"ל א"כ מאי פריך שם בפ' הניזקין לרב מברייתא דלקח מן האיש נוקמה כר"מ דס"ל בפ"ק דמציעא אפי' בהלוואה אחריות לאו ט"ס ורב דאמר כרבנן ודע דמ"ש מהרש"א דמשמע דוקא במקח וממכר ולא במתנה ע"ש לא ראיתי שום משמעות דמ"ש התוס' במקח וממכר הוא לאפוקי הלוואה דמודה שמואל דאחריות ות ט"ס כדאיתא התם בפ"ק דמציעא די"ד ע"א ע"ש:

דף מח.

גמ' מתיב ר"ה לקח מסקריקון וכו' עיין ברש"י בפ' הניזקין שכ' לחד פי' דטעמא משום הב' נח לי והק' הרשב"א שם דא"כ מאי פריך הגמ' כאן מסקריקון נימא ש"ה דליכא אונס וטעמא דמתני' משום הב' נח לי ע"ש ולפמ"ש מהרש"א שם דלא כ"כ רש"י אלא לרב אבל לשמואל ע"כ טעמא משום אונס ע"ש ניחא שפיר דזהו עצמו מאי דמשני הגמ' הא איתמר עלה אמר רב וכו' ור"ל דלרב התם לאו משום אונס נגעו בה ולפי"ז ר"ה י"ל דמיירי אפילו בחזק וקנה כיון דטעמא דרב הונא משום אונס וניחא קושיות התוס' בד"ה הא איתמר וכו' ואין להקשו' לפ"ז מאי משני כרב דא"כ ק' דרב הונא אדרב הונא דאמר לעיל גזלן אין ראיתו ראיה ובמאי מוקמת לה כיון דרב הונא דאמר תליוה וזבין וכו' אפילו בלך חזק וקני מיירי וי"ל דגזלן שאני וכס' הרמב"ם שהבאתי לעיל ואפש' דדינו של הר"מ מכאן יצא לו אבל מילתא דרב ביבי בסמוך ס"ל להר"מ דאסקריקון קאי ולא חש למה שהכריח רשב"ם לעיל מדלא מייתי מלתיה דרב ביבי שם בפ' הניזקין ובזה ניחא מה שהק' על הר"מ מסוגיא דשמעתין:

תוס' בד"ה יקריב וכו' מקופיא מכפרה וכו' עכ"ל לכאו' דה"ה דלפ"ז הו"מ למי' דמאי דקאמר הגמ' בשמעתין היינו מקופיא אך ק' מאי מקשו התוס' בפ"ק דר"ה למ"ל יקריב אותו ת"ל דכופין כמו כל מ"ע ע"ש נימא דאצט' יקריב דלא נימא דכיון דאיכא כפרה הו"ל כמו חטאות דאין ממשכנין אותם קמ"ל כיון דמקבעא לא מכפר ממשכנין ע"כ צ"ל דכפר' דמקופיא לא חשיבא כלל ולא הוה ס"ד לדמויי לחטאות ולכך לא ניחא להו דגמ' דנקט כפרה היינו מקופיא:

דף מח:

גמ' והאמר ר"נ העדים שאמרו וכו' הא דלא פריך מרב הונא גופי' דס"ל בכתובו' מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו דאפי' בטענת פרוע לא מהימן משום די"ל אלימי מילתא דעדים ואע"ג דר"נ דפריך התם לר"ה ס"ל דאין לחלק כמ"ש התוס' מ"מ ר"ה דשתיק ליה י"ל דהשיבו לשיטתו אלא מההיכי עביד והא דלא משני הגמ' דר"ה ס"ל כמר בר רב

אשי דבסמוך דבמודעא נאמנים לשי' התוס' דמר בר"א מודה בכתב ידם יוצא ממ"א דאין נאמנים ניחא דרבה בר בר חנא מסתמא כתב ידו יוצא ממ"א כמ"ש הר"ב בש"מ ע"ש אבל לשי' רשב"ם קשה נימא דס"ל כמר בר"א ועיין להרמ"ה ז"ל:

רשב"ם ד"ה דלא ארצי וכו' גילה דעתו וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מה הוכיח הגמ' דהילכתא בכולהו דהוו זביני מדאמימר הא בקדושין ליכא גילוי דעת שהרי מתקדשת בפרוטה ונוקמה בקדשה בפרוטה ואילולי פי' י"ל דבארצי דאיכא ג"ד דניחא ליה הוא דהוו זביני אבל בלא ארצי ליכא גילוי דעת ועיין להת"ח במ"ש בגמ' ע"ש:

תוס' בד"ה ואפי' וכו' היינו כי אמר בפנינו הודה וכו' עכ"ל קשה לי לפי זה מה הוכיח הגמ' מדאמימר דאפילו הודה דלא כרבא הא אפילו רבא מודה לדאמימר דבמנה מיירי שהרי בקדושין צריך שיראו העדים במה מקדשה וגם ממילא מתחייב לה בשאר וכסו' יעונה ולא שייך שם הודה וי"מ דמ"ל בקדש' בפקדון שהודית לו שיש לו אצלה פקדון וקדשה בו ואמרה אין ואני מסופק בזה אי מהני כה"ג בקדושין כיון דלא ידעו העדים במה מקדשה אלא עפ"י הודאתה אח"כ מצאתי להמבי"ט ח"ג סי' קמ"ח שכ' דהא דאמרי' התקדשי לי בפקדון שיש לי בידך והלכה ומצאתו שנגנב דאם נשתייר בו שו"פ מקודשת ה"ד בשהיה ידוע לעדים שהיה לו פקדון ידוע להם אצלה ובו היה מקדשה וראו שנשתייר ממנו שו"פ שאם העדים לא ידעו אלא על פיה אין כאן עדות קדושין אלא במה שהודית והוכיח מתשו' הרשב"א ח"א סי' אלף קצ"ג ועפי"ז דן בנדונו בראובן שנטל מצורף אחד טבעת וא"ל שאינו מחזירה לו עד שיעשה לו אחרת כמוה ועברו קצת ימים ותבע הצורף הטבעת ממנו והוא היה דוחהו וא"ל הצורף בפני עדים תקח לקדושין לבתך לי ורצה ראובן וא"ל הנה הוא בחיקי אבל לא ראוהו העדים והעלה שאין כאן חשש קדושין כיון שלא ראו העדים שהיא בחיקו אלא עפ"י דבורו אעפ"י שהיו יודעין שהטבעת של צורף היא עש"ב ומבואר בדבריו דבעי' שידעו העדים שהיא פקדון אצלו ושהיא ברשותו ולא עפ"י הודאתו איברא דיש לעמוד בזה ממ"ש הרשב"א שם סי' אלף קע"ט ע"ש שמתבאר מדבריו דמהני בכה"ג עפ"י הודאתה וצ"ע ובפ"ק דקדושין ד"ו ע"א אהנך לישני דמיוחדת לי וכיוצא דמבע"ל בגמ' אי הוו לישני דקדושין פריך בגמ' במ"ע אי כשאין מדבר עמה על עסקי קדושיה מנא ידעה וכ' הר"ן בהלכות דהו"מ לשנויי באמרה דידעה מאי קאמר לה ולשם קדושין קבלתינהו ע"ש משמע בהודאתה סגי וא"צ שידעו העדים שהיא ידעה:

בד"ה אמר ר"נ וכו' דהא ר"נ גופיה וכו' עכ"ל והא דלא ק"ל ממתני' דאנוסה היינו שהביאו בתי' משום די"ל דמתני' כרבנן ור"נ ס"ל כר"מ ולכך הוכיחו מר"נ גופיה דס"ל כרבנן:

דף מט.

תוס' בד"ה וכדרב כהנא וכו' דאי בל' טוב אפי' באתה לו כבר וכו' עכ"ל עפי"ז י"ל מה שהק' מהרימ"ט בחי' בקדושין דס"א ע"ב אמ"ש התוס' שם עיין שם:

בא"ד וא"ת בלא רב כהנא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דקושית' קאי גם להי"מ ותי' הא' הוא להי"מ ותי' הב' הוא לפי' ר"י ע"ש ועפי"ד ניחא מאי דק' במ"ש התוס' בקושיתם ואפי' לר"מ וכו' דמאי קושיא מר"מ הא ר"מ ס"ל אדם מקנה דבר שלב"ל וכ"ש סילוק דמהני ועיין להפנ"י שם בר"פ הכותב ע"ש ווא ימים שהייתי מיישב בזה במאי די"ל במ"ש התוס' בכתובות דנ"ח ע"ב דמאי דפסיקא ליה להגמ' דלר"מ אדם מקדיש מעשה ידיה אע"ג דליתנהו בעולם כלל הוא משום כיון דמצינו דר"מ ס"ל כראב"י במקצת מסתברא כראב"י בכולהו ע"ש וק' הא ראב"י בעי דאתו קצת לעולם למר שחת ולמר אגם כדאיתא בקדושין דס"ב ע"ב ע"ש ומנ"ל מעשה ידיה דליתנהו כלל בעולם וצ"ל דס"ל להתוס' דלרב הונא דס"ל אליבא דר"מ דמהני אפי' בפירות דקל פליג אהנך אמוראי והגמרא שם בכתובות בעי ליישב מילתא דר"ל ככולהו אמוראי ועיין להפנ"י שם בקדושין ע"ש ומעתה י"ל דשאר וכסות ליתנהו בעולם כלל ואפי' ר"מ ס"ל דאין אדם מקנה כה"ג וא"ש דברי התוס' שכ' ואפי' ר"מ וכו' ואולם עפי"ד מהרש"א א"צ לזה דמ"ס ואפי' לר"מ וכו' קאי אקושיא להי"מ מיהו דברי מהרש"א תמוהים דלהי"מ מאי קושי' הא י"ל כי היכי דק"ל להגמ' אמתני' היכי מהני סילוק ק"ל נמי אברייתא דשאר וכסות היכי מהני סילוק אבל מדר"נ מייתי שפיר מדנקט נחלה הבאה לו לאדם מוכח דיש לחלק בין כבר. זכה לעדיין לא זכה וי"ל דקושיתם היא להמסקנא דמשני אמתניתין בדר"כ וכו' דאכתי קשיא אברייתא דשאר וכסות דאפי' לר"כ דמהני סילוק ה"ד בדרבנן אבל בדאורייתא ל"מ סילוק אפי' דבר שבא ע"י מעשיו ומהראנ"ח בחי' בר"פ הכותב נסתפק בזה בכוונתם אי מהני סילוק אפילו בדאורייתא וראיתי להמש"ל בפכ"ג מה' אישות שהכריח דאפי' בדאורייתא דבא ע"י מעשיו מהני סילוק מדרשב"ג דמהני גבי ירושה אע"ג דס"ל ירושת הבעל דאורייתא גם הוכיח מדל"ק הגמ' בפ' הכותב דרב דאמר הלכה כרשב"ג ולא מטעמיה היינו דל"מ סילוק בדאורייתא ע"ש והוא תימה דהא רב ס"ל ביבמות דצ"ג אדם מתנה דבשלב"ל וכ"ש סילוק גם מ"ש מדברי התוס' בכתובות דצ"ה רע"א דאי איתא דבדאורייתא ל"מ סילוק מאי מק' ע"ש לא היא דהתוס' מקשי' דנוקמה כמ"ד אדם מתנה דסתם משנה ר"מ ולדידיה ודאי דסילוק מהני אפילו בדאורייתא ועפי"ז ניחא מאי דק' לפיר"י אמאי מוכיח מדר"כ ממתני' גופה יש להוכיח כן מדקתני דסילוק בירושה מהני די"ל דנוקמ' מתני' כמ"ד אדם מקנה ולהכי הוכיח מדר"כ דאפי' לדידן דאין אדם מקנה

מהני סילוק ומ"מ מדברי התוספות בגיטין ר"פ הזורק נראה דלא כמהרש"א ובעיקר קושיתו עיין למהרש"א גופיה שם בכתובות שתי' דא"כ מאי קמ"ל ר"כ הא שמעינן לה מברייתא דשאר ע"ש ובעיקר קושי' התוס' אין להקשות אמאי לא ק"ל ר"כ מאי קמ"ל הא שמע לה מברייתא דשאר די"ל דר"כ בנשואתו כבר מיירי ומסלק עצמו מירושתו דבכה"ג לא שייך תנאי דלא שייכא. מילתא אלא בשעת קדושין או נשואין וקמ"ל דמ"מ מהני משום סילוק והתוספות מק' דבמתניתין דקודם נשואין מיירי נוקמה משום תנאי:

בא"ד דהוי פיטומי מילי כדאמרי' באז"נ וכו' עכ"ל מוכח מזה דלא ס"ל כמ"ש הם עצמם שם באז"נ דדוקא במכר מתחילה שלא באחריות בפי' ע"ש אלא דס"ל דבכל גוונא אמרי' פיטומי מילי וכ"ד הרא"ש בפ' הספינה דע"ז ע"ש:

דף מט:

בא"ד וא"ת רב דפסיק וכו' עכ"ל בגמרא גופה שם לא ק"ל די"ל דלרב אפילו בפירות ל"מ כדפירש"י שם אבל השתא שכ' דהגמ' מייתי לדר"כ ליישב לדידן אע"ג דר"י לא ס"ל הכי ואנן קי"ל כרב ק"ל שפיר:

בד"ה יכולה וכו' דאדרבא פרקונה עיקר וכו' עכ"ל והכא דמהני סילוק בפירות היינו דמסלק עצמו מפירו' ומתחייב בפרקונ' ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

בד"ה ה"ג בפר"ח וכו' דהיינו תחת נדונייתה דתחת מנה ומאתים וכו' עכ"ל ד"ז נעלם מהרדב"ז ח"א סי' רס"ה שכ' דקבורתה תחת כתובתה היינו תחת מנה ומאתים והוכיח כן מדין יבמה ע"ש ומה שהוכיח מיבמה כבר כ' התוס' בכתובות ד"פ ע"ב בד"ה יורשי משנו לה שפיר ע"ש ועיין בח"מ וב"ש סימן קי"ח ע"ש:

דף נ.

פירשב"ם בד"ה אין מחזיקין וכו' ומאי אתא לאשמועי' וכו' עכ"ל טפי הול"ל דא"כ קשיא לדייני גולה דפליגי אדרב ממשנתנו אלא משום דא"כ הו"ל להתוס' להביא בקושיתו סברת דייני גולה ועוד יש ליישב:

תוס' בד"ה קסבר וכו' הילכך לא שייך לר"א תקנת אושא וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' במס קמא דפ"ט ע"ב בד"ה באושא דלר"י שייכא תקנת אושא אם כתב לה דו"ד אין לי בנכסיך ע"ש ה"נ לר"א שייכא תקנת אושא דאם כתב לה דו"ד אין לי בנכסיך הוי גוף ופירות שלה וקרי' ביה מיוחד לה:

דף נ:

בא"ד ומאי קושיא לר"י דילמא אע"ג דהדין עמה וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' שם דמאבל לא לאשה דייק דמיירי לאחר מיתה ע"ש ליתא לראיה הלזו דאחר מיתה גם הפירות לאשה מאחד מבני הישיבה:

בד"ה ר"א וכו' כגון שנתן כל דמיו וכו' עכ"ל הק' ה' שמחת יו"ט סי' נ"ו כיון דמוקי לה כר"א למה צריך לטעמא דעבדו המיוחד לו הא ר"א ס"ל יוצא בראשי איברים צריך ג"ש ע"ש והייתי סבור לו' דדוקא בעבד גמור הוא דס"ל צריך ג"ש דראשי איברים דיין שמפקיעין השעבוד אבל בנתן כל דמיו ואינו מעוכב אלא ג"ש אז ראשי איברים מפקיעין הג"ש דלעולם ראשי איברים מפקיעין חדא שו"ר דהא ליתא דבפרק השולח דמ"ב ס"ד דגמ' דברייתא דקתני הפיל את שינו וסימא את עינו דיוצא בשינו ונותן לו דמי עינו אתיא כמ"ד צריך ג"ש ע"ש ואי איתא הול"ל שינו מפקיע השעבוד ועינו מפקיע הג"ש ע"כ צ"ל דברייתא דפ' החובל ס"ל כר"א בעבדו המיוחד לו ופליגא עליה במאי דס"ל צריך ג"ש ומשמע ליה להגמ' כן דמטעמא דעבדו המיוחד לו דומיא דעבד של שני שותפין:

דף נא.

גמ' מסתברא אמרי כרב יוסף ק"ק דא"כ לרב יוסף דמוקי מילתא דרב לדלעיל להכי קשיא תרתין דרב למ"ל וי"ל דרב יוסף מודה לאוקמתא דלעיל וס"ל דרב דאמר צריכה למחות מיירי בבעל ובאחר וא"כ אי איתמר דרב קמייתא לחודה הוה מוקמי' בבעל לחודיה ואי איתמר דרב דהכא לא הוה ידענא דינא דבעל ומזה סיוע להפו' דפ' כב' האוקמתות ובהכי ניחא נמי דלא אמר הגמ' אמתניתין כי פריך פשיטא דקמ"ל אפילו חפר בורות ועיין להלח"מ:

שם גמ' פשיטא כיון דאית לה מזוני וכו' כ' מהרש"א במ"ב הא דלא משני באומרת איני נזונת ואיני עושה משום דלר"מ תנאו בטל ומ"ש ר"ה יכולה אשה שתאמר איני נזונת היינו משום דבע"כ אינה מקבלת מזונות ויכולה לחזור כמ"ש התוס' לעיל ע"ש מתבאר מדבריו דלר"מ דוקא הוא דחוזרת אבל לר"י דתנאו קיים אינה חוזרת דסילוק הוי כמו תנאי וכדמשמ' ממתני' דר"פ הכותב ועפי"ז ניחא מאי דק' עמ"ש הר"ן בפ' אע"פ בשם הרמ"ה דאינה חוזרת ע"ש אמאי לא מוקי לה הכא באומרת איני נזונת די"ל דלא כ"כ אלא לר"י דקי"ל כוותיה אבל לר"מ כיון דתנאו בטל חוזרת ולא בעי לאוקומי סתם מתני' דלא כר"מ והר"ן והתוס' ל"פ לענין דינא ועיין במהרש"ל ר"פ הכותב אבל ק' ע"ד מהרש"א דאיהו גופיה כ' בר"פ הכותב עמ"ש התוס' דחוזרת דזהו שכ' התוס' בפ' הנערה דמ"ז לחלק בין מזונות לפרקונה דמזונות יכולה לחזור ולא מיעקרא תקנתא דרבנן ע"ש והשתא לפמ"ש כאן תק"ל הניחא לר"מ אבל לר"י מ"ש פרקונה ממזונות ועוד ק' דהתוס' שם בפ' נערה כ' אח"ז ואפי' את"ל דיכולה אשה לומר איני נזונת לעולם וכו' ע"ש ולפמ"ש מהרש"א בכוונתם צ"ל דס"ל דכשאמרה איני נזונת לעולם אינה יכולה לחזור דאל"ה אפי' אמרה לעולם ניחא מטעם דיכולה לחזור ומאי קאמרי אפי' את"ל וכו'

וא"כ ק' בשמעתי' נוקמה באמרה לעולם ע"כ נר' דאין כוונת התוס' דפ' הנערה משום חזרה אלא משום דאמרה היום דלא סילקה אלא היום וכ"נ מדברי הרא"ש שם דאמרה היום ע"ש ועיין במהר"ם שיף בר"פ הכותב שנר' שכך הבין בדברי התוס' דפ' נערה ע"ש ודע דלפמ"ש הריטב"א הביאו בש"מ שם בפ' נערה דלכ"ע יכול לו' צאי מע"י במזונותיך בדספקא והוכיח כן מגמ' דפ' המדיר ע"ש ק' לוקמה כאן בהכי וצ"ל דיכול לחזור:

רשב"ם ד"ה ש"מ וכו' ופלוגתא היא לקמן עכ"ל עמ"ש מהרש"א ומשמע מדבריו דלרב הונא אית ליה סברא דלגלויי זוזי בלא שטר ע"ש ולפ"ז צ"ל דמ"ש התוס' לעיל דף מ"ז ע"ב בד"ה דאייתו וכו' דס"ל לר"ן ולר"ה דלא אמרי' לגלויי זוזי ע"ש לצדדין קאמרי לר"נ אפילו בלא שטר ולר"ה דוקא דאיכא שטר:

תוס' בד"ה למה וכו' אפילו כשכתב מכורה במתנה ביקש ליתנה וכו' עכ"ל נר' דה"ט דאמרי' כן משום דאי מכירה ממש דשטר בטל משום שלא נתן את הדמים ולכך אמרי' מתנה היא וכן הוא הדין בכ"א דמפרשי' לשון השטר אפי' בדרך רחוק כדי לקיומי שיטרא ועיין לה' ת"ח ויותר נר' עיקר דגם לר"א במוכר שדהו מפני רעתה מיירי ולכך אמרי' דמתנה היא וכ"מ בדברי הרמב"ן בחי' להדיא ע"ש ול"ק מה שהק' מהרש"א ממילתא דשמואל:

בא"ד ועי"ל אפי' כתיבי תרוויהו בשטר אחד וכו' עכ"ל כונתם לתרץ הקושי' הא' אבל קושי' ר"ת דא"כ שרי שדי למ"ל לא יתורץ בזה והא דלא ניחא למימר דבתרי שטרי ויפה כח המתנה לענין דנותן את כולן ויתורץ גם קושי' ר"ת משום דאכתי קשה בברייתא גופה אמאי נקט לד"ז בתרי שטרי הא גם בחד שטרא איתיה לד"ז:

בא"ד ומיהו ק' לטעם זה וכו' עכ"ל עיין מה שהק' מהריב"ל בחי' בקדושין דכ"ו בדברי התוס' שם הביאו מהרש"א שם ע"ש דנעלם ממנו דברי התוס' הללו:

דף נא:

בד"ה במתנה וכו' דהא רבא סבר כר"ל וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל ד"ן בד"ה קסבר לחלק בין היה לו קנין הגוף מעיקרא ואח"כ מכרו ונשאר לו קנין פירות בין לא היה לו קנין הגוף מעיקרא ע"ש ה"נ י"ל דלא סבר רבא כר"ל אלא במוכר שדהו לפירות דהלוקח לא הי"ל ק"הג מעיקרא בהא הוא דס"ל קנין פירות לאו כק"הג אבל בנותן מתנה לאשתו אי נשאר לו פירות הוי כק"הג ועמש"ל דכ"ז ע"א בתוס' בד"ה לא:

בא"ד המקום מושכר ליורשיו וכו' עכ"ל עיין להמרדכי בפ' האומנים שכ' המשכיר בית לחבירו ומת השוכר אין חייבין היורשין לעמוד בשכירות ע"ש ונראה דגם התוס' מודים בזה דאם ירצו היורשין להסתלק מן השכירות הרשות בידם אמנם אם היורשין רוצים

לזכות בשכירות ההוא אין ביד המשכיר לסלקם ולענין זה הוא שכ' המקום מושכר ליורשיו אך ראיתי למרן בב"י סי' שי"ב שכ' דמדברי התוס' הללו נר' דס"ל כדעת הרשב"א ודלא כהמרדכי בפ' האומנים ע"ש נר' דס"ל דכל היכא דיורשי השוכר בידם להסתלק מן השכירו' גם המשכיר בידו לסלקם מן השכירות והא בהא תליא:

בד"ה קבל וכו' ה"מ בשעת מיתתן דל"ל מיגו וכו' עכ"ל לפ"ז א"צ למ"ש רשב"ם דהא דנקט בשעת מיתתן אורחא דמילתא וכו' אלא דבפשי' י"ל דדוקא נקט בשעת מיתתן משום דבעי למתני יעשה פי' לפירושם דבבריאים אפי' לא מהימני ליה מ"מ יש להאמינם משום מיגו ולשי' רשב"ם ס"ל דלא הוי מיגו ועיין בהרמ"ה:

בא"ד יש להסתפק אם חשבי' וכו' עכ"ל עיין בהרא"ש ועיין במהרימ"ט ח"א סי' צ' במ"ש בסוף התשובה ע"ש:

דף נב:

רשב"ם בד"ה ופי' ר"ח וכו' או ברייתא שייך לו' תיובתא וכו' עכ"ל כונתו נר' דבמשנה או ברייתא שייכי תרוויהו דבבטלו יאמר תיובתא ובלא בטלו יאמר קשיא כמ"ש ר"ח אבל באמוראי לא שייך אלא קשיא משום די"ל דפליגי אמוראי ועיין לעיל דפ"ד ע"א. דממשנה מסיק קשיא ע"ש:

בד"ה ראוה וכו' דמעיסתו קמץ וכו' עכ"ל כתב מהרש"א דגם בחלוקין בעיסתו צריך ראיה דקמץ אבל א"צ כשיעור השטר או ראיה שהלואה זו מעיסתו ע"ש לפ"ז משמע דבאין חלוקין בעיסתן צריך ראיה כשיעור השטר או שהשטר מירושתו שירש ועיין להב"י סי' ס"ב במ"ש בזה שנראה דגירסא אחרת הי"ל בדברי רשב"ם:

תוס' בד"ה דברים וכו' משום דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקי' כדאמרינן בכל הנשבעין וכו' עכ"ל כנראה דטעמא הוא משום דהוי מיגו במקום חזקה ומכאן י"ל עמ"ש הש"ך בסי' ק"ח סק"ז ע"ש:

בא"ד דהא לעיל אמר וכו' עכ"ל וגבי מודה במקצת דלא אמרי' מיגו דהעזה דוקא גבי שבועה ועיין להתוס' במציעא דקי"ב ע"ב בד"ה קציצה ובמ"ש בחידושנו שם ע"ש:

דף נג:

רשב"ם בד"ה אותה וכו' דכולהו אשתעבוד ללוקח בשביל מעותיו וכו' עכ"ל לפי טעם זה במתנה דליכא מעות וליכא שעבוד הוי כנכסי הגר וכ"כ המש"ל בדעת רשב"ם ועיין להרמב"ן בחי' שנסתפק בדעת רשב"ם במתנה היאך ע"ש שנר' דלא גריס בדברי רשב"ם כגרסתנו:

בד"ה מהו וכו' כמו שהאפסר משמר את הבהמות וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי מייתי הגמ' שם בקידושין להוכיח דינו של שמואל מההיא דאפסר נימא שאני אפסר דע"י משמר

את הבהמות וי"ל דה"ה דהומ"ל הכי ובלא"ה דחי שפיר שכן אגודו בידו והשתא בעיית הגמ' כאן היא אי ההיא דאפסר משום דמשמר או משום אגודו בידו ולמסקנא בלא נתינת מעות מיירי ההיא דאפסר אבל בנתינת מעות אפי' אין אגודו בידו כיון דנשתעבדו נכסיו כמ"ש רשב"ם לעיל ולכך במכר עשר שדו' אפי' אין אגודו ודו בידו מהני ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל:

דף נד.

תוס' בד"ה אדעתא וכו' היינו שאינו יודע אם הוא בחצר וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בפי"ז מה' גזילה:

בד"ה מוליא וכו' דלקמן תנן דבהעמדת בהמה ל"ק וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל אע"ג דההיא מוקמי' לקמן בשותפין אבל אדם אחר קפיד היינו חזקת דג"ש אבל חזקה דגר שהיא שעה אחת לא קפדי ע"ש ואין נראה לחלק בהכי ממה שהק' התוס' שם בד"ה רבינא מדפריך הגמ' במגילה דריסת הרגל הא לא קפדי ע"ש ואי איתא מאי קושיא נימא דהגמרא פריך אמאי אסור בדריסת הרגל כל עיקר נשתרי מיהא בזמן מועט ולקושי' מהרש"א י"ל כמ"ש התוס' שם דבבקעה לא קפדי ע"ש וה"נ י"ל בבקעה מיירי:

דף נד:

רשב"ם בד"ה הרי הן וכו' כיון דיהיב ך לוקח א' זוזי לא גרע וכו' עכ"ל בש"מ הקשה הא במציאה לא מקרי רשע וכבר מהרש"ל בתשו' סימן ל"ו משני לה שפיר דהכא שאני דמפסיד לוקח א' זוזי דיהיב ע"ש ומ"מ מפירשב"ם מוכח דאע"ג דמקרי רשע לא מהדר דלא כדמוכח מדברי התוס' ברפ"ג דקדושין דהיכא דמקרי רשע צריך להחזיר ממ"ש מבא אחר ונטלה דגבי מציאה ע"ש:

דף נה.

תוס' בד"ה א"כ וכו' משום דמלוה ואשה מחוסרי גובייני וכו' עכ"ל עיין להב"ש סי' ק' סקי"ד ע"ש:

דף נה:

בד"ה ר"א וכו' אפילו לא שרי אלא לר"א ולעיל וכו' עכ"ל ולפום סבר' דהשתא דלא ס"ד הא דמוכחא מילתא וכו' הא דלא ק"ל דמאי פריך ס' ביאה ס' מגע הוא הא ס' ביאה הוא ס' אי על נכרי משום די"ל דטעמא דס' ביאה קיל הוא משום דרחוק הוא לו' שבא כמ"ש הרמב"ן בחי' ע"ש וא"כ כיון דודאי בא אלא דס' נכרי או ישראל אין הדבר רחוק לו' נכרי על טפי מישראל וא"כ לא הוי אלא כמו ס' מגע וא"כ לא מצו לאקשויי אלא מכח הגמ' דלעיל דהוכיחו מינה דס' נכרי או ישראל דמי לס' ביאה וכיון דלא מצו לאקשויי אלא מכח הגמרא דלעיל ניחא להו למינקט קושיתם מהמסקנא ועיין למהרש"א ז"ל:

בא"ד והדר גריס האי ס' ביאה ס' מגע הוא וכו' עכ"ל פי' דגריס האי קושי' דס' ביאה אעובד' קמיית' דנהרדעא כמו דפריך אעובדא דפולמוסא ומשני נמי דהוי ס"ס ואתיא כר"א ול"ג לא שאני התם דמשמע דדחי דאתיא אפי' כרבנן ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף נו.

גמ' ואזדא רבא לטעמיה וכו' יל"ד אמאי אי כפל לו' אפי' פיסלא הא כבר שמעינן לה מימרא דרשות שבת וכו' ולפמ"ש מהרש"ל ומהרש"א בגיטין בפרק הזורק דלאו כרשות גיטין ממש דבשבת לא בעי' ד' אמות ע"ש ניחא דהא גופה אשמעי' אפי' פיסלא דכל פיסלא במשמע אפי' אינו ד' אמות:

תוס' בד"ה אבל וכו' דלא אשכחן רשות בפ"ע וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולק"מ דדוקא בגבוה יו"ד הוא דכ' רשב"ם דהוי מקום פיטור אבל אין גבוה יו"ד ואין רחב ד' לאו מקום פיטור הוא וכמ"ש מהרש"א גופיה שם בפ' הזורק ע"ש:

דף נו.

גמ' אחד אומר אכלה שנה אחת וכו' הטור סי' קמ"ה כ' אחד אומר אכלה אב"ג ולא בד"ו ואחד אומר אכלה בד"ו ולא אב"ג אינה חזקה ואינו מחזיר הפירות וכ' הלח"מ פט"ן מה' טוען הטעם דאינו מחזיר הפירות משום דע"א בהכחשה לאו כלום ע"ש ולא היה צריך לזה דבלא"ה אין מחזיר הפירות דאי אמרת אמת שאכלה הרי היא חזקתו וכמ"ש התוס' לעיל דל"ג ע"ב בד"ה ואי טעין גבי שנה שלישית ע"ש ונר' דנ"מ בטעם שכ' הלח"מ דאפי' באתרא דמוכרי דאפי' נימא שאמת הוא שאכלה אב"ג אין לו חזקה דלא אכל כדאכלי אינשי כמ"ש הטור ואע"ג דהטור בתחלת דבריו באתרא דלא מוברי מירי מדכ' דאי לא מכחש הוי חזקה מ"מ נפקותא היא לדינא דאפי' באתרא דמוברי אינו מחזיר הפירות משום דע"א בהכחשה לאו כלום הוא:

תוס' בד"ה אלא וכו' ורביעית וששית הניחה בורה וכו' עכ"ל לפ"ז ההכחשה דעיקר הקושיא מינה לא הוזכרה בגמ' והיה נ"ל בכונתם דא"צ שיאמרו העדים ד"ז שרביעית וששית הניחה בורה אלא כיון דאתרא דמוברי הוא כי אמרו אכלה אג"ה הוי כאלו אמרו ברה רביעית וששית דזה דרכם והתוס' המכוון מעדותן קאמרי ובהכי ניחא דלא פריך הגמרא מאחד אומר אכלה אב"ג ולא דה"ו ואחד אומר אכלה דה"ו ולא אב"ג משום דבכה"ג צריך הגמ' להאריך ולבאר ההכחשה אך הטור בסי' קמ"ה כ' דאפי' באחד אומר אכלה אג"ה ואחד אומר אכלה בד"ו צריכין לבאר ההכחשה ועיין במקובצת:

דף נז.

רשב"ם בד"ה היכי דמי וכו' דמשמ' שאם לא יעצים וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי הוצרך להאי דיוקא הא בלא"ה פריך הגמ' שפיר אי דאית ליה דרכא אחרינא רשע הוא אפילו

יעצים כדפי' רשב"ם גופיה ואפ"ל דניחא ליה לפרש דקושית הגמ' על המקרא גופיה ולא על ר' בנאה לחוד ומשום די"ל דקרא מיירי בהיה יושב שם ועבר דבר ערוה לפניו וצריך שיעצים עיניו דדוקא בהולך הוא דאמר הגמרא אי דאית ליה דרכא אחרינא למה יאנוס עצמו ויעצים אבל ביושב ליכא אונס עצמו אי מעצים עיניו וא"כ היה מקום לו' דעל הקרא גופיה ל"ק וכמ"ש מהרש"א בח"א ע"ש ולזה כיון רשב"ם דדיוקא דקרא אם לא עצם לא רשע ולא צדיק ואי היה יושב ול"ל שום אונס אם יעצים אז רשע מקרי אם לא יעצים וע"כ דקרא לאו ביושב מיירי:

תוס' בד"ה בשותפין וכו' וי"ל הא דנחית לפלגא וכו' עכ"ל והא דלא משני הגמרא הכא דמתניתין בנחית לפלגא ולא קפדי משום דחבירו נוטל כנגדו שנים אחרות דכן דרך השותפין משום דא"כ אפי' עשה מחיצה לא קפדי בכה"ג כ' מהרש"א דלתי' רבינא דלעיל דמשני הא דיש דין חלוקה וכו' ע"כ דלשי' אזיל דמוקי למתני' דנדרים כר"א דויתור אסור דאל"כ קשיא מתני' דנדרים דמיירי בכל גוונא ע"ש ואינו מוכרח דבאין בה דין חלוקה הטעם דאין בה חזקה משום דאמר ליה אני לא מחיתי משום דכך דרך השותפין דזה נוטל שנה זו וכו' אבל כי משתמשין תרוייהו ודאי קפדי וא"כ מתני' דנדרים א"ש דכיון דמשתמשין תרוייהו אסור ודוק' לענין חזקה שייך ד"ז:

דף נח.

תוס' בד"ה מצויין וכו' וי"ל דאברהם נק' אדם וכו' עכ"ל לא באו לתרץ אלא קושיא הא' דשפיר אתיא כר"ש אבל הקושיא הב' דלפני הדיבור עדיין קשיא וכן התוס' ביבמות הניחו בקושיא ע"ש:

דף נח:

גמ' שאם רוצה לבנות תחתיו בונה וכו' לפי' רשב"ם דבסמוך דמרזב של עץ הוא ק' מאי קמ"ל מתני' דאין לו חזקה פשיטא כיון דלית פסידא בבנינו של זה כופין על מדת סדום וי"ל דמפסיד שלא יוכל להשפיל המרזב טובא וכמ"ש הרמ"ה ע"ש:

תוס' בד"ה מרזב וכו' כגון שהמזחילה שוה וכו' עכ"ל הא דלא מפליג במזחילה גופה בין שוה לאין שוה משום דבעי למתני דמרזב יש למקומו חזקה כמ"ש התוס' בדיבור שאח"ז:

דף נט.

תוס' בד"ה במזחילה וכו' וא"ת וליפלוג במזחילה וכו' עכ"ל הא דלא ניחא ליה בפירשב"ם דסתם מזחילה של משום דמדקא' הכא במזחילה של בנין עסקי' משמע דאיכא של עץ:

בד"ה עד טפח וכו' והא דלא מפלוג בין טפח וכו' עכ"ל ר"ל דהו"ל לאפלוגי בין ג' לתוך ג' ותי' דהא בהא תליא וכו' וממילא שמעי' דינא דג' ותוך ג' וניחא ליה למינקט פחות מטפח לאשמועי' דאין לו חזקה דלא שמעי' לה אי הוה נקט תוך ג' ועיין למהרש"א:

דף נט:

פירשב"ם בד"ה ויכול וכו' ואיכא היזק ראיה עכ"ל דבריו אלו הם אליבא דר"י לפי המסקנא אבל לר"ה ע"כ דמפרש יכול למחות בעל הגג וכמ"ש התו' ועיין להת"ח אך מ"ש רשב"ם בסמוך גבי וא"י למחות בגמ' מפרש מי אינו יכול וכו' ק' להולמו כיון דריש' פירשה ליבא דר"י:

תוס' בד"ה מאי וכו' ולפי' ק' לרשב"א וכו' עכ"ל תיבות ואמתני' לא ק"ל שכ' מהרש"א ז"ל בתחילת דבריו נמחק ומה שהק' אמאי לא ק"ל גם לפירש"י הא מתני' היא לקמן אחד לא יעשנו שנים ע"ש י"ל דהמקשה והמתרץ כאן ס"ל כרמי ב"ח לקמן דס"ל דטעמא דמתני' דלקמן משום דנוטל בחצר יותר וזה לא שייך בחלונות אבל לפיר"י דגם בחלונות ס"ל הכי ק"ל שפיר:

דף ס.

גמ' מאן מחיל גבך כ' הרשב"א הובאו דבריו בש"מ דהא דאמרי' לעיל דכ"ג ע"א אבל רבים אימא לא צריכ' היינו דקמ"ל דכונס לתוך שלו ולאו דקמ"ל דאפי' רבים מחלו דהא אמרינן הכא דרבים לא מחלי ע"ש וצ"ל דל"ג בצריכותא קמייתא התם א"נ אחולי אחלי כגי' ספרים אבל התוס' שם גרסי ליה ומפרשי דברבים שייך מחילה ע"י שבעה טובי העיר וא"כ י"ל בצריכותא ב' דקמ"ל דגם ברבים שייך מחילה ע"י שבעה טובי העיר והכא בשמעתין יודעין היו שלא עשו ז' טובי העיר כלום:

דף ס:

גמ' ר"י אומר כנס מוציא כ' הנ"י דוקא למעלה מגמל ורוכבו אבל אם החזיק למטה מגמל ורוכבו ש"ד כיון דבתוך שלו הוא ע"ש ור"ל דר"י דאמר כנס מוציא היינו ר"ל אם החזיק למט' מגמל ורוכבו מניחין אותו ואינו סותר וכנס מוציא היינו אם הוציא מניחין אותו בהוצאתו ור"ל פליג בהא אבל למעל' מגמל ורוכבו אפי' לר"ל יכול להוציא דהא אפי' לא כנס בתוך שלו יכול להוציא זיזין בר"ה למעלה מגמל ורוכבו כמ"ש הרי"ף וכ"כ הנ"י גופיה לעיל מזה ע"ש:

פרק רביעי

דף סא.

תוס' בד"ה והתא וכו' המגרעות קרי רובד וכו' עכ"ל כ' מהרש"א שללו דאין לפ' רובד רצפה דהא כתיב חמש בקרא ע"ש וטפי הי"ל ממתני' גופה דקתני רחבה חמש ואפ"ל

דהוה מפ' רובד רצפת האורך אבל הרוחב חמש מיהו בקרא דנחית לאורויי מדתו אי איתא דארכו אינו כרחבו הו"ל לפרש ומה שהזכיר מהרש"א בדבריו רוחב ל"ד:

דף סא:

גמ' וצריכא דאי אשמועי' וכו' הרי"ף לא הביא מימרא דבקעה והוא תימה כיון דהגמ' מצריך להו ואין לו' דמאי דקאמר הגמ' דאי אשמועי' בית הו"א וכו' היינו דהו"א דאין הטעם משום דהול"ל ולא שיירנא וכו' אבל לפום ההוא טעמא אין לחלק בין בית לבקעה וכיון דהרי"ף כ' ההוא טעמא סגי ליה הא ליתא דהרי הרי"ף ס"ל דביציע קנה הכל כיון דמצר כמ"ש הנ"י הרי דאפילו לפום טעמא דסו"ל ולא שיירנא קמאי יש לחלק:

דף סב.

תוס' בד"ה מצר וכו' דהא אית ליה לר"א לקמן וכו' עכ"ל והרא"ש כ' דדוקא במצר ג' רוחות הוא דכי לא מצר רביעי אין לו אלא תלם אבל אי לא מצר אלא מזרח ומערב נוטל כל מה שביניהם ע"ש וצ"ל לפ"ז דמאי דאמרי' בסמוך צריך למכתב ליה מצר ראובן רוחין תרין מצר שמעון רוחין תרין דאו או קאמר דבמצר ראובן רוחין תרין סגי כיון דמצר מזרח ומערב וכן במצר שמעון רוחין תרי סגי כיון דמצר צפון ודרום לפ"ד הרא"ש ז"ל:

דף סב:

פירשב"ם בד"ה א"ל אביי וכו' כי היכי דפלגא וכו' עכ"ל משמע מפי' דכי אמר פלגא דא"ל בארעא אפילו לאביי פשיט"ל דפלגא הוא ולא פריך אלא אפלגא בארעא דפלגא נמי הוי ולפ"ז כי מייתי מהנהו שטרי בחד הוה סגי דהיינו ההוא דכתיב ביה פלגא בארעא ולא הוה צריך לאתויי ההוא דכתיב פלגא דא"ל בארעא וי"ל דאי לאו תרי שטרי הו"א דלעולם פלגא בארעא דאית לי משמע הכי ומשמע הכי אלא דכיון דמוכיח מתוך הענין השטר דרביע הוא לא קפדי הסופרים למכתב לשון מסופק כיון דמוכיח מתוכו להכי מייתי ההוא דכתיב פלגא דא"ל בארעא דאי לא דייקי היכא דמוכיח מתוכו לכתבינהו כולהו בחד לישנא ונראה דמאי דמשמע ליה לרשב"ם קושית אביי הכי משום דהכי משמעות הלשון דמ"ש הכי וכו' דמשמע מ"ש בתרא מקמא כדמשמע בסמוך דקאמר הגמרא סבור מינה אידי ואידי פלגא:

דף סג.

גמ' ואם אמר לי ולבני וכו' הרב מהריק"ש בתשו' סי' ס"ח כ' במת הבן בחיי האב דאין בניו של בן יורשין כתובת בנין דכרין דבלשון התקנה כתוב אינון ירתון אינון ולא יורשיהן והוכיח מכאן דאמרי' לי ולא ליורשי ע"ש ולא ראה דברי רשב"ם בשמעתין שכ' דמשום דמטעם יתור לשון הוא דאתינן עלה אבל בעלמא לי ואפי' ליורשי ודוקא בתנאי הוא דאמרי' בקידושין בע"מ שתתן לי ק"ק זוז לי ולא ליורשי והרמב"ן בחי' דחה דברי רשב"ם

דלאו משום יתור לשון הוא אלא כיון דשייר בגוף הדבר הוי כמו תנאי דאמרי' לי ולא ליורשי כההיא דקדושין אבל בע"מ שדיוט' שלי דשייר דבר אחר ולא גוף הדבר שנתן לי ואפי' ליורשי ע"ש וכל זה אינו ענין לאינון ירתון ועיין למהרימ"ט חי"ד סי' ה' ע"ש וה' בית יהודה ח"ב סי' נסתפק בבנות הבן ע"ש נר' דפשיט"ל בבני הבן דנוטלין כתובת ב"ד. והנה הריב"ש סי' רנ"ז תפס דברי הרמב"ן עיקר והוסיף עוד דכי משייר בגוף הדבר שנתן כי היכי דאמרי' לי ולא ליורשי ה"נ אם מכר זכות זה לא קנה הלוקח ועיין להמש"ל בפ' כ"ד מה' מכירה ומה שהקשה על הריב"ש ממתני' דפ' י"ג דמהיום ולאחר מיתה דאם מכר האב מכורין עד שימות ע"ש ל"ק דהתם ליכא תיבת לי דמשמע דלי ולא ליורשי ולא ללוקח ועוד דהתם מכר הגוף מהיום אבל הפירות לא מכר כלל ועדיין הם ברשותו כמאז ומקדם ומשא"כ הכא דמכר הכל אלא דחזר ושייר וע"כ לחלק בכך דאל"ה קשיא אדפריך הגמ' בשמעתין והא אין אדם מקנ' דבר שלב"ל ליפרוך אמתני' דפ' י"נ ואין לו' דבמתני' ניחא דמוקמי' כר"מ משא"כ ברייתא הלזו דבשדה מיירי וכמ"ש התוס' דאפי' ר"מ מודה בהא דהא ר"י ור"י איירי שם במתני' דפ' י"נ והנהו לא ס"ל כר"מ אלא דהתם לא שייך דשב"ל דהא לא מכר כלל אלא הגוף מהיום ולפ"ז נראה דאם נתן לאדם אחר נכסיו מהיום ולאחר שנה ומת בתוך השנה זוכין יורשיו בפירות השנה ההיא שלא מכרן אבל לפ"ד המש"ל ל"ל זכיה בהו:

כתב הרב בש"מ אפי' למ"ד בע"מ שהמתנות שלי ע"מ תנאה הוא הכא מודה דשיורא דאי תנאה לא הוי חלף עבודתו ע"ש נר' מדבריו דבההיא דמתנות לא שייכא הא דחלף עבודתו ועפי"ד יתיישבו פסקי הר"מ דפ' בההיא דמתנות דע"מ תנאה ונותנה לכל כהן שירצה ובה' מעשר פי' להא דבן לוי דע"מ שיורא הוא ועפי"ד הר"ב מיושב שפיר ועיין להרפ"ח בי"ד סי' ס"א מ"ש בזה והמח"א דחה דבריו מתוך דברי הרא"ש בשמעתין וה' פלתי כ' דלעולם אפי' בההיא דבן לוי ע"מ תנאה הוי אלא דלא שייך מתנה עמש"ב משום דלאו ודאי עיקר ע"ש וצ"ל לפ"ד דמ"ש הר"מ בהלכות מעשר דהוי כמו משייר וכו' כ"כ כי היכי דלא ליהוי מסייע בבית הגרנות כמ"ש התוס' בשמעתין בד"ה ע"מ ועוד נר' ליישב פסקי הר"מ דדוקא בע"מ שהמתנו' שלו דמשייר בגוף הדבר שמכר ולכך אמרי' דתנאה הוא דהא מעיקרא פרה מכר לו דמשמע כמות שהיא ולכך מפרשי דתנאה הוא כי היכי דלא ליסתור דבריו הראשוני' משא"כ כאן בבן לוי דמכר לו גוף השדה כולה שייך לו' דעל גוף השדה הוא שאמ"ל שמכר לו כולה אבל בפירו' שייר. כ' הרא"ש בשמעתין דטעמא דאמרי' שיורא הוא אע"ג דבלשון תנאי קאמר משום דאי תנאה הוא לא הוי חלף

עבודתו ע"ש ולפ"ז בההיא דע"מ שהמתנות שלי למ"ד שיורא הוי ע"כ מה"ט הוא ושייכא הא דחלף עבודתו גם במתנות דלא כמו שנר' מדברי הרב בש"מ שכתבתי:

רשב"ם בד"ה תנו חלק וכו' א"נ שמיעא להו וכו' עכ"ל דבריו יכונו למסקנא דפשיט מהך דסומכוס ולא מייתי הך דתוספתא אבל בס"ד דלא שמיע ליה ההיא דסומכוס צ"ל כתי' הא':

דף סג.

בד"ה ת"ש וכו' ואפ"ה לא קנה גג וכו' : עכ"ל אין הכוונ' דמדלא קתני אע"פ שכתב וכו' מוכיח דאי כתב קני וא"כ בכלל רומא ואפ"ה בסתמא ל"ק דהא ליתא די"ל דלעולם לא הוי בכלל רומא אלא דאי כתב מיתור לשון הוא דקני את הגג אלא דר"ל דהגמ' סובר מסברא מבחוץ דגג הוי בכלל רומא אלא משום דלכאורה מאי דקתני אע"פ שכתב וכו' קאי גם אארישא וא"כ בע"כ דגג לא הוי בכלל ולזה כתב דלא קאי אע"פ שכתב וכו' ארישא והשתא כיון דאין הוכחה מי המשנה הדרי' לסברא דגג היי בכלל רומא ואפ"ה בסתמא ל"ק ועיקר הוכחת הגמר' אינה אלא מסברא ובזה ניחא גם מה דיל"ד בגמ' אמאי לא פריך מרישא דגג קודם דפריך מסיפא דבור ודות די"ל דכיון דהקושיא מרישא אינה אלא מסברא דגג הוי בכלל רומא ולכך מתחלה פריך מסיפא דהיא אלימתא מגופא דמתניתין ולא מסברא:

דף סד.

בד"ה בזמן וכו' ולא עיכבתה דרך וכו' עכ"ל ולא ניחא ליה למי' דטועה שמכר לו גם את הבור ודות דבזה לא טעו אינשי כיון דאין תשמישו שוה לבית לא מקרי בית:

דף סד:

בד"ה דאי אשמעי' בית וכו' דבשדה נמי פליג רע"ק משום דקשה ליה דוושא הילכך יש לו גם בכאן וכו' עכ"ל והד"א:

בד"ה אלא וכו' ל"ל וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא דהוה ס"ד דרע"ק מודה בשדה במכר את הבור ודות משום דקשיא ליה דוושא יותר ובכה"ג לא אזיל בתר דעת הלוקח ע"ש וי"ל כיון דשמעי' מסיפא דרישא דאזיל רע"ק בתר דעת הלוקח מאי איכפת ליה ללוקח אי אית ליה הפסד יותר למוכר שהרי מרבנן שמעי' דכיון דאזלי בתר דעת המוכר אע"פ שהלוקח יש לו הפסד יותר בשדה ברישא דסיפא אזלי בתר דעת המוכר ולא איכפת ליה בפסידא דלוקח א"כ גם לרע"ק כן הוא דבהא לא פליגי:

דף סה.

בד"ה א"ל איפכא וכו' שאם היה יודע וכו' עכ"ל ולפי מה שהיה שונה ר' ירמיה דחכמים ס"ל בעין יפה ורב הונא קאמר הלכה כחכמים הא דלא ק"ל דרב אדרב דלקמן גבי אחין

שחלקו י"ל בצריכותא דבסמוך מיהו ק' דהו"ל לאקשויי דשמואל דהכא אדשמואל דאחין וי"ל דאחין הוי כמו מתנה דבעין יפה לכ"ע ועיין להנ"י לקמן גבי אחין והגמ' ה"ה דהוה עביד האי צריכותא דאחין הוי מתנה ועי"ל דס"ל לר' ירמיה דגבי אחין חיצון הוא המוכר וכמו שנרגש מזה רשב"ם בסמוך וכן הבינו התוס' בס"פ השולח לגי' מהרש"א שם ע"ש מיהו דברי מהרש"א שם קשים להולמן לפי סוגיא דשמעתין דא"כ מאי קאמר ואזדו לטעמייהו אדרבא איפכא הוא וי"ל דבהא פליגי ר' ירמיה ורב הונא אי חיצון מוכר או פנימי והגמ' קאמר ואזדו לטעמייהו לכ"ע למר כדא"ל ולמר כדא"ל והתוס' מביאין ראיה מר' ירמיה ובעיקר פי' דשמעתא דקאמר איפכא תנינא י"ל דלא כרשב"ם דמאי דקאמר אמרית קמיה דרב ה' כר"ע היינו ה' כר"ע לפי מה שאתם שונין אבל הוא אמר קמיה דרב ה' כחכמים וא"ל מש"ה לא א"ל מידי משום דלעולם כחכמים דרבים נינהו וכה"ג ממש איתא במסכ' ר"ה דכ"ב ע"א סוגית הגמ' כדשמעתין ופי' רש"י שם כדפירשתי ע"ש ולפ"ז ניחא שפיר דשמואל אדשמואל:

דף סו.

תוס' בד"ה ושאני וכו' אמאי וכו' אמאי תבע ת"ל וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דהו"ל לאוכוחי גם ממ"ד מסגרתו למטה אמאי אצט' קרא דהשלחן הטהור ע"ש נר' דלזה כוונו התוס' במ"ש בסה"ד למ"ד למט' טמא מדכתי' הטהור ואע"ג דקרא דהטהור אצט' לו' שמגביהין וכו' כדאיתא התם מ"מ מוכחי מדיליף הגמ' ד"ז משלחן והא דלא מוכחי התוס' מגמ' דבכורות שהביאו לעיל מדלא מוקי לה במשמש אדם וכו' י"ל ההוא יש לו תוך מקרי וע"ש בתוס' במנחות:

דף סו:

גמ' ושאני שאיבה דרבנן מק' מדתנן בפ"ד דמקוואות השוקת שבסלע וכו' היתה כלי וחבר' בטיט מציל בצ"ס מוכח דבקבעו ואח"כ חקקו לא הוי כלי וא"צ צ"פ וכ"כ הר"ש והרא"ש שם הרי אפי' בדאורייתא מפלגי' בהכי ונר' דהר"ש והרא"ש שם לא קאי אלא אשאר דינין דהתם דהם דרבנן או דאוריית' ולחומרא ולא קאי אצ"פ והק' מתני' אם הצלע מתחלה מחוברת בקרקע וחקק בה לה הוי כלי לשום דבר דכמו שחופר בקרקע הוא ואם היא תלושה ואחר שעשאה כלי חברה הוי כלי לכל דבר אבל אם היתה תלושה וחברה בקרקע ואח"כ חקקה לשאר דינין דהוזכרו שם לא הוי כלי ולענין צ"פ הוי כלי:

רשב"ם ד"ה בעי ר"י וכו' אי ס"ל דתלוש וכו' עכ"ל לפירושו דר"א ורבנן דדף פליגי בתלוש ולבסוף חברו ואין מחלק בין דף ומכתשת לכותלי קשיא בגמ' דחולין שם דקאמר תלוש ולבסוף חברו והכשר תנאי היא ור"פ מסיק שם דכ"ע הוי תלוש אמאי לא מייתי תנאי

מהך דדף וי"ל דס"ל להגמ' שם בס"ד דגמ' דלעיל דמיירי פלוגתא דדף בעץ ולכך לא מצי לאתויי מהא דדף משום די"ל דדוקא בפשוטי כלי עץ דרבנן הוא דפליגי וכדלעיל:

בא"ד דהא כללא קאמר וכו' עכ"ל קשיא הגמרא דלעיל דקאמר אי ר"א דבית דילמא ש"ה דבעין יפה וכו' והא כללא קאמר וי"ל דודאי פשטא דמילתא דכללא הוא כדפירשב"ם אבל כי היכי דמיתוקמא ברייתא דצינור שפיר כר"א ולא נימא דאתיא דלא כמאן דחקי' נפשין ואמרי' דכללא לאו דוקא:

דף סח:

תוס' בד"ה ה"ג וכו' מכלל דאיירי לעיל בבאגי וכו' עכ"ל ר"ל דשיריה היינו מלשון שיירים דהיינו שיירים דבאגי ולא כמו שמפ' רשב"ם וא"כ כיון דנקט שיריה מוכח דברישא הזכיר באגי ועי"ל בע"א ועיין להרמ"ה ז"ל:

דף סט:

גמ' שופרא דשטרי הוא במקובצת בשם הר"ן הק' דא"כ במתני' דלעיל אמאי בזמן שאמ"ל חוץ מאלו א"צ ליקח דרך אימא דיתור לשון לשופרא דשטרי ותי' דבדבר שהוא לטובת המוכר לא אמרי' לשופרא דאין לחוש לפ"ד שיטעו לאפוקי ממונא כיון דבחזקתו הוא ואין לחוש אלא לב"ד מסתפקין ודוקא בטובת הלוקח חיישי אינשי לב"ד טועין שיסתפק להם הדין ומוקמי' ליה בחזקת המוכר ולכך מזדהרי וכותבין לשופרא דשטרין ע"ש וק' דלקמן בבעיא דחוץ מחרוב אמרי' דלא קנה שאר חרובין וע"כ דלרבנן לשופר' דשטרא כדפי' רשב"ם שם דאלת"ה קשיא לרבנן נדרוש יתור לשון דאפי' רבנן דרשו יתור לשון כדפירשב"ם בפ' י"נ דקל"ח ע"ב ע"ש וכן בכ"מ דרשי יתור לשון ולא אמר ה"מ רע"ק היא וא"כ שמעי' דאמרי' שופרא דשטרא אפילו בדבר שהוא לטובת המוכר וכן לעיל דס"ג ע"ב קאמר רב דימי עומקא ורומא בסתמא ל"ק אהני עומקא וכו' הא אי בסתמא קני הוה אהני עומקא ורומא למקני בור ודות ולא אמרי' לשופרא דשטרא ולקושי' הר"ן אין לתרץ דהכא דוקא בשטר וכמ"ש התוס' בשמעתי' דאכתי קשיא מההיא דרב דימי דלעיל דבשטר נמי איירי:

רשב"ם בד"ה חזינן וכו' מן הבינונים וכו' עכ"ל דדוקא בבישא הוא דקנה הטובים ממנו משום דע"כ להכי אכוון דאי לגופך לבד ל"ל לשיירו לקציה דהא שרי למיקציה אבל בבינוני אין שום סברא לו' דלא שייר גופיה לבד וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה ארעא וכו' כדבעי למי' לקמן וכו' עכ"ל ואע"ג דמסקי' לקמן דלא קנה היינו משום דאמרי' לשופרא דשטרא כדפירשב"ם שם אבל הכא לא שייך שופרא דשיטרא כמ"ש התוס' אחר זה:

דף ע.
גמ' הא שאר חרובין קנה וכו' יש להק' דא"כ קשייא ברייתא דלקמן דקתני שאר חרובין לא קנה וי"ל דדוקא התם בשייר חצי חרוב די"ל דמה ששייר משום דקנה חצי האחר ולא לאפוי שאר חרובין אבל הכא ע"כ כיון להקנו' שאר חרובין:

דף ע.
גמ' לימא בפלוגתא שטר כיס וכו' כצ"ל ומ"ש בספרי' דהני תנאי דתני' נמחק דאמוראי נינהו כדפי' רשב"ם:

שם אמ"ר הלכתא נשבע וגובה מחצה הא דלא קאמר הלכה כדייני א"י משום דאיכא דמפכי להו כדבסמוך ולשי' הרי"ף ניחא טפי דרבא אפילו ביתומים קטנים מיירי דטענינן להו נאנסו אפילו בתוך זמנו:

תוס' בד"ה סוף וכו' דהך שבועה דהכא דרבנן ונתקנה קודם וכו' עכ"ל יל"ד דמאי פריך ס"ס וכו' היכי ס"ד דבלא שבועה קאמר הא מ"מ בעי שבועת היסת וי"ל דהאי שבועה היא כעין של תורה בנק"ח וס"ד דנאמן בלא שבועה כעין של תורה קאמר ועיין להש"ך סי' רצ"ו סק"ג שהוכיח דבנק"ח היא משום דדומיא דפוגמת כתובתה קאמרי ע"ש ולא היה צרוך לזה דבלא"ה ממקומו מוכרע כדכתי' ברם מ"ש התוס' ונתקנה קודם לכאורה שפת יתר הוא דאפילו נתקנה אח"כ א"ש דנתקנה בנק"ח אשר ע"כ נר' עיקר בכוונתם דבאותו זמן עדיין לה תיקן ר"נ שבועת היסת דהשתא ס"ד דרב עמרם שפיר דר"ח נאמן בלא שום שבועה קאמר ומתחילה כ' לשי' ר"ת די"ל דכבר תיקן והשתא חזרו וכ' דאכתי לא נתקנה ועיין למהריב"ל ח"א בדיני מגו דקכ"ב ע"ג שכ' ולשי' ר"ת לא שמעינן אלא דאמרי' מגו משבועה דרבנן לשבוע' דרבנן אבל משבוע' דאורייתא לדרבנן לא שמעי' ע"ש ולפמ"ש בכוונתם לא שמעי' אפי' משבועה דרבנן בנק"ח לשבועת היסת ועיין להרמ"ה שנר' מדבריו דשבועה זו דע"י מגו ש"ד ממש היא כמ"ש הב"ח ודלא כהש"ך שם ע"ש וכנ"ל ממה שהק' התוס' בדבור שאח"ז אמאי לא אמרי' מתוך שאיל"מ ואי איתא דשבועה זו דע"י מגו היא מדרבנן מאי מק' הא בדרבנן לא אמרי' מתוך שאיל"מ כמ"ש התוספות במציעא ד"ג בד"ה בכולי ובכ"מ והטור בשם הרמ"ה בסי' ע"ה ולא ראיתי מי שחולק ע"ז אלא ע"כ דש"ד היא כמ"ש הב"ח וקושי' התוס' דלקמן אינה לשי' ר"ת ועיין להכנה"ג סי' פ"ב בהגה ט אות תס"ד ובס' תמ"ד סימן רי"א:

בד"ה מאן וכו' וי"ל דמילתא דלא שכיח וכו' עכ"ל מכאן נ"ל דעת התוס' דמקבל העיסקא הוי כש"ש דאי כש"ח ליטעון להו נגנבו ואפי' נימא דגניבה נמי קלא אית לה מ"מ מדנקטו בקושיתם נאנסו מוכח דחייב בגניבה והוי כש"ש וכ"נ מדברי כל הראשונים כאן ע"ש וד"ז פלוגתא דהר"מ והראב"ד הובאו בטור י"ד סימן קע"ז ועמ"ש שם ומה שהוכחתי שם

מגמרא דר"פ המפקיד דגניבה שכיחא ליתא דגם אונסין נראה משם דשכיח הוא וקשיא משם לדברי התוס' הללו וע"כ צריך לחלק:

דף עא:
פירשב"ם בד"ה דאם איתא וכו' אבל לוקח וכו' עכ"ל אע"ג דר"ע דקיימי אליביה בלוקח ס"ל דקנה קרקע היינו מטעמא דעין יפה כדאמרינן בגמרא הביאו רשב"ם לעיל בסמוך וזהו שהוק"ל לרשב"ם למ"ל טעמא דעין יפה בלא"ה קנה קרקע מטעמא דעקור אילנך וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל עיין שם:
תוס' בד"ה מדנפשייהו וכו' ותימא דמשמע דאי לאו מילתא דר"ה וכו' עכ"ל ר"ל דמהגמ' מוכח דאי לאו מילתא דר"ה לא הוה ק"ל מההיא דחרוב ושקמה אלא דהוה אמרי' מכר אפי' מקום יניקה ולא שייר כלום אע"ג דהמוכר אילן לא מכר קרקע אבל במאי דקאמר ור"ה דאמר כרבנן לא קשיא דההיא לענין אם נפול אבל כל עוד שהאילן קיים אה"נ דשייר מקום יניקה ודוקא לענין מקום יניקה הוא דאמרינן הסבר' שהוכיחו מכח קושיתם דטפי אית לן למי' כשמוכר אילן וכו' ועיין מה שדקדק מהרש"א ז"ל:

דף עב.
בד"ה ואת וכו' א"ל קני וכו' עכ"ל והא דלא פשיט ליה התם מברייתא הלזו משום די"ל בקטנים מיירי כדפירשב"ם ולפי מאי דפשיט התם דלא קני הו"א דמפ' לה התוס' אפי' בגדולים:

דף עב:
פירשב"ם בד"ה אלא וכו' כמוכר לרע"ק וכו' עכ"ל היינו לרע"ק בטעמא דעין יפה ואע"ג דאפי' לרע"ק קאמר ר"ה דשייר היינו מטעמא אחרינא דא"ל עקור אילנך וכו' ועיין בהמאור ז"ל:
בד"ה שהוא וכו' ויחזור לו ביובל וכו' עכ"ל בסי' זה אינו וכ"נ עיקר דבלא"ה נ"מ שתשייר לו דאלו לא מת אביו היה אביו נוטלה ולספרים דגרסי ליה פי' ויחזור לו ביובל היינו אם מכרה לאחר וכוונתו ליישב מה ירש כיון דבלא"ה היתה שלו:

פרק חמישי

דף עה:
פירשב"ם בד"ה ואותיו' וכו' שימסור לו המוכר עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דצ"ל שימכור לו דהא במשיכה עסקי' ע"ש ולפ"ז גם בדבור שאח"ז שכ' אבל במסירה בלא שטר וכו' צ"ל במשיכה ומ"ש רשב"ם מסירה דספינה וכו' אין מקומו כאן אלא לקמן בברייתא דקתני ספינה נקנית במסירה:

דף עו.

תוס' בד"ה אי כרבי וכו' לאפוקי מפקיר שטרותיו וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דמפקיר שטר כבר קודם וזוכה בו הלוה כמו משכונו של ישראל ביד גר בקמא דמ"ט ע"ב ע"ש וכבר עמד בזה הש"ך סי' ס"ו סקכ"ה ע"ש ונ"ל דברי התוס' דמשכחת לה בשהלוה גר ומת הגר ועמד זה המלוה והפקיר את השטר דהשת' הלוה ליתיה שיזכה בחובו וכי זוכה בשטר אדם אחר מהפקרא קונה אי לא בעי' דעת אחרת מקנה לרבי דסגי במסירה ועיין עוד להש"ך שם ועי"ל דמפקיר שטרותיו דקאמרי היינו שטר משכנתא באתרא דלא מסלקי דבכה"ג גבי גר גופיה לא פקע שעבודיה כמ"ש הש"ג הביאו הש"ך בסי' ע"ב ס"ק קנ"א ע"ש וזה נ"ל דעת רש"י שם בקמא דפי' לבעיא דהמחזיק בשטרותיו של גר בשעבד לו ול"ק מה שהק' הגד"ת שמ"ט על פי' רש"י ע"ש וע"י כומ"ס קני אפי' כה"ג כמ"ש ן' מיגש הביאו הטור סי' ס"ו ע"ש :

בד"ה ספינה וכו' א"כ לישמועי' מסירה כר"ה וכו' עכ"ל יל"ד דהול"ל דלא הו"ל לרב לאשמועי' כלל דמתני' היא שם דנקנית במסירה וי"ל דאי ממתני' י"ל דאפי' בסימטא ל"ק אלא במסירה דלא אורחא דספינה במשיכה כלל וזהו עיקר חידושו של רב דנקנית במשיכה ולהכי כ' דהו"ל לבאר דמתניתין בר"ה דל"ק משיכה וממילא ידעי' דבסימטא נקנית במשיכה ושיעור לשון כ"ש שכ' הוא דכ"ש דידעי' דינא דמשיכה כיון דה"ט דלא קני מסירה בסימטא משום דאיכא משיכה וכ"מ בדברי הרא"ש ז"ל ע"ש:

בא"ד ומעיקרא כי הוה ס"ד וכו' עכ"ל יל"ד נימא דהמק' מעיקרא ידע לה לאוקמה במשוך ובקפידא פליגי אלא דס"ד מדהזכיר זכיר מסירה משמע דפליגי נמי בהא דלר' דוקא מסיר' כמ"ש בשם רשב"ם ולרבנן משכיר מהניא ול"מ מסירה כיון דא"ל משוך וי"ל דדחיקא להו למימר דפליגי בתרתי. במ"ב הק' לשי' ר"י מאי פריך משיכה בר"ה מי קניא והא אביי ורבא וכו' נימא דאמרו אביי ורבא מסירה בר"ה היינו אפי' מסירה וכ"ש משיכה דעדיפא ותי' דא"כ הול"ל משיכה בכ"מ כדקאמרי בהגבהה ולשי' רשב"ם אכתי קשיא דהא פירש בכ"מ היינו אפי' ברשות מוכר ומסירה ל"ק ברשות מוכר ולקושיתו י"ל כיון דר' ס"ל דלא קניא משיכה בר"ה תו ל"ל דנקטי מסירה וכ"ש משיכה ועי"ל כיון דאמרי משיכ' קונה בסימטא ולא מסירה משום דמהניא משיכה א"כ ע"כ דבה"נ דאמרי מהני' מסיר' ע"כ דלא מהניא משיכ':

דף עו:

בד"ה אמר וכו' דדילמא סבר ר"פ וכו' עכ"ל ומאי דפריך וכי לצור וכו' היינו דבקני סגי ולמ"ל כל שעבודיה ועי"ל דלפ"ד רשב"א ר' ס"ל צריך לו' לו קני וכו' אלא דא"צ לכתוב

וכ"נ מדבריהם אח"כ וכ"כ התוס' בפ' הא"מ ולר' א"צ כתיבה אלא לראיה שאמר לו קני לך וכו' והגמרא פריך למ"ל אמירה כלל ועיין במ"ב ועיין להמש"ל :

דף עז.

בד"ה קני וכו' דכמה שאינו יכול להקדישו וכו' עכ"ל ואפי' לאביי דס"ל התם דיכול להקדישו דלמפרע גובה היינו אי גבה לבסוף ע"ש כדפירש"י ולכך לאביי בעי מסירה כדמוכח בפ' ג"פ דקע"ו ע"ש ועמ"ש בדבריהם שם בחי' לפסחים עש"ב:

בא"ד ויכול לו' לו לאו בע"ד וכו' עכ"ל נר' דס"ל כדעת הראב"ד שהביא הב"י רסי' ס"ו דצריך לו' לו זיל דון וכו' ואי לא כ' ליה הכי אפי' כ' לו כומ"ס יכול לו' לו הלוה לאו בע"ד דידי את ע"ש ולכך קאמרי שפיר צריך טעם לזה למה ל"ק קנין גמור לענין זה וגם לענין שא"י למחול הקשה הרמב"ן ז"ל בחי' אי מכירת שטרות דרבנן היכי אמרי' בפלוגתא דר"מ ולרבנן בפ' הא"מ דפליגי בדשמואל וכו' כיון דלא קנתה מדאורייתא היכי הוי מקודשת ונדחק דמקודשת מדרבנן קאמר ע"ש ולפמ"ש התוס' דטעמא דל"ק משום דאין בידו להקדישו כדאמרי' בפ' כ"ש לפ"ז לאביי שם דאמר יכול להקדישו אי גבאו לבסוף דלמפרע הוא גובה י"ל דכל הך סוגיא הב' הא"מ אזלא אליבא דאביי ובגבאתו לבסוף מיירי וכיון דלמפרע הוא גובה שפיר הויא מקודשת מדאורייתא ורבא דס"ל מכאן ולהבא הוא גובה מוקי לפלוגתייהו דר"מ ורבנן בפלוגתא דר' ורבנן וס"ל לר"מ כר' דאותיו' נקנות במסירה ולדידיה מכירת שטרות דאורייתא דלא כ' התוס' שהיא מדרבנן אלא לדידן דקי"ל דאותיות אין נקנות במסירה אבל לר' כיון דבמסירה לחוד קני הו"ל כשאר מטלטלין ועפי"ז ניחא מאי דק' לדעת התוס' דמכירת השטרות מדרבנן מדאמרי' בפ"ח דבכורות דר' דריש לקראי דפדיון בריבויי ומיעוטי לא ממעט אלא שטרות והיכי ממעט שטרום ועפי"ה ניחא דלר' דאותיו: נקנות במסירה הוי מדאורייתא ועיין לה' הלכות יו"ט דקצ"ח ע"א ע"ש ולפי"ה לשי' התוס' דאי מדאורייתא קני אין יכול למחול שפיר יש להוכיח דגרסינן בדברי אמימר אותיות אין נקנות במסירה מדקי"ל כשמואל דהמוכר שט"ח יכול למחול והתוס' לקמן דלא הוכיחו מזה אזלי בשי' ר"ת דאפי' אי מדאורייתא קני יכול למחול ובעיקר מאי דמבואר מדברי הרמב"ן ז"ל דאי לא קני מדאורייתא אינה מקודשת מדאורייתא עיין להב"י באה"ע סי' כ"ח גבי קדשה בחוב במעמד שלשתן ע"ש:

בד"ה אמר וכו' ור"ן נמי אמר לא מהדר וכו' עכ"ל ק"ק מאי מוכחי מר"נ אימא דס"ל דצריך להביא ראיה כאביי בפ' ג"פ וא"כ כיון ל"מ להימנה מה"ט וי"ל דא"צ ראיה אלא לגבות החוב אבל לתפוס הנייר א"צ ראיה וא"כ יכולה לתפוס הנייר ע"ד שכ' התוס' בההיא דהכותב לקמן אבל ק' אפי' אי ס"ל לרבא ולר"נ אותיות אין נקנות במסירה

להימנה במגו דאי בעיא אמרה שמכרו לה בשויו או שיש לה עליו חוב ותפסה אותו בהחוב ההוא כההיא דהכותב וי"ל דאפי' יכולה לתפוס הניר מ"מ הלוה עדיין מחוייב להמלוה ויכול לתובעו כמו מלוה בע"פ וא"כ ליכא ליהמנה בהאי מגו לו' פריע הוא אבל אי אותיות נקנות במסירה אלא דצריך ראיה לגבות א"י המלוה לתבוע מהלוה בלא שטר. דהא מספק"ל שמא מכרו לה במסירה ומהני הקנין ועיין לבעה"ת שנ"א ריש ח"ד והביא קצת דבריו הטור סימן ס"ו וע"ש להב"י:

בא"ד ולשמא מסר לצור וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דבההיא דהאשה שלום נמי לא מוכח רבא אלא מדלא חיישי' למסר לו לצור דלגבות ידע דל"מ ע"ש ואביי דדחי שם מאי אמרת שמא מסר לו אותיות נקנות במסירה צ"ל כיון דאותיות נקנות במסירה ודאי לא מסר לו אלא לגבות ולא לצור:

בד"ה חוזר וכו' שע"י השטר יצא הקול וכו' עכ"ל אע"ג דגם בעדים לחוד יצא הקול כדאיתא שם בפ' חזקת מ"מ שטר מוציא קול טפי דעדים לא מפקי קלא כולי האי דבגמ' בקדושין דכ"ח ע"א אמרי' בצנעא זבין והיינו לגבי עבד ע"ש בשיטה שלא נודע למי ע"ש ושטר דמי לעבד כמ"ש הרא"ש בשמעתין דהוי פיטומי מילי כדאמרי' בפ' אז"נ נר' דדבריו סתראי למ"ש שם בפ' אז"נ ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

דף עז:

בד"ה ונקנה וכו' וא"ת והיכי מוכח וכו' עכ"ל לפמ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' לעיל בהפוך הדף בשם הראב"ד ז"ל דדוקא בשטר הוא דאמרי' אחריות ט"ס אבל המוכר שדהו בעדים לא אמרינן אחריות ט"ס ע"ש מתורץ שפיר קושיתם הלזו דמהני קנין השטר לאחריות ולא לראיה לחוד:

בא"ד דס"ד דלא נתרצה לו עד שיחזיק וכו' עכ"ל ולפי ס"ד דגמ' גם מתני' דקתני נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים וכו' לאו באגב מיירי אלא כה"ג דנקנה השטר ע"י רצוי ולהכי קאמר זו היא ששנינו וכו' ודע דנחלקו הרי"ף והרז"ה בשטר שכתוב בשם אדם אחר לאיזו סיבה ואח"כ רצה למוכרו לאותו אדם שכתו' בשמו דדעת הרי"ף צריך כתיבה ומסירה ודעת הרז"ה דבמסירה לחוד סגי והרשב"א ח"ב סימן רי"א הוכיח כדעת הרי"ף מגמ' דפ' האשה שלום דקט"ו גבי עובד' דננאי בר חבו ע"ש ולדעת הרז"ה י"ל דשאני התם דמתחילה נכתב בשם בעליו אלא דאתרמי שמא כשמא אבל היכא דמתחל' נכתב בשם זה הקונה אה"נ דבמסיר' לחוד מהני ומ"מ אין זה ענין למ"ש התוס' כאן לחלק בין שטר שכתוב בשם מוכר ללוקח לשטר שיש לו על אחרים והרי הוא כמבואר ועיין להתוס' לעיל דס"ו ע"א שכ' דנקט מסירה לאפוקי מפקיר שטרותיו וכו' ע"ש והש"ך

סי' ס"ו סקכ"ה הק' הא בלא"ה בעי' כומ"ס ע"ש וי"ל דנ"מ לשטר שכתבו בשם אדם אחד ואח"כ הפקירוהו בעליו ועמד זה שכתוב בשמי וזכה בו דבכה"ג לא בעי' כתיבה וכדעת הרז"ה:

דף עח.

גמ' ולא והתנן וכו' לפירשב"ם דגם מאונאה פריך ק' נימא דרבנן לענין לצאת י"ש קאמרי רי וי"ל דס"ל לרשב"ם דאפי' קרקעו' דאימעיטו מאונאה היינו דאימעיטו דא"צ להחזיר אבל מאיסורא לא מעטינהו ואם כן גם קרקעות חייב לצאת י"ש ועיין מ"ש בזה בח"מ סי' רכ"ז ע"ש:

שם גמ' אבל בכדי שאין הדעת טועה וכו' עיין להמח"א בה' אונאה סימן י"ט במ"ש ליישב מאי דק' מכאן למ"ש בגמרא דפ' הזהב עיין שם ועמ"ש שם:

שם גמ' מתיבי חמור וכליו וכו' לפי' רשב"ם דבסמוך דלפי הצד דבעיא דבסמוך דבעודן עליו מחלוקת אז באין עודן עליו אפילו אוכף ומרדעת אינו מכור הומ"ל לברייתא באין עודן עליו ומאי דקתני היא וכל מה שעליה היינו מה שראוי להיות עליה כדבסמוך אלא משום דלא ניחא ליה לפשוט בעיא דבסמוך ולפי' התוס' ניחא שפיר ועיין במהרש"א במ"ב בתוס' והא דלא מוקי ברייתא כר"י דס"ל במתני' אפי' בעודן עליו אינן מכורין משום דא"כ לא הול"ל ובזמן שאמ"ל היא וכל מה שעליה אלא הול"ל טפי רבותא אפי' חמורך זה ובמאי דמשני ה"ה אע"ג דלא אמר וכו' הק' הנ"י אמאי לא אמרי' לישנא יתירא לטפויי שק ודסקיא ואין לתרץ דכרבנן דרע"ק אתיא דל"ל לישנא יתירא לטפויי דכבר הוכחתי לעיל דאפי' רבנן מודו היכא דיש מה לטפויי והבאתי מדברי רש"י בפ' י"נ דקל"ח ע"ב ע"ש:

דף עט.

פירשב"ם ד"ה הכי קא' וכו' דלא אלים רשות הקדש וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהוצרך לזה משום דר' ס"ל אדם מקנה דשב"ל ע"ש ואין נראה דאי אדם מקדיש דשב"ל ס"ל כי לא אלים רשות הקדש למקני מאי הוי הרי הוא הקדישו ע"כ נר' דס"ל לר"י אין אדם מקדיש דשב"ל ומ"מ אי יש יד להקדש רשות ההקדש קני והוי הקדש ממילא ולכך צ"ל דאין יד להקדש וצריכי תרוייהו ומ"ש רשב"ם בתחילה דמועלין נמי בבור ושובך דאדם מקנה וכו' דקנה ליה רשות וכו' היינו דקנה ליה רשות הקדש ע"י הקדשו דאדם מקדיש ולעולם אין יד להקדש ועיין להתי"ט בפ"ג דמעילה ולהצ"ק שם די"ג ול"ק קו' קצות החשן סי' ר' ואכמ"ל:

תוס' בד"ה בשלמא וכו' אם לא נמחק נראין עכ"ל ומשני נמחק נראין והא דלא משני הכי בפ' הזהב דנ"ד ע"א ע"ש בתוס' משום דהתם מנ"ל להך אמורא למחוק נראין אבל

הכא דהקושיא היא בגופא דברייתא לחודא דחיק ומוקי לה דנמחק נראין. והנה מבואר מכאן דר"י ס"ל אין מעיילא בגידולין ועפי"ז ניחא לי דבגמ' בפסחים דנ"ו ע"ב דקא' ורבנן סברי נהי דמעילה ליכא איסורא איכא ולא קאמ' דרבנן סברי יש מעילה בגידולין משום דהתם אליבא דר"י קיימי' ור"י ס"ל אין מעילה בגידולין:

דף עט:

גמ' מיא לא זביני לך מוכח מכאן דגם בשובך כן הוא שלא מכר יונים והרמב"ם בחי' חילק ביניהם וכ' הרמב"ן ז"ל בחי' דלפ"ד הר"מ ל"פ הני תנאי דברייתא אלא בבור ע"ש ומאי דקאמר הגמ' מחלוקת בבור ושובך היינו ברישא דברייתא בריקנין אבל במלאין ל"פ אלא בבור והא דלא קאמר בין בזו בין בזו מחלוקת צ"ל כפיר"י כמ"ש התוס' כד"ה אבל בתי' קמא וקושית התוס' שהק' אם יבואו לרשות לא ק"ל להר"מ דבסתמא קיימי' ולא בבאו לרשותו ועי"ל דהר"מ ל"ג אלא מחלוקת בבור ול"ג בשובך ועפי"ז ניחא מה שמק' מסוגיין עמ"ש הכ"מ בפכ"ג מה' מכירה דין ט' דבשובך דטפל ליונים כי מכר פירות שובכו מפרשי' ליה שובך לפירותיו ע"ש דהא אמרי'. הכא דבשובך פליגי בדשב"ל ואין לו' דהכא שאני דכבר מכר השובך דהא אפ' דשייר לקנות הפירות כמ"ש התוס' בשם רשב"א ועפי"ה ניחא מיהו בזה י"ל דשאני הכא דמכר שובך ופירות מוכח דכל חד לחודיה מכר ולא שובך לפירותיו: :

תוס' בד"ה אימור וכו' וי"ל בחולה וזקנה וכו' עכ"ל ע"כ בששניהם כאחד דבחולה לחודה ודאי דלא סגי דרוב חולים לחיים והא דלא סגי להו בזקנה לחודה ובהגיעה לגבורות דאמרינן בגיטין דכ"ח דלא הוי בחזקת קיים משום דמ"מ חששא הוא דאיכא ולא אמרי' רובם למיתה אבל זקן וגם חולה רובם למיתה התוס' בכתובות דנ"ח לא כ' אלא זקנה נר' דס"ל דזקן שהגיע לגבורות רוב למיתה דלא כהתוס' כאן:

בא"ד עוד י"ל דפירות דקל וכולהו וכו' עכ"ל משמע דלפי"ז גם בפירות דקל לא מקרו עבידי דאתו אלא משום דליכא בהו אלא חד מי יימר וקשה דא"כ במותר אמאי קדוש דהא מותר דמי לפירות דקל ואיכא תרי מי יימר דהיינו מי יימר דעבדא ומי יימר דמתה קודם ועיין להתוס' בכתובות דנ"ח שכ' דלא ידעי' מותר לר"מ אלא מדס"ל כראב"י דס"ל גבי ערוגה אדם מקדיש ע"ש וצ"ל דלהאי תי' דועי"ל ההיא דמותר בחולה וזקנה כמש"ל:

דף פ.

מתני' פירות שובכו עמ"ש הר"מ בפכ"ג מה' מכירה דין ט' ועמ"ש ע"ד הכ"מ שם לעיל בדף שלפני זה בע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה דבש וכו' עד שיפסל מאכילת הכלב וכו' עכ"ל עמ"ש הרמב"ן בחי' לישב פירשב"ם ולפמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' ט"א דין י"ד וי"ח דהא דבעי' שיפסל מאכילת

כלב ה"ר כשנטמא כבר אבל אם עדיין לא נטמא אע"פ שהיה ראוי לקבל טומאה כשנפסל מלאכול לאדם סגי ע"ש י"ל פרשב"ם דא"ש אפי' חישב עליהם לדבורים עד שבאו לעולם ומה שק' לס' הרמב"ם מגמ' דלקמן ע"ב עמ"ש שם:

דף פ:

גמ' כגון שזב ע"ג כלי מאוס ודוקא לר"א אבל לרבנן בעי' שיפסל מאכילת כלב כדפירשב"ם ומכאן קשה לס' הרמב"ם בה' ט"א שהבאתי לעיל דכשעדיין לא נטמא אפי' נפסל מאכילת אדם לבד סגי דלפ"ד אפי' לרבנן כשזב ע"ג כלי מאוס לא יקבל טומאה וי"ל דדוקא כשנפסל מצד עצמו שנסרח הוא דטהור אבל ע"ג כלי מאוס איכא דאכלי ליה ומ"מ ממ"ש רשב"ם דלרבנן עד שיפסל מאכילת כלב ע"כ דלא ס"ל כס' הרמב"ם דאי איתא בפיסול מאכילת אדם סגי ודלא כמש"ל בדעת רשב"ם דס"ל בס' הרמב"ם והיותר נ"ל דהרמב"ם מפ' הסוגיא דלא כפירשב"ם אלא דכי מוקמי' לה בזב ע"ג כלי מאוס אתיא אפי' כרבנן ובריייתא דלעיל דדבש בכוורתא הוא דמוקמי' לה כר"א אבל בריייתא הלזו מתוקמא אפי' כרבנן ובכל דבש ולאו בב' סלוח דוקא וכ"נ מדברי הרמ"ה בחי' שכן מפ' הסוגיא דכ' לפסק הלכה הא דזב ע"ג כלי מאוס אע"ג דפ' הלכה כרבנן דר"א ע"ש וע"כ דמפרש דכי מוקמי' בזב ע"ג כלי מאוס א"ש כרבנן וס"ל כס' הרמב"ם דבשלא נטמא סגי בפיסול מאכיל' אדם דהא על גבי כלי מאוס לא נפסל מלאכול לכלב:

דף פא.

פירשב"ם ד"ה תיובתא וכ' וכל הנך קראי וכו' עכ"ל היינו הנך תרי אדמתך דהשתא דלוקח אפי' מישראל פטור כ"ש גוי וגר אבל קרא דאשר תביא מארצך אצט' למעוטי ח"ל אפי' קנה שדה ודברי רשב"ם לקמן בד"ה מ"ט שכ' קרא דאשר תביא מארצך שלא בדקדוק באו דההוא למעוטי ח"ל אלא היל"ל קרא מן האדמה אשר נתת לי דמההוא נמי שמעי' דממעט אפי' מהבאה כמו שנר' מפי' רשב"ם לעיל בד"ה ואינו קורא:

תוס' בד"ה למעוטי וכו' ולא קי"ל כההיא משנה וכו' עכ"ל דליכא לאוקומא משום לתת לנו מדקתני סיפא כשהוא מתפלל וכו' ודברי הב"ח בא"ח סי' קצ"ט תמוהים ע"ש ועיין בהר"ש במס' ביכורי' שר"ת עצמו הביא גם ההיא דספרי שהביא הטור ע"ש:

בד"ה ההוא וכו' מהכא הוא דגמר וכו' עכ"ל משמע דלמסקנא קאמרי ודרשא דלמעוטי כותי היינו בלקח ממנו אחר שגדלו ברשות הגוי כמ"ש הרמב"ן בחי' דלא כפירשב"ם ולפי דבריהם לר"מ מוקי דגנך למירוח וס"ל יש קנין ומירוח פוטר ולאו הא בהא תליא ועיין בתוס' דמנחות דס"ו ע"ב בד"ה ומירוח ע"ש:

דף פא:
גמ' מ"ט דר"מ וכו' עיין מהראנ"ח ח"ב סי' פ"ג במ"ש מכאן על הרמב"ן לקמן דקל"ו ועמ"ש ע"ד לעיל דכ"ז ע"א ע"ש:

דף פב.
תוס' בד"ה מתקיף וכו' ועוד דמפרש וכו' הא קתני ואם מתו וכו' עכ"ל ולא ניחא להו לישב פירשב"ם דרישא דוקא בחמש שנים כמ"ש לפיר"י בסמוך י"ל דלפי' ר"י רישא כולא בחמש שנים דגם מאי דקתני ואם מתו אין לו קרקע א"ש בחמש שנים אבל לפירשב"ם אם מתו יש לו קרקע בחמש שנים וא"כ רישא לחודה ל"מ כולה בה' שנים אלא דהעולה מן הגזע לחוד אבל אם מתו אין לו קרקע ל"מ בה' שנים ועיין במקובצת:

דף פג.
תוס' בד"ה כמה וכו' אמות דכלאים שוחקו וכו' עכ"ל עיין להרמב"ן בחי' שכ' דאינו נכון דלחומרא אזלי' כדאי' בעירובין וא"כ בכלאים בי"ו שוחקות אסור להביא זרע עליה ע"ש וי"ל דשאני הכא דאמרי' מארבע אמות עד י"ו ובשיעורא דארבע אמות שוחקות קולא ובדין אחד לא אמרי' דנזיל הכא והכא לחומרא ועמ"ש מהרש"א לקמן גבי ר"ה מהו שתפסיק:

דף פג:
רשב"ם בד"ה שחמתית וכו' וכן כל הנך דקתני ואזיל דהוו ב' מינין ואיכא דניחא ליה וכו' עכ"ל תרי מילי קאמר דהוו ב' מינים לס"ד דמוקי לה כרבי דיין וחומץ ב' מינין ואיכא דניחא ליה וכו' למסקנא דמוקי לה הגמ' אפילו כרבנן ואיכא דניחא ליה וכו' וכן שחמתית ונמצאת לבנה לס"ד דגמ' צ"ל דב' מינין הן וכמ"ש רשב"ם דכל הנך דמתני' הוו ב' מינין וכה"ג איתא בכריתות ד"ך ע"א דס"ד דגמ' שחורות ולבנות ב' מינין ומסיק דמין אחד הוו ע"ש בפירש"י ופלוגתא דתנאי היא בחולין דקל"ו ע"ב אי שחורות ולבנות ב' מינין ע"ש ומהתימה מהר"ב במקו' לקמן בגמ' דקא' אפי' תימא רבנן וכו' שכ' דהומ"ל וליטעמיך שחמתית ולבנה מין א' הן כדתנן כל מין חיטין וכו' ע"ש דמאי ק"ל הא פלוגתא דתנאי היא והרי בכריתות ס"ד נמי דס"ל להך תנא דב' מינין הן וא"כ ה"נ י"ל כאן:
תוס' בד"ה ר"ה מהו וכו' לאו ר"ה ממש עכ"ל מ"ש מהרש"א בתי' הב' ק' להולמו דהא מ"מ יועיל לבין ב' אילנות האחרים שאין ביניהם ר"ה ובתי' הא' עמ"ש לעיל בד"ה במה:

דף פד.
גמ' לימא מתני' ר' היא וכו' לפמ"ש התוס' בפ' האשה רבה דפ"ט דגם ר' ס"ל דמדאורייתא מין א' הן ומדרבנן הוא דקאמר דהוו בשני מינין דגזר שמא יתרום מן החומץ על היין ע"ש לא אתיא מתני' אפי' כר' וי"ל דה"ט דגזר בהא משום דאיכא דניחא ליה וכו' וכיון

לא ס"ד הא דאיכא דניחא ליה וכו' אין מקום לגזור טפי ממין הרעה על היפה כמ"ש התוס' שם וא"כ ע"כ לפום ס"ד דהשתא דר' ב' מינין ממש ס"ל:
תוס' בד"ה ותנא וכו' שוה בשוה איירי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל והגמ' דמשמע ליה דבשוה בשוה מיירי ומייתי מינה ראיה לר"ח היינו מדנקט יפות ורעות דאי בהונאה מיירי לא הול"ל יפות ורעות אלא אפי' יפות ויפות:

דף פד:
תוס' בד"ה ת"ש וכו' וא"ת דילמ' בכליו של מוכר וכו' עכ"ל ולעיל לא ק"ל נוקמה להא דר' יעקב בכליו של מוכר דמדקא' מדד והניח ע"ג סימטא משמע שהניח ע"ג קרקע ולעיל דקאמר שמא לא שמעת וכו' היינו דאיתמר בהדיא לתוך קופתו של לוקח ע"ג סימטא וכמ"ש הרמ"ה אבל לישנ' דהניח ע"ג סימטא לא משתמע אלא הניח ע"ג קרקע:
בא"ד מדלא קתני מדד וכו' עכ"ל ולר' זירא לא ק"ל להגמ' מדל"ק לא הניח לתוך קופתו של לוקח דדוקא לשלול כליו של מוכר הוא דדייק מדל"ק ולא הניח וכו' משום דסתם מדד הוא שמדד והניח ע"ג קרקע ועיין במקובצת:

דף פה.
גמ' ה"נ מסתברא וכו' כתב הרשב"א הובא בש"מ דהיכא דקדם הלוקח בר"ה קנה מדין ד"א קונות לו בכ"מ ועפי"ז הקשה דלעיל מאי פריך מדר' יעקב נימא דההיא דר"י בקדם מוכר ור"א דאמר מדד והניח בסימט' קנה בקדם לוקח וקנה מדין ד"א וס"ל דד"א אין קונות בר"ה ע"ש וי"ל דא"כ ל"ל מדד דבקנין ד"א א"צ לו' לו קנה אבל אי מדין סימטא קאמר בעי למי' ליה קני ומדד כמו שא"ל קנה כמ"ש התוס' וראיתי מק' עוד הרשב"א מאי קאמר ה"נ מסתברא נוקמה להא דר"י ור"ל בבאו שניהם כאחד דהו"ל כחצר השותפין וקונין זה מזה ול"ק דבגמ' בגיטין בס' הזורק פריך כה"ג ומשני דא"א לצמצם ע"ש:
תוס' בד"ה כ"מ וכו' והשתא ניחא דצריכי וכו' עכ"ל ר"ל דהשתא דמתרצי' הכי ניחא דצריכי וכו' אבל אי הוה מתרצי' דמדד דלעיל ל"ד אלא אפי' לא מדד וכדעת הרי"ף שלא הביא ההיא דלעיל כמ"ש הב"י ע"ש אי הוה קשה אמאי צריכי תרי מימרי דר"י: בד"ה ארבע וכו' וא"כ מבע"ל לפרושי וכו' בכליו של מוכר איירי וכו' עכ"ל וכ"ה בגמ' לקמן ולשון בד"א דברייתא קשה להולמו לפ"ז ועיין במקובצת:

דף פה:
בד"ה כליו וכו' אבל מוכר שמא משאיל לו וכו' עכ"ל הק' המח"א ה' קנין חצר די"ז א"כ מאי פריך לקמן אי בכליו של מוכר אמאי קנה נימא לעולם הכלי בטל לגבי הרשות וברשות מוכר ה"ט דקנה משום דמשאיל לו רשותו ע"ש ול"ק דמשאיל לו דקאמרי לאו דמקנה לו רשותו דבמאי קני ליה אלא דנותן לו רשות להניח לחוד וכמ"ש התוס' בדבור

שאח"ז וכיון דהרשות עדיין של מוכר היא אכתי בטל הכלי לגבי הרשות ומוכר קלתות שאני דמפקיר לה לכל המניחין קלתות ולא הויא אלא כמו סימטא כמ"ש בדבור שאח"ז וע"ש מ"ש בזה המח"א ודע דלדעת הרמ"ה שהביא הטור דאפי' נתן לו רשות בפי' בעי דלימא ליה זיל קני עש צ"ל ההיא במוכר קלתות דמהני רשות אפילו דלא קני כמ"ש התוספות בסמוך משום דבההיא הנאה דקנתה ממנו קלתה גמר ומשאיל לה מקום לקנות מה שבתוך קלתה וכתב הטור דמדברי הר"י ן' מיגש אין נראה כן אלא דרשות לחודא מהניא ע"ש והיינו מדכ' הר"י ן' מיגש והוי כאלו משאילו כמ"ש הב"ח אבל עיקר דינו של הר"י ן' מיגש מודה בו הרמ"ה כמו שנראה מדברי הרמ"ה בחי' בשמעתין ע"ש ומה שהק' המח"א לדעת הר"י ן' מיגש מגמ' דפ' הריבית דס"ז ע"ב ע"ש י"ל דש"ה דהרשות היא ממילא ולא שנתן לו הרשו' בפי' להניח כליו:

בא"ד משום דברשות מוכר מבע"ל וכו' עכ"ל כ' הת"ח דהבעיא היא ע"כ במדד דבלא מדד אפי' בסימטא ל"מ אלא ע"כ דמבע"ל במדד ואע"ג דמהני בסימטא י"ל דברשות מוכר ל"מ וכ"כ הרא"ש ע"ש ולפ"ד א"צ למ"ש מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה ב"מ גם לפמ"ש מהרש"א שם דבקני מבע"ל א"ש הכא אפי' בלא מדד:

בד"ה משך וכו' אלא החמרין משכו את החמורים וכו' עכ"ל והא דנקט בסיפא פירקן ולא נקט משך החמורים י"ל דקמ"ל דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קני ואי באת לפשוט הבעיא דשמעתין י"ל במתאכלי דתומי וכי משך החמורים נמי ל"ק וזיל הכא קמדחי לה וזיל הכא מדחי לה ולא תוכל לפשוט לא בעיא דשמעתין ולא בעיא דמציעא דהבעיא דהתם נמי לא נפשטה:

דף פו.

בד"ה ומדכליו וכו' דילמא מתורת משיכה וכו' עכ"ל י"ל דמשמע ליה להגמ' דמאי דקתני פסק עד שלא מדד היינו פסק אחר שפירקן שו"ר שכ"כ התוספות בפ"ק דמציעא ד"ט ע"ב ע"ש:

בד"ה והא וכו' אלא מטעם חצר וכו' עכ"ל אבל רשב"ם כ' דסוגיין אפילו באוקמתא דצירף נר' דחולק בזה דידו לאו מדין חצר ובס' מח"א בסופו בלוח הטעיות כ' הרב בנו דידו מדין חצר וישב עפי"ז מאי דק' על הרמב"ן בפ' הזהב במעשה דר"נ ע"ש וד"ז מחלוקת רשב"ם והתוס' ועיין להרמב"ן בחי' שכ' כדברי התוס' ע"ש:

בא"ד וי"ל דיש דברים וכו' עכ"ל ור"ל דלפום ס"ד במיצעי מירי והגמ' שם בפ' א"נ דמוקי לה במיצעי צ"ל דס"ל כאוקמתא דצירף ידו ולפי תי' זה כי מוקי לה במיתנא

ע"כ דברבי מיירי וק"ק דאם כן פשיטא כדפריך הגמרא שם וע"ש בתוספות שהוכיחו בקושיתם משינוייא דגמ' וע"כ לא כ' תי' זה דיש דברים ץ וכו' שם ע"ש:

בד"ה לצדדין וכו' כדמשמע לעיל דמוקמי' וכו' עכ"ל ק"ק מאי ראיה היא זו נימא דרישא דהגונב בידו מיירי דהוי חצרו כמ"ש בדבור הקודם דסיפא דמגרר הוא דלא מ"ל בצירף ידו דמלישנ' דבריית' משמע דע"י הוצאה קאמר וי"ל דידו הוי כמו כליו דמדין חצר נמי הם ומבעיא לן לעיל אי כליו של לוקח ברשות מוכר מהני וסלקא בבעיא ואע"ג דהבעיא היא אי בטל הכלי אגב הרשות ה"נ י"ל בידו דבטלה ברשות של אחרים ורשב"ם דלא הוכיח ד"ז מגמ' גופה כהוכחת התוס' י"ל דעדיפא מינה מוכיח מההיא דקדושין דאפי' במקום דמהני משיכה מהני הגבהה דאי מההיא דהגונב כיס י"ל דדוקא ברשות בעליו כיון דלא מהני משיכה דאפי' ברשות דמהניא משיכה מהניא הגבהה:

דף פו:

בד"ה ראשון וכו' דאיכ' לאוקומי כשנתמלא' דלפירשב"ם שלפנינו מוקי לה במכר לו כולה ול"ק קושי' התוס' ע"ש י"ל דגם לפירשב"ם מ"מ יש ללמוד מדבריו דאי מכר לו במדה דוקא שנתמלאת המדה ואמאי לא תני גם לוקח בהדי ר"ה גם מפירשב"ם בד"ה מצאתי שכ' דקתני בהדיא עד שלא נתמלאת וכו' נראה דכ"כ לאפוקי הדירסא האחרת דאיכא לאקשויי עלה נוקמה בנתמלאת:

בא"ד וליתני כר"ה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דנימ' דאי קתני לוקח הוה משמע דכליו של מוכר ברשות לוקח ל"ק לוקח ותפשוט מינה דכליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח ע"ש אינו מוכרח דדוקא אי אמרי בחדא קנה תפשוט מינה כאידך ל"ק אבל אי בחדא ל"ק י"ל דבאידך נמי ל"ק דבעי' כלי ורשות כמ"ש במלחמות וכמ"ש המח"א בה' קנין חצר דף י"ז בדעת כליו של מוכר ברשות לוקח קנה לוקח ולכך לא תני לוקח בהדי ר"ה וצ"ל כדברי מהרש"א בתי' ע"ש:

דף פז.

גמ' ה"נ קמא קמא מיפסק עיין בש"ע א"ח סי' ש"ו דין ד' וע"ש במג"א ועיין למר"א ששון סי' ע"ג:

פירשב"ם ד"ה אבל וכו' הא כיון דיכול לחזור דכל יום ויום וכו' עכ"ל המח"א ריש ה' פועלים הוכיח מזה דאי מכירה אחת היא אינו יכול לחזור אפי' הקדים לו שכרו ע"ש ואינו מוכרח דמ"ש רשב"ם יכול לחזור היינו בעה"ב אבל השכיר יכול לחזור בו לעולם מטעמא דלי בני ישראל עבדים:

דף פז:
גמ' אבידה מדעת היא מבואר מסוגיא הלזו דבאבידה מדעת לא הוי הפקר וא"י לזכות בו לעצמו אלא דאינו מחוייב בהשבתה וכ"פ הר"מ בפי"א מה' גזילה ומה שק' לזה מגמ' ר"פ א"מ גבי מכנשתא דבי דרי כבר משני לה שפיר הפרישה בסימן רס"א דש"ה דאפקרינהו ממש ואין דעתו לחזור וליטלן משום טירחא ע"ש ואכתי ק"ל מגמ' שם בפ' א"מ דכ"ב ע"ב דפריך אהא דתניא כדי יין ושמן הרי אלו שלו פשיטא אבידה מדעת היא הרי דבאבידה מדעת הרי אלו שלו כדעת הטור שם בסי' רס"א וסוגיא דשמעתין וי"ל דש"ה דס"ס ביד קטן שלחו ועדיף מהניחו בר"ה ולדעת הר"מ צ"ע ועיין להמח"א בה' זכיה מהפקר סי' ו' ע"ש:

דף פח.
רשב"ם ד"ה אימור וכו' לימא דרב' תנאי היא וכו' עכ"ל אבל אין לו' דרבה מוקי לה כדשמואל דמ"מ רבה לא אתי כר"י דלרבה כיון דנטלה חייב בה אבל לקמן באוקמתא דשואל שלא מדעת מ"ש רשב"ם דמאי דאמר בפ' המפקיד וכו' הוא לרבנן וכו' לא נתכוון לישב דלא נימא רבה תנאי היא כמ"ש מהרש"א דהא י"ל דלרבא מוקי פלוגתייהו בדשמואל אלא דל"ג שם בהמפקיד אלא והאמר רבא גזלן הוי ול"ג לרבנן ולזה קאמר דמאי דקאמר סתמא גזלן הוי היינו דפריך מרבא אליבא דרבנן ודע דמרן בב"י בסי' רס"ג כ' בדעת הר"מ דאפי' בכלים חייב ומאי דפריך הגמ' אימור וכו' דחויא בעלמא הוא ע"ש והוא תימה דא"כ בפ"ג מה' גוילה דכ' דין צלוחית דמשנתנו אמאי דנשתמש בה אפי' נטלה למוד לבנו של בעה"ב חייב דהוי כהכישה:
תוס' בד"ה לעשרה וכו' דבדמאי מעשרן והן שלו וכו' עכ"ל ולרשב"ם דפי' דנותנן ללוי י"ל דס"ל דברייתא הלזו אתיא כר"מ דס"ל מעשר ראשון אסור לזרים כדאיתא ביבמות דפ"ו ע"ש וכיון דאסור לזרים בע"כ נותנו ללוי והא דלא ימכרנו ללוי משום דחיישי' דילמא אתי לידי תקלה כמ"ש רש"י בסוטה דמ"ח גבי ת"מ ואפי' דמפרשי' שם נר' דדוקא בת"מ דבמיתה הוא דחיישי' לתקלה רשב"ם לא ס"ל כן ועיין להתוס' ביומא ד"ט ע"ש והכריחו לאוקומי בריית' כר"מ משום דסתם מעשר הוא מעשר ראשון ומדלא קתני נותן לו דמי ת"מ ומחזיר לו המעשר דחולין הוא מוכח דס"ל מעש"ר אסור לזרים ועי"ל פי' רשב"ם כיון דהכא מוקמי' לה בחסיד דמקיים דובר אמת בלבבו ודאי דאינו רוצה לזכות בדבר מכח תפיסה דטעמא דמעשרן והם שלו הוא משום דהמע"ה:
גמ' אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו מוכח מכאן דקנו להו ול"מ למי' לכ"ע בעינא למזבן ולכם לא בעינא למזבן ועפירשב"ם ומכאן י"ל ספיקו של ה' מוצל מאש סי' ועיין לה' קול אליהו ח"ב חח"מ סי' י"ט עש"ב:

דף פט.
בפירשב"ם בד"ה לא יאמר וכו' ולא היה דאם היה יכול לצמצם וכו' עכ"ל לכאו' נר' דכוונתו דההכרעה לעולם טפח אלא דבדבר קל בנקל יכריע טפח מיהו הא ליתא דבמתני' כ' רשב"ם גופיה דבפחות מליטרא לא בעי טפח ע"ש ע"כ צ"ל דה"ק כיון דאפשר לצמצם כל רביע ליטרא נותן לו הכרעה רביע טפח בצמצום וא"כ שוין ההכרעות והאית דמפרשי ס"ל דצריך טפח אפי' לפחות מליטרא וא"כ אפילו דאפשר לצמצם יש יתרון בהכרעות:

דף פט:
גמ' אסור לאדם שישהה וכו' הר"מ בפ"ז מה' גניבה כ' הטעם שמא יקחנה אדם אחר שאינו יודע שהיא חסרה וימדוד בה ולפ"ז צ"ל דטעמא דמהנדסי משום דכיון דאיכא דמהנדסי לא יקחנה אדם עד שידע שהיא שלימה דירא הוא מן המהנדסי שמא חסרה היא ועיין למרן בב"י סי' רל"א:
בפירשב"ם בד"ה תומן וכו' וקשיא לי וכו' עכ"ל הו"מ לאקשויי נמי דא"כ חצי תומן היינו עוכלא ואיך מני להו תנא דבריית' בתרתי ועיין במהרש"א:

דף צ.
בד"ה שלישית וכו' לקמן מפרש וכו' עכ"ל נראה דמפרש דקו' הגמ' דבסמוך למ"ל שלישית כיון דאיכא רביעית ומלבד מה שהק' מהרש"א ע"ז עוד ק' דרביעית אתי למטעי ביבש וכה"ג כ' בדבור שאח"ז וא"כ טפי הול"ל דלא ליתני רביעית וכמ"ש מהרש"א אמאי לא תני חצי שלישית י"ל לשי' רשב"ם דמפ' דקושי' הגמ' היא על שלישי' ומשני משום דהוי במקדש וכיון דעיקר מדה של שלישית לא תיקנו אלא משום דהוי במקדש לא תיקנו חצי שלישית כיון דלא הויא במקדש:

דף צא.
אבצן זה בועז נ"מ לכדרבה וכו' פירשב"ם לאשמועי' לערב אל תנח ידיך וק' מנ"ל דלא מתו כולן קודם שנשא רות דהשתא לא שמעי' לערב אל תנח ידיך היכא דיש לו בנים ובגמ' גופא אין להקשו' נימא דנ"מ לאלמון שנשא אלמנה דמברך ברכת חתנים דמהא הוא דנ"ל כדפירש"י בפ"ק דכתובות ד"ז ע"א די"ל דהא מילתא כבר שמעינן לה ממילתא דר' יצחק דלעיל דאותו יום שבאת רות מתה אשתו של בועז ורבי יצחק גרסי' דתנא הוא ולא רב יצחק האמורה וא"כ מאי קמ"ל רב ועיין להרב בכור שור בנימוקיו למכילתין ע"ש:
עוד בגמ' היינו אור כשדים ונ"מ לברכה כדפי' רשב"ם וש"מ דכל יוצאי חלציו מברכין ועיין להטור בא"ח סי' רי"ח ע"ש:

פרק ששי

דף צב.

רשב"ם בד"ה לשחיטה וכו' ואפי' לסומכוס וכו' עכ"ל הק' מהרש"א דהרי בפ' המניח אמרי' א"נ לכי הא דשמואל וכו' דמשמע דשמואל לא אתי כסומכוס ע"ש ול"ק דרשב"ם הוק"ל למאי דקי"ל כסומכוס וקי"ל כשמואל קשיא הילכתא אהילכת' ומתרץ דלפום מאי דקי"ל כסומכוס י"ל דקי"ל כלישנא קמא שם בפ' המניח ולא קי"ל כל"ב דא"נ ולל"ק י"ל דסומכוס מודה בהא דשמואל דאיכא טענה טובה דהול"ל לרדיא קבעינא גם מה שהק' מהרש"א אפירשב"ם דבסמוך דבעי' שהיו מכירין דא"כ אמאי לא משני הגמ' בשלא היו מכירין ע"ש י"ל דאי לוקח לא זבין אלא לרדיא אלא דהמוכר אינו מכירו ליכא טענה טובה דהלוקח כיון שיודע בעצמו שהוא עובד אדמה לא הו"ל לפרש דאינו יודע שהמוכר אינו מכירו שהוא עובד אדמה ואי הוה משני הגמ' הכי הוי שמואל דלא כסומכוס מיהו אכתי קשיא קושי' מהרש"א בגמ' שם בפ' המניח ע"ש:

דף צב:

גמ' בתר רובא אזלי' וכו' במקובצת הקשה אמאי לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא ע"ש ולפמ"ש מהרש"א בפ"ק דחולין די"א והם דברי התוס' בפ"ג דבכורות דסמוך מיעוטא לחזקה לא הוי אלא מדרבנן ע"ש ניחא שפיר דדוקא באיסורא הוא דאמור רבנן להחמיר ועיין להשע"ה ה' יבום דק"ח שהוכיח מדברי הרשב"א דס"ל דדאורייתא הוא ע"ש וזה דעת המקובצת:

תוס' בד"ה ואמאי וכו' מגו דאי בעי אמר פרעתי וכו' עכ"ל קשיא דכיון דמגו במקו' חזקה איבע"ל בגמ' בפ"ק דמכילתין ולא איפשיט' ורובא וחזקה רובא עדיף מאי ק"ל נימא דלרב דמשוי ממונא לאיסורא מגו במקום רובא לא אמרי' ונ"ל במ"ש מהרימ"ט חא"ה סי' כ"ז שהק' היכי אזלי' בתר חזקה דאין אדם פורע בתוך זמנו הא קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב וכ"ש בתר חזקה ותי' דהא דרובא עדיף מחזקה ה"ד חזקה דלא אתיא מכח סברא אבל חזקה דסברא כההיא דאין אדם פורע בתו"ז חזקה עדיפא מרובא ע"ש ולפ"ז י"ל דדוקא בההיא חזקה דסברא הוא דמבע"ל בגמ' אי אמרי' מגו במקום חזקה אבל בשאר חזקות פשיט"ל דאמרי' מגו וה"ה לרובא ועיין להתוס' בפ"ק דכתובות ד"ט ע"ב ע"ש:

בא"ד דגט גובה עיקר וכו' עכ"ל ובאלמנה נמי גובה בעדי מיתה כמ"ש התוס' שם בכתובו' ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה ואמאי וכו' ואי ל"ל קול אמאי הוי גילוי מילת' וכו'. עכ"ל מכאן יש להוכיח דאפי' עבר זמן הרב' לא אמרי' ע"י הזמן היה קול ונשכח דלא כמהרימ"ט חח"מ סי' כ"ו ע"ש דאי איתא לא מק' מידי:

דף צג.

גמ' לאו משום דרובא הכי איתנהו עמ"ש הרמב"ן ומהרש"א ולפמ"ש התוספות דנ"ח בשם הר"א ליישב פירש"י דמוכתב למלכות סבר וקיבל היכא דנתן הדמים ע"ש א"ש טפי דע"כ בלא נתן הדמים מיירי דאי נתן הדמים סבר וקיבל:

שם גמ' לא כולהו הכי איתנהו ק"ל אמ"ש התוס' בריש סנהדרין ד"ג ע"ב בד"ה דיני דדוק' ברובא דרדיא דלאו רוב גמור הוא דס"ל לשמואל דאין הולכין אחר הרוב ע"ש לפ"ז אמאי הוצרך הגמ' לשנויי דכולהו הכי איתנהו אפי' רוב אם הוא רוב גמור מודה שמואל וי"ל:

רשב"ם בד"ה ומשני וכו' שכן דרך וכו' כמו מחמת נגיחה וכו' עכ"ל משמ' מדבריו דמחמת בעיתותא שוה למחמת נגיחה ולאו מיעוטא כמ"ש התוס' אלא פלגא ופלגא והא דקתני ואי אם עד שלא נגחה היינו מחמת בעיתותא דקודם נגיחה היא הבעיתותא והא דלא אמרי' סמוך מיעוטא דמפילות לפלגא דבעיתותא והוי רובא משום דחזקה דהשתא הוא דילדה דוחה למיעוטא דמפילות והא דלא מהני כאן ס"ס דשמא הפילה ושמא מחמת בעיתותא משום דס"ל דכיון דמפילות מיעוטא אינו נכנס בספק אפי' לענין ס"ס כמו שנר' מדברי התוס' בפ"ק דכתובו' ד"ט בד"ה ואבע"א אבל התוס' בשמעתין י"ל דס"ל דהוי ס"ס כס' הרוקח כמ"ש במ"א וזהו שהכריחם לפ' דבעיתותא מיעוטא ומצטרף עם מיעוטא דמפילות ודלא כמהרש"א:

בד"ה כי הדדי וכו' דמאן דאזיל בממונא וכו' עכ"ל דקדק לפ' כן משום דס"ל דאפי' לס"ד דגמ' ודאי דרובא עדיף מחזקה דנ"ל מפרה אדומה כמ"ש התוס' בחולין די"א אלא דמאי דקאמר כי הדדי נינהו היינו דמאן דאזיל בתר חזקה כ"ש דאזיל בתר רובא ומאי דאמר ורב א"ל אנא דאמרי וכו' אגב דנקט שמואל נקט רב ולעולם גם לפי הסברוה ידע זה מיהו לפמ"ש מהרש"א דגם לפי הסברות ידע דחזקה זו היא חזקה טובה דהוא גופיה מוחזק ע"ש י"ל דהכא דוקא כי רובא:

בד"ה דהוא גופיה וכו' אבל בתר רובא דליתיה קמן לא אזלי' עכ"ל מוכח מדבריו דשמואל לא אמר דאין הולכין בממונא אחר הרוב אלא ברובא דליתי' קמן וק"ל דלעיל בד"ה באיסורא כ' כגון ט' חנויות וסנהדרין משמע דבממונא אפי' כה"ג דרובא דאיתיה קמן לא אזלי' וי"ל דלעיל כ' לפי הסברוה ועוד יש ליישב ועיין בחידושנו בפ"ק דחולין די"א:

דף צג.

תוס' בד"ה מאי וכו' וכן בחזקת הבתים גבי ניר וכו' עכ"ל עיין להתוס' בסוטה די"ב ע"א:

בד"ה חייב וכו' וא"ת מעיקרא דס"ד וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דא"ל משו' דפושע דא"כ מאי מתני' בנושא שכר ע"ש וא"צ דאי לס"ד דגמ' טעמא משום דפושע מאי פריך הא ההיא ברייתא כר"מ דנתקל פושע ור"י דאמר כרבנן דפלוגתא דר"מ ורבנן היא כדאיתא התם ע"ש מיהו צריכין אנו לדברי מהרש"א בגמ' שם גופה דמאי פריך נימא משום דפושע וכר"מ ור"י כרבנן וע"כ משום דלישנא דכנושא שכר לא משמע הכי ועיין במהרש"א שם ולפ"ז צ"ל דהגמ' שם דפריך לר"י מבריי' הלזו לא ידע לה להך ברייתא דלעיל דפריך מינה לשמואל דאלת"ה הו"ל להקשות ברייתות אהדדי והא דלא פריך גם לשמואל מברייתא דפריך מינה לר"י דלמ"ל שמואל טעמא דפושע הא אפי' לרבנן דנתקל לאו פושע חייב משום דהוי כנושא שכר משום די"ל דשמואל כיון דס"ל כר"מ נקט הך טעמא לאשמועי' דאיסורא נמי איכא כיון דפושע הוא דאפי' גרמא בניזקין איסורא נמי איכא היכא דמזיד הוא כדאמרי' בפ' לא יחפור ע"ש אבל להך טעמא דאונס קרוב לפשיעה ליכא איסורא:

דף צד:

תוס' בד"ה וחכ"א וכו' וק' לר"י למה העדי' כשרין וכו' עכ"ל כבר כתבנו בזה בחידושי' במציעא דף ע"ב ע"א ע"ש :

דף צה.

גמ' והתני ר"ח המוכר וכו' ר"ל והו"ל ליתן קוסס לפי חשבון עשרה למאה וכ"כ בש"מ בשם הר"ן ודברי רשב"ם באו שלא בדקדוק והא דלא משני תני נותן לו חשבון כדמשני אברייתא דלעיל משום דברייתא דמתניא בדר"ח ור' אושעיא אין לשבשה מיהו בש"מ בשם הרשב"א כ' במאי דקאמר הגמ' תני ברישא וכו' דלאו שבושי משבש אלא פי' מפרש לה ע"ש ולדידיה צ"ל דלעיל יש לפרשה כך די"ל דמאי דקתני יין יפה משום סיפא כמ"ש הרשא"א ע"ש אבל בדר"ח דליכא אלא רישא לחודא אין לפ' כך:

תוס' בד"ה חבית וכו' אבל ביין הנמכר בחנות וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל כן בבריי' דלעיל משום דגבי מרתף פשיטא להו דכיון דיין הרבה הוא ומבעי ליה לזמן מרובה סופו להיות חלא ולא יתן דמים עליו אבל מ"ש מהרש"א משום די"ל כמאן דמוקי לה למקפה קשה דגם להההוא מ"ד ק' בסיפא דברייתא דמרתף זה של יין דמשמע דאי מרתף יין סתם לא יתן הנמכר בחנות:

דף צה:

גמ' חסורי מחסרא וה"ק וכו' הא דלא קאמ' תני ומקבל עליו עשר קוססות כדלעיל י"ל דלעיל דלא ס"ד דינא דמקפה דחיק נפשיה למי' דיין יפה דרישא לאו דוקא אבל השתא ניחא טפי לאוקומי דהשתא א"ש לישנא דיין יפה דרישא ובש"מ נדחק בזה משום דלעיל כ' בשם הרשב"א דלאו מגיה הברייתא אלא פרושי מפרש לה:

רשב"ם בד"ה הוא הדין וכו' משום דכולה ביין יפה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולפ"ד דברי רשב"ם שלא בדקדוק והיותר נ"ל דס"ל לרשב"ם דמאן דדייק מדרב זביד עיקר דיוקו אינו אלא מדלא קאמר ר"ז דינא דמרתף זה של יין בדלא למקפה ואפי' דאיכא לשנויי משום דכולה ביין יפה כדכ' רשב"ם מ"מ דוחק הוא וא"כ להההוא מ"ד מדר"ז ע"כ מדלא קתני דינא דמרתף זה סתם דנותן לו אפי' חומץ מוכרח דאינו נותן לו חומץ היכא דאמר לו למקפה דהא לדידיה ס"ל דדוחק הוא לו' דכולה ביין יפה מיירי וכיון דלההוא מ"ד אין נותן לו חומץ אין לנו לאפושי פלוגתא ולומר דלמאן דדייק מברייתא פליג בהא:

דף צו.

בד"ה כל וכו' וצ"ל דמיירי הכא דידעינן וכו' עכ"ל ובגמ' לקמן דפריך בקנקנים דמוכר נמי נימא ליה לא אבעי לך לשרויי הא דלא משני בידעי' דהקנקן טוב משום דקשה מאי דוחקיה דריב"ח לאוקומ' הכי וכדפריך בתר הכי ועיין למהרש"א ואכתי ק"ק למאי דאוקמה למקפא אכתי קשיא לימא ליה הו"ל להריק בכלי אחר וכמ"ש התוס' וי"ל כיון דליכא למי' אבע"ל לשתותו משום דלמקפה אמ"ל אבע"ל להריק לחודה לא אמרי' דאפשר דלא שכיחי ליה כלים אחרים והתוס' חדא מילתא קאמרי לשתותו או להריק אבל להריק לחוד לא אמרי':

תוס' בד"ה הבודק וכו' אבל חלא לעולם לא הוי וכו' עכ"ל עיין להת"ח שהביא מהרי"ף דפסחים שכ' דאמרי' הוא חלא וריחיא חמרא ע"ש ואפ"ל דהרי"ף ס"ל מתתאי עקר כריב"ל כמ"ש התוס' בסמוך וכיון דמתתאי עקר יכול להיות דהתחתון חלא והעליון ריחיה חמרא והתוס' כאן קיימי אמ"ד מעילאי עקר:

דף צו:

גמ' וביותר מכדי מדתו מי פליגי וכו' מקשי' מאי פריך נימא דרבא מוקי לפלוגתא דר"י ורבנן בשהחמיץ כדמוקי לה ר"נ בפ"ב דחולין דף כ"ה ורבא בשלא החמיץ מיירי ובהניח ג' ומצא ד' אפי' שלא החמיץ חמרא הוא כמ"ש התוס' שם ובהניח ג' ומצא ג' ומחצה פליגי ונ"ל דל"ק דלר"נ דמוקי לפלוגתא דר"י ורבנן בשהחמיץ ע"כ דר"י מדינא קאמ' ולא חומרא דאל"ה מתני' דחולין אמאי תרמיה וא"כ אי איתא דרבא מוקי להו בשהחמיץ אמאי לא מוקי פלוגתא דרבנן ואחרי' בכדי מדתו ובשהחמיץ ובפלוגתא דר"י ורבנן אלא ע"כ דרבא כר"א שם דמוקי פלוגתייהו בשלא החמיץ ור"י לחומרא קאמר וכדפירשב"ם מיהו לדברי התוס' בד"ה וביותר לא יתכן לו' כן ומ"מ יש ליישב:

דף צז.

גמ' הכשירן דמאי אי דמיא וכו' עיין לה' עצי אלמוגים ד"ט ע"ב מ"ש מכאן לדעת הר"מ בפט"ז מה' מ"א ע"ש:

תוס' בד"ה שמרים וכו' דאי הקדיש שמרים לעולם אסור עכ"ל והא דלא מוקי הגמ' להיא דהקדש לעולם אסור בהקדש שמרים משום דא"כ אפילו תרומה ומעשר אם הפריש שמרים אסור:

בד"ה ל"נ וכו' ושמא על חשוב וכו' עכ"ל ק' מהתוס' הביאה הר"ש ברפ"ו דמכשירין דקתני בההיא בבא גופה דהמעלה פירותיו וכו' ירד טל עליהם או גשמים ע"ש ועוד י"מ ממתני' בפ"ג שם המוליך חטין לטוחן וכו' ע"ש:

דף צז:

גמ' ואע"ג דעבדיה במסננת כר"נ וכו' בדרישה בי"ד סי' קי"ו הק' דהטור שם פ' כרבנן דאפי' עבריה במסננת אסור ובא"ח סי' רע"ב כ' דלקידוש פסול משמע דפ' כר"נ והט"ז שם בי"ד תי' דס"ד דלקידוש ליתכשר משום מצוה כיון דלר"נ שרי אע"ג דהלכה כרבנן משום מצוה שרי ולזה השמיענו הטור דאפילו לקידוש אסור ע"ש ולפ"ד צ"ל דהא דקאמ' הגמ' דעבריה במסננת כר"נ לאו היינו דס"ל כר"נ אלא דלקידוש לחוד קאמר כיון דאיכא ר"נ דס"ל שרי ולקושי' הדרישה לפי מה שמתבאר מהירוש' ס"פ לולב וערבה דמסננת ל"מ אלא ליין ולא למים ע"ש לה' קרבן העדה א"ש דברי הטור:

רשב"ם בד"ה חמר וכו' וי"מ לקידוש ול"נ עכ"ל טעמו משום דלקידוש פלוגתא דר"י ורבנן דפ' ע"פ דק"ח ורבא גופיה ידע לה כמ"ש שם ע"ש ע"כ מפ"ל לבעיא דהכא לנסכים ופשיט ליה דפסול מקרא דאל תרא יין דמפ"ל משום דמשכר טפי ובנסכים בעי' דמשכר ואליבא דרבנן מיירי הכא אבל לר"י מפ"ל משום חשיבותא וע"ש בתוס':

דף צח.

בד"ה האי מאן וכו' אם נגנב או נאבד וכו' עכ"ל מפירושו נר' דס"ל דמקבל העיסקא לא הוי ש"ש וכדעת הרמב"ם ודלא כהראב"ד ועיין להטור בי"ד סי' קע"ז ובב"י שם ועיין במקובצת:

תוס' בד"ה האי מאן וכו' ומיהו קשיא ללישנא וכו' עכ"ל אזלי לשי' שכ' לעיל בד"ה ואם ידוע דחלא היינו תקפה אבל אי חלא לאו היינו תקפה ניחא קושיתם דדוקא החמיץ הוא דמזלא דמריה גרים ועיין להתוס' בפ' אז"נ דס"ד ע"א ע"ש:

דף צח:

בד"ה ריש' וכו' אא"כ יש לו שש על ח' וכו' עכ"ל עיין במהר"ם לובלין ז"ל והא ודאי דקי"ל הלכה כרע"ק מחבירו ומדכ' התוס' שש על ח' נר' דס"ל דסיפא דקתני בית קטן שש על ח' כ"ע היא וכפירשב"ם וא"כ הגמ' שם בסוכה שהק' מחצר הומ"ל מבית גופיה מסיפא דמתני' ונר' דדוקא למ"ד בגמרא דרפת בקר רע"ק קתני לה בבא שאחריה דבית קטן נמי רע"ק היא וכדפירשב"ם אבל למ"ד ריש' קתני לה גם בית קטן ריש' היא וא"צ

לחלק בין בית חתנות לבית קטן ופלוגתייהו בכל ענין וכיון דאיכא פלוגת' י"ל דאיכא תנא ג' ולכך פריך מחצר וכמ"ש בתשו' המימוני שהביא הר"מ בסי' רי"ד ע"ש:

דף צט:

גמ' ש"מ לא עביד איניש וכו' ואף על גב דאיכא פסידא לכ"ע עביד איניש דינא לנפשיה אפי' הכי שייך לישנא דש"מ וכו' ולפ"ז לא מוכחי מידי התוס' בפ' כל כתבי דקכ"א ע"א בד"ה ש"מ דברי' אתיא או בצריך לפחמין ע"ש דאפי' דמדרבנן כ"ע אין מצווין להפרישו שייך לישנא דש"מ דאין לו' דהכרח התוס' הוא מהמסקנא דבעושה ע"ד אביו ואי בדרבנן הוא ס"ל דספי' להו בידים ואפי' עושה ע"ד אביו שרי דמדקבעו דבריהם בש"מ מוכח דמלישנא דש"מ דייקי וע"ש להרשב"א בחי':

דף ק:

תוס' בד"ה ורומן וכו' ור"י נמי אמאי פליג התם ומטהר וכו' עכ"ל ואע"ג דאמרי' התם דר"י ל"ל בוקעת מ"מ לא דייק התם אלא ממאי דתני עלה וכונתם דממתני' גופה הו"ל לדייק דר"י ל"ל בוקעת כיון דאין לחלק בין יש בו פותח טפח לאין בו פ"ט לענין טומאה רצוצה וע"ש בפירש"י ועיין מהרש"א:

בא"ד וי"ל דבכלים וכו' עכ"ל וצ"ל דדוקא ביש בו פ"ט הוא דבכלים לא מבטיל ליה דבאין בו פ"ט אמרי' התם בהדיא דת"ק אית ליה בוקעת ומ"מ צריך טעם למה יש לחלק ביניהם בכלים:

דף קא.

בד"ה ותו וכו' דמת תופס ד"א וכו' עכ"ל לפי שי' רשב"ם דלעיל דבחללי טפח אינה בוקעת אלא מדרבנן י"ל דבדרבנן לא גזרו תפיסת ד"א ובחצר הקבר דאמרי' התם דתופסת ד"א אי לאו דמסייע מחיצתה היינו מן הצד דמטמא במגע מדאורייתא אבל ע"ג אינה בוקעת אלא מדרבנן ול"ג תפיסת ד"א:

בד"ה דעביד וכו' דהא לא מסיימי מחיצתא וכו' עכ"ל נר' דמפרשי דכוכין דבפתח עושים אותם בתחילת קרקע החצר דלא כדמשמע מפירשב"ם דעביד בקרקע המערה דלפירושו ל"ק קושיתם דכיון דהמערות עמוקים מקרקע החצר כמ"ש התוס' לעיל והכוכין עביד להו בקרקע המערה א"כ מנכרי מחיצתא בעומק דהעומק הוי מחיצה כמו הגובה ולא ידענא אמאי לא מפרשי כפירשב"ם ועיין למהר"ם לובלין במ"ש בתי' רשב"א בדבור זה ע"ש:

דף קא:

גמ' בקרן זוית וכו' עיין מ"ש מהרש"א לפי' הי"מ שכ' רשב"ם דא"כ הו"ל ד"א וד"ט והרי כל גובה המערה ד"א ע"ש ודבריו שלא בדקדוק באו דשבעה אמות וד"ט הוו שהרי בין

כוך לכוך שתחתיו במעמיק אמה ריקנית כפירשב"ם וא"כ לארבעה כוכין זה תחת זה צריך שבעה אמות וד"ט:

פרק שביעי

דף קב.

רשב"ם בד"ה מצא וכו' דס"ל להאי תנא תוכה של מערה ד"א וכו' עכ"ל וכ"נ ממאי דפריך הגמ' אי ר"ש שש על ח' וק"ק נימא דס"ל רחבה ו' אמות ולא פליגא לא בשיעור שבין כוך לכוך דס"ל ב' טפחים ואה"נ דברחבה עביד ארבע כוכין וי"ל דא"כ לא א"ש מאי דקתני בודק הימנו ולהלן דמשמע דמראש המתים מתחיל כדפירשב"ם ואי איתא דרחבה ו' אמות הו"ל להתחיל מדידת העשרים אמה גם ממקום שלמעלה מראש המתים ב' אמות דשמא היה שם כוך ועדיין לא נקבר בו דשמא גם אותם שתי אמות תשלום רוחב המערה הוא:

תוס' בד"ה מארבע וכו' ומפרש ר"ת וכו' ב' מהם מרוחב המערה וכו' עכ"ל ובודק הימנו ולהלן כ' אמה דקתני היינו מראש הכוך שבסוף הרוחב שאצלו האורך שלא נמצא בו הקבר דאי בצד האחר של האורך אינו בודק אלא י"ט אמה שהרי האמה שנמצא בה הקבר הג' טמאה ודאי היא וא"צ בדיקה ועיין להת"ח ועיין למהרש"א בד"ה וכגון ע"ש ובמ"ש מהרש"א כאן דמפירשב"ם שכ' מי יימר וכו' נר' דאין היכר אם מונח דרך מרגלותיו וכו' ע"ש היינו משום דמשמע ליה ובודק הימנו דקתני היינו בכל ענין אפי' נמצא מצד. הרוחב:

הר"מ בפ"ט מה' ט"מ כ' מארבע אמות ועד ח' והוא תימה שבה' מכירה פ' כרבנן דששה הם ולא שמונה ועוד שלא הזכיר בה' ט"מ שהבדיקה היא באלכסון כדמוקי הגמ' אליבא דרבנן מיהו בהא י"ל דמפ' אוקמתא דניפלי היא אליבא דרבנן כמ"ש הרמב"ן ך בחי' ע"ש:

דף קב:

רשב"ם בד"ה אדעתא וכו' לא חשבי' ליה שכונת קברו' עכ"ל דברים הללו לא שייכי אלא במאי דקאמר הגמ' בדרבנן אדרבנן לא מקרי קבר וט"ס נפל וחסר ראש הדיבור וכצ"ל לא מקרי קבר אדעתא ליטלו לחזור ולפנותו וכו':

דף קד.

גמ' הא סתמא כהן חסר וכו' ק"ק נימא דסתמא כמדה בחבל והא דנקט מדה בחבל לאשמועי' דאפילו מדה בחבל ינכה ולא חוזר המקח וי"ל דמלישנא דקתני פיחת כ"ש משמע דלא בא אלא לאפוקי דלא נימא הגיעו וע"ד שכ' מהרש"א בתוס' ד"ה אלא ע"ש:

שם גמ' אלא מהא ליכא למשמע מינה וכו' הא דלא אמרי' נעשה משום דשאני הכא די"ל דנקטיה משום סיפא כדפירשב"ם ולפי' רשב"א שכ' התו' ניחא טפי דהכא מיירי

בעומד בתוך השדה אבל כהן חסר הן יתר אפי' אינו עומד בתוך השדה כמ"ש הטור סי' רי"ח וא"כ לא שייך למי' נעשה סתמא כהן חסר דהא חלוקין הן בדינן באין עומד בשדה אבל ק' דייק מסיפא דסתמא כמדה בחבל נימא דהא דנקט הן חסר הן יתר משום דסיפא מיירי אפי' אינו עומד בתוך השדה כמו שכן הוא האמת כמ"ש הטור וי"ל מדלא נקט בסיפא בהדיא אפי' אינו עומד אלא דנקט סתמא דייק דאפי' דבכל ענין מיירי מ"מ אתא לדיוקא סתמא בעומד:

תוס' בד"ה אלא וכו' ולרשב"א נר' וכו' עכ"ל לפ"ד רשב"א ניחא מה שהק' בתחי' הדיבור די"ל דנקט הן חסר לאשמועי' אפי' אינו עומד בתוך השדה וכיון דנקט בברייתא דינא דסתמא בפי' פשיטא די"ל כן:

דף קד:

רשב"ם בד"ה ואי איכא וכו' וי"מ וכו' שצריך ט' קבין יותר לבד כל הרבעים וכו' עכ"ל קשיא לפ"ז מאי פריך ממתני' שאם שייר וכו' נימא דט' קבין דקתני היינו היותר מן הרבעים וצ"ל דמשמע ליה דט' קבין בין הכל הוא ודוקא בכוריים הוא דס"ל להי"מ דצריך ט' קבין יותר מן הרבעי' אבל בכור אחד אפי' ט' קבין בין הכל ולכך לא פריך אלא אי מתני' מיירי בכוריים כדקאמר מאי לאו בכוריים אבל הר"מ בפכ"ח מה' מכירה כ' דאפי' בכור א' בעי' ט' קבין לבד מן הרבעים ותימה דא"כ מאי פריך ממתני' ואי משמע ליה עם הרבעים אפי' אי מיירי בכור אחד קשיא לר"נ ומאי קאמר מאי לאו בכוריים ועיין להדרישה סימן רי"ח:

בד"ה תנא וכו' ולאו מילתא היא וכו' עכ"ל וא"ל דקאי על מדה בחבל דא"כ אמאי אצטריך למתני בברייתא אפי' פיחת כ"ש הא מתני' נמי בפיחת כ"ש מיירי ולא הול"ל אלא אם סמוך לשדהו מחזיר ודברי מהרש"א בזה אינם מחוורין דלא ידעי' דרישא מחזיר מעות קתני אלא מסיפ' דמפרש לרישא מהו מחזיר וכו':

דף קה.

תוס' בד"ה אבל וכו' אבל בא באמצע החדש נראה דלא שייך וכו' עכ"ל דברי מהרש"א בזה אינם מתיישבים בדבריהם ובעיקר נראה כגי' מהרש"ל וכוונתם נר' דהאי סברא דאודויי כל זמן שלא בא אמרי' ודאי אורויי אודי ליה אבל כשבא בסוף החדש ואמר דלאו אודויי אז ספק הוא אי קושטא קאמר או לא וא"כ כשבא בסוף החדש הוי ספק אי אודויי ואפ"ה כולו לשוכר משום דתפס קודם שנולד הספק דלא נולד הספק אי אודויי אלא בסוף החדש כשבא והכחיש וכן באמצע החדש ס"ל להתוס' דאין סברא דאודויי בחצי החדש כיון דכל החדש חד שכירות הוא אלא אמרי' אודויי ליה בכל החדש ומש"ה יחלוקו דחצי החדש הראשון לשוכר דתפס קודם שנולד הספק אבל החצי האחרון אחר

שנולד הספק הוא דהספק נולד כשבא באמצע החדש ואין להקשות דמאי פריך הגמ' מהא מימרא דשמואל דבא באמצע החדש נימא דלעולם ס"ל דתפוס לשון אחרון אלא הספק אי אודויי הא ודאי ל"ק דלא הוי ס' אי אודויי אלא אי לא פשיטא לן דתפוס לשון אחרון אבל אי פשיט"ל דתפוס לשון אחרון לא שייך אודויי לסתור דבריו הראשונים:

דף קה:

בד"ה פרושי וכו' שרחוקים זה מזה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דהו"מ למעבד צריכותא לקמן מזה והביא מדברי התוס' דפ' השואל ע"ש לא היא דהתם בפ' השואל דחו זה וס"ל דבפ' ג"פ פרושי הוא ולכך עבדו ליה בצריכותא שפיר:

דף קו.

בא"ד ואצט' כל תלת מילי דרב וכו' ש עכ"ל ולפי' ר"י צ"ל דההיא דכור בשלשים אמרה תחלה ואח"כ ההיא דאסתיר' ואח"כ דמחכיר וא"ש הכל ודלא כמהרש"א:

בא"ד אצט' לאשמועי' דזו ולא ס"ל וכו' עכ"ל היינו לפירשב"ם דאבל חכמים אומרי' היינו חכמי' דמרחץ וא"כ מהך מימרא דאבל חכמים וכו' ע"כ דלא ס"ל פרושי ולכך מכח הך מימרא דמשכיר שמעי' שפיר דזו ולא ס"ל ולפי' ר"י דחכמים אחרים הם אצט' ההיא דמשכיר לפרש המשנה ותרי מילי קאמר חדא לפיר"י וחדא לפירשב"ם והתוס' בד"ה אלא אזלי בשי' ר"י ול"ק מ"ש מהרש"א ומ"ש בס"ד דאצט' דלא נימא וזו וס"ל ט"ס הוא וצ"ל דלא נימא זו ולא ס"ל ומ"מ אין זה הכרח דהתוס' דאצטריכו למעבד צריכותא במימרא דכור הוא לפום מאי דמסיק הגמ' דקושטא הוא דזו ולא ס"ל:

דף קו:

גמ' והא רב ושמואל וכו' עיין לה' מח"א ה' משיכה דף יו"ד ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה ושמואל וכו' וכן הני בי תלת וכו' עכ"ל דלפיר"י גם הך דבי תלת בהכי מיירי דמוכח בגמ' דלשמואל ניחא וכ"מ בדברי הרמב"ן בחי' ע"ש ודלא כמהרש"א וע"ש בדברי הרמב"ן שהוכיח מההיא דקדושין דלא כפירשב"ם והוא תימה דהכא בג' הדיוטות ליכא כח ב"ד יפה:

בא"ד אבל אם אחד מהן גדול וכו' לפ"ז גם שמואל דל"ל כח ב"ד יפה בקידושין דמ"ב ע"א מודה היכא דאיכא גדולים בהדייהו דאיכא תובע דאין יכולין למחות וניחא לפ"ז לשמואל הא דבחלוקת הארץ לא היו יכולין למחות משום דאיכא גדולים בהדייהו וא"צ למ"ש בשיטה שלא נודע למי מקדושים שם בקדושין ע"ש מיהו ק' לדברי התוס' הללו מדאמרי' שם אמר ר"ג מנין ליתומים שבאו לחלוק שב"ד מעמידין להם אפוטרופא לחוב ע"מ לזכות שנאמר נשיא אחד והשתא מנ"ל לר"ג לחוב ע"מ לזכות דהיינו שאין יכולין למחות דאי יכולין למחות מה חובה איכא הא אי לא ניחא ליה בידו למחות אלא ע"כ

לחוב ע"מ לזכות היינו שא"י למחות וכ"מ כדברי השיטה שם ע"ש ומנ"ל הא מקרא דנשיא אחד הא התם איכא בהדייהו גדולים אבל היכא דכולהו קטני' מנ"ל דא"י למחות וי"ל דר"ג ס"ל מסבר' דנפשיה דאמרי' מה כח ב"ד יפה וכיון שכן אין לחלק בין איכא גדולים בהדייהו לכולהו קטנים ולא מייתי מקרא אלא דלכתחי' ב"ד נזקקין להם אע"ג דאיכא קצת חובה ולא כ' התוס' לחלק ביניהם אלא לענין אי יכולין למחות:

דף קז.

בד"ה ובא וכו' ולא כאפותיקי דהמקבל וכו' עכ"ל דהכא באפותיקי סתם ומוכח מדבריהם דבאפותיקי סתם אינו יכול לדחותו לשדה אחרת ובזה ניחא דבריהם בפ"ק דמציע' די"ד ע"ב בד"ה תירץ שכ' יעמיד באפותיקי וכו' דכוונתם דיעמיד באפותיקי מפורש דאין מוכרח מכח קושיתם אלא באפותיקי סתם וע"ש במהרש"א ועיין בש"מ שכ' דהכא באפותיקי מפורש והוא תימה והרא"ש בפ"ק דב"ק כתב דדוקא: בחלקו כל א' שדה דלא יטול חצי מזה וחצי מזה אבל בחלקו כל אחד ב' שדות נוטל שדה מכל אחד ע"ש ופ' מרן בסי' ק"ו דין ז' ועיין מה שכתבתי באה"ע סי' ק':

פרק שמיני

דף קח.

בד"ה ואחין וכו' וא"ת א"כ אחין מן האב נמי לא ליתני וכו' עכ"ל הק' מהר"ם שיף ז"ל נימא דקמ"ל דיורשין מצד עצמן מצד אחוה ולא מצד משמוש לבד ונ"מ לבן שמכר בנכסי אביו ע"ש ול"ק דע"כ דקושטא הוא דאין יורשין מצד אחוה אלא מצד משמוש דאי מצד אחוה אחים מן האם גמי לידתו דהא אחיו סתמ' כתי' ומשפחתו לא כתיב אלא בשאר יורשין והתוס' בסמוך לא ב' אלא דהו"א אחים מן האם לירתו מצד אחוה קמ"ל מתניתין דאין האחין יורשין אלא מצד משמוש וד"ז לא שמעי' ליה אלא מדתני אחים מן האם לא נוחלין וכו' והא דאמרי' לקמן דאחי האב מכח אב קאתו ומשמע דאחין מן האב לאו מכח אב קאתו דהא הוה ס"ד דאחין קודם לאב אי לאו קרא י"ל דאחר דגלי קרא דאב קודם לאחין מסתבר' לומר דאחין מכח אב קאתו והתוס' שהוכיחו המשמוש מבני אחיות הו"מ לאוכוחי מאחים מן האב אלא דמשום דמהא גופה לא שמעי' לה אלא מדין אחים מן האם דנשנית לבסוף לכך הוכיחו מבני אחיות דנשנית קודם ועיין מהרש"א בד"ז:

בא"ד תו לא הוה צריך למתני אחי האם וכו' עכ"ל ור"ל דגם בני אחיות ל"צ למתני דשמעינן המשמוש מאחי האב ואין להקשות דנימא דהו"א אחי האם לא נוחלין ולא מנחילין לכך אצט' למתני אחי האם משום מנחילין די"ל דכיון דשמעי' דין המשמוש מאחי האב ע"כ דאחי האם מנחילין דהא האם ודאי יורשת אחיה ואיכא משמוש:

דף קח:
פירשב"ם בד"ה אדרבא וכו' ואם אין לו בת וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולפ"ד צ"ל דקושית אדרבא היא מהגמ' ולא מהברייתא וכן הוא בברייתא בת"כ גבי שדה אחוזה ע"ש דאי סיום הברייתא לא יתכן לומר דלא תירצה הברייתא הקושי' וסמכה ע"ד הגמ' דלקמן ומאי דפריך טעמא דאיכא וכו' הוא מקשה אחר וקושי' דמה ראית של הברייתא היא דנימא אח ואח"כ אב ואח"כ בן ולא כקושי' אדרבא:
תוס' בד"ה יכול וכו' בבן הגר וכו' עכ"ל ואין להקשות דכיון דממשמשת משהגר א"כ אפי' יש להמת בן יורש אחיי של מת עמו מכח אביו הגר וקרא קא' דדוקא אם אין לו בן הוא דיורש אחיו די"ל דקרא על חלק המת המגיעו מכח אביו הגר דאם אין לו בן יורש אחיו הכל אבל אם יש לו בן יורש חלק אביו המת אבל אי ממשמשת עד יעקב לא ניחא להו למי' על חלקו קאמר דכיון דמתחלק על כל ישראל אינו מגיעו אלא משהו ודוחק לאוקומי קרא בהכי אבל ק' דהיכי מיתוקמא קרא דבנות צלפחד דכתיב ונתתם את נחלת אביהם להם כיון דממשמשת עד יעקב וצ"ל דקרא דבנות צלפחד על חלק המגיע לאביהם אחר שמתחלק לכל ישראל ושבקיה לקרא דדחיק ומוקי אנפשיה אבל הני קראי ניחא להו טפי לאוקומי בגר כדכתי' ושוב הראוני שה' מחנה יהודה נרגש מזה:
בא"ד א"נ היכא דאיכא בן ובת ואח וכו' עכ"ל ק"ק למ"ל למינקט אח הא בבן ובת סגי דכי ממשמשת לאביו אז האח של מת הוא בנו של האב ושוב אין לו' ממשמשת עד יעקב וי"ל דהו"א דדוקא דיש בן ובת להמת דליכא משמוש כלל אבל באח כיון דצריך למשמוש אמרי' ממשמשת עד יעקב אבל מדכתיב אחיו ע"כ דבמקום אח נמי לא אמרי' ממשמשת עד יעקב ולכך נקטו אח ובהכי י"ל מה שהק' מהרש"א בסה"ד למ"ל הקרוב וכו' די"ל דלפום סברא דהשתא אצט' אחיו כי היכי דלא נימא ממשמשת עד יעקב מיהו הא ליתא דהא מילתא שמעי' לה מדכתיב אחי אביו:
בא"ד א"כ נמצא כל נחלות מתעברות וכו' עכ"ל הק' מהרמ"ש ז"ל דא"כ נשמע מזה דלא כלה שבטא דאי כלה שבטא א"כ מתעברות משבט לשבט ולקמן אמרי' גמירי משמע דלאו מקרא שמעי' לה ע"ש ולק"מ דדוקא כי כל השבט קיים ומתעברת הנחלה איכא משום לא תסוב דאז הוא גרוע משאר השבטים אבל אי כלה שבטא ומתחלק לכל ישראל ליכא משום לא ץ תסוב דאז כל ישראל שוין בנחלתם:
בא"ד אהאי קרא דאחי אביו סמיך וכו' עכ"ל הק' מהרמ"ש ז"ל לפ"ז מה מתרצי התוס' לעיל דלא קתני מתני' אחי האב משום דשמעי' המשמוש מבני אחיות הא הול"ל אחי האב לאשמועי' משמוש למעלה ואי בני אחיות הוי משמוש למעלה א"כ גם אחיו הוי

משמוש למעלה וא"כ לא אצט' למכתב אחי האב דמאחיו שמעי' משמוש למעלה ע"ש ונ"ל דאי לא כתב אחי אביו הו"א אחיו מכח אחוה הוא ולא מכח משמוש אבל אחר דאשמועי' מאחי האב מסתברא דגם אחיו מכח משמוש ונ"מ דדוקא אחיו מהאב אבל אי מכח אחוה אפי' אחיו מן האם והשתא מתני' דקתני אחיו מן האם אין מנחילין ע"כ אחיו מן האב מכח משמוש וא"כ בני אחיות נמי מכח משמוש הוא דהאם אינה יורשת אחיה אלא ע"י ממשמשת לאביה ויורשת מכח אביה וא"כ בני אחיות משמוש דלמעלה הוא ועיין בתשו' הרשב"א ח"ב סימן כ"ז ובמה שכתבנו לעיל בדברי התוס' בד"ה ואחין ע"ש:

בד"ה כלום וכו' אלא ודאי מהאי טעמא וכו' עכ"ל לפ"ז בברייתא הומ"ל נמי שכן קם תחת אביו ליבום ועיין למהרש"א ז"ל בקדושין די"ז שכ' לפי המסקנ' הכא חדא והכא לא כלום ע"ש ולפ"ד התוס' דהכא תרתי נינהו אלא משום דבברייתא לא קתני עדיפותא דיבום לכך נקט חדא דהיינו חדא מהנהו דקתני בברייתא:

דף קט.

רשב"ם ד"ה במקום וכו' ומנין שהאב יורש אמרת ק"ו וכו' עכ"ל בספרי שם מסיים ק"ו מאחיו מן האב שאינו יורש אלא מכח האב כ"ש האב ע"ש ולפ"ז צ"ל שהאחים שהם יורשין לאו מכח אחוה אלא מכח האב וזה סיוע למ"ש לעיל בתוס' בד"ה ואחים דלפום קושטא דמילתא אחים לאו מכח אחוה אבל ק' דא"כ אמאי אצט' והעברתם למדרש ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחים הא כיון דפשיט"ל דאחים הם מכח האב ממילא שמעי' דכי איתיה לאב הוא יורש קודם אחים ע"כ נר' עיקר כגירסא אחרת דגרסי' שם בספרי ק"ו מאחים וכו' והיינו אחי אביו דהם ודאי מכח האב כדאמרי' בגמ' לעיל וכ"נ מדברי התוספות בד"ה במקום ועיין להסד"ר שם בספרי ע"ש:

בד"ה ואימא וכו' ואכתי אב מנלן דירית מקמי אח וכו' עכ"ל משמע ליה לפרש כן משום דפשט' דפירכא דואימא וכו' הוא על עיקר מאי דנחית תנא דברייתא למדרש דהיינו דבעי למדרש דאב קודם לאחין:

דף קט:

תוס' בד"ה א"כ וכו' אלא ק"ק דהשתא משמע וכו' עכ"ל לא ידענ' מאי קשיא להו הא כיון דליכא שום סברא להעדיף אח מבת וליכא למטעי בהא ע"כ דאין כוונת התורה למדרש במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחים דאין זו העבר' וע"כ דכוונת התורה היא במקום בת אתה מעביר נחל' מן האב וכיון דע"כ כוונת התורה כן שמעי' דהיתה הסברא מבחוץ להעדיף אב משום יוצאי יריכו ומדכתיב והעברתם הוא דשמעי' דהסברא מבחוץ כן אבל אי לאו קרא לא ידענא הסברא איך היא וכ"נ מדברי התוס' לעיל דלא ידעי' הסברא

אלא מדכתיב והעברתם אבל להעדיף אח מן הבת ליכא שום סברא ולכך ליכא למדרש במקום בת אתה מעביר מן האחים:

דף קי:

רשב"ם בד"ה א"ל אביי ' וכו' והכי אבע"ל למכתב וכו' וזרע אין לו וכו' עכ"ל ובסמוך כ' ולא כתיב ונתתם את נחלתו לבנו או לבתו ועמ"ש מהרש"א בזה ונ"ל דדבריו דבסמוך אזלי לפי רבותיו דאפי' דידעי' דבת יורשת עם הבן אכתי י"ל דאין יורשת לחודה וא"כ דברי אביי מתפרשין שפיר לכתוב בן ובת ומקשה ר"פ דאכתי לא ידענא דיורשת לחודה אבל דבריו כאן הם לפירושו דגם ר"פ מודה דאי אשכחן דיורשת עם הבן ידעי' שפיר דיורשת לחודה כי ליכא כן ולפי' זה ליכא לפרושי דברי אביי לכתוב בן ובת דא"כ מאי פריך ר"פ אלא ע"כ דדברי אביי לכתוב וזרע אין לו וע"ז פריך ר"פ דהו"א דאינה יורשת כלל וצריך לדחוק לפ"ז דמאי דלא כתיב בן ובת משום דאצט' לכדרבי כדפירשב"ם ומ"מ קושית ר"פ דפריך ואימא הא קמ"ל דבת יורשת לא יכונו אלא אי דברי אביי הם לכתוב וזרע אבל לפי' רבותיו עדיפא טפי לפרושי לכתוב בן ובת ואתיא פירכת ר"פ ע"ז שפיר וא"צ לדחוק דאצט' לכדרבי:

דף קיא.

תוס' בד"ה מקיש וכו' אמאי אצט' כל הנך קראי דלא תסוב וכו' עכ"ל וקראי דלא תסוב ודאם אין לו בת לחודייהו ל"ק אמאי אצטריך תרוייהו דאצט' תרי קראי חד לבן וחד לבת דאי מחד קרא הוה מוקמי' ליה בבת ולכך ל"ק להו אלא מהיקשה דהכא:

בא"ד הו"מ בבן הבן דוקא וכו' עכ"ל דבריהם בנויים ע"פ מ"ש התוס' לקמן בההוא הקיש' דירושה שנויה לראשונה דירושה א' היינו הבנים וירושה שנייה הם בני בניה וקאי היקישא מאי דכתיב בקרא ולא דרשי' היקישא אלא אחר דכתיב אין לו ע"ש והשתא קאמרי שפיר דאי לאו אין לו דבת לא הוה דרשי' היקישא לאקדומי בן לבת אלא בזרע הבן דבן הבן קדים לבת דהא כתיב אין לו בבן וכן אי לא כתיב אין לו בבן וכתיב בבת הו"מ היקישא בזרע הבת ואי לא כתיב כלל לא בבן ולא בבת לא הוה דרשי' היקישא דהא היקישא אינו אלא מאי דכתיבי בקרא ודלא כמ"ש מהרש"א:

דף קיא:

בא"ד טרח וכ' לה קרא עכ"ל אפי' למ"ש מהרש"ל בסנהדרין ד"מ דלא אמרי' טרח וכ' לה קרא באחד מי"ג מדות ע"ש היקיש' עדיף מי"ג מדות:

רשב"ם בד"ה ומקשינן וכו' או בן ח' חיים וכו' עכ"ל עפירש"י ר"פ יש בכור שפי' בתאומים וע"ש לה' הלכות יו"ט:

דף קיב.
בד"ה וכ"ת וכו' דאיכא למיפרך דיו וכו' עכ"ל אע"ג דאפי' דאמרי' דיו דלא לאקדומי מ"מ שמעי' דבן יורש את אמו מ"מ אצט' קרא לבן יורש אמו כי היכי דנילף מק"ו לאקדומי ולא אמרי' דיו דהשתא מפריך ק"ו וכמ"ש התוס' לעיל א"נ י"ל דמיתורא דקרא שמעינן דאלעזר הי"ל גם בת ואצט' קרא לאקדומי ולפמ"ש התוס' לעיל דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא א"צ לדברי רשב"ם:
תוס' בד"ה מנין וכו' תימה לרשב"א אי לבאי הארץ וכו' עכ"ל הי"ל להקשות כן לעיל גבי פנחס אלא דנקטו קושיתם אמסקנא דילפותא דברייתא דהיא מיאיר דילפותא דפינחס בלא"ה דחי לה ועי"ל דלא נתחלקה א"י אלא לאבות וכשיש אב ובנו לא יטול חלק אלא האב והשתא בפינחס א"ש דהא מן המקראות שמעי' דאלעזר היה קיים בעת חלוקתם בארץ אבל שגוב י"ל דכבר מת ולא היה קיים בשעת חלוקה מיהו לקמן דקי"ו תנן דבנות צלופחד נטלו ג' חלקים משמע דחפר וצלופחד נטלו כל אחד חלק בארץ ואין סברא לחלק בהכי בין אי נחלקה ליוצאי מצרים או לבאי הארץ:
רשב"ם בד"ה ויאיר וכו' והתנא עצמו לא נתכוון וכו' עכ"ל תירוץ אחר הוא בעיקר הקושיא דלעולם לא אמרי' סיפור דברים ואפילו לפי אתקפתא דר"פ ידעינן שפיר דהבעל יורש מיתורא דקראי כדקתני בסיפא דברייתא אלא דהתנא מעיקרא ברישא דברייתא לא דריש מיתורא אלא מכח דמנין לו לפינחס מנין לו ליאיר דניחא ליה להתנא טפי למדרש מכח מנין לו וע"ז פריך ר"פ נימא זבוני מיזבן ולא הו"ל להתנא למדרש אלא מיתורא כדסיפא דברייתא:

דף קיג.
גמ' מלמד שנשא שגוב אשה וכו' הו"מ לדחויי שאחר שהוליד את יאיר גירשה ומת מורישה בחייה שאז אינו יורשה אלא בנה יאיר וכן בפינחס הומ"ל הכי אלא דבלא"ה דחי לה ולמסקנא א"ש הכל:

דף קיג:
תוס' בד"ה מקיש וכו' לא שמעי' דבני אחות וכו' עכ"ל כ' מהרש"א משום דאחין לאו ע"י משמוש ובני אחיות משמוש ע"ש וכבר כתבתי סד" פינם אחים ע"י משמוש ע"ש ולכ"נ דכונתם כיון דאחים גופייהו לא ידעי' דאח קודם לאחות אלא מהיקישא מנ"ל בני אחיות כיון דליכא בהו היקישא ולכך פיר"י דהיקישא הוא בני בנים לבנים וכן בני אחים לאחים דירושה ראשונה מאי דכתיב בהדיא בקרא וירושה שנייה היא מאי דאתי מאין לו עיין עליו ואחים גופייהו דאח קודם לאחות נראה דגם לפיר"י ילפינן מבן ובת כדפירשב"ם:

דף קיד.
בד"ה אבל וכו' או משום דהוי עדות שאי"ל וכו' עכ"ל ה' טורי אבן שם בפ' ראוהו ב"ד הק' לפ"ז אמאי אמרי' לא תהיה שמיעה גדולה מראיה בראוהו ביום הא שמיעה גדולה היא שאתה יכול להזימה ע"ש וכבר כ' מהרש"א בקמא ד"צ דבראוהו ביום לאו עדות היא ולא בעי' אי"ל ע"ש:

דף קיד:
בד"ה מה וכו' ליכא לפרושי וכו' אין הבן יורש את אמו כשהיא בקבר וכו' עכ"ל הו"מ לדחויי זה הפי' דא"כ מאי קאמר הגמ' להנחיל לאחים מן האב הא הוא בחיים עדיין ואינו יורש את אמו ואמאי אצט' למנקט להנחיל לאחים:
בא"ד דלכך פשיט"ל בבעל משום דשאירות פקע וכו' עכ"ל נר' דהא מילתא דשאירות פקע לא ילפי' לה אלא מפינחס מדאינו יורש בראוי וכדבסמוך בפי' רשב"א ולא חידש רשב"א אלא דלא מבטל שאירות לגמרי לתרוצי ההיא דפ' הבע"י ול"ק מ"ש מהרש"א ותירוצו אינו מחוור דנימא דגזה"כ היא מקראי דפינחס דאפי' אית ליה שאר אינו יורש אבל לעולם היכא דאין לו שאר ודאי דאינו יורש ולכך במת הבעל אינו יורש דהא לא נשאר שאר:
בא"ד נ"ל לקמן מובן אין לו וכו' אבל בעל וכו' עכ"ל מריהטא דלשינייהו משמע דאחים שיורשים לאו מכח משמוש דאי מכח משמוש דאב הו"ל משמוש למעלה ומשמוש למעלה מאחי האב הוא דנ"ל ולאו מובן אין לו. כדפירי' גופיה לעיל ועמ"ש בריש פרקין ע"ש:

דף קטו.
גמ' אי לא דריש מטות וכו' י"ל מ"ט דמאן דלא דריש היקישא כיון דכתיבי בחד תיבה בכל התורה כולה מקשו' בכה"ג ונר' דמאן דלא דריש היקשה ס"ל דממטות לאו נחלק ב' מטות קאמר אלא ה"ק יורשת נחלה ממטה א' ממטות בני ישראל ולהך מאן דלא דריש היקישא דהיינו ר' זכריה לא משתמע מקרא דבת יורשת אמה די"ל אירושת האב קאמר כיון דלא מ"ל נחלת ב' מטות ונ"ל לר' זכריה דבת ובן דיורשין אמן מקרא דואם אין לו בן ומלא תסוב ואע"ג דאיכא לאוקומי תרוויהו בבן ולא בבת ולעבור עליו בלאו ס"ל דלענין ירושה אין לחלק בין בן ובת אע"ג דבן עדיף מבת לענין קדימה ועפי"ז ניחא מה שמקשי' ומטו בה משמא דה' מחנה יהודה לפמ"ש התוס' לעיל דקי"א בד"ה מקיש דקדימה נ"ל מק"ו אלא דטרח וכ' לה קרא ע"ש א"כ מאי פריך אי לא דריש לאקדומי מנ"ל נימא לאקדומי נ"ל מק"ו ועפי"ה י"ל דלמאן דלא דריש ע"כ ל"ל ק"ו דאי מסתבר למימר כיון דעדיף הבן לאקדומי עדיף לענין ירושה בנכסי האם והבת בהורעה לקדימה הורעה גם

לירושה בנכסי האם דזהו כח הק"ו כדאיתא לעיל א"כ מנ"ל דבת יורשת בנכסי האם נוקמינהו לקראי דואם אין לו ולא תסוב בבן אלא ע"כ דל"ל ק"ו ופריך שפיר והגמ' לעיל דקאמר טעמא דר' זכריה משום דיו היינו לס"ד דלא ס"ד טעמא דת"ק משום היקיש' ועפי"ז ניחא מ"ש מהרש"א בפי' ר"ח שהביא רשב"ם במסקנא דשמעתין די"ל דלמסקנא דדריש היקישא בן לאקדומי נ"ל שפיר מק"ו והתוס' לעיל שהקשו ל"ל היקישא ת"ל מק"ו היינו דלא לכתוב מטות אלא לכתוב מטה האם:

תוס' בד"ה בן וכו' דבני בנים קודמין לאחין ת"ל מדלענין יבום וכו' עכ"ל משום דלענין יבום הוא כן נקטו קודם לאחין אבל אה"נ דבכלל קושיתם אמאי אצט' אין לו דגבי בן נמי דכיון דבני בנים דבת כבנים מדלענין יבום וכו' ה"ה גבי בן ומש"ה בתי' נקטו גם דבן:

בא"ד ול"ל דנ"ל מאין לו דשקולים הם וכו' עכ"ל יל"ד לפ"ז אמאי אצט' אי לו גבי יבום לרבות ממזר נילף מדלגבי נחלה וכו' כדילפי' בני בנים לפירי' וי"ל דאצט' משום דהוה ילפי' אחוה אחוה כמ"ש בתי' ומ"מ א"ש דשקולים הם אף על גב דבממזר איכא ג"ש דאחוה אחוה וכמ"ש התוס' ביבמות ע"ש:

בא"ד אמאי פריך בפ"ב דיבמות פשיטא וכו' עכ"ל ע"ש דפריך על אחיו וקושיתם ותי' דהכא שייכא גם באח ועיין מהרש"א בתירוצם:

דף קטו:

גמ' מלמד שבא צבעון וכו' נר' דבמילתא בעלמא הוא דדחי ליה אבל קושטא הוא דקרא דיושבי לאו לענין ירושה אלא משום דהיו יודעין בישוב הארץ כדדרשו חז"ל במ"א ולכך בקדושין די"ח לא מייתי קרא דגוי יורש את אביו ע"ש:

תוס' בד"ה מלמד וכו' ורש"י פי' בפי' החומש עכ"ל ע"ש ברש"י דפי' שבא צבעון על כלתו ויצא אהליבמה מביניהם ע"ש מקשים דא"כ בקרא אחרינא דכתיב ובני ענה אהליבמה הול"ל ובני צבעון כיון דקושטא הוא דבת צבעון וי"ל דיודע היה כותב התורה דבאמת בתו של ענה היא אלא משום דבא צבעון על כלתו והיה מפורסם בזה נראית כבתו לכך קרי לה בת צבעון ומ"ש רש"י ממזרות היינו לעיני הבריות אבל קושטא הוא דלא נתעברה אלא מענה:

דף קיז:

בד"ה מחזירין וכו' בתי אבות שבאותו שבט וכו' עכ"ל לפ"ז יש נ"מ עוד דלמ"ד ליוצאי מצרים מתחלקת לכל האבות בשוה אבל למ"ד לבאי הארץ שבט שנתרבה בשעת ביאת הארץ יטול יותר ור"ת דהוצרך לעיל לנפקותא דטפלים לשיטתו דלא נראה לו תי' זה ודחק לתרץ בע"א כמ"ש התוס' ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל: .

בד"ה מכאן וכו' ותימה דא"כ יהושע וכלב וכו' עכ"ל אבל אי לא נטלו יהושע וכלב חלק בארץ ולא נמנו י"ל דמאי דכתיב ולא נותר מהם כ"א יהושע בן נון וכלב בן יפונה לא קאי אמנין אלא אכי מתו וכו' וקאמר דלא נותר מדור המדבר כ"א כלב ויהושע:

דף קיח.
גמ' אלא לחזרה וליטול בנכסי חפר לפי מה שהוכיח מהרש"א מדברי התוס' דלקמן דכה"ג יורש גם בנכסי אחיו הו"מ למי' ליטול גם בנכסי אחיו:
תוס' בד"ה בשלמא וכו' ונ"ל דגריס וכו' דאם הוו ב' אחים וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דנימא דקרא אחר חזרה לפמ"ש רשב"ם בד"ה קשיא א"ש בהאי קרא נמי משמע קודם חזרה:

דף קיח:
רשב"ם בד"ה ומה וכו' כיון דלא כתיב ביה וי"ו וכו' עכ"ל ר"ל כיון דלא כתיב וי"ו הוי קרא כוליה בתוך העדה הנועדים חדא מילתא היא דהיינו מתלונני' אבל מרגלים לא כתיבי הכא וליכא לאקשויי כלל ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"ל לפירשב"ם דלס"ד דגמ' מתלוננים היינו מתלוננים דמים דהיו קודם מרגלים וע"כ קרא דנקט מרגלים קודם מתלוננים לאקושי ומ"ט דמ"ד דלא מקיש ע"ש ועפי"ה לק"מ דמאן דלא מקיש ס"ל דלא כתיבי מרגלים כלל בהאי קרא ועיין להתוס' בפסחים דמ"ג ע"ב שכתב דאורחיה דקרא סיפיה מפ' לרישיה ע"ש:

דף קיט.
תוס' בד"ה מתיב וכו' דילמ' תלתא אחי וכו' עכ"ל והא דלא סגי להו בתרי אחי וחלק צלפחד וחלק חפר ור"י ס"ל כמ"ד ליוצאי מצרים משום דאכתי קשיא למ"ד לבאי הארץ מקרא דחבלי מנשה עשרה ועיקר קושית הגמ' היא מקרא גופיה ולא מייתי מדר"י אלא משום דהוא פי' בהדיא דארבעה חלקים נטלו בנות צלפחד:

דף קיט:
רשב"ם בד"ה הא דפליג וכו' ומשה רבינו הוה פליג וכו' עכ"ל ניחא ליה לפ' כן דהשתא דינא דפליג ליה יקרא נ"ל מהאי קרא אבל אי משה רבינו לא פליג יקרא והפסוק מסורס לא נ"ל שום דין מקרא אלא מסברא:

דף קכ:
גמ' ולב"ש דאמרי אי שאלה בהקדש וכו' דאי ילפי' ג"ש לג' הדיוטות בנדרים אין ג"ש למחצה כדפירשב"ם ומוכח מכאן דאי אמרי' אין ג"ש למחצה היינו דילפי' זה מזה וזה מזה וה' יד מלאכי אות נעלם ממנו סוגיא דשמעתין:

דף קכא.
גמ' מועדי ה' בעו מומחין ק"ק מנ"ל הדיוטות בהפרת נדרים נימא מועדי ה' בעו ג' מומחין הפרת נדרים לא בעי ג' אלא יחיד מומחה לגלויי על ראשי המטות דבחד סגי וי"ל

דא"כ לא ליכתוב ראשי המטות אלא ראש ולא לכתוב מועדי ה' אלא ע"כ דמבע"ל לג' הדיוטות וממי לא ידעי' דראשי המטות בחד סגי וכיון דליכ' למטעי ניחא ליה למנקט ראשי המטו' דעלמ':

תוס' בד"ה יום וכו' שכולן בני ס' מתו חידוש וכו' עכ"ל ומה שהיו חופרין מתים וחיים י"ל דהם לא היו יודעין ד"ז אלא אחר שמתו כולן ראו שכן הוא שלא היו מתי' פחות מבן ס' ועיין למהרש"א: ע"ב פירש"י בד"ה אלא וכו' אלא מייתור' וכו' עכ"ל הוצרך לזה דהשת' א"ש אפי' לר"י דלא דריש סמוכין במשנ' תורה כיון דמוכחי ומופני כדאי' בריש יבמות ע"ש:

דף קכב:

גמ' אלא אר"פ וכו' ועוד מאי אלא וכו' דאפי' אם נאמר דמשום סיפא נקט לה מ"מ מאי אלא וכדפירשב"ם באוקמתא דר"ן ואיכא למידק דהיכי אפ' לו' האוקמתא דר"פ דמשום סיפא נקט לה דא"כ אמאי נייד ר"פ מאוקמתא דר"ן וי"ל דודאי ר"פ לא ס"ל הכי אלא דהגמ' קאמר לדידן לא אפ"ל לאוקמה לא כאוקמתא דר"נ ולא כאוקמתא דר"פ ובתרוייהו משום סיפא נקט לה דא"כ מאי אלא:

רשב"ם בד"ה הא נמי תנינא וכו' לא היה ר"ך להשמיענו וכו' עכ"ל ודאי דמתני' דלעיל דבנות צלפחד אצטריך להשמיענו דא"י מוחזקת דדוחק לו' דאליבא דשמואל דמוקי לה ביתידות אהלים לעיל קאמר אלא דכוונת רשב"ם דר"פ גופיה במת צלפחד קודם חפר קאמר דאי במת חפר קודם קשיא אמתני' דהכא מאי קמ"ל וכ"כ מהר"ם לובלין איברא דלפ"ז הי"ל לרשב"ם לקבוע דבריו בדברי ר"פ ולא בהא נמי תנינא ונראה- משום דאי ר"פ מיירי במת צלפחד קודם אז צדיך לדחוק ב קושי' הא נמי תנינא דמשום דמתני' סתמא מיירי אף במת צלפחד קודם אבל אי ר"פ מיירי במת חפר קודם אז קושי' הא נמי תנינא כפשטא וא"כ היה נר' לפ' דברי ר"פ במת חפר קודם טפי דאז א"ש קושי' הא נמי תנינא ולהכי קאמר רשב"ם דקושי' הא נמי תנינא משום דסתמא היא משום דע"כ דברי ר"פ בהכי מיירי ומשום דעיקר הנפקותא בין הפירושי' היא קושי' הגמ' קבע דבריו בקושי' הגמ' ואכתי איכא למידק אמאי רשב"ם לעיל הוכיח ד"ז מהגמ' דבכורות וירוש' ואמאי לא הוכיח מהגמ' כאן דאפ' במת צלפחד קודם וי"ל משום דאוקמתא דר"פ אידחיא לה:

דף קכג:

תוס' בד"ה וקסבר וכו' ובסוף פ"ב דקדושין א"ל דלאו כמי שהורמו וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' והתוס' מפרשי' כפי' התוס' רי"ד שם דלאוקמתא דפליגי במתנות שלא הורמו לאו בנפלו לו מיירי ור' ס"ל דלאו כמי שהורמו ועיין בנדרים דפ"ה ובדברי הרא"ש בפי' שם ע"ש:

דף קכד.
גמ' ומ"ס אשתני מדלא קא' טעמא משום דמתנה קרייה רחמנא משמע דבכה"ג דשחת ונעשו שובלי הוי דבר שבא לעולם ומצי יהיב במתנה ומכאן יש להוכיח כס' הר"מ בפ"ז מה' אישות דהוכר עוברה הוי דבר שבעולם דס"ל דמ"ש בגמ' בקדושין דס"ב רבה ור"י דלא אמר ראב"י אלא בשחת וכו' ומדמי לשחת הוכר עוברה היינו אליבא דהילכתא דס"ל להנהו אמוראי דראב"י ס"ל אין אדם מקנה דשב"ל דלא כאביי שם אבל הראשונים חלקו בזה וס"ל דשחת והוכר עוברה הוי דבר שלבל"ע וכמו שמבואר בדברי הר"ן בהלכות שם ובדברי ה"ה שם עש"ב ומכאן נר' דשחת הוי דבר שבא לעולם וקשיא להחולקין על' הר"מ אמאי אצט' לה"ט דאשתני ועיין בתומים סי' קט"ו סק"ג ועיין להמח"א דכ"ה ע"ש:
פירשב"ם בד"ה יירשו וכו' דמצי למטען פרעתי וכו' עכ"ל משמע דאם א"ל אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' דלא מצי למטען פרעתי נוטל פ"ש אפי' במלוה ע"פ ועמ"ש בריש דבריו דשטר משום דמוחזק והוי שבחא דשטרא משמע דאינו נוטל פ"ש במלוה ע"פ כלל כיון דאינו מוחזק ונראה דבכ"י מיירי דמוחזק בכ"י אלא כיון דמצי למטען פרעתי אינו נוטל פ"ש ואי אמ"ל אל תפרעני אלא בערים נוטל כיון דמוחזק בכ"י:

דף קכד:
גמ' לעולם רבנן ומלוה כמאן דגביא מק' להסו' דמכירת שטרות דרבנן הא לא מצי למיהב במתנה והוי כמו שבח דנ"ל לרבנן מלתת וי"ל דמיירי בשגבו קרקע וכיון דבסוף גבו למ"ד למפרע הוא גובה מדאורייתא יכול למכור כמו שנראה מדברי התוס' לעיל דע"ז ע"א ושלחו מתם י"ל דס"ל כמ"ד למפרע הוא גובה ועמ"ש שם בחידושנו:
רשב"ם בד"ה הא דשלחו מתם פליגא אר"י א"ש וכו' עכ"ל הק' מהרש"א אמאי לא נוקמה לרבה בגבו קרקע ולר"נ בגבו מעות ע"ש ולק"מ דשמואל ס"ל בסוף מכילתין שעבודא לאו דאורייתא וכיון שכן ע"כ לשמואל אפי' גבו קרקע אין לו כמו לרבה לטעמא דנפשיה וכמ"ש התוספות בסמוך ומעתה אע"ג דלר"ג י"ל דל"פ מ"מ י"ל דמ"ש רשב"ם דפליגי היינו אליבא דרבה מבני הישיבה:

דף קכה.
תוס' בד"ה לטעמייהו וכו' ור"נ סבר וכו' כמו שהביא מהא דיתומים וכו' עכ"ל לפ"ז ר"נ ס"ל שעבודא דאורייתא. והיינו אליבא דאביי אבל לפי מה שתרצה רבא להההיא דיתומים אה"נ דלר"נ אין לו כמו לרבה ותרוייהו ס"ל שעבודא ל"ד וניחא השתא דהתוס' בפ"ק דקמא די"ב ע"א כ' דר"נ שעבודא ל"ד והיינו לפום מה שתרצה ורבא ורבה לא שמיע ליה ההיא מילתא דר"נ דהתם וראיתי להתומים סי' ט"ל שהוכיח מדברי התוס' דשמעתין דקי"ל שעבודא דאורייתא דהא תליא בההיא דיתומים שגבו וההיא הלכה פסוקה היא

ע"ש וליתא דכ"ז הוא אליבא דאביי אבל לפום מה שתרצה רבא אתיא ההיא דיתומים שגבו אפי' אי שעבודא ל"ד:

בא"ד דמפלגי בני מערבא וכו' מדלא קאמר וכו' עכ"ל והיינו לר"נ דמסתבר ליה דהוי מוחזק במעות טפי ממקרקעי' וא"כ כיון דלא אמרו בני מערבא אלא סתם אית לן לאוקומי מלתייהו במסתבר אבל לאביי דפריך מ"ש מעות ומ"ש קרקע וכו' דס"ל חד סברא לתרוייהו אית לן לאוקומי בני מערבא בכל גוונא ודברי התוס' בד"ה נהרדעי אליבא דרבינא קיימי וי"ל דרבינא ס"ל כאביי ול"ק מ"ש מהרש"א:

בא"ד וי"ל דנקט כרבי משום רבה וכו' עכ"ל מקשי' דאפילו לר"נ י"ל דנקט כרבי לפום מאי דתרצה רבא להה"א דיתומים שגבו דאפי' לר"נ ל"ל בין מעות בין קרקע דס"ל שעבודא ל"ד וכמ"ש בדיבור הקודם לזה וי"ל דע"כ הגמ' בהפרה אליבא דאביי אזיל דאי לרבא הו"ל למפרך לר"נ בין גבו מעות בין גבו קרקע דלר"ת לא ס"ל כמ"ש בריש הדבור שהי"ל להאריך וכו' וכמ"ש מהרש"א בריש דיבור זה ע"ש:

דף קכה:

גמ' כאומר מעכשיו דמי. וכו' הרשב"א במיוחסו' סי' מ"ה למד מכאן דכי אמרי' לקמן ירושה אין לה הפסק וכי הראשון ראוי ליורשו אין לאחריך כלום היינו בדלא אמר מעכשיו אבל בלאחריך לפ' מעכשיו לאו הפסק הוא דמעכשיו זוכה כמו כאן דהוי מוחזק ע"ש והמח"א דמ"ד תמה ע"ז מגמ' לקמן דקל"ג דאדרב הונא קאמר נ"מ לדרב עניא והא ר"ה ס"ל כל האומר אחריך כאומר מעכשיו ולא הוי הפסק ע"ש ונ"ל דדוקא בבתו או בבנו הוא דאמר ר"ה כאומ' מעכשיו דבתו ובנו הוי כלעצמו דאמרי' לקמן דכי שייר לעצמו אם מכר הא' אינו מכור דאדם דעתו קרובה אצל בנו כלעצמו כדאמרי' בכל מקום ורבא דאמר הכא זביניה זבינא וס"ל דלא הוי כאומר מעכשיו ס"ל דדוקא לעצמו אבל לזרעו לא וכמ"ש הראשונים וע"ש להמח"א בדף מ"ה:

רשב"ם רב ענן וכו' או אחיו וכו' עכ"ל עיין למהר"ם שיף ר"פ בד"ה ואחיו שדחק למצוא נפקותא בין אי אחין יורשין מכוחו או מכח אביהם ע"י משמוש ומכאן בא'רה הנפקותא שפיר:

דף קכו.

תוס' בד"ה ואין הבכור וכו' וצ"ע דר"פ סבר וכו' עכ"ל בלאו. הא דשמעתין קשיא דר"פ אדר"פ וכמו שהק' בסוף מכילתין ובפ"ק דקדושין די"ג אלא דשם תירצו לחלק בין מלוה ע"פ למלוה הכתובה בתורה דהוי ככתובה בשטר אבל בהך דרבא ק"ל שפיר דגם הכא במלוה בשטר מיירי כולה שמעתא מיהו ק' מאי ראיה מייתו משלהי ג"פ דמדמה להו וכו' הא התם לא מוכח אלא דלמ"ד שעבודא ל"ד אפי' גבו קרקע אין לו אבל למ"ד

שעבודא דאורייתא אינו מוכח דסובר דיש ליוי"ל אע"ג דשעבודא דאורייתא מ"מ ס"ל אין לו משום דלאו הני מעות שהלוהו:

בד"ה אבל וכו' איכא למ"ד וכו' עכ"ל עיין בפ' מרובה דס"ו דמשמע דרב יוסף ס"ל שינוי קונה וקושיתם היא במאי דפריך בסמוך אשמואל דרכום מעיקרא עינבי וכו':

רשב"ם בד"ה אבל וכו' ור"ח פי' וכו' אבל אם דרכום וחלקו וכו' עכ"ל משמע דבבצרום בחלקו מיירי ולפי"ז לא ידענא מאי מק' רשב"ם לפי' ר"ח:

דף קכז.

גמ' לימא תהוי תיובתי' דר"ש וכו' משמע דאי דרשי' למילה דרשי' נמי לטומאה וק' א"כ מה הוסיף רב שרביא ארב שיזבי הא רב שיזבי נמי דריש לטומאה והא בהא תליא ולפי מה שנראה מדברי רשב"ם דגריס דברי רב שיזבי אחר דברי רב שרביא ניחא שפיר דרב שרביא לא דריש אלא לטומאה דסמיך לוילדה אבל למילה דרחוקה היא לא דריש ורב שיזבי מוסיף אפי' למילה ותרוייהו מודו דלא קאי אנקבה ולכך מייתי רשב"ם קרא לנקבה ולא סגי במאי דקאי אוילדה דזכר:

פירשב"ם בד"ה אין אמו טמאה וכו' יולדת טמאה וכו' עכ"ל הי"ל למנקט זה גבי זכר קודם מ"ש וה"נ כתיב ואם נקבה וכו' דבנקבה אפי' יולדת בראיית דם נ"מ לשבועי' ונר' דתרי מילי קאמר דהוק"ל בגמ' מאי נ"מ הא בלא"ה טמאה משום נידה ותי' נ"מ לנקבה דגם בנקבה איתיה להאי דינא ועוד תי' דנ"מ לילדה בלא ראיית דם ולפי'. תי' אחרון י"ל דבנקבה ליתיה להאי דינא ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"ל בדברי רשב"ם לקמן בד"ה אי הכי ע"ש די"ל דברי רשב"ם דבסמוך לפי תי' אחרון:

בד"ה א"ה וכו' עד שתשב י"ז ימים נקיים וכו' עכ"ל. מהרש"ל הבין דאפי' בשמא זכר נמי מיירי בראתה ג' רצופים מ"א ומ"ב ומ"ג ולדעתו נר' דחומרא היא במה שאין הקרבן נאכל דאלו ודאי זבה הקרבן נאכל א"נ החומרא היא במאי דשמא יום מ"א נידה היינו באם ראתה אחר ששלמו שבעה ימים ג' רצופים דאי יום מ"א זבה כששלמו ז' נקיים וראתה ג' רצופים לא הוי אלא נידה אבל כי מספקי' ביום מ"א שמא נידה אז הוי ראיות דאחר שבעה הם דזיבה:

תוס' בד"ה מדדריש וכו' שליח שוייה עכ"ל אזלי בשי' ר"ת בקמא ד"ע ע"א ע"ש:

דף קכז:

גמ' נאמן אדם לו' וכו' כ' הנ"י דלר"י לא מהימן אלא משום מגו אבל בנכסים שנפלו כשהוא גוסס אינו נוטל ע"ש וק' דליפשוט מהכא בעיא דלעיל דף ה' אי אמרי' מגו במקום חזקה וצריך לחלק בין החזקות ועמ"ש שם בחי':

שם גמ' דאי בעי יהיב ליה במתנה וכו' ק"ל לדעת התוס' לעיל בפרק הספינה ודעימייהו דקנין שטרות מדרבנן מאי פריך נוקמה דהי"ל שטרי חוב על אחרים דמן התורה ל"מ יהיב להו במתנה ואפילו להסוברים קנין שטרות דאורייתא ק' לפמ"ש האו"ת סי' פ"ב בדיני מגו אות קכ"א דקנין שטרות ליתיה בזכוי ע"י אחר דבעי מסירה ליד הקונה אותו דוקא ע"ש ואפי' בקנין אגב נמי כן הוא דאל"ה לא תי' כלום האו"ת שהרי הרא"ש כלל ע"ה הביא פלוגתא דהרי"ף ור"ח אי שטרות נקנין באגב ולא הכריע נוקמה בשלא בפניו או בקטן דחשיב שלא בפניו דל"מ יהיב ליה במתנה ועיין להשע"ה ה' נחלות דמ"ה ע"ד ע"ש:

תוס' בד"ה כך וכו' ור"א מפרש וכו' עכ"ל לכאורה לפי' הר"א רבנן ל"פ אבן גרושה כיון דמקרא דבן השנואה יכיר נפקא והיכא דליכ' חזקה נאמן לו' בן גרושה וק' דא"כ מאי פריך הגמ' יכיר למאי אתא נימא דאתא לבן גרושה וי"ל דפשטיה דקרא דכתי' יכיר לתת משמע דלהכרת בכור אתא ואהא פריך. יכיר ל"ל מיהו מגמ' דקדושין דע"ח ע"ב מתבאר דאפי' בעובר דל"ל חזקה דכשרות פליגי וס"ל דאינו נאמן לפוסלו וצ"ל דפליגי אר"י גם בהא דלא משמע להו דיכיר קאי אבן שנואה: ך ה"ג וכו' אבל לפי"ז

דף קכח.

בד"ה לא א"ש מאי דפסיק וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאקשויי לפי"ז מאי פריך תנינא לישני דקמ"ל אפי' קודם ג"ד מחלוקת:

בד"ה מר וכו' וא"ת והלא וכו' עכ"ל לפירשב"ם דמר בר"א ס"ל דאבא דאבא הוי ג' לא קשיא קושיתם דאפי' ב' בב' פסול ג' בראשון כשר כמו שכן הוא דעת רוב הפו' אלא נר' דהתוס' ס"ל דגם מר בר"א ס"ל דהבן הוא ראשון כמו האב וא"כ הו"ל אבא דאבא ב' בראשון:

פירשב"ם בד"ה ומתה וכו' שלא הי"ל בנים ממנה וכו' עכ"ל שנה משנתו כר' יאודה שם דלית הילכתא כוותיה ע"ש:

דף קכח:

בד"ה ובנכסים וכו' ה"מ במפרש וכו' עכ"ל מהרש"א לעיל בשמעתא דיכיר הק' לפי"ז מאי פריך לעיל ולר"מ וכו' ע"ש ולק"מ דמ"מ אמרי' מגו דאי בעי מפרש:

תוס' בד"ה נשבע וכו' ול"ד למודה בשטר וכו' עכ"ל ק' הא קי"ל כמ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וי"ל דס"ל דאי הא בהא תליא אמאי לא קאמר לקמן דהילכתא בהני שמעתא לאפוקי ממ"ד מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו ועיין במקובצת לקמן במאי דאמרי' הלכתא לאפוקי מאי ע"ש ולפמ"ש התוס' בשבת דע"ט ע"ב דאפי' למ"ד צריך לקיימו גבי ממשעבדי כי לא טעין מזוייף ע"ש ע"כ צ"ל כדברי התוס' דהכא אפי' למ"ד

צריך לקיימו הוי מלוה בע"פ ודע דדברי התוס' מוכרחים בלא"ה דאי איתא דהוי מלוה בשטר אמאי נשבע הא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וכ"כ במקו' בשם הרא"ם אלא דמ"ש שם דבסלעין כי אמר ה' נכללים הם והו"ל כפירת ש"ק הוא נגד הסוגיא שם בפ"ק דמציעא דף ד' ע"ש בפירש"י וכן שמעתי מקשים:

בד"ה הילכתא וכו' והא הך שיטרא וכו' עכ"ל לכאורה זה סותר למ"ש לעיל בד"ה נשבע דלא הוי אלא מלוה ע"פ וי"ל דלא כ"כ לעיל אלא אמחצה דכפירה דלא הודה בהם אבל מחצה דהודאה כיון דהוא קיים השטר הו"ל מלוה בשטר ואינו נאמן שוב לאחר זמן לטעון פרעתי אמחצה שהודה בהם כבר כיון דקיימו לשטריה בהו ועפי"ז אין מקום למה שהוכיח התומים סי' פ"ז סק"ל מדברי התוס' הללו דלא כהש"ך ועיין להגד"ת שטר י"א:

דף קכט.

גמ' אי לאפוקי מדרבא מוסף הוא וכו' הו"מ לאקשויי דל"ל לאפוקי מדרבא דהא מדפסקו לעיל דלית הלכתא כמר בר"א מוכח דדוק' באבא דאבא אבל שאר ג' בראשון כשר וא"כ הלכתא כרבא ועיין להרמב"ן בחי':

דף קכט:

גמ' הא שלח רב אחא וכו' מדלא משני דס"ל להני אמוראי כרב הונא דכל האומר אחריך כאומר מעכשיו משמע דאפי' באומר מעכשיו ירושה אין לה הפסק וכן הוכיח במקו' ומכאן ק' להרשב"א במיוחסות סי' מ"ה ולפמ"ש לעיל דקכ"ה ע"ב ניחא שפיר:

תוס' בד"ה חוץ וכו' שהוא גזירת הכתוב וכו' עכ"ל ר"י סובר דמדאורייתא הוא וחולק על ר"ת שכ' התוספות בדבור הקודם שתקנת חכמים הוא ועי"ל דתכ"ד מדאורייתא כדבור דמי אבל השיעור דכדי שאלת תלמיד לרב הוא שכ' לעיל דתקנת חכמים הוא וההיא דקריעה משמע להו תלמיד לרב ככל תכ"ד דכל דוכתא:

דף קל:

בד"ה ת"ל וכו' ולריב"ב נמי למ"ל וכו' עכ"ל הרמב"ם ז"ל ברפ"ו מה' נחלות כ' דאין יכול להוריש מי שאינו ראוי ליורשו אפילו הדבר שבממון הוא משום דכתיב בירושה חקת ע"ש ולפ"ד מתורץ קושי' התוס' ראצט' ל"י לבכר משום דדבר שבממון הוא ותנאו קיים ובבכורה לא כתיב חקת ואחר דכתיב ל"י לבכר אצט' ביום הנחילו דלא נילף מבכורה בק"ו מיהו ק' מהגמ' לעיל דקכ"ו דקאמר לימא מתני' דלא כר"י ולפ"ד הרמב"ם ירושה שאני דכתיב חקת וי"ל דאלישנא דמתני' קאמר דקתני מפני שהתנה עמש"ב ואכתי ק' דבגמ' שם מסיק דהכא שאני דלא מחיל ואמאי אצט' לחקת וצ"ל דמצא הר"מ דרשה זו בשום ברייתא וס"ל דלהך תנא לא שני ליה בין מחיל ללא מחיל:

דף קלא.
גמ' אס"ד יסבון תנן אמאי לא טרפה וכו' י"מ א"כ לקמן דקל"ג דקאמר ממ"נ אי משום ירושה משום מתנה אמאי לא קאמר נ"מ למשעבדי ולק"מ דהתם במתנת ש"מ מיירי דאינה אלא לאחר מיתה ואפי' משום מתנה לא טרפה:
תוס' בד"ה וש"מ וכו' ואע"ג דמהני ירתון משום דאיכא מתנה בהדיה וכו' עכ"ל ולא ניחא ליה למימר דאתא לאשמעי' דמודו רבנן בב' כ"א וב' שדות כמ"ש רשב"ם בד"ה לאו מילתא וכו' לשיטתו ומ"מ הדר ביה אביי דכיון דמהני עם המתנה א"ש דתני ירתון ול"ד לתנאי ב"ד דכיון דלא מהני בלא תנאי ב"ד הול"ל יסבון אבל רשב"ם סובר כיון דל"מ אלא עם המתנה דמי לתנאי ב"ד והול"ל יסבון אי לאו דאתא לאשמעי' דמודו רבנן בב' בני אדם:

דף קלא:
גמ' לבד מהאשה אצל האחים וכו' ה"ה אשה אצל האב כ"כ הנ"י וכ"נ מדלא מוקי הגמ' לקמן מתני' דהכותב נכסיו לאשתו ויצא עליו שט"ח באשה אצל האב:
פרשב"ם בד"ה פשיטא וכו' משום דקאמר לה שמואל בהדיא וכו' עכ"ל ק"ק דבנו נמי קאמר לה שמואל בהדיא דאמר ר"ח אמר שמואל אפי' בנו קטן וי"ל:

דף קלב.
גמ' אלא לאו בבריא התוס' לקמן דק"ן ע"ב בד"ה ואלו כ' דכולהו נכסי ל"ד אלא יותר מבת ובתה ע"ש וכונתם דלענין דינא אפי' שייר מקצת אבל האי מתני' דיצא שט"ח כל נכסיו קתני ומיירי בדלא שייר ולכך פשיט מינה שפיר ועיין לה"ה ברפ"ו מה' זכיה:

דף קלג.
גמ' למאי הילכתא וכו' ק"ל אמאי לא משני דנ"מ לענין קדושין אם קידש בהם אשה אי הוי מקודשת מדאורייתא דאי משום ירושה הויין שלו מדאורייתא אבל אי לא זכי בהו אלא משום מתנה מתנת ש"מ מדרבנן ולא הויין שלו אלא מדרבנן ואם קידש אשה בכולן אין דעתה להתקדש אלא בכולן ולא הויא מקודשת אלא מדרבנן וכמו שקידשה בדבר שזכה בו במעמד שלשתן לדעת הריטב"א ורי"ו דלא הוי מקודשת מדאורייתא וכמו שכ' מרן בב"י אה"ע סי' כ"ח ועיין להמח"א ה' משיכה סי' ב' ע"ש:

דף קלד:
גמ' ליורשו פשיטא וכו' עיין בהרא"ש בתשו' ריש כלל פ"ב שכ' לרבנן דוקא בנכסים המצויין דאית ליה מגו ולר"י אפי' נכסים שנפלו לאחר מכאן ע"ש ועיין בהנ"י ומשם מתבארים דברי הרא"ש והא דלא משני הגמרא דאתיא כר"י ולנכסים דלאחר מכאן משום דהא שמעי' לה ממתני' דקדושין וכמ"ש הרא"ש בשמעתין ולפ"ז מה שחלק הרא"ש

בשמעתין על רשב"ם אינו אלא בסברת ר"י דקי"ל כוותיה אבל לרבנן מודה הרא"ש דדוקא במגו הא דנאמן ומשמע ליה להרא"ש דרשב"ם אליבא דר"י דקי"ל כוותיה קאמר ומ"מ יכול להיות דגם רשב"ם מודה בזה ודבריו אינן אלא לרבנן דלא שמעינן לה ממתני' דקדושין ולדינא גם רשב"ם מודה דיורש גם נכסים שנפלו לאח"כ כיון דקי"ל כר"י:

דף קלה.

תוס' בד"ה חזיא וכו' ולא שהיה אומר שהיו לו בנים וכו' עכ"ל ק' הא באומר שהיה לו בנים אינו נאמן אלא במיגו דמגרשה וא"כ אסורה לכהן כמו שנר' מדברי התוס' לעיל בד"ה הואיל וי"ל דדוקא במוחזק באחי הוא דאינו נאמן אלא במיגו דמגרשה אבל בדלא מוחזק נאמן משום דהוי ס"ס כמ"ש רשב"ם לעיל והתוס' שללו דלא נימא דמיירי באמר יש לי בנים ובדלא מוחזק דא"כ מאי מייתי עלה הא דבעל שאמר גירשתי אבל מדברי רשב"ם שכ' ואיהו לא טעין וכו' נר' דלא ס"ל כמ"ש התוס' לעיל וצדקו דברי מהרש"א בפירשב"ם ע"ש ואפשר דרשב"ם לאו אדסמיך ליה קאי אלא אריש מלתיה קאי וה"ק הכא מיירי דאמר גירשתי ולאו באמר יש לי בנים דהא אינו נאמן אלא משום דמגרשה ומאי מייתי עלה הא דבעל שאמר גירשתי:

דף קלה:

גמ' הוא מותיב לה והוא מפרק לה במיפה : וכו' משמע דבבריא אפי' במיפה לא מהני וכדפירשב"ם ובהג"א כ' בשם ר"ב דאפי' בבריא מהני במיפה ועיין להרמ"ה ז"ל:

דף קלו.

פרשב"ם בד"ה מוכיח וכו' אלא בשטר שיש בו קנין וכו' עכ"ל לאו קנין סודר ממש קאמר אלא ר"ל מידי דבר קנין לאפוקי גט דבקנ"ס אפי' ר"י מודה כדבסמוך ועיין להרא"ש ודלא בהב"ח בסי' רנ"ח ע"ש ומ"מ ק' דבגמ' בפ' מי שאחזו דע"ב דפריך ומי מספק"ל והא אמר הלכה כר"י לפירשב"ם מאי פריך נימא דבגט דאיסורא הוא מספק"ל וי"ל דדוקא לכתחילה לכתוב מיומא דנן הוא דמחמרי' אבל היכא שכבר נעשה אין לנו להחמיר עליה לחלוץ כ' הרמ"ה ז"ל דדוקא בלאחר מיתה דהזמן יתיר הוא דאמרי' זמנו של שטר מוכיח אבל בלאחר שלשים יום דמבע"ל כתיבת הזמן לידע מתי יושלמו הל"י אינו מוכיח והקשה ע"ז מדאמרי' בפ' מ"ש רבותינו התירוה לינשא ותי' דש"ה דהתנאי הוא בע"פ וכיון דבעי סהדי לאסהודי על התנאי הם מסהדי על הזמן וס"ל לר"י ימי הבחנה מונין משעת נתינה דאי משעת כתיבה הא מבע"ל הזמן למנין ימי הבחנה ומשום גט ישן נמי כיון דהולך למד"ה ליכא יחוד עש"ב וק"ל א"כ מאי פריך בפ' מ"ש ומי מספק"ל וכו' נימא דמספק"ל אי הילכתא מיום כתיבה או מיום נתינה דפלוגתא דתנאי היא ולא פ' כר"י אלא דזמן מוכיח ועוד אמאי חולצת כלל הא מבע"ל הזמן לגט ישן וכמ"ש הרמ"ה

והב"ח הקשה מדנפשיה על דברי הרמ"ה שהביא הטור מההיא דרבותינו ותי' דק"ל להרמ"ה דברי רב דאתקין אהא דאמ"ר הלכה כר"י ומשני לה דהא דאתקין אקובע זמן לאחר יב"ח קאי ואע"ג דר"י בכל גוונא מיירי רב לא פסק כוותיה בקובע זמן ע"ש וק' דמכח סתירת דברי רב לא היה לו לחדש האי דינא דקובע זמן אלא דבפשי' י"ל דלא פ' רב כוותיה בע"פ וכדקאמר הגמ' בפ' מ"ש ארב הונא ועיין להב"ש סי' קמ"ד ע"ש. הרב מהר"ש עטיאש הובאו דבריו בתשו' מהרימ"ט סי' מ"ו כ' דמהיום ולאחר מיתה בוי"ו הוא דמהני אבל מהיום לאחר מיתה בלא וי"ו הוי חזרה וזמנו של שטר נמי ל"מ אלא במקום מהיום וכיון דמהיום ל"מ גם זמנו של שטר ל"מ ע"ש ולפ"ד הא דאמרי' זמנו של שטר מוכיח אינו אלא כשכתוב הזמן בסוף אבל כשכתוב הזמן בתחי' השטר הוי מהיום חזרה והר"מ והטור בשזמן בסוף מיירי ול"ק מ"ש על דבריו מהרימ"ט שם ע"ש מיהו דברי רשב"ם הויין תיובתיה שכ' זמנו ש"ש שכתוב בתחילת השטר מוכיח וכו':

דף קלו:

גמ' אמ"ל ר"י אע"ג וכו' עיין להרשב"א בחי' בפ' השולח דמ"ח שהק' מההיא מימרא דמכר הבן למ"ל ועביד צריכותא מדנפשיה דלא בסוגיא דשמעתין ואע"ג דהאי צריכותא דלגבי בריה מחיל נר' מהגמרא שם דלא ס"ל מדמייתי תנאי דשדה אחוזה אפלוגתא דר"י ור"ל דביכורים ומסיק דר"ל תנאי היא ואי איתא נימא דש"ה דלגבי בריה וכו' מ"מ האי צריכותא דלגבי נפשיה אתי' שפיר ובהא סגי לר"י ור"ל כדפירשב"ם:

תוס' בד"ה ר"י וכו' דו"ד אין לי בפירות נכסיך : וכו' עכ"ל דברי התוס' כאן מסייעי ליה למהרש"א בכתובות. ד"ן דלא כמהרש"ל שם ע"ש מיהו מ"ש מהרש"א דלר"ל דלאו בקה"ג אם מכרה אינו נוטל אפי' הפירות מחיים כמו מזונות קשיין ממשנתנו דמכר הבן אינן מכורין עד שימות האב ואמאי לא אמרי' דאינו נוטל האב כלל אפי' הפירות מחיים ויש לחלק בין פירות דבעל שזוכה מכחה לפירות ששיירן האב לעצמו ומהגמ' שם דאמרי' תנינא לתקנת אושא ודחי דבחייה שאני ע"ש י"ל דדחיה בעלמא היא אבל קושטא הוא דמשום תקנת אושא היא מתני':

בא"ד דלא הוי אלא מדרבנן וכו' עכ"ל ק"ל לפ"ז מאי מדמי הגמ' בקמא דפ"ט פלוגת' דיוצא בשן ועין לפלוגתא דיום או יומים שהיא מדאורייתא וע"ש בתוס':

דף קלז.

גמ' תנאי היא וכו' לפירשב"ם דלר"י פלוגתייהו בק"פ אי כקה"ג ולרשב"ג ס"ל כקה"ג ולכך אם מכר מכור קשה א"כ במשנתנו מכר האב אמאי אינו מכור אלא עד שימות מ"ש ממכר הראשון כיון דתרוייהו ק"פ הוא דאית להו ואין לו' דמתני' ס"ל לאו כקה"ג ור"י ס"ל כהנך תנאי דס"ל כקה"ג דהא ליתא דהגמ' בפ' החובל אפלוגתא דר"י ור"ל הלזו

קאמר דר"י אמ"ל כי קתני מתני' מכר הבן וכו' ע"ש ואי איתא הא כיון דתנא דמתני' ס"ל דלאו כקה"ג ע"כ אפי' לר"י יפרש מתני' כר"ל ויש ליישב ועמ"ש לעיל בתוס' בד"ה ר"י ע"ש:

שם גמ' ומודה שאם נתנם וכו' עיין להמש"ל בפ"ט מה' זכיה מה שהק' מכאן למ"ש הר"ן בתשו' ולחד פי' שפירשב"ם דבמתנת בריא מהיום ולאחר מיתה מיירי ניחא ועיין להמח"א בה' משיכה סי' ב' שהוכיח מדברי הר"מ דגם באיסורא תיקנו רבנן ופי' בההיא דפ' השואל לענין דלא לימעלו ב"ד דוקא איתמר ע"ש ולפ"ד דברי הר"מ סתראי למ"ש בפ"ט מה' זכיה דנותן מתנת ש"מ לגוי ל"ק ועיין בחי' שם בפ' השואל ובחי' בנדרים דפ"ח ע"ש וגם במ"א כתוב אצלי בענין זה באורך:

שם גמ' דתנן זה גיטך וכו' משמע דבאומר גט גמר מיתה הוי גט והיינו ביכול לדבר אבל לעיל דקכ"ז דאמרי' ל"צ בנכסים שנפלו כשהוא גוסס מיירי דאינו יכול לדבר ע"ש בפירשב"ם וכ"כ התוספות בקדושין דע"ח ע"ב וע"ש בהרא"ש ועיין להמח"א בה' זכיה ומתנה סי' ט"ז:

דף קלח.

תוס' בד"ה כאן וכו' והתם בכריתות גרסי' איפכא וכו' עכ"ל משום דלגי' רשב"ם לא פריך הגמ' מידי דבטילה היא דבריו קיימים משום דמשמע בטילה היא מעיקרא והוי בלא זכה בה דלא הוי הפקר דהראשון לא סילק אלא אדעתא דלקבלה מיניה הוא לשי' התוס' והוי כי צווח מעיקרא וכ"מ בתוס' גיטין וא"צ למ"ש מהרש"א:

פירשב"ם בד"ה ת"ר וכו' אבל רגיל וכו' עכ"ל ולכך לא מיירי נמי בשייר מקצת ובקנין אלא בדלא שייר וכמ"ש בדבור שאח"ז ועיין להתוס' בגיטין ד"נ ע"ב שכ' לחד תי' דבשייר מקצת ובקנין מיירי ע"ש ולפ"ד הו"מ תנא דבריי' למנקט בריא וע"ש במהרש"א:

בד"ה אם יצא וכו' מתנת ש"מ כיורש וכו' עכ"ל הוצרך לזה משום דמיירי בכל גוונא אפילו בשזמן השטר אחר זמן המתנה אבל אם זמן השטר קודם אפילו מתנת בריא טריף כיון דבמקרקעי מיירי:

בד"ה רצו וכו' כדפרכינן לקמן ודילמא בראוי לו בחובו וכו' עכ"ל והא דלא פריך הגמרא אריש משום דמסיפא עדיפא ליה דאפי' לאדם אחר דלא מקרבא דעתו אצלו קתני נוטלן ואת חובו ואמאי ועיין בחי' הרמ"ה בקו' הגמ':

דף קלח:

גמ' ב"ד בתר ב"ד לא דייקי וכו' לפ"ז לדידן דקי"ל מיאון בשנים ממאנין אע"פ שאין מכירין וקשיא על הפו' שפ' אין ממאנין אלא א"כ מכירין וכבר עמד בזה הב"ש סי' קנ"ה סקי"א ולגירסת רש"י שהביאו התוס' א"ש דגמ' לא משני הכי אלא לרב סחורה אבל

לרבא לא חיישי' לטוען ואע"פ כן אין ממאנין אלא במכירין אך אכתי ק' על הר"מ בפ"י מה' עדות והטור ח"מ סי' מ"ו שפ' האי חילוקא דבין ב"ד לעדים וע"כ דס"ל כגי' התוס' ופירושם ופ' אין ממאנין אלא במכירין:

דף קלט.

גמ' והתניא שמין וכו' הק' הב"ח סי' הנז' לדעת הר"מ דבעומדין ליתלש של יורשין נוקמה לברייתא בעומדין ליתלש ע"ש ול"ק דבעומדין ליתלש נוטלין אותם היורשין הם בעצמן ולא שמין כמו שנר' מדברי הרמב"ם שם ובריייתא קתני שמין:

פירשב"ם בד"ה מאי דעבד וכו' ומיהו לכתחילה וכו' עכ"ל והא דפריך והא אנן תנן וכו' משמע ליה דמתני' אפי' דיעבד דומיא דניזונות ודומיא דבנות דסיפא:

דף קלט:

גמ' רבא והשתא דשלח וכו' בכל הספרים גרסי' רבא בכולה שמעתא וק' דרבא מעיקרא פשיט דיורש והשתא פשיט דלוקח וי"ל דהבעיין בעי במה דתיקנו רבנן דזוכה הבעל בנכסי אשתו וקודם תקנת אושא אי לוקח או יורש ומעיקרא פשיט רבא דיורש הוא קודם תקנת אושא אבל אח"כ תיקנו באושא דלוקח הוי אפי' לאחר מיתה אלא דלמאי דמייתי מדשלח רבין פריך רבא דבזמן רבין דהוא בתר תקנת אושא ודאי דלוקח הוי וקשיא אההיא כרבין ודוחק:

תוס' בד"ה גבי וכו' ל"ד נקט וכו' עכ"ל אבל גבי פסידא דאלמנא נקט לשון שויוה רבנן למ"ד ירושת הבעל דרבנן דלא כמהרש"א ומ"ש מהרש"א דהיכא דאיכא פסידא דתרוייהו אוקמוה אדין תורה דיורש הוא ע"ש לא ראה דברי התוס' בפ' המפקיד דל"ה גבי שמו לה ואנסיבא שכ' משום פסידא דמלוה שויוה רבנן כלוקח ע"ש ולכ"נ דלעולם חשו רבנן לפסידא דאחריני טפי וההיא דיובל שאני שאין פסידא כ"כ לאחריני דהוי כמו מתנה דלא מקרי פסידא כמ"ש התוס' בדבור שאחר זה:

בד"ה התם וכו' ולא מהדר וכו' אע"ג דאיכא פסיד' דלוה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א מאורתא וכו' ל"ק דהתוס' כאן מפ' אורתא היינו שהורישה שנתנה מהיום ולאחר מיתה כמ"ש הרא"ש שם ע"ש. ודע דכולה שמעתא מיירי בנ"מ אבל בנצ"ב פלוגתא דרבוותא עיין לה' מנחת יעקב בתשו' סי' ב' ע"ש:

פרק תשיעי

דף קמ.

בד"ה מי אמרי' וכו' אלא הכל יהיה לבנות וכו' עכ"ל לפי' מהרש"ל דבריהם בדקדוק אלא שמ"ש אח"ז בהגה לא תזון עמהם עד שיבגרו קשה להולמו דהא בנכסים מועטין

מיירי שלא יש אלא לבנות עד שיבגרו דאי איכא טפי לא הוי הכל לבנות אשר ע"כ צ"ל דמ"ש הכל לבנות היינו דלא מפסדי הבנות כמ"ש מהרש"א ע"ש:

דף קמ:

גמ' וסיפא אתאן לרשב"ג וכו' לפ"ז ק' על הר"מ שבה' נחלות פ' רוחין ויש לו ובפט"ו מה' מעה"ק פסק כרשב"ג וע"ש להלח"מ ועיין בתוס' בד"ה אלא וכו':

דף קמא.

תוס' בד"ה בת וכו' ולמה לא השיאה ליצחק למ"ד וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושיא הא פלוגתא דתנאי היא התם ואיכא למי' דמ"ד התם ב"נ מותר באחותו ס"ל כר"מ הכא דלא היתה לו בת וי"ל דסמכו עצמן אהא דאית' התם דחכמי' פליגי אר"מ ובר פלוגתיה דר"מ הוא ר"י ואיהו הוא דאמר הכא בת הי"ל:

דף קמא:

גמ' ולימא לי ריב"ב וכו' ס"ד דמדאמר ריב"ב כל הראוי ליורשו ועובר ראוי ליורשו נכלל בדבריו גם עובר ומשני דלא שמעי' ליה דעובר ראוי ליורשו ופריך ונימא דס"ל כר"י דעובר יורש וא"כ נכלל בדברי ריב"ב וא"צ למ"ש מהרש"א:

עוד בגמ' ונימא ליה במבשרני כ' הרמב"ן בחי' דהומ"ל אי במבשרני אמאי נוטל בתאומים הא לא אמר וכדפריך לעיל אברייתא דאמתני' הוה ניחא ליה משום דדעתו ש"א קרובה אצל בנו אבל אי במבשרני קשיא ע"ש ואינו מוכרח די"ל אי מתני' מיירי במבשרני נימא דמיירי באמר נמי אם זכר וכו' וכדאוקימנא לברייתא ואע"ג דמילתא דפשיטא היא תנא תני כל גווני ומהרש"א לעיל בפירשב"ם כ' דלא ניחא ליה לרשב"ם לאוקמה בתאומי' ותנא תני כי רוכלא וכדאוקמי' הברייתא דא"כ הו"ל להגמ' להקשו' אמתני' ולא אברייתא ע"ש וא"כ אחר דשני אברייתא בדאמר גם אמתני' י"ל כן:

תוס' בד"ה נכסי וכו' א"כ ש"מ ובריא שוין וכו' עכ"ל ר"ל דלקמן דקנ"ג דמיירי במתנת ש"מ בקנין דאמרי' דמהני משום דהוי מתנת ש"מ ואמאי הא גם בבריא מהני בקנין ועמ"ש לקמן דקמ"א ע"א ע"ש:

בד"ה איתיביה וכו' תקשה ליה לנפשיה וכו' עכ"ל לכאורה יש ליישב קושי' זו דלר"נ מוקי לה כר"מ ולא שני ליה בין עובר לדעלמא אבל ר"ה ס"ל כר"מ דאדם מקנה דשב"ל ואפ"ה במזכה לעובר ל"ק וע"כ דמחלק ר"ה בין עובר לדעלמא וכדמסיק הגמ' א"כ מנ"ל דר"מ מקנה גם בעובר ופריך ונימא ליה כר"מ ונימא דר"ה מחלק בין דבר שב"ל למקנה לדבר שב"ל וכמ"ש מהרש"ל בגמ' ע"ש מיהו זה אינו דר"נ ס"ל אין אדם מקנה ואפ"ה ס"ל לכשתלד קנה וע"כ דס"ל דעובר הוי דבר שבא לעולם וכדפירשב"ם לקמן וא"כ ד"ז אינו נכנס בפלוגתא דר"מ ורבנן כיון דעובר הוי דבר שבא לעולם:

דף קמב.
גמ' למ"ל אחזוקי וכו' ה"ה ץ דהו"מ לאתויי מרישא דאי עובר אינו זוכה אמאי מחזירין כיון שעדיין לא נולד דע"כ ה"ט דמחזירין משום דעובר זוכה וכדפירשב"ם:

דף קמב:
גמ' ואין הבן יורש את אמו וכו' הרשב"א בתשו' ח"ב סי' ל"א כ' דיש מי שסובר דדוקא להנחיל את האחים הוא דאינו יורש את אמו אבל לאביו יורש את אמו גרושה להנחיל לאביו והרשב"א שם הוכיח מדברי התוס' לעיל בפ' דגם לאביו אינו מנחיל ע"ש ומסוגיא דשמעתין יש להוכיח ד"ז דאי מנחיל לאביו אמאי לא תנן עובר נוחל ומנחיל והיינו נוחל את אמו בקבר להנחיל לאביו ואין לו' בכה"ג לא פסיקא ליה כמ"ש התוס' בד"ה דהוא גבי נעקר הולד:
תוס' בד"ה והילכתא וכו' דבירושה הבאה מאליה יכול להיות וכו' עכ"ל אע"ג דבלא"ה בבנו מזכה לעובר קנה ודוקא באחר הוא דפסיק הגמ' דלק' וכדפירשב"ם מ"מ נ"מ לשאר יורשין כגון אחיו וכיוצא א"נ דוקא במזכה הוא דאמרי' אדם קרובה דעתו אצל בנו אבל בירושה לא אי לא אמרי' ירושה הבאה מאליה שאני וכמ"ש הרמ"ה בחי' בשמעתין ועפי"ד הרמ"ה הללו יש מתרצים מה שהק' מהרש"א לעיל בתחי' הסוגיא מאי מייתי רב ששת ראיה ממתני' דגר נימא דש"ה דבנו הוא ודעתו ש"א קרובה אצל בנו ע"ש ועפי"ד הרמ"ה ניחא שפיר דבירושה לא מהני האי סברא דקרובה:

דף קמג:
בד"ה והשביחו וכו' ול"ד ליורד לתוך שדהו וכו' עכ"ל אע"ג דיורד לתוך שדהו טרח והוי כהשביחו נכסים מחמת עצמן מ"מ להמקשה דפריך מאודייני וסבר דאפי' מחמת עצמן השבח לאמצע תקשה ליה מ"ש מיורד שלא ברשות וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:
גמ' ת"ש ובני דן חושים בס' פני דוד בפ' ויגש כ' בשם רבי' ישעיה פי' המורה שני בנים היה לו ואינו כן דהא כתיב בני פלוא אליאב ובד"ה כתיב ובני דן עוזא וע"כ בן אחד היה לו וכן אי' בפ' מי שמת ע"ש נר' שגי' אחרת הי"ל בגמ' במקום בני איתן עזריה בני דן עוזא ופי' המורה ק' להולמו דאי ב' בנים הי"ל אמאי לא הוזכר בקרא אלא שם א' ואי חושים כחושים של קנה א"כ מרובים היו ולא ב' לבד וי"ל:

דף קמד.
גמ' ואם אמרה וכו' פשיטא וכו' לפמ"ש מהרש"א בתוס' דלפירשב"ם סיפא באלמנה ק' מאי פריך פשיטא הא טובא קמ"ל דאע"ג דעדיין לא נשבעה ולאפוקי מסברת התוס' וי"ל דרשב"ם סובר דהשבועה גילוי מילת' בעלמא הוא דלא אתפסה צררי וכיון דנשבעה

לבסוף איגלאי מילתא דמשועבדים הם לה וסובר דהיא מילתא דפשיטא ופריך שפיר פשיטא ולפ"ד מהרש"א ניחא מה שהק' התוס' בד"ה ואם וכו':
שם גמ' מיתיבי יחד לו אביו וכו' אין להקשות דנוקמה בדלית ליה לאביו בית לדור דלא קנה הבית כדפירשב"ם די"ל דא"כ אפי' כלי בית ל"ק אי לית ליה כלי בית:
תוס' בד"ה ואם וכו' ב"ה וכיון דאמר הכי וכו' עכ"ל בפירשב"ם שלפנינו ליתיה דלא כ' אלא דמיירי באינה נזונת והיינו בגוונא דל"ל מזונות כגון תבעה כתובתה וכיוצא:

דף קמד:
בד"ה חוץ וכו' והא דאמר בהמקבל והסיר ה' וכו' עכ"ל מהר"ם שיף ז"ל שם כת' דל"ק כלל דהא קרא כתיב והסיר דהיינו אחר שבאת לו יסיר אותה וירפאהו ע"ש ולפמ"ש מהרש"א באגדתיה שם דהא דלא קאמר נמי זה חום משום דקרא רבותא קמ"ל דאפי' הצינה שביד האדם לישמר דיתיר חד כסו וכו' אע"פ כן הקב"ה לא יביא הצינה לעולם כדי שלא יצטרך לישמר ע"ש ניחא שפיר דברי התוס' דע"כ מ"ל להגמ' דוהסיר היינו קודם שיבא מדלא אמר זה חום ולכן התוס' הקדימו בדבריהם לפרש צנים פחים זה קור וחום דלפירשב"ם דזה קור לבד ל"ק מהא בפ' המקבל די"ל והסיר אחר שבאו:
מתני' אבל השולח לחבירו כדי יין וכו' לפירשב"ם דמשום דלא אכל עמו ק"ק אמאי נקט כדי יין אפילו מעות וכיוצא נמי דאי איתא דבמעות חייב להחזיר מאי פריך בגמ' לימא ליה תן לי שושביני ואשמח בו דהיינו כדרך ששמח עמו כדפירשב"ם נוקמה בלא אכל עמו אבל הר"מ בפ"ז מה' זכיה כ' דטעמא דמתני' משום מידי דאכילה הם ג"ח וכ"כ הרמ"ה ועיין להראב"ד בהשגות דאזיל בשי' רשב"ם וע"ש לה"ק ומ"מ בעיקר דינו דרשב"ם דהיכא דלא אכל עמו אין חוזרין לא מצאתי חולק עליו ועיין להנ"י:
שם גמ' כאן בסתם כאן במפרש וכו' סתם היינו שאמר אחד מבניו ילך ולא בירר מי הוא והלך אחד מבניו מעצמו ומפרש היינו ליאמר לאחד מבניו שילך שאז היא חוזרת לאותו הבן שבירר אע"פ שלא אמר האב בפי' שחוזרת לאותו הבן וכדפירשב"ם בד"ה כדתניא ובד"ה ושמואל וכ"כ בש"מ ע"ש ודברי רשב"ם בד"ה ר' אסי וכו' באו שלא בדקדוק ושיעור דבריו הוא דאמרי' שכן כונת האב וכאלו פירש שחוזרת לאותו הבן שבירר:

דף קמה:
תוס' בד"ה ואין השביעית וכו' ושמא לעולם לא יבא לידי לא יגוש וכו' עכ"ל הר"מ בפ"ז מה' זכיה כ' אין השביעית משמטתו משום דאינו מחוייב להחזיר אלא כשישא בתולה ע"ש נר' דדבריו מטין כדברי התוס' דשמא לא ישא בתולה ולא יבא לידי לא יגוש ולפ"ז ק' דהר"מ פ' דהמלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו ואמאי אצט' לטעמא

דשמא לא ישא בתולה וצ"ל דעיקר טעמא משום דאינו מחוייב עכשיו אלא כשישא אלא משום דדינא הכי הוא דאינו מחוייב עד שישא בתולה נקט כן ולאו דוקא:

דף קמו.

בד"ה סבלונות וכו' ומועטין היינו עשויין ליבלות א"נ במועטות בעי' וכו' עכ"ל כצ"ל ולתי' קמא מועטות היינו עשויין ליבלות ומרובין אין עשויין ליבלות וסיפא כולה במידי דלאו בר אכילה אבל דבר אכילה תליא באכילה וכדקתני בריש' ולתי' בתרא כולה סיפא במועטין אבל במרובין אפילו עשויין ליבלות נגבין והיינו במידי דלאו בר אכילה אבל במידי דבר אכילה אפי' מרובים תליא באכילה וכי אכל בדינא אפי' מרובי' דינם כמועטין ועשויין ליבלות בדלאו בר אכילה ודברי ר"י בתוס' בד"ה תרגמא אזלי כתי' בתרא דלתי' קמא גם מתני' מיירי בבלו ודלא כמהרש"א דלדבריו דברי ר"י קשיין:

דף קמו:

פירשב"ם בד"ה נפלה וכו' ומהכא שמעי' וכו' עכ"ל ה' ג"פ בסי' קכ"ז סק"ב הוכיח דלא כרשב"ם מדלא אמר הגמ' בפ"ב דגיטין מפני מה תיקנו זמן בגיטין משום ירושה ע"ש ולא היא דלר"י דאמר שמא יחפה ס"ל דבעל אוכל פירות עד שעת נתינה וה"נ בירושה ולר"ל נקט פירות וה"ה ירושה ונקט פירות דשכיחי טפי מירושה ורשב"ם פוסק כר"ל ואליבא דר"ש ואין להקשו' לפירשב"ם נימא דשאני הכא דהוי מקח טעות ולכך אינו ירושה כי היכי דאין לה כתובה די"ל דכתובה שאני דלא שעבר עצמו אדעתא דהכי אבל ירושה תליא בגט וכיון דבעי גט מתורת ודאי ולא מספק כדמוכח מדברי התוס' בפ' המדיר דע"ג ע"א במאי דפריך הגמ' הא אפליגו בה וכו' ע"ש א"כ הוי אשתו גמורה ויורשה דירושת הבעל דאורייתא:

דף קמז.

תוס' בד"ה מנין וכו' אלא אסמכת' בעלמ' הוא דקאמר וכו' עכ"ל ולפ"ז אפי' לר' זירא עיקר קרא לכדרבי הוא דאתא אלא דניחא ליה לאתויי אסמכתא מוהעברתם כיון דונתתם אורחא דקרא ולר"ן ניחא ליה לאתויי מונתתם כיון דוהעברתם אצט' לכדרבי אבל ונתתם לא אצט' לדרשא אחריתי ואפי' לר"נ ונתתם אורחא דקרא הוא דאל"ה קרא למ"ל ואי אתי לדרשא אחריתי אמאי ניחא ליה בונתתם טפי מוהעברתם אלא ע"כ דלכ"ע ונתתם אורחא דקרא והעברתם לבד"ר אלא דלמר ניחא ליה בוהעברתם כיון דונתתם אורחא דקרא ומר ניחא ליה בונתתם כיון דמ"מ לא אתי לשום דרשא:

דף קמז:

רשב"ם בד"ה ומודה וכו' ומיהו אם עמד חוזר וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דבמתנת ש"מ במקצת בקנין אם עמד אינו חוזר ורוקא במצוה מחמת מיתה הוא דאם עמד חוזר וכמ"ש

רשב"ם במתני' וכבר נרגש מזה מהר"ם לובלין ז"ל ע"ש ונ"ל במ"ש רשב"ם לקמן דקנ"א ע"א בעובדא דאמיה דרב עמרם דמיירי במקצת ובקנין והק' הכנה"ג סימן רנ"ג א"כ היכי אמרינן התם דברי ש"מ כמסורין וככתובים והא במקצת ובקנין מתנת בריא היא ותי' דבשטרות דבעי כומ"ס בבריא בש"מ לא בעי כומ"ס דלהא מילתא אמרי' מתנת ש"מ היא עש"ב וא"כ א"ש דרשב"ם במתני' במתנת קרקע ומטלטלין לטלין דבקנין סגי אז הוי מתנת בריא ממש אבל הכא בשטרות דקנין לחודיה ל"מ וגם מסירה לחודה ל"מ להפו' דבעי כומ"ס ולא מהני אלא בצירוף דברי ש"מ ככתובים וכמסורין ולכך אם עמד חוזר דכל מילתא דלא מהני אלא משום ש"מ אם עמד חוזר והא מילתא דרשב"ם קאי אקנין לכ"ע וקאי אמסר למאן דבעי כומ"ס ואף על גב דרשב"ם פ' דבמסירה סגי מ"מ כ' כן למאן דבעי כומ"ס דגם בד"ה המוכר כ' שניהם:

תוס' בד"ה המוכר וכו' וא"ת הפסדתם הרבה שהרי גרושה וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א ז"ל דכיון דהשתא גרושה אע"ג דבשעת מכירה נשואה חייבת לשלם הכל מדינא דגרמי ע"ש קשיא בההיא דמציעא שהביאו בסה"ד ניפרוך אם היא בשעת מכירה נשואה ואח"כ נתגרשה ליחוש שמא כתבה בניסן ולא נתנה עד תשרי דל"ל דמחלה דהא אם תמחול תשלם הכל כיון דהשתא גרושה ועיין להרא"ש שם בפ"ק דמציעא:

בא"ד דשמא קטנה היתה ולא היו יכולין אז לגבו' וכו' עכ"ל מלשונם שכ' אז לגבות מוכח דכשתגדל חייבת וכדעת הג"א בפרק החובל שכ' קטן שהזיק חייב כשיגדיל ע"ש ודלא כס' הר"מ ופ' מרן בסי' צ"ו ובהכי ניחא סדר דברי התוס' שהק' אחר זה איך השיאה ר"נ וכו' דנר' דגם עמ"ש קטנה היתה מקשים ולא ס"ל כמ"ש הרא"ש בפ"ק. דמציעא דכיון דקטנה לאו בת עונשין יכול להשיא' עצה ע"ש ותי' שלא מפסידין כלל ומחזרת להם וכו' דאפילו דקטנה היא מ"מ כיון כשתגדיל חייבת צריכה לפשר עמהם כדי שלא תפסיד הכל כשתגדיל וגם הם מתרצים בפשרה כיון דהשתא אין יכולין לגבות והפשרה היא שתפרע להם מה שנתנו לה ואם לא השיאה עצה היו גובים עכשיו הכל כיון דהחוב על אביה ור"נ ס"ל נזקקין לנכסי יתומים:

בא"ד ומיהו ק' מ"מ יטרוף וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל כיון דס"ל דליכא קנוניא במחילה אמאי לא ק"ל בההיא דפ' החובל אמאי כי זבנא לאחרי' חיישי' שתמחול לבעלה ע"ש ונ"ל דל"ק דההיא דהחובל כיון דמוקמי' לה כר"מ דאסור לשהות בלא כתובה חיישי' שתמחול דאינה מפסדת כלום דע"כ יכתוב לה כתובה אחרת והיא מרווחת היתרון על דמי המכירה אבל בההיא דפ"ק דמציעא דלא מוקמי' לה כר"מ דאסור להשהות ומשמע דאתיא ככ"ע ק"ל כשתמחול ולא עבד' קנוניא תפסיד שתשלם מה שנתנו לה וההיא

דהיא שחיבל' באחרים דלעיל מינה בפ' החובל י"ל דלא כמאן דדאין דינא דגרמי כמ"ש מהרש"א בתחילת הדיבור ע"ש:

דף קמח.

גמ' הואיל ויורש ירושה ק' דבגמ' לעיל דף קמ"א ע"ב דפריך ולוקמה כר"י ומשני ירושה הבאה מאליה שאני והשתא אכתי קשיא נוקמה כר"י ובש"מ מיירי ומהני משום דיורש יורשה ור"ה ס"ל כרבנן שהרי פריך בתר הכי ולוקמה כריב"ב וע"כ דבש"מ מתוקמא דהא ריב"ב בש"מ מיירי וכמ"ש התוס' שם ע"ש וצ"ל דר"ה ל"ל האי סברא דהואיל ויורש יורשה ופליג אר"נ בהא ור"נ גופיה דפריך לר"ה ממתני' דאם ילדה וכו' דחיקא ליה לאוקומי מתני' דלא כרבנן ולא פריך הגמ' שם אלא אר"ה דאמר איני יודע מי שנאה והא אתיא כר"י והרא"ש לעיל דמפ' טעמא דמתני' משום דעתו של אדם קרובה אצל בנו אע"ג דאיהו פ' כר"י ופ' לה"ט דיורש יורשה י"ל דניחא ליה לאוקומי מתני' גם בבריא והנה התוס' שם בד"ה נכסי כ' דטעמא דר"ה דהמזכה לעובר ל"ק משום דליתא בבריא ואע"ג דהלואתו לפ' מהני אע"ג דליתא בבריא וכו' לא דמו וכו' ע"ש ודבריהם תמוהים מסוגיא דשמעתין דהלואתו לפ' משום דיורש יורשה או איתא במעמד ג' ונ"ל דכוונתם דהגמ' דפריך הכא דר"נ אדר"נ אמאי לא פריך לה לעיל דרב הונא דאמר נכסי להאי דמעברת דל"מ משום דליתא בבריא אדר"ה דאמר לקמן דקנ"ג הלואתי לפ' מהניא משום ש"מ דאמרי בי רב היינו ר"ה והו"ל להקשות לעיל דר"ה אדר"ה ולשנויי כדהכא ותי' דלא דמו העינינים ולאו בחדא מחתא מחתינהו אבל דידו' פ' בבית זה פסיקא להגמרא דדמי להא דהלואתי לפ':

רשב"ם בד"ה איבעיא להו וכו' שייר מקום הפירות וכו' עכ"ל לפי דברי מהרש"א ז"ל להאי פירושא ס"ל דפירות הוי שיור כיון דמחוברים לקרקע אבל לפי' בתרא דרשב"ם פירות לא הוי שיור דהא מפ' דהבעיא היא אי קנה א' משום דשייר מקום פירות ואי איתא ת"ל משום פירות גופייהו אלא ע"כ דפירות לא הוי שיור כיון דעומדין ליתלש ומ"ש מהרש"א דהו"מ לפרש אי שייר מקום פירות לבעל הפירו' ע"ש דבריו תמוהים דא"כ ליכא נפקותא בבעיא זו דראשון קנה משום דשייר פירות גופייהו ושני ל"ק דממ"נ לא שייר כלל כשנתן לשני ואי ליכא נפקותא לענין קנין א"כ אין מקום לבעיא זו כאן כמ"ש מהרש"א גופיה ומה שהק' מהרש"א כיון דנמלך והיה בדעתו לשייר לנפשיה היכי קאמר את"ל וכו' הא נמלך נמי לנפשיה הוא ע"ש י"ל דכי מעיין ומסתפק מתחילה אי משייר לנפשיה או נותנו לאחר דינו כנמלך דכיון דמסופק אם ישייר לעצמו אם עמד אינו חוזר דתו ליכא אומדנא דלא שביק לנפשיה ומאי. דפריך לקמן דילמא עיוני קא מעיין וכו'

היינו שבדעתו ליתן הכל אלא דמעיין אופן החלוקה כמה יתן לכל א' כדפירשב"ם ואהא הוא דמשני סתמא דש"מ בשדעתו ליתן הכל אינו נותן עד שמעיין כמה יתן לכל א' אבל אה"נ דמעיין אם ישייר לעצמו או יתן השאר לאחר ודינו כנמלך ואע"ג דרשב"ם פי' לקמן נמלך היינו דאין דעתו ליתן לאחר לא תידוק מניה הא מספק"ל אין דינו כנמלך שהרי במחלק פי' בשדעתו לחלק הכל הא מספק"ל דינו כנמלך אלא מהא ליכא למשמע כלום והשתא קאמר שפיר את"ל לא משייר במספק"ל תבעי במשייר לנפשיה בלא שום ספק:

דף קמח:

גמ' איבעיא להו הקדיש כל נכסיו וכו' עמ"ש בזה בחי' בנדרים ד"ז ע"א עש"ב:

רשב"ם בד"ה אמר ר"ש וכו' עד דאמר תנו וכו' עכ"ל ר"ל עד דאמר תנו בית זה וידור בו כדאיתא לעיל ומשמע דאם אמר בית זה לפ' לדור בו לא מהני עד דאמר לשון תנו ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף קמט.

גמ' ולודי איסור דהני זוזי וכו' וק"ל אמאי לא קאמר לודי שהוא חייב לרב מרי חוב כנגד כל מה שיש לו דחוב שעל הגר גובה מנכסיו כמ"ש בעה"ת סוף שער מ"ט והה' בפ"ב מה' זכיה בשם העיטור והרשב"א ע"ש וכיון דהכא לא שייך להשביע כמ"ש התוס' אמאי לא קאמ' לודי שחייב ועיין לקמן דקע"ה ע"א וי"ל במ"ש התוס' בד"ה ואי אגב וכו' אח"ז ראיתי להרשב"א ח"ב סי' רנ"ב שהוכיח מכאן דאם נכסי הגר בשעת מיתתו היו ביד אדם אחר זכה בהם זה שבידו מופקדים שהרי בשעת מיתה חלה זכותו אבל אם לא החזיק בהם אחר אלא לאחר מיתה גובה הב"ח דחל שעבודו דב"ח קודם זכיית האחר עש"ב:

תוס' בד"ה דקא וכו' מיהו יש לדחות ולומר שהמשלח צוה וכו' עכ"ל וההיא דספ"ק דגיטין דוהוא שמונחין בקרן זוית למאן דמוקי לה בש"מ הא דבעי מונחין בקרן זוית ולא אמרי' מצוה לקיים דברי המת משום דחיישי' למנה קבור וכדאיתא התם ואה"נ דמיתוקמא במשליש ולא בעי מונחין בקרן זוית אלא דחדא מנייהו נקט והתוס' לעיל שהק' נוקמה במשליש היינו משום דהשתא דבמשליש מיירי מיתוקמ' אפי' בבריא ועדיף טפי מלאוקמה במונחין בקרן זוית ובש"מ לחוד אבל השתא לפ"ד הללו דלא מיתוקמ' אלא בש"מ משום דבבריא יכול ליתנן מחיים ולא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ליכא עדיפותא במשליש טפי ממונחין בקרן זוית:

דף קמט:

בד"ה שיירי וכו' וכן בפ"ק דגיטין וכו' עכ"ל ר"ל דבפ"ק דגיטין מתחילה לא ס"ד הא דכרות גיטא כמו הירושלמי דלא ס"ד מעיקרא הא דכרות גיטא אבל מ"מ חלוקין הם בעיסתן דהירוש' ס"ד דשייר העבד עצמו דעבדא כמקרקעי אבל הגמ' דגיטין ס"ד משום דלא

פלגינן. דבוריה וכיון דנכסים ל"ק גם עצמו ל"ק ובפי' פלגי' דבוריה ר"ח פי' משום דלא פי' איזה קרקע ויד בעל השטר על התחתונה אבל ר"י ס"ל דכה"ג מקרי קנה נכסים אלא דיד בעל השטר על התחתונה ולכן פי' ר"י דמדאמר ר"ש אפי' וכו' מוכח דר"מ פליג גם בפירש איזה קרקע שייר ואפי' ל"ל אלא אותו קרקע ול"ק נכסים כלל קנה העבד והביא ראיה מתוספתא וכמו שהגיה מהרש"ל בדברי התוס' והוא מדברי התוס' שם בגיטין ע"ש ולפי"ז גם לפירשב"ם והוא הפי' שכ' התוס' בתחלת דבריהם דעבד' כמקרקעי ושייר גוף העבד ל"ק מגמ' דגיטין דא"כ מאי פלגי' דיבוריה שייכא כאן די"ל דודאי דברי ר"מ הם בשייר קרקע סתם דאיכא נכסים דקנה מלבד השיור וע"כ דטעמא משום דשייר גוף העבד כיון דלא שייך כה"ג פלגי' דיבוריה אלא מדאמר ר"ש אפי' הזכיר שם הקרקע ששייר וע"כ דר"ל אפי' ליכא קרקע אחר אלא זו משמע דר"מ פליג בהא וע"כ דטעמא משום דלא פלגי' דיבוריה וכמו שפי' ר"י ולפ"ז ליתא למה שהגיה מהרש"ל ז"ל בדבור שאח"ז שהתוס' דחו פירשב"ם והתי' שהביא מהרש"א ל"ל כפי' ר"י אבל התוס' דכ' פי' ר"י גם פירשב"ם מתיישב שפיר:

דף קנ.

גמ' ת"ש הכותב לעבדו וכו' ק' לפי' ר"ח שהביאו התוס' לעיל בד"ה שייר דמשום דיד בעל השטר על התחתונה ול"ק נכסים ל"ק גם העבד משום דלא פלגי' דיבוריה לפ"ז מאי קאמר עשו שיור מטלטלין משום דעבדא מטלטלי הא אפי' עבדא מקרקעי כיון דשייר מקצת מטלטלי ל"ק כל המטלטלין ולא פלגי' דיבוריה ול"ק גם העבד וצ"ל דר"נ לשיטתו שם בפ"ק דגיט ן דל"ל דטעמ' משום דלא פלגי' דיבוריה וס"ד דטעמא משום דשייר גוף העבד ודחי ר"א דמשום כרות גיטא הוא אבל ק' לר"א דדחי משום כרות גיטא אמאי לא דחי משום דלא פלגי' דיבוריה ולפי' התוס' דר"א קאמר דר"נ גופיה הכי אמר ניחא אבל לפי' רשב"ם ק' ועיין פי' ר"י שהביאו התוס' שם בפ"ק דגיטין:

תוס' בד"ה עבדא וכו' לענין מילי דרבנן וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דא"כ מאי פשיט מהמוכר את העיר הא התם דאורייתא הוא ותקשי ליה מתני' גופה אמאי ברישא לא מכר עבדים הא בדאורייתא פשיטא דכמקרקעי דמי וע"כ דהבעיא היא אפי' בדאורייתא ומשום לשון בני אדם כדפירשב"ם וכ"כ התוס' גופייהו בפ"ק דב"ק די"ב ע"א ע"ש ודבריהם כאן צ"ע ושו"ר למהר"א ששון ז"ל סי' רי"ח שעמד ע"ד הללו ע"ש:

דף קנ:

בד"ה ואלו וכו' ואע"ג דשטר מברחת נמי איכא פלוגתא נמי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהיינו רב ענן ע"ש ולפ"ד גם רב ענן מודה היכא דגלי דעתיה לפי תי' התוס' וכ"כ התוס' שם מסברא דנפשייהו וחלקו על רש"י דפי' דרב ענן פליג אפי' גלי דעתיה דס"ל דהגמ'

לקמן דאמר היכא דגלי דעתיה מודה היינו רבנן דרשב"ג וא"כ מה שהוכיחו התוס' כאן בתי' מגמ' לקמן אינו מוכרח לפ"ד מהרש"א ואין להקשות לשי' רש"י מאי פריך הגמ' שם מברייתא דפלוגתא דרשב"ג ורבנן נימא ש"ה דגלי דעתיה די"ל כיון רס"ד דרבנן אפי' בכולה קנה א"כ אפי' גלי דעתיה דהא בכולה איכא סברא דלא שבקה נפשה ודמי לגילוי דעת ויש מקשי' על פי' מהרש"א דלפ"ד אמאי דחקי התוספות לקמן בר"ה אפי' דבמקצת מיירי נימא אפילו בכולה ומ"ש בגמ' אפי' למ"ד מברחת וכו' היינו רב ענן:

דף קנא.

פירשב"ם בד"ה הני לעמר' וכו' כגון שקנו מידו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין להכנה"ג סי' רנ"ג מ"ש בזה והבאתי דבריו לעיל דקמ"ז ע"ב ע"ש:

דף קנא:

תוס' בד"ה מתה וכו' כי אין נראה לו' שיחלוק רבא וכו' עכ"ל עיין מה שפי' מהרש"ל ומה שהק' מהרש"א דהא רבא קאמר דבעי קנין וא"כ ע"כ ר"ן דלעיל בקנין מיירי וא"כ להמק' נמי נאמר כן ע"ש ל"ק דלרבא בלא קנין ל"ק כלל אפי' מת אבל להמק' דס"ל דקני במת א"כ אפילו עמד א"ח דר"נ לעיל בכל ענין דקני מיירי משא"כ לרבא דל"ק כלל א"כ א"ש דר"נ לא מיירי אלא באופן דקני ובפי' דברי התוס' נ"ל ע"ד מ"ש מהרש"א בסגנון אחר והוא כיון דלהמק' בלא קנין קני אם מת ובקנין אם עמד א"ח מאי פריך לרבא נימא דרבא ה"ק הרי היא כמתנת בריא דאם עמד א"ח ודוקא בקנין אבל בלא קנין אם עמד חוזר לאפוקי ממר זוטרא אבל מ"מ מודה רבא דקני במת בלא קנין אלא ע"כ דס"ל להמק' דבמקצת אין סברא לחלק בין מת לעמד וא"כ ק' אמאי נקט מתה זוהי קושי' התוס' ומשום די"ל דלעולם יש לחלק בין מת לעמד במקצת ומאי דפריך לרבא משום דרבא לא הזכיר אם עמד ומשמעות דבריו דה"ק הרי היא כמתנת בריא לענין דבעי קנין דר"ל בעי קנין בדין מתנת בריא אבל לעולם אם עמד חוזר לזה כ' אין נר' לומר כן בסברת רבא דהא ר"נ לעיל וכו' ותי' דאפי' דסברת המק' היא לחלק בין מת לעמד מ"מ משמע ליה מדברי רבא מדקאמר הרי היא מתנת בריא לכל מילי דבלא קנין ל"ק אם מת כדין מתנת בריא ממש:

בד"ה תנו וכו' והא דקתני תן גט זה אשמעינן חידוש וכו' עכ"ל התוס' שם בגיטין כ' אי גרסי' זה אתיא מתני' כר"מ א"נ אפי' כרבנן וכו' והא דקתני תן גט זה אשמעי' חידוש וכו' עכ"ל ונר' עיקר דמ"ש אשמעי' חידוש קאי גם לתי' קמא דכ' דכר"מ אתיא דמ"מ אמאי לא נקט תנו דאתיא לכ"ע וע"כ לאשמעי' חידוש דאפי' דחוב הוא מ"מ מתחיל מחיים מקרי ולכן כ' שם כשדחו החידוש דל"נ זה ולא ניחא להו במ"ש תחילה דכר"מ אתיא ודלא כמהרש"א שם ע"ש:

בד"ה תנו מנה וכו' ועי"ל דמצי לאוקמה וכו' עכ"ל נראה עיקר דדברי הגהה הם שהרי התוס' בדבור הקודם מסקי דגרסי' תנו גט ומשמעות תנו היא אינו בעין לחוד כמו שנר' מדברי התוס' בדבור הקודם ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף קנב.

גמ' והאר"י א"ש ש"מ שכ' נכסיו וכו' עיין בהרא"ש והא דלא מוקי לה הגמ' במסר משום דא"כ הול"ל אע"פ שקנו מידו ומסר: :

תוס' בד"ה מתנת וכו' ועוד לשמואל וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דקושיתם ממתנת ש"מ בכולה דמדרישא בקנין סיפא בקנין ולשמואל אמאי קנה במת אבל משייר ל"ק דלא אמרי' לא גמר להקנות אלא אי הקנין יפר וכדפירשב"ם ויש להבין דמאי ק"ל מלא שייר נוקמה למתני' במסר מחיים וי"ל דבמסר וקנה אסי' עמד א"ח לשי' רשב"ם כמו שמבואר לקמן ועי"ל דכמו דדוחק להעמיד מתני' במיפה דא"כ הול"ל הגמ' במאי דקאמר והלכתא מתנת ש"מ במקצת בעי קנין והוא שמיפה כמו שפי' מהרש"א בדבריהם כן נמי אין להעמידה במסר דא"כ הול"ל והוא דמסר איברא דדברי מהרש"א תמוהים דבמתנת ש"מ במקצת לא בעי מיפה דלא אמרי' בהא לא גמר להקנות וכו' שהרי הקנין אינו מיותר וא"כ אין מקום לו' והוא דמיפה גבי מתנת ש"מ במקצת ע"כ נר' דמ"ש התוס' דוחק להעמידה וכו' היינו עמ"ש בגמ' גבי והלכתא וכו' מצוה מחמת מיתה עמד חוזר ואע"ג דקנו מיניה דמשמע דאם מת מיהא קנה ואי איתא הול"ל והוא דמיפה דמצוה מחמת מיתה ומתנת ש"מ בכולה כי הדדי נינהו:

דף קנג.

פירשב"ם בד"ה כמקנו אינשי וכו' שכותבין או מקנין וכו' עכ"ל ר"ל מקנין ומפרשי' ביה ליפויי כח כדלעיל דהא אליבא דשמואל קיימינן והא דפירשה רשב"ם כשמואל ולא ניחא ליה לפ' דהכא רב הונא קאמ"ל והוא אמר כי רב דלעיל דס"ל כרב משום דכיון דקבעו הגמ' להאי מעשה בתר דשלחו לשמואל משמע דאפי' שמואל מודה קאמר:

דף קנג:

גמ' אמר אביי השתא ומה וכו' הר"מ ספ"ח מהלכות זכיה פ' כאביי והוסיף ואין העדים מצויין לשואלם ע"ש למדנו מדבריו דמתנת ש"מ אפי' ליתנהו העדים קמן דנין ע"פ השטר ולא אמרי' כיון דמה שדנין ע"פ השטר אינו אלא תקנת חכמים דמדאורייתא מפיהם ולא מפי כתבם לדעת הר"מ ופ' מרן בסי' כ"ח ע"ש ומתנת ש"מ דרבנן תקנתא לתקנתא לא עבדי' שהרי הכא ליתנהו לעדים ודנין ע"פ השטר במתנת ש"מ והעה"ש שם בסי' כ"ח אות ח' נסתפק בזה ע"ש:

פירשב"ם בד"ה אמר רבא וכו' והמפ' דר"א ארבא קאי וכו' עכ"ל דבריו מתבארים מתוך דברי הרא"ם הובאו במקובצת ע"ש:

דף קנד.

גמ' ורבנן סברי מודה בשטר וכו' והיינו משום דאי בעי אמר מזוייף וק' דהגמרא לעיל ד"ו בעי אי אמרינן מגו במקום חזקה וליפשוט מהכא דלרבנן אמרי' מגו אע"ג דאיכא חזקה דבתר השתא דבריא הוא ועיין מ"ש שם:

תוס' בד"ה ועוד וכו' ועכשיו הושחרו וכו' עכ"ל עיין להמ"ל בפ"ב מה' אישות מ"ש בזה ע"ש:

בא"ד כדאמרי' בנדה גומות אע"פ שאין שערות וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מ"מ ליבדוק שמא ימצאו שערות ואמאי לא הזקיקם רע"ק לבדוק כלל וטפי הי"ל להתוס' למי' דכיון דבעי' ב' שערות בגומא אחת כדאיתא התם שמא אחר מיתה נעשית הגומא ועיין בחי' הרמב"ן ז"ל:

דף קנד:

רשב"ם בד"ה איהו כל כמיניה וכו' מ"ל לשקר במקו' עדי' וכו' עכ"ל אין להקשות לפ"ז מאי קאמר ר"י לאו משנתנו היא זו הא במשנתנו ליכא אנן סהדי וכו' ור' קמ"ל דלא הוי מגו במקום עדים ואי ר' ינאי לאו בפסי' ואמנה מיירי מאי פריק ר"ז אם יכפור וכו' הא ר"י דאמר א"צ לקיימו בפסים ואמנה הוא משום דהוי מגו במקום עדים די"ל דבמשנתנו נמי איכא חזקה דמדהשתא בריא כדאמרי' לעיל והך חזקה מדמה לה לאנן סהדי ולהכי נמי הגמ' לעיל דעביד צריכותא לא קאמר צריכותא מהאי טעמא דאנן סהדי וכו':

תוס' בד"ה ברם וכו' וכולה סוגיא דלעיל ליתא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דגם מ"ש והלא משמך אמרו יפה ערערו וכו' ליתא לפי"ה ע"ש ולא ידענא אמאי הא לפי' המסקנא נמי קשיא כיון דרבנן דהלכתא כוותייהו ס"ל דא"צ לקיימו אמאי יפה ערערו וכו' וע"כ לומר דלא אמרה מעולם:

דף קנה.

בד"ה איתמר וכו' וא"ת תקש' דרבא אדרבא וכו' עכ"ל התוס' שם בפ' הניזקין כ' דאין לו' דהכא משמיה. דר"נ ואיהו לא ס"ל. דהא קאמר הא דרבא מכללא דההוא עובדא דאורי רבא ואיך הורה דלא כשמעתיה ע"ש והרז"ה בס' המאור בשמעתין פי' כפי' התוס' דהא דרבא מכללא איתמר אהא דאמר בן י"ח ואח"כ הק' דרבא אדרבא דפ' הניזקין ותי' הא דידיה הא דרביה ע"ש וצ"ל לדעתו דאע"ג דרבא פליג אר"נ מ"מ בהוראה אינו סומך על סברתו אלא מורה כס' רבו ר"נ דלא כהתוס':

דף קנה:
גמ' אלא א"א בן ך' כי בדקו מאי הוי ק"ל נימא דמ"ד כן ך' ס"ל כמ"ד לקמן תוך זמן כלאחר זמן ושנת עשרים גופה יוכל למכור ולא הוי סריס עד שיהיו עשרים שלמים כמ"ד שם בנדה ולגי' שכ' התוס' בד"ה איתמר דרבא אמר כן ך' ניחא דרבא גופיה אית ליה תוך זמן כלפני זמן אבל לגי' הספרים ק' וי"ל דפריך להלכתא דפסקי' לקמן בגמ' הלכתא בן ך' והלכת' תוך זמן כלפני זמן:
שם א"ל ר"א לאמימר השתא ומה זביני וכו' י"מ אמ"ש התוס' בגיטין דנ"ט ע"א אמאי ל"ק קרקע דמהני מתנה כמו פחות מבן ך' ע"ש ומאי קושי' הא התם ר"א קאמ' לה ואיהו פריך אדאמימר הכא ונימא דפליג אאמימר ולא קבל תשובתו:
שם התם בעי' ועמדו ב' האנשים וכו' עיין לרש"י בפ' החובל דף"ח ע"א שכ' מועמדו ב' האנשים עדות שאי אתה יכול להזימה ע"ש והגמ' דלא קאמר טעם זה משום דאיירי בשומת קרקע כמ"ש התוס' וגם לפירשב"ם איירי נמי גם בשומת קרקע ולא שייכא הזמה בכה"ג אבל אין לתרץ דחייב הקטן כשיגדיל כמ"ש הג"א בפ' החובל גבי קטן שהזיק דודאי לא דמיא הזמה להזיק דהא כשהוזם לא הזיק כלל: :
רשב"ם בד"ה אית דגרסי וכו' אלא כבת שב וכו' אלא מעשה שהיה וכו' עכ"ל והגמ' דפריך ולישלח תינוקת בת י"ב הא דלא פריך בת שב משום דהנהו דשלחו ודאי דלא ידעי מתני' דהפעוטות והיה פשיט"ל דבעי' גדולה ורבא השיב להם לעובדא ששאלו עליה ולא חש להשיב למה שלא שאלו ורשב"ם דכ' משום מעשה שהיה נקט לפום שינויא דגמ' ועיין להריטב"א בגיטין שכ' דדעת רבינו האיי גאון דדוקא כדי חייו הוא דממכרו ממכר במטלטלין ע"ש ולפ"ז י"ל האית דגרסי דהכא ביותר מכדי חייו מיירי ול"ק מ"ש רשב"ם:

דף קנו.
גמ' ל"נ אלא ליבום דתנן וכו' מהרימ"ט חא"ה סי' מ"א הקשה מכאן לס' ר"י בר"י דקטן שקידש לו אביו אשה הוו קדושין דזכין לאדם שלא בפניו דלפ"ז נוקמה הכא בקידש לו אביו אשה וכ' דאי הא דזבין אינו אלא מדרבנן ניחא דבקדושין דרבנן לא בעי בדיקה וסמכינן אחזקה דכשהגיע לכלל שנותיו חזקה שהביא סי' עש"ב ותמהני דהא מוקי לה ביבם והתוס' בפ"ק דקדושין די"ט הוכיחו דביאת בן ט' אינה אלא מדרבנן ביבום הרי דלא סמכי' אחזקה אפי' בדרבנן וי"ל דמיירי ביבם שיבם ולא בדקוהו ואח"ז בא לגרש ובא עליה קודם הגירושין ובעי בדיקה דאי הביא ב"ש סגי בגט ואי לא הביא ב"ש צריך חליצה מדאורייתא ולא הביא הגמ' מהא מתני' דבן ט' אלא להודיע שיכול ליבם כשהוא קטן ולא אמרי' דגם ביבום בעי גדול שראוי להקמת זרע אבל קטן הוי פוגע באשת אחיו

שלא במקום מצוה וע"ז הוא שריבא המשנה דבן ט' אבל הכא מיירי לענין דסגי בגט או לא ועיין להמש"ל בפ"ו מה' אישות:

תוס' בד"ה וכי וכו' ואם היה ספיקא וכו' עכ"ל ר"ל דאין לתרץ דבודקין שאם לא ימצאו שערות א"צ לגרש ותהא מותרת לכהונה דהא אפי' לא ימצאו שערות צריכה גט דספיקא הוא שמא נשרו ולשונ' אינו מדוקדק ותירצו דבודקין כדי שלא תהא מקודשת ולא חייש שמא נשרו ובגירושין כמי בודקין כרי שאם לא ימצאו שערות א"צ לגרש ומתורץ ב' הקושיא שהקשו ועיין במקובצת ולה' המגיה בס' מש"ל בפ"ו מה' אישות:

בד"ה לאפוקי וכו' ומיהו צ"ע וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בפ"ב מה' אישות ולמהרש"א בספר משחא דרבותא חא"ה סי':

דף קנו:

פירשב"ם בד"ה שהיתה וכו' אם מתנ' ש"מ בלא שיור וכו' עכ"ל היינו למאן דמוקי לה לעיל דקנ"א במחלק ועיין למהרש"ל דלא זכר סוגיא דלעיל וראיתי במקובצת שהק' למ"ש רשב"ם דלר"א כיון שבקנין היא אם עמד אינו חוזר הא בגמרא בספ"ק דגיטין מוקי ר"מ כר"א דבעי קנין במתנת ש"מ ולעיל בדקנ"ג מוקי ר"מ כר"נ בהך פלוגתא דמי מוציא מיד מי והשתא הא בין ש"מ בין בריא תרוייהו חד דינא אית להו וכן הק' ה' דברי אמת כקו' דס"ט ע"ד מדנפשיה ע"ש ול"ק די"ל דלפום הך אוקמתא מוקמי' לדברי ר"א בלא שיור אבל בשיור ומצוה מחמת מיתה גם לר"א לא בעי קנין ופלוגתא דמי מוציא מיד מי מיתוקמא דתרוייהו מודו דבשעת המתנה אמר בהדיא שהוא מצוה מחמת מיתה אלא דאי בריא הוא הוי מתנת בריא אבל אי ש"מ הוא אית ליה דין מצוה מחמת מיתה דאם עמד חוזר:

תוס' בד"ה קונין וכו' ואפי' בשבת וכו' כדאמר בהזורק וכו' עכ"ל דשמעתין י"ל מיירי בכל נכסיו דהקנין יתר הוא וכמאן דליתיה ולכך קונין בשבת ועי"ל ועיין במקובצת:

בד"ה זכין וכו' כיון דגדול יכול לקנות לא תקון : וכו' עכ"ל ק' הא זכין לאדם שלא בפניו כמו שהק' בתחילת דבריהם וי"ל דגדול כיון דיכול לקנות ולא קנה בעצמו ש"מ דלא ניחא במתנה וחוב היא אצלו וכ"כ מהרימ"ט חא"ה סי' מ"א לתרץ קושיא אחרת ע"ש:

דף קנז.

פירשב"ם בד"ה אליבא דר"מ וכו' כ"ש דמשתעבדי וכו' עכ"ל תרתי קאמר כ"ש הכא שהוא שעבוד וגם איתנהו בעולם. וא"ש לפ"ז מ"ש בדבור שאח"ז דשאני שעבוד מקנין כדפי' וכו' א"נ מ"ש בדבור שאח"ז דשאני שעבוד מקנין היינו נמי משום דאיתנהו בעולם ואחר שאתגייר וכו' דפליגי רבנן מקרי ליתנהו בעולם דאין בידו כמ"ש התוס' בקדושין דס"ב אבל מכר מצויין הן קרקעות לימכר ורשב"ם דנקט בדבו' זה הק"ו מפירות דקל

עדיפא מינה קאמר דאפי' פירות דקל דליתנהו כלל בעולם ס"ל לר"מ קנה אבל אה"נ דאתי בק"ו מאחר שימות בעל ואחר שאתגייר:

תוס' בד"ה אמר וכו' מתני' עדיפא ליה וכו' עכ"ל ובמאי דמשני מיניה קאמרת יתורץ גם את זה דכיון דהשתא לא מבע"ל אלא בהוריש ומשום דמלוה ע"פ אינה גובה מן היורשין י"ל דר"נ ס"ל מלוה ע"פ גובה מן היורשין והוי כמו מיניה וא"ש שקבעו דבריהם בדברי רב יוסף ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה דאקני וכו' שיקנה נכסים וימכור עכ"ל ק' דמכירה מאן דכר שמה הלא העיקר הוא בקנייה ועוד ק' הרי מבואר בגמ' בפ"ק דמציעא דט"ז ע"ב דהאומר שדה זו כשאקחנה קנויה לך דמהני למ"ד אדם מקנה דשב"ל וא"כ ע"כ דמקרי עבדי דאתו ונ"ל דהתוס' כאן אזלי כחד תי' שכ' לעיל דע"ט ע"ב בד"ה אימור דלר"מ בחד מי יימר מקרי עבידי דאתו ובתרי מי יימר לא מקרי עבידי דאתו ומתבאר בגמ' בפ"ק דמציעא שם דטעמא דמ"ד אדם מקנה דשב"ל משום דסמכא דעתיה דלוקח וכיון דסמכא דעתיה דלוקח אז המוכר ניחא ליה דליקו בהימנותיה ע"ש כל הסוגיא וא"כ כיון דהאי שעבוד דאקנה אינו אלא לענין דאם קנה ומכר אבל אם לא מכר בלאו דאקנה גבי אפי' מגלימא דעל כתפיה וכיון דאיכא תרי מי יימר שיקנה ומי יימר שימכור לא חייש בזה הקונה ולא סמכא דעתיה דקונה על השעבוד הזה וכיון דלא סמכא דעתיה דקונה אז לא אמרי' ניחא ליה דליקו בהימנותיה דלא אמרי' הכי אלא עוכא דהלוקח סומך ע"ד המוכר וניחא הכל שפיר ובהכי ניחא דלא קבעו התוס' דבריהם לעיל במאי דקאמר אליבא כר"מ לא תבעי לך דלעיל בקנה לבד מיירי ובחד מי יימר מתרי עבידי דאתו ועיין לה' קצה"ח סי' קי"ב סק"ג שנעלם ממנו דברי התוס' לעיל דע"ט שהבאתי גם ע"ש שהצריך עיון בדברי התוס' כאן:

דף קנז:

פירשב"ם בד"ה פסולים וכו' ומיהו אם ההלואה היתה וכו' כדאמר להו רבה וכו' עכ"ל דבריו הללו סתראי למ"ש רשב"ם גופיה שם לקמן דקע"ב דשם כ' דוקא בשטרי מכר ומתנה ודוחק לו' דדבריו כאן לשי' ר"ח שהביא שם ונ"ל דתנא דקתני פסולים משמע אפי' מבני חרי לא יגבה ואפי' מזמן ב' וטעמא משום קנס כדאי' בפ' אז"נ וע"ז קאמר רשב"ם דכה"ג דהיתה הלואה בא' בניסן לא קנסו כיון דאיכא שטרי דמכר ומתנה דכותבין כן תלינן דטעו דהדין כן גם בשטרי הלואה ולא קנסו בכה"ג וגבי מבני חרי אבל ממשעבדי לא גבי דעדים שבשטר הוא דמפקי קלא:

שם בד"ה הא מני ר"מ וכו' מיהו לא שכיחא מילתא וכו' עכ"ל ובס"ד דגמ' דרבנן היא ודאקני משתעבד הא דקתני מאוחרין כשירין בכל ענין נמי איתיה אפי' לא כתב דאקני

דס"ל לרשב"ם דאחריות דאקני נמי ט"ס ולהסוברים דאחריות דאקני לאו ט"ס ס"ל דמאוחרין כשירין דוקא בכתב דאקני מיירי אע"ג דשכיחא מילתא דלא יכתוב דאקני כיון שאינו מוכרח לכתוב אחריות דהא אחריות ט"ס לרבנן:

בד"ה ואת"ל וכו' ויקנה בתרא עכ"ל משמע בתרא לחוד ולא קמא כלל ולפי"ז הו"מ למיפשט הבעיא מברייתא דמייתי בסמוך דקתני און השבח מב"ח דע"כ לאו דבתרא לחודיה ועיין להנ"י ולהש"ך סי' קי"ב סקי"ב ע"ש :

תוס' בד"ה המוקדמין וכו' יקרעוהו וה"ה הך משנה דהכא משמע פסולים וכו' עכ"ל כצ"ל וכן הביא לשונם הש"ך סי' נ"ב ע"ש:

בד"ה גובה ואפי' דאקנה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ומהרש"א ז"ל ועמ"ש בחידושינו במציעא דט"ו ע"ב :

דף קנח.

בד"ה ובה' וכו' מסתמא ל"פ ארב ושמואל וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל אמאי לא ק"ל ארו"ש גופייהו וגם אר"ל דלקמן ע"ש והעה"ש אה"ע סי' צ"ו כ' דבנצ"ב לא בעי שבועה לר"ל דס"ל חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים ודוקא במנה ומאתים דתנאי ב"ד הוא דבעי שבועה וכמ"ש התוס' בפ' השולח וא"כ רו"ש נמי י"ל דס"ל כר"ל אבל ר"י ע"כ דלא ס"ל חזקה דר"ל מדקאמר בערכין אין נזקקין לנכסי יתומים אלא א"כ ריבית אוכלת בהם או לכתובת אשה ולא קאמר גם לתוך זמנו ע"ש וצ"ל לפ"ז דהו"מ התוס' לתרץ לרבי אלעזר דאית ליה חזקה דר"ל אלא דעדיפא מינה קאמרי דר"א גופיה ל"ל דרו"ש ומ"מ דוחק הוא לו' דהתוספות דהכא דלא כמ"ש הם עצמן לעיל דף ה' דשם כ' דמסתמא ר"י אית ליה חזקה דר"ל ונ"ל קושי' מהרש"א ז"ל דהתוס' פשיט"ל גם בקושית' דלמ"ד בחזקת יורשי האשה י"ל דאדם מוריש כיון דמוחזקת וכמו שטר העומד ליגבות לב"ש ולא קשיא להו אלא למ"ד בחזקת יורשי הבעל דאמאי תני בחזקתן הא אפי' אין מוחזקין לא זה ולא זה יורשי הבעל זכו כיון דאין אדם מש"ל ותי' דמ"ש בחזקתן דהיינו בחזקת יורשי הבעל לא נקטיה אלא לו' דלא הוי בחזקת יורשי האשה ולפ"ז רו"ש י"ל ס"ל כמ"ד בחזקת יורשי האשה ולר"ל ל"ק קושיתם כיון דכליל להו בחדא מחתא ותני בחזקתם ולר"א הו"מ למי' הכי אלא דעדיפא קאמרי וכדכתי':

בא"ד דא"כ כי מקשה וכו' ופריך נמי מברייתא ץ דמוקי כב"ש וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דהברייתא דמוקי כב"ש לא מיירי כלל בכתובה ועוד דאי ביחד מיירי אמאי האב נשבע ועיין להתוס' בפ' החולץ דל"ח ע"א שגם דבריהם שם קשים לשמוע וצ"ל דגי' אחרת. הי"ל בגמ' דאברייתא קמייתא דמיירי בכתובה משני נמי ב"ש היא וקצת י"ל בדברי

התוס' אמאי לא דחו מ"ש מקודם דמיירי בפוטרה מן השבועה מגמ' דשבועות דלא מוקי לה בפוטרה ועיין להעה"ש ח"מ סי' ע"א אות ל"ב מה שהוכיח מדברי התוס' הללו ע"ש ועפי"ה ליתא:

דף קנט.

גמ' אבל אחרים יכולים לקיים כתב ידו לפירשב"ם דהוחזק בב"ד היינו שמעידין שחתמו על הקיום קודם שנעשה גזלן לא א"ש מאי דקתני בברייתא זו אחרים יכולים לקיים כ"י דהא על הקיום הם מעידין ולא על כתב ידו אלא דר"ל דמעידין על הקיום וממילא מתקיים כ"י ולפי' התוס' ניחא טפי:

תוס' בד"ה ולימרו וכו' אבל אין להביא ראיה מדאמר בסמוך וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דמאי ס"ד דהא הגמ' קאמר בהדיא בסמוך דמטעם מכח אבוה דאבא קאתינא הוא וביותר ק' דברי הרא"ש בבכורות בפ' י"ב שהביא ראיה משמעתין דב"ח אינו גובה מן הראוי וכבר דשו בה רבים:

בד"ה ואע"פ וכו' מכאן י"ל שאם היו ב' וכו' עכ"ל ק' מאי עדיפותא יש בב' ועיין בתומים סי' מ"ו מ"ש בזה:

דף קנט:

גמ' אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו הרשב"א בתשו' ח"ב סי' ל"ב הביא מי שסובר דדוקא לאחין אבל לאב היכא דאיתיה לאב ואמו גרושה יורשה בקבר להנחיל לאב ע"ש ועמ"ש בחי' לעיל דף י"ג ע"ש:

פרק עשירי

דף קס.

תוס' בד"ה מקושר וכו' תימה לר"י וכו' דסתם שטר יש בו גליון מן הצד וכו' עכ"ל כ' מהרש"א נקטו ר"י משום דלר"ה אין לכתוב מן הצד רק כתיבת יד וכו' ע"ש והא דלא הוק"ל גם לר"ה מגליון שלמעל' כדהקשו בסמוך משום די"ל דליכ' גליון מלמעל' אבל מן הצד סתם שטר יש בו גליון ולכך עדיפא להו למנקט ר"י מיהו הא ליתא דהא לר"ה דחתימות הוא בהחלק בין התפירות וא"כ יכול לכתוב אחורי הכתב ומאי דקרו ליה התוס' גליון היינו לגבי חתימות העדים שאחורי השטר הם חתומים והכל נק' גליון מה שלמעלה מהם אלא י"ל דקושיתם מגליון בסמוך אינה אלא אי חתימי העדים בשיטה אחת זה בצד זה אבל אי זה אח"ז כל אחת בתפירה אחת א"כ העדים רחוקים זה מזה ואי כותב בגליון שלמעלה לא חתים עליה אלא ע"א ולבך נקטו ר"י ודע דמ"ש התוס' בסמוך בתי' קושי' לר"ה גייז או טאיט לא קאי גייז אלא אמן הצד אבל שלמעלה ל"מ גייז ליה:

בד"ה פשוט וכו' טעמא שמא יעשנו מקושר וכו' עכ"ל וטעמא דמקושר שעשה עידיו מתוכו פסול משום חששא דקאמר רבי לקמן דאינו דומה זמנו של זה וכו' דס"ל לת"ק כותבין שובר ורחב"ג ס"ל אין כותבין שובר כדלקמן ורחב"ג דקאמ' מפני שיכול לעשותו פשוט לאו טעמא למילתיה קאמר דבאין כותבין שובר סגי אלא ה"ק לת"ק יכול לעשותו פשוט דאין כותבין שובר:

בד"ה מקושר שכתבו וכו' ואם נאמר כאן שנידון כפשוט וכו' עכ"ל וכיון שנידון כפשוט ודאי שכותב הזמן כפשוט ולא כמקושר וע"ז מק' דא"כ מאי פריך רבי לקמן הא אינו כותב הזמן אלא כפשוט ותי' דמתני' מיירי בשכתב זמנו במקושר דאע"ג דדינא הוא למכתב כפשוט מ"מ מתני' מיירי בשכתב כמקושר ומשמע ליה לרבי דמיירי בשכתב כמקושר מדקתני מקוש' שכתב עידיו וכו' משמע דאינו מחולק משאר מקושר אלא בעדים אבל לעולם דינא הוא דלכתחילה מקושר שעידיו מתוכו כותבין זמנו כפשוט כיון דדיינינן ליה כפשוט ולפי תי' זה של התוס' אזדא לה הוכחתם לעיל בדיבור הקודם מרחב"ג דדי"ל דדוקא מקושר שכתבו עידיו מתוכו הוא דלא עביד ליה חלק כפשוט כמו לענין זמן:

בא"ד שובר בלא זמן או זמן שכתב בשטר שכיון שהיה מקושר שעידיו מתוכו וכו' כצ"ל ר"ל דכיון שעידיו מתוכו כפשוט סבר שלא איחרוהו:

דף קס:

גמ' בדרע"ק ורבנן וכו' ק' הא רע"ק ורבנן בקרא דד"נ מיירי והכא בקרא דיקום דבר דד"מ מיירי ואמאי לא ילפי' מד"נ ממשפט אחד כמ"ש התוס' במכות ריש דף ו' ועיין להתוס' ר"פ אד"מ ע"ש:

דף קסא.

גמ' עדים ממטה למעלה חתימי במקובצת פי' דחתימי מאחורי הכתב להיפך הכתב דהיינו שהופך הנייר וחותם ראש החתימה כנגד ראש שיטה אחרונה ע"ה ואי קשיא לפ"ז מאי פריך דילמא אתרמי ריעותא וכו' וגייז לראובן וכו' נימא דכל החתימה בשיטה אחרונה דחתים בשיטה אחרונה ראובן בן יעקב וכי גייז גייז הכל י"ל דזה נכלל בכלל שינויא דמר זוטרא דבסמוך והא דהוצרך לפ' במקו' שם בשינויא דמר זוטרא שכל העדים חתומים בשיטה אחרונה ע"ש היינו כי היכי דלא תקשה דילמא גייז שיטה אחרונה עם חתימת העד הא' וליתכשר בשאר עדים:

תוס' בד"ה וניחוש וכו' והיכי גייז הא יהא פסול וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל מאי ריעותא יש בשיטה אחרונה כיון דאין למידין ממנה משום דחובתו למידין כמ"ש התוס' לקמן דקס"ב ע"ב בסד"ה לפי ע"ש:

דף קסא:
רשב"ם בד"ה מר זוטרא וכו' מתני' כר"ה דייקא וכו' לא יתכן לעשות המקושר פשוט וכו' עכ"ל מקשים אמאי לא ק"ל ברישא דמתני' פשוט שעשה עידיו מאחוריו פסול מאי איריא מאחוריו אפילו מתוכו איחתימי ממטה למעלה פסול אלא ע"כ דפשוט שעשה עידיו מאחוריו והיינו כסד' הפשוט אלא שעשאן מאחוריו ה"נ נפרש מדברי רחב"ג מקושר שעשה עדיו מתוכו היינו בסדר הפשוט ומאי ק"ל ואין לתרץ דמשמע ליה דכל חד בדיניה פשוט שעשה עידיו מאחוריו היינו כדרך הפשוט ומקושר שעשה עידיו מתוכו היינו כדרך המקושר דאכתי ק' מאי מק' בתר הכי לר"ה בפשוט שעדיו מאחוריו שיכול לעשותו מקושר הא כדרך פשוט חתימי ע"כ נר' דמתניתין בכל גוונא מיירי בפשוט שעדיו מאחוריו ומקושר שעדיו מתוכו בין דחתימי כדרך הפשוט בין דחתימי כדרך המקושר וניחא הכל שפיר:
תוס' בד"ה כל וכו' ולא נהירא דמהדר לתרוצי וכו' עכ"ל והא דלא מפרשי לדברי מר זוטרא דמלמטה למעלה חתימי ולא ממעלה למטה משום דלשון כלין דקאמי מר זוטרא משמע מלמעלה למטה:
בד"ה וצריך וכו' אלא בגיטין דליכא רוב תנאים וכו' עכ"ל והו"מ לאוקומי בלאלתר אלא דמשני שפיר במהדר וכמ"ש על ראיה דשטרא פרסאה דחתימי עליה סהדי ישראל:

דף קסב:
גמ' אלא מהא ליכא למשמ' מינה ולא אמרי' נעשה לפשוט הבעיא די"ל דתנא גופיה מספק"ל וכמ"ש ה' פמ"א סי' אך מדברי הש"מ במציעא ד"ל גבי בעיא דלצורכו ולצורכה לא משמע כן ע"ש:
תוס' בד"ה נמצא וכו' דר"נ פסיק התם הלכה כר' וכו' עכ"ל דברים הללו אין כאן מקומם אלא בקושיתם ועיין להתוס' שם במכות ע"ש:

דף קסג.
בא"ד וא"ת א"כ כשר וכו' עכ"ל לשון א"כ קשה להולמו גם בהרא"ש ליתיה:
גמ' דין עדים לאשרתא נמי אמרי ב"ד וכו' דא"צ ב"ד להזכיר באשרתא אופן הקיום דהיינו שבאו העדים והעידו על חתימתן או עדים אחרים דא"כ הא מפורש דלאו אטיוטא מסהדי אלא ע"כ דא"צ לכתוב באשרתא אלא דנפק שטרא דנא ואשרנוהי דאז י"ל דאשרנוהי דלא טייט המלוה וכפ' מרן סי' מ"ו דין ח' דמדינא א"צ להזכיר אופן הקיום ע"ש וא"צ למה שדחק הת"ח ע"ש:
תוס' בד"ה שיטה אחת וב' אוירין וכו' דא"כ שיטה למאי חזיא כדפ"ל עכ"ל אפי' להו"מ שכ' בד"ה שיטה א"ש דכיון דב' שיטין היינו בשיעור ב' שיטין בלא אוירן א"כ שיטה

אחת דסיפא דברייתא היינו כשיעור שיטה אחת בלא אוירן א"כ שיטה אחת למאי חזיא ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה ר"י וכו' אפי' בדיוטא ב' שיטין וכו' עכ"ל ל"ד אלא שיטה אחת דבכתב בשיטה א' ועדיו בשיטה אחת פסול לר"י כדמסיק:

דף קסג:

בד"ה שיטה וכו' מיהו אם חתמו בסוף שיטה וכו' שיכולין לזייף וכו' עכ"ל אפי' למ"ש התוס' לעיל דחובתו למדין משיטה אחרונה לא חיישי' שמא היה כתוב חובתו דמיירי בשכתוב שריר וקיים וכן הוכיח ה' תומים סי' מ"ה סקי"א מדבריהם הללו דהיכא דכתוב שריר וקיים אין למדין משיט' אחרונ' אפי' חובתו דלא כהש"ך ע"ש:

דף קסד.

בד"ה גופה וכו' וכ"ת הוא על הנייר ועדיו על המחק לא הוי כשר וכו' עכ"ל אין להקשות היכי אפשר לו' כן דא"כ מאי פריך בסמוך אי עילאי מחיק ליה נימא דכתב אנחנא מעילאי על המחק דכי מחיק ליה הו"ל נמחק ב"פ די"ל דמדקתני הוא על הנייר ועדיו על המחק משמע דעדיו לחוד על המחק אבל מה שקודם לחתימתם הכל על הנייר ובכלל השטר הוא אבל כי מוקי בין עד לעד א"ש דבכלל עדיו על המחק הוא דהא בין עד לעד הוא:

בא"ד דילמא יכתוב ב' שיטות לפני העד וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ויש לו כבר שטר בע"א ע"ש ולא ניחא ליה לפ' דשטר זה גופיה כותב לפני עד ראשון ולפני עד שני והוו ב' שטרות כמ"ש מהרש"א משום דהתוספות על שאר שטרות קיימי דכתיבי על הנייר ול"מ מחיק:

בא"ד ואין לו שיחתום וכו' עכ"ל היה נ"ל להגיה שיחתוך בשביל אחד לאפוקי ממונא מחשוד ור"ל לכתוב שטר על חשוד דדינא הוא שכנגדו נוטל בע"א ודחו לזה דהא בעי לישבע ליטול מן החשוד אלא דזה אינו דאכתי י"ל דיכתוב שיטרא בשם ראובן שהוא חשוד לשמעון שהוא חשוד דבשניהם חשודים מתוך שאינו יכול לישבע משלם:

בא"ד דלמה יעשו שטות זה וכו' עכ"ל עיין לה' תומים סי' מ"ה סקי"א מ"ש בזה:

בא"ד וק' לפי' רבי וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דלפי' ריב"ם א"ש דהא בין עד לעד ל"מ להרחיק ב' שיטות משמע דרבי חולק על ריב"ם בזה אינו נר' כיון דהתוס' בדיבור הוכיחו ד"ז מהגמ' וממה שהק' ר"י לריב"ם אין להוכיח כלום די"ל דמחתומים בשיטה אחת מקשה ולא ס"ד הא דלמה יעשו שטות זה וכו' ודברי התוס' כאן בחתומים בשיטה אחת מיירי וכ"נ ממ"ש אח"ז וכי בשופטני וכו' מיהו ממ"ש התוספות לעיל בד"ה שיטה דבשטרות שיש להם גליון צריך שיחתמו זה תחת זה נר' דס"ל דב' שטרות בכל אחד ע"א אין מצט' דלא כמ"ש התוס' בדיבור זה:

דף קסד:
בד"ה הינא וכו' וי"ל דאם אינו יודע וכו' עכ"ל והינא אגב הנך נקטיה דאין בו שום חידוש דהא ודאי אפי' אינו יודע נזיר אחת דהא הריני נזיר קאמר ולכך התוס' נקטו בקושי' ובתירוצם הנך ולא נקטו הינא:

דף קסה.
רשב"ם בד"ה אמימ' וכו' דסתם מכשיר לגמרי משמע וכו' עכ"ל וממאי דלא מוקי מתני' סול לגבות ממשעבדי אין להוכיח די"ל דגט דמתני' אפי' בגט מיירי דלא שייך ביה משעבדי וע"כ דפסול לגמרי קאמר:
תוס' בד"ה אמר וכו' ולהכי כשר נמי לאמימר שהרי וכו' עכ"ל והא דלא מוקי מתני' לאמימר בא' בכתב ובא' בע"פ שהורה לפניו דא"כ אפי' שניהם בכתב ומתני' לא בב' שטרות אלא בשט' א' כדמשמ' לישנ' דמתני' וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף קסה:
בד"ה מה וכו' או שכתבו קרוב או פסול עכ"ל ולפ"ז גם במקושר כן הוא ואפי' למ"ד בגיטין ס"פ הזורק דקרוב כשר להשלים בגט מקושר בעדיו ג' הוא דוקא בחתים הקרוב עם הב' אבל בכתב סופר קרוב וב' עדים חתומים פסול ואפי' כתב כשר פסול דהא בעי' עדיו מאחוריו במקושר:
בד"ה אימא וכו' ומ"ש נסכא וכו' עכ"ל ונר' דתרתי מק' וכי נסכא פחותה ועוד דמאי פריך נימא דהיינו מה שירצה דקתני מיהו מהרש"א שם בכתובות לא הבין כן ע"ש וכאן בסה"ד כ' מה שי"ל מאי פריך ואימא נסכא ואימא פריטי נימא דהיינו מה שירצה וכו' ע"ש מ"ש מאי פריך ואימא נסכא ע"כ דכונתו לס"ד דהתוס' דלפי תי' לק"מ ולא ידענא אמאי לא ניחא ליה לפ' דהיינו קושי' התוס' עצמה וכדכתי':

דף קסו.
בד"ה אמר וכו' היכא דתפס ל"מ וכו' עכ"ל וזהב בדינרין אפי' תפס מפקי' מיניה דכיון דיד בעל השטר על התחתונה הוי בספק כצ"ל לפ"ד התוס' הללו דהא זהב בדינרין סיפא דהך ברייתא היא והא דאמרי' במציעא דק"י ע"א גבי מלוה אומר ה' הפירות בחזקת אוכליהן שאני התם דתפס קודם שבא לב"ד ע"ש בפירש"י:
בד"ה נכנס וכו' משום ב"ת היו דוחקות וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושי' במס' ר"ה דף ו' ע"ב ע"ש:

דף קסו:
גמ' א"ד שית מאה פריטי לפי' ר"ת דאסתירי פלגא דזוזא ניחא דלא נקט בבעיא א"ד מאה זוזי משום דפשיט"ל דיד בעל השטר על התחתונה אלא דמבע"ל שמא מאה אסתירי

משום דפריטי אסוכי מסכן להו א"ד לא אמרי' אסוכי אבל לפירשב"ם דאסתירי סלעים קשיא אמאי לא בעי צד ג' א"ד מאה זוזי וי"ל דמבע"ל אי אמרי' אסוכי אלא דס"ל דאי אמרי' אסוכי גם זוזי אסוכי כקושי' התוס' וא"כ אי אמרי' אסוכי ע"כ מאה אסתירי ואי לא אמרי' אסוכי הוי מאה פריטי דיד בעל השטר על התחתונה ופשיט ליה דדוקא פריטי הוא דאמרי' אסוכי:

דף קסז.

תוס' בד"ה ומשני וכו' ור"ת היה גורס בסוכ' וכו' עכ"ל צ"ל דלא ס"ל כפירשב"ם דאסתירי לחוד ואסתירא לחוד דלפירשב"ם גירסת ר"ת בסוכה לא מכרעא מידי דההיא דסוכה אסתירא היא:

בד"ה אע"פ וכו' ואור"י דלא מקדים וכו' עכ"ל הא דלא סגי לתרץ דדוקא באיתרע הוא דחיישי' משום דפריך התם אמתני' דכותבין שטר ללוה וכו' וליחוש וכו' והביאוהו התוס' הרי דחיישי' אפילו דלא איתרע וע"כ הוצרכו לו' דלא מקדים וכו':

דף קסז:

מתני' ואין כותבין ללוקח עד שיהא מוכר עמו כ' הרמב"ן בחי' דפשיטא היא אלא אגב רישא א"נ בקנו מידו שלא בפני הלוקח וקמ"ל דלא אמרי' סתם קנין לכתיבה עומד היכא דהקנין שלא בפניו א"נ אפשיטי זייר ולא ניחא ליה דלמסור שיטרא עד דשקיל לדמי ומיהו זכה זה במקחו מחמת הקנין ע"ש ונ"מ בין ב' התי' שטר מתנה דליכא דמי והרשב"א בתשו' ח"ב סי' שס"ח השיב לשואל שהק' לו ע"ד הרמב"ן הא קי"ל זכין לאדם שלא בפניו והשיב לו הלא כ' הרמב"ן אפשיטי זייר ליה ומ"מ זכה זה במקחו מחמת הקנין ואין ענין זה לזכיה ע"ש ור"ל כיון דכתי' ב' כתב דזכה במקחו דזכין לו שלא בפניו אלא דלא יחתמו עד שיתן הדמים גם בתי' הא' דשלא בפניו לא אמרי' סתם קנין לכתיבה עומד היינו לענין שלא יחתמו לו אבל מ"מ זכה זה במקחו מחמת הקנין אלא שאין כותבין לו וא"כ אין זה ענין לזכיה דהא זכה הוא בשדה מחמת הקנין:

רשב"ם ד"ה אמר לה וכו' החתומים עמי וכו' עכ"ל משמע דיש שנים אחרים חתומים מלבד ר"י וק' אפי' ר"י אינו חוזר ומגיד ליתכשר בהנך עדים וצ"ל דחד מנייהו קרוב וחתי' עמהם בגוונא דמיתכשר בשאר שטרות ומ"מ לא ידענא מי הכריחו לפ' כן דחתים עמהם קרוב:

דף קסח.

בד"ה צ"מ וכו' השתא דקדקתי יפה סמכי' עליה. וכו' עכ"ל נר' מדבריו דסמכי' על ר"י שהוא בעצמו הכיר אח"כ שהיא היא וכ"נ מדבריו בדיבור שאח"ז וכן נר' מדברי התוס' בד"ה כיון אבל מדברי הרא"ש שהוכיח מכאן דקרוב כשר לעדי הכרה ע"ש נר' דר"י לא

נתאמת אצלו אלא מכח עדי ההכרה הוא דמכשרי ליה ואי ר"י מכחיש לא היו נאמנים עדי ההכר' כיון שהם קרובים ולכן אי לאו דצ"מ הוא לאו אורחיה למידק לא הוה מכשרי ליה ולפי שיטה זו ל"ק קושי' התוספות:

תוס' בד"ה אמר וכו' ומה"ט נמי א"ש לר"נ עכ"ל ומה שהחזירו מניומי היינו דאפי' בשעת מתן מעות ל"ק אבל לאחר מתן מעות אה"נ דרבה בר אבוה החזירו בלא מניומי ומ"ש התוס' ל לעיל מזה בתירוצא דתפס ומה"ט א"ש לר"נ וכו' לרווחא כ"כ דלפום האי שינוייא דתפיס א"ש דלא חזה כלל אפי' בלאחר מתן מעות אלא ע"י מניומי וע"ש בתוס': **בד"ה** מעמיד וכו' ולא כפירשב"ם שהעדים עושין אותו עכ"ל וצ"ל לפירשב"ם דעושים אותו העדים או הדיינים דהא קתני בברייתא במותב תלתא וכו' פלוני ופלוני ופלוני משמע דדיינים עבדי ליה ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף קסח:

פירשב"ם בד"ה אבד וכו' שאין לו עדים שאבד ממנו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ומהרש"א בזה ואכתי דברי רשב"ם תמוהים דמהגמ' בפ"ב דכתובות דט"ז מבואר דאפי' יש עדים שאבד חיישי' דילמא מצאו וכבר תמה עליו בזה הרא"ש בתשו' כלל צ"ד סי' ה' ע"ש מ"ש ועיין להתוס' לקמן דקע"א ע"א בד"ה כותבין ע"ש ודברי הש"ך סי' מ"א בזה אינם מובנים: **תוס' בד"ה** אבל וכו' תימה לר"י שכל מוכר וכו' למ"ד א"צ להביא ראיה וכו' עכ"ל ק' הא כבר כתבו דבכה"ג לכ"ע א"צ לה"ר משום דלפקדון לא חיישי' וכו' וי"ל דדוקא בלא החזיק הוא דלא חיישי' לפקדון דדילמא כביש שטרא וכו' אבל הכא דמיירי בהחזיק ג"ש לא מצי כביש שיטרא דהא מביא לוקח עדי חזקה ולמ"ד צריך לה"ר רשב"ג מודה דכותבין בהחזיק בה ג"ש:

דף קסט.

גמ' א"כ נפישי עליה בעלי דינין וכו' יל"ד אכתי למ"ל יטרוף עכשיו מלוקח ב' בשטר אחד ואחר שלש שנים יטרוף בשטר ב' ע"י עדים שטרף ממנו הב"ח זה ג' שנים דהשתא לאו בבת אחת הם דליפשו עליה בע"ד וי"ל דכיון דטרף ממנו הב"ח זה זמן מרובה חוששין הלקוחות שזה שבא לטרוף מהם שמא פרע לו המוכר זוזי וחוזרין אצל המוכר והמוכר יודע שכבר טרף מלקוחות אחרים שהרי אותם הלקוחות שטרף מהם בראשונה חזרו על המוכר ודוקא בזמן מועט הוא דאמרי' לקמן דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפייס מיהו אכתי ק' שמא טורף מלקוחות שלא באחריות שאין חוזרין על המוכר ויש ליישב:

דף קסט:

גמ' אמר ר"נ דכתב הכי וכו' הגד"ת שער נ"ז ח"ב הק' למ"ד לעיל דמ"ד ע"ב דאפי' שלא באחריות דוקא אם טרפה ממנו ב"ח אבל טרפה נגזל חוזר עליו אכתי שמא יטרוף ואיך

כתבינן ליה שיטרא אפי' שלא באחריות ותי' דכיון דכתב ליה האי לישנא והוא לישנא דב"ד אין חשש וכו' ע"ש והיינו לר"נ דכתבי הכי לישנא אבל לר"א דלא כתבי כלל משום דאחריות לאו ט"ס א"כ אינו מוכח מהשטר דב"ד כתבו לו ואכתי ק' מנ"ל לרפרם דר"נ ס"ל אחריות ט"ס דילמ' לעולם אחריות לאו ט"ס ואצט' למכתב ליה האי לישנא משום חששא דנגזל ע"כ נראה דברייתא ל"ק למ"ד דאף ע"ג דשלא באחריות אם טרפה נגזל חוזר עליו די"ל דכתבי בפי' אפי' אחריות דנגזל א"ח עליו אבל ר"נ לא הזכיר אחריות דנגזל ע"כ דס"ל כמ"ד לעיל דשלא. באחריות אחריו' דנגזל א"ח עליו ודייק שפיר רפרם ז"א אחריות ט"ס הוא:

שם ר"א אחריות וכו' התוס' בפ"ק דמציעא די"ד ע"א כ' דבנכתב סתם אם נמצאת גזולה חוזר עליו לכ"ע ע"ש והיינו לשמואל דס"ל בהלואה אחריות ט"ס ובנמצאת גזולה הוי כמו הלואה אבל ר"א מוקי הברייתא כמ"ד אחריות לאו ט"ס אפי' בהלואה:

רשב"ם בד"ה רבי וכו' וגם החזקתי בשדה ג"ש וכו' עכ"ל צ"ע מה ענין חזקת ג"ש בזה הא לפי אוקמתא הלזו החזקה היא של קנין וכדפירשב"ם בסמוך דבאמר ליה לך חזק וקנה וקרקע נקנית בחזקה מיד וא"צ שהות זמן:

דף קע:

בד"ה ואל ירע וכו' כדי שיכוף לפורעו עכ"ל הוצרך לזה לס"ד דלקמן דלא פריך והא ר"י מזמן א' קא' אלא אסיפא דבריית' ולא פריך אמתני' לפום מאי דמוקמי' לה מזמן א' אבל למאי דמסיק דר"י לא ידע אי ר"י מזמן א' או מזמן ב' י"ל דלא יורע כחו דקתני היינו אי מזמן ב' קאמר דמפסיד המלוה הזמן והרמב"ן ז"ל בחי' פי' דכך יפה ללוה כשלא יורע כחו דמלוה בהפסיד הזמן דאי מפסיד הזמן לא יקבל ממנו פירעון מקצת ע"ש וה' בני יעקב די"ז הקשה עליו הא בע"כ דמלוה לקבל הפירעון על יד ע"י כדאמרי' בפ' האומנין האי מאן דמסיק זוזי בחבריה ופרע ליה זוזא זוזא פירעון הוי ע"ש ולק"מ דהכא דיש לו המלוה הפסד בזמן בידו לעכב הפירעון זוזא זוזא והתם מיירי בכותב שובר או לפי המסקנא דכותבין מזמן א' והא דלא ניחא ליה להרמב"ן לפ' דכך יפה ללוה כשלא יורע כחו דמלוה דמשתנה ממלוה גדולה למלוה קטנה כמ"ש הוא בעצמו לקמן בגמ' דמשני ה"ק ר"י לר' יאודה וכו' ע"ש משום דלא שייך יפוי בזה דבע"כ מקבל הפירעון אפי' אי משתנה למלוה קטנה ודוקא בהפסד הזמן הוא דמעכב הפירעון מקצת וכדכתי':

דף קעא.

בד"ה שאם וכו' ואמאי פסול וכו' עכ"ל אע"ג דאפי' נימא דטעו נפיק מיניה חורבא מ"מ כיון דנכתב בכשרות אלא דטעו לא נפסל השטר משום דנפיק מניה חורבא ודוקא בנתכוונו לאחרו הוא דפיסלו חכמים ואע"ג לעיל דצ"ד ע"ב בד"ה וחכמים כ' התוס' גבי

מוקדמין דטעו בשנות המלך ופיסלו אותם חכמים שאני התם דגזרי' שמא יגבה מזמן א' משא"כ הכא דליכא השתא שום חשש בגוף השטר אלא דחיישי' שמא יפרעו ויכתוב שובר ול"ד לחורבא דהתם:

דף קעא:

גמ' דכל אימת דנפיק לרעיה וכו' משמע מהכא דא"צ לכתוב בשובר זמן השטר ועיין להרא"ש בתשו' ריש כלל ע"ו דלמד ד"ז מב' יוסף ן' שמעון ע"ש וי"ל משום עידי השטר הוא דהוצרך ללמוד מב' יוסף בן שמעון ועיין לה' פרי הארץ סי':

דף קעב.

גמ' תרי בני חמשין חמשין לא משוינן ליה מ"ט וכו' ה' צמח צדק הוכיח מכאן דהא דקי"ל דאם יצאו עליו שטרי חוב שזמנם ביום אחד ואין לו כדי לפרוע לכולן דחולקין בשוה חלוקה דגברי דאם יש לאחד מבע"ח תרי. שטרי אינו נחשב אלא לאחד דאם איתא דנחשב לתרי גברי כיון דאית ליה תרי שיטרי למ"ל טעמא דניחא להו לתרוויהו הא אפי' המלוה והלוה רוצים לחלוק אותם בתרי שיטרי אין שומעין להם דשמא יש עליו בע"ח דזמנם ביום אחד ואיכא פסידא דידהו ע"י חלוקא לתרי שיטרי דנוטל ב' חלקים ואין לו' דניחא ליה למנקט האי טעמא משום מימרא שנייה כיון דנ"מ אפי' שניהם רוצים ושוב דחה דהכא בכותב בתרי שטרי של חמשין חמשין מזמן שני דמרצון שניהם כותבין דהא יש עליו חובות אחרים הם קודמין בין דזמנם של אלו מאוחר ע"ש וליתא דאכתי איכא פסידא דב"ח לענין מה שקנה אחרי כן דיד כולן שוה בו ואין בו דין קדימה דאקני הוא ושעבוד כולן חייל בב"א בשעה שקנה וע"י חלוקה דתרי שיטרי נוטל ב' חלקים ומפסדי הב"ח ועיין למהרימ"ט בכתובות דצ"ג דפשיט"ל דבכה"ג הוי בתרי גברי והקשה מסוגיין כי קושיין גם הפרישה בסי' נ"ג הק' כן וע"ש מה שתי':

רשב"ם בד"ה להנך וכו' אבל בשיטרי מלוה וכו' עכ"ל דבריו סתראי למ"ש לעיל דקי"ז ע"ב ועיין מה שכתבתי שם ועיין לה' בני יעקב ד"מ ע"ש:

דף קעג.

גמ' תנא דידן סבר כותבין שטר ללוה וכו' רשב"ם במתני' פי' דאין מוציאין זע"ז משום דיכול לטעון היית חייב לי וכשפרעתני החזרתי לך שטר ע"ש והוא היפך שמעתין דטעמא משום דכותבין שטר ללוה. וכו' ולתנא דברייתא דאין כותבין לא חייש להחזרתי לך גם דברי רשב"ם בשמעתין בד"ה זימנין שכ' כסבור וכו' והוא אינו יודע מה ששנינו וכו' תמוהים דהא אחר ששנינו משנתנו לא יכתוב לרמות גם ק' בגמ' אמאי לא תיקנו להפך דאין כותבין אלא א"כ מלוה עמו ומוציאין שטרי זע"ז ונ"ל לישב הכל דהאי דהחזרתיו לך שכ' במשנתנו אינו אלא אם טען כך אבל אם לא טען אלא להד"מ לא

מהימני' ליה במגו דאי בעי אמר החזרתי כשפרעתני דאין הטענו' שוות דלא שכיח הוא דכשפרעו הי"ל לקורעו וכה"ג לא הוי מגו וכמ"ש התוס' בכתובות די"ח ע"ב ע"ש ומשמע ליה להגמ' דמתני' דקתני אין מוציאין זע"ז בכל גוונא אפי' לא טען אלא להד"מ וע"ז קאמר דטעמא הוא דכותבין שטר ללוה ומאי דלא תיקנו להפך דאין כותבין ומוציאין משום כיון דבלא"ה אי טען החזרה אין מוציאין ולכך ניחא להו לחכמים להשוות דבריהם דבכל ענין אין מוציאין ולכך תי' דאין מוציאין וכותבין וזהו כוונת רשב"ם במשנה ליישב אמאי לא תיקנו להפך ומשום דק"ל היכי אמרי' דאזיל לגבי סופר וכותב ברמאות הא כיון דמצי טעין ליה כשפרעת החזרתי לא אזיל לכתוב ברמאות על מגן לזה כ' רשב"ם הכא שאינו יודע דאין מוציאין כשטוען החזרתי ובריית דקתני מוציאין זע"ז באינו טוען מיירי ועיין לטוש"ע סי' מ"ט ולהב"ח והש"ך שם ועיין בס' כתובה בסופו בלקוטיו למכילתין מ"ש בישוב דברי רשב"ם במתני' ע"כ:

רשב"ם בד"ה במאי קמפלגי כיון דלאו בחיישי' לנפילה פליגי עכ"ל משמעות דבריו דמתני' ובריית לחודייהו לא קשיין די"ל דפליגי באי חיישי' לנפילה אבל ממאי דקאמר לנפילה לא חיישי' ומנא תימרא וכו' משמע דליכא מאן דפליג בהכי ולהכי פריך במאי קמפלגי ועיין במהרש"א בתוס' בד"ה אלא:

דף קעג:

גמ' מתקיף לה ר"ח הא קבלנות היא וכו' עיין ברש"י ר"פ הנושא שכ' דנ"ל מקרא דאנכי אערבנו דלא כמסקנא דשמעתין גם מרן בב"י סי' קכ"ט כ"כ וע"ש להפרישה ועיין להרמ"ה בשמעתין שכ' דר"ח הוא דאתקיף האי אתקפתא דלרבה לקמן דס"ל דתן לו ואני ערב הוי ערב לא פריך מידי ע"ש איברא דק' על דברי הרמ"ה דר' יצחק לקמן ס"ל דכה"ג הוי ערב ואיהו גופיה מייתי האי קרא דלקח בגדו ואין לו' דר"י לא אמר דכה"ג הוי ערב אלא אחר דקי"ל ערב משתעבד מקרא דלקח בגדו אבל אי לא"ה ע"כ קרא דאנכי אערבנו קבלן הוי דא"כ גם לרבא נימא הכי שו"ר לה' שער אפרים דק"ט שכ' כדברי הרמ"ה לתרץ דברי הב"י והוק"ל הא דר"י ע"ש מ"ש:

עוד בגמ' לר"י דאמר אסמכתא ל"ק וכו' וקראי דנ"ל מנייהו ערב דלעיל מוקי להו בקנין לפני ב"ד חשוב דבכה"ג אסמכתא קניא לכ"ע:

דף קעד.

תוס' בד"ה ואם וכו' ועו"ק כיון דמוקי וכו' עכ"ל דכיון רר"פ ור"ה קיימי אעובד' דההוא ערבא וע"כ דלא היה חייב מודה מדחייש ר"ה לצרכי וא"כ ר"פ אמאי הוצרך לטעמא דמצוה הא אפי' בגדולי' לא מחייבי כיון דאין חייב מודה ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף קעד:
בא"ד פיר"י דהיינו מלוה ע"פ וכו' עכ"ל דלפירשב"ם ניחא דר"פ כאן מיירי במלוה בע"פ ומאי דאמרי' בב"ד מצוה על היתומים היינו בשטר ומאי דאמרי' מלוה ע"פ גובה מן היורשין היינו בגדולים אבל לפיר"י לא מיתוקמא ההיא דמצוה אפי' בשטר ואי בגדולים כופין ולא מצוה ותי' דמיתוקמ' אפי' במלוה ע"פ ובמטלטלין וההיא דגובה מן היורשין במקרקעי וכולהו בגדולים וא"צ למ"ש מהרש"א:
פירשב"ם בד"ה ואם כתב וכו' אלא חוב וכו' עכ"ל היינו לפי' הא"נ שכ' לעיל דל"ג ע"א בעובדא דרבה בר שרשום אבל לפירוש קמא שם אפי' מלוה בשטר מצוה הוא דאיכא ע"ש:
גמ' ואבע"א אבא לגבי בריה וכו' לפ"ז מיתוקמא בערב ממש וכ"כ הרמ"ה וכ"נ מדברי התוס' בד"ה בר שכ' דרשב"ג נמי מיירי באבא לגבי בריה והיינו דמשמע להו דרשב"ג בערב ממש קאמר דאי בקבלן לא הוו צריכי להכי וע"ש במהרש"א ז"ל:
שם גמ' וכי אדם עושה קנוניא על בניו וכו' מקשי' נוקמה לדר"ה בתבעו או בהודה דרך הודאה. או דאמר אתם עדי דלא אמרי' להשביע וכמ"ש הרי"ף לקמן במימרא דרבה ונ"ל דבהקדיש כל נכסיו אפי' תבעו וכיוצא אמרי' להשביע דלא איכפת ליה אי תבעי ליה כיון דאין לו נכסיו עכשיו ונוטלין מן ההקדש ודוקא בלא הקדיש נכסיו הוא דלא אמרי' להשביע בהנך גווני דירא הוא שמא תבעי ליה בדינא ומפסדי ליה אבל בהקדיש כל נכסיו לא איכפת ליה ולא אסיק אדעתיה אי מתעשר למחר ותבעי ליה וכמ"ש התוס' לעיל דמ"ה ע"א גבי נוגע בעדות:
גמ' ה"מ ישראל וכו' מכאן הוכיח ה' מעשה חייא בתשו' סי' ב' דעיקר שבועת אלמנה היא דצררי אבל מחילה ודומה לה מדין גלגול הוא שהרי קא' הגמ' דבנכרי דליכא התפסת צררי וליכא למיחש למידי ואי איתא הא מ"מ חיישי' למחילה ע"ש ונר' דאין מכאן שום ראיה דלענין גביה ודאי לא מעכב הגבייה אששא דמחיל' אבל לגבי שבועת אלמנה אה"נ דמזקקי' לה שבועה וכמ"ש מהר"ם בתשו' השייכים לס' משפטים סי' ן' דבקל רמו רבנן שבועה כדאשכחן טובא וכו' וכ"כ הרא"ש בפ"ק דמכילתין ועיין להמש"ל בפי"א מה' מו"ל במ"ש ע"ד מהרש"ך והכא לענין גביה מיירי דאי חיישי' למחיל' לא גבי עד דגדלי:
תוס' בד"ה ש"מ וכו' דאי חוזר כמו במתנתו וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל כמו מתנ' ש"מ דל"ד אם עמד אלא אפי' בעודו ש"מ חוו' ועיין לעיל דקנ"א ע"א:
בד"ה אדם וכו' אע"ג דבריא אי לא טעין טעני' ליה וכו' בפ' ז"ב איתא בהדיא דמשטר לא טעני' ע"ש וס"ל להתוס' והיינו לא טעין כלל אבל אי טעין איני חייב לך אנן טענינן ליה משטה ועיין להש"ך סי' פ"א ס"ק יו"ד ע"ש:

דף קעה.
רשב"ם בד"ה ופרכי' וכו' עד לאחר מותו וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דא"כ מאי פריך מרו"ש דאמרי מלוה ע"פ אין גובה מן היורשין הא מניה הוא דגבי דלאחר מיתה ת"ל דמצוה לקיים ד"ה ונ"ל דס"ל לרשב"ם דיורשין זוכין בירושה עם גמר מיתה ולא לאחר מיתה וכן יש להוכיח מהגמ' לעיל דף ל"ז ע"א דפליגי אביי ורבא דאביי סבר דמתנת ש"מ זוכה עם גמר מיתה ורבא ס"ל לאחר מיתה והשתא לאביי ע"כ דירושה זוכה עם גמר מיתה דהא מתנת ש"מ כירושה שויוה רבנן ובודאי לא העדיפוה מירושה וא"כ אפי' רבא ע"כ דמודה בירושה דאל"ה ליפלגו בירושה גופה אלא ע"כ בירושה דאורייתא כ"ע מודו דעם גמר מיתה זוכין ובמתנת ש"מ דרבנן ס"ל לרבא דלא תיקנוה רבנן אלא לאחר מיתה דאומדנא היא כמ"ש שם רשב"ם ע"ש ואע"ג דאמרינן לעיל דקמ"ט ע"א גבי עובדא דאיסור גיורא אי במתנת ש"מ כירושה שויוה רבנן כל דליתיה בירושה דמשמע הא איתיה בירושה הוה זכי ולא אמרי' דזוכה רבא מן ההפקר עם גמר מיתה קודם זכיית המקבל מתנה דאינו אלא לאחר מיתה י"ל דגם גבי זכיה אינו זוכה אלא לאחר מיתה ודוקא ירושה דממילא קא אתיא הוא דזכו עם גמר מיתה ומעתה פריך הגמ' שפיר דאמר תנו נותנין משמע אפי' עדיין לא מת ועם גמר מיתה זכו היורשין ומלוה ע"פ אינה גובה מן היורשין ועיין בתשו' ר' בצלאל סי' י"א ע"ש:
תוס' בד"ה הא דמקויים וכו' מ"ל משתעבד לגבוה מ"ל משתעבד להדיוט וכו' עכ"ל מכאן מוכח דפי' משועבדין היינו מכורין ולא משועבדין לב"ח כאשר כתב מר"ן בב"י רס"י ט"ל בד"ה חזר וכו' ואפילו הם יכולין לו' פרענו וכו' עכ"ל ומש"ה נאמנים לו' שאמר להם אביהם שפרע מיגו דאי בעו אמרי פרענו אנו ואע"ג דכשאומרין פרענו הרי הב"ח מכיר בשקרם וכשאומרין שאביהם אמ"ל אינו מכיר בשקרם מ"מ אמרי' מיגו בכה"ג כמו שהוכיחו התוס' לעיל רנ"ב ע"ב פ"ש וק"ק שלא הוכיחו ד"ז מכאן:
בא"ד היינו דטפי מסתבר וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי ק"ל להתוס' בדבור הקודם אמאי לא אמר איפכא נימא משום דס"ל להגמרא דבכל גונא נאמנים אפי' לא פסקא למילתיה ויש לישב:
בא"ד דלמ' שנאמן לו'. שטעה וכו' עכ"ל ודוקא שטעה בחשבון הוא דנאמן אבל אי תבעו שחייב לו והודה ולמחר אמ"ל איני חייב לך כלל חייב כיון שלא היה טעות בחשבון ועיין להתוס' שם:

דף קעה:
גמ' מ"ט שעבודא דאורייתא ק"ל הא דאמרי' בפ"ק דמציעא אחריות ט"ס ור"מ ס"ל שטר שאין בו אחריות אינו גובה ממשעבדי דס"ל אחריות לאו ט"ס ולמ"ד ש"ד אמאי צריך

לכתו' אחריו' הא מדאורי' אפי' מלוה ע"פ גובה ממשעבדי אלא משום דלית לה קלא אמרו רבנן דאינה גובה וא"כ מלוה בשטר אפילו שאין בה אחריות הרי אית לה קלא וצ"ל כיון דלא כתוב אחריות אמרי' דתנאי היה בפי' שאין בו שעבוד נכסים וכה"ג כ' הריטב"א שם כחי' לר"א אליבא דר"מ דס"ל שטר שאין בו אחריות אינו גובה אפי' מב"ח ע"ש ושוב הראוני לה' ראש יוסף רסי' ט"ל שעמד בזה ע"ש ועיין להגד"ת ריש שער ע"ז אות ב' ע"ש:

והנה רשב"ם פי' דש"ד נ"ל מיוציא לך את העבוט ולעיל דקע"ד ע"א כתב דנכסי דאיניש ערבין ביה מקרא זה נר' דס"ל דש"ד היינו מדין ערבות. וכ"מ בדברי רש"י בפ"ק דקדושין די"ג ע"ב ע"ש ובהכי ניחא לי מאי דק' בדברי רשב"ם דמייתי ערבות מקרא דלמה יקח משכבך דד"ק ואח"כ מייתי מד"ת דקרא דד"ת מייתי ליה למ"ד ש"ד וקרא דד"ק למ"ד שעבודא ל"ד אלא מדרבנן ואכתי ק"ק אמאי לא מייתי קרא דלקח בגרו כי ערב זר דנ"ל להגמ' לעיל מניה דערב משתעבד דהא בגדו כתיב ועיין לה' הלכות יו"ט בפ' יש בכור דמ"ח ע"ש ודע דרש"י בקדושין שם כ' דאפי' למ"ד שעבודא ל"ד כי שעביד בפי' ש"ד לכ"ע ע"ש וכ' הרשב"א דאע"ג דאחריות ט"ס מ"מ כי שעבדן בפי' עדיף טפי וגמ' דפ' ג"פ בסתם מיירי והשע"ה ח"ד דמ"ב תמה דא"כ מאי פריך הגמרא בשמעתין מדאמר עולא ב"ח דינו בזיבורית נוקמה בשעבדן בפי' ותי' דדוקא מן היורשין הוא דמהני בשעבדן בפי' אבל חן הלקוחות לא מהני ע"ש ואכתי ק' ע"ד הרשב"א שכ' דסוגיא דג"פ בסתם והא סוגיא דשמעתין בלקוחות מיירי וא"ש אפילו בפי' אחריות ולקושיתו י"ל דרש"י מפ' כמ"ש הרמב"ן בחי' בשמעתין דמ"ד שעבודא ל"ד נ"ל מקרא דעבוט דמדלא נכנס שליח ב"ד מוכח דל"ל שעבוד ולעולא טעמא דלא נכנס משום זיבורית ע"ש ועי"ל דאי בשעבדן בפי' אפי' סובין ולמה נקט קרקע וע"ד שכ' התוס' בשמעתין לא ע"כ בלא שעבדן בפי':

שם גמ' מתיבי החופר בור וכו' יל"ד נימא דרב ושמואל מדאורייתא קאמרי אבל מדרבנן תיקנו משום נעילת דלת דגבי מהיורשין כמו ר"י ור"ל דמדאורייתא קאמרי אבל מדרבנן מלוה ע"פ אינה גובה מן הלקוחות כדתנן במתני' וכמ"ש הרמ"ה ע"ש וכן ק' בגמ' לעיל גבי אם אמר תנו דפריך והא רו"ש דאמרי תרוייהו וכו' וי"ל דאי רב ושמואל מדאורייתא קאמרי מאי אירייא מלוה ע"פ אפי' מלוה בשטר מדאוריית' לא גביא דשעבודא ל"ד אפי' בשטר והתוס' רי"ד בקדושין די"ג כ' דג' מחלוקת בדבר דאיכא למ"ד בשטר שעבודא דאורייתא וא"כ אין הכרח מדנקטו רב ושמואל מלוה מיהו התוס' רי"ד שם כ' דעיקר הגי' כדברי ר"י ור"ל גובה מן היורשין ואין גובה מן הלקוחות וא"כ לעולם כולהו אמוראי דנקטו בסתמא אפי' מדרבנן קאמרי. כ' הרא"ש הביאו בש"מ דה"ה דהומ"ל נזקין שאני

דמלוה הכתובה בתורה היא ע"ש והוא תימה דגמ' פריך לרב ושמואל ושמואל ס"ל בפ"ק דקדושין מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר ויש ליישב:

תוס' בד"ה אינו גובה וכו' אינו חושש לקלא וכו' עכ"ל יל"ד לפ"ז מאי פריך מבריית' דחופר בור הא התם ליכא האי טעמא וכיון דמלוה בשטר גביא משום דלא תפתח דלת בפני המזיקין והגזלנין כמ"ש התוס' לקמן גם מלוה ע"פ גביא וכקושי' התוס' וי"ל דלא פלוג רבנן במלוה ע"פ ועיין להשע"ה ח"ד דמ"א ע"ג:

בד"ה דיתבי וכו' ותימא אמאי תני ר"נ וכו' עכ"ל נ"ל במ"ש הרא"ש בפ"ק דמציעא די"ז ע"א דעמד בדין דהוי כמלוה בשטר דוקא לגבות ממשעבדי אבל נאמן לו' פרעתי והיכא דאיתברר לן דלא פרע גובה ממשעבדי וכ"כ הטור בסי' ט"ל בשם התוס' ע"ש והשתא כי מוקי לה בשעמד בדין צ"ל במודה דלא פרע או דלא זזה ידם של עדים מתחת ידו עד שמת ולכך מוקי לה שמת לצאת מחשש פירעון:

דף קעו.

רשב"ם בד"ה מאי וכו' שטרי מלוה ומכירה וכו' עכ"ל מתבאר מדבריו דגם בשטרי מכר אמרי' אחריות ט"ס וזה סותר למ"ש הג"א לעיל דקס"ט משם רשב"ם דדוקא שטרי מלוה הוא דאחריות ט"ס אבל שטרי מכר לא ע"ש ועיין בפי' רשב"ם לעיל דף מ"א:

תוס' בד"ה הגה הכא נמי וכו' ותימה דא"כ ק' ליהוי כשאילו וכו' עכ"ל ר"ל דכמו דאמרי' בשאילו רחתימי אשאילו דכתיבא לבסוף ה"נ נימא דחתימי אערב דכתיב לבסוף והא דלא הקשו על רב לעיל דאני ערב לא חתימי אערב משום די"ל דשאילת שלום כתיבא בתחילה ולעולם סהדי לא חתימי אלא אתחילת השטר. אבל ר"י קאמר ושאילו וכו' משמע דכתיב לבסוף ותירצו דשאני שאילו שסותר אבל כל היכא דאינו סותר לא חתימי אלא אתחילת השטר והא דתנן סוף פ' המגרש שני גיטין שכתובין זה תחת זה לא חתימי אלא אתחתון שאני התם דב' ענינים נפרדין והא דאמרי' לעיל דקס"ג ע"א ב"ד אדיוטא לא חתימי עמ"ש שם ועיין להרמ"ה שכ' דגם הכא בערב לא חתימי אלא אערב וע"ש שפי' הסוגיא לפי שיטה זו ובעיקר קושית התוס' י"ל דשאני גבי ערב כיון דערב מישך שייך בלוה ואינו ענין בפני עצמו אמרי' דחתימי אעיקר המלוה:

גמ' חלוק וקנו מידו משתעבד משום דמצוה קעביד בעי קנין ואע"ג דערב דכתובה לא משתעבד אפי' בקנין לדעת הרמב"ם משום דמצו' קעביד הכא שאני משום צערא ד דחבריה גמר ומקנה כצד של הבעיא וכ"כ הגד"ת ריש של"ה ע"ש: :

דף קעו:

רשב"ם בד"ה ה"ג וכו' לאחר חיתום גובה מנכסי' משועבדי' עכ"ל והיינו אם כתוב אחר חיתום שטרות וחתימי עליה עדים אבל עדים לא גבי ממשעבדי אלא מבני חרין:

תם ונשלם מסכת בבא בתרא

מסכת סנהדרין

פרק ראשון

דף ב.

לא כהטייתך לטובה וכו' מק' ומטו בה משמא דמהר"א ברודא ז"ל אמאי אצטריך קרא דאחרי רבים להטות לאשמעי' דמטין לרעה ע"פ שנים הא שמעי' לה מדאמרה תורה יומת המת והיכי מ"ל אי כולן לחובה הא קי"ל דפוטרין אותו דגמירי דבעי הלנת דין וכדאמרי' לקמן וע"כ ברובא ע"כ. ואפ"ל דהו"א דאיך מטין אלא ע"פ רובא דמנכר דמה שנשארו הם מיעוטא דמיעוטא ואע"ג דאין מטין לרעה ע"פ שנים מ"מ רובא דמנכר שאני וכה"ג אמרי' בפ"ב דחולין ע"ש ולכך אצטריך קרא דאחרי רבים להטות דמטין ע"פ שנים: **תוס' בד"ה** ד"מ וכו' וליל"ק לא חשיב האי שיור וכו' עכ"ל ולר"י דס"ל דגר צריך ג' דמשפט כתיב ביה כמ"ש התוס' לקמן י"ל דחשיב האי שיור ושייר נמי הא דגר צריך ג':

דף ב:

בד"ה דברי הכל וכו' ומאן דל"ל ע"פ לא בעי ג' וכו' וע"ק דר"י אית ליה וכו' עכ"ל הרמ"ה ז"ל לקמן אהא דאמרי' א"ב דשמואל כ' הא דלא קאמר א"ב דר' אבהו משום דרב אחא א"ש כר' אבהו דאע"ג דמדרבנן הוא החמירו ואמא דאין דיניהם דין ע"ש ומדבריהם הללו נראה דלא כהרמ"ה אלא דר"א לא אתי כר' אבהו דכיון דמדרבנן הוא. דיניהם דין והא דל"ק א"ב דר' אבהו משום דאז הוה ק"ל ארב אחא מר' אבהו דקשיש מיניה דכן דרך הגמרא להקשות מדברי האמוראים הראשונים ולכך מייתי דשמואל דהשתא אתי ר"א כשמואל ועיין להרמ"ה גופיה לקמן שהוכיח דלית הילכתא כר' אחא משום דקי"ל כרבי אבהו וצ"ל דס"ל לקושטא דמילתא דר' אחא לא אתי כר' אבהו אלא משום דאיכא למידחי דאפי' מדרבנן אין דיניהם דין ניחא ליה להגמ' למנקט א"ב דשמואל:

בא"ד וי"ל מדכ' רחמנא מומחין גבי גזילות וכו' עכ"ל לפי"ז ק' אמאי לא משני הגמ' לעולם אין ע"פ וממשפט אחד שמעי' ג' ומאי דלא בעי מומחין מרגלי גבי גזילות וכבר נרגש מזה מהר"ם שיף ז"ל אבל אין להקשות דהו"ל לשנויי לעולם ע"פ ס"ל והא דלא בעי' מומחין. מדגלי גבי גזילות דכיון דג' ומומחין מחד קרא נפקי כיון דגלי דלא בעי מומחין ולא קאי אלהים אהלוואו' א"כ גם ג' לא בעי דלא כמ"ש בביאור מהרמ"ש:

דף ג.

גמ' שלא דלת וכו' משמע דג' הדיוטות שכיחי ובגמרא בקדושין דס"ג דאמרי' מי יימר דמזדקקי תלתא היינו למ"ד ע"פ שנו כאן ובהודאות והלוואות מדאורייתא בג' מומחין

א"כ גר נמי ג' מומחין דכמשפט כתיב וג' מומחין לא שכיחי ועיין להרב בתי כהונה מה שהקשה אגמ' דקידושין הלזו מגמ' דפ' כירה גבי נשאלין לנדרי' וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה שלא וכו' וי"מ דוקא גזילות שע"י חבלות וכו' עכ"ל אבל גזילות או חבלות לחודייהו לא ובהכי מתורץ גם מה שהקשו מההיא דחנן בישא דאי ר"ל דלא מיעטו הי"מ אלא גזילו' לחודייהו אבל חבלות לחודייהו לא דיינינן אכתי קשיא מההיא דחנן בישא וכ' מהרש"א דמתני' ודאי דגזילות או חבלות קתני מדאמרי' לעיל גזילות דכתיב ונקרב וכו' ע"ש ואפ' דאין ראיתו מכרעת וכמ"ש מהר"מ שיף מ"מ כ"ן מדפריך לקמן חצי נזק היינו חבלות וצ"ל לפ"ד מהרש"א דמשנתנו דבעי' מומחין בגזילות או חבלות בא"י קאי דדוקא בח"ל הוא דעבדי' שליחותייהו וכמ"ש הר"ן בחי' ועיקר קושית התו' היא אהא דאמרינן דבמידי דלא שכיח לא עבדי' שליחותיהו וע"ז תי' דדוקא גזילות שע"י חבלות הוא דלא שכיח:

בד"ה לרבא וכו' משום דר"ן קאי כוותיה וכו' עכ"ל הט"ז הוכיח מדלא כ' דרב אחא קאי כוותיה דס"ל כמ"ש הרמ"ה. דר"א א"ש כר' אבהו ע"ש וכבר הוכחתי לעיל בד"ה דברי הכל דהתוס' לא ס"ל כמ"ש הרמ"ה:

בד"ה נזק וכו' דהא איתא בהחובל וכו' עכ"ל ה"ק נימא דמתני' בא"י וכמו שכן הוא להי"מ שכ' בד"ה שלא וכמ"ש שם וי"ל דמדקאמר היינו חבלות משמע כדין חבלות ממש ואכתי ק' מאי פריך הגמ' היינו חבלות נוקמה בנזקי שור בשור דדנין בבבל ולאו היינו חבלות ומתני' בבבל ובנזק ג' הדיוטות קאמר וי"ל דמדקתני לה בהדי תשלומי כפל משמע דמומחין קאמר והתוס' ניחא להו לאוכוחי טפי מלישנא דגמ':

דף ג:

בד"ה ד"מ וכו' ואמאי לא נילף ק"ו מד"נ וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח דהא דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא מדאורייתא דאי איתא דמדרבנן הוא לא מקשי' מידי ועיין לה' קמ"ר ח"ב בתשו' סי' י"ב שנסתפק בזה ובעיקר קושי' התוס' י"ל דהא דהולכין בד"נ אחר הרוב אפי' בדליתיה קמן הוא הל"מ דמקרא לא נ"ל אלא ברובא דאיתיה קמן וכיון שכן הא קי"ל דאין דנין ק"ו מהלכה ואע"ג דבפ"ק דחולין מייתי דאזלינן בתר רובא מרוצח ונ"ל מהתם ר"נ אפי' בדליתיה קמן מ"מ הנך אמוראי דהתם דלא מייתו מרוצח ע"כ דס"ל דאין ראיה מרוצח וע"ש בתוס' וא"כ להנך אמוראי י"ל דבד"נ מהל"מ ושמואל כהנך אמוראי ס"ל ומה"ט לא מייתי התוס' כאן מההיא דפ"ק דחולין שהיא עיקרא דהך מילתא והוצרכו לאתויי מפ' ן' סורר ומורה ועמ"ש בחי' שם בפ"ק דחולין:

גמ' מה למטה שנים וכו' קשה אמאי לא מוקי טעמא דר' משום ירשיעון תרי ותרתי אלהים דדריש קרא קמא מדהול"ל אל השופט כר' יאשיה הרי ד' ואין ב"ד שקול הרי ה' שו"ר להר"ן שהק' כן ומה שתי' לזה אינו מחוור כלל ע"ש ונ"ל דאי מוקי הכי א"כ רבנן פליגי בתרתי דע"כ או דלא דרשי תחילות או דל"ל אין ב"ד שקול דאי אית להו תרוייהו אייתר חד אלהים דלא לכתוב אלא ב' ואין ב"ד שקול הרי ג' ופליגי נמי ביש אם למסורת ולא ניחא ליה להגמ' לומר דפליגי בתרתי:

דף ד.

תוס' בד"ה כולהו וכו' ורבנן מפ' כפת כתיב וכו' עכ"ל הוצרכו להביא סברת רבנן דלא נימא דכפות כתיב מליאה ולא שייכא בפלוגתא דיש אם למקרא או למסורת:

בא"ד לחייב בב' מצות וכו' והמסורת ולחייב וכו' עכ"ל לכאורה ק' א"כ מאי. מייתי הגמרא בשמעתין מנפשות נימא נמי או נפש או נפשות כמו ההיא דמצות וי"ל דל"ד דגבי נפשות כיון דקרי' נפשות דאפילו מב' מתים כ"ש ממת אחד ולא אצט' המסורת לאשמועי' דאפי' מצוה אחת דלא איקבע איסורא מייתי אשם תלוי והמקרא לאשמעי' דאפי' איקבע איסורא לא מייתי חטאת אלא אשם תלוי דל"ד למאי דאזלינן בעלמא בתר חזקה:

בא"ד ומפ' בגמ' לולב אחד משום דכתי' כפת וכו' עכ"ל אלא ע"כ משום דלא מכחשי דדריש כפת כריב"ב ומה שהק' מהרש"א ז"ל דכבר כתבו התו' דהגמ' כאן ס"ל דריב"ב מטעמא אחרינא וכו' ע"ש ל"ק דאע"ג דלריב"ב י"ל מט"א מ"מ רע"ק ע"כ מהאי טעמ' הוא ומה שהק' דא"כ אמאי לא תי' דמה"ט לא מייתי הגמ' הא דריב"ב משום דלא מכחשי ע"ש י"ל שלזה כיונו התו' במ"ש ונראה וכו' וכ"כ מהר"ם שיף ז"ל ועמיתנו הרב מהרש"ש הי"ו ההוא אמר דלמ"ד יש אם למסורת לא דריש המקרא אפי' היכא דלא מכחשי ולא כ' התוס' דהיכא דלא מכחשי דריש תרוייהו אלא למ"ד יש אם למקרא וא"כ ריב"ב מדדריש תרוייהו היכא דלא מכחשי ע"כ היכא דמכחיש יש אם למקרא ס"ל ולכך מק' התוס' אמאי לא מייתי ריב"ב ולא היא שהרי ריה"ג בפרק כ"ש דל"ו דריש לחם עוני למי שנאכל באנינות הרי דדריש המקרא ואמאי לא מייתי ליה בשמעתין אלא ע"כ משום די"ל דס"ל יש אם למסורת ושאני התם דלא מכחשי מיהו ק"ק במה שכתבו התוס' להא דריב"ב משום ט"א אכתי ק' אמאי לא מייתי דריה"ג ויש לישב:

בד"ה כל וכו' והוה חשבי' לכולהו מתנה אחת וכו' עכ"ל קשה דלב"ש מאי א"ל שהרי כתבו בדבור שאח"ז דלב"ש ל"ל הך סברא דכפרה בכדי לא אשכחן וא"כ אפי' מחשבו לכולהו מתנה אחת לא ליעכבו וי"ל דלפום האי תירוצא ס"ל כתי' בתרא שכ' בדבור

שאח"ז דמשום שפיכת שיריים וא"כ אי לא עשה שפיכת שירים ועשה מתנה הו"א דהוי כעשה חצי מתנה דלא מהני קמ"ל:

בא"ד להכי אצטריך קרא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א מברייתא דלקמן וי"ל דלא דרשינן ישפך לדרשא אחרינא אלא השתא דכתיב בחטאת וכפר ואייתר ישפך אבל אי לא כתיב וכיפר דרשינן ישפך למתנה אחת וא"ש מה שכתבו התוס' להכי אצטריך קרא דהיינו קרא דישפך ואפי' לב"ה:

בד"ה ושתים וכו' וא"ת הול"ל וכו' עכ"ל י"ל בזה במ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ג דהיכא דהסברא אינה פשוטה כ"כ אמרינן מילתא דאתיא בסברא טרח וכתב לה קרא וא"כ י"ל דהך סברא דכפרה בכדי לא הוי סברא פשוטה ואמרי' טרח וכ"ל קרא ולא דרשי' לעכב וכה"ג כ' מהרש"א בפסחים דס"א ע"א דמוקמי לקרא ללאוי יתירי. ול"מ לעכב אע"ג דאמרי' בכ"מ כל היכא דאיכא למידרש דרשינן ול"מ ליה בלאוי יתירי וה"נ דכוותא:

בד"ה מנין וכו' לאו שהיה פשוט לו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וי"ל דא"כ לא נכתוב לא נפשת ולא נפשות וידעינן דמ"ל חד מ"ל שנים כמו דאשכחן גבי בשר:

בד"ה ורבנן וכו' וקאמר ורע"ק לטעמיה וכו' עכ"ל כנראה דשפת יתר הוא הא דכ' הא דרע"ק לטעמיה וי"ל דמשום די"ל דרי"ש בעלמא ס"ל יש אם למסורת והכא דאיכא גילוי דנפשת יתירא הוא דרשי' יש אם למקרא דהיכא דמוכחי קראי שאני ומטמא מב' מתים לזה כ' דמדקאמר רע"ק לטעמיה מוכח דרי"ש לא מטמא מב' מתים:

דף ד:

גמ' דכ"ע יש אם למקרא ק"ק הא רבנן ס"ל כפת כתי' בסוכה שהביאו התוס' לעיל בד"ה כולהו וי"ל דמ"מ דרשי כפות לשיהיה כפות ולא פרוד מיהו למ"ש מהר"ם לובלין לעיל בד"ה כולהו דאפי' מכפ' כפו' ולא פרוד ק' ועיין להר"ן בחי' בשמעתין:

דף ה.

תוס' בד"ה ואם וכו' ואפי"ה יחיד מומחה דן וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דמשמע להו דכגון אנא קאי אברייתא וא"כ כיון דאמרי' כגון אנא דנקיטנא רשותא היינו יחיד מומחה דקתני בברייתא וקאמר אבל לא נקיטנא דיניה לאו דינא הרי דאפילו לרבי אבהו אתייא ברייתא ורש"י פי' דברייתא דלא כר"א ע"ש והא דלא סגי ליה לומר דאפילו לא קאי אברייתא מ"מ הרי קאמר דנקיטנא רשותא מהני ולרש"י לא מהני לר"א משום די"ל דרש"י לא קאי אנקיט רשותא דבנקיט רשותא מודה דמהני ומומחה דברייתא לא נקיט רשותא וא"כ אפי' נימא דכגון אנא קאי אברייתי' י"ל דלא כתב רש"י דל"ל עירוב פרשיות אלא לפום מאי דמסיק הגמ' דמומחה דברייתא לא נקיט רשותא אבל לפי הצד דמצדד הגמ' דכגון

אנא דנקיטנא רשותא ומומחה דברייתא בנקיט רשותא א"ש הברייתא אפי' כמאן דאית ליה ע"פ ול"ק קושיית התוס' לפמ"ש מהרש"א בכונתם ועיין במהרש"א לקמן ד"ו ע"א בפירש"י בד"ה דן וכו' ע"ש ודו"ק:

בא"ד ודוחק לפ' דיניה לאו דינא לכתחילה וכו' עכ"ל לכאורה מלבד הדוחק לא פשיט הגמ' מידי מעובדא דמר זוטרא וי"ל דפשיט דאי איתא דבעי נקיט רשותא איך דן מר זוטרא אי מיירי בדלא קבלוה עלייהו והיינו במאי דקאמר ואי לא זיל שלים ונפרש ואי לא קבלוה כלל כדפירשו התוס' לקמן ואפילו דרש"י פי' בקבלוה עלייהו לדון דין תורה מ"מ כוונתם דדוחק לפ' כן אפי' אם נפרש כפירושם דלקמן דבלא קבלוה מיירי:

דף ה:

גמ' וא"א ליהוי כב' שדנו וכו'. כ' הר"ן בחי' דלהמפרשי' דנקראו ב"ד חצוף משום דיודעין הבע"ד מי הם שזיכו אותם או חייבו משא"כ בג' דכל א' יאמר לא אני חייבתי או זכיתי קשנא מאי פריך הא הכא הוו ב"ד חציף כיון שאמר איני יודע ידעי הבע"ד מי המחייבים או המזכין ועוד קשה להמפרשי' הללו דלפ"ד בקיום שטרות דבעי' ג' ולא סגי ברובא גם בג' הוו ב"ד חצוף ומהגמ' בפ"ב דכתובות דכ"ב ע"א משמע דבג' לא הוו ב"ד חצוף גם בקיום אלא בשנים:

דף ו.

תוס' בד"ה וכ"ת וכו' תימה מאי קאמר וכו' ומאי קאמר נמי ר"א וכו' עכ"ל לפמ"ש התוספות ריש מכילתין בד"ה ד"ה דר"א לא חשיב הך ברייתא דרמב"ח דלא מתניא בי ר"ח וכו' ע"ש ניחא שפיר:

בגמ' סברוה לכ"ע מקשים וכו' ק"ק למ"ש רש"י בריש מכילתין דדברי הכל דקאמר ר"א היינו תנאי דפליגי בפשרה לפום הסברוה דלכ"ע מקשי' תקשי להו מאי דברי הכל דקאמר ר"א ואפש"ל דזהו מ"ש לימא כתנאי ור"ל וקשיא לר"א ולפי"ז ניחא מ"ש התוס' אמאי לא קאמר דשמואל ודאי תנאי היא אך אין זה במשמע אומרו לימא כתנאי ע"כ צ"ל דלא כ"כ רש"י אלא למסקנ' אבל לפום הסברוה ר"א אברייתא דרשב"ג דלעיל קאי וקמ"ל דרבנן דרשב"ג ל"פ בדין אלא בפשרה ואכתי ק"ק בגמ' אמאי לא מוקי דכ"ע לא מקשי' ומ"ד בגי' ס"ל דהוי כקנין בטעות וכמ"ש התוס' בד"ה והלכתא וי"ל:

דף ז:

גמ' ומייתי כולהו טבחי דמתא וכו' עיין בריש הוריות דהלשון משונה מכאן דשם איתא מכניף ומייתי עשרה טבחי ממתא מחסיא ע"ש:

דף ח:

תוס' בד"ה וחכ"א וכו' ויש ללמוד מכאן וכו' וסברא הוא דלא גרעה וכו' עכ"ל בסוף יבמות פליגי תנאי דח"א עדי נשים א"צ דו"ח דכיון דאיכא כתובה כד"מ דמי וח"א צריכין דו"ח דכד"נ דמו ופירש"י משום דא"א בחנק משמע אפי' למ"ד בד"נ היינו טעמא משום דשרי א"א לעלמא אבל לאוסרה על בעלה דליכא מיתה כר"מ דמו ונר' דלא אצטריך התם לה"ט דשרי א"א לעלמ' אלא משום דאיכא כתובה ובד"מ דמו אבל לאוסרה על בעלה דליכא כתובה לא דאי אסרי לה ליכא כתובה ואי שרו לה תשב תחת בעלה וליפא נטילת כתובה וכמ"ש הב"ש סי' י"ז סקס"ג ע"ש וא"כ ודאי דבעי דו"ח. מיהו ק"ל אמ"ש דש ללמוד מכאן וכו' דנימא דאפי' דלא בעי דו"ח מ"מ אי דרשו וחקרו והוכחשו הוי הכחשה שהרי בד"מ דלא בעי דו"ח אי דרשו וחקרו והוכחשו הוי הכחש' כמ"ש הטור וש"ע ח"מ דס"י ל' ע"ש וראיתי לבעה"ת שער כ"ד שכתב י"א דבר"מ אפי' אי הוכחשו בחקירות כשרין כיון דלא בעי דו"ח ע"ש ונר' שזה דעת התוס' כאן וראיתי להרב פני משה ח"ב סי' ב' דף י' ע"א שיצא לידון בדבר חדש דאפי' לא בעי דו"ח בעדי קידושין מ"מ ה"ד אי הוכחשו בדבר דעבידי למיטעי אז תלינן דאחד מהם טעה בדמיונו אבל בהכחשה גמורה דלא עבידי למיטעי בודאי חד מינייהו משקר ובמילתא דבעי שני עדים לא מצטרפי עש"ב ומדברי התוס' הללו אין נראה כן דאי איתא דהכחשה דלא עבידי למיטעי לא מצט' היכי למדו מכאן דלאוסרה בעי דו"ח דילמא מיירי בהכחשה גמורה דלא עבידי למיטעי ולכך בטלה עדותן מיהו נ"ל דהוכחת התוס' מאוקמתא דאוקמוה בפלוגת' דבן זכאי ורבנן ואיתכחוש בבדיקות ולא איתכחוש בחקירות ולאוקמתא הלזו ר"מ ס"ל דהוי הכחשה ולא חיישינן לסהדי אחריני וא"א דלעדי לאוסרה על בעלה לא בעי דו"ח הרי לאוסרה ל"ל בה בהכחשה דבדיקות ואסורה על בעלה ול"מ מאה כסף דלא קרי' לו תהיה לאשה ואף דשוב הביא האב עדים והכחישום מ"מ ניחוש עבידי למיטעי דבכה"ג אפי' רבנן דבן זכאי מודו דהוי הכחשה אפי' בבדיקות שהרי בעדי קידושין דלא בעי דו"ח היכא דליכא למיטעי הוי הכחש' ועיין למרן בב"י באה"ע סי' י"א ובש"ע שם:

בד"ה חוששין וכו' אכתי נ"ל במאי דחוששין לכבודן וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז רבה אמאי לא מוקי ובכה"ג ומכח קו' זו היה נ"ל דרבא חולק בסברא זו וס"ל דבדינא אחרינא אין חוששין לכבודן של ראשונים ולפי"ז ניחא מה שהק' מהרש"א בתוס' בד"ה רבה ע"ש:

בד"ה באשה חבירה וכגון דאמרי וכו' עכ"ל. עיין פירש"י דנרגש מזה וכ' דאמרי דמאי דלא התרו בה משום דידעי בה שהיא חבירה וכיון דאמרו כן ע"כ להורגה באו ועיין להתוס' לקמן ד"ט ע"ב בד"ה עדי ע"ש:

דף ט.
גמ' בפלודתא דרי"ש ורבנן הומ"ל דכ"ע כרי"ש ופלוגתייהו בלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אי לוקין עליו אלא משום דלא אשכח דפליגי תנאי בהדיא בהכי: תוס' בד"ה דאתרו וכו' חדא דא"ל דלוקין עליו לפי סברת ר"א וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל נימא דהא דס"ל הכא דלוקין יליף מעדים זוממין ע"ש וי"ל דכיון דכבר שמענו אזהרה מלא תענה א"כ קרא דואם בן הכות לא הוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דאזהרה דמיתה כבר ידעינן מלא תענה דטעמא דאין לוקין משום דהלאו בא לאזהרה דמיתה שו"ר דהא ליתא דאקרא דואם בן הכות לחודיה לא לקי אלא משום לא תענה דגלי קרא דזה נכלל בלאו דלא תענה כמו שנראה מדברי התוס' לקמן דף י' ע"א בד"ה משום ע"כ נר' עיקר כמ"ש מהרש"א דמעדים זוממין לא ילפי' דחידוש הוא:
בד"ה בזמן וכו' היינו במח' שנחלקו במשנה זו וכו' עכ"ל והא דלא ניחא להו למימר דפליגי בנתכוונו ולא התרו ור"מ כר' ורבנן כר"י משום דהגמ' באוקמת' הלזו לא הביא הך משנה דבעי' ב' עדיו מתרין בו אלא לקמן באוקמתא אחריתי. ויש מקשים דכיון דר"מ בראיה לבד מפסלי לאוקמתא הלזו תקשה להו לר"מ ל"ל הא דלא תהא שמיעה גדולה מראיה כמו שהק' לר"י וי"ל דלא הוק"ל לר"י אלא משום דס"ל הא דלא תהא שמיעה גדולה מראיה הלכה כן וא"כ לר' יהודה דפ' כר"י היכי קי"ל לא תהא שמיעה גדולה מראיה אבל ר"מ אפילו דלית ליה לא איכפת לן כיון דלית הלכתא כוותיה:

דף ט:
בד"ה בפלוגתא וכו' א"נ איירי דיש לבעל ב' כיתי עדים וכו' עכ"ל הק' מהרש"ל ז"ל דאי מיירי בהכחישו' עדי האב הכחשה גמורה א"כ גם עדים אחרים שיבואו יוכחשו ע"י עדי האב ואי מיירי דליכא עדי האב א"כ אמאי אצטריך למי' לרבנן דחיישי' לסהדי אחריני הא עכשיו איכא חיוב מיתה ע"י עדי הבעל ע"ש. ולזה י"ל דמיירי דעדי האב הזימו לעדי הבעל שלא בפניהם דהזמה שלא בפניהם הכחשה הויא כדאיתא בפרק ב' דכתובות והוו כ"ב כיתי עדים המכחישות זא"ז וליכא ה ימנותא לשנים טפי מהראשוני' וכיון דבעמנו הייתם הוא השתא כי אתו סהדי אחריני לא מתכחשי ע"י עדי האב ומ"ש מהרש"ל דמיירי דלא התרו בו הם ע"ש ק' דא"כ דמיירי בדליכא עדי האב ע"כ מה שדנין עכשיו לרבנן הוא להפסידה כתובת' ולא הוי דומיא דכ"ג לר"מ שהוא על מאה כסף כיון דאי תכחוש בבדיקות לר"מ הוי הכחשה וכמו שהק' התוס' לעיל בד"ה והביא. ואי לא נחתו התוס' בתי' זה להכי ולא איכפת לן בתי' זה אי לא דמיא דרבנן לדר"מ אכתי קשה אמאי כ' דחיישינן לסהדי אחריני ובדלא התרו נוקמה באתרו ובדאיכא חיוב מיתה עכשיו ולכך בעו רבנן כ"ג ומהרש"א הק' ע"ד מהרש"ל דאפי' כי אתו סהדי אחריני ע"כ

בדליכא התראה כמו שהעידו אלו כדמוכחא כולה סוגיא ע"ש ולזה י"ל דמיירי דסהדי אמרי שלא התרו הם אלא אחריני ולפום אוקמתא זו ר"מ ורבנן ס"ל כר"י דאמר עד שיהיו ב' עדיו מתרין בו גם מה שהקשה מהרש"א ממ"ש התו' בתי' קמא י"ל דמ"ש התוס' דאמרי לא היה שם עד א' נחתי ליישב לפירש"י ומ"ש התוס' דטעמא דרבנן לפיר"ת וכו' אע"ג דליכא למיחש לסהדי אחריני היינו נמי משום דהכחישום עדי האב הכחשה גמורה ולאו משום דאמרי הני סהדי דליכ' סהדי אחריני ומ"ש מהרש"א בישוב דברי התוספות לא נהירא לי דכי היכי דהיכא דאיכא ב' כיתי עדים המכחישו' זא"ז בכה"ג דשעות אמרי' טעו אינשי כדי שלא יהיו מוכחשים ה"נ אפי' ליכא סהדי אחריני כיון דעדי האב מכחישים לעדי הבעל אמרי' טעו אינשי בשעות כדי שלא יהיו מוכחשים דטעמא הוא משום כדי שלא תהא עדות מוכחשת כמ"ש בדברי הפו' ומ"ל הכחשה ע"י עדים אחרים מ"ל ע"י עדי האב:

בד"ה עדי וכו' מתוך שיכולין לו' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ועי"ל דלעיל איכא לאוקמ' בדאמרו בעל וחזר ובעל וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה באשה:

בד"ה לרצונו וכו' שהוא פסול מחמת ששונא וכו' עכ"ל תמה מהרש"ל דהא קי"ל שונא כשר להעיד ובתשו' כ' דבשונא גמור פסול ול"פ רבנן ור"י בפ' ז"ב אלא בשונא שלא דבר עמו ג' ימים ע"ש. וק' דא"כ מאי פריך הגמ' שם לרבנן והוא אויב לו למ"ל נוקמה בשונא גמור ומה"ט אין לו' דבד"נ מודו רבנן. גם מ"ש מהרש"א דהגמרא במכות פריך אליבא דר"י דמסתמא ל"פ אדרע"ק ע"ש. תימה דא"כ במאי דחו התו' פי' זה מסוגי' דשמעתין דאנוס כשר נימא דסוגיין אליב' דרבנן דקי"ל כוותייהו דשונ' כשר. ועוד דמאי פריך במכות נימא דר"י ס"ל כר' אליבא דרע"ק דבעי' התרו בו דהיינו נתכוון להעיד:

דף י.

פירש"י בד"ה משום וכו' ואא"ע לעדות ממון וכו' עכ"ל ולפי"ז לר"מ דס"ל לוקה ומשלם ומיתוק' קרא בעדות ממון פליג אמתני' דבן גרושה דכיון דלא מייתר קרא לא לקי אבן גרושה דבעי' כאשר זמם וממיל' לא הוי עדות כלל דבעי' עדות שאתה יכול להזימה ע"ש בתוס' ריש מכות וכיון דלא הוי עדות ליכא לאו דלא תענה וזה דוחק דמשמע דליכא מאן דפליג אמתניתין דבן גרושה וכמ"ש התוס' בשמעתין:

גמ' א"ק ונקלה אחיך מפירש"י נראה דמאחיך נ"ל דכשמת לא מיקרי אחיך ועיין להריטב"א בחי' במכות דף ה' ע"ב שכ' דגם המת נק' אחיך וכדכתיב להקים לאחיו שם אלא הכא מלעיניך נפקא ע"ש:

דף י:
גמ' למחיה ב"א וכו' ק"ק נימא דמאי דקתני אמדוהו לעשרים היינו דאמדוהו דבמכת העשרים ימות וא"כ כבר מת ולא מחי' למיתה וי"ל דלשון אמדוהו לקבל משמע דיכול לקבל העשרי' ועדין חי הוא:
עוד בגמ' אמר רבא קידוש ביום עיבור בג' יל"ד אמאי לא אוקמה עיבור ממש ולא קשיא לא ליקדשיה וממילא איעבר דכיון דשלא בזמנו אין מקדשין אותו וכיון דאין מקדשין אותו לא ידעי דאיעבר שהרי פירש"י בד"ה לא ליקדשיה וממילא כי מקדשין למחר וכו' משמע דאי לא מקדשין ליה למחר לא ידעי וי"ל דניחא ליה לאוקמה בקידוש משום דאי עיבור ממש קשיא אמאי לא קתני קידוש שהרי ר"מ ס"ל קידוש בג' ורב אשי ס"ל דה"מ דמתני' אעיבור שנה קאי ועיבור חדש לאו ר"מ היא ועיין להת"ח באוקמתא דר"א. ויש מי שתי' דלעולם כיון דלא קידשוהו ביום עיבורו ידעי' שהוא מעובר אפי' אין מקדשין אותו למחר ומ"ש רש"י כי מקדשי למחר היינו דלא תימא פלימו הוא דאין מקדשין בזמנו לזה קאמ' דמ"מ כי מקדשין למחר ידעי ובאוקמת' דרב אשי לא קשה נוקמה בעיבור ממש ומשים דלא ידעי כיון דאין מקדשין אותו לא בזמנו ולא שלא בזמנו דא"כ אפי' החדש חסר צריך שיודיעו ואין לומר כיון דבעבור אמרי שחוא מעובר כשלא יאמרו שהוא מעובר ידעי שהוא חסר דאכתי קשה אמאי לא התקינו להפך דבחדש חסר יאמרו ובמעובר לא יאמרו וכיון דלא אמרי ידעי שהוא מעובר:

דף יא:
גמ' אין מעברין את השנים אלא ביהודה וכו'. י"מ אמאי לא חשיב בפ"ק דכלים במתניתין שעשר קדושות יהודה מקודשת מכל א"י שאטבדין בסראת השנים וי"ל כיון דאם עברוה מעוברת לא חשיב לה ומתני' דהתם כת"ק אתיא שהרי לא חשיב יהודה מקודשת שמביאין ממנה עומר לכתחיל' כדחשיב שם א"י מקודשת שמביאין ממנה עומר אלא ע"כ כיון דאינו אלא לכתחילה לא חשיב לה והר"מ בפ"ד מה' קידוש החדש פסק כת"ק ולא כעדות דחנניה נראה שסמך אמתני' דכלים דאתיא כרבנן:
תוס' בד"ה א"ד וכו' עבידי דטעו בהו עכ"ל לפ"ז ודאי דלרשב"ג אם עברוה על אחת מהם מעוברת ולת"ק כין דאשלו לתקופה דלא טעו אין מעברין ע"כ דמדאורייתא הוא ואם עברוה אינה מעוברת וא"כ פליגי בתרתי ויש ליישב:
בד"ה אין וכו' וק"ק דבברכות וכו' עכ"ל. יש מי שתי' דהתם אליבא דרבנן דע"כ לא דרשי להאי דרשא דלשכנו תדרשו דאי מקרא מן התורה נ"ל ודאי דאינה מעוברת ולכך מייתי מקרא דדברי קבלה מיהו הר"מ בפ"ד מה' קידוש החדש פ' כת"ק ומייתי קרא דלשכנו תדרשו לענין לכתחילה ע"ש:

דף יב.

גמ' איני והא שלחו ליה וכו' הת"ח הק' לס"ד דגמרא דעיבור ממש הא אין מעברין על התקופה לבדה ואביב ופירות האילן אינם יודעים מקודם מה יהיה בניסן ומכח זה הכריח דעל תקופת ניסן מעברין לחודה ודוקא על תקופת תשרי לחודה הוא דאמרינן לעיל דאין מעברין כ"כ הר"מ בה' קידוש החדש ע"ש והי"ל להכריח כן טפי מברייתא דלקמן דקתני אין מעברין משנה לחברתה לפי פירש"י:

תוס' בד"ה ומפני וכו' וי"ל דאם איתא דעיברה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א דילמא לא עיברוה משום דהיתה שביעית או מ"ש א"ש וי"ל דהגמ' קא דריש מייתורא דקראי דקראי יתירי הם וע"כ אתו לדרשא לאשמועי' האי דינא דאין מעברין מפני הבצורת ול"צ למכתב הטעם דלא עברוה כיון דקראי משתעו בשני בצורת כדפירש"י אבל אי משום שביעית או מ"ש הו"ל למכתב זה בקדא והתוספרת מק' דנימא דקראי אשמועי' דמעברין ולא חיישי' לשני בצורת:

בד"ה ולא וכו' דמשמע דמודה ר"ש ברישא עכ"ל הא דלא מוכחי דא"כ למ"ל דתני ג' שנים הא משנה לחבירתה שמעי' לה די"ל משום ר"ש נקט לה מה שהק' מהרש"א אפי' לפי' קמא לא יתכן וכו' ע"ש י"ל דחזרו וחשבו פעם אחרת כדפירש"י בל"א אע"ג דרש"י לא כ"כ בפי' קמא מ"מ י"ל כן לפי פירושם דלעיל:

דף יב:

גמ' א"ה ר"ש וכו' הק' מהרש"א היאך ס"ד דר"ש אין מעברין לכתחילה כיון דס"ל דחויה ע"ש ול"ק דאפי' דהוי' א"מ לכתחיל' משום טירחא דב"ד וכ"כ הרמ"ה לת"ק דס"ל אין מעברין לכתחילה דס"ל דחויה ומשום טירחא דב"ד וכן הר"מ כ' דחויה ופ' א"מ לכתחילה ומהרש"א תי' דר"ש ס"ל הותרה וצריך יצוי ציץ ע"ש נר' דזה תליא בהנהו לישני דפ"ק דיומא ד"ז היכא דאיכא טמאין וטהורין כההוא בית אב אי עבדי בטומאה למ"ד הותרה ע"ש. מקשים לפמ"ש ביומא ד"ו ע"ב דרבא ס"ל הותרה ובפסח דחויה ע"ש מאי פריך הגמ' דר"י אדר"י ונר' דל"ק דר"י קאמר בכל הקרבנות דיוה"כ דפנים הותרה אפילו בפרו של כ"ג דדמי לפסח:

עו"ש בגמ' ר"ן אמר מעובר ומקודש הקשה מהרש"א לר"ן אמאי ביקש חזקיהו רחמים כיון דבדיעבר מעובר ונקודש דהא ר"י מייתי ראיה דלא כת"ק אלא דאפי' בדיעבד מ"מ מדבקש רחמי' ע"ש. ול"ק דהא דאין מעברין לכתחילה לת"ק משום טירחא דב"ד כמ"ש הרמ"ה וכיון דהם רצו לטרוח מחלו וליכא שום נדנוד איסור משא"כ בהא דאין מוקדשין ביום ל' של אדר איכא איסורא לכתחי' וביקש רחמים על לכתחי' ומ"ש מהרש"א דלר"ן

עיבר חזקיהו אחר שקידש' ניסן ע"ש ליתא דהיכי טעי חזקיהו בזה וכדפריך הגמ' לעיל ול"ל לחזקיה החדש הזה לכם:

דף יג.

תוס' בד"ה ור"י וכו' דלא יתכן לפרש כן מילת' דר"י וכו' עכ"ל. כ' מהרש"א דבמאי דקא' ט"ז קודם החג אין מעברין א"א לפ' מלמעלה למטה דכיון דמלמעלה א"מ כ"ש מלמטה ע"ש. ובלא"ה אפילו ר"י אמר מעברין א"א לפ' מלמעלה למטה דהא למעלה נמי אין מעברין דר"י ע"ד ב"א ס"ל ומאי דקאמר ט"ז איידי דתנא רישא וכו' כדקאמר הגמ' בסמוך אלא משום דקושטא הוא דר"י אמר א"מ נקט כן:

בד"ה ט"ז וכו' ונופלת בי"ז משום תשרי וכו' עכ"ל כ"מ בגמ' דמשום תשרי ומהרש"א הק' מנ"ל להגמרא הכי נימא דמשום ניסן הוא ואית ליה דרשא דאחרים ותי' דכיון דלא נ"מ אי משום תשרי אי משום ניסן ע"כ דל"ל ההיא דרשא ע"ש. ורואה אנכי דנ"מ טובא דאי נפלה בט"ז אי משום תשרי לא מעברינן וג"כ א"צ למלאות חדש אדר דהא נופלת בכ"א ור"י יום תקופ' מתחיל ס"ל אבל משום ניסן צריך למלאות ולהוסיף יום אחד באדר כדי שתפול התקופה בט"ו אלא משום דבמאי דקאי. ר"י דהיינו לענין עיבור השנה לא נ"מ מידי דאפי' משום ניסן א"מ דסגי בהוספת יום אחד באדר וא"כ משום תשרי סגי. ומ"מ דבריו שכ' לא נ"מ בהאי דרשא אינם מדוקדקים מיהו אכתי ק' לשי' רש"י דמשום ניסן בעי' שתפול בי"ד כדלקמן וא"כ נ"מ אפי' לענין עיבור השנה טובא דמשום תשרי א"מ ומשום ניסן כי נפלה בט"ו מעברין דאפילו מוסיפין יום אחד באדר אכתי תפול בט"ו וצריך לתרץ לשי' רש"י בתירוצא בתרא שכ' מהרש"א:

דף יד.

גמ' שופטיך מיוחדין שבשופטיך וכו'. רש"י בחומש כ' זקניך סנהדרי גדולה ע"ש נרא' דכל הסנהדרין קאמר ושנה משנתו כראב"י וס"ל דראב"י דריש מזקניך לחודה מיוחדין כיון דשופטיך אצט' למלך וכ"נ או דיליף ראב"י ג"ש דזקני זקני ומדכתי' שופטיך דע"כ למלך וכ"נ מדבעי מלך וכ"ג סברא הוא דבעי ע"א ולכך דריש זקניך ע"א ולא סגי בג' או בה' אע"ג דיליף ג"ש והא דלא כ' רש"י מלך וכ"ג דכיון דבעי ע"א לא אצט' למימר מלך וכ"ג וכמו דלא תנן גבי אין מוסיפין על העיר כמ"ש התוס':

דף טו.

תוס' בד"ה אימא וכו' וכ"ת משום דחדא מיתה כתיב וכו' עכ"ל. יל"ד א"כ מאי קאמר א"כ לכתוב וגם בעליו ולישתוק דמשמע דאי כתיב הכי לא הוה ידעי' היקישא הא אי כתיב הכי הוי חדא מיתה אתרוייהו וילפינן בהיקישא אפי' אי אצטריך לגופיה דהכא כיון דהמיתה מוחלקת דע"כ אינו בסקילה הוי כמאן דכתיב ב' מיתות:

בא"ד וי"ל דהתם כתיב בתריה לאקשויי וכו' עכ"ל מיחלפא שיטתם ממ"ש בפ"ג דפסחים דמ"ג ע"ב דאורחיה דקרא סיפיה מפ' לרישיה וכו' ע"ש. וי"מ אדבריהם. דהכא ממאי דאמרי' במס' חגיגה די"ו ע"א דילפינן חג השבועו' מחג המצות לתשלומין ופריך ונקשי' לחג הסוכות ומאי פריך הא חה"ס כתיב בסיפא וילפינן שפיר חה"ש מחה"מ דכתי' ברישא ונראה דשאני התם דאפי' אי דעת התורה לאקשויי לחג הסוכות לא אפשר להפך הסדר ולכתוב חה"ס תחילה דבכ"מ אורחיה דקרא להתחיל בחה"מ שהוא ראשון לרגלים וכ"כ הרב טורי אבן שם לתרץ מה שהק' ע"ד התוס' דפסחים משינוייא דגמ' שם דמשני תפסת מועט וכו' ע"ש:

בא"ד וא"ת הא אצטריך יומת למיתה ביש' וכו' עכ"ל קושיתם אינה אלא למאי דקאמר הניח' למ"ד חנק חמור דאפי' להך מ"ד הא אצט' למיתה בי"ש אבל למאי דמסיק מקרא דרוצח הוא דממעט בעלים ממיתה ל"ק מידי דאי למיתה בי"ש לכתוב וגם בעלי ולישתוק ואנא ידעי' דמיתה בי"ש קאמר ומדכתי' יומת ע"כ לאקשויי שור לבעלים:

דף טז:

בד"ה את וכו' מה"נ נמי ובעי' . מלך ונביא. עכ"ל עיין במ"ש מהרש"א ומ"ש התי"ט דליתא דא"כ מאי מק' התוס' לעיל די"ד ע"ב בד"ה מתני' וכו' הא ההיא דמ"ע לא תנן במתני' ול"ד להיא דאין מוסיפין גם ההיא דמלחמת הרשות לא תנן כלל אפי' בברייתא ואפי"ה לא קתני לה במתני' משום דקתני דבעי ע"א וכמ"ש התוס' לעיל:

דף יז.

בד"ה שיודע וכו' ההוא ק"ו לא מיתוקם אלא לענין מגע וכו' עכ"ל ר"ל דאי לענין משא מהיכא פשיטא ליה דעכבר מטמא משום שהוא בכלל חיה א"כ גם נחש בכלל חיה ואי ס"ל להירוש' הך דרשא דכל הולך על גחון א"כ גם מק"ו לא אתי כיון דגלי קרא וא"צ למ"ש מהרש"א גם מאי דפשיטא ליה למהרש"א דנחש מטמא במגע בכזית בלא ק"ו דברי תימה הם ועמ"ש בחידושי בכריתו' ד"ה ע"ב ע"ש:

בא"ד מק"ו דבהמה וכו' עכ"ל. ק"ל היכי ילפי' בהאי ק"ו הא מה ששרץ מטמא בכעדשה הוא מהל"מ כמ"ש התוס' בנדה ואין דנין ק"ו מהלכה וכבר כתבנו בזה בחידושי' שם בא"כ ע"ש:

דף יז:

בד"ה אלא וכו' ור"ה תלמיד ר"ח כדמוכח בפ"ק דקידושין וכו' עכ"ל אע"ג דבההיא דפ' הדר מוכח דרב המנונא תלמיד רב הונא לא ק"ל כ"כ אם יאמר ר"ה משם רב המנונא דכמו כן מצינו דאומר בשם תלמידו ר"ח וכמ"ש התוס' בזבחים דפ"ז ע"א ע"ש אבל בשם תלמיד תלמידו לא מצינו ולכך הביאו מפ"ק דקידושין ועיין למהרש"א ז"ל:

דף יח.
בד"ה כהן גדול וכו' ליתני דן לבד וכו' עכ"ל ולא ניחא ליה למי' תני דנין אגב דן ומזה הכריחו למהרש"ל לפ' דמעיקרא דמשני דנין אצט' ליה לאו היינו דדן אגב דנין אלא כמו שדן כן דנין וכן יש להוכיח ממיהו ק' שכ' אח"ך אבל עמ"ש בתי' הב' אגב דתני פכ"ג דן ודנין י"ל דההוא תירוצא לפום אהע"א דקאמר הגמרא דבכ"ג תרוייהו צריכי דן לאשמועי' דדנין אותו ודנין נקט לאשמועי' דגולה ודנין אותו בהדיוט ואשמועינן ד"ז מייתורא דדנין והשתא גבי כ"ג תרוייהו צריכי ונקט מלך אגב כ"ג ולשינוייא קמא דגמרא צ"ל כתי' קמא דהתוס' ועמ"ש מהרש"א:

פרק שני

דף יח:
ד"ה והא וכו' ועוד מאי קמ"ל וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א נימא דקמ"ל אפילו מלכי בית דוד דמתני' במלכי ישראל מיירי ע"ש וי"ל דס"ד דמהר"ן דכיון דלא דן דקתני מתני' יתירה היא דכיון דלא דנין אותו ידעי' דאינו דן וכמ"ש התוס' לעיל ע"כ דקמ"ל אפי' מלכי ב"ד דדנין אותו אעפ"כ אינו דן ותי' דכיון דלשון לא דן הוא משמעותו לבדו ולא עם הסנהדרין ע"כ לאו הא קמ"ל דהא מלכי ב"ד טעמא דלא דן משום ל"ת על ריב דא"כ ע"כ במלכי ישראל ומטעם קשט עצמך וע"כ לא דן אגב וכמ"ש התוס' לעיל:
בד"ה משום וכו' ול"ן דמשמע ביומא וכו' עכ"ל אע"ג דהתם בחולה או אסטניס מיירי מ"מ כיון דאיכא תקנתא היכא דמזיק ליה הצינה לא יעכב על עיבור השנה והכל חולין אצל הקור:

דף יט.
גמ' ור"י אגב מרריה וכו' לפי"ז אפי' ר"י מפרש מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא ורש"י שפי' במשנה דר"י סבר מן המקדש דוקא לפום ס"ד דגמ' פי' כן:

דף יט:
גמ' באותה שעה אמרו וכו' לא מעיד ולא מעידין אותו נר' דלא מעיד לאו מאותה שעה היא דהא מלך פסול לעדות מדאורייתא ואפי' מלכי ב"ד דכתיב תשים עליך מלך שתהיה אימתו עליך וכדאית' בגמ' בפ' שבועת העדות אלא ה"ק באותה שעה אמרו לא דן ולא דנין כמו שלא מעיד וכו' וראיתי בס' מחנה יאודה בסי' כ"ח שכ' דגם באותה שעה הוסיפו דבמלכי ישראל לא מעיד אפי' באיסורא דהא באותו מעשה איכא לתא דאיסורא דובערת הרע מקרבך ומתני' דקתני מלך אינו מעיד לצדדין קתני מלכי ישראל אפי' באיסורא ומלכי ב"ד דוקא בממונא ע"ש ולא נהירא דא"כ היכי כ' התוס' לעיל בד"ה משום דבכ"ג אפילו בממונא מיירי דומיא דמלך דדוקא בממונא והא במלך נמי איכא

מלכי ישראל דאפי' באיסורא ובחא דכ"ג דומיא דמלכי ישראל אלא ע"כ דאפי' מלכי ישראל דוקא בממונא ולא מיקרי איסורא הא דמצוה לקיים בשורו ובערת הרע מקרבך ע"כ נראה כדכתיב':

תוס' בד"ה ינאי וכו' דשעת קבלת העדות כמו ג"ד חשוב עכ"ל הכי איתא בגמרא שם דקבלת העדות כג"ד חשוב דקאמר דהא עדים כג"ד וכו' ע"ש אלא משום די"ל דדוקא לגבי עדים הוי ג"ד אבל גבי בע"ד אכתי לא נגמר הדין ולכך התוס' לא הביאו ראיה מהתם אלא לענין ג"ד ולא הביאו מהתם דעדים כג"ד וע"ש בתוס' במ"א שכ' דקבלת עדות כתחי' דין והיינו לגבי הבע"ד כדכתי' מיהו ק' ע"ד התוס' דהכא דבר"פ ראוהו ב"ד אמרי' עדים כתחי' דין לגבי הבע"ד וע"ש להרב טורי אבן ונ"ל דדוקא התם דליכא טוען ונטען אלא העדת העדים היא הראשונה הוא דאמרי' דהוי כתחילת דין אבל בטוען ונטען סידור הטענות הוא תחי' דין מיהו התוס' לקמן דל"ד ע"ב בד"ה יום כ' דקבלת עדות כתחי' דין אפי' גבי טוען ונטען ויש לישב:

בד"ה מצוה וכו' ואמאי לא משני מצוה שאני וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א לדברי התוס' דהתם דבסוטה הוי לכ"ע משום כבוד תורה ע"ש ודבריו תמוהי' דא"כ מאי מק' התוס' שם ומנ"ל דכבוד חתן וכלה דמי לכבוד תורה לכ"נ דל"פ רבנן הכא אלא גבי חליצה ויבום דגנאי גדול הוא אבל היכא דליכא גנאי גדול לכ"ע מצוה שאני מכח ההיא דסוטה ועיין להר"ן בחי' ובישוב דעת מהרש"א צ"ל דהשתא דנחית להכי דטעמא דמודו רבנן משום כבוד תורה גם דברי התוס' שם קשים כמו דק' ע"ד התוס' דהכא וחזר בו ממ"ש בתחילה:

פירש"י ולא חולצין לאשתו מפני שאסורה לינשא עכ"ל קשה דאם כן לר"י דאמר המלך נושא אלמנתו של מלך ס"ל דחולצין לאשתו שהרי מותרת היא למלך העומד תחתיו וא"כ אמאי לא אפליג ר"י אלא חולצין לאשתו וי"ל דמ"ש רש"י אסודה לינשא הוא ר"ל אסורה ליבום כיון שהיבם אינו מלך וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה:

גמ' דכתי' והיה האיש וגו' יכנו יעשרנו המלך וכו' במאי קאי דוד כיון דדברי' בעלמא הם עיין למהרימ"ט סי' כ"ג ע"ש: :

דף כא.

גמ' כהנה קמא שית וכו' ואליבא דהאי תנא הוא דאמרינן בפ"ק דכריתות ד"ו ע"ב א"כ לכתוב סמים סמים וע"ש בחידושים:

תוס' בד"ה דאס"ד וכו' לא היתה בת דוד וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז מאי קאמר דאס"ד בת נשואין וכו' נימא דלעולם תמר אחר שנתגיירה אלא דכבר מעוברת מישראל אחר בתר שנתגיירה ואחר כך נשאה דוד וי"ל:

דף כא:
גמ' יחוד דאורייתא היא וכו' מדלא פריך אפנויה משמע דלית בה איסור תורה כס' הראב"ד ברישׁ הלכות אישות וע"ש להלח"ם:
גמ' לעבור בל"ת על כל סוס וכו' י"ל אמאי אצט' קרא להכי הא כיון דגופין מוחלקין מחייב בלאו יתורא דקרא וכדאמרינן בבא על ה' נשיו נדות ובבא על ה' שפחות חרופו' בפ"ק דכריתות ד"ט משום דגופין מוחלקין ונילף מהתם וע"ש בתוס' ובפ' ע"י דע"ז ע"ב ע"ש וי"ל: גמ' אעפ"י שהניחו לו אבותיו וכו' עמ"ש בסוגייא זו בחי' בנדרים דל"ח עש"ב:

דף כב:
ה"מ מכלל דרבנן אסרי וכו' ק' אמאי לא מייתי מרישא דברייתא שהביא רש"י דרבנן אסרי בהדיא וי"ל דאי מייתי מת"ק אפשר דיחיד הוא דפליג עליה והלכה כר' מחבירו אבל מדברי אביי דקאמר כמאן שתו ולא קאמר כמאן שרי לכהנים לשתות משמע דכהנים מעצמן נהגו כר' ואין הלכה כן והיינו דקאמר מכלל דרבנן אסרי ר"ל רבים פליגי עליה ואין הלכה כרבי מחביריו:
גמ' עד דאתא יחזקאל מאן אמרה כ' מהרש"א די"ל אדרשא דפרע קאי ע"ש ולפי"ז מתורץ קושית התוס' בד"ה אלא גמרא:

פרק שלישי

דף כג:
גמ' משום דאבא ואביך חזו לעלמא וכו' כתב מהרש"א ז"ל ורבנן ל"פ א"נ רועי בקר אלא אאבא ואביך ע"ש ולפי"ז לא הול"ל כלל ג' רועי בקר דלר"מ אתיא מכ"ש מאבא ואביך וי"ל דה"ק ר"מ באבא ואביך יכול לחזור כמו ג' רועי בקר דפשיט"ל דיכול לחזור וכה"ג אמרינן לעיל אם היו כשרין נעשו כמומחין:
תוס' בד"ה ואמר וכו' ומש"ה מייתי מילתא דר"ד וכו' עכ"ל מה שק' נימא דר"ד גופיה ממשנתנו הוא דשמיע ליה כן עיין להת"ח:

דף כד.
גמ' א"ב מיגו וכו' ק"ק אמאי לא קאמר א"ב אי צריך לברר בעלמא דלר"ד לרבנן צריך לברר לפירש"י דלעיל ולרבין ע"כ לרבנן א"צ לברר מדאצט' לטעמא דמיגו וי"ל דלא ניחא ליה למי' ביניא דבר שנחלקו בו תנאי בעלמא דהיינו ר"י ורבנן והגמ' דקאמר לעיל ע"כ ל"ק ר' וכו' דרך דחייה קאמר ומה שהק' מהרש"א נימא דא"כ אי לא פסיל אלא דיינים או עדים ע"ש י"ל דניחא ליה למיעבד נ"מ לרבנן י"ל דגם רבנן מודו דאמרי' מגו ולרבין לא אמרי' מגו מיהו מפירש"י משמע דהביניא דמגו היא אליבא דר"מ:

תוס' בד"ה אמר וכו' כיון דאיכא תרתי לריעות' עכ"ל מהרש"א לעיל בדף הקודם בד"ה ואמר כ' דמדברי התוס' הללו מוכח דג' רועי בקר חדא לריעותא דאל"ה הא רבנן פליגי בג' רועי בקר אפילו דאיכא תרתי לריעותא ע"ש. וק' הא כ' הוא גופיה בצריכותא דעביד הגמ' שם דרבנן לא קאי אג' רועי בקר וי"ל אפי' דכ"כ גבי צריכותא לא ניחא ליה שיהיה כן למסקנא דמילתא ומ"מ קשה אמאי לא הוו ג' רועי בקר ב' לריעותא הא פסולין דגזלני' הם כדאמרי' לקמן דכ"ה ע"ב רועה שאמרו אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה ולא גמירי וצ"ל דמתני' מיירי ברועים בהמות של אחרים דלא הוו גזלנים אלא ברועי בהמות עצמן וכדאי' בריש מציעא והשתא י"ל דאצט' הגמ' לעיל לאתויי דר"ד דאי לאו ר"ד הוה מוקמי' ברועי בהמת עצמן דהוו תרתי לריעותא וא"צ למ"ש מהרש"א וראיתי להרמ"ה שכ' דמתני' בבהמת אחרים דלא הוו לריעותא ושוב כ' דאפי' בבהמת עצמן לא הוו תרתי לריעותא דלא חשיב ב' לריעותא אלא פסול שקיבלו לחודיה אבל ב' פסולין חשיב חד לריעותא ע"ש וא"כ לפ"ז י"ל שכל זה לא ידעי' ליה אלא מדברי ר"ד ולכך הוצרך הגמ' לעיל לאתויי מילתא דר"ד ועיין לרשב"ם בפ' י"נ דקכ"ח שכ' דוקא רועי בקר אבל רועי צאן פסולים דרשעים נינהו ע"ש. נראה דס"ל דשני פסולין חשיבי תרתי לריעות' ובתרתי לריעותא רבנן מודו כדעת התוס' ולכך כ' דדוקא רועי בקר ובבהמת אחרים מיירי ולא פסילי אלא משום דלא גמירי וע"ש בסוגיא דלקמן אמילתא דאמר רועים שאמרו וכו' ע"ש:

דף כד:

בד"ה ואלו וכו' וכ"נ כיון שאינו סבור לעשות איסור וכו' עכ"ל מדבריהם הללו יש להוכיח דאפי' דאורייתא בגוונא דלא מיפסל אלא מדרבנן בעי הכרזה דלא כמ"ש מהרימ"ט חא"ה סי' מ"ג דבכה"ג לא בעי הכרזה ודוקא בעבירה דרבנן הוא דבעו הכרזה ע"ש והוא דהגמ' לקמן דכ"ו ע"ב קאמר וכולן בעו הכרזה וקאי אמתני' ולפ"ד התוס' מתני' מיירי בעבירה דאורייתא אלא דאינו נפסל אלא מדרבנן משום דלא משמע להו איסורא וכ"נ מהגמרא בסמוך דלא קאמר איכא בינייהו הכרזה דלר"מ ב"ח דטעמא משום אסמכתא לא בעי הכרזה כיון דאסמכת' לא קניא מדאורייתא לפ"ד התוס' ולמ"ד משום ישובו של עולם בעי הכרזה אלא ע"כ דבכל גוונא בעי הכרזה וכ"נ מדברי הר"ן בחי' שהק' ע"ד התוספות מעובדא דבר בניתוס דלקמן ע"ש ואי איתא לדברי מהרימ"ט לק"מ וק"ק בדברי התוס' דלא הוכיחו דלא חשיב פיסולי דאורייתא מגמ' דלקמן דקאמר וכולן צריכין הכרזה. ודע דמדבריהם נר' דאסמכתא לא קניא מדאוריית' וכ"נ מדבריהם לקמן בד"ה ההיא דלא כהר' זרע יצחק לחד תי' ע"ש:

בא"ד י"ג עבדים משום דס"ל וכו' עכ"ל והא דלא גרסי נמי נשים משום דמתני' בעדים ודיינים מיירי כדפירש"י ואשה כשרה לדון לחד תי' שכ' התוס' בפ' המגרש דפ"ח ע"ב ועיין במתניתין דספ"ק דר"ה וע"ש בתוס':

דף כה.

בד"ה כל וכו' מקני לחבריה מגו דאי מרווח וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א דא"כ מאי מייתי מדר"י משום ר"ט ע"ש י"ל דהתם נמי אית ליה הנאה דמתקיים דיבורו שאמר תחי' זה העובר נזיר ובההיא הנאה נמי גמר ומחייב נפשיה בנזירות ועיין בתוס' בפ' אז"נ:

בא"ד דודאי בדבר שהוא בידו ממש לגמרי וכו' עכ"ל. וההיא דנותן עירבון צ"ל דמקרי גזים דהא ההיא בידו לגמרי היא כמו שידוכין:

דף כה:

גמ' והאמר רבא רועה בהמה דקה וכו' ק"ל מאי פריך נימא דההיא דאחד רועה בהמה דקה וכו' מיירי בבהמ' שלו כדאמרי' ברישׁ מציעא דף ה' ע"ב והא דאמר דוקא בהמה דקה בא"י מיירי בבהמת אחרים דליכא למיחש למכוין לגזול אלא משום ישוב א"י ואפי' אינו מכוין לגזול והדאמר לעיל כיון דחזו דמכווני מיירי בבהמת עצמו וכ"מ בתוס' בקמא דמ"ט ע"ב דאפי' ליכא לתא דגזל אסור משום ישוב א"י דלא כה' זרע יצחק בתוס' כאן:

פירש"י בד"ה מגדלין וכו' אבל גסה לא משטמתא וכו' עכ"ל. ק"ק דבגמ' בקמא דע"ט מבואר דטעמא דגסה משום דאין יכולין לעמוד בה כמ"ש התוס':

דף כו.

פירש"י בד"ה אגיסטון וכו' א"נ משום ארנונא שכרו וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהו"מ לפרושי בשדה שלו ומשום ארנונא ע"ש אלישנא דאגיסטון עיין להתוס' בפ' הניזקין דס"ב ע"א ע"ש:

דף כו:

גמ' הנהו קבוראי וכו' ופסלינהו לעדות וכו' פירש"י דהיו בשכר ומשום חימוד ממון ואע"ג דקי"ל כאביי לקמן דלא בעי רשע דחמס מ"מ כאן ר"פ הוא דפסלינהו ולעיל בסמוך משמע דר"פ ס"ל כר"ן דחשוד על העריות כשר לעדות היינו משום דבעי רשע דחמס כדפירש"י שם:

דף כז.

משום פסידא דלקוחות עיין בהר"ן בחי' שכ' דלאו דוקא מכירה אלא אפי' מתנה וקידושין מדלא קאמר א"ב כה"ג ע"ש ובדבור שאח"ז כ' להיפך ויש לישב כוונתו אבל לשונו אינו מכוון:

תוס' בד"ה רבא וכו' שתוך כ"ד הוכחשו וכו' עכ"ל ר"ל בתוך כ"ד של העדות דחזקה שהוכחשו בה וכן הוא בתוס' שם בפ' חזקת:

דף כז:

מתני' וכל הראוי ליורשו כ' מהרש"ל דהר"מ מפרש דכל הראוי ליורשו הוא ממשנת רע"ק והוא נראה מפירש"י ע"ש והיינו דלפירש"י דודו ובן דודו יתור נפיש הוא דבכל הראוי ליורשו סגי דגם דודו ובן דודו ראוי ליורשו הם וכ"כ התי"ט ועיין להרע"ב שכ' כדברי הרמב"ם וכפירש"י ולא ביאר בדבריו שהוא פי' אחר:

גמ' אלא לא יומתו אבות בעדות בנים וכו' ה' ראש יוסף סי' ל"ג הקשה מנ"ל לאוקומי קרא בעדות דילמא בדיינים לא ידונו אבות לבנים ע"ש ול"ק דא"כ למ"ל קרא הא נ"ל לקמן דאוהב פסול לדון מקרא דלא אויב לו והקרובים ודאי דלא גריעי מאוהב ולר"י דס"ל דאוהב פסול לעדות מוקי לקרא כפשטיה ואשמעינן קרא דגם בעון לא יומתו דקרא דאיש בחטאו בחטא מיירי ולרבנן לא שני להו בין חטא לעון וכ"נ מהגמ' דשני ליה בין חטא לעון מדלא רמי להו קראי אהדדי קרא דאיש בחטאו אקרא דפוקד עון ולא פריך אלא אברייתא דקתני ולא בעון בנים וכו' ועיין להאר"י בשער הפסוקים דמישב להו לקראי כאן בעון כאן בחטא דלא כהגמ' ול"ק גם מה שהק' ה' ראש יוסף שם לר"י דאוהב פסול לעדות למ"ל קרא דלא יומתו ע"ש ומן האמור נר' דאפי' לס' הר"מ בפ' י"ג מה' עדות דקורבא דמצד האם אינה פסולה אלא מדרבנן ה"ד לעדות אבל לדון מדאורייתא פסול דלא גרע מאוהב ולפי"ז לר"י דס"ל אוהב פסול לעדות קורבא דמצד האם היא מדאורייי ולא כ' הרמב"ם דאינה אלא מדרבנן אלא לדידן דקי"ל אוהב כשר לעדות ואיכא למידק בשמעתין למ"ל תרי קראי קרא דפוקד עון וקרא דאף בעונות אבותם אתם ימקו כיון דתרוייהו בשאוחזין וי"ל דקרא דפוקד אצטריך לבני בנים וקרא דאף בעונות אבותם אצט' לגלויי דבשאוחזין מיירי דאתם דכתיב בקרא הכי משמע וכדפירש"י:

דף כח.

גמ' כיון דמעלמא קאתי כדור אחר דמי וכו' והא דלא חשיב בן בנו משום דמחתנו שמעי' לה אבל לעיל כי מוקמי' בחתן בנו שמעי' לה דהא חתן בנו לא הוזכר בהדיא וכמ"ש מהרש"א בתוס' אך לפי זה קשה אמאי הוצרך רש"י בד"ה ל"ב כו' דשם חתנות אחד הוא הא חתן בנו מבן בנו שמעי' לה ואפשר היה לומר דכוונת רש"י היא דאין לפ' ל"ב הויין דקאמר הגמ' היינו חתניו וחתן בנו וכפי' התוס' לזה כתב אין לפ' כך כיון דשם חתנות אחד הוא. מיהו מדברי התוס' נר' דכ"כ ליישב דלא ליהוו מ' ע"כ נראה דאע"ג דמבן בנו שמעי' חתן בנו מ"מ הו"ל לר"ח למחשב חתן בנו כיון דתנן במתני' ור"ח אמתני' קאי

והא דלא ניחא ליה לרש"י לפ' דהל"ב הם חתנו וחתן בנו כפי' התוס' משום דמסתברא ליה דשם חתנות אחד הוא:

גמ' ורב אכשר ג' בשני וכו' והיינו מדקאמ' לא אעיד לו משמע דלבנו מעיד כדפירש"י מיהו יל"ד הא ע"כ דאף לא אעיד לו ל"ד אלא אפי' לבנו דהא הו"ל ב' בשני וא"כ נימא נמי דגם בני לא יעיד לבנו והא דנקט לא אעיד לו משום חתנו נקט לה וי"ל דבשלמא גבי אני דשני בשני הוא ליכא למיטעי דהא רב פסיל ב' בב' בהדיא אבל ג' בשני דלא הוזכר פיסולו בהדיא בדברי רב אי איתא דפסול לא הו"ל לרב למינקט לו' כיון דאיכא למטעי:

דף כח:

תוס' בד"ה גיסו וכו' יל"ד כ"ש שנים וכו' עכ"ל מכ"ש מייתו לה אבל לרבנן דגיסו הוא ובנו וחתנו יש לספק דאפ' דבשני בשני מודו דכשר ואפשר דפסלי ודלא כמהרש"א שכ' דסברת התוס' דאין לחלק בין הנושאין בבעל כאשתו כיון דכולהו פיסולי עדות הן ע"ש דאין נר' כן מדברי התוס' בדבור הקודם לזה שכ' דבג' בראשון דפסול בבעל כאשתו כשר בג' בראשון כיון דאתפלג דרא:

דף כט.

גמ' הי"ל דברי הרב ודברי התלמיד הש"ך ח"מ סי' שמ"ח כ' דלמסקנא דגמ' בקדושין דיליף דאין שלד"ע משום ב' כתובים הבאין כא' גזירת הכתוב היא ולא מטעמא דדברי הרב וכו' ולכן אפי' בשוגג אין שלד"ע ע"ש ולע"ד ק' מסוגיא דשמעתין דנקט טעמא דדברי הרב וכו' וי"ל דהכא מעשה דנחש דקודם מתן תורה לא הוי אלא מסברא דדברי הרב וכו' ודע דאפי' למ"ד יש שלד"ע אמרי' בגמ' שם בקידושין דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרי' ע"ש וא"כ הכא דזה נהנה וזה מתחייב לכ"ע פטור וא"צ לטעמא דדברי הרב וכו' וי"ל דה"ק הגמ' דאפי' נצטוו אנגיעה נמי מיפטר מטעמא דדברי הרב ולכך אצט' לטעמא דדברי הרב לפוטרו אף מן הנגיעה אבל לפום מאי דמסיק אח"ז דכל המוסיף גורע מנחש ושמעי' דלא נצטוו על הנגיעה יש לפוטרו נמי מטעמא דזה נהנה וזה מתחייב ובהכי י"ל מ"ש הרבה טענות וכו' ולא הזכיר אלא טענה אחת גם ניחא מאי דמייתי הגמ' כאן הא דכל המוסיף גורע וכו':

עוד שם פירש"י בד"ה לא אמר כלום וכו' כדי שלא יחזיקוהו עשיר עכ"ל: הא דלא פי' משטה כדאמר בגמ' משום דמשטה אינה אלא ע"י תביעה ולישנא דמתניתין משמע שלא אמרו העדים שהיה ע"י תביעה ועיין לה' תומים סי' פ"א סק"ד שהוכיח מדברי רש"י הללו דאם טען לא הד"מ לא טעי' משטה דלא כהש"ך שם ואמו מוכרח מיהו בעיקר הדין כ' מהרימ"ט סימן קט"ו דכי אמרינן לקמן מילי דכדי לא דכירי היינו דמצי הדר טעין משטה אבל אנן לא טענינן ליה שכ"כ הר"ן בחי' לקמן ולא מצינו מן הראשונים חולק

בהדיא ובדברי הרי"ף והר"מ אינו מבואר דלא כהנ"י עש"ב. וכ"כ הרמ"ה בהדיא לקמן דצריך שיטעון משטה ע"ש ודלא כהש"ך:

דף כט:

תוס' בד"ה הודה וכו' ל"ד כתובו וכו' יהא דקתני כתובו וכו' עכ"ל. גם ההיא דזכו בשדה זו לפ' וכתבו את השטר נמי ל"ד כתובו ומשום סיפא נקט לה דאפי' כתבו חוזר בשטר וכ"כ מהרש"א אבל אין לומר דההיא לאו בקנין סודר מיירי אלא זכו בחזקה וכיוצא דלא אמרי' סתם קנין לכתיבה עומד אלא בק"ס הא ליתא דאם כן בעי אמלוכי ביה כיון דלאו לכתיבה עומד ומדקאמר חוזר בשטר משמע דאי לא חזר כותבין וע"כ משום דסתם קנין לכתיבה עומד:

דף ל.

גמ' אילימא לבעלי דינין התם קיימי. פירש"י מדלא קתני מוציאין וכו' והא דקתני ברישא מוציאין את כל האדם לחוץ ע"כ לא קאי אבע"ד דהא צריכין לישב בשעת קבלת העדות דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ואפי' להסוברים דאם קבלו שלא בפני בע"ד יכולין לחזור לקבל בפניו כמ"ש מור"ם בסי' כ"ח מ"מ לכתחי' אין לעשות כן ומשני הגמ' כר"ן דכך היה מנהגם וכיון דכך היה מנהגם לא חש למיתני במתני' מוציאין:

שם גמ' של מע"ב הן: הכנה"ג סי' ל"ב אות כ"ח הק' מכאן למ"ש הרדב"ז ח"א סי' קמ"ג שכ' דל"מ טענת משטה בהקדש דהיינו גזבר שאמר שקנה בית זה להקדש ל"מ טעין משטה דירא מן ההקדש פן יטלו אותו ע"ש ואין מכאן שום הוכחה שהרי כאן של מע"ב הם קאמר שהוא לבעלים ומחמת חשש בניו הוא דקאמר כדפירש"י ואפי' אי גרסי' של מעשר סתם מ"מ ממון שאין לו תובעין הוא ול"ד להקדש דמתיירא מגזברי הקדש פן יבואו ויטלו אותו:

גמ' ואידך או עד או ראה וכו' ולדידיה הא דכתי' עד בלשון יחיד להודה אחד וכפר אחד דחייב ומה שהוצרכו התוס' בריש סוטה לומר דכפר א' והודה אחד מסברא נפקא כיון דבעי' תביעת ממון ע"ש הוא למ"ד דעד דכתי' בלשון יחיד לעד דחזו תרוייהו כחד וק"ק לרבנן דהא דכתי' בל' עד עד שיראו כאחד מנ"ל התם דע"א מהני בטומאה נימא דוקא ה"ק שנים שראו כא' אין בה אלא שראו זה אח"ז ולעולם בעי' שנים:

דף ל:

תוס' בד"ה בעדות וכו' איש פ' בן בכור וכו' עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דבכור הוא לא הוי בכור די"ל בכור לאמו קאמר ודוקא באומר בני בכורי הוא דמהני וכדאיתא בפ' י"נ ע"ש וי"ל דמיירי בידעי' שלא נשא אביו אשה אחרת ולא נשאת אמו לאיש אחר דבכה"ג ליכא לספוקי בבכור לאמו:

דף לא.
בד"ה שב"ש וכו' אלא בבאו בב"א בתכ"ד וכו' עכ"ל עיין להתוס' בספ"ק דמכות ד"ו ע"א בד"ה אמר ובד"ה שמואל וע"ש במהרש"א:

פרק רביעי

דף לב.
גמ' וליטעמיך ת"ל מתניתין של שט א שט"ח המוקדמין וכו' אין להקשו' נוקמה למתני' שהעידו עדים שההלוואה מוקדמ' ושהעדים חתמו בו בזמן הכתוב בשטר דאם כן פשיטא ומאי קמ"ל מתני' אבל השתא קמ"ל דלא בעינן דרישה וחקירה:
פירש"י בד"ה וד"ן מטין וכו' כדאמר לקמן לא תטה וכו' עכ"ל ואי מלא תטה לחודיה הו"א אפי' לזכו' בעי' הטיה ע"פ שנים קמ"ל אחרי רבים לרעות דדוקא לרעות אבל לטובה מטין ע"פ אחד:

דף לג.
תוס' בד"ה מה וכו' ועוד אי מה שעשה וכו' דאכתי לא מיתוקמא וכו' עכ"ל ק' אמאי לא הקשו בפשי' כיון שהוא טמא מה הפסידוהו ואמאי תלו הקושייא באי מה שעשה עשוי ועיין בהר"ן בחי' שהק' כן ועוד דאפי' מיתוקמא בעירבן עם פירותיו אכתי לא מיתורץ קושייתם דכיון דמה שעשה עשוי וטהור מה שייך תשלומין ונר' דיש להגיה ואכתי במקום דאכתי וקושייא אחרת היא דכיון דאכתי ל"מ בעירבן מה הפסידוהו כיון דטמא הוא ועיין למהר"ם לובלין ז"ל:
בא"ד ולא כוותיה לכל מילי עכ"ל והא דמשלם החכם אף על גב דטעה מ"מ הו"ל לדקדק בהודאתו כמ"ש התוס' לקמן בד"ה שעירבן ועיין להתוס' ץ בפ' הניזקין דנ"ד ע"א ע"ש:
גמ' מתיב רב המנונא לר"ש וכו' הקשה מהרש"א אמאי לא פריך לר"ן דהא רע"ק ושאר החכמים גדולים מר"ט כמ"ש הרא"ש ע"ש וי"ל דר"ן לא אמר דבגדול ממנו מחזיר אלא באינו מומחה ור"ט מומחה הוה ועיין בפ' הכותב דפ"ד ע"ב ע"ש ולר"ח דבלא נשא ונתן ביד חוזר ולר"ט לא נשא ונתן ביד י"ל דר"ח מוקי לה כר"מ ולר"מ כה"ג משלם כמ"ש התוס' א"נ דגם לר"ח י"ל חדא ועוד קאמר:
תוס' בד"ה השתא וכו' וי"ל דסוגייא דהכא אתייא כרבנן וכו' עכ"ל והא דמחייב לרבנן אע"ג דלא דייני דינא דגרמי עיין להתוס' בב"ק ד"ק ע"א ועיין להטור בסי' כ"ה במ"ש דמדברי הרא"ש נר' דלא כהרמ"ה ע"ש:

דף לג:
גמ' אלא ה"ד אין חוזרין וכו' לפירש"י קושייא היא דמתני' בכל ד"ן איירי והיכי אמר ר"י דבנואף ונואפת לעולם חוזר ואע"ג דע"כ לאו בכל ד"נ מיירי דהא מסית ומדיח אין דינם

כך לא איכפת לן דמסית ומדיח לעולם דינם חלוק משאר ד"נ ולא איכפת לן אי לא איירי בהו מתני' ומשני ר"י כגון שטעה שלא כדרכה והשתא הדר ביה ר"י ממאי דאמר לעולם חוזר והוי כמו אלא:

תוס' בד"ה שטעו וכו' מ"מ לפי המסקנא וכו' עכ"ל ר"ל דלא דחי אלא דע"כ מתני' לא מיירי בכה"ג דא"כ באשה נדה נמי אבל לעולם קושטא הוא דבכה"ג אין הצדוקים מודים:

גמ' הכל ואפילו עדים נימא מתני' ריב"י היא וכו' ומדקתני הכל דייק דמתני' דהכא כריב"י ופליגא אמתני' דלקמן דריש פ' היו בודקין ע"ש:

דף לד.

גמ' ורבנן האי למות מאי דרשי ביה וכו' משמע דלא פריך אלא אלמות אבל רישא דקרא ניחא ליה דאתא לעדים ולחובה דאפי' בלא יתורא דלמות ידעי' דקרא אתא לחובה דלזכות א"ק קרא משום דנוגע בעדות הוא והא דקתני בברייתא דבסמוך דלזכות מקרא כיון דקרא לא מייתר דאתא לחובה ניחא ליה לתנא דברייתא למנקט גם לזכות מקרא ומכאן יש להוכיח דנוגע בעדות כשר לחובה וכמ"ש הנ"י בפ' חזקת ועיין להש"ך רסי' ל"ז ולה' קול אליהו ח"ב חח"מ סי' ב' ע"ש:

דף לד:

גמ' והאמר ר"א שחט וזרק א"ב ק' דמ"מ ע"כ חד מנייהו טעי דליכתוב זריקה גבי העלאה לחוד וי"ל דכתב זריקה גם גבי שחיטה לחייב זורק ומעלה ב' וכמ"ש מהרש"א וכ"ה בגמ' דזבחים ע"ש מיהו קשה בהנך דלעיל מאי דחי והא מיפלג פליגי וכו' הא מ"מ ע"כ חד קרא מיותר וע"כ חד טעי וי"ל דלא פריך אלא אמאי דקאמר טעם אחד מב' מקראות דמ"מ לא מקרי טעם אחד כיון דפליגי:

תוס' בד"ה סתמא וכו' תימה דילמא טעמא : דמתני' וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א לשי' רש"י דלילה וסומא כי הדדי נינהו אמאי לא א"ל מידי להוא סמיא הא תחי' דין לכ"ע פסול ע"ש י"ל דלא כ' רש"י אלא דלתנא דמתני' דמכשיר בלילה ודאי דמכשיר בסומא אבל לא יחויב מזה דאי בלילה פסול סומא פסול די"ל דסומא עדיף מלילה וכ"נ מהברייתא דר"מ דקתני מקיש לענין לילה והדר קתני מקיש לענין סומא וא"א דשוין הן בדינם לא הוה אצטריך לאקושי לענין סומא דמלילה נפקא ובעיקר קושי' התוס' י"ל דאי איתא דרבנן אית להו היקישא טפי עדיף לאקשינהו לגמרי ולוקי קרא דושפטו ליום המעונן וקרא דביום הנחילו לעושין דין כר"מ דאין היקש למחצה ועי"ל קושי' התוס' דע"כ רבנן לא מקשי כלל מדתנן בפ"ב דנגעים כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו רמ"א אפי' לא נגעי קרוביו וכ' הר"ש דפליגי בהיקישא דת"ק לא מקיש ור"מ מקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים וכו' ואי איתא דרבנן אית להו היקישא אלא דלענין גמר

דין דוקא ל"מ משום דכתי' בכל עת א"כ אמאי לא מקשי נגעים לריבים לענין קרובים אלא ע"כ דרבנן ל"מ כלל והא דלא קאמר הגמ' סתמא אחרינא איכא ההיא דנגעים משום דר"מ פליג עלה בסיפא ובכה"ג לא אמר ר"י הלכה כסתם משנה כדאיתא ביבמות דמ"ב ע"ב ע"ש ומ"מ שמעי' מינה דרבנן דפליגי אר"מ ל"מ כלל והנה הר"מ בפ"ג מה' סנהדרין כ' דתחי' דין ביום מהיקישא דריבים לנגעים והוא נגד הסוגייא ועיין למר"ן הכ"מ ולהלח"מ מ"ש לישב הסוגייא לדעתו ז"ל ואכתי ק' דהר"מ בפ"ט מה' ט"צ פ' כת"ק דקרוב כשר לראיית נגעים ולפמ"ש בה' סנהדרין דלרבנן נמי מקשי לתחי' דין אמאי לא נקיש נגעים לריבים לענין קרובים וכבר ה' נתיבות משפט בראש הספר עמד בזה ע"ש מ"ש ונ"ל דהר"מ סובר דגם רבנן מקשי אלא דלענין קרובים לא מקשי משום דאי קרובים פסילי א"כ מרים מי הסגירה הא אהרן קרוב ולא מיסתבר להו לרבנן למי' כההיא דתניא בפ' טבול יום ד"ב מרים מי הסגירה וכו' ע"ש:

דף לה.

גמ' לקטליה לאורתא נגד השמש כתיב בע"י מק' דמוכח מכאן דבכה"ג לאו ענוי הדין דאפשר לגמור דינו סמוך לשקיעת החמה ולקטליה לאורתא אם כן לעיל דנ"ל דד"ן גומרין ביום מדכתיב נגד השמש ק' הא איפשר לגמור דינו סמוך לעמוד השחר ולקטליה בבקר השכם ונ"ל דל"ק כיון דע"כ אין לגמור דינו כל הלילה א"כ קרא דושפטו בכל עת לאו בד"ן כתיב דהא לאו בכל עת הוא וכיון דקרא דבכל עת לא מיירי בד"נ מהיכא תיתי לן דגומרין בלילה הא בד"מ לא נ"ל דגומרין בלילה אלא מקרא דבכל עת:

תוס' בד"ה אשרו וכו' ותימא דלא גרע מהיכא דזילי נכסי וכו' יל"ד נימא דבהולכין למ"ה עידיו של תובע ועידיו של נתבע דאיכא פסידא לתרוייהו ולכך נזקקין לתובע תחי' ול"ד לזילי נכסי דליכא פסידא אלא לנתבע ולא לתובע וי"ל א"כ היכא דהולכין למ"ה עידיו של נתבע לחוד נזקקין לנתבע א"כ הגמ' שם אמאי נקט זילי נכסי טפי הול"ל פעמים שנזקקין לנתבע בהולכין עידיו של נתבע לחוד למ"ה דהא בהליכת עדים למ"ה מיירי הא דנזקקין לתובע לפי' ריב"א ואמאי נקט לה בגוונא אחריתי ועיין להרב בש"מ שם בקמ' ע"ש:

דף לה:

גמ' מה מושבות האמור להלן וכו' כ' מהר"ם לובלין הא דלא ילפינן איפכא מושבות דהתם מהכא דרציחה דוחה שבת משום דא"כ למ"ל ג"ש הא נ"ל מק"ו ע"ש ואי מהא לא אירייא די"ל דאצטריך ג"ש לגלויי דלא ילפי' ק"ו כה"ג ונ"מ לקבורת מת מצוה דלא נילף מק"ו דדחיא שבת וכה"ג איתא בר"פ השוחט והמעלה ע"ש ועוד י"מ ממ"ש התוס'

בפ"ק דיבמות ד"ז למ"ל מעם מזבחי ת"ל מדאצט' ג"ש דמשכות ע"ש ולפ"ד מהר"ם לא מקשי' מידי ולעיקר קושייתו י"ל דלחומרא מקשי':

דף לו.
גמ' מה שנידחה מפני קרבן . יחיד וכו' ק"ק אמאי הוצרך למעבד ק"ו בפשי' הול"ל יוכיח שנדחה מפני קרבן יחיד והרציחה דוחה קרבן יחיד ואינה דוחה יו"ט שהוא קיל מקרבן יחיד אף אני אביא רציחה שדוחה העבודה אף שאינה דוחה שבת שקיל מן העבודה וכה"ג כתבו התו' בד"ה רציחה וי"ל דאצט' לק"ו זה כדי שלא נאמר דרציחה דוחה יו"ט מק"ו כמ"ש התוס' ולכך אצט' לק"ו זה לאשמעינן דאיכא ק"ו לחומרא ומקשינן לחומרא כמ"ש התוס':

דף לו:
תוס' בד"ה לאתויי וכו' וא"ת ולימא לאתויי סומא וכו' תדע דקתני סיפא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהו"מ לאוקומי מתני' דפ' בא סימן לאתויי סומא אלא משום וכו' ע"ש והוא תימה דהיכי מצי לאוקמה לאתויי סומא וכרבנן הא קתני סיפא התם כל הכשר לדון כשר להעיד ואי כרבנן איכא סומא דכשר לדון ופסול להעיד דבעי' ראה כמ"ש התוס' שם ועוד דבסיפא קתני ויש שכשר להעיד ופסול לדון ואמרי' בגמ' דהיינו סומא באחת מעיניו וכר"מ הרי דע"כ מתני' דלא כרבנן מיהו לזה י"ל דנוקמה כרבנן וסיפא דיש שכשר להעיד לאתויי אוהב ושונא וע"ש בתוס' מיהו קמייתא קשייא ומ"מ אכתי ק' דנוקמה בבעל מום וזה לא יתורץ אלא בדברי מהרש"א ועיין למהר"ם לובלין:

דף לז.
בד"ה התורה וכו' וא"ת והא אמרי' בפ"ק דשבת וכו' והכא אמר סוגה בשושנים וכו' עכ"ל הא דלא הקשו אההיא דכתובות דדוקא בלא בעל הוא דהוא ישן בין האנשים הא בעל שרי משום דגם בבעל אסור יחוד אלא דבלא בעל החמירו עוד דהוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים דמשום יחוד סגי בהיו שם אנשים אחרים:

דף לז:
בד"ה מיום וכו' מיהו ה"מ כשעשו תשובה עכ"ל. ר"ל דא"כ ק' להי"מ דליתני קודם חורבן ובלא עשו תשו'. א"נ כוונתם לתרץ לפי' הי"מ אמאי בעובדא דשמעון בן שטח הכישו נחש והא הוו בגדי כהונה ותי' דמיירי בלא עשה תשובה מיהו ק' לדבריהם מאי פריך הגמ' בערכין די"ו אהא דאמרינן על ז' דברים נגעים באים מהא דאמרי' בגדי כהונה מכפרין נוקמה להההיא דנגעים בלא עשה תשובה וההיא דבג"כ בעשה תשובה:

פרק חמישי

דף מ.

מתני' שבחמש חמה במזרח וכו' לר"י הוא דאצטריך להאי טעמא אבל לת"ק בלא"ה עדותן בטלה כמו אחד אומר בג' ואחד אומר בה' וק"ק אמאי לא נקט במתני' א' אומר בשש ואחד אומר בשבע עדותן בטלה שבשש חמה במזרח ובשבע חמה במערב לפמ"ש התוס' כאן דבעדות לא טעו בין שש לשבע דהשתא אתי אפי' לת"ק ואמאי נקט חמש ושבע דלא אתיא אלא לר"י ולאביי בפ"ק דפסחים. ל"ק דבשש ושבע עדותן קיימת די"ל סוף שש ותחילת שבע אבל לרבא קשיא:

פירש"י בד"ה באיזה יום וכו' ושמא יש עדים להזימן וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דצריך באיזה יום משום די"ל דטעו בעיבורא דירחא והקשה מהרש"א ז"ל א"כ אמאי צריך לחקירה דכמה בחדש וכו' ע"ש ור"ל דא"צ לכמה ימים בחדש אלא באיזה שבת בחדש סגי דאל"ה לא שייכא הזמה כלל בחקירה דבאיזה יום כיון דלא ידעינן באיזה שבת:

דף מ:

גמ' לר"ש דאמר שריפה חמורה מא"ל הקשה ה' ראש יוסף סי' ג"ל דמהגמ' בפ"ק דקדושין ד"ך ע"ב גבי דמוכר בית בבתי ערי חומה אי גואל לחצאין מתבאר דלר"ש דדריש טעמא דקרא היכא דהחמירה תורה בדבר אחד סברא הוא להקל בצד אחר ולכך בבתי ערי חומה דחוזרת לבעלים אין גואל לחצאין ושדה אחוזה דאינה חוזרת גואל לחצאין ע"ש וא"כ מאי פריך הכא לר"ש הא כיון דהחמירה עליה תורה בשריפה סברא הוא להקל עליה דבעי דו"ח ע"ש ונ"ל דל"ד דש"ה דמה שהחמירה תורה בשריפה הוא מפני גודל העבירה וכיון שכן סברא הוא להחמיר בה כל החומרות אבל התם מה שהחמירה תורה חוקה היא מדיני התורה ולכך סברא הוא להקל עליה מצד אחר כדי שיהיו שוין בדינם בהדרגות:

דף מא.

תוס' בד"ה תנהו וכו' ובג"ש דרשע רשע וכו' עכ"ל ר"ל דלמ"ל קרא לחייב מלקות נילף רשע רשע מחייבי מיתות ודלא כמהר"ם לובלין ע"ש ואזלי לשיטתייהו בר"פ אז"ן דלא אמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא אבל לפמ"ש הר"ן בפ"ק דנדרים ד"ג ע"א דאמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ע"ש ועיין להמש"ל בדפ"ד מה' מו"ל ע"ש ל"ק דהא חייבי מלקות בלא"ה ל"צ דאתיא בק"ו אלא משום דאמרי' מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא וכדאמרינן בשמעתין ה"נ נימא בג"ש ואפשר דאפי' למ"ש הר"ן קשיא דאפי' דאמרי' טרח וכ' לה קרא אפי' בג"ש היינו דטרח וכ' לה קרא בהדיא ולא

באם אינו ענין דג"ש ואא"ע כי הדדי נינהו אבל לגבי ק"ו אמרי' טרח וכ' לה באא"ע ועיין למהרש"ל לעיל:

בד"ה ואי וכו' ולעיל משמע דבעי התראה עכ"ל היינו מדאמרינן לעיל להנך תרתי ל"ד משום דצריכי התראה וקשה דלפי מ"ש התוספות לעיל בד"ה מנין דלענין חבר א"נ לענין תכ"ד מיירי מאי ראיה מייתו מדלעיל הא לענין התרא' להבחין בין שוגג למזיד בכולהו ידעינן מסברא ועדים זוממין לא בעו התראה כלל ויש ליישב:

בד"ה לאוסרה וכו' שזינתה ולא ידעי' מי הוא עכ"ל מק' נימא לאוסרה על כל העולם דכיון דלא ידעינן מי הוא אסורה לכל העולם דכל אחד אמרי' שמא זה הוא שזינתה עמו דכה"ג אמרי' בפ"ק דנזיר די"ב ע"א האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם אסור בכל הנשים שבעולם וכו' ע"ש ול"ק דכיון דהתם קנסא דרבנן הוא דאיכא כמ"ש התוס' שם י"ל דלא החמירו אלא גבי עריות אבל לבועל דליכא אלא עשה או לאו לא החמירו:

בד"ה א"נ וכו' דבא על הערוה וכו' פסול לעדות עכ"ל ואפי' לחד תי' שכ' התו' לעיל דכ"ו ע"ב דר"נ מיירי בבא על הערו' וכשר לעדו' משו' דיצרו תוקפו י"ל דאכתי יכולין לו' לפוסלו לעדות אשה באנו דר"נ מודה דפסול לעדות אשה כדאי' התם ע"ש:

בגמ' אלא דבאשה חבירה דקי"ל דמיקטלא אליבא דרב"י וכו' היינו לחד אוקמתא בגמ' לעיל ד"ח ע"ב דמוקי פלוגתייהו דר"מ ורבנן בפלוגתא דריב"י ורבנן:

גמ' א"נ שזינתה מקרוביה משמע בכל הקרובים קאמר אפי' באחות אשה ולא אמרי' לאוסרה על בועלה אחר מיתת אשתו באו ומכאן יש להוכיח ספקו של התה"ד בפסקים וכתבים סי' כ"ט באחות אשתו אם נאסרה עליו אחר מיתת אשתו ע"ש דמכאן משמע קצת דלא נאסרה מיהו אני תמיה בזה דהרי כשאנו אומרים כך נאסרה לבועל ע"כ לאחר גירושין קאמר דהא בההיא שעתא אסורה בלא"ה משום א"א וא"כ ה"ה לאחות אשה דאע"ג דהשתא אסורה וקיימא מ"מ אחר מיתת אשתו נאסרה והשתא מיהא חיילא באיסור מוסף מגו דאיתוסף איסורא על בעלה:

גמ' היכי משכחת לה עיין לעיל ד"ט ע"ב בד"ה עדי ולקמן דפ"ו ע"ב ד"ה עבדי וכו' ע"ש:

דף מא:

גמ' אלא לאו משום דברובא ידעי' וכו' הקשה הר"ן בחי' א"כ ליתני אחד אומר בעשרים ואחד אומר בכ"א עדותן בטילה וכ"ש אחד אומר בג' ואחד אומר בה' ע"ש מה שתי' שאינו מחוור שהרי מי שאמר בחמשה ע"כ דטעה בב' עיבורים וכיון דברובו ידע א"כ לא טעי והנכון כמו שתי' הרמ"ה לקושייתו דאגב דתני גבי שעות אחד אומר בג' ואחד אומר בה' תני נמי הכי גבי ימים ע"ש:

פרק ששי

דף מב:

גמ' ולילף משחוטי חוץ וכו' ק"ק א"כ ג"ש למ"ל הא בלא ג"ש לא כתיב אלא מחנה א' וי"ל דהו"א משה היכא יתיב במחנה לויה ואמ"ל הוציא וכו' והו"ל ב' מחנות קמ"ל ג"ש מש"ח דלא הוי אלא מחנה א' ומשה באותה שעה היה עומד במחנה שכינה ועיין להר"ן בחי':

תוס' בד"ה משה וכו' וא"ת כל הני דפרים למ"ל וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"ל נימא אלו לא נאמר קאמר וכדבסמוך ע"ש לפמ"ש הר"ן בחי' דהגמ' בסמוך הק' השתא דכתיב קרא לא ילפינן בג"ש משום דדבר הלמד בהיקש א"ח ומלמד בג"ש ע"ש לפי"ז בפרים הנשרפים ל"ל אלו לא נאמר דהא דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש למ"ד בתר למד וכדאיתא בפ' איזהו מקומן ולמד בתר מלמד בעיא שם ע"ש ועיין להתוס' לעיל בד"ה ונאמר:

דף מד.

בד"ה חיישי וכו' והיאך אשה מתגרשת בלילה וכו' עכ"ל אין להוכיח מדבריהם דמגרשין בלילה דלא כמהר"ם מינץ סי' נ"ז והרא"ם בתשו' ח"ב סי' ל"ה ופ' מור"ם בהגה באה"ע סי' קכ"ג די"ל דכונתם אם אמר בלילה כתבו גט לאשתי אין כותבין ניחוש שמא שד הוא וכ"מ להדיא בתוס' בגיטין דס"ו ע"א בד"ה וליחוש ע"ש:

דף מה.

גמ' לימא דר"נ תנאי וכו' יל"ד . דאפי' ר"י א"ל דר"ן ושאני הכא דהשוה אשה לאיש כמ"ש רש"י לעיל וי"ל דאי איתא לדר"ן הוי הא דכתיב אותו בלא כסותו באיש חידוש ומחידוש לא גמרינן משום דהשוה אשה לאיש:

פירש"י בד"ה הופכו וכו' הוא מגונה יותר עכ"ל משמע דטפי עדיף להיות פרקדן כדי שהיה מגונה יותר ולא חיישי' בכה"ג לברור לו מיתה יפה ואין לומר דרש"י מפ' פרקדן היינו דשוכב על פניו כפי' שדחו התוס' בבתרא דע"ד דהא מבואר בדברי רש"י בפ' ע"פ גבי הסיבת פרקדן ל"ש היסיבה דפרקדן היינו שוכב על אחוריו ופניו למעלה ועיין להכ"מ ברפט"ו מה' סנהדרין ע"ש:

תוס' בד"ה מנין וכו' והא דאמרי' בפ' ט"י וכו' עכ"ל אין להק' נימא דש"ה משום דאיכא ק"ו ממעשר כדקאמר התם אבל לדורות ק"ו ממעשר ע"ש די"ל אי איתא דילפינן דורות משעה עבדי' נמי יוכיח מיניה וא"כ נימא קדשי שעה יוכיחו מיהו במ"ש שמא כך נאמר בפי' וכו' ק' א"כ אמאי אצטריך למימר התם ק"ו ממעשר כיון שמא נאמר בפי' קאמר וי"ל דה"ק דטעמא דס"ד דאהרן דכך נאמר בפי' משום דאיכא ק"ו ממעשר דאע"ג דהק"ו

פריכא הוא דעבדי' יוכיח מקדשי שעה מ"מ סברא מיהא הוי כיון דמצינו במעשר דאסור לאונן מסתברא די"ל כך נאמר בפירוש:

דף מה:

גמ' ש"ה דכולי קרא יתירא הוא וכיון דקרא להכי נחית לא שייך למצוה גבי בן סורר ול"ד לדלעיל דפירש"י דלא בעי קרא כדכתיב וקרא הוי למצוה וכן איתא במס' מכות דף יו"ד עמוד ב' ועיין להרמ"ה ז"ל:

גמ' תנאי היא וכו' יל"ד למ"ד לא בעי' קרא כדכתי' אמאי אצטריך ב' כתובים ברוצח וגואל הדם בחד סגי וי"ל דאצטריך ב' כתובים למעט נשרפין דאין יכול להמיתו במיתה אחרת כמ"ש התוס':

תוס' בד"ה אין וכו' ש"ה דכתיב תהיה וכו' עכ"ל ק"ק אי תהיה קאי גם ע"ז א"כ מ"ט דר"ש וד"א דפליגי וי"ל דאית להו שום ריבוייא ובהכי ניחא מאי דק' מאי מקשי' התוס' נימא דלא מייתי הגמ' מהך מתני' אלא דאיכא תנאי דס"ל לא בעי קרא כדכתי' והיינו ר"א ור"ש אבל תנא דס"ל בעי קרא כדכתי' היינו תנא דרחובה ועפי"ה ניחא דכיון דכתיב תהיה ע"כ ר"א ור"ש משום דאיכא שום ריבויא וא"כ לא מצינו תנאי דס"ל לא בעי' קרא כדכתיב ועיין להתוס' במכות ד"י שהקשו למאן דלא בעי קרא כדכתי' מדתנן אין מודדין אלא מעיר שיש בה כ"ד ע"ש וק' הא תראי היא כדקאמר הגמ' ואי משום סתם מתני' תקשה להו מסתם מתני' דהך דאין לו בהן יד וי"ל דס"ל להתוס' שם דטעמא דת"ק משום דכתיב תהיה ור"ש ור"א ס"ל דתהיה לא קאי ע"ז ולא מייתי הגמ' אלא מר"ש ור"א כמ"ש מהרש"ל בגמ' עמ"ש בנימוקי לספרי פ' ראה פל"ג ע"ש:

דף מו.

גמ' חטא מי שחייב על חטאו ק"ק לרבנן חטא למ"ל דלמעוטי בן סורר לא אצט' דהא לדידהו אפי' שאר נסקלין אין נתלין אלא מברך ועכו"ם וצ"ל דאתא לשום דרשא ומה שק' עוד בזה עיין להתי"ט ועיין לה' זרע אברהם בספרי בפ' תצא מ"ש לקושית התי"ט ע"ש:

דף מז.

תוס' בד"ה אכל וכו' הני דיחוי כדשמעי' ליה לר"י וכו' עכ"ל י"ל דשאני הכא דבידו הוא ובכה"ג דיחוי מעיקרו לא הוי דיחוי שו"ר שכ"כ התוס' בפ"ק דזבחים ע"ש: .

בד"ה אמאי וכו' ה"מ דלא איקטול וכו' עכ"ל ואביי הו"מ לאוכוחי מהך מתני' דעיר הנדחת דמת מתוך רשעו לא הו"ל כפרה אלא משום די"ל עיר הנדחת שאני דממונם אבד וכ"כ בס' חמרא וחיי ע"ש ואע"ג דמ"מ נדחת הוכחת רב יוסף מההיא דק"מ ימותו דהא בעיה"נ מיירי מ"מ ניחא ליה לאוכוחי מדתני ר"ש לאשמעי' דאפי' בשאר עבירות לא הו"ל כפרה:

בד"ה הואיל וכו' ר"י ס"ל כר' יוחנן עכ"ל הר"מ הר"מ בפ"ד מה' עכו"ם פ' כר"י דפ' חלק דק"מ ימותו משום דזבח רשעים ובפ"ג מה' שגגות פ' בהמיר דב"ח אין נדחין דלא כר"י וא"כ ע"כ דס"ל דבהרוגי ב"ד לא הו"ל כפרה וכמ"ש המש"ל שם וק' ממתניתין דנתעכל הבשר דמשמע דהו"ל כפרה וכדקאמר הגמרא בסמוך דייקא נמי וכו' וי"ל עיר הנדחת שאני דאין להם חלק לעוה"ב ומתני' דנתעכל הבשר בשאר מיתות ב"ד מיירי ולא בעיה"נ:

דף מז:

בד"ה איתיביה וכו' וה"ט דלא בעי למי' וכו' עכ"ל ומ"ש רש"י קס"ד וכו' היינו דהמק' ע"כ דלא ס"ד הא דכיבוד דאי הוה ס"ד לא היה מק' מכח סברא זו שכ' התוס' דאי במחובר לא מיתסר דאין הסברא מוכרחת כ"כ אבל המתרץ אע"פי שיודע הא דכיבוד כדמשני לקמן לא משני משום כיבוד משום דדוחק הוא כיון דאיכא הך סברא וכיון דאית ליה שינויא אחרינא ניחא לשנויי הכי טפי:

בד"ה מ"ט וכו' וכן אבייי מ"ט לא גמר מעכו"ם עכ"ל אע"ג דאיכא למ"ד במס' ע"א דנ"א דע"ז של גוי אינה אסורה עד שתעבד מ"מ סמיך אגמ' אקושי' אחריתי דאי אבייי ס"ל כהך מ"ד אמאי לא יליף מהתם דהזמנה לאו מילתא היא:

דף מח.

בד"ה נתנו וכו' וי"ל דיחוד דדיבור וכו' עכ"ל וההיא דהוסיף דדימוס משום דלא נטלו לא מתסר עד דהוסף ונתנו לספר בדלא עביד מעשה דאי עביד מעשה נתנו כמו שכ' בקושייתם ואע"ג דאין כלי עולה מטומאתו אלא ע"י שינוי מעשה דוקא כלי אבל עשאו וילון לא בעי מעשה:

דף מט.

בד"ה מעבירין וכו' כיון דאינו עובר וכו' עכ"ל משמע אבל בעובר טמא וזה אינו דכ"ש בעובר דטהור כמ"ש רש"י שם בדס"ב ע"ב דאפילו אינו עובר טהור וכמ"ש מהרש"א ע"ש ואין לומר לענין טהרות שנגע בהם קודם שהעבירו עליו קאמרי ורש"י לא כ' דאפי' בעובר אלא לענין טהרות דמכאן ולהבא דזה אינו דר"ח לא קאמ' אפי' בדם ודאי אלא לענין מכאן ולהבא אבל לטהרות דלמפרע מטמא דאל"ה הוי ר"ח פליג אמתני' דלא קתני טהרות טהורות אלא גבי כתם ומה"ט דחי ר"ל להא דר"ח משום דלא שני ליה בין למפרע ללהבא וכמ"ש התוס' שם אבל ר"י מפליג שפיר ור"ת לא בא לדחות דברי רש"י אלא דרש"י מפ"ל בכתמים ולענין טהרות דלמפרע וכדקתני סיפא דמתני' שם אבל ר"ת קאמר דרישא דמתני' אתייא אפי' בדם ודאי ונ"מ למכאן ולהבא ע"כ נר' עיקר כמ"ש מהרש"א ע"ש:

בד"ה אף וכו' תימא דלא קאמר אפי' סדר ברכות וכו' עכ"ל ואין לו' דר"ה דקאמר אף סדר תמיד ס"ל דמעכב וההיא דסדר ברכות מצוה הוא דאיכא דאכתי קשייא אמאי לא קאמר הגמ' לאפוקי מסדר ברכות אלא ע"כ דר"ה מודה דסדר תמיד מצוה הוא דאיכא וקחשיב מצוה ולאפוקי מסדר חליצה דלכתחילה הוא דאיכא ועיין בשיטה:

פרק שביעי

דף נ.

פירש"י בד"ה קסברי וכו' דהא נשואה בת ישראל וכו' עכ"ל הקשה מהרש"ל ז"ל הא לא ידעינן דסקילה חמורה מחנק אלא מדאפקה לארוסה בת ישראל מכלל נשואה ומסברא דארוסה חמורה משום שמחללת אביה וא"כ מאי מייתי ראיה מבת ישראל ע"ש וי"ל דלמאי דמסיק דילפי' אביה אביה א"ל להך תי' דמדאפקה וכו' אלא דילפי' סקילה חמורה מחנק מאביה אביה משריפה דחמורה מחנק מדאפקה לנשואה בת כהן מנשואה בת ישראל ועי"ל דמאי דקאמת הגמרא אדרבא חנק חמור מסקילה שניתן למכה אביו ואמו פירש"י משום דסתם מיתה חנק והיינו למ"ד הכי לקמן דנ"ב ע"ב אבל למ"ד דמשום אי אתה רשאי להחמיר עליו לא פריך מידי דהא אי איתא דחנק חמור לא הוי מכה אביו בחנק וא"כ להך מ"ד א"צ לשינויא דמדאפקה ומייתי רש"י ראיה מהך מ"ר ומהרש"א תירץ דילפי' סקילה חמורה מחנק מק"ו משריפ' וסייף דחמורין מחנק ע"ש ודבריו תמוהים דהא רש"י מקשה מנ"ל למילף מדאפקה נימא שריפה חמורה וא"כ אי איתא דשריפה חמורה תו ליכא למילף מק"ו משריפה דהא השתא קיימי' באי שריפה חמורה וגם מק"ו מסייף ל"ל דהא טעמא דסייף חמור מחנק משום דפושט ידו בעיקר עדיפא והשתא קאי רש"י אמאי דיליף מדאפקה ולא סגי ליה למילף משום דפושט ידו בעיקר עדיף ולפום סברא דהשתא דקאי רש"י עלה ליכא למילף דסייף חמור מחנק מיהר לזה י"ל במ"ש התוס' בד"ה אדרבה דהגמ' פריך דליהוו כי הדדי וא"כ י"ל דהא דאצט' הכא למדאפקה ולא סגי ליה בטעמא דפושט ידו משום דאיכא חומרא כנגדה דשריפה חמורה דניתנה לבת כהן אבל לקמן דליכא חומרא כנגדה אלא דליהוו כי הדדי אמרי' שפיר פושט ידו בעיקר עדיף:

בד"ה הוקש וכו' תריץ משום דלקמן וכו' עכ"ל וגבי סקילה חמורה מחנק דלא יליף מדשריפה חמורה מחנק י"ל כיון דהא דשריפה חמורה מחנק הוא משום טעמא דמדאפקה וכו' קאמר שפיר דגם בסקילה חמורה מחנק הוא מהך טעמא דמדאפקה דכולהו חדא מילתא היא דמ"ש האי מדאפקה להאי מדאפקה ומסייף חמור מחנק נמי ל"ל דסקילה חמורה מחנק שהרי הך טעמא דפושט ידו בעיקר דנ"ל מיניה דסייף

חמור מחנק מהך טעמא גופיה איכא למילף דסקילה מחנק ולמסקנא א"צ להך שינויא דמאפקה גבי סקילה חמורה מחנק וא"כ השתא דלא ס"ד הך טעמא דפושט ידו עדיף ל"ל ילפותא דסייף חמור מחנק ועמ"ש מהרש"א:

תוס' בד"ה קסברי וכו' אבל כיון דידעי' דסייף קל וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א לפי"ז מאי מקשו התוס' לקמן בד"ה נאמר ע"ש י"ל דהכא נמי הג"ש מפיק מסברא כיון דהסברא היא כיון דהחמירה דממונו אבד יש לנו לו' שזה גורם לו להיות חמור:

דף נ:

גמ' זינתה מאביה רש"א בשריפה וכו' משמע דר"ש לטעמיה דשריפה חמורה ועיין בדברי מהרש"א ע"ש וק' דהא ר"ש ס"ל דאין איסור חל על איסור אפילו בכולל ומוסיף ואפילו בחמור על קל וכדאיתא בס"פ דם שחיטה וא"כ אפי' סקילה חמורה מ"מ זינתה מאביה בשריפה דהא איסור אביה קדם קודם שנתארסה:

גמ' נ"מ למי שנתחייב וכו' עיין פירש"י וק' הא מתני' היא לקמן דפ"א ע"א ומייתי לה רש"י בר"פ ומאי קמ"ל ר"י ועיין להרב חמרא וחיי:

תוס' בד"ה נאמר וכו' דל"מ בחילול שבת מג"ש וכו' עכ"ל ואפילו דאצטריך ג"ש להשמיענו דלאו בחילול שבת מיירי ילפי' מינה נמי לענין זיקת הבעל דאין ג"ש למחצה ולא מוקמי' וי"ו דולבת אלא לחד דרשא ולא מרבי' נמי פנויה כיון דאין ג"ש למחצה וכל הנך דמרבי' מוי"ו דולבת בברייתא זו כולהו חד סברא אית להו והוו כחד דרשא:

בד"ה ת"ל וכו' דנעשית זונה בכמה ביאות וכו' עכ"ל עיין בתמורה דכ"ט ע"א ובפירש"י והתוס' שם ע"ש:

דף נא.

גמ' הא מני ר"ש וכו' יל"ד מאי ס"ד דגמ' הא בסיפ' דבריי' קתני דארוסה יצתה לשריפה וע"כ ס"ל שריפה חמורה וי"ל דעיקר קושיי' הגמ' היא אמאי אחמור בה ומשני סד"א וכו' ועפירש"י:

גמ' כיון דלא אשתראי שבת לגבה וכו' קשה הא אשתראי שבת לגבה בשחיט' דשחיט' כשרה בנשי' כדאית' ר"פ כל הפסולין ועיין להשע"ה בה' ביאת מקדש דמ"א ע"ב שהוכיח מדברי הגמ' ביבמות דאפי' שהשחי' כשירה בזר מ"מ אם זר שחט קרבן בשבת חייב ע"ש וק"ק בגמ' בעל מום אמאי לא אחמור עליה בשריפה כיון דלא אשתראי שבת לגביה וריבה בהם מצות יתירו' ויש ליישב:

ברש"י בד"ה פסלה וכו' ב' חילולין במשמע וכו' עכ"ל וכ"ה בגמרא בפ"ק דתמורה ד"ו ע"ב ומהרש"ל הק' דמברייתא בפ' ע"י נר' דמפיק ליה מדכתיב לא יחלל מי שהיה כשר ונתחלל ע"ש וזרעו נפיק מפשטיה דקרא דכתיב זרעו ומדכתיב לשון חילול לרבות מי

שהיה כשר ונתחלל ול"ק מ"ש מהרש"א ולפ"ד מהרש"א דלא מיתוקם כלל למדרש מי שהיה כשר ונתחלל מלישנא דחילול ק' ממ"ש התוס' שם בתמורה דהכריחו דלרבא דריש דתפסי קדושין מדכתי' למד יתירא דלא יחלל ולפ"ד מהרש"א דאצט' למד יתירא לזרעו קשייא לרבא מנ"ל למדרש דתפסי קדושין הא אצט' קרא למפסל זרעו אלא ע"כ דלרבא מפיק לה מלשון חילול מי שהיה כשר נתחלל ולאביי מפיק מלמד יתירא ומפרש להבריי' דפ' ע"י כדברי מהרש"א ועיין לה' שע"ה בה' א"ב דקל"א : ע"ב ע"ש ודו"ק:

דף נא:

תוס' בד"ה לאחיו וכו' ה"מ היכא דמעידין נמי על הבועל עכ"ל ולכך אצט' היא ולא זוממיה לאשמעי' אפי' היכא דאין מעידין על הבועל דע"כ לזוממיה אתא קרא דאי לבועלה לא אצטריך דכיון דכתיב לאחיו דדרשי' ולא לאחותו ממילא שמעי' דדין אחיו חלוק מאחותו ולא אצטריך היא אלא לזוממיה ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף נב.

גמ' ונילף מפרים הנשרפין וכו' יל"ד א"כ ג"ש למ"ל הא סתם שריפה היא חבילי זמורות וכמ"ש רש"י במתניתין בסברת הצדוקים וי"ל משום דלא נימא מסברא ברור לו מיתה יפה ולא ס"ד השתא סברא דלא הוי שריפה כלל עד לבסוף:

דף נב:

גמ' ואימא שריפה וכו' במ"ש מהרש"א בב' התירוצים הראשונים לקושייתו יתורץ קושיית התוס' בד"ה קמפלגי ומה שהכריח מהרש"א דאל"ה מנ"ל לר' יונתן לחלוק נימא דר"י הכי ס"ל ולאפוקי שריפה קאתי ע"ש אין זה הכרח דר' יאשיה קאמר או אינו אלא באחת מכל מיתות וכו':

פירש"י בד"ה אלה וכו' דד' מיתות כסדרן וכו' עכ"ל לפי"ז ידעינן דקלה היא מכסדרן וזה סותר למ"ש לקמן דנ"ג בד"ה ארבע ע"ש:

גמ' ר' אומר נאמר מיתה וכו' מק' משמא דמוה"ר מהרי"ט ז"ל מנ"ל דמיתת ב"ד היא נימא מיתת בי"ש מהאי ילפותא גופה ואי ג"ש מיתה מיתה היא י"ל דאי מיתה בי"ש למ"ל ג"ש הא ס"ל לר"י נמי דאי אתה רשאי למושכה להחמיר כדמשמע בסמוך וודאי מיתה בי"ש קיל ממיתת ב"ד מיהו אכתי לר' יאשיה נימא מיתה בי"ש היא ונ"ל דע"כ אשת איש מיתת ב"ד היא מדרשא דלאחיו ולא לאחותו לעיל דנ"א ע"ב ע"ש בתוס' ורבי יאשיה ס"ל נשואה יצתה לשריפה כתיב ועשיתם לו כאשר זמם וי"מ עוד דבא"א כתיב אח"ך ובערת הרע מקרבך ועוד אי מיתה בי"ש לא אצט' קרא כלל דכבר כתיב כרת בא"א מהיקישא דר' יונה כדאי' בריש כריתות:

דף נג.

גמ' במאי גמרי במות יומתו או בדמיהם וכו' ולא שמיע ליה ברייתא דפ"ק דכריתות ד"ד ע"א דקתני נאמר כאן דמיהם בם וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה קמפלגי וכו' דמוקי ר' כרי"ש וכו' עכ"ל י"מ דהתם מפיק מקרא דכי תחל דבביאה שניה דהוי כנשואין בחנק וא"כ ל"ק אימא שריפה וי"ל דק' אימא שריפה וה"ק קרא כי תחל דבביאה א' הוא דיצתה מכלל בת ישראל אבל בביאה שנייה לא יצתה ואשמעי' קרא דלא נימא יצתה אפי' נשואה וממילא שמעי' דנשואה בת ישראל אינה בשריפה ואשמעי' קרא דארוסה לבד הוא דיצתה אבל נשואה אה"נ דהוי בשריפה אפי' בת ישראל והא דקתני בחנק היינו אחר דידעי' דבת ישראל נשואה בחנק:

בד"ה דאי וכו' תימא א"כ ג"ש מאי אהני וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א דגבי מכה אביו דקאמר ליגמרו מא"א לאו בג"ש קאמר דהג"ש אתי לשאר נסקלין ע"ש קשה דא"כ מאי מק' התוס' נימא דכונת הגמרא דנוקמה להג"ש לאחת משאר נסקלין לבד אבל שאר נסקלין ליגמרו מא"א משום דאי אתה רשאי ולאו בג"ש קאמר ואין לו' הי מנייהו מפקת דא"כ גם גבי מכה אביו נימא בסקילה כמו שאר נסקלין דהי מנייהו מפקת ועוד לפ"ד מאי מקשי' התוס' הא אפי' אי שאר נסקלין גמרי מא"א אצטריך ג"ש לכלתו לאחר מיתה כמ"ש התוס' לקמן דנ"ד בד"ה לומר לך וכו' ע"ש:

פירש"י בד"ה איסו' מצוה וכו' מיבמתו יבמתו וכו' גזירה ביאה א' וכו' עכ"ל. הנה בגמ' שם פריך מן הארוסין תתיבם דאתי עשה ודחי ל"ת ומשני א"ק יבמתו ומותיב ליה מברייתא ומסיק א"ר גזירה ביאה א' וכו' וכתבו התוס' בד"ה גזירה אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה נ"ל מיבמתו אפי' אליבא דרבא דמסיק דטעמא משום גזירה ונר' לדעתם דמאי דלא נ"ל לרבא גם מן הארוסין מקרא דיבמתו משום דמ"ל דקרא דיבמתו לא אתי אלא לאלמנה מן הנשואין דעולה לחליצה דכן משמעות המקרא ולאו לאשמועינן דאין עולה ליבום ולכך אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה נ"ל מיבמתו דהו"א דאינו עולה לחליצה כיון דאינה עולה ליבום דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ואשמועי' קרא דחולצת אבל מן הארוסין לא נ"ל מיבמתו דאינה מתיבמ' והגמ' מעיקרא מפיק מניה הכל דאשמועינן חליצה ואשמועי' יבום כמ"ש התוס' שם בד"ה מסתברא ובזה י"ל מ"ש התוס' שם בד"ה בשלמא די"ל דפשיט"ל להגמ' דמן הנשואין מקרא דיבמתו נ"ל דכן משמעות הקרא ולא אתי למן הארוסין אלא דהתוס' לא ניחא להו בהכי משום דא"כ כל הך שקלא וטרייא דהגמ' שם דפריך א"ה אפי' חייבי כריתות וכו' שייכא גם לדעת המק' וע"ש בתוס' בד"ה א"ה ע"ש ומעתה דברי רש"י כאן א"ש באוקמתא דרבא ואצט' קרא

דיבמתו לאלמנה מן הנשואין דהא קתני איסור קדושה אלמנה לכ"ג וקפסיק ותני ל"ש מן הנשואין ל"ש מן הארוסין וניחא בזה מ"ש התוס' לקמן בד"ה וחייבי ע"ש דאלמנה מן הנשואין וח"כ כי הדדי נינהו לר"י דס"ל אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וע"ש בגמ' דיבמות ועיין במהרש"א כאן:

דף נג:

תוס' בד"ה לדבריו וכו' הומ"ל דסבר וכו' עכ"ל אין להקשות הא ע"כ. דס"ל לר"י כרע"ק דאין קדושין תופסין בח"ל מדאמר ביבמות דמ"ז אי אתה נאמן לפסול את בניך כמ"ש התוס' שם ע"ש דמ"מ מכח קושי' אחרת הוא דצ"ל לדבריו דת"ק קאמר ולאו מכח קושיית הגמ' כאן:

דף נד.

גמ' או אינו אלא ערות אביך ממש נאמר כאן וכו' ונאמ' להלן ערות אביו גלה וכו' מ"ש הרא"ם והביאו מהרש"א אמאי לא יליף ג"ש דערות אשת אביך ע"ש ל"ק דא"כ ג"ש דסיפא דברייתא דיליף עונש מאזהרה ג"ש אחרת ולא נתקבלה אלא ג"ש אחת:

גמ' ומר סבר אין עונשין מן הדין מק' מכאן למ"ש הריטב"א בחי' למס' מכות די"ד ע"א דבקרבן עונשין ולק"מ דהתם שאני דעונש כל א' מפורש בתורה ולא ילפי' בק"ו אלא חיוב קרבן על כל א' בזה הוא שכ' דבקרבן עמ"ה דעיקר הלימוד הוא לקרבן אבל הכא עונש אביו אינו כתוב בתורה כלל וילפי' ליה בק"ו וכיון דעיקר הלימוד הוא לעונש והקרבן נמשך ממנו בכה"ג אין עמ"ה:

גמ' ולחייב נמי משום אשת בנו והיינו משום דכתיבי תרי לאוין בכלתו ואשת בנו כדפירש"י ואפילו לפ"ז פריך שפיר הגמ' לעיל אלא מעתה וכו' דל"ל ערותה למעוטי דלא מחייב משום אשת בנו דהא קרא בהדיא מחייב ליה משום אשת בנו ומשני הגמ' כיון דכתיב היא גלי לן קרא דהיא כלתו היא אשת בנו אבל בלא קרא דהיא פשט הכתוב לחייב משום כלתו ואשת בנו ועיין במהרש"א:

דף נד:

גמ' בין גדולה בין קטנה לעיל גבי זכר פי' רש"י אשמועי' דלא בעי' תרוייהו בני עונשין וק' הכא גבי בהמה דאפי' גדולה לאו בת עונשין מאי איכא למי' וי"ל דבבהמה קמ"ל אפילו קטנה כ"כ דסד"א דלאו ביאה כלל אבל גבי זכר אי קטן כ"כ לא מחייב דלא שמה ביאה כדתניא לקמן בסמוך:

גמ' אזהרה מנין ת"ל ובכל בהמה מפירש"י בד"ה אזהרה נראה דל"ג ליה אלא ה"ג אזהרה מנין ת"ל לא יהיה קדש ולא תניא בהאי ברייתא כדקתני בבריי' דלעיל גבי זכר:

תוס' בד"ה עשו וכו' כל עריות נמי לחייב ב' : וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דר"ל בא על אביו והביא אביו עליו ע"ש. ולכאורה דברי תימה הן דבא על אביו והביא אביו עליו חייב ג' בין אי לא יהיה קדש משתעי באביו בין לא משתעי באביו דהיינו תרי דבא על. זכור והביא זכור עליו וחד דבא על אביו ולעולם ל"מ יותר מג' דאפי' משתעי באביו מ"מ הביא עליו והביא זכור עליו לא מחייב אלא חדא דחד לאו הוא דלא יהיה קדש וי"ל דנ"מ בהזיד בזכר ושגג באביו דל"מ קרבן אלא על אביו ומק' התוספות שפיר דבכה"ג לחייב ב' משום דבא על אביו והביא אביו עליו:

דף נה.

גמ' אמר ר"ש תניתוה ומה אילנות וכו' ק"ל מדאמרי' במס' ע"א ד"ע ע"ב אקרא דואשריהם תשרפון הא אין אדם אוסר דבר שאין שלו אלא מדפלחו לעגל גילו דעתייהו דניחא להו בע"א וגויים שליחותייהו עבדי ולכך לא סגי להו בביטול דהו"ל ע"א של ישראל ע"ש. וא"כ איכא קלון דאע"ג דלא פלחו להו ישר' מ"מ ע"י נזכר דישר' פלחו לעגל ומאי פשיט ר"ש וי"ל דר"ש מוכיח מדלא. קתני בברייתא טעמא דקלון משמע דבתקלה סגי. ובהכי ניחא מאי דאיכא למידק בסמוך דקאמר והרי אילנות דאין קלונן מרובה משמע דאיכא קלון קצת אלא דאין מרובה והא בכולה שמעתין מוכח דבנעבד דגוי ליכא קלון כלל ועפי"ה ניחא מיהו מפירש"י מוכח דלאו מלישנא דברייתא פשיט ר"ש אלא משום דבגוי ליכא קלון כלל והדק"ל ויש ליישב:

גמ' דישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעה וכו' ר"ל דברביעה מיתסרא ע"י דמקטלא אבל אי לא מקטלא לא מיתסרא כמו שהוכיח הט"ז בי"ד סימן קכ"ג ועיין לה' בית יעקב סי' קי"ח ע"ש:

דף נה:

פירש"י בד"ה קנאה ליורשה וכו' כ' מהרש"א דלעיל גבי בת ג"ש לא כ' ליורשה משום דאפי' לטמא לה קנאה משא"כ כאן וע"ש בתוס' בקדושין די"ט ע"א שכ' בשם רש"י דבבן ט' נמי קנאה ליטמא לה ע"ש:

דף נו.

תוס' בד"ה אינה וכו' ביבמה שזנתה וכו' עכ"ל ר"ל ביבמה שנתיבמה וזינתה אחר שנתיבמ' ואע"פ שהיא שומרת יבם החמירו עליה כמו אחר שנתיבמה אבל מדינא שומרת יבם שזינתה ל"מ מיתה:

דף נז.

גמ' אי משום דאיתרבי מאיש איש וכו' על ד' מצות וכו' לעיל דפריך איש איש למ"ל היינו לרבנן כמ"ש מהרש"א אבל אין לומר דלעיל פריך לר"י נפחא דמוקי לברייתא כר"מ

ואי איתא לוקמה כרבנן ובריית׳א לענין מיתה קמרבי מאיש איש ולא לכנויים דהא ליתא דא״כ לא הו״ל לברייתא למינקט לישנא דמוזהרין כיון דעיקר הדרשא היא לחייב מיתה: **פירש״י בד״ה** משום וכו׳ אבל עובר בלאו וכו׳ עכ״ל לא היה צריך לזה אלא דפטור אבל אסור מדרבנן ככל פיטורי דשבת דפטור אבל אסור מדרבנן ויש ליישב:

בד״ה נהרג וכו׳ דהיינו ש״ח וכו׳ עכ״ל עמ״ש ץ מהרש״א וי״ל דס״ל כמ״ש מהרשד״ם לדעת הר״מ דאיסור שפחה לישראל הוא מדרבנן ולא יהיה קדש אסמכתא הוא והכא אקרא קאי ומשמע דישר׳ בישראל אסור מדאורייתא מיהו מגמ׳ לקמן דנ״ט נראה דהא דקתני גבי גזל ישר׳ בישראל אסור בפחות משו״פ מדרבנן הוא דאסור דאי מדאורייתא מאי פריך והרי גזל הא גזל בישראל נמי איכא איסורא מדאורייתא במו ח״ש דלא ניתנו שיעורין אלא לישראל וכמ״ש התוס׳ בחולין דל״ג ע״א ע״ש ועיין להלח״מ בריש ה׳ גזילה:

דף נז:

גמ׳ הוי אומר זה עובר וכו׳ ולעיל דפריך ואידך קטליהו הוא מגלי הו״מ לשנויי דאתי קרא לעובר אלא דבעי לאוקומי ככ״ע:

גמ׳ התם בעדיות דידהו ה״ה דהומ״ל הכא בחייב כריתות וכרבנן דלקמן דע״כ ברייתא דלא כר״מ דהא ר״מ לא דריש איש איש כמ״ש התוס׳ בסמוך אלא דבעי לשנויי הכי משום סיפא כדקאמ׳ כדקתני סיפא וכו׳:

פירש״י בד״ה דלדידהו וכו׳ אבל א״צ עדה וכו׳ דלא גרע וכו׳ עכ״ל הכי מסתבר׳ ליה דגם בכה״ג אמרי׳ דלא גרע וכ״מ מגמ׳ לקמן דפריך נחשוב נכנסה לחופה ומשני האי תנא דבי מנשה ואי איתא אכתי ק׳ נחשוב נכנסה לחופה ולענין דבעי עדה ועדים והתראה:

תוס׳ בד״ה ואי בדינא וכו׳ הומ״ל האי תנא דבי מנשה וכו׳ עכ״ל י״ל דאם כן מאי קמ״ל ברייתא דקתני על א״א נידון בחנק פשיטא כיון דדינא דידן ודינא דידהו שוין:

דף נח.

בד״ה נשא וכו׳ ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי התם מן האב ומן האם וכו׳ עכ״ל עמ״ש מהרש״א ובמאי דקאמר הגמ׳ שם מן האב ולא מן האם כ״ע ל״פ דשרי אין להוכיח כלום דההיא אפי׳ רבנן מודו דמן האב לחוד שרי כדכתיב ויקח עמרם וכו׳ כדבסמוך:

בא״ד אבל משום איחלופי ליכא למגזר בקורבת האב וכו׳ עכ״ל עמ״ש מהרש״א וי״ל דהכא שכ׳ התוס׳ ליכא למגזר משום איחלופו בקרובת האב היינו בהורתו ולידתו שלא בקדושה דוקא אבל בסמוך שכ׳ דלא פריך לר״מ מאחות אביו שכו׳ היינו בלידתו בקדושה דביה מיירי בברייתא וכיון דאיכא קורבה דאחר הגירות מדאורייתא אתי לאחלופי דלא ידעי דקורבה דמצד האב לאו קורבה כיון דאיכא קורבה דמצד האם דהוי קורבא מדאורייתא:

דף נח:
גמ' שנאמר מוקש אדם וכו' לשי' רש"י לקמן דר"מ ל"ל אתם קרויין אדם ולא מפליג בין אדם להאדם גם האי דרשא לא אתייא אלא כמ"ד אתם קרויין אדם ואין א"הע קרויין אדם:

דף נט.
גמ' והרי יפ"ת וכו' עמ"ש מהרש"א דסוגיין אזלא אליבא דמ"ד גזל הגוי אסור ע"ש ומדברי רש"י לעיל דנ"ז ע"א נר' דאפי' למ"ד אסור אינו אלא מדרבנן ע"ש גבי כיוצא בו דגזל ועיין להשע"ה גם אכתי ק' למ"ד מותר מגזל וצ"ל דלמ"ד מותר ל"ל מי איכא מידי וכו' וכמ"ש התוס' בפ"ב דחולין דל"ג דלר"ל ל"ל מי איכא מידי וכו' וא"כ להך מ"ד ע"כ דס"ל דנאמרה ולא נשנית לב"נ נאמרה ולא לישראל וס"ל דב"נ מצווין על פו"ר ועיין למהרש"א בריש חגיגה ובחידושינו בפסחים דכ"ב ע"א ובמ"א כתבתי בזה:
תוס' בד"ה ורבנן כמ"ד א"נ אלא בטהורין עכ"ל ק"ק אמאי לא כ' דאתיא אפי' כמ"ד נוהג בטמאין וסיימו ר"י דהתם דס"ל איסור חל על איסור ואייתר ליה האי קרא לדם הקזה וכדאיתא התם דלא אצט' קרא אלא לר"א ע"ש:

דף נט:
גמ' דכתיב ואתם פרו ורבו וכו' עמ"ש מהרש"א ולקושייתו האחרונה י"ל כיון דגלי פרה ורבה דהאיש הוא דמחוייב א"כ פרו ורבו דגבי נח קאי אנח ובניו ולא הוק"ל להתוס' אלא מפרו ורבו דכתיב גבי אדם דמדבר עם אדם וחוה לחוד ולהכי הוכרחו לומר דההוא לברכה:
גמ' מיתיבי ורדו בדגת הים וכו' ק"ק מאי פריך הא לא קאמר דלא הותר לאדם הא' אלא בשר אבל דגים שרי דהא נ"ל מולא חית הארץ לכם אבל דגים אה"נ דשרי מהאי קרא דורדו בדגת הים וי"ל דהכי פריך דכיון דלא שייך מלאכה בדגים וע"כ לאכילה ומדהא לאכילה עופות דסיפא דקרא נמי לאכילה וק' מסיפא דקרא ומשני למלאכה ופריך מעופות גופייהו ובדין הוא דהו"ל למפרך מתחילה מעופות אלא דנקט הכי לפום סדרא דקרא:
תוס' בד"ה והא פו"ר וכו' מצווה שלא להשחית זרע עכ"ל המש"ל בה' מלכים כ' דלפמ"ש רש"י לעיל גבי דינין דמשום דעשית עול אזהרה בפ"ע הוא דחשיב לה בהדי ז' מצות ע"כ לא ס"ל כדברי התוס' דהא לא דמי לדינין ע"ש וא"כ לשי' רש"י קושית התוס' מהיכא פסיקא ליה להגמ' דב"נ לא מצווין בפו"ר ונר' לי דפסיקא ליה להגמ' הכי ממתני' דפרק השולח דמי שחציו עבד וכו' דקתני ליבטל והלא לא נברא וכו' שנא' לא תהו בראה וכ' התוספות שם ובריש חגיגה ובכ"מ לחד תי' דהא דלא נקט עשה דפו"ר משום דפו"ר לא

שייך בצד עבדות ולהכי נקט לא תהו בראה דשייך גם בצד עבדות ע"ש וא"כ שמעי' מהך מתניתין דב"נ ל"מ בפו"ר:

דף ס.

גמ' כל שישנו בכלל מכשפה וכו' הקשה ה' דברי אמת בקו' מכאן עמ"ש התוס' במנחות דמ"ג ע"א דלא אמרי' כל שישנו וכו' אלא היכא דכתיבי בחד קרא ע"ש והרי כאן כתיבי בתרי קראי ודרשי' כל שישנו ע"ש ונ"ל דלא כ"כ התוס' אלא היכא דשייכי להדדי כמו מצה וחמץ וכלאים וציצית דשרי כלאים בציצית אבל הכא דלא שייכי להדדי למה נסמכו אי לאו לדרשא ולכך דרשי' בכה"ג סמוכים אפי' בתרי קראי:

תוס' בד"ה חקים וכו' והא דפריך אלא מעתה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל הא ליכא למדרש במרה דאכולהו מצות קאי ודוקא בקרא דאת חקתי תשמרו הוא דאמרינן דאי לאו למינהו הוה דרשי' שחקקתי במרה ע"ש. וי"ל דלפום ס"ד דהשתא אי לאו למינהו לא דרשי' כלל חקקתי ולא כ' התוס' דהוה דרשי' במרה אלא למסקנא דהכא שני קרא דכתב את חקתי ברישא דע"כ אתא לדרשא מדשני קרא בדיבוריה ולכך הוצרך לומר שחקקתי במרה אבל לפום ס"ד דליכא שום שינוי אי לאו למינהו אינו מוכרח לדרוש שום דרשא:

דף ס:

בד"ה וליחשוב וכו' אבל ר"נ וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפ"ב דע"ז דכ"ט ע"ב ע"ש:

דף סא.

גמ' למאי דקאמר ליה רבא וכו' איכא יעבדו למעוטי מאי וכו' ובברייתא גופה דקתני יכול שאני מרבה המגפף וכו' דהיינו נימא השתחואה יצתה ללמד על הכלל לא ק"ל להגמ' א"כ איכה יעבדו למעוטי מאי די"ל דאה"נ דהוה מצי למתני ת"ל איכה יעבדו אלא דנקט ת"ל זובח משום דמייתי ליה ברישא דברייתא וחד מתרי נקט:

גמ' אלא הא דאמר ר"א מנין לזובח וכו' אין להקשו' נימא דאצט' לא יזבחו לפוער למרקוליס לאוקמ' בלאו דאע"פ שנתמעט מהיכא יעבדו היינו דמיעטיה מאזהרת מיתה דבתריה כתיב מיתה כי היכי דלא נחייב מיתה ואוקמיה בלאו לחודיה די"ל דא"כ הו"ל לכתוב המיעוט במיתה גופה לחוד ולא לכתוב לא יזבחו והיה נכלל בכלל הלאו של אזהרת המיתה כיון דלא מיעטיה אלא ממיתה ועיין לקמן בחי' בדס"ג ע"א מ"ש בגמ' כאן:

תוס' בד"ה איכה וכו' וע"כ איכה יעבדו לרבויי וכו' עכ"ל. כ' מהרש"א דהומ"ל לרבויי מגפף ע"ש ואע"ג דנ"ל מגפף מלא תעבדם כדפירש"י במתני' מ"מ אצט' תרי קראי לכדרכה ושלא כדרכה ולדברי הסמ"ג שהביא מהרש"א במתני' דמתרי לא תעבדם נ"ל גם פוער לפעור נ"ל מהתם דקרא סתמ' כתיב וע"כ התוס' לא ס"ל כהסמ"ג:

דף סא:
גמ' אפי' נעבד כהמן ת"ל לא תעבדם וכו' כ' מהרש"א ז"ל דאע"ג דלא אתרבי אלא ללאו ס"ל להגמ' כיון דרבי קרא דהוי ע"א גם מיתה חייב ולעיל דממעטי' מגפף ממיתה אע"ג דאתרבי ללאו היינו משום דיצתה זביחה ללמד ע"ש. ולפ"ד י"ל דמאי דקתני ברייתא לעיל יכול שאני מרבה מגפף וכו' לאו היינו מכח דיצתה השתחואה ללמד אלא דה"ק יכול כשם שריבתה תורה מגפף ללאו איתרבי גם למיתה דהא אכתי לא אמרי' יצתה זביחה ללמד כדקתני ת"ל זביחה ובהכי ניחא מאי דאמרי' לעיל למאי דקאמר רבה יצתה השתחואה איכה יעבדו למעוטי מאי ולא ק"ל בגופא דברייתא דקתני יכול שאני מרבה מגפף ועמ"ש בזה לעיל ולפי"ם ניחא שפיר דברייתא לאו משום דיצתה השתחואה קאמר ואיכא לאוקומה שפיר בפוער לזובחים מיהו רש"י לעיל בברייתא פי' דהיינו משום דיצתה השתחואה ואי איתא לדברי מהרש"א א"צ לפרש משום דיצתה השתחואה וי"ל דכיון דהשתחואה כתיב בה גם מיתה שמעי' דהיכא דלא כתיב אלא לאו לית ביה מיתה הוכרח רש"י לפ' משום דיצתה השתחואה ללמה וכו':
תוס' בד"ה רבא וכו' רבא לטעמיה וכו' עכ"ל לפ"ז רבא לא מיירי אלא בצנעא ובברייתא דנעבד כהמן משמע ליה להגמ' דלאו כהמן דבפרהסיא הוה דאי הכי אפי' בשאר עבירות ולאו בע"ז לחוד גם להאי תי' צ"ל דמאהבה דפטר רבא מט"א הוא משום דלאו עבודה היא ומאהבה ומיראה דקאמר לאו מחד טעמא הם ועמ"ש מהרש"ל ז"ל:

דף סב:
גמ' אבות זבוח וקיטור ניסוך והשתחואה דקדק מהרש"א הא השתא קיימי' אי השתחואה ללאו יצתה ע"ש וי"ל דמאי דיצתה ללאו היינו שלא כדרכה אבל כדרכה לא גרע ממגפף ומנשק והשתחוואה דנקט הכא בכדרכה מיירי ועיין להתוס' לקמן ריש דס"ג:
גמ' חילוק מלאכות דעכו"ם נמי ת"ל מאחת מהנה וכו' י"ל דכל זה מדברי רב יוסף דפריך עוד אדר' אבא דת"ל חילוק עבודות מאחת מהנה ועיין למהרש"א בפירש"י:
גמ' אלא לרבא דאמר פטור מא"ל לפי' הי"מ שכ' התוס' לעיל דרבא מודה בסתם עכו"ם הומ"ל בסתם עכו"ם אלא דבלא"ה מהני לה שפיר:

דף סב:
גמ' הניחא לאביי אלא לרבא וכו' לפי' הי"מ שכ' התוס' לעיל דרבא מודה בסתם עכו"ם קשה נוקמה בסתם עכו"ם וי"ל דבלא"ה אוקמת' זו דמאהבה ומיראה דחויה היא דא"כ אפי' בשבת חייב כדפריך בתר הכי באומר מותר וכ"כ התוס' בשבת דמ"ש הניחא לאביי לאו ניחותא ממש היא ובהכי ניחא מאי דק' לאביי אמאי א"ל ר"י פוק תני לברא הא

מיתוקמי שפיר כולם בעכו"ם ובמאהבה ומיראה מיהו בזה י"ל דלאביי ל"מ לאוקומה בעכו"ם דהא אביי ס"ל לקמן השתחואה לחלק יצתה:

תוס' בד"ה רישא וכו' לוקמה בשאר מצות כמו בנרבע וכו' עכ"ל וסיפא בחלב ונרבע וחלב שאר מצות מקרו לגבי ע"א ובשוחט וזורק בחוץ לא ניחא לאוקומה הכי כיון דמשכחת לה בגופיה משא"כ אי מוקמי' רישא בנרבע אז סיפא כיון דלא משכחת לה בנרבע מיתוקמא שפיר בשאר מצות ועיין למהר"ם:

בד"ה להגביה וכו' ת"ל מכה וכו' עכ"ל. אין להק' לימא שמואל כר"י ס"ל דלא דריש בה למתעס' די"ל א"כ אמאי אצט' בחלבים לטעמא דנהנה ותי' דה"ק בשבת פטור אף על פי שנהנה וקרא דבה אצט' לשאר אסורין דלא נפקי ממלאכת מחשבת:

דף סג.

פירש"י בד"ה אבל וכו' לא תלכו וכו' א"נ אל תפנו וכו' עכ"ל כתב מהרש"א דדבריו אלה למאן דדריש לא תעבדם לעשאן כולן עבודה א' ומ"ש במתני' מלא תעבדם היינו למ"ד השתחואה לחלק יצתה ע"ש וקשה דלמ"ד נמי לחלק אמאי לא נ"ל מגפף מהני קראי דמייתי רש"י כאן ועוד דרש"י בסמוך בד"ה לדבריו כ' לאביי דס"ל לחלק לא תעבדם ללאוי יתירי ע"כ נר' דדברי רש"י במתני' וכאן ב' פירושים הם וכלומר א"נ וה"ק נ"ל מלא תעבדם והני קראי ללאוי יתירי א"נ נ"ל מהני קראי ולא תעבדם ללאוי יתירי ועפי"ז ניחא לי מאי דק' בגמ' לעיל דס"א ע"א דפריך לא יזבחו למ"ל והקשו התוס' בזבחים הביא דבריהם מהרש"א שם נימא דאצט' לאזהרה למחשבין מעבודה לעבודה וחי' דנ"ל מלא תעבדם ע"ש וק' מאי פריך הגמ' ולא יזבחו למ"ל נימא דמאן דפריך אימא השתחואה יצתה ללמד על הכלל ה"ל לא תעבדם לעשאן כולן עבודה אחת כדר' אמי ולא וזבחי לאזהרת מחשבין מעבודה לעבודה ועפי"ה י"ל אייתר לן הני קראי דמייתי רש"י כאן ונ"ל מינייהו שפיר אזהרה למחשבין מעבודה לעבודה דלמאן דדריש עשאן כולן עבודה לית ליה דאתו ללאוי יתירי:

דף סג:

גמ' והא היכא כתיבא דכתוב כרע בל וכו' מוכח להדיא דמאי דאמרינן כל ע"א הכתובה בתורה לאו דוקא בתורה אלא אפילו בנביאים ומכאן מק' עמ"ש ה' יערות דבש דמ"ש בגמ' בשבת המן מן התורה מנין היינו משום דהמן הוא גופיה ע"א כדאמרי' לעיל נעבד כהמן וע"ז שואל הגמ' המן מן התורה מנין כדי שיהיה שרי להזכירו ע"ש והרי מוכח מכאן דסגי אי מוזכר בנביאים והמן מוזכר במגילה ומה צורך להביא מן התורה וי"ל דהגמ' שואל על הזמן ההוא של מרדכי ואסתר היכי היו מזכירין אותו מרדכי ואסתר והא לא הוזכר בתירה מקודם:

דף סד.

תוס' בד"ה אף ע"ג וכו' ולעובד' בבזוי וכו' עכ"ל כתב מהרש"א דה"ד לענין סקילה אבל מ"מ חייב חטאת מעובדא דרב מנשה ע"ש ולפ"ד מאי דס"ל לרבא מאהבה ומיראה פטור היינו פטור ממיתה אבל חייב חטאת דהא כתבו התו' דמכוין לבזויי גרע מעובד' מאהבה ומיראה וק' דא"כ מאי פריך לעיל לרבא מבריית' דפר כהן משיח ומברייתא דחומר בע"א משאר מצות ועמ"ש לעיל על דברי הי"מ שכ' התוס' לעיל דס"א ע"ב בד"ה רבא. גם מ"ש מהרש"א דהר"מ מפ' למשנתנו בחטאת מיירי ע"ש ליתא דבגמ' לעיל גבי האומר אלי אתה מבואר להדיא דמתניתין בקטלא מיירי ובכוונת התוס' נ"ל עיקר דבמכוין לבזויי לית ביה לא סקילה ולא חטאת אלא איסור' בעלמא ורבא דאמר מאהבה ומיראה פטור פטור אבל אסור כפיטורי דשבת. ודע דלהי"מ שכ' התוס' לעיל דרבא מודה בסתם עכו"ם לא מוכחי התוס' כאן מידי מדס"ל לרבא מאהבה ומיראה פטור:

דף סד:

גמ' העביר כל זרעו פטור כתב מהרש"א עפי"ד הסמ"ג דטעמא דאמרי' בעלמא אין עונשין מ"ה משום דלא תסגי ליה ע"ש וק' דא"כ היכי אמרי' לקמן בפ' הנשרפין דע"ו ע"א דילפי' בתו דבשריפה מק"ו דבת בתו דכיון דגלוי מילתא עונשין מ"ה ע"ש ולפ"ד מהרש"א נימא דבתו שהיא קרובה לו ביותר לא תסגי ליה במיתה גם לפ"ד הסמ"ג לא מק' התוס' בשמעתין דלחייב מקמא מידי דנימא דכי גמר כל זרעו לא תסגי ליה אלא ע"כ דלית להו האי סברא כלל וטעמא דאין עמ"ה כמ"ש בעלי הכללים משום דאפשר דאיכא שום פירכא ובדבר שהוא גילוי מילתא ליכא למיפרך מידי:

גמ' אין לי אלא זרע כשר וכו' עיין להשע"ה בפ"ו מה' עכו"ם ע"ש:

גמ' ולמ"ד מולך עכו"ם כרת במולך למ"ל וכו' הומ"ל דתרי קראי בשלא כדרכה לעולם הזה ולעוה"ב וכמ"ש התוס' בד"ה וכי אלא משום דלרי"ש דבסמוך ע"כ צ"ל דאחת למעביר בנו שלא כדרכה נקט נמי הכא הכי:

דף סה.

תוס' בד"ה מאן וכו' תימה הא ל"מ רע"ק במגדף אלא משום דכתיב וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל נימא דהתם שאני דגלי באומר אלי אתה דחייב משום דאתקש לזביחה ועוד השתחואה גופה איתקש לזביחה בההוא קרא ע"ש וי"ל במ"ש התוס' בתחילת הסוגיא דלא איתקש אלא בכדרכה ואם כן י"ל דדוקא בכדרכה הוא דלא בעי מעשה ובריייתא דהכא דקתני זיבוח וקיטור וכו' ולא תני מרקוליס ושאר עבודות דאית בהו מעשה משמע דנקט עבודות דמחייב עלייהו אפי' שלא כדרכה וע"ז מק' התוס' השתחואה שלא כדרכה דלא איתקש ולא כתיב כרת במקום קרבן אמאי מחייב ובהכי ניחא הא דלא מוקי ר"ל

ברייתא הלזו אפילו כרבנן ומשום דאיתקש ועיין במהרש"א לעיל בשמעתא דהאומר אלי אתה ע"ש:

דף סה:

גמ' שאני עדים זוממין הואיל וישנן בקול. לגי' זו מוכח דעקימת שפתיו הוי מעשה לר"י ודוקא במגדף דישנו בלב וי"מ לפי"ז בגמ' לעיל דס"ג דפריך אר"א דאמר בכולן אינו לוקה חוץ מן הנודר בשמו וכו' נודר בשמו נמי לאו שאב"מ ומאי פריך נימא דכר"י ס"ל דעקימת שפתיו הוי מעשה ול"ק דדוקא לענין חטאת הוא דהוי מעשה אבל לענין לאו שאב"מ עקימת שפתיו לא הוי מעשה ודוקא בחסימה הוא דלקי משום דבדיבוריה עביד מעשה וכדאיתא בריש תמורה והגמ' דפריך הכא מחסמה בקול מב"ש פריך:

תוס' בד"ה הואיל וכו' מאי משני מכל הני וכו' עכ"ל משמע דלשינוייא דישנן בקול ניחא מכל הני וקשה הא לגירסא זו ע"כ דישנן בקול היינו ע"י השמעת ב"ד כדפירש"י ומקלל אביו ואמו מה קול צריך ונ"ל דמקלל אביו ואמו ל"מ עד שישמעו הקללה אביו ואמו או אחרים דלא הוי ביזוי אלא בכה"ג:

דף סו.

גמ' א"כ לכתוב רחמנא לא תקל כתב מהרש"א דבדיין לוקה משום דאתי מבינייא מנשיא וחרש ע"ש וי"ל מנ"ל דדיין הוא דמייתר ואתי מבינייא ולקי דילמא נשיא הוא דמייתר ואתי מדיין וחרש ואז בדיין אינו לוקה דהוי ניתן לאזהרת מיתת ב"ד וי"ל אי ילפינן הכי אז גם בנשיא אינו לוקה דהא מדיין הוא דאתי וכלל הוא בכל התורה דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומר' לחומרא מקשי' ולאו משום ספיקא הוא אלא מידה היא בתורה וכמ"ש התוס' בריש ב"ק ע"ש. וה"ה בכל לימוד כק"ו ובינייא אמרינן הכי ולכך אית לן למימר דדיין הוא דמייתר ואתי מבינייא מנשיא וחרש ואז לוקה בשניהם בנשיא ודיין מיהו אכתי קשה ע"ד מהרש"א דהא דבר דאתי מבינייא נמי לא לקי דבכה"ג נמי אין מזהירין מ"ה דחד טעמא אית להו ודוקא בהיקישא הוא דמזהירין:

דף סו:

תוס' בד"ה עד וכו' וק' הקשה להו לרבנן דמחייבי אפי' סקילה וכו' עכ"ל ז"ל קושיתם הלזו במ"ש לקמן בד"ה ואי שהק' לר"מ הא מבע"ל להשני בחנק ותי' תרתי ש"מ והשתא י"ל לרבנן לא פריך משום דכתיב לבדו ע"כ ומתו גם שניהם לדרשא אחריתי אבל לר"מ דמבע"ל להב' בחנק פריך שפיר והכתיב ומתו גם שניהם והדר קאמר מ"ט שתיק רב נימא לבדו ותרתי ש"מ:

בא"ד וי"ל לרבנן וכו' דבנשואה כתיב וכו' עכ"ל. לפמ"ש מהרש"א בדבור זה דגם בארוסה והוצאתם את שניהם קשה הא בארוסה נמי כתי' וקשיא אפי' לרבנן ויש ליישב:

בא"ד ומתני' דמייתי לעיל וכו' לא אתיא כוותייהו וכו' עכ"ל דחייב דקתני התם לאו חטאת אלא מיתה מדקתני סיפא ומומתין ע"י כדאיתא לקמן בפ' בן סורר וס"ל להתוספו' דמדקתני מיתה בסיפא משמע דגם רישא חייב מיתה: קאמר וע"ש בפי' רש"י בר"פ בן סורר ועיין מהרש"א שהק' דאמאי לא פריך הגמ' אמתני' דהתם ע"ש מה שנדחק בזה וי"ל דשיעור דבריהם כך הוא דהשתא לפי הס"ד דפריך ומתו גם שניהם לר"מ ע"כ דמתני' דהתם בארוסה מיירי ולא דייק כדדייק לעיל מסיפא מומתין ע"י אפי' בהמה אבל למאי דדייק לעיל אפילו בהמה ע"כ במסקנא דהכא דמייתי פלוגתא דתנאי בזה ואתיא כר' יונתן אפי' נימא דגם למסקנא רבנן ור"מ מודו בנשואה כדס"ד מעיקרא באופן דמ"ש דאתיא דלא כוותיהו הוא חמסקנא דהכא ומ"ש דאתיא כרבנן ובארוסה הוא לס"ד ולא דייק אפי' בהמה כדדייק לעיל:

דף סז:

פירש"י בד"ה סמכו וכו' מדמיהם בם וכו' וגמרי' מאוב וידעוני וכו' עכ"ל אע"ג דס"ל להני תנאי ב' כתובים הבאים כא' אין מלמדין מ"מ בג"ש מלמדין ועיין להתוס' בפסחים דף ס"ד ע"ב עיין שם ועיין לעיל דף נ"ד ע"ב דמייתי שוכב בהמה בג"ש אחריתי ועיין שם במהרש"א:

תוס' בד"ה וכי וכו' משום דאיכא ג"ש דמפקא וכו' עכ"ל משמע דגם לר"י אית ליה הך ג"ש ולמאי דיליף ר"י מדבר שהיה בכלל דריש הך ג"ש לדרשא אחריתי ועי"ל דלאו ג"ש ממש היא אלא ילפותא בעלמא ילפי הנך תנאי:

דף סח.

בד"ה כן וכו' וי"ל דהוי"א דקודם הבאת שערות וכו' עכ"ל ר"ל דנהי דמאיש ידעי' סמוך לגבורתו של איש מ"מ לא הוה ידעי' כמה שיעור סמוך דאפשר דאפי' קודם הבאת שערות הוי בן סורר ומורה דשנה קודם גבורתו הוי סמוך כמו מופלא הסמוך לאיש וכל הזמן ההוא עד גבורתו של איש הוי בן סו"מ ולהכי תנא טעמ' שלא בא לכלל מצות לכן מסתברא דעד שיביא ב' שערות ואי לאו משמעות דלאיש שהוא גבורתו של איש הו"א הכא גזה"כ הוא כמשמעות כן ומש"ה הקשו מתחילה דנימא כמו מופלא הסמוך לאיש ודלא כמהרש"א ז"ל:

פרק שמיני

דף סט.

גמ' ובד"נ מי אזלי' בתר רובא וכו' מהא דתנן בפ' יוצא דופן דמ"ד תינוק בן יום א' ההורגו חייב אין להוכיח דאזלינן בתר רובא בד"נ דאי לא אזלי' בתר רובא ליחוש דילמא טריפה

די"ל בשוגג מיירי וחייב גלות קאמר ולא מיתה ומרוצח ועדים זוממין ומכה אביו דהוכיח מנייהו הגמ' בפ"ק דחולין די"א דאזלינן בתר רובא ע"ש בתוס':

דף סט:

גמ' גמרי מדורות הראשונים וכו' נר' דר"ח לטעמיה דאמר לעיל קטן מוליד דס"ל דכל שביאתו ביאה מוליד והא בהא תליא אבל לרבא דאמר לעיל דאפי' בן ט' שביאתו ביאה אינו מוליד דהוי כתבואה שהביאה שליש א"כ דורות הא' שהיו מולידין בני ח' קודם ח' נמי ביאתו ביאה אעפ"י שאינו מוליד דלעול' ביאתו ביאה קודם לזמן הלידה ואם כן לרבה כ"ש פליגי אפי' בפחות מבן ח' וכל סוגיא דשמעתין אליבא דר"ח אזדא ועיין להתוס' לעיל בד"ה בידוע ולמהרש"א שם:

גמ' אלא מהכא אלה תולדות תרח וכו' תימה הא הרן ואברהם לאו בני אשה אחת נינהו כדאמרי' לעיל דנ"ח ע"ב אקרא דוגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ע"ש וא"כ מנ"ל דאברהם קשיש מהרן שתי שנים כיון דנולדו משתי נשים יכול להיות דלא קשיש מהרן אלא חדש או יום א' וא"כ הרן הוליד לשרה בן עשר שנים וצ"ע אבל אין להק' דילמא תאומים היו כמו שכן צ"ל בקרא דאבי מלכה ואבי יסכה דע"כ דתאומים היו לפי החשבון דשמעתין די"ל דמדחלקן הכתוב דכתיב את אברהם ואת נחור ולא כתיב אברהם ונחור והרן משמע דלכל אחד לידה בפ"ע :

דף עא.

גמ' אמו מנ"ל וכו' עיין בנזיר דכ"ד ע"ב וע"ש בתוס':

פירש"י בד"ה מתרין וכו' דהא התראת עדים בעי וכו' עכ"ל נקט כן אליבא דר"י דבעי התראה מפי עדים בספ"ק דמכות ולרבנן שם נמי צ"ל דלאו התראה ממש דממתני' משמע דבעי' התראה מפי אביו ואמו ואי התראה ממש היא בהתראה מפי עדים סגי ועיין להרמ"ה ז"ל:

דף עא:

בד"ה שאני הכא וכו' ודייניגן ליה בדינא דהשתא עכ"ל לכאורה שפת יתר הוא ונראה דס"ל לרש"י דאי דייניגן בדינא דקודם א"כ היכא דהשתא לאו בר קטלא נמי הו"ל לחיובי כמקודם וכיון דהיכא דהשתא פטור מיפטר ע"כ היכא דהשתא נמי חייב דייניגן ליה בדינא דהשתא ולפ"ז ברייתא דבסמוך דעשה כן בישראל חייב ע"כ בדינא דהשתא הוא מדפטו' ברישא ודלא כמהרש"א בתוס' שכתב דלר"י אה"נ דעשה כן בישראל חייב היינו בדינא דמקודם ע"ש ומ"מ בכוונת התוס' דברי מהרש"א שפי' בכוונתם מוכרחים דאין לפ' דמק' אר"י מברייתא דעשה כן בישר' וגם מרישא דבריית' וא"ש מ"ש בתי' דהתם

לא אשתני דינא דאם כן אכתי תק"ל לר"י ממתני' דבן סורר ועוד למ"ל למתליה בפי' דאשתני גופא וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה ב"נ וכו' תימה אי הוי מילתיה דר"ח כתנאי וכו' עכ"ל טפי הו"ל להקשו' דר"ח דלא כמאן דלר"י טעמא משום דכקטן שנולד דמי ור"ח קאמר טעמא משום דאשתני דיניה:

דף עב.

גמ' מסתבר' מילתיה דרב וכו' כתב הרז"ה דאי איתיה בעיניה ל"מ לאהדוריה אלא מדרבנן והרמב"ן במלחמו' הקשה דהגמ' קאמר רחמנא אוקי ברשותיה ע"ש. וי"ל לזה דהגמ' איש לו דמים קאי דמדאורייתא הוא כמו גזילה ומינה יליף לאין לו דמים בדרבנן ולפ"ד הרז"ה ניחא מה שהק' המח"א ה' ריבית סי' ב' מגמ' דקמא ד"ע ע"ב ע"ש ובמ"ש המח"א לחלק דש"ה דאתא לידיה בתורת מקח עיין להסמ"ע סי' ר"ט ע"ש כ' הרמב"ן שם דשיבר אח"כ כמו איתנהו בעיניהו חשיב ע"ש וכן דעת הר"מ בסוף ה' גניבה ע"ש לה"ה ובפ"ג שם גבי גונב כיס בשבת ע"ש ועיין להש"ך סי' שנ"א מ"ש לחלק בין. מחתרת לגונב כיס ולפ"ד קשה מאי פריך הגמרא מגונב כיס וי"ל דבאיתיה בעיניה אין סברא לחלק ביניהם ודוקא בשיבר אח"כ הוא שכתב הש"ך לחלק ביניהם ועיין להרמ"ה בשמעתין:

פירש"י בד"ה הכא במחתרת חתר הבית ממ"ש עכ"ל לאפוקי גגו וחצירו וכוין למ"ש התוס':

תוס' בד"ה לא וכו' וי"ל דכאן לא היו רוצים וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דאפילו אי חייב לצאת י"ש אי תפס מפקי' מיניה דלא כמ"ש רש"י בפ' הפועלים ד"ץ ונהירנא שכן הוכיח המח"א ונ"ל די"ל דרבא לא רצה לתפוס דאז היה נר' דעשה כסברתו ולכך אהדרינהו להורות שחשש לס' רב ומ"מ אם הם רצו לצאת ידי שמים צריך היה לקבלם:

דף עב:

גמ' לימא מסייע ליה וכו' אומרין לו ישראל וכו' הא ודאי דלרב הונא לא בעי התראה כלל דהא קטן לאו בר התראה והא דאומרין לו ישראל הוא לאו משום התראה אלא אומרין כך דרך הוכחה דעלמא אולי יפרוש כההיא דאמרי' גבי רוצח בפרק ב' דמכות אומרין לו דברים הראויין אליו אל תנהג בו מנהג שופכי דמים בשגגה בא מעשה לידו ע"ש ודחי הא מני ריב"י היא ואי ברייתא בחבר מיתוקמא כדכתי' ואי בע"ה מיירי משום התראה היא ולריב"י אין צריך בע"ה קבלת התראה כדפירש"י מיהו התוס' לעיל דמ"א ע"א כתבו לחד תי' דלריב"י חבר כאלו התיר עצמו משמע דבע"ה בעי קבלת התראה אפי' לריב"י וע"כ דלא מפ' כפירש"י אלא דלמאי דמוקי לה כריב"י מיתוקמא בחבר לחוד וכדכתי' ועיין מהרש"א ועיין להתוס' לעיל בד"ה אפי':

דף עג.

גמ' וכי עונשין מ"ה וכו' מכאן מק' למ"ש מהרש"א לעיל דס"ד ע"ב דטעמא דאין עמ"ה משום דלא תסגי ליה ע"ש דהכא לא שייך הך טעמא:

תוס' בד"ה אפ' וכו' אבל הכא קמ"ל דחובה להציל עכ"ל אין להק' למ"ל והוכה בקרא דהכא סגי די"ל דאצט' הך קרא דוהכה למחתרת משום דעיקרו לא בא אלא על עסקי ממון ואה"נ דבמחתרת קושטא הוא דאינו חובה אלא רשות כתב מהרש"א דהא דלא תי' דאצט' לאגורי ורי משום דהו"ל להגמ' להקשו' ולשנויי הכי ע"ש ולפמ"ש הרב עצמו בדבור שאח"ז בתי' בקרא א"ץ לזה אלא דבפשי' י"ל דאי קרא דוהוכה לאגורי א"כ קרא דוהשבותו לו למ"ל הא כולהו עשה נינהו לפום הך תי':

בד"ה חייבי וכו' ת"ל מדאיתקוש וכו' עכ"ל ר"ל דנערה המאורסה היא בכלל א"א דכתי' בפ' עריות ואיתקשו כולם לא"א ולמ"ל חטא מות כלל:

בגמ' גרושה וחלוצה לכ"ה וכו' לפמ"ש הר"מ בפט"ו ובפי"ז מה' א"ב דגרושה וחלוצה אפי' לכ"ג א"ח אלא בבעילה אחר הקדושין אבל בעילה בלא קידושין לא עבר ע"ש לה"ה צ"ל דכאן נמי מיירי אחר הקדושין דאפי' נתרצית בשעת הקדושין אח"כ חזרה בה ורודף אחריה לבועלה באונס ואע"ג דאשתו היא כיון דביאת איסור היא ניתן להצילה בנפשו דהא אשתו נידה נמי ניתן להצילה בנפשו דבכלל חייבי כריתות היא וכ"נ ממ"ש התוס' ת"ל מדאיתקשו בפ' עריות ואי איתא נימא דאי נ"ל מהקישא אפי' נידה במשמע:

דף עג:

גמ' חד למעוטי ע"א וכו' אע"ג דקרא בחובה מיירי דחובה להציל מ"מ הני דאמעיטו אפי' מרשות אימעוט ולא אמרי' דלא מיעטיה קרא אלא מחובה דכיון דגלי קרא דלא מיירי בהני מהיכא תיתי לן דרשות בידו להורגו:

תוס' בד"ה חד וכו' ואיך יחלל שבת להציל חבירו וכו' עכ"ל דאין לו' דס"ד דחייב להשכיר גוי להורגו דהא הני דניתן להצילן בנפשן ל"מ לאוגורי כמו שנר' מדברי התוס' לעיל בד"ה אף ע"ש במהרש"א דל"מ אלא למיטרח בגופיה לחוד:

גמ' ורמינהי ואלו נערות וכו' המש"ל בה' שבת נסתפק ברודף אחר הערות אי ניתן להצילן אפי' בשבת והא דלא ילפי' מרוצח בהיקישא דאפי' בשבת כמ"ש המש"ל משום דרוצח מסברא והך סברא ליתא בעריות מיהו לקמן גבי יהרג ואל יעבור ילפי' כה"ג ועוד דרוצח דאפי' בשבת ילפי' ממחתרת דאפי' בשבת כדאי' לעיל והשע"ה הוכיח מסוגייא דשמעתין דאי איתא דבשבת אין מצילין נוקמה להך דואלו נערות בשבת ע"ש ולשי' רש"י דלא מחייב קנס אלא בהשרת בתולים י"ל דליכא לאוקמא הך דואלו נערות בשבת

דא"כ מתחייב בנפשו משום השרת בתולים בשבת דס"ל להגמ' הכא דדם חבורי מחבר ופסיק רישיה הוא דבעיא היא בריש כתובות ע"ש אבל לשי' התוס' ראיה נכונה היא:
תוס' בד"ה כמפותה וכו' הא קתני סיפא הבא על בתו וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דמסיפא לחודה לא קל בשאלה מפותה ע"ש וקשה דא"כ אמאי לא קתני אחותו דרישא ואמאי שני ותני בתו ויש לישב ועמ"ש לקמן דע"ט ע"א בד"ה ומפקא:
רש"י בד"ה חד למעוטי ע"א דסד"א תיתי בק"ו כדלקמן עכ"ל לפ"ז לת"ק נמי ס"ל עונשין מ"ה וכ"כ התוס' לקמן בד"ה קסבר ע"ש ויש להבין במאי פליגי ת"ק ור"ש דאמאי ת"ק לא דריש חד לשבת וחד לבהמה כמו ר"ש ולמאי דמסיק כראב"ש אידי וכו' י"ל דת"ק ס"ל אין עמ"ה וחד לבהמה ואידי וכו' אבל לפום סברא דהשתא קשיא וי"ל דפליגי בפלוגתא דתנאי בעלמא אי אמרינן אהני ג"ש ואהני ק"ו דרבנן ס"ל דכי מוקמת נמי חד לשבת ילפי' ע"א משבת בג"ש דחילול וג"ש עדיפא מק"ו ור"ש ס"ל אהני ג"ש ואהני ק"ו כיון דג"ש דחילול אתיא למילי אוחרי מיהו קשה דר"ש גופיה ס"ל דג"ש עדיפא כמ"ש התוס' בפ' כל הבשר דקי"ו ע"א גבי הא דיליף ר"ש בב"ח מותר בהנאה מג"ש דקדש דס"ל אין ג"ש למחצה ולא ילפי' מק"ו מערלה ע"ש וי"ל דשאני התם דילפי' איסור אכילה מג"ש זו גופה ואמרינן אין ג"ש למחצה משא"כ הכא דהג"ש איכא לאוקומא למילתא אחריתי ועי"ל במ"ש תוס' במציעא דקט"ו בשמעתא דמסדרין להקדש ע"ש:

דף עד.
גמ' פגם גבוה לכ"ש וכו' אע"ג דכ' התוס' לעיל דס"ו ע"א בד"ה גמר וכו' דמה לבשר ודם שכן דואגין ומתביישין היינו גבי בשת אבל בענין פגם גבוה עדיף וילפינן שפיר בק"ו:

דף עד:
תוס' בד"ה והא אסתר וכו' דהו"ל לאקושי עריות וכו' עכ"ל ר"ל דאז לא יתורץ במאי דמשני קרקע עולם דבכה"ג ל"מ הא דקרקע עולם שהרי גבי נערה המאורסה אמרי' לעיל תהרג ואל תעבור ובמסקנתם כ' דלא גרסי' תהרג וכו' גם לא יתורץ בשינוייא דהנאת עצמן ועיין למהרש"א ז"ל:

פרק תשיעי

דף עה.
מכלל דתרוייהו לאיסורא עיין למהרש"א שכת' דמיתוקמ' שפיר בבתה ובת בתה ובת בנה בכלל בת בתה אלא משום דשריפה לא כתי' בהא ע"ש שכ"כ בכונת התוס' ואין נר' כן מהגמ' בסמוך דאמרי' לאביי איידי דאם חמיו ולרבא איידי דאם חמותו ואם חמיו דמשמע דבעי' שיהיה בחדא מהך בבא מיהא דתנו ליה ולא כתיב בהדיא כיון דתני יש

בכלל וה"ן במאי דקתני יש בכלל אשה ובתה בתה ובת בתה ובת בנה בעי' חדא מנייהו דלא כתי' בהדייא ואי על אזהרה קאמר כולהו כתיב בהדייא:

דף עה:

פירש"י בד"ה אתיא הנה וכו' אף כאן ש זמה עשו וכו' עכ"ל פי' כן משום דברייתא מייתי לה בזמה זמה כמ"ש מהרש"א ומה שהק' ברייתא גופה אמאי לא ילפה הנה הנה דבשריפה משאר דידה ושאר דידה יליף זמה זמה מחמותו דבשריפה ע"ש י"ל דאי ילפינן הכי איכא למפרך מה לשאר דידה. שכן אם אמה אסורה כמו שהקשו התוס' אבל השתא דילפי' הנה הנה ומייתי' זמה בשאר דידיה והדר ילפי' שאר דידיה מחמותו ליכא למפרך דזמה זמה מופנה אבל הנה הנה אינה מופנה אלא כיון דלא ילפי' דין שריפה מהנה הנה אלא ילפותא בעלמא למיתי זמה לא שייכא פירכא וזהו כונת התוס' בתי' דלא כמהרש"א בתוס' וגם למ"ש מהרש"א בכונת התוס' תתישב שפיר קושייתו בפירש"י דכיון דגילוי מילתא בעלמא דפי' זמה שריפה לא פרכי' מידי אבל כי ילפי' שריפה מהנה הנה משאר דידה אז פרכי' הך פירכא שכ' התוס':

בד"ה ר"א וסיפא דהדר תני וכו' עכ"ל הגירסא שהביא מהרש"א בסיפא מה כאן וכו' אף כאן למטה כלמעלה וכ' דלר"א ניחא ע"ש אינה מתיישבת שפיר דחמותו ואם חמותו ואם חמיו לגבי אזהרה כולהו בהדדי אתו וחמותו ודאי דלא מקריא למטה אפי' לר"א אלא למעלה:

תוס' בד"ה אמך וכו' ותרתי ש"מ עכ"ל והא דלא נ"ל לעיל דנ"ג ע"ב לר"י אמך היא למעט גם משום א"א ואצט' ליה ערות אביך למעוטי מא"א משום דהו"א דקרא לא מיירי אלא לאחר מיתה ולכך ל"מ אלא משום אמו ולכך אצט' ערות אביך למעוטי מחיים מא"א וע"ש במהרש"א:

דף עו.

גמ' אתיא הנה הנה וכו' לפמ"ש מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה מנין בכונת דבריהם בתי' דגלוי מילתא בעלמא היא דפי' זמה שריפה ע"ש היכי ילפי' הכא בג"ש דהנה הנה הא איכא למפרך וכדכתבו התוס' בקושייתם ולמ"ש לעיל בכוונתם א"ש דה"נ מייתינן תיבת בתו בג"ש כמו דלעיל מייתי' תיבת זמה:

גמ' אזהרה לבתו מאנוסתו מנין וכו' ק' לפמ"ש הר"מ בריש ה' אישות דפנויה אפי' אינה מופקרת אסורה מלא תהיה קדשה ת"ל בתו מאנוסתו מהתם ועיין להר"ן בחי' ועיין למהרש"א בסמוך:

דף עו:
פירש"י בד"ה שהברזל וכו' בושט או בלבו עכ"ל מכאן מוכח דמי שעשה חבירו טריפה חייב מיתה שהרי ניקב הלב טריפה הוא דהוי וניקב הושט אפילו דנבילה הוי מ"מ אינו נבילה מחיים כדאיתא בפ"ב דחולין דל"ב ע"ב ע"ש וה' לימודי ה' סי' נסתפק בזה עש"ב:

דף עז.
תוס' בד"ה סוף וכו' והא דתנן בפרק ב' דחולין וכו' דאתיא הך סוגיא כמ"ד אשו משום ממונו וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דרבא פסק בפ' כיצד הרגל כר"י דאשו משום חציו ואיהו גופיה דייק שם בחולין נפלה אין הפילה לא ע"ש עיין בחידושי' בפ"ק דקמא ע"ש:

דף עז:
גמ' מ"ד התראת ס' היא וכו' הק' מהרש"א אמאי לא קאמר קמ"ל דע"י כחו מחייב דלא נימא דכחו לאו מילתא היא כדדייק בסמוך ממתני' דקידוש ע"ש וי"ל דא"כ אמאי לא תני חייב סתם במילתא דרבא ומדקאמר חייב מיתה משמע דחידושא דהתראת ס' קמ"ל דאי חידושא דכחו קמ"ל אפי' הוה תני חייב ומפרשי' לה חייב גלות מ"מ ש"מ דכחו מילתא היא:
גמ' מצא איתמר עפירש"י ומכאן יש להוכיח דלא שרי בס"ס. היכא דאיתחזק איסורא כדעת הרשב"א בתשו' הביאו הש"ך בי"ד סי' ק"י ע"ש דאי איתא אמאי פסול הקידוש הרי ס"ס הוא ס' על המחט ואת"ל על החרס שמא מכחו מיהו י"ל דדמי לס"ס דשם אחד דלא הוי ס"ס כמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות:
תוס' בד"ה סתם וכו' בפ' אלו הגולין מבבלי דעת לפטור נתכוון להרוג בהמה בהמה וכו' עכ"ל כצ"ל וע"ש בגמ':

דף עח.
גמ' בפני ב"ד חייב דכתיב ובערת וכו' הא דאצטריך לטעמא דובערת ולא סגי בטעמא דלא תהא שמיעה גדולה מראיה משום דהו"א כיון דטרפה הוא וגברא קטילא הוא אין אנו מצווין להורגו וכ"נ מפירש"י בסמוך גבי עדי טרפה שהוזמו נהרגין שכ' משום דכתי' ובערת ועיין להט"א בר"פ ראוהו ב"ד ע"ש:
תוס' בד"ה בגוסס וכו' הא רוב גוססין וכו' עכ"ל לפמ"ש בש"מ בריש נזיר דף ד' ע"ב דבגוסס בידי אדם רוב גוססין לאו למיתה ע"ש ניחא קושייתם מיהו דבריו תמוהים מגמרא שם בנזיר דמ"ג ע"א ע"ש ובקושי' התוס' י"ל דרוב גוססין למיתה לאו רוב גמור הוא ודמי לרוב לרדיא שכ' התוס' ריש מכילתין ד"ג ע"ב ע"ש:

דף עח:
גמ' וחד אמדוהו לחיים וכו' פירש"י היינו קרא דולא ימות ואיפכא דרשי' והכריחו לזה דלא מתוקם קרא דאם יקום באמדוהו לחיים כמ"ש מהרש"א בתוס' אבל אין לו' דאי אמדוהו לחיים מתוקם קרא דאם יקום אמאי חובשין אותו כיון דאמדוהו לחיים ורבנן נ"ל חבישה מונקה המכה דכתיב גבי אם יקום די"ל דחובשין קודם האומד שלא יברח אבל אחר שאמדוהו לחיים ונקה המכה ומ"ש רש"י לעיל דחובשין אותו אם אמדוהו למיתה היינו לפמ"ש כאן דקרא דאם יקום באמדוהו למיתה אבל לעולם גם באמדוהו לחיים איכא חבישה אי אינם יכולין לאומדו בעת ההיא:

דף עט.
גמ' אלא אריש וכו' מ"ש מהרש"א דלולא פירש"י י"ל דאי נקט ר"ש אסיפא הו"א דוקא קטן דלאו בר מצות ע"ש ק' דא"כ אמאי לא מוקי הגמ' דר"ש אסיפא קאי וקאמר אפילו שניהם גדולים ומחייב בקטן וגדול ומוסיף אפי' שניהם גדולים וי"ל דא"כ הו"ל למנקט בהדייא אפילו שניהם גדולים כיון שהוא עיקר החידוש אבל כי קאי אריש א"ש דקאי אכל דיוקי דנפקי מדברי ת"ק מיהו עיקר דבריו אין נראין כלל דכיון דחייב כי הרג קטן שוב אין שום חידוש בגדול דדוקא בצריכותא דעביד הגמ' לקמן דאי כ' איש הו"א דעל קטן אינו חייב מיתה אבל אחר דגלי דחייב מיתה אין חילוק בין קטן לגדול:
גמ' ל"צ דאיכא ט' ישר' וכו' ולא הוי התראת ספק כמ"ש רש"י במתני' דכיון דרובא ישראל לא הוי התראת ס' וכ"כ התוס' בגיטין דל"ג ע"א כיון דרוב אין מגרשין לא הוי התראת ס' ומכאן ראיה לדבריהם והא דלא מייתי הגמ' לעיל בפ' בן סורר מכאן דהולכין בד"נ אחר הרוב משום די"ל דשאני הכא דרובא דאיתיה קמן הוא ועיין להתוס' לעיל בריש מכלתין ד"ג ע"ב ע"ש:
תוס' בד"ה א"נ וכו' וי"ל דש"ה שיודע בבירור וכו' שאינו יודע את מי יכה וכו' עכ"ל ובפלג' ופלגא אי ספיקו להחמיר הוי ביודע בבירור והוי כהתראת ס' דנותר דשמא התראה ומיתרצא קושיא הראשונה וגם דברי רש"י במתני' מתפרשין כדברי התוס' דהכא דוקא ל"ש התראה וניחא מה שהקשה הרמ"ה בחי' אפירש"י במתני' ע"ש:
בד"ה וכל וכו' משום דמסקי' ר"ש כר' דיליף נתינה נתינה ואייתר ליה וארב לו וכו' עכ"ל אין להקשות דאכתי נימא דוארב לו אתא לכסבור ראובן ונמצא שמעון דמכוין לזה הגוף בעצמו דלא נ"ל מכי ינצו ואצט' ג"ש דנתינה לחייב ממון ומנ"ל קבוע די"ל דר"ש גופיה ודאי דלא שני ליה ואין שום חידוש בזה מדלא קאמר במתני' האי חידושא דאפי' נתכוון לראובן ונמצא שמעון ובעיקר קושיית התוס' כ' הר"ן בחי' דר"ש ל"ל קבוע אלא מדרבנן ע"ש ועיין בסוף תמורה במאי דפריך וליבטיל ברובא וע"ש בפירש"י:

בד"ה ומפקא וכו' וקתני סיפא הבא על בתו וכו' עכ"ל מכאן מוכח דלא מיתוקמא רישא וסיפא בתרי גווני דהיינו רישא בלא התרו וסיפא בהתרו דא"כ ליפלוג בבא על אחותו דלא כמ"ש מהרש"א לעיל דע"ג ע"ב בד"ה במפותה דמיתוקמא רישא במפותה וסיפא באינה מפותה ויש ליישב:

בא"ד והשתא סיפא דקרא דין אנוס וכו' עכ"ל אבל לרבנן לא פסיקא להו דלפי' הוע"ל דמר"י גופיה פריך בפ' א"נ רבנן ל"ל היקישא כלל אפי' לממון אחר דבהדי מיתה ועיין למהרש"א ז"ל :

דף עט:

בד"ה בין שוגג וכו' דרך עליה דלא ניתן שגגתו לכפרה וכו' עכ"ל עיין בגמ' בפ' אלו הן הגולין ד"ט ע"א וע"ש בתוס':

בד"ה בשור וכו' כולן פטורין משמע שאחרים בני חיובא וכו' עכ"ל ובריייתא דלקמן שיצא חוץ מביניהם דקתני פטורין אע"פי שאין בר חיובא אלא אחד י"ל דהתם ליכא למעוטי אבל הכא כיון דאיכא למטעי מלשון פטורין דמיירי בכולן בני חיובא לא הול"ל פטורין ועי"ל דברייתא דלקמן מיירי בכל ענין אפי' יצאו שני חצים מביניהם והרגו שנים דאפשר דשניהם הרגו:

בא"ד מיירי בשנסקל דל"ל נכבשינהו וכו' עכ"ל והגמ' שם בזבחים דפריך תנינא מההיא דע"ז עביד צריכותא בתרווייהו אין לחוש:

דף פ.

בא"ד דבאדם כ"ע ל"פ דפטירי וכו' עכ"ל משמע אפי' ניידי מאליהן והק' מהרש"א ז"ל אמאי לא אזלי' בתר רובא ולקטלינהו לכולהו ע"ש ול"ק כיון דחד מנייהו פטור אין הורגין כולן ודוקא בנתערבו נסקלין בנשרפין דכולהו חייבין מיתה מיהא וכ"כ התוספות בזבחים בהדייא ע"ש:

בא"ד ובסיפ' אמרי' ברובע ונרבע ירצו ולכשיסתאבו וכו' עכ"ל האי לכשיסתאבו חוזר אמתניתין דימותו אבל הך דירעו בע"פ הבעלי' מיירי וא"ש תירוצם:

פירש"י בד"ה אלא וכו' כולן אסורין בהנאה ואין הפסד עכ"ל מק' דמפירש"י בקמא דצ"א ע"א אהא דאמרי' דנין לרדיא משמע דס"ל דשור הנסקל אינו נאסר מחיים הפך מ"ש כאן וי"ל דכאן דכ' אסורין בהנאה ואין הפסד היינו ר"ל כיון דאינו יכול לשוחטו דאז אסור בהנאה אין הפסד לבעלים דהא יכולין אחרים ליטלו דאין בו זכות לבעלים יותר משאר אדם דס"ל כמ"ש התוס' בשם ר"ת ועי"ל דהתם כיון דכבר משועבד לניזק כיון דברח ואין לו לניזק ממה לאשתלומי כי גמרי דיניה לא חל עליה איסור הנאה להפסיד לניזק ומ"מ ד"ז צא"ת:

דף פ:

תוס' בד"ה אלא וכו' ומיהו התם מבעי' לן וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א וי"ל דלפמ"ש התוס' לעיל דגרסינן אחרות באחרות דברייתא ר"י היא א"כ ברייתא דקתני אחרות באחרות להשמיענו דס"ס אסור ואי איתא דולדה גופיה ספיקא הוא א"כ בנתערב באחרות סגי דהוי ס"ס ולמ"ל דקתני אחרות באחרות ועי"ל דא"כ אחרות באחרות הוי תלת ספיקא וס"ל דבתלתא ספיקי ליכא מאן דאסר מיהו מגמ' דפרק התערובת דע"ד מוכח דאפי' בתלת ספיקי אסור ומ"מ משמע התם דאין מקום לחלק בין תרי ספיקי לתלת ספיקי למאן דאסר וא"ש תי' ראשון שכתבתי דאין שום חידוש במאי דקתני אחרות באחרות:

בד"ה הוי וכו' וא"ת תיפשוט מיהא וכו' עכ"ל י"ל . בזה דס"ל להך ברייתא כתנא דבי מנשה דמיתה דב"נ בחנק היא כדאיתא שם אלא שהתוס' סמכו עצמן ארישא דברייתא דברוצח מיירי ואף גם זאת י"ל דחייב דקתני חנק הוא ואף על גב דהשתא בסייף יכול להמיתו בחנק משום דא"א להמיתו במיתה הכתובה בה וצ"ל דהתוס' קושיתם לחד תי' שכ' לעיל דף מ"ה ע"ב בורח שאני ע"ש:

בד"ה הנסקלין וכו' נזיל בתר רובא להחמיר וכו' עכ"ל התוס' בחולין תי' דממיתה למיתה לא אזלי' בתר רובא ע"ש. שמעתי מק' דאם כן בת כהן דבשריפה אמאי הוי בשריפה דילמא לאו אבוה הוא ובת ישר' היא כיון דלא אזלינן בתר רובא ממיתה למיתה ומתרצים דא"כ פקעי הקדושין דלאו אדעתא דהכי קידשה עכ"ד וי"ל עוד דאיכא רובא וחזקה דהעמיד האם בחזקת צדקת כמ"ש התוס' בפ"ק דחולין בסוגיא דרובא מיהו יש לחוש שמא נאנסה ולא איתרע בזה חזקת צדקת אלא דאונס לא שכיח ולא חיישי' ליה כמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות ד"ט ע"א ע"ש ולמ"ד מותרה לדבר חמור לא הוי מותרה לדבר קל קושיא מעיקרא ליתא דהא התרו בה לשריפה ואי אמרת בת ישר' היא פטורה היא דלא התרו בה סקילה והוי מפיטור למית':

דף פא.

בד"ה ונגמר וכו' עבר בפני ב"ד וכו' עכ"ל הכא לא שייך טעמא דובערת דהא בלא"ה נהרג משום עביר' קמייתא ולעיל גבי טריפה לאו עיקר טעמא משום ובערת כמ"ש שם דלא מצרכינן לעיל לובערת אלא כי היכי דלא נימא לא מטרחינן להורגו כיון דטרפה הוא והכא כיון דע"כ להורגו הורגין אותו בחמורה ובעיקר קושיתם יש מי שתי' דהוי עדות שאתה יכול להזימה דהא אי הוזמו מקטלי משום חמותו דהוי כמו נמי למיקטלא מיהו בסמוך דמייתי מקרא דדמיו בו דבע"א מיירי קשיא קושית התוס':

דף פב.
בד"ה נשג"ז זונה אם הוא כהן עכ"ל נר' דס"ל דבישראל לא שייך לגזור משום זונה אפי' מדרבנן אבל הר"מ בפי"ב מה' א"ב כ' דבישראל הוא דאמרו נשג"ז אבל בכהן אסור מדאורייתא ולפ"ז ניחא מ"ש התוס' בסמוך מפ' כל האסורין:
בד"ה ואידך וכו' ואפי' ר"ש לא שרי וכו' אבל כותית לא וכו' עכ"ל דמדלא שרי ר"ש אלא בנתגייר' פחות מג"ש מוכח דאפי' כותית משומרת ונתגיירה אחר ג"ש אסורה וכיון דאפי' במשומרת ומרת אסורה א"כ אפילו כותית אסור' ועיין במהרש"א במס' ע"א ותי' דבשמעתין במשומרת מיירי וההיא דקדושין דמשמע דאפי' במשומר' אסור' לאו משום זונה ואפי' לרבא צ"ל כן ודלא כמהרש"א:

דף פב:
גמ' הא אקריוהו לרב וכו' מוכח מכאן דאיכא כרת בכותית וכדפירש"י והל"מ היא ואתא יחזקאל וכתבה וכ"מ מדברי הר"מ בפי"ב מה' א"ב ומשמע מדבריו דאפי' בצנעא דליכא אלא מלקות איכא כרת וק' אמאי לא חשיב לה בהדי ל"ו כריתות בריש כריתות וי"ל דלא חשיב התם אלא מידי דמחייב על שגגתו חטאת כדאיתא התם וקרא דחטאת דכתיב אשר לא תעשינה לא קאי אלא אאיסורי דכתיבי בקרא ולא קאי אהל"מ ולשי' רש"י שם דלא מחייב חטאת אלא במידי דכתיב לאו וה"ט דל"מ חטאת אפסח ומילה ע"ש ניחא בלא"ה אבל למ"ש התוס' בר"פ השוחט והמעלה צ"ל כדכתי':
תוס' בד"ה המולח וכו' ל"ד דתנופה והגשה קודמת למליחה וכו' עכ"ל לפמ"ש הרע"ב בפ"ג דמנחות דמנחה נמי טעונה מליחה לכתחי' מלבד מליחת הקומץ שהיא בראשו של מזבח ניחא שפיר קושי' ומהתימה על התי"ט שם שהביא דברי הרע"ב ואח"כ הביא דברי התוס' הללו ולא נרגש מזה מיהו דברי הרע"ב תמוהים מגמ' שם דכ"א ע"א ועיין להח"ן שם וע"ש בסוגיית הגמ' במאי דמשני ואבע"א וכו' ע"ש ודו"ק:

דף פג.
פירש"י בד"ה טהורה וכו' וקאי אדשמואל וכו' עכ"ל טפי הי"ל לפ' דקאי אברייתא דקתני שאכל תרומה טהורה:

דף פג:
תוס' בד"ה פרט וכו' וקרא דפטר במחוללת בשנטמאה תחי' וכו' עכ"ל ורבנן דאמרי התם אף טהור שאכל את הטמא כיון שנגע בו וכו' משמע להו דריה"ג פטר באכל את הטמא אפילו נטמא הבשר אחר שנטמא הגוף מדקאמ' טעמא שלא אכל אלא דבר טמא וריה"ג השיב דלא מיירי אלא בנטמא בשר קודם ולשונו אינו מדוקדק כ"כ ועיין במהרש"א:

בד"ה ט"י דאי לאו אלא חד ריבוייא הו"מ למח"כ וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א א"כ קרא דר' סימאי אמאי לא מוקמינן ליה במח"כ ע"ש ול"ק דכיון דילפינן חילול מתרומה לא מוקמי' ליה אלא במידי דפסול בתרומה כדאיתא בגמ' דזבחים וכ"כ הצ"ק שם ואפילו למ"ש התוס' בסמוך בד"ה וילף וכו' בס"ד וי"ל כיון דמחיל עבודה וכו' מ"מ כיון דמצי לאוקומי בט"י דפסיל בתרומה לא מוקמי' ליה במח"כ ומ"ש מהרש"א אמאי לא אמרי' כיון דגלי במח"כ נילף ט"י מדכתיב וטהר ע"ש לכאורה זה סותר למ"ש בדבור הקודם דלא דרשי' וטהר מכלל שהוא טמא ע"ש וי"ל דמ"ש בדבור הקודם היינו דהתוס' לא הקשו אלא מטהרה דהוזכרה דרשא זו בגמ' וטהרה מכלל שהיא טמאה אבל וטהר לא הוזכרה אמנם קושטא הוא דדרשי' מכלל שהוא טמא כמ"ש התוס' לעיל בזה הדיבור:

דף פד.

גמ' ונילף חלול חלול מתרומה וכו' טפי הי"ל חלול חלול מטמא ששימש דתרוייהו פיסול הגוף דעבודה וכמ"ש התוס' בד"ה אלא והגמ' סמיך ע"ז ול"ק נילף מנותר כמ"ש מהרש"א:

גמ' בו ולא בבע"מ וכו' קשה נילף חילול מנותר דבכרת ונימא דלא מיעטיה מקרא דבו אלא ממיתה וי"ל דמיתה ביש' היא בכלל כרת ואי מחייב כרת לא מיתוקם מיעוטא דמשמע בו הוא דמחייב מיתה אבל בע"מ ל"מ מיתה והא ליתא דבבע"מ נמי מחייב מיתה ומוסף עלה דגם זרעו נכרת אבל ק' לר' דל"ל מיעוטא דבו נימא דבע"מ בכרת מחילול דנותר וטמא ששימש נילף מבע"מ דבכרת דתרוייהו פיסול הגוף דעבודה והא עדיפא טפי מדנילף טמא ששימש מתרומה ובע"מ מטמא ששימש ויש לישב:

פרק עשירי

דף פד:

גמ' ואצט' למכתב מכה איש וכו' רש"י בחומש בפ' מכה איש כ' אי כתיב כי יכה כל נפש הו"א אפי' הכאה לחוד בלא מיתה כר' מכה איש ומת ע"ש והוא תימה דהגמ' לא עביד האי צריכותא וע"כ דכיון דכתיב הכאה בנפש היינו מיתה וי"ל דהגמ' קאי על פ' כל מכה נפש וסתם הכאה דנפש היינו מיתה אבל רש"י קאי אקרא דכל נפש דכיון דכתיב כל נפש כל דהוא נפש אפי' מקצת נפש דהיינו מיתת אבר אחד ומ"מ קשה אי ס"ד דבהכאה בלא מיתה מחייב אמאי אצטריך מכה אביו הא אפי' אחר במיתה וי"ל דמכה אחר בעי' חבורה אבל מכה אביו אפי' בלא חבורה ונפש בהמה הו"מ לה לבהמה עצמה דהוה אמינא דהכחישה באבנים פטור ועי"ל דמכה אביו בחנק ורש"י אליבא דמ"ד חנק חמור קאמר והגמרא נקט האי צריכותא דאתיא אפילו למ"ד חנק קיל:

פירש"י בד"ה מקלקל וכו' אלא במתכוין לכך דהוי צריך לחבלה וכו' עכ"ל דבריו הם לפי המסקנא דמשני דהוי משצ"ל וס"ל דכל מתכוין הוי צ"ל ודלא כמהרש"א:

תוס' בד"ה מאן וכו' מפלוגתא דמשצ"ל וכו' ולר"י בכה"ג וכו' עכ"ל ק' הא ר"א ס"ל משצ"ל חייב עליה כדמוכח ממתני' דפ' המצניע דצ"ד הנוטל צפרניו וכו' ע"ש בתוס' ובגמ' בפ' ס' אכל פריך מר"א ור"י ומשני ש"ה דמקלקל. בחבורה חייב ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד משכחת לה באיסורי הנאה וכו' עכ"ל האי תי' לא שייך לשי' רש"י דהא ס"ל דאפי' מבשל לקדירתו הוי מקלקל דמשצ"ל היא ולכך הקשו לשי' רש"י דלר"ש אפי' חובל ומבעיר בעי' צ"ל דלא ויתורץ בתי' ודלא כמהרש"א:

דף פה.

פירש"י בד"ה חייב דהא מתביישין בניו וכו' עכ"ל אין להקשות לפ"ז מאי פריך הגמ' נימא דדוקא בבושת דמתביישין בניו חייב דמי הבושת ובריית קתני פטור ממלקות דהכאה וקללה דגברא קטילא הוא ומ"מ חייב בבושת דהא בסמוך נמי מוקמי' פטור דקתני מממון וחייב במלקות די"ל כיון דהמבייש לאחר מיתה פטור וביישו ישן ומת חייב ע"כ אפי' דסופו למות מחייב כיון דהשתא מיהת חי הוא ה"נ בקללה והכאה לא אמרי' גברא קטילא הוא והגמ' לא מייתי מהא אלא דלא אמרי' גברא קטילא הוא כיון דהשתא מיהא חי הוא:

תוס' בד"ה והאמר וכו' ואיוצא ליהרג קאי וכו' עכ"ל ול"מ הגמ' שם למיפשט מהא דאפי' דביוצא ליהרג ביישו חייב מ"מ ביישו ישן ומת י"ל דפטור כיון דהיה ישן לית ליה בושת אבל ביוצא ליהרג בר בושת הוא ולאו מטעמא דמתביישין בניו ומהרש"א שכ' משום דמתביישין בניו היינו לפי הצד דביישו ישן חייב:

דף פה:

גמ' נ"ל מומקלל אביו ואמו וכו' ולר' יאשיה מכה אביו ואמו דלא בעי' תרוייהו יליף ממקלל וס"ל דמקשי' הכהה לקללה א"נ כדדריש בת"כ ס"פ אמור ממכה אדם יומת וע"ש דדריש מקרא דמכה לאחר מיתה פטור ומהגמ' נר' דבמכה פשיטא לן דלאחר מיתה פטור משום דליכא חבורה ולא בעי קרא:

תוס' בד"ה ומה וכו' נילף ביה שלא נעשה בו וכו' עכ"ל מהרש"א כ' דיש גורסין נילף ביה שנעשה בו ור"ל נילף מקלל ממכה שנעשה בו שלא בעמך כבעמך וקרא דבעמך באחר הוא דכתיב ע"ש ולפ"ז כי אמרי' בשמעתין דתנא דמתני' ס"ל מקשי' הכאה לקללה הומ"ל מקשי' קללה להכאה שנעשה בקללה שלא בעמך כבעמך כיון דאיכא למי' דקרא דבעמך באחר ולפ"ז ק' הגמ' לעיל דפריך א"ה בנו נמי וכו' מאי פריך נימא דבבנו מקשי' לחומרא

קללה להכאה וצ"ל דכיון דאיכא לאקושי איפכא הכאה לקללה לא דחקי' לאוקומי בעמך באחר דוקא ומ"מ ק' לגירסא זו דגרסי נילף במקלל שנעשה וכו' הא איכא למילף בק"ו איפכא דבמכה לא נעשה בו וכו' מק"ו ממקלל הו"ל תרי ק"ו דסתרי אהדרי וכה"ג אמרי' כל אחד תיקו אדוכתיה כמ"ש התוס' בפ"ק דחולין גבי כשר בתורין פסול בבני יונה ע"ש:

גמ' מכר אשה לעוברה וכו' משמע דמחייב על העובר אע"ג דכתי' איש והיינו משום דמתרבי מנפש וק' מ"ש מהורג את העוברים דל"מ אע"ג דכתיב נפש כדתנן בפ' יוצא דופן תינוק בן יום א' ההורגו חייב ואמרי' בגמ' משום דכתיב נפש משמע דעובר לא מתרבי מנפש ולחד תי' שכ' התוס' לעיל דפ"ד ע"ב בד"ה הו"א דקודם שנולד ל"מ י"ל דהתם מתמעטי עוברים מדחייב הכתוב דמי ולדות אבל לתי' קמא דהו"א גזירת הכתוב היא ע"ש ק' מ"ש התם דממעטי' עוברים ולא מתרבו מנפש ומ"ש הכא דמרבי' להו וי"ל דהתם דפטור ההורגו משום דס' נפל הוא דכל עוד שלא יצא לאויר העולם עדיין לא כלו חדשיו אבל כשנולד אח"כ איגלאי מילתא דבר קיימא הוא:

דף פו.

גמ' בנ"י למעוטי עבדים וכ"כ הר"מ בה' חגיגה בבוא כל ישר' למעוטי עבדים וק"ל דבגמ' בנזיר בר"פ הכותים אמרי' ואמרת לרבות העבדים ופריך למ"ל קרא הא גמר לה לה מאשה ומאי פריך נימא דהוה ממעטי' מבנ"י וי"ל דשאני התם דבנ"י אצט' למעוטי כותים אבל כי לא אצט' למעוטי כותים ממעטי' עבדים:

תוס' בד"ה מונמצא וכו' פרט למצוי שלא ימכור ברחוק וכו' עכ"ל עיין בגמ' בפ' אלו הן הגולין ד"ח ע"א דאמרי' התם מעניניה דקרא ומצא דומיא דוהשיגה ידו ע"ש:

דף פו:

גמ' דאי ר"י כיון דאמר נהרגין וכו' עמ"ש מהרש"ל ועיין להתוס' לעיל ד"ט ע"ב בד"ה עדי וכמ"ש מהרש"ל ומהרש"א באוקומתא דר"פ עיין להמאור ומלחמות:

גמ' איהו לא לקי אנהו היכי לקו עפירש"י ומה שהק' מהרש"א אמאי תלי מלקות דידהו במלקות דידיה הא מההוא טעמא דאיהו לא לקי הנהו נמי לא לקו דהו"ל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ע"ש י"ל ע"ד מ"ש מהרש"א גופיה לעיל בפירש"י בד"ה עידי גניבה ע"ש:

תוס' בד"ה גניבה וכו' הא מ"ל לפוסלו לעדות וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א אמאי לא ק"ל לעיל במאי דקאמר וכ"ת דקסבר חזקיה דלא לקי ע"ש וי"ל דלעיל פריך אהא דקאמר להלקותו באנו דמיירי היכא דמפסיל מעיקרא וקאי כמ"ש התוס' בסה"ד אבל הכא מקשים שפיר כיון דקושטא הוא דר"י אמר נהרגין אפי' היכא דלא מפסיל מעיקרא:

דף פז.
בד"ה ורשב"ל וכו' דאי טמא הוא אין בו שו"פ וכו' עכ"ל הומ"ל אפי' יש בו שו"פ מ"מ היא לא ידעה שהוא טמא וסבורה שהוא טהור וראוי לאכילה ושוה יותר וכה"ג כתבו התוס' בקדושין דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש ע"ש ועיין לה' הלכות יו"ט דף ודע שמדברי התוס' הללו תשו' מוצאת למ"ש תקמ"ר ח"א בתשו' דכ"א על מה שנסתפק המש"ל באתרוג שאינו שו"פ אלא משום המצוה דאי לאו המצוה אינו שו"פ מצד עצמו אי קידש בו אשה אם מקודשת היא או לא והוכיח ממ"ש הר"מ בה' ממרים אי נחלקו חכמים וזקן ממרא בציצית ותפלין אם כשר או פסול דפטור הז"מ ואי איתא הא אתי לזדונו כרת ושגגתו חטאת דאי פסול הו"א אינו שו"פ ואם קידש בו אינה מקודשת ואי כשר מקודשת אלא ע"כ דאפי' כשר אינה מקודשת ודחי הקמ"ר דאפי' פסול מקודשת מס' שמא שו"פ במקום אחר כדאמר שמואל חיישינן שמא שו"פ במדי ומדברי התוס' הללו נר' דלא אמרי' הכי בכה"ג דס"ל להתוס' הא דס' דאורייתא לחומרא הוא מדרבנן וא"כ אי פסול הוא מדאורייתא לא הוו קדושין ובכה"ג אזלי' בתר דאוריי' והר"מ הוא סוב' ס"ד לחומר' מדרבנן:

דף פח.
בד"ה קנויו וכו' ה"ד קודם שנמחקה וכו' עכ"ל עיין בגמ' בסוטה דכ"ה ע"א ודבריהם אזלי למ"ד התם אפי' לאחר סתירה מחול:

דף פח:
בד"ה אי ס"ל וכו' דמדאגביה נפק ביה עכ"ל. קשה תינח לולב ציצית מאי א"ל דהא ציצית יש בו מוסיף גורע כה"ג שקשר חוטין הצריכין ואח"כ הוסיף חוט אחד אחר שהוא לבוש בטלית וקשר עוד הכל ויש ליישב:
פירש"י בד"ה האומר וכו' דזיל קרי בי רב הוא עכ"ל. לפי טעם זה אפי' הוא ביטול מקצת וקיום מקצת אם הוא כתוב בתורה כגון שאמר יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום פטור כיון שכתוב בתורה פטור דלאו הוראה היא ובגמ' בפ"ק דהוריות ד"ד ע"א אמרי' גבי הודאת ב"ד דבעי' ביטול מקצת דילפי' דבר דבר מזקן ממרא פירש"י כדתנן אין תפילין וכו' דטעמא דבעי' ביטול מקצת ולפ"ז בש"י חייב דלא כמ"ש כאן וע"ש בגמ' אח"ז ע"ש:

דף פט.
תוס' בד"ה ולא וכו' וכ"ת דברגל חוזרין וכו' עכ"ל ולר"י נמי דאמר ממיתין אותו מיד היינו נמי דחוזרין מיד דלצורך איזה דבר חוזרין כמ"ש התוספות לעיל ואפשר דמ"ש ברגל חוזרין היינו כדי שידונו הזקן ממרא ולא משום עליית הרגל ודחו התוס' לזה דא"כ מ"ל

לריב"ז בסנהדרין דאע"ג דלעיל קאי אהא דבדק בן זכאי בעוקצי תאנים דמיירי ברוצח וכ' התוס' לעיל דמשום רציחה אין חוזרין מ"מ משכחת לה בחזרו בשביל ז"מ וכיוצא ובעודם שם בא דין של רציחה:

בא"ד ודוחק לו' דאעבירה שקודם וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מ"ל ריב"ז בסנהדרין והיתה עבירת הרציחה קודם שגלתה סנהדרין ויש ליישב:

דף צ.

פירש"י בד"ה פטור וכו' דהתם דבר כתיב דבר שלם וכו' עכ"ל ק"ק דבהוריות דף ד' ע"א אמר"א אתיא דבר דבר מז"מ וא"כ ה"נ נילף דבר דבר מז"מ דעל ביטול מקצת חייב וי"ל דג"ש. זו נתקבלה מקומות ולא תיבות וע"ש בתוס' שכ' ברייתא דת"כ דללכת בה מיעט ביטול מקצת בשאר מצות ע"ש והיינו לרב המנונא אבל ר"ח ס"ל קרא דללכת בה בע"א מיירי וקשיא לר"ח מהך ברייתא דת"כ:

בד"ה דברי הכל וכו' ואפי' מחנק דהתם דבר כתי' וכו' עכ"ל פי' דק"ל לרש"י אמאי פטור ביטול מקצת בשאר מצות נוקמה להאי קרא בביטול מקצת בשאר מצות ומתרץ דהתם דבר כתיב משמע כוליה דבר ובעקירת הגוף כבר שמעינן ליה מקרא אחרינא וע"כ האי קרא לאו אעוקר דבר מיירי ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף צז:

פירש"י בד"ה אחד מעיד אברור הצדיקים ואביאם וכו' עכ"ל משמע דוקא הצדיקים מביאם ולא הרשעים ובדבור שאח"ז כ' דאפי' הרשעים יגאלו וי"ל דמ"ש בדבור שאח"ז דאפי' הרשעים מביאם היינו אי איכא עשרה צדיקים כדכתיב אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה ובדבור זה מיירי שלא יש בכל העיר אלא אחד:

דף צט.

גמ' ימות המשיח שבעת אלפים שנה כר' דלא פליג אהא דאמרי' לעיל שיתא אלפי שנין הוי עלמא והוא במ"ש המפרשים דהא כתיב שמחנו כימות עניתנו והרי לא נשאר בימי העולם כימים שישבנו בגלות זה ותי' דיאריכו הימים הרבה ולזה כיון במ"ש ימות המשיח שבעת אלפים שנה דר"ל יאריכו הימים שנשארו בשיעור שבעת אלפים שנה:

דף קא.

פירש"י בד"ה וברוקק וכו' אבל בלעז לא עכ"ל ולקמן גבי הוגה ה' באותיותיו כ' דבלשון לעז אסור וי"ל דמ"ש מהכא ועיין להרדב"ז סי' :

בד"ה ולוחשין וכו' ואין בכך משום צידה עכ"ל. מוכח מכאן דבדבר סגולה אין בו משום עשיית מלאכה ומכאן ראיה למה ששמעתי אומרים משם הח"ן שהיה מתרץ למ"ש

התוס' במנחות אמ"ש דמרע"ה מת בשבת א"כ איך כ' י"ג ס"ת ע"ש והיה מתרץ דמרע"ה היה כותב ע"י שם הקולמוס והיה הקולמוס כותב מאיו ואין בזה משום עשיית מלאכה:

דף קיב.

גמ' איני והאמר ר' חמא וכו' יל"ד אמאי לא פריך ממתני' דריש מכילתין דקתני אין דנין עיר הנדחת אלא בב"ד של ע"א ואפי' דטעמא דמתני' הוא מהך דר"ח כדאיתא לעיל דף ט"ז מ"מ ממתניתין הו"ל למיפרך ויש ליישב: :

גמ' ואת כל אשר בה לרבות נכסי צדיקים שבתוכה ק"ק למ"ל כל דמדכתיב בה דמשמע דוקא בתוכה ע"כ בנכסי צדיקים דנכסי רשעים אפי' בחוצה לה נשרפין דנ"ל מאת כל סללה וממילא שמעי' דבנכסי צדיקים שבתוכה נשרפין וי"ל דאצט' קרא לנכסי צדיקים שהיו בה בשעת ג"ד ויצאו ועי"ל באופן אחר:

גמ' הב"ע כגון דקבל אחריות מ"ד וכו' ק"ל דבפ"ק דפסחים ד"ה אמ"ר בעירו חמירא דבני חילא כיון דאלו מגניב וכו' כדידיה דמי וכ' הרא"ש די"א אפי' בש"ח קאמר ומגנב בפשיעה קאמר והוי בדידיה ולא אצט' הגמ' ללא ימצא אלא למ"ד דבר הגורם לממון לאו כממון דמי ע"ש ומאי שנא הכא דלא הוי כדידיה ול"מ שללה והתם מקרי לך ואפי' להסוברים שם דדוקא בש"ש בגניבה ואבידה הוא דהוי כדידיה ק' דמדקאמר הכא הב"ע כגון דקבל אחריות משמע דלא סגי באחריות דסתם פקדון דההוא פשיטא דלא הוי כדידיה אלא מיירי בקיבל אחריות דגניבה ואבידה ואפי"ה מסקי' דלא הוי כדיריה ומ"ש מהתם וי"ל לזה דשאני הכא דעובדי ע"ז הם והוי כגויים דנתמעטו מדין שמירה דכתיב רעך ולכך צריך לקבל אחריות בפו' ולעולם באחריות דפשיעה מיירי והתם בחמירא דבני חילא אלו מגניב היו נוטלין מהן בזרוע אפי' דאין חייבין מן הדין ולכך הוו כש"ש מיהו קמייתא ק' אבל אין להקשות מ"ש הכא דע"י קבלת אחריו' לא הוי כדידיה ולקמן גבי קדשים שחייב באחריותן הוו כדידיה די"ל דשאני לקמן דמעיקרא קודם שהקדישם היו שלו וע"י הקדש עדיין באחריותו אמרי' דעדיין לא יצאו מרשותו:

גמ' אר"ח בהמה חציה של עה"כ וכו' מפירש"י נר' דהחצי של עיר אחרת שרי בהנאה כמו נבילה ומדברי הר"מ בה' עכו"ם נרא' דשני החצאין שוין וי"ל דטעמא משום דינקי מהדרי כדאיתא בביצה דל"ז ע"ב ע"ש ובעיסה דשרי הא קי"ל בדאורייתא אין ברירה:

גמ' ל"ש שחטה וכו' אע"ג דאיסור נבילה לא חייל אאיסור עה"נ דקי"ל אין אחע"א מ"מ טומאת נבילה מיהא איכא ודוקא לענין איסור אכילה הוא דלא חייל:

גמ' יצא זה שמחוסר תלישה לאו כלום היא וע"ש בתוספות:

דף קיב:
גמ' קדשי מזבח ימותו וכו' מוכח כולה סוגיא דקדשי מזבח לאו שללה וק' אמאי לא אמרי' הואיל ואי בעי מתשיל הוי כדידיה דקדשי מזבח קודם שחיטה וזריקה איתנהו בשאלה כדמוכח מדברי התוס' בפ' אמרו לו די"ג ע"ב וכה"ג אמרי' גבי חמץ בפ' א"ע דמ"ו אי בעי מתשיל וע"ש בתוס':
גמ' רבינא אמר לעולם בבע"מ וכו' כר"י ס"ל ולכך לא מוקי לה אלא בבע"מ דלר"ל הו"מ לאוקמה גם בתמימין וס"ל ק"ק ממון בעלים ושללה הוו אלא דבכור ומעשר משום שאין נאכלין בתורת בהמתך והנה רש"י פי' הא דאין נאכלין בתורת בהמתך שיש להם שום לווי ועיין לה' קהלת יעקב דצ"ג ומה שהק' אמאי לא פי' משום דאסורין בגיזה ועבודה ע"ש י"ל דא"כ אמאי לא נקט אלא בכור ומעשר: :
גמ' והא מע"ב וכו' וקתני יגנזו ואין להקשות נימא משום דמע"ב ממון גבוה דא"כ ליכלינהו ואמאי יגנזו כדלקמן והרמ"ה שהק' כן הוא לגי' אחרת שהביא לקמן דגריס בגבולין ד"א חייב ע"ש:
גמ' מתיב ר"י מעשר ב' וכו' לחד פי' שפירש"י דבגבולין פטור דלא מקרי עריסותיכם ה"נ לא מקרי שללה וכ"כ התוס' בפ"ק דבכורות ד"ט ע"ב ע"ש:

דף קיג.
גמ' מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזור וכו' מוכח דאי גזור רבנן לא מקרי שללם מדאורייתא ומכאן יש להוכיח ספיקו של המש"ל בה' תרומות בטמא שאכל תרומה טמאה מדרבנן אי מקרי מחוללת מדאורייתא ע"ש:

דף קיג:
גמ' טובה באה לעולם שנא' זה ינחמנו אע"ג דנח העדר הרעה היא דעבד כדפירש"י מ"מ מדת הקב"ה הוא להשפיע הטוב אלא מצד המקבלין נעדר מהם הטוב וכיון שבא צדיק וע"י נעדר הרע ממילא טובה באה לעולם:

תם ונשלם מסכת סנהדרין

מסכת מכות

פרק ראשון

דף ב.
תוס' בד"ה מעידין וכו' והא יכול לומר מזיד הייתי וכו' עכ"ל ואם הודה שהרג בשוגג א"כ גולה עפ"י הודאתו והעדים לא עבדי מידי ועוד הרי הודה שהעדים אינם זוממין ומה שהק' מהרש"א הא אין אדם משים ע"ר ע"ש. י"ל דהתוס' מפ' כחד פי' שכ' הרמב"ן

בחי' דמתני' ה"ק מעידין באיש פ' שנגמר דינו בב"ד אחר לגלות ומיירי שבההוא ב"ד הודה שבשוגג הרג. ועי"ל כמ"ש בשיטה. שלא נודעה למי בקידושין ד"נ דהיכא דאיכא עדים שעשה המעשה אפי' שהוא שוגג הרי מעידין שהוא רשע ובכה"ג מע"ר ע"ש ועיין להרשב"א בחי' שם ועיין בתוס' שאנץ כאן ומ"ש ה' המגיה כאן דבשונא כיון שעבר על לא תשנא מע"ר ע"ש עיין בבעיא דגמרא בתמורה דכ"ז ע"א:

בד"ה כל וכו' וכן ק' דבתוס' תניא אבל הזוממין וכו' עכ"ל י"ל דאפי' גרסינן בתוס' זוממין ודרשא דובערת דרשא גמורה ק"ל שפיר דכי היכי דדרשי' זוממין מובערת ה"נ יש לדרוש בכל חייבי מיתו' מובערת ולאפוקי מאי הוו ב' כתובים ועיין למהרש"ל ומהרש"א מיהו ק' הא דהוו ב' כתובים הוא לענין דבעלמא בעי' קרא כדכתיב ע"ש בגמ' דפ' נגמר הדין ויש ליישב:

בד"ה זוממי וכו' קמ"ל היא ולא זוממיה למעוטי זוממין בכל ענין וכו' עכ"ל. ק"ק מנ"ל דממעטי' מהיא זוממיה נימא דלא אתי היא אלא למעוטי בועלה וי"ל דלבועלה ל"צ קרא דמדכתיב לאחיו שמעי' דדין אחיו חלוק מאחותו ולא אתי עיקר קרא דהיא אלא לזוממין אך לפ"ז ל' התוס' בקושיתם שכ' אמאי אצטריך למעוטי זוממין מהיא לא דייק שפיר דהול"ל אמאי אצט' היא כלל:

דף ב:

גמ' משום דהוי לאו שאב"מ כ' הריטב"א בחי' הא דלא משני משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד משום דפלוגתא היא אבל לאו שאב"מ אפי' למ"ד לוקין עליו אינו אלא משום דילפי' מעדים זוממין ואי לא גלי בעדים זוממין כ"ע מודו דלא לקי ע"ש ולמ"ד לאו שניתן לאזהרה מב"ד לוקין ליכא למי' דיליף מעדים זוממין דאיכא למיפרך שכן א"ק התראה אבל למ"ד לאו שאב"מ לוקין עליו יליף מביניא מעדים זוממין וממוציא שם רע. כדאי' לקמן ועיין לקמן ריש פ"ג ודע דלתי' בתרא שכ' התוס' לעיל בד"ה מעידין דגלי קרא דכאשר זמם לא קאי אבן גרושה והיינו קרא דוהצדיקו ק' מאי פריך ות"ל מלא תענה הא אי לאו קרא דוהצדיקו לא ידעי' דאיכא מלקות בבן גרושה והו"א דלא הוי עדות כלל משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה:

דף ג.

תוס' בד"ה באומר וכו' ול"נ דהא ליתא מאן דמשלם וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ואם כבר שילם ע"פ עדותו וכשאמר עדות שקר העדתי משלם משום דינא דגרמי כמ"ש הרא"ש בתשו' ליכא לאוקמא דא"כ אמאי נקט עד זומם ע"ש וא"צ לזה דהרא"ש לא כ"כ בתשו' אלא בששני עדים אמרו עדות שקר העדנו אבל אם לא אמר כן אלא ע"א לא מחייב מדינא דגרמי דכיון דאיכא עד אחר דקאסר בהדיה לא מחייב האי דאמר ליה מי יימר

דמשתבעת להכחיש הב' וכה"ג אמרינן בפ"ד דשבועות דל"ב ע"ש ובח"מ סי' כתבתי בזה. ודע דלפי' מהרש"א דעת התוס' היא דגם בממון אמרי' כאשר זמם ולא כאשר עשה דלא כס' הרמב"ם בה' עדות אבל לפי' מהרש"ל אינו מוכרח:

פירש"י בד"ה אר"פ וכו' דיכולין לו' לא העדנו וכו' עכ"ל הרמב"ן בחי' דחה דאפי' לא ידעי' שיש לה נ"מ משלמי ע"ש ולפ"ד צ"ל הא דאמרי' בסנהדרין דמ"א ע"א דיכולין לו' לאוסרה על בעלה באנו היינו דלא ידעי דחבר א"צ התראה וע"ש בתוס' ד"ט ע"ב בד"ה עדי ע"ש:

תוס' בד"ה מעידין וכו' ועי"ל שאומרת גרשתני וכו' עכ"ל בברייתא דמייתי הגמ' בפ' החובל דפ"ט ע"א דקתני מעידין שגירש את אשתו ונתן לה כתובתה צ"ל כתי' הא':

בא"ד ואע"ג דאמרינן וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בכתובות דפ"ט פ"ב דבאומרת גרשתני ותן לי כתובתי לא מהימנא ע"ש י"ל דהכא מיירי באומרת תן לי כתובתי:

דף ג:

גמ' הב"ע במלוה על המשכון וכו' ק"ל במאי מיירי אי בדליכא עדים דנתן לו משכון הא המלוה נאמן בשבועה כדקי"ל במלוה אומר סלע הלויתיך ולוה אומר שקל כמבואר בסי' ע"ב וא"כ אמרי עדים מה אפסדינך מי יימר דלא הוה משתבע המלוה ושקיל ואי איכא עדים וראה בנתינת המשכון הלוה היה מחוייב שבועה ואמרי ליה עדים מו יימר דמשתבעת דכוותה אמרי' בפ' שבועת העדות ד"ל גבי חשוד ע"ש וי"ל דלעולם בדאיכא עדים והא דמחייב הלוה שבועה היינו שבועת היסת כמבואר שם בסי' ובזמן המשנה עדיין לא נתקנה שבועת היסת ועוד י"ל דמיירי במלוה אומר איני יודע ואיני תובעו אלא ע"פ העדים אלו שהוזמו ובס' בשמים ראש סי' מ"ה הקשה לדעת הר"מ בפי"ג מה' מו"ל דבלוה אומר קבעת לי ומן גמלגה אומר לא קבעתי במלוה בשטר או על המשכון דנשבע הלוה ונפטר אמאי מחייבי כאן העדים כשהוזמו ותי' דמחייבי משום דמזקקי ליה לשבועה ע"ש וקשה הא קי"ל דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי כדאית' בפ' שה אע שהבאתי ומ"ש לחלק בין אומר לא קבעתי לאומר קבעתי זמן שלשים יום ע"ש אכתי קשה למ"ש הטור בסי' ע"ג מלוה אומר לא קבעתי או שכבר כלה הזמן שקבעתי וכו' ע"ש:

גמ' ה"נ ע"מ שלא תשמטני בשביעית וכו' לפי מאי דמשמע מדברי התוס' בד"ה ע"מ דבאונאה הו"ל כאומר ע"מ שתמחול לי אע"ג דלא שייכא מחילה גבי שביעית מ"מ הו"ל כאומר ע"מ שתתן לי מתנה לאחר השביעית ואם לאו הוי פקדון ולא מלוה:

גמ' הפותח בית הצואר בשבת חייב וכו' הרמב"ן בחי' כ' דמשום קורע ל"מ דקורע בעי' ע"מ לתפור אלא משום מתקן כלי ע"ש ומוכח מדבריו דלא כמ"ש הפר"ח בי"ד סימן

קי"ח סקי"ח דבקורע חותם ההטמנה או חותם האגרות חייב דהא דבעי' ע"מ לתפור משום דאי שלא ע"מ לתפור הוי מקלקל אבל היכא דלא הוי מקלקל מחייב ע"ש ומדברי הרמב"ן מוכח דדוקא היכא דהוי מתקן כלי הוא דמחייב:

דף ד.

פירש"י בד"ה לרבא וכו' דקפיד נמי אחזותא וכו' עכ"ל לשון נמי קשה להולמו דרב כריב"נ ס"ל וריב"ן דוקא אחזותא הוא דקפיד ובשלשה לוגין חסר קרטוב מים וקרטוב חלב מחייב אע"ג דליכא שיעורא. וי"ל דס"ל לרש"י דרב לא ס"ל כריב"ן אלא ברישא דאי בכולה מילתא ס"ל כוותיה לימא הלכה כריב"ן ולפ"ז הר"מ דפ' בפי"ז מה' מקואות בדין דרישא כשר ובדין דסיפא פוסל א"ש אפי' לרבא ולר"פ דפ' כרב בכולה מילתא אבל לפי מאי דמשמע מפשטא דשמעתא כריב"ן בכולה מילתא צ"ל דהר"מ פ' כרב יוסף דבסמוך ועיין להכ"מ שסתם הדברים וכ' דפ' כת"ק ע"ש:

בד"ה אי אפשר וכו' ל"ג דהא ודאי אפשר וכו' עכ"ל ק' הא מים שאובים דפוסלין המקוה הוא מדרבנן וא"כ הוי ס' דרבנן ולקולא. וי"ל דש"ה דאיכא חזקת טמא וסובר כמ"ש הרשב"א הביאו הש"ך בסימן ק"י דבדאיכא חזקת איסור אפי' ס' דרבנן לחומרא א"נ שאני הכא דהוי מידי דשכיח טפי כמ"ש הרמב"ן בחי':

דף ד:

תוס' בד"ה סבר וכו' וי"ל דודאי בין לר"מ בין לרבנן וכו' עכ"ל מק' לפ"ד התוס' הללו כי קאמר בסמוך דלאו שאב"מ דלוקה יליף מבינייא ממש"ר ומעדים זוממין ע"כ דס"ל דעדים זוממין ממונא ואם כן מאי פריך שכן קנס הא אי ס"ל קנסא לא הוה אתיא מבינייא וי"ל דאפילו ס"ל קנס לא ילפינן דלוקה ומשלם ממוציא שם רע משום דכתי' כדי רשעתו וליכא לאוקומי כדי רשעתו במיתה ומלקות די"ל דס"ל כרי"ש לקמן ברפ"ג דחייבי מיתות לוקין עליהם מקרא דוהפלה וא"כ ע"כ דליכא לאוקומי קרא דכדי רשעתו אלא במלקות וממון וא"כ הגמרא בסמוך קאמר דר"י יליף מבינייא אפי' אי ס"ל קנס די"ל דר"י כרי"ש ס"ל והתוס' בקושיתם שהק' לרבנן היינו דאי רבנן ס"ל כרע"ק דחייבי מיתות אין לוקין ע"כ דבקנס לוקה ומשלם ומאי פריך בפ' א"נ גבי קנס הא אין לוקה ומשלם נימא דרבנן כרע"ק ס"ל ואיכא לאוקומי כדי רשעתו במיתה ומלקות וילפי' דלוקה ומשלם ממש"ר דקנסא מקנסא הוא:

גמ' מה מש"ר לאו שאב"מ. וכו' כתב הרמב"ן בחידושיו הא דאמרי' בפרקא קמא דתמורה כל לאו שאב"מ אין לוקין חוץ מנשבע ומימר וכו' ולא קאמר נמי חוץ מעדים זוממין ומש"ר משום דעיקר מלקות בע"ז כתיב ולא אצט' למתנייה ומש"ר י"ל דס"ל כר"י בכתובות דמ"ו דא"ח עד שישכור עדים והו"ל מעשה ע"ש. והוא תימה דא"כ היכי יליף

ר"י בשמעתין ממש"ר דלאו שאב"מ לוקין עליו הא איהו ס"ל עד שישכור עדים אלא ע"כ כיון דעיקר החיוב על הדיבור אין בו מעשה מקרי ועיין להתוס' במס' שבועות דכ"א ע"א ועיין למהרש"א בכתובות דמ"ה ע"ב ע"ש עוד כתב הרמב"ן הא דלא קאמר הכא דר"י יליף מנשבע ומימר ומקלל חבירו משום דאי ס"ל לר"י כההוא תנא דפ"ק דתמורה הו"ל ג' כתובים ואין מלמדין ע"ש וקשה נימא דר"י לא ס"ל כההוא תנא דתמורה אלא בחד מנייהו ויליף מניה דהא כל חד מהנהו מחד קרא נפיק:

דף ה.

גמ' מה להלן אין מיתה לחצאין עיין להרמב"ן בחי' ולהתוח' במס' מנחו' דפ"ב ע"ב ע"ש:

גמ' מ"ד ניחוש לגמלא פרח' וכו' עיין מ"ש הראשוני' מגמ' דפ' האשה שלום דקאמר רבא גופיה חיישי' לגמלא פרחא ועיין שם בתוס' ואין לומר דלחד. הוא דחיישי' לגמלא פרחא אבל הכא בשנים לא חיישי' שבאו בגמלא פרחא וכה"ג איתא בריש יומא דמ"מ ניחוש לחד דאתי בגמלא פרחא וא"כ לא הוזם אלא חד ובעי' עד שיזומו שניהם:

דף ה:

גמ' הא למדת שאין מזהירין מ"ה ק"ל לפמ"ש ה"ה ברפ"ב מה' מ"א היכא דאיכא איסור עשה מזהירין מ"ה ע"ש הא הכא דאיכא אפי' כרת וקאמר אין מזהירין מ"ה וי"ל במ"ש בגמרא ביבמות דמדכתיב היא הוא דילפי' אין ממ"ה אבל מדכתיב אחותך י"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא אבל מדכתיב היא יתירה ללמדנו שאין ממ"ה וא"כ י"ל דייתורא דהיא לאשמועי' בעלמא דאין ממ"ה אבל הכא כבר שמעי' מאחותך ואע"ג דהכא מזהירין משום דאיכא עונש כרת י"ל טרח וכ' לה קרא ובהכי ניחא דגבי עונש לא כתיב היא ושמעי' דאין עמ"ה די"ל דגבי עונש ל"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא דכל דאיכא למידרש דרשי' והכא איכא למידרש דלאשמועי' אין עמ"ה אתא אבל גבי אזהרה ע"כ דטרח וכ"ל קרא דהא בכה"ג דאיכא עונש מזהירין ולומר דאתא לאשמועי' בעלמא הא ל"ל דטפי אית לן למימר טרח וכ"ל קרא מלומר דאתא לעלמא לחוד ולכך אצטריך היא דע"כ דאתא לדעלמא. ועיין להריטב"א בחי' שהק' הא גבי עונש לא כתיב היא ושמעי' דאין עמ"ה ותירוצו ק' להבין ויש לכוין תירוצו למה שכתבתי:

מתני' רע"א לא בא השלישי להקל וכו'. כתב הר"מ בפי"ה דרע"ק ור"ש אין חולק עליהם וכ' התי"ט וגם הם אין חולקין זע"ז ע"ש ועיין בגמ' במס' בתרא דק"ס ע"ב דקאמר הגמ' בפלוגתא דרע"ק ורבנן ועמ"ש בחי' שם:

דף ו.
תוס' בד"ה אמר ר"י וכו' ץ דחייב לו שבועה וכו' עכ"ל נר' דלא כ"כ אלא לר"י אבל לרבי כיון דבג' בטלה לגמרי אע"ג דנשארו ב' גם בשנים בטלה לגמרי ולא מחייבו שבועה וכ"כ הריטב"א בחי':
בד"ה אמר רבא וכו' וק' דהא משמע בסמוך וכו' עכ"ל אבל ממתניתין דקתני אימתי בזמן שהתרו בהם י"ל דלא בטלה כולה עד שיתכוונו שניהם בשעת ראיה ועד שיעידו שניהם כאחד דבעי' תרוייהו אבל מדפריך הרוג יציל דלא בא לב"ד להעיד שמעי' דלא בעי' אלא בשעת ראיה:
בד"ה אלא וכו' ושונא פסול לעדות וכו' עכ"ל. כ' מהרש"א בפ"ק דסנהדרין דהגמ' פריך לר"י דס"ל שונא פסול לעדות דמסתמא ל"פ ארע"ק ע"ש וק' מאי פריך לר"י נימא כר' ס"ל דבעי' התראה ועו"ק לפ"ד מאי מק' התוס' בדבור שאח"ז מדאמר הוא ואחר מצטרפין נימא דההיא כרבנן דקי"ל כוותייהו דשונא כשר לעדות ועוד דהתוספות בסנהדרין דמ"א ע"ב כ' דר"ש פליג ארע"ק וס"ל נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן כשרה אע"ג דגם ר"ש מתלמידי רע"ק וא"כ נימא דר"י כר"ש ס"ל ובישוב דברי התוס' עיין בתשו' רש"ל סי' :
בד"ה היכי וכו' דנחזי אנן אם התרו וכו' עכ"ל נר' דס"ל דמדנקט רבי אם התרו ולא קאמר אם נתכוונו ש"מ דס"ל כר"י לקמן דס"ל עד שיהיו שניהם עדיו מתרין בו וא"כ אם לא התרו איכא גילוי דעת דלא בעו לכוין לעדות ול"ק מ"ש מהרש"א בדבור שאחר זה עיין שם:
בד"ה שמואל וכו' קשה היאך מצינו וכו' עכ"ל. קשה אמאי לא הקשו כן לר"י גופיה במתני' ואין לומר דשמא בזמן ההוא היו נזהרין שלא יהיו שם קרובים ולא הוק"ל אלא ממעשים בכל יום בזה"ז דאם כן גם לשמואל לא קשה וי"ל דס"ל להתוס' הלכה כשמואל ומק' ממעשים בכל יום ומחלפא שיטתייהו ממ"ש בבתרא דקס"ב ע"ב ע"ש מיהו בדברי הרא"ש כאן קשיא:
בא"ד ואפי' אירע לאחר כ"ד וכו' עכ"ל אף ע"ג דהשתא ליכא לאוכוחי מדפריך הרוג יציל מ"מ מכח הסברא שכ' בד"ה אמר וכו' וי"ל שנה שנה וכו' משמע להו דאפי' לאחר כ"ד ועיין למהרש"א:

דף ו:
בד"ה אמר רבא וכו' דהכא אעדות מיוחד' ש דברייתא קאי וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו לפ' דרבא אמתני' קאי דאם היה המתרה רואה אותן הוו כת אחת משום דלהא לא אצטריך לאשמועי' דממתני' שמעי' לה דקתני אם היו מקצתן רואין זא"ז אבל להי"מ

דמפרשי' אמתני' קאי דאם המתרה רואה אותן הוא דהוי עדות ק' אמאי לא מפ' דהוו כת אחת וי"ל דמשמע להו מדקאמר לישנא דמצטרפין דהול"ל כת אחת כלישנא דמתני':

מתני' אם היו מקצתן רואין זה את זה לא נתבאר אם בעי' שמקצת של כת זו רואין את זו ומקצת של כת אחרת רואין את זו או דסגי במקצת של כת אחת רואין אעפ"י שכל כת הב' אין רואין ומדברי התוספות בד"ה הוא והן וכו' שהק' להי"מ דא"כ ליהוו ככת אחת נר' דבחד סגי ודע דפלוגתא דרבוותא אם בהזמת ע"א בטלה כל העדות כמו נמצא קרוב או פסול כמ"ש הרמב"ן בחי' ודעת התוס' בד"ה הרי דבטל' כל העדות כמו נמצא אחד מהם קרוב:

גמ' אמר ר"נ עדות מיוחדת כשרה בד"מ הקשו הראשונים פשיטה דכשרה דהא קי"ל כריכ"ב דאמר בפ' ז"ב ד"ל דלא בעי' שיראו שניהם כא' והריטב"א בחי' תי' רד"ן אליבא דרבנן רסליגי התם קאמר דלא בעי' שיראו זה את זה ע"ש ולפי"ז אכתי קשה בדברי הרי"ף שהביא מימרא זו דר"ן בהלכות וכיון שפ' כריב"ב כ"ש דלא בעי' שיראו זה את זה ונ"ל דלדעת בעל המאור שהביא הטור בסי' פ"א דהודאה לפני ע"א לא שמה הודאה לא לישבע ולא לכל מילי ע"ש ולדעתו ז"ל אפי' הודה בפני ע"א ואח"כ הודה בפני ע"א זה שלא בפני זה לא מצטרפי' שהרי עיקר הוכחתו הוא מדתנן התם עד שיאמרו בפנינו הודה לו ומשמע נמי דבעי' זה בפני זה וכ"כ מהרימ"ט סי' ע"ב והא דאמדי' בפ' ז"ע הודאה אחר הודאה מצטרפי' שכל אחד מהעדים אומר שבפניו ובפני ע"א הודה ע"ש וא"כ בהודאה אחר הודאה דכל אחד לבדו דלא מצטרף ובעינן שתהיה הודאה בפני שניהם וכ"כ הכנה"ג סי' ל"ב הגה"ט אות נ"ח ע"ש וקאמר ר"ן דלא בעי' שיהיו העדים רואין זא"ז. מיהו לפ"ז ק' קושי' התוס' אמאי לא ילפי' לד"ז ממשפט אחד דמה שתי' התוס' משום דע"א מחייב שבועה לא יתכן לדעת המאור שהרי ע"א בהודאה לא מחייבו שבועה לדעתו ז"ל וי"ל לקושי' התוס' דלענין זה דעדות מיוחדת לא ילפינן ממשפט אחד דלרבנן דפליגי אריב"ב קאמר התם דטעמייהו משום דכתיב עד בלשון יחיד לו' דבעי' שניהם כאחד ואי ילפינן ממשפט א' לא הוה צריך קרא דעד ולפ"ב נ"ל התם מהודאה ידעי הרי דגלי קרא דלא ילפי' מד"נ להאי דינא דעדות מיוחדת באופן דלדע' המאור ניחא שפיר מילתא דר"נ אפי' למאי דקי"ל כריב"ב וק"ק על הראב"ד שנדחק בישוב הקו' הנזכר' כמ"ש הריטב"א בשמו ואיהו ס"ל כס' בעל המאור כמ"ש רי"ו בס' מישרים כ"ג ח"ו בשמו וא"כ ניחא שפיר הקושי' לדעתו ז"ל ומ"מ אכתי ק' בדברי הרי"ף שהרי לא ס"ל בדעת המאור כמ"ש הטור סי' פ"א ע"ש ועיין בהר"ן בהלכות כאן במתני'. שו"ר לדברי המאור שם בפ' ז"ב שכתב בהדיא דדוקא בע"א לבדו והא דאמרי' הודאה אחר

הודאה מצט' ודא"ל לכל חד בההוא מנה דאודאי קמך אודאי לי קמי פלניא אלמא הודאה קמי חד סהדא הודאה היא שאני התם דסוף סוף השתא איכא ב' עדים ע"ש דמבואר להדיא דכי הודה בפני ע"א ואח"כ הודה בפני ע"א מצטרפין והו"ל כמודה בפני ב' עדים ומהתימה ממהרימ"ט וה' כנה"ג שלא ראו דברי המאור במקומן ועיין ברי"ו ס' מישרים נ"ג ח"ו שדבריו צ"ע:

וראיתי להרמב"ן במלחמות שכ' ע"ד וז"ל והא ההיא אוקמתא דאוקי' דא"ל לכל חד ההוא מנה דאודאי קמך וכו' אידחיא לה דהיינו הודאה אחר הלואה ועוד דמעיקרא לאו משום האי טעמא אוקמינן בהכי אלא משום טעמא דהקשו עלה בגמ' מ"ש הלואה אחר הלואה וכו' ולריב"ב כולהו מצטרפי וכו' אלמא הודאה בפניו הוי הודאה אבל בעלי סברא זו צריכין להעמידה בשאמר כל אחד אחד היה עמי וכו' עכ"ד. ותמהני שדברי המאור ברור מללו דמ"ש ודא"ל לכל אחד וכו' הוא בכלל הקושיא דניחא ליה לאקשויי לכ"ע דאפי' למ"ד הלואה אחר הלואה ל"מ מ"מ הודאה אחר הודאה כי א"ל לכל חד מנה דאודאי וכו' מצטרפי אלמא הודאה קמי חד סהדא מהניא ומתרץ דשאני התם דס"ס השתא איכא תרי סהדי ומבואר להדיא בכי אודי קמי חד סהדא ואח"כ אודי קמי חד סהדא מצטרפי ודוקא בע"א לחוד הוא דס"ל דלא מהניא הודאה אבל ע"י צירוף מהניא שו"ר להש"ך סי' פ"ה סקכ"ב שעמד ע"ז בסגנון אחר אבל דעת הראב"ד נראה דס"ל דאפי' ע"י צירוף לא מהני והוא ממ"ש הרמב"ן בחי' בפ' חזקת ד"מ בשמו דאחר שכתב הודאה ל"מ בע"א כ' וק"ל מדאמרי' הודאה אחר הודאה מהניה ותי' דמיירי שאחר בפני היה עד אחר ע"ש מוכח דגם ע"י צירוף ל"מ והדק"ל בדברי הראב"ד ועיין למהרימ"ט חח"מ סי' ח"י ע"ש:

דף ז.

תוס' בד"ה אי' וכו' מכאן יש ליזהר וכו' עכ"ל נר' דהתוס' מפ' כמ"ש הרמב"ן דבעידי פירעון דבעידי הלוואה כשירין ללוה אע"ג דפסולין לערב דלא כפירש"י ומ"מ יש ליזהר גם בעידי הלואה ולכך כתב לשון יש ליזהר:

בד"ה כמכחול וכו' שמחלל אינו טריפה וכו' עכ"ל לפ"ז בגמ' גם ברוצח ובערוה הומ"ל ראיתם הרוצח או הבועל שאינו טריפה וכ"כ מהדש"א ואפשר דהתוס' כאן אולי לפום חד תי' שכ' בפ"ק דחולין די"א ע"ב דתה שאין חובשין אותו עד י"ב חדש דקסבר טריפה חיה ואם כן הגמרא ניחא ליה למנקט ברוצח ובערוה מילתא דאתיא לכ"ע גם למ"ד טריפה א"ח:

כתב הריטב"א דלפירש"י דבודקין אותו מי"ח טריפה ק' הא מנוול ע"ש ובפ"ק דחולין שם קאמר הגמ' משום איבוד נשמה דהאי ננוליה ע"ש וי"ל דהתם ה"ק משום איבוד נשמה דרוצח ננוליה דאי אזלינן בתר רובא הוה מקטיל ונימא. דלעולם לא אזלינן בתר רובא ושרי לנוולו ואע"ג דמסברא אסור לנוולו מ"מ משום איבוד נשמה נימא דגזירת הכתוב היא דשרי לנוולו אבל לפום קושטא דמילתא דאזלינן בתר רובא אסור לנוולו מסברא משום דכתיב ואהבת לרעך כמוך:

פרק שני

דף ז:

גמ' שלא בדרך ירידתו לאתויי מאי לאו לאתויי וכו' להר"מ בפ"ו מה' רוצח דפ' ירידה שהיא צורך עליה פטור נ"ל דגריס בדרך ירידתו לאתויי מאי לאו לאתויי גם צ"ל לדעתו דל"ד לירידה דקצב שחייב אעפ"י שהיא צורך עליה דשאני הכא דהירידה גופה יש בה עליה והוי ירידה ועליה בב"א גם ניחא לדעתו ז"ל קושיא שנית שהק' התוס' בד"ה ואבע"א וכו':

דף ח.

תוס' בלא איבה וכו' שנתחדש . מיער וכו' עכ"ל כ' מהרש"א וקרא שני דוהוא לא שונא לו משום בבלי דעת ע"ש. ואפי' לתי' בתרא שכ' התוס' לעיל בד"ה פשיטא דע"כ בלא מתכוין מיירי מדכתיב והוא לא שונא לו וא"כ חד מהני קראי אצטריך לגופיה לאשמעינן דבלא מתכוין אייריי מ"מ צ"ל כדברי התוס' ומהרש"א כאן דלא שמעי' בלא מתכוין מיירי לא אצט' קרא דמבלא איבה פרט לשונא שמעי' דבלא מתכוין מיירי והתוס' לעיל דנקטו קרא דוהוא לו שונא לו ל"ד:

דף ח:

גמ' טמא יהיה לרבות עיין במ"ש הריטב"א בחי' למ"ד טהר גברא ע"ש וצ"ל דמפ' להגמ' בריש ברכות כמ"ש התוס' שם בד"ה דילמא דלא כפירש"י שם ע"ש:

דף ט.

גמ' לא בידי שמים וכו'. כתב הריטב"א אע"ג דבדידן אונס שרי מ"מ לב"נ חייב בי"ש ע"ש. וי"ל דא"כ ק' מי איכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור דכה"ג פריך בפ' ד"מ דנ"ט ע"א ע"ש וי"ל דלישראל איסורא מיהא איכא דהא אמרי' בפ' האשה שהלך בעלה דנשאת ע"פ הוראת ב"ד חייבת בקרבן אע"ג דאונס הוא אלא דאין בו עונש מיתה בי"ש וכיון דאיכא איסורא לא פרכינן מי איכא מידי כמ"ש התוס' במ"א גבי חצי שיעור איברא די"ל מהיכא פסיקא ליה דאונס כה"ג בישראל לית ביה עונש בי"ש הא לא נ"ל דאונס שרי אלא מקרא דולנערה לא תעשה דבר דבידי אדם משתעי:

תוס' בד"ה כסבור וכו' ועוד דאי בישראל וכו' דהא לעיל ממעטי' וכו' עכ"ל מק' נימא דלא מיעט קרא לעיל אלא אם הרג ישראל דלא תסגי ליה בגלות אבל הרג גר תושב סגי בגלות וי"ל דמ"ש ועוד אי בישראל וכו' ארישא דמימרא קאי בכסבור בהמה ונמצא אדם ושללו דלא נימא ברישא בהורג ונהרג ישראל מיהו מ"ש אחר כך אלא על כרחיך מיירי שההורג וכו' לא מתיישב שפיר:

בד"ה ור"ח וכו' דלעיל מיירי דאיכא בהמה ואדם לפניו וכו' עכ"ל צ"ל דשניהם בצד אחד דבשני צדדים נ"ל לעיל מבלי צדיה ולחד תי' שכ' התוס' בקמא דכ"ו ע"ב דלעיל מיירי בנתכוון לבהמה ונמצא שהוא אדם קשה הא נ"ל מבשגגה פרט לאומר מותר וכקושי' דהכא וי"ל דההוא תי' הוא אליבא דר"ח וס"ל כמ"ש הריטב"א בחי' דלר"ח מפ' בשגגה פרט למזיד היינו דרך עליה ולא מיירי באומר מותר ואע"ג דלר"ח אונס הוא מ"מ שפיר ממעט ליה קרא ולא פריך הגמרא לעיל אומר מותר אנוס הוא אלא אלישנא דברייתא דקרי ליה מזיד כדפירש"י שם וכדמוכח מדברי התוספות בדיבור זה:

גמ' כותי ונמצא גר תושב וכו' היינו גוי ממש ולא ככותי האמור לעיל ישראל גולה ע"י כותי:

דף ט:

פירש"י בד"ה ויש שונא וכו' לפי שחשוד הוא על כך עכ"ל משמע דאי לאו דחשוד ולא הוי אלא ס' גולה ויש להוכיח מכאן מה שנסתפק ה' בתי כהונה בלשונות הרמב"ם בה' רוצח אי ספיקא דגלות לקולא כמו ס' נפשות או לא ע"ש. מיהו י"ל דש"ה דס' אי סגי בגלות או מחייב יותר מגלות ולא נסתפק הרב אלא בס' פטור או חייב א"נ י"ל דהכא אי לאו טעמא דחשוד הו"א דבודאי שלא להעת הוא דלא חשידי ישראל בכך:

דף י:

תוס' בד"ה והא תניא וכו' וא"ת ואמאי לא מייתי וכו' עכ"ל משמע להו דמאי דמשני אין והא תניא וכו' מדריב"י מייתי ולא מדרבי נמי דס"ל מעצמן הן גולין דמדקתני מוסרין לו ת"ח ומדמוסרין לו ב"ד ט"כ דמדינא גולין ולא מעצמן ועיין להריטב"א בחי' ולפ"ז ע"כ סתם מתני' דקתני מוסרין לו וכו' כריב"י היא ובזה ניחא שפ' הרמב"ם כריב"י אע"ג דקי"ל הלכה כר' מחבירו:

בד"ה חד וכו' תימה דהא תנן בסוטה וכו' עכ"ל י"ל בזה דהא מילתא תליא בפלוגתא דאי בעי' קרא כדכתי' כמ"ש הריטב"א ופלוגתא דתנאי היא כדאיתא בפ' נגמר הדין דמ"ה ע"ש:

דף יא:
גמ' ליהדר בהנך בדליכ'. הר"מ בפ"ז מה' רוצח במיתת א' מהם חוזר וכ' הוש"ל משום דס' נפשות להקל ע"ש ומכאן מוכח רה גלות להקל וה' בתי כהונה הבאתי דבריו לעיל נסתפק בזה וק"ק על המש"ל שלא קבע דבריו אדין הקודם שכ' הר"מ אחד מארבעתן במ"ש מהרש"ל ומהרש"א בדברי רש"י עיין להתוס' ר"פ ב' נזירים ע"ש:
גמ' ח"א מתה כהונה וח"א בטלה הר"מ בפ"ז מה' רוצח פ' כמ"ד בטלה וכ' מרן בכ"מ דפ' כמ"ד בטלה משום דטעמיה משום דקרא דברך ה' חילו ואגמ' דקדושין מייתי האי קרא ע"ש והוא תימה דגם מ"ד מתה ע"כ אצט' להאי קרא לאכשורי עבודתו אפי' אחר שנודע שהוא בן גרושה ועבד וכמ"ש הר"מ גופיה בפ"ו מה' ביאת מקדש דין יו"ד ע"ש אלא דבהא פליגי דלמ"ד מתה ס"ל דלא אצט' קרא אלא לעבד אחר שנודע ומ"ר בטלה ס"ל דאצטריך קרא גם לקודם שנודע ובישוב רברי הר"מ דה' ביאת מקדש עם הגמ' דקדושין בפלוגתא דר"ט ורע"ק עיין להשע"ה ומהר"א לובלין בתשו' סי' ל"ז הקשה על הר"מ דכ' כמ"ד בטלה דזהו דוקא למ"ד מקרא דפועל ידיו תרצה די"ל דוקא בעבודה אבל להנך דרשות דקדושין לא שנא ע"ש ואין נר' כן מהירוש' בפ"ח דתרומות שהביאו שם טעמא דובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וקרא דפועל ידיו תרצה ואח"כ בעי ברוצח אי בטלה משמע דלכולהו אמוראי בעי והרב שם גופיה הביא הירוש' הלזו ונר' דהר"מ סמך אסוגיא דפסחים דע"ב ע"ב דמתבאר שם דטעמא דר"י משום דטעה בד"מ או משום דזמנה בהול ולא משום כהונה וע"פ דאזלא הך סוגיא כמ"ד בטלה:
גמ' נגמר דינו ונעשה כהן בן גרושה וכו' הא דלא נקט האי פלוגתא ברוצח שגלה כבר ואחר כך נעשה כהן בן גרושה רבותא אשמועי' למ"ד בטלה אפי' עדיין לא גלה גולה ואי הוה נקיט לה בגלה כבר הו"א דלמ"ד בטלה ס"ל דספיקא הוא אי ר' יהושע מודה בהא ומס' לא יצא מן הגלות אבל אם לא גלה לא יגלה מס' קמ"ל דודאי הוא ולא ס' א"נ קמ"ל דגם ספיקו להחמיר שיגלה ועיין להריטב"א במ"ש בדברי רש"י שנראה דלא גריס בגמ' נגמר דינו וכו' ע"ש:

דף יב.
גמ' כמאן לא כריה"ג וכו' הו"מ לאוקמה למילתיה דרב בשיצא בשוגג וכברייתא דלקמן דס"ל דברה תורה כלב"א וכ"כ הכנה"ג בלשונות הר"מ לדעת הר"מ ע"ש:
תוס' בד"ה אילן וכו' אויר ירושלם וכו' עכ"ל : עיין למהרש"א ולהמש"ל בפרק י"א מה' שגגות:

דף יב:
גמ' באילן אחר נופו פירש"י דהשתא ליתיה לתי' קמא ונר' שמה שהוכרח לפ' כן הוא דמדקתני בברייתא בערי מקלט הלך אחר הנוף משמע דרבנן פליגי דאי ל"פ לא הו"ל למינקט אלא בירושלם וכמ"ש התוס' בסמוך ולפום תי' קמא בערי מקלט לכ"ע הלך אחר הנוף דבדיד' תליא רחמנ' וא"צ למ"ש מהרש"א:
גמ' ושמתי לך בחייך ק' לעיל ד"י ע"א דקאמר אוהב כסף וכו' זה משה שהיה יודע וכו' ואמר מצוה הבאה לידי אקיימינה הא לאו משום הכי הוא אלא משום דכבר אמ"ל הקב"ה ושמתי לך בחייך וי"ל דבאותה שעה עדיין לא היה יודע שלא יכנס לארץ וא"כ אפשר דמ"ש לו ושמתי לך בחייך היינו דכשיכנס לארץ שהוא זמן הקליטה מפרישם ואפ"ה אמר מצוה הבאה לידי אקיימינ' עכשיו אעפ"י שאין קולטות עד שנבחרו ג' שבא"י:

פרק שלישי

דף יג.
מתני' אלמנה וגרושה חייב וכו' פירש"י נתאלמנה מאיש אחר וכו' היינו משום דאי הוא עצמו גירשה והחזירה ואח"כ נתאלמנה ממנו הא קי"ל ראין איסור חע"א ואלמנה אגרושה לא מוסיף ולא כולל מיהו ק' בגרושה וחלוצה שפירש"י משום דאתיא מריבוייא ת"ל דאין איסור חע"א וי"ל דאי מהאי טעמא דאין איסור חע"א הוא הול"ל גרושה ואלמנה אלא ע"כ דמתניתין אשמועינן דאפי' למ"ד אחע"א בגרושה וחלוצה א"ח אלא א' מטעמא דאתיא מריבוייא ומתני' לא תנן אלא מילי דאתו לכ"ע דהיינו אלמנה וגרושה וחלוצה ולשי' התוס' דמדרבנן היא ומיירי בגרושה שהיא חלוצה ק' ומאי פריך בקדושין דע"ח וחלוצה דרבנן והתניא וכו' נימא לעולם מדאורייתא ומאי דקתני א"ח אלא א' משום דאתיא מריבוייא דהא לא הכחישו בהא מילתא שכ' רש"י דכיון דאתי מריבוייא ל"מ ב' וי"ל דלא כ' התוספות דמיירי בגרושה שהיא חלוצה אלא למסקנא אבל לס"ד ע"כ מיירי בב' גופים דאי בגוף א' הא אחע"א והו"ל למתני גרושה ואלמנה כ' מהרש"ל בדעת רש"י דקרא אסמכת' בעלמא ולא הוי אלא מדרבנן כדאיתא ביבמות ע"ש וטפי הול"ל מגמ' דקירושין שהביא רש"י:
מתני' פיגול ונותר וטמא פירש"י פיגול משום דכל שבקדש פסול וטמא מוהבשר אשר יגע וכו' והיינו משום דטמא לאו פסול הוא ועיין בגמ' בפסחים דכ"ד דאמרי' אתיא ק"ו ממעשר ודוק ועיין בתוספות במ"ש בטעמא דבנותר ופיגול לא הוו לאו שבכללו' ע"ש:

מתני' נבילות וטריפות בהא קמ"ל דלקי לאפוקי ממ"ד ביומא דף דנבילה הוי לאו שניתק לעשה:

דף יג:

גמ' נגמר מעיני מלעיניך כ' הריטב"א אע"ג דמעיני אצט' להוראת ב"ד מ"מ מופנה היא מצד א' דלעיניך ע"ש ואין להקשו' א"כ היכי קאמר בתר הכי נגמר מעיני מלעיני הא לעיני אצטריך לג"ש דלעיני מלעיניך וא"כ לגבי ג"ש דמעני מלעיני אינה מופנה די"ל דכיון דהאי ג"ש והאי ג"ש הוי מופנה ודוקא היכא דאצט' לדרשא דלאו ג"ש הוא דהוי אינה מופנה:

גמ' רבא אמר התרו ביה לקטלא כ"ע ל"פ וכו' מ"ש מהרש"א דכרת א"צ התראה כדאיתא בסמוך ליתא דאזהרה לחוד והתראה לחוד ומ"מ קושטא הוא דכרת א"צ התראה דבכולי הגמ' אמרי' מזיד בלא התראה בכרת ולקושיתו י"ל דרבא ס"ל נמי ברשעה המסורה לב"ד הכתוב מדבר כדלעיל ולא אתא לאפלוגי אלא אהא דאמרי' לעיל דלרי"ש מת ולוקה ורבא ס"ל דלכ"ע אינו מת ולוקה:

דף יד.

תוס' בד"ה ואידך וכו' ונר' דלהאי שינוייא וכו' סבר ר"י עמ"ה וכו' עכ"ל והיינו דאיכא בין תרי שינויי דמשני שם דלשינוייא קמא סבר ר"י עמ"ה אפי' היכא דליכא למילף עונש מאזהרה ולשינוייא בתרא דוקא היכא דאיכא למילף עונש מאזהרה הוא דסבר ר"י עמ"ה ועיין למהרש"א ומ"מ קושיתם נראה דל"ג בגמרא שם ההוא שינוייא קמא כלל:

דף יד:

בד"ה ההוא וכו' דלקדשים נ"ל מג"ש וכו' עכ"ל ר"ל דאי בקדשים מיירי למ"ל ג"ש ת"ל מקרא דבכל קדש לא תגע דאפי' אכילה ת"ל מהתם דאיתקש קדש למקדש דליכא מאן דפליג בהאי היקישא מדפריך הגמ' ר"י מ"ט לא אמר כר"ל ואי איתא נימא משום דל"ל היקישא אלא ע"כ מדאצט' ג"ש שמעי' דקרא בתרומה וכיון דבתרומה מיירי ליכא לאקושי למקדש דהאי כרת והאי מיתה בי"ש ולכך אצט' קרא דאיש איש מזרע אהרן לאכילת תרומה ול"ק מ"ש מהרש"א ועי"ל דכוונתם כיון דאיכא ג"ש אין ג"ש למחצה וילפי' נמי מה מקדש לאו בנגיעה מיירי אף קדש לאו בנגיעה מיירי וכדי לקיים הג"ש לכולה מילתא ולא לחצאין מוקמי' . קרא בתרומה:

דף טו.

תוס' בד"ה אם כהן וכו' ודחי ל"ת ועשה שאינו שוה בכל וכו' והא דאמרי' ביבמות דכ"א ע"ב מן הנישואין כ"ע ל"פ דאין עשה דוחה ל"ת ועשה אעפ"י דאינם שוין בכל שאני התם דאפשר בחליצה ומכל מקום מיחלפא שי' ממ"ש במציעא ד"ל:

בא"ד דאי אמרא לא בעינא וכו' עכ"ל והא דאמרי' בר"פ שה"ע בעדים ד"ה בעמידה ופריך מעובדא דת"ח אע"ג דאי אמר החכם לא בעינא ליתיה עשה אע"ג דכבודו מחול מ"מ כי מכבדו מצוה עביד אע"ג דמחל וכיוצא לזה כ' הרדב"ז ח"ב סי' :

פירש"י בד"ה הניחא וכו' אלא א"כ מדירה ממנו נדר שאין לו הפרה וכו' עכ"ל וק' דגמ' לקמן מפיק דלא מ"ל ביטלו באונס דאפי' נדר ע"ד רבים לר"מ יש לו הפרה. וי"ל דדבריו אלה הם למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אפילו לד"מ דדוקא נדר ע"ד רבים דלר"מ דעת רבים מסכמת להתיר אבל נדר ברבים למ"ד אין לו הפרה אפילו לר"מ אין לו הפרה כמ"ש הפו' וסובר דהגמ' בשמעתין ע"כ כמ"ד נדר ברבים אין לו הפרה מדקאמר הניחא למ"ד ביטלו וכו' משמע דמ"ל ביטלו באונס והריטב"א נרגש מזה בגמ' ע"ש מ"ש ולייישב זה ס"ל לרש"י דסוגיא דשמעתין אזלא כמ"ד נדר ברבים אין לו הפרה:

דף טו:

תוס' בד"ה עידי וכו' ודוחק הוא האי תי' וכו' עכ"ל ר"ל כיון דמאי דקאמר כתיב' ותנינא הוא משום דס"ל ביטלו ולא ביטלו א"כ המקשה דפריך הניחא ולא ס"ד דר"י ס"ל ביטלו ולא ביטלו אמאי לא פריך אלא למ"ד כל ימיו בעמוד והחזר ואמאי לא פריך אעיקרא דמילתא דקאמר כתיב' ותנינא ומ"ט הדר ביה ולכן פי' התוס' דקושטא הוא דפריך אעיקרא דמילתא דכתיבה ותנינא דלא כפירש"י וא"צ למ"ש מהרש"א :

דף טז.

גמ' דמדירה ע"ד רבים. מק' לדעת ר"ת בגיטין בפרק השולח דבעינן רבים מפורשים הא מצו הרבים ההם להתיר לו וא"כ ל"מ ביטלו ונראה דל"ק דלס"ד דהשתא דאפילו לדבר מצוה אין לו התרה אעפ"י דדעת רבים מסכמת להתיר לד"מ א"כ אפי' יתירו לו רבים ל"מ והא דקי"ל דמצו רבים להתיר לו אינו אלא למסקנא דלד"מ יש לו התרה דחד טעמא הוא:

גמ' אי דקטלא קי"ל בדרבא מיניה ואע"ג דרי"ש ס"ל לעיל דמיתה ומלקות מת ולוקה דלאו ב' רשעיות הם מ"מ דחיקא מילתא לאוקומי מתניתין דזה הכלל כרי"ש כיון דסתם לן תנא בריש פרקין דלא כרי"ש כדאמרי' לעיל:

דף טז:

גמ' אמר רב אכל טבל של מע"ב לוקה. עיין להכ"מ בפ"י מה' מ"א דין ך' שכתב דמדברי רב אין הכרח דאין בו מיתה ע"ש ותמהני דאפ' הנשרפין דפ"ג ע"ב ס"ל לרב זר שאכל תרומה אינו במיתה ושם בע"א נ"ל דטבל במיתה מג"ש מתרומה וכיון דרב ס"ל תרומה גופה אינה במיתה א"כ ע"כ דס"ל לרב דטבל אינו במיתה אפי' הטיבול לתרומה גדולה ועיין להתוס' ביבמות דף פ"ו ע"א ואם כן שפיר נקט רב לוקה:

פירש"י בד"ה צירעה וכו' אבל לא תשקצו וכו' לאו בשרץ כתיב וכו' עכ"ל תמהני דבמעילה דט"ז ע"ב מבואר להדיא דקרא בשרצי' כתיב ע"ש ועיין להתוס' בפ' כ"ש דכ"ד ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה ריסק וכו' וי"ל דהכא אתיא כמ"ד וכו' עכ"ל עיין למהרש"ל ומהרש"א בחולין ד"ק ע"ב וע"ש בחידושי':

דף יז.

גמ' רש"א כ"ש למכות וכו'. כ' הריטב"א בחידושיו דטעמא הוא כיון דאכליה במזיד אחשביה לאכילתו ולפ"ד לר"ש כ"ש בכרת ול"ד למכות וכ"כ ה' הלכות יו"ט דף ונ"ל להוכיח כן מגמ' בכריתות דכ"ב ע"א דפריך ארב דאמר בדם לב בהמה חייב כרת מברייתא דקתני בל"ת וכ' התוס' דל"מ לאוקמה בעוף מדקתני בל"ת ע"ש ומאי פריך נוקמה בעוף וכר"ש אלא ע"כ דלר"ש אפילו כרת מחייב ואפי' למ"ש רש"י דהל"מ היא י"ל דכך נאמרה ההלכה דאפי' כרת מחייב ולא למכות בלבד:

דף יז:

פירש"י בד"ה אפי' וכו' דהא ר"י וכו' וגבי אזהרה איכא קרא יתירא עכ"ל דבריו תמוהים דבגמ' לעיל לא משני אלא ריה"צ גמר עונש מאזהרה ואפי' למ"ש התוס' שם דפי' הגמ' הוא דהיכא דאיכא למיגמר עונש מאזהרה עונשין מ"ה מ"מ אצטריך למכתב גבי אזהרה דאל"ה אין עמ"ה ומנ"ל דמודה ר"י דאין מזהירין ודוחק לומר דהגמ' כאן פריך לפום שינוייא קמא דמשני בכריתות ר"י ס"ל עמ"ה כיון דבגמ' במכילתין לא משני הכי:

בד"ה והאנן וכו' וקתני ביכורים וק"ק וכו' עכ"ל תימה דביכורים וק"ק לא אתו בק"ו אלא באא"ע ושפיר לקי ולא הו"ל לפרש אלא דפריך הגמרא מדקתני הקדש חוץ לחומה ואין לו' דס"ל כשיטה ראשונה שכ' התוס' דמדבריו בד"ה איסורא לא משמע כן וי"מ דברי רש"י דכיון דמאי דאין מזהירין מ"ה משום דשמא יש שום פירכא בק"ו א"כ גם מאי דדרשי' באא"ע אינו לוקה דשמא איכא פירכא בק"ו וקרא לחוץ לחומה אתי ושפיר פריך ועוד מתרצים דהכי פריך כיון דאיסורא הוא דילפי' מק"ו נוקמיה לקרא לחוץ לחומ' וללקות וצ"ל דאינו לוקה דהוי לאו שבכללות אם כן מאי דדרשינן באא"ע אינו לוקה דלאו שבכללות הוא ושפיר פריך:

ודע דמסוגיא דשמעתין ק"ל עמ"ש הלח"מ בפ"ט מה' מ"א דכל דבר הנלמד באא"ע לא לקי עליה ע"ש דהרי כל הני שנלמדו באא"ע תנן בהו דלקי וי"ל דהכא כיון דבלא"ה איכא עשה בכל א' כדפירש"י דמי לבב"ח שכ' הלח"מ כיון דאיכא ק"ו וקרא לקי ה"נ כיון דאיכא עשה לקי אעפ"י שנלמד הלאו באא"ע:

תוס' בד"ה איסורא וכו' וק"ט דמנ"ל וכו' דהא אזהרה דביכורים וכו' עכ"ל ר"ל במסקנא דקרא דמהדר ופרושי ביכורים לא אתי אלא למלקות דער שלא קרא עליהם ולא אתי לשום איסורא דהא איסורא דעד שלא קרא מקרא קמא נפקא ואיסורא דחוץ לחומה מק"ו דמעשר וכן תודה ושלמים דקרא בתר' וה"ה דהו"מ לאוכוחי גם מבכור ואינך דקרא בתרא דכולהו לא אתו אלא למלקות לחוד וכיון דאשכחן בקרא בתרא דלא אתי אלא למלקות נימא נמי בקרא קמא דלא אתי דבכור ואינך אלא למלקות דלפני זריקה אבל מתודה ושלמים י"ל דאה"נ דקרא קמא לא אתי אלא למלקות דחוץ לחומה ומלקות דלפני זריקה מקרא בתרא נפקא:

דף יח.

בא"ד ופירכ' דודאי גבי חטאת וכו' עכ"ל הק' מהרש"א מאי פריך ולילקי משום בשר בשדה אימא דרבא מיירי בלא נכנסו לפנים אלא שבאו מחוץ ע"ש. ואין לתרץ דא"כ ל"מ משום חוץ לחומה כיון דמעשר ילפי' ומעשר בעי' שראה פני הבית דהא י"ל בלא נכנסו לעזרה מיירי רבא אלא שראו פני החומה דירושלם דמעשר בראיית פני חומת ירוש' סגי לכ"נ עיקר כמו שתי' מהרש"א:

דף יח:

גמ' אלא רבא מהאי קרא קאמר ר"ל מהאי קרא דלא תוכל לאכול בשעריך מיירי רבא ולעולם לוקה משום לאוי אחריני ולפ"ז מתרצא נמי מאי דפריך לעיל ולילקי משום דכל זר ולעולם לאו דזרות שייך אפי' במידי דלא חזי לכהנים כגון עולה ואימורין ול"ד לחטאת ואשם קודם זריקה דבסמוך ובזה מתורץ מה שהק' התוס' במנחות דע"ד ע"א בד"ה לאו וכו' מסוגייא דשמעתין ע"ש:

תוס' בד"ה ומאן וכו' דראב"י ס"ל הכי דתרי קראי מיירי בתנופה וכו' עכ"ל ר"ל ג"ש וקרא דוהנחתו אבל קרא דוהניחו הנחה ממש ולכך מצוה בהנחה אלא דלא מעכבא ודלא כפירש"י דמפיק תרי תנופה מוהניחו והנחתו והא דמשמ' ליה להגמ' דר"י פליג אראב"י היינו מדלא הזכיר ר"י הג"ש ועיין למהר"ם לובלין:

דף יט.

תוס' בד"ה ואי וכו' וק' דהא מוכח בפ' ק"ק וכו' עכ"ל ר"ל ונוקמה הכא דקס' קדשה ובלא נבנה המזבח דכיון דמשום אכילה לבד הוא דהא כבר נזרק דמו קודם שחרב דמי ליה מעשר שפיר ואינו ענין למ"ש התוס' בדיבור הקודם:

בא"ד לא יהא מתאכל כלל בירושלים בלא פדיון וכו' עכ"ל בהופרש קודם שחרב מיירי דאי אח"כ נאכל בכל ערי ישראל כמ"ש קודם לזה ולפ"ז מ"ש אח"כ ואין לתמוה וכו'

ק' להולמו דהא בהופרש מקודם מיירי וצ"ל דחיסור לשון יש בדבריהם וכצ"ל הופרש אח"כ אמאי יעלהו לירושלים הא נאכל בכל ערי ישר' וע"ז הוא שכתבו ואין לתמוה וכו':

דף כ.

פירש"י בד"ה חייב וכו' וגמגום כדאמרינן לקמן וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דבפאתי הראש א"צ למדרש כיון דב' הם ויכול לעשות בב' ידים ע"ש ק' דבפאתי הזקן דקתני חייב חמש אמאי לא הוצרכו לדרוש:

דף כ:

תוס' בד"ה ל"צ וכו' וא"ת לוקמ' בזאח"ז וכו' ובה' מקומות רחוקים וכו' עכ"ל הכי משמע להו דאפילו בזאח"ז בעי' ה' מקומות רחוקים דכיון דבעלמא כה"ג לא מחייב והכא דוקא דגלי קרא דיינו דנוקי לקרא במסתפר בה' מקומות רחוקים :

גמ' ר"א אמר במסייע וד"ה אין זה ענין למ"ש בפ' המצניע דצ"ג מסייע אין בו ממש דהכא שאני דכתיב לא תקיפו והוזהר גם הניקף אלא דאינו לוקה משום שאין בו מעשה וכיון דמסייע הוי מעשה אבל התם עיקר האיסור אינו אלא משום מסייע ומסייע אין בו ממש ובמ"א כתבתי בזה באורך:

דף כא:

מתני' אף הלובש כלאים וכו' ה"ה דהומ"ל נמי לובש שמלת אשה דלוקה כמ"ש בב"י סי' קפ"ב ע"ש:

פירש"י בד"ה אי לאו וכו' וכן בשביעית משום חורש וכו' עכ"ל ולמ"ד חורש בשביעית אינו לוקה ס"ל דמחפה משום זורע כר' ינאי ובמה שלא כ' רש"י כמ"ד לוקה אינו מן הקושי ועיין למהרש"א:

תוס' בד"ה החורש וכו' וחמור קב"ה וכו' עכ"ל ומה שלא פי' בשור עולה ומחייב ב' אשור משום לא תעבוד ומשום מעילה וחמור חולין משום לישנ' דהן מוקדשין משמע דתרוייהו קדשים ועמ"ש רש"ל ומהרש"א בפסחים:

בא"ד דבגמ' קאמר מידי דאיתיה בשאלה וכו' עכ"ל י"ל בזה דבקב"ה מיירי בבא לידי הגזבר דליתיה בשאלה אבל ק"מ לא תליין בבא ליד הגזבר ובמ"א כתבתי בזה:

דף כב.

גמ' והרי הקדש וכו' כ' הריטב"א בחי' דהומ"ל בבא ליד הגזבר ע"ש וק' הא קודם דבא ליד הגזבר איתיה בשאלה ודמיא לנזיר שהדירו אביו דאפי' מת אביו חשיב איתיה בשאלה כיון דקודם שמת אביו בר שאלה כמ"ש הריטב"א גופיה בסמוך וה"נ בהקדש אע"ג דהשתא דאתא ליד הגזבר ליתיה בשאלה מ"מ חשיב איתיה בשאלה וצ"ל דמ"ש דהומ"ל בבא ליד הגזבר היינו שמקודם היה ביד הגזבר והקדישו בשעה שהוא ביד הגזבר דלא

היה בתורת שאלה מעולם ומ"מ למדנו מדבריו דאפילו בק"מ שבא ליד הגזבר סגי אבל מדברי התוספות בכריתות דף י"ג ע"ב מבואר דבק"מ איתיה בשאלה עד שנשחט ונזרק דמו עיין שם:

פירש"י בד"ה מגו וכו' מוסיף דומיא דא"א ונעשית חמותו וכו' עכ"ל צ"ל דט"ס נפל בדבריו דהא אשת איש ונעשית חמותו איסור כולל הוא דהוי דלא ניתוסף איסור על החתיכה וחמותו ונעשית אשת איש איסור מוסיף כמ"ש בסנהדרין דף א' וכריתות די"ד ע"ב ע"ש וע"ש בחידושי':

דף כב:

גמ' והא לא קחיילה שבועה. ק"ל הא קרא דלהרע גבי קרבן כתיב אבל לבל יחל חייל כמו לאו והן דדוקא לקרבן כדאיתא בפ"ג דשבועות דכ"ד ע"ב לא הנחתי למלקות וכן מתבאר מדברי הר"ן בנדרים ד"ח ע"א דנשבע לקיים מצוה ולאו והן תרוייהו כי הדדי נינהו דבתרוייהו איכא בל יחל ומתניתין דהכא למלקות מיירי ומאי פריך ונ"ל דמכח זה משמע להו להתוס' דסוגיא דהכא פליגא וס"ל דלענין זה מלקות וקרבן כי הדדי נינהו ולכך הק' הא בעי' לאו והן ועיין להמש"ל שתמה ע"ד התוס':

דף כג:

גמ' תנינן אין בין שבת ליוה"כ וכו' התוס' בחולין דע"א כ' דמתני' שם דקתני הא' חייב כרת ושניהם סופגים את המ' דלא כר"י דאמר ח"כ שלקו נפטרו מידי כריתתן וכ' מהרש"א דר"ל לשינוייא דר"נ דמתני' ר"י היא דלפום האי שינוייא ל"פ רבנן לאפוקי לאמרי בי רב דאמרי תנינן וכו' ע"ש ואין נר' דאפי' לר"נ ל"פ אר"י דאמר חלוקין עליו חביריו ולא קאמר ר"נ אלא דממתניתין אין ראיה ומ"מ מודה הוא דחלוקין עליו חביריו שכן קבל ר"י ע"כ נר' דט"ס הוא בדברי התוס' וצ"ל דלא כרחב"נ והרב המגיה בס' מש"ל כ' דדוקא בכרת שיש בו מיתת ב"ד ואין לוקין על הלאו שבו דהוי לאו שניתן לאזהרת מב"ד הוא דאמר רחב"ג דכי לקו נפטרו מידי כריתתן אבל בכרת דיש בו לאו לחוד כי לקי על הלאו לא נפטר מכרת ע"ש ולפ"ר ק' מאי קאמר תנינא וכו' הא יוה"כ לאו לחוד' וכי לקי אלאו לא נפטר מכרת וי"ל דמ"מ אפילו בכה"ג כי לקי עוד מלקות אחר חוץ מהמלקות של הלאו נפטר מכרת אבל ק' מאי משני ריי"צ היא הא אפי' ליכא מלקות בח"כ מ"מ כי לקי נפטר מכרת ויש ליישב:

דף כד.

גמ' הולך תמים זה אברהם הא דלא קאמר זה נח משום דס"ל כמ"ד דוקא בדורותיו היה תמים אבל אברהם כתיב תמים סתם א"נ תמים דנח ע"ד פרטי וי"ל דתמים בכל

התורה קאמר אבל תמים דאברהם על מצות המילה כתיב ומחשב שפיר אחד מי"א שהעמידן עליהם:
לא רגל על לשונו זה יעקב אבינו דלא חשש אולי ימושני אבי אלא משום שלא רצה לשקר ולומר לו שהוא עשו אלא אמ"ל לשון שהוא מסופק כמ"ש ע"פ אנכי עשו בכורך ולכך דרשו שפיר לא רגל על לשונו זה יעקב אבינו ע"ה:

תם ונשלם מסכת מכות

מסכת עבודה זרה

פרק ראשון

דף ד.
תוס' בד"ה שהיה וכו' והא דאמרינן מוטב שיהיו שוגגין וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דאפילו בדבר המפורש בתורה אמרי' מוטב שיהיו שוגגין דאי איתא מאי מק' ועיין להפר"ח בה' יוה"ך גבי תוספת יוה"ך ע"ש:

דף ה:
בד"ה מנין וכו' י"ל מל' אסור שהוא איסור גמור וכו' הק' מהר"י אלגאזי ז"ל בס' קהלת יעקב דף ד' ע"א דמגמ' בפ' ד"מ דנ"ד ל"מ כן דפריך וגזל מי מחייב והתניא גוי בגוי אסור הרי דאסור לאו היינו מוזהר ע"ש ול"ק דהתם דוקא מ"ל הכי מדקתני רישא חייב כדפריך בתר הכי מרישא וכיון דברישי' קתני חייב ובסיפ' קתני אסור משמע דאסור לא מוזהר אבל משמעות אסור לחודה הוא מוזהר גבי ב"נ:
בא"ד אלא י"ל דהאי קום עשה וכו' עכ"ל הק' המש"ל בפ"י מה' מלכי' דנהי דגוי עוברין על בל יחל מ"מ היינו בב"המק אבל בבמה שלהן לא שמענו והכא בבמה שלהן איירי ע"ש ול"ק דהכא יכול להיות דאיירי בבמה שלנו קודם שהוקם המשכן כדתניא בזבחים דקט"ו ע"ב עד שלא הוקם המשכן כשרים בבמה אפי' בע"מ ודוקא מחוסר זמן הוא דאסור ובבמה שלנו קודם שהוקם המשכן דינו כמו ב"המק ומ"ש התוס' בד"ה הקודם בבמה שלהן ל"ד ומה שהק' עוד דבפד"מ דנ"ט אמרינן דדינין דקחשיב משום דהוו ק"ע ושוא"ת וכ"כ התוס' שם גבי פריה ורביה ע"ש י"ל דשאני התם דתרי מילי נינהו דדינין השוא"ת. שוא"ת עול אפי' אינו מצווה על המשפט וכמ"ש רש"י שם ע"ש ופריה ורביה השחתת זרע אינו תלוי בפ"ור דיכול להיות דקיים פ"ור ובא להשחית זרעו דאמרי ליה שוא"ת דהוי שוא"ת לחודה אבל הכא כי אמרינן ליה שב ואל תקריב מחוסר אבר אמרי' ליה נמי עמוד והקרב שלם אבל עדיין קשה מנדבה וכמו שהקשה המש"ל עוד ע"ש ונ"ל

דהנה הריטב"א ז"ל בחי' כ' דמאי דקאמר אסור לב"נ לאו איסגר אלא דהקרבן פסול ע"ש וע"כ דהנפקותא לנדר דאמרי' ליה קום והבא שלם דבנדבה מאי נ"מ אי הקרבן פסול כיון דליכא איסור בדבר והתוס' מעיקרא דקדקו מל' אסור משמע איסור גמור לאפוקי פסול כדפ' הריטב"א וק"ל דפ"ז אמאי לא חשיב גבי שבע מצות והשתא מכח קושי' זו חזרו ממ"ש תחילה אלא דליכא איסור בדבר אלא פסול וא"כ לא איירי אלא בנדר דאמרי' ליה קום והבא וא"כ ק"ע הוא ולא קחשיב ומשום דלכאורה לא יעלה על הדעת דב"נ מוזהר בלא יחל כיון דלא נאמר אלא לישר' לזה כ' דאין הדבר ק' כ"כ דהא מצינו דגויים נודרין נו"ן כישראל:

בא"ד דמצרכי' מן העוף וכו' עכ"ל הק' השע"ה בה' שחי' אמאי לא ק"ל מדאי' בפ"ק דמנחות מן הבקר להוציא הטרפה ע"ש מ"ש עוד ולפמ"ש התוס' לקמן בד"ה ודילמא וכו' דלא הוזהר אלא מטרפות הניכר לא ק"מ מיהו י"ל דלעולם אפי' טריפה שבסתר פסול להקריבה ב"נ אלא דנח לא הוזהר כיון שאינו יודע ומ"מ אי אירע שהיא טריפה פסולה ומ"מ הדבר פשוט דמאי דמיעטה רחמנא לטריפה בב"נ לאו להקרבה אלא לצוותא או לקיום העולם והדבר מוכרע מעצמו ממ"ש התוס' בדבור הקודם דלא אמרי' להקרבה אלא במחוסר אבר דליכא טעמא אחרינא אבל זקן וסריס לא וא"כ ה"ה לטריפה כיון דאיכא טעמא אחרינא ומ"ש התוס' בקושי' זקן וסריס ולא הזכירו טרפה משום דלא פסיקא להו דוכתא דטרפה מותרת לקרבן בב"נ אבל למסקנת דבריהם ע"כ דטריפה דאיכא טעמ' אחרינא אינה פסולה להקרבה ומדברי התוס' לקמן בסוגייא נר' דלמ"ד יולדת אית בה קיום העולם ומאי דפסיל לה קרא היינו להקרבה ועיין למהרש"א שם ועיין להשע"ה:

והנה בבכורות דט"ל דבע"ל בגמ' יש מחוסר אבר מבפנים או לא מי אמרי' תמים כתיב ואפי' מח"א מבפנים פסול א"ד דומיא דמום מה מום מאבראי ע"ש הסוגיא ונראה פשוט דבב"נ דאסור מח"א דוקא מבחוץ אבל מח"א מבפנים כשר דהא לא כתיב תמים ועוד אי איתא דאסור לב"נ מאי מבע"ל שם בישראל הא נ"ל מכח מי איכא מידי דלגוי אסו' ולישר' מותר וא"כ ע"כ מאי דק"ל להתוס' מקרא דמן העוף אינו אלא מל' ברייתי' דקתני דשה גפה דמבחוץ הוא אבל קרא לחודיה י"ל דאתא למח"א מבפנים ולפי"ז מה שתי' דאצט' כי היכי דלהוי נאמרה ונשנית קשה טובא דנימא דקרא אתא למח"א מבפנים ומ"מ הו"ל כלא נשנית ולישר' נאמרה ולא לב"נ וכדמוכח בפ' ד"מ דנ"ט דכל היכא דמצינן למימר נשנית לשום דרשא הו"ל כלא נשנית ע"ש. ועוד ק"ל דבספרי פ' שופטים פ"ה אמרי' בקרא דכל מום לא יהיה בו אין לי אלא שהומם נולד במומו מנין ת"ל כ"ד רע ע"ש וכיון

דבישראל אצטריך תרי קראי להכי נימא דב"נ דמח"א אסור להם כשנולד מח"א מותר וקרא דמן העוף לנולד מח"א והו"ל לא נשנית מיהו לזה י"ל כיון דנ"ל מח"א מהבא בהמה שחין ממילא אימעוט אפי' נולד מח"א שאין חיין ראשי איברים שלה ודוקא בקרא דכל מום לא יהיה בו הוא דטעי' ויש לחקור יתר אבר אי אסור לב"נ אי אמרי' כל יתר כנטול דמי והו"ל חסר ועיין פלוגתא דרבוותא בפי' הא מילתא בי"ד סי' מ"א עיין להפר"ח שם ויש להתיישב בדבר:

גמ' הניחא למ"ד טריפה א"י וכו' כבר הביאו ראיה מכאן למה שנסתפק הפר"ח בתשו' אי זכר טריפ' מוליד דא"א דמוליד אפילו למ"ד א"י קשה ומאי קאמר הניחא וכבר דשו בו רבים. והנה אמרי' בגמ' בפא"ט דמ"ג קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום וטריפה ואיפליגו רבוותא בטעמו של דבר אי משום דסופו ליסתר או משום דאע"ג דהשתא כשירה מ"מ טריפה היא משום דנטרפה שעה אחת קודם עלית הקרום וכדאמרי' בפ' בהמה המקשה מה טריפה כיון שנטרפה שעה אחת שוב אין להתיר ולמדו משם הראשונים לנשבר הקולית במקום צומת הגידין דטריפה ואח"כ נחתך מלמעלה מצומת הגידין דהשתא כשירה לדעת קצת מרבוותא ועיין להריטב"א בחי' בר"פ בהמה המקשה ואם כן בכה"ג דהשתא כשירה ובריאה אלא דמטרפי' לה משום דנטרפה שעה א' ודאי נראה דטריפה כה"ג יולדת וחיה כיון דהשתא מיהא בריאה היא וכן ראיתי לה' משבצות זהב בסי' ל"ג לענין הקרום לענין חיות ע"ש וא"כ קשה מאי קאמר הניחא הא לדידיה נמי ק' דאצט' קרא דמכל החי לאסור כה"ג ומ"ל נמי טרפות הניכר אפי' בקרום דהיה הקרום של מוח מגולה וניקב ועלה קרום וכה"ג כ' התוס' בסופ"ק דמכות ע"ש וצ"ל דאף דלדידיה נמי ק' מ"מ הגמ' קאמר הניחא ר"ל אפי' בכל טרפות לא א"ש למ"ד יולדת וכה"ג כ' בעלי הכללים ע"ש ומעתה אין להוכיח מכאן ספיקו דהפר"ח ועפי"ז ניחא מה שהק' התוס' במסקנא דשמעתין למ"ד אינה יולדת אתך למ"ל ועפי"ה ניחא דאצט' לטרפות דכה"ג:

ודילמא נח גופיה טריפה הוה פי' וא"כ אצטריך מכל החי לטריפה ומח"א מנ"ל וכפירש"י בפ' רי"ש ע"ש ואתך לדרשא אחריתי ע"ש אלא דלפי זה לא משני הגמ' מידי דאי ס"ד טריפה אמ"ל רחמנ' שלמין לא תעייל דהא לקושטא הוא כתיב מכל החי לטריפה ואהך לדרשא אחריתי ועיין להת"ח ונ"ל דהכי משני הגמ' דלא נכתוב מכל החי וכיון דלא אפשר לדרוש שלמין לא תעייל ע"כ נח לאו טריפה ואתך לטריפה דאף דאיכא דרשא אחריתי בתיבת אתך מ"מ לא דרשי' לה אלא אי ה"ל טריפה ממ"א וכן צ"ל לדברי התוס' בד"ה והשתא וכו' ע"ש ואי הוה מצינן למי' שלמין לא תעייל הוה מצינן למי'

דנח טריפה הוה אבל השתא דלית לן למידרש שלמין לא תעייל ולא נ"ל טריפה ממ"א ע"כ דנח לאו טריפה ונ"ל טריפה מאתך ולמ"ל מכל החי ואין לומר דדילמא קושטא דמילתא טריפה הוא דהא חיה כמה שנים. מיהו למ"ש התוס' בד"ה ודילמא לא יתכן זה והדק"ל ונ"ל דאף דאתא לדרשא אחריתי מ"מ דרשינן ממשמעות אתך בדומין לך ודרשי' תרווייהו ולמסקנא דנ"ל מלהחיות זרע למ"ד אינה יולדת מ"מ אף דנ"ל מקרא אחרינא מ"מ אינו סותר המשמעות הכלל דלעולם משמעו' אתך בדומין לך ובעינן שלא יסתר זה המשמעו':

אמר קרא אתך בדומין לך כ' הריטב"א ז"ל בחי' דמהכא נמי ממעטי' מחוסר אבר ודלא כר"א ופי' הגמ' כאלו אמר אלא ע"ש. וק' דא"כ נמעט גם בע"מ ואפשר דס"ל כגי' הספרי' בזבחים דקט"ו דממעט בע"מ בב"נ מקרא ע"ש בפירש"י ומ"מ לפ"ד הו"ל להגמ' להקשות מכל החי למאי אתא כדפריך להחיות זרע למאי אתא והתוס' כתבו דמ"מ אצט' מכל החי דהוה מוקמי' קרא וכו' ע"ש ועמ"ש מהרש"א ז"ל דאימא דקרא דמכל החי למעוטי בע"מ ע"ש ול"ק דר"א קאמר מנין למחוסר אבר שאסור והא מילתא ידעי לה מקרא דאתך ולא הול"ל אלא מנין לבע"מ שמותר:

תנא כולי קלנדא חד יומא חשיב ליה. נר' דטעמו של דבר משום דאיכא איד ביום אחד או שני ימים לכך חשיב לקלנדא בחד יומא לכלול כל האידים בחדא מילתא ולא להאריך לפרט כל איד בפ"ע ועפ"ז י"ל מה שהקשו התוס' אמאי ל"ק מתני' נמי דייקא די"ל דאי הוה תני ב' ימים הו"א דוקא קלנדא דהוא איד גדול גזרו ב' ימים קודם דעלה קאי מתני' דלקמן דאלו אידיהן קלנדא וכו' אבל איד קטן דעיקרו יום א' לא גזרו עליו ב' ימים לזה כלל יום אחד האיד בהדי הב' ימים לאשמעי' דאפי' האיד יום א' אסרו ב' ימים קודם דאי לאו משום האד דיום אחד לא הו"ל לכלול כוליה קלנדא ביום א':

דף ה:

בתרי עברי דנהרא מדברי התוס' בסוגיין שכ' דלמומרין אין לאסור אלא בתרי עברי דנהרא נר' דבדלא קאי בתרי עברי דנהרא ליכא איסורא אפילו מדרבנן אבל מדברי התוס' בפ"ק דמציעא ד"י נראה דאיכא איסור דרבנן ועיין בחי' בפ' כ"ש דכ"ב ע"א ע"ש ולפ"ד מאי דלא אסרי' הכא אלא בתרי עברי דנהרא משום דספיקא הוא אי מתרי בו והוי ס' דרבנן א"נ רבנן לא גזרו בגוי:

גמ' דייקא נמי וכו' עיין מהרש"א בפ' כ"ש דף כ"ב ע"ב ועמ"ש בחי' שם ע"ש:

תוס' בד"ה אמר אביי וכו' גזירה וכו' כיון דאינו שמח ביום אידו עכ"ל נר' מדבריהם דמאי דקתני מתני' שמח הוא לאחר זמן לאו היינו למחר כמ"ש רש"י במתני' אלא אחר

זמן מרובה מיהו כ"ז לאביי אבל לרבא דאמר הטעם משום דאזיל ומודה וע"כ לא אזיל ומודה אלא ע"י ששמח ואם כן ע"כ דקתני שמח לאחר זמן היינו אחר שעה ואפשר דרש"י במתני' אליבא דרבא מפ"ל ודנקט למחר ל"ד אלא לאחר שעה ועיין מהר"ם לובלין ז"ל שם ודפריך לקמן הגמ' דר"י אדר"י מההיא דאשה לא תסור אליבא דרבא הוא דפריך:

דף ז.

בד"ה פשיטא וכו' בסתם משנה וכו' ואפי' במחלוקת וכו' עכ"ל נראה דהתוס' מסופקים אי הא דאמרי' מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם משום דהלכה כסתם משנה ולאפוקי סתם ואח"כ מחלוקת ולפ"ז למאן דלא ס"ל הלכה כסתם משנה לא ס"ל נמי מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם או דמאי דמחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם כלל אחר הוא ולאו משום דהלכה כסתם משנה ולכך כ' בסתם משנה נמי פלי'גי כלפי הצר הא' ואח"כ כ' ואפי' מחלוקת וכו' כלפי הצד השני:

בא"ד דהסתם חשוב כרבים וכו' עכ"ל פי' דהסתם גופיה כרבים משום דאיכא הסתם וההוא תנא דס"ל כוותייהו ועיין מהרש"א והריטב"א בחי':

דף ט.

גמ' דכד מעיינת בהו וכו' דקדק מהרש"א ז"ל אמאי לא פריך אב' אלפים דתהו וכו' ע"ש ונראה דפשיט"ל דמאת הנפש אשר עשו בחרן דכיון דהיו עוסקים בתורה לא נכללו עם הב' אלפים דתהו אבל לא משמע ליה דיוכללו עם הב' דתורה עד מתן תורה כיון דלא ניתנה להם תורה: תוס' בד"ה גמירי עמ"ש מהרש"א וי"ל דמדנקט לשון ההיא שעתא משמע אשעת יציאה הוא דגמירי דעל הנפש אשר עשו לאו בשעתא חדא עשו הכל אלא בהמשך זמן מה:

דף יב.

גמ' לא חשו משום דמי ע"א. ק"ל אמאי לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש ורוב מעות דחוצה לה לאו מעות ע"א נינהו דבנמצא ביד גוי נמי אמרי' כל דפריש כדאי' בפ' גיד הנשה דצ"ה ועיין להתוס' שם וי"ל:

תוס' בד"ה דילמא וכו' לתחוב הכף של נבילה עכ"ל וה"נ איכא הנאה פורתא דבולע הכף משמנונית דבלאו הנאה לא חיישי' להכשיל כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז וכ"כ הפר"ח בסימן קי"ח ועמ"ש שם בנימוקי ובסי' ס"ט:

דף יב:

בד"ה עיר וכו' משמע שחזר בו עכ"ל פי' מדכ' ואף ע"ג דאסור לשאת ולתת וסיים היינו לזבוני להו משמע דלשאת סחורה ולתת מעות קאמר וחזר בו מפי' לשאת ולתת דמתניתין דפי' מקח וממכר ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה אלא וכו' שמא יש לאסור וכו' פי' יש לאסור גבי ע"א משום חומרא דע"ז דאע"ג דבשאר איסורין נמי שלא בדר"ה איכא איסורא ריח קיל וא"ש לפ"ז מ"ש אבל בת קיהא וכו' דכמין איסור ע"א החמירו בו וכו':

דף יד:

בד"ה מקום וכו' נימא לשחי' זבנא עכ"ל. לפמ"ש רשב"ם הביאו התוס' בדבור שאח"ז דמאי דאמרי' אימור לשחי' זבנא משום דלאו בת מלאכה אבל אי הוו מחצה על מחצה לא תלי' בשחיטה ל"ק קושי' דהכא וא"צ למ"ש סתם בהמה דקה לגדל וכו':

דף טו.

גמ' הו"ל מחמר וכו'. עפירש"י וקצת נראה מדבריו דדוקא משום מחמר גזרו דחמיר ולא משום שביתת בהמתו כיון דלפי שעה וכמ"ש התוס' ועיין בהר"ן אבל ממ"ש לקמן בהפוך הדף בסוף הני אדם וכו' ואיכא למגזר כל הני ע"ש נראה דגם משום נסיוני גזרינן משום שביתת בהמתו וגמ' חדא מנייהו נקט וההיא דספסירא דלקמן להריטב"א בחי' ע"ש:

תוס' בד"ה אימור וכו' וקשיא לר"ת עפי"ז וכו' ץ עכ"ל אמה שפי' רשב"ם בפרה אין רגילות וכו' שייכא שפיר קושית ר"ת אך קשה אמאי לא פי' ר"ת דבשוורים כיון דרובא לרדיא לא תלי' ומתניתין בשוורים כפירשב"ם אבל בפרה אע"ג דרגילו' למלאכה מ"מ יש הרבה שאין צריכין למלאכה וקונות לשחיטה ופלגא ופלגא נינהו ולהכי תלינן כיון דלאו רובא לרדיא משא"כ בשוורים דמיעוטא הוא דקונות לשחיטה:

דף טו:

בד"ה מי וכו' תדע לא אסרי' וכו' עכ"ל דבריהם בהכרח זה אינם מובנים לי דהא דלא גזרו במכירת שדה משום דאין אדם מצווה על שביתת שדהו בשבת מדאורייתא ולהכי לא גזרי' משום שאלה ונסיוני ודוקא גבי בהמה הוא דאדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת הוא דגזרו ובשביעית גזרו אפי' בשדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית ואי כוונתם דאמאי לא גזרו על מכירת שדה לנכרי בשביעי' דבר זה נכלל בקושי' הגמ' ולמסקנא ניחא הכל:

דף טז:

גמ' ר"א אמר סתם ארי וכו'. לפירש"י דלר"א נמי מתני' ר"י היא צ"ל דהלכה כר"י דמחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם ועיין בפוסקים והא דלא ניחא ליה בפי' התוס' משום דאזיל לטעמיה שפי' בפ' מקום שנהגו דטעמא דרבנן משום דגזרי שבורין אטו שלימין ולאו משום הרואה ורבנן לדבריהן דר"י קאמר אכל התוס' וכל הפו' דפ' כרבנן ס"ל דטעמא משום הרואה ועיין לה' פלתי בסי' נ"ז ע"ש אך לפי' הר' שמעיה שכ' התוס'

לעיל דף ט"ו בד"ה שרא דספסירא אטו בעה"ב הוי גזירה לגזיר' אבל שלמין ושבורין חדא גזירה היא כמ"ש מהרש"א שם ע"ש א"ש לר"א דמתני' רבנן היא אפי' אי טעמא דרבנן משום גזירה ולאו משום הרואה ועיין למהר"ם לובלין ז"ל שם:

תוס' בד"ה ר"א וכו' דאי ס"ד חיה דקה היא א"כ הו"ל סתם כל חיה דקה שיש בה נזק וכו' כצ"ל ועיין מהרש"א ז"ל ועיין מהר"ם לובלין ז"ל שם:

דף יט:

בד"ה הגיע וכו' היינו ר"א אמור' וכו' עכ"ל עיין מה שפי' מהרש"א ז"ל בדבריהם וא"נ דאר"א תנא ל"ק פשיט' די"ל דקאי אתכשיטין ע"א דישראל וקמ"ל דאין אסורין עד שתעבד דבעיא דגמ' היא לקמן דנ"ב למ"ד ע"א של ישראל אסורה מיד אי משמשיה גמרינן מינה אי ממשמשי ע"א של נרי ע"ש ולא ק"ל הגמ' פשיט' אלא על ר"א אמור' דקאי אמתני' דבנכרי מיירי ע"כ נר' דכוונתם היינו ר"א אמורא והו"ל להגמ' להק' אר"א אמורא מאי קמ"ל היינו ר"א התנא וטפי הו"ל להקשות ממתניתין דרבא גופיה ממאי דפריך מרי"ש ורע"ק: :

דף כ.

גמ' או לדברים ככתבן. נראה דלא אצט' או אלא למעט מכירה דגר אבל למעוטי נתינה דגוי לא אצט' או דהומ"ל תתננה לגר ותמכור לנכרי כמ"ש רש"י בדברי ר"מ ולפ"ז לר"י דס"ל דברים ככתבן היינו דלגר נתינה דוקא ולנכרי מכירה דוקא ועיין להר"מ בחיבורו וניחא לפ"ז מאי דק' לפמ"ש התוס' דלא תחנם ללאו והכא לעשה מאי פריך שפיר קאמ"ל ר"מ אימא דה"ט דר"י דלא דריש דקאי אתרוייהו משום דכבר שמענו דאיסורא איכא מלא תחנם ולפי"ה ניחא דקושי' הגמ' היא אמכירה דגר דאמאי לא דריש דמכירה קיימא אגר מכח סמיכות ומשני דכתיב או ומשום דאכתי קשה לא ליכתוב או וליכתוב תתננה לגוי ולנכרי תמכור ע"כ הוכרחו התוס' לומר דאתא לעשה לנתינה דנכרי ודוק:

דף כא:

אבל לכותי מאי וכו' ק"ל להסו' איסור מלאכה בחה"מ מדרבנן מאי פריך נימא דלא גזרו אלא בנכרי דחיישי' לשבתות ויו"ט דאיסורא דאורייתא אבל לכותי דליכא חששא אלא דרבנן לא גזרו ונ"ל דכוונ' הגמ' כותי' אימר עביד בחה"מ ואסור משום לפני עור ועיין בתוס' בד"ה ות"ל ע"ש מיהו דברים אלו לא יכונו אלא לפמ"ש התוספות בפ"ק דחולין ד"י דר"ג דיבנה ס"ל כותי גרי אמת וא"כ רשב"ג בריה ודאי כוותיה ס"ל ולהכי פריך שפיר אבל לפמ"ש שם בשם רש"י דר"ג ס"ל גרי אריות לא פריך מידי דנימא דרשב"ג ס"ל גרי אריות וליכא לפני עור וצ"ל דרש"י ס"ל דאיסור מלאכה בחה"מ דאורייתא וגם דברי התוספות בד"ה אבל וכו' בתי' הב' י"ל דאזלי בשיטה זו ול"ק מה שהקשה מהרש"א.

ז"ל ע"ד ע"ש ובלא"ה י"ל קושיתו דכוונת התוס' דכיון דאיכא סברא לכאן ולכאן הו"ל למתני תרוייהו נכרי וכותי ולא כ' דכ"ש נכרי אלא כלפי הסברא דכ' דקושיתם וי"מ קושי' מהרש"א ז"ל במ"ש הוא עצמו כגמ' דבמרחץ איכא טעמא דע"א וא"כ גם בנכרי איכא ב' איסורים ונכון וגם ניחא מה שהקשה מהרש"א על תי' הג' שכ' התוס' בשם הר"ר אלחנן:

דף כב.

הנהו מוריקאי וכו' משמע דעובדא בסתמא איירי וכ"נ מפירש"י בד"ה שרא וכו' דהא אע"ג וכו' מלשון דהא שכ' נר' דעובדא בסתמא איירי ולפ"ז קשה מאי פריך מברייתא כיון דלא שמעי' מברייתא דסתמא אסור כדקאמר הגמ' בסמוך וי"ל במ"ש התוס' בד"ה ת"ש וכו' דמרישא איכא לדיוקי וכו' ואע"ג דכ' דנקט הכי לרבותא דסיפא מ"מ יכול להיות דהתנא לא כיון לכך אלא לדיוקי דסתמא שרי ובהכי ניחא מאי דק' מאי קאמר מהא ליכא למשמע מינה נימא נעשה וש"מ דסתמא אסור ועפי"ה ניחא דאי כיון התנא ברישא לדיוקי סתמא א"כ הוי סתמא מותר דנעשה דיוקא דרישא דסתמא כסיפא דהתנו מתחילה דשרי או כלך לדרך זו דאמרי' נעשה מאמצעיתא לסיפא והוי סתמ' אסור ולכך ליכא למשמע מינה מידי וא"כ י"ל דרבינא דפריך משמע ליה דע"כ התנא ס"ל סתמא ספיקא הוא דאי פשיט"ל דשרי אמאי לא תנא בבא דהתנו מתחילה בתר דבאו לחשבון כיון דהתנו מתחילה שרי אפי' באו לחשבון כדב' התוס' ורש"י אלא ע"כ דהתנא נחית כי היכי דילהוו נעשה מרישא לאמצעיתא ונעשה מאמצעית' לסיפא לגלויי דספיק' הוא וכיון דס' הוא הו"ל למיסר מס':

פרק שני

דף כג.

גמ' אלא בפרה דדמיה יקרין עיין במתני' רפ"ב דפרה:

דף כד.

ת"ש ויאמר משה וכו' ת"ש ויקח יתרו וכו' מכאן נ"ל ראיה להסוברים ס' דאורייתא לחומרא מן התורה דאי איתא דמדרבנן הוא הא ר"א לא פסיל לה אלא מס' שמא רבעה ומדאוריית' שריא ומאי פריך ליה מקראי ולפמ"ש ה' מוצל מאש קצבי סי' מ"א דדוקא במל"ת אבל במצות עשה לכ"ע ס' אסור מן התורה ניחא שפיר ע"ש ועיין בסוטה דכ"ט ברומיא דקראי דוהבשר אשר יגע בכל טמא וכו' ודו"ק ואפילו למאי דתלי לה מהרימ"ט ואחרונים בפלוגתא דחתיכה מב"ח לא א"ש דמאי דאמרי' בר"פ ס' אכל דר"א לא בעי חמ"ח היינו ר' אלעזר ולא ר' אליעזר כמ"ש התוס' בדי"ח ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה ור"א וכו' הומ"ל וכו' עכ"ל נ"ל לתרץ דהו"א ל"א לא חייש לרביעה אלא בשאר קרבנות ולא בפרה דדמיה יקרין וכמ"ש בגמ' לעיל לרבנן ועיין בתוס' לעיל:

דף כו.

בד"ה עכו"ם וכו' ואפי' ברשות ישראל וכו' עכ"ל נראה בכוונתם דבעי' תרתי ברשותה ועע"ג דאל"ה למ"ל למתניתין ברשותה ולפי"ז מ"ש שלא להניח וכו' בבית ביד וכו' היינו בבית ישר' וכן הבין מהרש"א ז"ל ולפי"ז מה שאסרו מזמן שכיבה היינו אפי' ברשות ישראל אבל הט"ז בסי' קנ"ד ל"ג ביד והבין בכוונתם דק"ד ברשות הגוי ולפי' זה צ"ל דמאי דקתני מתני' ברשותה היינו משום דסתם רשותה ישראל יוצא ונכנס ועיין פיסקי תוס' ובהכי מקום יש לישב מ"ש הר"מ בפ' ט' מה' עכו"ם מתני' כאורחה והשמיט תנאי דאחרים עע"ג ע"ש:

דף כו:

גמ' קסבר להכעיס מין הוא פירש"י והא תני ליה מינין ומדלא פי' מגופה דכיון דס"ל מין לא הוה קרי ליה מומר נראה דאפי' למ"ד מין הוא מומר נמי מקרי ולא קאמר אלא דדינו כמין ועיין בחי' בפ"ק דחולין די"ג ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה וחד וכו' תימה וכו' עיין להריטב"א ז"ל ועמ"ש בי"ד סי' ב' דין ה':

בד"ה איזהו וכו' ופ"ה שם דמותרת אף באכילה וכו' עכ"ל הא דהוצרכו להביא פירש"י משום דאיכא לאוקמה בגוי ומותרת בהנאה קאמר דבאכילה אסור דשחי' גוי נבילה כדאיתא בפ"ק דחולין ולעולם ישראל עע"ז שחי' לע"א כדס"ד בקושיתם לזה הביאו פירש"י דמדשרי באכילה מוכח דבישראל איירי אבל קשה דהיכי שרי באכילה הא זו סברת רב ענן שם בחולין ד"ד ואיתותב וצ"ל דדוק' מומר לע"א הוא דאמרי' שם דאסורה ולא נעשה מומר אלא עד ג' פעמים וכדכתבו התוס' שם די"ד ע"ש וג' גווני איכא כומר ומומר ועע"א פעם אחת ולא משמע להו לחלק לענין עע"א דהוי שחי' לע"א בין פ"א לג' פעמים ולכך הוצרכו לאוקמה בכומר ועיין בחי' בפ"ק דחולין די"ג ע"ב בתוס' ומהרש"א ז"ל שם ע"ש:

דף כח.

גמ' ת"ש החושש בשיניו וכו' ת"ש ד"י וכו' ק' מכאן לס' הרשב"א ופ' מרן בש"ע א"ח סי' שכ"ח בשם י"א דחולה שאין בו סכנה מותר אפי' ע"י ישראל שהוא שבות דרבנן וא"כ נימא דלא הוי מכה של חלל אלא חולה שאין בו סכנה ומאי פשיט ועיין להט"ז שם:

דף ל.

. אלונתית מותרת פירש"י בהנאה נר' דבאכילה אסורה משום בנותיהן אך רש"י לעיל גבי יין מבושל כ' דשרי בהנאה והתם אפילו באכילה שרי מדשתו שמואל שמואל ואבלט

וכמ"ש רש"י גופיה לקמן בעובדא דשמואל ואבלט וע"כ דכוונת רש"י דמהגמ' לעיל אין הכרח אבל מההוא עובדא מוכרח דשרי' באכיל' וא"כ אפשר דאלונתית ומבושל שוין בדינייהו ועיין להט"ז סי' קכ"ג סק"ד ע"ש:

דף ל:

תוס' בד"ה ומטמא וכו' וק' דמה חידוש וכו' עכ"ל רש"י ז"ל גופיה הרגיש בזה וכתב לדיוקא דדוקא טומאת משקה ולא אדם וכלים ואפשר דקושיתם ארביעית קאי דיתירא היא אך לשונם לא משמע כן:

בא"ד ת"ל משום מגע נכרי וכו' עכ"ל לכאורה לפי טעם זה דעשאום כזבים מטמא אפי' בכ"ש דמ"ש מההיא דברכו' דטומאת ידים דרבנן ומטמא בכ"ש וא"כ לשון תיפוק לי שכ' אינו מדוקדק:

דף לב.

תוס' בד"ה והא וכו' ולפ"ז אין לגרוס וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א ז"ל לפי' קמא ע"ש. ל"ק דלפי' קמא גם מכירה לנכרי הוי רוצה בקיומו של איסור ע"י ד"א ובפי' בתרא הוא דחידשו דכיון דרוצה הנכרי בקיומו של הבלוע על ידי שרוצה להכניס לתוכן יין הוי רוצה בקיומו ממש וכן משמעות כל דבריהם:

בא"ד הלכך יש פוסקים וכו' עכ"ל. מהרש"א ז"ל פי' דהיש פו' אלו לא גרסי מ"ש קנקנים דלפי אותה גי' כל היכא דליתיה בעיניה לית בה לתא דרוצה בקיומו ע"ש ולפ"ז ע"כ הטעם דקנקנים שרו משום דרבנן לא החמירו לאוסרן בהנאה ודוקא בדרייני הוא שהחמירו וע"כ בחמץ דאסירי בהנאה אסור משום דרוצה בקיומו ומ"מ לא יתכן מ"ש דאין נראה לר"ת מדקאמר ליתיה לאיסורא וכו' דהא לאותם פו' לית להו האי גירסא גם התוס' אחר שמישבים הגי' כ' דברי היש פו' אשר ע"כ נר' דגם לפי' הגי' דמ"ש מקנקנים ס"ל להיש פו' דהגמ' טעמא יהיב למה לא החמירו בקנקנים כמו בדרייני משום דליתיה לאיסורא בעיניה והכל הוא קולא בסתם יינם דלא אסרו הכלי בהנאה ולכך רוצה בקיומו שרי כיון דמותר בהנאה אבל חמץ דאסור בהנאה גם הכלי יש לאסור רוצה בקיומו אף דליתיה לאיסורא בעיניה ודחי ר"ת דגם בחמץ כיון דליתי' לאיסור' בעיניה שרי הכלי בהנאה ומ"מ לכל הפו' דעת ר"ת דהכלי של חמץ ובב"ח שרי בהנאה ולית בה לתא דרוצה בקיומו ומטעם זה הוא דהתיר דבר יבש כגון תבואה ומה שאסר דבר לח נראה הטעם משום דגזר שמא ישהה בתוכו והוי כבוש ופלט ובלע מפליטת הכלי אבל דעת היש פו' דכלי חמץ אסור בהנאה ואית ביה משום רוצה בקיומו ודוקא היכא דעביד מעשה בכלי אבל להשהות הכלי של חמץ בפסח לית ביה משום רוצה בקיומו כיון דלא עביד ביה

שום מעשה ועיין בפסחים ד"ל ועיין להפר"ח בא"ח סי' ג"ן ואתה תחזה שעפי"ה דבריו תמוהים גם עיין לה' קול אליהו ח"א חי"ד סי' ז"ך:

דף לב:

בד"ה והיוצא וכו' ומפר"ת וכו' עכ"ל. מדברי רש"י נר' דלרבנן שרי בהנאה ולדידיה ק' קושי' התוס' ונ"ל דס"ל דלרבנן אסור מדרבנן ולעיל גבי יין ה"ק כיון דאיכא אסמכתא מקרא החמירו רבנן לאסור סתם יינן מדרבנן וגבי בשר הנכנס דקאמר דלא כר"א היינו דאי ר"א היא כיון דסתם מחשבת כותי לע"א א"כ אסור מיהא מדרבנן אבל גבי משר היוצא אין לאסור מדרבנן כיון דס' הוא אי מקרבי מניה ואע"ג דקאמר תלמודא א"א דליכא תקרובת אינו אלא ס' וכה"ג יש בתוס' חולין די"ג ע"ב ע"ש:

בד"ה כך היא וכו' א"כ כלי הנכרים וכו' ושל עץ אינן מותרין אם לא בהגעלה וכו' עכ"ל ע"ש בברייתא דפ' השוכר דקתני גבי גת של עץ ושל אבן מגובן ודיו והתם מיירי בנשתמש בו הרבה פעמים כמ"ש התוס' שם ע"ש גם בדין אין מכניסין לקיום וזפותין ע"ש בברייתא ועיין בהר"ן בהלכות כאן ובהרמב"ן ז"ל בחי' ויתיישב הכל:

בא"ד וכשתלה הטעם וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל לפ"ז מברייתא דגת משום דאיכא למימר דהלכת' כרבנן אבל מרבא מוכחי שפיר דש"מ דהלכה כן ועיין בהרא"ש ז"ל: :

דף לג.

בא"ד כי שמא נתן בהן הנכרי יין ואינו ניכר עכ"ל לשון שמא שכתבו קשה לשמוע דהא ודאי נתן בהן הנכרי בשעת זפיתה וכל דבר שמכניסו לקיום אפילו שעה גזרו ואין לומר שכ"כ לרב זביד דס"ל דיין של שעת זפיתה דאזיל לאיבוד לא מנסך דהא כ' בס' התרומה בשם ר"ת דדוקא בנודות הוא דאמרי' דאזיל לאיבוד אבל בקנקנין אסור ע"ש. וכ"נ מדברי התוספות לקמן בד"ה האי שכתבו דטעמא משום דזוהמת העור. מבטלת היין ע"ש וצ"ל דניחא להו למימר דאיכא למיחש ליין הרבה דהוא עיקר האיסור ולא לומר משום דילפי' שעה וכו' כיון דמוכח בגמ' בפרק השוכר דלא שמעי' הא מילתא אלא מעובד' דרבא דגולפי אבל ל' הרא"ש ז"ל שמא נתן יין מועט ומטעם דאפי' לפי שעה ע"ש וע"כ דס"ל אפי' בקנקנים משתרי מטעם דאזיל לאיבוד דלא כמ"ש סה"ת אבל בדעת התוס' כבר הוכחתי דס"ל כס' סה"ת ועכ"ל בכוונתם כמ"ש ודלא כמהרש"א ז"ל ע"ש מיהו י"ל דלא כתבו התוס' דטעמא משום זוהמת העור אלא לרב אשי דדחי מי דמי וכו' אבל לרב פפי דס"ל דגבי מילתא נמי אזיל לאיבוד ה"ה דאמרי' כן בקנקנין והתוספות בדיבור זה קאי לרב פפי וכן הרא"ש ז"ל אבל לרב אשי ניחא בפשי' דודאי נתן יין בשעת זפיתה ול' הר"ן בהל' דודאי נתן בו יין בשעת זפיתה ע"ש נר' דס"ל דלכ"ע בקנקנין מיתסר דאל"ה הול"ל דאיכא למיחש לאשמועי' דחיישי' בכה"ג לרב פפי ונר' דהר"ן לשי' אזיל דהסכים לפי'

הראב"ד ז"ל דהא דאזיל לאיבוד היינו ביין של ישר' ע"ש בהר"ן בגמ' בסמוך ודע דהרא"ה בס' ב"ה כ' גבי עובדא דגולפי דגזרו לפי שעה דוקא בודאי אבל בס' לא חיישינן כיון דגזירה דרבנן היא בלפי שעה והרשב"א במ"ה כ' דאפי' בס' גזרו ע"ש ומדברי הרא"ש הלז גם מדברי התוס' לפ"ד מהרש"א ז"ל נר' דאפי' בס' חיישינן דלא כהרא"ה ז"ל:

דף לג:

בד"ה קוניא וכו' וע"ק מי גרע חפוי אבר וכו' עכ"ל לפום ריהטא נר' דמקשים על ירוקא וכו' דאסור אמאי מי גרע וכו' ולפ"ז ע"כ דס"ל דבכל מתכות אפי' מכניסן לקיום שרי דהא באין מכניסן לקיום שרי כמ"ש לעיל בשם ר"ת אך קשה מאי מקשים מי גרע וכו' הא הגמרא יהיב טעמא דירוקא משום דמצריף לכן נראה דעיקר דכוונתם להק' גבי חמץ בפסח אמאי סוויי ואוכמי אסירי בהגעלה ולפ"ז אין להוכיח דעתם בכלי מתכות דמכניסו לקיום אבל בכלי זכוכית יש להוכיח מדבריהם בדבור זה דאפי' מכניסן לקיום לא בעו עוי וכ"כ הטור בסי' קל"ה דלכ"ע כלי זכוכית דמכניסו לקיום לא בעי ערוי ובמתכות פלוגת' דרבוותא ועיין להתוס' בכתובות ד"ט ע"ב ע"ש:

דף לד.

בד"ה שאינו וכו' אבל תנור וכיריים שאסורין וכו' עכ"ל עיין להתו' בזבחים שם שהק' גם מתנור שהוסק בקליפי ערלה ועיין להתוס' בע' כ"ש ד"ל ע"ב ובמהרש"א ז"ל שם ועיין במ"ש בחי' שם:

דף לה.

מפני שמעמידין בעור קיבת נבלה. עיין להרשב"א בתה"א דפ"ו דאפילו הראב"ד דס"ל דלא הלכו בדברים הללו אחר ג"ט משום הרחקה מתרץ בקושי' התוס' דלא נקט משום בשר בחלב משום דצונן מדרבנן הוא וספיק' דרבנן לקולא ע"ש שמעי' לכ"ע בדוקא נקט הגמ' נבלה ועיין להר"ן בהלכות ותמהני אמ"ש הרשב"א בתשו' ח"ג סימן רי"ד והיא התשובה שהביא מרן בב"י סי' קל"ד דהטעם דלא בטיל בששים משום דדוקא בדבר המתערב דרך מקרה הוא דבטיל אבל בדבר שנוהגין לערב לא בטיל כענין ר' מיני מרינס וכ' דאיסור גבינו' משום בשר בחלב עש"כוות לא מצינו דלא נקט הגמ' אלא נבלה וכל הראשונים כולם בהסכמה אחת דלא חששו משום בשר בחלב ולכך לא אסרום בהנאה ועיין להמג"א סי' תמ"ב:

דף לה:

תוס' בד"ה וליפתן וכו' עיין פסקי תוס' והרב שבות יעקב ח"א סי' נ"ו תמה ע"ד ממתני' בפ' כ"צ דע"ה ע"ב ועמ"ש בחי' בחולין דק"ח ע"ב ע"ש:

דף לו.
ושמן ושמן דניאל גזר עליו וכו'. מרן בב"י ץ ר"ס קכ"ג הק' ע"ד הרשב"א דכי גזרו על יינן משום בנותיהן ל"ג אלא בשתייה דאמאי אצטר' תלמידי שמאי והלל למגזר על יינן הא כבר דניאל גזר עליו ותי' דס"ל כשמואל דעל לבו שם ולכל ישראל לא הורה ומשמע דאיין נמי קאמר דלא הורה ע"ש. והוא תימה דהא מארה דהאי מימרא דיינן ופתן ושמנן מי"ח דבר הן הוא רב ואיהו ס"ל דלכל ישראל תורה והתוס' בשמעתין כ' דה"ג הומ"ל מיינן אלא משום דאשמן קאי נקטיה ומשמע דכי משני דניאל גזר בעיר והם גזרו בשדה איינן נמי איכא לשנויי הכי אך ק"ק בדברי התוס' דאימא דלא ק"ל איין משום די"ל דניאל גוזר ולא קבלו ובשמן הוא דק"ל משום דא"כ מאי אסהדותיה דרב וצ"ל דס"ל דאי קבלו בשמן כדשמעינן מאסהדותיה דרב גם איין קבלו וכ"נ מירוש' שהביא רש"י ז"ל בקדושין דס"ט ע"ב דלכך נקרא נחמיה התרשתא מפני שהתירו לו יינן של גוים ע"ש נר' שהיה אסור להם מהזמן ההוא: -

דף לז.
גמ' והו"ל באם מתי גרידא מלישנא משמע דאם מתי מודה בה ר"י ואינו כן דכיון דס"ל ומנו של שטר מוכיח עליו גם באם מתי פליג עליו ונראה דאיירי באם מתי ואין זמן בגט ואע"ג דתיקנו זמן בגיטין מ"מ בכתב השנה לחוד סגי כדאיתא בפ"ב דגיטין ואיירי בכתב השנה לחוד ומת בתוך השנה ועמ"ש בא"הע סימן ע"ד הרמ"ה בענין זה דזמנו ש"ש מוכיח עליו ע"ש:

דף לז:
תוס' בד"ה דיקרב וכו' לאו משום דאית ליה טומא' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דהנה בשינויא דר"ן ע"כ מאי דקאמר דיקרב מסאב ע"כ כל בחבורין קרי ליה דיקרב כיון דעדיין הא' נוגע במת וא"כ י"ל דגם לאוקמתא קמייתא כן הוא ומאי דקאמר דיקרב בדיקרב היינו שלא בחבורין ופריך דיקרב בדיקרב דאוריית' ולא ס"ד מקר' דהנפש הנוגעת ומשני דההו' קרא דכל אשר יגע הוא בחבורין אבל שלא בחבורין כתיב קרא דטו' ערב וכולה חדא אתמהא היא ועיין להתוס' בנזיר שם:

דף מ.
תוס' בד"ה ובדגי' וכו' ותימ' דאם כן כי משני וכו' עכ"ל לא ידענא מאי ק"ל לשי' רש"י ז"ל כיון דמסיק דדוקא צירן אבל גופן בעינן ראש ושדרה לכ"ע ומתני' דדגים בגופן מיירי ומ"ש וקשיא לתרוויהו היינו ר"ל דלתרוויהו בראש ושדרה סגי בגופן ונהי דלתי' התוספ' ל"ק מצד זה די"ל דהגמ' השת' ס"ל כמ"ד בסמוך דבגופן פליגי לשי' רש"י לק"מ:

פרק שלישי

דף מ:

בד"ה כל וכו' כדאמרי' גבי ראהו נפל למים וכו' עיין תוספ' בפ"ג דבכורות דף כ' ע"ב בד"ה חלב וכו' ע"ש:

בא"ד וההי' דבכורו' מיירי וכו' הא דלא ניחא למי' מיעוט חשוב גם גבי חלב עיין בגמ' בבכורו' ד"ך במאי דפריך דר' יאושע אדר' יאושע ע"ש:

דף מא.

גמ' בעי רב אשי וכו' לכאורה בעיא זו שייכא גם אליבא דרבנן דלפי הצד דכ"ע זילו באפיה וכו' אסור כמו ההיא דהוסיפו עליהן אלא דהפוסקים השמיטוה:

תוס' בד"ה אמר רבא וכו' אבל ק"ק הלשון וכו' ומאי פריך וכו' עכ"ל דבריה' סתראי נינהו דממ"ש ק"ק הלשון משמע דאלישנא היא דק"ל אבל קושית הגמ' א"ש לכ"ע ואח"כ נקטו לישנא דמאי פריך ובאמת דנראה דקושטא הוא דקושי' הגמ' א"ש ולשון מאי פריך דנקטו מגומגם ולפמ"ש מהרש"א ז"ל במסקנ' התוס' דקושי' הגמ' דפריך דכפרים למפלחינהו וכו' הוא מכח דלא נקטו רבנן אינו נעבד וכו' ניחא שפיר דתרתי קא ק"ל חדא דהלשון מי איכא מ"ד ק' ועוד מאי פריך כיון דכ"ע לגוי עבדי להו נימא דקושטא כן הוא דכפרים לגוי עבדי להו ומאי פריך הגמ' ולפ"ד מהרש"א ז"ל ניחא שפיר במסקנת התוס' מאי דשינוי פי' באלא אי איתמר דבגזירה פליגי ולא כ' דבאי נעבד או לא איירי כלישנא קמא משום דא"כ תקשה בכרכים לל"ב כדקשיא לן בכפרים לל"ק ועיין להמש"ל בפ"ז מה' עכו"ם מ"ש בדברי התוס' אלו ולפמ"ש מהרש"א ז"ל אין מקום לדבריו גם לפי דרכו קשיא נימא דבאי אתמר פליגי אי נעבד באותו מקום דר"מ או לא ולכ"ע גזרי' שאר אטו אותו מקום דבחד מקום לא יוכחש ע"כ נראה עיקר דרך מהרש"א ז"ל מיהו ק"ק אמאי הדר ביה הגמרא מל"ק דהול"ל כל"ק ופליגי בגזירה אי גזרי' או לא ויסמי מכאן מאי דנקט בל"ק מ"ט לגוי עבדי להו דהא השתא נמי בל"ב ע"כ דל"ג אלא דכפרים ד"ה אסורין ותו לא כי היכי דלא תקשה מה שהק' התוס' בועוד קשה וכו':

בד"ה אמר שמואל וכו' והיטב יש לידע שברים של צלמים דלא נקטי מידי בידייהו וכו' עכ"ל כצ"ל ופי' דק"ל דאפי' הוה מפרשי' סיפא דתבנית יד בע"א מכל מקום שמעי' נמי דשל צלמים נמי אסורין דחיישי' שמא מאותן צלמים דנקטי מידי בידייהו ואותן צלמים נעבדים תדיר כמו של כפרים דמודו בהו רבנן וכמ"ש מהרש"א ז"ל ולזה כ' דהיטב יש לידע צלמים דלא נקטי מידי בידייהו וליכא לספוקי בנקטי ועפירש"י לקמן בע"ב בד"ה ומקשי' וכו':

דף מא:
גמ' הכי השתא התם אימור וכו' שמא ביטלום וכו' לפמ"ש התוס' לעיל בד"ה א"ש דטעמא דשברי ע"א מותרין משום דרוב שבירות להיתר דשברוהו עכו"ם ונשתברה מאליה מותרין וליכא אלא מיעוט לאיסורא דהיינו שברה ישר' ואף דהסברא נותנת דשברה ישר' משום דשברה עכו"ם ומאליה לא שכיחי מ"מ אי איתא דשברה ישראל הוה מבער ליה ומכח הך סברא הוי שברה ישראל כמו חד מהנך ואז הוי רוב שבירות להיתר ע"ש. קשה דא"כ לר"י דמאליה אסורה הוי רוב שבירות לאיסור דהיינו שברה ישראל ומאליה וא"כ מאי קאמר הכא אימור ביטלום דר"ל אימור שברה גוי הא מיעוט הוא ולא הוי ס' שקול ולא מצט' לס"ס כמ"ש התוס' בכתובות ד"ט ע"א ע"ש. ואפשר דלר"מ דחייש למיעוטא מצט' לס"ס שפיר והתוס' בכתובות לא כ"כ אלא לרבנן ולפי"ז במיעוט חשוב דאפי' לרבנן חיישי ליה כמ"ש התוס' לעיל מצרפי' ליה לס"ס ועמ"ש במ"א בפרט הלז אך לפ"ז קשה קושית התוספות כאן דתקשה לרבנן ולא יתורץ כתי' הגמ' ועמ"ש לקמן דמ"ב ע"א בתוס' בד"ה ספק ע"ש אח"כ נזכרתי שכמדומה שזה ימים ראיתי קושיא זו על התוס' בכתובו' מסוגיין בס' עדות ביעקב:
גמ' התם ס' וס' הוא וכו' פירש"י ואף דאסור מדרבנן בהא סמכי' על חזקת חבר ע"ש הא דלא ניחא ליה למי' משום דהוי ס' דרבנן וכמ"ש התוס' משום דאזיל לטעמיה דפי' אין ס' מוציא מידי ודאי משום דאיתחזק והיכא דאיכא חזקת איסור אפי' ס' דרבנן לחומרא ועיין להש"ך בי"ד סי' ק"י בפרט זה ועיין בחי' בפסחים:

דף מב.
תוס' בד"ה מפני וכו' שהיה ראשו ממלא וכו' עכ"ל ומאי דפריך מהא ברייתא להא דאין ס' מוציא מידי ודאי ולא משני ש"ה דהוי ס' טומאה בר"ה וטהור משום דאפי' ס' טומאה בר"ה היכא דהוחזקה הטומאה אלא דס' אי פנו אותה טמא ודוקא בס' דלא הוחזקה טומאה הוא דמטהרי' וס' האהיל הוי לא הוחזקה דס' אי היתה טו' כאן במקום שהאהיל והא דמשני כעין נפל ולא מוקי לה בבור רחב וס' אי האהיל והוי ס"ס משום דאי איתא דאיכא ס' שמא לא האהיל אמאי הוצרך למתני' חולדה וברדלס בלא"ה נמי הוי ס' טומאה ה בר"ה וטהור וכקושית התוס':
בא"ד דסתם חור שרצים יש בהם פ"ט וכו' עכ"ל פי' דסתם חור יש בו פ"ט מצד החור למקום חוץ ממקום שנכנסו החולדה וברדלס דכן דרכם ואף דמצד הבור ג"כ יש בו פ"ט לא נטמא הבור דדרך הטומאה לצאת ואין דרכה ליכנס וכדתנן בפ"ג דמסכת אהלות במתני' דביב ע"ש בהר"מ פ"ה ע"ש ועיין מהרש"א ז"ל ועיין להתוס' בפסחים ע"ש:

בד"ה נכרי וכו' וצ"ל מדלא משני וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דישראל ששפה בין לצורכו בין לצורכה הנכרי לא יאמר היא גופא לא מצלא וכו' דמימר אמר לצרכה הוא ודוקא בנכרי ששפה הוא דמיפלגי' בהכי והגמר' לקמן דנקט לצרכה משום דעיקר הקושיא היא מנכרי אלא משום דאיכא למי' נכרי שאני אמרי' דסמיך אישראל וכן משמע דברי התוס' לקמן ע"ש:

בד"ה ספק וכו' מ"ש משברי צלמים וכו' עכ"ל נר' דמשמע להו דאפילו לר"י איכא לספוקי בנשתברה מאליה שמא יאמר הנכרי היא גופה לה מצלא והיינו מדאמרי' לעיל בשברי צלמים לר"י דשרי בס"ס אי בטלים דהיינו שברה נכרי והא רוב שבירות לאיסור לר"י דישראל ומאליה איסורא נינהו ולא מצט' לס"ס כמ"ש התוס' בכתובות ד"ט אלא ע"כ דאפי' בנשתברה מאליה איכא לספוקי במימר אמר וכו' וניחא מה שהקשי' לעיל בד"ה הכי השתא ע"ש ולזה ק"ל הכא נמי נשתרי בס"ס ולהכי הביאו משברי צלמים ולא ק"ל רישא אסיפא ותרצו דהכא ליכא אלא חד טעמא וכו' ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ועיין להמש"ל בפ"ח מה' עכו"ם שנסתפק לר"י אי איכא לספוקי בנשתברה מאליה במימר אמר וכו' ופשיט לה מדאמרי' לעיל בשברי צלמים ס"ס וכו' ע"ש ודו"ק:

דף מג:

בד"ה אלא מעתה פרצוף אדם תשתרי וכו' פי' בשלמא אי לאו אביי ניחא דכל הפרצופים של מעלה כגון מה"ש ואופנים אסורין וחיות נמי אסורין אלא דבפרצופים של חיות שהם שור נשר וכו' בעי' ד' פנים כיון שהחיות של מעלה כן הם ואדם דאסור אפילו לבדו משום דדמי למה"ש ולכך קתני כל הפרצופים מותרין חוץ מאדם דליכא פרצוף שור ונשר ואריה אלא בחיות והוא כלול מד' פנים אבל השתא דאמרת דאין איסור אלא דוגמת החיות אבל דוגמת מה"ש וחמה ולבנה שרו אמאי פרצוף אדם אסור ומשני הפרצוף אדם מאותי נפקא ולפ"ז למסקנא דכל דוגמת של מעלה כחמה ולבנה אסורין א"צ לקרא דאותי אלא דנ"ל פרצוף אדם משום דהוי דוגמת מה"ש מיהו ק' דלעיל דמ"ב ע"ב מייתי אביי פרצוף אדם מדר"י מקרא דאותי והא למסקנא א"צ לזה כיון דחמה ולבנה אסורין וע"ש בגמ' וצ"ל דלמסקנ' צריך לדרשא דאותי משום דל"ל עורף והיינו דלא קאמר אביי לא באוקמתא דמדור של מעלה ואף דכ' התוס' בד"ה לא אסרה משום דכולהו אמת מ"מ אי איתא דתו ל"צ לדרשא דאותי הול"ל אלא ומאי דלא ניחא ליה למי' כס' המקשה דפריך אלא מעתה דאדם נפיק ממה"ש משום דמ"ל דדרשא דאותי דרשא גמורה ומדאצט' למכתב אותי משמע דלא נפיק ממה"ש ואם כן כיון דדרשא גמורה היא גם רבא מודה בה וזה נ"ל

כוונת התוס' בד"ה לא תעשון דכ' וי"ל מדל"ק אלא וכו' ע"ש ורבים נתחבטו בו ולפמ"ש דבריהן ברורין בלי שום גמגום אלא דהו"ל להביא ראיה מגמרא לעיל וכדכתיב':

תוס' בד"ה לא וכו' ש"מ שלא היה חוזר וכו' עכ"ל עיקר דבריהם שלא היה חוזר מאיסור משמשין דאפשר לעשותן כמותן דלכאורה נר' דחזר בו ובריייתא דאסרה מדרבנן וכ"מ דבריהם דוק ותשכח ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה שוחק וכו' דע"כ לרבנן אף שחיקה וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים ומהרש"א ז"ל הגיה בדבריהם ועוד דע"כ ומקשים בין לרבה בין לר"י ע"ש ומ"מ הקושיא הוא לרבנן איך יבערו כמו שמבואר בדברי התוס' והא דלא ק"ל ארבה דס"ל דשחיקה מועלת בשאר נהרות מברייתא דלא נתכוון. אלא לבודקן וכו' משום די"ל דרבה אליבא דר"י הוא דקאמר דשחיקה מועלת בשאר נהרות אבל לרבנן כי היכי דחיישינן לזבל ברוח ה"נ חיישי' לזבל בשאר נהרות וקושי' ר"י לרבנן היא דלדידכו אף בשאר נהרות ל"מ ותי' לבודקן וכו' ע"ד שפי' התוס' לקמן בד"ה אמר ולרב יוסף דשחיקה ל"מ בשאר נהרות אפילו לר' יוסי כמ"ש התוס' מדקתני ים דהוא ים המלח צ"ל דלר' יוסי בעגל זריה לרוח הוות דאי למים ל"מ וע"ד פירש"י ז"ל ומשנו ליה רבנן דלמים הוה ולבודקן ולא נשאר מהזהב כמ"ש התוס' לקמן ולכך לא ק"ל להתוס' אלא לרבנן במאי יבערו וכו' ודברי התוס' לקמן אתו אליבא דרבה אלא דאכתי ק' לרב יוסף קושי' א' שהקשו התוס' לקמן בד"ה אמר וי"ל. אך מה שפי' רש"א ז"ל בתחי' דבריו דההיא דלבודקן וכו' גמ' הוא דקאמר לה ואליבא דרב יוסף דלרבה א"צ לזה ע"ש תימה דאליבא דרבא איך יפרש קושית ר"י לרבנן וע"כ דמפרש לה דסבר ר"י דזריה הוות בעגל ופריך לרבנן ומשנו ליה דבמים הוות ומהכו אף אליבא דרבנן בשאר נהרות ולרב יוסף ל"מ בשאר נהרות ולכך אצט' לבודקן וע"כ ר' יוסי סבר דזריה הוות בעגל דהא לרב יוסף ל"מ שאר נהרות אף לר' יוסי ומשנו ליה רבנן לבודקן ולא נשאר מן הזהב וכו' א"כ לפ"ז מ"ש התוס' בד"ה אמר דרבי יוסי ידע לה דבמים הוות ופריך לרבנן לא אתי לא לרבה ולא לרב יוסף ועיין להתוס' בפסחים ולמהרש"א ז"ל שם:

דף מד.

גמ' ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכו'. ק' דילמא עשו איזה מעשה בגוף הנחש וע"י מעשה אוסר דבר שאינו שלו ועיין בגמ' לקמן דנ"ג ע"ב דקאמר מכדי ירושה וכו' ואין אדם אוסר וכו' ועיין להר"ן בהלכות שם ולהמח"א בנימוקיו להר"ן שם ע"ש:

תוס' בד"ה והלא וכו' ומסתמא לא השליכו לים המלח עכ"ל. יל"ד מאי ק"ל אי איתא דלים המלח אמאי כתתו הא לים המלח בעיניה מהני לרבה בפסחים כמו שהביאו

התוספות לעיל וצ"ל דמקשי' לרב יוסי דבעי שחיקה בים המלח אבל לרבה לא קשיא דלים המלח א"צ כתות ומשאר נהרות לא קשה דאפי' לרבה ל"מ שחיקה בשאר נהרות לרבנן אך לפמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל בד"ה שוחק בפי' קמא דלרבה מהני שחיקה אפי' לרבנן קשה גם לרבה משאר נהרות והתוס' דנקטו ים המלח נקטו כן אליבא דר"י. א"נ י"ל דהכי ק"ל דילמא לים המלח והא דכתת כדי לפרסומי מילתא כמ"ש רש"י ז"ל ועיקר קושיתם היא דלא היה צריך הגמ' להא דקאמר אין אדם אוסר דבר ש"ש ועמ"ש בתוס' לעיל בד"ה שוחק ע"ש:

דף מה.

מתני' ר"י הגלילי אומר וכו' עפירש"י ז"ל ונראה דלשי' ה"פ דמתני' מ"מ אשרה אסורה דריה"ג ס"ל דלעולם ממעטי' מתחת עץ כמו מעל ההרים ולהכי ק"ל כיון דאיכא מיעוטא דעץ רענן היכי כתיב ואשריהם תגדעון הא ממעטי' מעץ רענן ואי גלי קרא דלא מעטי' מניה א"כ למאי אתא ולהכי קאמר מפני שיש בו תפיסת ידי אדם וכיון דהטעם כן הוא מוקמי' מיעוטא דעץ רענן בעלה מאליו דשרי כמ"ש התוס' לקמן אבל אי לאו ה"ט כולהו שוין ואמ"ל רע"ק דלסי' הוא דאתא ומהשת' א"צ לשום טעמא ולרע"ק כיון דליכא מיעוטא מחד קרא דאשריהם תשרפון מרבינן נטעו מתחילה לכך ונטעו ולבסוף עבדו וקרא דאשריהם תגדעון לדרשא אחרינא כדלקמן משא"כ לריה"ג כיון דאיכא מיעוטא צריך תרי קראי לאסור הנך גווני ולכך נתחכם רש"י ז"ל ונקט בדברי ריה"ג קרא דאשריהם תגדעון ובדברי רע"ק קרא דואשריהם תשרפון ולקמן דאמרינן דריב"י כרע"ק לאו כרע"ק לגמרי שהרי רע"ק אפי' דהרים וגבעות לסי' כדקאמר כ"מ שאתה מוצא הר גבוה וכו' אבל ריב"י מיעוטא דהרים אמת הוא וכדמוכח לישניה דריב"י ע"ש וכיון דמיעוטא דהרים אמת לא אמרי' רענן לסי' אלא אחר דאיכא תרי קראי משא"כ לרע"ק וס"ל דעלה מאליו נ"ל מהרים כמ"ש התוס' וכ"מ מדברי רש"י שם ע"ש ובהכי ניחא קושית התוס' לקמן בד"ה ור"י וכו' ע"ש וקושית התוס' בדמ"ו ע"א בר"ה אמר וכו' ע"ש:

דף מה:

גמ' נ"ל מאשריהם תגדעון איזהו עץ וכו'. לכאורה שפת יתר הוא הא דקאמ' איזהו עץ וכו' דכיון דאיכא קרא יתירא סגי לן בהכי ודוחק לומר דנתכוון לתת טעם למה שהוצרך לומר אח"כ אלו לא נאמר וכו' ולא קאמר איפכא וא"ש ברייתי' כפשוטה אלא נראה עיקר דאיכא לאוקמה תרי קראי לצטעו מתחי' לכך ואתא לנטעו אילן ונטעו גרעין ולזה קאמר דמלישנא דתגדעון נ"ל נטעו ולבסוף עבדו דאי נטעו מתחי' לכך אפילו נטעו אילן כולו אסור כיון דבשעה שנעשה בו תפיסת ידי אדם לשם ע"א היה תלוש ובהכי ניחא שפיר דברי רש"י ז"ל בד"ה האי ואשריהם וכו' ע"ש במהר"ם לובלין ז"ל: :

דף מז.
פי' רש"י בד"ה תכלת דכהנים וכו' וקמבעיא ליה וכו' עכ"ל ההיא בעיא דמכשירי דרמי ב"ח כבר נפשטא לעיל מק"ו מאתנן ולא הו"ל לפרושי אלא בעיא דשנוי במחובר וצ"ל דדעת רש"י דאי נקטינן פשיטותא דלעיל מק"ו מאתנן שוב אין מקום לבעיית שנוי משום דאמרינן דיו וכמו שהק' התוספות לעיל בד"ה יש ע"ש וא"כ ע"כ דרמי ב"ח דבעי בשינוי משום דלשי' אזיל דבעי במכשירי ולא שמיע ליה פשיטות' דאתנן ולכך פירש"י כאן תרתי בעי משום דהא בהא תליא ונ"ל דזה דעת הר"מ דפ' לבעיא דשנוי דלעיל לקולא משום דס"ל דלרב' דפשיט מאתנן לבעיא דמחובר לגבוה נפשטא גם בעיא דשנוי במחובר והא דפ' בבעיא זו דתכלת לחומרא משום דס"ל דזה לא' הוי שינוי אלא דהבעיין היא במכשירי וכבר נפשטה דמכשירי קרבן כקרבן וע"ש להכ"מ ודוק:

דף מט.
תוס' בד"ה הא רבנן וכו' עמ"ש רש"א ז"ל ומה שהניח בקושי אינו מובן דנימא דר"א גופיה שאני ליה ואכתי י"ל דלא כאביי ונר' דסמך אמאי דאיתא בפ' כ"ש דכ"ז דאההיא מתני' דעצים תניא וכן היה ר"א אוסר בכל איסורין ע"ש. וא"כ מדר"א נשמע לרבנן דשאור ומאי פריך אימור ובהכי ניחא פשטא דשמעתא דמאי דמייתי מדר"א דעצים הוא לדחוי דלא נימא ר"י שני ליה וכיון דע"כ לרבנן נימא לא שני להו נימא גם לר"י כן אלא ע"כ דהגמ' סמך אההיא ברייתא דבפ' כ"ש ומדר"א נשמע לרבנן ומ"מ קושי' מהרש"א י"ל דהגמ' מק' דמנ"ל לו' מדר"א נשמע לרבנן ומ"מ אכתי קשה במ"ש התוס' בד"ה אלא וכו' דנימא ההיא דשרי ר"א ורבנן ע"ש דהא ר"א אוסר בכל התורה כדתניא בפ' כ"ש:

פרק רביעי

דף נג.
גמ' ואין אדם אוסר דבר שאין שלו עמ"ש המח"א בנימוקיו להר"ן כאן דמה שאוסר ע"י מעשה אינו אלא מדרבנן ע"ש ומגמרא בחולין דמ"א ע"א אין נראה כן ובמ"א כתבתי בזה:
פירש"י בד"ה ה"ק אם עתידין וכו' לפיכך נאסרו וכו' עכ"ל האי לפיכך דקאמר חוזר אאם. עתידין לחזור דברייתא אבל של אמוריים טעמא אחרינא אית בהו. משום דהוי ע"א של ישראל כדקאמר בסמוך:

דף נד.
תוס' בד"ה מתקיף וכו' וא"ת וכו' י"ל דלא הוזכ' וכו' עכ"ל הא דלא כ' בפשי' דכיון דמקרא דנערה ילפי' דתיהרג ואל תעבור מרוצח א"כ ע"כ דאיירי באנסוה להביא עליה ובכה"ג לא הוי קרקע עולם ופיטרה אותה ממיתה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר משום

די"ל דמה דילפי' הוא על הבועל וגרסי' יהרג ואל יעבור והתוס' בסנהדרין הביאו. גי' זו ע"ש ולעולם לא איירי בגוונא דקרקע עולם:

בד"ה הא וכו' והר"מ בס' המצות וכו' עכ"ל לפ"ד הר"מ הללו גם רבא ס"ל כס' ר"ז דהעיקר תלוי בפיטור המיתה דלא כמ"ש התוס' בדבור שלפ"ז דאל"ה אמאי מוקי לה בפרהסיא ומה שקשה בדברי הר"מ הללו מאי פריך בסנהדרין דס"א לרבא מברייתא דהמן נוקמא בפרהסיא עיין בתוס' שם ובחי' שם:

דף נה.

בד"ה לוקחין וכו' שאפי' נגע נכרי בקילוח וכו' עכ"ל והיינו למסקנא דמתני' כמשנה א' אבל למאי דאוקי' בפקוקה ומלאה ע"כ אינו דין אחר ול"ג ואינו וכן מ"ש בס"ד דנאסף אל התפוח וכו' הוא למסקנא לפירש"י דמשיבה בגת עצמה הוי המשכה אבל לפיר"ת שכ' התוס' בד"ה אמר א"ש אפי' למאי דאוקי בפקוקה ומלאה:

בד"ה ירד וכו' משמע מתוך פי' וכו' עכ"ל היינו ממ"ש רש"י אחרי כן דמשמע דהנגיעה בבור היא אחר שנפסק הקילוח דליכא ניצוק ואח"כ כ' די"ל דאיירי בלא נפסק הקלוח דאיכא ניצוק וכן ר"י דהוכיח מגמ' דגורגתני בא להוכיח דאיירי בלא נפסק הקילוח דלא כפירש"י:

בא"ד סמיך אהא דשמעי' ליה וכו' עכ"ל ושינויא דגמ' הכי הוא מתני' כמשנה א' וכיון דאם נגע בו הנכרי במה שבגת אינו אוסר גם אינו נאסר משום ניצוק דס"ל השתא דטעמא דניצוק משום דחשבי' כאלו נגע במה שלמעלה דלא כר"י לקמן בדיבור זה אבל לרב הונא כיון דנאסר במגע נאסר גם בניצוק ולעולם מתני' בלא נפסק הקלוח ולכך לא מקשה רב הונא דניצוק חיבור אמתני' אלא באמצעות דברי ר"ה דהמשכה וצ"ל דס"ל להתוס' השתא דטעמא דאסרי' בהחזי' הגורגתני ובלא החזיר שרי ולא אסרי' משום ניצוק משום כיון דס"ל למתני' דמה שבגת לא הוי יין אינו נאסר בניצוק דלא כר"י דמפ' משום ניצוק בר ניצוק דאל"ה מאי קושיא לר"ה דס"ל ניצוק חיבור:

בא"ד שאינו נאסר מכחו כיון שאינו עדיין יין וכו' עכ"ל הוצרכו לטעם זה למשרי אפי' בנגיע' כדכ' אחר זה. ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף נה:

בד"ה אבל לא בוצרין וכו' וה"ה דהומ"ל וכו' עכ"ל אין להקשות לפ"ז אמאי אין דורכין בישראל כיון שכבר נטמא מבצירה ליכא מסייע כמ"ש התוס' בדבור שלפני זה די"ל דשמא לא היו כלים טמאים והגת הוא דטמאה והוי מסייע דספיקא כמו שנראה מלשונם:

בד"ה אמר וכו' אבל ר"י פי' וכו' שהירוש' אסר וכו' עכ"ל משמעות פשט דבריהם דחששא דר' חנין למשנה א' דשמא החזיר גורגתני היא שכיחא ולא מדמי' לה חששא דהמשכה ומתחי' עיקר הוכחתם מהירוש' היא ממימרא דדורכין דהיא למשנה אחרונה ור"י ס"ל דההיא המשכה שאני דנעשה יין אמנם י"ל עוד דר"י ס"ל דגם ר' חנין אמשנה אחרונה קאי ומחששא דהמשכה ולא מחששא דהחזרת גורגתני ואף דר' חנין קבע דבריו בירוש' אמתני' י"ל דמוקי מתניתין כמשנה אחרונה ומאי דקתני השאר מותר הוא בלא נגע כאין לפרש שכ' התוספות לעיל יד"ה וס"ל דניצוק אינו חיבור אבל גמרין ס"ל ניצוק חיבור ולכך הוכרח לאוקומי משנתנו כמשנה אחרונא ולכ"ע למשנה א' אפי' העלים עיניו דליכא כלל חששא דהחזרת גורגתני וניחא השתא מה שיש מקשים בדברי התוס' לעיל בד"ה והשאר וכו' דמאי מקשים מגת של אבן דפ' בתרא הא בהעלם עין אסור ולפי"ה ניחא דהתוס' לעיל מקשי לפר"י דמפרש דהירוש' מוקי מתניתין כמשנה אחרונה ולא חיישינן להחזרת גורגתני כלל:

דף נו.

גמ' תרצה נמי להך קמיית' וכו' : הא דלא תרצה לבתרייתא משום דמתניא בי ר' אושעיה עדיפא טפי מהך קמייתא כיון דתרוייהו ברייתות וי"ל מאי מק' התוספות בד"ה לימא וכו' אמאי לא משני מתני' וכו' הא מתני' עדיפא ולא מתרצי' לה מקמי ברייתא ונראה דדעתם דפי' בעלמא ולא הגהה דעד שירד פי' ויקפה וכ"נ ממ"ש בדבריהם שם ולא הזכיר קפוי כלל וכו' ע"ש:

הר"מ בפ"ג מה' מעשר דין י"ג פ' עד שישלה בחבית וכ' דשרי קודם שירד בחבית והי"ל דשרי אפי' אחר שירד בחבית קודם ששלה וכתב מהר"י קורקוס בספרו דמדרבנן אסור משירד בחבית קודם ששלה דגזרי' אטו אחר ששלה ע"ש ולפ"ז גם לרבנן דס"ל משיקפה בבור גזרינן משירד לבור אטו אחר שקפה וקשה דא"כ מאי פריך הגמ' ברייתות אהדדי נוקמה לבתרייתא בדינא דאורייתא וקמייתא בדינא דרבנן:

פירש"י משישלה וכו' וכ"מ בב"מ וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' ופירש"י ותראה דפי' משישלה היינו משישלה הקפוי מהחבית דלא כפי' כאן וצ"ע:

דף נז.

תוס' בד"ה דאי וכו' וי"ל דמתניתין וכו'. כתב מהרש"א דלמסקנא הדר מהא מילתא ע"ש ונראה דהיינו לתירוצא בתרא שכ' בד"ה אי אשכחנא דלר"ש שתיה והנאה חדא היא אבל לתירוצא קמא שכ' שם י"ל דמאי דנקט קנה הוא לר"ש ולדידיה ימכר דוקא בקנה ודכוותה דהיינו שכשוך דרגל ולא אתא לאפוקי אלא ביד דשכשוך דרגל כמו קנה ביד כמ"ש שם:

בד"ה אימור ודריכה דרגל וכו' כמו שכשוך וכו' עכ"ל ובהכי ניחא דקאמר אי משכחנא וכו' והא איכא משנה אחרונה דקתני אין דורכין וכו' אלא דהתם בשכשוך דיד דכולי עלמא מודו דאסור דדריכה שכשוך היא:

דף נז:

גמ' לאפוקי מדרב וכו' נראה פשוט דלשמואל ל"ד תינוק ב"י הוא דאינו עושה יין אלא אפילו גדול כל שאינו יודע בטיב ע"א אינו עושה יין דהא ברייתא דקטני קטנים אין עושין יין לדידיה אעבדי' נמי קאי וכדקאמר לאפוקי מדרב ומ"ש התוספות לקמן דכ"ח ע"ב בד"ה והא וכו' אבל ודאי מגע גדול וכו' ע"ש היינו גדול היודע בטיב ניסוך ומ"ש מהרש"א שהוכיח כן ממ"ש לעיל בשם רש"י ע"ש ולא היה צריך לזה כי הדבר ממקומו מוכרע מסוגיא גופה כאמור אבל לרב נראה דדוקא בתינוק ב"י הוא דאינו אוסר אלא בשתיה אבל גדול אעפ"י שאינו יודע בטיב ע"א אוסר בהנאה דהא לדידיה ברייתא לא קאי אעבדים וכן הוא מוכרח לפמ"ש התוספות לעיל בד"ה ה"ג ע"ש ועיין להתוס' בד"ה לאפוקי דלפי"ה דבריהם ברורים ובחנם תמה עליהם מהריט"ץ סי' י"א ע"ש:

דף נח.

גמ' מתני' דאגרדמי וכו' שי' רש"י. בסוגיא היא דרבא מעיקרא שרי הכל ואותביה מאגרדמי וחזר בו למכור לגוי חוץ מימי יין שבו והמעשה דאיקלע ר"ה אחר דאותביה ואין מוקדם ומאוחר בתורה ונראה שהכריחו לזה לאו מכח מאי דאותביה מר"י ושמואל ואנהו ס"ל כרשב"ג וכמ"ש התוס' דהא מדברי רש"י בד"ה אקפן נר' דר"י ושמואל אסרו כל דמי החבית אלא מכח מאי דאותביה מאגרדמי דס"ל דאיירי בהחזירו נכרי וא"כ אי איתא דרבא לא שרי אלא דמי שאר היין לא פריך מידי וע"ז הוק"ל לרש"י בד"ה מאי לאו וכו' דנימא דאיירי בהחזירו ישר' ואותביה לרבא ממאי דאסר תנא דברייתא הכל ולעולם דרבא מעיקרא לא שרי אלא שאר היין חוץ מדמי יין שבו וא"ש דברי הגמ' כסדרן דמעשה דאיקלע ר"ה הוא קודם דאותביה אביו ולזה משני רש"י ז"ל דא"כ לא פריך מידי דנימא דרבא כרשב"ג אלא ע"כ דרבא מעיקרא שרי הכל והשתא מוקמי' ברייתא בהחזירו נכרי דאתיא כרשב"ג דקי"ל כוותיה כנ"ל כוונת רש"י ז"ל וניחא מה שהק' ע"ד רש"י תוס' ע"ש. אך אכתי ק"ל לשי' רש"י ז"ל דהא ד"ז דרבא דמי לפלוגתא דר"ן ורבנן לעיל דז"ן במדדו ביד וע"כ רבא דשרי כרבנן דר"ן ס"ל וא"כ מאי פריך מאגרדמי נוקמה כר"ן ומכח זה נ"ל דרש"י מודה דלרבא אותו היין גופיה אלו לא נתערב היה אסור אפי' בהנאה דס"ל כר"ן אבל כיון שנתערב שרי הכל דל"ד לסתם יינן וכמ"ש התוס' לפי דרכם ומעיקרא שרי הכל כיון שנתערב ואותביה מברייתי' דאגרדמי וחזר בו מסברא זו אלא דדמי ממש לסתם יינן אלא שקשה לזה כיון דברייתא דאגרדמי מיירי בהחזירו נכרי לפירש"י מאי

פריך לרבא הא רבא מודה ביין גופיה בלא נתערב דאסור וזה נ"ל כוונת התוס' שכ' ועוד מאי הוה מותיב וכו' וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל גם א"צ למ"ש מהרש"א ז"ל בתירוצם ע"ש דלפי"ה שפיר הוכרחו לומר דאותו היין קודם שנתערב דאסור דאל"ה ע"כ רבא כרבנן דר"ן ומאי פריך מברייתא דאגרדמי נוקמה כר"ן אך מדברי רש"י בד"ה על רב הונא נר' קצת דרבא שרא אפילו לא נתערב ע"ש ודוק ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף נח:

תוס' בד"ה אלא וכו' כתוב ברוב הפי' וכו' עכ"ל. היינו ברוב הפי' של רש"י ומקשים דברי רש"י אהדדי ומשנו ליה לאסור היין שבפנים אבל לר"ת לא קשיא ליה מעיקרא מידי וכן היא שי' ר"י שכ' בס"ד ולא ס"ל לר"י כרוב הפי' של רש"י וע"ש במהרש"א ז"ל:

דף נט:

בד"ה נקטוה וכו' ור"ת פי' וכו' כההיא דחרם דלעיל וכו' עכ"ל. אבל בהוצאת ידו אי לאו דנקטוה לידיה היה אוסר בהנאה והיינו אליבא דר"ן דס"ל לעיל מדדו ביד אסור בהנאה אבל לרבנן אפי' לא נקטוה לידיה ימכר ובריייתא דלעיל דחרם נכרי דלא קתני נקטוה לידיה ולא ימכר סתמ' אתיא כרבנן וע"ש בתוס' ועיין בהרא"ש ז"ל:

בד"ה אמר ר"פ וכו' וקשה להך לישנא דאמר וכו' עכ"ל . אבל לאידך לישנא דבהדי ברזא הוא דאסיר לא קי"ל די"ל דכיון דהיין שבעובי הברזא הוא דנאסר הו"ל כמונח בכלי לבדו ואינו מעורב ועוד י"ל דניחא להו לאקשויי אפי' לפיר"ת דס"ל סתם יינם בטיל בס' ועיין בהרימוב"א ז"ל והנה במ"ש התוספות בסה"ד וצ"ל בין ר"פ ורבא וכו' כ' מהרש"א ז"ל דהיינו לפירוש הר"מ מקוצי אבל לפיר"ת י"ל דרבא אסר הכל מה"ט ע"ש. ולפמ"ש דביין דבעובר אינו מעורב אין מקום לדבריו דלהר"מ מקוצי כיון דהגשתא היא בשולי החבית אי לא נאמר טעמא דבוליה אמרא גריר אבל גשתא לא נאסר אלא מה שבעובי ול"ש ביה תערובת ולכך אצט' לטעמא דגריר וצ"ל לפ"ד מהרש"א התי' הב' שכתבתי והתוס' בסה"ד קיימי לדעתם דס"ל דיין לא בטיל דלא כר"ת ומ"מ מ"ש מהרש"א ז"ל דלר"ת י"ל דרבא אסר הכל מטעם תערובת הוא דרבא קאמר טעמא דכולי' חמרא אבל גשתא גריר ולר"ח אבל גשתא היא אינה בשולי החבית ואמאי אצטרי' לטעמא דגריר הא בלא"ה יאסר מטעם תערובת:

בד"ה מצדיה וכו' אמאי לא יטמא וכו' תדע וכו' עכ"ל לכאורה מאי מק' הא תשנה שלימה היא דכל הפוסל את התרומה מכומא משקה להיות תחלה חוץ מט"י והו"ל האי משקה דט"י ג' ואין ג' עושה רביעי ומה ראיה צריך לזה שכ' ותדע וכו' וסבור הייתי לומר דהתוס' מפ' דחבית של קדש היא וס"ד דג' דט"י עושה רביעי בקדש ותי' דאינו עושה רביעי בקדש והביאו ראיה לזה ממתני' דשמן שצף דס"ל ההיא נמי בקדש איירי כדאיירי שם

ברישא דמתני' ע"ש ועיין להתוספות בפ"ק דפסחים די"ד ע"ב שהביאו ראיות לזה ע"ש אך התוס' לעיל בד"ה אמר ר"פ כ' דבחבית של תרומה איירי וי"א דכוונתם להק' דג' דט"י פוסל ה"ד כיון שבחיבורין הוא בשעת נגיעה הו"ל כאלו נגע ברביעי:

בד"ה דאי וכו' כי ההוא דזה יכול וזה א"י דפרק המצניע וכו' עכ"ל הכא פשיט"ל דמדמי' שאר דברים להההיא דפ' המצניע אף דהתם לענין מלאכה בשבת ובסמוך בד"ה הוא כ' ושמא יש לאסור דמשמע דמסתפקים בזה וע"ש בגמרא בפרק המצניע ועיין לה' שמחת יו"ט:

פרק חמישי

דף סב.

תוס' בד"ה והתנן וכו' וה"נ גבי שביעי' וכו' עכ"ל נראה דהיינו מדאמרי' לעיל בפ' ר"י לקח במעות יין יצאו מעות נכנס יין וא"כ מאי דתנן גבי שביעית לקוט לי בו שכרו אסור ל"ד ומותרין לאחרים ע"י מכירה ה"נ גבי יין שכרו אסור לדידיה אבל לאחריני שרי אפי' בלא מכירה ותי' דמשמע ליה מתני' וכו' ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה בדמיהן מקודשת משמע וכו' הא דלא נקט הק' אריש בהדיא והוצרכו לדיוקי מסיפא משום דברישא י"ל דאיירי בלא ידעה ולא סמכה דעתה וכמ"ש התוס' בפ' האיש מקדש ולזה דייקו מסיפא מדלא אשכח גוונא דמקודשת אלא במכרן וקדש בדמיהן משמע דאפי' ידעה אינה מקודשת ודע דמ"ש בס"ד דגמרינן קיחה וכו' היותר נ"ל דצ"ל ועי"ל ותי' אחד הוא:

דף סב:

בד"ה שכרו וכו' כדאמרי' לעיל לא שרי וכו' עכ"ל היינו מברייתא דלעיל למשנה אחרונה דקתני אין דורכין ואפי' משנה א' לא שרי אלא משום דס"ל אינו נעשה יין עד שירד לבור אבל מעובדא דינוקא דלעיל דהיא מילתא דאמוראי לא ק"ל דבלא"ה פשיט שפיר מעובדא דרב חסדא ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה יאות וכו' אם היה ע"ה רוצה להקיף וכו' עכ"ל מכאן נראה לה"ר למה שנסתפקו האחרונים בקנה אתרוג ומשך אותו ולא פרע הדמים עד אחר יו"ט אי יצא בו מדאורייתא מי אמרי' כיון דפרע לו אח"כ איגלאי מילתא למפרע דשלו הוא א"ד השתא מיהא ביו"ט אינו שלו מדאורייי' דמעו' קונו' ד"ת ע"ע ואי איתא דלא קנה ולא יצא מדאורייתא מאי קאמרי התוס' דיכול להקיף כיון דהוא בעי ליה לצאת י"ח מדאורייתא מיהו י"ל דיקנה לו בחליפין דהוא קנין סודר דקנה מדאוריית':

דף סג.

בד"ה ואינו חושש וכו' וק' מי הזקיקו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל והנה לשי' רש"י ז"ל קושי' הגמ' היא משביעית ולא מיי"ן ומעשר דל"ד לדר' ינאי כמו שביעית אחר הביעור ופורע חובו דל"ד לדר"י לשי' רש"י ז"ל ומדוקדק שפיר הגמ' לקמן בדברי רבא דלא נקט אלא שביעית ומאי דאוקמה הגמ' בחנוני המקיפו אשביעית דוקא ומאי דקאמ' ליפלוג וליתני בדידה לאו דלא ליתני רישא דרישא אצט' ליי"ן ומעשר אלא דהכוונה דהוה ליה לאשמעי' דינא דאין מקיפו בשביעית אך מאי דקאמר תני טלו ושתו וכו' שתו ואני מחשב וכו' קשה קצת לשי' רש"י. גם מדברי רש"י ז"ל בד"ה ואני מחשב נר' דגם בבא דיי"ן צריך דוקא ואני מחשב ע"ש ולכן נראה דודאי הגמ' מעיקרא לא פריך אלא משביעית דמיי"ן ומעשר י"ל דל"ד לדר' ינאי אבל בתר דאוקימנא בחנוני המקיפו כיון דהברייתא איירי במקיפו וכללה גם מעשר ויי"ן ע"כ דס"ל דמעשר ויי"ן נמי דמי לדר' ינאי אלא דהמק' לא יכול להק' מינייהו וכן להנך אוקמתי וכ"ז לשי' רש"י אבל לשי' התוס' המק' פריך נמי מיי"ן ומעשר:

בא"ד ואוקימנא אפי' עשאו אפותיקי עכ"ל נר' מדבריהם דלאוקמתא דזונה נכרית אה"נ לא משתעבד ולכך לא נקטו אלא אוקמתא דעשאו אפותיקי ואין להק' נימא דהמתרץ דמשני בחנוני המקיפו ס"ל כאוקמתא דזונה נכרית די"ל דר"ח הוא דמשני הכי ואיהו ס"ל כר"י דמעות קונות וע"כ דלא ס"ל כאוקמתא דזונה נכרית כמ"ש התוס' בד"ה בזונה ומעתה י"ל דעת רש"י ולא ק' קושית התוס' דס"ל כמ"ש התוס' בפרק הזהב דמ"ח דר"ח ס"ל נכרי וישראל שוין דקנו במעות וא"ש לר"ח גם אוקמתא דזונה נכרית או דס"ל כמ"ש הריטב"א בחי' דדמי למעילה דלא כמ"ש התוס' בד"ה והא וכו' אך התוס' בסה"ד לפי דרכם כתבו דגם לאוקמתא דזונה נכרית משתעבד ונ"ל דקושטא הוא דס"ל דגם לאוקמתא דזונה נכרית משתעבד אלא דלא הק' לשי' רש"י אלא לאוקמתא דקאי בחצרה דהיא מילתא דפשיט' דמשתעבד אבל לאוקמתא דזונה נכרי' יש מקום לדחו' דלא משתעבד וע"ד שכ' מהרש"א ז"ל בראש הדיבור ע"ש:

דף סד:

בד"ה אין מפקידין וכו' הטעם כדפי' בקו' בהגהה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דמ"ש התוס' לזמן מועט הוא קאי על חששא דהחלפה אבל אמגע נכרי מקפיד כיון דאין לו הנאה ע"ש ק' דא"כ מנ"ל לר"י דמגע גר תושב מותר נימא דאסור אלא דלא חיישי' כמו דלא חיישי' אמגע נכרי אחר כמ"ש התוס' דלפירש"י אין להוכיח וכו' ועמ"ש התוס' אח"ז התירו ר"י בפי' מוכח דעפ"י פי' הוא דיצא לו כן אשר ע"כ נ"ל בכוונתם דר"י לא ס"ל דטעם דלא חיישי' למגע נכרי משום דמקפיד כמו שהוסיף רש"י בפי' אלא דס"ל הטעם

משום דבזמן מועט לא חיישי' דאתי נכרי מעלמא ונגע כמו דלא חיישי' להחלפה וחד טעמא אית להו דבזמן מרובה חיישי' לתרווייהו ומ"ש בפי' רש"י בהגהה על הטעם קאי וכ"מ בדברי הרא"ש ז"ל ע"ש:

תוס' בד"ה תניא וכו' דהו"א דהדין הוא מטעם ברירה וכו' עכ"ל ובפ"ק דקידושין כ' דא"ל משום ברירה דא"כ אפי' באו לידו ע"ש וק"ל דהיכי תיסק אדעתין דטעמא הוא משום ברירה הא בב' מינין לא אמרי' הוברר כדתנן בפ"ב דדמאי מ"ט חבר וע"ה שירשו את אביהם ע"ה אומר לו טול אתה חיטין שבמקום פ' ואני חיטין שבמקום פ' אבל לא יאמר לו טול אתה חיטין ואני שעורים טול אתה יין ואני פירות הרי דבב' מינין לא אמרי' ברירה וכ"כ הרע"ב שם במשנה יו"ד גבי גר וגוי שירשו וכו' דיכול לו' טול אתה ע"ז ואני מעות אע"ג דב' מינין הם וז"ל ול"ד לחבר וע"ה וכו' דהתם הוי ירושה דאורייתא והוי כאלו באו לידו ע"ש וא"כ מגופא דמתניתין שמעי' דטעמא משום ירושת הגר דרבנן ולכך אפי' ב' מינין שרי. ונ"ל דהתוס' ס"ל דהכא בע"א וי"ן כיון דאיסורא הוא באיסורא לא ניחא ליה דליקני כדאיתא במציעא דצ"ז ע"ב ולכך הכא אמרינן הוברר אפי' בב' מינין כיון דלא ניחא דליקני איסורא משא"כ בחבר וע"ה דהתירא נינהו ולכך כ' דא"כ אפי' נשתתפו נמי אלא ע"כ משום דירושת הגר דרבנן אבל בדאורייתא אפי' באיסורא לא אמרי' ברירה ויש להסתפק בנשתתפו ובמין א' אי יכול לו' טול וכו' במידי דאיסורא כגון ישר' וגוי שנשתתפו בסחורות וקנה הגוי והרויח בהיתרא וגם הלוה ממעות השותפות בריבית קצוצה אי יכול הישראל לו' טול אתה הריבית ואני מעות ריוח אחר כנגדן מי אמרי' כיון דהכל מין אחד דשם מטבע חד הוא אע"ג דקי"ל בעלמא אין ברירה בדאורייי' הכא דאיסורא לא ניחא ליה דליקני אמרינן הוברר ולא אמרי' בנשתתפו אסור אלא בב' מינין דע"כ משותפין הן בכל מין ומין א"ד ל"ש ומצאתי למהרימ"ט ח"א סי' קי"ו בנדונו שאחד הקדיש סך מה ומסרו ביד הגזבר והתנ' עמהם שהמרויח יטול כל ימיו ששה למאה והלוו הגזברים ממעות ההקדש קצת מהם בר"ק לישראל דשרי כמ"ש הרשב"א ז"ל דאין יכול ליטול ממעות הריוח דהיתר כנגד הר"ק דאין ברירי' בדאורייתא ולמר כן מדין נשתתפו דשמעתין ולא ירד לחלק בין מעות דמין אחד לדין נשתתפו דשמעתין שהם ב' מינין גם ראיתי למהרימ"ט שם שהתיר להדיא בישראל הנותן עיסקא לגוי והלוה אותם בר"ק לישראל מטעם דנכרי אדעתא דנפשיה קעביד ע"ש:

דף סה.
גמ' כי נתן נמי מתני' לעיתותי ערב וכו' והא דלא מפליג בדידה בין דאמר לעיתותי ערב ללא אמר לעיתותי ערב וכ"ש בשכרו ליי"ן דרישא משום דבלא אמר לעיתותי ערב אי נאסר כל השכר או לא בפלוגתא דרשב"ג ורבנן ולא מעייל נפשיה בפלוגתא ועיין בתוס':

דף סה:
גמ' שרייה רבא לזבוניה וכו' ע"כ בסתם יינן מדשרי לזבוניה וכ"כ הריטב"א ז"ל וק' מאי פריך מבגד שאבד בו כלאים נימא ש"ה דאיסורא דאורייתא ולכך אסר מס' שמא ימכרנו דס"ד לחומרא אבל הכא ס' דרבנן ולקולא ונראה דהתם נמי דרבנן דמדאורייתא בטל ומ"ש התוס' כיון דהאי היתרא וכו' לא בטל היינו מדרבנן דכוונת דבריהם הוא משום התר בהתר ל"ב וכמ"ש הריטב"א בחי' והאי מילתא דהתר בהתר הוא מדרבנן אך מדברי הא"ז שהביא ה' קול אליהו בסצ"ח בענין חוזר וניעור נר' דהא מילתא דהתר בהתר ל"ב מדאורייתא ע"ש ומ"מ מכאן ילה"ר להסוברי' חזו"ן בפסח דמהכא מוכח דהתר בהתר ל"ב ועמ"ש במ"א בפרט דשמא ימכרנו לישראל:

תוס' בד"ה אבל עושה וכו' שהעומדים הם לועגים עכ"ל מה שפי' בכוונתם הר"מ לובלין ז"ל אינו נכון דקודם קבורה שרי כמו לסופדו בכלאים לכ"נ בכוונתם דלא ק"ל אמאי לא נקט ההוא טעמא דחדא מנייהו נקט אלא דקושיתם דה"ט דלועג לרש לא א"ש דמאי לועג איכא כיון דהשתא פטור לפ"ד ר"י ולזה כ' שהעומדים בזמן התחיה והם יש להם ציצית הם לועגין ע"ז כיון שאינו לובש וההיא שעתא איכא לועג כיון שהוא מחויב. אך ק' לדברי הר"י מגמ' בברכות די"ח ע"א בעובדא דר"י ור"ח דאמ"ל דלהכי היכי דלא לימרו למחר באין אצלינו וע"ש בתוס' שדבריהם לא יכונו לדברי הר"י וצ"ל לדברי הר"י דהוו ידעי דהנך מתים לא הו"ל ציצית:

דף סו:
בד"ה רבא וכו' דהתם מיירי בריתא דפיטום וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דפת חמה וחבית פתוחה דמיא לפיטום אבל פת צוננת וחבית פתוחה או איפכא ל"ד לפיטום והגמ' ידע לה דפלוגתייהו דתנאי בפת צוננת וחבית פתוחה או איפכא ולכך פריך לאביי תנאי היא דהא פלוגתייהו לאו בפיטום ומשני אביי דהא נמי בפת חמה וחבית פתוחה ורבא ס"ל דל"ד אלא לפת צוננת וחבית פתוחה אבל בפסחים ס"ד דפלוגתייהו בפת חמה וחבית פתוחה דדמיא לפיטום ולכך פריך מינה ללוי ע"ש:

דף סז.
תוס' בד"ה אמר וכו' ומסתמ' רבב"ח וכו'. ע"ג דרבב"ח משמא דר"י אמרה הוצרכו לומר ברבב"ח מסתמא משום דאיכא למי' דההיא ר' אבהו משמא דר"י ואפשר דרבב"ח לא

ס"ל כן ואמוראי נינהו אליבא דר"י אך התוס' לקמן בד"ה אלא כתבו דפשי' דההיא דרבב"ח משום דחזי' לר"י וכו' ולא הוצרכו לומר מסתמא אלא כדברי ר"ד ע"ש וכבר עמד בזה מהרש"א ז"ל ונ"ל דהנה לקמן דס"ח אמר ר"י בפוגם מעיקרו מחלוקת ואבעיא לן בגמרא בהשביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או בין בזו בין בזו מחלוקת ע"ש. והשתא להצד דבין בזו בין בזו מחלוקת ע"כ דרבב"ח משמיה דר"י ס"ל כן להלכה דאי לא"ה אמאי קאמר ל"ש וכו' ומוקי לה למתני' דלא כמאן וא"כ לצד זה הדברים מוכרחים בלא ההיא דרבי אבהו אבל להצד דהשביח ולבסוף פגם אסור לכ"ע ליכא לאוכוחי מדברי רבב"ח גופייהו והשתא י"ל דהתוספות כוונתם ליישב מאי דאמרינן מדברי כולן נלמד לכל הצדדים ובדבור זה קיימו להצד דהשביח ולבסוף פגם לכ"ע אסור ולכך הוצרכו לו' כרבב"ח מסתמא וכו' אבל התוס' לקמן קיימי להצד דבין בזו בין בזו מחלוקת וא"כ ע"כ דרבב"ח משמיה דר"י ס"ל כן להלכה ולכך לא הוצרכו לומר מסתמא אלא ברב דימי ומ"ש התוס' לקמן וחזי' לרבי יוחנן וכו' אין כוונתם לאוכוחי מזה לרבב"ח אלא דדבר בפ"ע הוא דגם ר' אבהו משמיה דר"י ס"ל כן וא"כ מסתמא בר"ד ס"ל כן וכמו שכן הוכיחו בדבור זה והא דלא כ' לקמן הראייה דר' יהודה כמ"ש כאן משום דתליא בגירסאות ודע דלפ"ד אלה צ"ל אף דנוכל לומר דרבב"ח לא ס"ל הא דר' אבהו מ"מ לא נוכל לומר דלא ס"ל ההיא דר"י דבפוגם מעיקרו מחלוקת כיון דלא אמרה אמורא משמא דר"י אלא דהגמ' הביאה משמיה דר"י גופיה ע"כ דליכא מאן דפליג וד"ז כבר למדנוהו מדברי התו' בכ"מ ועיין בפ"ק דתמורה גבי טריפה חיה ע"ש:

דף סז:

בד"ה ואידך וכו' והשתא כיון דס"ל לרבנן וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל עוד לרע"ק אמאי לא קאמר דס"ל כר"מ משום דהתם קיימי לשנויי דברי ר"י אליבא דרע"ק ור"י ס"ל בשמעתין עול"פ מותר ולמה שתי' ניחא בלא"ה משום דאף דס"ל אסור מכל מקום הוי חידוש ועיין למהרש"א ז"ל שם בפסחים עיין שם:

דף סח.

בא"ד הא פיר"ת בסמוך ה"ד כשהאיסו' בעין וכו' עכ"ל. דבריהם הפך גמ' ערוכה בפ"ג דשבועות דכ"א דמוכיח בגמ' דרע"ק לא ס"ל כ"ש למכות ממאי דאמר נזיר ששרה פתו ביין וכו' ע"ש וכבר דשו בו רבים וכל אחד לדרכו פנה ע"ש. ונ"ל דרע"ק קאמר התם לרבנן מדמפרש חייב סתם נמי חייב וכיון דרע"ק ס"ל האי סברא ע"כ דמחייב נמי אכ"ש אפי' על ידי תערובת כיון דאי מפרש לאסור עליו בפ' כ"ש ע"י תערובת בסתם נמי נאסר וגם בנזיר כן הוא דאם נזר בפי' מיין אפי' כ"ש ואפילו ע"י תערובת היה נאסר גם בסתם נאסר מיהו כל זה אי ס"ל כ"ש למכות ואכילה סתמא דכתיבא באורייתא היא בכ"ש אבל

אי ס"ל דאכילה בכזית א"א לו' כן גבי נזיר דהא אכילה כתיבא משא"כ בשבועה וא"כ ברע"ק אי ס"ל כ"ש למכו' אז אוסר בנזיר אפי' כ"ש ואפילו על ידי תערובת אבל ר"ש י"ל דל"ל האי סברא מדמפרש חייב בסתם נמי חייב כנ"ל:

בא"ד וכ"ת להאי גופיה אצט' דט"כ וכו' עכ"ל. בס' בשמים ראש סי' כ"ט בהגהת כ"ד הוכיח מדבריהם הללו דטעם הבלוע בכלי הוי כמו בעין ול"ד לבלוע באוכל דאי איתא דטעם בעלמא חשיב כמו הבלוע באוכל מאי מקשים התוס' אמאי אצטריך ג"ג נימא דאצט' דאי ממשרת הו"א ה"ד טעם ראשון אבל הבלוע בכלי דטעם ב' הוא דמהאיסור לכלי ומכלי להיתר שנתבשל בו מנ"ל ולכך אצט' ג"ג אלא ע"כ דהבלוע בכלי מפקד פקיד והוי כמו הממש ושוב דחה לזה דא"כ תק"ל בלא משרת הא ידעי' דצריך להכשיר הכלי משום ביטול איסור לכתחי' עש"ב ואי מהא ל"ק דכבר כתב הרשב"א בת"ה ופ' מרן בש"ע סי' קכ"ב דכלי הבלוע מאיסור ודרכו של הכלי להשתמש בו היתר מרובה בענין שלא יבא לידי נ"ט מותר לבשל בו לכתחי' ואין בו משום דאין מבטלין איסור לכתחי' ע"ש. וא"כ ה"נ אי בלא משרת וט"כ דרבנן אז מדאורייתא אף כמין בשא"מ חד בתרי בטיל ובודאי דרך כל כלי לבשל בו בענין שיהא רוב היתר נגד פליטתו וא"כ מדאורייתא שרי לבשל בו לכתחילה ולכך לא ק"ל אלא אחר דכתיב משרת דט"כ דאורייתא ועיין להתוס' בפ' כ"ש ד"ל ע"א ע"ש. אך עיקר ראייתו ל"מ דמ"מ תקשה משרת למ"ל נילף מג"ג במכ"ש וכ"נ מסוף דברי התוספות דעיקר קושיתם למ"ל משרת:

ואולם עיקר סברא זו דבלוע בכלי הוי כמו הממש כבר הוליד אותה הפ"ת בסי' ק"ב גבי דבר שיל"מ וה' נודע ביהודה מ"ב חי"ד סי' וכבר כתבתי במ"א בפרט הלז על דבריהם והבאתי מה ששמעתי מק' משמיה דהרב מהרי"ט ז"ל דאי איתא דטעם הבלוע בכלי הוי כמו הממש היכי יליף בגמ' ט"כ מגיעולי גוים נימא שאני התם דהוי בעין עש"ב ולעת עתה חשבתי דרכי דאין מקום לקו' זו דגם אי הוי כמו הממש הרי הממש גופיה כשנתערב עם ההיתר שנתבשל אחר כך בקדירה לא הוי אלא נתינת טעם כמו חלב בבשר דנ"ט בעלמא הוא ואי איתא דט"כ לאו דאורייתא לא הוה צריך הגעלה לכלי מדין כיון דמדאורייתא בטיל ברוב ומותר לבשל לכתחי' ואין בו לתא דאין מבטלין איסור לכתחי' וכדכתיבנא אלא ע"כ דט"כ דאורייתא:

פירש"י בד"ה וראויה לחמע וכו' של תרומה וכו' עכ"ל אבל של חולין אסור מכח התרומה ולא מקרי ראויה לחמע וק' דא"כ בכלאי הכרם מאי איכא למימר אלא ע"כ כיון דראוי לחמע אפי' באיסור מ"מ לא מקרי פגם:

דף ע:
גמ' גגו של חבר וכו' עיין להר"מ בפי"ב מה' מטמא משכב ומושב דפ' בגגו למעלה שרי ובגגו בצד גגו של ע"ה אסור ועיין למרן הכ"מ שם דמה שהקשה גבי גגו של חבר בצד גגו של ע"ה לא כלום ומה שכ' לתרץ הוא לקושית דגגו למעלה שלא הזכירה בדבריו ועיין בה' מ"א גבי יין להכ"מ ולח"מ שם ומה שנ"ל ביישוב דברי הר"מ בגגו למעלה כמ"ש מרן בכ"מ ובגגין השוין גריס בברייתא אם ידו מגעת אסור והגמ' הכי מקשה מינה לרב טעמא דשוין הא משונים ביניהם שרי וקשיא לרב ומשני שפיר ועיין למהרש"א ז"ל מ"ש בשם העיטור וזכורני שה' חיים שאל ח"ב האריך בענין זה וכעת אינו מצוי אצלי:

דף עא.
תוס' בד"ה ר' אשי וכו' צריך שיתן הנכרי וכו' שאנן סהדי וכו' עכ"ל. מדלא סגי להו בקנין חליפין שמעי' דקנין חליפין אינו קונה בגוי דלא כמ"ש התוס' בריש קדושין וכן הוכיח הש"ך ח"מ סי' קכ"ג סק"ל עש"ב וגם קנין חצר לא מהני בגוי דחצר דין שליחות אית לה ואין שליחות לגוי גם שמעי' מדבריהם דלא מהני קנין אגב בגוי דאי איתא כיון דמקנה ליה הקרקע אמאי לא מקני ליה הבהמה באגב ולא היה צריך לסמוך אסברא דאנן סהדי וכו' אלא ע"כ דלא מהני בגוי דלא כס' ריא"ז כפ' כ"ש בשמעתא דלמפרע הוא גובה ע"ש. באופן דלהתוס' לא מהני שום קנין בגוי אלא כסף או משיכה למר כדא"ל ולמר כדא"ל ומה שהוצרכו התוספות לכסף היינו לשי' רש"י שפי' פרדשני דורונות אבל לפמ"ש לעיל בד"ה פרדשני בשם ר"י דבמתנה סגי במשיכה לכ"ע לא היו צריכי לכסף אלא דבמתנה ליתנו לגוי ע"י משיכה סגי ועיין בש"מ בפ' הזהב דמ"ז ולהמח"א בה' מכירה סימן ב' בהגהת הרב בנו שם ע"ש וראיתי להמח"א שם סי"ג שתמה אמאי הוצרכו התוס' למי' אנן סהדי וכו' הא כיון שאין הדעת טועה בזה מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה כדאי' בפ' הספינה דע"ז ע"א ע"ש. ונר' דל"ק דמדין מתנה הוא לדעת רש"י דבעי' כסף מתנה גופה לא קניא בגוי כמו שנתבאר הן אמת דלפמ"ש ה"ה בפ' כ"ז מה' מכירה דין ה' בטעמו של דבר דהוי בדין הנזכר בפי"ג לוקח שאמר למוכר וכו' ע"ש נר' דלאו מדין מתנה ממש הוא וכ"כ בש"מ שם בפ' הספינה ובה' הטור בסי' ר"ך שכ' דאפילו לא נתן הדמים מחייבין אותו ליתן הדמים ע"ש אך דעת התוס' נראה דמדין מתנה ממש נגעו בה וכמו שכן דעת הר"מ כמ"ש המח"א שם:
גמ' אוזפינהו והדר שקליה מינייהו. מכאן ק"ל לפמ"ש הריטב"א בחי' בפ"ק דקדושין דט"ז דאם זקף ע"ע דמי המקח בחוב בשטר או בק"ס הוי כנתינת מעות וקני ע"ש דלפ"ז אמאי הוצרכו לאוזפינהו הא פעמים שאין להם להמוכרים מעות לאוזפינהו והו"ל

ללמדם שיזקוף הנכרי דמי המקח עליו והוי כנתינת מעות ועיין להמח"א הלכות קנין מעות סי' ה' ע"ש:

דף עג.

גמ' קמא קמא בטיל וכו' פירש"י ואיהו אסור בהנאה משמע דבשתייה אסור ולפ"ז צ"ל דס"ל לרש"י כמ"ש הר"ן ז"ל דכל מידי דאינו אסור אלא בשתייה אינו במשהו דאלת"ה מאי פריך הגמ' ממשנתנו:

לא דנפיל היתרא בגו איסורא עמ"ש מהרש"א ז"ל בפירש"י ועיין להר"ן ז"ל בהלכות:

ודע דמדברי רש"י מבואר דבנפיל היתרא גו איסור' אמרי' קמא קמא דהיתרא בטיל ודוקא בב"א הוא דאסור ומהתימה על מרן בב"י בסי' קל"ד דעמ"ש הטור דבנפיל היתרא גו איסורא לא אמרי' קמא קמא בטיל כ' פשוט הוא בגמ' שם ע"ש:

מאן דמתני לה אמתני' לא בעי תחילה וכו'. הא דלא אמרי' חתיכה נ"נ כתב הר"ן דלא אמרי' כן אלא בבישול דומיא דבשר בחלב אבל הרא"ש כ' דכל דבר הנאסר במשהו לא אמרי' חנ"נ ע"ש. ומדברי התוס' לעיל דע"ב בד"ה אמר שכ' אם יש בחבית ס' מן היין שבכלי שיש בו נסך וכו' ע"ש נראה דס"ל דגבי יין אמרי' חנ"נ דלא כהר"ן וצ"ל דס"ל כס' הרא"ש וכ"כ בחולין ד"ק ע"ש. והנה מרן בש"ע פ' דביין גמור בעי תחילה ובסתם יינן לא בעי תחילה ולא ראיתי במפרשים שום אחד שכתב מהיכן יצא לו למרן לחלק כן ונ"ל טעמו דס"ל דטעמא דמ"ד בעי תחילה משום דאמרינן חנ"נ ובאיסורא דרבנן לא אמרינן חנ"נ כמו שהוכיח הפר"ח בסי' צ"ב סקי"ז ולכן כתב בסתם יינן לא בעי תחילה משום דלא אמרינן חנ"נ באיסורא דרבנן ואף דסתם יינן חשיב יש לו עיקר מן התורה כמו שכתב הגהמ"י בפי"ו מה' מ"א מ"מ כבר מסיק הפר"ח דאפי' באיסורא דרבנן דיש לו עיקר מן התורה לא אמרי' חנ"נ:

דף עד.

גמ' ליתני חמץ בפסח. קשה נימא מתני' ר' יוסי הגלילי היא דס"ל חמץ בפסח מותר בהנאה ומכח קושיא זו נר' דאפילו לריה"ג אסור מיהא מדרבנן והוי כסתם יינן דאינו בטל כמ"ש התו' ועפי"ז יש לעמוד עמ"ש בקידושין דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש ועיין למהרש"א ז"ל בפרק כל שעה דכ"ט ע"ב בפירש"י ע"ש וממ"ש רש"י במשנתנו דאתיא כמ"ד בב"ח אסור בהנאה אין להוכיח כלום דר"ש דס"ל בב"ח שרי בהנאה אפי' איסור דרבנן ליכא כדמוכח בחולין דקי"ו ע"א דאמרינן מתני' דלא כר"ש ע"ש:

תוס' בד"ה הא תנא וכו' וי"ל דודאי גבי חתיכה וכו' עכ"ל עיין להתוס' בחולין ד"ק שכ' דלפ"ז צ"ל דלמעוטי ממש קאמר ולא דלא איירי בהו ע"ש. ולפ"ז קשה בדבריהם כאן שהרי לקמן כ' דלאו למעוטי ממש קאמר וכבר עמד בזה מהר"ם לובלין ז"ל ע"ש. ואפשר

לומר דלמסקנא דתרתי אית ליה נקט בב"ח לאשמועי' דאסור בהנאה ודלא כר"ש דס"ל דשרי בהנאה:

בא"ד וליכא למימר דבא לאשמועינן וכו' עכ"ל. פי' גבי בב"ח במשהו ומאי דאמרינן תרתי אית ליה היינו אשארא וכה"ג כתב הר"ן במשנתנו גבי יין ודוקא גבי בב"ח דאיכפל תנא ותני ליה והתוספות דמק' בתר הכי ביין לא ניחא להו למימר כן לקושטא דמילתא ומן האמור י"ל דעת רבותיו של רש"י שהביא במשנתנו דבשר בחלב במשהו דס"ל דוקא בב"ח אמרינן כן מכח דאיכפל תנא ותני ליה והנה הר"מ בפי"א מה' מ"א כתב דהשותה יין במשהו לוקה וכ' מרן בכ"מ דנ"ל ממשנתנו וה' דינא דחיי לאוין קמ"ח כ' דנ"ל ממשנה דלעיל דע"ג ע"ש והוא פלא דמה ענין אלו המשניות דאיירי בתערובת ללמוד מנייהו למלקות בעיניה והרי בב"ח קחשיב בהדייהו ולענין מלקות בעי' כזית כדאי' בפ' כ"ה דק"ח וצ"ע:

דף עד:

בד"ה רבא וכו' בגחלת או באבן רכה וכו' נראה דדבריהם אתו גם לפירש"י בשמעתין דבעי ב' חותמות וכ"נ מדבריהם בפ' א"מ ע"ש. מ"מ ת"ד בשולח לחבירו ואינו עתיד לראותם אבל בנותן לאומן דעתיד לדאוסם א"צ אלא חותם א' וכמו שחילקו התוס' לעיל בפ' א"מ ולהכי כ' דבגחלת או אבן רכה סגי:

דף עה:

מתני' את שדרכו להטביל פי' רש"י כגון שנשתמש בו בצונן ע"ש וטפי הי"ל לפרש כלים חדשום דבנשתמש צונן בעי הדחה כדתניא לקמן ובמתני' לא הוזכר אלא טביל' ונראה דהוצרך לפ' כן לר"ש. דאתקיף אמילתא דכלים חדשים ולא אסיק אדעתיה ברייתי' דלקמן כמ"ש מהרש"א ז"ל וע"כ דמפ"ל למשנתנו בנשתמש בצונן וכדפירש"י:

גמ' דהא ישנים ולבנן כחדשים דמו וכו' הא דלא מייתי גם מהגעלה נראה דבהגעלה נשאר משהו ולא הוו כחדשים דלא נפלט לגמרי אפי' בכלים דסגי להו בהגעלה ויותר נראה דס"ל להגמ' דעיקר קרא דכל דבר אשר יבא באש הוא בתשמישו ע"י האור דבעי ליבון דכן הוא פשטיה דקרא ומניה ילפינן לכל מילי דכבולעו כך פולטו ולכך מייתי טפי מליבון ועמ"ש בנימוקי לת"כ פרק י"ר פרשתא י"ה ומזה קשה עמ"ש התוס' בפסחים דמ"ד ע"ב דכלי מדין דאסר רחמנא אירי אף בבלועין מיין לנזיר ע"ש דהא יין היתרא בלע מקרי כמו קדשים דלקמן דע"ו דמקרי היתר' בלע אף דאסורין לזר ובהיתר' בלע אף בתשמישו ע"י האור סגי בהגעלה כדמסיק הגמרא לקמן בשפודין ואסכלאות וקרא קאמר כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש משמע כדרך תשמישו כך דרך הכשרו דבעי ליבון ובע"כ דלא אירי בהיתרא בלע ולפמ"ש הפנ"י שם דנ"ל כלי נזיר מכל דבר אשר יבוא

במים תעבירו במים ע"ש ניחא שפיר. ומן האמור תשובה מוצאת למה שהק' המפרשים בסוגיא דפסחים שם דיליף ט"כ מבב"ח ודאי דחידוש הוא והדר קאמר דיליף מגיעולי גוים דמאי יליף מג"ג נימא טעמא דקרא דאסר ג"ג משום בב"ח דאי רוצה הישראל להשתמש בשר חיישי' שמא נשתמש הגוי חלב וכן להפך ובב"ח חידוש ולעולם ט"כ בשאר איסורין לית לן עכ"ד ועיין בספר בשמים ראש סי' כ"ט בהגהת כסא דהרסנא ע"ש ועפי"ה ניחא שפיר דאי משום דחיישי' שמא נשתמש הגוי בשר או חלב הוי היתרא בלע וסגי בהגעלה אפי' דתשמישו ע"י האור וקרא קאמר כדרך תשמישו כך דרך הכשרו ואי קשיא דניחוש שמא הגוי בישל כבר בב"ח בכלי זה הא לא הוי תו חידוש כיון שכבר נאסר נעשה כשאר איסורין וילפי' מניה שפיר שאר איסורין וה' אור חדש שם תי' לקושית המפרשים דהגמ' מייתי מכלי היין כמ"ש התוס' שם ע"ש ודבריו לא יכונו למ"ש הר"ן בהלכות בסוגיין והרא"ש בתשו' כלל י"ט סי' ו' דכלי היין אינו פוגם בשהיית י"ב חדש ע"ש ועיין להפמ"א ח"א סי' נ"ז וא"כ אי מכלי היין מייתי הגמ' מאי קאמר חידוש דעול"פ שרי והכא אסורין:

גמ' עד שלא יטביל ועד שלא יגעיל וכו' לכאור' הי"ל להתוס' בד"ה מגעילן להוכיח מכאן דטבילה מהניא קודם הגעלה דאי איתא אמאי אצט' לומר עד שלא יגעיל כיון דעדיין לא הטביל וכבר תני עד שלא יטביל ולפמ"ש התוס' בד"ה וכולן י"ל קצת:

תני חדא אסור וכו' הא דלא מוקי לה בבן יומו ואידך ברייתא דשרי באינו בן יומו י"ל ראי איתא דבאינו ב"י שרי ולא גזרינן אטו ב"י גם בכלים חדשים עד שלא הטביל לא גזרינן אטו הגעלה ובריית קתני עד שלא הטביל אסור והיינו משום גזירה דהגעלה וכמ"ש התוס' בד"ה וכולן אלא ע"כ דאפי' אין ב"י אסור ולכך גזרי' שפיר בעד שלא הטביל:

דף עו.

גמ' גזיר' שאב"י וכו' יש מפ' דלא גזרינן הא מילתא בגמרא ומ"מ הדברים מוכרחים מברייתא גופה דלא שרי אלא דיעבד דהא קתני וכולן שנשתמש בהן ולא הוו צריכין קצת מן הראשונים להביא ראיה דקדירה שאב"י אסורה לכתחילה מפירכא דרבי אמי בפ' כ"ה ועיין לרלב"ח סימן :

כתב הר"ן ז"ל בסוף שמעתין שהוכיח הרמב"ן ז"ל דכ"ש אף שאין מבשל מבליע ומפליט מהא דאמרי' קערה שמלח בה אסור לאכול בה רותח אף שאין במליחה משום מבשל כדאי' בפ' כ"ג וכ"ע הר"ן ז"ל דלא אמרו אלא במליחה משום מעבד אבל משום מבשל ליכא ע"ש ויש לצדד בכוונתו אי אית ביה משום מבשל מדאורייתא או מדרבנן ומדברי הפר"ח ז"ל בי"ד סימן ס"ח נראה שהבין בכוונתו דאסור מן התורה ע"ש ואי איתא מדברי

הר"ן בפ"ק דביצה דלית ביה אלא איסורא מדרבנן והוא ממ"ש טעמא דאין מולחין החלבי' ביו"ט משום מעבד דכיון דלא שייך בהו אכילה אית בהו משום מעבד ע"ש ואי איתא דאסור מן התורה משום מבשל אמאי הוצרך לעיבוד הא איכא משום מבשל ואף דהותר' ביו"ט מ"מ בעי' צורך קצת ואי ליכא צורך כלל אסור מ"ה כמ"ש הר"ן ז"ל גופיה שם אלא ע"כ דליכא אלא איסור דרבנן ולכך הוצרך לעיבוד דאסור מ"ה ולפי זה בהכרח נאמר דדעת הר"ן דבחלב איכא מעבד מדאוריי' וניחא לפ"ז מה שהק' בריש ס' מוצל מאש ז"ל שבמהרי"ק ארבוייא דתמלח אפי' בשבת למאי אצטריך הא אין עיבוד באוכלין דמצי' לאוקמה בחלב. גם יש להוכיח דמולח לית ביה משום מבשל מן התורה מהא דפרכי' ביבמות דל"ג גבי זר ששמש בשבת אי בהקטרה האר"י הבערה ללאו יצתה וכתבו התוס' דלא חיילא האיסור זרות ע"ש ואי איתא נוקמה במולח דיש בו משום מבשל וזר שמלח לוקין עליו כמ"ש הר"מ בפ"ט מה' ב"מ והוי חמור על קל אלא ע"כ דלית ביה אלא איסור דרבנן איברא דאכתי ק' על ס' הר"ן דיש בו משום מעבד מ"ה דנוקמה במולח ולפי ס' הפר"ח דהבין בהר"ן דמבשל מד"אוי הוא ניחא דלא מצי לאוקמה במולח דא"כ חייב ג' הול"ל משום זרות ומשום מבשל ומשום מעבד דהא הר"ן ס"ל דשייך בהו מדאורייתא משום מעבד ובמולח הבשר נמי י"ל כיון דבשר קדש אינו נאכל הוי כמו חלב ושייך ביה מעבר וכמ"ש המוצל מאש בשם השיטה ע"ש וכן צ"ל לס' השיט' הנז' דלא תק"ל אמאי לא אוקמה במולח דס"ל דגם בישול אית ביה וחייב ג' מבע"ל אבל לפי מה שהוכחתי בס' הר"ן קשה דנוקמה במולח ומשום מעבד ואפשר דס"ל דבקרבנו' הוי אכילת מזבח כאכיל' הדיוט ובכולהו אמרי' אין עיבוד באוכלין ואפי' בעור ועיין לה' נודע ביהודה מ"ב בי"ד סי' מ"ג:

תם ונשלם

מסכת שבועות

פרק ראשון

דף ב:

מתני' מהו שיקרבו זה בזה. פירש"י שנאבדה ונמצאת אחר שכיפרו הבעלים וד"ז הוא לר"ש דש"ל חטאת שכיפרו הבעלים אינה מתה בצבור אבל ר"י פליג וס"ל דחטאת בחטאת שכיפרו הבעלים מתה אפילו בצבור כדתנן בתמורה דט"ו ע"א ע"ש וניחא בזה מ"ש מהרש"א אמאי לא הק' ר"מ לר"י ע"ש דלר"י הא ס"ל מתה מהל"מ מיהו הגמ' שם קאמר לר"י באבודה בשעת כפרה אבל אבודה בשעת הפרשה אינה מתה אלא רועה

ע"ש וא"כ הומ"ל לר"י מאבודה בשעת הפרשה ואע"ג דס"ל התם רועה היינו ביחיד אבל בציבור כיון דראויה להקריבה לאותה כפרה עצמה ברגל אחר קרבה ועיין בפרש"י לקמן די"א ע"ב בד"ה וכן ע"ש:

תוס' בד"ה מכדי וכו' ואע"ג דקי"ל בתרי מסכתי אין סדר וכו' עכ"ל אין לתרץ דהגמ' הכי פריך דמדלא תני ידיעות ברישא ותני שבועות ע"כ משום דמקושר עם מה שלמעלה וכמ"ש התוס' לעיל ושואל מה קשור יש דמ"מ מק' התו' שפיר דכיון דאין סדר ע"כ דאין קשר לשום מסכתא עם מה שלמעלה:

בד"ה חייב וכו' בהקפת הרא"ש חייב אפי' במספרי' כדמוכח וכו' עכ"ל כ' ה' נחלה ליהושוע אע"ג דבזקן אצטריך קרא לפטור במספרים וא"כ בראש דליכא קרא חייב מ"מ ס"ד דמקיש ראש לזקן כדמקשינן להו בפ"ק דקידושין ולכך הוצרכו לאוכוחי מגמ' דנזיר ע"ש. וק' דמ"מ מנ"ל להגמרא דלא מקשינן להו ומנ"ל לחייב בראש טפי מזקן וי"ל מדאצט' זקנו לאשמעינן תער מוכח דמראשו לא ידעינן תער וא"כ ע"כ דבראש חייב אפי' במספרים ולפ"ז לר"א דס"ל דתער נ"ל מראשו וזקנו אצטריך לדרשא אחריתי כדאיתא שם בנזיר ליכא שום הוכחה ואה"נ דלר"א מקשינן ראש לזקן ופטור במספרים ומיהו ק"ק לפ"ז מאי הוק"ל מתוספתא דקתני תער נוקמה כר"א ויש ליישב:

דף ג.

בד"ה על הזקן וכו' והא אפשר ע"י גוי עכ"ל ה' שער המלך בפי"ב מה' עכו"ם הק' בשם הרב מהר"י אשכנזי ז"ל שהרי תגלחת מצורע ליתא אלא בכהן כדתניא בת"כ פ' מצורע תורת מצורע בכהן דאף תגלחת לא תהיה אלא בכהן ע"ש ונ"ל דלא ממעטינן אלא זר אבל כהנת לא דלא ממעטי' אלא מכהן וכהן אפי' כהנת כדתני' בת"כ פ' אמור הכהנים אפי' כהנת ת"ל בני אהרן ע"ש וכ"מ בירושלמי במס' סוטה פ"ג ה"ז ע"ש ופלוגת' דתנאי היא בחולין דקל"א ע"ש והא דתני' בתו' בפ"ח דנגעי' דתגלחת אינה נוהגת אלא באנשים ע"ש אתיא כמ"ד כהן ולא כהנת ומתניתין דקדושין דל"ו דחשיב הקבלות וכיוצא דנוהגות באנשים לבד ולא חשיב הא ס"ל כמ"ד כהן ואפי' כהנת ועפ"ז ק' על הר"מ בפ"ט מה' בכורים שפס' כמ"ד כהן ואפי' כהנת ע"ש ואלו בה' ט"צ פס' דתגלחת נוהגת באנשים ולא בנשים ובפ"א מה' מלכים כ' דאין מעמידין אשה מלך שנא' מלך ולא מלכה ומ"ש מלך מכהן ומעתה מ"ש התו' אשה היינו כהנת ונכרי דנקטו אשגרת לישנא הוא ובכן ניחא מה שהק' השע"ה על מהרש"א מהתו' דנזיר דנקטו ג' ע"ש דהתו' כאן דלא נקטו אלא אשה ונכרי ועיקר דבריהם אאשה ונכרי דנקטו אשגרת לישנ' אבל התוס' דנזיר נקטו נמי קטן ויכול להיות דכוונתם אקטן:

ובמ"ש התו' אפשר על ידי קטן מק' דאם כן שריפת קדשים אמאי אצטריך קרא דלא דחיא יו"ט ת"ל דאפשר ע"י נכרי וקטן ומתרצי' דמאחר דהשריפה היא תקון הלאו דבל תותירו א"כ העשה דשריפה חיוב' רמיא אקרקפת' דמאן דעבר על הלאו אמנם ק"ל ממתני' דפסחים דמ"ו כיצד מפרישין חלה וכו' וממתני' דביצה דכ"ז שאלו לר"ט על החלה וכו' ע"ש והא אפש' ע"י נכרי ועיין לרש"י בביצה שם שכ' דל"ד שריפה דאסורה בי"ט אלא הא שאר ביעורים אסור לבער קדשים בי"ט ע"ש בתו' ועיין בהר"ן שם ובפסחים שם ע"ש:

ובמ"ש התו' ועוד נרא' מדל"ק ע"י אשה וקט' וכו' כ' השע"ה אע"ג דאין שליחו' לגוי לחומרא יש שליחו' ע"ש וה' שמחת יאודה סי' ע"ו הוכי' מדב' התו' הללו דיש שליחות גם לקטן לחומרא ע"ש ותמהני דהא לחומרא יש שליחות הוא מדרבנן וממקומו הוא מוכרע ובדברי התו' ז"ל בפועל מיירי דיש שליחו' בפועל גוי כמ"ש המח"א סי' :

בד"ה אי ריש"ש תק"ל נמי ידיעות וכו' עכ"ל ר"ל ולא מתרצ' במאי דמשני לעולם ריש"ש ומהן לחיוב ומהן לפטור או בשנויא דלמלקות דאכתי מתני' דבעי ידיעה לא מיתוקמ' כר"ש:

בא"ד משמ' קצת דבעי ידיעה גמורה דקתני וכו' עכ"ל משה"ק מהרש"א ז"ל דתק"ל במסקנא דמוקי לה כרבי וכו' ע"ש י"ל דאי מתני' ר' היא י"ל דבפ"ב נקט מילתא דאתיא ככ"ע כיון דכבר נחלקו ריש ורע"ק אבל אי מתני' ריש הא לדידיה לא בעי ידיעה ולא נחלקו רבותיו שקדמו לו בד"ז ולא יתכן דנקט מילתא דבר פלוגתיה:

דף ג:

פירש"י בד"ה בשלמא וכו' שהן ד' לא משכחת לה וכו' עכ"ל ק' דהול"ל ב' לא משכחת לה דהא הב' הם אוכל ולא אוכל ושהן ד' אכלתי ולא אכלתי וא"ל דלפי אוקמתא זו דלמלקות מיירי מפרשי' איפכא דא"כ מאי ב' שהן ד' הא לא מפרשי הני טפי מהני וכמ"ש התי' בד"ה אבל וכו' וי"ל דממאי דקתני ב' ליכא למיפרך מידי די"ל ב' לקרבן והשתים דאכלתי ולא אכלתי למלקות אבל מדקתני שהן ד' משמע דכולהו ד' בחד דינא מיירי והיינו למלקו' לפום אוקמ' הלז:

בד"ה קשיא הך וכו' וק"ט וכו' עכ"ל והרמב"ן בחדושיו מישב הגי' דכיון דטעמא דרי"ש דחייבי מיתות ישנן בכלל מלקות מ' הוא מקרא דאם לא תשמור א"כ ע"כ דס"ל לאו שאב"ע אין לוקין עליו דהא לעשות כתיב ע"ש וק' דנימא דטעמא דרי"ש משום דגמר לעיני מלעיניך כמו שמק' הגמ' שם במכות על ס' רע"ק ע"ש בסוגיא:

דף ד.

תוס' בד"ה אבל וכו' ולמעוטי אכלתי ולא אכלתי וכו' עכ"ל היינו למעוטי מקרבן דאי ממלקות מ"מ ש"מ לאו שאב"ע לוקין קין עליו ואע"ג דמסיפ' דקתני זוהי שבועת שוא וכו' ש"מ עכ"פ לאו שאב"מ לוקין עליו עיין בגמ' לקמן דכ"א ע"ב ובתו' שם מ"מ התו'

מק' דהו"ל להוסיף לאתויי הך דהא מהא מתני' דרישא א"ל למעוטי מקרבן ול"ד למ"ש אח"ז בנשבע לבטל הא קתני לה רישא דההיא בהדיא קתני לה וא"צ להביאה אבל הכא דיוק' הוא והי"ל להביאה ולפ"ז עכ"פ ש"מ דלאו שאב"מ לוקין עליו ולא הוצרכו לטעמא דלהבא אלא להכריח מרישא לחודה ועמ"ש מהרש"א בדבור שאח"ז ע"ש:

בא"ד דמ"מ מייתי ראיה דפליג תנא אמתני' וכו' עכ"ל כתב מהרש"א אף על גב דא"ל ההיא דמותיר בהתראת ספק ודמשנתנו בהתראת ודאי מ"מ כיון דע"כ פליגי הנך שתי משניו' דשבועות וכו' ע"ש לפ"ד מאי דמייתי לעיל ממותיר סמיך אההיא דשבועות דמייתי בתר הכי והא דלא סגי ליה בההיא דשבועות משום דק"ל סתמא ולא ס"ד דההיא דבתרא עיקר ובהכי ניחא דלא פריך כי מייתי ממותיר מאי אולמיה כדפריך בתר הכי כצ"ל לפ"ד מהרש"א ובהכי י"ל מ"ש מהרש"א לעיל בד"ה וכדרבא ע"ש דכיון דסתם לן אפילו בשבועה אין לוקין וסתם גם בההיא דמותיר מסתברא לו' דלא שני ליה להך סתם דמותיר בין שבועה לדעלמא מיהו ק' דבכ"מ פריך הש"ס מ"ל חד סתמא מ"ל תרי סתמי:

בד"ה מראות וכו' הא אמר בפ' א"ד וכו' עכ"ל אע"ג דמסיק התם תנאי היא מ"מ דחיקא ליה לאוקומי מתני' דלא כר"ח דהלכתא כוותי' כמ"ש הריטב"א ולפמ"ש התוס' שם דדוקא במחנה ישראל הוא דניתקו אבל במחנה לויה לוקה ק' דלישני הכא בנכנס למחנה לויה:

בד"ה רע"ק וכו' וי"ל דדילמא סבר כר"ד וכו' עכ"ל השתא לתי' זה דע"ק ס"ל בעלמא נמי לאו שאב"מ לוקין עליו כדאמרינן בסוגיא דלעיל לרי"ש וא"כ אי ס"ל כרבין אף דמרבה מלשוא לשוא אכלתי ולא אכלתי ואוכל ולא אוכל ל"ל למילף מנייהו בעלמא דכיון דמרבה להו מלשוא א"כ לא ינקה עליה נמי קאי ואם כן איכא למפרך מה לשבועה דחמירא דכתיב לא ינקה משא"כ בעלמא דאית להו נקיון אבל בר"ד א"ש דלא מרבה אוכל ולא אכל אלא מדכתיב בדבור אחד וא"כ לא כתיב בה לא ינקה וילפי' שפיר ועיין במהרש"א ז"ל ויש מי שתי' למ"ש מהרש"א דא"כ היינו תי' בתרא דתי' קמא הוא לשי' רש"י לעיל דמאי דקאמר קס' ר"ש לאו שאב"מ לוקין היינו אפי' בעלמ' והכא ע"כ דוקא בשבועה דמקראי דשבועה הוא דנ"ל וא"כ דוחק דהו"ל להגמ' לפ' הכא ד"ז ואח"כ כ' דלפי מ"ש לעיל דלעיל נמי גבי שבועה א"ש דלא הוצרך הגמ' לפ' כאן דרע"ק דוקא גבי שבועה דסמיך אדלעיל

דף ד:

גמ' א"כ מה ת"ל ונעלם וכו' ק' לפירש"י כיון לר' חד קרא הוא דמייתר אמאי עביד לרבויי ומ"ש דלרע"ק עביד ליה למעוטי ונר' דלרע"ק כיון דקרא דונעלם והוא ידע דריש ליה

לידיעה קמייתא ודריש והוא ידע קודם ונעלם ואם כן קרא קמא הוא דמייתר דונעלם והוא טמא וכיון דבקרא דמייתר כתיב והוא טמא מסתב' למדרש דדוקא העלם טומאה כיון דכתי' והוא טמא אבל לר' דדריש ידיעה קמייתא מונעלם א"כ דריש ליה מקרא קמא וקרא בתרא הוא דמייתר דכך אורחא דמילתא ובקרא בתרא לא כתיב והוא טמא ולכך דריש ליה לרבויי ועיין במהרש"ל מ"ש בפירש"י ע"ש:

בד"ה ונעלם וכו' א"כ בכל החטאות דכתיב או הודע ליבעי ידיעה בתחי' וכו' עכ"ל אע"ג דאצטריך או הודע לדרש' דולא שהודיעו אחרים ברפ"ג דכריתות מ"מ הא כתי' בחטאת או הודע אחרינ' דכתיבי תרי או הודע גבי נשיא וגבי יחיד וילפי' מהדדי מדכתי' ונפש וי"ו מוסיף על ענין א' בפ"ב דהוריות ומייתורא נדרוש לידיעה בתחילה:

דף ה.

בד"ה בשבועות וכו' דלא בעי למימר וכו' עכ"ל קשה דשאני התם כיון דתני לה בלשון חכמים ודאי למסתמא דהלכה ועיין למהרש"א בחולין דל"ו ע"א מ"ש במשנה דמסוכנת ולהכנה"ג בי"ד סי' י"ז בהגהב"י ע"ש:

בד"ה ונעלם וכו' אבל מ"מ ק' אמאי חשיב ליה וכו' עכ"ל וא"ל דאינו מנוקה מעון דלא גירשה דמחוייב לגרשה דכבר כ' התוס' בריש זבחים בד"ה התם דאינו מחוייב לגרשה אע"פ שזינתה ע"ש:

בד"ה שתים וכו' לאלתר הו"ל לאוכוחי וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א תיבת לאלתר שכתבו ל"ד והעיקר נ"ל כמ"ש מהרש"ל ז"ל ותוכן הדברים כך הוא דהתוס' בדבור זה ס"ל דאי ל"ג לאלתר ל"ק כלל מדקתני בפנים די"ל דכן הוא כוונת הגמ' אבל לצי' לאלתר ק"ל דתק"ל מדקתני בפנים ולכך פי' כפ"ה דשבת דבפנים קאי על בעה"ב וליכא לאקשויי מדלא משכחת ח' די"ל כמ"ש בד"ה והא דמ"ל שפיר וריב"א ע"כ דלאו מכח קו' התוס' פי' כן דהא ריב"א גופיה בתוספות לקמן כ' דגי' לאלתר קשיא בלא"ה וע"כ דל"ג לאלתר וא"כ אמאי נייד מפ"ה דכאן ולפי' התוס' שכ' בסה"ד דבפנים הוא בעזרה ולא משכחת קרבן בארבעה אלא אם כן חשיב להכנסות א"כ גי' לאלתר עדיין קשיא ובזה צ"ל כמ"ש מהרש"א דקרבן בב' בלבד ואין מוכרח שיהא הקרבן בד' עיין שם:

בד"ה ומ"ש וכו' והר"מ פי' משום דומיא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דלעיל דפריך והא דומיא דמראות וכו' היינו ר"ל דלא ליתני מראות נגעים אבל הכא י"ל דתני משום דדמיא לשבועות ע"ש והוא תימה דלעיל נמי קאמר אבע"א רי"ש ואבע"א רע"ק ולפום אבע"א רי"ש י"ל דתני מראות משום דדמיא לידיעות ולפום אבע"א רע"ק י"ל דתני מראות משום דדמיא לשבועות דכולהו לחיובא ומכילתין היא עיקר לידיעות ולשבועות אלא טפי י"ל

דלעולם לא תני מראות אלא מי דמיא לכולהו בחיובא והכא כל זה בכלל קו' הגמ' דליתני הכא ב' שהן ד' בפנים ובחוץ ולא ליתני מראות:

דף ה:

בד"ה שאת וכו' ושחור מסיד דאין סברא וכו' עכ"ל לא קאי מ"ש דאין סברא וכו' אלא אמ"ש שחור מסיד אבל מ"ש תפי' דמיירי בצמר שאינו נקי לא הוצרכו להוכיח זה דודאי אין סברא דאב שחור מתולדתו דקרום ביצה שחור מצמר וע' למהרש"א:

בד"ה אי הכי וכו' והא דקאמר זו למעלה מזו אתא לאוסופי וכו' עכ"ל והא דקא' אלא מחוורת' מתני' דלא כרע"ק ולא מוקי לה כרע"ק ואתא לאוסופי משום דא"כ למ"ל והיה לבהרת ושאת שמצטרפין הא אפי' סיד וקרום מצטרפי' ואי מהתם יליף הא סברת הגמ' היא דלא קאי והיה אלא האבות מדפריך טהרת סיד ההיכל וכו' כח' מהרש"א דאפי' אי מתניתין דלא כרע"ק קשיא טהרת קרום וכו' דקרום וסיד ב' תולדות הם לכ"ע אין מצטרפי' ע"ש ואין נראה כן מדכ' התוס' שכ' אא"כ דרע"ק וכו' או סיד וקרום הרי דס"ל דסיד וקרום מצטרף לרע"ק ובמ"ש אלא לדידך דפרכת וכו' לא אזדא הך סברא דסיד וקרום לרע"ק לחודיה מצטרף וכן יש להוכיח מדאמרינן לקמן ויאמרו מקרום ולמעלה טמא ומצטרף וכ' התוס' דר"ל יאמרו דמצטרף במעלה א' ואי איתא הא אי תני הכי הו"א דקרום וסיד מצטרפין מיהו לזה י"ל ראי משום טעיה זו השתא נמי דקתני ב' שהן ד' דהיינו סדר מעלתן שלג וצמר וסיד וקרום לא שמעינן דקרום וסיד אין מצטרפין וכה"ג כתבו התוס' בד"ה ויאמרו ע"ש:

דף ו.

בד"ה אע"ג וכו' אבל קרום אימ' דטהור עכ"ל היינו טהור מלצרף אבל אי אית ביה כגריס טמא דמדכתיב בהק טהור מכלל דלמעלה מבהק טמא והא דאצטריך לרבות טפלה היינו נמי לצרף ועיין בהר"ן בחי':

בד"ה כל וכו' כדאמר בריש ערכין עכ"ל עיין להרא"ה פ' תזריע שהק' במאי דאמרינן כל כהן וכו' אההיא דאמרי' ישראל אומר לו אמור טמא וכו' ע"ש וכוונתו נר' דהגמ' בערכין אמאי פריך מדיוקא ולא פריך אההיא דת"כ אההיא דסוגיין ע"ש מה שתי' ועיין להנ"י שם ולהתוספות בערכין ולהר"ש בריש פ"ג דנגעים ע"ש:

דף ו:

גמ' אלא בטומאת מו"ק וכו' נראה דאתא לאפוקי נגע בטומאה לחוד דסד"א דמייתי קרבן על נגיעת טומאה ואין להק' דס"ס נמעט נגיעה בטומ' לחוד מדכתי' בה למעוטי תרומה מכלל דלא מחייב על נגיעת טומאה לחוד די"ל דה"ק אימא בה למעוטי נגיעה ומנ"ל למעוטי תרומה לזה קאמר דנגיעה ממעטא מבנין אב ואייתר בה למעוטי תרומה ואין

לפרש דברייתא נחית דלא מחייב בנגע בטומאה ואח"כ נגע בקדש דא"כ אפי' לפי הס"ד מפקינן קרא ממשמעותיה וא"כ א"צ לבנין אב דבדלא מצינו קרבן אלא בכרת סגי ועמ"ש בדבור שאח"ז אלא ע"כ לאפוקי נגע בטומאה לחוד ועיין להתוס' לקמן בד"ה אתיא:

שם לא אשכחן עון מיתה וכו' איכא למידק אם כן אמאי אצט' בנין אב נמעט נגיעה מכח דלא אשכחן עון לאו דמחייב עליה קרבן וי"ל דפשטא דקרא בנגיעה לחוד הוא וא"כ אף דלא אשכחן לא איכפת לן אבל השתא דמפקי' קרא ממשמעותיה ומוקמינן ליה בטומ' חו"ק אהני לן האי טעמא דלא נוקמיה בתרומ':

תוס' בד"ה ואימא וכו' דהא בסמוך לא פ' הכי אלא משום דכתיב בה וכו' עכ"ל ר"ל ואי מסברא אמרי' הכי דילמא קרא אלא בתרומה מאי פריך ואימא בה למעוטי מקדש לישני דא"כ למ"ל בה הא אתיא מסברא:

בא"ד ומטומאת כהנים וכו' עכ"ל ואע"ג דליכא עונש מ"מ נעביד בנין מאזהרה לחודה ובנגיעת קדש ליכא לאוקמה דליכא אפילו אזהרה לר"י במכות די"ד ע"ש והמק' דלא הק' מנגיעת קדש ס"ל כר"י ואחר המסקנא דממעטי' תרומה מדכתי' בה ממעטי' גם בנגיעת קדש וא"ש אף לר"ל שם דס"ל לוקה בנגיעת קדש ועיין להרא"ם פ' ויקרא בקרא דאו נפש שכ' דמ"ש רש"י וענוש כרת היינו לאפוקי טומאת כהנים ע"ש וק' דהא כתוב שרץ ונבלה וא"כ ל"ל למילף ענוש כרת אפי' באזהרה לחוד ממעט' טומאת כהנים כמתבאר מדברי התוס' אלו:

דף ז.

גמ' הא מיעט רחמנא בה כתב מהרש"א דמג"ש לא הוה ממעטינן אלא טמא ששמש ולכך אצטריך בה למעוטי תרומה ולא ממעטי' מדאצט' ג"ש ולא ילפי' מבנין אב ע"ש ועפי"ד ניחא מאי דק' במאי דקאמר מיעט רחמנא תרומ' ופריך ונימא למעט מקדש וכו' ואימא בה למעוטי טמא ששמש דל"ד לקדש בב' צדדים דאינו אכילה ובמית' אלא משום דטמא ששמש אימעט מדאצט' ג"ש גם ניתא מאי דק' עוד כיון דמבח ג"ש הוא דילפי' א"כ בנין אב דברייתא מאי אהני הא מג"ש ילפי' הכל ועפי"ד מהרש"א ז"ל נימא דאי לאו בנין אב הוה אצט' ג"ש למילף לקדש ובא למעט טמא ששמש ולא ממעטי תרומה מיהו כיון דילפינן בנין אב א"כ ג"ש ע"כ למעט טמא ששמש ואייתר בה למעוטי תרומה:

שם ג' טומאות בשלמים וכו' ק"ק כיון דדריש כריתות לחודיה וטומאות לחודייהו לס"ד דהשת' למ"ל ב' טומאות לכלל ופרט הא כבר נ"ל מב' כריתות וי"ל דודאי לא סגי דליכתוב כריתות בלא טומאות אפי' לפום ס"ד אלא בטומאה הג' הוא דס"ד דל"צ כיון

דב' כריתות סמיכי בצו את אהרן סגי בחדא טומאה דקרא קמא וקמא בתרא עליה קאי ודבר הלמד מענינו הוא:

בפירש"י בד"ה אחת לכלל וכו' יצאו קדשי ב"ה וכו' עכ"ל איכא למידק אמאי לא ממעטי' קדשי ב"ה מקרא דיקרב דבעי' ראוי להקרבה כמ"ש רש"י בד"ה וי"ל דאי לאו כלל ופרט לא ממעטי' מיקרב אלא קדשי ב"ה אבל קדושת דמים דאתי לכלל הקרבה בכלל יקרב נינהו לכך אצט' קרא לקב"ה כי היכי דאייתר יקרב לקדושת דמים שו"ר להתוספות בזבחים ס"פ ב"ש שהק' קו' זו ותי' בע"א ע"ש:

בא"ד וא"ת מה בין זה למדת כו"פ וכלל וכו' עכ"ל ר"ל ולמה חשיב להו בתרתי בברייתא די"ג מדות דרי"ש וס"ל לרש"י דכל היכא דב' מדות שוין בלימודם לא חשיב להו אלא חדא כמ"ש הראב"ד הביאו בס' מדות אהרן בראשו דלא כה' מדות אהרן שחלק עליו ועי"ל דכוונתו להק' אמאי לא דרשי' מה' שלמים יש להם מתירים כיון דשוה למדת כו"פ וכלל וכמ"ש התו' ותי' דמדת כו"פ וכלל הכלל בא להוסיף אבל מדה זו הכלל בא לפרש הפרט:

תוס' בד"ה אתיא וכו' וא"ת לר"ל דלא גמר וכו' עכ"ל וא"ל דר"ל דוקא ג"ש דקדש לא גמיר אבל ג"ש דמקדש גמר וכמ"ש מהרש"א בסה"ד לסוגיא דשמעתין דמלישנא דקאמר התם ג"ש לא גמיר משמע דלא גמי' כלל האי ג"ש דטומאתו טומאתו:

בא"ד ונקט ב"א לאפוקי שאר עבירות וכו' עכ"ל ר"ל דאי לאו ב"א הו"א ג"ש אתי לאפוקי שאר עבירות אבל תרומה דאיכא היקישא לא ממעטי' ולהכי יליף ב"א לשאר עבירות דהשת' אייתר ג"ש לתרומ' ושאר עבירות לאו היינו ע"ז וג"ע וש"ד כמ"ש הרב ק"א דא"כ ב"א מאי אהני לן הרי גם באלו הג'. ענש והזהיר אלא עריות דחייבי עשה דאיקרו נמי טומאה והוה ס"ד דנכלל בכלל טומאה דקרא:

בא"ד וא"ת אמאי אצט' ג"ש דר' וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א לר"י הא אצט' בה לתרומה דלא נילף מהיקישא י"ל דר"י לא מקיש וכה"ג אמרינן בכ"מ מר מקיש ומר לא מקיש:

בא"ד ומיהו תימה למ"ל ג"ש דר' וכו' עכ"ל יל"ד הא אי לאו ג"ש דר' הוה אצט' בה למעוטי תרומה דלא נילף מהיקישא דאתקש תרומה לקדש דהשת' לא מייתר שום ג"ש דהא ג"ש דטומאתו דקדש אצטריך לאזהר' דקדש לר"י וקושייתם היא לר"י כמ"ש מהרש"א כיון דר"י ס"ל דלא אתקש קדש למקדש א"כ אפילו בתר דאתא ג"ש דר' לא ידעינן דלא נילף היקישא לתרומה ולא כ' התוס' דג"ש דר' גלי דלא ילפינן תרומה אלא לסוגיא דשמעתין דקדש נמי איתקש וכיון דגלי בג"ש דר' דלא ילפי' הקיש דקדש גם היקש דתרומה לא ילפינן דתרווייהו כי הדדי נינהו:

דף ז:
גמ' מה מצינו שחלק הכתוב וכו' ק' אמאי אצט' לב"א כיון דמטומאות ידעינן דלא מכפר אלא אחדא ע"כ בטומ' מו"ק דאי בשאר עבירות כולהו בר קרבן לבד אין בה ואין בה או יש בה ואין בה ואמאי אצט' לכל חטאתם למדרש אתי לכלל חטאת כדדריש בסיפא דברייתא ואע"פ שכ' התוס' לקמן ד"ט ע"א בד"ה על דרי"ש דריש ליה לתלייה היינו דרי"ש לא דריש לכל וס"ל דכוליה קרא לתלייה אבל תנא דברייתא דדריש ב' דרשות מלכל חטאתם תלייה ואתי לכלל חטאת ע"כ ס"ל דיש ב' יתורים בקרא וי"ל דאי לאו ב"א הוה דרשי' חטאתם אתי לבר חטאת למעוטי תרומה וטמא ששמש ובהכי י"ל מ"ש התוס' אמאי לא נקט תנא דברייתי' תרומה וטמא ששמש די"ל משום דל"צ ב"א אלא להני ג' עבירות אבל תרומה וטמא ששמש נתמעטו מלכל חטאתם ואין צריך לבנין אב ועיין להתו' בד"ה במזיד:
שם רש"א ממקומו הוא מוכרע וכו' ק' לר"ש למ"ל מ"ס דמטומאות הא כתיב קדש וי"ל למעוטי טמא ששמש דלא נימא דגם הוא קדש הוא ונכלל במאי דכתיב וכפר על הקדש דמכפ' על מו"ק ועל טמא ששמש וקרא דלכל חטאתם אמו"ק קאי וכה"ג כ' התוס' בסמוך א"נ אתי מטומאות למעוטי תרומה דלא נילף מהיקישא ולפ"ז י"ל דקדש אתי מהיקישא דלא כמ"ש התוס' בד"ה וכפר:
בתוס' בד"ה ישלי וכו' אלא נקט הני לרבותא וכו' עכ"ל ועי"ל דנקט הני לאשמועי' דאפי' בהני יש לטעות דהוה ס"ד דבהני אין לטעות משום דאי במזיד בר קטלא הוא וכו' וכדפריך בסמוך ואשמועי' דאפי' בהני י"ל במזיד ולא התרו וכו' וכדמשני הגמ' אבל תרומה וטמא ששמש לאו בר קטלא ולאו בר קרבן:
בא"ד הא אמרינן לקמן כפרה א' וכו' עכ"ל נר' לתרץ בזה דלפי היש לי בע"ז להביא שלש טומאות מיתוקם בטומא' מו"ק ושאר עבירות ולא מהני לשאר עבירות אלא עם בגדי כהונה ואה"נ דמכפרי בגדי כהונה עם השעיר בין אמזיד בין אשוגג וזה בל"ז ל"מ דכיון דלאו קרבן נינהו יש סברא לומר זה בל"ז לא מהני וכמ"ש התוס' בד"ה במזיד וכיון דהכפר' הב' דשאר עבירות ל"מ שעיר לחודיה אלא בצירוף ב"כ לא הוו ב' כפרות דלא הוו ב' כפרות אלא אם מכפר לחודיה ב' הכפרות ואין להק' ע"ז מדפריך לקמן ד"ט ע"ב ונכפר ר"ח אדידיה ואדציץ ומשני עון אחד וכו' ואי איתא אכתי ק' נכפר אדידיה ואדציץ ונימא דל"מ אדציץ אלא בצירוף ציץ וזה בל"ז ל"מ אלא דאפי' בכה"ג מקרי ב' עונות ה"נ הוו ב' כפרות הא ל"ק דציץ ע"כ מכפר לחודיה דהא ר"ח ל"מ אלא על שעת הקרבה וכמ"ש התוספות שם בד"ה ונכפר ר"ח וא"כ אקודם ר"ח ציץ לחודיה מכפר ועוד גבי

ציץ תמיד לרצון כתיב אשר עפי"ז ניחא מה שהוצרכו התוס' שם בד"ה אי מה להלן וכו' דנ"מ היכא דנשבר הציץ ולא ניחא להו למי' דלפי מאי דפריך אי מה להלן עולין ציץ ור"ח ל"מ זה בל"ז כמ"ש כאן בד"ה במזיד גבי בגדי כהונה ועפי"ז ניחא דציץ ע"כ לחודיה מכפר כדכתי' באופן דיש מקום לומר דהיכא דהכפרה ב' היא בצירוף בגדי כהונה ל"מ ב' כפרות וניחא קו' התוס':

יש מק' אמ"ש התוס' בתחי' הדיבור דהומ"ל טמא ששמש הא בשעיר קיימי' ושעיר אינו מכפר אלא על ישראל דכהנים בפר הוא דמכפרי וזר ששמש בטומאה ל"מ משום טומאה אלא כהן כמ"ש התוס' ביבמות דל"ב ע"ב ע"ש ולק"מ דקרא דוכפר על הקדש בפר ושעיר מיירי שהרי קרא דבתריה דוכפר את מקדש הקדש בתרווייהו מיירי כמ"ש רש"י לקמן די"ג ע"ב ובריייתא אפר ושעיר קאי אכפרת ישראל וכפרת כהנים ועל שניהם תני יש לי בענין וכו' ושפיר כ' דהומ"ל טמא ששמש ומיירי בכהנים:

בא"ד אלא מה שקרבן אחר מכפר וכו' עכ"ל מק' דא"כ סיפא דברייתא דקדש יכול שמכפר על כל טומאות וכו' הא ב' כפרות איכא על יש בה ואין בה ועל יש בה ויש בה ומתרצי' דדוקא ב' כפרות דיוה"ך ולא קרבן אחד דלאו יוה"ך וליתא דבגמ' לקמן דף יו"ד ע"א אלא דיוה"ך לכפר אדרגלים ומשני כפרה אחת מכפר וכו' ע"ש אלמא אע"ג דב' לאו דיוה"ך ב' כפרות נינהו וממעטי' להו לכ"נ דדוקא במה שקרבן ציבור אחר מכפר הוא דהוי ב' כפרות אבל קרבן עולה ויורד י"ל יכפר ולא יביא קרבן עולה ויורד וכה"ג כ' התוס' לקמן בד"ה ואימא בדרש' דאחת בשנה ע"ש:

בד"ה אי בשוגג וכו' וכ"ש דבר קטלא וכו' עכ"ל ל' כ"ש קאי אבר קטלא אבל חייבי מלקות שוין הן לחייבי חטאות והיינו דאמרי' שם מ"ש מחייבי חטאות וכו':

בד"ה במזיד וכו' וי"ל דהשתא וכו' אלא פשעים וכו' עכ"ל ר"ל דחטאים דקרא במו"ק מיירי ובריייתא אפשעים דקרא קאי די"ל דפשעים בשאר עבירו' נמי מיירי דטומאות כתיב כל טומאות במשמע מיהו ק' אמאי אצט' לבנין אב כיון דנ"ל מטומאות דלא מיירי אלא בחדא נימא מה חטאים במו"ק אף פשעים במו"ק כדיליף בסיפא דברייתא חטאים דומיא דפשעים ה"כ נימא פשעי' דומיא דחטאים וי"ל:

בא"ד אין לחוש כיון דתלי נמי אטומאת מו"ק וכו' עכ"ל קשה אחר דנ"ל מדכתיב מטומאות דבחדא הוא דמיירי ע"כ במו"ק מיירי דאתי לכלל חטאת ואמאי אצט' לבנין אב וי"ל דמצינו לאוקמה בע"ז וג"ע דמ"ש התוס' טומאת מו"ק ל"ד כמ"ש מהרש"א אך למה שנר' מדברי מהריב"ל דהתוס' בדוקא כ' מו"ק קשיא ועוד אפי' למ"ש מהרש"א ק' הא ע"כ בטומאת מו"ק דל"מ כפרת חיצון אלא במו"ק כמ"ש התוס' אח"ז וי"ל דלא

כ' התוס' כן אלא לשינוייא דבמזיד אבל לשינוייא דשוגג משכחת כפרת חיצון ולפי שינוייא דמזיד אפשעים קאי כמ"ש בתחי' מיהו למ"ש מהריב"ל ק':

בא"ד הא ל"מ כפרת חיצון וכו' עכ"ל הק' מהרש"א כי מוקי בשוגג ולא אתיידע ליה דהיינו אין בה ואין בה הא שעירי הרגלים מכפרי ע"ש וי"ל דשוגג ולא אתיידע ליה היינו יש בה ואין בה דהיינו שהי"ל ידיעת בית רבו דע"א אסירא ואתיא כמ"ד ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובזה ניחא גם מה שהק' בתחי' אמאי ל"ק להו כי מוקי בשוגג ולא אתיידע ליה הא ל"ד חיצון וכו' ע"ש מיהו התוס' לקמן ד"ט ע"א בד"ה ולר"ש כ' דלא מצינו שיסבור ידיעת בית רבו שמה ידיעה אלא ר' ע"ש ובעיקר קו' התוס' דחיקא להו לאוקומי ברייתא כמונבז בשבת דס"ח ע"ב דפוטר תינוק שנשבה לבין הנכרים ולדידיה משכתחילה כפרת חיצון בכה"ג דלאו בר קרבן הוא כיון דרבנן פליגי עליה והלכתא כוותייהו:

דף ח.

גמ' האי בר קרבן הוא וכו' ק' כיון דהא דפשיטא לן דל"מ אבר קרבן הוא דיליף משעיר המשתלח כמ"ש התוס' לעיל מאי פריך נימא דנהי דל"מ אבר קרבן מ"מ ליתלי דשעיר המשתלח גופיה תולה כמו שנרא' מדברי התוס' בד"ה ונכפר כפרה גמור' ואין לומר דמאי דאינו מכפר כפרה גמורה הפנימי היינו מדכתיב לכל חטאתם כדבסמוך ואי מכפר איש בה ויש בה אתי לכלל חטאת מיקרי דכה"ג כ' התוס' בד"ה מאי ושפיר פריך הא בר קרבן הוא הא ליתא דכיון דאיכא ילפותא משעיר המשתלח מוקמי' לקרא בתלייה אע"ג דאתי לכלל חטאת וי"ל דלא כ' התוס' דשעיר המשתלח תולה אלא בלא נודע לו עד אחר יו"הכ אבל בנודע לו קודם יו"הכ אינו תולה דבעינן חטא שאין מכיר בו אלא ה' כדאיתא בפ"ב דכריתות ומניה ילפינן חייבי אשמות תלויין פטורים דתלייה היא וממעטי' היכא דאתידע ליה אפילו מתלייה:

בתוס' בד"ה ואימא וכו' ולא מיקרי נמי פעמים בשנה. וכו' עכ"ל וה"ה דהומ"ל מכפרה אחת מכפר ואינו מכפר ב' כפרות ובמ"ש דאין זמנו קבוע יתורץ וכמ"ש לעיל בד"ה יש לי:

בא"ד דהבא מס' יולדת פריך וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו לפ' כפרש"י ולתלות משום דס"ל דקרבן יולדת אתי נמי על חטא ולא מיקרו להכשיר וכדקאמר ר"ש יולדת נמי חוטאת ולקרבן קאמר ואם כן כיון דאתי נמי על חטא הוי בר קרבן אבל רש"י ס"ל עיקרו להכשיר ואגב נמי מכפר על חטא ולא הוק"ל אפירש"י אלא אמ"ש א"צ להביא קרבן ודלא כמהרש"א:

בד"ה על וכו' דאתרוייהו וכו' עכ"ל פי' דלא מייתי קרבן אלא בצירוף תרוייהו וכי מכפר יו"הכ על אחת מהן אינו מביא קרבן על הב' ובהכי ניחא דברי התוס' בדבור זה גם לפירש"י שהביאו בד"ה ואימא והא דק"ל בד"ה ולר"א והא לא אקרי חוטא אלא לפי שציער ולא תי' דבעי' צירוף תרוייהו משום דל' דקאמר אלא לפי שציער משמע דאינו מביא קרבן אלא לפי שציער לחוד:

דף ח:

גמ' ונכפר כפרה גמורה וכו' ולא הוי ב' פעמים בשנה דדוקא בזמנו קבוע כמ"ש התוס' לקמן בד"ה אלא בתי' בתרא ולתי' קמא ק' דגם בכה"ג דמכפר כפרה גמורה הוי ב' פעמים בשנה כיון דאדם אחר בשאר ימות השנה מתכפר בקרבן כמו שנר' מדברי התוס' לעיל בד"ה ואימא יולדת וי"ל:

פירש"י בד"ה ניפך מיפך וכו' והחיצון יתלה וכו' עכ"ל ואינו מכפר כפרה גמורה דילפי משעיר המשתלח ובפנימי דאצטריך לכל חטאתם הייינו משום דמדכתי' וכפר כל חטאתם משמע דמכפר כפרה גמורה וכמ"ש התוס' בד"ה ונכפר:

בתוס' בד"ה ונכפר כפרה וכו' כדאמרי' בפ"ב דכריתות דחייבי חטאות וכו' עכ"ל והתם מיירי אפי' דלא אתיידע ליה אלא אחר יוה"כ כדאיתא בגמ' שם והביאו התוס' בדבור שאח"ז דפריך אימא כי מתיידע ליה וכו' ומפיק מקראי דאפילו לא אתיידע ליה אלא לאחר יוה"כ ע"ש:.

בד"ה מה וכו' וא"ל דאצט' היקישא: דלא מכפר אשאר עבירו' וכו' עכ"ל ר"ל דאי לאו היקיש' הו"א דמכפר אשאר עבירות ביש בה ויש בה אבל אין בה ויש בה ל"מ דבר קרבן הוא בשאר עבירות:

בא"ד וכפרת שעירי הרגלים ור"ח באין בה ואין בה בשאר עבירות וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהשתא דאיכא היקישא אין לאוקומי שעירי הרגלים ור"ח באין ויש בה בשאר עבירות דבר קרבן הוא אבל א"ל משום דכתיב לה' חטא שאין מכיר וכו' דא"כ מאי מק' התוס' בד"ה מ"ט ע"ש ואין להק' דמ"מ ק' מאי מק' התוס' בד"ה מ"ט נימא דהוה מוקמי' שעירי הרגלים ור"ח ביש בה ואין בה בשאר עבירות די"ל דבשאר עבירו' לא שייך יש בה ואין בה אלא למ"ד ידיעת בית רבו שמה ידיעה אבל למ"ד לא שמה ידיעה לא שייכא אלא יש בה ויש בה ול"ד לפנימי הן אמת דמהרש"א גופיה לעי' בד"ה במזיד כ' דשייך יש בה ואין בה דשבח שחטא אלא דבלא"ה דחה דבריו שם ע"ש:

בא"ד אלא הוה דרשי' מכפר אאין בה וכו' עכ"ל פי' מה רגלים מכפר אאין בה. ואין בה כדדרשי' מלה' אף יוה"כ מכפר אאין בה ואין בה:

בד"ה ונכפר חיצון וכו' ליכפרו או ליתלו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דליכפרו לר"ז וליתלו למסקנא ע"ש ועיין בתוס' לעיל בד"ה במזיד בסה"ד ע"ש ולכאור' י"ל בכוונת' דליכפרו אם נודע לו הס' קודם כפור דמייתי אשם תלוי כמ"ש התוס' בד"ה מאי גבי שעיר המשתלח אמנם הא ליתא דאינו מביא אשם תלוי אטומאת מו"ק דאינו מביא אשם תלוי אלא על חטאת קבועה ואפי' לרע"ק דס"ל בפ' דם שחיטה דמביא אשם תלוי על ס' מעילות דוקא בס' מעילות דכתיב ואם נפש אכל בשאר עולה ויורד אינו מביא אשם תלוי. ומה שהקש' מהרש"א א"כ קרא דאחת דכפרה אחת מכפר למאי אצט' ע"ש י"ל דלא לכפר נמי אדרגלים מהיקישא וס"ל להתוס' כאן דפנימי נמי איתקש כמו שצידדו לקמן ד"י ע"א בד"ה ואיתקש ומה שהוכיחו שם דלא איתקש מדר"י אינו אלא לשי' ר"ת לקמן ד"ט ע"ב בד"ה כדאמר אבל לתי' קמא י"ל דפנימי נמי איתקש:

בא"ד ולא בא החיצון אלא משום טומאה שאירעה וכו' עכ"ל ודוקא בשעירי יוה"כ דחד יומא הוא שכ' דאין סברא דלא בא החיצון אלא לטו' שאירעה אבל שעירי הרגלים י"ל שפיר דלא אתו אלא משום טומא' שאירעה ושפיר כ' התוס' בד"ה כפרה תדע מדקאמר. בסמוך גבי חיצון וכו':

בא"ד והוי פנימי לתלות וחיצון לכפרה וכו' עכ"ל י"ל הא חיצון ע"כ דלא מכפר אבר קרבן מק"ו משעיר המשתלח דכי נודע לו אחר יוה"כ מייתי חטאת כדאיתא בכריתות והביאו התוספות לעיל וי"ל דשאני שעיר המשתלח דליכא אחר דתלי ליה אבל הכא כיון דפנימי תלה ליה קלישא כפרתיה וחיצון אינו אלא גומר הכפרה:

בד"ה כפרה וכו' מדלא כתי' וכו' עכ"ל א"ל אימא כוליה קרא לכפרה א' בשנה דמשמעות דקרא קאי אחת על וכפר:

דף ט.

גמ' האי שעירי הרגלים ושעירי ר"ח מכפרין וכו' קשה נימא תרווייהו אאין בה ואין בה וחיצון תולה ושעירי הרגלים ור"ח מכפרים וכפרה זו לא תהא אלא פ"א בשנה לא שייכא בזה לתלות וזה לכפר לתי' א' שכ' התוס' בד"ה אלא דכפרה זו של תלייה אינה אלא פ"א בשנה וכה"ג הק' מהריב"ל בתוס' בד"ה ונכפר ובתי' מהרש"א שם על קו' מהריב"ל לא יתיישב קושיתנו וי"ל דלרי"ש פנימי תולה נמי אאין בה ואין בה דהא אתי לכלל חטאת ולא הוו ב' כפרות אע"פ שתולה איש בה ואין בה ואאין בה ואין בה כיון דתלייה זו אין קרבן אחר עושה אותה. ואין להק' נימא דיוה"כ מכפר על טומא' מו"ק ורגלים על שאר עבירות דא"כ למאי הילכתא איתקש חיצון לפנימי דאי לאפוקי שאר עבירות

הא שעירי הרגלים אתו על שאר עבירות ועוד דתנא דבי רי"ש בסמוך יליף בבנין אב דטומאת מו"ק דוקא:

שם והא מבע"ל וכו' א"כ וכו' יל"ד דלישנא דר"ל דקאמר מה נשתנה וכו' משמע דעל יתורא דלה' קאמר וזה יתורץ בדרשא דמתני' וצ"ל דר"ל כר"ש ס"ל דלא דריש חטא שאין מכיר בו אלא ה' וכוליה קרא לדרשא דהביאו כפרה עלי וגמ' דפריך והא מבע"ל וכו' אליבא דר"י פריך ובהכי ניחא מ"ש רש"י בחומש בקרא דחטאת לה' ועיין להרא"ם שם:

כ' התוס' בר"ה ד"ח בד"ה שהחדש בשם הר"מ דמוסף ר"ח אינו קרב בר"ה והק' ע"ז מתוספתא דקתני י"ב כבשים לי"ב ר"ח ע"ש והק' הפנ"י שם דמאי קושי' נימא ההיא תוס' ר"ש היא דקתני היה רש"א וכו' ור"ש ס"ל דכפרתן חלוקה ומש"ה מקריבין תרוייהו אבל לר"י דכפרתן שוה אמאי מקריבין תרוייהו ע"ש ונראה דל"ק דלר"י נמי אתי לטומ' שאירעה בין זל"ז וס"ל להתוס' שם כתי' קמא שכ' התו' לעיל ד"ח בד"ה ונכפר דמסתבר דאתי אטומאה שאירעה וכו' ע"ש וכן יש להוכיח מסיפ' דההיא תוספתא גופיה דקתני ב' כבשים בעצרת וב' כבשים ר"ה אם הא' כפר ב' למת בא לטומא' שאירעה בין זה לזה ע"ש ומאי דק' בתוס' גופה כיון דקתני היה רש"א וכו' אמאי אצט' למי' לטומ' שאירעה הא לר"ש כפרתן חלוקה כבר פריך לה בירושלמי בפרקין ומשני דקאי אכבשי עצרת ע"ש בפני משה ועיין לה' ברכ"י בא"ח סי' תקצ"א ומה שהק' הפנ"י דנקרביה לחד מנייהו בערב ונכפר על הכל בההיא דכבשי עצרת ע"ש עיין בגמ' לעיל ד"ח ע"ב במאי דפריך ונכפר חיצון אדידיה ואמאי דעבוד פנימי וכו' ובתוס' שם ומה שהק' הפנ"י. מסוגיין דהביאו כפרה עלי ע"ש במ"ש התוס' כאן בשם הערוך ניחא שפיר:

שם שכן מרובה כפרתן וכו' לפמ"ש מהרש"א בתו' דכפרתן מרובה פרכא כ"ד היא ע"ש שהוכיח כן מגמ' לקמן יש להוכיח מסוגיא דשמעתין דאחדא מתרתי פרכי' פירכא כ"ד אפי' לא הדר דינא דלא כהנ"י שהביא ה' הליכות עולם ד' ט"ל ע"א דיש גורסין בגמ' דפ' כ"ה דאפי' אחדא מתרתי דוקא אי הדר דינא הוא דפרכי' פירכא כ"ד ע"ש דהא הכא לא הדר דינא ופרכי' שכן מרובה כפרחן:

בתוס' בד"ה חיצון וכו' מ"מ הואיל וגלי לך וכו' עכ"ל ק' דאם כן שעיר המשתלח נמי וממ"ש התוס' לעיל בד"ה מאי בס"ד נר' דשעיר המשתלח מכפר אפי' אתידע ליה סמוך לשקיעת החמה וא"ל דשעיר המשתלח עדיף דמרובה כפרתו דכיון דמאי דגלי דאתידע ליה סמוך לשקיעה משום דמרובה כפרתו א"כ היינו גופיה מה שתי' בד"ה מאי דעדיפי משום דמרובה כפרתן:

בא"ד משום דחיצון איתקש לפנימי וכו' עכ"ל ול"ד דאי משום דאיתקש הוא מאי פריך נימא דחיצון מכפר אאין בה ויש בה ועבדינן היקישא להא מילתא דמה פנימי על שיש בה ידיעה כדקתני מתניתין ולא עבדי' ההוא היקישא דמה פנימי אינו מכפר על דאתידע סמוך לשקיעת החמה וכו' ומאי חזית דעבדת היקישא דסמוך לשקה"ת ולא עבדת היקישא דשיש בו ידיעה וי"ל דהיקישא דסמוך לשקה"ח עדיפא דילפינן מניה דין שיהיה שוה לפנימי אבל היקישא דעל שיש בו ידיעה אפילו בתר דילפת בהיקש אינו שוה אלא לשם ידיעה דמ"מ מחולקים הם דזה ידיעה בתחילה וזה ידיעה בסוף:

בא"ד דלקמן אמילתיה דר"ש וכו' לא יתיישב בכך עכ"ל היינו לתי' קמא שכ' התוס' לקמן בד"ה כדאמר אבל לפיר"ת שם גם ר"ש אית ליה היקישא דר' יונה דהוקש' כל המועדות וא"כ גם לקמן איכא היקשא דהוקשו חיצון ורגלים:

בד"ה על כו' למאי אצט' לכל חטאתם וכו' עכ"ל ק' הא אצט' למה פשעים לאו בני קרבן ובריית' דמפיק אין בה ידיעה מחטאתם נר' דממשמעות' דקרא הוא ולא מייתורא ועוד ק' במה שתי' דלא נימא מכפר כפרה גמורה הא אי לאו קרא דחטאתם לא הוה ס"ד למי' דמכפר כפרה גמורה כמ"ש התו' לעיל בד"ה ונכפר ונר' דהתוס' מפ' דרשא דסיפא דבריית' מייתור דאי להיקישא דמה פשעים הו"ל למכתב חטאתם וכל לדרשא זו והשתא ניחא הכל שפיר: :

בד"ה מ"ט וכו' דאי משום ב"א דתדדי"ש הא איכא למיפרך וכו' עכ"ל ק"ק דאי מפנימי קאמרי הו"ל למנקט פירכא דשכן נכנס דמה לפנים ואי מחיצון אמאי הוצרכו לפירכא הול"ל דתפשוט דבר הלמד בהיקש וחוזר ומלמד בב"א וקאמר הגמ' מ"ט כי היכי דלא תפשוט וי"ל דתחי' הלמוד מפנימי ופרכינן שכן נכנס דמה ואמרי' חיצון יוכיח דיוכיח עבדי' מדבר הלמד בהיקש כמ"ש התוס' לקמן ואו צריכין לפירכא דמה להצד השוה שכן מרובה כפרתן ולא ס"ל להתוס' בדבור זה כועוד אדיליף מפנימי וכו' שכ' בד"ה הואיל ובזה ניחא דל"ק מדברי התוס' כאן עמ"ש מהרש"א בד"ה הואיל דמרובה כפרתה פירכא כ"ד ע"ש וכן י"ל בדברי התוס' בד"ה אף וכו' דכוונתם לילף מפנימי וכי פירכת מה לפנימי שכן נכנס דמן לפנים אמרי' חיצון יוכיח ושפיר כ' דאיכא למיפרך שכן כפרתו מרובה אף ע"ג דפירכא כ"ד היא ומחיצון לחודיה לא ילפי' משום שהוא דבר הלמד בהיקש וא"ח ומלמד בב"א אך מהרש"א גופיה הק' שם הא דבר הלמד בהיקש הוא ע"ש ולפי"ה לק"מ גם מהרש"א גופיה לקמן בד"ה כדאמר כ' כיון דהוא גופיה מניה גמר לא אמרי' יוכיח ע"ש ולפ"ו לק"מ עמ"ש מהרש"א דכפרתו מרובה היא פירכא ב"ד מדברי

התוס' כאן ומדבריהם בד"ה אף זה וכו' וגם ק' מה שהקשה בדברי התוס' כאן אמאי הוצרכו לפירכא הול"ל דתפשוט דבר הלמד בהיקש וכו':

בד"ה הואיל וכו' הול"ל שכן נכנס דמה וכו' עכ"ל ואין לומר חיצון יוכיח כיון דחיצון מפנימי גמר אין לאומרו ביוכיח וכמ"ש מהרש"א בהפוך הדף בד"ה כדאמר ע"ש מיהו י"ל ד"ח יוכיח וצריכין לפי' דשכן מרובה כפרתו וכבר הק' כן מהרש"א ז"ל ומ"ש דשכן מרובה כפרתו הוי פירכא כ"ד ולא פרכי' לה אחדא מחדא ע"ש ולפ"ז א"צ למ"ש הוא בתחי' דבריו ואמנם הם דברים תמוהים דמדברי התוס' בד"ה אף זה ובד"ה שכן ובהפוך הדף בד"ה הא נרא' דפירכא גמורה היא ופרכי' לה אחדא מחדא ע"ש ולקושיתנו י"ל כיון דפירכא זו עדיפא כמ"ש הוא ז"ל בתחי' דבריו הו"ל להגמרא למנקט פירכא זו אף דאחדא מתרתי צריך לפירכא דמרובה כפרתו:

בד"ה שכן וכו' דאין לפרש שכן מכפר אטומאת מו"ק וכו' עכ"ל יל"ד היכי ס"ד לפ' כן דא"כ אר"ח נמי נפרוך כן ואמאי אצט' לשכן תדיר ולפמ"ש מהרש"א דפירכא דשכן מרובה כפרתו הוי פירכא כ"ד ניחא שפיר:

בא"ד דהא היא גופה בעי למילף עכ"ל עיין להתו' בקידושין דף ט"ז ע"ב ד"ה מה ובמהרש"א ז"ל שם:

דף ט:

גמ' עון א' הוא נושא וכו' ק' לעיל דפריך לר"י ונכפר אשאר עבירות לישני דר"י דריש עון לדרשא דעון א' הוא נושא ואינו נושא ב' עונות דהיינו מקדש ושאר עבירות וי"ל דדוקא היכא דר"א מכפר כגון הכא דציץ מכפר וכה"ג כ' התוס' לעיל גבי דרשא דכפרה אחת הוא מכפר מיהו ק' מאי מק' התוס' לעיל בד"ה אף זה נכפר ר"ח נמי אדחיצון נימא דעון א' הוא מכפר וי"ל דלר"י ע"כ דלא דריש דרשא דעון מדמכפר אקדש ומקדש דהוו ב' עונות וס"ל להתוס' דגבי דרשא דעון אפילו אין אחר מכפר כפרה זו ממעטינן ול"ד לדרשא דכפרה א' הוא מכפר ולתי' א' שכ' התוס' בד"ה ונכפר ציץ ניחא שפיר דה"נ כתיב עון העדה מיהו מגמ' לקמן ד"י ע"ב דקאמר ר"ח ל"מ אדרגלים משום עון א' הוא נושא מוכח דלא דמי עון העדה לעון הקדשים:

פירש"י בד"ה גילוי מילתא וכו' הילכך ליכא למיפרך וכו' דהא לא גמרינן כפרה אלא מיעוטא וכו' עכ"ל תימה דנפרוך שכן אינו תדיר ונ"ל דכוונתו דאין לפרש מ"ש בגמ' דהא גמרינן ר"ח ולא פרכי' דר"ל פירכא דכפרתו מרובה דהא מיעוט' הוא דגמרי' אלא הפירכא היא שכן אינו תדיר וקבע דבריו בשינוייא דגמ' משום דבמאי דפריך דהא ר"ח גמרי' וכו' י"ל דהילפותא היא דמכפר על טומאת. מו"ק דהו"א דאינו מכפר אלא על שאר

עבירות וילפי' מב"א דמכפר על טומאת מו"ק וע"ז א"ש פירכא שכן כפרתו מרובה מיהו לפ"ז לא יתכן מאי דמשני גילוי מילת' וכו' ומדמשני גילוי מילת' מוכח דאי לאו ב"א הו"א דמכפר על הכל וכיון דהבנין א' בא למעט הוי גילוי מילתא וכמ"ש התוספו' בד"ה שעירי בסה"ד וא"כ משינוייא דבמ' מתבאר דהב"א בא למעט וא"כ לא יתכן למיפרך על שכן כפרתו מרובה אלא הפירכא היא שכן אינו תדיר וה"ה דהו"מ לאוכוחי הכי מדקאמר לעיל ונכפרו נמי אשאר עבירות ומשני מב"א דתדרי"ש דמשמע דהב"א אתי למעוטי אלא דניחא ליה לאוכוחי משמעתין גופה מדמשני גילוי מילתא הוא:

בד"ה שסופו וכו' כגון שראוהו שנטמא ונכנס למקדש וכו' עכ"ל לאו שראוהו שגם נכנס למקדש בטומאה דא"כ אי לא מיקרי אין מכיר בו אלא ה' כדאמרינן בכריתות דכ"ו ע"א בועל מכיר בו הורג מכיר בו ועיין להב"ש שם אלא שלא ראוהו אלא שנטמא וסופם להודיעו שיזהר מליכנס למקדש והוא יודע בעצמו שנכנס למקדש:

בד"ה מה להלן וכו' שאין הבעלים צריכים וכו' עכ"ל היינו לר"י דס"ל בפ' כ"צ דע"ח אם אין בשר אין דם ומרצה ציץ על הבשר שנטמא כדי שיזרק הדם אבל לר"א כיון דיזרק הדם אפילו בלא ריצוי ציץ הקטרה אינה מעכבת הכפרה כדאמרינן בפרק תמיד נשחט דנ"ט ע"ב ע"ש:

בתוס' בד"ה כדאמר וכו' ונימא עצרת וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דכיון דרגלים מר"ח אתו לא עבדי' יוכיח כיון דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר וכו' ע"ש נר' מדבריו דדוקא בקדשים בוא דלא עביד יוכיח ויש לי להוכיח דאפילו בדבר דחוזר ומלמד לא עבדי' יוכיח והוא מהא דאמרי' בסוטה דמ"ו ויהא מום פוסל בעגלה בק"ו מפרה ומה פרה וכו' ותהא עבודה פוסלת בקדשים מק"ו ומה עגלה וכו' מה לעגל' שכן שנים פוסלים בה ע"ש וק' נימא פרה תוכיח וכו' אלא ע"כ כיון דהיא גופה מעגלה למידה לא עבדה יוכיח ועיין בקידושין דמ"א ע"ב ובתוס' שם ועיין שם בד"ה ע"א ועיין להצל"ח בפסחים ד"ע ע"ב במ"ש בברייתא דן' דוסתאי שנעלם ממנו דברי התוס' לעיל ודברי מהרש"א כאן ע"ש:

בד"ה אי עולין וכו' והר"ש וכו' עון המקריב וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז אמאי נייד הגמ' מלהקשות ליכפר ר"ח אדידיה ואדעולין דהיינו עון המקריב ולא היה צריך לנ"מ דנשבר הציץ וי"ל:

בד"ה אמר קרא וכו' אפירכא קמייתא וכו' עכ"ל הוצרכו לזה לפי' הר"ש שכ' בד"ה אי עולין וכו' אבל לפי' קמא שכ' שם קו' מעיקרא ליתא:

בד"ה הכא וכו' אהיקישא וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו כאן בתי' קמא שכ' בד"ה כדאמר משום דמאי דפריך בסמוך וכ"ת נכפרו אדיוה"כ היינו ע"כ משום היקישא דמועדיכ' וא"כ כיון דע"כ ר"ש אית ליה היקישא דמועדיכם לכך נקטו בפשי' אהיקישא:

דף י.

גמ' הא אמרי' אותה וכו' ק' נימא דמכפ' אדציץ או על עון המקרי' שהקריב בטומאה וי"ל דיליף ציץ מר"ח בג"ש הוי כאלו כתיב בציץ אותה ועון העדה ועיין בתוס' לעיל בד"ה אי מ"ש בשם הר"ש א"ו דיליף רגלים מר"ח דהוי כאלו כתיב אותה ברגלים ומ"מ לגבי יוה"כ אצטריך לדרשא דאחת דרגלים וכפור לגבי מאי דילפי מר"ח כי הדדי נינהו כמ"ש מהרש"א לקמן בע"ב ע"ש:

פירש"י בד"ה ניכפרו וכו' הנעשה בחוץ וכו' עכ"ל משום דפנימי כתיב ביה אחת בשנה והתי' פשוט לכך נקט החיצון והגמ' משני דאיתקש חיצון לפנימי א"נ כיון דאי אמרי' אדפנימי אינו אלא תלייה משום דבר קרבן הוא והגמרא נקט ניכפרו ניחא ליה לפרש בחיצון דהיא כפרה גמורה ועמ"ש בתו' בד"ה ואיתקש:

בד"ה הא אמרינן לקמן אחת וכו' עכ"ל הא דלא מייתי מלעיל דאיתא לדרשא זו גבי חיצון ופנימי משום דאיכא למימר דמיעוטא דאחת בשנה אינו אלא בכפרות דיוה"כ גופיה אבל דרגלים לא ממעטי' לכך מייתי מלקמן דפריך וניכפרו אדיוה"כ ומשני אחת בשנה ועמ"ש לעיל ד"ז בד"ה יש לי ע"ש:

בד"ה כולהו וכו' ור"ח מנייהו לשאין בה ידיעה כלל וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דשאין בה ידיעה כלל ברגלים נ"ל מדכתיב אותה לו' שאין רגלים מכפרים אדר"ח ומדכתי' אחת שאינן מכפרין אדיוה"כ וא"כ ע"כ דמכפרי אין בה ואין בה והדר ילפי' מהיקיש' דמועדיכם דלא מצית למימר דמעיקרא נילף ממועדיכ' ולא נכפרו אאין בה ואין בה דא"כ אותה למ"ל ע"ש והיינו לרב אשי לעיל דנ"ל מיעוטא דציץ אינו מכפר אדר"ח מדכתי' הקדשים ולא עדה אבל לשינוייא קמא אצטריך אותה למעט ציץ ואחת לחיצון דלא מכפר אפנימי כמ"ש בגמ' לעיל וא"כ אצט' שינוייא דר"א גם לר"מ והתוס' לעיל בר"ה ר"א דלא נקטו ר"מ אזלי לשי' דנ"ל אין בה ואין בה מר"ח ולא מרגלים כמ"ש לקמן ועיין למהרש"א ז"ל מ"ש לעיל בד"ה ר"א ע"ש:

בד"ה ואיתקש ואי הוה דפנימי וכו' עכ"ל פי' הגמ' הכא אליבא דמ"ד חוזר ומלמד וכו' וכן מ"ש דציץ לאו עבודה היינו למ"ד במכות די"ט בתר מלמד אזלי' אבל למ"ד בתר למד אזלי' ע"כ דס"ל כמ"ד דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד וע"ש בגמ' והא דלא הכריחו התוס' דע"כ פנימי איתיה בהיקישא דמועדיכ' מדאמרי' לקמן מודה ר"מ בפנימי דהוא

אינו מכפר כפרתן והם אינם מכפרים כפרתו מדכתי' אחת בשנה ואי ליתיה בהיקישא דמועדות אמאי אצט' למי' מדכתי' אחת בשנה י"ל דאצט' דלא נכפר אדחיצון ודלא נכפר חיצו' אדפנימי כמ"ש בגמ' לעיל: |

באד ותי' ר"ת בס' הישר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דלר"ש אצט' למי' ציץ לאו עבודה וכיון דכן עבדי' היקישא לכולה מילתא וכו' ע"ש היינו לס"ד דמק' אלא דרגלים נכפרו אדיוה"כ והיינו ע"כ מהיקישא דמועדיכם והיינו החיצון דפנימי י"ל דלא איתקש וזה נ"ל כוונת רש"י דפי' החיצון וא"צ למ"ש בפירש"י וא"כ ע"כ משום דעבדי' היקיש' לכולה מילתא כמ"ש מהרש"א ז"ל והתוס' בס"ד דלא ס"ד לתרץ כן מה שלא הקשה גם לר"ש למאי דפריך נכפרו אדיוה"כ משום דכיון דלא קאי במסקנא אלא דקאמר בשלמא וכו' ניחא להו למינקט ר"מ ומ"ש מהרש"א דלר"ש אצט' וכו' היינו ר"ש בן יהודה דע"כ ציץ לאו עבודה ומהשתא יליף בהיקישא רגלים מחיצון לטומאת מו"ק כמ"ש התוס' לקמן בד"ה אותה אע"ג דחיצון גופיה יליף מפנימי כיון דאיכא היקישא דציץ דלאו עבודה וכן מ"ש מהרש"א בד"ה ואיתקש וכו' ר"ש היינו ר"ש בן יהודה:

דף י:

גמ' אותה למ"ל וכו' ק' לפמ"ש מהרש"ל לעיל בפירש"י בד"ה כולהו דאותה גלי ארגלים באין בה ואין בה והדר ילפי' מהיקישא דמכפרי אר"ח ה"נ נימא לר"ש בן יהודה ואמאי הוצרך הגמרא לו' אותה למ"ל וי"ל דלרשב"י כיון דס"ל דרגלי' לא מכפרי איוה"כ מדרשא דאחת בשנה ע"כ דל"מ ליה למידרש הכי דא"כ בדרשא דאחת בשנה נימא הכי דגלי ארגלים דמכפרי אאין בה ואין בה והדר ילפינן מהיקיש' דרגלים מכפרי אדיוה"כ. הק' מהרש"א אמאי לא נאמר דילפי' רגלים ויוה"כ מהיקישא דר"ח הוי כאלו כתיב עון אחד ברגלים ויוה"כ למידרש דל"מ רגלים איוה"כ ויוה"כ ארגלים כמו חיצון דיליף מפנימי לאחת בשנה למידרש דל"מ רגלים אחיצון ע"ש וי"ל כיון דקושטא הוא דמכפרי רגלים אר"ח א"כ רגלים מכפרי עונות דרגלים ודר"ח וא"כ ע"כ דלא ילפי' לאתויי עון א' ברגלים דהא מכפרי אשני עונות אבל אדיוה"כ קושטא הוא דאין רגלים מכפרי אדיוה"כ ומה שתי' מהרש"א ק' דנגמר עון א' ברגלים ולא יכפרו רגלים אלא למקדש ולא אקדש דהוו ב' עונות כמו שנר' מדב' התוס' לעיל ד"ט ע"א בד"ה אף וכו' כמו שכתבתי לעיל בד"ט ע"ב בגמ' בד"ה עון אחד ע"ש:

שם קרבנותיו דמזבח הפנימי וכו' ואף ע"ג דאחת בשנה נמי מהאי קרא גופיה נ"ל לפיר"י לעיל ד"ח ע"ב בד"ה כפרה היינו דרשא בעלמא מדלא כתיב בעשור אבל פשטי' דקר' אכפר' אחת דוקא קאי וקרנותיו לא קאי אלא אפשטיה דקרא:

בתוס' בד"ה אותה וכו' אבל כשיש כפרה אחר' דהיינו אין בה ואין בה וכו' עכ"ל ק' נימא אאין בה ואין בה דשאר עבירות והוי מכפר כפרה אחרת ומנ"ל טומאת מו"ק ואי משמע להו דמהיקישא ילפי' טומאת מו"ק ממש א"כ מינה שמעינן אין בה ואין בה דאאין בה ויש בה החיצון מכפר וכתיב אחת בשנה וכמו שתי' בתי' בתרא ואמאי הוצרכו להאי סברא דכשאין להם כפרה אחרת הוא דדרשי' אותה וי"ל לתי' זה ילפי' מר"ח דבמילתא דקדש כדאמרי' בגמ' לעיל לר"ש:

דף יא.

גמ' והתנן המנחות וכו' ק"ל לפמ"ש התוס' במעילה ד"ח ע"א בד"ה קרמו וכו' משום ט"י נקט קרמו ע"ש ה"נ נימא דמשום לינה נקט קדשו וי"ל הכא שאני דאם איתא ליתני ברישא משהוקדשו נפסל דהא בעי כניסה בתנור ליקדש קדושת הגוף:

פירש"י בד"ה והמנחו' מנחת יחיד עכ"ל וכפי' בסמוך במתני' דהקומץ וכו' ונר' שהכריחו לזה מדקתני משהוקשו דמשמע שהקדישו' בפה ואי דצבור בלא"ה קדושים דמתרומת הלשכה הם וכדפירש"י בד"ה דקדושת מיהו ק' מדתנן התם גבי ב' הלחם ולחה"פ לישנא דמשהוקדשו וע"ש בפי' רש"י:

בד"ה לב ב"ד מתנה וכו' מידי דצבור וכו' עכ"ל משמע דביחיד לא אמרינן לב ב"ד מתנה וה' מוצל מאש קצבי סי' ל"ב הק' מדאמרינן בפסחים דפ"א ע"ד דקתני שורפין לפני הבירה ופירש"י לב ב"ד מתנה הרי דאפי' ביחיד אמרי' כן ע"ש ונר' דפסח שאני כיון דאתי בכנופיא קרבן צבור מקרי כמ"ש רש"י שם בפסחים דס"ו ע"ב ע"ש וע"ל ועיין להתוס' שם בדפ"א ולהמש"ל בה' שקלים ע"ש ומו"ר תי' דהתם נמי עצי המערכה הם של צבור ולב ב"ד מתני עלייהו ליתנם ליחיד ודוקא כגון ההיא דהמקדיש נכסיו הוא דשלל רש"י דאין לב ב"ד מתנה:

בתוס' בד"ה הוכשרו וכו' שתי הלחם וכו' עכ"ל ואין להק' בלא קדימה ת"ל דחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש די"ל דהכא מדאורייתא או כחזרה ועיין להתוס' במעילה שם ד"ח בד"ה קרמו וכו' שדבריהם תמוהים ולהח"נ שם ולהתי"ט בהך מתני' ולה' בית דוד למהרד"ף ז"ל שם ע"ש:

בד"ה הואיל וכו' ומדפסיל ט"י פסיל נמי לינה וכו' עכ"ל לשיטת רש"י צ"ל דה"ק מדפסיל ט"י מדאורייתא ש"מ קדושת הגוף קדיש א"כ פסיל ביה לינה מדרבנן כיון דקדיש קה"ג אבל מכתשת לא פסיל ט"י אלא מדרבנן ולכך לא פסיל לינה ועיין להתוס' שם מה שתי' לקו' רש"י ועיין למהרש"א שם מ"ש ע"ד ע"ש וי"ל דהא פשיטא להו דלא מיפסל בלינה קודם קידוש כלי מדקתני ברייתא נתנה במכתשת נפסלת בט"י ולא קתני לינה ולכך

ל"ל דנפסלה בלינה מקודם וקידוש כלי דקתני אשארא ועיין למהרש"א ז"ל לעיל בד"ה אלא מעתה:

בד"ה מ"מ וכו' תימא וכו' עכ"ל מבואר מדבריהם דלא ק"ל אלא על הגמ' בסוגיין דמסיק בקדושת הגוף היא אבל אי קדושת דמים לק"מ וי"ל על המש"ל בפ"א מה' כלי המקדש ועיין לה' המגיה שם ע"ש:

בא"ד וי"מ דודאי לא היתה כ"ש וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל לדברי רש"י בשמעתין דע"כ קידוש כלי דקתני אינו מכתשת מדקתני קדשו בכלי ומכתשת אינו קידוש כלי אלא קדושת פה:

בד"ה פר וכו' משום תקלה וכו' עכ"ל עמ"ש בי"ד סי' ס"ט דין י"ב ע"ש:

דף יא:

בד"ה אי הכי וכו' לכן נר' וכו' דקדשי ב"ה וכו' עכ"ל כת' מהרש"א ז"ל אף דקדושת דמים א"צ ללב ב"ד מ"מ שאני הכא דבעי העמדה וכו' ודבריו תמוהים דקושי' הגמרא היא ממצא אחרת נאה הימנה דחיה היא ובת העמדה והערכה ואכתי מאי קו' הא קדושת דמים היא ונר' כוונתו דפרה חמורה דבעיא העמדה והערכ' ול"ד לשאר קדושת דמים כגון מנחות וקטרת ומכח חומרא הוא דאתי עלה ויותר נראה לתרץ דפרה שאני משום דחטאת קרוי' רחמנא ולפעמים אית לה דין ק"מ כגון טריפות וכיוצא משום דחטאת קריי':

בד"ה משום וכו' לפי שאין פודין וכו' עכ"ל היינו לר"ל דס"ל לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ע"כ דטעמא דהך מתני' משום דאין פודין דדוחק להעמידה כר"ש אבל לר"י י"ל דטעמא משום העמדה והערכה:

דף יב.

גמ' דילמ' שאני פרה דדמיה יקרים וכו' לשי' רש"י דלעיל דמסקנא דשמעתין דפרה ק"מ ניחא אבל לשי' התוס' בד"ה א"ה דמסקנא דפרה קב"ה ואביי דלא ק"ל ההיא דפרה אההיא דפר ושעיר דיוה"כ משום דפרה קב"ה ובקב"ה אמרי' לב ב"ד מתנה קשה אמאי לא דחי הכא שאני פרה דקב"ה היא:

בפירש"י בד"ה והשני וכו' ומאן שמעת ליה דאמר וכו' עכ"ל הוצרך לזה לשי' בד"ה מקיצין דר"ש הוא דס"ל מקיצין אבל רבנן ס"ל אין מקיצין אפי' במותר תמידין דעולותיהן וא"כ מאי מייתי מהך דהכא דאע"פ דדעולה מקיצין בחטאת אין מקיצין נימא הא מנו רבנן דל"ל מקיצין אפילו בעולות ולהכי כ' מאן שמעת ליה וכו' ומאי דמייתי רבינא ממתני' דאשם ולא דחי דרבנן היא משום דהילכתא גמירי באשם קרב עולה כמ"ש התוס' ואמאי אינו קרב גופיה כדגמירי הילכתא ואפי' רבנן מודו וע"כ דאיכא למגזר אחר כפרה אטו קודם כפרה ואפי' אי גמירי רועה ע"כ דגמירי ניתוק לרעיה ולא ירעו

עד שיסתאבו ועיין בתוס' וא"כ אמאי אינו קרב גופיה אחר הניתוק וע"כ משום גזירה מיהו ק' בפירש"י שכ' מאן שמעת ליה וכו' נימא רבי אלעזר היא דס"ל אין חטאת צבור מתה כדקתני ר"א ורש"א ירעו ונימא דס"ל לר"א כרבנן דאין מקיצין אפי' בעולות ועוד ק' הא ע"כ מתני' לא אתי' כר"ש דמתני' קתני מת א' מהן יגריל ויקריב א' מהן והב' ירעה ור"ש ס"ל הגרלה אינה מעכבת ובמת א' מהן יביא חבירו שלא בהגרלה כדאיתא בסוף כריתות ועיין להתוס' ביומא דס"ה ע"א בד"ה הוה ליה וצ"ע ודע דהר"מ בפ"ד מה' שקלים כ' דתמידין שלא הוצרכו נפדין תמימין ודמיהן יקרבו עולות לקיץ המזבח ע"ש משמע דגופיה לא יקרבו לקיץ המזבח וצ"ל דס"ל כפירש"י דהא דמקיצין ליתיה אלא לר"ש אבל לרבנן אין מקיצין בגופייהו ולמה שהקשתי נימא ר"א היא י"ל דרבא דמייתי מהך דהשני ירעה דגזרי' ס"ל כרב שם ביומא דהב' שבזוג א' קרב ולמאי דפריך הגמ' שם הא דיתיר מתה הא הו"ל כמפריש לאחריות רבא משני דר"ש היא כקו' התוספות שם ולא שמעי' לשום תנא דמפריש לאחריות מתה אלא ר"ש וא"כ ע"כ ר"ש היא ורש"י לא נקט אלא ההכרח דלא אתיא כרבנן:

בתוס' בד"ה שאני וכו' תימה דהול"ל תקנתא דתמידין וכו' עכ"ל לפי מה שנר' מפירש"י בד"ה מקיצין דהא דמקיצין לא אתיא אלא אליבא דר"ש ניחא קו' התוס' הלזו דל"מ למימר שאני קטרת דל"ל תקנתא דמקיצין משא"כ בתמידין די"ל דר"י דאמר נפדין תמימין ס"ל כרבנן דאמרי דליכא תקנתא דמקיצין ודמיא לקטרת ולכך דחי בתקנתא דרעיה:

בד"ה אשם וכו' ותימה וכו' ופי' בתוס' וכו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז דההלכה כך נתקבלה כל שבחטאת מתה באשם קרב עולה והקרא חידש לן דמה שקרב היינו אחר רעיה:

דף יב:

גמ' אי דלא עביד תשובה זבח רשעים וכו' הר"מ בה"ת כ' דעל החמורו' אינו מכפר שעיר המשתלח אלא עם התשו' אבל על עשה ול"ת מכפ' אפילו בלא תשו' וכ' הלח"מ דלא פריך הגמ' זבח רשעים אלא על החמורות וי"מ ע"ד מדאמרי' בפ"ק דזבחים דעול' דורון היא דאי לא עביד תשו' זר"ת ואי עביד תשו' בלא קרבן מכפר הרי דאפי' גבי עשה אמרי' זר"ת ונ"ל דלק"מ דדוקא הכא דלא בא הקרבן בשביל הקלות בלבד ל"מ זר"ת כיון דבא נמי על החמורות דעביד בהו תשו' אבל התם לא בא הקרבן אלא אעשה ול"מ תשו' הוי זר"ת והגמ' הכא משמע ליה דכל השנויין במתניתין בחדא גוונא מיירי:

בפירש"י בד"ה לנדבת וכו' דפליגי אר"א וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דאף לר"י אינו מביא עוף משום לה' לכהן דאל"ה אמאי לא כ' רש"י לעיל נפקותא זו בין ר"י לחכמים ע"ש וק'

דא"כ אמאי אצט' הגמרא לטעמא דאין עוף בצבור וכקושית התוס' וע"כ משום דאיירי בגופן והדק"ל דאיכא נפקותא בין ר"י לחכמים ונר' דאף דפלוג' דר"י וחכמים איירי בגופן מ"מ ניחא ליה לרש"י לו' נפקו' דאתי' אפי' בדמים:

דף יג.

בתוס' בד"ה בעומד וכו' והא לא אתי אפי' כרבנן וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלא מוקי לה בג' עבירות משום דסתמא קתני וכצ"ל בגמ' דלא מוקי הך ברייתא דקתני שאין מכפרין אלא על השבים כר' ובהנך ג' עבירות ע"ש ואין להק' היכי מצי מוקי לה בג' עבירות וכרבי א"כ אמאי אצט' קרא דאך הא כבר נ"ל מהכרת תכרת די"ל דמ"מ מנ"ל להגמ' דר"י לס"ל כר' נימא דס"ל כר' ומפיק לה מקרא דאך ואייתר ליה קרא דהכרת תכרת ומוקי לה כרדרשי רבנן דמיחה אינה מכפרח אלא עם התשובה ולא מוקי ליה כדדריש רבי:

בד"ה הואיל וכו' וא"ת נימא דיוה"כ וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ואין להק' נילף בק"ו משאר חטאות שאין כפרתן מרובה ומכפרין על המזיד יוה"כ שכפרתו מרובה א"ד שיכפר על המזיד דהשתא ל"ל חטאת ואשם יוכיחו די"ל כיון דכפרתן מרובה פירכא כ"ד כי היכי דלא פרכי' לה אחדא מחדא כך לא עבדי' מינה ק"ו:

בד"ה דאלת"ה וכו' אצט' אך אפילו חזר בו וכו' עכ"ל ק' לפ"ז מדאמרינן בכריתות ד"ז ע"א מאי שבין וכו' אלא שבין דאמר יתכפר לי חטאתי וכו' ומנ"ל דילמא שבין חזר בו בתשו' ולעולם מבעט בכפרה ותח"נ כ' שם דמבעט מקרי אין שבין ע"ש ונעלמו ממנו דברי התוס' הללו והנכון הוא מ"ש ה' שמחת יהודה שם דרבא הוא דקאמר הכי התם ולשיטתיה אזיל דמדכתיב כרת ביוה"כ ידעי' דבעי' שבין וע"כ קרא דאך בא למבעט בכפרה. ודע דלדברי התוס' לפום מאי דדחי דמ"ל כרת דיוה"כ בחנקתיה אומצא אית לן לאוקומי חדא דאך לשבין ולעולם מבעט בכפרה יוה"כ מכפ' דלא כדמשמע מדברי הרמב"ם הביאו הב"ש בחי' שם ע"ש:

בד"ה דעבד וכו' כדתניא חומש בשעיר וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלתי' קמא קשה מבריית' הלזו ור"ל לתירוץ קמא אין יוה"כ מכפר כלל אלא שעיר המשתלח ובריייתא קתני יוה"כ מכפר. כשתחשך ולפי המתבאר מברייתא הלזו דיום הכפורים אינו מכפר אלא משתחשך ק"ל מדאמרי' בכריתות די"ט ע"ב אלא מעתה דידיעת ס' מחלקת לחטאות אבל כזית שחרית דיוה"כ וכזית ערבית דיוה"כ במקום אשם תלוי לחייב ב' חטאות ומייתי עלה מדתנן עבר עבירה ביוה"כ אפי' עם חשיכ' פטור שכל היום מכפר ע"ש והשתא אפי' כל היום מכפר אינו מכפר עד שתחשך וא"כ ליכא ידיעת ס' בנתיים ואי

אשעיר המשתלח קאי לא הו"ל לאתויי אלא האי ברייתא ולא הו"ל לאתויי הך מתני' כלל וצ"ע:

דף יג:

גמ' מ"ט דר"ש וכו' עמ"ש מהרש"א משם מהריב"ל הא ר"ש טעמא קאמר בשם וכו' ע"ש ועיין להתו' ביומא דס"ו ע"א בד"ה אמר ע"ש:

שם דלא מכפר הכהנים דכתי' אשר לעם לכאורה לא היה צריך לאשר לעם דבלא"ה הא אית להו פר דמכפר עלייהו וכ"כ רש"י בד"ה אלו והתוס' בד"ה השוו נקטו לישנא דגמ' ועיין בגמ' בסמוך:

בתוס' בד"ה וכפר וכו' ולא מצינו שיכפר שעיר הפנימי וכו' עכ"ל שלא בדקדוק כ"כ דשעיר אינו מכפר אלא על ישראל ושמש בטומאה ל"מ אלא בכהנים אלא ר"ל פר דקרא בפר ושעיר כתי' וכמ"ש לעיל ד"ז ע"ב ודע דלפירש"י שלפנינו לק"מ קו' זו שכ' ושהה דמחייב על השהייה ומ"ש הקטיר קטרת אורחא דמילתא נקט דל"מ כהן במזבח אלא כהן העובד עבודה:

בא"ד הא אפי' לר"י נמי וכו' עכ"ל ר"ל ול"ל בנין אב אבל מטומאות אצט' דלא נימא דמיירי בטומאת מו"ק ובשאר עבירות דאיקרו טומאות:

דף יד.

גמ' וכ"ת ביתו כתיב וכו' פי' דנמעט מתיבת ביתו דנהי דלו הותר מכללו ביתו לא הותר וכ"מ מפירש"י ועיין למהרש"א ומ"ש דסמוכים על שלחנו ואשתו כל מה שקנו הם שלו לא פסיקא מילתא כמו שמבואר בגמ' בכ"מ:

בתוס' בד"ה האי מבע"ל וכו' ומדאצט' קרא וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דהוצרכו לזה משום דמהברייתא דמייתי המק' מוכח דכי לא מחסרי אין מתכפרין וא"כ מאי ס"ד להק' ולכך פי' דפריך מדאצט' וכו' ע"ש ואין זה מוכרח דאע"ג דידעי' מהברייתא דכי לא מחסרי ל"מ מ"מ פריך שפיר דכיון דמצינו להם כפרה ובשל צבור ל"מ דכתיב אשר לעם ע"כ מתכפרי בפר אע"ג דלא מחסרי וכדהק' התוס' בד"ה בדאהרן ומשני הגמ' דכיון דאשר לעם הוא טעם אי אמרת מתכפרי אין הטעם נכון כתי' התוס' וניחא לפי"ז מאי דקאמר בשינוייא דגמ' דלא מחסרי ממונא דכתיב אשר לעם ואע"ג דהתוס' בד"ה דלא וכו' נתקשו בזה דהא מקרא דמאת עדת בנ"י נפקא מ"מ ע"כ דלא הק' כן אלא לס"ד אבל לפי מה שתי' בד"ה בדאהרן ניחא שפיר ודברים מוכרחים הם בדברי התוס' ובמה שהוצרכו התוס' לפ' דפריך מדאצט' וכו' יש מי שפירשו דהתוס' משמע להו דפשטא דלו הוא משלו כמו קרא דאשר לעם דפריך והא מבע"ל וא"כ הו"ל להגמרא להק' לו משלו כדפריך בקרא דאשר לעם והול"ל וכ"ת מקרא דלו השני הא תניא וכו' אלא ע"כ

דהגמ' פריך מדאצט' וכו' ולכך לא פריך אלא מברייתא דניחא ליה להק' עדיפא מינה דאדרבא שמעי' דמתכפרי ואח"כ הק' התוס' אבל קצת חיתה וכו' ור"ל האי קו' דמדאצט' וכו' ליתא ולא הו"ל להק' אלא הא מבע"ל משלו כדפריך אקרא דאשר לעם:

בא"ד כיון שמצינו בפרה וכו' עכ"ל לרווחא כ"כ למסקנא דכתיב יכפר אבל לס"ד דברייתא מעיק' דליכא יכפר צ"ל דאף שלא מצינו כפרה הו"א מסברא דיביאו משלהן כדי שיתכפרו ועיין מהרש"א ז"ל ובמה שהק' מהרש"א בשם מהריב"ל בתמיהת התוס' נ"ל דל"ק דפ' ג' דלו הוא דרשי' מייתורא דאין מתכפרין דכל דאיכא למידרש דרשי' ולא מוקמינן לעכב ועיין למהרש"א בפסחים דס"ג ע"א בתוס' בד"ה השוחט ולה' חק נתן שם בנימוקיו:

בד"ה וקאמ' וכו' הואיל ומצינו בשל אהרן מתכפרי וכו' עכ"ל ואע"ג דהגמ' ביומא קאמ' שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא ה"נ י"ל אפקריה רחמנ' לשל צבור גבייהו דכהני:

פרק שני

דף טו.

גמ' אי מה להלן חמץ וכו' וא"ל נימא דאה"נ דבעי' חמץ דא"כ קידוש דשלמה דהיו בתודות במאי קידשה דהא ל"מ מנחה חמץ אלא בב' הלחם וא"כ מקידוש שלמה שמעי' דלא מקיש לירושלם דאי מקיש ליבעי חמץ ולפ"ז אין מקוה למ"ש מהרש"א לקמן בסמוך בגמרא ע"ש:

בתוס' בד"ה וכן וכו' בהעמדת סנהדרין וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ותמהני דלפ"ד מאי ק"ל להתוס' בדבור שלפני זה מאין דנין את השבט:

בד"ה לדורות וכו' דאותם משמע למעוטי וכו' עכ"ל לכאורה מפירש"י בד"ה ה"ג וכו' שכ' אי למימרא לדורות לא מקדשי במשיחה לחודה וכו' מוכח דלא משמע ליה דאותם למעוטי משיחה לדורות ולדידיה ק' קו' התוס' וי"ל דדוקא הכא אזלי' בתר משמעות אותם דמשמע למעוטי משיחה לדורות כמ"ש התוספות דלא עקרי בהכי משמעות דקרא דוכן תעשו דהא לדורו' מהני נמי משיחה לחודה ואי בעי משיחה וכו' אבל בסמוך אי אזלי' בתר משמעות דאותם עקרי לוכן תעשו דהא ל"ל אי בעי משיחה וכו' דהא אשר ישרתו כתיב:

בד"ה אין וכו' תימה למ"ד וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דא"ל למ"ד אין מנחה בבמה ס"ל באחת מכל אלו דא"כ ס"ל לא קדשה ואמאי דחיק הגמרא לאשכוחי מ"ד לא קדשה הא איכא מ"ד אין מנחה בבמה ע"ש וליתא דלמ"ד אין מנחה בבמה מקידוש דשלמה ידעי' בא' מכל אלו ויליף מקידוש דשלמה ולעולם ס"ל קדשה לעת"ל והגמ' לקמן דקאמר למ"ד

בא' מכל אלו יליף מעזרא היינו למ"ד יש מנחה בבמה ע"כ ליכא למילף אלא מעזרא וס"ל לא קדשה דאי ס"ל קדשה הול"ל בכל אלו כדכתי' וכן תעשו:

דף טז.

גמ' ועזרא קדושי קדיש אע"ג דלא הוו אורים ותומים וכו' אין להק' דילמא היכא דלא אפשר שאני כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אין עזרא וכו' די"ל דלא כ"כ התו' אלא גבי שירי מנחה דמדאמרי' בגמ' לעיל דלא בעי' חמץ משום דלא אפשר משמע דאינו היקש גמור לירושלם ולכך היכא דלא אפשר מהני אבל בקידוש דירושלם דמקדשי בלחמי תודה דכתיבי בהדיא בקרא ודאי מעכבי ולא אמרי' היכא דלא אפשר מהני:

שם תנאי היא וכו' ורמינהי וכו' נר' משום דלכאורה מכח רומיא דברייתו' צ"ל חדא מינייהו משבשת' וא"כ מסתבר' לשבושי ההיא דלא קדשה ואזדא לה שינוייא דתנאי לכך הוצרך לתרץ הברייתות וממילא בהני תנאי סגי ליה וא"צ להנהו דלעיל ועיין מהרש"א בדברי רש"י ז"ל:

בתוס' בד"ה דכ"ע וכו' לפי שיכולין לפדותו בשו"פ וכו' עכ"ל ע"ש בגמרא דערכין דבעי ד' דינרין לפרסומי מילתא ועיין להכנה"ג בח"מ סימן :

דף טז.

גמ' ר"א הכי ק"ל וכו' ואין להק' מנ"ל טומא' שבפנים נימא דכוליה קרא למקדש ומשכן די"ל דאם כן ליכתוב בחד קרא משכן ומקדש ולמ"ל תרי קראי:

בתוס' בד"ה קדושתו וכו' תקשה דבפ"ק דחולין וכו' עכ"ל ואע"ג דהתוס' לעיל בד"ה כ"ע כ' דיש לחלק בין קדושת הארץ לקדוש' מחיצה לא כ"כ אלא בלשון אפשר ליישב דעת המדחה דדחי לא דכ"ע וכו' אבל לא ניחא להו למימר כן למסקנ' דמילת' ומ"ש לפירש"י דא"כ תפשוט וכו' הו"מ להק' מההיא דחגיגה וביצה שהביאו לעיל אלא דניחא להו להקשות מסוגיא דשמעתין דלעיל ולכן הק' בלשון תפשוט וכו' בד"ה או וכו' שיש אהל מועד מיותר וכו' עכ"ל והא דקאמר הגמ' שם טעמא דמקדש אקרי משכן היינו דע"י הסברא דמקדש אקרי משכן מוקמינן אהל מועד להכי ע"ש בגמ':

בא"ד ואמר הר"ש מדרוש וכו' עכ"ל עיין למהרש"ל ומהרש"א ז"ל ולפי מ"ש מהרש"א לא אתי שפיר מ"ש בגמ' ש"מ תרתי:

דף יז.

גמ' כי גמירי שהייה שהייה דבת השתחויה וכו' הרא"ש בתוס' הק' לגירסא זו הא ההלכה באה להקל דאי לאו ההלכה הוה מחייב אפי' בלא שהייה כדנ"ל לעיל נטמא בעזרה מקראי וא"כ אי לא גמירי שהייה בשלא בת השתחואה מחייב אפי' שהייה ואיך אפשר שיהיה האויר חמור מן הקרקע ע"ש ונ"ל במ"ש המש"ל בפ"ג מה' ביאת מקדש

בטמא שנכנס למקדש דרך גגות דקי"ל דפטור ונ"ל מדכתי' ביאה דרך ביאה דוקא דה"ד בלא שהה אבל בשהה שיעור השתחואה מחייב כמו נטמא בעזרה והוכיח כן מגמ' בסמוך דפריך טמא ששמש במקדש דבמיתה המ"ל ע"ש ולפ"ז בדרך הגגות ההלכה באה להחמיר דאי לאו ההלכה הו"א מיפטר מדכתיב לשון ביאה והשתא י"ל דבעיא זו דתלה עצמו באויר עזרה בטמא שנכנס דרך גגות דאי לא גמירי שהייה דלאו בת השתחויה מיפטר ועפי"ז יש ליישב מה שהק' התוספות לעיל בד"ה מנה"מ ל"ל קראי לנטמא בפנים ת"ל מההלכ' דגמירי שהייה ועפי"ה י"ל דאי לאו קראי הו"א נטמא בעזרה פטור ומאי דנאמרה ההלכה שהייה היינו בנכנס דרך גגות ועי"ל דר"א דנ"ל לעיל טומאה בעזרה מקראי פשיט"ל דלא גמירי אלא בבת השתחויה ואי לאו קרא ולא נ"ל נטמא בעזרה אלא מהלכה הוה מיפטר בשהייה דלאו בת השתחויה ולהכי צריכי קראי לחייב בכה"ג דהשתא אפי' אי לא גמירי בדלאו בת השתחואה מחייב כמ"ש הרא"ש:

והנה המש"ל הוכיח עוד דדרך גגין חייב בשהה מדברי התוס' בר"פ כל הפסולים אהא דתנן טמאים ששחטו איך אפשר סכין ארוכה כ"כ ותי' דמ"ל בבא דרך גגין והושיט ידו ושחט ולמ"ד ביאה במקצת שמהביא מ"ל בסכין ארוכה וכו' דאמאי לא כ' בבא דרך גגין ונכנס כולו לעזרה ושחט כדרכו אלא ע"כ בשהה חייב ואין לומר דמ"מ אסור מדרבנן דא"כ בהושיט ידו נמי אסור מדרבנן אפי' למ"ד לא שמה ביאה כמ"ש הר"מ שם עש"ב ונר' דל"ק דד"ז תלי בפלוגתא דתנאי גבי הכניס ידו לבית המנוגע אי גזרי' ידו אטו גופו כדאית' בחולין דל"ג והביאוהו התוס' לקמן בד"ה אפילו ע"ש וה"ה גבי מקדש ושפיר כ' התוס' דלמ"ד לא שמה ביאה מיתוקמא מתני' בהושיט ידו ושחט ואתיא כמ"ד לא גזרי' ידו אטו גופו דפלוגתא דתנאי היא ועי"ל דלמ"ד לא שמה ביאה כיון דבגופו ליכא איסור אלא מדרבנן בידו אפי' איסור דרבנן ליכא אבל למ"ד שמה ביאה ידו וגופו חד דינא אית להו ולא כתב הר"מ דבהכניס ידו אסור מדרבנן אלא בדרך ביאה כיון דבגופו אסור מדאורייתא אבל בדרך גגין שרי בידו:

בתוס' בד"ה צריך וכו' בטימא עצמו בשוגג וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולפ"ד ק' אמאי הוצרכו להוכיח דלא מיירי בהיתרא שלא יטמא עצמו מגמ' דנזיר הו"ל להוכיח משמעתין גופה דע"כ לא מיירי במזיד מבעיא דר"א וי"ל דכוונתם ליישב מאי דק' מאי מבע"ל לרבא הא כיון דבקרא בטומאת עזרה כתי' קרבן ומלקות ואתיא הילכתא דבעי' שהייה ודאי סתמו דבכל גוונא מיירי וע"כ כ' דע"כ לאו בכל גוונא מיירי דבהתרו בו בשעת טומאה לא בעי שהייה ולהכי מבע"ל לרבא כיון דלאו בכל גוונא מיירי שמא דוקא לקרבן נאמרה וכל זה לפ"ד מהרש"א אבל בעיקר דברי התוס' י"ל דמ"ש בטימא בשוגג

הוא לפום פי' ב' שכ' לקמן דבעיא דר"א למלקות אבל לפי' הא' דר"א לקרבן אה"נ דאתיא בעיא דרבא אפילו במזיד וכל מאי דכ' בדיבור זה הוא לכל הפי' דבעיא דרבא בשוגג א"ש לכל הפי' וגם לא מיירי שהתרו בו בשעת טומאה הוא לכל הפי' ועיין להמש"ל בפ"ג מה' ביאת מקדש דין כ"א ע"ש:

באד"ד דקאמר התם וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בס"ד ולפ"ד לא היה צריך לאוקמה התם בבא חבירו ופרע המעזיבה אלא אפי' הוא עצמו פרע את המעזיבה ועיין בתוס' שם:

דף יז:

בד"ה ואין אוכלין וכו' כדאמר בפרק איזהו מקומן עכ"ל ע"ש בגמרא ותראה שדבריהם צ"ע וכבר עמד ע"ז ה' דרך המלך ע"ש ועיין לה' ח"ן שם מ"ש ליישב דבריהם ומ"מ הי"ל להתוספות למינקט דבריהם במאי דתניא אין שוחטין דאתי' ככ"ע:

בד"ה אין שוחטין וכו' גגין ועליות לא נתקדשו וכו' עכ"ל מכאן מוכח דגגין ועליות לא נתקדשו אפי' בקדושת ירושלם דהא קדשי' קלים נאכלין בכל העיר דלא כמהרש"א בפ"ב דמכות די"ב ע"א שכתב דדוקא בקדושת העזרה הוא דלא נתקדשו אבל בקדושת ירושלם נתקדשו ע"ש ועיין להמש"ל:

דף יח.

בד"ה דאי ס"ד וכו' מדכתיב ואל אשה בנדת טומאת' וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא מייתו קרא דלעיל מניה ותהי נדתה עליו דמניה נ"ל לקמן עשה וי"ל משום דמההוא קרא לחודיה י"ל דרבא לית ליה דחזקיה וליכא לאוכוחי אלא הצירוף מתני' דקתני זוהי מצות עשה דע"כ מקרא דנדתה עליו הוא דנ"ל אבל קרא דלא תקרב מדמחייב קרבן ע"כ דדרשינן לא תקרב כמ"ש התוס' לקמן:

בד"ה לעולם וכו' וה"ה דהומ"ל בסמוך לוסתה ואפרישה עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בשם המלחמות דהוי מזיד אכניסה ע"ש א"ש דל"מ לאוקמה בסמוך לוסתה אפרישה דכיון דהוי מזיד אכניסה אפרישה לא מחייב דלא הוי שב מידיעתו דכ"ש הוא ולא דמי לאי מזיד אפרישה דהוי שב מידיעתו אכניסה דהתם יצר אלבשיה וכמ"ש התוס' בד"ה אי כת"ח ע"ש:

דף יח:

גמ' אשר חטא והביא אמר רחמנא וכו' עיין בהוריות ד"ה ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה אלמא וכו' וי"ל הא דאוקים וכו' משום דסבר משמש מת וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל אע"ג דאביי הוא דס"ל חייב ב' מ"מ רבא משני הכי אליבא דאביי לפי סברתו דרבא דס"ל פטור ע"ש וא"צ לזה דרבא גופיה אמר לעיל משמיה דרב הונא חייב ב' ואליבא דנפשיה משנו:

בד"ה לא וכו' מידי דהוה אפסח ומילה עכ"ל עיין להתוס' בר"פ השוחט ומעלה:

דף יט.

גמ' אלא לא שנא פירש"י ופטור והיינו משום דכיון דסברא דר"א לא מכרעא הדרי לסברא דהרי העלם מקדש בידו דהיא סברא טפי כדמשמע לשון אדרבא אך בגמ' דשבת ד"ע א"א לפרש כן וע"ש במהרש"א:

בתוס' בד"ה פרט וכו' מיהו תימה אמאי אצט' בה וכו' עכ"ל ואיפכ' אמאי אצט' שמואל מלאכת מחשבת ת"ל מבה ל"ק די"ל משום ר"י דדריש בה לדרשא אחריתי נקט טעמא דמלאכת מחשבת ועיין להתוס' בסנהדרין דס"ד ע"ב שכ' דאצט' מלאכת מחשבת לפטור אפי' נהנה ולפ"ד אלו ל"ק קו' ב' שהק' כאן אי טעמא דנהנה עיקר למ"ל למיפטריה ממלאכת מחשבת:

בא"ד ומ"ש בקו' כאן מתעסק היינו נתכוון לחתוך התלוש וחתך המחובר ואיזהו חייב נתכוון לחתוך וכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר וכו' עכ"ל כצ"ל ותיבת את זה וחתך זה נמחק וכ"ה בפירש"י וכ"נ מדברי מהרש"א. ומ"ש מהרש"א דקאי אתחי' דברי רש"י דלפ"ד אפילו נתכוון למחובר ע"ש א"צ דכיון דרש"י אדרשה דבה קאי ולפ"ד נתכוון לזה וחתך זה לאו מבה נפיק אלא מטעם מלאכת מחשבת:

בד"ה הרי העלם מקדש וכו' אבל חטאת קבועה חייב עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל וק"ל על ס' ר"ת מדאמרי' לעיל ד"ד מני מתניתין אי ר"ש וכו' אי רע"ק וכו' ומשני לעולה רע"ק ומהן לפטור ומהן לחיוב ועוד משני למלקות ודחי דמתני' בקרבן משתעי ע"ש בסוגיא ולדעת ר"ת א"ש ככ"ע ומהן עולה ויורד ומהן חטאת וב' שהן ד' היינו ב' דכתיב בקרא דעולה ויורד ושהן ד' היינו חיוב חטאות גם קשה על ס' ר"ת לישנא דמהן לפטור שם והו"ל להתוס' לקבוע דבריהם שם ועיין להתוספות לעיל דף ז' ע"ב בד"ה בשוגג במ"ש דבטומאת מו"ק נמי ע"כ בשוגג ולא מתיידע ליה דבאתיידע ליה בר קרבן ולפמ"ש כאן י"ל בהעלם מקדש וכרע"ק ועיין עוד להתוס' לעיל דף ח' ע"ב בד"ה מה פנימי ודוק:

דף יט:

בד"ה עשו וכו' אבל הכא וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דא"כ מאי פריך דר"י אדר"י ע"ש ל"ק דא"כ ע"כ דאיירי בחתיכה א' ס' חלב ס' שומן דאי חתיכה מב' חתיכות א"כ דמי לב' שבילין וא"כ ע"כ דהני תנאי ס"ל דלא בעינן גבי אשם תלוי חתיכה א' מב' חתיכות ומנ"ל לרבויי לומר כן נוקמה לב' שבילין כרי"ש דלא בעי ידיעה בתחילה כי היכי דלא לאוכוחי דהני תנאי ס"ל דלא בעינן חתיכה מב' חתיכות דלא כהילכתא:

פרק שלישי

בד"ה כאן וכו' ודוחק י"ל וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דאמאי לא משני הגם דלעולם ס"ל לר"י עשו ס' ידיעה כידיעה והיינו טעמא דמוקי בהן בחלב דלא כר"ל משום דא"כ תק' דרשב"י אדרשב"י ע"ש ול"ק דמ"מ שמעי' מדרבי לפום אוקמתא דר"י דידיעת. ס' אין מחלקות מדקאמר כשם שידיעות ודאי משמע דידיעות ס' אין מחלקות לחטאות וא"כ מנ"ל לר"י דאיכ' תנא דפליג עליה דר' בהאי ס' ולמימר כאן עשו ס' ידיעה וכו' ועכצ"ל כן דאי לה"כ תיק' נימא טעמא דר"י דלא מוקי לה להה"א דחלב כר"ל משום קו' חטאת באשם בעי למיקני כדפריך הגמ' בכריתות די"ח אר"ל ואסיק בקו' ע"ש אע"כ כמ"ש:

דף כ.

בד"ה איסר וכו' ואם לאו שלא הזכיר אכילה אלא אמר הרי עלי זה כזה פטור וכו' עכ"ל ר"ל פטור לגמרי דאפי' נדר לא הוי דהא לא אמר אלא זה כזה והככר הראשון שהתפיס בו מושבע הוא עליו ולא נדור אבל לאוקמתא דרבא דלא מיירי בהתפסה ואם לאו נדר מיהא הוי ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף כ:

בד"ה כל וכו' איפכא דלחומרא מקשינן וכו' עכ"ל מק' מדאמרי' בסנהדרין דנ"א ע"ב כי תחל יכול אפי' חללה שבת ת"ל לזנות וא"כ מדאצט' לזנות ע"כ דמוזהרת על חלול שבת והיכי מ"ל איפכא וע"ש בגמרא דמוקי לה כר"ש דשריפה חמורה ולרבנן ע"כ דאתא לזנות לדרשה אחריתי:

בא"ד כל שישנו בהשחתה וכו' עכ"ל מק' דא"כ למ"ל היקש' כלל הא מצות ל"ת הן ונשים חייבות מדר"י ולק"מ דס"ד משום דכתיב פאת זקנך ולא זקן אשתך וכן מוכח בשמעתא דקידושין שם ע"ש:

בא"ד וכ"ת ה"נ א"כ בספ"ק דביצה וכו' עכ"ל אין להק' דילמא מדרבנן אסור די"ל דאין סברא דגזרו רבנן אלא בכלאים דאורייתא אבל בכלאים דאפי' לאנשים ליכא איסור אלא מדרבנן ודאי דל"ג בנשים וא"כ לוקמה התם בכלאים דרבנן כגון להכריעו תחתיו וכיוצא וע"ש בגמ':

דף כא.

גמ' ואבע"א כשם שמביא קרבן וכו' ק"ל דהשתא משמע דמדבור א' נאמרו נ"ל וא"כ למ"ל לקמן דכ"ו למדרש טעמא דרע"ק דמחייב לשעבר מרבויי ומיעוטי ולפ"ד הקו' שכ' בתי' קמא דהשתא חזר וכו' ניחא אבל לפ"ד הריטב"א ז"ל שכ' דאכתי קאי א"כ גם אבע"א אזל' כן וי"ל דברייתי' דדבור א' פליג' אההיא ברייתא דדריש רבויי ומיעוטי וניחא לפ"ז מה שהק' התו' לקמן דכ"ה בד"ה רב די"ל דרב דריש כללי ופרטי והכא שאני דנ"ל

מדבור א' נאמרו גם ניחא פסקי הר"מ דבעלמא פ' דמ"ד כללי ופרטי ופ' כרע"ק דמחייב לשעבר וכבר עמד ע"ז הפר"ח בי"ד סי' פ"ד והלח"מ בה' שבועות ע"ש ועפי"ה ניחא דאפ' דפ' כרבין גם לרבין אצט' ההיא דדבור א' כמ"ש התו' כאן והגמ' לעיל ד"ה ע"א דקאמר השתא דר' דריש כללי ופרטי ק' שבועות אזיל כתי' קמא דהכא אבל לפום אבע"א כיון דלא אתא היקישא אלא לקרבן בע"כ דלא דרשי' הכא כללי ופרטי אע"ג דבעלמ' דרשי' כללי ופרטי:

שם אימא נשבע ומחליף וכו' לפ"ז ברישא הו"ל למיתני שבועת שוא נשבע להחליף דהיינו אכלתי ולא אכלתי והריטב"א כ' דל"ג את הידוע לאדם בברייתא אלא נשבע לשנו' והיינו נשבע להחליף ע"ש וכ"נ מפירש"י שלא פי' לשנות את הידוע על איש שהוא אשה אלא לקמן במילתא דרבין ומתני' דלקמן דכ"ט דקתני איזהו שבועת שוא נשבע לשנות וכו' על העמוד של אבן וכו' ל"ק לר"ד מדלא קתני אכלתי ולא אכלתי די"ל משום סיפא דקתני זוהי שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור ואלו אכלתי ולא אכלתי חייב קרבן אפי' לר"ד דהא לקמן בסמוך מוקמי' לה כרע"ק דמחייב לשעבר:

שם אשכחן שבועת שוא שבועת שקר מנ"ל וכו' מכאן ק' אמ"ש הרדב"ז ח"א סי' קנ"ד שנשאל למה לא נכתבה שבועת שקר בעשרת הדברות והשיב דשוא כולל הכל וראיה מדאמרי' ר"פ שה"ד הוי יודע שכל העולם נזדעזע בשעה שאמר לא תשא ע"ש ודבריו לא יכונו אלא לרבין דאמר אכלתי ולא אכלתי שוא אבל לרב דימי הרי הגמ' פריך שקר מנ"ל ודפרק שבועת הדיינין היינו משום דאמרי' לשוא ב"פ אא"ע וכו':

בתוס' בד"ה חוץ וכו' והא לא תיק' דהכא קאמר ר"י וכו' עכ"ל כן איתא בגמ' להדי' בפ"ג דמכות די"ו ע"א ע"ש:

דף כא:

גמ' ואי ס"ד בעלמא כר"ש ס"ל למ"ל לצרף וכו' מכאן ק' למ"ש התו' בע"א דס"ח דר"ש דוקא בעיניה הוא דכ"ש למכות וכבר דשו בו רבים ועיין מ"ש בחידושים שם בע"א בישוב קו' זו:

בתוס' בד"ה ומה ראית וכו' דטפי הו"ל לאוקמ' כולה כרי"ש וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא דהכי פריך נוקמה כולה כרע"ק ורישא לפטור אכלתי ולא אכלתי ממלקות וסיפא לחייב בקרבן ע"ש והוא תימה דאי רישא לפטור אכלתי ולא אכלתי ממלקות היינו משום דהוי לאו שאב"מ וא"כ אוכל ולא אכל פטור ממלקות והיינו פירש"י גופיה וכבר כ' דלשון מה ראית ל"מ הכי ומיהו בגמ' גופיה ק' אמאי ל"פ נימא לפטור אכלתי ולא אכלתי נמי ואמאי פריך ומה ראית וכו' אך מהרש"א לא הק' כן:

בד"ה והיכן מצינו במדבר וכו' כיון דחמיר וכו' עכ"ל עיין פירש"י במתני' ולפ"ד התו' הגמ' דקאמר א"ד ה"ט כיון דמפרש וכו' ומ"ל א"ד ה"ט משום דחמיר משום דמדבר ומביא קרבן וכו' ולפירש"י במתני' ניחא:

בד"ה ולא וכו' וזדונו בכרת לא הוי אלא בכזית וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושי' בכריתות דכ"ב ע"א ע"ש:

דף כב.

גמ' רמ"א קונמות כשבועות וכו' דס"ל ב' קונמות אין מצטרפי' ק"ל הא ר"מ ס"ל בפ' השוכר את הפועל דס"ז ע"א דכל איסורין מצטרפין זע"ז שנאמר לא תאכל כל תועבה ואפילו ב' איסורין מחולקין מצטרפין כ"ש ב' קונמות דשם א' הן ולמאי דמוקי לה רבינא לקרבן י"ל דל"ק ר"מ התם אלא למלקות אבל לאוקמתא קמייתא דמוקי לה למלקות ק' וי"ל דדוקא באיסור הבא מאליו הוא דס"ל מצטרפין אבל הכא איסור הבא ע"י עצמו הוא וא"ש לפ"ז מ"ש המש"ל בפ"ד מה' שבועות במתני' דר"פ קדשי מזבח דקתני ק"מ וקב"ה מצטרפי' זע"ז ע"ש די"ל דשאני הקדש כיון דאסור לכ"ע מיקרי הבא מאליו כמ"ש התו' לקמן דכ"ד ריש ע"א ועי"ל דמ"ש שם מצטרפי' היינו ללקות משום לא תאכל כל תועבה ולא ללקות משום לאו דאיסורין גופייהו וכה"ג כ' התו' בפ' התערובת דע"ח ע"א בקרא דלא יאכל כי קדש הם ע"ש:

דף כב:

בתוס' בד"ה ואבע"א וכו' ותימה כיון דאיכא סברא למ"ל קרא וכו' עכ"ל אע"ג דהסברא אינה אלא מדאמרי אינשי והיינו בשבועות דאזלינן אחר לשון ב"א וא"כ איצטריך קרא לשאר איסורי תורה דלא אזלינן אחר לשון ב"א אלא אחר לשון תורה מ"מ כל שלא מצינו הוכח' דלשון תורה לחוד אזלינן אחר לשון ב"א ומסתמא אמרינן דשוין הן לשון ב"א ול"ת וראיה לזה דר"י לא נ"ל בכל איסורין שתיה בכלל אכילה אלא מסברא כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה גמר ועיין להריטב"א בחי':

דף כג.

גמ' ודילמא ע"י אניגרון וכו' אלא אמר ראב"י מהכא וכו' עיין להתוס' בחולין דק"כ ע"א שהק' למ"ל נפש לרבות הא שתיה בכלל אכילה כדנ"ל מואכלת לפני ה' וכו' ע"ש ומדבריהם יש להוכיח ספיקו של הקמ"ד בפ"ד מה' שבועות שנסתפק בכל מקום דאמרינן שתיה בכלל אכילה אי שיעור שתיה בכזית כשיעור אכילה כיון דמאכילה הוא דנ"ל א"ד כמו שאר שתיות דעלמ' דשיעורן ברביעית ע"ש ואם איתא דשיעורה בכזית נימא דאיצט' נפש לחלק שתיה בפ"ע כדי שיהא שיעו' כמו שאר שתיות דעלמא מיהו י"ל דקו' על הגמ' שם דפריך המחה את החלב מנ"ל דאסור דהו"ל לשנויי משום דשתיה

בכלל אכילה והקמ"ר הוכיח מדאמרי' לקמן דאמר שלא אשתה והדר אמר שלא אוכל דשתיה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתיה ליתא דאי איתא דשיעור שתיה דבכלל אכילה בכזית אפילו אכילה בכלל שתיה נמי א"ש דבשבועה קמייתא דשלא אשתה לא מיתסר אלא באכל כדי רביעית דמאכיל' בכלל שתיה הוא דהוי ושיעורה בשתיה ובשבועה ב' דשלא אוכל מיתסר בכזית וחלה שפיר בתרייתא לאסור כזית וא"כ אי שתה רביעית ואכל כזית חייב ב' ע"ש ולדעת הר"מ דהנשבע שלא יאכל איסורא איכא בחצי שיעור כמו שאר איסורין ולחד תי' שכ' התו' ל' דשבועה אינה חלה על חצי שיעור כיון דאיכא איסורא מיהא יש לדחות ראיה זו דכיון דאמר שלא אשתה ואכילה בכלל שתיה מיתסר בח"ש וא"כ כשאמר אח"כ שלא אוכל לא חיילא כיון דכבר מושבע ועומד על ח"ש מיהו ב' הסברות הנז' לא יכונו יחד כמו שהוכיח המש"ל מדאמר רבא שבועה שלא אוכלנה ואח"כ אמר שבועה שלא אוכל ככר זו חיילא ב' ואי איתא דח"ש אסור והשבועה לא חיילא על ח"ש אמאי חיילא שניה אלא ע"כ מ"ד ח"ש אסור ס"ל שבועה חיילא על חצי שיעור:

שם שתייה בכלל אכילה הריטב"א ז"ל בחי' נסתפק אי נשבע שיאכל ושתה אם יצא י"ח שבועתו ומסיק בשם הרא"ה ז"ל דיצא ע"ש וכנ"ל לפמ"ש התוס' לעיל באבע"א סברא דאמרי תא ונטעום ואכלי ושתו דל"ג ואכלי ושתו לחוד הרי דלשון טעימה דהיא בלשונם אכילה כמ"ש התו' אוקמוה אשתייה לחוד:

שם אמאי חייב אלא אמר שלא אשתה תרי זמני וכו' ה' הלק"ט סי' כ' כיון דשתייה בכלל אכילה נ"ל מקרא דמעשר לא מיתסר אלא בשאר משקין אבל מים לא כמו מעשר ושתיית מים ביוה"כ לא מחייב כרת ע"ש וליתא דא"כ מאי פריך אמאי חייב אלו אמר שלא אשתה תרי זמני וכו' הא שפיר חיילא בכולל דבשבועה א' שלא אוכל ל"מ במים ובשבועה ב' שלא אשתה מיתסר במים ושבועה חיילא בכולל וכן יש להוכיח מדברי התו' בד"ה כגון שהק' מאי אירייא אכל ושתה אפילו שתה לבד לחייב ב' וכן הק' כל הראשונים ואם איתא מאי קו' הא י"ל דלא בעי למינקט שתה משום דאז צריך לפרש שתה שאר משקים ולא מים ולכך נקט מילתא פסיקתא אכל ושתה אפי' שתה מים וכן יש להוכיח ממ"ש הרמב"ן בחי' משם ה"ג שהק' כיון דאיכא קרא דשתייה בכלל אכילה למ"ל סברא ותירץ דאצט' סברא לאסור בשבועה דאזלי' אחר ל' ב"א ולא אחר ל' תורה ע"ש ואי איתא מאי קו' הא אצט' סברא לאסור אפי' מים דמקרא לא אסיר אלא שאר משקין אך לפמ"ש הרמב"ן דגריס לעיל דאמרי תא ונטעום ול"ג אכלי ושתו ע"ש י"ל דמסבר' נמי לא מיתסר מים דודאי על שתיית מים לחודיה לא אמרי תא ונטעום ואפי'

להגי' דאכלי ושתו אין ראיה דשתייה בכלל אכילה אלא משאר משקין מדלא הזכירו שתייה כמ"ש התוספות בד"ה תא אבל בשתיית מים אין צריך להזכיר כיון שאין שותין מים אלא לעת הצורך וא"כ לפום אבע"א סברא נמי לא מיתסר במים באופן שאין ראיה מדברי בעל ה"ג אך מדברי הגמ' והתוס' הדבר מוכרע כמו שכתבתי ואין לדחות מה שהוכחתי מהגמ' דדוקא בשאר איסורין דלא נ"ל אלא מקרא הוא דאיכא לפלוגי בין מים לשאר משקין אבל בשבועה דאסיר נמי מלח הסברא אסיר אפי' מים דכבר כתבתי דגם לפי הסברא י"ל דוקא שאר משקים לכל הגירסאות:

שם ליתני שבועה שלא אוכל ושלא אשתה וכו' י"מ לישני דאמר תרתי שבועה שלא אוכל ושלא אשתה כדאמר לקמן אמילתיה דר"א דאמר מתני' נמי דייקא וי"ל דהכא ה"ק ליתני שלא אוכל ושלא אשתה א"ח אלא א' ולמ"ל למיתני ואכל ושתה דכך לי אכל ושתה כמו שתה לחוד מיהו זה לא יתכן אלא לתי' בתרא שכ' התו' בד"ה כגון אבל לתי' קמא ק' וי"ל דלקמן אינו מגיה המשנה אלא דהתנא סמך על המובן ושתה משקים וכו' אם אמר שלא אשתה אבל הכא הול"ל שלא אוכל ושלא אשתה לאשמועינן רבותא דלא הוה שמעינן לה השתא דלא קתני אלא שלא אוכל:

בתוס' בד"ה גמר וכו' לילף ממקדש וכו' עכ"ל פי' מהרש"א לילף ממקדש דאסו' בדבילה קעילית וכל שאר משכרים ואכילה דכתי' אדבילה קעילית כמ"ש התוס' לקמן בד"ה אכילה דאל תשת אשאר משכרין אע"ג דדבילה נמי בכלל שכר ה"נ ואכלת אדבילה אע"פ דשאר משכרים בכלל שכר ע"ש ולא נהירא דלא כ"כ התוס' לקמן אלא משום דאכילה עיקר ואין סברא שתהיה בכלל שתייה כמו שמדוקדק בדבריהם להדיא אבל הכא כיון די"ל שתייה בכלל אכילה טפי עדיף למימר דקאי אכולהו גם לתי' הב' שכ' שם לא מיסתבר כלל לומר דקאי אשאר משכרים לכ"נ בכוונתם כאן להק' אמאי לא משוי הגמ' הכא דגמר ממקדש דאפילו שאר משכרים בכלל ונילף מינה דשתייה בכלל אכילה ואמאי לא נ"ל דשתייה בכלל אכילה אלא אי גמר מנזיר הא אפי' אי גמר ממקדש דאיירי ביה נ"ל שפיר שתייה בכלל אכיל':

בד"ה שכר וכו' ועוד היכי מ"ל היינו דבילה קעילית וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל כ' בכוונת דבריהם דמדרבי' לה מביתין משמע דהיא גריעא ואלו הכא בשמעתין מוקמי' עיקר קרא לדבילה משמע דהיא חשובה ע"ש ולדידי אין זה מן הקושי די"ל דלעולם היא גריעא אלא דבסוגיין כיון דלא קי"ל אכתי שתייה בכלל אכילה בע"כ לאוקומי בדבילה דהא כתיב ואכלת ושבקיה דדחיק ומוקי אנפשיה אבל גמרא שם י"ל דקי"ל שתייה בכלל אכילה מסברא כאבע"א קמא וע"ד שכ' התוס' בדבור הקודם לר"י ע"ש וא"כ טפי מוקמי' ליה

במשקים כפשטא דשכר ולכך לא מרבה דבילה אלא מביתין ע"כ נ"ל בכוונתם דק"ל לפום סוגיין דשכר לדבילה ק' ביין למ"ל דהא ליכא לאוקומי בית דבשכר לדבילה דהא נ"ל משכר גופה וא"כ בית דבשכר ע"כ לתמד ולמ"ל ביין ועיין להתו' בעירובין וביומא ולמהרש"א ז"ל שם שדבריו תמוהים ע"ש:

דף כג:

בד"ה בכולל וכו' א"ל דלוקי כולה במפרש וכו' עכ"ל יש מי שתי' בזה דמדקתני אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה ולא תני נבלה כמו בסיפא משמע דמיירי נמי בעפר לאשמועינן דלא שמה אכילה וא"כ ע"כ דליכא לאוקומה אלא בסתם וניחא גם קו' התוס' בדבור הקודם ואין נ"ל דע"כ מתניתין לא נחית לאשמועי' דין עפר לפום ס"ד דהשתא דא"כ קשיא רבא דאמר שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור מאי קמ"ל הא מתני' היא מדקתני שאין ראויין לאכילה אלא ע"כ די"ל דבנבילה הוא דאיירי מתני' ובמסקנא דאוקי לה בעפר וכדרבא ל"ק מאי קמ"ל דהא לאוקמתא דר"ל א"צ לאוקמה בעפר:

בד"ה דמוקי לה וכו' כיון דלא מיתנו במתני' וכו' עכ"ל ר"ל במתני' דידן אבל פלוגתא דרע"ק ורבנן מתניא במתני' דידן אבל ודאי איכא משניות במ"א באיסור כולל:

בא"ד דמשמע הא סתם פטור וכו' עכ"ל ה' שאגת אריה סי' כ' דיוה"כ אנבילה איסור מוסיף הוא מגו דאתוסף שלא כדרך אכילתו דלא נאמר לשון אכילה ביוה"כ ודמי לכלאי הכרם דלקי שלא כדר"ה משום דלא כתיב אכילה כדאיתא בפ' כ"ש ע"ש וק' לפי"ז לר"י דמוקי בכולל נמי לאו ד"ה היא דמשמע דדוקא בכולל אבל בשלא אמר אלא נבלה לא חייל ולרע"ק אפי' בלא כולל אסור דהוי איסור מוסיף מגו דאתוסף שלא כדר"ה דלרע"ק דאדם אוסר עצמו בכ"ש גם שלא כדר"ה לוקה גבי שבועה כמ"ש מהרש"ל בסה"ד וא"כ היכי קאמר דמוקי לה כד"ה ואפי' למ"ש מהרש"א דליכא אלא איסורא דאורייתא הוי איסור מוסיף איברא דהמש"ל בה' כ' דלא הוי א"מ אלא אי נתוסף בו איסור דלוקה עליו מיהו כבר ה' קול אליהו ח"א חא"ח סי' הוכיח מגמ' דפ' אמ"ל די"ד ע"א דאפילו בלא מלקות הוי איסור מוסיף ע"ש:

בא"ד לאו מושבע ועומד חשיב ליה וכו' עכ"ל מדברי הריטב"א ז"ל בחי' מבואר דה"ט משום דאסור חמור חל על איסור קל ע"ש ואי איתא דהתו' ס"ל כן א"כ ע"כ דה"ט דאיסו' לאו לא חייל על איסו' עשה משום דאפ' דעשה חמור מלאו או כי הדדי נינהו ומה שהביאו ראיה מתרומה טמאה אע"ג דאיסור טומאת הגוף במיתה ותרומה טמאה בעשה מ"מ תרומה טמאה נמי אית בה חומרא דאין לה טהרה במקוה כדאיתא התם ובעיקר קו' התוס' כ' הרשב"א ז"ל בחי' דהגמרא סמיך ארב ושמואל דלא שמעי' להו דס"ל ח"ש

אסור מ"ה עיין שם ועיין בכריתות דכ"ב גבי דם הלב דאמר רב לא שנו אלא בדם לב עוף דאין בו כזית וכו' ע"ש ולהתוספות שם:

בא"ד ועוד דמ"ל שלא כדר"ה וכו' עכ"ל כתב מהרש"ל דלרע"ק ור"ש שלא כדר"ה לוקה כמו כ"ש ומהרש"א הק' דהרי לרבנן שלא כדר"ה קי"ל מכ"ש דכ"ש אסור מדאורייתא ושלא כדר"ה מדרבנן ע"ש ול"ק דלרע"ק כיון דטעמא דאוסר עצמו בכ"ש משום הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב האי טעמא שייך נמי בשלא כדר"ה וכן לר"ש כיון דטעמא דכ"ש למכות משום כיון דאכליה במזיד אחשביה כמ"ש הריטב"א בחי' במכו' די"ז ע"א ע"ש האי טעמא שייך נמי בשלא כדר"ה משא"כ לרבנן דבכ"ש אסור משום דחזי לאצטרופי ה"ט לא שייך בשלא כדר"ה ואפי' לטעמא דכתיב כל כדאיתא בר"פ יוה"כ מוקמי' לקרא במסתבר טפי:

בא"ד לא מ"ל הן ולאו וכו' עכ"ל לפי זה לענין מלקות לוקה דלא בעינן הן ולאו אלא לקרבן אבל אי שבועה לא חיילה על ח"ש אפי' למלקות לא לקי ול"ק מ"ש הנח"ל:

דף כד.

בד"ה באיסור וכו' וקחשיב מוקדשין וכו' עכ"ל לדעת הר"מ דאיסור הנאה הוי איסור מוסיף ל"ק דבאיסור כולל דוקא הוא דקאמר באיסור הבא מעצמו לא אמרינן אך התוס' ס"ל דאיסור חמור הוא דהוי כמ"ש בחולין דק"א וה"נ שבועה על נבלה מקרי איסור חמור דכתיב בה לא ינקה הק' הרב אור חדש קדושין בסוף הספר מאי מק' התוספות נימא דר"ל מוקי להך מתני' משום דבקדשים אחע"א כדאמרי' בכריתות דכ"ג ע"ב ועמ"ש בחידושי' שם על דבריו:

בד"ה האוכל וכו' ומה"ט תיק' תיק' נמי למ"ד לאברים וכו' עכ"ל לכאורה מ"ש למ"ד לאברים שפת יתר דביה עסקי' בקו' שהק' קודם זה מפ' ג"ה וי"ל משום דכבר הקשה קו' זו בעצמה למ"ד לאו לאברים והשתא קאמר דהשתא דשאינה זבוחה חייל ממעי אמו קשיא הך קושיא בעצמה גם למ"ד לאברים עומדת:

בד"ה אלא וכו' אלמא דבאיסור כולל חלה שבועה לבטל וכו' עכ"ל מק' בשם ס' כתובה נימא דטעמא משום דאינו יוצא בה י"ח דבעי' ראויה לשבועה כדאמרי' בפ' כ"ש דל"ח גבי חלות תודה ע"ש וי"ל דמקרי ראויה לשבועה הואיל ואי בעי מתשיל אשבועה:

בא"ד לפי שהזכיר נבלה וכו' עכ"ל לפ"ז ל"ק מ"ש הפר"ח בא"ח סי' תפ"ה ובמ"א כתבתי ע"ד הפר"ח באורך:

בד"ה אלא כדרבא וכו' כדרבא דשייך לשון אכילה אפי' במסרחת וכו' עכ"ל אין להק' אמאי לא הוכיח הגמרא דשייך לשון אכילה אפילו במסרחת מדאצט' בפ' השוכר

שהביאו מיעוטא למעוטי נבלה מסרחת ואי איתא דמסרחת לא הוי אכילה אמאי אצט' קרא הא כתיב לא תאכלו די"ל דנבילה דקרא בין מסרחת בין אינה מסרחת ולשון אכילה דכתיב באינה מסרחת קאי וכה"ג כ' התוספות לעיל דכ"ג ע"א בד"ה אכילה דאע"ג דשכר כולל אפי' דבילה קעילית כתיב אל תשת משום שאר משכרים וכ"כ מהרש"א בד"ה גמר דאע"ג דשכר דגבי מעשר כולל אפי' שאר משקין כתיב אכילה משום דבילה קעילית ע"ש והכא נמי דכוותא:

בא"ד והא דקאמר אף אנן נמי תנינא מייתי ראיה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל הא דלא הוכיח הגמ' כן מרישא משום דהתם מזכיר בפי' שקצים ורמשים אבל בשמזכיר נבלה מנ"ל דמסרחת בכלל ע"ש וק' דקת"ל רישא דרישא אההיא דקונם דברישא דרישא קתני אבל אוכלין שאין ראויין פטור וכולל אפילו שקצים ורמשים דסיפ' וה"ט משום דאין נכללין בלשון אכילה סתם ובההיא דקונם נכלל הכל אפילו דלא חזו והתו' בסמוך הק' כן מנבלה לפי אוקמתא דגמ' ותק"ל בשקצים מרישא דרישא ונ"ל דס"ל דטעמא דרישא דרישא משום מושבע ועומד כנ"ל בדעת מהרש"א ועפ"ז הוכרח לפרש קושי' התוס' בסמוך היא מנבלה מסרחת דמנבלה גופה לא ק"ל מרישא דרישא ועפ"ז הוק"ל ג"כ אמאי מייתי הא דעפר ע"ש גם במה שהק' התו' מהתוס' כ' מהרש"א דקושי' מכולל סתם והיינו מרישא דרישא והיינו דאזיל לשי' דטעמא דרישא דרישא משום מושבע ועומד ולבבי לא כן ידמה דא"כ אמאי לא ק"ל אלא מהתוס' הול"ל מהירושלמי שהביאו לעיל אריסא דרישא דהוי סתמא אסתמא ותי' ריצב"א לא יתכן לקו' זו אלא ע"כ דהתו' ס"ל דטעמא דרישא דרישא משום דאינו נכלל בכלל לשון סתם אכילה דלא מקרי אכיל' נבלות ושקצים ורמשים וניחא מה שהביא הגמרא ההיא דעפר דנחית למיהב טעמא גם אריסא דרישא ומה שהק' התו' סתם אכילה על ההיא דקונם היינו נבלה ממש ולא מסרחת ומק' מרישא דרישא ונקטו נבלה וה"ה לשקצים ומה שהק' מהתוס' היינו במפרש גופיה ולא מסתם כולל ומ"ש ומהתוס' שהבאתי יש ראיה וכו' הוא תירוץ לקו' א' וכל עיקר כוונתם לאוכוחי דלא כר"י לעיל אלא כריצב"א ועיין לעיל בד"ה בכולל ודוק:

בא"ד אלא משום ר"ש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בכוונתם ונר' מדברי התוספות הללו דלר"ש אה"נ דנאסר בדברים המותרים בשלא אוכל סתם ולא אמרי' נדר שלא חל מקצתו לא חל כולו ועיין בדברי התוס' בר"פ המדיר ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד בתאנים השוערי' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דלפירש"י לא קי"ל ס' זו ע"ש וקצת נר' להוכיח דס"ל לרש"י ז"ל ס' זו מדלא הקשה אגירסת הספרים אמאי אצט'

לדברים המותרים ולא אמרי' הכולל היינו המסרחת וכמו שהק' התוס' אלא ע"כ דס"ל כתי' התוספות:

ודע דבמה שהוכיחו דע"כ התוספתא איירי באין סרוחין מדחייב ר"ש הי"מ לאוכוחי מדלא מייתי הגמ' מינה אף אנן נמי תנינא וליכא לדחויי כדדחי הגמ' למאי דקאמר אף אנן נמי תנינא מההיא דקונם:

דף כד:

גמ' וא"א מ"ל חמש וכו' הא דלא קאמר מ"ל שבע או שמונה כגון בשבועה א' חלב וענבים ואח"כ חלב ותאנים וכן לעולם משום דלא מ"ל הן בשבועה שניה שהרי כ' התוס' דהן הוא קיבה ואלו כבר נאסרו בשבועה א' וא"כ שבועה ב' לא חלה דלא משכחת הן ולשי' רש"י ז"ל לעיל דבשלא אוכל סתם איירי ניחא שפיר בלאו הכי מקשים בלאו כולל נמי ק' אמאי לא חשיב מפרש שבועה שלא אוכל כ"ש מחלב שבועה חלה על חצי שיעור ול"ק די"ל מתני' ס"ל כר"ש דכ"ש למכות ואין שבועה חלה עליו ואע"ג דמתניתין דהתם ר"מ היא ושמעי' ליה לר"מ דאמר בע"ז פ' השוכר דס"ז מנין לכל האיסורין שמצטרפין זע"ז ח"ל לא תאכל כל תועבה וא"א למ"ל צירוף וי"ל דמעורב מיירי ור"ש לא אמר כ"ש למכות אלא בעיניה כמ"ש התוס' שם דס"ח ע"א ועיין בדברי ה' אור חדש שהבאתי בחי' בכריתות דכ"ג ע"ש ועי"ל דאי מוקי לה במפרש כ"ש דמשמע דבסתם לא ומתני' לא פסיק"ל בפלוגתא דרע"ק ורבנן הלכתא כמאן ועד"ז כ' התו' לעיל ד"ה דמוקי לה ולמ"ש התוס' לעיל בד"ה דמוקי לה בסוף הדבור י"ל בלא"ה משום דל"מ הן אבל לדעת הר"מ בפ"ה מה' שבועות דאפי' בנשבע שיאכל ח"ש נבילה שבועה חיילה עליו צ"ל כדכתיבנא. וכמ"ש השע"ה משם מהר"י יפה ליישב דברי התוס' דכריתות ניחא מה שהק' התוס' בשמעתין אמאי לא פריך לר"י דלא פריך אלא לרבא דס"ל אכלה כולה אין נשאל עליה:

בתוס' בד"ה שלא וכו' דאיתא בלאו והן דמשמ' דמי חלב קיבה וכו' אבל בלא"ה וכו' עכ"ל לעיל בד"ה כדרבא כ' ס' זו בנבילה ולפמ"ש מהרש"א ז"ל שם בסה"ד דרש"י לא קי"ל ס' זו ע"ש ק' דלרש"י היכי מ"ל הן בשמעתין מיהו לשי' רש"י בלא"ה ניחא דאי דאיירי בלא אוכל סתם ותמרים וחלב דקאמר ל"ד וכמ"ש התוס' לעיל בתאנים וענבים ובכן א"ש מ"ש התוס' בכריתות במתני' דיש אוכל אכילה א' דנקטו קו' בלא כולל דאזלי לשי' רש"י דבסתם הוי כולל אלא דלשון שלא אוכלנה דנקטו שם ק' להולמו דמה כולל יש בו הא לא נשבע אלא עליה:

בד"ה מגו וכו' חיילא שבועה אחלב דקיל וכו' עכ"ל ק"ק כיון דשבועה אחלב הוי חמור על קל משום דחלב הותר מכללו א"כ מוקדשין אחלב נמי הוי חמור על קל ואמאי אמרי' בגמ' דפ' אמרו לו אקדשיה מגו דאתוסף איסור הנאה דהוי איסור חמור לפמ"ש התוס' בד"ה יש אוכל הא בלא"ה הוי חמור על קי"ל וי"ל דהתו' הכא בדבור זה לא קאמרי דהוי חמור על קל אלא דכיון דשבועה אית בה קולא דלית בה אלא לאו וחלב אית ביה קולא דהותר מכללו הוי שוין וס"ל דבשוין חייל ודוקא קל על חמור הוא דלא חייל:

בד"ה הרי וכו' הומ"ל הא אוקי' בבכור וכו' עכ"ל התוס' לא מפ' כפירש"י אלא מפרשי הא בעי' שו"פ דר"ל דאין הקדש חל על פחות משו"פ כדעת רש"י בפ"ק דגיטין דף ע"ב אבל התוספות שם דחו פירש"י והוכיחו דהקדש חל על פחות משו"פ מדלא חשיב ליה בפ' הזהב בהדי ה' פרוטות ע"ש ומחלפא שיטתייהו ממה שכת' כאן:

דף כה.

גמ' והרי הקדש וכו' נר' דבקו זו ליכא לשנויי בבכור כדלעיל דכיון דאיירי באכילה ואפ"ה משני דלא חשיב שבועה משום דאיכא בעלמא דחיילא על מידי דלאו אכילה א"כ אף דאיירי בבכור לא הו"ל למחשביה כיון דאיכא הקדש בעלמא דחייל אעצים ואבנים דבכור קדשי' הוא משא"כ לעיל:

שם אילימא צדקה לעני מושבע ועומד וכו' התוס' לעיל דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי הוכיחו מכאן דאין שבועה חלה לקיים על עשה ע"ש וק' נימא דהגמרא פריך אשלא אתן דהוי נשבע לבטל ובכה"ג דהוי נשבע לבטל אפילו בח"ש דליכא אלא איסורא ואין בה אפילו עשה לא חיילא כמו שנר' מדבריהם שם שכ' דלפי' קמא אמאי לא אמר ר"י לא אמר כר"ל משום דל"מ הן ע"ש ועיין בתוס' בפ"ק דנדרים ד"ח דנראה מדבריהם דקו' הגמ' כאן אשלא אתן ע"ש ויש ליישב ועמ"ש לקמן דכ"ז ע"א בגמ':

שם התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג' וכו' משמע דהכא בסתם מיירי וסתמא לאו לעולם וכ"כ הריטב"א לפי גירסא זו ע"ש מקשים דבגמרא בנדרים די"ו פריך ואי דלא יהיב שיעורא מי שבקי' ליה וכו' מוכח דסתמא לעולם וע"כ דמתני' דהכא באמר בפי' היום וי"ל דהתם ה"פ ואי דלא יהיב שיעורא ר"ל דאמר בפי' לעולם ומאי דלא מוקי לה התם בסתמא משום דא"כ לא אצט' למיתני דממתני' דהכא שמעינן להההיא דינא וכה"ג כ' הר"ן שם דמאי דלא מוקי לה באמר היום משום דא"כ פשיטא ועיין מ"ש בחי' בנדרים ד"ד ע"ב:

בתוס' בד"ה מה וכו' ובפ"ב דנדרים מסיק רבינא וכו' עכ"ל דברי מהרש"א בזה אינם מחוורים כלל וכוונת דבריהם נ"ל דלפי' קמא דשבועה בלשון נדר דמיתסר חפצא עליה

חיילא ע"ד מצוה כמו נדרים וה"ה דאין חלין על דבר שאין בו ממש כנדרים וא"כ וא"כ אין טעם למה שאסרו בנדרים מדרבנן אבל להאי פי' דאפי' בלשון נדר הוי אסר נפשיה אחפצא וא"כ אפי' בלשון נדר חיילא ע"ד שאין בו ממש ניחא שאסרו בנדרים מדרבנן גזירה אטו שבועות באיסור חפצא וכוונתם להוכיח כפי' זה מההיא דנדרים:

דף כה:

גמ' מי איתיה בלא אניח גם כאן שייכא קו' הפר"ח שהבאתי לעיל דכ"ד דאמאי לא חיילא בכולל שהרי אינו מחוייב בתפילין אלא פ"א ביום ונימא מגו דחיילא אפעם ב' חיילא נמי אפעם א' וכן י"ל במתני' דפ"ב דנדרים לולב שאני נוטל בשבועות מותר ובלא"ה ק' שם נימא מגו דחל אשאר ימים דאינן אלא מדרבנן חיילא איום א' ובזה לא שייך תי' הפר"ח שהרי ימים מחולקים וידועים הם ומיהו י"ל דתנא דהך מתני' ל"ל איסור כולל כדמשני הגמ' דמכות אמתניתין דיש חורש תלם א':

שם לא הנחתי למלקות וכו' נר' דמכאן פסיקא להו להתוס' לעיל דכ"ד דלמלקות לא בעינן לאו והן דיליף לה מלא הנחתי וכן י"ל מגמ' בפ"ק דנדרים די"ו דמצריך קרא למלקות דאין נשבעין לעבור ולא גמר מקרא דהרעה והטבה משום דלא כתיב אלא גבי קרבן וה"נ דכותה:

דף כו.

גמ' איהו נמי דריש ברבויי ומיעוטי ה' פר"ח בי"ד סי' פ"ד רמי ומק' פ' הר"מ בע"ז ועיין מ"ש בזה לעיל דכ"א ע"א ע"ש:

בתוס' בד"ה מיעט וכו' וצ"ל דשקולים הם וכו' עכ"ל ק"ק נימא דלא מיעט אלא דבר מצוה שמצינו שמיעטו הכתוב מן המלקות כדנ"ל בפ"ב דנדרים מלא יחל והביאו התו' בסמוך אבל לאו והן ולהבא דלא נתמעטו ממלקות כמ"ש התוס' לעיל דכ"ד וכמו שנר' מהגמ' לעיל דקאמר לא הנחתי למלקות דלמלקות לא בעי לאו והן ולהבא נמי איתיה במלקות אפי' לרי"ש כדאיתא בגמ' ריש מכילתין והיכי מסתברא להו דשקולים הן ויש ליישב:

דף כו:

גמ' ולא שגמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת שעורין וכו' הא דלא אוקמה בגמר בלבו לחוד כדשמואל משום סיפא כמ"ש מהרש"א והנח"ל כ' דמסתבר טפי לחייב בהוציא פת שעורין מגמר בלבו ולא הוציא כלל כיון דמ"מ הוציא בפיו וא"כ אי אוקמה רישא בגמר בלבו לחוד הוה דייקינן מינה הא כיון לפת חטין והוציא שעורין חייב והוה ק' דיוקא דסיפא ע"ש וליתא דא"כ בקדשים ותרומה דמחייב בגמר בלבו לחוד כ"ש דחייב בנתכוון לדבר א' והוציא דבר אחר ובהדיא תנן בפ"ג בתרומות המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר עולה ואמר שלמים לא אמר כלום ע"ש הק' ה' שמחת יו"ט סי' נ"ח לדעת

הרשב"א דשבועה בהרכנת הראש מהניא לוקמה לסיפא בהרכין בראשו ול"ק לשמואל ע"ש וי"ל דהרכנת הראש דבור מעליא הוא לדעת הרשב"א ולא קרי ליה תנא גמר בלבו:
בתוס' בד"ה צריך וכו' והשתא א"כ למ"ל קרא בשבועה וכו' עכ"ל ואין להק' נימא דאיצט' קרא כי היכי דלא נרבי ליה מרבויא דלכל אשר יבטא די"ל כיון דס"ל להתו' דב' כתובין הוו כמו מיעוטא דמיעט קרא דדוקא בהני א"כ טפי עדיף לאוקמי' רבוייא לרבות לשעבר כדלעיל כיון דאיכא מיעוטא דב' כתובים למעט גמר בלבו:
בד"ה גמר וכו' ואי הוה אמר דגבי אונסא אפילו מדירו על דעתה וכו' עכ"ל התו' לעיל דכ"ג בד"ה דילמא אזלי בשי' האי תי' אבל לשאר התי' שכתבו כאן ל"ק קו' לעיל ועיין לה' שמחת יו"ט ולפום האי תי' ההיא דנזיר שהביאו אח"ז שאני דאהא לא משמע כלל לשון נזירות ול"ד לפת חטים ושעורים והתו' דנקטו בסוף הדבור דסתם פת פת חטים לפום תי' אחרון נקטו כן ועיין למהרש"א:

דף כז.
גמ' אביא נשבע להרע לעצמו שהרשות בידו וכו' כ' הר"ן אע"פ דאין רשאי לחבול בעצמו מ"מ אינו מפורש בהדיא בתורה ולהכי שבועה חלה עליו והוא תימה דבגמ' בפ' החובל הוכיח מברייתא הלזו דרשאי לחבול בעצמו ונ"ל דהר"ן כונת דבריו דאפי' למ"ד אינו רשאי מודה בדבר זה דחלה שבועה דלא אשכחן דפליגי בשבועה אבל לישנ' דברייתא דקתני רשאי ודאי דס"ל דרשאי לחבול בעצמו:
שם הרעה גופה הטבה היא וכו' מה שהק' מהרש"א לריב"ב למ"ל הוא ע"ש ל"ק דאי לאו הוא הו"א בעינן לאו והן כרבנן כדקאמר הגמ' לקמן וריב"ב שפיר קאמרי ליה רבנן א"ל וכו' ע"ש ומשתי הוא ז"ל דחיק ואתי מרחיק גם מה שהביא ראיה מגמ' לעיל גבי אי מתנה לעני מושבע וכו' י"ל דפירכת הגמ' על חלוקת שלא אתן וא"ש לפ"ז מאי דלא משני ריב"ב היא ועיין להתו' במשנתנו ועיין מש"ל דכ"ד ע"א ע"ש:
שם הטבת אחרים מבעיא וכו' עיין מ"ש מהרש"א בשם הר"ן וכן נר' מדברי התוס' בד"ה מדאיצט' ועיין להרז"ה בס' המאור:
פירש"י בד"ה שאינה וכו' למ"ל דכתבא וכו' עכ"ל והא דלא פריך הרעה גופה הטבה היא ואיך קרי לה הרעה כמו מאי דקאמר מה הטבה וכו' י"ל דנהי דלישנא הכי משמע טפי מ"מ מכח היקישא דהרעה להטבה מפקי' ליה מפשטיה ומפרשינן לה דהרעה לגוף קאמר אף על פי שהיא הטבה לנפש:

בתוס' בד"ה מצוה וכו' אמאי אין אחע"א וכו' עכ"ל קושיית' היא לריב"ם בדבור הקודם דלפירש"י י"ל דריב"ב ס"ל אחע"א ורבנן דקאמרי לא אם אמרת וכו' לדברי ריב"ב קאמרי אבל לדידהו ל"ל קו' כלל:

דף כז:
בד"ה הכי השתא וכו' אמאי לא נשתרי בשניה וכו' עכ"ל עיין להר"ן בנדרים דכ"ז ע"א שכ' בשם הרמב"ן ז"ל דבנדר שהותר ע"י חרטה הותר מקצתו לא הותר כולו ע"ש ולפ"ז ניחא קו' התוס':

דף כח.
בד"ה אמר וכו' שהיה בדעתו לאכול באותה שעה גם התנאי וכו' עכ"ל משה"ק מהרש"א ז"ל דא"כ דומיא דידה בשגגת עצמה וזדון חברתה אמאי חייב אשנייה כיון שבשעה שאכל התנאי דעתו לאכול גם האיסור ע"ש ל"ק דדוקא בשעה שאוכל איסור ודעתו לאכול התנאי דוקא הוא שכ' התו' דלא הוי שב מידיעתו דבתנאה לא מיזדהר אבל איפכא אף דבשעה שאכל התנאי היה בדעתו לאכול האיסור כיון שאכל האיסור בשוגג הוי שב מידיעתו דבאיסורא מיזדהר כמ"ש התו' מההיא דנדרים ובהכי ניחא גם רישא דמילתיה דרבא לפיר"ת דהיינו הראשונה במזיד ושניה בשוגג ומה שתי' דגבי שגגת עצמה וזדון חברתה ל"ל דבהכי מיירי משום דדכותה בראשונה ל"ל הכי משום דכבר נאכל האיסור ע"ש הוא תימה דהא זדון עצמה ושגגת חברתה גבי שניה ליכא למי' הכי דהא כבר נאכל התנאי ואפ"ה כ' הקו' דגבי ראשונה אמרינן שפיר דבכה"ג מיירי וצ"ע. ודע דלפיר"ת צ"ל נמי דחייב דקתני גבי שגגת עצמה וזדון חברתה הוא אשניה דוקא ולא על הא' כמו לפירש"י:

דף כח:
בד"ה שבועה וכו' וצריך לחלק בין הך להההיא וכו' עכ"ל עיין להפר"ח א"ח סימן קפ"ה במ"ש לתרץ מה שהק' בשבועה שלא אוכל מצה ליל פסח אמאי לא אמרינן מיגו דחל אכזית בתרא חל אכזית קמא ע"ש:

דף כט.
בד"ה באומר וכו' וגבי שבועה חמור' וכו' עכ"ל ודשמעתין דחשיב ליה שבועת שוא ולוקה מדאורייתא ולא משוי לה בשבועת הבאי דלא אסירא אלא מדרבנן מיירי במעמיד דבריו דאמר שאין כונתו להבאי ודרך גוזמא כמ"ש הרשב"א בחי' שם בנדרים לחלק בהכי ע"ש ומ"ש שם בשם ר"י לחלק בין אמר כל פירות לאמר פרי א' וכ"כ הרא"ש בפסקיו לשם ק' דלאביי דמוקי לה באומר שראיתי אמאי לא חשיב לה הבאי ודרך גוזמא:

דף כט:

גמ' השתא משום שבועת ביטוי מחייב וכו' הרא"ש בתו' הק' אמאי לא פריך הכי אריש דקתני אכלה חייב משום ש"ש מאי איריא אכלה אפי' לא אכלה חייב דיצתה ש"ש מפיו ע"ש מה שתי' והיה נ"ל לתרץ והיה בהניח דאי נשאל על הראשונה לא הוי שניה ש"ש כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו והו"ל כאילו לא היתה שבועה א' מעיקרא כלל ולפ"ז לא ניחא ליה לתנא למינקט חייב משום ש"ש בלא אכלה דהא מל"ל דלא הוי ש"ש אם נשאל על הא' אבל אכלה תו ליתיה בשאלה ואפי' לאמימר דאמר אכלה כולה נשאל עליה דוקא התם דמחוסר קרבן אבל הכא לא מיחסר מידי אבל מסיפא דייק שפיר דקתני לא אכלה חייב בביטוי ואע"פ דמ"ל דאינו חייב בביטוי ע"י שאלה ה"נ הול"ל חייב משום ש"ש אך ראיתי להרדב"ז ח"ב סימן קמ"ח דפשיט"ל דבכה"ג אפי' נשאל על הראשונה לעולם חייב משום ש"ש ע"ש ומדברי הרא"ש שכתבתי נראה כן אח"כ ראיתי שהרשב"א כ' בתשו' בד"ז ופס' מרן בש"ע בי"ד סי' רל"ח דין טו"ב והש"ך שם הוכיח מתשו' הרא"ש פ' מרן בח"מ סי' ע"ג דפשיט"ל דאם תשאל על הראשונה לא הוי הב' ש"ש ע"ש ולפ"ז דברי הרא"ש סתראי נינהו דלפ"ד בתשו' ל"ק מ"ש בתוספותיו בשמעתין לכ"ע עיקר כמ"ש ה' תומים בח"מ שם דשניא ההיא דתשו' הרא"ש דמעיקרא לא יצתה מפיו לשוא דאפשר שיהיו לו מעות ויקיים שניהם וק' על הרדב"ז דפשיט"ל מאי דמספק"ל להרשב"א בתשו':

בתוס' בד"ה שבועה וכו' ושמא י"ל בין אוכל לשלא אוכל וכו' עכ"ל הריטב"א בחי' לעיל דכ"ז כת' י"א דבשבועה שאוכל באכל כזית ממנה יוצא ידי שבועתו ול"ד לשלא אוכלנה ע"ש וצ"ל דבנשרף ולא נשתייר ממנה אלא כזית קאמר דיוצא ידי שבועתו בכזית הנשאר וכמ"ש הרא"ש בשמעתין ע"ש דאל"ה ק' קו' התו':

פרק רביעי

דף ל.

בד"ה כל וכו' דילמא הא דנקט אנשים משום דכל כבודה וכו' עכ"ל אין להק' א"כ ג"ש למ"ל די"ל דאיצט' לאשמעי' דבעי' עמידה דאפי' ר"י מודה בעדים דבעי עמידה כמ"ש התו' בסמוך:

בא"ד דגבי עדות ע"כ צריכים לבא וכו' עכ"ל ק"ל לפמ"ש התו' ביבמות דל"א ע"ב בד"ה דחזו דלא דרשי' מפיהם ולא מפי כתבם אלא באלם דאין ראוי להגיד אבל העדים שזוכרים עדותם יכולים לשלוח עדותן בכתב דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ע"ש א"כ הדרא קו' דהכא לדוכתה וי"ל: בד"ה למשרי וכו' כדאמרי' בסנהדרין כקטון כגדול וכו' עכ"ל לפי תי' זה דאפילו איכא עשה דכבוד תורה צריך להקדים הדין שבא

לפניו ראשון משום דכתי' כקטון כגדול תשמעון צ"ל הא דהקדים ר"נ בההיא דכתובות שהביאו בתי' הב' טועה היה בד"ז כיון דבלא"ה טעה בההיא דמסתמן טענתיה ע"ש בגמרא אבל לתי' הב' ס"ל דלא איתמר שם אלא הך טעמ' דמסתמן טענתיה אבל לא אימא שטעה בד"ז דכקטון כגדול:

דף ל:

בד"ה והאמר וכו' אף על גב דהיה יכול להושיבה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דלענין דיינים בישיבה דמצוה לדיינים לא דחי ליה משום עשה דכבוד תורה דאדם אחר ע"ש ק' דהרי בההיא עובדא דכתובות שהביאו התוספות לעיל בד"ה למישרי קאמר דעשה דכ"ת דחי לעשה דדיינים דכקטון כגדול וי"ל דלתי' התוס' זו ס"ל כתי' קמא שכ' התוס' בד"ה למישרי דלפום ההוא תי' צ"ל דר"נ טועה בד"ז כמ"ש לעיל ולתי' בתרא דלעיל ס"ל כתי' בתרא דהכא דלאחר מיתה ליכא עשה:

דף לא:

גמ' מפני שאינם יכולים לחזור ולהודות וכו' מהראנ"ח בא"ח סי' ל"ז כ' דאין העדים יכולים לחזור ולהגיד אפי' נותנים אמתלא לדבריהם דמאי דאמרו בתחי' א"י עדות הוא מפני שהיו מכעיסין אותם הבאין עליהם בחזקה להעיד וע"ז חרה אפם ולא רצו להעיד וכ' שכן משמע ממשנתנו זאת דבכל ענין א"י לחזור ולהודות ול"ד למאי דאמרי' בגמ' אמרה נתקדשתי ואח"כ אמרה פנויה אני דאם נתנה אמתלא דנאמנת דשאני התם דלפי דבריה לא עבדא איסורא במה שאמרה בתחילה אבל הכא איכא איסורה ע"ש ולפמ"ש הר"ן כאן בהלכות דמאין יודעין ליודעין לא מקרי חוזר ומגיד וטעם משנתנו משום דלא משוו נפשייהו רשיעי דלפ"ד האחרונים עשו רשע במה שנשבעו תחי' שאין להם עדות ולאו משום דאין חוזר ומגיד ע"ש ליכא שום הוכחה מכאן דדוקא הכא שנשבעו תחי' אבל אמרו אין אנו יודעים בלא שבועה חוזרין ומגידין וי"ל על מהראנ"ח דבנדונו שם אמרו תחילה אין יודעים ופשיט"ל דאין חוזרין ומגידין ולא זכר דברי הר"ן דס"ל דמאין יודעין ליודעין לא מיקרי חוזר ומגיד:

בתוס' בד"ה משביע וכו' אליבא דר"מ אתי וכו' עכ"ל י"מ לפי"ז מאי פריך הגמ' בסמוך אמילתיה דשמואל בראוהו שרץ תנינא שה"ע כיצד וכו' אמר אין וכו' הא מתני' במושבע מפי עצמו מיירי ור"מ היא ואיהו נ"ל מפי עצמו בשה"ע משבועת הפקדון וס"ל דון מינה ומינה דאפי' חוץ לב"ד וכדאיתא בגמ' לעיל וא"כ ה"ה נמי דלדידיה במפי עצמו לא בעי' שישמע מפי התובע דילפי' מפקדון ודון מינה ומינה וקרא דאם לא יגיד דילפינן מניה דבעי' תובע במפי אחרים מיירי וא"כ איך ס"ד דאמר דוקא ונ"ל במ"ש התוס' בקמא דנ"ו ע"א דאם לא יגיד בעלמא קאי וה"ק דבר שאם לא יגיד ונשא עונו בשבועה מחייב קרבן

שבועה והרשב"א בחי' שם כת' דמסתבר' דכיון דחייב קרבן שבועה איתיה בנשיאות עון בלא שבועה ואם כן אפי' לר"מ להאי מילתא לא אמרי' דון מינה ומינה כיון דליכא נשיאות עון אלא עד שיתבענו כמ"ש הר"מ בפ"א מה' עדות ואפשר שמכאן יצא לו דין זה דע"כ דאיכא שום לימוד דליכא נשיאות עון עד שיתבענו מדאשכחן דאפי' לר"מ אית ליה האי דינא ואף דמרן הכ"מ שם כ' דמשבועה למד ד"ז היינו להוכיח הדין שהוא כן דע"כ פסיק"ל לחז"ל דליכא עון בלא תביע' אבל מאי דפסיק"ל י"ל שהוא מילפותא אחריתי ואי ק' לדעת הר"מ מאי פריך שם בקמא דאורייתא היא נוקמה בלא תבעו די"ל דבלא תבעו אפי' בדי"ש ל"מ ואין להק' מאי פריך תנינא משלח ביד עבדו נימא דקמ"ל דאפי' ר"מ מודה בזה די"ל דהול"ל בהדיא כיון שזהו עיקר חידושא:

בא"ד ואמרו אמן דהוי כמוציא שבועה מפיו וכו' עכ"ל היינו אחר דמסיק לעיל דכשאומר אמן הוי כמוציא שבועה מפיו אבל אי לאו כמוציא שבוע' מפיו ודאי דאמרי' דנקט אמן ל"ד אלא דאורחא דמילת' נקט ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש גם מ"ש בדברי התו' שכ' וסיפא וכו' אתיא נמי כרבנן ע"ש ממ"ש התו' אח"כ והשתא ניחא דבגמרא משמע וכו' אין נראה כן אלא הדברים כפשוטן:

דף לב.

גמ' ואי ס"ד בב"ד מי מחייב וכו' אין להק' לר"מ דס"ל מפי עצמו שלא בפני ב"ד מנ"ל דמפי אחרים שבועה שלא בפני ב"ד הא איכא לאוקמא קרא דמאחת מאלה במפי עצמו די"ל דר"מ מפי עצמו יליף משבוע' הפקדון אבל עיקר קרא דשבועת העדות לא מיירי אלא במפי אחרים וקרא דמאחת מאלה אמאי דכתי' בקרא קאי:

שם ראב"ש מחייב וכו' אין להק' לראב"ש הא קרא כתיב והוא עד דמשמע שנים דכה"ג הק' התו' בריש סוטה מהודה א' וכפר א' ובתירוצ' יתורץ לראב"ש:

שם ומ"ס לאו כממון דמי וכו' שמעתי אומרים שיש להוכיח מכאן ס' הר"מ דאף דקי"ל ר"מ שהאמינה תורה ע"א אפי' קרוב ואשה מ"מ לענין שבוע' קרוב ואשה אין זוקקין לשבועה דאי איתא דזוקקין לשבו' א"כ לראב"ש שבועת העדות נוהגת בנשים ובקרובים וא"כ אמאי לא קאמר הגמ' מתני' דלא כראב"ש אירשא דפרקין דקתני אינה נוהגת בנשים ובקרובים ונ"ל דאין ראיה מכאן די"ל כיון דלפום מאי דס"ד דגמרא דטעמא דראב"ש משום דס"ל עד א' קם לממון ע"כ דאין אשה וקרוב בכלל דהא פסלינהו בהדיא קרא לעדות מדכתי' ב' האנשים ומלא יומתו אבות על בנים לכך ל"ק מתני' דלא כראב"ש אירשא אבל אה"נ דלפום מאי דמסיק משום גורם לממון ולשבועה הוא דקם אפי' קרוב ואשה וגם רישא לא אתיא כראב"ש:

שם דכתי' ועד אין בה וכו' כ' הריטב"א בחי' דאע"ג דקי"ל כ"מ שנא' עד הרי כאן ב' הכא שאני דכתי' אין בה ע"ש ודבריו הם נגד הסוגיא בריש סוטה מבני הישיבה:

דף לב:

ולימא ליה מי יימר דמשתבעת וכו' קשה הא מדאורייתא חשוד על השבועה משאיל"מ ורבנן הוא דעבוד תקנתא להפכה אשכנגדו כמתבאר מההיא סוגיא דההוא רעיא בריש מציעא ע"ש בתו' וא"כ נימא דאפי' ס"ל כר"פ לעיל דאמר לאפוקי מלך אבל משחק בקוביא חייב כיון דמדאורייתא חזי ה"נ מדאורייתא הפסידוהו ממון ולפמ"ש הרשב"א בחי' לעיל דה"ט דר"פ דאזיל בתר דאורייתא משום דאי תפיס מהניא ליה עדותו כיון דמדאורייתא הוי תפיסתו תפיסה ע"ש ניחא שפיר מיהו התוס' לעיל שהק' מעדי מיתה לא ס"ל כן אח"ז ראיתי לה' ד"א קונט' ה' דל"א שהק' כדאקשי' והוכיח מזה כדעת התוס' בקמא דק"ח דחשוד לא פסיל לשבוע' אלא מדרבנן ע"ש:

שם ש"מ משביע עדי קרקע חייב וכו' שמעתי אומרים שה' קצות החשן הקשה מכאן לדעת הרשב"א דס"ל דכיון דקי"ל שעבודא דאורייתא מטלטלי משתעבדי לכתובה מן התור' ומדרבנן הוא דלא משעבדי א"כ מאי קאמר וכו' הא אליבא דר"פ קיימי' ור"פ ס"ל לעיל דמשחק בקוביא חייב משום דמדאורייתא חזי וא"כ ה"נ מדאורייתא גובה ממטלטלי וגבי שה"ע בתר דאורייתא אזלי' לר"פ ע"כ ונראה דל"ק דלגבי כתובה אמרי' מי יימר דמשתבעת והוי גורם לממון כדאמרינן לעיל גבי חשיד לוה דלא גביא כתובה אלא בשבועה ומאי דקא' ש"מ משביע עדי קרקע חייב ומשני בתפסה למזוני הוא דקאמר דתנאי כתובה ככתובה ומדאוריית' ליכא מזוני לאלמנה אלא תקנתא דרבנן היא וכן ראיתי להרא"ש בתוס' שהק' הא אפי' תפסה לא הוי אלא גורם לממון דמי יימר דמשתבעת ותירץ דבמזוני מיירי דגביא בלא שבועה ע"ש שו"ר דהא ליתא דשבועת אלמנה אינה אלא מדרבנן ומדאורייתא גביא בלא שבועה ור"פ ס"ל דאזלי' בתר דאורייתא וא"כ מדאורייתא הפסידוה ממון ול"ק כלל קו' הרא"ש מיהו למ"ד כתוב' דרבנן לא הפסידו כלום מדאורייתא וי"ל דסוגיא דשמעתין ס"ל כתובה דרבנן וניחא קו' הקצה"ח:

שם אלא ראשונה אמאי וכו' ה' שמחת יו"ט דר"ט ע"ג הוכיח מכאן דל"מ בשה"ע אלא באומר א"י לך עדות אבל במעיד שקר ל"מ דאי איתא אמאי לא מוקי הגמ' דמיירי באחד שנתן מטלטלין לחבירו על תנאי ולא נתקיים התנאי וכת א' אומרת דהיתה מתנה חלוטה דהשתא אפי' הב' תעיד שהיה תנאי ל"מ דהו"ל תרי ותרי ומוקמי' המתנה ביד המקבל שמוחזק בה ע"ש והוא תימה דא"כ שניה אמאי חייבת הא אפילו העידו שהיה תנאי ל"מ מידי ואפשר לומר דנ"מ בעדותן לענין התפיסה דאם יתפוס הנותן את המטלטלין שנתן

היתה תפיסתו תפיסה אם העידו הב' שהיה תנאי ולענין שה"ע אה"נ דמחייב בכה"ג ולא אמרי' מי יימר דתפיסת ול"ד למי יימר דמשתבע' ועיין להרשב"א לעיל דל"א ע"א שצדד בזה ע"ש איברא דכ"ז אינו אלא להסוברים דתפיס' לאחר שנולד הספק מהניא בטוען טענת בריא ועיין להכנה"ג ח"מ סי' ד' ע"ש:

בתוס' בד"ה הו"ל וכו' מיהו צריכא לטעמא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ועיין להתוס' בבתרא שם בעובדא דרבא בר שרשום ע"ש:

דף לג.

גמ' ונשותיהן גוססו' וכו' לדעת הר"מ בה' עדות דקורבה שהיא מצד הנשים לא פסילי אלא מדרבנן צ"ל דלמ"ד לעיל למעוטי מלך דס"ל דאזלי' בתר דאורייתא לחיוב אצ"ל הכא בנשותייהו גוססות אלא בקרובות בנשותייהו סגי וקמ"ל דאזלי' בתר דרבנן לחיוב ולא קאמר בגמ' נשותיהן גוססות אלא למ"ד למעוטי משחק בקוביא דהשתא כבר אשמועינן דאזלינן בתר דרבנן אפילו לפיטוח לעיל:

פירש"י בד"ה משום וכו' וכן פגם בתולה כתובתה מאתים וכו' עכ"ל התי"ט הק' דבכתובות תנן איזהו פגם רואין אותה כאלו היא שפחה וכו' ע"ש ועוד י"מ דלקמן ס"פ שבועת הפקדון אמרי' טעמא דר"ש דלא שביק איניש מידי דקייץ ותבע מידי דלא קייץ ולפירש"י הרי גם פגם מידי דקייץ והוא ממונא ואפ"ל דהא מילתא תליא בפלוגתא דתנאי בפ' אע"פ דאיכא מ"ד כתובה דאורייתא מ"ד כתובה דרבנן ולמ"ד דרבנן מדאורייתא אין לה כתובה וא"כ מה הוא הפגם דכתיב בתורה ע"כ היינו דרואין אותה כאלו היא שפחה אבל למ"ד דאורייתא כיון דהתורה אמרה בתולה כתובתה מאתים משא"כ אלמנה הרי התורה שיערה השיעור שיש בין בתולה לאלמנה וא"כ זהו שיעור הפגם ומתני' דכתובות כמ"ד דרבנן וכן ר"ש דלקמן ודברי רש"י הם למ"ד דאורייתא ואע"ג דקצוב הוא הפגם מן התורה אינו חשוב קנס ול"ד לקנס דגבי פגם דמי היזק הוא נותן והתורה קצבה כך שיעור היזיקו ול"ד לקנס דקנס הוא דקנסתו תורה ולא דמי היזיקו ולכך כ' רש"י כיון דקצוב הוא הוי קנס:

דף לג:

מתני' שאיני בן גרושה מכאן ק"ל למ"ש הרמב"ם בפ"י מה' תרומות דין י"ב דאם אכל תרומה ואח"כ נודע שהוא בן גרושה משלם תרומה שאכל ע"ש והכא קא פסיק ותני דתביעה זו אין בה חיוב ממון והא מ"ל דאתו בי תרי והעידו שהוא בן גרושה וכי מסהדי אלו שאינו בן גרושה לא מפקי' מניה ועיין להשע"ה בפ"ו מהל' ביאת מקדש ע"ש ובמ"ש הריטב"א בחי' כאן גבי א"ש בבא בהרשאה עיין שם מתיישב שפיר:

שם גמ' מנה מניתי לך וכו' יבא פ' ופ' ויעידו וכו' מפירש"י ז"ל דאף דלא ראו אלא המנין ואינם יודעים אם מתנה או הלואה כיון דאמר אם יעידו אני פורע לך הוי תביעת ממון ומכאן נ"ל להוכיח דאם קבל עליו קרוב ופסול מחוייב הקרוב והפסול להעיד וקיימי באם לא יגיד ומחוייבים בשבועת העדות ועיין להריטב"א והרשב"א ז"ל בחי' בשמעתין ועיין לה' ברכ"י ח"מ סי' כ"ח אות ב' עש"ב:

בתוס' בד"ה ושאנס וכו' ושמא איכא לאוקמ' בקטנה וכו' עכ"ל והך מתניתין דפ' א"נ דהבא על בתו ע"כ באונס מיירי דבמפותה וקטנה ליכא לאוקומה דהא שם בר"פ א"נ מוקי הגמ' מתני' כד"מ דקטנה אין לה קנס מיהו ק' דהגמ' בס"פ בן סורר מוקי לה במפותה וא"כ ע"כ ל"ל אלא בבא עליה עד שלא בגרה ובגרה כמ"ש התוס' שם בר"פ א"נ בד"ה ועל ע"ש ולדברי התוס' כאן ק'. כתב מהרש"א דלפירש"י שפי' דטעמא דאנס את בתו משום דליכא תביעת ממון הא דלא פריך משנתנו גופה רישא אסיפא משום די"ל בין ממון דאתא לידיה ללא אתי לידיה ואצ"ל בבא בהרשאה ע"ש וכונתו די"ל דמיירי בשליח ולא בבא בהרשאה דבלא שליח כלל אין סברא לחלק בין אתא לידיה ועוד דא"כ התוס' בסה"ד לא היו צריכים למי' דסיפא אתא לאשמועי' שליח אלא הול"ל אתא לאשמועי' אפי' מטא לידיה אלא ע"כ כדכתי' דבשליח קאמר ודע דמ"ש התוס' וקנסה לעצמה כרע"ק:

דף לד.

בד"ה על וכו' ומיהו מכאן י"ל ולאוקומיה כגון דמאייה בביתא דשישא וכו' עכ"ל כונתם לדחות התדע שכ' ודלא כמהרש"א:

בד"ה אי טריפה וכו' תימה הא אזלי' בתר רובא וכו' עכ"ל י"ל דריה"ג ס"ל כרע"ק דחייש למיעוטא ורוצח דקרא מיירי שהיה קרום של מוח מגולה כמ"ש התוס' בפ"ק דחולין די"א ע"ב ע"ש:

דף לד:

גמ' ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון וכו' כ' מהרש"א ז"ל ועדות גופה פסיקא להו בשום דוכתא וכו' ע"ש ונעלם ממנו דעיקר מימרא דרבא כד איתי היא לקמן דל"ז וקאי אחומר דשבועת הפקדון מעדות דשבועת עדות ניתן זדונה לכפרה ע"ש ומה שהק' מהרש"א א"כ ג"ש למ"ל ומדאצט' ג"ש ש"מ דבעדות מזיד כשוגג ולכך אצט' ג"ש דבמה מצינו איכא למיפרך ע"ש מ"ש ונ"ל דל"ק דנימא איפכא דמדאצט' ג"ש ש"מ שאין מושבע כנשבע בפקדון ולעולם לא עשו מזיד כשוגג בעדות והוי לחומרא דלא ניתן זדונה לכפרה וגם מספק לא יביא חולין בעזרה:

פירש"י בד"ה מחכו וכו' אהא דר"ש הס"ד ואח"כ מ"ה דגמר וכו' כצ"ל ואיכא למידק כיון דמ"ש ר"ש מושבע כנשבע ע"כ דגמר מפקדון בג"ש לתביעת ממון נמי נגמר ג"ש ובתחילת דינו של ר"ש לא מייתי מג"ש ונ"ל דכי אמרי' מופנה למידין ואין משיבין היינו כי ליכא ללמוד מג"ש דבר אחר אבל כי לא אייתר ג"ש דאתיא לד"א משיבין וא"כ אין ללמוד עדות מפקדון לתביעת ממון דאיכא למיפרך והג"ש אתיא ללמוד עדות מפקדון לנשבע כמושבע ואף דלקמן פרכי' אף כי אתיא ללמוד נמי פקדון מעדות עדות מפקדון לא ילפי' אלא להך מילתא אבל הכא הא ילפי' עדות גופה מפקדון לנשבע כמושבע:

דף לה.

מתני' שלח ביד עבדו וכו' עיין להתי"ט ועיין לה' שמחת יו"ט ד"ד ע"ג:

בתוס' בד"ה או שהיה וכו' דכבר שמענו וכו' עכ"ל בעד מפי עד לא הוק"ל די"ל דקמ"ל אפי' קבלו עלייהו עד מפי עד ל"מ בשה"ע אבל גבי קרוב ופסול הוק"ל שפיר כיון דהא מילתא דקיבלו עלייהו כבר שמענו מחלוקת עד מפי עד ותי' שפיר ועיין להרשב"א בחי' ועמ"ש לעיל דף ל"ג ע"ב עיין שם:

דף לה:

גמ' מה השבע בשם אף אל תשבע וכו' ר"ל ק' וכשם דגמר שבועת שקר משבועת הפקדון ה"נ ע"כ דגמר שה"ע משם דמ"ש וא"כ לרחב"א אף בלא ג"ש אית לן למימר. הכי ועיקר ג"ש אצטריך לאלה דשבועה כיון דאצט' עיקר ג"ש לשבועה ה"נ ילפי' מינה לשם המיוחד דג"ש עדיפא וה"ט דלא מו' רש"י ז"ל אלא תשבע היא שה"ע דלפי"ה מג"ש גמרי' לה אלא דק' לזה מנ"ל דרבנן דפליגי ארחב"א ל"ל ג"ש אימא דאית להו ומודו דשבועת העדות בשם המיוחד אלא דל"ל ילפותא דרחב"א ומנ"ל לאפושי פלוגתא כיון דלאו הא בהא תליא וע"כ צ"ל כדברי מהרש"א ז"ל דהא בהא תליא ע"ש:

בתוס' בד"ה מה וכו' וכ"ת דעיקר ילפותא מה כאן בשם וכו' עכ"ל לפ"ד רש"י ז"ל דהשבע היא שבועת ה' וא"כ שבועת הפקדון גופה היא בשם ועכ"ל דהתו' מפ' דהשבע היא סוטה ושבוע' הפקדון גופה דבשם לרחב"א יליף משה"ע בג"ש תחטא תחטא וא"כ אצט' ג"ש דברייתא ללמוד שבועת העדות דבשם המיוחד היא:

דף לו.

פירש"י בד"ה בו קבלת דברי' ובו קיבל דבריו וחייב לקיים תנאו עכ"ל לא ידענא למאי נ"מ בקבלתו התנאי הא לא נתן ומכר אלא ע"ת ואם לא קיים תנאו הכל בטל אפי' לא ענה אמן ואילולי פי' י"ל בתנאי שהוא לטובת המוכר והתנה הלוקח דאמרי' במציעא דס"ו דפטומי מילי הוא ואי חזר המוכר וחזקו הוי תנאי כמ"ש הרשב"א והביאו הב"י

סי' וכי ענה אמן הוי כמו חזקו המוכר והוי תנאי ולא הביאו הפו' ד"ז שסמכו על דין דחזתו ועיין להמח"א:

בד"ה איש וכו' ונשא חטאת וימות וכו' עכ"ל ואין להק' א"כ כי דרשי' נמי לרבות הכנויים לכתוב כי יקלל אלהיו ונשא חטאי וימות די"ל דאצט' לנוקב שם בשם ור"מ ברבי יוסי דבסמוך ל"ל דדשא דשם בשם כמ"ש רש"י בפ' ד"מ ע"ש:

דף לו:

בד"ה ה"ג וכו' והוא השבעת ע"א וכו' עכ"ל מהרש"ל מחקו וכ' מהרש"א דטעמו משום דמתני' דח"נ לעיל לא בעי הגמ' לאוקמ' כרשב"א ע"ש ובפשיטות הומ"ל מרישא דמתני' דכפר א' דמוקי לה לעיל דלא כרשב"א אלא משום די"ל רישא רבנן וסיפא רשב"א ע"כ הוכיח מהגמ' גבי ח"נ דלא מוקי לה כרשב"א משום דרישא לאו רשב"א ש"מ דלא ניחא למימר רישא רבנן וסיפא רשב"א ועי"ל טעמו של מהרש"ל דאי בע"א מאי דחי רש"י דא"כ מ"ט דרבנן נימא דטעמייהו משום דס"ל דבר הגורם לממון לאו כממון דאי גם התוספות אמאי לא יישבו הגירסא כן בפשי':

תוס' בד"ה ה"ג וכו' אע"ג דכבר איפליגו וכו' עכ"ל נ"ל דס"ל להתוספות דמאי דמסיק לעיל דאיכא תנא דס"ל שה"ע בעי שם המיוחד אז יתפרש דרישא דמתני' כולה ר"מ ורבנן דפטרי במברך את השם קאי נמי ארישא דשה"ע וס"ל כרחב"א דבעי שם המיוחד ובס"ד דגמ' לעיל לא שמיע ליה ענין דאיכא פלוג' בהכי דחיקא ליה למימר דרבנן קאי ארישא אבל כי חדית ליה דפליגי רחב"א ורבנן בהכי י"ל דרבנן ארישא קאי וניחא דברי התוספות בפשיטות דלא כמהרש"א ז"ל:

פרק חמישי

דף לז.

גמ' תנא דמסייע לך וכו' ק' לפמ"ש התו' לעיל דל"ג בד"ה הא דבדקיימי עדים קמן לכ"ע פטור מאי מסייע ליה נוקמה בדאיכא עדים קמן וי"ל דבדאיכא עדים קמן סברא אלימתא היא ול"צ קרא:

שם מאי לאו זדון פירש"י דהתרו בו ק"ק דאם כן תפשוט הבעי' ומהגמ' משמע דלא קאי אלא אמילתא דרבא ולאו למיפשט בעיין ועוד דכבר פשיט מהא לעיל ודחי בלא התרה בו וי"ל דלעיל התראת מלקות קאמר אבל הכא התראת קרבן קאמר כדי שידעו העדים דמזיד דאי לא ידעו העדים דמזיד הוא היינו זדון עצמו ועיין למהריב"ל. הק' מהרש"א הא בשה"ע נמי קתני זדון ול"מ אלא זדון עצמו ע"ש וי"ל דגבי שבועת הפקדון כיון דמ"ל זדון עדים אי איתא דלא מיירי אלא בזדון עצמו הו"ל להתנא לפרש:

פירש"י בד"ה ה"ג וכו' ובעדות דקרבן עולה ויורד עכ"ל לפ"ז לא היה צריך הגמ' למי' דאלו התם חטאת בת דוקא אלא דאלו התם עולה ויורד:

בתוס' בד"ה מאי וכו' ת"ל וכפר וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דסמיך אפתאום ע"ש לפי"ז מזיד בנזיר לא מחיי' בקרבן דהק"ו איפרך ושוגג נ"ל מפתאו' וכי כתי' קרבן דנזיר בשוגג הוא והגמ' דפריך הא קרבן כתיב ביה ה"פ כיון דבשוגג צריך לכפרת קרבן נילף משבועת הפקדון דגם במזיד מחייב בקרבן ומשני דאפי' בשוגג לאו לכפרה מיהו ק' דא"כ פליגא הך ברייתי' אמתניתין דפ"ד מחוסרי כפרה דקתני נזיר בהדי ד' דמביאין על המזיד כשוגג וא"כ הגמ' שם בריש כריתות דפריך ד' מביאין. על הזדון מנינ' למ"ל לישני משום דקתני נזיר לאפוקי מברייתא הלזו וא"ל דלעולם הנזיר מביא קרבן על המזיד ובברייתא ה"ק ת"ל פתאום לשוגג וכיון דבשוגג דהיינו זדון הלאו עם שגגת קרבן מחייב קרבן אע"ג דאיכא נמי מלקות נימא דגם מזיד ויחייב מלקות וקרבן דנילף משבועת הפקדון דהשתא ליכא למיפרך מה לשבועת הפקדון שכן אינו לוקה אבל נזיר דלוקה לא מייתי קרבן דל"מ תרתי שהרי מצינו בשוגג דמחייב ב' ונימא גם מזיד מחייב ב' הא ליתא דהתינח לס"ד דגמ' אבל לפום מאי דדחי דלא סגי במלקו' קאמר מא"ל שהרי נזיר סגי ליה בחדא אפי' בשוגג דהא קרבן לאו לכפרה אלא למיחל עליה נזירות בטהרה לכ"נ דגם לפי' מהרש"ל נזיר מביא קרבן על המזיד ובברייתא ה"ק ת"ל פתאום למזיד כדדריש הגמ' בפ' ד' מח"כ פתאום למזיד ואונס וכיון דנ"ל מזיד מפתאום תו לא אצטריך למידרש פתאום לשוגג דשוגג נ"ל מק"ו ממזיד ומעיקרא דריש שוגג מפתאום והדר קאמר דלשוגג לא אצטריך למידרש דאתי מק"ו ממזיד ומזיד גופיה נ"ל מק"ו והדר איפרך ק"ו והדר יליף למזיד מפתאום ומעתה לא אצט' למילף גם שוגג מפתאום וניחא לפ"ז מ"ש מהרש"א ז"ל על פי' מהרש"ל ז"ל:

בא"ד ודלא כר"א הקפר וכו' עיין בגמ' בפ' בתרא דכריתות דכ"ו ע"א ע"ש:

דף לז:

גמ' דרחמנא אמר מכל ולא הכל וכו' כתב הרמב"ן ז"ל בחי' דאי גם לענין השבה דרשי' מכל ולא הכל למ"ל דכ"ר ריבה ומיעט וריבה ע"ש ולשי' רש"י לעיל דל"ג ע"א מאי דאמרי' א"כ עדי קנס דלמאן דדריש בריבויי ומיעו' רבי קנס ע"ש י"ל דריבה ומיעט אצט' לריבויי קנס ולעולם דרשי' מכל ולא הכל לענין השבה אלא דהרמב"ן לשי' דשם פי' דלענין פקדון כ"ע מודו דכפרת דברים הוא דלא כפירש"י ע"ש וזה דעת התוס' בסמוך בד"ה אלא עיין שם במהרש"א:

בתוס' בד"ה ואין וכו' בשמחל השעבוד עכ"ל ור"י דנקט בשטר היינו אחר שתיקנו חכמים דליכא שעבוד במלוה ע"פ אבל אין לומ' דס"ל כדעת הר' ישעיה שהביא הטור סי' י"ב דבמלוה בשטר לא מהניא מחילה דדוקא בעיקר החוב ל"מ מחילה כל שלא החזיר לו השטר אבל בשעבוד שאינו כתוב בשטר מהני מחילה ועיין לה' ת"ח ועיין בחידו' במציעא דף ה' ע"ב ע"ש:

בד"ה מיעט וכו' ק' מה שייך למעוטי שטרות וכו' עכ"ל י"מ נימא למעוטי שטרות לענין קרבן דאי לאו דממעט שטרות מריבה ומיעט וריבה הוה מוקמי' מכל ולא הכל לשטרות ולא דרשי' לקרקע אלא מייתורא וי"ל דמיעוט דמכל היינו דמיעט דבר שאינו דומה לפרט כדפירש"י בד"ה אפי' וכו' וא"כ אימעוט תרוייהו שטרות וקרקע מדרשא דמכל וא"צ למדת ריבה ומיעט וריבה:

דף לח.

גמ' שבועה שאין לכם בידי כללא הוי מכלל וכו' וליכא לאוקומה כר"י דמדקתני אין לכם כללא מכלל דבין אין לך בין ואין לך פרטא הוי וע"כ כר"מ ואליבא דר"י ומ"ש רש"י סתם משנה ר"מ לא הוצרך לזה אלא במאי דפריך בתר הכי ממתני' דלא לך ולא לך ולגי' התוס' דגרסי לא לך ולא לך פריך ממתני' שפיר דליכא לאוקמה כר"י ואצ"ל משום דסתם מתני' ר"מ ולשי' רש"י ק' היכי ס"ד דמתני' ר"מ היא הא מדסיפא דחטה ושעורה ר"מ מכלל דרישא לאו ר"מ וצ"ל כיון דקי"ל סתם מתני' ר"מ דחקי' ומפרשי' דה"ק שר"מ אומר אפי' חטה וכו'. מה שהק' מהרש"א דלר"י נמי ק' אמאי לא תגן לא לך לא לך דרבותא היא טפי מלא לך ולא לך ע"ש וי"ל כיון דקתני לא לכם כללא מכלל דכולהו פרטא הוו אפי' לא לך לא לך ולא חש לבאר זה א"נ י"ל דר"מ ס"ל הסברא להפך מר"י ובסוגיא דזבחים שהביאו התוספות:

דף לח:

ת"ש דתני ר"ח וכו' ק"ל דהכא מסיק דאכולה מילתא קאי ולא לך ובנזיר די"א ע"ב מבע"ל כה"ג באמר הריני נזיר ועלי לגלח חצי נזיר ושמע חבירו ואמר אני אי אכולא מילתא קאי או אפלגא דדבורא קאי ופשיט דאפלגא דדבורא קאי ויש לחלק דהכא שאני דקאי אדיבוריה אבל התם דאדיבור דחבירו קאי לא קאי אלא אפלגא דדיבורא:

שם מנינא אתא לאשמועי' וכו' כ' מהרש"א דא"ל דקמ"ל דל"מ אכללי דמהיכא אשמועי' ד"ז הא י"ל דאחטין ושעורין קאי ע"ש ועי"ל דאפי' קאי אתשומת יד וגזל מ"מ הא י"ל דלא חשיב כללי וכדלעיל מיהו דברי מהרש"א יותר נכונים דעפ"ד ניחא נמי מאי דלא פשיט מדתני ר"ח קמייתא דתני ט"ו חטאות:

פרק ששי

דף לט.

ותניא אמר ר"ש וכו' הא דלא סגי ליה לאקשויי מקרא לחוד משום די"ל הא דקאמר וכל עבירות ל"ד אלא כלומ' הנך דלא חמירי כמו שבועה כמ"ש התוס' בד"ה שנאמר ולכך מייתי מדר"ש דכיון דטעמא הוא משום דמחפין האי טעמא שייך בכל העבירות ועי"ל דאי לאו דר"ש י"ל דברייתא דכל עבירות וכו' מיירי באין מחפין ולכך מייתי מדר"ש דאמ' משפחתה מה חטאה דש"מ דאפי' בשבועה ל"מ באין מחפין דמשפח' מה חטאה:

שם והכתיב ובשלו וכו' א"ל נימא דת"ק כאן ממנו ומכל העולם אפי' נשים דליתנהו בכלל ערבות כמ"ש הרא"ש בברכות דף כ' ע"כ די"ל דמ"מ לישנא דקתני כל עבירות ממנו קשה דלאו ממנו דוקא אלא מכל אנשים:

תוס' בד"ה אם וכו' ושוב נמצא בשם ר"ת וכו' עכ"ל התוס' בר"פ המפקיד כת' בשם ר"ת בתשו' דלא יוכל לחזור משעה שאמר אפילו עדיין בב"ד ע"ש וצ"ל דלדידיה מאי דאמרינן בשמעתין פוטרין אותו היינו דפוטרין מאותו ענין דכל זמן שעדיין באותו ענין או בתכ"ד יכול לחזור וכמ"ש הריטב"א בשמעתין וכן צ"ל בדברי הרא"ש שם בפ' המפקיד ע"ש:

דף לט:

גמ' ושמואל אמר טענה עצמה וכו' עיין פירש"י במתני' דמפרש כולה מתניתין אליבא דשמואל נר' דס"ל הלכתא כשמואל כדעת רבי' ישעיה שהביא הטור סי' צ"ג כמ"ש הב"י שם לדעתו עיין שם:

שם ותנן נמי ההודאה בפרוטה וכו' מתני' היא בפ' הזהב דנ"ה ע"א ה' פרוטו' וחד מנייהו ההודאה בפרוטה והרא"ש בשמעתין רמז זה שכ' דהלכתא כרב דדייקא משנתנו ובהזהב כוותיה ע"ש:

בתוס' בד"ה מה וכו' כמו קדושי אשה וכו' עכ"ל עיין בהירושלמי בפרקין דפריך כאן אמר כסף ב' מעין ובקדושי אשה פרוטה ומשני שאני אשה דיליף מגרעונה ע"ש ולפ"ז אין ראיה מקדושי אשה מיהו בגמרין בפ"ק דקידושין די"א ע"ב מוכח דלא כהירוש' ע"ש:

דף מ.

גמ' ורב שהכל דין מטבע אחד וכו' מ"ש מהרש"א אמאי לא ניחא ליה דרב נמי מפרש לה במטבעות ע"ש י"ל דלקמן פריך מברייתא דזהב זהוב לשמואל וא"כ לדעת המק' ההוא דסתם דינר זהב דקתני מתני' בשוה מיירי ולא בטבוע ע"כ דמיישב אליבא דרב שהכל דין מטבע א': שם כל האומר דינר זהב כאומר וכו' לפ"ז א"צ למ"ש ר"א לעיל דקמ"ל דפרוטה בכלל מטבע אלא דקמ"ל דכל האומר דינר זהב כאומר זהוב והיא גופא קמ"ל:

שם טעמא דטענו בחטין והודה לו בשעורין וכו' יל"ד אמאי ל"פ מרישא דליטרא זהב ולא יתורץ בשינוייא דגמ' דרישא סתמא מתניא ואפילו נימא דר"ג אכולה דמתני' פריך מ"מ ליפרוך מרישא טפי ועוד ק' לחד תי' שכ' התוס' דל' פטור משמע אפילו מדמי שעורים לישני דקתני טענו חטים והודה לו בשעורין לאשמועי' דפטור אפי' מדמי שעורים וי"ל דלא פריך מרישא די"ל לאשמועי' דפטור אפילו מדמי ליטרא של כסף ולכך מייתי מסיפא דהול"ל טענו חטים ושעורים דחידוש' דפטור מדמי שעורים שמעינן ליה מרישא דליטרא זהב ומשני להודיעך כחו דר"ג ומהשתא י"ל גם מרישא להודיעך כחו דר"ג אכולה מתני' פליג וכיון דע"כ איכא צריכותא במאי דתני כמה גווני כמ"ש התו' לקמן שמא בהך צריכותא איכא רבותא דר"ג ברישא טפי מסיפא ולכך לא תני ברישא טענו ליטרא זהב וליטרא כסף ולא סגי ליה בסיפא לחודה דטענו חיטין והודה לו בשעורין:

פירש"י בד"ה ה"ג בתוס' וכו' וקתני רישא ב' כסף וכו' עכ"ל לפמ"ש הרא"ש בשמעתין דפלוגתייהו היא דרב ס"ל סתם אומר ב' כסף שוה קאמר ושמואל ס"ל סתם דוקא קאמר ע"ש י"ל דפריך מגופא דמתני' דדינר זהב לשמואל דע"כ סתם דינר זהב שוה קאמר כרב אבל רש"י ס"ל דאין פלוגתייהו בסתם אלא דרב מוקי לה בדאמר שוה ושמואל מוקי לה באמר דוקא וכ"נ קצת מפירוש רש"י במתני' ע"ש:

בתוס' בד"ה בטוענו וכו' שאין שוה פרוטה באותו חסרון וכו' עכ"ל מק' מאי פריך הגמ' לעיל לרב ולאו ממילא שמעינן נימא דמיירי בטוענו בשוה ב' כסף והודה לו במחט דאינו שו"פ דבכלים לא בעי' שו"פ לרב דדוקא לשמואל הוא שכ' התוס' לעיל דבעי שו"פ בכלים אבל לרב לא דאל"ה לא הוי כסף מיותר לרב וא"כ אפי' כי חסר ליה הודאה כיון דאינו שו"פ הו"ל כפירת טענה ב' כסף וי"ל דס"ל להתוס' דכי טענו שוה ב' כסף והודה לו בדבר מסויים לא הוי ממין טענה דלא כדעת הרמב"ן שהביא הרא"ש בשמעתין ועי"ל כיון דהא מילתא דלרב בכלי לא בעי' שו"פ לא שמעי' לה אלא ממאי דמייתר כסף לרב א"כ היינו שינוייא דהגמ' לעיל:

בד"ה ור"ג וכו' קנקנים נמי ה' אית לי וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הק' מגמ' לעיל מינה דמוקי בכפר בשמן והודה בקנקנים וי"ל דאפי' אי ר"ג מטעם אחר קאמר שפיר רואה אני דברי אדמון כיון דלא נ"מ בין הטעמים בגוונא דפליגי בה אדמון ורבנן אבל במאי דמוקי דמיירי בה' אית ליה יש נ"מ בין הטעמי' דלאדמון דוקא בהודה במקצת קנקנים ולר"ג אפילו הודה בכל הקנקנים ואכתי ק' דבגמרא שם ס"ד מעיקרא דפליגי בטענו חטים ושעורין והודה לו בא' מהן ופריך מינה לשמואל משמ' דל"פ אלא בהא אבל לכ"ע יש בלשון הזה לשון קנקנים והשתא ק' קו' התוס' דהיכי קאמר ר"ג רואה אני דברי אדמון

ולא יתורץ בתי' התו' הא אפי' רבנן ס"ל יש בלשון הזה קנקנים ולא אדמון לחוד וצ"ל דאפי' לס"ד שם פליגי נמי ביש בלשון הזה קנקני' ופליגי בתרתי וכמ"ש התוס' לקמן לרחב"א. הקשה מהרש"א נימא דר"ג מוקי פלוגתייהו בטענו חיטין והודה לו בשעורים וכה"ג הק' לקמן בד"ה לימוד ע"ש וי"ל דא"כ אמאי איכפל ר"ג למילתי' ואמר רואה אני דברי אדמון הא כבר אשמועי' בטענו חטים והודה לו בשעורים דחייב מיהו לפ"ז הגמ' שם באוקמ' דטענו מדד הו"מ לאקשויי א"כ אמאי איכפל ר"ג למילתיה:

דף מ:

בד"ה לימוד וכו' ומדאמר נמי ר"ג וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א נימא דפליגי בטענו חיטים והודה לו שעורים וכבר כתבו בזה לעיל בד"ה ור"ג ומה שתירץ מהרש"א דאפילו ליכא לאוכוחי דפליגי ביש בלשון זה קנקנים מ"מ מדקתני כדי שמן ש"מ דיש בלשון זה קנקנים מיהא לכ"ע ע"ש ק' נימא איפכא דהא דנקט כדי שמן קמ"ל דאין בלשון זה קנקנים לכ"ע ולחידושא לרבנן דפטרי אפילו בכה"ג ולעולם דל"פ אלא בטענו חטים והודה לו בשעורים וי"ל כיון דאיכא למי' הכי ואיכא למימר הכי ודאי דטפי אמרי' דקמ"ל דלכ"ע יש בלשון הזה קנקנים דהשתא הוי רבותא וחידושא לחיוב דחידוש דחיוב עדיף כמ"ש התוס' בד"ה להודיעך ואי איתא דהחידוש הוא לרבנן הו"ל לפרש בהדיא דאין בלשון הזה קנקנים אבל השתא דלא פי' ודאי דסמך על המבין דאורחיה דתנא למתני חידושא לחיובא כמ"ש התוס':

דף מא.

גמ' מה בין זה לפוגם שטרו הט"ז הקשה להסוברים דפוגם שטרו אפי' בתוך זמנו בעי שבועה נימא דהא מילתא בינייהו וה' תומים כ' דל"ל דר"פ ל"ל חזקה דתוך זמנו שהרי כ' התוס' בפ"ק דבתרא גבי בכור כ"ע מודו והאי מילתא דמיא לבכור ע"ש ואין נר' כן מדברי התו' גיטין דל"ד ע"ב דלא הק' גבי אלמנה אמאי צריך שבוע' אלא לר"ל דס"ל חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו נראה דס"ל דמאן דפליג אר"ל דוקא גבי בכור הוא דמודה משום דעדיין לא נתחייב בתוך ל' ואפשר דלא יבא לכלל חיוב כלל אבל באלמנה דהוא מחוייב אלא דאפשר דלא יצטרך לפרוע בכה"ג ל"ל חזקה כלל. וק"ל נימא דבכולהו בעי שבועה ומאי דקתני פוגם שטרו לרבותא דאפילו פוגם דהוי משיב אבידה דהו"מ לכפור שלא פרע לו כלל דכר"ג אמרי' בפ' הכותב דפ"ז דקתני פוגם שטרו שלא בעדים לרבותא דאפילו שלא בעדים דהוי משיב אבידה נשבע וי"ל דאמתני' דר"פ הנשבעין סמיך דקתני פוגמת כתובתה ולא קתני שלא בעדים ואי איתא הול"ל שלא בעדים דאיכא משיב אבידה דזהו עיקר החידוש ובהכי ניחא קו' הט"ז הנ"ל והלח"מ בפי"ד מה' מו"ל להסוברים דפוגם שטרו אפי' בת"ז מאי פריך מה בין זה לפוגם נימא דקתני פוגם אפי'

בת"ז ולפי"ה ניחא דא"כ הול"ל בתוך זמנו במתני' דפוגמ' כיון שזהו עיקר החידוש ועיין בשמים ראש סי' נ' שכ' דטעמו של הר"מ דס"ל בפוגם בת"ז א"צ שבועה משום דאיכא מגו דאי בעי אמר לא נפרע כלל לא בעי שבועה משא"כ אח"ז ליכא מגו דהא בלא פוגם אי אמר אשתבע לי חייב לישבע ע"ש ולפ"ד בפוגם בעדים דליכא מגו אפי' בתו"ז ואפי' לדעת הר"מ צריך לישבע כיון דליכא מגו דהא פרעו בעדים ואין נר' כן מדברי הטור סימן פ"ד שכ' פוגם אפי' בעדים בעי שבועה ואח"כ כ' בד"א לאח"ז אבל בת"ז כ' הרמב"ם דא"צ שבועה משמע דלדעת הר"מ בת"ז אפי' פרעו בעדים א"צ שבועה ועוד לאח"ז נמי אף דליכא מגרמ"מ משיב אבידה הוא כדקאמר הגמרא בפ' הכותב ואפ"ה בעי שבועה והיינו מטעמא דמפרע לא דייק ע"ש בתוס' בפ' הכותב וא"כ ליכא למפטריה משום מגו דהא לא משקר הוא אלא דלא דייק ועיין בחידושי' בפ' הכותב שם דע"פ מ"ש שם יתיישב שפיר:

ודע דלפ"ד הב"ר הנ"ל דטעמא משום מגו ולא הוי מגו להוציא משום דמ"מ מוציא מכח השטר ולא באנו לדון אלא לענין שבועה א"כ במלוה ע"פ בת"ז ומודה שפרע לו מקצת בת"ז תו ליכא חזקה והוי מגו להוציא ואפי' לדעת הר"מ נשבע הלוה ונפטר ואפילו לפי מה שהבין ה"ה דטעמו של הר"מ הוא מכח חזקה וס"ל להר"מ דאפילו שפרע מקצת בת"ז לא נתבטלה החזקה י"ל דה"ד בפוגם שטרו דאיכא נמי חזקה דשטרך בידי מאי בעי מסייע' ליה אבל במלוה ע"פ מודה הר"מ דנתבטלה חזקה ונשבע הלוה וכן ראיתי להמש"ל שכ' ברפט"ו מה' מו"ל משמא דרבוותא דבפוגם במלוה ע"פ מיפטר הלוה דנתבטלה החזקה ע"ש ומשמע דאפי' לדעת הר"מ קאמר איברא דלפמ"ש המש"ל גופיה ברפי"ד שם בכוונת ה"ה נר' דלדעת הר"מ לא נתבטלה החזקה גם במלוה ע"פ ע"ש וא"כ מ"ש בפט"ו אינו לדעת ה"ה שחלק על הר"מ בפוגם שטרו בת"ז וס"ל דנתבטלה החזקה וא"כ לדידן דגרירי אחר דעת מרן בש"ע שפ' כדעת הר"מ בסי' פ"ד גם במלוה ע"פ נוטל בלא שבועה ואף דלפ"ד ב"ד הנ"ל אף לדעת הר"מ במלוה ע"פ נשבע הלוה משום דהוי מגו להוציא כבר כ' דמדברי הטור ומרן בש"ע לא משמע כן וא"כ נקיטי' דגם במלוה ע"פ נוטל המלוה בלא שבועה:

תוס' בד"ה ולמר וכו' דמיפך שבועה כגון שהיה המחוייב שבועה חשוד וכו' עכ"ל לפ"ז מאן דפליג אמר בר"א וס"ל בדאוריית' לא מפכינן לדידיה מתניתין דפ' כל הנשבעין דקתני בחשוד מפכי' בשבועת המשנה שהיא דרבנן מיירי ובשניהם חשודים דקתני חזרה שבועה למחוייב לה היינו חזרה לסיני ומאן דמפ' חזרה שבועה למחוייב לה

ומשאיל"מ ס"ל כמר בר"א דמתני' בדאורייתא מיירי דבשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאיל"מ:

דף מא:

גמ' תנאי היא וכו' צ"ל דר"א לל"ק דס"ל צריך לפורעו בעדים מוקי להההיא ברייתא כרב אחא דבשעת תביעה מיירי דאי בשעת הלואה הוה משמע דבשעת תביעה כ"ע מודו דאין צריך לפורעו בעדים והו"ל ר"א דלא כמאן וק' כי פריך לעיל לר"א לל"ק ממתני' לישני תנאי היא וי"ל דלא מצי לשנויי הכי דאיכא למיפרך ממאי דבשעת תביעה דילמא בשעת הלואה כדפרכי' איפכא לשמואל:

בתוס' בד"ה תיובתא וכו' וקצת משמע כן בכל הסו' עכ"ל כ' מהרש"א דהיינו ממילתא דר"א בב' הלשונות דצריך היינו צריך לברר וכן ריש מילתיה דר"א ללישנא בתרא א"צ היינו א"צ לברר ולעולם צריך שיאמר פרעתיך בפני פ' ופ' כי היכי דאתי כריב"ב ע"ש ואע"ג דמ"ל דד"א מוקי למילתיה דריב"ב במגו מ"מ דוחק הוא דר"א ור"פ פליגי. בהא כמ"ש התוס' מקודם דדוחק דפליגי אמוראי בהא ולכך כ' קצת משמע מיהו ק"ק דבגמ' דב"ב שהביאו התוס' בדבור שאח"ז קאמר וקי"ל דא"צ לפורעו בעדים והיינו א"צ כלל דהא קאמר והא קי"ל והיינו כדפסיק ר"פ הכא ולא כדפ' ר"ב וכמ"ש התוס' בדבור שאח"ז מהתם דהלכתא כר"פ הרי דלישנא דא"צ לפורעו בעדים א"צ כלל ויש ליישב:

בד"ה כל וכו' התם ליכא עדים וכו' עכ"ל הרמב"ן בחי' בפ"ק דבתרא כ' בתי' בתרא דמה שהוצרכו שם לומר כל האומר לא לויתי ולא סגי ליה למי' דחייב משום דאמר מתחי' אין משום דמיירי ביש עדים דאי בלא עדים פשי' וכו' ע"ש ולפ"ז ק' לאביי דהרי התם אפי' ביש עדים אית ליה כל האומר לא לויתי וכו' וי"ל דאביי מוקי לה באומר לא לויתי וקמ"ל דלא מתרצי' דבוריה מיהו הגמ' שם דמוקי לה בלהד"מ ע"ז הוצרך לאוקומי בעדי' דאל"ה פשי' דס"ל להרמב"ן לפום האי תי' בתרא כמ"ש התוס' בשם ריב"א דבאומר להד"מ ליכא לתרוצי לדבוריה ולכך הוצרך הגמ' שם לימר דאמר מר כל האומר לא לויתי וכו' משום דמוקי לה בלהד"מ:

בא"ד ואומר ריב"א דהכא וכו' עכ"ל ומתני' דאין לך בידי חייב באומר אין לך בידי מעולם כמ"ש הרא"ש והיינו דמוקי לה שם בבתרא באומר להד"מ ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף מב.

גמ' ההוא דאמר לחבריה מהימנת ליה וכו' מכאן הוכיח הרמ"ה בתשו' הובאה בתשו' מהרימ"ט ח"א סי' ס"א דמגו לא מהני במקום נאמנות אפילו בנאמנות סתם דאי איתא יהא נאמן כאן לומר פרעתי במגו דמחלת לי דנאמנות ל"מ למחילה כמ"ש סימן פ"ב ונ"ל דשאני האי מגו דאי אמרי' האי מגו בטיל הנאמנות מעיקרא ול"מ מידי ול"ד לשאר

מגו וראיתי שם סי' ס' שכ' מהרימ"ט דאפי' לה' העיטור שהביא הטור סי' מ"ו מודה בנאמנות סתם דמהני מגו ע"ש ולא ראה דברי העיטור בדיני חוב דס"ב ע"ד שכ' בהדיא דאפי' בנאמנו' סתם לא מהני מגו ע"ש:

פירש"י בד"ה איתרע שטרא הואיל ומודה שקיבלם וכו' עכ"ל משמע דבליכא עדים מיירי ול"ל לר"נ מגו דלקמן דס"ל דהוי מגו להוציא ומשמע ליה כן מדלא הזכיר עדים בעובדא זו והגמ' לקמן ס"ל דבדאיכא שטרא לא הוי מגו להוציא כמ"ש התוס' בבתרא דל"ג ע"כ ע"ש:

דף מב:

מתני' ואלו דברים שאין נשבעין עליהם וכו' דעת הראב"ד דנשבעין מיהא שבועה שאינה ברשותו כמ"ש הטור סי' צ"ה והק' הטו"ז שם דא"כ מאי פריך הגמ' במציעא דנ"ח ממתני' דבני העיר ששלחו שקליהן וכו' דקתני נשבעין נימא שבועה שאינה ברשותו קאמר ע"ש ונ"ל דל"ק דהראב"ד ס"ל דהני דאין נשבעין עליהם גם בפשיעה פטור כדעת התוס' כמ"ש הטור בשמו שם וא"כ אי איתא דאין נשבעין עליהם ומתני' בשבועה שאינה ברשותו קתני אמאי נקט במתניתין שנגנבו או שאבדו ליתני שפשעו ויש מי שתי' דהגמ' שם ס"ל כאביי בפ"ק דמציעא ד"ו ע"א דטעמא דמתני' דב' אוחזים בטלית משום מלוה ישנה וס"ל חשיד אממונא חשיד אשבועתא כדפי' רש"י שם והשתא פריך שפיר דאי איתא דשבועה שאינה ברשותו קאמר דחשדי' ליה שהוא ברשותו א"כ אמאי נשבע הא חשיד אממונא חשיד אשבועתא אלא ע"כ שבועה דנגנב קאמר דחיישי' שמא פשע בהם ונאבדו בפשיעה ואשתמוטי הוא דקא משתמיט וליתא דהא ר"י שם בפ"ק דמציעא מוקי מתניתין דב' אוחזין משום שלא יהא כל אחד הולך ותוקף וס"ל חשיד אממונ' לא חשיד אשבועתא ובפ' הזהב הקו' דבני העיר ששלחו שקליהם משני ר"י תקנת חכמים היא ואם איתא הא לדידיה ל"ק כלל די"ל דבשבועה שאינה ברשותו קאמר:

בתוס' בד"ה ש"ח וכו' הומ"ל דשואל אינו משלם אם נאנסה או נגנבה וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל גם אם פשע לפמ"ש דש"ש פטור בפשיעה ושואל יליף מש"ש אלא דנקטו מילתא דפשיטא:

דף מג.

בד"ה זה אומר וכו' שמודה אינה בעין עכ"ל ופלוגתא דחכמים ור"מ בי' גפנים טעונות עיין להריטב"א בחי':

בד"ה לאו וכו' וי"ל שיטעננו משמע דניכרות וכו' עכ"ל היינו לתי' א' שכ' בד"ה אלא וכו' דבבית זה אינה ניכרת טענתו אבל לתי' בתרא דמקרי ניכרת צ"ל דלשון שיודה וכו'

כמ"ש אח"ז ויש ספרים שכתו' בהן כן בהדיא וז"ל ולפי' ב' לשון שיודה משמע שמזכיר בהודאתו מדה:

דף מג.

גמ' ות"ל דשבועה גבי מלוה וכו' מקשי' משמיה דה' מהרש"ח ז"ל לפ"ד המרדכי ופ' מרן סי' ע"ב דין ג' דאם חזר המלוה והפקידו אצל הלוה ונגנב מחוייב בו המלוה דהלוה אינו אלא שומר חנם נימא דמתני' מיירי בכה"ג דהשתא הלוה נשבע שנגנב והמלוה נשבע שסלע היה שוה ונשבע הלוה תחי' שאם ישבע המלוה שמא הלוה יוציא הפקדון ולעולם אסיפא קאי וא"ל דלהאי לא חיישי' שאם יוציא הלוה הפקדון יפסיד הא ליתא דבע"כ יוציא אם הוא אצלו כדי שלא ישבע לשקר שנגנב וי"ל דדעת המרד' שזהו בעצמו מ"ש בגמ' והשתא דאמר ר"א וכו' דר"ל כמו שאמר ר"א ישבע תחי' ה"נ בכה"ג דהפקידו אצל לוה מיירי וישבע זה תחי' ולעולם אסיפא כפירוש רש"י שהביאו התוס' וניחא בזה קו' התוס' בד"ה והשתא וכו' דהגמ' לא מייתי מדר"א אלא לדוגמא בעלמא:

בתוס' בד"ה אבל וכו' ואי אבד נסכא ברישא אבד פלגא וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דגם באבד נסכא ברישא אבד כולו חוץ משוה קתא כמו באבד קתא ברישא משום דאם כן נהרדעי הו"ל למינקט תרוייהו אבד קתא ואבד נסכא כיון דחלוקין בשתיהן ודינם חלוק וי"א דכ' כן לפי גי' ר"ח שכ' בדבור שאח"ז דשמואל בדפירש ואי איתא דלעול' הקתא בשווייה לאיזה ענין קבל בקתא בפי' הא ליכא נ"מ בפירש אלא בנסכא:

בד"ה מתני' וכו' וא"ת בפ' האומנים וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א וק' דגם לגי' ר"ח נימא דלית ליה דשמואל ומיירי מתני' דהתם בפירש להתחייב שיפסיד בדמי המשכון דוקא ולא פי' כל החוב וי"ל דא"כ לא היה פליג ר"י שם במתני' דהתם ע"ש:

בא"ד יטול מעותיו משמע אף מה שכנגד המשכון עכ"ל הא דלא הוכיחו מדקתני נשבע די"ל שבועה שאינה ברשותו קאמר וע"ש בתוס':

דף מד.

בד"ה שומר וכו' ועי"ל דרבא לא קבלה וכו' עכ"ל ואע"ג דמוקי קרא לכדר"א מ"מ לא משמע ליה לפרש הברייתא כדפי' רב יוסף דא"כ אמאי נקט תנא דברייתא גינתו וחורבתו לא הול"ל אלא שלא לדעת מנין:

בא"ד אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפר"ח וכו' עכ"ל הא דנקטו כנגד החוב היינו לאפוקי מה שהמשכון יותר על החוב ולא לאפוקי נמי מה שהחו' יותר על המשכון ודלא כמהרש"א:

פרק שביעי

דף מד:

בד"ה ואלו וכו' וי"ל דלא חשיב אלא וכו' עכ"ל והא דלא תני מן היתומים שאין כנגדן ראויין להשבע התם שאני דמן הסברא היה שא"צ לישבע ולא תנן הכא אלא אותן שמן הסברא אין נוטלין ואשמועי' מתני' דנשבעין ונוטלין ומעיקרא לא הוה ק"ל אלא מפוגמת כתובתה דתני לה בברייתא בכתובות דפ"ו בהדי דנשבעין ונוטלים דס"ל להההוא תנא דמן הסברא אין נוטלין וכמ"ש התו' שם בכתובות ד"פ ע"א בד"ה ישבע ע"ש דס"ל להתוס' כאן דגם עד מעידה שהיא פרועה דמיא לפוגמת כתובתה ולכך נקטו בקו' לישנא דכל הני ור"ל פוגמת וע"א:

דף מה.

פירש"י בד"ה ישבע בע"ה שבועת היסת עכ"ל נרא' דס"ל דשבועת היסת היתה בזמן המשנה כמ"ש המרדכי פ"ב דקידושין אהא דאמרי' התם דמ"ג והשתא דתקון רבנן שבועת היסת ע"ש:

דף מה:

בתוס' בד"ה כי מטא וכו' אלא כי איכא בהדה חזקה דאין שכיר וכו' עכ"ל צ"ל דלהאי תי' ס"ל כתי' קמא בדבור שאח"ז דלתי' בתרא דבלא"ה משני שפיר אפילו ליכא חזקה דשכיר מ"מ חזקת דבל תלין ודבל תגזול דבע"ה סגי וב' התי' שכ' בתי' זה תליין בב' התי' שכ' בדבור שאח"ז ועיין להתוס' במציעא:

דף מו.

בד"ה עביד וכו' וא"ת בלא"ה מהימן במגו וכו' עכ"ל ואע"ג דהוי מגו דהעזה דכל כה"ג לא איכפת לן כמ"ש התוס' בבתרא דנ"ב ע"ב ע"ש:

דף מו:

גמ' כי קתני שבועה דכי קמשתבע וכו' עפירש"י והתוס' והריב"ש סימן שי"א הכריע דבקום עשה דהיינו שבועה שלא אוכל ואכל פסול אבל בשוא"ת דהיינו שבועה שאוכל ולא אכל לא נפסל ומאי דלא קתני מתני' שבועת ביטוי דק"ע דהיינו שלא אוכל ואכל מילתא פסיקתא קתני והגמרא הק' שבועת ביטוי איכא גוונא דלא נפסל והוכיח כן מדברי הרמב"ם ז"ל שכ' כל החשוד שהוא פסול לעדות שעבר עבירה שיש בה מלקות חשוד על השבועה ושבועה דאוכל ולא אכל לאו שאב"מ הוא ולא לקי ע"ש ותמהני דא"כ מאי קאמר הגמ' תינח אוכל ולא אוכל והא לא אוכל ואכל פסול הוא ועוד מאי פריך אכלתי ולא אכלתי ומשני שבועת שוא וכל דדמי ליה והא ע"כ דמילתא פסיקתא קתני מדל"ק שלא אוכל ואכל וגם מדברי הר"מ אין ראיה דודאי מודה הוא דפסול מדרבנן

וכמ"ש בח"מ סי' ל"ד ע"ש ועוד לשי' דיתכן לפ' כן בסוגי' הגמרא נימא שדעת רש"י נמי כן ומדבריו בסי' רס"ו נר' שדעת רש"י אפי' בקע לא נפסל בכך ע"ש והנה שם בסי' רס"ו כ' דדוקא לשבועה הוא דס"ל לרש"י דלא נפסל אבל לעדות נפסל כדאמרי' בגמרא מ' בכתפיה וכשר ע"ש ואפי' בשוא"ת נרא' מדבריו דפסול לעדות מדלא צדד אח"ז בעדות העד שהעיד העד שעבר על החרם ולא ביאר כיצד עבר דדילמא בשוא"ת עבר ע"ש וכן תפס במושלם מהרש"ך ח"א סי' קע"ב ע"ש ודלא כה' עדות ביעקב סי' כ' ע"ש ומרן בב"י באה"ע סי' מ"ב בשם מ"כ כ' דאפי' לר"ת לא נפסל אלא מדרבנן ע"ש ונראה דלעדות ולשבועה קאמר דלא נפסל אלא מדרבנן שהרי מדברי התוס' בד"ה אפי' נר' דעדות ושבועה דין א' להם ועיין לה' עדות ביעקב שם:

בתוס' בד"ה אבל וכו' ובה"ג גריס וכו' עכ"ל נר' מדבריה' שבה"ג ע"פ שגריס דאפקה ש"ש פי' דהיינו נשבעת לקיים וכו' ור"ת עיקר ראייתו מפי' בה"ג אך ראיתי בבה"ג ריש ה' שבועה שכ' מאן דרגיל להזכיר ש"ש לבטלה פסול לעדות והביא ראיה מהך עובדא דכתובות ע"ש נר' שבה"ג מפיק לה במפיק ש"ש לבטלה ולא בשבועה ע"כ צ"ל שט"ס נפל בדבריהם ודברי בה"ג אינם אלא בסה"ד אחרי שכ' ופי' שנשבעת וכו' עד חשודה ואח"כ ובה"ג גריס וכו' ור"ל שר"ת תי' שנשבעה לקיים וכו' ואח"כ הביאו בה"ג לסתור דברי ר"ת מיהו ק"ק מנ"ל לר"ת דמיירי בנשבעת לקיים דילמא בשבועה דלשעבר מיירי:

דף מז.

בד"ה הוה וכו' שקרא רב רבותינו לר"כ ור"א וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דקאמר ולא היא רב מכריז בי סדיא שריא ומשום כבוד רבותינו לא ישב ומשמע להו להתוס' דהכל הוא מדברי רב שאמר דמשום כבוד רבותינו שהוא דלא ישב ולא דברי הגמ' וע"ש בהרא"ש ז"ל:

דף מז:

בד"ה בהדי וכו' אדרבא הא דמכשרי' למזים הוי חידוש וכו' עכ"ל לפמ"ש הריטב"א בחי' דר"ח לא פסיל להו אלא מדרבנן ע"ש ניחא קו' הלזו דמדאורייתא כשרים ושפיר הוי חידוש הא דפסיל לעד זומם מיהו ק' לפ"ז מאי פריך מברייתא דקתני מצטרפין לעדות אחרת נוקמה לעדות קידושין דכיון דמדאורייתא כשרים הוו קי' מדאוריית'. והנה הש"ך צדד דדוקא בב' כיתי עדים המכחישי' זא"ז הוא דס"ל לר"ה דזו באה בפ"ע ומעידה אבל א' מכת זו וא' מכת זו אין מצט' משום דכל א' הוכחש מב' עדים אבל שני עדים המכחישים זא"ז מצט' שניהם לעדות אחרת ע"ש ולפ"ז צ"ל דהגמ' פריך מברייתא גם לר"ה אמאי לא יעידו שניהם בלא צירוף אחר ולפ"ז ניחא דלא מוקי לה בעדי קדושין אך מדברי הריטב"א מבואר דלר"ה אפי' בב' עדים המכחישים אין מעידין שניהם לעדות אחרת:

פרק שמיני

דף מט:

מתני' משביע' אני ואמ' אמן פטור הק' התי"ט כיון דאפי' לדבריו חייב בתשלומי' אמאי נשב' ותי' בקפ' ונשב' ע"ש וי"ל דהשבי' שנאנס' כדי לידע שאינה ברשותו דשבוע' זו לעולם חייב וכ"כ רש"י במציעא דל"ו ע"ב ע"ש ויש לחקור אם התוב' א"ל השבע לי שכדבריך כן הוא והפטר אע"פ שמן הדין חייב אי חייב משום שבועה מי אמרי' כיון דמן הדין פטור דמחובה לחובה הוא פטו' א"ד כיון שפיט' ע"י שבועה הו"ל כמו מחובה לפטור ויש ללמוד ד"ז מדתנן בפ' שה"ע היה העד קרוב ופסול פטור וכ' תוס' והרא"ש שם דקמ"ל אע"פ שקיבל עליו עדות הקרוב או פסול כיון דמן הדין פסול קבלתו לאו כלום היא ולא הוי תביעת ממון ע"ש ולפ"ז י"ל דמשנתי' בהכי איירי דא"ל השבע והפטר וקמ"ל דפטור משום שבועה דאזלי' בתר דינא דאוריית' וניחא קו' התי"ט:

תם **ונשלם מסכת שבועות**